

Xwiyá Gorixoyá Siŋipirini

Ankave New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Mako.....	4
Ruko.....	29
Jono.....	72
Wáí wurimeiarigíáwa	102
Romi	143
1 Korini.....	165
2 Korini.....	185
Garesia	199
Epesai	206
Piripai	213
Korosi	219
1 Tesaronaika	224
2 Tesaronaika	228
1 Timotio	231
2 Timotio	237
Taitaso	242
Pairimono	245
Xibiruyí	247
Jemiso.....	262
1 Pitao	268
2 Pitao	274
1 Jono	278
2 Jono	283
3 Jono	284
Juto	285
Wáí wómixiniñípi	287

Mako

Ríwamiñí rípi “Xwiyá yáyí neainipaxí Mako eanípíyí” riniñípirini. O Jisaso gí wiepisariñáowa oimónípoyiniri urí-peañowa wo mimóniñagi aiwi Jerusaremi dání xwé niwiarori íwí sikiño enáná amiñí Jisaso uréwapiyiri eri yaríná siñwí winiñorini. Ríwíyo dání Banabaso tñni Poro tñni émayí aníyo wáí urimearíná Mako eni uxídiñorini. Xegí yoí ámi bi Joni Makoyi wírígíárini. O Jisaso rixa nipémáná niwiápnimeámi aníñami nání nipeyimáná enáná ámi xwiogwí obaxí onimiápi nipwémáná enáná ríwamiñí rípi eanírini. Romiyí eni “Jisaso Gorixomi xewaxoríani?” niyaiwiro diñí owikwírípoyiniri amiñí Jisaso Gorixoyá ení eániñípmi dání enípi nání ríwamiñí neáa uñírini.

Jono wayí numeaia wago wáí uriñí nánirini.

1 Xwiyá iwamíó Gorixomi xewaxo Jisasi Kiraiso —O nene yeáyí neayimixemeanía nání Gorixo rí-peañorini. O nání xwiyá yáyí seainipaxípi rípirini. ² Eníñá Jono wayí nineameaia wago sini menáná xwiyá Gorixoyá wáí rókiamaogí Aisaiaoyi riniño Jono ná ríwíyo binío nání Gorixo xegí xewaxomi uriñí rípi ríwamiñí eaniniginí, “Aríá ei. Gorixoní gí xwiyá yaní wiowárimíáo joxi gí íwoxi xámi rimeani nání urowárimíárini. O joxi nání óí simoiníárini. ³ O nuri ámá nání diñí meanje niñwearíná joxi nání ríaiwá re riníárini, ‘Áminá ríwíyo binío nání segí diñí óí naníñí niwimoiro ñweáírixini. Óí píraníñí imoarigíápáníñí segí diñí píraníñí nimóniño ñweáírixini.’ Gí xwiyá yaní wiowárimíáo ríaiwá e riníárini.” Gorixo e riñépa ⁴ Jono wayí nineameaia wago ámá nání diñí meanje nirémori wáí nurimeri re uragírini, “Gorixo seyíné íwí niga warigíápi yokwarimí seaiini nání segí uyínií yarigíápi ríwímini nimamoro nisaníño ñweáírixini. E nerínáyí, wayí seameaimíni.” uraríná ⁵ ámá obaxí Judayíya aníyo dáníyí tñni áwini e wigí aní xwé bi xegí yoí Jerusaremi dáníyí tñni Jono tññí e nání nuro wigí íwí niga warigíápi nání waropárí wíáná iniigí Jodani rapáyo wayí umeaiagírini. ⁶ O Gorixoyá xwiyá yaní wiowáriño aiwi seáyí e neri weyí menagomani. Rapirapí awiaxí yí-nagomani. Kamerí —Ayí osíñíñí imóniñí. Kamerí íá aga iyíñíñí imóniñí niyínimáná arerixí agwoníñíñí íriñíyo niyíniri emeagorini. Aiwá eni awiaxí nagomani. Xópé tñni píké iniigí tñni nagorini. ⁷ O Jisaso, ríwíyo binío nání wáí nemeríná wauní xwiyá re ragírini, “Nioni ení eániñáoni aiwi ení eániñí nioniyá tñni ríwíyo biníoyá tñni xixenimani. Oyá nimúroni. Omíñí wi-iarigíáyí anani wigí bosoyá sikwí sù gwí wíkwea-iarigíárini. E neri aiwi nioni simañwíyóniñí yeáyí nuríniri o aga seáyí émi nimúroniñagi nání oyá sikwí sù gwí wíkweaipaxí menini.” nuriri ⁸ re uragírini, “Nioni wayí niseameairíná sa iniigí tñniñí igíá seaeariñárini.

Ríwíyo binío wayí niseameairíná kwíyí Gorixoyápi tñni seainíárini.” uriñiniginí.

Wayí umeainí nánirini.

⁹ Jono wáí uraríná Jisaso Gariri piropenisíyo xegí aní Nasareti ñweañe píni niwiárimí nuri Jonomi wímeááná iniigí Jodani rapáyo wayí numeairi ¹⁰ weníñí éyí winiñiniginí. Jisaso iniigíyo dání níminimeámi yaríná aníñami dání óí iníagi kwíyí Gorixoyá xawiówíñíñí xío nání wepariñagi winiñiniginí. ¹¹ Sini e winaríná Gorixo aníñami dání Jisasomi re urariñagi aríá winiñiniginí, “Gí íwí diñí sixí riyiñáoxi nání aga yáyí seáyí e ninarini.” urariñagi aríá niwimáná enáná ¹² Gorixoyá kwíyí Jisasomi rixa ámá nání diñí meanje nání niméra nuri ¹³ o e ñweañáná síá 40 nóra waríná Seteno —O imíóyo xiráóniñí imóniñagi nání níni simañwíyóniñí wuríñigíforini. O nibiri Jisaso xanoyá maní pírrí owiaik-iniri iwamíó wíwapiyariñagi aí o íwí wí mé síni tññí e niñwearíná aníñají niwímearo simiñí winagíárini.

Ámá waú waú awami “Nixídípoi.” uriñí nánirini.

¹⁴ Ríwéná Jisaso, Jono rixa gwí ñweañáná, o Gariri piropenisíyómíni nuri xwiyá yáyí winipaxí Gorixo xío xegí xwioxíyo mímeámí neri píraníñí umenñeañápi nání wáí nurimeri ¹⁵ repiyí re wiemeniniginí, “Rixarini. Gorixo seyíné xwioxíyo mímeámí neri píraníñí seamenñeañápi siñáni imónini anwi ayo enagi nání segí íwí yarigíápi ríwímini nimamoro xwiyá yáyí seainipaxí nioni searariñá rípi diñí níkwíro ñweáírixini.” nurimeri ¹⁶ ipí xegí yoí Gariri riwonípami nipuríná ámá peyí nání yarigíá waú Saimono tñni xogwáo Adiruo tñni peyí nání ubení ipíyo mamówarariñagí niwiniri niwímeari ¹⁷ re uriñiniginí, “Agwiagwí omíñí peyí nání yarigíá rípi píni niwiárimí nixídípiyi. Omíñí xegí bi peyí meayarigíápa ámá eni axípi e meapisi oeaíwapiyimini.” uráná ¹⁸ agwiaú re egísisixini. Rixa peyí nání yarigíápi píni niwiárimí númi ugísisixini. ¹⁹ Númi waríná Jisaso sini ná jé onimiápi nuríná ámi ámá waú, Sebediomi xewaxowáú Jemiso

tíni xogwáo Jono tíni ewéyo niḡweámáná egí ubení peyí nání yariǵíú aríkininḡagi yadiripínariḡagí niwiniḡi ²⁰ ríxa “Agwiagwí eni nixídípiyi.” uráná agwiau xano tíni o xegí ámá niǵwí omiḡí wiiariǵiá tíni sini ewéyo ḡweañáná píni niwiárimí omi númi ugísisixini.

Imíó diḡí xixéroariḡí womi mixí umáiniḡí nánirini.

²¹ Jisaso wirimeáróíwa tíni nuri aḡí yoí Kapaneamiyo nirémoro ríxa Sabará —Sía ayi Judayí omiḡí wí mé kik-íá nero xwiýá Gorixoyá aríá wianiḡo nání awí eá-nariǵiá yirini. Sía ayi imónáná rotú aḡíyo niḡáwiro o ámáyo uréwapiyaríná ²² ayí Gorixoyá ḡwí ikaxí eániḡipi mewegíáwa uréwapiyarigíápa muréwapiyi aga Gorixoyá ḡwí ikaxí eániḡipi xiáwóniḡí rariḡagi niwiniḡo o uréwapiyarinḡipi nání miḡí sḡḡá niweániḡo yaríná ²³ íná ámá imíó diḡí xixéroariḡí wo rotú aḡíyo ínimi dání makiríwí nimori ²⁴ xwamiání re uriḡinigiḡi, “Nasareti dánḡí Jisasoxi imíone pí neaiminiri bariḡini? ‘Xwiríá neaikixémirini ríá bariḡini?’ nimónarini. Nioni niǵáriní. Joxi Gorixo xewaxoxi xío rirípearḡoxirini.” uráná ²⁵ Jisaso mixí numáiniri re uriḡinigiḡi, “Píni wiáre! Diḡí xixéroariḡípixini niwáramómi ui!” uráná ²⁶ imíó ámáomi meanḡí neaárirí o sinapixwíní neri weḡáná imíó nuríná makiríwí nimómi uḡinigiḡi. ²⁷ Makiríwí nimómi úagi ámá níni siḡwí e niwiniḡo miḡí sḡḡá niweániḡo xwiýá niḡiga nuro re rinigíawixini, “Xwiýá apimi xiáwóniḡí nearéwapiyarinḡipi xegí birini. Eḡíná aríá wiagwámani. Aga sini siḡí aí aríá wiarinḡwini. Imíó aí sekaxí uráná aríá wiarinḡoi.” riníagíá ²⁸ xwiýá Jisaso éipi nání Gariri piropenisíyo ríxa yaní ami ami niwéa uḡinigiḡi.

Simixí obaxíyo naḡí imixiximí enḡí nánirini.

²⁹ Jisaso rotú aḡíyo píni niwiárimí niḡeyari nuri aḡí Saimonoyá tíni Adiruoyá tíni xiráxogwáowaúyá aḡíyo niḡáwiro Jemiso tíni xogwáo Jono tíni eni nawíni páwíaná ³⁰ Saimonomi xineagwí wará ríá píri wiarinḡagi nání sá weḡagi Jisasomi ríxa áwanḡí uríagíá ³¹ o í weḡe nání nuri wéyo íá meááná simixí ríxa píni wiárfagi í niwiápinimeari ríxa aiwá ríá niyariḡiḡipi niḡeyari mīni niwia uḡinigiḡi.

³² Ríxa sía sisisanḡí imónaríná sogwí ríxa wéími enáná ámá aḡí apimi dánḡí simixí yariǵiáyi tíni imíó diḡí xixéroariḡíyí tíni nimeámi Jisaso tíḡí e nání nibiro ³³ ríxa oxí apixí niaíwí aḡí apimi dánḡíyí aḡí Jisaso ḡweañiwámi íwí e awí eaárinaríná ³⁴ o ámá pí pí simixí yariǵiáyo naḡí imixowárirí ámá imíó sayá nimeri xixéroariḡíyo eni imíó mixí umáinowárirí neríná imíó o Gorixo xewaxo enagi niǵiá imóninḡagíá nání mixí numáinowáriríná xwiýá wí orípoyiniri siḡwí miwiniḡa eninigiḡi.

Jisaso Gariri piropenisíyo emenḡí nánirini.

³⁵ O wíá móniḡími sini sía xaiwí yiniḡáná niwiápinimeari niḡeyeamáná ámá miḡweagíe nání nuri e Gorixomi xwiýá ririmí niwiri ḡweañáná ³⁶ Saimono tíni nikumixiniri emearigíáwa tíni Jisaso sini aḡíyo miḡweañagi niwiniḡo o nání píá néra nuro ³⁷ niwímeañíná re uriǵiawixini, “Oxí apixí niaíwí níni joxi nání píá yaniro yariḡoi.” uríagíá ³⁸ o re uriḡinigiḡi, “E neri aiwi aḡí wíyo nioni xwiýá ‘Gorixo píraninḡí seameḡweani siḡáni imónini aḡwi ayorini.’ rariḡapi wáí ourimemi nání owaneyi. Xwiýá api aḡí ami ami áwanḡí urimiriḡi biḡáriní.” nuriri ³⁹ Gariri piropenisíyo ami ami nemeáriná wigí rotú aḡí iwiwámi niḡáwiemeri wáí uriri ámá imíó sayá nimeri xixéroariḡí tíḡíyo mixí umáinowárirí neri e emeninigiḡi.

Peyiyí tíḡí womi naḡí imixinḡí nánirini.

⁴⁰ Ámá peyiyí —Simixí api ámá siḡwí niwiniḡíná neaxímeaniniri éí yariǵiápirini. Simixí ayí tíḡí wo, Jisaso emearíná, omi niwímeari símimariḡimíni xómiḡí niyikwiri wauní rixinḡí nuriri re uriḡinigiḡi, “Joxi nisimónirínáyí, anani píraninḡí nimixipaxirini.” uríagi ⁴¹ o wá niwianiri wé íeapá niwiri omi seáyi e niwik-wiárirí re uriḡinigiḡi, “‘Nioni joxi naḡí oimónini.’ nimónarini. Ríxa naḡí imónei.” uráná re eninigiḡi. ⁴² Peyiyí ríxa axíná yímoninigiḡi. ⁴³ Ríxa apaxí mé yímóagi Jisaso apaxípaninḡí imóniḡíáwa tíḡí e nání nuowáriríná aríá jiyikí nori ⁴⁴ re uriḡinigiḡi, “Naḡí simixiáyi nání amíná nuri ámáyo áwanḡí muripani.” nuriri ámá o wigí yariǵiápi mé ámáyo xewaninḡo áwanḡí nura emeninigiḡi e nuriri ámi re uriḡinigiḡi, “Amíná apaxípaninḡí imóniḡíáwa tíḡí e nání nuri womi siwá niwiniḡi naḡwí ridiyowá nání negí aríó Moseso eníná ḡwí ikaxí nearagíyí bi ridiyowá siárirí joxi naḡí imóniḡíyí nání áwanḡí riri eni mīni wírixini.” uríagi aiwi ⁴⁵ o Jisaso omi píni niwiárimí nuríná aríki áwanḡí rimeninigiḡi. E éagi nání Jisaso ámá aríki upupíḡí niḡirixiniri aḡí bi bimí nuríná siḡáni mirémopaxí niwimóniri nání ámá mayí e ḡweañáná ámá ami ami dání o tíḡí e nání baḡáriní.

Enḡí siwímí enḡí womi naḡí imixinḡí nánirini.

2 Jisaso, sía wí ríxa nóra núisaná, o ámi aḡí yoí Kapaneamiyo nání nuri xegí aḡíyo ínimi ḡweañáná ámá obaxí aríá re niwiro “O ámi xegí aḡíyo ḡweani.” rariḡagíá aríá e niwiro nibiro ² awí neániḡo niḡáwiro aḡíyo ínimi déroro aḡí íwí e eni píkwipíkwí iniro yaríná o ámá ayí niyoni wáí niwiri píné repiyí wiaríná ³ ámá wa enḡí níni siwímí enḡí womi —O aḡí epaxomani. Omi íkwiaḡwíyo níkwíaríro níkwónimi nibiro aí ⁴ ámá aḡí íwí e píkwipíkwí ininḡagíá niwiniḡo aḡíyo niḡáwiro Jisaso tíḡí e típaxí meḡagi nání nimeámi niḡeyiro aḡí

ríwí seáyiyo dání aní sía bi Jisaso ηweaηe núpiyiyo ík-wiaηwí xío weñnamí midimidáni gwí niyuráraríro gwíyo íá nixirimáná aní sía úpiyííe dání awayini mamówáráná ⁵ Jisaso awa xíomi dñí niwikwíro “O negí ámá ení siwímí eηomi anani nañí imixipaxírini.” yaiwiaríagía niwini omi re uríñigini, “Íwe, joxi íwí ikáriníñí ríxa yokwarimí siaríñini.” uráná ⁶ Gorixoyá ηwí ikaxí eáñiñípi mewegíá wa Jisaso uréwapiyaríñípi aríá wianiro nání e niηwearíá Jisaso ení siwímí eηomi e uríñípi aríá niwiro ínimi dñí re nimóá ugíawixini, ⁷ “Pí nání ría urarini? Nioni Gorixoniniri yokwarimí riwiarini? Sa Gorixoní íwí yokwarimí wiaríñorini. Ámá ro Gorixomí riperirí numeariri ría yarini?” yaiwaríá ⁸ Jisaso xegí kwíyíyo dání awa ínimi dñí e nimóá waríagía niwini re uríñigini, “Soyíne pí nání nioni nání ínimi ‘O íwí ámá yarigíápi yokwarimí wiipaxo-maní.’ nimóá waríñoi?” nuriri ⁹ ámi re uríñigini, “Ámá wo íwí ikáriníñí nioni yokwarimí wiánáyí ínimi imóniñagi nání ámá woxi siñwí tñi siñwí winipaxí menini. E neri aiwi nioni ámá ení nñi siwímí ení womi ‘Ríxa niwiápínimeari dixí íkwiaηwí nimeámi ui.’ uránáyí o nañí imóniñagi ámá niyínéni siñwí tñi siñwí winipaxírini.” nuriri ¹⁰ re uríñigini, “Niyínéni nioni nání re yaiwipírí nání, ‘Ámá imóniño anani ámá xwíá tñyo dáníyí íwí ikáriníñípi anani yokwarimí wiipaxorini.’ niai-wipírí nání píraníñí siñwí nanípoyi.” nuriri ¹¹ ení siwímí eηomi re uríñigini, “Nioni re riraríñini, ‘Joxi niwiápínimeari dixí íkwiaηwí nimeámi aní e nání ui.’ riraríñini.” uráná re eñigini. ¹² O ríxa nañí nimóniri niwiápínimeari ámá nñi siñwí anigíe dání íkwiaηwí xwaηwí níkwónimi peyañigini. E éáná ámá ayí sirí nípikíníro Gorixomí seáyi e numero re rigíawixini, “Nene eñíná dání aiwi ámá wo ro yaríñípa axípi re yaríñagi miwinagwáriní.” rigíawixini.

Ripaiomi “Nixídei.” uríñí nánirini.

¹³ Jisaso ámi aní e píni niwiárimí nuri ipí imañípa tñí e ηweañáná oxí apixí niaiwí nñi o tñí e nání ba-yaríñagía o nuréwapiya nuri ¹⁴ sini ipí imañípami nipuríná Aripasomí xewaxo Ripaio —O takisí nání nigwí uráparíñorini. O opisí aníyo éí niηweari xegí omíñí yaríñagi niwini re uríñigini, “Joxi ríwíyo nixídei.” uráná o niwiápínimeámi ríwíyo nuxídíri nuro ¹⁵ Ripaioyá aníyo nípáwiro Jisaso tñi xegí wiepísaríñowa tñi niηwearo aiwá niñiro ámá takisí nání nigwí uráparigíá wa tñi (Eñíná Judayí aníyo takisí nání nigwí urápigíáwa takisí nání nigwí nurápirínáyí wigí meapíría nání nigwí seáyi e bi íwí urápagíá eñagi nání ámá nñi awa nání xwioxíyo dání wikí niwóniro kíkími niwimóniri yagíáriní.) Awa tñi íwí yarigíá wíniyí tñi ámá ayí obaxí Jisasomí nixídiro nání ayí eni nawíni Jisaso tñi aiwá niñiro yaríná ¹⁶ ámá Parisiyi riniñíyí wayá ámá Gorixoyá ηwí ikaxí eáñiñípi mewegíá wa

Jisaso ámá takisí nání nigwí uráparigíá wa tñi íwí yarigíá wíniyí tñi aiwá nawíni naríñagía niwiniro xegí wiepísaríñowami Jisaso nání re urigíawixini, “O pí nání ámá takisí nání nigwí nearáparigíá awa tñi íwí yarigíá ayí tñi nawíni aiwá niñiro iniigí niñiro yaríñoi? O nañí ri-yarini?” uraríná ¹⁷ Jisaso e uraríñagía aríá niwiri ewayí xwiyíá bi nuriri re uríñigini, “Ámá simixí mepa neríná xwirí tñí e nání warigíámani. Simixí tégíáyí warigíáriní. Nioni eni ámá ‘Nioni nigípi wé róniñini.’ yaiwinarigíáyí nání mibiñáriní. Ámá ‘Nioni íwí yaríñáonirini.’ yaiwinarigíáyí wigí uyíniñí yarigíápi yokwarimí wiáná ayí wé róniñí imónipírí nání biñáriní.” uríñigini.

“Pí nání aiwá ηwíá miñweaayariñoi?” urigíá nánirini.

¹⁸ Jisaso tñi xegí wiepísaríñowa tñi aiwá ηwíá bi miñweapa yaríñagía Jono wayí numeaiá waríñoyá wiepísaríñowa tñi ámá Parisiyi riniñowa tñi aiwá nání ηwíá niñwirárinayiróná Jonoyá wiepísaríñowa tñi Parisiwayá wiepísarigíá wa tñi nawíni nuro Jisasomí niwímearo re urigíawixini, “Jonoyá neaipísaríñone tñi Parisiwayá neaipísarigíone tñi aiwá nání ηwíá niñwirárinayariñwini. Pí nání joxiyá wiepísaríñowa aiwá ηwíá miñwea yaríñoi?” uráná ¹⁹ Jisaso ewayí xwiyíá bi nuriri re uríñigini, “Ámá apixí siñí niñwiráño sini ηweañáná oyá níkwimixiniri emearigíáwa aiwá ηwíá niñwiráriníro yarigíámani? Oweoi, o sini awa tñi ηweañáná aiwá ηwíá xeniñwirárinipaxí menini. ²⁰ E neri aiwi o apixí nimeari niñweañisáná eñáná ámá wí omi aníñimixáná íná aiwá ηwíá ηweapíríáriní.” nuriri xewaniño apixí siñí niñwiráñóniñí imóniñagi nání ewayí xwiyíá e uríñigini. ²¹ Ewayí xwiyíá ámi bi nuriri re uríñigini, “Ámá rapirapí eñínaní niyíga bagíá wú axeniñagi niwiniñá rapirapí siñí sini wayí miñóniñí wú nimearo nupákiro gwí kiwearigíámani. E yaníro éíáyí wayí róáná siñí upákíú níkwikaríniri ení nípiperíná eñínaní xwé naxega uníñoi.” nuriri ayí wigí eñíná dání “Nene e neríná wé róniñí nimónirane niñerínáyí, anani Gorixó tñí e nání peyaníwáriní.” nira wagíápi sini yarigíápi tñi oyá xwiyíá siñí tñi nawíni íkwieropíríxiniri ewayí xwiyíá e uríñigini. ²² Ámi axípi oyaiwípoyiniri re uríñigini, “Ámá iniigí wainí siñí nimearo memé wará sixí soyí axíyo iwajíá yarigíámani. Iwajíá yaníro éíáyí núpiyimí nípuri sixí soyíwá eni ríxa sipí eñíñoi. Wainí siñí memé wará sixí siñíyo iwajíá yarigíáriní.” uríñigini.

“Sabaráyo ηwíáxiní.” rigíá nánirini.

²³ Jisaso tñi wiepísaríñowa tñi Sabaráyo aní nemero wití aiwá omíñí tñí e óíyo nipuríná wiepísaríñowa wití siyí niyíraga waríná ²⁴ ámá Parisiyi riniñíyí wa omí yaríñí re wigíawixini, “Awa pí nání ‘Sabaráyo ηwíáriní.’ riniñípi niwiaikiro wití aiwá niyíriro naríñoi?” uríagía

²⁵ Jisaso re uriñiniginini, “Soyíné xwiýá negí mixí ináyí Depito nání eáníñipi íá niroro aiwi diñí wí miamoariñoi. Eníná Depito, áamá Abaiataoyi riniño —O eníná apaxípáníñi imóniñi xwé worini. O xegí Judayí Gorixomi ridiyowá wianiro nání seníá aní pákíniñiño mewenáná, Depito tñi xegí áamá nikumixiniri emearigíáwa tñi aiwá menagi nání agwí wiaríná o seníá aní pákíniñiwámi nipáwiri bisíkeríá Gorixo nání peaxí tiniñipi umealáná Depito niniri xegí áamáyo eni niniri wiñiniginini. Bisíkeríá api apaxípáníñi imónigíáwani anani nipaxírini. Api Depito niniri aiwi Gorixo o nání xwiýá bi murí enáná gí wiepisariñá rowa eni agwí wiarinagi nání yaríná pí nání xwiýáñi mearariñoi?” nuriri ²⁷ re uriñiniginini, “Gorixo áamá xámi nimixárimáná sía wiyi kikiá hwearo diñí sixí yíniro epíri nání Sabaríá tñiñiri. Sabaríá xámi nitiri áamá ríwíyo Sabaríáyo mewepíríá nání imixiñmani. ²⁸ Ayináni áamá imóniñáoni Sabaríá ayo aí xiáwonirini. Nioni ‘Sabaríáyo ayí ananirini.’ ripaxí imóniñáonirini.” uriñiniginini.

Áamá wé kiriní ení womi naní imixiñi nánirini.

3 Jisaso ámi rotú aní wiwámi nipáwiri áamá wé kiriní ení wo hweañagi niwiniri uréwapiyaríná ² áamá Parisi wa —Awa re rarigíárinini, “Sabaríáyo omiñi nerínáyí ayí hwíárinini. Áamá aí Sabaríáyo naní nimixirínáyí ayí hwíárinini.” rarigíárinini. Awa Jisaso áamá wé kiriní ení omi Sabaríáyo naní wimixáná omi xwiýá mearaniro nání siñwí niwiniro hweañagía aiwi ³ o wé kiriní enomi re uriñiniginini, “Niwiápnimeámi nibiri áwini e éi roi.” nuriri ⁴ Parisiowami re uriñiniginini, “Segí diñí píoi moariñoi? ‘Sabaríáyo áamáyo naní niwiirínáyí ayí ananirini.’ riyaiwariñoi? ‘Sabaríáyo sipí niwikárinínáyí ayí ananirini.’ riyaiwariñoi?” nuriri ámi re uriñiniginini, “‘Sabaríáyo simixíyo píraníñi nimixirínáyí ayí ananirini.’ riyaiwariñoi? ‘Áamá nipikirínáyí ayí ananirini.’ riyaiwariñoi?” uríagi aiwi awa xwiýá bi murigíawixini. ⁵ Xwiýá bi murariñagía niwiniri siñwí niwinimeríná wikí niwóga nuri awa wé iké enomi wá bi miwianí diñí kíkími niwimóga wariñagía niwiniri awa nání diñí sipí eni niwiri omi re uriñiniginini, “Wé íeapá énapéi.” uráná o wé íeapá neríná re eniniginini. Rixa naní imóniñiniginini. ⁶ Rixa naní imóniñagi Parisiowa siñwí e niwiniro niwiápnimeámi nipeyearo áamá mixí ináyí Xeroto tñi nikumixiniri emearigíáwa tñi awí neániro Jisasomi pikianiro nání inimi mekaxí megíawixini.

Ipipámi dání áamá obaxíyo uréwapiyini nánirini.

⁷ Jisaso, Parisiowa xío nání mekaxí meariñagía, o xegí wiepisariñowa tñi ámi ipíwá riwonimini úaná áamá Gariri piropenisíyo dání obaxí omi númi nuro áamá Judia piropenisíyo dání tñi ⁸ wigí aní xwé yoí

Jerusaremi áwini e miriniñipimi dání tñi xwíá yoí Idumia hweáyí tñi áamá iniigí Jodani rapáyo oriwamidáni hweáyí tñi émáyí aní biaú Saidoni tñi Taia tñi tñi e hweáyí tñi áamá xwé obaxí ayí Jisaso yariñipi nání aríá niwiro xío tñi e nání bimiarinagía ⁹ Jisaso áamá obaxí simixíyo naní imimiximí éi enagi nání áamá nini simixíyo omi amái rónaniro nání ikwikwierí niga wariñagía nání xegí wiepisariñowami re uriñiniginini, “Áamá obaxí amái nini róniñi nini xoyípióa ni bariñoi. Ewéyo pixemoánimi nání píraníñi anwi e nitípoi.” uriñiniginini. ¹¹ Áamá imíó diñí xixéroarigíáyí Jisasomi niwinirínáyí sémimanímini nipikínimearo wauní niwikáriniro “Niaíwí Gorixoyáoxirini.” uraniro yariñagía nání ¹² o mixí numáinowáriníná mixí ríá tñi nuriri re uriñiniginini, “Nioni Gorixomi xewaxoni enagi nání áwaní mirowiáronani.” uriñiniginini.

Xegí wiepisiníawami rípeañi nánirini.

¹³ Jisaso déwíyo nání niyiri áamá xío xegí wimónariñowami “Soyíné eni yapípoi.” uráná awa eni xío tñi e nání niyiro wímeááná ¹⁴ o áamá wé wúkaú síkwí waú xío tñi emepíríá nání imóniño xío nání wáí nurimero áamá imíó xixéroariniñi mixí umáinowáripaxí nimóniño ero epíríá nání rípeañiniginini. ¹⁶ Áamá wé wúkaú síkwí waú xío rípeañowa wigí yoí rowarini. Wo Saimono —O Jisaso yoí ámi bi Pitaoyi wíriñorini. O tñi ¹⁷ ámi waú Sebediomi xewaxowá Jemiso tñi xogwáo Jono tñi —Awaúmi Jisaso yoí Boanesisowauyí —Yoí míkí ayí awaú akiriwiniñi imónigííwaú enagi nánirini. Yoí e wíriñowá tñi ¹⁸ ámi wo Adiruo tñi ámi wo Piripo tñi ámi wo Batoromuo tñi ámi wo Matiyuo tñi ámi wo Tomaso tñi ámi wo Aripiasomi xewaxo Jemisoyi riniño tñi ámi wo Tadiaso tñi ámi wo Saimono —O yoí ámi bi Seretoyi riniñi —Yoí míkí ayí “Émáyo ámi oxidowáraneyi.” rarigíáyí nánirini. E riniño tñi ¹⁹ ámi wo yoparo Isikarioti dání Judaso —O Jisaso nání miyí roríimeñorini. O tñi áamá wé wúkaú síkwí waú awami rípeañiniginini.

“O oboýá ení eáníñi tñi yarini.” rigíá nánirini.

²⁰ Jisaso tñi wiepisariñowa tñi ámi aní e nání nuro hweañáná áamá obaxí o tñi e awí neániro epíroyí wariñagía nání niyórímoro aiwá minipaxí wimónariñagía ²¹ Jisasomi xexirímeáyí áamá wí xío nání “Xewaníño rixa majíá nikáriniri yarini.” rariñagía aríá niwiro omi niwirimeámi waniro nání baríná ²² Gorixoyá hwí ikaxí mewegíá wa aní yoí Jerusaremi dání nibimáná Jisaso tñi e rémónapiáwa áamáyo Jisaso nání re nura ugíawixini, “Imíó xiráoníñi imóniño Bieseburoyi riniño —O xegí yoí bi Setenorini. O Jisasomi ríwímini nirómáná xixéronagi nání o áamá imíó xixéroariniño mixí umáinowárinini.” nura wariñagía nání ²³ Jisaso awami “Niiwaníñoni tñi e nání bípoi.”

nuriri ewayí ikaxí bí nuriríná re uriniginini, “Seteno xegí wíami mixí umáinowáripaxí imónini.’ riyai-wiarinjo?” nuriri ²⁴ ewayí xwiýáá ripi uriniginini, “Ámá axowa mixí niniro xepixepá níróniróná ení miweánipa nero mimianjwé upíríárini. ²⁵ Ámá gwí axírí ení mixí niniro xepixepá níróniróná ení miweánipa nero xwíámi imónipíríárini.” nuriri “Seteno xegí wíami mixí umáinowáripaxí mimóninagá nání ríá neararini?” oyai-wípoyniri ewayí xwiýáá api nurimáná ²⁶ ámi re uriniginini, “Seteno ení xegí wíami tñi mixí niniro xepixepá nírónirónáyí wiwaninowa ení meání niniro xopirárí inipíríárini.” nuriri ayí xewaninjo nání diñj re oyaiwípoyniri “Setenoyá ení eáninípi tñi mé omi xopirárí wimíniri ríá yarini?” oyaiwípoyniri nání ²⁷ ámi ewayí xwiýáá ripi uriniginini, “Ámá wo ámá ríá rinj woyá iyáá íá urápekixémíniri nání oyá anjýo nipáwiríná amíná anj xiáwomi gwí niyiri nitimáná amipí oyá anani urápekixeniginini.” nuriri ²⁸ ámi re uriniginini, “Nioni nepa seararinini. Íwí yarigíápirani, ripirirí inarigíápirani, amipí sipí níni ámá yarigíápi Gorixo anani yokwarimí seaiinárini. ²⁹ E neri aiwi ámá Gorixoyá kwíyí nání ripirirí méíáyí Gorixo e ríápi ámi wí yokwarimí wiiníámani. Aninj e nimóniri xwiýáá meárinipíríárini.” uriniginini. ³⁰ Ayí ripi nání e uriniginini. Gorixoyá kwíyí tñi imíó mixí umáinowárinagá aiwi awa Gorixoyá kwíyí ripirirí nimeariro “Jisaso imíó diñj xixerónagá nání imíó wíami mixí umáinowárinini.” rarinagá nání Jisaso xwiýáá api uriniginini.

Xinái tñi xexirímeáowa tñi nánirini.

³¹ Jisaso sini anjýo nweanáná xegí xinái tñi xogwáowa tñi nírémónapiro bíariwámíni nírómáná “Jisaso níwipiri sinjwé oneanini.” uráná ³² ámá Jisasomi epíroyí níwiro míni míni ninjweaxa pugáá wí re urigíawixini, “Ai dixí rinái tñi níríxímeáowa tñi bíariwámíni nírómáná joxi nání rarinjo.” uríagá ³³ o “Ewayí xwiýáá bí ríá neararini?” oyaiwípoyniri yarinj re winiginini, “Ámá gíyí gí nókí tñi gí níríxímeáowa tñiniri?” nuriri ³⁴ ámá míni míni ninjweaxa pugááyo sinjwé níwinimeríná re uriniginini, “Gí inókíwayíné, níríxímeáowayíné ríxa tí nweagáá ayoi. ³⁵ Ámá gíyí Gorixo rinjýo diñj níkwíro xídarigíáyí ayí gí inókíwáninj tñi gí níríxímeáninj tñi imónigíáyírinini.” uriniginini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiáronj nánirini.

4 Jisaso ámi ipí Gariri imanj tñj e nání nuri nuréwapiyiri ámá xwé obaxí awí neániro epíroyí wiarinagá o ewéyo nipixemoániri éí ninjweari ámá níni sini ipí imanj e nweanáná ² o nuréwapiyiríná xixewisí xwiýáá amipí obaxí nání nuréwapiyiri ³ re uriniginini, “Aríá époyí. Ámá wo o xegí omínjýo axípi wití siyí

níwiároa umíniri nání nuri ⁴ xwíá yuní ikixeárininje píráninj níwiároa nuri aiwi wí óí manjpa tñi piéroáná inj níbiri mímeání eniginini. ⁵ Ámi wí sínjá ínimi yapinjáná xwíá onimiápi seáyí e enjáná wiáróyí xwíá akwiníáná enjagi nání apaxí mé nerápmáná ⁶ sogwí níwepíniri xaiwí anaríná pipinj miwárinjagi nání niyiweániri yeáyí yáriniginini. ⁷ Ámi wí emí pipinj arík-iárininje wiáróyí emí pipinjýo dání nerápiri xenjwárinjagi nání wití siyí api ná miwéjiniginini. ⁸ Ámi wí xwíá nanj e wiáróyí píráninj nerápiri xwé neri ná níkwíreániríná wí xwé onimiápi níweri wí xwé obaxí níweri wí aga diñj nímorí íá míropaxí weniginini.” nuriri ⁹ ámi re uriniginini, “Seyíné wití siyí nání nioni ewayí xwiýáá ríá api nání aríá ókiarí nímónipoyí.” uriniginini.

Enjáná rininjpi tñi xixeni ewayí ikaxí urinj nánirini.

¹⁰ Idáná o xegípi nweanáná wiepisarinowa wé wúkaú síkwí waú tñi ámá wí xío tñi emearigíáyí tñi wigípi ewayí xwiýáá xío rípi nání yarinj wiaríná ¹¹ o re uriniginini, “Xwiýáá Gorixo seyíné xío xegí xwioxíyo mímeámí neri seamenjweanía nání enjáná dání ínimi imóninjpi nioni ríxa wíá searókiamoarinini. E neri aiwi ámá nioni diñj minikwíro wigí diñj tñi néra warigíáyo nioni uréwapiyaríná míkípi aríá miní ewayí xwiýáá rarinjapi aríá niarinjo. ¹² Ayí ripi nání ewayí xwiýáá urarinini. Gorixoyá xwiýáá wíá rókiamoagí Aisaiaoyi rininjo ámá nioni diñj minikwíro wigí diñj tñi néra warigíáyí nání enjáná níriri ríwaminj re enjiniginini, ‘Ámá ayí wigí uyíní yarigíápi ríwímíni mamóánáyí Gorixo yokwarimí wiiniginiri ewayí xwiýáá aríá níwiríná aríá níwiro aiwi níjé mimóní ero sinjwé níwiniríná sinjwé níwiniro aiwi diñj mímo ero epíri nání ewayí xwiýáá urinínárinini.’ Aisaiao enjáná ríwaminj e enjépi tñi xixeni nioni xixeni e yarinjini.” uriniginini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiáronj míkípi nánirini.

¹³ O ámi re uriniginini, “Soyíné ewayí xwiýáá nioni ríápi sini majjá rimóninjo? Ewayí xwiýáá api níjé mimónipa nerínáyí, ewayí xwiýáá nioni rarinjá nipini arige neri níjé imónipíríárini? Míkípi áwanj os-earimíniri rarinjini. ¹⁴ Ámá wití siyí wiároarinjýo xwiýáá Gorixo nání wáí nemerí urimearinjóninj imónini. ¹⁵ Ámá wí wití siyí óipá tñi piérópi inj níbiri manarinjýininj imónini. Ayí xwiýáá Gorixo nání aríá wíápi Seteno ayí Gorixo nání diñj mopírixiniri anjini níbiri píripírí níwiri emí mímeámí yarínirini. ¹⁶ Ámá ámi wí wití siyí sínjá ínimi yapinjáná seáyí e xwíá onimiápi enjáná wiáróyíninj imónini. Ayí xwiýáá Gorixo nání aríá níwiróná yayí níwiniri níxídaníro yaríná ¹⁷ xwiýáá ná ínimi pipinjíninj miwárinjagi nání aninj xídarigíámani. Xwiýáá Gorixo nání xídaníro yarínagá nání ámá wí níbiri nepa enj neániro ríá xídarinoiniri iwamíó

niwíwapiyiri xeaniŋí wikeáráná apaxí mé píní wiárarigiárini. ¹⁸ Ámá ámi wí wítí siyí emí pipiŋí arík-iárininŋe wiáróyíniŋí imónini. Ayí ení xwiýá Gorixo náni aríá niwiro aiwi ¹⁹ amipí xwíáyo dání náni diŋí obibaxí nimoro 'Amipí wí nioni minimúropa onini.' niyaiwiro amipí wí náni 'Arige nímeaníárani?' niyaiwia nurínáyí wítí emí nerápiri xewirárariniŋí yapi nimóniro aiwá ná mikikireánariŋí yapi imónarigiárini. ²⁰ Ámá ámi wí wítí siyí xwíá naní imóninŋe wiáróyíniŋí imónini. Ayí xwiýá Gorixo náni aríá niwiro diŋí níkwíroro píraniniŋí níxídiróná wítí siyí aiwá ná wí xwé onimiápi weri wí xwé obaxí weri wí aga diŋí nimori íá mīropaxí weri yariŋíniŋí imónini." Ewayí xwiýá mīkīpi náni áwaní e uriŋinigiŋi.

Ewayí ikaxí ramixí nánirini.

²¹ O wiepisariŋowa "Ámá ayo aninŋí yumí winíárini." yaiwipírixiniri sini ewayí xwiýá náni áwaní nuriríná re uriŋinigiŋi, " 'Ámá ramixí nimixárománá sixí xwé wá nimeari upixákwiápirixini.' riyaiwiarinŋoi? 'Pienŋí ík-wianŋwíyo ínimi tipírixinini.' riyaiwiarinŋoi? Oweoi, ík-wianŋwíyo siŋáninŋí e tariŋíárini." nuriri ²² re uriŋinigiŋi, "Xwiýá eníná dání Gorixo xío xegí xwioxíyo mimeámí neri seamenŋweaní náni ínimi imóninŋípirani, amipí píní imóninŋípirani, nipini siŋáni imóniníárini. ²³ Xwiýá nioni searariŋápi náni aríá ókiarí nimónipoyi." nuriri ²⁴ re uriŋinigiŋi, "Aríá niniríná diŋí píraniniŋí nimoro aríá niríini. E nerínáyí, Gorixoyá diŋí tñni níjía nimóniro sini diŋí píraniniŋí nimoro aríá ninia nurínáyí, oyá diŋí tñni níjía ámi wíni nimóga upíríárini. E mepa nerínáyí, píné nioni searariŋápi ríwímimi mamoro íké nemoro nerínáyí, xwiýá Gorixo nániŋi níjía wí imóniníárímani. Xwiýá Gorixo nániŋi níjía onimiápi imóniníáríni aí xewaniŋo ámi píripírí winíárini." uriŋinigiŋi.

Ewayí ikaxí wítí siyí xegípi erápiŋí nánirini.

²⁶ O sini ámá e ŋweagá niyoni xwiýá Gorixo xwioxíyo mimeámí neri umenŋweaní nániŋi nuriríná ámi ewayí xwiýá bi nuriri re uriŋinigiŋi, "Gorixo xío xegí xwioxíyo mimeámí neri seamenŋweaní re imónini. Ámá wo omiŋíyo náni nuri wítí siyí niwiároa núisáná ²⁷ sá weri wiápinimeari yaríná wítí siyí rixa nerápiri xwé neri o 'Arige nerápiri ríá peyarini?' yai-wiaríná ²⁸ xegípi xwíáyo dání nipeyiri iwí niga niyiri siyí neri ná nikikireága nipeyiri ²⁹ yóí éáná rixa mipaxí enŋagi niwiniríná kirá nimeari miwákwímí yariŋíniŋi." uriŋinigiŋi. Gorixo xegí xwioxíyo mimeámí neri umenŋweaní axípi iwamíó neríná ayí diŋí "Arige neríná xwé imóniníárini?" niyaiwiro aiwi "Xegípi xwé imóniníárini." oyaiwipoyiniri náni e uriŋinigiŋi.

Ewayí ikaxí masité siyí nánirini.

³⁰ Ámi re uriŋinigiŋi, "Pí pí ewayí xwiýá nirirane Gorixo xwioxíyo mimeámí neri neamenŋweaní náni raníwini? ³¹ O nibiri neamenŋweaní masité aiwá siyíniŋí imónini. Masité aiwá siyí nuriríná aga onimiápi wiároarigá aiwi ³² nerápináná xwé neri aiwá níni negí omiŋíyo yariŋípiŋi seáyi e nimúrori renŋí sepiá wiexáraráná inŋí nibiri yéwí íniriwámimi tariŋíniŋi." uriŋinigiŋi. Ayí "Iwamíóyí nene onimiápi neri aiwi ríwéná ámá xwé obaxene Gorixo neamenŋweaníniŋi." oyaiwipoyiniri e uriŋinigiŋi. ³³ Xwiýá Gorixo xwioxíyo mimeámí neri umenŋweaní náni nuriríná ámá ayí aríá wipaxípi tñni xixeni ewayí xwiýá obaxí axípiŋinŋí imóninŋí nura nuri ³⁴ siŋáni áwaní bi murí ewayí xwiýáni nura nuri aiwi wiepisariŋowa tñnini niŋwearíná ewayí xwiýá xío urariŋí mīkīpi náni áwaní urayinigiŋi.

Ipi imeamíkwí yariŋagi saminŋí imixinŋí nánirini.

³⁵ O ewayí xwiýá nura núisáná síapi tñni axíná xegí wiepisariŋowami re uriŋinigiŋi, "Ipiyo jéariwámimi oxemoaneyi." uráná ³⁶ awa ámá obaxí e awí eánigíáyo píní niwiárimi ewé Jisaso éí niŋweari e dání píné uréwapiyariŋípami eni nipixemoániro Jisaso tñni nuro ewé wí eni awa tñni waríná re eninigiŋi. ³⁷ Ríwipi biri iniigí eni imeamíkwí eri neríná ewéyo mimeámí yaríná ewéyo iniigí rixa niróga wiápinimeariŋagi niwiniro ³⁸ Jisaso ewé íkwéminŋimimi íkwianŋwíyo sá wenŋomi saiwiárí niwiro re urigíawixini, "Nearéwapiyariŋoxini, none rixa iniigí namianiri yariŋwáyo! Joxi diŋí nimori riwenŋini?" uráná ³⁹ o niwiápinimeari re eninigiŋi. "Ríwipi saminŋí oweáriní." riri "Iniigí imeamíkwí yariŋípi eni saminŋí oweáriní." riri éáná apaxí mé ríwipi saminŋí weri iniigí eni saminŋí weri yáráná ⁴⁰ re uriŋinigiŋi, "Soyíné pí náni wáyí seainariní? Diŋí minikwíropa nero náni wáyí riseainariní?" urŋagi ⁴¹ awa óí níkariniro náni wigípi re rinigíawixini, "Pí ámáoríani? Iminŋí tñni iniigí tñni o ráná arire ámáninŋí aríá niwiri saminŋí ríá wenŋoi?" rinigíawixini.

Imíó obaxí xixéroariŋomi mixí umáinŋí nánirini.

5 Jisaso tñni xegí wiepisariŋowa tñni nuro ipi yoí Gaririyo jéariwámimi ámá wigí yoí Gegesayí anŋíyo niwíékini mearo ² o rixa ewéyo dání ayoááná re eninigiŋi. Rixa ámá imíó diŋí xixéroariŋí wo ámá xwáripáyo dání niwearipi Jisasomi niwímeari ³ —O ámá xwáripáyo aninŋí e weagorini. Ámá wí ainixí aí tñni aí gwí mijáripaxí yagorini. ⁴ Íníná ainixí tñni gwí xaiwí wirí tñni sikwíyo tñni wéyo tñni jārariŋagía aiwi o narík-iárimi wagorini. Ámá wí enŋí neániro omi xayipemixipaxí yagíomani. ⁵ Xegípi aninŋí xwáripáyo niŋwearíná ikwáwiyíná áríwiyíná díwí tñni e dání makiríwí nimóga

nuri sínjá nimeari píri nuyikíga wajorini. ⁶ O Jisaso jfami bariŋagi niwini mírí niweri wauní niwikáriniri ⁷ Jisaso maŋí tñi “Ámá romi imíoyíné sini diŋí mixixéropani. Píni wiáripoyi.” urariŋagi o xwamiání niwiri “Jisaso xi pí neaiminiri bariŋini?” nuriri “Gorixo ŋwáá amipí niyoni seáyi e múronomi xewaxoxirini. Wauní siariŋagwi náni Gorixoyá siŋwáyo dáni ‘Ríniŋí wí seaiapimiméini.’ nearei.” uríagí ⁹ Jisaso yariŋí “Segí yoí píriŋi?” wíáná imíowa re urígíawixini, “None xwé obaxí miróniŋagwi náni yoí Rijoniyi —Yoí míkí ayí mixí náni xwé obaxí gwé mónarígíá nánirini. Yoí Rijoniyi rininwini.” nuriro ¹⁰ wauní niwiro aríkí “Xwáá tñyo dáni imíone mixí mineamáinowáripáni.” nuriro ¹¹ odipí aga xwé obaxí bi dñwí wíyo miaúrarái niniro aiwá nariŋagíá niwiniro ¹² wauní rixiŋí re urígíawixini, “Imíone odipíyo ríwímíni nirómáná diŋí oxixéropoyiniri siŋwí neanei.” uríagí ¹³ Jisaso xe diŋí oxixéropoyiniri siŋwí wináná imíó amá omi diŋí xixérogíápi nimixearo ámi odipíyómíni xixéroáná re egíawixini. Pimaŋí éí roŋí wí e aŋíni wéziáyí wiárái siwá nero aninŋi ipiyo nipiéroro piyí egíawixini. Odipí ayí woni maríái, 2,000 piyí egíawixini. ¹⁴ E éáná amá odipí mearigíáyí aŋíni nuro odipí éíápi náni aŋí e ŋweagíáyo áwaní nurárimini nuro omiŋí tñŋí e yariŋíáyo eni áwaní nura eméáná amá níni “Pí ríá enoi?” niyaiwiro siŋwí winaniro nuro ¹⁵ Jisaso tñŋí e nirémoro weninŋí éíáyí winigíawixini. Ámá imíó diŋí xixéroariŋo xegí yariŋípa mé diŋí sixí níniŋi aiké niyiniŋi riwo éí ŋweaŋagi niwiniro xámi imíó obaxí diŋí xixérogíá náni “Nepa imíó xixéroago oríani?” niyaiwiro wáyí yaríná ¹⁶ amá Jisaso imíó mixí umáinowáragi winíáyí repiyí niwiro imíó sayá meago éípi náni tñni odipí éíápi náni tñni repiyí wíáná ¹⁷ Jisaso omi wauní niwiro re urígíawixini, “Negí xwáá re píni nineawiárimini ui.” uráná ¹⁸ o rixa ewéyo pixemoániminiŋi yaríná imíó diŋí xixéroáyo wauní nuriri “Nioni eni joxi tñni waníwii.” urariŋagi aiwi ¹⁹ Jisaso nioni tñni xe ouniri siŋwí miwiniŋa neri re uriniginini, “Dixí aŋí e náni nuri dixí amáyo Ámináoni ayá niririmixiri síápi náni áwaní nura úirixini.” uríagi ²⁰ o nuri aŋí Dekaporisiyo api api nikwíróga uninŋíyo áwaní nura nemeri amipí Jisaso wíípi náni áwaní nura emearíná amá níni diŋí ududí niwiniŋi “Arige neri naŋí éoríani?” yaiwiagiárinini.

Apixí ragí aninŋí pwarinŋí wími tñni miái penŋí wími tñni naŋí imixinŋí nánirini.

²¹ Jisaso tñni xegí wiepisariŋowa tñni ámi ewéyo núfasáná ipiyo jfariwámíni niwiékínimearo ewéyo dáni nayoaro ipi tñŋí aŋwi e roŋáná amá obaxí niŋiŋo Jisaso tñŋí e epíroyí yaríná ²² amá wo —O Judayíá rotú aŋí wíyo ámináo nimóniri meŋweaŋorini. Xegí yoí Jaisoyi rininŋorini. O niŋiri Jisasomi siŋwí niwiniŋíná oyá sikwí tñŋí aŋwi e miŋí xwíáyo nikwírori wauní niwikáriniri

²³ wauní xwíyá re uriniginini, “Gí miái rixa aŋwi ayo niŋepaxí eni. Í naŋí neri siŋí uni náni joxi niŋiri wé seáyi e ikwíarei.” uríagi ²⁴ Jisaso o tñni nawini úáná amá níni nixédiro ikwikwierí waríná re eniginini. ²⁵ Apixí wí —Í xegí ragí aninŋí pwaríná xwiogwí wé wúkaú sikwí waú múroniniri. ²⁶ Í naŋí onimixípoyniri xwirí obaxíyo niŋwí ayá wí niroaayiri mini niwiri aí ríniŋí winariŋípi naŋí bi onimiápi mé niyipeí yariŋirini. Xegí niŋwí anipá imóniŋagi aí ámi wíni mixéniŋí yomixarigírinini. ²⁷ Í Jisaso náni aríá niwiriŋá “Oyá iyíáyo aí amá níroninínáyí ámi naŋí emíni.” niyaiwia niŋiri amá epíroyí egíáyo áwini e nidakwiri ríwímí dáni wé íeapá neri oyá iyíá amá róniniginini. ²⁹ Amá rónáná ragí aninŋí pwarinŋípi yeáyí sikiáriŋiniginini. Ragí yeáyí sikiáriŋagi naineniri re yaiwiniŋinini, “Rixa naŋí riyini réini?” yaiwiriŋá ³⁰ Jisaso niŋíá nimóniri “Ení eániŋí nioniyá bi ninowárimini ipi ruŋoi?” niyaiwiri nikinimóniri re riniginini, “Gí iyíáyo amá go rónigoí?” ráná ³¹ xegí wiepisariŋowa re urígíawixini, “Joxi amá epíroyí nisiro ikwikwierí nisiga waríná pí náni ‘Go gí iyíáyo amá níronigoí?’ rariŋini?” uríagi ³² apixí e wíimi siŋwí winiminiŋi náni sagagí emeariŋagi ³³ í “Jisaso pírániŋí nimixírinini.” niyaiwiri wáyí neri ení óí néra niŋiri Jisaso omi agwíríwámíni wauní niwikáriniri miŋí xwíáyo nikwírori xí éípi náni wíá rókiamóníagi ³⁴ Jisaso re uriniginini, “Ineyi, jíxi diŋí ninikwíroriŋipimi dáni eríkiemeáníni. Simixí ayá sinariŋípi ámi wí sininíá meŋagi náni ámi ayá bi misiní kikiá néra ui.” nuriri ³⁵ sini ími e uraríná sini miái simixí weŋe mirémopa neríná amá wí rotú aŋí meweŋoyá aŋí e dáni niŋiŋo Jisaso náni re urémeagíawixini, “Nearéwapiyariŋomi sini ayá wí muriŋweapani. Dixí miái rixa penoi.” uraríná ³⁶ Jisaso aríá e niwiri rotú aŋí meweŋomi re uriniginini, “E neri aiwi wáyí mepani. Diŋíni ninikwíróa ui.” nuriri ³⁷ amá níni e nurakionwírírimáná aiwi “Pitao tñni Jemiso tñni xogwáo Jono tñni awa nioni tñni xe obípoyniri siŋwí owiniŋini.” niyaiwiri nuro ³⁸ rotú aŋí meweŋoyá aŋí e nirémoro Jisaso yaiwiniŋí níniŋi rinarinŋagi aríá niwiri wí yeyi nira waríná wí ŋwapé rariŋagíá niwiniŋi ³⁹ aŋíyo niŋáwiri re uriniginini, “Pí náni ŋwí earo yeyi riro yariŋoi? Miái rixa penoiniri ŋwí rimieariŋoi? Í sa sá weni.” nuriri ⁴⁰ ripíá nura waríná o amá níni emi mimixeámí neri miáimi xaniyaú tñni omi kumixinarígíá waú wo awa tñni aŋí awawá ikwíróninŋí miái weníwámí niŋáwiro ⁴¹ Jisaso miáimi wéyo íá ni-maxiriri xegí pñé tñni “Tarita kumi.” nuriri —Ayí agapíné “Miá ríyi wiápínimeai.” urariŋwápi nánirini. E uráná re eniginini. ⁴² Í rixa niwiápínimeari xegí xwiogwí wé wúkaú sikwí waú eŋagi náni rixa niwiápínimeari aŋí yaríná ayí sirí niŋipikíniro “Arige ámi ríá wiápínimeariŋoi?” niyaiwiro ududí yaríná ⁴³ Jisaso ŋwí ikaxí re uriniginini, “Nioni éápi amá wíyo áwaní muriŋpa épiyi.” nuriri “Ími aiwá bi míni wípiyi.” uriniginini.

Ámá xegí anj e dánjyí ríwí umogzá nánirini.

6 Jisaso anj e píni niwiarimi úaná xegí wiepisarijowa níxída nuro o tñi xegí anj e nire-moro niñweagíasáná ² rixa Sabaríá imóninjáná o nuri rotú anjyo nípáwiri xwiýá Gorixoyá uréwapiyaríná ámá aríá wíáyí sirí nípkíníro xwioxíyo dání ríá níwóroa nuro re rinigíawixini, “Ro xwiýá api ge ríá nijá imónigoí? Nijá oyá pí nijápi ríá neáwapiyarini? Emimí o yariñpi arige nijá imóninjirini? Oweoi, re dánjorini. Nenéninjí imónini. ³ Ámá ro xegí omínj sa anj mĩrarinjorini. Sa Mariaí xewaxorini. Xegí xexirímeáowa wigí yoí Jemiso tñi Josiso tñi Judaso tñi Saimono tñinirini. Xexirímeáíwa nene tñi eni nawíni miñweapa reñoi? Arige nimóniri nearéwapiyarini?” níriga nuro “Aríá miwipani.” níriníro wigí xwioxíyo dání wikí níwóga waríná ⁴ Jisaso xewaniño nání nuriríná wigí rarigíapi tñi xixeni re urinjiginini, “Ámá anj midánjyí Gorixoyá wíá urókiamoarigíáyo aríá umónarigíá aí wigí e dánjyí tñi xexirímeáyí tñi ‘Sa negí ámaorini.’ níriníro aríá umónarigíámani.” nuriri ⁵ e emimí miwíwapiyipaxé enagi aí ámá simixí yariñá wíyoni wé seáyí e níwikwíariri nanj imixinjiginini. ⁶ E neríná o ayí dñj miwikwíropa nero aríá mumónariñagíá nání ududí wininjiginini.

Wiepisarijowa wáí urimépojirini uowárinj nánirini.

O anj api api ikwíroninjí wíyí wíyoni nemerí xwiýá Gorixoyá nuréwapiya nemeríná ⁷ xegí wiepisarijowa wé wúkaú síkwí waú awami “Awí eánjyoyi.” nuriri waú waú xixegíni upírri nání níkumixiri níwáriníná imíóyo mixí umáinowáripírri enj síxí eáninjí bi xixegíni enj síxí neámixowárirri ⁸ ñwé ikaxé re urinjiginini, “Wagwí wagwí anj wíyí wíyo wáí nemero ‘Gorixoyá xwioxíyo ñweaníwá anjwi ayo enagi nání seyíné uyíní néra warigíápi ríwímíni nímamoro nisaníro ñweáírixini.’ nuriríná amípí wí nímeámi mupani. Aiwá birani, árupi-anj wúrani, nígwé wowé birani, bi nímeámi mupani. Xoyíwáni erañj níriga úpoyi. ⁹ Síkwí sù níyíníro aiwi iyá wúkaú mipánipani. ¹⁰ Wagwí wagwí anj wí e níre-moríná ámá wo ‘Awagwí anani níwiapírri sá wépiyi.’ earío o tñinini sá níwémi úisixini. Síni anj e ikwíroninjípimi nuréwapiyiríná anj axiwámíni sá wéírixini.” nuriri ¹¹ re urinjiginini, “Anj bimi soyíné níseaipemeámi mupa ero aríá míseaipe ero éánáyí, anj apimi rixa píni níwiarimi nuríná síkwí sù níwíro xwíá síkí yeáyí xéniñpi pírxí níwiaíkiárimí úírixini. Ámá anj apimi ñweáyí dñj re yaiwipírri ‘Newaniñene ikárinijwáyí nání awaú Gorixo nene nání xwiríá winini nání iyí riyárrí?’ yaiwipírri nání xwíá síkí síkwíyo xéniñpi pírxí wiaíkiáírixini.” Sekaxé e uowáraná ¹² wiepisarijowa waú waú níkumixinimi numiro wáí nura nemeróná repiyí re wigíawixini, “Seyíné uyíní

néra warigíápi emi nímore nisaníro ñweáírixini.” repiyí e níro ¹³ ámá obaxíyo imíó ríwíyo nírómáná dñj xixéorariñpi mixí numáinowára nuro ámá obaxí simixí wiarinjíyo eni raní tñi gíní níwíro nanj nímixa ugíawixini.

Jono wayí numeaiá unjomi pikigíá nánirini.

¹⁴ Mixí ináyí Xerotoyi riníño Jisaso yá wiepisarijowa e néra emearíná anj níyoni “Jisaso e yarini. E yarini.” rinaríñagíá o aríá níwiri ñweanáná ámá wí emimí Jisaso yariñpi nání re níriga ugíawixini, “Jono wayí níneameaiá wago peño ámi níwiápinimeari Jisaso nímoníri nání emimí api ríá éwapírarini?” e níriga waríná ¹⁵ ámá wí re níriga ugíawixini, “Iraijao —O xwiýá Gorixoyá wíá nearókiamoagíá wo síni mipé yaríná Gorixo níwíimeámi anjnamí nání peyinorini. O níwepíniri emimí api ríá yarini?” níriga waríná ámá wí re níriga ugíawixini, “Gorixoyá xwiýá enjíná wíá nearókiamoagíáninjí imóninjí wo ríani?” níriga waríná ¹⁶ mixí ináyí Xeroto ámá Jisaso nání xwiýá xixegíni nira waríñagíá aríá níwiri aiwi re rayinjiginini, “Jono wayí numeaiá wago, níoni síñwé miñj wákwíño rixa níwiápinimeari emimí api yarini.” rayinjiginini. ¹⁷ Pí nání? Ayí ripi nánirini. Xámi o xegí xexirímeáo Piripoyi riníño yá apixé Xerodiasíyi riníñj nurápiri nímeari ñweanáná Jono re urayinjiginini, “Joxi díxí rírixímeáo xiepí nurápiri nímearínáyí ‘Nípkíwini enjirini?’ risimónarini?” urayariñagi mixí ináyí Xeroto ámá wíyo “Jonómí íá xépojí.” uowáraná awa nuro Jonómí íá níxero gwé níyiro nímeámi níbro kírapusé anjyo wáraná ¹⁹ mixí ináyí Xerotómí xiepí Xerodiasí Jono nání símí xwanjwé níkwóniri aríki “Rixa opíkípojí.” raríñagi aí Xeroto “Jono ámá wé róninjorini. Ámá ñwíá Gorixo uowárenapinjoríani?” níyaiwiri wáyí winariñagi nání xiepímí pírxí nurakiri Jonómí kírapusé anjyo níwárirri aiwi omí e dání éí numíniri níñweaníná píne Jono yá aríá wimíniri nání níwimóniri “O nepa nírarini.” níyaiwiri aí apíxí nání wimónariñagi nání dñj ududí níwiniri “Arí emíni?” níyaiwiri níñweanísáná ²¹ síá xinái xiríñjyí imónáná Xerodiasí o aiwá xwé riyamí níyárimáná ámá áminá Gariri píropenisíyo meñweagíawami tñi o xegí siminjí wínarigíá xiráóninjí imónigíawami tñi o xegí gapimanowami tñi wáí urepeáragí í síñwé e níwiniri re yaiwininjiginini, “Rixa gí oxómí yapí wíwapiyáná xewaniño Jonómí nípkíníñoi.” níyaiwiri Xeroto tñi ámaowa tñi rixa awí neáníro aiwá naríná í xegí xemiáimí re uowárinjiginini, “Jíxi ápo tñj e nání nuri siminjí ei.” uowáraná ²² í nípáwiri siminjí yaríná mixí ináyí Xeroto tñi ámá o tñi aiwá narigíáwa tñi siminjí í yariñpi nání yayí níwiniri nání Xeroto ími re urinjiginini, “Jíxi pí pí nání simónípi nání yariñj níáná anani siapímíni.” nuriri ²³ ámi xwíá e dání re urinjiginini, “Jíxi xwíá níoni meñweanápí nání ‘Áwini e

nepayori midáni niapei.' niránáyí anani nisiapimíni." uráná ²⁴ í nipeyari xináimi re uriñinigini, "Inóke, pí nání yariñí wiminiréini?" uráná xináí re uriñinigini, "Jono wayí numeaia waríño nání 'Siñwí miñí niwákwi niapei.' urei." uráná ²⁵ xemiái ámi mírí niwákwi miñí in-áyomi re uriñinigini, "Níni re nimónarini, 'Aníni Jono wayí numeaia waríñomi siñwí miñí niwákwi miñí pír-erixí winami nikwiáiriri nimeámi nibiri niapei.' nimónarini." uráná ²⁶ o Jono nání diñí sipí niwiri aiwi miáimi xwíá e dání ámá o tñi aiwá narigíáwa aríá enáná uriñípi nání ayá niwiri "Oweoi." muripaxí niwimóniri re enjiginini. ²⁷ Xegí simiñí wíñariñí womi sekaxí re uowáriñinigini, "Jonomi siñwí miñí niwákwi nimeámi bei." uowáraná o nuri kirapusí aníyo niwákwi e siñwí miñí niwákwi pírerixíyo nikwiáiriri ²⁸ nimeámi nibiri miáimi miní wíáná í nurápi nuri xináimi miní wíáná í "Rixa riwo ripikíoi?" yaiwiñinigini. ²⁹ E éáná Jonoyá wiepisariñowa aríá niwiro náoni niménapiro nimeámi nuro xwíá weyárigíawixini. Xeroto Jonomi pikíñí enagi nání Jisaso ríwíyo emimí yaríná o re yaiwiagírini, "Nioni Jono wayí numeaia wago siñwí miñí wákwiñáo niwíápiñimeari ámá Jisaso riniño nimóniri emimí ría yarini?" yaiwiagírini.

Ámá 5,000 ayo aiwá wiñí nánirini.

³⁰ E yaiwiaríná ámá Jisaso wáí uowáriñowa ámi nibiro o tñi nerimeániro aní api apimi wa emegíápi nání omi repiyí wiwo xwiýá amipí wa nuréwapiya emegíápi nání repiyí wiwo néisáná ³¹ Jisaso ámá obaxí omi siñwí winaniro nání biri uro yariñagíá xío tñi xegí wiepisariñowa tñi aiwá minipaxí wariñagi nání wiepisariñowami re uriñinigini, "Noneni ámá diñí meañe nání nurane kikiá bi oñweaaneyi." nuriri ³² ewéyo niwímeari wigiñí ámá diñí meañe nání waríná ³³ ámá wí aní niyoni dání weníñí éíáyí awa ewéyo pwaríñagíá niwiniro mí nómixiro aníni xwíáyo nuro xámi nirémoro ñweañáná ³⁴ Jisaso ríwíyo nirémori ewéyo dání nayoari ámá xwé ayá wí epíroyí yariñagíá niwiniro ámá ayí sipisipi xiáwo mayíñíñí nimóniro píraníñí miñweapaxí imóníñagíá niwiniro nání ayá nirimixiri amipí obaxí nání nuréwapiya nuri ³⁵ nuréwapiya núisáná enáná síápi tñi xegí wiepisariñowa anwi e nibiro re urigíawixini, "Rixa síáriñi. Re aní wí mayí e enagi nání ³⁶ ámá aní ami ami míriniñíyo nání numiro aiwá bí nero niwíni nání uowárapei." uríagíá aí ³⁷ Jisaso re uriñinigini, "Aiwá niwíni nání sewaniñoyíñé miní wípoyi." uríagi awa re urigíawixini, "Aiwá miní wiani nání nurane bisíkerfá (Ai-wá níni nání niriñíná Judayí bisíkerfái ragíáriñi.) bisíkerfá nání bí neranéná óí iníñí 200 miní niwirane urápaniréwini?" uríagíá ³⁸ o re uriñinigini, "Bisíkerfá arari tígíoyíñérini? Siñwí winaúpoyi." uráná awa siñwí niwinaumi nibiro "Bisíkerfá wé wú núni enáná peyí ná

waúnirini." uríagíá ³⁹ o awami "Ámá niyoni sekaxí re urípoyi, 'Aráyo miaúrará niga uro éí niñweaxa uro époyi.' urípoyi." uríagi ⁴⁰ ayí miaúrará niga nuríná wí ámá 50 miaúrará iníro wí ámá 100 miaúrará iníro néra úáná ⁴¹ Jisaso re enjiginini. Bisíkerfá wé wú núni enípi nimeari peyí waúni eníwaú eni nimeari siñwí anínamí nanániríná Gorixomi aiwápi nání yayí niwimáná kikwirimí néra nuri xegí wiepisariñowa yaní wipíri nání miní niwiyiri peyíwaú eni norori miní wiyaríná wiepisariñowa nurápayiro yaní niwia nuro ⁴² ámá níni níniro agwí ími uyíagi ⁴³ kwikwirimí iníñí e tñápi nimeamero peyí ororómí iníñí e tñápi eni nimeamero soxí íá wé wúkaú síkwé waúmi aumaúmí nero níni magwí miárigíawixini. ⁴⁴ Ámá oxí aiwá api nigíáwa níni ayí ámá 5,000 nigíawixini.

Jisaso ipíyo seáyí e nosaxa uñí nánirini.

⁴⁵ Jisaso, ayí aiwá níniro nemáná, o wiepisariñowami re uriñinigini, "Soyíñé ewéyo niwímeari ipíyo jñariwámíni aní yoí Betisaida nání xámi nimeápoyi." nuriri awa rixa úáná ámá e epíroyí egíáyo yayí niwiri xixegíni nuowárapimáná Gorixomi xwiýá urini nání dñwíyo niyiri niñweañisáná ⁴⁷ aríwiyimi wiepisariñowa siní ipíyo áwini e ewé nimeámi waríná xío siní jñe xwíáyo nírománá ⁴⁸ winiñinigini. Awa ení tñi reaariñagíá aiwi imíñí xwé símímíni nixemi bariñagi nání ewé aníni miyariñagi niwiniro ipíyo xwíáyóníñí nosaxa nuri rixa isíá yiniñáná xegí wiepisariñowami múróminiri yaríná ⁴⁹ nowani weníñí éíáyí winigíawixini. O ipíyo nosaxa wariñagi niwiniro "Piyiñí siwí wo ría pwarini?" niyiwiro óí nikáriníro "Yeyi!" níniro wáyí ayikwé miwinaríná o rixa xwiýá nuriri re uriñinigini, "Wáyí mepani. Nionirini. Diñí sixí níniro ení neániro ñweápoyi. Ananirini." nuriri ⁵¹ awami niwímeari ewéyo niwímeari re enjiginini. Imíñí eni rixa píni wiáragí siñwí e niwiniro diñí "Imíñí axínáni pí nání píni ría wiáriñoi?" diñí e niwiniro ududí néra nuro ⁵² Jisaso xámi aiwá kwikwirimí yariñagi niwiniro aiwi diñí wakisí níniñíñipi dání oya ení eániñí mí mómixí éíá nání siní o nání diñí ududí néra ugíawixini.

Genesareti dání simixí tígíáyo naní imimiximí ení nánirini.

⁵³ Diñí ududí néra waríná rixa ipíyo jñariwámíni imañí e niwíékiniñmearo ⁵⁴ ewéyo dání nayoaro gwí yuráraná ámá wí Jisaso rixa siñwí mí nómixiro ⁵⁵ anañíni ámá simixí wegíáyí nání aní ayí ayo nání numiamoro simixíyí ikwianwíyo nikwiáiriro "Jisaso e ñweani." riné nání nimeámi nibiro ⁵⁶ o aní onimíá bi bimirani, aní xwé bi bimirani, omíñí iníñerani, pwaríñagi niwiniro simixíyí nimeámi nibiro makerfá imixarigíe táná ámá simixí giyí oya rapirapí yiniñú sírífí múde amái rónaniro nání wauní rixiñí nuriro

rapirapí sírwíyo amáí níróníríná níní axíná nanjé egfawixini.

Piaxé weaarínjépi nání urinjé nánirini.

7 Parisi wa tñi Gorixoyá ñwí ikaxé eáníjépi mewegfá wa tñi, Jisaso sini Gariri piropenisíyo ñweañáná, awa Jerusaremi dání nĩbiro Jisasoyá wiepisariñowa wigí Judayí xiáwowa yagfápa mé aiwá níniróná xámi wé igwíá miwíró wé piaxé weañáná aiwá nariñagfá nĩwĩro Jisaso tñjé e axí e awí neánáriro ³ —Parisiowa tñi wigí Judayí níní tñi nene piaxé neaeañigini wigí xiáwowa yagfápi aiwá níniróná xámi píráníjé wé igwíá wímoarigfárini. Ayé makerfáyo nání nuro aiwá bí nemi añjé e nání nĩbiróná eni piaxé neaeañigini igfá meánípa nerfíná aiwá minarigfárini. Xiáwowa érowiápnigfáyí añjé miní íá nĩmaxĩro nixĩdiro sini axépi nero kapixé tñi xwárfá sixé tñi suyupenixé tñi íkwianjwé sá wearigfápi tñi igfá eaagfápa axépi igfá eaarigfárini. ⁵ Parisiowa tñi Gorixoyá ñwí ikaxé eáníjépi mewegfáwa tñi Jisaso tñjé e axí e awí neánáriro yariñjé re wigfawixini, “Dixé wiepisariñowa pí nání negfé arfowa nero nearéwapiyigfápi nĩwiaĩkiro wé piaxé aí tñi aiwá narigfárini?” urfagfá ⁶ Jisaso re urinjigini, “Enjíná Gorixoyá xwiýfá wíá rókiamoagfí Aisaiayó riniño soyfíne nanjé riro sipí riro yarigfóyíne nání xixeni nĩwuriyiri ríwamĩjé re eañjirini, ‘Ámá tiýí “Gorixomi wéyo píráníjé meariñwini.” nĩriro aiwi Gorixonĩ diñjé sixé miniyipa yarigfárini. ⁷ E nero ámáyo amipí ámá wigí diñjé tñi érowiápnigfápi nání nuréwapiyiróná yapfí re nuriro “Xwiýfá tiýí Gorixo riñjirini.” nuriro nání “Gorixomi seáyi e meariñwini.” nĩróná Gorixoniyá yoñni surfímá rarigfárini.’ Aisaiayó soyfíne nání xixeni e nĩwuriyiri ríwamĩjé eañjirini. ⁸ Soyfíne ámá érowiápnigfápi nixĩdíroná ñwé ikaxé Gorixo riñjépi íkĩ ninemoro yariñjé.” nuriri ⁹ re urinjigini, “Ñwé ikaxé Gorixo riñjépi wiaĩkiro amipí segfí arfowa érowiápnigfápi xĩdiro yaniro nání diñjé obibaxé nimoro ófĩ imoarigfóyínerini. ¹⁰ Ayé ripi nání searariñjé. Enjíná xwiýfá Gorixo riñjépi Moseso nĩri ríwamĩjé re eañjigini, ‘Dixé ápowami tñi inókíwami tñi wéyo merfíni.’ E nĩri nearí amĩ ripi nĩri eañjigini, ‘Ámá xanomirani, xináimirani, ikayfíwé umearfíyí emi pikimópoyi.’ Moseso e nĩri ríwamĩjé eañjé aiwi ¹¹ soyfíne ámá wí xináiwamirani, xanowamirani, re urarfíná ‘Amipí nioni wéyo nĩmerfíná arifá nĩsiri siapi-paxé imóniñjé nání rixa Gorixomi re urfanigini, “Nioni nisiapiñjé nání arige joxi nisiapiri arifá simfíni? Oweoi, aípagwí nání wí menini.’ Parisioyíne ámá wí xaniyaúmi e urariñagfí siñwé nĩwiniróná ‘O apáni yariñjé.’ nĩriro ¹² o xaniyaúmi píráníjé wéyo mĩmepa yariñagfí nĩwĩro aiwi o ayaúmi xe bí arifá owiniñjé siñwé winarigfámani. ¹³ E nerfíná soyfíne siwé arfowa érowiápnigfápi nixĩdiro xwiýfá Gorixo riñjé ripi

xórórĩ nero wiaĩkiariñjé. E yariñjépa nerfíná xwiýfá Gorixoyá xwé wí eni nĩwiaĩkia wariñjé.” Jisaso Parisiowami e nurimáná ¹⁴ ámá e epíroyfí egfáyo “Añwi e bípoyi.” nuriri ayé rixa añwi e báná o “Niyíne nĩjé imóniñjé nání píráníjé arifá nípoyi.” nuriri ¹⁵ ewayfí xwiýfá ripi urinjigini, “Aiwá ámá nĩniríná gwíneareáfápi wí piaxé weaarínjémani. Pí pí xwióxíyo dáni peyeaarínjépi ámáyo piaxé weaarínjémani.” nuriri ¹⁶ re urinjigini, “Ewayfí xwiýfá nioni ríá ripi nání arifá ókiarí nĩmónipoyi.” nurifáná ¹⁷ ámá e epíroyfí egfáyo e nĩwárimĩ nuri añjéyo nĩpáwiri nĩñweari xegfí wiepisariñowa ewayfí xwiýfá xíyo urfípi nání yariñjé wíáná ¹⁸ o re urinjigini, “Soyfíne eni diñjé mayoyínerani? Xwiýfá ‘Aiwá ámá nĩniríná gwíneareáfápi wí xíomi piaxé weaarínjémani.’ searfápi soyfíne sini mĩkĩ nání diñjé mĩmoarínjé reñjé?” nuriri áwanjé re urinjigini, “Aiwá wí ámáyo piaxé eapaxé mĩmónini. ¹⁹ Pí nányi? Ayé aiwá gwíneareáfáná nĩweri íriwíyo inijé ríwíyo íkĩ emoarigfá enjagfí nánirini.” nuriri —E nurifíná aiwá níní nání “Anani nĩpaxíri.” riñjirini. ²⁰ Ámĩ re urinjigini, “Aga pípi ámáyo piaxé weaarínjémani? Ayé pí pí diñjé xwióxíyo dáni peyeáfápi, amipí sipí nání mófipi ámáyo piaxé weaarínjémani. ²¹ Xwióxíyo dáni diñjé yaiwífápi dáni ripi ripi yarigfárini. Íwé amipí wí nání diñjé moro íwé iniro apixé erápeniro amipí íwé mearo ámá pikixwirfó ero oxé apixé iyé nání niga uro ²² siñwé íwé winiro rikikirfó ero yapfí wíwapiyiro ayá bí mé arfíki niga uro sipí diñjé wiaiwiro xwiýfápami ñwiráriro mĩxé kĩniro majimajfá ikáriniro yarigfápi ²³ api nĩpini ámá diñjéyo inimi dáni nĩmorfíná piaxé weaarínjémani.” urinjigini.

Girikiyé apixé wí diñjé wikwíronjé nánirini.

²⁴ O ewayfí xwiýfá mĩkĩ api nurimi añjé e dáni nuri añjé yoí Taia tñjé e nĩremori añjé wíwami nĩpáwiri ámá e ñweáfí “Añjé ríwami o mĩñweanini.” oyaiwípoyniri neri sá ñweañagfí aiwi ámá wí omĩ siñwé nĩwinimearo ²⁵ apixé wí “Jisaso añjé iwámi ñweani.” rariñagfá arifá e nĩwiri í xegfí xemiáfí imfó xixéoarínjé enjagfí nání o tñjé e nání añjéni nĩbiri síkwé tñjé e wauní nĩwikáriniri mĩjé xwíáyo nĩkwírori ²⁶ —Í Judayé apixímani. Girikiyé apixíri. Piniñayé añjéyo piropenisí Siriayi riniñe dánjirini. Í Jisasomi “Gfí miáfimi imfó xixéoarínjé mĩxé umáinowárenapei.” arfíki urariñagfí ²⁷ o í añjé midánjé enjagfí nání “Xámi gfé Judayé sanjé ourápiñjé.” niyaiwiri ewayfí xwiýfá re urinjigini, “Xámi niaíwé aiwá nĩniro agwí ími uyini nĩwirínáyí ayé nanjémani. Niaíwíyíyá aiwá nurápiri síwíyo nĩwiríná ayé nanjémani.” uráná ²⁸ í “Nepa añjé midánjéni síwíniñjé imóniñjéni.” niyaiwiri re urinjigini, “Ámináoxini, nepa rariñjéni. E neri aiwi síwí re yariñjéni. Íkwianjéyo dáni niaíwé aiwá nĩniro yuní mamówárfápi mĩmeáné yariñjéni.” urfagfí ²⁹ o “Í nepa wauní nikáriniri diñjé nĩkwíroarini.” niyaiwiri re urinjigini, “Jíxi nanjé nĩrífíyí nání dixé miáfimi imfó

xixéroariñjipi rixa mixí umáinñini. Dixí anjé ui." uríagi³⁰ í ámi xegí anjéyo nání nuri siñwé winíyí winiñiniginí. Xemiái imíó píni niwiárimí úí enjagi nání pírániñjé sá wenjagi winiñiniginí.

Aríá tñi manjé tñi píroniñjé womi nanjé imixiñjé nánirini.

³¹ Jisaso ámi niwiápínimeari anjé yoí Taia tñjé e píni niwiárimí nuri anjé yoí Saidoni tñjé e áwini e nuri xwíá yoí Dekaporisiyo nuríná ipí Gaririyo niremori yaríná ³² áamá wí áamá aríá píronáriri xwiýá píronáriri enjé womi Jisaso tñjé e nání nimeámi nibiro wauní rixiñjé re urigíawixini, "O nanjé eni nání wé seáyi e ikwiárei." uríagi³³ Jisaso áamá awí eánárigíe dání omi nimeámi nuri egípi neríná Jisaso xegí wé oyá aríá óyó wíxwáriti xegí wéyo reañwé núrinimáná oyá aíwíyo ikwiáriti nemáná ³⁴ siñwé anjénamei nanimáná rímiñjé niriri xegí píne tñi re uriniginini, "Epata." —Wigí píne "Oxoi." nuriríná "Epata." rarigíáriti. E uráná re eniginini. ³⁵ Xegí aríá oxoániri aíwí sañjé wiariñjipi nayí eri neri xwiýá pírániñjé nira waríná ³⁶ Jisaso ámi áamá awí eánárigíáyo niwímeari ñwé ikaxé nuriri re uriniginini, "Nioni wíápi áwanjé murimepani." uríagi aíwí amí amí nemero aríki áwanjé nira nuro ³⁷ ayá niriwamóga nuro re nira ugíawixini. "Amipí o éipiyé aga nanjéni yariñjériti. Aríá píronarigíáyi tñi aíwí sañjé mearigíáyi tñi aí pírániñjé imixáná aríá ero xwiýá riro yariñjériti." nira ugíawixini.

Ámá 4,000 ayo aiwá wiñjé nánirini.

8 Íná ríwíyo Jisaso áamá obaxé ámi o tñjé e epíroyé niyáriti wigí aiwá rixa menjagi niwiniri xegí wiepisariñowami "Eini." nuriri² re uriniginini, "Ámá tiyí sía wiyáú wiyi nioni tñi re niñwearóná wigí aiwá rixa nowárigíá enjagi nání wá nonarini. ³ Wí anjé aíwimi dání bíagíá enjagi nání nioni ayí sini agwé nání yaríná nurowáritináyí 'Siñwé xaxá niwiniri enjé siririñwé niwiniri ná neága upírixiní.' niyaiwiri rariñjéni." uríagi⁴ xegí wiepisariñowa re urigíawixini, "Anjé mimiriniñjé re aiwá áamá tiyí xixeni nipírí nání ge bí yaníwini?" uríagi⁵ o re uriniginini, "Segí bisíkeríá araririni?" uráná "Wé wíumi dájé waú tñjéwonerini." uríagi⁶ o áamá epíroyé egíáyo "Xwíámi éí niñweaxa úpoyi." nuriri bisíkeríá nimeari Gorixomi aiwá api nání yayí niwimáná kwikwirimí neri wiepisariñowami mini wíaná nurápayiro áamá ayo mini niwía nuro ⁷ wigí peyí bia enjagi Jisaso apia eni nurápiri Gorixomi yayí niwimáná re uriniginini, "Peyí ripia eni yanjé niwía úpoyi." uríagi⁸ xé urípi yaríná ⁸ áamá níni rixa niñiro agwé imi uyági wiepisariñowa ayí aiwá niñiro e tñápi nimeayiro soxí íá wé wíumi dájé waúmi aumaúmi nero magwé miárigíawixini. ⁹ Ámá 4,000 aiwá api nigíawixini. Jisaso ayí aiwá niñimáná enjáná wigí anjé e nání nurowáriti ¹⁰ ewéyo wiepisariñowa tñi nipixemoáñiro nimeámi

ugíawixini. Ipíyo oriwámi dání anjé yoí Darimanuta tñjé e niwíékínimearo ayoagíawixini.

"Emimí bi neaíwapiyí." urigíá nánirini.

¹¹ Parisi wa niwímearo rixa símí tñi úrapí xwiýá nuriro omi iwamíó wíwapiyáñiro nání re urigíawixini, "Anjénamei dájé emimí bi neaíwapiyí." uríagi¹² Jisaso awa nání xegí xwioxíyo dání miñjé nipéniri "Inii!" niriri re uriniginini, "Judayí agwi ríná ñweagíáyié pí nání 'Emimí neaíwapiyí.' nirariñoi? E nirariñagíá aiwí emimí soyíne nirariñjépi wí nemiméini." nuriri¹³ ayo píni niwiárimí wiepisariñowa tñi ewéyo nipixemoáñiro ipíyo oriwámi dání nání ugíawixini.

Ewayí ikaxé yisí nání urinjé nánirini.

¹⁴ Nuróná aiwá nání diñjé aríá nikeamoro bisíkeríá ná bini ewéyo wenjépiñi nimeámi waríná ¹⁵ Jisaso Parisiowa nanjé rayiro sipí rayiro yariñjépa wiepisariñowa axípi yaniro neríná omi diñjé mikwíropa nero ríwé ni-mopírixiniri ewayí xwiýá nuriríná sekaxé re uriniginini, "Soyíne pírániñjé emépyi. Bisíkeríá yisí —Bisíkeríá sini siñjé enjáná yisí onimiápi tñá aiwí nimini ikwianjé neapínariri nimíga wiápínimeariñjériti. Yisí Parisiowayá tñi Xerotoyá tñi nání wáyí nero emépyi." uriniginini. Uyíniñ yisíniñjé wigí xwioxíyo ikwianjé eapiniginiriri e uraríná ¹⁶ wiwaníowa re rinigíawixini, "None bisíkeríá menjagi nání neararini." rinariñagíá ¹⁷ o aríá niwiri mixí re uriniginini, "Pí nání 'Bisíkeríá mayonerini.' rinariñoi? Sini siñwé oxoaro diñjé moro mepa reñoi? Segí miñjé sñjéniñjé rimónini? ¹⁸ Siñwé tégíoyíne aiwí siñwé miwini-pa riyariñoi? Aríá tégíoyíne aiwí aríá miyariñjé reñoi? Nioni bisíkeríá wé wú núni kwikwirimí neri áamá 5,000yo mini wiñjé nání diñjé miseainarirani? ¹⁹ Aiwá ayí niñiro tñápi soxí íá xwé arariyo aumaúmi yárigíawixini?" uríagi awa "Wé wúkaú sikwé waú apimi aumaúmi yáriñwaniginini." uríagi²⁰ o ámi re uriniginini, "Nioni bisíkeríá áamá 4,000yo niwiri wiñjépi soxí íá arariyo miárigíawixini?" uríagi awa "Wé wíumi dájé waúmi miáriñwaniginini." uríagi²¹ o re uriniginini, "Soyíne sini majíá rimóniñoi? 'Aiwá menjáná árínone mineaiapipaxorini.' riniaiwariñoi?" uriniginini.

Siñwé supárijé womi nanjé imixiñjé nánirini.

²² E nurísaná nuro anjé yoí Betisaidayo niwíékínimearo nayoaro emearíná áamá wí siñwé supárijé wo Jisaso pírániñjé imixini nání niméra nibiro wauní rixiñjé re urigíawixini, "Joxi wé seáyi e niwik-wiáriti nanjé imixiréini?" uríagi²³ Jisaso siñwé supárijéomi wéyo íá nixirimi anjé Betisaida e niwáriti nuri yáni e dání nirómáná oyá siñwéyo reañwé núriri wé seáyi e niwikwiáriti yariñjé re winiginini, "Joxi amipí wí siñwé riwiniñjé?" uríagi²⁴ o siñwé naniri re uriniginini, "Ámá wí anjé emeariñagíá siñwé niwiniri aiwí

íkíániñí imóniñagáa winiñini." uríagi ²⁵ ámi bi wé siñwíyo seáyi e wikwiáraná o rixa siñwí aníñi nanáririri xegí siñwí rixa naní éagi amipí niyoni xixeni winiñinigini. ²⁶ Xixeni wináná Jisaso o xegí aní e nání nuowáriríná re uriñinigini, "Dixí aní e nání nuríná ámi Betisaida tíyo nání mupani." uriñinigini.

Pitao "Kiraisoxirini." uriñi nánirini.

²⁷ Jisaso tñni xegí wiepisariñowa tñni niwiápnimeámi nuro aní xwé yoí Sisaria Piripai tñniyo ikwíroniñipimi nání nuríná awami yariñi niwiri re uriñinigini, "Ámáyi nioni nání arire rariñoi?" uríagi ²⁸ awa re urigíawixini, "Wí re rariñoi, 'Jono wayí nineameaia wago ámi niwiápnimeari ría yarini?' rariñoi. Ámi wí re rariñoi, 'Eníá Gorixoyá xwiýá wá rókiamoagí mipé anínami peyiñi Iraiiaoyi riniño niweapiri ría yarini?' rariñoi. Ámi wí re rariñoi, 'Eníá Gorixoyá xwiýá wá rókiamoagí wo niwiápnimeari ría yarini?' rariñoi." uríagi ²⁹ o sini yariñi niwiríná re uriñinigini, "Ayí e niriwo aiwi se-waniñoyíné nioni nání gorini rariñoi?" uríagi Pitao re uriñinigini, "Joxi Kiraisoxi, nene yeáyi neayimixemearía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronoxirini." uríagi ³⁰ o ñwí ikaxí re uriñinigini, "Soyíné nioni e enáoni nání áwaní muripa époyi." uriñinigini.

Áwaní "Nioni ninipikipíríáriní." uriñi nánirini.

³¹ Xewaniño nání iwamíó nuréwapiyiri re uriñinigini, "Ámá imóniñáoni ríniñi xwé wí meámíáriní. Negí mebáowa tñni apaxípaniñi imóniñgá xwéowa tñni Gorixoyá ñwí ikaxí eániñipi mewegíáwa tñni nioni ríwí nimóáná wa ninipikipíríáriní. E neri aiwi sía wiyáú wiyi óráná ámi wiápnimeámíáriní." nuriri ³² píné siñáni e rimóagi Pitao Jisasomi nimeámi nuri yánimi nirómáná rixa mixí urimíniri nání neri "E wí minearipani." uraríná ³³ Jisaso omi ríwí numori wiepisariñi wíami siñwí niwiríná omi mixí nuriri re uriñinigini, "Setenoxini, píní niníwiárimí ui." niriñi re uriñinigini, "Pitaoxi amipí nání Gorixo wimónariñipi nání diñi mimó ámá wimónariñipi nání moariñini." nuríísáná ³⁴ ámá e epíroyí egíáyo "Eini." nuriri xegí wiepisariñowa tñni nawíni awí neánimáná enáná re uriñinigini, "Soyíné woxi nioni yariñápa emíniri nání nioni tñni nurínáyi re eríáriní. Dixí simónariñipi wí mé ríwímíni nimamori re niyaiwiri 'Jisasomi xidariñagi nání ámá wa íkíáyo niníyek-wiroáriro ninipikironá ayí ananirini.' niyaiwiri nixídiríáriní. ³⁵ Ámá go go 'Jisasomi nixídirínáyi ámá wa nipikipíríxini.' niyaiwiri nání nioni minixídi xegí wará éí nimeniri neríná xewaniño aníñi ikeamóniñáriní. E neri aiwi ámá go go nioni ninixídiri xwiýá yayí seainariñipi nání wáí emeariñagi nání pikíánáyi, o aníñi mikeamóní nioni ninixídiriñipimi dání eríkiemeáníáriní. ³⁶ Ámá go go nioni minixídi iyíá íá nigwí amipí emeáminiri nánini néra nuri

nimeáísáná xewaniño aníñi ikeamónáná ayí naníñani? Oweoi! Amipí níni xwíá tíyo dání mimúropa neri aiwi xewaniño aníñi ikeamónáná amipí api tñni xegí wará aníñi ñweanfa nání roayíronipaxímani." nuriri ³⁸ re uriñinigini, "Soyíné nuro ámá agwi ríná ñweagíáyi Gorixomi diñi miwikwíró íwí néra warigíáyi tñni e nemeríná nioni nání ayá seainiri píné nioni rariñápi eni nání ayá seainiri yariñagi nání ámáyo yumí niwirínáyi, ámá imóniñáoni niweapiríná ikíniñáoni weapiri gí ápo xwiníá eaariñipa nioni eni xwiníá enáoni aníñají wa tñni weapiri neri xío nání eni ayá nininiri 'Go ríani?' rimíáriní." uriñinigini.

⁹ Ámi re uriñinigini, "Nioni nepa searariñagi nání píraníñi aríá nípoyi. Ámá re rogíá wiyíné sini mipépa neríná ení eániñi Gorixo xío xegí xwioxíyo míméámí neri píraníñi seameñweanfa nání imóniñipi imónariñagi siñwí winipíríáriní." uriñinigini.

Jisaso nikíñiri xegí bi imóniñi nánirini.

² Rixa sía wé wíumi dání wo óráná o Pitaomi tñni Jemisomi tñni Jonomi tñni niwirimeámi dñwí xwé bimí nipeyiro wiwini niñwearíná wigí siñwí anigíe dání re eníinigini. Jisaso wará xegí bi nimóniri ³ xegí rapirapí eni wá nókiáririri ámá wí wayí niworíná apíá e wéí miropaxí apíá xáwí weáriñinigini. ⁴ E yaríná Gorixoyá wá rókiamoagí Iraiiaoyi riniño tñni eníá yagi Moseso tñni omi niwimeari o tñni xwiýá rinaríná ⁵ wiepisariñowa wáyí ayikwí miwiníagi nání Pitao "Píoi urimíñi?" niyaiwiri úrapí xwiýá nuriri Jisasomi re uriñinigini, "None re niñwearíná naníñini. Anani re ñweapaxíriní. Aní pipákí wíkaú wí, joxi nání wiwáyí, Moseso nání wiwáyí, Iraiiao nání wiwáyí omíraneyi." nurimáná enáná ⁷ agwí bi rití wiáraná agwípimi dání xwiýá bi re riniñinigini, "O gí íwí diñi sixí yináorini. Pí pí xwiýá searánáyi aríá wípoyi." uráná ⁸ weníñi éíáyi winigíawixini. Ámá wo mepa Jisasoni iwo ñweañagi winigíawixini.

Iraiiao nání yariñi wigíá nánirini.

⁹ E niwinimáná dñwí miñíyo dání píní niwiárimí niweapiróná Jisaso ñwí ikaxí re uriñinigini, "Ripi naníápi nání ámáyo áwaní murímepa époyi. Ámá imóniñáoni rixa niñeri xwáripáyo dání niwiápnimeámáná enáná íná anani áwaní urimérixini." uríagi ¹⁰ awa diñini íá nixiriwo xwiýá "Niñeri xwáripáyo dání wiápnimeámíáriní." urípi nání ududí nero "Pí nání ría neariñoi?" niriñiro ¹¹ yariñi re wigíawixini, "Pí nání ñwí ikaxí eániñipi mewegíáwa re rariñáriní, 'Iraiiao rixa biñimi enáná ríwíyo ámá nene yeáyi neayimixemeanío aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníáriní.' pí nání rariñáriní?" uríagi ¹² o re uriñinigini, "Ayí neparini. Iraiiao xámi niñiri ámá wigí yariñápi ríwímíni mamoro Gorixomi diñi kwíróro

epíri nání xwiýáá nuriri aiwi xwiýáá Gorixoyá niriniri eáníñi rípi 'Ámá imóniñomi ríniñi niwiayiro xwiríá wikixepíríáriní.' xwiýáá apí ení pí nání rinini?" nuriri ¹³ re uriniginini, "Nwí ikaxí eáníñipi mewegíáwa e niriro aiwi nioni re searariñini, 'Traijao rixa bíagi aiwi ámá ríwamiñi xío nání eáníñipi omi aríá miwí wigí diñi tñi sipí niwíera ugíawixini.' searariñini." uriniginini.

Íwí imíó xixéroaríñi womi mixí umáiniñi nánirini.

¹⁴ Jisaso awa tñi ámi xegí wiepisariñi wíami wímeaniro nání niweapiro awa tñe ámá epíroyí enagía niwiniro awa ñwí ikaxí eáníñipi mewegíá wa tñi xwiýáá símí tñi rinariñagía niwiniro ¹⁵ rixa añwi e báná ámá e epíroyí egíáyí Jisaso wepariñagi niwiniro sirí nipiñiniro yayí waniro nání añíni nuro wímeááná ¹⁶ o yariñi re winiginini, "Awa tñi pí nání xwiýáá símí tñi rinariñoi?" uríagi ¹⁷ ámá e epíroyí egíáyí wo re uriniginini, "Nearéwapiyariñoxini, gí íwomi imíó xixéroaríñagi nání mañi píronáriní. ¹⁸ Imíó meaní eááná meákíkwíáni yárirí mañi síwí kiríwiniri sikwí wé síwíá yárirí yáraríñirini. Nioni joxi nání nimeáa bíá aiwi joxi miñweañagi nání dixí wiepisariñowami 'Soyíné mixí umáinowáripaxímani.' uríagi aiwi awa wí anani mixí umáinowáripaxímani." uríagi ¹⁹ Jisaso rixa anidiñi niwiiwiri nání re uriniginini, "Agwi ríná ñweagíáyíné nioni tñi nemerane emá obaxí niseamúróagi aiwi sini Gorixomi diñi miwikwíroarigíá reñoi? Arire searay-imíini?" nuriri "Íwomi niwirimeámi bípoyi." uríagi ²⁰ rixa niwirimeámi nibiro imíó Jisasomi siñwí niwiniríná re eniginini. Meaní eááná sinapixwíni néra nipiérori xwíáyo niwieága uri meákíkwíá pumiri yariñagi ²¹ xanomi Jisaso re uriniginini, "Sa arari eníriní?" uríagi re uriniginini, "Sini onímiáo dání e néra uñirini. ²² Imíó íwomi íníná xwiríá oikixéminiri re yariñirini. Nixeri ríáyo ikeáárirí nixeri iniigíyo mamówárirí yariñirini." nuriri "Jisaso eni yopa megíniñeniñoi?" niyaiwiri re uriniginini, "Joxi 'Anani nañi imixipaxonirini.' niyaiwinirínáyí wá niyeaomixiri arirá yeaii." uríagi ²³ Jisaso re uriniginini, "Joxi 'O nañi mimixipaxonirini.' niniyaiwiri rinirariñini? Jiwaníñoxi Gorixomi diñi wikwíroi. Ámá gíyí Gorixomi diñi ikwíróíáyí amípi aí anani arirá winiñoi." uríagi ²⁴ íwomi xano apaxí mé re uriniginini, "Gorixomi diñi wikwíróminiri yariñagi nání aga pírániñi wikwírómi nimixei." uríagi ²⁵ Jisaso ámá obaxí o tñi e nání mírri bimariñagía niwiniri imíó íwomi xixéroaríñomi mixí numáinowárirí re uriniginini, "Mañi píroárirí aríá píroárirí enjoxi íwomi píni niwiárimí nuri ámi bi tñi ríwíminí nirori mixixéropani." uráná ²⁶ imíó makiríwí nimori meaní nearí íwo sinapixwíni niyárirí wenjáná omi píni niwiárimí uñiginini. Píni niwiárimí úáná íwo rixa niperíniñi wenjagi niwiniro ámá obaxí "Rixa niperí ríá wenjoi?" rariñagía aiwi ²⁷ Jisaso xegí wéyo íá ni-

maxirimáná méyoááná o wiápinimeañiginini.

²⁸ Niwiápinimeámaná enjáná Jisaso nuri añíyo nípawiri ñweañáná xegí wiepisariñowa wigípi ínimi yariñi re wigíawixini, "Pí nání imíó íwomi xixéroomi mixí umáinowáripaxí mimónipa éwaniginini?" uríagía ²⁹ o re uriniginini, "Soyíné segí diñi tñi imíó tñiñi imóniñíyí mixí umáinowáripaxí menini. Gorixomi diñi wikwíroro yariñi wiro nerónáyí, anani oyá diñi tñi mixí umáinowáripaxí imónipíráoí." uriniginini.

Ámi yumí "Ninipikipíríáriní." uriní nánirini.

³⁰ Awa añi ayo píni niwiárimí Gariri píropenisíyo áwinimi nuríná Jisaso "Ámá nioni pwaríñagi nání niñíá mimónipa oépoyi." yaiwiniginini. Ayí rípi nání e yaiwiniginini. ³¹ Wiepisariñowamini nuréwapiyiri re uriniginini, "Ámá imóniñáoni nání miyí uráná ninipikipíríáriní. Nipikíá aí síá wíyaú wíyi óráná xwáripáyo niwémáná ámi niwiápinimeámeáriní." urayariñagi aiwi ³² awa sini nipiñwini niñíá mimónipa nero aí masisíá niwiro nání yariñi bi miwigíawixini.

"Go gone seáyi e imónaníwáriní?" rinigíá nánirini.

³³ Awa añi yoí Kapaneami nirémoro añíyo nípawiro niñweáriná Jisaso wiepisariñowami yariñi re winiginini, "Óí e nibiranéná pí xwiýáá niriga bíawixini?" uríagi aiwi ³⁴ awa "Negí woxi goxi áminá nimóniri neameñweañáná wíone simañwíyóniñi ínimi yeáyí rurínaníwáriní?" niriga bíá enjagi nání ayá nero xwiýáá bi murí kikiá yariñagía ³⁵ o éi niñweámaná wiepisariñi wé wúkaú sikwí waú awami "Soyíné awí neániro re ñwénapípoyi." nuriri re uriniginini, "Ámá 'Nioni simañwíyóniñi onurínayípoyi.' niyaiwiri re éwiniginini. Ámá niyoni xináiniñi nimóniri arirá wíwiniginini." nuriri ³⁶ niaíwí miá bi nimeari áwini e éi nurárimáná wé nimakíkiyiri ámi re uriniginini, ³⁷ "Ámá wo nioni niñdírináyí niaíwí ripíniñi imóniñíyo peayí miwianí wéyo nimerínáyí apimini wéyo mímearinini. Nioni wéyo nimeri gí ápo, nirowárenapiñomi eni wéyo umeri yarini." uriniginini.

"Ayí tñámini mikumixiniñíáyí none tñámini imónini." uriní nánirini.

³⁸ Jono re uriniginini, "Neaipisariñoxini, none ámá wo yoí joxiyá niriri imíó mixí umáinowáraríñagi niwinirane o none tñi nawíni memeariñagi nání xe oeniri siñwí winaniri enjwámani." uríagi ³⁹ Jisaso re uriniginini, "Api e imixáná píri miwíaikipani. Ámá go go yoí nioniyá niriri emimí nemi nuri añíni ikayíwí nimeariñaxí imóninimeniñoi. ⁴⁰ Ámá ayí tñámini mikumixinipa nerínáyí ayí none tñi imónini. Ayináni e éíáyo bi píri miwíaikipani. ⁴¹ Ámá go go soyíné Kiraisoni niñdíro wáí urimero yariñagía nání arirá

niseairi iniigí bi aí niwiri niseaiapirínáyí, Gorixo e éo nání wí dñjé aríá mikeamó omi xixeni arirá winíárini.

Íwí oépayiniri wíwapiyarigíáyí nánirini.

⁴² “E neri aiwi áamá go go niaíwí ripiami nioni dñjé níkwíroaníro yariigíapiami pírfí wiaikímíniri neri íwí oépayiniri wíwapiyaríná Gorixo ‘O xwiýá mayorini.’ mírí rixa nípémáná enáná ríninjé xwé winíárini. Sini ni-aiwípiami íwí nání miwíepisipa enáná áamá wa omi íá níxero sínjá xwé wo sínjwé tñni gwí nijárfi rawírawáyo nímamówárfínáyí, sípí enjagi aiwi ríninjé Gorixo wimíniri enjérfíninjé imóninjépipani. ⁴³ Íwí nání wé íeapá nisínirínáyí níwákwíniri emi moríini. E niniríná ríninjé xwé nisíniri aiwi wé rasíá enjé tñni opérfi aí anjnamí nání nípeyirínáyí ayí ananirini. Wé núkaúni íeapá neri íwí meáú sini ú tñni neríná ríá aninjé wearinjéyómíni nuri ríá nírinirínáyí ayí nanjmani. ⁴⁵ ‘Sikwí rú tñni íwí nání anjé oememini.’ yaiwíú síkwí ú mñjé níwákwíniri emi moríini. E niniríná ríninjé xwé nisíniri aiwi síkwí rasíá enjé tñni opérfi aí anjnamí nání nípeyirínáyí ayí ananirini. Síkwí ‘Íwí nání oumíni.’ yaiwiarinjé tñni enáná níperíná Gorixo ríá aninjé wearinjéyo nisikeaárfínáyí ayí nanjmani. ⁴⁷ Sínjwé wíniyi tñni íwí nání nímorínáyí sínjwé ayi níyori emi moríini. E niniríná ríninjé xwé nisíniri aiwi sínjwé ná wiyini naními opérfi aí anjnamí nání nípeyirínáyí ayí ananirini. Sínjwé íwí nání móýi tñni néisáná níperíná Gorixo ríá aninjé wearinjéyo nisikeaárfínáyí ayí nanjmani. ⁴⁸ Ríá aninjé wearinje xweamí mípé aninjé nisiri ríá eni aninjé riniri yarinerini. ⁴⁹ “Saxé aiwáyo moariigíápa Gorixo ríá eni áamá níni nanjé oimónípayiniri saxíninjé e moníárini. ⁵⁰ Saxé aiwá awíí imixarinjé enjagi nání nanjérfi. E neri aí xegé awíí yarinjépi anipá neri aiwáninjé imóninjáná arige neri ámi awíí eninjé? Soyíné saxíninjé nímoníro saxé aiwáyo awíí imixarinjépa áamá níyoni píráninjé e níwirínáyí, se-waninjéyíné mímfeyoánipa nero píráninjé níkwímíninero néra úírixini.” urinjiginí.

Apixé emi moariigíá nánirini.

10 Jisaso níwiárfínimeari e píni níwiárfimí nuri Judia píropenisíyo nímurori iniigí Jodani rapáyo jíariwámi dání waríná oxé apixé epíroyí nero o tñnjé e awí eánáná xegé yarinjépa ámi uréwapiyaríná ² Parisi wa níwímearo omi iwamíó níwíwapiyiro re urigíawixini, “Wa negé njwí ikaxé eáninjépi íá nírore re rarigíárini, ‘Xegé oxo apixímí anani emi mopaxírini.’ rarigíárini. Wa ‘Emi mopaxímani.’ rarigíárini. Joxiyá dñjé arige simónarini? ‘Anani emi mopaxírini.’ risimónarini? ‘Njwíárini.’ risimónarini?” uríagí ³ re urinjiginí, “Moseso enjíná segé seárfawéyo njwí ikaxé nuriríná píoi urinjiginí?” uríagí ⁴ re urigíawixini, “Moseso áamá apixé emi moaníro nání anani payí re ríninjépi ‘Nioni ími aninjé emi móárfini.’ ríninjépi nearo owiowárfipoyiniri sínjwé

neanagírini.” uríagí ⁵ Jisaso re urinjiginí, “Soyíné segé dñjé tñni níxédfi aríki segé apixé emi moaníro yarinjagíá nání Moseso njwí ikaxé api nírfi enjérfini. ⁶ E neri aiwi xwiýá rípi nírfi ríwaminjé enjérfini, ‘Gorixo enjíná xwíá imixiri anjna imixiri neríná oxé imixiri apixé imixiri enjérfini. ⁷ Ayináni oxo xaniyaúmi píni níwiárfimáná xegé apixé tñni níkwímíniríná ná ayí ná bírfíninjé imónípísírfini.’ E níriniri eáninjé enjagi nání níx-egéni imónarigíimani. Ná ayí ná bírfíninjé nímoníri emearigírfini. ⁹ Ayaú nímeánimi nemeríná Gorixo njwirárfinjé enjagi nání píni níwiárfimí mupa oépiyi.” nurimí nuri ¹⁰ anjéyo nípáwiri njweanáná wíepisarinjowa ámi o meánigíá nání urírfi nání yarinjé wíáná ¹¹ o re urinjiginí, “Áamá go go xegé apixé emi nímorí wí nímeárfínáyí, xámi meánimí sípí wíkararini. ¹² Apixé gí gí eni xegé xiagwomí píni níwiárfimí nuri womí nímeárfínáyí, xámi meáninjomí sípí wíkararini.” urinjiginí.

Niaíwí onímíapiami wé ikwíkwíárfimí enjé nánirini.

¹³ Áamá wí Jisaso wigé niaíwí oimónípayiniri wé wíkwíárfimí nímeámi báná wíepisarinjowa míxé urarinjagíá Jisaso awa pírfí urakianíro yarinjagíá níwiniri wíki dñjé níwíawiri re urinjiginí, “Soyíné pírfí murakipani. Gorixo xwioxéyo mímeámí neri píráninjé seamenjweani sínjáni nímoniríná o áamá niaíwí tíyi yapí nioni dñjé níkwírófáyo menjweaní enjagi nání soyíné pírfí murakipani. Nioni tñe nání xe obípayí. ¹⁵ Nioni nepa seararinjini. Áamá giyí giyí niaíwípa xaniyaúmi dñjé ikwíróro símanjwéyóninjé yeáyí uríniro yariigíápáninjé Gorixomí e mepa nerínáyí, o xwioxéyo mímeámí neri píráninjé seamenjweanípimí wí páwírfírfámani.” nurimáná ¹⁶ ní-aiwípa wími nímeari sáyo níwjwirárfimáná wé seáyi e wíkwíárfimí “Gí ápo píráninjé oumeni.” riri níwia urinjiginí.

Áamá amípí mímuróninjé wo nánirini.

¹⁷ Jisaso níwiárfínimeámi anjé wíyo umíniri yaríná áamá wo o tñnjé e nání mírfí níbirí símímanjímí dání xómíinjé níyikwiri yarinjé re wíinjiginí, “Nearéwapiyarinjé nanjoxini, arige neríná nioni dñjé níyimíinjé tñnjáoni imónímíárfini?” uríagí ¹⁸ o “Jisaso Gorixoríani?” oyaiwiniri re urinjiginí, “Joxi pí nání ‘Nearéwapiyarinjé nanjoxini níriniríná ‘Nanjoxini nírfini? Áamá wí nanjmani. Sa Gorixo nanjorini. ¹⁹ Joxi njwí ikaxé eáninjépi nání rixa níjéá imóninjini. ‘Níwiárfínimeari áamá wí mípíkípa erfíni. Áamá wí tñni íwí mínípa erfíni. Íwí mímeapa erfíni. Yapí murípa erfíni. Yapí nurepísiri íwí murárfipa erfíni. Inókími tñni ápomí tñni wéyo meríini.’ E ríninjépi joxi rixa níjéá imóninjini.” uríagí ²⁰ o re urinjiginí, “Nearéwapiyarinjé nanjoxini, api nípini sini ononi imóninjé dání pírfí míwíárfimí píráninjé níxéda bíjarini.” uríagí ²¹ Jisaso sínjwé agwé níwiniri wá níwianiri nání re urinjiginí, “Nípiní níxédfi aiwi ámi bí sínirini. Joxi nuri díxé iyéá íá tñni xwíá

tíni amipí dixíyí nígwí nání bí neri nígwí meáíyí áamá aiwá nání ikeamóníro aikí nání ikeamóníro egíáyo mīni wíríxini. E nemoxi nibiri niníxídimérínáyí, ríwéná nípémáná anjínami nání nípeyiríná amipí joxiyá aga xwé nidéroníárini.” uríagí aiwi ²² o amipí wí mímúróniño enjagi nání díñí sípí níwiri e mepaxí wimóníagí nání símímanjé kípíñí níyimi uríjiginí.

²³ Símmímanjé kípíñí níyimi úagí Jisaso xegí wiepisariñowami síñwí níwiniñerí re uríjiginí, “Amipí xwé tégíáyí anani Gorixomi díñí níwíkwíro o xwioxíyo míméámí neri umenjweaníe páwipaxímani.” nurírí ²⁴ awa xío ríípi nání ududí yariñagía níwiniñí ámi re uríjiginí, “Niaíwoyíné, áamá wí aníñí miní yaníro nero aiwi anani Gorixomi díñí níwíkwíro o xwioxíyo míméámí neri umenjweaníe páwipaxímani. ²⁵ ‘Kamerí enj rapírapi gwí kiwearigíá óyimi anani páwipaxímani.’ riyaiwariñoi? Áamá amipí xwé tégíáyí kamerí enj óyimi mípáwipa éípiñíñí Gorixo seamenjweaníe nání anani páwipaxímani.” uríagí ²⁶ awa ududí níkárini re urígíawixini, “E imóníáná áamá gíyo Gorixo yeáyí uy-imíxemeaníárani?” uríagí ²⁷ Jisaso síñwí agwí níwiniñáná re uríjiginí, “Áamá wí mepa epaxí nimónimáná aiwi Gorixoyá díñí tíni ananírini. Amipí Gorixo mepa epaxí wí mímóníagí nání oyá díñí tíni epaxírini.” uráná ²⁸ Pítao re uríjiginí, “Ai, none negí amipí ríxa píni níwiárimí joxi ríxédimeariñwini.” uríagí ²⁹ Jisaso re uríjiginí, “Nepa searariñini. Áamá gíyí gíyí nioni díñí níwíkwíro xwíyíá nioni nání yayí seainariñípi wáí urímero eni éíyí xexirímeáyorani, xínáíwamirani, xegí niaíwíyorani, xegí anjirani, xegí aiwá omíñjirani, píni níwiárimí níxídirínáyí, síni mípé xwíáyo níñwéaríná xexirímeá imóníáyí xínáíwa imóníáyí xegí niaíwí imóníáyí xínáíwa imóníáyí xegí niaíwí imóníáyí xegí anjé imóníáyí xegí aiwá omíñjé imóníáyí wíwaníñíyí píni wíáríáyo seáyi émi múróniñíárini. E neri aí nioni níxídaríñagía xeaníñí eni níwímeaníárini. Ayí eni anjé ríwéná imóníáyí díñí níyimiñí tégíáyí nimóníro ñweapíríárini. ³¹ E neri aiwi áamá ‘Xwéonírini.’ níriro xámi xámi imónarígíáyí níperíná surímá yáripíríárini. Agwí ríná surímá ñweagíáyí níperíná xámiñíyo múropíríárini.” uríjiginí.

Ámi yumí “Niníkipíríárini.” uríñí nánírini.

³² Awa óíyo nuro anjé yoí Jerusaremi nání níyiríná wiepisariñowa Jisaso aríki anjé apimi nání níyiri xámi umeaariñagí níwiniñíro ududí níniño áamá Jisasomi xídarígíáyí wí eni ayá síwí uoaríñagí o ámi xegí wiepisariñí wé wúkaú síkwí waú awami ná dámini e nímiáuri ámi xíomi wa wípíríápi nání áwanjé nurírí ³³ re uríjiginí, “None Jerusaremi nání níyirane rémóáná áamá imóníáoni re níkeaárípíríárini. Áamá wo nioni nání míyí uráná apaxípaníñí imóníagíá xwéowa tíni ñwí

ikaxé eániñípi mewegíáwa tíni nioni xwíríxí níniñero xwíyíá níniñeáriro ‘Sa joxinírini.’ níniñero nípíkímoaníro wauyowami mīni níwípíríárini. ³⁴ Mīni níwíáná awa ríperírí níro reañwí níriro iwanjé nearo níniñasáná nípíkíríárini. Nínípiñero aiwi síá wíyaú wíyi óráná ámi wíápiñimeámíárini.” uríjiginí.

Jono tíni Jemiso tíni yariñí wigípi nánírini.

³⁵ Sebediomi xewaxowaú Jemiso tíni xogwáwo Jono tíni anjé e nuri Jisasomi re urígíisixini, “Nearéwapi-yariñoxini, yawawi pí pí nání yariñé síwíyí joxi anani níyeairíárani?” uríagí ³⁶ o re uríjiginí, “Nioni pí eai-imi níraríñí?” uríagí ³⁷ awaú yawawi eni áminá imóníwiníñirí wiepisariñí wía yawawi símanjwíyóníñí yeáyí yeauríñíñíñirí re urígíisixini, “Joxi idáná ámináoxi nímonírí menjweanáná áamá níni símanjwíyóníñí yeáyí rurínáná yawawi joxiyá wéyo mīni mīni onjweápiyiniñí síñwí yeainíríéraní?” uríagí aiwi ³⁸ Jisaso re uríjiginí, “Awagwí yariñé níarígíípi nání níñjé mímónípa neri nání yariñé níariñí.” nurírí ewayí xwíyíá áamá wa xíomi píkipíríá enjagi nání áwanjé nuríríná yariñé re wíñjiginí, “Awagwí iniigí síxí nioni nímiáwá anani nípaxé imónípísíárini? Iniigí waxíyo nioni xémíápi awagwí eni anani xepaxé imónípísíárini?” yariñé wíáná ³⁹ awaú re urígíisixini, “Ananírini. Yawawi nepaxírini.” uríagí o re uríjiginí, “Iniigí nioni nímiáwá awagwí eni nípísíárini. Iniigí waxí nioni xémíápi awagwí eni xepísíárini. ⁴⁰ E neri aiwi ‘Woxi rími dání ñweaí. Woxi rími dání ñweaí.’ wí earípaxonímani. Gorixo xewaniño earípaxírini. Xío wimónariñé goxi goxi ‘Jisasomi mīni mīni ñweápiyi.’ earípaxírini.” uraríná ⁴¹ wiepisariñí wé wúkaú wía Jemiso tíni xogwáwo Jono tíni e uraríñagí aríá níwiro wíki díñí níwíaiwiro yaríná ⁴² Jisaso “Nioni tíñjé anjé re bípoyi.” nurírí re uríjiginí, “Émáyíyá áminá menjweagíáwa seáyi e nímoníro wígí ámayo ayá mírimíxí peayí wíanarígíárini. ⁴³ E neri aiwi awa yarígíápa axípi mímónípani. Go go segé rároníñí nímonírínáyí wíoyínéyá omíñjé seaiariño nímonírí arírá seaíwiníñini. ⁴⁴ Go go xámi xíráóníñí imóníoxi xínáíñíñí nímonírí áamá níyoni sanjé urápi méirixini. ⁴⁵ Nioni eni áamá imóníáoni aí áamá sanjé nírápiñí nání weapiñáonímani. Áamá níni nání nupeiri gwíñíñí roayíróimiginí weapiñáriní.” uríjiginí.

Síñwí supárinjé Batimiasomi nanjé imíxíñí nánírini.

⁴⁶ Jisaso wiepisariñowa tíni nawíni síni Jerusaremi nání níyiro anjé áwini e bimi xegí yoí Jeriko níréromo ríxa anjé apimi wíarí múroaníro yaríná áamá síñwí supárinjé wo —O omíñjé mepaxo enjagi nání óí manjépa tíni níñweámáná nígwí nání tíni aiwá nání tíni ríxíñí uraríñorini. Xano xegí yoí Timiasorini. Xío xegí yoí Batimiasorini. O óí manjépa tíni níñwéaríná aríá wíyí re wíñjiginí. ⁴⁷ “Nasareti dánjé Jisaso daiwo pwarini.”

rariŋagá ará e niwiri ríaiwá eŋí tñi re rayiŋinigini, "Jisasoxi, rárfawé mixí ináyí Depitoyáoxini, wá niwianeí." urariŋagi ⁴⁸ amá wí mixí ríá tñí nuriro "Rixa pñi wiárei." uríagá aiwi aríki wíni eŋí tñi ríaiwá re rayiŋinigini, "Rárfawé mixí ináyí Depitoyáoxini, wá niwianeí." urayariŋagi ⁴⁹ Jisaso xegí pwaríŋe nirómáná re riŋinigini, "Omi ríaiwá urípoyi." uríagi ayí omi ríaiwá nuriro re urigíawixini, "O wiárfí nimúroarini ayá síwí mĩriropani. Joxi nani ríaiwá rirarini. Rixa Wiápñimeai." uráná ⁵⁰ iyá nípániri ŋweaŋí nípíriri emi nimómi niwiápñimeámi nuri Jisasomi wímeááná ⁵¹ o re uriŋinigini, "Nioni pí simi nani nirariŋini?" uríagi siŋwí supáriŋo re uriŋinigini, "Nearéwapiyariŋoxini, nioni rixa siŋwí oanimiri rirariŋini." uríagi ⁵² o re uriŋinigini, "Joxi diŋí nini kwírori nani dixí siŋwí rixa naŋí aníni. Dixí aŋí ui." uráná re eŋinigini. Ámi rixa siŋwí noxoari naniríná óí e dani Jisasomi ríwíyo númi uŋinigini.

Jerusaremiyo nirémoríná mixí ináyí rémoarigíápa rémoŋí nánirini.

11 Jerusaremi tñí aŋwi e nirémoríná aŋí onimiá bi-
aú xegí yoí ripiaúrini. Betipasi tñi Betani tñi
apiaúrini. Aŋí apiaúyí díwí xegí yoí Oripipá tñí e niré-
moro Jisaso xegí wiepisariŋíyí waúmi re
uowáriŋinigini, "Awagwí aŋí dayo ikwíróniŋipimi nani
nuri rixa nirémori dogí sipiké wo amá wí sini seáyi e éí
miŋwearigíŋo gwí yuráriniaŋi siŋwí niwiniríná ní-
weari nimeámi bípiyi. ³ Amá wí 'Pí nani ikweariŋii?'
yariŋí e ealánáyí, re urípiyi, 'Yegí Ámináo dogí romi
seáyi e nixerweari uni nani ikweariŋwii. Rixa nix-
erweari nimeámi numáná ámi re wérénapiŋioi.'
urípiyi." uowaráná ⁴ awaú nuri amá wíyoyá aŋí íwí e
dogí sipiké wo gwí niyurárinimáná óí e roŋagi niwiniri
ikwearíná ⁵ amá wí dae rogíyí yariŋí re wigíawixini,
"Awagwí pí nani dogí o ikweariŋii?" uríagá ⁶ awaú
Jisaso "Re urípiyi." urípi axípi uráná ayí xe oik-
weápiyini siŋwí winíagá ⁷ awaú dogí sipiko Jisaso tñí
e niméra nibiri niwárimáná Jisaso seáyi e éí xerweari
nani wigí iyá seáyi e ikwiaráná o seáyi e nixerweari
nimeámi waríná ⁸ amá obaxí wí eŋíná mixí ináyowami
yayí waniro nani wigí iyá nípírayiro óí e ikwianŋwí
neapára warigíápa axípi wigí iyá óí e ikwianŋwí
neapára waríná wí ópá tñí e íriminí nániníŋí ikwianŋwí
nidoro óí e ikwianŋwí neapára waríná ⁹ Jisaso áwini e
eŋáná xami warigíyí tñi ríwíyo warigíyí tñi ríaiwá
re nira ugíawixini, "Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Amá
Áminá Gorixo uowárenapíagi bariŋí ro oyá diŋí tñi
seáyi e imóníwinigini. ¹⁰ Aríowa mixí ináyí Depitoyá
xwioxíyo ŋweaagíápa xwioxí nene ŋweaníwá nani
nimóga bariŋípi Gorixoyá diŋí tñi seáyi e
imóníwinigini. Aŋínamí seáyi e imóniŋomi seáyi e
oumeaneyi." nira ugíawixini.

Íkíá piké winami ramixiŋí nánirini.

¹¹ Rixa Jerusaremi nirémoro Jisaso aŋí ridiyowá
yariŋíwami nípáwiri wá ikwíróniŋí e dani weniní ami
ami nimeri rixa síá órariŋagi niwiniri xegí wiepisariŋí
wé wúkaú sikwí waú tñi nawíni aŋí yoí Betani nani
nuro sá wegíá ¹² wíapi tñi niwiápñimeámi Betani pñi
niwiárimí nuríná Jisaso agwí wíagi ¹³ weniní éiyí
wininigini. Íkíá yoí pikíyi rininí wina, íwí ininína jéami
jéina roŋagi niwiniri sogwí nani píá eminiri aŋwi e nuri
weniní éiyí wininigini. Ná miwé iwíni inariŋagi
niwiniri xegí ná wearinína sini mimóniŋagi nani ná
miwenagi niwiniri ¹⁴ wiepisariŋowa aríá egíe dani íkíá-
nami re uriŋinigini, "Íkíá rinaxini, amá wí sogwí mi-
danipa epírfá nani ná miwepa sa aniní re éirixini."
uraríná wiepisariŋowa aríá wigíawixini.

Aŋí ridiyowá yariŋíwami dani mixí uowáriŋí nánirini.

¹⁵ Jerusaremi nirémoro aŋí ridiyowá yariŋíwami
nípáwiro Jisaso re eŋinigini. Amá aŋí iwami ínimi bí
inariŋíyáyo mixídámí wíowárfi amá nigwí senisí ni-
nairo tariŋíyáyo ikwianŋwí mimíwiárfí eri amá iní xaw-
iówí ridiyowá nani bí inariŋíyáyo ikwianŋwí éí
ŋweaariŋípi mimíwiárfí eri ¹⁶ amá saní amípi xwanŋwí
níkwónimi aŋí iwami áwinimi aŋwi e imóniŋe xe-
moarigíyáyo pírfí wiaikímí wiri eŋinigini. ¹⁷ E nemáná
iwamíó nuréwapiyiríná miŋí niro re uriŋinigini, "Re
mirinípa reni, 'Aŋí Gorixoniyáiwá nani re ripírfárfi,
'Ámá gwí wirí wirí níni Gorixomi xwiŋyá uripírfá nani
oyá aŋiwárfi.'" ripírfárfi. mirinípa reni? E niriŋiri aiwi
soyíné íwí meariŋíyáyo yariŋíápa axípininí nero nani
aŋí riwá íwí meariŋíyáyo aŋiníŋí imónini."
uriŋinigini.

¹⁸ Apaxépaniní imónigíá xwéowa tñi ŋwí ikaxí
eáninípi mewegíáwa tñi amá wí "Jisaso e neararini. E
neararini." rariŋagá ará niwiro amáyí o xwiŋyá
uréwapiyariŋíyí nani rixa diŋí nípikiniro níni Jisasomini
xídiŋirixini wáyí nero ínimi omi pikianiro nani mekaxí
niméra ugíawixini. ¹⁹ Síá ayí ayo síá óraríná o
wiepisariŋowa tñi Jerusaremi pñi niwiárimí nuro aŋí
wíyo sá weagíarini.

Pikína yiweáriŋagi winigíá nánirini.

²⁰ Jisaso wiepisariŋowa tñi sá wegíá wíapi tñi
niwiápñimearo Jerusaremi nani nuríná weniní éíyáyo
winigíawixini. Íkíá pikína míkí aí tñi rixa yeáyo yárfagi
niwiniro ²¹ Pitao Jisaso agíná éipi nani diŋí winíagi miŋí
síŋá neániri re uriŋinigini, "Ai, nearéwapiyariŋoxini,
íkíá pikína joxi agíná ramixárfina rixa yiweánarinini."
uríagi ²² o "Emimí nioni éapa awa eni epaxírfi." niyai-
wiri nani re uriŋinigini, "Soyíné eni Gorixomi diŋí
niwikwíróa úpoyi. ²³ Nioni nepa searariŋini. Amá giyí

giyí 'Díwí rípa nija rawirawáyo opiéroni.' riri diñj ná bini mori xío rípi 'Xixeni imóninñoi.' yaiwiri nerínáyí, Gorixoyá diñj tñi xixeni enñoi. ²⁴ Ayináni soyíné woxi woxi Gorixomi yariñj niwiríná 'Nioni re emíárini.' uríro omi diñj wikwíroro 'Gorixoyá diñj tñi xixeni imóniníárini.' yaiwiro nerínáyí, oyá diñj tñi xixeni imóniníárini. ²⁵ Soyíné woxi woxi éf niroro Gorixomi yariñj niwirínáyí, áamá wí sipí seaikáráyí wikí miwóni-pa nero yokwarimí wíírixini. E nerínáyí, segí ápo anñ-nami ηweaño sipí soyíné wimixíápi náni eni yokwarimí seaiiníárini. ²⁶ E mepa nerínáyí, anñnami ηweaño soyíné manj píri wiaikigíápi náni yokwarimí seaiiníámani." urinñigini.

"Nénj tñjoxi imónei.' go ririñoi?" urigíá nánirini.

²⁷ Rixa Jerusalem nírémoro Jisaso anj ridiyowá yariñjwámi ínimi anj emearíná apaxípániñj imónigíá xwéowa tñi ηwí ikaxí eáníñjpi mewegíáwa tñi Judayí mebáowa tñi omi niwímearo ²⁸ re urigíawixini, "Aga go riríagi áamá anj ridiyowá yariñjwáiwá riwámi bí inarigíáyo mixídámé éinigini? Diñj goyá tñi e éinigini?" uríagi ²⁹ Jisaso re urinñigini, "Nioni eni yariñj bi os-eaimini. Soyíné nioniyápi áwanj niranáyí, nioni eni 'E éirixini.' niriño náni anani áwanj searimíni." nuriri ³⁰ re urinñigini, "Yariñj nioniyá rípirini. Jono wayí nineameaia wago anñnami ηweaño yá diñj tñi wayí nineameaia wagírani? Xíoyá diñj tñi yagírani? Nioniyá api náni xámi áwanj nírípoyi." uráná ³¹ wiwaníjowa diñj nimoro ínimi yariñj re niga ugíawixini, "None 'Jono Gorixo diñj ukikayonagi yagíri.' áwanj e nuriranénáyí o re nearinñoi, 'Pí náni Jono searagípi náni mikwíropa néra ugíawixini?' nearinñoi." niriníro ³² ámi ínimi re rinigíawixini, "None 'Jono xegí diñj tñi yagíri.' uraniréwini? Oweoi. Áamá sipíá re epíroyí egíáyí iwanj neaeapírixini." niriníro —Judayí nñi Jono náni "Gorixoyá wíá rókiamoagí woríani?" yaiwiarigíá enagi náni "Api eni xixeni urípaxí mimónini." niriníro áamá iwanj neaeapírixiniri wáyí nero náni áwanj murí ³³ re urigíawixini, "Oweoi, none majíárini." uríagi Jisaso "Nioni eni 'Joxi e éirixini.' niriño náni áwanj wí nisearimiméini." urinñigini.

Ewayí ikaxí wainí omiñj siñwí uwiniarigíáwa nánirini.

12 Jisaso ewayí xwiýá wí ηwí ikaxí eáníñjpi mewegíáwami tñi Parisiowami tñi nuriri re urinñigini, "Áamá wo wainí uraxí iwíá nuriri xwíná nirore wainí xegí iniigí nipíría náni wainí sogwí xoyikímí enía náni síñáyo óf niriñj wainí omiñjyo áwinimi anj awí ηweapíría náni seáyi émi nimira nipeyiri néisáná áamá wí siñwí uwínaxídipíría náni re urinñigini, "Wainí sogwí niá éánáyí bi soyíné segí mearo nioni gí meari emíá náni nioniyá omiñj rípirimi anani siñwí niwinipíríarani?" nurimi anj wíyo ememiniri

náni nuri niñweáisáná ² wainí rixa niá éjáná xegí omiñj wiiarigíá womi re urowárinñigini, 'Joxi nioniyá wainí omiñjyo náni nuri iniigí wainí awa nioni náni nimixiri iwajíá niá ríápi nurápiyauit.' urowáragi o nuri ³ omiñjyo rémóáná awa re egíawixini. Íá nixero wé neáíasáná anipáomi urowárigíawixini. ⁴ Anipáomi urowáragíá náni omiñj xiáwo ámi xegí omiñj wiiarigíá ámi womi urowáraná awa re egíawixini. Omi xegí miñjyo miñj roro sipí wikáriro wíagiá ⁵ omiñj xiáwo ámi wo urowáraná omi nipikiro tñagi o ámi wami urowáraná wíyo iwanjini nearo wáriro wíyo nipikiro tiro néíasáná éjáná ⁶ ámi wo xegí xewaxo diñj sixí uyiño siní enagi omi nurowárinñá re rinñigini, "Gí iwo enagi náni sipí wí miwimixipa nero aríá wipíríoi." nimónarini.' ríí aiwi ⁷ xewaxo rémóáná wainí omiñj siñwí uwiniarigíáwa re rinigíawixini, 'Íwí ro xanoyá diñj tñj enagi náni omiñj rípi nñi negípi meaaníwá náni opíkianeyi.' niriníro ⁸ omi íá nixero nipikiro omiñjyo bíaniriwámini moaigíawixini." Jisaso ewayí xwiýá api nuriri ⁹ re urinñigini, "Omiñj xiáwo omiñj siñwí uwiniarigíáwami pí winiñoi? O niñiri awami xwíría nikixeri ámi siñj wa siñwí uwinipíría náni wárinñoi." nuriri ¹⁰ re urinñigini, "Ewayí xwiýá Bikwíyo eáníñj rípi eni íá miropa egíarani? 'Síñá anj mirarigíáwa síñá awiaxí náni píá neríná wo "Sipirini." niriño emi móio náni Gorixo "Síñá o tñi xámi nitirínáyí anj enj neániri nanj imóninñoi." niriñi síñá o nimeari táná anj enj neániri nanj imóninñiri. ¹¹ Gorixo e éf enagi náni nene siñwí niwiniríná aga nanj imóninñagi winariñwáriní.' E eáníñjpi soyíné íá miropa egíarani?" uríagi ¹² awa "None náni diñj nineaiawiri ewayí xwiýá api ríá neararini?" niyaiwiro rixa íá oxiraneyiniri éfáyí áamá sipíá Jisasomi aríá wianiro náni o tñj e epíroyí egíá náni wáyí nero náni omi píni niwíarimi ugíawixini.

Nigwí émáyo takisí náni wiarigíá nánirini.

¹³ Awa nuro ínimi re rinigíawixini, "Omi pasániñj nurirane yapí re uréwapiyaníwini, 'Nigwí náni takisí émáyi nearáparigíápi siní mini wianiréwini? Mini miwipa yaniréwini?' uraníwini. O 'Oweoi, siní mini miwipa époyi.' ránáyí, wauyowa omi íá nixero gwí yipíríoi. E mirípa neri 'Oyi, seyíné mini niwiríná apáni yariñj.' ránáyí, áamá sipíáyí ámi aríá bi miwí nero píni wíaripíríoi." niriníro Parisi wa tñi mixí ináyí Xeroto tñi níximixini emearigíá wa tñi xwiýá api tñi pasániñj uraniro náni Jisaso tñj e urowáraná ¹⁴ awa omi niwímearo weyí numeariro re urigíawixini, "Nearéwapiyariñoxini, ninearéwapiyiríná nepáni nearéwapiyariñoxirini. Áamá ámináowayá siñwíyo dání aí xwiýá ámi xegí bi mirí axípiri rariñoxirini. Sipí riri nanj riri yariñjmani. Xwiýá Gorixoyáni xixeni nearéwapiyariñjirini." nuriri yariñj re wigíawixini, "Émáýyá mixí ináyí Sisaoyi rinñomi takisí náni nigwí

mini wiarinwápi sini mini wiayaniréwini? Píni wiaraniréwini? ¹⁵ Sini anani mini wianiréwini? Mini miwipa yaniréwini?" uríagía aiwi o "Yapí niréwapiyaniro rinirariñoi?" niyaiwiri re uriniginini, "Soyíné pí nání yapí pasáníñí níwapiyariñoi? Émáýíyá moní bi sijnwí winani nimeámi bípoyi." nuriri ¹⁶ rixa nimeámi báná o re uriniginini, "Nigwí ripimi yoí goyá tñni símimanjé goyá tñni ñweani?" uríagi awa re urigíawixini, "Émáýíyá mixí ináyí Sisaoyá ñweani." uríagía ¹⁷ o re uriniginini, "Sisaoyá símimanjé ñweañagi nání ayí oyáriní. Ayináni mini wírixini." nuriri ámá Gorixo xewanióniñí imixiñí enagi nání omi diñí owik-wírópoyiniri ámi re uriniginini, "Amipí Gorixoyáníñí imóniñipi Gorixomi eni mini wírixini." uráná awa ududé ayá wí wininiginini.

"Ámá ámi wiápinimeapíríárini." uriní nánirini.

¹⁸ Ámá Judayí wa Sajusiyi riniñí wa —Sajusiowa re rarigíáwa, "Ámá nipémáná enánáyí wí niwiápinimeapaxímani." rarigíáwarini. Awa nibiro Jisasomi niwimearo ¹⁹ miñí niroro re urigíawixini, "Nearéwapiyariñoxini, Moseso eníná nene nání ñwí ikaxé bi re niriri ríwamiñí eañirini, 'Ámá wo sini niaíwí meméá péánáyí xegé apixí sini ñweañánáyí péomi xexirímeáowa wo niaíwí wiemeaini nání aní meáwiniginini.' e niriri eañirini." nurimáná ²⁰ ewayí xwiýá ripi urigíawixini, "Xexirímeáowa wé wíúmi dánjé waú enáná wo apixí wí nimeari niaíwí meméá péánáyí ²¹ ámi xexirímeáowa wo aními nimeari o eni niaíwí meméá péánáyí ²² xexirímeáowa ámi wo awaú egípa axípi neri ²³ nowani eni e néra nuro niaíwí wí meméá nipémáná enánáyí apixí eni penjiginini." Ewayí xwiýá Jisasomi e nuriro yariñí re wigíawixini, "Ríwéná ámá pegíá níniyí wiápinimeááná xexirímeá wé wíúmi dánjé waú awa eni niwiápinimearíná apixí axími meagíáwa enagi nání apixí go go meañagi winaníwárñani?" yariñí e wíáná ²⁴ Jisaso re uriniginini, "Soyíné xwiýá Gorixoyá Bikwíyo eáníñipi nání nijá mimónipa ero enjé sixé eáníñí Gorixoyápi nání eni nijá mimónipa ero nero nání xwiýá wasiwá rariñoi. ²⁵ Pegíáyí niwiápinimearóná ámi meánípíríámani. Anínajé anjé-nami ñweáwa imónigíapa axípi e ñweapíríárini. ²⁶ E niriri aiwi segí diñí 'Pegíáyí ámi wiápinimeapaxímani.' yaiwiarigíáyí nání xwiýá bi osearimini." nuriri re uriniginini, "Pegíáyí ámi niwiápinimeapíríárini. Xwiýá eníná Moseso íkáá onimíánáina ríá mñí ápiáwí wearinagi winiñipi nání Bikwíyo niriniri eáníñipi sini íá miropa regíawixini? Moseso ríá apimi sijnwí wináná xegé xiáwowa Ebiríamo tñni Aisako tñni Jekopo tñni awa pegíámi enáná aiwi omi Gorixo re uriniginini, 'Nioni dixí ráwowa Ebiríamo tñni Aisako tñni Jekopo tñni awayá Ñwíá imóniñáonirini.' E uríagi nání awa pegíáwa aiwi wigí diñí sini sijné imóniñagía nání Gorixo 'Awayá

Ñwíáonirini.' ripaxirini. ²⁷ O ámá xíomi diñí niwikwíro-ro péáa aí ayí sini wigí Ñwíáonirini. Ámá xíomi diñí miwikwíro pegíá tñni sini sijné ñweagíá tñni aiwi wigí Ñwíáomani. Soyíné diñí aga wasiwá moarinjoí." uriniginini.

"Ñwí ikaxé gímimi gipi seáyi e imónini?" urigíá nánirini.

²⁸ Ñwí ikaxé eáníñipi mewegíá wo nibiri Jisaso Sajusiowa tñni xwiýá ximiximí niniro rinariñagía niwiniri Jisaso rixa píraníñí ureñwipearinagi aríá niwiri yariñí re winiginini, "Ñwí ikaxé eáníñí niyoni gímimi gipi seáyi e imónini?" yariñí e wíagi ²⁹ Jisaso re uriniginini, "Gorixoyá ñwí ikaxé eáníñí seáyi e imóniñipi ripirini, 'Isireriyíné aríá époyi. Negé Áminá Gorixo ná woni onirini. ³⁰ Gorixomi diñí sixé nuyiríná onimiápi onimiápi muyipa époyi. Diñí sixé uyiro diñí wikwíro ero enjé neáníro xídiro érixini.' Ñwí ikaxé seáyi e imóniñipi apirini. ³¹ Ámi axípi niriniri eáníñí bi ripirini, 'Ámá anjé nemeríná sijnwí winariñíyí nání wará dixé nání diñí sipí siariñípa axípi diñí sipí wiríni.' Ámi bi eáníñipi apirini. Gorixoyá ñwí ikaxé niriniri eáníñíyí ripiaúmi wí seáyi e mimónini." uríagi ³² ñwí ikaxé eáníñipi mewenjo re uriniginini, "Nearéwapiyariñoxini, neparini. Joxi xixeni miñé nirori re ríni, 'Gorixo ná woni onirini. Axípi óniñí wo mimónini. ³³ Gorixomi diñí sixé nuyiríná diñí sixé uyiro diñí wikwíro ero enjé neáníro xídiro eríni. Ámá anjé nemeríná sijnwí winariñíyí nání wará dixé nání diñí sipí siariñípa axípi diñí sipí wiríni.' Joxi xixeni e ríni. Ámá Gorixo nání sipísipí bi miní noni ríá nikaárirónáraní, bi niniro ridiyowá niyárirónáraní, nerínáyí nanjé yariñí aiwi ámá Gorixoyá ñwí ikaxé apiaúmi xídarigíáyí seáyi e imónini." uríagi ³⁴ Jisaso ñwí ikaxé mewenjo diñí píraníñí nimori nanjé e urariñagi aríá niwiri re uriniginini, "Joxi diñí sini e nimóa nurínáyí nioni nání diñí ninikwírori Gorixo xwioxíyo mimeámí neri neamenñweaní nání páwipaxé imóniríni." uríagi ámi ríwíyo ámá níni ayá urariñagi nání wí yariñí ámi bi owimiri mibipa egíawixini.

"Kiraiso niaíwí goyáorini?" uriní nánirini.

³⁵ O sini Judayíyá anjé sipísipí ridiyowá yariñíwámi dání nuréwapiyiríná ámá e epíroyé egíayo yariñí re winiginini, "Ñwí ikaxé eáníñipi mewegíáwa pí nání re rarigíárini, 'Ámá nene yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání niwiaroríná sa xiáwo mixí ináyí Depitoyáo imóniniárini.' pí nání rarigíárini? ³⁶ Depito Gorixoyá kwíyí tñni niriri ríwamiñí nearíná ámá yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío nání re niriri eañirini, 'Gorixo gí Ámináomi re uriniginini, 'Joxi wé náumini niñweari sijnwí naniri ñweañáná mixí sianiro bíáyo xopírárí riwi-imíárini.' uriniginini. ³⁷ Depito ríwamiñí api niriri nearíná aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío nání 'Gí

Ámináoyé ríagi nání arige neri sa xegé xewaxo imónini?" uríagi áamá e epíroyé egíyáí xegé xwiýá aría niwiróná yayé wininiginini.

"Nwí ikaxí mewegíáwa yariǵíápa mepani." urinǵí nánirini.

³⁸ O sini nuréwapiyiríná re nura uñiniginini, "Nwí ikaxí eáninǵípi mewegíáwa yariǵíápi mepa éfirixini. Awa áamá weyí oneamépoynirini rapirapí sepiá niyínimi anǵí emero áamá yayé 'Ámináoxinǵí onearípoynirini awí eánarigíe anǵí emero ³⁹ rotú anǵíyo nípawirínáraní, aiwá imixarigíe niñwearínáraní, símí símí e ñwearo ⁴⁰ apixí aníwami amipí nǵni íwí urápaniro nání ero áamá aría egíe dání Gorixomi xwiýá ririmi niwiríná aninǵí niwía uro yariǵíápi seyíné mepa éfirixini. Ríwéná Gorixo áamá niyoni mí ómómiximí neríná awa xwiýá xwé meárinipíríáraní." uriniginini.

Apixí aní wí nigwí tinǵipi nánirini.

⁴¹ O sini anǵí ridiyowá yariǵíwámi ínimi anǵí nemeríná nuri Gorixo nání nigwí tayarigíe oriwámimi e éf niñweámáná áamá obaxí nimúroyiróná nigwí tariñagía niwinirini nigwí xwé tǵgíyáí xwé tariñagía niwinísáná wininiginini. ⁴² Apixí aní uyípeayé wí omi nimúrori moní ríá niñǵí biaú tǵagi niwinimáná ⁴³ xegé wiepisariñowami "Eini." nuriri re uriniginini, "Nioni nepa seararinini. Apixí aní amipí mayí rí Gorixo nání nigwí onimiá ná biaúni tǵí aiwí áamá nǵni tǵáyo seáyi e imónini. ⁴⁴ Áamá nigwí xwé tǵáyi ná sini niwenáná obaxí tariñagía aiwí apixí ríyí mayí enagi aiwí xegé nigwí aiwá nání bí epaxípi nǵni tinǵoi." uriniginini.

"Anǵí ridiyowá yariǵíwá pineapíríáraní." urinǵí nánirini.

13 Jisaso anǵí ridiyowá yariǵíwámi pǵni niwiárimí waríná xegé wiepisariñowa wo re uriniginini, "Nearéwapiyariñoxini, anǵí awiaxí ikwírónirini sǵná nanǵí niñweaxa urí enǵí eyí siñwí winei." uráná ² o re uriniginini, "Anǵí xwé tiyí siñwí riwininini? Ríwéná sǵná kikiróninǵí ripiyí womi seáyi e ikwiárinínámani. Nǵni nikwierómioanǵíraní." nurimi ugíawixini.

Xeaninǵí xámi wímeanǵíápi nání urinǵí nánirini.

³ O díwí miñǵí Oripiyí rininǵíyo niñweari anǵí ridiyowá yariǵíá pǵni niwiárimí yapíámini weninǵí nero ñweañáná wiepisarinǵí Pitao tǵni Jemiso tǵni Jono tǵni Adiruo tǵni wigípi ⁴ yarinǵí re wigíawixini, "Joxi 'Sǵná womi seáyi e ikwiárinínámani. Nikwierónowinǵíraní.' nearǵípi gíná imóninǵíraní? Siñwí ayo niwinirane 'Rixa nimónini anǵwi ayorǵani?' yaiwianǵwá nání pí ekiyinǵí neaininǵíraní? Ekiyinǵí neaininǵípi nání áwanǵí nearei." uríagía ⁵ o áwanǵí nuriri re uriniginini, "Áamá wí yapí searéwapiyaniro epíríá enagi nání dinǵí íá nixiriro éfirixini. ⁶ Áamá obaxí wo wo niwayiro yoí nioniyá

niwiniro yapí re searéwapiyaniro epíríáraní, 'Yeáyí seayimixemeámía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronǵinirini.' searéwapiyaniro éáná áamá obaxí 'Nepaxini.' niyaiwiro xenǵwíyo xídipíríáraní. Ayináni nioni seararinǵápi dinǵí íá nixiriro éfirixini. ⁷ Seyíné 'Anǵí ayo mixí inarinǵoi.' ránáyí, xwiýá iminǵí 'Anǵí wúmi mixí inarinǵoi.' riniméánáyí, wáyí mepani. Mixí ayí xámi niga nuri aiwí sǵá yoparí Jisasoni weapimǵáyi sinirini. ⁸ Áamá gwí wirí niwiápinimearo winǵyí tǵni mixí iniro ero mixí ináyí wí niwiápinimearo wí tǵni mixí iniro ero anǵí wíyí wíyo poboní eri anǵí wámi agwí nání ikeamóniro yarinǵagi niwiniríná dinǵí re yaiwipíríá nání 'Ríwéná xwé enǵa nání iwamíó ríyí riyariní?' yaiwipíríá nání seararinini. Apixí niaíwí nixiriríná dinǵí re yaiwiarigíápa 'Ríwéná rǵinǵí xwé niminirini nání iwamíó rinirini?' yaiwiarigíápa soyíné eni nioni rarinǵápi niwiniríná re yaiwíríxini, 'Ríwéná xeaninǵí xwé neáimeanǵíáraní?' yaiwíríxini. ⁹ Nioni ríwímimi nimamopíríxini nioni seararinǵápi símímimi tiro awinǵinǵí ñwearo éfirixini. Seyíné nioni nixídariñagía nání áamá wí píǵí owiaíkaneyiniro íá niseaxero negí Judayíyá opisí anǵíyo seawáiro rotú anǵí nenyáyo dání iwanǵí seamépero epíríáraní. Mixí ináyí tǵni gapimaní tǵni ayíyá siñwíyo dání eni niseaurárimáná xwiríxí seamepíríá enagi aiwí nioni nání sini urífirixini. ¹⁰ Xwiýá nioni nání yayí seainarinǵípi áamá gwí wirí wirí nǵni aría wigíámi enáná ámi weapimǵíraní. ¹¹ Ayí íá niseaxero opisí anǵíyo seawáraná ayá síwí nisearori 'Píné arire uraniréwini?' miyaiwipa éfirixini. Íná Gorixo pí pí nání searǵíyí anani kwíyí oyápmi dání uripíríáraní. ¹² Xexirímeá wo niwiápinimeari xexirímeáomi opikípoynirini íá nixeri opisí anǵíyo wáririni xanowa eni wigí niaíwí opikípoynirini íá nixero opisí anǵíyo wáririni niaíwíyí eni xaniyaúmi opikípoynirini wáririni epíríáraní. ¹³ Seyíné yoí nioniyá niwiniro xídariñagía nání wikí niseaóniro símí tǵni seaipíríáraní. E seaipíríá enagi aiwí giyí giyíné enǵí neániro nioni nixídiro aninǵí dinǵí níkwíroro nerínáyí, sǵá yoparí nioni ámi bimǵáyi Gorixo anani yeáyí seayimixemeanǵíraní.

Áamá wo ñwíá imóninǵe xórórí enǵíná nání urinǵí nánirini.

¹⁴ "Seyíné áamá sipí seaikárinǵo ñwíá imóninǵe xórórí neri xwiríá ikixéagi niwinirínáyí áamá Judia piropenisíyo ñweagíyáí díwí tǵnǵí e nání éf yífirixini. Áamá giyí xwiýá ripi íá roarigíyáí dinǵí píraninǵí mófirixini. ¹⁵ Áamá giyí giyí anǵí waíwíyo nipeyiro seáyímimi mirininiwámi niñwearo 'Sipí neaikárinǵo rixa ñwíá imóninǵe xwiríá ikixéfirini.' rinarinǵagía aría niwirínáyí niwiápinimeámáná amipí ínimi anǵí mirininiwámi wenǵípi meaniro nání mipáwipa sa díwí tǵnǵí e nání anǵni éf yífirixini. ¹⁶ Áamá aiwá omínǵíyo yariǵíyáí eni aría e niwirínáyí ámi iyíá meaniro nání anǵí e nání mupa sa díwíyo nání éf yífirixini. ¹⁷ Íná apixí niaíwí agwí egííwa tǵni sini niaíwí aminǵí narigííwa tǵni anǵni éf upaxí menagi nání aweyi.

Arige aňini dwyo nni  yiprrfni? ¹⁸ Aňini  mupax neaimnnigini Gori xomi rixiň re urrrixini, n imiň miripa winigini. urrrixini. ¹⁹ Gori xom xw imixiri aňina imixiri eđ e dni m xeaniň nimga baga aiwi sip seaikriňo w imni e xwiria ikixn xeaniň r tň seaikrirni. Xeaniň n imnipi tni mi w xixeni imni menini. ²⁰ Gori xom Xeaniň api aňini pni owirni. miyaiwipa nerny m nni miňweapaxrni. m xo eyroriňy nni dň nimori nni Xeaniň api aňini anip oimnni. yaiwin eđagi nni apax m pni wirnrni. ²¹ Xeaniň api seaimen m w m yey neayimixemeana nni aroway xw piaxyo dni iwiarono jiwo weani. rnyrni, Riwo weani. rnyrni, ar miwipa rrixini. ²² W epax eđny, m Gori xom eyroriňyo yap wiwapiyaniro nern nepa mimnpa nero a Aroway xw piaxyo dni iwiarononirni. nurimn emim ero ay riwamnpax imniňpi ero eprrni. W nepa mimnpa nero a Gori xom w rkiamoarnonirni. uriro emim ero ay riwamnpaxpi ero eprrni. ²³ Amip riwn imniňpi nni rix wan searagi yap seaiwapiyiprrixini nni dň nimoro rrixini.

m imniňo aňinami dni weapinpi nnirni.

²⁴ Xeaniň api npini rix niseaimemn eđn sogw s yiniri em w mnpa eri ²⁵ siň aňinami dni exwenowiri amip eđ eniň aňinami eđy piyiniri nemn eđn ²⁶ m imniňon eđ neniri agwyo dni w nkia weapariňagi naniprrni. ²⁷ Nann aňinaj m Gori xom eyroriň xw rirmi nirmini aň gim weagyo wirimeamepri uowrimrni. uriniginini.

Eway ikax ik pik nnirni.

²⁸ E nurirn eway xwiy ripi uriniginini, k piky rininy ren siň neniro miň inn Xwiogw rixarni? yaiwiarigrni. ²⁹ Pikyniň xwiogwn nni nij imnpri yariňpa xwiy nioni ekyin nni seary rix imnariňagi niwinirny dň re yaiwrrixini, Jisaso rix niweapiri nni riyarini? Rix aň w niň rnapini. yaiwrrixini. ³⁰ Nepa searariňini. m gw ax rir sini anip mimnpa eđn nioni searpi w surm mimnpa neri npini xixeni imnirni. ³¹ Xw tni aňina tni anip imni eđagi aiwi xwiy nioniy w surm imnimani.

Jisaso weapiny nni m nni wo nij mimnni.

³² Nioni mi gini gn niweapima nniy m nni aiwi wo nij mimnni. Aňinaj aiwi nioni aiwi maj imniňwini. Sa g poni nijrni. ³³ Ayinni dň prniň nimoro werrixini. Nioni gini gn niweapima nni seyn maj imniňaga nni xway naniri werrixini. nuriri ³⁴ re uriniginini, Nioni niweapima

nniy renin imnni. m wo aň wimi urniminiri nurn xinwniň omiň wiariigwa o omi Nioni nn omiň joxi niariňpi prniň niirrixini. nura uriniginini. E nern womi Aň w e aw roariňoxi xway naniri aw rrrixini. urin eđpi ³⁵ soyn axpi rrixini. O Aň xiwo gini gn binireniňo? niyaiwiri Spi tni binireniňo? Arwegyo binireniňo? Karkar raiw rarn binireniňo? W mniňmi binireniňo? niyaiwia nuri maj nimniri nni ³⁶ o nioni s weđn nimeaniginiri aňin xway naniri aw roariňpa niynni eni nioni weapima nni prniň dň nimoro werrixini. Seyn eni maiw nikrga warinaga siňw seaniginiri nni searariňini. uriniginini.

Jisaso nni mix meg nnirni.

14 Rix s wiy orn s eđn aňinajo Judayo mron nni bisker yisi may iwamo narigyi —Eđn s ayi Judayo Isipiy mix inyo  xewirriňn Gori xom niaiw xmiň nni opikminiri aňinaj oyo uowriň aiwi Juday Gori xom w ikax urrpi tni xixeni neri bisker yisi may rap nimixiro niniro sipisip nipikiro wanyo rag xp yr eđagi nni aňinajo ayo mroniginini. Ayinni xwiogw o o pwn Juday Gori xom eđpi nni dň miwinipa eniginiri sipisip nipikiro bisker yisi may rap nimixiro narigrni. Rix s wiy orn s aňinajo Judayo mron nni bisker yisi may iwamo narigyi imni eđn apaxpniň imni g xwowa tni w ikax eniňpi mewegwa tni awa Jisasomi arige nimi  nixiriro pikianirwiniro nimi mekax nmero ² re rinigawixini, S ayimi m nni aiw imixaniro eproy egyimi ay mix epmxamoaniginiri mipikipa waniginini. rinigawixini.

Apix w wix wiyayimon nnirni.

³ Jisaso mi aň yo Betani nni nuri Saimono peyiy imnagoy aňyo niňweari aiw narn apix w wix dň nan eariň six w —Six aw nigw aga xw roňwrni. Aw nimemi nibiri  nxayimixiri Jisasomi miňyo iwayimn ⁴ wa wik dň niwiaiwiro re rinigawixini,  pi nni wix nigw xw roňpi xwiri ikixearini? ⁵ Nene wix api nigw nni b neri siňwiriy, nigw K300 sey e nimearane m uypeayo arir niwirane mini wipaxrni. nirinoro mi mix urarn ⁶ Jisaso re uriniginini, Xe oeni. P nni ay w urariňo?  nan niarini. ⁷ m uypeay sini seyn tni aňin weapir eđagi nni gini gn Ayo arir owianeyi? nirin anani arir wipaxrni. E neri aiwi nioni seyn tni nawini aňin re wemmani. ⁸  Arige nern Jisasomi arir wimrni? niyaiwiri xwrpyo nitipiri eđagi nni aňinni xmi g waryo xp niararini. ⁹ Nepa searariňini. Xw rir nirimini ami gim xwiy nioni nni yay seainariňpi w nemero

nurimeríná apixé rí nioni werixé diñí naní eaariñí ripi niwayimóípi nání ení repiyé wíáná 'Jisasomi apixé wí e iyí renjinigini?' yaiwipíríárini." uríñiginini.

Judasó miyí uríñí nánirini.

¹⁰ Jisasoyá wiepisariñí wo, Isikarioti dání Judasoyi riníño apaxípániñí imónigíá xwéowami Jiaso nání miyí urimínirí nuri niwímearí ¹¹ miyí uráná awa yayí nero apaxé mé re urigíawixini, "Nigwé siapanéwini." uríagíá Judaso nuri Jiaso xegípi ñweáage awa anani íá xirípíríe siñwé wináriminirí omi siñwé wí-naxádimenjinigini.

Aiwá Aníñajé Múronjéyi nání nigíá nánirini.

¹² Bisíkeríá yisí mayé iwamíó narigííná ríxa aníñajo Judayo sáá ayimi múronjé nání diñí mopírí nání sipisipí miá pikiaríná xegí wiepisariñowa Jisasomi re urigíawixini, "Ge nurane aiwá aníñajo neamúronjéyi nání ríá yeaariñwápi joxi tñni nawíni nanípi riyamé yáranéwini?" uríagíá ¹³ o wiepisariñéyi waúmi nuowárirí re uríñiginini, "Jerusaremi nání nuri anéyo áwinimi áamá wo iniigí sixé nixirimi wariñagi óróré ninirónáyí númi úisixini. ¹⁴ Númi nuri ané o páwíiwámi awagwí eni nipáwiri ané xiáwomi yariñé re wíisixini, 'Yearéwapi-yariño re ríñiginini, "Gí wiepisariñowa tñni aiwá Aníñajo Neamúronjéyi nání niniríná ané awawá giwámi dání naniréwini?" ríñiginini.' uráná ¹⁵ o ané awawá seáyimi ik-wéróniñéwá íkwianwé nání ríxa píraníñé imixáriníñéwá síwá eainiñoi. E ealáná awagwí e aiwá none nání riyamé éisixini." uríagi ¹⁶ awaú nipeyeari anépipimi nání nuri Jiaso uríípa xixeni neri aiwá Aníñajo Múronjéyi nání riyamé egíisixini.

¹⁷ Síápi tñni Jiaso tñni wiepisariñé wé wúkaú síkwé waú tñni awaú aiwá riyamé éííe nání nuro ¹⁸ anéyo nipáwiro niñwearo aiwá niniróná Jiaso re uríñiginini, "Nepa searariñini. Aiwá nariñwá rone woxi nioni nání miyí nuriríni." uríagi ¹⁹ awa ayá sipí wíagi wo wo re urayigíawixini, "Nionimani. Nionimani." urayaríná ²⁰ o re uríñiginini, "Wé wúkaú síkwé waú egíoyíné woxirini. Soyíné nioni tñni múyo eagwianariñwáone woxirini. ²¹ Woxi xwiýá Gorixoyá áamá imóniñáoni nání ríwamiñé niniriri eániñipi tñni xixeni niríni. Áamá imóniñáoni nání miyí uríoxiyé sáá wiyi joxi majíá róríná enagi nání aweyi! Xináí omi mixiripa neri siñwiriyé, nané imóniminirí eníñirini." uríñiginini.

"Ripi gí waráriní." uríñí nánirini.

²² Siní aiwá niniróná o bisíkeríá bi nimeari Gorixomi api nání yayé niwimáná kwikwirimé neri yané niwia nuríná re uríñiginini, "Nirápépoi. Ripi gí waráriní." nurimáná ²³ wainí iniigí kapixé wá nimeari Gorixomi yayé niwiri awami miní wíáná nowani niga waríná ²⁴ re uríñiginini, "Wainí ripiyé gí ragíriní. Nioni áamá nání nání

niplikáná ragí nioniýá xwíáyo pwaríñagi niwiniríná soyíné re yaiwipíríárini, 'Xwiýá siñí "Nioni niperiñipimi dání yeáyí seayimixemeámíárini." réroáriñéyi neparini.' yaiwipíríárini. ²⁵ Nepa searariñini, 'Nioni iniigí wainí ámi wí miní néra núsaná Gorixo ríxa xwioxíyo mimeámí neri seameñweaní ñweanáná ámi siñí niímíárini.' searariñini." nuriri ²⁶ soné bi nirimowa nipeyearo díwí Oripiyo nání ugíawixini.

"Pitaoxi ríwé nimoríini." uríñí nánirini.

²⁷ Jiaso re uríñiginini, "Ewayé xwiýá niniriri eániñí ripi aríá nípoi, 'Gorixo sipisipí meariñomi pikio-re-awaráná sipisipí nání wíwini umiamoniñoi.' E niniriri eániñipi tñni xixeni soyíné wáyí nero nionini niepisamopíríaoi. ²⁸ E neri aiwi nioni Gorixoyá diñí tñni niwiápíimeámáná Gariri piropenisíyo xámi seameámíárini." uríagi aiwi ²⁹ Pitao re uríñiginini, "Áamá nání siepisamopírí aiwi nioni wí e emiméini." uríagi ³⁰ Jiaso re uríñiginini, "Nepa rirariñini. Sáá riyimi karíkarí siní ríaiwá biaú miripa enáná jiwaniñoxi biaú bi re rayiríni, 'Jiaso tñni níkwixinirí emeariñá wonimani.' biaú bi rayiríni." uríagi aiwi ³¹ Pitao aríki re uríñiginini, "Wa nioni tñni nawíni niyeapikiri aiwi nioni wí 'Jiaso nání majíonirini.' rimiméini." uraríná wiepisariñé wía eni axépi rigíawixini.

Ojikwííyo dání Gorixomi rixiñé uríñí nánirini.

³² Awa ojikwíí yoí Gesemaniyo nirémoro Jiaso wiepisariñowami re uríñiginini, "Nioni Gorixomi yariñé wimi nání yimi soyíné re ñweápoi." nuriri ³³ Pitaomi tñni Jemisomi tñni Jonomi tñni niwirimeámi nuríná ayá síwé nurori diñí ríá uxeariñagi ³⁴ re uríñiginini, "Diñí ríá níxeariñagi nání ríxa nipepaxé niarini. Soyíné re xwayé naníro ñweápoi." nurimi ³⁵ jfamini e onimiápi nuri miñé xwíáyo níkwírori Gorixomi yariñé niwiríná imónipaxé enánáyí awa minipikí wiáré onimúrípoyinirí Gorixomi re uríñiginini, ³⁶ "Gí ápe, joxi anani mepaxé wí mimónini. Nipikianíro yariñé iniigí yiké yariñiñé imóniñé ripi anani emi nimamoriréini? Nioni yariñé nisiri aiwi gí diñé xédimiméini. Dixí diñé pí pí yaiwííyí nírixídíméini." Gorixomi e nurimi ³⁷ nibiri weníñé éíyí winíñiginini. Awa sa wenagíá niwinirí Pitaomi re uríñiginini, "Saimonoxi sá riweniñé? Weníñé nero onimiápi miñweapaxé riseaimónarini? ³⁸ Obo nibiri yapé seaíwapiyinigini. Siñwé nanirí niñwearo Gorixomi rixiñé urípoi. Diñé tñni anani 'Jisasomi pí pí wímeáíyí xé-danéwini.' niyaiwiro aiwi segé wará nání ayá nírimixiníro nání éí seainiñiñoi." nurimi ³⁹ nuri Gorixomi yariñé wíípi axépi ámi niwimáná ⁴⁰ ámi nibiri awa wigé siñwé sipéxipéxi winariñagi nání sá órowapiñagíá niwinirí xwiýá bi muríagíá niwinirí ámi Gorixomi yariñé wiminirí nuri niñweanísáná ⁴¹ nibiri re uríñiginini, "Siní sá riwoyíné riweniñoi? Kikiíá riyariñiñoi? Rixarini. Áamá

imóniñáoni pasá níaná íwí yariñáwa íá nixepíri rixa agwirini. ⁴² Wiápíñimeápoi. Rixa owaneyi. Pasá nino rixa iwo barini." uriniginini.

Jisasomi pasá umenji nánirini.

⁴³ Sini e uraríná re enjiginini. Wiepisariñí wé wúkaú sikwí waú imónigíáwa Judaso apaxípániñí imónigíá xwéowami tñni ñwí ikaxí eániñípi mewegíáwami tñni Judayí mebaowami tñni miyí uráná awa wigí áamá iwanj tñni kirá tñni íá xirigíáwami awí nearo Judaso tñni Jisaso tññí e nání wírenapáná awa ñibiwo Jisaso wiepisariñí wíami uraríná wímeagíawixini. ⁴⁴ Jisasomi niwímearoná Judaso óí e nuróná re uríípa, "Nioni pasániñí numeri omi kíyí nimiaúniríná símimajíóniñí re seaiariñini, 'O Jisaroni.' Omi soyíné íá nixiriro niméra úpoi." Óí e nuróná e uríípa ⁴⁵ rixa Jisasomi niwímearoná re enjiginini. Anjwi e nuri "Nearéwapi-yariñoxini" nuriri kíyí miaúniñiginini. ⁴⁶ Kíyí miaúnáná omi mírí nuro íá xirigíawixini. ⁴⁷ Íá xiraríná áamá Jisaso yá xío tñni rojíá wo kirá arerixíyo wéróniñípi nimixearí áamá Jisasomi íá xirarigíá womi —O apaxípániñí imóniñí seáyi e imóniñoyá xinániñí nimóniri omiñí wiariñorini. Omi miñí orómirini éyí píri nimoyíkiri aría miñí niwirípeari mamówariñiginini. ⁴⁸ E éaná Jisaso mixí bíáwami re uriniginini, "Soyíné áamá íwí yariñáyo íá xiraniwo nání mixí nimónimi warigíápa nioni eni íá nixiraniwo nání mixí nimónimi ribariñoi? ⁴⁹ Sía ayí ayimi anj ridiyowá yariñíwami siñáni nimóniri searéwapi-yaríná soyíné wí íá minixirarigíawixini. Pí nání? Ayí píné Gorixoyá nioni nání niriniri eániñípi xixeni imónini nání yariñoi." uraríná ⁵⁰ wiepisariñí nowani omi niwiepisamoárimi ugíawixini. ⁵¹ Awa niwiepisamoárimi úaná niaíwí sikinji Jisasomi xidarini wo rapirapí apía wenjini xopixopí nirónimi ñibiri Jisaso tññí e axí e rónapáná mixí bíáyí omi íá xiraniwo éáyí ⁵² rapirapí ú nipirípeárimi aikí mayo éf unjiginini.

Áríwiyimi Jisasomi xwirixí umegíá nánirini.

⁵³ Mixí bíáyí Jisasomi nimeámi apaxípániñí imóniñí seáyi e imóniñoyá tññí e nání nuro e wáraná apaxípániñí imónigíá xwéowa tñni Judayí mebaowa tñni ñwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tñni awí eánaríná ⁵⁴ Pitao Jisasomi mixí bíáyí nimeáa waríná ná ríwíyo númi nuri apaxípániñí imóniñí seáyi e imóniñoyá ákiñáyo nipáwiri porisowa tñni niñweámáná ría imónaríná ⁵⁵ apaxípániñí imónigíá xwéowa tñni xwirixí mearigíá nowani tñni awa áamá siñwí íwí winarogíá wí xwiýá Jisasomi anani nipikipaxí imóniñí bi orépoiñiri nero aiwi Jisasomi pikipaxí bi mirariñagía niwiniwo ñweañáná ⁵⁶ áamá obaxí omi nuxekwímoayiro aiwi axípini mirí bi bi nira nuríná ⁵⁷ áamá wí éf niroro Jisasomini yapí nuxekwímoro re urigíawixini, ⁵⁸ "Nene o re rariñagi aría wiñwanigini, 'Nioni anj ridiyowá yariñá riwá, áamá wé

tñni mirigíá riwá nipineámáná sía wiyá wiyi óráná ámi wiwá, wé tñni mimiripa egíá wiwá mirimíarini.' rariñagi wiñwanigini." urariñagía aiwi ⁵⁹ xwiýá api ai axípini mirí bi bi nira waríñagía niwiniwo ⁶⁰ apaxípániñí imóniñí seáyi e imóniñoyá niwíapíñimeámi anjwi e nibiri Jisasoyá símí e nirómáná yariñí re wiñiginini, "Ayí xwiýá 'Joxirini.' rixekwímoarigíáyo xwiýá joxiyá wí eni miripaxí risiarini?" uríagi aiwi ⁶¹ Jisaso xwiýá wák-wipaxí aiwi kíkmí nimóniri xwiýá bi murariñagi apaxípániñí imóniñí seáyi e imóniñoyá yariñí ámi bi niwiri re uriniginini, "Joxi niaíwí Gorixoyáoxi, nene yeáyí neayimixemearía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronoxirani?" uríagi ⁶² Jisaso "Nionirini." nuriri re uriniginini, "Áamá imóniñáoni Gorixo enj sixí eániñoyá wé náumini ñweari agwí tñni weapiri yariñagi siñwí nanipíríarini." uríagi ⁶³ apaxípániñí imóniñí seáyi e imóniñoyá wikí niwóniri nikinimóniri xegí rapirapí naxeri xwirixí mearigíá wíami re uriniginini, "Siñwí íwí winarogíáyí ríapi nání diñí wí ikwíroaniméwini. ⁶⁴ Xewaniwo Gorixomi ripirirí umeararíná soyíné rixa aría wíoi. Diñí soyínéyá pí 'Oyaneyi.' yaiwariñoi?" uráná awa "Xwiýá ámi bi ripaxí mimónigoí. Rixa opikípoi." niríásaná ⁶⁵ wa re egíawixini. Reañwí úriwo írikwí siñwíyo rití niyárimáná iwanj earo re uriro, "Wíá róki-amoariñoxini, amipí inimi éíapi áwanj ragoxi, iwanj go reariñi? Áwanj nearei." uriro néíasaná anj ridiyowá yariñíwá awí mearoarigíáwami mini wíáná awa eni símimanjío wé upikákwiayigíawixini.

Pitao "O nání majñonirini." urinji nánirini.

⁶⁶ Pitao, awa anjío inimi Jisasomi xwirixí mépero iwanj earo yaríná, o méde ákiñáyo inimi ñweañáná apixí apaxípániñí imóniñí seáyi e imóniñoyá omiñí wiariñagíá wí ñibiri ⁶⁷ Pitao ría imónariñagi niwiniwo siñwí agwí niwináriñísaná re uriniginini, "Joxi eni Nasareti dánj Jisaso tñni emearigíáyí woxirini." uríagi ⁶⁸ Pitao "Oweoi." nuriri re uriniginini, "Jíxi rariñípi nání nioni majíarini." nurimi niweri íwíyi tññí e éf ronáná ⁶⁹ apixí apiyá axí eni niweri o e ronagi niwiniwo áamá e rówapigíáyí tññí e dání omi árixá niwiri re uriniginini, "Áamá oyí Jisaso tñni nawini emearigíá worini." uríagi aiwi ⁷⁰ o "Oweoi. Nionimani." nuriri ronáná ámi ríwíyo áamá e rówapigíáyí re urigíawixini, "Neparini. Joxi awa tñni emeariñoxirini. Joxi Gariri piropenisíyo dánjoxi enjagi nání Jisaso tñni emeariñoxirini." uríagía aiwi ⁷¹ Pitao sipí ikaxí niriri xwíá e dání re uriniginini, "Áamá soyíné rariñío nání majñonirini." rixa uráná re enjiginini. ⁷² Karíkarí ríaiwá ámi bi ríagi aría niwiri Jisaso "Sía riyimi karíkarí sini ríaiwá biaú miripa enáná joxi 'Jisaso nání nioni majñonirini.' biaú bi rayiríni." uríípi nání diñí niwiniwo yapí uríyí nání ayá sipí wíagi ñwí enjiginini.

Jisasomi Pairato tñí e wárigá nánirini.

15 Wíá móniñími apaxípáñí imónigíá xwéowa tñi Judayí mebaowa tñi ñwí ikaxí eáñiñípi mewegíáwa tñi awa Judayí xwirixí mearigíá nñi tñi awí neániro xwiýá nimixárimáná Jisasomi gwí niyiro nimeámi nuro émayíyá gapimaní Pairatoyi riniñomi mini wíáná ² o Jisasomi yariñí re wiñinigini, “Judayíyá mixí ináyoxirani?” Yariñí e wíagi Jisaso “Ayí joxi rariñini.” uráná ³ apaxípáñí imónigíá xwéowa omi símí tñi uxekwímoaríná ⁴ Pairato ámi Jisasomi yariñí re wiñinigini, “Xwiýá joxiyá wí niwiápinimeari miripaxí risiarini? Ayí xwiýá ‘Joxini.’ rixekwímoarigíáyé onimiápi niriro miyariñoi.” uríagi aiwi ⁵ Jisaso xwiýá wákwipaxí aiwi ámi pñé bi miríagi nání Pairato diñí ududí niwiga uñinigini.

Pairato Jisasomi níkweari wáriminiri enjipi nánirini.

⁶ Sía Anjínajo Judayo Múronjyi imóniñáná xwiogwé ayí ayo Judayí nuro wigí gwí ñweagíá wo nání émayí gapimanomi yariñí wíáná o ayí nioni nání yayí onípoyiniri nimixeari uwáriagíñini. ⁷ Íná ámá wo Barabaso riniño —O ámá wa tñi niwiápinimearo “Wauyowami mixí oxédowáraneyi.” niriniro awa tñi mixí niniróná o ámá womi pikíagi émayí omi tñi ámá xío tñi niroro mixí egíawami tñi gwí ylagíá nání o íná kirapusí anjyo ñweañorini. ⁸ O nání oxí apixí nñi aiwá api nání awí eánigíáyé émayí gapimaní Pairatomi nuro yariñí re wigíawixini, “Xwiogwé ayí ayo negí ámá gwí ñweagíá wo neaiapagípa ámi wo neaiapiréñini?” uríagíá ⁹ Pairato “Apaxípáñí imónigíá xwéowa Jisasomi sipí diñí niwíawiro nání gwí niyiro nimeámi nibiro niapáoi.” niyaiwiri re uriñinigini, “Segí mixí ináyé Jisasoyi riniño seawáriminiréñini?” uríagi aiwi ¹¹ apaxípáñí imónigíá xwéowa wíá móniñími ámá aiwá api nání epíroyé egíayo re rináriméíá nání “Jisaso pí eniño! O nání yariñí miwipani. Barabaso nání yariñí wípoyi.” rináriméíá enagi nání ¹² ayí Pairatomi re urigíawixini, “Barabaso neawáñi.” uríagíá Pairato re uriñinigini, “Judayíyá mixí ináyé urigíomí pí emíñi?” uríagi ¹³ ayí xixewiámí re urigíawixini, “Íkíayo yekwiroárei.” uríagíá ¹⁴ Pairato re uriñinigini, “Pí íwí éí nání e emíñi?” uríagi aiwi awa xixewiámí nura nuro “Íkíayo yekwiroárei.” urayariñagíá ¹⁵ Pairato ayo oyapemiximiniri neri re enjinigini. Barabaso nimixeari nuwárimáná xegí porisowa Jisasomi iwanjé xaiwí nimépéfasáná enáná awami re uriñinigini, “Omi nimeámi nuro íkíayo yekwiroáripoyi.” uriñinigini.

Omi riperirí umeariro íkíayo yekwiroáñiro egíá nánirini.

¹⁶ Porisowa Jisasomi nimeámi gapimanoyá anjwámí —Anjé yoí ayí Piretoriumíyi riniñiwámirini. Anjé iwámí

nipáwiro wauyí porisí nowamini “Eini.” nuriro “Omi riperirí omépeaneyi.” niriniro re egíawixini. ¹⁷ Rapirapí ayíá riñí wú mixí ináyé yinarigíá wú nimearo omi nuyíñiro ópiyá enjiniñí imóniñí wirí níkiyiyimáná mixí ináyé aminañwiniñí imóniñí miñjyo díkinarigíápa miñjyo xaiwí udíkiáñiro nemáná ¹⁸ mixí ináyéyo yayí wiarigíápa riperirí niwiro re urayigíawixini, “Judayíyá mixí ináyoxirini.” nurayiríná ¹⁹ wegwiá tñi miñjyo iwanjé earo reañwí úñiro xómniñí niyikwiro miñjé xwiáyo ikwírooro nero ²⁰ rixa riperirí numépéfasáná rapirapí ayíá riñú niwiriñiro ámi xegú nuyíñiro íkíayo yekwiroáñiro nání niméra nuro ²¹ óí e nuríná ámá obaxí pwarigíá womi xegí yoí Saimonoyi —O anjé yoí Sairini dáñorini. Xewaxo yoí Arekisadaorini. Xexirímeáo yoí Rupasorini. Omi porisowa íá nixero “Jisaso nání íkíá yoxáá ripá nimeámi wuii.” nuriro ²² Jisasomi niméra nuro díwí bi Gorigota riniñipimi —Yoí míkí ayí ámá miñjé gixweá nánirini. Díwí apimi nirémoro ²³ ámá wa Jisaso ríñiñí bi miwinipa oeniri marisiníá muríyi riniñí bi iniigí wainjyo niwayimori mini wianiro yariñagíá aí o murápi “Oweoi.” uráná ²⁴ porisowa omi íkíayo niyekwiroáñiro xegí rapirapí yanjé menaniro sárúyo dání “None go meanirfeniño?” niriniro sárú egíawixini.

²⁵ Jisasomi 9:00 a.m. imónáná rixa sogwí xaiwí anaríná íkíayo niyekwiroáñiro ²⁶ ámá nñi “O íwí ripi éí nání ripikiariñoi?” oyaiwípoyiniri íkíá wárá nimearo “Judayíyá mixí ináyorini.” niriro ríwamiñí e nearo íkíayo seáyi e nipírauro ²⁷ ámá ámáya amipí íwí pikioráparigííwaú eni Jisaso tñí e midimidáni niyekwiroáñiro nání ²⁸ ríwamiñí enjíná Bikwíyo niriniri eáñiñí ripi, “O íwí yariñí tñi nawíni kumixigíárini.” riniñipi xixeni imóniñinigini.

²⁹ Ámá Jisasomi mini mini nimúroayiro ikayíwé numeariro payí niwianiróná miñjé kiríkirí nimeayiro re rigíawixini, “Re riñoxirani? ‘Niiwaniñoni anjé ridiyowá yariñíwá nipineari gí niwini sía wiyáú wiyimi ámi mirimíárini.’ riñoxi ³⁰ enjé neániri jiwaniñoxi enjé niyoáñimi wepínei.” urayaríná ³¹ apaxípáñí imónigíá xwéowa tñi ñwí ikaxí eáñiñípi mewegíáwa tñi eni ikayíwé numeariro re rigíawixini, “O enjé neániri ámáyo arirá wiago aí xewaniño arirá minipaxérini. ³² Ámá yeáyi neayimixemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroñí ro Isirereneyá mixí ináyé riniñí royi íkíayo seáyi e dání niyoáñinimi wepíñagi siñwí niwiniranénáyí, diñjé wikwíroaníwini.” raríná ámá Jisaso tñí e midimidáni yekwiroáñigííwaú eni omi ikayíwé axípi umearigíisixini.

Jisaso penjé nánirini.

³³ Ayí e néra núíasáná enáná rixa 12:00 ikwawedí imónáná re enjinigini. Anjé nimini sía niyináñiri sía niyináñisáná sía tñi 3:00 dání ámi wíá ókíáná re enjinigini. ³⁴ Jisaso ríaiwá enjé tñi niriñi xegí Xibiruyí

píné t́ni re riṅiniginí, “Eroi, Eroi, rama sabakitani?” niriṛi aga píné “Gí Gorixoxini! Gí Gorixoxini, pí nání emi nimóini?” urarigíápa Xibiruyí píné t́ni e ŕfagi ³⁵ ámá e rówapigíá wa aríá niwiro re rigíawixini, “Ai! Rixa Gorixoyá wíá rókiamoagi mipé aṅṅnami peyiṅo Irajao nání ríaiwá rarini.” niriṛo ³⁶ ámá wo írikwí nimeari iniigí wainí niá yariṅpimi igíá neari wegwíá wá t́ni ayiṅwí nikiroárimáná wegwíawámi nimaxirimáná o bi niniri siṅṅi oeniri nání seáyi émi niwimixániri re riṅiniginí, “Traijao omi íkíá t́ni enṅi onṅiṅi niyoari nimeámi wepínini aṅṅnami dání weapiniríenṅoi?” ŕfagi ³⁷ Jisaso ríaiwá ámi bi enṅi t́ni niriṛo diṅṅi niyámiga uṅiniginí. ³⁸ Diṅṅi niyámiga úáná rapirapí sepiá aṅṅi ridiyowá yarigíwá awawá ḡwíá t́ṅṅimini epanjoárininṅú áwini e axowárininiginí.

³⁹ Porisowayá seáyi e imóniṅo Jisaso nipearíná sími-manṅimini niriṛi Jisaso péagi niwiniṛíná diṅṅi niyámiga e úagi niwiniṛi re riṅiniginí, “Ámá royí neparini. Gorixomi xewaxorini.” riṅiniginí.

⁴⁰ Apixí wíwa eni Jisaso péáná ná j́ami nirómáná siṅwí winarogííwa wigí yoí ríwarini. Mariaí —Í aṅṅi yoí Magidara dánjirini. Í t́ni apixí Mariaíyi rininṅi ámi wí —Í Jemiso onaxomi t́ni Josesomi t́ni xináirini. Í t́ni ámi wí Saromíyi rininṅi t́nirini. ⁴¹ Íwa Jisaso Gariri piropenisíyo emearíná númi nuro arirá wigííwarini. Ámi obaxí wíwa eni o t́ni Gariri dání Jerusaremi aṅṅiyo nání bigííwa Jisasomi pikiaríná j́ami dání siṅwí winigíawixini.

Jisasomi xwíá weyárigíá nánirini.

⁴² Rixa síápi t́ni síá ayi Sabaríá nání amipí píraninṅi imixárarigíáyimi ⁴³ Aramatia dánjé Josepo —O Judayí mebá seáyi e imónigíá worini. O Gorixo xwioxíyo míméámí nerí píraninṅi umenṅweaníá nání diṅṅi nikikayori weninṅi nerí ḡweaṅorini. O masisíá miwí diṅṅi sixí nínimi émayí gapimaní Pairato t́ṅṅi e nání nuri éí nirómáná Jisaso piyo nání “Anani omeámimi?” nuriri yariṅṅi wíáná ⁴⁴ Pairato Jisaso ríxa ríá péiniginiri “Porisowami meariṅo obini.” niriṛi poriso ríxa báná yariṅṅi re wininiginí, “Jisaso ríxa ripéiniginí? Sini mipepa réiniginí?” nuriri ⁴⁵ poriso “O ríxa péiniginí.” ŕfagi Pairato aríá e niwiri Aramatia dánjé Josepo Jisaso piyomi xe omeaniri siṅwí winíagi ⁴⁶ Josepo nuri rapirapí apíá weṅṅi wú bí nerí nimeámi nibiri piyomi niyoari nimeámi niwepíniri e nitimáná wigí yarigíápa xopixopí niróa numáná xwáripáyo nání nimeámi nuri —Xwáripá ayi síṅṅáyo óí rixárininṅiyirini. Ayimi nitimáná síṅṅá xwé wo mímegwinárí niméra nipuro óí manṅwámi rití neríná éí rárárininiginí. ⁴⁷ E yaríná Magidara dánjé Mariaí t́ni Josesomi xináí Mariaíyi rininṅi t́ni “Jisaso ge tipíríreói?” niyaiwiri siṅwí winaxídígíisixini.

Jisaso ámi wiápínimeanṅi nánirini.

¹⁶ Sá wegípaú Sabaríá ayi ríxa pwéáná síápi t́ni Saromí t́ni awí neániro wíápi t́ni piyomi waráyo xópé wiaúwaniginiri íwa werixí diṅṅi nanṅi eaariṅṅi bi bí nero nitiro ² sá wegííwa Sadéyo wíá móniṅómi niwiápínimeámi Jisaso xwíá weyárininṅe nání nuro ríxa sogwí xemónaparinagi nirémoríná ³ wiwaninṅiwa re rinigíawixini, “Ámá gowa síṅṅá óí manṅwámi píronṅo mímegwinárí neaiipíríreói?” niriṛiníná ⁴ weninṅi éíáyí winigíawixini. Síṅṅá aga xwéó aí ríxa mímegwinárí niniri óíyi siṅṅani ininagi niwiniṛo ⁵ aṅṅi e niḡiro óíyimi nipáwiro weninṅi éíáyí winigíawixini. Aṅṅinajé wo rapirapí apíá weṅṅi sepiá wú niyínimáná daiwo éí ḡweaṅagi niwiniṛo ududí wíagíá ⁶ o re uriniginini, “Ududí mepani. Nioni nijjárini. Sewayíné Nasareti dánjé Jisaso, íkíáyo yekwiroárigíómi siṅwí winaniro bariṅoi. Sini re miwenini. Ríxa wiápínimeáiniginini. Omi tigíe aníá rí imóniṅagi winípoi. ⁷ Ríxa nuro wiepisiṅowami t́ni Pitaomi t́ni eni áwanṅi re urémeápoi, ‘Jisaso Gariri piropenisíyo nání xámi seameanjárini. Xewaninṅo searinṅiwa xíomi e siṅwí winipíríárini. ‘urémeápoi.’ uráná ⁸ íwa nipeyearo xwáripáyo píní niwiárimí éí nuróná enṅi óí ero sirí pikíniro nero wáyí nikáriniro nání ámá wíyo áwanṅi murí éí ugíawixini.

Jisaso Mariaími siṅṅani wimóniṅi nánirini.

⁹ Jisaso Sadéyo wíá móniṅími ríxa niwiápínimeámáná nuri Magidara dánjé Mariaími —Apixí í Jisaso xámi imíó ími diṅṅi xixéoarigíá wé wíúmi dánjé waú mixí umáinowárinirini. Ími xámi siṅṅani siwá winíagi ¹⁰ í nuri ámá Jisaso t́ni emeagíáwa o nání diṅṅi sipí niwiri nání ámixíá yariṅagíá niwímeari Jisaso wiápínimeáí nání áwanṅi nuriri ¹¹ re uriniginini, “O ríxa siṅṅi enagi siṅwí winíini.” uríagi awa aríá niwiro aí diṅṅi niwikwíro “Nepa neararini.” miyaiwigíawixini.

Jisaso wiepisiṅṅi waúmi wímeanṅipi nánirini.

¹² E nemáná enáná xegí wiepisiṅṅi waú Jerusaremi píní niwiárimí aṅṅi wíyo nání waríná Jisaso xegí wóninṅi nimóniri wímeáagi ¹³ awaú eni nuri wiepisiṅṅi wíami “Jisasomi siṅwí winíwii.” uríagi aiwi diṅṅi niwikwíro “Nepa neararini.” miyaiwigíawixini.

Jisaso wiepisiṅṅi wé wúkaú síkwí womi wímeanṅi nánirini.

¹⁴ E nemáná enáná xegí wiepisiṅṅowa wé wúkaú síkwí wo awí neániro aiwá naríná Jisaso siṅṅani siwá niwiniṛi awa sini diṅṅi miwikwíró ero diṅṅi kíkími imóniro yariṅagíá nání mixí nuriri re uriniginini, “Ámá nioni niwiápínimeari ámi siṅṅi enagi siṅwí ninanimi niḡiro áwanṅi searíáyo aríá niwiro diṅṅi miwikwíropa pí nání yariṅoi?” nuriri ¹⁵ re uriniginini, “Xwíá rírí niriṛimíni ami

ami nemero xwiyíá nioni nání yayí seainariŋípi áamá niyoni áwaní uriméŋixini. ¹⁶ Ámá gíyí aríá niseairo nioni nání diŋí niniŋwíro wayí meáíáyo Gorixo yeáyí uyimixemeaníáriní. E neri aiwi áamá gíyí nioni nání diŋí minikwíróíáyí xwiyíá meárinipíŋíáriní. ¹⁷ Ámá nioni nání diŋí nikwíróíáyí wáí nurimeríná Gorixoyá diŋíyo dání emimí rípi epíŋíáriní. Gí yoíyo dání áamá imíó diŋí xixéroariŋíyo mixí umáinowáŋíro píné áamá wíyá majíá aiwi Gorixoyá diŋíyo dání wigí pínéyo dání uriro ¹⁸ sidiríyo íá nitamixiniríná sidiŋí niwori aiwi mipé ero

iniigí ayáí iniŋípi niniri aiwi mipé ero áamá simixíyo wé seáyi e nikwíáŋíro naní imixiro epíŋíáriní." uriniginí.

Jisaso aŋínami nání peyiŋí nánirini.

¹⁹ E nurimi Jisaso Gorixoyá diŋí tñi aŋínami nání nipeyiríná ámi o tñi xixeni nimóniri nání wé náúmíni éí ŋweaŋiniginí. Éí ŋweaŋáná ²⁰ awa nuro Jisasoyá xwiyíá ami ami nurimeróná áamá "Nepa nearariŋoi." yaiwipíri nání emimí eni Áminá Gorixoyá diŋí tñi niwíwapiya wagíáriní.

Ruko

Ríwamiñí rípi "Xwiyá yáyí neainipaxí Ruko eañípiyi" riniñípirini. O Jisaso wiepisagíyí womani. Judayí eni womani. Émáyí dokitá worini. O Poro tñi Sairaso tñi émáyí aníyo wái nurimeríná wirimeárogílorini. O gí émáyí eni amipí Jisaso uréwapiyiri eri enípi nání píraníñí nijá nimóniro diñí wikwírórixiniri ríwamiñí rípi eañíri. Xewaniño Jisaso emearíná siñwí miwiniño enagi nání wiepisiñowami yariñí wiri bikwí Jisaso enípi ñwiráriníñíyo íá rori nemáná eañíri. Ríwamiñí ámi bi "Wái wurimearigíáwa egíári." riniñípi eni niri eañíri.

1 Ámá obaxí amipí Jisaso xinái xiríñe dání nene tñí e imóniñípi nání "Ríwamiñí oeaaneyi." niyaiwiro ámá iwamíó dání Jisasomi siñwí winiro aráa wiro egíáyí wái nemeríná "Jisaso e eñíri. E eñíri." nura úíápi ríwamiñí eágíá aiwi ³ nioni eni "Gí ámináoxi Tiopira-soxi xixeni nijá imóniri nání ríwamiñí awa xámi eágíápi nioni íá nrori siñwí winagíáyo yariñí niwia nuri e nemáná píraníñí diñí neñwiperi ríwamiñí neari joxi nání wiwárénapiñíni." E neríná nañíri." nimónarini. ⁴ Ayí rípi nání yariñini. Joxi íá nrori amipí riréwapiyigíápi aga xixeni nijá imóniría nání yariñini.

Añínajé wo "Irisabetí Jonoyi riniño xiriníári." uríñí nánirini.

⁵ Eñíná Judayí mixí ináyí Xerotoyi riniño menweañáná ámá apaxípaníñí imónigíá wo, Sekaraiaoyi riniño ñweañíri. O xegí émáyí Abaijaoyári. O xegí émáyí eñíná dání Gorixoyá apaxípaníñí imónigíáyíri. Sekaraiao xegí apixí yoí Irisabetíri. Í xegí émáyí arío Eronoyáyíri. Í xegí émáyí eni apaxípaníñí imónigíáyíri. ⁶ Ayaú Gorixoyá siñwíyo dání wé róniñí eri Gorixo ñwí ikaxí riri sekaxí riri eníyo miwiaíki eri neri aí ⁷ Irisabetí rípaíwé ení enagi nání ni-aíwí mayíyaú e néra nuri rixa xweañé apiané imónigíári. ⁸ O xegí émáyí Abaijai riniñíyí Gorixo nání ridiyowá yariñíwámi ridiyowá nero wigí yariñíapa yariñá xío tñi eni nawíni nero ⁹ wigí neríná yariñíapa "None gímini go 'Ñwíáxini.' riniñíwámi páwiniríñeñoi?" niyaiwiro yariñíapa e nero Sekaraiao Gorixo nání ridiyowá yariñíwámi awawá Gorixoyá tñí e "Ñwíáxini." riniñe nipáwiri ríá awí diñí eañípi nání oikaniñi rípeááná ¹⁰ oxí apixí bíaniríwámini rówapigíáyí Gorixomi rixiñí uraríná o awawá Gorixoyá tñí e nipáwiri Gorixo nání ríá awí diñí eañípi nikearíná ¹¹ weníñí éyí winiñini. Añínajé wo ríá siñwiríá wé náumini peyariñími dání siñwí naniri yariñe aí gínaniñí nibiri rónapiñagi siñwí niwiniri ¹² óí neri wáyí ikárinaríná ¹³ añínajo re uríñigini, "Sekaraiaoxini, wáyí mikárinipani. Dixí niaíwí nání yariñí wípi Gorixo rixa aráa sini. Dixí apixí niaíwí oxí wo rixiriyaná

joxi yoí Jonoyi wírxirini. ¹⁴ Omi nixiráná joxi seáyí e nimóniri yáyí yariñá oxí apixí obaxí eni yáyí epíári. ¹⁵ O Gorixoyá siñwíyo dání ámá áminá ení eániñóniñí imóniníári. O iniñí wainí minipa eri papikí yariñíyí minipa eri eníári. O sini xegí xináiyá agwíyo eñáná Gorixoyá kwíyí ukikayoníári. ¹⁶ O segí ámá Isireriyó uráná obaxí aráa niwiro íwí yariñípi ríwímini ni-mamoro Gorixo wigí Ámináomi ámi xídiñíári. ¹⁷ Dixí íwo kwíyí Gorixoyápi xegí wíá rókiamaogí Irai-jaomi ukikayonáná ení neániri yagípiñí Jono axípiñí e eri riri eníári. Xewaxowa tñi xanowa tñi piyíá wíriñiro ámá uyíniñí yariñíyí ríwímini ni-mamoro wé róniñí imóniro érixiniri Jono Gorixoyá Ámináomi xámi umeañíri. Dixí Isireriyó e ero Gorixoyá Ámináomi yeáyí wuríñiro epíri nání oimóniri xámi umeañíri." uríagi ¹⁸ Sekaraiao añínajomi re uríñigini, "Arige neri nioni nijá imónimi niriñini? Nioni rixa xweañoniri. Gí apixí eni rixa apianíri." uríagi ¹⁹ añínajo ámi nuri re uríñigini, "Gí yoí Gebireroniri. Gorixoyá símimañí e roariñoniri. Gorixo nioni xwiyá yáyí seainipaxí api áwané uriniri nirowárénapiñoi. ²⁰ Amipí nioni xámi riríyí nimóniríná imóniníári. E neri aiwi xwiyá nioni riríyí joxi 'Neparini.' niyaiwiri diñí mikwíroariñagi nání joxi ámi xwiyá bi miripa imóniri mañí píroniri eri ei. Xámi nioni riríyí nimóniríná íná ámi xwiyá riríá nányi." nuriñi sini e nura waríná ²¹ oxí apixí Sekaraiao nání weníñí nero wái e rogíyí ayá wí sía óriníagi nání ududé nero "Sekaraiao pí ría yariñi?" niyaiwiro ²² o niyeááná xwiyá muripaxí imóniñagi niwiniro "Gorixoyá awawá tñí e neríná oriñá bi ría winigo?" yaiwiaríná o "Xwiyá arige rimíni?" niyaiwiri xegí mañí nipíroniri nání wé árixá néra uñigini. ²³ Sekaraiao añí Gorixo nání ridiyowá yariñíwámi xegí omiñí yariñípi yoparípi nemi xegí añí e nání yoañigini.

²⁴ O añí e nání niyoari xiepími niwímeari ñiñweagíísaná re eñigini. Irisabetí niaíwí agwí neri añíyo ínimi píni ñweañáná emá wé wú múróáná ²⁵ í re ríñigini, "Gorixo ayá ninirimixiri diñí nikikayonagi

náni niíni agwé enjárini. Niíni á máyá sɪŋwíyo dání ayá ninarinɪpi Gorixo yokwarimé ninɪrini." rinɪnigini.

Mariaimi "Jisasoyi rininjo xirirɪrini." urinɪ nánirini.

²⁶ Gorixo, Irisabetí niaíwé agwé neri emá wé wíúmi dánɪ wo rixa enáná o anɪnajé xegé yoí Gebirieromi apixé wí nweanɛ nání —Í xegé yoí Mariaíyi rininɪrini. Gariri piropenisíyo anɪ yoí Nasaretiyo nweanɪrini. Í nweanɛ nání uowáriniginini. Í apixé apiyáí sini oxé tɪni memearinɪrini. Í á má wo xegé yoí Josepoyi rininjo —O mixé ináyé Depitoyá íwiárɪawé worini. O xegé meámirini nání yarinɪrini. ²⁸ Gorixo anɪnajo í tɪnɪ e nání uowáráná o nuri ími re urémeanɪniginini, "Apixé ríxi apánirini. Gorixo dɪnɪ sixé riyiri dɪnɪ rikikayori sini." urɪagɪ ²⁹ Mariaí arɪá e niwiri ududé nikáriniri dɪnɪ re nipikíga unɪniginini, "O pí nání ría ninarini?" yaiwiaríná ³⁰ anɪnajo re urinɪniginini, "Mariae, wáyé mepani. Gorixo jíxi dɪnɪ sixé riyini. ³¹ Arɪá ei. Jíxi niaíwé agwé neri niaíwé oxé wo nixirirínáyé yoí Jisasoyi wírɪrɪrini. ³² O Ámináo nimóniri á má niyoni seáyí e múroninɪrini. Ayé o nání re ripírɪrini, 'Niaíwé Gorixo anɪ seáyí émi nweanɔyáorini.' ripírɪrini. Xiáwo Depito á má Isireriyé níni yeáyé urínayagíápa dixé niaíwo eni Gorixoyá dɪnɪ tɪni e nimóniri íwiárɪawé Jekopoyáyo anɪnɪ miní umeɲweanɪrini. O mixé ináyo yapí nimóniri á má xwioxíyo mimeámé neri numeɲwearíná wí nipiéroníámani. Anɪnɪ umeɲweanɪrini." urɪagɪ ³⁴ Mariaí anɪnajokomi re urinɪniginini, "Niíni sini oxé womi mimeáninɪyáyo joxi niríyí arire neri emíáranini?" urɪagɪ ³⁵ anɪnajo ámi nuriri re urinɪniginini, "Kwíyí Gorixoyápi jíxi tɪámíni biri enɪ eáninɪ Gorixo seáyí émi nweanɔyápi jíxi rikikayori sinɪá enagɪ nání niaíwé jíxi xiríoyé nání 'Nwáorini.' riro 'Niaíwé Gorixoyáorini.' riro epírɪrini." nuriri ³⁶ re urinɪniginini, "Arɪá ei. Dixé rirówái Irisabetí rixa apianɪ aí niaíwé oxé wo agwé eni. 'Oxé ronɪxirini.' urarígíí aiwi agwi rixa agwé tɪnɪ enáná emá wé wíúmi dánɪ wo imónini. ³⁷ Amipí wí Gorixo mimixipa epaxé wí menini." urɪagɪ ³⁸ Mariaí re urinɪniginini, "Xewaninɪni Gorixoyá xináíninɪnɪ imóninɪnɪ omi dɪnɪ niwkwírori yarinɪni. Joxi niríyí anani nimixiniginini." uráná anɪnajo ími pɪni niwíárimini unɪniginini.

Mariaí Gorixomi seáyí e umeɲ nánirini.

³⁹ Mariaí, anɪnajo e nurárimini úáná, í niwíápnimeámi anɪnɪ niyiri dɪwíni enɛ Judia piropenisíyo anɪ bimi nání nuri ⁴⁰ nirémoríná Sekaraiaoyá anɪyo nipáwiri xirówái Irisabetími yayé wíáná ⁴¹ í arɪá niwiríná re enɪniginini. Niaíwé agwé eno xixoyímé wiri kwíyí Gorixoyápi xíími ukikayori wíagi ⁴² pɪné enɪ tɪni nuriri re urinɪniginini, "Apixé niyoni nání Gorixo jíxini píráninɪ simixinɪrini. Dixé niaíwé agwé enomi eni píráninɪ wimixiri enɪrini." nuriri ⁴³ yayé numeri re urinɪniginini, "Gí Ámináomi xináíxi imóniríxi, arire neri niíni tɪámíni bɪni?" nuriri ⁴⁴ áwanɪ

re urinɪniginini, "Ai, jíxi yayé níáná arɪá nisiríná gí niaíwé agwíyo íninjo yayé neri xixoyímé níagɪ nání rirarinɪni. ⁴⁵ Jíxi xwiyá Gorixoyá ririnɪpi dɪnɪ níkwírori 'O niríyí nepa nimóninɪrini.' yaiwiri éé enagɪ nání xewaninɪxi yayé siníwiniginini." uráná ⁴⁶ Mariaí re rinɪniginini, "Gí xwioxíyo dání re yaiwiarinɪni, 'Ámináomi seáyí e oumemini.' yaiwiarinɪni. ⁴⁷ Gorixo, niíni yeáyé neayimix-emeaníto nání aga yayé seáyími dání ninarini. ⁴⁸ Niíni o xegé xináíninɪnɪ nimóniri omɪnɪ wíarinɪnɪ aiwi o dɪnɪ níkwírori enagɪ nání niíni yayé ninarini. Á má agwi ríná nweagíáyé niíni seáyí e nímoro ríwíyo nweapírɪáyé eni seáyí e nímoro neríná re ripírɪrini, 'Gorixo ími píráninɪ wimixinɪrini.' ripírɪrini. ⁴⁹ Gorixo, enɪ sixé eáninjo sanɪ onimíá minirápinorini. Gorixo nweáyo nerinɪyáyo dání wé róninorini. ⁵⁰ Á má gíni gíná nweagíáyé xíomi wáyé niwiro simanɪwíyóninɪ ínimini wurínáyo wá wianarinorini. ⁵¹ O enɪ neániri wíyo arirá wiemerini wíyo xopírárí wiemerini neríná á má dɪnɪ íwé nání níkwírori ero weyí meniro yarigíáyé dowiakíniri ⁵² mixé ináyé seáyí émi imónigíáwami mamówariri á má sipípiami seáyí e wimixiri neri ⁵³ á má agwíni yarigíáyo aiwá nanɪ niniro agwé ími uyini wimixiyiri neri á má amipí múronigíáyo anipá uowárapiri enorini. ⁵⁴ Amipí nigé aríowayá sɪmimanɪyó urinɪyí dɪnɪ yaíkiá mimó anɪnɪ dɪnɪ mori xegé omɪnɪ wíarinɪwaéne Isirerene arirá neairi enorini. ⁵⁵ O arɪo Ebirɪamo nání dɪnɪ nimori nání omi tɪni xegé íwiárɪawé nenenini tɪni ayá anɪnɪ nin-earimixá unɪrini." Mariaí e nira unɪniginini. ⁵⁶ Irisabetí tɪni nɪnweanɪsáná rixa emá waú wo múróáná ámi xegé anɪ e nání unɪniginini.

Jonomi xirinɪ nánirini.

⁵⁷ Irisabetí rixa niaíwé xirimirini imónináná niaíwé sɪnɪwé niwaniri oxé wo xirinɪniginini. ⁵⁸ Oxé wo xiráná í xegé úrixímeá tɪni á má anɪ ayo dánɪyí tɪni arɪá re wigíawixini, "Irisabetími Gorixo ayá urimixíagɪ nání niaíwé wo xirinɔi." Arɪá e niwiro í tɪni yayé seáyími dání yaríná ⁵⁹ rixa sɪá wé wíúmi dánɪ waú wo imónáná ayé niaíwé iyé sɪmí sɪó wákwianiro nibiro yoí axépi xano wírɪnɪnɪpi Sekaraiaoyi wíraniro nání yaríná ⁶⁰ xináí "Oweoi!" nuriri re urinɪniginini, "Nene ámi yoí axépi Sekaraiaoyi wírɪpaxí menini. Jonoyi owíraneyi." urɪagɪ ⁶¹ ayé re urigíawixini, "Dixé oxoyá xoayowa aí wo yoí 'Jonoyi ríwírini? Oweoi.'" nuriro ⁶² xano arɪá eni píróninagɪ nání wé árixá niwiro wé tɪni yarinɪ re wigíawixini, "Joxi yoí gípi 'Owírini.' yaiwiarinɪni?" urɪagɪ ⁶³ Sekaraiao piraiporɪá nání árixá wíagi umealáná o ríwaminɪ re enɪniginini, "Xegé yoí Jonorini." e eáagɪ ayé ududé nero Jonoyi wíríyí "Pí nání ría wírarinini?" yaiwiaríná re enɪniginini. ⁶⁴ Ámi Gorixoyá dɪnɪ tɪni manɪ nexoari xwiyá ripaxé nimóniri Gorixomi seáyí e numeri yaríná ⁶⁵ á má anɪ ayo dánɪyí ududé néra nuro anɪ niyoni Judia piropenisí dɪwé mɪnɪyó ami gimi

ηweagíá píné "Irisabetí niaíwí xiráná xano Sekaraiao manjé píróniηo manjé exoanηoi." ríagíá aríá niwiro ⁶⁶ diηjé aumaúmí niniro Gorixo Jonomi diηjé ukikayonagi niwiniro re rinigíawixini, "Niaíwí o ríwéná pí pí ámá imóniniáríani?" rinigíawixini.

Sekaraiao wíá rókiamoarinjé wo yapí rinjé nánirini.

⁶⁷ Xano Sekaraiaomi kwiyí Gorixoyápi ukikayonjáná o wíá rókiamorigíá wóniηjé nimóniri Jisaso nání re rinjinigini, ⁶⁸ "Isirereneyá Áminá Gorixomi seáyí e oumeaneyi. O xegí ámaéne arírá neairi yeáyí neayimixemeari nineairíná ⁶⁹ nene yeáyí neayimixemeaníá nání enjé eánijé wo iwiaronηoi. O xíoyá xináiniηjé nimóniri omiηjé wiagí Depitoyá íwiárfawé worini. ⁷⁰ Enjíná o nání Gorixoyá wíá rókiamoagíáwa xwiyíá Gorixo rinjé niwuriyiríná negí aríowami re urigíawixini, ⁷¹ 'Ámá nene mixé neairigíáyí nání éfí neaminiri wiké tñni neairigíáyí nání éfí neaminiri eníáriní.' urigíawixini. ⁷² Gorixo negí aríowami re urinjinigini, 'Nioni wá niseawianiri xwiyíá símimanjéyo dání "Nemíáriní." niriiri réroárinjáyí símfí e nitiniri niseaiimíáriní.' niriiri ⁷³ negí aríó írino Ebiríamomi sínjá tñnjé e dání re urinjinigini, 'Mixé seaianiro yarigíáyo aiwi éfí seamínimíáriní.' urinjinigini. Mixé neaianiro yarigíáyo emi neamamóáná nene ámi wáyé wí mé amipí o ηwé ikaxé neariηjéyí nixídirane niηwearane ⁷⁵ sini siηjé niηwearíná wé róniηjé imónirane sanijé imónirane nerane píranijé xí-daníwáriní." Sekaraiao e niriisáná ⁷⁶ xewaxo Jono sini píomi re umearinjinigini, "Niaíwoxini, ayé re riripíríáriní, 'Gorixo seáyí e ηweanoyá wíá rókiamoarinjéoxirini.' riripíríáriní. Joxi Ámináomi ófí niwimoiri xámi umearíáriní. ⁷⁷ Joxi ófí niwimoiríná xegí ámáyo re urayiríáriní, 'Seyíné íwé yarigíáyí ríwímimi nimamoro éáná Gorixo segí íwé yarigíáyí yokwarimí nisealiri "Anani einí." seariníáriní.' urayiríáriní." Sekaraiao e niriiri ámi ⁷⁸ re rinjinigini, "Gorixo wá neomixiri ayá neawianiri neairinjé. O nene nání anjé nani dání sogwé wíá ókiarinjé wíá neaókiénapiínáriní. O nene síá yiniηjé ηweanwaéne ámá nipeaniri yaríwaéne ófí sanijéyimi neawáriníá nání nene nineaméra nineaurí wíá neaómixiyiniáriní." Sekaraiao e rinjinigini.

⁸⁰ Niaíwí Jono xwé neríná xegí diηjé eni ríxa enjé neániri diηjé sixí níga nuríná ámá diηjé meanjé e niηweanjsáná xegí Isireriyó xewaníηo siηáni wimóniηinigini.

Jisasomi xirinjé nánirini.

2 Jonomi ríxa nixirimáná enjáná Romiyí mixé ináyí Sisa Ogasitasoyi riníηo oyá ηwé ikaxé bi re rinjériní, "Ámá xwíá niriimíni ηweagíáyé wigí xiáwo írinoηwayá anjé e nání numiróná gí gapimanowami yoí ηwirárfírixini." rinjériní. ² Yoí ηwirárfírixíná e dání iwamíó ηwirárfírixini. Yoí iwamíó ηwirárfírixíná gapimané xegí

yoí Sairiniaso ínanjorini. O Siria píropenisíyo meηweanorini. ³ E rinjé enagi nání ámá níni gapi-manowami yoí ηwirárfírixí nání wigí xiáwowayá anjé e nání numiróná ⁴ ámá wo, xegí yoí Josepoyi riníηo —O mixé ináyí Depitoyá íwiárfawé worini. O xiepi sini xíomi mimeániηjé —Í xegí yoí Mariaíriní. Sini mimeániηjé aiwi niaíwí agwé enjériní. Í tñni nawíni Gariri píropenisíyo anjé yoí Nasareti ηweagíé dání niwéri Judia píropenisíyo o xegí xiáwo írinoηyá anjé e Betirexemiηi riníηe niriémori ⁶ e niηwearíná í niaíwí agwé ríxa yoí neri ⁷ niaíwí oxí xámi iwamíó xiriηo o xiriηinigini. Nixirimáná rapirapí tñni xopixopé niriiri anjé ámá midáni nibiro wéírixiniri mirinijiwá ríxa niriéonagíá nání burimákaú aiwá nariηe bokisí wámi ínimi sá wírárinjinigini.

⁸ Anjé api tñnjé e ámá wa sipisipí awí mearoarigíá wa áríwiyimi amíyo wigí sipisipí ará wíwákwíní yaríηe awí mearonjáná re enjinigini. ⁹ Anjé nájé Gorixoyá wo wigí símimanjé tñjé dání siηáni rónapáná awa rogié midimidáni Gorixoyá wíá ókímixáná awa ófí níkáriníro yaríná ¹⁰ anjé najo re urinjinigini, "Wáyí mepani. Xwiyíá nanjé ámá níni diηjé yayí winipaxé bi soyíné tñnjé e nání nimeámi bariηini. ¹¹ Xwiyíá nioni nimeámi bariηápi ririiri. Agwi ríná anjé mixé ináyí Depito xwé iwiaronjépipimi apixí wí niaíwí seyíné yeáyí seayimixemeaníó xiriηoi. O Kiraisoyi rarigíorini. Yeáyí neayimixemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigíorini. Ámináorini. ¹² Soyíné nuro niaíwí xiríó rapirapí nixopenimáná burimákaú aiwá narigíámi dání bokisíyo sá wírárinjéyagi niwiniiríná 'Oríani?' yai-wírixini." uríyí re enjinigini. ¹³ Anjé nájé áwanjé uríó roηe Gorixoyá simiηjé wínarigíá obaxé anjé nani dánjowa eni niriónapimáná Gorixomi seáyimi numero re rigíawixini, ¹⁴ "Nwíá anjé nani seáyimi ηweanoyi seáyí e oumeaneyi. Ámá Gorixo nání diηjé aríá mikeamóagíá —O ayé nání wimónarinjériní. Ayé Gorixoyá xewaxo ríxa rémóáná diηjé wíá wónáná awayini nisaníro ηweárfixini." niriimowa ¹⁵ sipisipí awí mearoarigíáwami píni niwíárimí anjé nani nání peyíáná awa re rinigíawixini, "Betirexemi niaíwí rémóe íríní nurané Gorixo áwanjé nearíí nání siηwé owinaneyi." niriimowa ¹⁶ anjé nani nuro Josepo tñni Mariaí tñni rípaú ηweanogíé niwiniro ámi weniηjé éfíáyí winigíawixini. Niaíwo burimákaú aiwá narigíe bokisíyo riwo wírárinjéyagi niwiniro píné anjé nani nani niaíwí o nání urípi nání áwanjé uráná ¹⁸ ámá píné sipisipí awí mearoarigíáwa uríápi aríá wiarigíáyé níni diηjé ududé nero aí ¹⁹ Mariaí xwiyíá íwo nánípi diηjé aumaúmí niniri diηjé nipiikíga waríná ²⁰ sipisipí awí mearoarigíáwa ámi wigí sipisipí awí mearoarigíe nání nuróná anjé nani urípi xixeni éfí enagi winiro aríá wiro nero nání Gorixomi seáyimi umero yayí umero wigíawixini.

²¹ Niaíwo xináí nixirimáná enjáná ríxa síá wé wíúmi dánjé waú wo óráná omi iyí símfí síó wákwianiróná yoí

aññajajo enjíná xínáí siní agwé menjáná “Yoí Jisasoyi wírírixini.” uríñjipi wírígíawixini.

²² Sía Maríaí “Nwé ikaxé Moseso enjíná níriri ríwamiñj eañjipi tñi xixeni neri igfá oeánimini.” yaiwiñjyi imóniñáná ayaú Jisaso Gorixoyá wo oimóniri miní wianiri nání nimeámi Jerusaremi nání nuri ²³ —Ámináoyá nwé ikaxé re níriniri eániñjipi, “Niaíwí oxé xámi óí imóo Gorixomi miní niwiro ‘Dixorini.’ urírixini.” níriniri eániñjipi tñi xixeni ²⁴ í niaíwí xiríí nání igfá eánimini nání Gorixoyá nwé ikaxé re riniñjipa “Nioni nání xawiówí waúrani, agwiriwí waúrani, ridiyowá níírixini.” E riniñjipa ayaú nanjwé ridiyowá yaniri nání nuri Jerusaremi nírémori añj Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri nwé ikaxé níriniri eániñjipa yaríná ²⁵ íná ámá Jerusaremiyo nweagíáyé wo —O xegí yoí Simionorini. O ámá wé róniñj imóniri Gorixomi píraníñj uxédiri yariñorini. Ámá aríowayá xwéá piaxéyo dání niwiarori xegí Isireriyoyeáyé uyimixemeanío nání xwayí naniri nweañorini. Kwíyí Gorixoyápi omi ukikayonjorini. ²⁶ Gorixo Simionomi diñj nukikayoríná kwíyí tñi wéá re urókiamonjiginini, “Joxi siní mipepa enjáná ámá Ámináoniyá diñj tñi yeáyé seayimixemeanía nání aríowayá xwéá piaxéyo dání iwiaroníomi siñwé winiríárinini.” uríñjiginini. ²⁷ Simiono Gorixoyá kwíyí ukikayonjagi nání añj Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri Jisasomi xaniyaú nwé ikaxé Gorixo riñjipa wianiri nání xíomi nimeámi íwiaripariñjagi niwini ²⁸ íwomi nurápiri íá nimaxirimáná Gorixomi seáyimi numeri re uríñjiginini, ²⁹ “Ámináoxini, joxi níriniñjipa ámá nene yeáyé neayimixemeaníomi rixa siñwé tñi tñi niwini nání ayá síwí miniró anani xe pémfárinini. ³¹ Joxi riñjipa ámá nñiyá siñwéyo dání dixí yeáyé neayimixemeanío rixa neaiapírinini. ³² Ámá joxi neaiapío wíániñj ókiariñjipa émayo nuréwapiyiríná wéá wómixiyiníárinini. O negí Isirereneyá añj re dání xiríí enjagi nání ámá nñi nene seáyimi neamepírárinini.” uríñjagi ³³ íwomi xaniyaú Simiono egí íwo nání xwiýfá api rariñjagi aríá niwiri ududí neri miñj sñá niweániri yaríná ³⁴ Simiono ayaúmi “Gorixo nanj oeaimixini.” nuriri íwomi xínáí Maríaími re uríñjiginini, “Aríá ei. Íwí romi Isireriyí nñi wí aríá niwiro diñj wikwírófáyé seáyí e imónipiríárinini. Wí aríá miwí nero diñj miwikwíró éfáyé anipá imónipiríárinini. Gorixo ‘Ámá nñi nanj oimónipoyi.’ wimóniñjagi nání íwí ro símimajíóniñj yáriníñjagi nání ámá obaxí wikí niwóniro ikayíwí numeariro yaríná ayí ínimi dání diñj wiawiarigíáyé siñáni imóniníárinini. ³⁵ Jíxi miñj mixé yarigíápá tñi riróagíániñj íwí ro nání ikániñj sipí e siníárinini.” uríñjiginini. ³⁶ Gorixoyá wéá róki-amoarigíá wí —Í Panueromi xemiáí xegí yoí Anaírinini. Xíáwo íriño Asao tñi gwé axírírinini. Í rixa apianjirini. Oxé nimeániri niñwearíná xwiogwé wé wíumi dánj waú múróáná ³⁷ xiagwo rixa nipéáná í apixé aní nimóniri niñweari xegí xwiogwé nñi rixa 84 imóniñjirini. Í añj Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi bi mipeyeá ikwáwiyi-

rani, áríwiyirani, aiwá nwéá nweari Gorixomi xwiýfá ririmí wiri yariñirini. ³⁸ Í eni añjwámi íwo íá nixiriri nweagíe axíná nírémori íwomi siñwé niwiniñjíná Gorixomi yayí niwimí nuri ámá “Gorixo gíná Jerusaremi nweañwaéne gwíniñj nearoayíroníárinini?” yai-wiarigíáyo íwí o nání áwanj nura uríñjiginini.

³⁹ Xaniyaú Gorixo nwé ikaxé riñjipa rixa nipini niyárimini Gariri piropenisíyo egí añj Nasaretiyi riniñe nání íwomi nimeámi niyiri e nweañáná ⁴⁰ íwo xwé niwiarori Gorixomi ayá nurimixiri diñj ukikayonjagi nání enj eániri amipí nání diñj enjwiperi enjiginini.

Xaniyaú Jisaso nání píá egí nánirini.

⁴¹ Xaniyaú xwiogwé o omi aiwá Gorixoyá aññajajo xiáwowa Isipiyí añjyo nweañáná mipikí múronjyimi —Sía ayimi aiwá Pasopayi riniñj imixarigíárinini. Sía ayi nání diñj winini nání Jerusaremi nání nuayiri yayaríná ⁴² Jisaso xwiogwé rixa wé wúkaú sikwé waú enjáná sía Gorixo múronjyi rixa añwi ayo imóniñáná xaniyaú yarigíipa nání Jisaso xío tñi Jerusaremi nání niyiro ⁴³ sía aiwá api naniro nání niñweagíásáná ámi añj e nání nuríná Jisaso siní Jerusaremi nweañáná xaniyaú majfá nimóniri ⁴⁴ re yaiwigíisixini, “Jisaso ámá negí wí tñi rixa púiniginini.” niyaiwiri waríná sía wiyi órñagi ayaú egí ámayo tñi ámá egí imoarigííyo tñi píá imimí neri ⁴⁵ píá yopa nimeginárinini ámi Jerusaremi nání niyiri píá néra núísáná ⁴⁶ rixa sía wiyá wiyi óráná weníñj éfíyí winigíisixini. Añj Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi ínimi riwo nweañjagi niwini o Gorixoyá nwé ikaxé uréwapiyarigíá wami áwini e niñweámáná yariñj wiri aríá wiri yariñjagi niwini ⁴⁷ ámá Jisaso píne ráná aríá niwiro nweagíáyé nñi aga ududí nero re yaiwigíawixini, “O arire neri niñjá nimóniri ría rariní?” yaiwiaríná ⁴⁸ xaniyaú omi siñwé niwini ududí niwiri xínáí re uríñjiginini, “Íwe, pí nání e yeáiwapiyariñjini? Yaípawi ayá síwí yeoroariñjagi nání joxi nání píá yariñwii.” uríñjagi ⁴⁹ o re uríñjiginini, “Pí nání aipagwí nioni nání ami ami píá emeariñjini? ‘Xanoyá diñj tñi xíoyá añj riwámi ínimi nweani.’ miyaiwiaríñj reñjini?” uríñjagi aí ⁵⁰ xwiýfá xío urípi nání xaniyaú nipikwini niñjá mimónipa neri ⁵¹ xío tñi nawíni nuro wigí añj Nasareti nírémoro Jisaso xaniyaúmi aríá yímiñj niwiri nweañáná xínáí amipí nñi o éfí nání diñj aumaúmi inaríná ⁵² Jisaso siní xwé nimóga nuríná diñj enjwiperi xwé imóniri néra waríná Gorixo tñi ámá nñi tñi eni o nání “Ámá nanjorini.” niyaiwia wagíárinini.

Jono xwiýfá wáí uríñj nánirini.

3 Taibiriasi Sisao mixé ináyé nimóniri xwiogwé wé wúkaú sikwé wú ámá Romiyo nimeñweámáná enjáná Podiasi Pairato Judia piropenisíyo gapimaní niyoní nání xiráóniñj nimóniri menñweañáná Adipasi Xeroto Gariri piropenisíyo gapimaní ámináo nimóniri

menjweanáná xexirímeáo Piripo Ituria piropenisíyo tñi Rirakonaitisi piropenisíyo tñi gapimaní ámináo nimóniri menjweanáná Raiseniaso gapimaní ámináo nimóniri Abirini piropenisíyo menjweanáná ² Anaso tñi xineagwo Kaiapaso tñi apaxípáníjé imónigííwaú seáyi e nimóniri menjweanáná Jono —O xegí xano Sekariaorini. O áamá diñjé meanje njweanáná Gorixo nirípearire uriñiginini, “Nioniyá xwiýáá ripi Isireriyó wáá uriméirixini.” uríagi ³ o iniigí Jodani rapá tñjé e wáá nemerire urimeñiginini, “Ámáýiné íwí yariçgáýé ríwímíni nimamoro nisaníro yarínáýé nioní wayé seameairi Gorixo íwí yariçgáýé yokwarimí seairi eníáriní.” nurimeri ⁴ enjépa Gorixoyá wáá rókiamoagíá wo xegí yoé Aisaiaoyi riniño enjíná Jono siní menjáná o nání niriri ríwamíñjé re enjiginini, “Ámá diñjé meañjémi dání áamá wo ríaiwá re riníáriní, ‘Ámináo ríwíyo biníto nání segí diñjé óí nanjínjé wimoiro óí pírániñjé imoariçgáápáníñjé wimoiro neróná ⁵ síkwioxí imóniñjéyí xwíá xewiároro díwí xwéraní, onimíáraní, yipároro óí niríriworí iniñjéyo nanjé imixáriro óí síñá niñweari xixoaríwí néra unjéyí pírániñjé imixáriro éirixini. ⁶ E neríná áamá níní Gorixo yeáýí neayimixemeámíniri yariñagi winipíáriní.’ Ámá wo ríaiwá e riníáriní.” Aisaiao enjíná Jono nání e niriri ríwamíñjé enjiginini.

⁷ Jono Gorixo uriñjépa wáá urimearíná oxí apixé obaxí Jono wayé neameainiñojiniri o tñjé e nání baríná o ayí nisaníro mé wayéni meañiro yariñagíá niwiniri re urayiniginini, “Sidirí miaéýiné, ‘Ríwéná Gorixo xeaniñjé seaikáriníá enjagi nání éé úpoyi.’ go searíagi seyíné wáýí nero Gorixo e neaikáriniginiri nioní títáminí éé baríñoi?” nuriri ⁸ re uriñiginini, “Seyíné íwí yariçgáápi nepa ríwímíni nimamorínáýé pírániñjé nero íkíá sogwé nanjé niweríná yariñjépa imóníirixini. Seyíné re mirinípa époyi, ‘Negí arío Ebiríamoyaéne imóniñagwí nání Gorixo wí xeaniñjé neaikáriníá meníni.’ mirinípa époyi. ‘Gorixo Ebiríamoyá íwiáríawé nání “Nioní ayo xeaniñjé niwiríná arige xwé obaxí imóniníáriní?” niyaiwiri ududé winaríní.’ niyaiwariñoi? Oweoi, Gorixo diñjé e yaiwipaxí meníni. Ananí síñá tñyo dání Ebiríamo nání íwiáríawé wimixiyipaxíriní. ⁹ Gorixo rixa rapíwé íkíá míkí tñjé e nání íá xirini. Íkíá gini gina sogwé nanjé miwéagi niwiniríná nidikáriní ríá ikeaaríníáriní.” uríagi ¹⁰ áamá o tñjé e epíroyé egíáýé yariñjé niwiyáiro re urigíawixini, “Nene nisanirí niñwearanéná pí yaníwáriní?” urayíagíá ¹¹ Jono re urayiniginini, “Ámá iyíá wúkaú tñño wú áamá iyíá mayomí miní wíwiniginini. Ámá aiwá tñño ení mayomí miní wíwiniginini.” nuriri yaríná ¹² takisí nání niçgwé urápariçgáá wa wayé meañiro nibiróná yariñjé re wigíawixini, “Nearéwapiyariñoxini, none nisanirí niñwearanéná pí yaníwáriní?” uríagíá ¹³ o re uriñiginini, “Niçgwé takisí nání nínearápiemeríná niçgwé gapimanowa ‘Urápíirixini.’ seariçgáápi wiárí nimúroro seáyi e mínearápiapaní.” nuriri yaríná ¹⁴ Porisí wa ení nibíro yariñjé re wigíawixini, “None ení nisanirane

niñwearanéná pí yaníwáriní?” uríagíá o re uriñiginini, “Soyíné ámayá niçgwé urápaníro nání iwanjé eamero xwirixí mero yapí uxekwímoro mepa éirixini. Segí niçgwé omíñjé nero meááápiní nímearíná ‘Ayí apánirini.’ yaiwíirixini. Ámá wayá nání ayá síwí mīsearopani.” nuriri yaríná ¹⁵ oxí apixé níní “Ámá Gorixoyá diñjéyo dání nene yeáýí neayimixemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníto gíná imóniníáriní?” niyaiwiróná xwiýáá Jono wáá urimeariñjépi aríá niwiro nání diñjé re nipikíga ugíawixini, “Ámá Gorixoyá diñjé tñni yeáýí neayimixemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronítoyi rariñwáo áamá ro menirani?” yaiwiaríná ¹⁶ Jono áwanjé nuriri re uriñiginini, “Nioní sa iniigí tñni wayé seameaiariñjé. Nioní enjé neániri aiwi ríwíyo biníto nioní nimúróroní. Nioní áamá nanjóní aiwi o nioní tñni xixeni mimóniñagi nání áamá omíñjé wiiariçgááýé bosoyá síkwí sú gwé wíkwēaiariçgáápa nioní oyá wikweaipaxímani. O wayé niseameairíná iniigí tñni seameainíámani. Gorixoyá kwíyí tñni seameairi ríá tñni seameairi eníáriní.” nuriri ¹⁷ Gorixo áamá nanjéyo yeáýí nuyimixemeari sipíyo anípa imixiri eníá enjagi nání ewayé xwiýáá ripi uriñiginini, “Ámá pokí tñni wité aiwá eyeyírómí ero aiwá ná anjéyo tiro mamíwí tñni siyikí tñni ríá ikeaaríro yariçgáápa Gorixo ení axípi e emíánirí wité mamíwí tñni ná tñni eyeyírómí iniñe aiwá náýé anjéyo tiri mamíwí tñni siyikí tñni ríá ikeaaríri emíniri nání xegí pokí íá nixiriri roni.” uriñiginini. ¹⁸ E nuriri áamá diñjé oyaiwípoyniri xwiýáá wí wí ení obaxí uriri xwiýáá yayé winipaxépi ríwíyo Gorixo uowárénapiníto nání uriri neri ¹⁹ gapimaní Xeroto íwí eri xexirímeáooyá apixé Xerodiasíyi riníñjé urápiri yariñagi Jono mixé nuriri “Íwí níní joxi yariñjépi nanjémani. Dixí ririxímeáooyá apixé nurápiríná ‘Nanjé yariñjéni.’ risimónariní?” uríagi ²⁰ Xeroto íwí níní apí neñagi aí ámi wíni neri Jonomí gwé niyiri kirapusé anjéyo njwiráriniginini.

Jisasomí wayé umeainjé nánirini.

²¹ Jiaso, Jono siní gwé niñwiráriní enjáná ámayó wayé numeari yaríná, Jiaso ení nibiri Jono omí wayé umealáná Jiaso éé nírori xano Gorixomí rixiñjé uraríná re enjiginini. Anjénamí dání óí iniri ²² kwíyí Gorixoyá xawiówiníñjé nimónirí o tñjé e nání weapiri anjénamí dání xwiýáá wí re rinénapiri “Gí íwí diñjé sixí riyiñáoxini, joxi nání aga yayé ninarini.” rinénapiri enjiginini.

Jisasomí xiáwo íriñowa nánirini.

²³ Jiaso ámayó iwamíó nuréwapiyemeríná xegí xwiogwé 30 imóniñiginini. Oxí apixé o nání diñjé re yaiwiagíáriní, “Josepomí xewaxorini.” yaiwiagíáriní. Josepomí xano Xiraiorini. ²⁴ Omí xano Matatorini. Omí xano Ripaiorini. Omí xano Merikaiorini. Omí xano Janaiorini. Omí xano Joseporini. ²⁵ Omí xano Matataiasorini. Omí xano Emosorini. Omí xano Neamorini. Omí

xano Esiraiorini. Omi xano Nagaiorini. ²⁶ Omi xano Meatorini. Omi xano Matataiasorini. Omi xano Semeniorini. Omi xano Josekorini. Omi xano Jodaorini. ²⁷ Omi xano Joananorini. Omi xano Resaorini. Omi xano Serababerorini. Omi xano Siaritierorini. Omi xano Neraiorini. ²⁸ Omi xano Merikaiorini. Omi xano Edaiorini. Omi xano Kosamorini. Omi xano Erimedamorini. Omi xano Erorini. ²⁹ Omi xano Josuaorini. Omi xano Eriesaorini. Omi xano Jorimorini. Omi xano Matatorini. Omi xano Ripaiorini. ³⁰ Omi xano Simionorini. Omi xano Judaorini. Omi xano Joseporini. Omi xano Jonamorini. Omi xano Eraiakimorini. ³¹ Omi xano Meriaorini. Omi xano Menaorini. Omi xano Matataorini. Omi xano Netanorini. Omi xano Depitorini. ³² Omi xano Jesiorini. Omi xano Obetorini. Omi xano Bowasorini. Omi xano Sarimonorini. Omi xano Nasonorini. ³³ Omi xano Aminadaporini. Omi xano Atiminorini. Omi xano Anaiorini. Omi xano Xesironorini. Omi xano Peresorini. Omi xano Judaorini. ³⁴ Omi xano Jekoporini. Omi xano Aisakorini. Omi xano Ebiriamorini. Omi xano Tiraorini. Omi xano Nexorini. ³⁵ Omi xano Serakorini. Omi xano Reuorini. Omi xano Perekorini. Omi xano Ebeorini. Omi xano Seraorini. ³⁶ Omi xano Kenanorini. Omi xano Apakisatorini. Omi xano Siemorini. Omi xano Nowaorini. Omi xano Remekorini. ³⁷ Omi xano Metusaraorini. Omi xano Inokorini. Omi xano Jaretorini. Omi xano Maxararerorini. Omi xano Kenanorini. ³⁸ Omi xano Inosorini. Omi xano Setorini. Omi xano Adamorini. Omi xano Gorixorini.

Obo iwamíó wíwapiyinjé nánirini.

4 Jisaso kwíyí Gorixoyápi omi niwímeari ukikayonjáná iniigí Jodani rapáyo dani peyaríná kwíyí Gorixoyápi áamá diñjé meanje niméra waríná ² sía 40 óraríná Obo “O enjé neániri xano wimónariñjépi xédinirífeniñoi?” niyaiwiri omi iwamíó niwíwapiyayiri yaríná sía ayo aiwá miní néra núisáná sía 40 imónáná rixa agwí wiaríná ³ Obo re uriñiginini, “Joxi nepa niaíwí Gorixoyáoxi enjánáyí aiwá niri nani sñjá tiyí, ‘Bisíkeríá imónei.’ urei.” uríagi ⁴ Jisaso re uriñiginini, “Oweoi, wí e emiméini. Gorixoyá Bikwíyo dani re niriniri eánini, ‘Ámá aiwá nípíri nánini diñjé nimorínáyí, wí diñjé niyimínjé imóniñjépi meapaxí menini.’ riniñagi nani joxi níríñjépi wí emiméini.” uriñiginini. ⁵ Obo Jisao mi seáyi émi nimeáa nipeyiri anjé níni xwíá rirí nírímíni nani imóniñjéyo anjéni axíná siwá niwiri ⁶ re uriñiginini, “Anjé níni xwíá rirí nírímíni nani imóniñjéyo joxi siwá siariñjépi ayí nioniyáriní. Níni rixa nigíni imónini. ‘Ámá womi miní owimíni.’ niyaiwiríná anani miní wipaxírini. Joxi nioní nani miñjé xwíáyo níkwírori nioní seáyi e niméánáyí ayí níni weyí meararigíjépi api tñni dixí siapimíni.” uríagi aí ⁸ Jisaso re uriñiginini, “Bikwí Gorixoyáyo re niriniri eánini, ‘Dixí Áminá Gorixomini miñjé

xwíáyo ikwírori seáyi e umeri erfíni.’ riniñagi nani joxi nírariñjépi wí e emiméini.” uriñiginini. ⁹ Obo “Jisaso xegí xano Gorixo enjé eániñorfaniri iwamíó owíwapiyiniñi yapí owíwapiyimini.” niyaiwiri omi anjé Jerusaremiyo nani nimeáa nuri anjé Gorixo nani ridiyowá yarigíiwámi xegí rikwíyo niñwirárimáná re uriñiginini, “Joxi nepa niaíwí Gorixoyáoxi enjánáyí, xwíámi nani nimawiri xeamoi. ¹⁰ Ayí ripi nani rirariñjéni. Gorixoyá Bikwíyo xwíyá ripi eni niriniri eánini, ‘Gorixo xegí anjéniñjé joxi nani píraníñjé awí ñweapírí nani re uriniñoi, “Omi awí mearópoyi.” uriniñoi.’ niriniri eániñagi nani nimawiri xeamoi.” nuriri ¹¹ re uriñiginini, “Ripi eni niriniri eánini, ‘Joxi síkwí sñjáyo píri uyikieámí inirixiniñi ayí íá rixiripírí wé awiá sipíráoi.’ eni niriniri eániñagi nani anani nimawiri xeamóáná ‘Gorixomi xewaxorfaní?’ siai-wimíni.” uríagi ¹² Jisaso re uriñiginini, “Nioní re dani nipiérorínáyí, joxi nírariñjépa Gorixo anjéniñjé nioní íá níxiripírí nurowárenapipaxí aí ripi eni niriniri eánini, ‘Dixí Áminá Gorixoyá enjé eániñjépi iwamíó miwíwapiyipani.’ eániñagi nani wí nimawiri xeamómiméini.” uriñiginini. ¹³ E uráná obo iwamíó níni e niwíwapiyíísáná omi píni niwíarimi nuri idáná ámi wíwapiyipaxí imónáná nani weníñjé nerí ñweañiginini.

Jisaso iwamíó nimeri uréwapiyemenjé nánirini.

¹⁴ Jisaso kwíyí Gorixoyápi ukikayonjépi áamá diñjé meanje píni niwíarimi nuri ámi Gariri piropenisíyo nimeri píne o nani piropenisí ayo ami ami yaní iwénimearíná ¹⁵ o anjé api apimi nimeri wigí rotú anjéyo uréwapiyemearíná oxí apixí níni xíomi seáyi e umeaagíáriní.

Nasareti ñweáyí Jisasomi ríwí umogíá nánirini.

¹⁶ Jisaso Nasaretiyo nani nuri —Anjé ayo xío siní onimíá íná niñweari xwé iwiaronjéyo nani nuri xegí íniná yaríñjépa Sabaríáyo rotú anjéyo ni páwiri Bikwí Gorixoyá íá rómíniñi nani éf nírori ¹⁷ rixa Bikwí Gorixoyá wíá rókiamoagí Aisaiaoyi riniñoi eanjépi umeaíáná o niñpariri xwíyá ripi riniñe nani píá nerí niwiniríná íá re roñiginini, ¹⁸ “Kwíyí Gorixoyápi nioní níkwíyoni. Nioní áamá uyípeayíyo xwíyá yayí winipaxí imóniñjépi urimíá nani nírípeari áamá íá xerñwiráriníñjéyo ‘Sini seyíné íá miseaxerñwiráriní. Anani úpoyi.’ urimíá nani nirowárenapiri áamá siñwé supárigíáyo ‘Anani siñwé noxoari anípoyi.’ urimíá nani nirowárenapiri áamá iwanjé mépero xopirárí wiro egíáyo yeáyí imiximíá nani nirowárenapiri ¹⁹ ‘Gorixo xegí áamá éf umininiyí anjé ayorini.’ urimíá nani nirowárenapiri enjériní.” Jisaso íá e nirowárimí ²⁰ Bikwí ámi níxopemixárimáná rotú anjé meariñjé womi miní niwimáná éf niñweari áamá rotú anjéyo ñwixapigíáyi omíni siñwé agwí niwiga waríná ²¹ o “Xío nani ríá rarini?” oyaiwípoyniri iwamíó nuriri re uriñiginini, “Agwini ríwamiñjé nioní íá róapi seyíné aríá

niwiríná rixa xixeni imónigoí." uráná ²² níni o nání nanjini nira uro xwiýá awéiniñi yariñi xío ríí jíapí nání diñi nípikíga uro nero aí re rinigíawixini, "Ámá royí sa anj re dánj Josepomi xewaxorini. Arige neri nijá xwé api imónijíríani?" rinaríná ²³ o re uriñiginini, "Seyíné ewayí xwiýá ripi niniripíráoí, 'Joxi nepa xwiroxi enjánáyí, jiwanijoxi píráníñi imixinei.' niripíráoí. E niniriróná re niripíráoí, "Emimí amipí anj Kapaneamiyo enjoi." rariñagá aría wiñwápi ámi dixí anj re eni emimí neali.' niripíráoí." nuriri ²⁴ re uriñiginini, "Nepa searariñini. Wía rókiamoariñi wo o xegí anjyo nání nuri Gorixoyá xwiýá uráná xegí ámá e ηweagíáyí omi míminarigíámani. ²⁵ E neri aiwi nioni nepa searariñagi píráníñi aría nípoi. Enjíná wía rókiamoagí Irajao emearíná agwí anj pírini eri iniá meapa eri ámá níni aiwá nání d'wí ikeamóniro enjáná Isireriyí apixí aní obaxí ηweañagá aiwi ²⁶ Gorixo Irajao íwami wími arirá wíwiniginiri muowárí émáyí apixí wímimi —Í Saidoni tñj e anj onimiá Serapari riniñi bimi dánjirini. Ímini arirá wíwiniginiri wáriniginini." nuriri ²⁷ re uriñiginini, "Enjíná wía rókiamoagí Iraisao nemeríná eni Isireriyí obaxí peyí tégíáyí egíá aiwi Iraisao ayo womi nanj wimixagímani. Émáyí womini —O Siria dánj xegí yoí Nemenorini. Omimi nanj wimixijírini." uráná ²⁸ ámá níni rotú anjyo ηweagíá aría e niwiróná xwioxíyo dání ría ápiáwíniñi niwóroa nuro ²⁹ niwiápínimearo omi íá nixiñiro wigí anjyo dání nixoyípióa nuro d'wí miñj wigí anj miriniñipiimi dání mamówáraniro nání xixoyípií niméra yaríná ³⁰ o áwinimi niyékínimi xegí diñi tñi unjiginini.

Imíó diñi xixéroariñi womi mixí umáiniñi nánirini.

³¹ Jisaso Gariri piropenisíyo nemeríná anj xegí yoí Kapaneamiyo nirémori Sabaríáyo nuréwapiyiri yaríná ³² ámá ayí aría niwiróná o xwiýá api xiáwóniñi rariñagi niwiniro miñj sñjá niweániro yaríná re enjiginini. ³³ Ámá rotú anjyo ηweagíáyí wo —O imíó diñi xixéroariñorini. O niwiápínimeari makiríwí nimori ³⁴ re uriñiginini, "Aí! Nasareti dánj Jisasoxini, none pí neaiminiri bariñini? Xwiríá neaikixémirini ribariñini? Joxi nání nioni nijárini. Gorixo xewaxoxi xío rirípeáoxirini." uráná ³⁵ Jisaso mixí nuriri re uriñiginini, "Ámi bi miripa ei. Omi píni niwiárimimi ui." uráná re enjiginini. Imíó ámá omi xwiríá wí mikixé ámáyo áwinimi dání meanjini neaárimimi unjiginini. ³⁶ Meanjini neaárimimi úaná ámá níni óí nikáriniro re rinigíawixini, "Xwiýá oyá enj sixí eánini. O neni tñjóniñi niriríná sekaxí uráná imíó aí aría niwiro éi warijoi." niriniro yaríná ³⁷ xwiýá o yariñipi nání piropenisí ayo ami ami yaní iwénimenjiginini.

Saimonomi xineagwími nanj imixiñi nánirini.

³⁸ Jisaso niwiápínimeami rotú anjyo píni niwiárimimi nipeyari xegí wiepisariñi wo Saimonoyi riniñoyá anjyo nání nuri nipáwiri omi xineagwí ría píri wariñagi nání ími nanj owimixiniri yariñi wíagá ³⁹ o í sá weñe nání nuri nirómáná ría pítyo mixí uráná re enjiginini. Simixipi ími píni niwiárimimi úaná í rixa anjini niwiápínimeari aiwá píri nimeari niwia unjiginini.

Simixí obaxíyí nanj imimiximí enj nánirini.

⁴⁰ Ámá anj apimi dánjyí sogwí rixa nipímeáaná wigí ámá simixí xixegíni yariñiáyí nimeámi Jisaso tñj e nání báná o ámá ayí ayo wé seáyi e ikwikwiárimí eri nanj imimiximí eri yaríná ⁴¹ imíó ámá ayo wíyo obaxí xixéroariñi ámá ayo píni niwiárimimi nuróná makiríwí nimoayiro re urayigíawixini, "Niaíwí Gorixoyáoxirini." urayariñagá o imíowa xío aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñi enjagi nání nijá imóniñagá nání o mixí nuriri "Ámi bi miripa époi." ururimí neri e néisáná ⁴² sá weñe wía móniñimi niwiápínimeámi ámá mayí e nání nuri ηweañáná ámá oxí apixí níni o nání piá nemero omi niwímearóná "Nene píni nineawiárimimi mupani." uraniro yariñagá aiwi ⁴³ o re uriñiginini, "Gorixo re nirowárénapirini, 'Anj ayí ayo re uriméirixini, "Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seameñweañá nání seyíné nisaniro ηweáirixini." uriméirixini.' nirowárí enjagi nání anj wíyo xwiýá yayí winipaxí imóniñi api urimiri eni xe oumimi." nurimi nuri ⁴⁴ Judayíyá anj api apimi rotú anj miriniñiyo dání nuréwapiya unjiginini.

Jisasoyá diñi tñi peyí obaxí ubeníyo minijni nánirini.

5 Jisaso ipí xegí yoí Genesaretipámi éi nirómáná xwiýá Gorixoyá uraríná ámá obaxí aría wianiro nání ximiximí niniro Jisasomi ikwikwierí winaríná ² ewé bíxaú, yáñipámi tía bíxaú weñagi niwiniri peyí ápearigíáwa ewé apíxaúmi dání nayoámáná wigí ubení igíá eaariñagá niwinimi nuri ³ ewé bíbá Saimonoyápámi nixixemoániri yariñi re wiñiginini, "Inkí tñj re píni niwiárimimi ná jje onimiápi anani niwaniréwii?" nuriri éi niñweámáná ewé apámi dání oxí apixí ipí manjipá tñj e rówapigíáyo nuréwapiyiri ⁴ rixa nipiñi nurárimáná Saimonomi re uriñiginini, "Ipí ná mími enj nání nimeámi nuri peyí íáyo minini nání ubení mamówárípiyi." uríagi ⁵ Saimono re uriñiginini, "Negí neamemeariñoxini, sá riyimi áríwiyimi peyí íá wí niminiríenijoiniri anijí miní mépearíáná wía neaógoi. E neri aiwi joxi e yearíagi nání ye iwamíó mamówáraníwii." nuriri ⁶ mamówáraná re enjiginini. Ubení ú peyí obaxíyo nimudímori rixa aríkinimiriñi yariñagi niwiniri ⁷ wigí wíwaúmi ewé bíbámi ηweagíwáú sañj oyearápípiyini wápiá niwiri awaú

nibiri ubení nimixearo ewépixaúmi ikwiáraná ewépix-
aú rixa ná íníniniri yariŋagi⁸ Saimoni Pitao siŋwí e
niwiniŋi náni Jisasoyá sikwí tŋŋí e miŋŋí xwíáyo níkwírori
re uriŋiniginí, “Ámináoxini, nioni íwí yariŋáoni eŋagi
náni pŋni niniwiárimí ui.” nuriri⁹ peyí aga xwé nimearo
náni o tŋni xegí áamá níkwimixiniri peyí náni yariŋíáwa
tŋni ududí níkáriníro¹⁰ Sebediomi xewaxowáú Jemiso
tŋni xogwáo Jono tŋni awaú Saimonomi níkwimixiniri
peyí náni yariŋíáwaú eni ududí ikárinarŋná Jisaso Sai-
monomi re uriŋiniginí, “Joxi wáyí mikárinipani. Agwi re
dáni peyí náni yariŋíáwaniŋí áamá náni eni e néra
uríáriní. Áamá nioni níxíáwíáwí náni wirimearíáriní.”
nurimáná eŋáná¹¹ awa ewé nimeámi nibiŋo yáni e
dáni nayoaro ewé peyí amipí e nítimi omi níxíáwa
ugíawixini.

Áamá peyiyí tŋŋí womi nanŋí imixiŋí nániŋiní.

¹² Jisaso anŋí wíyo nimeri anŋí bimi ŋweaŋáná áamá wo
—O peyiyí píáriníáwí yariŋorini. O Jisasomi niwiniŋíá
oyá sikwí tŋŋí e símimanŋí xwíáyo níkwírori wauní re
uriŋiniginí, “Ámináoxini, joxi nanŋí nimiximixiníáwí
anani nanŋí nimixipaxíriní.” uríagi¹³ Jisaso wé nimoauri
omi seáyi e níkwíárimáná re uriŋiniginí, “Nioni ‘Joxi
nanŋí oimónini.’ nimónariní. Rixa nanŋí imónéi.” uráná re
eŋiniginí. Peyiyí api rixa nanŋí imónáná¹⁴ Jisaso “Áamá
wíyo nioni simixíáwí náni áwanŋí murípa ei.” nuriri áamá
o Moseso eŋíná ŋwí ikaxí ragípi mé áamáyo xewaníŋo
áwanŋí nura emeniginiri e nuriri ámi re uriŋiniginí,
“Amíná apaxíáwíáwí imónigíáwa tŋŋí e náni nuri womi
siwá niwiniŋi nanŋí ridiyowá náni negí arío Moseso
eŋíná sekaxí nearagíyí bi ridiyowá siáriní joxi nanŋí
imóníyí náni áwanŋí riri eni mimi wíáriní.” Jisaso sekaxí
e uríagi aí¹⁵ xwíyá emimí amipí Jisaso yayiŋíyí náni
yaní rixa ná íjami niwéa nimeri yariŋá oxí apixí obaxí
omi aríá wianíro náni biro simixí wariŋíyí nanŋí
oneaimixiniri biro nero o tŋŋí e nípíniŋo niŋwearo e ya-
yaríá¹⁶ o íníná áamá diŋŋí meanŋe náni niwayiri Gorix-
omi xwíyá ririŋí wiagiŋiní.

Eŋí níni siwímí eŋí womi nanŋí imixiŋí nániŋiní.

¹⁷ O síá wiyimi áamáyo uréwapiyaríá áamá wa Parisiyi
riníŋíyí wa tŋni Gorixoyá ŋwí ikaxí uréwapiyaríáwí wa
tŋni —Awa Gariri piropenisíyo anŋí ayí ayo dáni bimiŋo
Judia piropenisíyo anŋí ayí ayo dáni bimiŋo Isireriyí anŋí
xwé Jerusaremi dáni eni biro egíáwarini. Awa Jisaso
uréwapiyaríŋe éi niŋwearo aríá wiaríáwí Jisaso áamá
simixí wariŋíyo nanŋí owimiximixiniri náni eŋí sixí eániŋí
Gorixoyápi ukikayonáná re eŋiniginí. ¹⁸ Áamá wa wigí
ámá womi —O eŋí níni siwímí yariŋorini. Omi ík-
wianŋíyo nítiŋo Jisaso nanŋí owimixiniri nimeámi nibiŋo
“Nimeámi nípáwirane Jisasoyá símimanŋímini anŋi e
owíáraneyi.” nítiŋo éíyí¹⁹ áamá obaxí anŋí íwí e pí-
k-wipíkwí iníŋagíá óí náni píá nimeginíro anŋiwámi

nimeámi níxéga nípeyiro anŋí síá tiniŋíyí wí
nípineaaŋyiro dae nítimáná íkwianŋwína tŋni gwí niyiro
ámá anŋíyo ínimi epíroyí egíáyo áwinimi gwíri e e ní-
mamówára niwepíniŋo Jisaso símimanŋí tŋŋímini táná
²⁰ Jisaso eŋí níni siwímí eŋoyá áamá níni xío náni diŋŋí
wikwíroro “Jisaso anani nanŋí imixipaxíriní.” wiaiwiŋo
yariŋagíá niwiniŋi re uriŋiniginí, “Ámáoxini, dixí íwí
yariŋípi rixa yokwarimí sííni.” uráná²¹ Gorixoyá ŋwí
ikaxí eániŋípi mewegíáwa tŋni Parisiowa tŋni ikeagigwí
re níriŋa ugíawixini, “Áamá royí goríani? Gorixomi
riperirí numeariri yariŋí royoí? Áamá íwí yariŋíáwí yok-
warimí yariŋí royí goríani? E yariŋíyí sa Gorixorini.” ri-
nariŋagíá²² Jisaso xegí diŋŋí tŋni adadí niwiri re
uriŋiniginí, “Nioni náni segí xwioxíyo dáni pí náni diŋŋí
e moariŋoi?” nuriri²³ re uriŋiniginí, “Áamá wo íwí
ikáriníŋí nioni yokwarimí wíáwíyí, ínimi imóniŋagi
náni áamá woxi siŋwí tŋni siŋwí winipaxí menini. E nerí
aiwi nioni áamá eŋí níni siwímí eŋí womi ‘Rixa
niwíáwíáwíáwí dixí íkwianŋwí nimeámi ui.’ uránáyí, o
nanŋí imóníagi áamá niyínéni siŋwí tŋni siŋwí wini-
paxíriní.” nuriri²⁴ re uriŋiniginí, “Niyínéni nioni náni re
niaiwipíri, ‘Áamá imóniŋo anani áamá xwíá tío dáníyí
íwí ikáriníáwí eni anani yokwarimí wiipaxoríani?’ niai-
wipíri náni píáriníŋí siŋwí nanípoŋi.” nuriri eŋí siwímí
eŋomi re uriŋiniginí, “Nioni re rirariŋini, ‘Joxi
niwíáwíáwíáwí dixí íkwianŋwí nimeámi anŋí e náni ui.’
rirariŋini.” uráná re eŋiniginí. ²⁵ O áamá níni siŋwí
anigíe dáni rixa nanŋí nimóniri niwíáwíáwíáwí xegí ík-
wianŋwí sá weníáwa nimeari xwanŋwí níkwónimi
nípeyari Gorixomi seáyi e numéra xegí anŋí e náni
úáná²⁶ oxí apixí níni óí níkáriníro Gorixomi seáyi e nu-
mero wigí xwioxíyo dáni sirí nípikiniŋo re níriŋa ugíaw-
ixini, “Agwi xegí bi éagi ríyí winíwini.” rigíawixini.

Ripaiomi “Nixídei.” uriŋí nániŋiní.

²⁷ Jisaso e dáni nípeyari nuríá áamá nígwí takisí
náni urápariŋí wo —O xegí yoí Ripaiorini. Xegí yoí ámi
bi Matiyuorini. O xegí opisí anŋíyo éí ŋweaŋagi Jisaso
siŋwí e niwiniŋi re uriŋiniginí, “Joxi níxídei.” uráná²⁸ o
niwíáwíáwíáwí xegí amipí níni e píni niwíáwíáwí Jisas-
omi uxíáwíáwí. ²⁹ Jisaso náni xegí anŋíyo aiwá xwé bi
riyamí nerí ŋweaŋáná takisí náni nígwí urápariŋíá wa
tŋni áamá wíniyí tŋni nibiŋo nawíni awaú tŋni
niŋweámáná aiwá níniŋo yariŋá³⁰ Parisi wa tŋni Gorix-
oyá ŋwí ikaxí eániŋípi mewegíá wo tŋni Jisaso náni
wiepisariŋowami aníŋúmí ikaxí nuríro re urigíawixini,
“Soyíné takisí náni nígwí urápariŋíá awa tŋni áamá íwí
yariŋíá wíniyí tŋni pí náni inigí níro aiwá níro yariŋoi?”
uríagiá³¹ Jisaso ewayí xwíyá ririŋí uriŋiniginí, “Áamá nanŋí
yariŋíáwí nanŋí oneaimixiniri xwirí tŋŋí e náni
warigíáwí? Oweoi! Simixí yariŋíáwíni xwirí tŋŋí e náni
warigíáwíni.” Ewayí xwíyá api nuriri³² re uriŋiniginí,
“Nioni áamá wé róniŋí imónigíáwí wigí yariŋíáwí

ríwímíni mamoro saníjé imóniro oépayiniri biñámani. Íwí yariǵáyí ríwímíni mamoro saníjé imóniro oépayiniri biñáriní." uríjiginí.

"Wiepisarijowa pí nání aiwá ñwíá miñwiráriní yarijoi?" urigíá nánirini.

³³ Ámá wa Jisasomi re urigíawixini, "Jono wiepisarijowa íníná aiwá ñwíá ñwiráriníro Gorixomi rixinjé uriro yayarigíáriní. Parisiowayá wiepisarijowa ení axípi yariǵáriní. E nero aiwi joxi wiepisarijójé aiwá ñwíá bí miñwiráriní íníná aiwá ñiro iniigé ñiro yariǵáriní." uríagíá ³⁴ Jisaso "Nioni gí wiepisarijáowa tñni ñweañáná awa aiwá ñwíá ñweapaxímani." urimíniri nání ewayé xwiyíá ripi uríjiginí, "Ámá wo apixí meámíniri aiwá imixíyí ámá aiwá api ñipíri nání bíáyí apixí meáo siní ayí tñni ñweañáná aiwá ñwíá ñwirárinariǵáriní? Oweoi! ³⁵ E nerí aiwi apixí meáo síá obaxé wí nórimáná enáná ámá wí omí wanínimixáná íná ámá ayí dñjé sipí warijagí nání aiwá ñwíá ñwirárinipíríáriní." uríjiginí. ³⁶ Xíó rapirapí siñúninjé imónijagí nání ewayé xwiyíá ámi ripi uríjiginí, "Ámá wo xegé rapirapí urú axeniagí ñiwíniríná píróminiri nání xegé siñú ñimeari naxeri píroarijírani? Oweoi! Siñú naxeríná xwiríá ikixeniñoi. Siñú ení naxeri píróánáyí urú yapí xixeni axépi imóninimeniñoi." nuriri awa wigí eníná dání "Nene e neríná wé róninjé nimónirane ñiperínáyé anani Gorixo tñjé e nání peyaníwáriní." nira wagíápi siní yariǵápi tñni xwiyíá siñjé tñni nawíni ikwieropíríxiniri ewayé xwiyíá e uríjiginí. ³⁷ Ámi axé ripi re uríjiginí, "Ámá wo re yarijímáni. Memé wará sixí uríyo iniigé wainé siñjé iwa-jíá yarijímáni. E nerínáyí, memé wará sixí awá núpíy-iniri wainé api purí memé wará sixíwá xwiríá ikixéniri eniñoi. ³⁸ Iniigé wainé siñjéyí memé wará sixí siñjéyí iwa-jíá yariǵáriní." uríjiginí. ³⁹ Xíó yarijépi nání ámi ewayé xwiyíá ripi uríjiginí, "Ámá giyí iniigé wainé píriyí ñinimáná siní siñjéyí nání wimónarijírini? Oweoi, siní siñjéyí nání miwimóní 'Píríyí apánirini.' rariǵáriní." uríjiginí.

Sabaríáyo "Ñwíáriní." riniñépi yarijé wigíá nánirini.

6 Jisaso xegé wiepisarijowa tñni Sabaríá wiyimi wíté omiñjéyo áwinimi ójéyo nuróná wíté siyí yáñinjé siñjé yiyírímí nemáná mamíwí nání wé tñni xwiyixwiyé ñiroro nigápanjé waríná ² Parisi wa re urigíawixini, "Soyíné sabaríáyo 'Ñwíáriní.' riniñéyo pí nání aiwá ñimiaga wariñoi?" uríagíá ³ Jisaso re uríjiginí, "Mixí ínáyí Depito eníná enjéyí siní íá miroariñjé reñoi? Oweoi, íá ñiro-ro aiwi siní ñijíá mimóniñoi. O tñni ámá xíó tñni emearigíáyí tñni agwí ñiwiríná ⁴ seníá anjé Gorixo nání peaxí tayarigíiwámí o ñipáwiri 'Ñwíáriní.' riniñjéyí, bisíkeríá Gorixo nání peaxí tayarigíáyí ñimeari ñiniri xegé ámá ñikumixiniri emearigíáyo miní wiñjiginí. Bisík-

eríá peaxí tayarigíá api sa apaxípaninjé imónigíáwani anani ñipaxírini." nuriri "Depito e yaríná Gorixo mixí wí muripa enjé enjagí nání gí wiepisarijáowami pí nání mixí urariñoi?" urimíniri nání e nuriri ⁵ "Sabaríáyo ayí ananirini.' ripaxoríani?" oyaiwípayiniri re uríjiginí, "Ámá imóniñáoni Sabaríáyo xiáwonirini." uríjiginí.

Wé kirinjé enjé womí nanjé imixinjé nánirini.

⁶ O Sabaríá ámi wiyimi rotú anjéyo ñipáwiri uréwapí-yaríná ámá wo —O xegé wé náú kirinjé enjorini. O ení e ñweañáná ⁷ Gorixoyá ñwé ikaxé eániñépi mewegíá wa tñni Isireriyíyá Parisiyi riniñjéyí wa tñni Jisaso ámá wé kirinjé enjomi nanjé imixáná none xwiyíá oumeaaraneyiníro omí xwayé ñiwíníro ñweañagíá aí ⁸ Jisaso awa xíomi "Xwiyíá oumeaaraneyi." ñiyaiwiro ñweañagíá nání dñjé adadé ñiwiri ámá wé kirinjé enjomi re uríjiginí, "Ñiwíápinimeámi ñibiri ámáyo áwini e rónapei." uríagí o ñiwíápinimeámi ñibiri áwini e róáná ⁹ Jisaso ámá e awí eániǵáyo re uríjiginí, "Nioni yariñjé bí oseaimini. 'Sabaríáyo nanjé ñiwirínáyé, ayí ananirini.' riyaiwariñoi? 'Sipí ñiwirínáyé, ayí ananirini.' riyaiwariñoi? 'Sabaríáyo ámá nanjé oimónípayiniri nanjé ñimixirínáyé, ayí ananirini.' riyaiwariñoi? 'Ámáyo xwiríá ñikixerínáyé, ayí ananirini.' riyaiwariñoi?" nuriri ¹⁰ ámá e éf ñweagíá ñiyoni siñwé ñiwínimemáná wé kirinjé enjomi re uríjiginí, "Dixí wé irú pímixei." uríagí o e éáná re enjiginí. Xegé wé nanjé imóniñjiginí. ¹¹ Xegé wé nanjé imóníagí Parisiowa siñwé e ñiwíníro wigí xwioxéyo dání ríáñinjé ñiwóróa úagi nuro wigépi jíami dání re riniǵíawixini, "None Jisasomi pí wipaxírini?" riniǵíawixini.

Xíó nání wáé wurimeipíríáwami rípeanjé nánirini.

¹² Íná Jisaso xano Gorixomi xwiyíá rirímí wimíniri dñwé miñjéyo ñipeyiri síá ayimi Gorixomi xwiyíá nura nurí ¹³ rixa wéáni wónáná "Wiepisarijáyé obípayi." ñiriri ayo wé wúkaú síkwé waúminí ñirípeari "Nigí wáé nurimeipíríoyínérini." uríjiginí. Ámá wé wúkaú síkwé waú rípeañowa wigí yoí rowarini. ¹⁴ Saimono, omí Jisaso yoí ámi bí Pitaoyi wériñorini. O tñni omí xogwáo Adiruo tñni Jemiso tñni Jono tñni Piripo tñni Batoromuo tñni ¹⁵ Matiyuo tñni Tomaso tñni Aripiasomi xewaxo Jemiso tñni Saimono tñni —O xegé yoí bí Seretoyi riniñorini. O tñni ¹⁶ Jemisomi xewaxo Judaso tñni Isikari-oti dñjé Judaso tñni —O Jisaso nání miyí uríjorini. O tñnirini.

Ámáyo uréwapiyiri nanjé imixiri enjé nánirini.

¹⁷ Jisaso ámá xíó rípeáowa tñni dñwé miñjéyo dání ñiwero ayoxí nanjé e rówapáná oxí apixí obaxé íníná xíomi xídarigíáyí tñni ámá obaxé Judia piropenisíyo dñjéyí tñni wigí anjé xwé bí Jerusaremi dñjéyí tñni ámá émáyí anjé biaú Taiayí riniñépi tñni Saidoniyi riniñépi tñni

—Anjé apiaú rawirawá imanjé tñni anjwi e ikwíróniñjipi-aúrini. Anjé apiaúmi dánjéyí tñni ¹⁸ ayé Jisasomi aríá wianiro bimiro negé simixéyí nanjé oneaimixiniri bimiro oxé apixé imíó dñjé xixerori xixeaniñjé wiri egfáyí bimiro éáná o imíó mixí umáiniri ámá niyoni nanjé nimixa uri yariná ¹⁹ oxé apixé nñni oyá enjé sixí eániñjipi ámá niyoni píraninjé imixariñjagi niwiniro ayé eni nibiuro omi wé amáá rónaniro egfawixini.

“Yayé seainiri dñjé sipí seairi éwinigini.” urinjé nánirini.

²⁰ Jisaso xegé wiepisariñjéyo siñwé niwiga nuri re urinjigini, “Seyíné amipí nání dñwé ikeamónarigfáyíné Gorixo xío xegé xwioxéyo mimeámí neri seameñweaníte páwipírfa nání yayé seáyimi dání oseainini. ²¹ Aiwá nání agwi ríná dñwé ikeamónarigfáyíné anani aiwá niro agwé ími seayiri epírfa nání yayé seáyimi dání oseainini. Agwi seyíné dñjé sipí niseairi ñwé oeáñri aiwi ríwéná Gorixo píraninjé seameñweaníte nipáwiro niñwearínáyí ripfá ripírfa nání yayé seáyimi dání oseainini. ²² Seyíné ámá imóniñáoni nixé-darigfáyíné enjagi nání ámá wa símí tñni seairi xegé wúmi nání mixí seaxédowáñri ikayéwé niseairi segé yoé xwiraimimí seairi seaáná xwiríá mimónipani. ²³ Ámá wí sipí e seaikárariñjagfa niwiniñáyí, re yai-wíríxini, ‘Nene sipí neaikárariñjápa wigí xiáwowa eni Gorixoyá wíá rókiamoagfáwami sipí wikáragfáñani?’ niyaiwiro seyíné idáná anjñami nipeyiróná Gorixo nanjé wí seaipiníá enjagi nání nimawiri nixeamori yayé seáyimi dání néra úñixini. ²⁴ E neri aiwi seyíné amipí wí mimúrónipa egfáyíné anigwini aweyí! Sía wiyi seyíné majfá seaóriniñáñri. Agwi ríná amipí yayé seainipaxé imóniñjipi rixa nimearo sirí muné niñwearo aiwi ríwéná ríniñjé meapírfa enjagi nání dñjé sipí seaíwinigini. ²⁵ Anigwi ínina aiwá niro agwé ími seayiri yarigfáyíné, aweyí! Sía wiyi seyíné majfá seaóriniñáñri. Ríwéná Gorixoyá xwioxéyo mipáwí agwíná epírfa nání dñjé sipí seaíwinigini. Anigwi yayé ero ripfá riro yarigfáyíné, aweyí! Sía wiyi seyíné majfá seaóriniñáñri. Ríwéná Gorixo ámáyo píraninjé umerñweaníte mipáwipa neríná dñjé sipí niseairi ñwé eapírfa enjagi nání dñjé sipí seaíwinigini. ²⁶ Seyíné ámá nñni seáyimi seamear-arigfáyíné, aweyí! Sía wiyi seyíné majfá seaóriniñáñri. Enjina segé seáwowa mimóni wíá rókiamoagfáwami seáyimi umeragfápa agwi seyíné eni seáyimi seamearíná dñjé re niyaiwiro, ‘Nene eni ámá Gorixoyá mimónipa enjagwi nání oyá xwioxéyo páwaníwámani.’ niyaiwiro dñjé sipí seaíwinigini.

“Símí tñni seaiarigfáyí nání wá oseainini.” urinjé nánirini.

²⁷ “E niri aiwi seyíné aríá niarigfáyíné re éñixini. Ámá seyíné wikí seaónigfáyó nání seaimóniri ámá símí tñni seaiarigfáyó nanjé wimixiro ²⁸ ámá ikayéwé tñni

niaramixiri seararigfáyó Gorixo píraninjé owimixiniri ero ámá xwiraimimí seararigfáyí nanjé oimónipoyiniri Gorixomi yariñjé wiro éñixini. ²⁹ Ámá wo maripñwéyo midáni reááná ámi midáni eni anani xe reáwinigini. Ámá wo dixí iyfá niriápirínáyí, xe onirápiniri dixí sorfá eni ‘Xe onirápiniri.’ yaiwíríxini. ³⁰ Ámá giyí giyí yariñjé síánáyí, anani miní wiri giyí giyí rirápíáyo ímí tñni ‘Ámi niapípoyi.’ murípa eri éñixini. ³¹ ‘Ámá e oniípoyi.’ yai-wiariñjépa joxi eni e wíríxini. ³² Joxi re niyaiwirínáyí, ‘Ámá nioni nání wimónariñjéyí nánini nimónarini.’ niyai-wirínáyí, ámá giyí seáyimi rimepírfañri? Oweoi! Ámá íwé néra warigfáyí aí ámá wiwaninjéyí nání wimónariñjéyí nání wimónariñjéñri. Ayináni seyíné nání wimónariñjéyí nánini niseaimóniñáyí, weyí ámá wí seamearipírfañri. ³³ Seyíné ámá nanjé seaimixarigfáyóni nanjé niwimixirínáyí, weyíyí ámá giyí seamearipírfañri? Oweoi! Íwé néra warigfáyí aí ámá nanjé wiarigfáyó xixeni nanjé wiarigfáñri. Ayináni ámá seyíné nanjé seaimixarigfáyóni nanjé niwimixirínáyí, weyíyí ámá wí seamearipírfañri. ³⁴ Seyíné woxi ‘O idáná ámi xixeni niapipaxírini.’ yaiwiariñjéyoni miní niwirínáyí, weyíyí ámá giyí seamearipírfañri? Oweoi! Ámá íwé yarigfáyí aí wigí wíami ‘Idáná ámi xixeni nea-ipipaxírini.’ yaiwiarigfáyó miní wiarigfáñri. Ayináni woxi ‘O idáná ámi xixeni niapipaxírini.’ yaiwiariñjéyo miní niwirínáyí, weyíyí ámá seamearipírfañri. ³⁵ Ámá seyíné símí tñni seaiarigfáyí nání seaimóniri nanjé wimixiro amipí wí miní niwiríná ‘Xíoyá eni onipini.’ miyaiwipa éñixini. E nerónáyí, niaíwé Ñwíá seáyí émi ñweañoyá nimóniro oyá nanjé wí meapírfañri. Seyíné xíoyá niaíwé enjagi nání ámá xíomi yayé miwíáyo tñni sipíni yarigfáyó tñni wá wianariñjépa éñixini. ³⁶ Segé ápo ámáyo ayá nurimixiri yariñjépa seyíné ayá nurimixiro éñixini.

Ewayé ikaxé siyikwé nání urinjé nánirini.

³⁷ “Joxi ámá wo yariñjagi siñwé niwiniñá ‘O sipí yariní.’ mirípani. E nerínáyí, joxi nání Gorixo ‘O sipí yariní.’ rínámani. Joxi ámáyo xwiýfá mumearípani. E nerínáyí, Gorixo xwiýfá rimearínámani. Joxi ámá wí íwé sífápi yokwarimí niwiriñáyí, Gorixo anani joxiyáyo yokwarimí siiníñáñri. ³⁸ Joxi ámáyo miní niwiríná sipí miwipa neri yariñjépa Gorixo miní siapiníñáñri. Ámáyo miní niwiríná ‘Xwé owimini.’ yaiwiro aiwá sixí ímímí neróná sixí úro ro wé tñni kisikisí ero nemáná rixa niyurínowáná miní niwiróná xegé iyfáyo wiároarigfápa Gorixo eni xixeni e miní siapiníñáñri. Amipí xixeni joxi wiaríñjépa Gorixo xixeni e siapiníñáñri.” urinjigini.

³⁹ Jisaso xegé wiepisariñjéyí nioni urariñá jéyá aríá nikeamoro ámá siñwé supáñjé imónipíríxiniñri ewayé xwiýfá ripi urinjigini, “Seyíné ‘Siñwé supáñjé wo wíomi anani nipemeámí óyo uníñoi.’ riyaíwariñjéoi? Awáú niwáúni xwáriñwéyo eainípisíñi.” nuriri ⁴⁰ xíoyá

niwianiri re uriñiginini, "Nwí eaariñyí píní wiárei." nuriri ¹⁴ aṅwi e nibiri íkwianwí piyo wenínami íá nixiriri ámá nimeámi warigíáyí sa e rówapináná o piyomi re uriñiginini, "Íwí sikiní roxini, rixa wiápínimeai.' rirariñini." uráná re eniginini. ¹⁵ Piyo niwiápínimeari éí niñwari iwamíó píné raríná Jisaso ámi xináí tñí e uwáriaríná ¹⁶ ámá níni wáyí nikáriniro Gorixomi seáyi e numeróná re rigíawixini, "Gorixoyá wíá rókiamoaríní seáyi e imóniní wo riwo rineauowárénapiyinói? Gorixo Isirerene nání diñí nimori arirá neaininí nání riwo rineauowárénapiyinói?" niriro e yaríná ¹⁷ Jisaso e éipi nání xwiýá Judayí aṅí niyoni yaní niwéa nuri midimidáni eni rinimeñiginini.

Jono xegí wiepisariñowa waúmi Jisaso tñí e nání uowáriní nánirini.

¹⁸ Jono xegí wiepisariñowa Jisaso éí api nipini nání áwaní uráná ¹⁹ o xegí wiepisariñí waúmi "Eini." nuriri Áminá Jisaso tñí e nání re uowáriniginini, "Nuri yariñí re wípiyi, 'Joxi nání Jono "Nibiníarini." nearariñoxirani? Wo ámi ríwíyo biníó nání sini xwayí naniri ḡweaníwáraní? Nuri yariñí e wípiyi." uowářiagi ²⁰ awaú nuri Jisasomi re urémeagíisixini, "Jono wayí nineameaia warinjo joxi tée nání re yearowárinói, 'Omí yariñí re wípiyi, 'Joxi Jono 'Ríwíyo nibiníarini.' nearariñoxirani? Wo ríwíyo biníó nání sini xwayí naniri ḡweaníwáraní?" yariñí e wípiyi.' yearowárinói." uráná ²¹ axíná Jisaso ámá simixí xixegíni yarigíáyo nañí imixiri siñwí supárigíá obaxíyo siñwí anipíri nání wiri imíó ámáyo xixéoaríníyo mixí umáiniri neri ²² awaúmi re uriñiginini, "Awagwí nuri amipí níni nioni re yaríná siñwí naniri aríá niri éíyí nání Jonomi áwaní urípiyi, 'Siñwí supárigíáyí ámi siñwí aniro sikwí ikí egíáyí ámi aṅí ero peyiyí tégíáyí wigí wará nañí iniro aríá píronigíáyí ámi aríá ero ámá péíáyí ámi wiápínimearo ámá sipíyo xwiýá yayí winipaxípi aríá wiro yariñói.' urípiyi." nuriri ²³ re uriñiginini, "Ripi eni urípiyi, 'Yeáyí neayimixemeaní nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníó e eníarini. E eníarini.' yaiwiarigíápi tñi xixeni mepa yariñagi siñwí ninaniri aiwi nóreámioari diñí minikwíropa neri 'Ayí omani.' miyaiwipani. Ámá e yarigíá giyí giyí Gorixoyá diñí tñi yayí winipaxíyirini. Jonomi e urípiyi." uriñiginini.

Jisaso Jono nání uriñí nánirini.

²⁴ Jisaso, Jonoyá wiepisariñowaú rixa úáná, o ámá e epíroyí egíáyo Jono nání re uriñiginini, "Xámi seyíné Jonomi siñwí winaniro nání ámá diñí meañe nání nuróná pí ámá siñwí winarigíawixini? Ámá ení meáñiní iminí yaríná wakwiñwí wiñwí nimearíniní imóniní womi siñwí winaniro riwarigíawixini? Oweoi! ²⁵ Aga pí ámá siñwí winaniro warigíawixini? Ámá rapirapí yarpayí ení wú yiníñí womi winaniro ámá diñí meañe nání

riwarigíawixini? Oweoi! Ámá rapirapí yarpayí nañiní niyíniro ḡweagíáyí mixí ináyíyá aṅíyo ḡweaarigíáriní. Ámá diñí meañe ḡweaarigíámani. ²⁶ Aga pí ámá siñwí winaniro warigíawixini? Gorixoyá wíá rókiamoaríní womi siñwí winaniro riwarigíawixini? Oyi, wíá rókiamoaríní womi siñwí winaniro ugíá aiwi Jono ámá yeáyí seayimixemeaní nání xwíá piaxíyo dání iwiaroníó nání wáí urimemíniri nání uowárénapiní enagi nání o Gorixoyá wíá rókiamoarigíá niyoni xixeni imóninímani. Seáyi e múronorini. ²⁷ Jono nání Bikwí Gorixoyáyo ríwaminí re niriniri eánini, 'Gorixo xegí xewaxomi re uriñiginini, "Nioni gí xwiýá yaní wiowárimíáo joxi xámi niriméari ámá nisaniri epíri nání óñiní nisimoia uníá nání uowárimíáriní." uriñiginini.' Ríwaminí e niriniri eánini." nuriri ²⁸ re uriñiginini, "Nioni searariñini. Jono ámá yeáyí seayimixemeaní nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníó nání óñiní imonjo enagi nání ámá níni aiwi wo Jonomi seáyi e imónini nání xirigíámani. E neri aiwi ámá giyí giyí nioni nixídiro Gorixoyá xwioxíyo páwiro yarigíáyí xwiýá nioni nání wáí nurimeipíripi xwiýá Jono wáí rimeñipimi seáyi e imóniní nání ámá ayí onípi aiwi Jonomi eni seáyi e imóniní." uriñiginini. ²⁹ Ámá níni tñi takisí nání nigwí nearáparigíáyí tñi Jono wáí urimeariñagi aríá niwiro nisaniro Jono wayí umeaiaríná ripi urigíáñiní imónini, "Gorixoxi wé róniníoxi óí nene uyíniní yariñwaéne nání imóipi xixeni neamoíirini." urigíáñiní imónini. ³⁰ E neri aiwi Parisiowa tñi ḡwí ikaxí eáninípi mewegíáwa tñi Jono wayí oneameainiri siñwí miwinipa neróná amipí Gorixo 'Awa oépyoi.' yaiwíipimi ríwí umogíawixini. ³¹ Jisaso ámi re uriñiginini, "Ewayí xwiýá pípi niriri ámá agwi ríná ḡweagíáyíné ámá wo wo Gorixo seyíné nání uowáriníagi aiwi seyíné miseaimónariñyíné nání 'Ayíniní imónini.' rimíni? Seyíné píniní imóniní?" nuriri ³² re uriñiginini, "Seyíné niaíwí ripiáñiní imóniní. Niaíwí bia makeríá tñí e níá neróná niaíwí bíbiami ríaiwá re urariñói, 'Nepiane webí rariñagwi ai sepiayíné siminíñí miyariñói. Nepiane ḡwapé rariñagwi ai sepiayíné ámixíá bi miyariñói.' rinariñápiáñiní imóniní. ³³ Seyíné re egíápi nání ewayí xwiýá api searariñini. Seyíné Jono wayí nineameaia warinjo nibiríná aiwá nañí minipa eri iniigí wainí minipa eri yariñagi siñwí niwiniro nání 'Ámá royí imíó xixéoarinoríani?' rariñáriní. ³⁴ Seyíné ámá imóniníoni eni nibiríná aiwá niri iniigí niri yariñagi ninaniro nání re rariñáriní, 'O aiwá ení neri nariñorini. Iniigí wainí eni nariñorini. Ámá takisí nání nigwí nearáparigíáwa tñi ámá íwí yarigíá wíniyí tñi nikumixiniri emearinorini.' rariñáriní. ³⁵ E neri aiwi oxí apixí wíni wíni diñí píraniní neḡwípero Jono tñi nioni tñi nání 'Awaú nañí yariñi.' yaiwiarigíáriní." uriñiginini.

Íwé inaríjé wími yokwarímé wiinjé nánirini.

³⁶ Ámá Parisi wo Jisasomi yarijé re wiinjigini, "Joxi anani nioni tñi gí anjéyo aiwá naniréwii?" urfagi Jisaso oyá anjéyo nipáwiri aiwá naniri nání wigí yarijéyápa xwápiyi níkírómáná nawíni aiwá naríná re enjigini. ³⁷ Apixí íwé inaríjé wí, anjé apimi nweanjé "Jisaso Parisoyá anjéyo niñweari aiwá narini." rinarijagi ará e niwiri síjé tñi sixí imixiniñé wá iniigí diñé nanjé eaariñé bi iniñéwá nimeámi anjé iwámi nipáwiri ³⁸ Jisaso síkwé tñé e ríwé ríwámíni éé nírómáná nwe nearíná xegé síñwirixí Jisasoyá síkwé sosíáyo niyori í xegé díá sepiá tñi kwikwírímé neri síkwéyo kíyí nimiaúniri iniigí diñé nanjé eaariñépi niwayimómáná gínié niwiri e yaríná ³⁹ Parisio, Jisasomi imáné ikaxé uríó apixí í e wiaríjagi niwiniñi ínimí re riníjigini, "Ámá ro nepa Gorixoyá wá rókiamoariño enánáyé, apixí íá wiapiyimixariñé nání xixeni níjé re imónipaxorini, 'Í apixí íwé inaríjé wírini.' yaiwipaxorini." Parisio ínimí dání e yaiwinaríná ⁴⁰ Jisaso o xwioxéyo dání e yaiwiaríjagi adadé niwiri re uríjigini, "Saimone, xwiýá bi oririmini." urfagi o re uríjigini, "Nearéwapiyariñoxini, anani nirei." urfagi ⁴¹ Jisaso ewayé xwiýá ripi uríjigini, "Ámá womi ámá waú níbiri nígwé urápígísixini. Wíó K500.00 urápiri wíó K50.00 urápiri neri niñweagíyá ⁴² awaú ámi xíomi mñwipa enáná o niwaúmini ayá nurimixiri nígwé mñi wiñépi nání diñé peá nimori kikiá enjigini. Ayínáni awaú go go nígwé mñi wiño nání xwapé wimóniniñoi?" urfagi ⁴³ Saimono re uríjigini, "Nígwé K500.00 urápiño, o xwapé wimóniniñoi.' nimónarini." urfagi Jisaso re uríjigini, "Joxi diñé xixeni neñwiperi rariñi." nuriri ⁴⁴ apixí tñámíni níkinimónimáná Saimonomi re uríjigini, "Apixí rí nioní niaríjé rí síñwé wínei. Nioní díxé anjéyo íwiapánáyé joxi negé yariñwápa mñií iniigí bi síkwé sosíá igíá eánimíni nání mñiapiñi. E neri aiwi apixí ríyí gí síkwé sosíáyo síñwirixí tñi igíá níneari xegé díá sepiá enjé tñi níkwírinoi. ⁴⁵ Joxi ámá xwiýá báná negé yariñwápi kíyí minímiaúníni. E neri aí í nioní níwiapiri nweááiná dání síkwé sosíáyo kíyí ninímiaúga warini. ⁴⁶ Joxi negé yariñwápa yayé mñipa neri rané bi mñéyo miníwayimóini. E neri aiwi apixí ríyí síkwé sosíáyo iniigí diñé nanjé eaariñé bi niñwayimómáná gínié niñoi. ⁴⁷ Ayínáni nioní re rariñi. Í íwé xwapé yagí aiwi nioní ríxa yokwarímé wíá enjagi nání í nioní nání xwapé niwimóniri nání nanjé e niarini. Ámá íwé xwapé mé bi onímiaپی yarijéyá nioní yokwarímé wíáná ayé nioní nání eni onímiaپی wimónariñirini." Saimonomi e nuriri ⁴⁸ apixími re uríjigini, "Nioní díxé íwé yariñéyá ríxa yokwarímé síárini." uráná ⁴⁹ ámá xío tñi nawíni niñwearo aiwá naríjéyá re riníjéawixini, "Ámá royé 'Íwé yariñéyá yokwarímé wiipaxonirini.' niyawi ríá rariñi?" nírinero e yaríná ⁵⁰ Jisaso apixími re uríjigini, "Jíxi diñé níkwíroarijagi nání

Gorixo yeáyé riyimixemeáirini. Ríxa kikiá néra ui." uríjigini.

Apixí Jisasomi míranjé wigíwa nánirini.

8 Jisaso Saimono tñi aiwá níniñi niñweanjísáná ríxa síá wí óráná o anjé wíyí wíyo xwiýá yayé winipaxé Gorixo xwioxéyo mimeámé neri píraníjé umeñweanfa nání wá nírimeri re urimeñjigini, "Seyíné íwé yarijéyá ríwímíni nimamoro nisanero nweáirixini." urimearíná xío xegé wiepisariñé wé wúkaú síkwé waú o tñi nawíni nemero ² apixí wíwa eni o tñi nawíni nemero —Wíwa simixé tégíwami Jisaso nanjé imixiri wíwa imíó diñé xixéroariñé tégíwami mixé umáiniñi wiaríjéwa wigé yoé ríwarini. Wí Mariairini. Anjé yoé Magidara dánjé enjagi nání ími yoé Magidara dánjé Mariaíyi wíriniñirini. Í Jisaso imíó wé wíúmi dánjé waú diñé xixéroariñé mixé umáinowáriñirini. ³ Apixí ámi wí Xusao —O mixé ináyé Xerotoyá bosiwé worini. Omi xiepí í xegé yoé Joanaíri. Ámi wí Sasanaíri. Íwa tñi ámi wíwa eni wigé nígwé tñi aiwá bí imímé ero Jisasomi tñi xegé wiepisariñowami tñi míranjé niwiyiro númi wagíarini.

Ewayé ikaxé wité siyé wiáronjé nánirini.

⁴ Oxé apixé obaxé anjé ayé ayo dání Jisaso tñé e nání níbimiro awí eánaríná o ewayé xwiýá ripi uríjigini, ⁵ "Ámá wo o xegé omíjéyo wité siyé níwiároa umíniñi nání nuri ríxa xwéa yuné ikixeariniñe píraníjé níwiárori aí wí ójéyo pírójéyá ámá wí ójéyo nípuríná xwíríñwé osaxiro injé níbiri mímáné eri enjigini. ⁶ Ámi wí síjé ínimí yapiniñáná xwéa seáyi e onímiaپی enjéyo pírójéyá apaxé mé nerápiri niyapiri aiwi iniigí míróniñjagi nání apaxé mé yiweáriñigini. ⁷ Ámi wí emé pípiñé aríkiáriniñe wiáronjéyá emé pípiñéyo dání nawíni nerápimáná emé xewiráriñjagi nání wité ayé uré enjigini. ⁸ Ámi wí xwéa nanjéyo wiáronjéyá nerápiri niyapiri ná niweríná aga diñé nímorí íá mñropaxé wenjigini." Ewayé xwiýá e nuriríná re urayíjigini, "Ará tégíyáñé ewayé xwiýá rariñá ripi nání ará ókiaré nímónípoi." urayíjigini.

"Ripi nání ewayé xwiýá searariñi." uríjé nánirini.

⁹ Xegé wiepisariñowa ewayé xwiýá api míkípi nání yariñé wíáná ¹⁰ o re uríjigini, "Xwiýá eníná dání 'Gorixo xwioxéyo mimeámé neri seameñweaníarini.' níriñi ínimí imóniñépi nioní wá searókiamoariñi. E neri aiwi ámá nioní diñé mñikwíró wigé diñé tñi néra waríjéyá nioní ewayé xwiýá nuréwapiyiríná wá rókiamoagé Aisaiaoyi riniño níriñi ríwamiñé eanjépa síñwé naniro ará niro nero aiwi míkípi nání níjé imónipíriniñi ewayé xwiýáni uréwapiyariñi.

Wité siyé wiáronjé míkípi nání áwanjé uríjé nánirini.

¹¹ "Ewayé xwiýá míkípi ripirini. Wité siyé nání riniñépi ayé xwiýá Gorixoyániñé imónini. ¹² Ámá wí siyé óí

manjípami piéróyíniñí imónini. Ayí xwiyá Gorixoyá aríá niwiro aiwi axíná obo nibiri ayí xwiyá oyápi dñí móaná o yeáyí uyimixemeanigini miriraké niwiri xwiyá oyá wigí xwioxíyo dání emi mimeámí yáranjírini. ¹³ Ámá wí wítí siyí síñá ínimi yapiniáná seáyí e xwá onimiápi enáná wiáronjyíniñí imónini. Ayí xwiyá Gorixoyá aríá niwironá yayí niwiniri xídaníro yaríná xwiyá ná ínimi pipinjíniñí miwárijagi náni aninjí xídarigíamani. Xwiyá oyápi xídaníro yarijagía náni ámá wí nibiro nepa enjé neániro ríá xídarigoiñiri iwamíó wíwapiyáná píni wiárarigíárini. ¹⁴ Ámá wí wítí siyí emí pipinjí aríkiárinije wiáronjyíniñí imónini. Ayí eni xwiyá Gorixoyá aríá niwiro aiwi wigí yarijagía síni níxídiróná amípí xwíáyo dání náni dñí obibaxí moro 'Amípí wí nioni minimúropa onini.' yaiwiro amípí wí náni niwimóníro 'Arige meámíárani?' yaiwiro néra nurínáyí wítí emí nerápiri xerwirárinjé yapí nimóníro aiwá ná niyiniñiri aiwi wí yóí yarijímáni. ¹⁵ Ámá wí siyí xwá nañí imónije wiáronjyíniñí imónini. Ayí xwiyá Gorixoyá náni aríá niwiro dñí sipí wí mimaxirijagía náni miwáramó aninjí dñí níkwíro xaiwí íá níxiriro neríná aiwá ná wearinjípiniñí imónarijagíárini." Wiepisarijowami ewayé xwiyá míkípi náni áwanjé e urinjigini.

Ewayí ikaxí uyíwí náni urinjí nánirini.

¹⁶ Awa "Jisaso ámá ayo aninjé yumí winíárini." yaiwipíriniñiri ámi ewayé xwiyá ripi urinjigini, "Ámá wo re yarijímáni. Xegí ramixí nimixárori sixí xwé wá nimeari upikákwíararijímáni. Nimixárori xegí sá ík-wianjwíyo ínimi éxwiroárarinjímáni. Nimixárománá ámá giyí giyí níwapiíná anani síjwí winipíri náni aiwá íkwianjwíyo seáyí e tarijírini." nuriri ¹⁷ re urinjigini, "Amípí níni ínimi imóninjé aiwi wá ókíáná níni síjání imónáná ámá níni 'Tí ayírani?' yaiwipíríárini. ¹⁸ Ayináni seyíné píne aríá ninirónáyí aríá píraninjé niríni. Ámá giyí giyí nioni xwiyá raríná aríá niro dñí níkwíro nero nijá bí nimónirínáyí Gorixo ámi wí míni winijoi. Giyí giyí aríá minipa ero dñí minikwíropa ero nerínáyí 'Nijá ripi imóninjini.' yaiwinarijagíapi aí Gorixo api aí ámi nurápinijoi." urinjigini.

Jisasomi xinái tñi xogwáowa tñi nánirini.

¹⁹ Jisasomi xinái tñi xogwáowa tñi o tñjé e náni nibiro ámá xwé obaxí omi epíroyí wiárijagía epówa mipáwipaxí enjagi ²⁰ ámá wí áwanjé re urigíawixini, "Dixí rinái tñi rigwáowa tñi síjwí rananiro náni bíami biraiyí roñoi." uríagía aí ²¹ o re urinjigini, "Ámá re ηwixapigíá tiyí, xwiyá Gorixoyá aríá wiwo xixeni ero yarijagíayí, ayí gí inókiwániñí nírixímeáowániñí imóninjoi." urinjigini.

Ipí imeamíkwí yarijagi saminjé imixinjé nánirini.

²² Iná síá wiyimi Jisaso tñi xegí wiepisarijowá tñi ewéyo nípixemoániro o re urinjigini, "Ipíyo jéariwámíni dání oxemoaneyi." nuriri nimeámi nuro ²³ ipíyo nimeámi waríná Jisaso rixa sá winíagi sá wenáná re enjigini. Réwipí xwé wí niweapíri ipíyo níx-emi nuri ewéyo iniigí mimeámí yaríná awa rixa iniigí namipaxí yarijagi nainenimi ²⁴ nuro saiwiárfé niwimáná re urigíawixini, "Neamemearijoxini, neamemearijoxini, rixa iniigí namiani anjwi ayorini." uráná Jisaso niwíápinimeari iminjé yarijípimi tñi iniigí reakíkwí yaparinjípimi tñi mixí nuriri "Píni wiárei." uráná re enjigini. Píni niwíárfé iminjé mé neri iniigí saminjé weárirí enjigini. ²⁵ Rixa iminjé mé neri iniigí saminjé weárirí éáná o wiepisarijowami re urinjigini, "Soyíné dñí minikwíropa pí náni yarijoi?" uríagi awa wáyé ero ududé ero nero re rinigíawixini, "Ámá royí iminjé tñi iniigí tñi sekaxí uráná ámániñí aríá wí royí goríani?" rinigíawixini.

Imíó mixí umáináná odipí iniigí naminjé nánirini.

²⁶ Awa ewépa nimeáa nuro ipí Gaririyo jéariwámíni anjé bí xegí yoí Gegesayi rininjépi tñjé e niwíékínimearo ²⁷ Jisaso nayoari rixa xwíáyo éí ronáná ámá anjé apimi dání wo —Omi imíó wí xixéroarijorini. Enjíná dání iyaxí aikí miyíní néra uri anjé wíyo miñweapa eri ámá xwáripá tñjé eni ηweari yarijorini. ²⁸ O Jisasomi síjwí niwiniríná xwamiání niriri Jisasomi agwí riwámíni nípkínimeari ímí tñi re urinjigini, "Jisasoxi, niaíwí Njwá seáyí émi ηweañoyáoxi, pí neaiminiri barijini? Nioni wauní re rirarijini, 'Xeaninjé wí míneaikáripáni.' rirarijini." nuriri ²⁹ Jisaso sekaxí "Imíoyíné ámá romi píni niwíárimí úpoyi." uríé enjagi náni Jisasomi e nuriri —O imíó íníná dñjé xixéroarijé enjagi náni xegí ámá omi íá níxero gwí wirí tñi ainixí ikasá ininjé wirí tñi nijiro awí meñweañagía aiwi gwí jífápi naríkiárimí imíó ámá dñjé meañe náni sayá nímera wayarijorini. ³⁰ Omi Jisaso yarijé re winjigini, "Segí yoí píxini?" uríagi imíowa xwé obaxí mirónijagía náni re urigíawixini, "Negí yoí Rijoniyi —Yoí míkí ayí mixí náni xwé obaxí gwí mónarijagíá nánirini. Yoí e riníjwini." nuriro ³¹ wauní rixinjé re urayigíawixini, "Joxi none mixí nineamáinowáriníná siririkí yoparí bí mimóninjéyi tñjé e Gorixo xeaninjé neaikárinje náni mixí míneamáinowáripáni." nuriro ³² odipí xwé obaxí díwíyo wiároárinijagía niwiniro wauní re urigíawixini, "Imíone odipíyo réwímíni oxixéropoyiniri síjwí neaniriréini?" uríagía o xe oépoyiniri síjwí wináná ³³ imíowa ámá omi píni niwíárimí nuro ámi odipíyo xixéroáná re enjigini. Odipí ayí imegí anjéni omíáyí sapipanjéni síwá néra ipíyo nípáwiro piyí egíawixini. ³⁴ Ámá odipí awí mearoarijagíayí wigí odipí e éagía niwiniro wigí anjé

apimi nání éí nuro ámá e ηweagíáyo áwanjé uríro ámá omíηjýo yariǵíáyo áwanjé urímero wíáná ³⁵ ámá ayé “Pí ría enjoi?” niyaiwiro siηwí wínaníro nání nibiro Jisaso tñjé e nírémoro weníηjé éíáyí winíǵfawixini. Ámá imíó xixéorariηo riwo aiké yíniri diηjé sixí yíniri nemáná Jisasoyá sikwí tñjé e éí ηweanagi niwiníro wáyí nero yaríná ³⁶ ámá Jisaso imíó mǵxé umáinowáríagi siηwí winíáyí Jisaso imíó sayá meariηomi píraníηjé wimixí nání repiyé niwiróná ³⁷ ámá ayé níni anjé Gegesa dánjýé tñni ámá anjé apimi midimidáni ηweagíáyé tñni wáyé xwé nikáriníro nání Jisasomi wauné re uríǵfawixini, “Nene píni nīneawíárimí ouni.’ neaimónariní.” uríagía o ámi ewéyo nípíxemoániri uminiri yaríná ³⁸ ámá imíó mǵxé umáinío wauné rixiηjé “Nioni tñni owaiyi.’ nimónariní.” urariηagi aí Jisaso xegé anjé e nání nurowárirí re uríηiniginí, ³⁹ “Dixí anjé e nání nuri Gorixo siíǵpi nání dixí ámáyo repiyé niwiri ηweari ui.” uríagi o Jisasomi píni niwíárimí nuri anjé apimi nípimíni Jisaso wíǵpi nání repiyé wiemeηiniginí.

Apixé ragé aníηjé pwaríηjé wími nanjé imixiri miáí penjé wími nanjé imixiri enjé nánirini.

⁴⁰ Jisaso ámi ipíyo jǵariwámíni iwiékínimeááná ámá obaxé e epíroyé ero o nání xwayé naniri ηwearo egíáyé omí yayé niwiro yaríná re enjiginí. ⁴¹ Ámá áminá wigé rotú anjé wiwá meηweanjé wo —O xegé yoí Jairasorini. Miáí ná wíminí xanorini. O nibiri Jisasoyá sikwí tñjé e nípíkinimeari xío xegé miáí —Í xwiogwí wé wúkaú sikwé waú imóniηjirini. Í rixa nípémíni re yaríηagi nání xano Jisasomi wauné rixiηjé re uríηiniginí, “Gí miáími nanjé imixiri nioni tñni gǵ anjéyo nání niwaniréwii?” uríagi o “Ananirini.” nuriri awaú óé e waríná ámá e epíroyé egíáyé nuxédiro Jisasomi ikwíkwieré waríná ⁴³ apixé wí —Í xegé ragé aníηjé pwaríná xwiogwí wé wúkaú sikwé waú múronjirini. Ámá obaxé nanjé imixaníro niyayiríηjé aí nanjé wí mimóniηjirini. ⁴⁴ Í “Jisasoyá iyéayoni amáí nírónirínáyé, ámi nanjé imónimíni.” niyaiwia nixédirí ríwími dání oyá iyéá síríféyo amáí rónáná re enjiginí. Ragé aníηjé pwaríηjé yeáyé sikiáriηiniginí. ⁴⁵ Yeáyé sikiáráná Jisaso re ríηiniginí, “Amáí go nírónigo?” ríagi ámá níni “Oweoi, nionimani. Nionimani.” nira waríná xegé wiepisariηjé wo Pitaoyi riniηo re uríηiniginí, “Neamemeariηoxini, ámá epíroyé nísiro ikwíkwieré nísiga wariηoi.” uríagi aiwi ⁴⁶ Jisaso re ríηiniginí, “Nepa ámá wo amáí nírónigo. Nigé enjé eániηjé bi niniwárimí ámá womí nanjé imixíagi naineniri nání rariηini.” ríagi ⁴⁷ apixé í yumí mepaxé wimóníagi niwiniri óé néra anjé e nibiri oyá símimanjíríwámíni nípíkinimeari oxé apixé níni siηwíyo dání wá re rókiamóniηiniginí, “Níini gǵ ragé aníηjé pwaríηagi nání Jisasomi amáí róníni. Omí amáí níróniríná rixa nanjé imóníni.” uríagi ⁴⁸ o re uríηiniginí, “Miaé, jíxi diηjé niniwírori nání nanjé imóníni. Ámi ayá misinípa neri kikiá néra ui.” nuriri

⁴⁹ sini ími e uraríná ámá wo rotú anjé meηweanoyá anjé e dání nibiri omí re uríηiniginí, “Uréwapiyariηomi sini ayá wí muríηweapani. Dixí miáí rixa péiniginí.” uríagi ⁵⁰ Jisaso aría e niwiri re uríηiniginí, “Dixí miáí péí aiwi wáyí mepani. Nioni diηjé nikwíróánáyé, í ámi nanjé imóniηoi.” nurimi nuri ⁵¹ anjéyo nípáwiríná ámá wí nawíni opáwianeyiniri siηwí miwinípa neri sa xegé wiepisariηjé Pitaoyi tñni Jono tñni Jemiso tñni miáími xinái tñni xano tñni ayé tñnini nípáwiro ⁵² ámá níni ηwé earo ámixíá mero yaríηagía nání Jisaso re uríηiniginí, “Nwé eaariǵíá píni wiáǵpoyi. Niperi miwenini. Sa sá wení.” uráná ⁵³ ayé “Í rixa piyíxini.” niyaiwiro nání rípiá uríagía aí ⁵⁴ o íyá wépámi íá nímáximáná imí tñni “Miá ríxini, wiápiñimeai.” uráná re enjiginí. ⁵⁵ Miáí ámi diηjé sixí wínáná apaxé mé wiápiñimeanjiniginí. Rixa wiápiñimeááná Jisaso xaniyaúmi “Aiwá bi umeápiyi.” uríagi ⁵⁶ ayaú ududé ikáriníagí Jisaso ηwé ikaxé re uríηiniginí, “Aípagwí nioni éápi nání ámá wíyo áwanjé muripani.” uríηiniginí.

Wiepisariηjéyo enjé sixé weámixowárirí sekaxé uriri enjé nánirini.

9 Jisaso xegé wiepisariηjé wé wúkaú sikwé waú awami “Awí eániǵpoyi.” nuriri awa simixé xixegéni nanjé imixipíri nání ero imíó níni mǵxé umáinowáripíri nání ero epíría nání kwíyí bi niwiri enjé sixé eániηjé bi niweámixowárirí re urowáriηiniginí, “Soyiné anjé ayé ayo nemero Gorixo xwioxíyo mímeámí neri seameηweanía nání wáí urímero simixé yariǵíáyo nanjé imiximero éríxini.” nurowáriríná ³ re uríηiniginí, “Ami ami wagwí wagwí nuro uríniǵpíri nání segé amípi bi nímeámi mupani. Eranjirani, íá árupianjirani, aiwáraní, nigwíraní, iyéá wúkaúrani, nimeámi mupani. ⁴ Wáí nemeríná anjé bimi nírémorínáyé anjé iwamíó nuro páwíáyo wéfríxini. Rixa ámá anjé apimi ηweagíáyo nuréwapiyimáná anjé axiwámíni niηweagíísáná ‘Ámi anjé bimi nání owaiyi.’ niyaiwirínáyé anjé axiwámi dání píni niwíárimí úísixini. ⁵ Wáí nurímerínáyé anjé bimi nírémoríná ámá e ηweagíáyé ‘Negé anjé tǵyo íwíapípoyi.’ mísearipa éánáyé, ámá ayé diηjé ‘Newaniηene ikáriníwáyé nání awaú nene nání ámi mibípa episi nání iyé riyáǵí?’ yaiwípi ri nání sikwíyo xwéá siki xéniǵpí píri wiaíkímí niyárimí úírixini.” Sekaxé e nuríísáná enáná ⁶ awa omí píni niwíárimí nuro anjé bi bimi nání numiro xwíyá nanjé yayé winípaxípi wáí urímero simixé egíáyo nanjé imixiro néra ugíawixini.

Xeroto Jisaso nání ayá síwé uroηjé nánirini.

⁷ Gapímaní Xeroto Jisasoyá wiepisariηowa yariǵíápi nípini nání aría niwiri ududé niwiniri ηweanáná ámá wí emímí api yaríηagía nání re nira ugíawixini, “Jono xwáripáyo dání rixa niwíápiñimeari ría yarini?” nira waríná ⁸ ámá ámi wí re nira ugíawixini, “Gorixoyá wáí

rókiamoagí Iraiiaoyi riniño, mipé anjnamí peyiño rixa siñáni nimóniri ría yarini?" nira waríná áamá ámi wí re nira ugíawixini, "Enjíná Gorixoyá wíá rókiamoagíá wo rixa niwiápinimeari ría yarini?" nira warinagía nání ⁹ Xeroto ududí niwiniri re riñinigini, "Niwaniñoni ráná Jonomi siñwí miñí wákwigíawixini. E neri aiwi áamá nioni aríá e wiarinjá royí goríani?" niriñi Jisasomi siñwí owinimiriñi yayiniginini.

Áamá 5,000 apimi aiwá mini wiñí nánirini.

¹⁰ O xegí wáí wurimeiarigíáwa ámi xío tñí e nání nibiro wigí néra ugíápi nání repiyí niwimáná enjáná o awa tñini nerimeániro áamá nñi pñi niwiárimí nuro wigípi anj wíyo xegí yoí Betisaidayo nání waríná ¹¹ oxí apixí obaxí Jisaso tñi wiepisariñowa tñi anj apimi nání pwarinagía niwiniro númi nuro omi wímeááná o yayí niwiri xwiýá "Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seameñweanía nání seyíné nisaníro éirixini." uréwapiyiri simixí egíáyo nanj imimiximí eri yaríná ¹² wiepisariñé wé wúkaú sikwí waú sogwí nokepá imónáná Jisasomi nibiro re urigíawixini, "Áamá oní wówi re miñweañagía nání áamá epíroyí egíá tiyí aiwá niro sá wero epíri nání omiñí anj ámi ami mirinimeñíyo nání uro anj api ikwíróniñíyo nání uro oépoi." uríagía aí ¹³ o re uriniginini, "Aiwá nipíri sewaniñoyíné mñi wípoi." uríagi re urigíawixini, "Negí aiwá xwé menini. Bisíkeríá wé wú enjáná peyí waúnirini." nuriro áamá oxí 5,000 e ñweañagía nání re urigíawixini, "None nurane aiwá bi mepa nerínáyí, arige mini wianíwini?" uríagía o re uriniginini, "Áamá tñyo re urípoi, 'Seyíné áamá 50 50 maxiríní wí e wí e niñweaxa úpoi.' urípoi." uríagi ¹⁵ awa axípi e uráná áamá nñi 50 50 maxiríní wí e wí e niñweaxa nuro ñweañáná ¹⁶ Jisaso bisíkeríá wé wú tñi peyí awaú tñi anjnamí weniñí niyániríná aiwá api nání Gorixomi yayí niwiri kwikwirimí neri xegí wiepisariñowa yanj niwiaupíri mini niwia waríná ¹⁷ áamá nñi niniro agwí ími uyáná aiwá niniro e tñápia wiepisariñowa nimeamero soxí íá wé wúkaú sikwí waú apimi aumaúmí yárigíawixini.

Pitao "Joxi Kiraisoxirini." uriní nánirini.

¹⁸ Sía wíyo Jisaso xegípi niñweari Gorixomi xwiýá ririmí niwiri xegí wiepisariñowa xío tñi ñweañáná o yarínj re wiñinigini, "Áamá oxí apixí nñi nioni nání gorini rariñoi?" uríagi ¹⁹ awa re urigíawixini, "Wí joxi nání 'Jono wayí nineameaia uñorini.' rariñoi. Ámi wí 'Gorixoyá wíá rókiamoagí Iraiiaorini.' rariñoi. Ámi wí 'Enjíná Gorixoyá wíá rókiamoagíá wo rixa wiápinimeáirini.' rariñoi." uríagía ²⁰ o re uriniginini, "Ayí e niri aiwi sewaniñoyíné nioni nání gorini rariñoi?" uríagi Pitao re uriniginini, "Joxi Kiraisoyi rinixoxi, áamá Isirerene yeáyí neayimixemearía nání

negí aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rinixoxirini." uriniginini.

Jisaso áwanj "Ninipikipíríárini." uriní nánirini.

²¹ Pitao e uríagi aí o ñwí ikaxí nuriri aríá jiyikí nori re uriniginini, "Aga bi onímiápi áamá wíyo muripani. ²² Áamá imóniñáoni xeaniñj obaxí nikáripíríárini. Negí Judayí mebaowa tñi apaxipániñj imónigíá xwéowa tñi ñwí ikaxí eániñjpi mewegíáwa tñi nioni ríwí nimóáná wa nipikipíríárini. E neri aiwi sía wíyo wíyo óráná ámi wiápinimeámíárini." uriniginini. ²³ Xwiýá ripi eni nowamini urayiniginini, "Áamá goxi goxi 'Jisasomi ouxídimini.' niyaiwirínáyí, re éirixini. Amipí 'Nioni nigípi nání oemini.' yaiwíyí diñj peá nimori re yaiwírixini, 'Nioni Jisasomi xídarinagí nání áamá wí xeaniñj niri nipikiri niniri aí ayí ananirini.' niyaiwiri nioni nixídírixini. ²⁴ Áamá goxi goxi nioni Jisasomi diñj niwikwírori xídarinagí nání nipikipírírxiniri xewaniñoxi éí ni-menirínáyí diñj niyiminiñj imóniñj aníñj ñweanía nání mearíamani. E neri aiwi áamá goxi goxi éí mimenipa neri 'Nioni Jisasomi diñj niwikwírori xídarinagí nání ninipikirónáyí, ayí ananirini.' yaiwiarinj goxi goxi diñj niyiminiñj imóniñj aníñj ñweanía nání mearíárini. ²⁵ Áamá wo nioni minixídí iyíá íá ñgwí amipí emeáminiri nánini néra nuri nimeásáná xewaniño aníñj ikeamónáná oyá amipí aníñj nixiriri ñweaníárani? Oweoi!" nuriri ²⁶ re uriniginini, "Áamá nioni nání ayá siniri xwiýá nioni rariñápi nání ayá siniri neri nání minixídipa yarínj goxi goxi áamá imóniñáoni ámi niweapiríná ikíniñáoni weapiri wíá nioniyá tñi gí ápoyá tñi anjajowayá tñi nipiróa weapiri emíáoni eni joxi nání ayá niniri re ririmíárini, 'Oweoi, nioniyáoximani.' ririmíárini. ²⁷ E neri aiwi wiyíné re rogíá tiyíné sini miñpepa egíámi enjáná Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seameñweaníápi wiyíné siñwí winipíríárini." uriniginini.

Jisaso nikíniri xegí bi imóniñj nánirini.

²⁸ E nurísaná rixa sía wé wíumi dánj waú wo óráná o Gorixomi xwiýá ririmí wini Pitaomi tñi Jonomi tñi Jemisomi tñi niwirimeámi déwí xwé bimi nání niyiro ²⁹ o Gorixomi xwiýá uraríná re enjiginini. Xegí sími-manj xegí bi íriri rapirapí yíniñj eni apía weri ápi-anjwíniñj xwiníá eari neri enjáná re enjiginini. ³⁰ Áamá píné o tñi nawíni xwiýá rariñíwaúyí —Awaú Gorixoyá wíá rókiamoagíwaú Moseso tñi Iraiiao tñinirini. ³¹ Awaú ikíniñíwaú éí nironapiri Jisaso tñi o xwíá tñyo pñi niwiárimí ámi anjnamí nání niñeyiríná Jerusaremiyo peri áamá niyoni nání wiiri eníápi nání xwiýá rinaríná ³² Pitao tñi níkumixiniri emearigíáwa tñi xámi sá winarinagí sá wegíáwa, sainíowa niwiápinimearo weniñj éíáyí winigíawixini. Jisaso ikíniño ronagi niwiniro áamá nawíni rogíwaú eni

niwiniro ³³ awaú Jisasomi rixa píni niwiárimí waniri yariñagá niwiniro Pitao diñj nípi kwini mimó "Píoi urimíñi?" niriñiri Jisasomi úrapí xwiýá re uriñinigini, "Neamemeariñoxini, none re niñwearíná nanjirini. Anj pípákí wíkaú wí, joxi nání wiwáyí, Moseso nání wiwáyí, Irajao nání wiwáyí oseamiriyaneyi." nuriri ³⁴ sini e uraríná agwí wí niyapiri awami rití wiminiri yariñagi niwiniro wáyí yaríná ³⁵ agwí apimi dání xwiýá bi re rininiñinigini, "Gí niaíwí royoí, niwanijoni rípeañáomi aría wípoyi." ráná ³⁶ weníñj éfáyí winigíawixini. Jisaso xegí xewini roñagi niwiniro xwiýá marí wiwanijowa siñwí winíápi nání íná ámá wíyo áwanj murípa egíawixini.

Íwí imíó diñj xixéroariñj womi nanj imixiñj nánirini.

³⁷ Sá e wegíawa wíápi tñi niwiápinimeámi dñwíyo weapáná oxí apixí obaxí epíroyí egíáyí o tñi órófí niniro ³⁸ ámá api epíroyí egíápimi dání wo niwiápinimeari ríaiwá re uriñinigini, "Nearéwapí-yariñoxini, gí íwomi siñwí owiniñiri nání wauní rixiñj rirariñini. O gí niaíwí ná wonirini. ³⁹ Imíó xixéroáná o makiríwí nimori rixa meanj neari móáná sinapixwíñí iwéñiri meákíkwíá eri yaríná omi xwirixwiríá nikixeri rixa ayápiní mewíñariñagi niwiniñiná píni wiárariniñiri. ⁴⁰ Dixí wiepisariñowami wauní rixiñj 'Imíó gí íwomi xixéroariñj mixí umáinowárípoýi.' uríá eñagi aiwi awa wí e epaxí menini." uríagi ⁴¹ Jisaso re riñinigini, "Ámá agwi tiyíné ñweagíáyíné, nioni diñj minikwíropa ero xejwíni moro yariñjáyíné, 'Jisaso íniná renini nene tñi niñwearane arirá neainíáriní.' riyaiwariñoi?" niriñiri xanomi re uriñinigini, "Dixí íwo añwi re nimeámi bei." uríagi ⁴² íwomi sini nimeámi baríná imíó meanj eááná siririñwí néra piéróagi aí Jisaso imíomi mixí numáinowárimáná niaíwomi nanj niwimixiri ámi xanomi mñi wiñinigini. ⁴³ Mini wíáná ámá níni Gorixoyá eñj eáñiñj Jisaso éipi nání ududí nero "Ayikwirani?" yaiwigíawixini.

Ámi áwanj "Ninipikipírfáriní." uriñj nánirini.

Ámá níni Jisaso yariñipi nání ududí yaríná o wiepisariñowami re uriñinigini, ⁴⁴ "Píráníñj aría nípoýi. Nioni aría eñjyo searémoariñini. Anjñami dñj ámá imóniñáoni ámá wíyo miyí nuripírfáriní." uríagi aiwi ⁴⁵ awa xwiýá api Gorixoyá diñj tñi ínimi imóniñagi nání pírániñj niñjá mimóniñpa nero míkípi nání yariñj wianiri éfáyí wáyí niwiro nání masisíá wigíawixini.

"None go go seáyí e imóniñeniñoi?" rinigíá nánirini.

⁴⁶ Wiepisariñowa ximiximí niniro "None go go seáyí e imóniñeniñoi?" rinaríná ⁴⁷ Jisaso wigí xwioxíyo adadé niwiri awa e yaiwariñagá niwiniñiri nání niaíwí bi nimeari xío tñj e éfí nuráriní ⁴⁸ awami re uriñinigini, "Ámá woxí goxí goxí nioni niñxídirí nání niaíwí ripimi

peayí miwianí wéyo nimerínáyí apimíni mimeariñini. Nioni eni wéyo nimeri gí ápo nirowárenapiñomi eni wéyo umeri yariñini. Soyíné woxi 'Nioni awami ínimi niwuriñiri sanj ourápinini.' yaiwinariño oyí seáyí e imóniñorini." uriñinigini.

"Ámá midáni miró segí tñámini imónigíáyíriní." uriñj nánirini.

⁴⁹ Wiepisariñj Jono re uriñinigini, "Neamemeariñoxini, none ámá wo yoí joxiyá niriñi imíó mixí umáinowárarariñagi siñwí niwiniñiná o none mineaxídipa neri yariñagi nání mepa oeni uriñwanigini." uríagi aí ⁵⁰ Jisaso re uriñinigini, "Ámá oríwámi dání miró segí tñjímíni imóniñorini. Ayináni e mepa oeniri pí nání urigíawixini?" uriñinigini.

"Omí míranj miwipa oyaneyi." rigíáyí nánirini.

⁵¹ Rixa Gorixo Jisasomi aññami nání wiriménapini añwi e imóniñáná Jisaso diñj "Nioni Jerusaremiyo nání oumini." níkwírómi nuríná ⁵² xwiýá yanj wiowárfí wí xíomi xámi umeapíri nání urowáraná awa nuro añj ámá wigí yoí Samariayí —Ayí Isireriyí tñi xepixepá rónigíáyíriní. Ayíyá añj bimi nírémoro Jisaso ríwíyo bini nání amipí pírániñj imixaniro éfáyí ⁵³ ámá añj apimi ñweáyí Jisaso Jerusaremi nání uminiri yariñagi niwiniro "Míranj bi owianeyi." miwimóní yariñagá ⁵⁴ xegí wiepisariñj Jemiso tñi Jono tñi e niwiniñiri Jisasomi re urigíaxisini, "Ámináoxini, yawawi 'Gorixo aññami dání ríá niñmamówárenapiñi ámá tío ríá nini nání anani ourípiyi.' risimónariñi?" uríagi aí ⁵⁵ o níkinimóniri awaúmi mixí "E miripani." nurimi ⁵⁶ añj ámi bimi nání ugíawixini.

Ámá "Orixídímini." urigíá nánirini.

⁵⁷ Óíyo waríná ámá wo Jisasomi re uriñinigini, "Amí gimi joxi úimi nioni eni númi rixídímemíáriní." uríagi ⁵⁸ o ámá royí eñj neániri niñiñiñeniñoiñiri re uriñinigini, "Síwí sayí xegí siririkí sá weníá nání tñjirini. Inj eni xegí yéwí tñjirini. E neri aiwi ámá imóniñáoniya sá wémíá nání añj wí menini." uriñinigini. ⁵⁹ Ámi womi re uriñinigini, "Joxi níxídei." uríagi o re uriñinigini, "Xámi xe nuri gí ápo péáná xwíá oweyáriniri siñwí naniriréini?" uríagi aí ⁶⁰ o re uriñinigini, "Ámá nioni diñj minikwíropa yariñjáyí ayí eni ámá piyíñiñj imóniñagá nání wigí ámá péáná xwíá oweyárinípoýiniñiri siñwí winírixini. E neri aí joxi xwiýá Gorixo xegí xwioxíyo mimeámí neri umenñeñá nánipi ami ami wá uriméirixini." uriñinigini. ⁶¹ Ámi ámá wo nibiri re uriñinigini, "Ámináoxini, nioni rixídímemíñi. E neri aiwi xámi xegí ámáyo nuri yayí owiemeniri siñwí nanei." uríagi aí ⁶² Jisaso ewayí xwiýá ripi uriñinigini, "Ámá omiñj meariñj wo níkinimóniri ríwími dání siñwí anáná xío omiñj meariñipi xixeni waríñmani." nuriri

re uriñinigini, "Joxi eni diñjé ninikwírori ninixídñísána ámi níkinimóniri amípí joxi píní wiáríyí meámíniri nání diñjé nimori nerínáyí, omíñjé Gorixo nání pírániñjé miwipa eri oyá xwioxíyo páwipaxé mepa eri imóniñjini."

Ámá 72 nírípeari yaxwé urowárapíñjé nánirini.

10 Jisaso e nurimáná ámá ámi wíyo 72 nírípeari anjé xío uníá ayé ayo nání waúni waúni xámi umeapíri nání nurowárapíri ² re uriñinigini, "Ámá nioni xwiýá yanjé seaipowáráyí, ayé aiwá yóí píripírí níniri minipaxíniñjé imónini. E nerí aiwi ámá seyíne aiwá apí mipírí nání obaxé mimóniñoi. Ayínáni Gorixo ámá wíni eni aiwá mipíríniñjé nimóniro xwiýá yayé winipaxépi yanjé wiowáripírí nání yariñjé wípoyi." nuriri ³ re uriñinigini, "Soyíne óí nioni searíáyo úpoyi. Ámá wí sáwí sayé sipisipí roanarigíápániñjé seaipíríe nání searowárariniñjé." nuriri ⁴ re uriñinigini, "Nuróná nigwé wowé birani, íá árupianjé wúrani, sikwé súrani, nimeámi mupani. Óí e ámáyo niwiniríná yayé niniro e éí miñweapani. ⁵ Anjé wiwámi nipáwiríná yayé niwiri xámi re urírixini, 'Seyíne Gorixoyá diñjé tñni niwayiróniro onjweápoyi.' neaimónarini. urírixini. ⁶ Anjwámi xiáwo saníño imóniñjagi niwiniríná xwiýá yayé niwiríná e uríápi mididé mikixepani. Anjé xiáwo saníño mimóniñjagi niwiniríná yayé apí mididé wikixérixini. ⁷ Anjé giwi giwámi nipáwiro niñwearíná aiwá tñni iniigé tñni seaipáápi anani niniro njweárixini. Ayé ripi nánirini. Ámá nigwé omíñjé neríná nigwé meaarigíápa soyíne wáí nemero nioni omíñjé niñiríná iniigé tñni aiwá tñni seaipááyí nigwíniñjé wayíá nipíríárini." nuriri xegé wiepisariñjowa aiwá oneaiapípoyiniri anjé wiwá wiwámi emepírixiniri ámi re uriñinigini, "Anjé wiwámi nipáwiro njweáíwámi dání anjé axépipi ámi wiwámi njweaniro nání mupa érixini. ⁸ Anjé gipi gipimi nírémoríná aiwá míranjé seaianiro 'Anjéyo nání eini.' nisearimi úíáyo númi nuro pí pí aiwá seaipáápi sa anani nírírixini. ⁹ Anjé apimi simixé yarigíáyo nanjé wimixiro 'Gorixo xwioxíyo mímeámí nerí pírániñjé seamerjweaníá anjé ayo enjagi nání nisaniro njweárixini.' uriro érixini. ¹⁰ E nerí aiwi anjé gipi gipimi nírémoríná ayé niseairimeámi wigé anjéyo nání miseaupa éaná nuro óí anjé apimi nání in- iñjéyimi dání re urírixini, ¹¹ 'Seyíne diñjé re mopírí nání, 'Gorixo xwioxíyo mímeámí nerí pírániñjé neamerjweáminiri éí aiwi nene apí nání míneaimónariñjagi nání xío xeaniñjé neaiapiníáríani?' yaiwipírí nání xwíá síkí segé anjé ripimi dánjé aí negé síkwíyo xéniñjépi píri wiaíkími seasiariñjwini.' urírixini." nuriri ¹² re uriñinigini, "Nioni aga nepa searariñjini. Gorixo ámá niyoni mí ómómiximí eníáyimi ámá anjé Sodomi njweagíáyí —Enjíná Sodomi njweagíáyí ríáni níkiróa waríñjagi Gorixo anjé nani dání ríá mamówáraná niyoni ríá niñinigini. Síá ayimi ayo Gorixo xeaniñjé xwé

niwiri aiwi ámá soyíne aríá miseaí xe ópoyiniri siñwé seaníáyo Gorixo xeaniñjé niwiríná Sodomi njweagíáyo ríniñjé wininíápi tñni xixeni wininíámani. Seáyi e múroníárini.

Anjé bi bimi njweáyí xéomi diñjé miwikwíroariñjagi uréwapiyíñjé nánirini.

¹³ 'Isireriyíne 'Gorixo nene nání aga wimónarini.' yaiwinariñjagi aí xeaniñjé o seaikáriníápi ayikwé menjagi nání diñjé sipí oseaini. Isireriyíne anjé yoí Korasiniyi riniñjéyo njweagíáyíne tñni anjé yoí Betisaida njweagíáyíne tñni aweyi! Síá wíyi seyíne majíá seaóriniárini. Émáyi anjé yoí Taiayi riniñjéyo njweáyí tñni Saidoniyi riniñjéyo njweáyí tñni emimí nioni seaíwapiyiniñjé siñwé niwiniro siñwiriyí, ayé enjíná nisaniro iyíá írikwé wú pániro ríá uráwíyo iwieániro yaniri egíárini. ¹⁴ Gorixo ámá niyoni xeaniñjé winíáyimi xeaniñjé Taia njweáyo tñni Saidoni njweáyo tñni winíápi tñni seyíne seaikáriníápi tñni axépi imóniñjámani. Seyíne seaikáriníápi seáyi e múroníárini. ¹⁵ Isireriyíne, Kapaneami njweáyíne 'Gorixo anjé nani nání nineameámi neayiníárini.' niyaiwiro seáyi e riyariñoi? Ríá anjé wearíñjéyo niseamamówáriníárini." nuriri ¹⁶ wiepisariñjéyo ámi re uriñinigini, "Ámá giyí giyí soyíne wáí urimearíná aríá seaíáyí nioni eni aríá niariñoi. Giyí giyí aríá miseaipa éíáyí nioni eni aríá miniaríñoi. Nioni aríá minipa éíáyí Gorixo, nirowárenapiñjomi eni aríá miwariñoi." uriñinigini.

Ámá 72 imónigíáwa ámi Jisasomi wímeagíá nánirini.

¹⁷ Ámá 72 urowárapíñjéyo ámi diñjé yayé niyaiwia niñiro Jisasomi niwímearo re urigíawixini, "Ámináoxini, ámá imíó diñjé xixéroariñjéyo aí none yoí joxiyá nírirane mixé umáinowáraná anani aríá nineaimi éí wariñoi." uríagíá ¹⁸ o re uriñinigini, "Soyíne imíóyo mixé umáinowáraná nioni Seteno —O imíóyo xiráóniñjé imóniñjorini. O ápi-anjéwíniñjé anjé nani dání píérónariñjagi winiñjanigini. ¹⁹ Aríá nípoyi. Nioni enjé síxí eániñjé seaipowárinjé enjagi nání soyíne weaxá tñni wáre tñni anani xórórí ero Seteno, íwé ópoyiniri seaíwapiyariñjomi anani xórórí wiro epaxírini. E yaríná wí xwiríá seaikixeníámani. ²⁰ E niseariri aiwi imíó xixéroariñjéyo mixé umáinowáraná aríá niseairo éí warigíá enjagi nání seáyi e nimóniro yayé mepani. Sa ripi nánini yayé époyi. Anjé nani íkwé ámá wé róniñjéyí nání njwiráriníñjé nani segé yoí eni njwiráriníñjagi nání yayé époyi." uriñinigini.

Gorixomi seáyi e umenjé nánirini.

²¹ Kwíyí Gorixoyápi ukikayonjagi nání axíná yayé seáyimi dání nerí Gorixomi re uriñinigini, "Gí ápoxini, xwíá imixiri anjé nani imixiri enjoxini, wiepisariñjowa yarigíá apí nání ámá seáyi e nimóniro 'Nioni nigépi diñjé rixa nijíá imóniñjé nani go níwapiyiniñjé?' riníáyo

joxi yumí wiri áamá 'Nioni niaíwoníniñí nimóniri majá imóniñáoni náni anani níwapiyíi.' riníáyo joxi wía róki-amori yariñoxi enjagi náni seáyi e rimeariñini. Ápe, joxi 'E oemini.' simónariñagi náni rariñini." nuriri²² re riñiniginí, "Gí ápo amipí xwía rirími nírímini yaníwá náni íániñí niepíxíniasiñíni. Ámá wo Gorixomi xewaxo náni xixeni nijá mimónini. Gí áponi xixeni nijá imónini. Ámá wo ápo náni eni nijá mimónini. Xewaxonini nijáriní. Ámá 'Xewaxoni gí ápo náni wía oróki-amómíni.' yaiwíáýí, ayí eni gí ápo náni nijá imóniñoi." niriri²³ níkinimóniri xegí wiepisariñowa wigípi ηweañagía siñwí niwiniri awamini re uriñiniginí, "Amipí nioni eri xwiýá riri yariñápi soyíné siñwí nanayíápi náni Gorixoyá diñí tñni yayí seáyi e dání seainipaxírini. ²⁴ Gorixoyá wía rókiamoagía obaxíýí tñni mixí ináyíýí tñni amipí soyíné siñwí nanariñápi 'Siñwí owinaneyi.' niriro aiwi wí siñwí miwinipa ero amipí soyíné arfá niariñápi 'Arfá owianeyi.' niriro aiwi wí arfá miwipa ero yagíáriní. Ayináni soyíné yayí seáyimi dání seainipaxírini." uriñiniginí.

Ewayí ikaxí Samariayí wo xerñwí womi wá wianíñí nánirini.

²⁵ Ámá ηwí ikaxí eániñípi mewegía wo "Jisaso ení eániñoríani? Iwamíó owíwapiyimini." niyaiwiri niwiápiñimeari re uriñiniginí, "Nearéwapiyariñoxini, nioni arire neri diñí niyimíñí tñjáoni imónimíáriní?" uríagi ²⁶ Jisaso re uriñiniginí, "Nwí ikaxí eániñípi arire niriniri eánini? Joxi íá niroíná arire riniñagi roariñíni?" uríagi ²⁷ o re uriñiniginí, "Re niriniri eánini, 'Joxi dixí Áminá Gorixomi diñí sixí nuyiri neríná dixí xwioxí o náni yayí osininiri eri ení sixí eániñí tñni xédirí diñí tñni pírániñí wikwírori éirixini. Jiwaníñoxi diñí sipí inariñípa ámá joxi tñni ηweagíáýí náni eni axípi siníwiniñini.' niriniri eánini." uríagi ²⁸ Jisaso re uriñiniginí, "Joxi xixeni rariñini. E nerínáyí diñí niyimíñí tññoxi nimóniri aníñí ηwearíáriní." uríagi ²⁹ ηwí ikaxí eániñípi mewenjo ámá níni xewaniño náni re oyai-wípoyniri "O ηwí ikaxí eániñípi tñni xixeni ámá xío tñni ηweagíáýí náni diñí sipí niwiri arirá wiaríñoríani?" oyai-wípoyniri ámi yariñí re wiñiniginí, "Ámá nioni tñni nawíni ηweañwáyí giyíríani? Ámá giyí náni niwaníñoni diñí sipí inariñápa diñí sipí axípi e niníñoi?" Yariñí e wíáná ³⁰ Jisaso ewayí xwiýá rípi uriñiniginí, "Ámá wo aní yoí Jerusaremiyi píni niwiárimí aní yoí Jerikoyi riniñíyo náni wearíná re eníiniginí. Ámá ámáya amipí íwí oxaurápaneyiníro yariñá wa omi íá nixero xegí rapirapí wiriro iwaní mépero rixa napénimearíná píni niwiárimí ugíawixini. Rixa numáná enáná ³¹ apaxípaníñí imóniñí wo eni óí axíyimi niweríná weniñí éýí winíiniginí. Iwaní mépéfo daiwo wenagi niwiniri arirá bi miwí oriwámi dání múroniniginí. ³² Ámi Judayí wigí yoí Ripaiyi rinigíáýí wo —Ripaiyí Gorixo

náni ridiyowá yariñíwámi arirá wiaríñíáýirini. Ripaiyi rinigíá wo iwaní mépéfo wenje nírémori niwiniri aiwi o eni oriwámi dání múroniniginí. ³³ E neri aiwi ámá Samariayí wo —Samariayí tñni Judayí tñni eníiná dání xepixepá rónagíáriní. Samario eni aní wíyo náni nuríná winíiniginí. Ámá iwaní neari tfo riwo wenagi niwiniri omi wa niwianiri ³⁴ anwi e nuri iniigí wainí bi tñni raní bi tñni iwaní weáíáyo gínií wiri wía utiri nemáná nimíeyoari xegí dogíyo seáyi e niñwiráriní nimeámi aní ámá ami ami dání nibiri wérixiniri miriniñí wiwámi náni nuri e mewenjo ³⁵ wíápi tñni íkwí winíxaú niroari anjwámi meariñomi niwiri re uriñiniginí, 'Ámá romi nigwí rinami dání pírániñí méirixini. Rina anipá imónáná o náni joxi dixí nigwí xwiríá ikixéánáyí ámi nioni nibiríná nioniya xixeni mini siapiñáriní.' uriñiniginí." Jisaso ewayí xwiýá api nurimáná ³⁶ ηwí ikaxí eániñípi mewenomi yariñí re wiñiniginí, "Joxi diñí arire yaiwiaríñini? Iwaní neari tñomi ámá waú wo niwiniro aí awa go o tñni ηweagíá wóniñí nimóniri arirá wiñiniginí?" uráná ³⁷ ηwí ikaxí eániñípi mewenomi re uriñiniginí, "Ámá niwiniríná wa niwianiri naní wiñjo o tñni ηweagíá wóniñí imóniñiniginí.' nimónarini." uríagi Jisaso "Joxi eni nuri axípi e néra úirixini." uriñiniginí.

Mataí tñni xinapí Mariaí tñni nánirini.

³⁸ Jisaso wiepisariñíýí tñni óíyo nuróná aní bimi rémóáná apixí wí Mataíyi riniñí aiwá míraní wini xegí aníyo náni niwirimeámi nuri ηweañáná ³⁹ í xegí xexirímeái Mariaíyi riniñí nibiri Jisasoyá síkwí tññí e niñweámáná oyá píne arfá wiaríná ⁴⁰ Mataí aiwá riyamí eminiri yaríná upupígí winariñagi nibiri Jisaso re uriñiniginí, "Ámináoxini, níni aiwá riyamí yaríná gí níríxímeái píni niniwiárimí nibiri 'Ayí ananirini.' riyai-wiaríñini? Í saní nírápiñi náni urowárenapei." uríagi ⁴¹ Ámináo re uriñiniginí, "Mataíxi, Mataíxi, jíxi diñí obibaxí mori amipí obaxí náni ayá síwí rirori yariñini. ⁴² E neri aí jíxi aníñí miní epaxí imóniñíýí obaxímani. Aga ná binirini. Mariaí api náni diñí neyírori arfá niarini. Í diñí eyíroariñípi mididí miwikixepa neri jíxi nírípi bi urimiméini." uriñiniginí.

Ayí Gorixomi nuriríná ripaxípi náni uréwapiyíñí nánirini.

11 Jisaso wí e nuri rixa Gorixomi xwiýá ririmí niwimáná enáná xegí wiepisariñíýí wo re uriñiniginí, "Ámináoxini, Jono wayí nimeameaia wago xegí wiepisariñowami Gorixomi xwiýá ririmí wipíri náni uréwapiyíñípa joxi eni e nearéwapiyíi." uríagi ² o awami re uriñiniginí, "Gorixomi xwiýá ririmí niwíríná re urírixini, 'Ápoxini, 'Ámá níni joxini ηwíáoxi enjagi náni wéyo riméirixini.' neaimónarini. "Joxi xwioxíyo mimeámí neri neamenewearípi siñáni imóníwiniginí."

neaimónariní. ³ Nene aiwá sía ayí ayimi naníwá nání neaiyírrixini. ⁴ Ámá nene íwí neaízáyo yokwarimí wíagwi nání joxi nene íwí yariŋwáyí yokwarimí neaíírrixini. Ámá wí ení eánigízáyírrixini iwamíó owíwapiyípoyniri siŋwí mineanipa éirixini.' Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná e uríírrixini." uriniginini. ⁵ E nurimáná ewayí xwiyíá ripi uriniginini, "Soyíné woxi dixí ámá aní wí e dání wo áriwegíyo símeááná aiwá menjagi nání joxi ámá nikumixiniri emearigízáyí womi nuri aiwá nání rixinjí nuriríná re uriríni, 'Gí ámá aní wí e dání wo aní wíyo nání únío rixa áriwegí ríná nímeáagi omi aiwá bi mini wimi nání menjagi nání joxi tše nání rixinjí bariŋini. Aiwá biaú bi ninimeairiréini?' uráná aníyo ínimi dání, sá wenjimi dání re ririniŋoi, 'Ai-wá nání ayá wí miniriniŋweapani. Aní ówaní niyárimáná niaíwípia tñi íkwiarwíyo rixa sá wenjwini. Nioni wí niwiápínimeari aiwá rimeaipaxí menini.' ririniŋoi. ⁸ Nioni re searariŋini, 'Aní xiáwo aiwá nání rixinjí bío xegí nikumixiniri emearinjí wo aiwi niwiápínimeari xío rixinjí urariŋíyí umeaipaxímani. E neri aiwi aríki rixinjí urayaríná niwiápínimeari xío wimónariŋipi nipi mini winiginini.' searariŋini. ⁹ Ayináni nioni re searariŋini, 'Soyíné Gorixomi amipí wí nání yariŋí wíáná o anani mini seaiapiníárini. Rixinjí nuriríná amipí wí o tñí e nání píá nerínáinjí anani meapíríárini. Rixinjí nuriríná wáí e nirómáná wakwí óránáinjí o anani aríá nisiri aní ówaníinjí ríkwiniŋini.' searariŋini. ¹⁰ Ayí ripi nání searariŋini. Ámá nñi Gorixomi rixinjí urayarínáyí ayí anani wí meapíríárini. Ámá giyí amipí wí nání píá neríná anani meapíríárini. Giyí wáí e dání wakwí óráná o anani aní ówaní wíkwiniŋini." uriniginini.

¹¹ Ewayí xwiyíá ámi bi ripi nuriri re uriniginini, "Ápoyíné woxi dixí íwo nibiri peyí nání rixinjí riránáyí, weaxíá nimeari wiriréini? Oweoi, wí e wiriméini. ¹² Iní kímíinjí nání eni rixinjí riránáyí, wáre nimeari wiriréini? Oweoi, e eni nimeari wiriméini. ¹³ Soyíné íwí néra warigíoyíné aiwi segí niaíwí rixinjí searánáyí, anani amipí awiaxíyí anipá mini wiarigíoyínérini. E neri aí segí ápo anínamí ŋweaŋo anipaxíriní. 'Omi giyí giyí rixinjí uránáyí, kwíyí oyápi aí anani mini winíárini.' searariŋini." uriniginini.

"O ení eáninjí oboyá tñi yarini." rigíá nánirini.

¹⁴ Jisaso, imíó maŋí píróniŋí womi —O ámá womi diŋí xixéroariŋagi nání ámáo eni maŋí píróniŋorini. Imíomi mixí umáinowáráná imíó éí úáná ámá maŋí píróniŋo ámi píné riŋiginini. Ámi píné rariŋagi ¹⁵ ámá e epíroyí egíáyí siŋwí e niwiniro ududí nero aí ¹⁶ ámá wí re rigíawixini, "O imíó mixí numáinowáríná imíó xiráóninjí imóniŋo —O xegí yoí bi Bieseuroyi riniŋorini. Oborini. O ení weámixowáríagi nání ení eáninjí oyá tñi umáinowárariŋirini." raríná ámá ámi wí "Jisaso ení eáninjoríani? Iwamíó owíwapiyaneyi."

niriniro nibiro re urigíawixini, "Anínamí dání emimí bi iwamíó neaiwapiyíi." uríagía aiwi ¹⁷ o wigí yaiwigíá nání adadé niwiri ewayí xwiyíá re uriniginini, "Ámá gwí axírí xepixepá niróniro mixí ninirónáyí, ayí aní miwiárekixiniŋipaxíriní. Ámá xiráxogwáowa eni xepixepá niróniro mixí ninirínáyí, ayí eni aní miwiárekixiniŋipíríárini. ¹⁸ Ayináni Seteno tñi xegí imíó axíyí tñi xepixepá niróniro mixí ninirónáyí, arige nero ení neániri ropíráoi? Oweoi! E neri aiwi seyíné 'Ení eáninjí Bieseuroyá tñi imíó mixí umáinowárariŋini.' nirariŋoi. ¹⁹ Nioni nepa Bieseuroyá ení eáninjí tñi imíó mixí numáinowáriri siŋwiriŋí, segí ámá ení eáninjí goyá tñi mixí umáinowárariŋigíárini? Segí ámá imíó mixí umáinowárariŋigíáwa sía yopariŋimi niwiápínimearo yariŋí re seaipíríárini, 'Nene ámá wo imíó mixí umáinowárariŋagi niwiniŋane "Ení eáninjí Gorixoyá tñi e yarini." rinariniŋwá enjagi nání seyíné pí nání Jisaso axípi yariŋagi niwiniŋíná xwiyíá nimeariro "Ení eáninjí oboyá tñi yariŋini." urigíawixini? Yariŋí e seaipíríárini. ²⁰ Nioni ení eáninjí Gorixoyá tñi imíó mixí umáinowárariŋagi aí seyíné 'Gorixo xío xegí xwióxíyo míméámí neri neameŋweaníápi rixa rimónini?' miyai-wiariŋoi. Ámá yeáyí neayimixemeanía nání uowaré-napinío, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo rixa nene tñi rimóniŋwini?' miyai-wiariŋoi." nuriri ²¹ ewayí xwiyíá ámi bi ripi uriniginini, "Ámá ení riŋí wo éwaikí oxá nayiri nitiri awí meŋweanáná ámá wo xegí aníyo nípáwiri amipí wí íwí meapaxí menini. ²² E neri aí ámá ení riŋomi nimúrori omi seáyi e imóninjí wo nibiri mixí wimiriŋiŋi neríná xopirárí niwiri amipí nñi mixí nání maxiriŋíyí nurápináná amipí oyá nñi eni rixa nurápiri yaní niwia wariŋirini." Jisaso ení eáninjí xíoyá oboyápmi múroŋagi nání ewayí xwiyíá e uriniginini.

²³ Ámá wí ámáyí nñi Jisasomi diŋí wíkwíroro xédiro epírrixiniŋi pírfí rakiámí waniro yariŋigíáyí nání ewayí xwiyíá ámi bi nuriri re uriniginini, "Ámá nioni tñámini mimónigíáyí, ayí nioni tñi mixí imóniŋwáyirini. Ámá nioni tñi sipisipí awí meaáripa yariŋigíáyí, ayí sipisipí xídíxídwárí yariŋigíáyirini." uriniginini.

Ewayí ikaxí imíó xegí wíniyo wirimeaní nánirini.

²⁴ Ámá ayí "Nene Jono nearáná saniŋí onimiápi ner-ane aiwi imíó xixéroariŋí róninjí imónaniginini." oyai-wípoyniri ámi xixewisí ikaxí bi nuriri re uriniginini, "Imíó xixéroariŋíyí mixí umáinowáráná ámá womi píni niwiárimí nuríná iniigí mayími ge ge sá oŋweáminiri nemiŋ píá nimeginiméisáná re yaiwiáriŋirini, 'Gí ámi aní axí píni niwiárimí biŋaé nání oumini.' niyaiwimi ²⁵ nuri aní rixa sífí peáriniri pírániŋí imixáriniri yárinijagi niwiniŋi sini anéá imóniŋagi niwiniŋi nání ²⁶ ámi nuri imíó wé wíwimi dání waú íwí neróná xíomi seáyi e múroro egíáyo niwiriŋiméami nuro axomi

nixixéroro e ηweaarigíáriní. Xámi sipí imónago aí ínáyí aga sipí ikeamóniñíriní." uríñiginí.

Yayí winipaxíyí nání uríñí nánirini.

²⁷ Xwiyá api uraríná apixí wí ámá e epíroyí egíáyo dání ríaiwá re uríñiginí, "Apixí joxi nixixiriri amíñí siapíñí Gorixoyá diñí tñí yayí winipaxíriní." uríñí aí ²⁸ o re uríñiginí, "E wí niyaiwiri miripani. Ámá giyí giyí xwiyá Gorixoyá aríá wiro axípi ero yarigíáyí ámá ayíni Gorixoyá diñí tñí yayí winipaxíriní." uríñiginí.

Ekíyíñí bí nání rixíñí urigíá nánirini.

²⁹ Ámá obaxí Jisaso tñí e epíroyí enáná sini wíni wíni epíroyí yaríñagía o re uríñiginí, "Isireriyíñé, agwi ηweagíáyíñé íwí néra nuro aríki yarigíáyíñé, emimí nání seaimónariñagi aiwi nioni emimí wí miseaíwapiyi-pa neri aiwi ná bini Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonao yagípiní seaíwapiyimíáriní. ³⁰ Eníñá Gorixoyá wíá róki-amoagí Jonaoyí riniño —O síá wiyá wiyi piyíñíñí nimóniri peyí agwíyo weagorini. O ámá aní yoí Nini-payi riniñíyo ηweagíáyo Gorixoyá símimajíóníñí wi-ñépa ámá imóniñáoni ámá agwi ηweagíáyíñé Gorixoyá símimajíóníñí seainiñí. ³¹ Gorixo ámá niyoni mí ómómiximí eníáyimi apixí eníñá Sibayí aníyo menweagí —Í mixí ináyí Soromono niñíá seáyí e nimóniri ririmí yaríná aríá wiminiri nání aní aga ná jíami dání biñirini. Í ámá woní Soromononi seáyí e imóniñáoni re éfí nírómáná searariñagi aiwi seyíñé aríá mñinariñagía nání í síá ayimi niwiápíñimeari xwiyá seameáriníáriní. ³² Ámá eníñá aní yoí Ninipayi riniñíyo ηweagíáyí —Ayí Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonao Gorixoyá xwiyá wá uriméáná ayí wigí íwí egíapi ríwímini nimamoro nisaníro ηweagíáyíriní. Ayí ámá wo Jonaomi seáyí e imóniñáoni re éfí nírómáná searariñagi aiwi seyíñé aríá mñinariñagía nání ámá ayí síá Gorixo ámá niyoni mí ómómiximí eníáyimi niwiápíñimearo xwiyá seameáriníáriní." uríñiginí.

Ewayí ikaxí ramixí nání uríñí nánirini.

³³ O xwiyá Gorixoyá ramixíñíñí imóniñagi nání re ríñiginí, "Ámá wo ramixí nimixárómáná aní sakwí-maníyo tariñímani. Sixí wá nimeari upikákwíarariñímani. Nimixárómáná ámá íwiapíá giyí giyí wíá óniñagi síñwí winipíri nání íkwiañwíyo seáyí e ikwiárarariñíriní." nuriri ³⁴ re uríñiginí, "Segí síñwí eni uyíwíñíñí imónini. Segí síñwí tñí píraníñí naniro wé róniñí nerónáyí, diñí nañíni aumaúmí niníro segí xwioxíyo wíáñíñí ókímixinaríñoi. E neri aiwi segí síñwí tñí íwí nání naniróná segí xwioxíyo síáñíñí yimixinaríñoi. ³⁵ Diñí nañíni aumaúmí niníro segí xwioxí wíáñíñí seaókiariñípi supikíniniginiri diñí tñí éfírixini. ³⁶ Segí xwioxíyo síá wí miyini wíáni nókiáriníñá uyíwí wíá

seaókiariñípiñí segí xwioxí níní wíá seaókiaríníáriní." uríñiginí.

Parisiowami xwiyá umeáriní nánirini.

³⁷ E nuríísáná enáná Parisi wo "Gí aníyo aiwá onaiyi." nuriri nipemeámi úáná Jisaso nuri aiwá nipíre éfí ηweañáná ³⁸ Parisio Jisaso xámi wé piáxíñíñí eañí nání wigí yarigíápa wé iniigíyo igwíá miwíró aiwá nipíre éfí ηweañagi niwiniri ududí yaríná ³⁹ Jisaso re uríñiginí, "Parisioyíñé íwí mearo ríá kíroo yaníro moarigíápi segí xwioxíyo sini magwí enáná kapixí tñí pírerixí tñí igíá nearínaniñí kiyí bíariwámi dánini kwíri-narigíoyíñéxini. ⁴⁰ Majimajíá ikárinarigíoyíñé 'Bíariwámini imixariño íniriwámini mimixiñíriní.' riyai-wariñoi? ⁴¹ Amípi soyíñé íá xirigíápi ámá uyípeayíyo ayá nurimixiro arirá niwiro mini wíánáyí, soyíñé igíá neániróníñí imónipíñíáriní. ⁴² Parisioyíñé aweyi! Síá wiyi soyíñé majíá seaóriníáriní. Gorixo xeaniñí ríá tñí seaikáriníá enagi nání diñí sipí oseainini. Soyíñé aiwá nimiróná aníñí miní yíyí tñí aí tñí siyó amípi píraníñí íá níroo ríxa wé wúkaú imónáná wo Gorixomi mini niwiro aí ámáyo wé róniñí wiarigíáyí píni wiáiro Gorixomi diñí sixí muyípa ero yarigíoyíñéxini. Soyíñé aiwá onímiápia aí segí aníñí miní yarigíá jéapi píni miwíáripa ero ámáyo nañí mimixípa yarigíápi eni ero neri síñwíriyí, nañí imónimiriñí eníriní. ⁴³ Parisioyíñé aweyi! Síá wiyi soyíñé majíá seaóriníáriní. Soyíñé rotú aníyo ámá síñwí oneanípoyiniri símí símí e ηwearo makeríáyo awí eánarigíe ámá yayí 'Ámináoixini.' on-eanípoyiniri emero 'Oyaneyi.' seaimónariñagi nání Gorixo xeaniñí seaikáriníáriní." uríñiginí. ⁴⁴ Ámá níní Parisiowami niwiniríná "Nañowarini." yaiwariñagía niwiniri awa wigí íwí yarigíápi ámá piyí xwáripáyo ínimi wení yapí imóniñagi nání re uríñiginí, "Aweyi! Síá wiyi soyíñé majíá seaóriníáriní. Soyíñé ámá piyí tigíe xwíá emadiróniñáná ámá 'Ámá piyí tigíeriani?' miyaiwí maiwí pwarigíéñíñí imónigíoyíñériní." uráná ⁴⁵ ηwí ikaxí eániñípi mewegíá wo niwiápíñimeari re uríñiginí, "Nearéwapiyariñoxini, Parisiowami e nuriríná none eni ikayíwí neamearariñíriní." uríñí aí ⁴⁶ Jisaso ηwí ikaxí eániñípi mewegíáwa ámáyo aníñí miní sekaxí "E éfírixini. E éfírixini." nuriro aí wiwaníjowa wí miyarigíá enagi nání re uríñiginí, "Nwí ikaxí eániñípi mewegíoyíñé eni aweyi! Síá wiyi soyíñé majíá seaóriníáriní. Soyíñé ámáyo sañí xwé ayá wí niwik-wíáiro aí sewaniñoyíñé sañí xwé api iwamíó mimíeyoarigíoyíñé enagi nání Gorixo xeaniñí seaikáriníáriní. ⁴⁷ Soyíñé Gorixoyá wíá róki-amoagíáwami segí aríowa pikíarigíáyo xwáripáyo aníñí miní míá imixarigíoyíñéxini. ⁴⁸ Soyíñé e neriñípi dání ámáyo áwaní réniñí urariñoi, 'Negí aríowa Gorixoyá wíá rókiamoagíáwami nípikiáriníóná apání yagíá enagi nání wigí xwáripáyo míá

imixariŋwini.' Éniŋí urariŋagá nání Gorixo xeaniŋí seaikáriníárini. ⁴⁹ Ayináni Gorixo diŋí neŋwiperi soyíné nání xixeni re riŋinigini, 'Nioni wía rókiamoarigá wami tñi xwiyá wá urimearigá wami tñi uowáraná ayí wíyo pipikímí ero wíyo mixí xídwárapiro epíríárini. ⁵⁰ Wía rókiamoagá niyoni nioni anína imixiri xwía imixiri enína e enaé dání nipikía bíagá nání áamá agwi ŋweagáýíné nioni ení seameámíárini. ⁵¹ Aiboríomi xámi xiráo Keno pikiŋe dání nipikía nibásaná yoparí nioniyá wía rókiamoagá Sekaraiaomi pikigáwixini. Omi nioni nání íkwianŋwé ridiyowá yaniro ikwikwiárimí yariŋé midáni enána gí aní awawá "Nwíárini." riniŋe midáni enána áwinimi e pikigíorini. Omi pikigíe nání oxé apixí agwi ŋweagá tiyíné nioni ení seameámíárini.' Gorixo e riŋíárini." uriniŋigini. ⁵² Nwí ikaxí eániŋípi mewegáwa áamá Gorixo "Oépoŋi." wimónariŋípi mimiwialíki wiarinagá nání xixewisí ikaxí re uriniŋigini, "Nwí ikaxí eániŋípi mewegíoyíné aweyi! Soyíné amipí Gorixo 'Áamá owíwapiyípoŋi.' wimónariŋípi miwíwapiyipa yarinagá nání sá wiyi soyíné majá seaóriníárini. Soyíné kí aní nijá nání miriniŋiwá nání íá nixiráiro aí sewaniŋoyíné wí níkwiro mipáwipa ero áamá nipáwianiri éáyó soyíné pírí mákímí wiro yariŋíárini." e nuríásaná ⁵³ aní e píni niwíárimí nuri emearíná re egáwixini. Nwí ikaxí eániŋípi mewegáwa tñi Parisiowa tñi wigí xwioxíyo dání ría ápiáwiniŋí niweri omi símí tñi uriro amipí obaxí wí nání yariŋí wiyiro neróná ⁵⁴ "O xwiyá sipí ŋwí ikaxí eániŋí xixeni mimóniŋí bí ráná xwirixí oumeaneyi." niriŋiro aría wiaxidigáwixini.

"Naŋí ero sipí ero mepani." uriniŋí nánirini.

12 Áamá oxé apixí obaxí ayá wí epíroyí niyáriróná xokirípi inaríná Jisaso xegí wiewisariŋowa Parisiowa seáyi e nimóniro sipí yayiro naŋí yayiro yariŋíápa awa eni e epíriniŋiri awami xámi re uriniŋigini, "Soyíné bisíkerá yisí (Bisíkerá sini siŋí enána yisí onimiápi tía aiwi nimini íkwianŋwé eapínariŋíárini.) Soyíné bisíkerá yisí Parisiowayá nání wáyí nero emépoŋi. Wigí naŋí ero sipí ero yariŋíápi nání searariŋini." nuriri ² awa sipí ero naŋí ero mepa oépoŋiniri re uriniŋigini, "Amipí agwi ínimi imóniŋíyí ríwéná siŋáni imóniŋíárini. Amipí ínimi nimóniri yokwarimí iníŋíyí ríwéná áamá néni nijá imónipíríárini. ³ Pí pí xwiyá árwiyimi yumí ikaxí riníáyí eni áamá néni ikwáwiyíná aría wipíríárini. Pí pí xwiyá aní náyo ínimi dání ikeagigwí riníáyí ríwéná aní seáyiyo niŋweámáná áwaní rowiáropíríárini." uriniŋigini.

Wáyí wipaxo nánirini.

⁴ O re uriniŋigini, "Gí níkwimixiniri emearigíoyíné, nioni re searariŋini, 'Segí waráyini seapikiarigáwa nání wáyí mepani. Diŋí eni seaxekwapaxí meŋagi nání

ayí nání wáyí mepani.' searariŋini. ⁵ Áamá wáyí wipaxo nání nioni áwaní osearimini. Ayí Gorixorini. O áamáyo nipikímáná xewaniŋo diŋí eni niseaxekwapiri ría aníŋí weariniŋyo seaikéaripaxí enagi nání wáyí omi wíriniŋini. Oyi, o nání aga wáyí wíriniŋini." uriniŋigini. ⁶ Áamá ayí diŋí "Gorixo ámaéne nání anipaxí diŋí moariŋíárini." oyaiwípoŋiniri re uriniŋigini, "Áamá mak-eríayo nání nuri iní siríkwá wé wú núni bí neríná niŋwí ría niŋípia biaú tñi bí yariŋíárini. Iní apia aga onimiápia nání aiwi Gorixo wí diŋí peá nimori aría ikeamoariŋímani. ⁷ Seyíné nání eni Gorixo wí aría ikeamoariŋímani. Segí miŋíyo díá aí arari weníyí nání o nijíárini. Gorixoyá siŋwíyo dání seyíné iní onimiápia tñi xixeni mimóniŋagá nání wáyí bí mepani." nuriri ⁸ re uriniŋigini, "Nioni re searariŋini, 'Áamá go go áamáyo siŋwíyo dání anani 'Jisasomi xídariniŋoniriŋini." uriniŋo nání áamá imóniŋáoni niweapiríná o nání eni Gorixoyá aníŋajíyá siŋwíyo dání "Gí ámaorini." rimíárini. ⁹ E neri aiwi go go áamá nání wáyí neri siŋwíyo dání "Jisasomi muxídariniŋoniriŋini." uriniŋo nání nioni eni Gorixoyá aníŋajíyá siŋwíyo dání "Gí ámaomani." rimíárini.' searariŋini." nuriri ¹⁰ re uriniŋigini, "Áamá go go áamá imóniŋáoni yariŋápi nání xwiyá sipí nimeariri aiwi anani Gorixo yokwarimí wiipaxíriní. E neri aiwi go go Gorixoyá kwíyí yariŋípi nání 'Ení eániŋí Setenoyá tñi yariŋi.' niriŋi riperirí numearirínáyí, Gorixo anani yokwarimí wiipaxí menini." nuriri ¹¹ re uriniŋigini, "Áamá wí íá niseaxero rotú aníyorani, gapimanowa tñi erani, áminá neameŋweagáwa tñi erani, nimeámi niseaurónáyí, 'Arige xwiyá wákwínaníwini?' niyaiwipa nero ayá síwí misearopa éirixini. Ayí ripi nánirini. Sa axíná Gorixoyá kwíyípi xwiyá soyíné uripírípi seaíwapiyini enagi nání wáyí mepa éirixini." uriniŋigini.

Ewayí ikaxí amipí mimúroniŋí wo nánirini.

¹³ Áamá e epíroyí egíyí wo Jisasomi re uriniŋigini, "Nearéwapiyariŋoxini, amipí ápo niŋeríná nitimi péŋpi gí ráro xegípi íkwínaroiŋagá nání 'Dixí rigwáo tñi píraníŋí yaŋí menípiyi.' urei." uríagi aí ¹⁴ o re uriniŋigini, "Áamáoxini, áamáyo xwirixí méwiniginiŋi go niŋípeáŋiri? Go awagwíyá amipí yaŋí oeameniri niŋípeáagi nání niriŋiniŋi?" omi e nurimáná ¹⁵ áamá niyoni re uriniŋigini, "Segí iyá íá amipí diŋí niyimiŋí imóniŋípi seaiapipaxí menini. Xwé ayá wí tñoxi aiwi wí diŋí niyimiŋí imóniŋípi siapipaxí menini. Ayináni amipí naŋí siŋwí íwí niwiniŋíná 'Nioni meapaxíriní.' yai-wiarigápi nipini eni nání wáyí oseainini. Seyíné iyá íá amipí nánini diŋí ikwíropíriniŋiri searariŋini." nuriri ¹⁶ ewayí xwiyá ripi uriniŋigini, "Áamá amipí mimúroniŋí woyá omiŋíyo wití aiwá xwé píripírí iníŋagi niwiniŋiri ¹⁷ diŋí neyírori re yaiwiniŋigini, 'Ari eminiŋéini? Aiwá píripírí iníŋí tñi timi nání gí aní apáni menini.' niyaiwiri ¹⁸ re riniŋigini, 'Re oemini. Aní aiwá nání miriniŋíyí

emi pipinamí niyárimáná ámi aga xwé wiwi wiwá nimira numáná gí wité aiwá níni t́ni amipí nioniyá t́ni anj́ iwiwámí nita úimigini. ¹⁹ E niyárimáná níwanijoni re ŕimigini, "Gí amipí níni rixa déroni. Aiwá xwiogwí fá ropaxí náni miwenini. Anani kikiá jweari aiwá niri in-iiigí niri neri yayí éimigini." ŕimigini. ' riníagi aí ²⁰ Gorixo omi re urinjigini, 'Majimajjá ikárinarij́ roxini, śá riyimini joxi rixa níperíni. Nipéáná dixí amipí píranij́ t́ij́pi go meaníáriní?' urinjigini." Ayo e nuriri ²¹ re urinjigini, "Ewayí xwiyá api ámá Gorixo náni dij́ mímopa nero 'Amipí xewanijoni nigí wíni wíni nimeaayiri otimini. yaiwiarigíyáí nánirini. Ámá e yariigíyáí amipí wí mimúronijagi aiwi Gorixoyá síjwíyo dáni uyípeayí imónariigíyáíriní." urinjigini.

Aiwá t́ni aikí t́ni náni ududé winarij́ náni uréwapijij́ nánirini.

²² O xegí wiepisarij́yo re urinjigini, "Ámá e yariigíyáí amipí wí mimúronijagi aiwi Gorixoyá síjwíyo dáni uyípeayí imónariigíyáí enjagi náni re seararijini, ' "Arige píranij́ jweariréwini?" níriro aiwá nípéri náni ududé mepa ero waráyo aikí yínipéri náni ududé mepa ero érixini.' seararijini. ²³ Ayí ripi nánirini. Segí wára j́ayá aikíyo múronini. Dij́ j́ayá eni aiwáyo múronini. ²⁴ Soyíné ámi inj́ áwí náni dij́ moríni. Inj́ awa aiwá omij́ nero mianariigíámani. Wigí aiwá nimimi nuro anj́yo tipíráyáí eni anj́ wí mimirini. E neri aí Gorixonini míni wiarinj́ini. Soyíné dij́ re riyaiwarijoi, 'Inj́yo mimúronijagwí náni Gorixo none náni eni aiwá neaimixiyipaxomani.' riyaiwarijoi? Oweoi, dij́ e wí mímopa époyi. ²⁵ Ámá 'Sepiá ámi bi oimónimini.' niyaiwiri ududé éo sepiá ámi bi imónarij́rani? Oweoi! ²⁶ Soyíné eni api aí wí mepaxí nerínáyáí aikí t́ni aiwá t́ni náni pí náni ududé yarijoi? ²⁷ Soyíné adowayí náni dij́ moríni. Niyapiríná xegí iyíá óí eari aikí yiri yarij́mani. E neri aiwi enj́ná negí mixí ináyí Soromono okiyá níni meárinijono nerínáyáí adowayí yapí awiaxí e imónagímani. ²⁸ Gorixo adowayí t́ni aráyo —Ará agwi enj́yo anani niyoaro śá wiyimi ŕá ikeáripíráyáíriní." urinjigini. Awa "Gorixo ará náni ayá śwí muroarinini." oyaiwipoyiniri e nuriri re urinjigini, "Gorixo adowayí t́ni aráyo okiyáinj́ yarijagi náni soyíné eni anj́paxí aikí e seayiriniáriní. ²⁹ Ayináni soyíné iniiigí t́ni aiwá t́ni náni 'Pí naniréwini?' níriro ududé néra mupa érixini. ³⁰ Gorixomi mixídipa yariigíyáí api náni anij́ miní nero meaniro yariigíáriní. E neri aí segí ápo Gorixo soyíné api nipini aiwáraní, aikíraní seainarijagi náni nij́áriní. ³¹ Api meaniro náni mepa ero Gorixo xó xegí xwioxíyo míméámí neri seamenjweané páwipírini náni amipí xó wimónarij́pi ero nerínáyáí, Gorixo anani api nipini nisealiníáriní." urinjigini.

"E e nerínáyáí, amipí nanj́ wí anj́nami awíninj́ eaárarinjoi." urinj́ nánirini.

³² Awa xwíá t́yo niñjwearíná wigí amipí xwé menjagi náni wáyí epírixiniri re urinjigini, "Seyíné sipisipi mí-aúrará inigíyáí yapí imónigíyáiné, segí ápo Gorixo xwioxíyo míméámí neri seamenjweané páwírixiniri wimónarijagi náni wáyí mepa érixini. ³³ Segí iyíá fá amipí nigwí náni bí nero nigwí meáíyáí ámá uyípeayí imónigíyáyo arirá wianiro náni míni wírixini. E nerínáyáí, amipí anj́nami ayá rimixarigíápininj́ tarijoi. Anj́nami amipí wí anj́pá imónarij́mani. Íwí yariigíyáí wí páwipaxí mimónini. Ípikwiyé eni wí amipí xwiríá ikixepaxí mimónini. Ayináni xwíá t́yo amipí wíni wíni nimeaayiri mitipa neri ámáyo ayá nurimixiri arirá níwirínáyáí, anj́námíni anij́ wené awíninj́ eaárarinjoi. ³⁴ Segí amipí nanj́ ayá rimixarigíápi xwíá t́yo wenánáyáí, ayé xwíá t́yo náni dij́ mopírááriní. Anj́nami wenánáyáí, Gorixo t́nj́ e náni mopírááriní." urinjigini.

Ewayí ikaxí omij́ wiariigíá nanj́yí nánirini.

³⁵ O gí wiepisarij́yáí wé níroniro jweárixiniri ewayí xwiyá re urinjigini, "Ámá xináiwáninj́ nimóniro omij́ wiariigíáwa wigí boso náni 'Aiwa apixí meánini náni imixarigíápi gíná píni níwiárimí binirfeninjoi?' niyaiwiro rapirapí írinj́yo kíkiyinigíú níkiroro nípimoániro arerixí níyíniro uyéwí nímixároro o níremori wáí e dáni wakwí óráná apaxí mé ówanj́ íkwianeyiniro xwayí naniri jweaarigíápa seyíné eni e érixini. ³⁷ Boso níremori omij́ wiariigíáwa sá miwé wé níroniro jweanagá níwinirínáyáí, awa yayí winipaxírini. 'Boso omij́ wiariigíáwa wé níroniro jweanagá níwiniri xewanijono rapirapí níkirori arerixí níyíniri "Aiwa narigíe éí jweápoyi." nuriri aiwá míni níwia uninjoi.' seararijini. ³⁸ O áriwegíyorani, isáyorani, níremori xegí omij́ wiariigíáwa siní wé níroniro jweanagá níwinirínáyáí, awa yayí winipaxírini." urinjigini. ³⁹ Ewayí xwiyá ámi bi nuriri re urinjigini, "Ripi eni náni dij́ mópoyi. Anj́ iwámí xiáwo íwí meani bino náni 'Śá riyimi bininjoi.' niyaiwiri síjwiriyé, awí niñjweari íwí meano opáwiniri síjwí níwinipa eminiri enj́riní." nuriri ⁴⁰ re urinjigini, "Seyíné eni wé níroniro jwearíni. Śá ámá imónijáoni náni 'O níweapinimeninjoi.' yaiwíáyimi níweapimíáriní." urinjigini.

Ewayí ikaxí bosíwo nánirini.

⁴¹ Pitao re urinjigini, "Ámináoxini, ewayí xwiyá api rarij́pi nearéwapiyarijnoneni náni rirarijini? Ámá niyoní eni náni rirarijini?" uríagi ⁴² Jisaso ámi ewayí ikaxí urimiri náni yarij́ re winijigini, "Omij́ wiarij́ wo xegí bosoyá xwiyá aríá níwiri dij́ nenjwiperi nerínáyáí arige imónini? O re imónini. O omij́ ripi náni bosíwo oimóniri xegí boso rípeanjorini. O xegí bosoyá omij́

wiariḡíáyo umeiri aiwá yaní umeiri yariḡorini. ⁴³ Boso ami dání nibiri xegí bosiwó xámi yagípa sini axípi píraniní yariḡagi niwiniḡíná bosiwó yayí winipaxírini. ⁴⁴ Nepa searariḡini. O píraniní yariḡagi niwiniḡíná xegí omiḡí níní eni onimeiniri rípeaníáriní. ⁴⁵ E neri aiwi bosiwí axo 'Gí boso yapapíni binimeniḡoi.' niyaiwiri omiḡí wiariḡíáwami t́ni omiḡí wiariḡíáwami t́ni iwanḡí niméperi aiwá niri iniḡí niri nemáná papikí nerínáyí ⁴⁶ 'Boso nibinimeniḡoi.' niyaiwiri yariḡíyimi śá xío biniyimi majíá nimóniri yariḡíyimi boso rixa nirémónapiri re eníáriní. Bosiwomi miḡí niwákwiri ámá aríki yariḡíáyí t́ni wáriníáriní. ⁴⁷ Bosiwí go go xegí boso wimónariḡipi náni niḡíá nimóniri aiwi píraniní mimixipa neri wé níróniri miḡweapa nerínáyí boso nibiríná iwanḡí ripi ripi eámeámé eaayiníáriní. ⁴⁸ E neri aiwi bosiwí go go xegí boso wimónariḡipi náni niḡíá mimónipa neri sipí o iwanḡí eapaxí bi nimixirínáyí, boso nibiríná iwanḡí onimiápi weaaníáriní. Ámá níní amipi xwé wí wíáyí ríwéná ayí eni xwé urápipíríáriní. Gorixo eni ámá gomi xegí omiḡí wiini uriḡíyí náni ríwéná yariḡí re winíáriní, 'Omiḡí nioni siapiḡáyí xixeni eḡírani?' uriníáriní." Jisaso xegí wiepisariḡíyí xío miḡweaḡáná úrapí néra upírixiniri diḡí mórixiniri ewayí xwiýá api uriḡiniginí.

"Ámá xepixepá rónipíríá náni biḡáonirini." uriḡí nánirini.

⁴⁹ O re riḡiniginí, "Nioni ámá xwíá t́yo ḡweaḡíáyo xeaniḡí Gorixoyá ríániḡí wikeaárimíá náni biḡáonirini. 'Xeaniḡí api ápiáwiniḡí rixa wémiriní neri siḡwiríyí, ayí naḡírini.' nimónariní. ⁵⁰ E neri aiwi xeaniḡí ámá iniḡí waxí márómiriníániḡí yariḡipi nioni nímeaníáriní. Sini minímeapa eḡagi náni diḡí ŕá nixearini." Jisaso xíomi pikipíríá eḡagi náni e nuriri ⁵¹ re uriḡiniginí, "Nioni náni 'O ámá niyoni piýá wírímíáriní biḡorini.' riniaiwiariḡoi? Oweoi! Ámá nioni diḡí ninikwíro ro yariḡíáyí t́ni uyíní yariḡíáyí t́ni xepixepá róníáriniri biḡáonirini. ⁵² Ríná dání ná ríwíyo eni aḡí ná wiwámi dání ámá wé wú axíyí imóniḡagi aiwi xwiýá nioniyápiimi dání xepixepá níróniro midáni waú imóniḡáná midáni waú wo imóniníáriní. ⁵³ Xano t́ni xewaxo t́ni xepixepá róniri xináí t́ni xemiáí t́ni xepixepá róniri xíáí t́ni xewaxomi xiepí t́ni xepixepá róniri néra upíríáriní." uriḡiniginí.

Símimajíóniḡí imóniḡipi náni uriḡí nánirini.

⁵⁴ O ámá oxí apixí e epíroyí eḡíáyo re uriḡiniginí, "Seyíné sogwí weariními dání agwí yapariḡagi niwiniḡíná 'Rixa iniá yaparini.' rariḡíápa nepa eaariḡírini. ⁵⁵ Imiḡí dami dání eni barinḡagi niwiniḡíná 'Agwi ríná ŕá síniniḡoi.' rariḡíápa nepa ŕá sínariḡírini. ⁵⁶ Naḡí ríro sipí ríro yariḡíoyíné, agwí tiri imiḡí eri yariḡagi niwiniḡíná anani 'E imóniniḡoi.' xixeni rariḡíá aiwi amipi nioni símimajíóniḡí imixariḡapi siḡwí ni-

naníro 'Ayí Gorixo ripi náni siwá ŕa neaiarini?' miyai-wiariḡíáyínéxini.

Ewayí ikaxí ámá xwiýá rimearino nánirini.

⁵⁷ "Sewaniḡoyíné amipi sipí imóniḡíyí naḡíni eye-yírómí eríní." nuriri ⁵⁸ ewayí xwiýá ripi uriḡiniginí, "Ámá wo omi xwiýá omearaminiri joxi t́ni xwirixí yaniri sirimeááná sini óí e nuríná o t́ni xwiýá nimixiniri omi píraniní piýá wíríníni. E miwipa nerínáyí, o xwirixí meariḡo t́niḡí e náni íá níríxémi nuri xwirixí níríméísáná eḡáná xwirixí meariḡo joxi íá níríxiriri porisí womi mini wíáná o gwí aḡíyo riḡwirárininí. ⁵⁹ Joxi niḡwí yoparípi niroari niroayírónirínáyí, gwí aḡíyo dání niḡyearíní. 'E mepa nerínáyí, aniní e ḡwearíáriní.' searariḡini." Jisaso ayí "Xwirixí meariḡo Gorixoríani?" yaiwiro śá o ámá niyoni mí ómómiximí eníáyi sini mimóniḡáná "Nene diḡí niyaikiroane omi diḡí owikwíroaneyi." yaiwiro oépoyiniri ewayí xwiýá e uriḡiniginí.

"Nisaníro mepa nerónáyí, nikeamónipíríáriní." uriḡí nánirini.

13 Jisaso ámá e epíroyí eḡíáyo sini uréwapiyaríná ámá wí niwíápinimearo áwanḡí re urigíawixini, "Émáyí gapímaní Pairato porisí wami uowáraná awa aḡí Gorixo náni ridiyowá yariḡíwámi nuro ámá Gariri piropenisíyo dánḡí wí ridiyowá yaríná pipikímí eḡíawixini." uríagíá ² o re uriḡiniginí, "Seyíné 'Gariri dánḡí ayí rikikíríó néra nuróná ámá niyoni múróniḡíá eḡagi náni e pikigíawixini.' riyaíwariḡoi? ³ 'Oweoi, seyíné íwí yariḡíáyí ríwímíni nimamoro misanipa nerínáyí, seyíné eni axípi éniḡí aníniḡíríáriní.' searariḡini. ⁴ Ámá 18 ayí aḡí ripiḡwíá wiwá ipí xegí yoí Siroamiyi rininíwá t́niḡí e nipineamioari ámá apimi pikiḡíyí náni seyíné re riyaíwariḡoi, 'Ámá ayí rikikíríó néra nuro ámá Jerusaremi ḡweaḡíá wíniyí niyoni seáyi e múróniḡíá eḡagi náni aḡí iwá nipiérori pikíniginí.' riyaíwariḡoi? ⁵ Oweoi, seyíné íwí yariḡíáyí ríwímíni nimamoro misanipa nerínáyí, seyíné eni axípi éniḡí aníniḡíríáriní." Ámá e epíroyí eḡíáyí "Xixeni e neaímeaníáriní." oyaiwípoyiniri e uriḡiniginí.

Ewayí ikaxí íkíá pikína nánirini.

⁶ E nuriríná ewayí xwiýá ripi uriḡiniginí, "Ámá wo xegí wainí uraxí omiḡíyo íkíá pikí íwí nurárimáná ríwéná sogwí diminiri nibayiri aí péá meḡinayiniginí. ⁷ Péá niḡeḡinayiri náni xegí omiḡí ayí wiariḡomi re uriḡiniginí, 'Íkíá rina xwiogwí waú womi nioni sogwí náni nibiri péá meḡinayíáriní. Ná miwearinína íkwapiní meaarini. Emi rómoárei.' uráná ⁸ o re uriḡiniginí, 'Ámináoxini, ámi xwiogwí ro xe opweni. Ná weni náni pipiḡíyo ará niyárimáná xwíá piýí wiáromíni. ⁹ Xwiogwí wíomi ná wéagi niwiniḡínáyí, ayí naḡírini. Ná miweḡagi niwiniḡíná nrori emi mórixini.' uriḡiniginí."

Jisaso áamá ayí “Nene íkíá pikí anánínjí imóninjagwi nání ríá neararíní?” oyaiwípoynírí ewayí ikaxí e uríinjigini.

Aníjé ríkwíníjímí nanjé imixínjé nánirini.

¹⁰ Jisaso sabaríá wiyimi rotú anjéyo níjweámáná áamáyo uréwapiyaríná re enjiginini. ¹¹ Apixé wí —Í imíó díjé xixéorinjagwi nání aníjé simixé neri nírkwíniri emearíná xwiogwé wé wúkaú síkwé wú enáná ámi wéúmi dánjé waú wo múroñjirini. Éí ropaxé wiarínjimaní. ¹² Í e njweanjagwi Jisaso níwiniríná “Eini.” nuriri re uríinjigini, “Ineyi, simixé siarínjépi ríxa píni ríwíárínojí.” nuriri ¹³ wé seáyi e ikwíaráná re enjiginini. Í éí píráníjé nírori Gorixomi yayí seáyi e umenjiginini. ¹⁴ E éáná rotú anjé menjweanjo Jisaso Sabaráyo apixími nanjé wimixíjagwi nání wikí díjé níwíawiri áamá e epíroyé egíáyo re uríinjigini, “Síá wé wéúmi dánjé wiyi omínjé nání imónini. Síá ayo Jisaso nanjé seaimixínjá nání bíríní. Sabaráyo mibípa eríní.” uríjagwi aiwí ¹⁵ omi Jisaso mixé nuriri re uríinjigini, “Nanjé eri sípí eri yarigíoyíné, Sabaráyo aí burímákaú tñni dogí tñni wigí anjéyo nípáwiri níkwéami iníjé oníniri iníjé tñjé e nání níméra mupa yarigíarani?” Ayí Sabaráyo wigí burímákaú nání díjé nímore aí áamá nání díjé mímoarínjagwá nání e nuriri re uríinjigini, ¹⁶ “Apixé rí Ebírámo yá íwíáríawéyí wírini. Seteno simixé api níwiri gwíníjé jírínjagwá xwiogwé 18 múroñjirini. Ími Sabaráyo gwíníjé níwíkwéari nanjé níwimixiríná nípikwini míyarínini. ríníawíaríní?” uraríná ¹⁷ omi wikí díjé wíawíáwa ayá winíinjigini. Ayá winaríná áamá oxí apixé e epíroyé egíáyi amípí ayá ríwamónipaxé Jisaso yarínjépi nání yayí seáyi dání néra ugíawixini.

Ewayí ikaxé masité siyí nánirini.

¹⁸ O áamá obaxé díjé níwíkwéropa yarínjagwá níwiniri re ragírini, “Nioni ewayí xwíyá bí pípi nírirí Gorixo xwioxíyo mímeámí neri seamenjweaníjépi ‘Ripíníjé imónini.’ rímíni?” nuriri ¹⁹ re uríinjigini, “Api masité siyíníjé —Masité aiwá xegí siyí aga onímíarini. Api masité siyíníjé imónini. Áamá wo masité siyí nímeari xegí omínjéyo moáráná nerápirí íkíá nímoníri peyíaná injé níbirí ápaxíyo yéwé tíjínigini.” uríinjigini. Áamá “Agwí Jisasomi áamá obaxé díjé níwíkwéropa yarínjagwá aiwí idáná obaxé díjé wíkwéropíríarini.” oyaiwípoynírí Jisaso e uragírini.

Ewayí ikaxé yisí nánirini.

²⁰ Ewayí xwíyá axípi ámi bí re uríinjigini, “Arige nírirí Gorixo xwioxíyo mímeámí neri seamenjweaníjépi ‘Ripíníjé imónini.’ rímíni?” nuriri ²¹ re uríinjigini, “Api yisíníjé —Yisí bisíkeríá síní sínjé enáná bí onímíarí iními táná yarínjépi nípíni íkwianjé eapínarínjépi. Gorixo xwioxíyo mímeámí neri seamenjweaníjépi yisíníjé imónini. Apixé wí bisíkeríá síní sínjé díramixé xwé wámi

sixé ínínjagwá yisí bí nímeari íními táná níminí íkwianjé eapínarínjépi.” uragírini.

Ewayí ikaxé óí onígíyíkwi nánirini.

²² O Jerusaremi nání nuríná anjé api apimi nuréwapiya waríná ²³ áamá wo re uríinjigini, “Ámináoxini, síá Gorixo áamá níyoni mí ómómiximí eníyími o áamá womini womini nenení yeáyi neayimixemeaníarani?” uríjagwi o áamá ayo re uríinjigini, ²⁴ “Gorixomi díjé níwíkwéropírí xídarágíjépi óí onígíyíkwiníjé iníni. Óí ayimi páwípírí nání aníjé míni éfíríxini. Áamá obaxé anani opáwianeyíníri neríná yopa megíníjépiarini.” nuriri ²⁵ ewayí ikaxé re uríinjigini, “Anjé xiáwo níwíarínimeari anjé ówanjé yáraná seyíné níbirí wáí bíaríwámíni nírómáná wakwí nórirí ‘Ámináoxini, anjé ówanjé neafkwíenapei.’ uráná re searíníarini, ‘Nioni majíarini. Anjé gími dánjéyínéxini?’ searáná ²⁶ re uraníri éfíyí ‘Joxi negí anjé wáyo níremori nene tñni nawíni aiwá tñni iníjé tñni níbirane nearéwapiyínenerini.’ uraníri éfíyí ²⁷ anjé xiáwo re searíníjépi, ‘Anjé gími dánjéyínéxini? Nioni majíarini.’ searíníarini. ‘Íwí yarigíáyíné nioni píni níwíarími éí úpoyi.’ searíníarini.” nuriri Gorixo anjé xiáwóníjé imóninjagwi nání e nuriri ²⁸ re uríinjigini, “Seyíné re winíjépiarini. Segí seáwowa Ebírámo tñni Aisako tñni Jekopo tñni awa Gorixoyá xwíyá wá rókíamoagíáwa tñni xíoyá xwioxíyo nípáwiro njweanjagwá níwiníro Gorixo ‘Segípi bíaríwámíni njweápoyi.’ searíjagwi níwiníroná seyíné manjé magí níróniro njwé píyí wíríníjépiarini. ²⁹ Émáyi oxí apixé sogwé weapíníjépi dánjéyí weapíro sogwé wearínjépi dánjéyí yapíro mídídídíjéyí ení bíro nero Gorixoyá xwioxíyo nípáwiro aiwá narínjagwá sínjwé winíjépiarini.” nuriri ³⁰ xewaníjo ámi níweapíríná nání re uríinjigini, “Émáyi xámi surímá imónígíyí xámi xámi imóníjépiarini. Xámi xámi imónígíyíiné surímá epíríarini.” uríinjigini.

Jerusaremiyo imóníníjépi nání áwanjé uríjé nánirini.

³¹ Jisaso xwíyá api nurísáná enáná Parisi wa re urémeagíawixini, “Gapímaní Xeroto rípíkíni nání wímónarínjagwi nání re píni níwíarími ui.” uríjagwá ³² o re uríinjigini, “Soyíné nuro Xeroto, síwí sayíníjé íwé yarínjépi áwanjé re urémeápoyi, ‘Jisaso re raríni urémeápoyi, ‘Nioni síá áríní wíyo imíó díjé xixéorínjéyí mixé umáinowáríri simixéyí píráníjé imímíximí eri nemáná omínjé (Omínjé ayí xewaníjo áamá níyoni nání upeiníá nánirini.) Omínjé Gorixo o éwiníjépi nírowárénarínjépi yárimíarini.’ raríni.’ urémeápoyi.” nurowáríri ³³ áamá e epíroyé egíáyo xewaníjo nání re uríinjigini, “Nioni Xeroto nání wáyi múnarínjagwi aiwí nioni ríxa úmíjépi. Nioni síá áríní wíyo nuri Jerusaremi rémómíarini. Seyíné ‘Wá rókíamoarígíá womi ámi ámi nípíkíríná ayí nanjémani. Jerusaremi nípíkírínáyi ayí ananírini.’ yaiwíarínjagwá

náni warinini." nuriri ³⁴ re uriniginini, "Jerusaremi ηweáyiné, wía rókiamoarigíawami pikiro áamá Gorixo seyiné nání searowáráyo síñá tñi nearo pikiro yarigíáyiné, karíkarí xegí miá negiri xwioxíyo mimeámí yarinípa nioni íníná axípi e seaiayiminiri éagi aí seyiné miseaimónarinini. ³⁵ Aríá époyi. Aní Gorixo yeáyí niseayimixemearíná seyiné ηweaniri egíe ríxa anipá imónigoí. Nioni síñwí minanípa néra nuro ríxa 'Ámináo urowáraná weapínío oyá díñí tñi yayí winipaxorini.' nírironá ámi síñwí nanipíríárinini." uriniginini.

Sikwí minekwidonjomi naní imixinjí nánirini.

14 Sabará wiyimi Parisiowa wigí áminá wo Jisaso "Yawawi nurai nioniyá aníyo aiwá onaiyi." uríagi Jisaso nipáwiri ηweanáná awa omi síñwí winaxídíñáná ² áamá wo —O xegí sikwí aninjí minekwidoárinorini. O Jisaso yá símimanjé tñjímíni ηweanagi Jisaso e niwiniri ³ ηwí ikaxé eáninjípi mewegíawami tñi Parisiowami tñi xwiyyá bí nuriríná yarinjé re winiginini, "Sabaráyo soyiné áamá símixé egíáyé nanjé nimixirínáyé, 'Ayí ananirini.' riyaiwariñoi? 'Nwíáxini.' riyaiwariñoi?" uríagi aí ⁴ awa píné marí wimóninagá Jisaso sikwí minekwidonjomi wé seáyi e niwikwiárirí íá nixiriri nanjé niwimixiri xegí anjé e nání nurowárimáná ⁵ awami re uriniginini, "Soyiné woxi díxé íworani, burimákaúrani, Sabará ayo aiwi míninwí inigé riwonjéyo piéoróaná apaxí mé mimixeaarínirani?" uríagi ⁶ Gorixoyá ηwí ikaxé eáninjípimi Sabaráyo ámayo arirá niwiríná nání ríwaminjé meáninagí nání awa xwiyyá bí muripaxé wimóniniginini.

"Símí símí e ηweaniri mimónipa éfrixini." urinjé nánirini.

⁷ Jisaso awa tñi aiwá niniri niηwearíná áamá aiwá nání urepeáráyí xámi símí símí e oηweaneyiniri níwapiro weninjé éagía Jisaso síñwí e niwiniri ríxa níni níwapiro aiwá naríná o ewayé xwiyyá ripi uriniginini, ⁸ "Woxi woxi apixé meánini nání aiwá imixíápi nání rírepeáraná joxi nuri símí símí imóniηe miηweapa éfrixini. Áamá urepeárá wo joxi seáyi e rimúrono eni nibirínáyí, ⁹ áamá aiwá api nání earepeáro joxi ηweanηe nibiri re riníñoi, 'Joxi ηweanηe re o ηweaníñoi.' riráná joxi ayá néra nuri iwiyá jfami ηwearíárinini. 'Iwiyá jfami ηweai.' riripírinxiniri símí símí imóniηe miηweapa éfrixini. ¹⁰ Rírepeáraná joxi nuri iwiyá jfē ηwearíárinini. Rírepeáro joxi iwimi ηweanagi niraniri re ririniginini, 'Gí níkumixiniri emearigwíoxini, joxi nuri áwini dae ηweai.' riráná áamá oxé apixé awí neániro joxi tñi aiwá narigíáyé síñwíyo dání joxi ámináoxíninjé imónirínini." Ewayé xwiyyá api nuriri ¹¹ re uriniginini, "Áamá go go xewaninjo weyí menío ríwéná Gorixo wimixáná ayá neri xwiríá nimóga uníárinini. Go go weyí mimení wauní ikárinío omi Gorixo weyí umeníárinini." uriniginini.

"Aiwá nání nurepeáriníná re éfrixini." urinjé nánirini.

¹² Ámi xwiyyá ripi aiwá api nání urepeárinomi re uriniginini, "Áamá nání aiwá riyamé nerínáyí díxé níkumixiniri emearigíáyirani, ririxímeáowarani, díxé áamá axí joxiyáyirani, áamá anjé axí e dánjé amipí mimúronigíáyirani, ayí ríwéná joxi eni aiwá nání rírepeáraná ayíyá eni joxiyá nigíápa axípi nimiginiri ayo murepeáripa éfrixini. Aiwá riyamé neríná áamá uyípeayéyo tñi áamá wará mininjéyo tñi sikwí iké egíáyéyo tñi síñwí supárigíáyéyo tñi nurepeárinínáyí, áamá e imónigíáyéyo joxi wí riyamé neri siapipaxé meñagi nání ríwéná áamá wé rónigíá wiápinimeáaná Gorixo mí ómómiximé neríná xewaninjo joxiyá nání siapiníá enagi nání yayí seáyi dání osininini." uriniginini.

Ewayé ikaxé aiwá apixé meani urepeárinjépi nánirini.

¹⁵ Áamá wo awa tñi niηwearo aiwá narigíó Jisaso e urarinagi aríá niwiri niwiápinimeari omi re uriniginini, "Áamá Gorixoyá xwioxíyo nipáwiri niηweari aiwá nipíríá gíyí gíyí anani oyá díñí tñi yayí winipaxíyirini." uríagi aí ¹⁶ o ewayé ikaxé re uriniginini, "Áamá wo áamá obaxé nurepeárimáná aiwá xwé riyamé neri ¹⁷ ríxa riyamé niyárisáná áamá xegí xináininjé nimóniri omínjé wiariñomi 'Áamá nioni urepeárimenájyo "Bípoyi. Aiwá ríxa riyamé inárinini." urimeí. 'wáí urowárági aí ¹⁸ áamá níni áxewaríninjé niga nuro 'Aiwá api nání baniméwini. Baniméwini.' nuriróná áamá xámi nuri wáí wímeáo re uriniginini, 'Gí xwíá bí bí éáoni nuri síñwí winimi enagi nání aiwá nání bipaxé menini. Xe xegí kikiíá ouniri síñwí nanei.' uráná ¹⁹ omínjé wiariñjo nuri áamá ámi womi wáí wímeáaná o eni re uriniginini, 'Burimákaú omínjé enía nání wé wúkaú bí éáoni nuri waú waú maxiriní níkumixára nuri iwamíó emi enagi nání aiwá nání bipaxé menini. Xe xegí kikiíá ouniri síñwí nanei.' uráná ²⁰ o áamá ámi womi wáí wímeáaná o eni re uriniginini, 'Apixé síñjé meááoni enagi nání bipaxémani.' uráná ²¹ omínjé wiariñjo nuri xegí boso, aiwá riyamé niyáriní ηweanomi áwanjé urémeáaná wiké nóniri xegí omínjé wiariñomi re uriniginini, 'Anjéni nuri anjé ripi rípinimi óíyo nemerí áamá uyípeayéyo tñi wará mininjéyo tñi sikwí iké egíáyéyo tñi síñwí supárigíáyéyo tñi nioniyá anjé re nání niwirimeamemi bei.' urowárági ²² o nuri xío uríípa nememi nibiri re uriniginini, 'Bosoxini, nioni joxi nírfípa néagi aiwi íkwianjé wí síni anipá imónini.' uríagi ²³ boso re uriniginini, 'Aiwá ripi nání gí anjé magwé epíri nuri omínjé óí ami ami ininjéyo nemerí áamá omínjé yarigíáyéyo mixeaamei.' urowárági ²⁴ o nuri xixeni éáná boso áamá aiwá nání awí eánigíáyéyo re uriniginini, 'Nioni "Áamá xámi aiwá nání urepeárimenájyí aiwá wí aíwí mepíríméoi." seararinini.' uriniginini." Jisaso Judayé "Nene áamá xámi aiwá nání urepeáriméyíninjé

imóniḡagwi nání ría neararini." oyaiwípoyiniri ewayí xwiýá api uriḡinigiḡi.

"Wiepisariḡé oyáoni oimónimini." moaríná uriḡé nánirini.

²⁵ Ámá oxí apixí epíroyí egíáyí o tñi óíyo nuróná o nikinimóniri re uriḡinigiḡi, ²⁶ "Ámá go go nioni tšámini nibiri 'Wiepisariḡé oyáoni oimónimini.' niwimónirínáyí, Jisasoni diḡé sixí niyiniḡipi o xegí xanomi uyiḡipirani, xináimi uyiḡipirani, xiepími uyiḡipirani, xegí niaiwíyo uyiḡipirani, xexirímeáyo uyiḡipirani, seáyi e mimúropa nerínáyí o gí wiepisariḡáyí wo imónipaxí menini. Go go Jisasoni nání diḡé sipí wiariniḡipi xewaniḡo diḡé sipí yaiwinariḡipimi seáyi e mimúropa nerínáyí o gí wiepisariḡáyí wo imónipaxí menini. ²⁷ Ámá go go nioni ninixédiríná 'Nioni Jisasoni xédariniḡi nání ámá wí xeaniḡé níkariri aiwi aniḡé xédimíárini.' miyaiwipa nerínáyí o gí wiepisariḡáyí wo imónipaxímani." nuriri ²⁸ ewayí ikaxí re uriḡinigiḡi, "Seyíné woxi anḡé sepiá wiwá nimira opeyiminiríná xámi éí niḡweámáná anḡé iwá miriri nání diḡé neḡwiperi 'Nigwí arariráni?' niyaiwiri 'Nigwí nioniyá anani aniwá tñi xixeniráni?' yaiwinariḡirini. ²⁹ 'Nigwí arariráni?' niriri meýiropa neri rixa síḡá níkiríróa niḡeyiríná nigwí anipá imóniḡagi nání anḡé miramíxwíné niyárimi úáná ámá anḡé iwámi niwiniríná joxi nání ripirirí niyayiro ³⁰ re ripirirí, 'Ámá ro anḡé iwá mirimiri éí aiwi niwáni miripaxí miwimóniḡagi miramíxwínárimi uḡirini.' ripirirí." nuriri Jisaso ámá nioni níxédariniḡáyí anḡé miramíxwíné neróniḡé nioni píni niníwiárimi upérixiniri e uriḡinigiḡi. ³¹ Ewayí xwiýá axépi ámi bi re uriḡinigiḡi, "Mixé ináyí wo xegí simiḡé wínariniḡáyí ámá níni 10,000 imóniḡáná mixé ináyí jéami dáḡoyá simiḡé wínariniḡáyí ámá 20,000 imóniḡagi nání o xámi éí niḡwéari diḡé niyaikirori 'Mixé niniróná anani xopirirí wiminiréini? Enḡé miwínipa eminiréini?' yaiwininiḡoi. ³² Rixa 'Mixé ináyo xopirirí nininiḡoi.' niyaiwirínáyí wío sini ná jéami ḡweanáná xegí ámá wíyo re uowárininiḡoi, 'Nuro omi re urémeápoyi, "Negé mixé ináyo re rarini urémeápoyi, 'None soyíné tñi mixé xixe seaipaxí menini. Pí pí nearíyí niyaníwárinini rarini.'" urémeápoyi.' uowárininiḡoi." Jisaso ewayí xwiýá e nuriri ³³ "Seyíné woxi dixí iyíá íá amipí nání diḡé yaikiá mimopa nerínáyí ayí gí siepisariḡáoxi imónirimeini." nuriri ³⁴ re uriḡinigiḡi, "Ayináni saxí awíi yariḡé aiwi awíi yariḡipi anipá neri aiwániḡé imóniḡáná ámi arige éáná awíi eniḡoi? Oweoi. ³⁵ Siké amipí omiḡíyo aiwá xwé oeniri wiároariḡá aiwi saxí awíi anipá imónáná aiwá urí eniḡiniri omiḡíyo wiáropaxí menini. Aniḡini emi moariniḡirini. Ámá giyíné aría tḡiḡáyíné aría ókiarí nimóniḡoyi." Jisaso xegí wiepisariḡáyí saxiniḡé imóniḡagi nání e uriḡinigiḡi.

Ewayí ikaxí sipisipí aná imóniḡo nánirini.

15 Ámá takisí nání nigwí uráparigiá —Ayí émáyí ḡapimanowami wipíría nání wigí Judayo nigwí niwurápiyiróná wigí meapíría nání eni ámi bi íwí uráparigiáyirini. Ayí tñi íwí yariḡé wíniyí tñi Jisasoni xwiýá aría wianiro nání anḡé e bariḡagá ² Parisiowa tñi ḡwí ikaxí eániḡipi mewegíáwa tñi síḡwé e niwiniro mepi "Iyí tinariḡoi." niriniḡo wigípi re rinigíawixini, "Ámá o íwí yariḡéyo nimíminiri aiwá nawíni eni narigíárini." rinaríná ³ Jisaso ewayí xwiýá ripi uriḡinigiḡi, ⁴ "Soyíné ámá woxi sipisipí 100 tḡoxi wo aná imónánáyí, amí eaḡíyo dání sipisipí 99 wíniyí e niwárimoxi nuri aná imóniḡo nání píá néra núsaná rixa winimearíárini. ⁵ Niwinimearíná nimeari yayí tñi xwanḡwí níkwónimi nuri ⁶ anḡé e nirémoríná dixí níkwimixiniri emeariniḡéyo tñi ámá anḡé axí e ḡweagíáyo tñi ríaiwá re urimeríárini, 'Gí sipisipí aná imóniḡo rixa píá neri meáagi nání nioni tñi nawíni yayí oyaneyi.' uriríárini." Jisaso ámá íwí yariḡé o tšámini bariḡiḡáyí sipisipí aná imóniḡo yapi imóniḡagá nání ewayí xwiýá api nuriri ⁷ re uriḡinigiḡi, "Nioni re seariniḡi, 'Ámá sipisipí nání píá neri nimeari nání yayí éipa anḡinajowa ámá íwí yariḡé wo nisaniri yariḡagi niwiniróná yayí nero aí ámá 99 "Rixa wé róniḡweánerini. Nene saniniḡé imónipaxí menini." yaiwinariḡiḡáyí nání anḡinajowa yayí yariḡámani.' seariniḡi." uriḡinigiḡi.

Ewayí ikaxí nigwí aná imóniḡo nánirini.

⁸ Ámi ewayí xwiýá axépi bi ripi uriḡinigiḡi, "Apixí wí nigwí wé wúkaú tḡiḡí nigwí wo nimíaperínáyí uyíwé nimixároárimáná píraniniḡé píá neri anḡé síyí niḡepi winimeaniniḡi. ⁹ Niwinimearíná xegí imániḡé yariḡíwami tñi anḡé axí e ḡweagíáyo tñi ríaiwá re uriḡinigiḡi, 'Nigwí níni miápéao rixa meáagi nání níni tñi nawíni yayí oyaneyi.' uriḡinigiḡi." Jisaso ámá íwí yariḡé o tšámini bariḡiḡáyí nigwí miápéi yapi imóniḡagá nání ewayí xwiýá api nuriri ¹⁰ re uriḡinigiḡi, "Nioni re seariniḡi, 'Nigwí apixí nimíaperi píá neri ámi meáo nániniḡé yayí éipa Gorixoyá anḡinajowa ámá íwí yariḡé wo nisaniri yariḡagi niwiniríná yayí e yariḡíárini.' seariniḡi." uriḡinigiḡi.

Ewayí ikaxí niaiwí aniniḡo nánirini.

¹¹ E nurimáná ámi ewayí xwiýá re uriḡinigiḡi, "Ámá wo xegí niaiwí oxí waú tḡiḡo ¹² —Xogwáo xanomi niwíápnimeari re uriḡinigiḡi, 'Ápe, joxi niḡéáná "Amipí omi wíimigiḡi." yaiwiariniḡipi rixa niapei.' uríagi xano 'Amipí ríwéná yanḡé nimeri nioni wíimigiḡi.' yaiwiariniḡiḡé rixa awaúmi yanḡé nimeiri mini niwimáná enáná ¹³ rixa síá árini óráná xogwáo o xegíni awí eámeámé neri nimeámi anḡé wími ná jéami nání nuri anḡé ayo niḡwearíná uyíniḡé neri xegí nigwí amipí xano winiḡiḡé

xwirixwiríá ikixeniginini. ¹⁴ Xegí nigwé xwirixwiríá nikixerí á máyo niwememáná enjána re enjiginini. Ámá anjé ayo dánjéyí aiwá nání dñwé nkeamóniro yaríná o ríxa uyípeayo imóníé enjagi nání o eni aiwá nání dñwé nkeamóniri nání ¹⁵ nuri á má anjé ayo dánjé womi nigwé omíñjé nání rixíñjé uríagi o omíñjé Judayé níni xwiríá winariñjépi nání re uríñiginini, 'Gí omíñjéyo nání nuri gí odípíyo aiwá níwíi.' uríagi ¹⁶ o nuri omíñjé e neríná ríxa agwé enjé mñwínáríagi aiwá pía odípí nariñjépi nípaxé wimóníagi aiwé á má wí omi aiwá bi mñni mñwigíawixini. ¹⁷ E enjána o ámi dñjé íá níxíriri re yaiwiñiginini, 'Gí ápoyá omíñjé wíiarígíáyí níni aiwá apání nípírí nání múróniñagi aiwé nioni re niñweari aiwá agwé nání nípémíniri riyariñjé? ¹⁸ Nioni niwíápínimeámi nuri gí ápomí re urémeámigini, "Ápe, nioni íwé Gorixomi wikáriri joxi sikáriri éanigini. ¹⁹ Nioni nanjé mimóniñagi nání sini dixé riwaxoni imónipaxé menini. Joxi 'Gí omíñjé niariñoxíñjé imóniñoxini.' nirei." Ápomí e urémeámigini.' niyaiwiri ²⁰ niwíápínimeámi xano tñjé e nání nuri nuri ríxa anjwé e báná xano xegé xewaxo jíwo bariñagi niwíniri wá niwianiri mírí nuri nimakíkiyiri kíyí miaúnáná ²¹ xewaxo re uríñiginini, 'Ápoxini, nioni Gorixomi íwé wikáriri joxi sikáriri enjári. Nioni á má nanjé mimóniñagi nání sini dixé riwaxoni imónipaxé menini.' uríagi aiwé ²² xano omíñjé wíiarígíáyo ríaiwá re uríñiginini, 'Soyíné rapirapé imíriñjé mimóniñjé anjéni nimeámi nibiri uyírípoyi. Omi okiyíá numeríná wé ramaxé wá wéyo uyíráriro sikwé sú uyíríro époyi. ²³ E nemáná burimákaú sipiké ikwané imónariño nimeámi nibiro pikípoyi. Nene ninirane íwo nání yayé oyaneyi. ²⁴ Nigé íwé ro penjóniñjé imóniño ámíñiñjé wíápínimeanjoí. "Aníñiñiginini." yaiwiagwá ro ámi neaímeáagi nání yayé yani aiwá oimixaneyi.' uríagi awa o uríípa nero ríxa aiwá riyamé nero yayé seáyimi dání néra waríná re enjiginini. ²⁵ Xewaxo xámíño omíñjéyo yariñjémi dání nibiri ríxa anjé tñjé e anjwé e dání weníñjé éyí wíñiñiginini. Sonjé riro simíñjé ero yariñjé nívíniri ²⁶ omíñjé wíiarígíá womi ríaiwá nuriri o ríxa anjwé e báná re uríñiginini, 'Ayí pí nání neri rariño?' uráná ²⁷ o re uríñiginini, 'Dixé rigwáo ríxa rémónariño. O ríñiñjé wí mímeá nanjo emeago dixé ápomí wímeáagi nání o burimákaú sipiké ikwané imónariño pikíño.' uráná ²⁸ o wiké nóñiri mípáwipaxé niwimóniri wá e rojáná xano nipeyari piyipiýé xwiýá uríagi aiwé ²⁹ xanomi mixé nuriri re uríñiginini, 'Nioni rínáñiñjé nimóniri omíñjé siaríná xwiogwé obaxé nimúroaríná sekaxé amípí joxi níríyí nání nioni wí miríwíáñjé. E neri aí nioni gí níkumixíniri emeariñjé tñni yayé yani nání memé miá aí wo mñniariñjé. ³⁰ Nioni mñniariñjé neri aiwé dixé riwaxo, apixé iyé ede dání oikixearigíwa tñni nemeríná dixé nigwé xwé nowáñiño nání burimákaú sipiké ikwané imónariño apání upikíñi.' uráná ³¹ xano re uríñiginini, 'Gí íwoxini, "Nioniýáyí wí ámi o nírápíníárini." mñyaiwipani. Joxi íñiná nioni tñni

ñweariñjé amípí áponiyáyé níni dixínirini. ³² E neri aí dixé rigwáo penjóniñjé imóniño ámíñiñjé wíápínimeanjoí. "Aníñiñiginini." yaiwiagwáo ámi neaímeáagi nání "Yayé mepa oyaneyi." risimónariñi? Oweoi, xe yayé oyaneyi.' uríñiginini." Jisaso Parisiowa "None xiráxogwáowaú xiráñiñjé imóniñagwi nání ría neararini?" oyai-wípoyniri nání ewayé xwiýá api uríñiginini.

Ewayé ikaxé bosiwé dñjé émi saímé moño nánirini.

16 O ewayé xwiýá ripi eni xegé wiepisariñowami nuriri re uríñiginini, "Ámá amípí níni mímúróniñjé wo o xegé bosíwo nání á má wí nibiro áwanjé re urigíawixini, 'Dixé bosíwo dixé iyá íá amípí xwiríá ikixearini.' uríagi ² o bosíwo nání 'Obini.' nuriri o ríxa báná re uríñiginini, 'Pí éagi nání joxi nání xwiýá wí rariñagiá wíanigini? Amípí nioniýá joxi ninimeiríná arige ninimeia wariñjé? Amípí nioniýá píni niníwíárimí uri nání níni íá nírori bikwéyo niñwíríriri niapei. Joxi sini gí bosiwé nimóniri ñweariméni.' uríagi ³ bosíwo nuri re yaiwiñiginini, 'Nioni bosiwé roariñjéyo bosó "Joxi kikiíá ui." nírányé ari emíárñani? Bosiwé nimóniri yariñjéoni xwéá nimíríná enjé meáné emíárñani? Rixíñjé nura nuríná ayá niníníárñani?' niyaiwiri ⁴ re yaiwiñiginini, 'Ai, pí pí éimigíniri ríxa níjéá imóniñjé. Gí bosó "Joxi kikiíá ui." nírányé á má nioni wigé anjéyo nání anani nímímínipírí nání pí pí éimigíniri ríxa níjéá imóniñjé.' niyaiwiri ⁵ á má o xegé bosó nigwé wayá ríwéná niapírírixiniri wiñjéyo 'Bípoyi.' nuriri awa ríxa báná xámi bíomi re uríñiginini, 'Gí bosó pí siapiñjé nání ríwéná rirápíníárini?' uríagi ⁶ re uríñiginini, 'Werixé sixé íñiñjé diramixé 100 niapiñjé nání xixeni axépi nírápíníárini.' uríagi bosíwo re uríñiginini, 'Dixé bikwé nigwé nání ñwiráraríñjé nimeari éé niñweámáná werixé sixé íñiñjé diramixé 100 nání eániñe níkwíriri 50 ñwirárei.' nuriríná xío eni bosoyá bikwéyo axépi diramixé 100 nání eániñjépi níkwíriri ámi 50 ñwiráñiñiginini. ⁷ Á má ámi wo báná bosíwo yariñjé re wiñiginini, 'Gí bosó joxi siapiñjé araririni?' uríagi o re uríñiginini, 'O wité íá 1000 nioni niapiñjé nání xixeni axépi nírápíníárini.' uríagi bosíwo re uríñiginini, 'Dixé bikwéyo wité íá 1000 nání ñwiráriníñe níkwíriri wité íá 800 ñwirárei.' nuriríná bosoyá bikwéyo eni níkwíriri axépi niñwirárirí womi womi níni e néra unjiginini. ⁸ Bosó xegé yapé wíwapiyariñjé bosíwo nání 'O "Nioni onímímínípoyi." niyaiwiri e éñrini.' rariñagiá aríá e níwiri o nání 'Dñjé émi saímé moñorini.' niyaiwiri seáyí e umenjiginini." Jisaso ewayé xwiýá api nuriri wiepisariñjéyo ámi bi ripi uríñiginini, "Á má agwi ríná amípí xwéá tío wenjépi nání dñjé níkwíroo yariñjéyo wigé wíniýé tñni niniróná dñjé émi saímé nimoro nero nání á má nioni dñjé nínikwíroo yariñjéyo seáyí e imóniño. ⁹ Ayínáni re searariñjé, 'Nigwípi á má wí api tñni sipí imixariñjé aiwé soyíné uyípeayé wí negé níkumixíniri emeariñjéyo imónipírí nání nigwípi

tíni arirá wírixini. E nerínáyí ríwéná sáá yoparfíyimi nigwí níni rixa anipá imónáná Gorixo soyíné xegí anjí íníná ηweapíríá nání enjío páwipíríá nání seamíminíníárini.' seararínini. ¹⁰ Ámá omíñjé onimiápia neríná pírániñjé dñjé níkwíroro xixeni yarigíá giyí giyí xwé eni xixeni yarigíárini. Ámá omíñjé onimiápia neríná dñjé níkwíroro mé ámá yá sñjwíyo dání niwiepisiro omíñjé yarigíá giyí giyí omíñjé xwé nání aí axépi yarigíárini. ¹¹ Ayinání nigwí ámá wí nimearo ayí tíni sipí imixarigíáyí soyíné nigwí ayí aí tíni ámáyo mñni mñwipa ero arirá mñwipa ero nerínáyí 'Gorixo anani xegí amípí nanjé anjínami wenjýí none pírániñjé umeianíwá nání neaiapiníníárini.' riyaiwiarínio? Oweoi. ¹² Soyíné amípí ámá woyáyí sñjwé muwinaxédipa nerínáyí omíñjé soyínéyápi mepíríáyí go sea-iapiníníárini? Oweoi. ¹³ Ámá wo ámá waúyá xináníñjé nimóniri omíñjé wiipaxé menini. E nerínáyí wíomi dñjé sixí nuyiri wíomi dñjé peá nimori neri wíomi pírániñjé ayá tíni níxídirí wíomi peayé niwianiri enjioi. Soyíné nigwíyíyá omíñjé wiariñjéñjé nimóniro 'Nigwí wí mñnimúropa oeni.' niyaiwirínáyí, Gorixoyá omíñjé wiariñjé woxíníñjé imónipaxé menini." uríñjéñjé.

Jisaso xwiýá uríñjé wí nánirini.

¹⁴ Jisaso xegí wiepisarínjowami e uraríná Parisiowa —Awa nigwí nání xwapí wimónarínjowarini. Awa aríá e niwíroná dami dání riperrí umeararínjagá ¹⁵ Jisaso e niwíñirí re uríñjéñjé, "Soyíné ámá yá sñjwíyo dání 'Wé róníñwáonerini.' níñiro yapí niwiepisiro rarigíoyíné aí Gorixo amípí segé xwioxíyo ínimi imóníñjépi nípiñi níjéá imónini. Amípí nání ámá 'Rípi ayá tíñjépi imónini.' ríápiyí Gorixoyá sñjwíyo dání xwiríá winarínjéyí imónini. ¹⁶ Gorixo Ebiríamo xíomi dñjé niwikwírori pírániñjé xídariñjagí nání re uríñjéñjé, 'Dixé seárfawé ámá obaxí nimóga úzáyí gí ayá tíñjéñjé nimóga up-íríárini.' uríñjé enjagí nání Moseso tíni wíá róki-amoagíáwa tíni api nání Bikwíyo níñiro eagíárini. Seyíné pñné api nisearéwapiya bigíárini. E neri aiwi Jono wayí nineameaia uño nírémoríná xwiýá yayí seainipaxépi re searayínjéñjé, 'Seyíné Gorixoyá xwioxíyo páwipírí nání íwé yarigíápi ríwímíni nímamoro nisaníro ηweáírixini.' searayínjéñjé. Ámá níñi anjé ayómíni enjé tíni óxí nimóga páwianíro yariñjé. ¹⁷ E neri aiwi amípí níni Moseso tíni wíá róki-amoagíáwa tíni Gorixoyá Bikwíyo eagíápi bí onimiápi aí surímá imóníníámani. Awa níñiro eagíápa xixeni imóníníárini. Anjéna tíni xwíá rírí tíni anani anipá nimóniri aiwi Bikwí Gorixoyá ηwí ikaxé eáníñjépi anipá imónipaxé menini. ¹⁸ Go go xegí xiepi xámi meanjímí emi nimori ámi wíni nimearínáyí ayí íwé inarínjé. Go go apixé ámá wo nimeari emi monjímí nimearínáyí ayí eni íwé inarínjé." uríñjéñjé.

Rasaraso tíni amípí mimúróniño tíni nánirini.

¹⁹ Jisaso ámá ayo re uríñjéñjé, "Ámá wo amípí mimúróniño —O nigwí xwé tígíáwa rapírapí awíaxéni yínarigíápa íníná rapírapí ayíá ríñjéni níyínirí sáá ayí ayo aiwá nanjéni níñirí anjé sírí muné ηweañáná ²⁰ ámá wa wigí ámá wo xegí yoí Rasarasoyí ríñjé —O uyípeayé imóníñjé uraní xegí wí pípírímíó enjorini. Omí nimeámi níbiro amípí mimúróniño yá ákíná íwí e wírírígíorini. ²¹ Amípí mimúróniño íkwianjéyó éfí níñjeari aiwá níñirí yunépia píeróyí uraní tíño 'Mimeání oemini.' niyaiwiri yaríná sáwí wí níbayiro xegí uraníyo aíwí meayigíawixini. ²² Uyípeayo rixa nípeagi anjénajé Gorixoyáyí oyá dñjépi nimeámi níyiro Ebiríamo tíñjé e wárigíawixini. Amípí mimúróniño eni péagi omi eni xwíá niweyárimáná enjáná ²³ o ríá anjéñjé wíarínjéyo dání ríñjéñjé xáiwí inaríná sñjwé anaúyí winíñjéñjé. Ebiríamo ná jéami ηweañáná Rasaraso xío tíámíni kinimónénapíñjagí níwíñirí ²⁴ ríaiwá re uríñjéñjé, 'Arío Ebiríame, ríá tí míméníñjé ayíkwé mñnirarínini. Rasarasomi re urowárenapei, "Wé símípiñi iníñjéyo igíá neámáná aíwí imíñjé uríni nání wikwíarai." urowárenapei.' uríñjé aí ²⁵ Ebiríamo re uríñjéñjé, 'Aríoe, joxi síní sñjoxi níñjearíná amípí nanjéni símeari Rasarasomi sipíni wímeari yagíárini. E neri aiwi agwí o sa kíkíá yaríná joxi ríñjéñjé nání niwieánirí ηweañjé. ²⁶ Rípi eni píñjé earírí segé tíámíni eadírori negé tíámíni eadírori enjagí nání seyíné wí nene tíámíni mímémónapíaxíñjé. Nene eni wí seyíné tíámíni mímémónapíaxíñjé.' uríñjé ²⁷ ríá xáiwí weánariño re uríñjéñjé, 'Nioni tíámíni Rasarasomi re nání urowárenapíaxé mepa enjánáyí, wauné rixíñjé re orírímíni, "Gé ápoyá anjímíni urowárei." orírímíni. ²⁸ Gé nírixímeáowa wé bí nípiñi imóníñjéyá nioni ríñjéñjé mearínjé rímí dání bípíríñjéñjé Rasaraso xwiýá níjéá wino urowárei.' uríñjé aiwi ²⁹ Ebiríamo re uríñjéñjé, 'Awa ríwamíñjé Moseso níñirí enjéñjé tíni wíá rókiamoagíáwa níñiro eagíá tíni anani íá níroro níjéá imónipaxíñjé. Xwiýá api ríñjéñjépiñi anani aríá wírixini.' uríñjé aí ³⁰ ríá xáiwí weánariño re uríñjéñjé, 'Arío Ebiríame, xwiýá apímí aríá umónipaxé menjagí nání rírarínjéñjé. Ámá píyí wo níwíápiñimeari níjéá wíánáyí, anani aríá níwíro nisaníro ηweapaxíñjé.' uríñjé aí ³¹ o re uríñjéñjé, 'Xwiýá Moseso níñirí enjépi tíni wíá rókiamoagíáwa níñiro eagíápi tíni aríá mómónipa nerónáyí, ámá píyí wo níwíápiñimeari níjéá wímíñirí yariñjagí aí ayí aríá wí wipaxé menini.' uríñjéñjé." Jisaso xwiýá api e uríñjéñjé.

Íwé oépyinirí wíwapiyarigíáyí nání uríñjé nánirini.

17 O xegí wiepisarínjowami re uríñjéñjé, "Ámá wí wí íwé oépyinirí iwamíó níwíwapiyíríá aiwi ámá e wíwapiyíríá awei! Sáá wíyí ayí majéá wóríníárini. Ayí xeanjéñjé ríá tíñjé wímeanjé enjagí nání

diñjé sipí wíwiniḡini. ² Ayí niaíwí ripiami nioni diñjé níkwíroanīro yarigíápiami pírfí wiaikianīro nero íwí oépyoinīri wíwapiyaríná Gorixo 'Ayí xwiyá mayírini.' mīrfí rixa nípémáná enáná ríninḡé xwé winíáriní. Sini ni-aíwípiami íwí nání miwiepīsipa enáná áamá wa ayo íá nixero síñá xwé wo siñwé tñni gwí nijáriro rawirawáyo nimamówárirínáyí, sipí enḡagi aiwi ríninḡé Gorixo wiminīri enḡépinḡé imóninḡemani. ³ Ayináni píraninḡé éfirixini.

Íwí síḡpi yokwarimé niwiiríná epaxépi nánirini.

"Joxi áamá wo, Gorixomi níxídirí nání ririxímeá imóninḡo íwí síánáyí mīxé urírixini. O rixa diñjé neyírori nisanīri nerínáyí íwí síḡpi yokwarimé niwiiri 'Ananirini.' urírixini. ⁴ O íwí nisiri piáxé weánarinḡagi nání nibiri 'Rixa diñjé neyírori íwí ámi wíni simíámani.' rirémeááná joxi yokwarimé niwiiri 'Ananirini.' urírixini. Síá axíyimi o síḡpa axépi wé wíúmi dánḡé waú rirémeaayíánáyí, joxi eni yokwarimé wiayírrixini." uríagi ⁵ wáí wurimearigíáwa Ámináomi re urigíawixini, "Joxi diñjé rikwíroarínwáyí ámi bi diñjé rikwíroani nání neaiii." uríagi ⁶ Jisaso re urinḡinḡini, "Soyíné nijáriní. Masité aiwá siyí negé omiñḡo íwí urarinḡwáyí aga onimiápi nerí aiwi segé diñjé nioni nání níkwíroarigíáyí ayíninḡé nerínáyí, 'Íkáá xé roxini niyoámiga rawirawáyo e dání roí.' uránáyí anani arfáninḡé seainfáriní. Amipi 'Nioni epaxémani.' yaiwiarigíá aí anani epírfáriní.

Ewayé ikaxé omiñḡé wiirigíáyí nánirini.

⁷ "E nerí aí soyíné woxi díxé rináinḡé nimóniri omiñḡé siarinḡé wo xwíá nimiri yuní ikikémé yarine dánirani, sipisipé píraninḡé niméra warine dánirani, píni niwiárimí nibiri rémónapáná joxi 'Ayá tñni anḡini níwiapiri niñweari aiwá nei.' uriréini? Oweoi, o sa díxé rináinḡé omiñḡé siarinḡo enḡagi nání ⁸ xámi re uriríni, 'Amíná aiwá ríá niniyeairi díxé rapirapí níkákiyinimáná aiwá níxeri niapáná nioni iniḡé niri aiwá niri nemáná enáná joxi ríwíyo nírfiní.' uriríni. ⁹ O joxi sekaxé urípi tñni xixeni síáná omi weyí umeriréini? Oweoi, díxé omiñḡé siarinḡo enḡagi nání yayí wiriméini." Jisaso ewayé xwiyá api nuriri ¹⁰ re urinḡinḡini, "Gí seaiepisarinḡoayíné eni sekaxé amipi nioni searíyí xixeni nerínáyí seáyi e mimónipa nero re rírixini, 'None xináíwanéninḡé nimónirane oyá omiñḡé wiirinḡáononirini. Omiñḡé negíni nearíyíni enḡwáriní.' rírixini." urinḡinḡini.

Peyiyé tḡgíá wé wúkaú nanḡé imixinḡé nánirini.

¹¹ Jisaso Jerusaremi nání nuri Gariri píropenisí tñni Samaria píropenisí tñni midimidáni enáná o áwinimani nípuríná ¹² anḡé bimí rémóáná áamá wé wúkaú peyiyé tḡgíáwa ná jíami nírómáná ¹³ ríaiwá re urigíawixini, "Jisaxi, negé neamemearinḡoxini, none nání wá orunini." uríagi ¹⁴ o siñwé níwiniríná re urinḡinḡini,

"Soyíné nuro apaxépinḡé imóninḡáwami siwá winaúpoyi." uríagi awa sini óí e waríná re enḡinḡini. Wigí wará nanḡé imóninḡinḡini. ¹⁵ Nanḡé imónáná awa wo weninḡé iníyí wininḡinḡini. Xegé wará nanḡé imóninḡagi níwiniri níkinimónimi nuri Gorixomi yayí numeríná ríaiwáninḡé nira nuri ¹⁶ Jisasoyá síkwé tñnḡé e nípíkinimeari omi yayí wininḡinḡini. Áamá oyé Samariayí worini. ¹⁷ O yayí wiaríná Jisaso áamá e rówapigíáyo re urinḡinḡini, "Áamá wé wúkaú nanḡé imóninḡawixini. Wíá giminirini? ¹⁸ Pí nání áamá anḡé midánḡé roni Gorixomi yayí umeminiri biñoi? Wíá Judayowa ámi mibipa pí nání éoi?" nuriri ¹⁹ Samariaomi re uowárinḡinḡini, "Niwiápinimeámi ui. Joxi diñjé níkwírorinḡipimi dání eríkiemeánḡini." uowárinḡinḡini.

"Gíná Gorixo xwioxéyo mimeámé nerí neamenḡewanfáriní?" urigíá nánirini.

²⁰ Parisiowa "Gorixoyá diñjé tñni áamá nene yeáyí neayimixemeaníá nání gíná aríwayá xwíá piáxéyo dání iwiaronfáriní?" niyaiwiro Jisasomi yarínḡé re wigíawixini, "Gorixo xwioxéyo mimeámé nerí neamenḡewanfápi gíná imóninḡáriní?" Yarínḡé e wíagiá nání o re urinḡinḡini, "Símimajíóninḡé seainaríná siñwé níwiniro re ripírfámani, 'Gorixo xwioxéyo mimeámé nerí neamenḡewanfápi rixa ríyáriní.' ripírfámani." nuriri ²¹ "Áamá Gorixoyá diñjé tñni yeáyí neayimixemeaníá nání aríwayá xwíá piáxéyo dání iwiaronfóyi rarinḡwáo negé tñni áwinimi re riwo rironi?" oyaiwípyoiniri re urinḡinḡini, "Wí re ripírfámani, 'Siñwé winípoyi. Ríyáriní. Siñwé winípoyi. Jíyáriní.' ripírfámani. Ayí ripi nání seararinḡini. Gorixo xwioxéyo mimeámé nerí seamenḡeáwininḡiniri yarínḡo rixa seyíné tñni áwinimi re ronḡé enḡagi nání rarinḡini." nuriri ²² xegé wíepisarinḡowami re urinḡinḡini, "Ríwéná soyíné 'Síá áamá imóninḡo ámi siñání nimóniri emenfáyi anḡéni oimónini.' yaiwipírfá aiwi anḡéni imóninḡagi siñwé winipírfámani. ²³ Áamá wí nioni nání 'Siñwé winípoyi. Jíiworini. Siñwé winípoyi. Riworini.' searánáyí, nepa neararinḡoiniri númi muxídipa éfirixini. ²⁴ Ápianḡwé neríná wíá anḡé ikwíroninḡé nimini ókiarinḡépa áamá imóninḡáoni niweapiríná áamá níniyá siñwéyo dání siñání imóninḡé enḡagi nání númi mupa éfirixini. ²⁵ Xámi áamá agwi ríná ḡweagíáyí ríwí nimóáná nioni ríninḡé xwé wí meámíáriní. ²⁶ Áamá enḡiná Nowao tñnḡé iná néra wagíápa áamá imóninḡáoni weapiminiri yaríná axépi epírfáriní. ²⁷ Ayí 'Gorixo iniḡé waxé tñni xwiríá wí neaikixenfámani.' niyaiwiro o nání diñjé peá nimoro aiwá níro iniḡé níro néra nuro apixé niñwirára uro nimeága uro yaríná Nowao rixa sipixéyo inimi páwíáná re enḡinḡini. Iniḡé waxé xwé níróga niwiápinimeari oxé apixé níni iniḡé namigíawixini. ²⁸ Nowao tñnḡé iná dání ná ríwíyo Roto tñnḡé iná eni Sodomí ḡweagíáyí axépi e yagíáriní. Ayí eni Gorixo nání diñjé peá nimoro aiwá níga uro iniḡé níga uro nero amipi bi bí níga uro omiñḡé

néra uro anjé nimira uro yaríná re enjinigini. ²⁹ Sía Roto Sodomí píni niwiarími éí úyimi Gorixoyá diñjé tñni ríá tñni sñjá tñni anjénamí dání nipiérorí áamá anjé apimi ηweagfáyí níni ríá niñinigini. ³⁰ Ríwéná eni áamá axípi e néra nuro 'Gorixomi xewaxo niweapiníámani.' niyaiwia waríná áamá imóniñáoni siñáni imónimíáriní. ³¹ Sía ayimi áamá anjé pákíkí nimiriga peyiñyó seáyi eniwámi ηweagfá giyí giyí niwepíniro 'Nigí iyíá íá anjé xwíá enjéwámi wenjéyí nimeámi éí oumini.' niyaiwiro mípáwipa éfrixini. Aiwá omiñyó yarigfá giyí giyí eni wigí amipí meañiro nání ámi anjé tñjé e nání mupa éfrixini. ³² Rotomí xiepí nání diñjé oseainini. Í xegí iyíá íá amipí nání diñjé sipí wíagi níkinimóniri wenjé éyí re enjinigini. Niperí sñjá imóniñinigini. ³³ Áamá xegí amipí diñjé tñjépi nánini diñjé móf go go o diñjé niyimíñjé imóniñjé anjé ηweanfa nánípi sixí íníníámani. Áamá xegí amipí diñjé tñjépi nání aí 'Pí eniñoi!' yaiwí go go o diñjé niyimíñjé imóniñjépi anjé ηweanfa nání sixí íníníáriní. ³⁴ Sía áamá imóniñáoni weapimíáyimi áamá waú anjé íkwianjéyó sá wenjáná Gorixoyá anjénañowa wío, Gorixomi diñjé wikwíroariñomi niwirimearo wío diñjé miwikwíroariñomi e wáripíáriní. ³⁵ Ayimi apixí wípaú eni pírawá yuní ikixémí yaríná wími niwirimearo wími e wáripíáriní. ³⁶ [Áamá waú eni omiñyó yaríná wíomi niwirimearo wíomi wáripíáriní.] Jisaso e uríagi ³⁷ xegí wiepisariñowa re urigfawixini, "Ámináoxini, joxi nearariñjépi gimi imóniníáriní?" uríagfá Jisaso "O weapiníe nání áamá áwanjé wí nearipaxí menini. Áamá níni siñwé tñni winipíáriní." oyaiwíoyiniri ewayí xwiýá re uriñinigini, "Piyí wenje apurí obaxí pénaríñjépi." uriñinigini.

Ewayí ikaxé apixé aní tñni xwirixé meariño tñni nánirini.

18 Jisaso xegí wiepisariñowa Gorixomi xwiýá ririmí niwiríná anjé winíagi píni wáripíáriniri ewayí xwiýá bí nuriri ² re uriñinigini, "Anjé bimi opisé anjéyó dání xwirixé eyeyírómí yariñjé wo —O Gorixo nání wáyí mepa eri áamá níniyo diñjé sipí mīwipa eri yariñorini. ³ Omi apixé aní wí —Í eni anjé apimi dánjériní. Í íníná o tñjé e nání nibayiri re urayiniñinigini, 'Áamá níni píne nimeararigfáyí joxi tñni nírorai sanjé ninirápiri xwirixé bí oyaiyi.' urayíagi aí ⁴ o 'Sanjé murápiá oemini.' niyaiwia núisáná ríwéná í nání rixa anjé winíagi re yaiwininigini, 'Nioni Gorixo nání wáyí mé neri áamáyo diñjé sipí mīwiaríñáoni aiwi ⁵ apixé aní í anjé nimoayariñagi nioni í anjé miní bayaríná anjé nininiginiri ími oumearómíni.' yaiwininigini." ⁶ Jisaso ewayí xwiýá e nuriri re uriñinigini, "Áamá xwirixé eyeyírómí yariñjé sipío enjépi nání diñjé mópoyi. ⁷ O áamá sipío aiwi apixé aní íníná bayariñagi nání sanjé urápininigini. Gorixo áamá óniñjé wí mimóniñagi aí re riyaiwiaríñoi, 'Gorixo áamá xfo xegíni eyíronjéyí omi áríwiyirani, ikwáwiyirani, "Joxi

sanjé nearápei." urayarínáyí o kikiíá néra núisáná ná ríwíyo dání sanjé urápininigini.' riyaiwiaríñoi? ⁸ Oweoi! 'Anjéni sanjé urápiníáriní.' searariñjéni. E neri aiwi áamá imóniñáoni niweapiríná áamá siní diñjé ninikwíroro yariñagfá siñwé winimíáriní? Rixa píni niníwiarími wariñagfá winimíáriní? Ayináni píraníñjé diñjé mópoyi." uriñinigini.

Ewayí ikaxé Parisio tñni takisí nání nigwé urápariño tñni nánirini.

⁹ O ewayí xwiýá ripi eni wani diñjé níkwíróniro "None wé róniñwáonerini." yaiwiro áamá wíyo peayí niwianiro "Sipíowarini." yaiwiro yarigfáyo nuriríná re uriñinigini, ¹⁰ "Áamá waú —Wío Parisiorini. Wío takisí nání nigwé nearápariñorini. Awaú Gorixomi xwiýá ririmí wianiri nání anjé Gorixo nání nañwé ridiyowá yarigfíwámi nání axíná nuri ¹¹ Parisio xegípi anjé e nírómáná xegí diñjé tñni ínimi dání re ririmí wininigini, 'Gorixoxini, nioni áamá wa yapi sipíoni meñagi nání yayí osimíni. Wa yapi áamáyo íwé urápariñáonimani. Wa yapi rikikírío yariñáonimani. Wa yapi apixé tñni íwé inariñáonimani. Takisí nání nigwé nearápariñjé dao yapi mimóniñjéni. Ayináni yayí osimíni. ¹² Sabaríá ayí ayo sía wiyáumi aiwá ηwíá ηwirárinariñáonirini. Amipí nioni meááyí eni yanjé nimeri wé wúkaú enjáná wo joxi nání tariñáonirini.' Parisio Gorixomi e uraríná ¹³ takisí nání nigwé urápariño ná jfamini e nírómáná piáxé weá-nariñagi nání siñwé nímfeyoari anjénamí maní ayá íá níxirinimáná Gorixomi ririmí re wininigini, 'Gorixoxini, nioni íwé yariñáonirini. Wá niwanei.' uriñinigini." Jisaso ewayí xwiýá e nuriri ¹⁴ re uriñinigini, "Áamá o Gorixoyá siñwéyó dání wé róniñjé mimóniñjéni. Áamá go go xewaniño seáyi e meníoyí Gorixo xwíámi imixíníáriní. Go go 'Sipíonirini.' niyaiwiri ínimi imóniñoyí Gorixo seáyi e umeníáriní." uriñinigini.

Niaíwé onimiápiami wé ikwikwiárimí enjé nánirini.

¹⁵ Wiepisariñowa áamá wí wigí niaíwípiami Jisaso wé owikwiáriniri nimeámi bariñagfá niwiniro "Nimeámi mībipani." uraniño yariñagfá Jisaso siñwé e niwiniri ¹⁶ niaíwípiami ríaiwá "Bípoyi." nuriri wiepisariñowami re uriñinigini, "Áamá niaíwé onimiápiá xaniyaúmi diñjé niwikwíroro yarigfápa Gorixomi diñjé wikwírófáyí o xwioxíyo mīmeámí neri píraníñjé umenjéanfa enjépi nání niaíwé rípiá xe obípoyiniri siñwé winípoyi. Pírí mīwiaíkípa époyi. ¹⁷ Áamá go go niaíwé onimiápiáñjé mimóniñjéni eri Gorixomi yeáyí muríniñjépi eri nerínáyí, oyá xwioxíyo wí nípáwiro ηweapíáriní.' searariñjéni." uriñinigini.

Amipí mimúróniḡí wo yariḡí wiḡípi nánirini.

¹⁸ Judayí áminá wo niwímeari yariḡí re wiḡinigini, "Nearéwapiyariḡí naḡoxini, nioni pí neríná diḡí niyiminiḡí tḡḡáoni anihí íníná ḡweámía náni imónimíáriní?" yariḡí e wíagi ¹⁹ Jisaso áamá o "Xíó eni naḡo enagi náni Gorixo tḡni xixeni imóniḡoríani?" oyai winiri re uriḡinigini, "Joxi pí náni 'Naḡoxini niriḡinini? Áamá niyoni náni Gorixoní naḡí imónini. ²⁰ Nwí ikaxí eániḡípi joxi niḡíáriní. 'Apixí tḡni íwí minipani. Niwíápinimeari áamá mipikipani. Íwí mimeapani. Áamá wo náni xwiḡyá niyimároniri yapí muripani. Riniyaúmi wéyo meríni.' Nwí ikaxí e eániḡípi joxi niḡíáriní." uríagi ²¹ yariḡí wíó re uriḡinigini, "Nioni sḡni niaíwí imóniḡae dáni nipini niméra biḡáriní." uríagi ²² Jisaso aríá e niwiri re uriḡinigini, "Nwí ikaxí api pírániḡí niméra nibiri aí bi sḡni meḡíriní. Dixí iyíá íá amipí níni niḡwí náni bí nemáná áamá uyípeayíyo mini niwia nurínáyí, aḡḡnamí amipí ayá tḡḡí tḡḡoxi imóniríáriní. E nemáná nibiri nioni nixídírixini." uríagi aí ²³ o aríá e niwiríná amipí xwé wí mimúróniḡo enagi náni aga xwioxíyo dáni diḡí ríá nuxeri xwiríá nimóniri kipihí niyiri roḡagi ²⁴ Jisaso e niwiniri re riḡinigini, "Áamá amipí mimúróniḡíáyí nene Gorixomi nuxídírane oyá xwioxíyo páwiani náni anihí miní oyaneyiniri nero aiwi nipáwipaxí mimóniḡoi. ²⁵ Kamerí enḡ rapirapí gwí kiweariḡá óí ayikwinimi páwipaxí mimónini. Áamá amipí mimúróniḡíáyí kamerí enḡ óiyimi mipáwipa yariḡíyí yapí Gorixoyá xwioxíyo nipáwiro ḡweapaxí mimóniḡoi." ríagi ²⁶ áamá e niḡweámáná aríá wigíáyí —Judayí níni "Amipí mimúróniḡíáyí Gorixoyá diḡí tḡni amipí meaariḡagi náni Gorixo yayí winarini." yai-wiaḡíáyirini. Áamá e niḡweámáná aríá wigíáyí ududí winíagi omi re uríḡawixini, "Joxi nearípi nepa enánáyí, Gorixo áamá ḡiyo yeáyí uyimixemeaníáriní?" uríagi aiwi ²⁷ o re uriḡinigini, "Amipí áamá mepaxí imóniḡíyí Gorixo anani e nepaxíriní. Gorixo anani áamá yeáyí uyimixemeapaxíriní." uríagi ²⁸ Pitao re uriḡinigini, "Ai, áamá o xegí amipí píni miwíáripa neri rixídipaxí miwimónariḡagi aiwi none negí aḡí tḡni amipí níni píni niwíárimí joxi númi rixídíḡwini." uríagi ²⁹ Jisaso awami re uriḡinigini, "ḡiyí ḡiyí nioni diḡí ninik-wíro wíniyí eni Gorixoyá xwioxíyo páwírixiniri wá rimepíri náni wigí aḡíraní, xiepímirani, xexirímeáowamirani, xaniyaúmirani, wigí niaíwíyorani, píni niwíárimí ninixídírínáyí, aníá imónipíríámani. Agwi ríná Gorixo ayí píni niwíárimí úfá axípi wíni mini niwimáná áamá níni mí ómómiximí éiná ayí diḡí anihí íníná ḡweapíríá náni eni winíáriní." uriḡinigini.

Ámi áwanḡí "Ninipikipíríáriní." uriḡí nánirini.

³¹ O xegí wiepisariḡí wé wúkaú sikwí waú awami jíamini e nimeáa numáná re uriḡinigini, "Jerusaremi

náni wariḡwini. E rémóáná amipí Gorixoyá xwiḡyá wíá rókiamoagíáwa áamá imóniḡáoni náni niriḡo eagíápi xixeni nímeaníáriní. ³² Negí Judayí miyí niriḡírána émáyí wa íá ninixero ikayíwí nimeariḡo iwanḡí nimépero reanḡwí nuriḡo ³³ sikwíá ragí píri nuyikiro nin-imáná nipikipíríáriní. E neri aiwi rixa sía wiyáú wiyi óráná ámi niwíápinimeámíáriní." áwanḡí pírániḡí e uríagi aiwi ³⁴ xwiḡyá api awami ínimíniḡí imóniḡagi náni niḡíá wí mimónipa nero xíó ríyí "Ayí náni ría neararini?" miyaiwigíawixini.

Siḡwí supáriḡí womi naḡí imixiḡí nánirini.

³⁵ O aḡí xegí yoí Jeriko rinihípi tḡḡí e rímine rémoaríná áamá siḡwí supáriḡí wo óí maḡípa tḡni niḡweámáná áamá e pwarigíáyo aiwá náni rixiḡí nuriríná ³⁶ aríá wíyí wiḡinigini. Oxí apixí obaxí ikwik-wierí pwarigíá aríá niwiri yariḡí re wiḡinigini, "Pí náni yariḡoi?" uríagi ³⁷ áamá wí áwanḡí re urigíawixini, "Nasareti dáḡí Jisaso pwarigíagi yariḡoi." uríagi ³⁸ o ríaiwá re riḡinigini, "Jisasoḡí, mixí ináyí Depitomi xiáwoxini, joxi wá niwianeí." rariḡagi ³⁹ áamá Jisasomi xámi umeagíáyí o ríaiwá e rariḡagi aríá niwiro mixí nuriro "Píni wiárei." uríagi aiwi ríaiwá enḡ tḡni ámi wíni wíni niriḡo re riḡinigini, "Jisasoḡí, Depitomi xiáwoxini, joxi wá niwianeí." urariḡagi ⁴⁰ Jisaso e niriḡonapimáná sekaxí re uriḡinigini, "Omi niwirimeámi bípoyi." uríagi áamá wí rixa niwirimeámi aḡwi e báná ⁴¹ Jisaso yariḡí re wiḡinigini, "Nioni pí oniniri niriḡinini?" uríagi re uriḡinigini, "Ámináoxini, nioni ámi siḡwí oaniminiri rirariḡini." uríagi ⁴² Jisaso re uriḡinigini, "Dixí siḡwí anani oxoaríni. Diḡí ninikwíroriḡipimi dáni eríkiemeániríni." uráná ⁴³ re eniḡinigini. Xegí siḡwí noxoari siḡwí anihiniḡini. Siḡwí naniri Jisasomi nuxídírni Gorixomi seáyí e umearíná áamá níni o e éagi niwiniro ayí eni Gorixomi seáyí e meḡíawixini.

Sakiaso enḡípi nánirini.

19 Jisaso rixa Jeriko niriḡomori aḡí apimi áwinimi pwaríná ² áamá wo Sakiasoyi riniḡo —O áamá takisí náni niḡwí uráparigíáyo xiráowániḡí imóniḡá worini. Amipí wí mimúróniḡorini. ³ O "Áamá Jisasoyi riniḡo goríani?" niyaiwiri siḡwí winimíniri neri aiwi ripíwo enagi náni oxí apixí uyimároariḡagi o yopa nimeginimi ⁴ ayo xámi numeari aḡíni nuri "Jisaso óí ri-yimi puniḡoi." niyaiwiri omi siḡwí winimíniri náni íkíá womi niyeyiri wenihí neri roḡáná ⁵ Jisaso nibiri e niriḡonapimáná siḡwí anáníyí Sakiasomi niwiniri re uriḡinigini, "Sakiase, aḡíni wepínei. Sía ri-yi joxi tḡni ḡweámíni. Dixí aḡí e náni owaiyi." uríagi ⁶ o aḡíni niwepíniri yayí tḡni niwirimeámi xegí aḡí e náni nimeáa uriḡinigini. ⁷ Xegí aḡí e náni niwirimeámi úagi áamá níni siḡwí e niwiniro wikí diḡí niwaiwiro re rinigíawixini, "Áamá íwí yariḡí o tḡni ḡweámíniri náni pí

náni unjo?" rinaríná ⁸ Sakiaso éí nírómáná Jisasomi re uriniginini, "Ámináoxini, nigí iyáá íá amipí níni bi biaú kikirí nepayómáná bi áamá uyípeayí imónigíáyo miní wimíáriní. Áamá gíyí gíyo nioni yapí níwíwapiyiri nigwí íwí urápiñáyo wigí íwí urápiñáyí tñi nioniyá wí tñi seáyí e níkwíárirí miní wimíáriní." uríagi ⁹ Jisaso re uriniginini, "Agwí áamá ro arío Ebiríamo Gorixomi diñí níwikwírori yagípa axípi neri nisaníri éagi nání Gorixo ríxa yokwarimí níwiiri yeáyí uyimixemearjo. ¹⁰ Ayí ripi nánirini. Áamá imóniñáoni áamá íwí néra nuro aníñí ikeamónanero yariñgíáyo nání píá neri yeáyí uyimixe-meámíniri biñáonirini." riniginini.

Uwayí ikaxé omiñí wiiariñgíá wé wúkaú nánirini.

¹¹ Áamá ayí xwiyíá api aríá níwiro Jerusaremi Jisaso wariñe nání ríxa añwi e imóniñagi níwiniro diñí re nimóá ugíawixini, "Gorixo nene xwioxíyo mímeámí neri neameñweaní ríxa nimóniñajo. Jisaso Jerusaremi nírémoríná émáyo mixí nuxídowárimáná mixí ináyí nimóniri xwioxíyo mímeámí neri neameñweaniñajo." Diñí e nimóá waríná Jisaso "O negí mixí ináyí apaxé mé nimónimeniñajo." oyaiwípoyniri ewayí xwiyíá bi nuriri ¹² re uriniginini, "Áamá áminá wo mixí ináyí imónauri ámi níbiri xegí áamáyo meñweari emíáñiri añí ná jíami imóniñími umíniri neríná ¹³ xegí xináíwániñí nimóniro omiñí wariñgíá wé wúkaú awami 'Eini.' nuriri nigwí gorí áamá aníñí miní omiñí emá waú wo nero meariñgíto woni woni níwia nuri re uriniginini, 'Nigwí nioni seaia-pariñá ripi sayá imixipíríá nání bisinísí nimíxa waríná seaimeámigini.' nurimi úáná ¹⁴ áamá añí e xío tñi ñweagíáyí wigí xwioxíyo dání wikí diñí níwíwiro wigí áamá wíyo re uowárigíawixini, 'Mixí ináyí imimiximí yariñomi nuro "O nene neameñweaní nání míneaimónarini." urípoyi.' uowárigíá awa nuro mixí ináyí imimiximí yariñomi e uríagíá aiwí ¹⁵ o áminá bíomi mixí ináyí nimixiri xegí añí e nání uowárigíawixini. O ríxa mixí ináyí nimóniri añí e níré-moríná awa bisinísí nimixiríná nigwí sayá ríá imixíawixini síñwí owiniñirini re riniginini, 'Gí omiñí niariñgíá nigwí wiñáwa obípoyi.' ráná ¹⁶ wo níbiri re uriniginini, 'Negí neameñweañoxini, nigwí gorí joxi niapiño tñi bisinísí nimíxa nuríná ríxa wé wúkaú sayá imixiñáriní.' uríagi ¹⁷ o re uriniginini, 'Gí omiñí niariñí nañoxini, ayí awiaxíriní. Joxi nigwí nioni siapiñáo tñi nioni ririñápa xixeni eñí nání gapimaní nimóniri añí wé biaúmi meñweárixini.' uriniginini. ¹⁸ Ámi wo níbiri re uriniginini, 'Negí neameñweañoxini, nigwí gorí joxi niapiño tñi bisinísí nimíxa nuríná ríxa wé wú sayá imixiñáriní.' uríagi ¹⁹ mixí ináyo re uriniginini, 'Joxi eni gapimaní nimóniri añí wé bimi meñweárixini.' uriniginini. ²⁰ Ámi wo níbiri re uriniginini, 'Negí neameñweañoxini, nigwí joxi niapiño nioni írikwíyo wowí neri tñiñá sini riworini. ²¹ Joxi xeaniñí rariñoxi

enagi nání wáyí niníagi "Nigwí ro xwiríá ikixéánáyí, iwaní neaníáriní?" niyaiwiri bisinísí wí mimixiñáriní. Joxi amipí áamá wa táyí dixí meari aiwá áamá wa iwíá uríáyí dixí miri yariñoxi enagi nání rirariñini.' uríagi ²² o re uriniginini, 'Omiñí niariñí sumí roxini, jiwaniñoxi nírfíyo dání xwiyíá rimearimíni. Nioni xeaniñí rariñáoni amipí áamá wa táyí nigí meari aiwá wa iwíá uríáyí nigí miri yariñáoni enagi nání joxi niñíá imóniñagi nání ²³ pí nání nigwí nioni siapiñáo nigwí añíyo minitipa eñíriní. E nitiri síñwiriñí, nigwí o tñi ámi bi seáyí e ikwiáriníñá meámíniri éáriní.' nuriri ²⁴ áamá añwi e rogíáyo re uriniginini, 'Áamá romí nigwí ro nurápiro nigwí wé wúkaú tñjomi miní wípoyi.' uríagi ²⁵ awa re urigíawixini, 'Ai, negí neameñweañoxini, o ríxa wé wúkaú tñjorini. Pí nání ámi wo wiríni?' uríagíá ²⁶ o re uriniginini, 'Nioni re searariñini, "Áamá gíyí gíyí nioni wiñápi pírániñí nimeró xwé nimixirínáyí ámi wíni meapíríáriní. Gíyí gíyí nioni wiñápi mímepe neri kikiá nerínáyí api aí ámi nurápiimíáriní." searariñini. ²⁷ E neri aiwi nioni tñi mixí imónariñwáyí "O negí mixí ináyí nimóniri neameñweaní nání míneaimónarini." yai-wíáyo níwirimeámi níbiri gí síñwí aníñáé dání pikípoyi.' uriniginini." ²⁸ Jisaso ewayí xwiyíá api nurárimí Jerusaremi nání niyiríná xámi umeañiniginini.

Jerusaremiyo nírémoríná mixí ináyí rémoariñgíápa ré-moñí nánirini.

²⁹ Jisaso añí onimiá biaú —Añí apiaú dñwí Oripi riníñipimi dání añwi e imónini. Apiaú yoí Betipasi riníñipi tñi Betani riníñipi tñi tñí e añwi e nírémoríná wiepisariñí wáumi re uowárigíawixini, ³⁰ "Awagwí añí jíapimi nání nuri nírémoríná dogí sipikí e yuráriníagi winíío —Sini áamá seáyí e éí miñweariñgíorini. Omi níkweari nímeámi bípiyi. ³¹ Áamá wo síñwí neaniri 'Awagwí pí nání íkweariñí?' earánáyí, re urípiyi, 'Ámináo seáyí e éí niñweari nímeámi umíniri nání yearowáriní.' urípiyi." uowárigíá ³² awaú nuríná xío urípa axípi enagi níwini ³³ ríxa dogí sipíko íkweariñá xiáwowa re urigíawixini, "Pí nání dogíomi íkweariñí?" uríagíá ³⁴ awaú "Yegí Ámináo seáyí e éí niñweari nímeámi uní nání íkweariñwí." nuriri ³⁵ Jisaso pwaríñe nání nímeámi nuri e nurárimáná wigí rapirapí seáyí e yiniñgíápi seáyí e níkwíáriro Jisasomi seáyí e ñwiráraná ³⁶ dogíomi éí niñweari nímeámi waríná oxí apíxí xío tñi warigíáyí mixí ináyíyo yayí wianiro yariñgíápa wigí iyíá sañwíyo ríkariniñgíáyí nímeáro óf e íkwianwí neapára nuro ³⁷ o ríxa Jerusaremi tñí añwi e nírémoríná dñwí miñí Oripiyi riníñipimi ipímiearíná xegí wiepisariñí obaxí xío tñí e epíroyí egíáyí re egíawixini. Emimí Jisaso yariñí níniyí síñwí winayigíá nání yayí seáyimi dání nero Gorixo nání ríaiwániñí níro yayí numero ³⁸ re nira ugíawixini, "Mixí ináyí Ámináo neauowáriní ro oyá diñí tñi seáyí e oimónini.

'Anjnamí ηweanoxini, joxi niwayiróniri onweani.' neaimónariní. Omíni seáyimi dání yayí oungeanyi." nira waríná ³⁹ Parisi wa áamá epíroyí egzáyo áwiními dání re urigfawixini, "Nearéwapiyariηoxini, dixí wiewisariηáyo mixí nuriri 'E mirípa époyi.' urei." urfagía aí ⁴⁰ o re uriniginini, "Wí píni wiáripíríméoi. Píni niwiáirínáyí, síηá tiyí eni rfaiwániní niri nioní nání Gorixomí seáyi e umepíráoí." uriniginini.

Jisaso Jerusaremi nání ηwí eanfí nánirini.

⁴¹ Jisaso rixa Jerusaremi tñj e anjwi e nirémoríná anj apimi niwiniríná ηwí nearí ⁴² re riniginini, "Jerusaremi ηweáyíné nioní éf píraniní searwiráripaxí imóniníapi nání nijá nimóniro siηwiriyí, ayí nanj imóninirini enjirini. E neri aiwi nioní segí siηwí anigíe dání pírininí imóniníagi nání seyíné majá imóniníoi. ⁴³ Ríwéná áamá seyíné tñni mixí inarigíáyí awí niseamero segí ákinjápimi píxemoánaníro nání xwíá waíwíniní nita nipeyiro awí xapixapí niseamudímómáná ⁴⁴ segí anj pipinamí néra uro niaíwí pipikímí ero nero anj nimiriríná síηá níkiróniga peyiníyí bi xe okikíróniniri siηwí winipíríamani. Yeáyí seayimixemeámía nání seaímeáagi aiwi seyíné mí minómixipa yariηagía nání e e seaikáripíríarini" riniginini.

Anj ridiyowá yarigíwámi dání mixí uowárapiní nánirini.

⁴⁵ Jisaso rixa Jerusaremi nirémori anj nanjwí Gorixo nání ridiyowá yarigíwámi nípáwiri áamá makería nimixiro nanjwí ridiyowá nání bí yarigíáyo mixídámí niwiríná ⁴⁶ re uriniginini, "Bikwí Gorixoyápmi xegí anj riwá nání re niriniri eánini, 'Anj nioniyáyí áamá nibiro xwiýá ririmí nípíríwáriní.' niriniri eániníagi aiwi seyíné anj áamá yapí niwiewisiro íwí uráparigíáyíwániní imixariηoi." uriniginini.

⁴⁷ O síá ayí ayo anj iwámi dání áamáyo uréwapiyaríná apaxípaniní imónigíá xwéowa tñni ηwí ikaxí eáninípi mewegíáwa tñni Judayí áminá seáyi e imónigíáwa tñni omí "Opikianeyi." niri aiwi ⁴⁸ oxí apixí níni oyá xwiýá aría waniro aga niwimónariηagi nání omí pikipaxí bi mimóniníagi nání siηwí winaxídimegíawixini.

"'Joxi néné tñjoxi imónei.' go ririηoi?" urigíá nánirini.

20 Síá Jisaso anj Gorixo nání ridiyowá yarigíwámi nípáwiri áamáyo xwiýá yayí winipaxí imóninípi uréwapiyariní wiyimi apaxípaniní imónigíá xwéowa tñni ηwí ikaxí eáninípi mewegíáwa tñni Judayí mebáowa tñni omí niwímearo ² re urigíawixini, " 'Joxi néné tñjoxi imónei.' go ririηagi joxi áamá anj riwámi makería nimixiro nanjwí ridiyowá nání bí yarigíáyo mixídámí éiniginí?" urfagía ³ o re uriniginini, "Nioní eni yariηí bi oseaimini. Soyíné áwanj niránáyí, nioní yariηí niarigíápi nání eni anani áwanj searimíni." nuriri

⁴ yariηí re winiginini, "Jono wayí nineameaia uηo Nwíá anjnamí ηweano urfagi ría eniginini? Xegí diηí tñni ría eniginini?" urfagi ⁵ wiwaninowa yariηí niniro re rinigíawixini, "None 'Gorixoyá diηí tñni eniginini.' uráná re neariníoi, 'Soyíné pí nání o rinípi nání aría niwiro diηí mikwíropa egíarini?' nearini enagi nání wí e uripaxí menini." niriniro ⁶ ámi re rinigíawixini, "E neri aí none 'Jono xegí diηí tñni wáí nurimeri wayí niseameaia unjirini.' uránáyí áamá níni 'Jono Gorixoyá diηí tñni wíá rókiamonj worini.' niyaiwiro nání síηá ninearo neapikipírixini. Api eni wí murípa oyaneyi." niriniro ⁷ Jisasomí re urigíawixini, "None majíarini. Gorixoyá diηí tñni yagíríani? Xegí diηí tñni yagíríani?" urfagía ⁸ o re uriniginini, "Soyíné Jono nání diηí yaiwiarigíápi nání áwanj miniríagía nání nioní eni 'Joxi e éirixiní.' niriηo nání áwanj wí searimiméini." uriniginini.

Ewayí ikaxí wainí omíηí uwinaxídiarigíáwa nánirini.

⁹ O ewayí xwiýá ripi uriniginini, "Áamá wo wainí uraxí omíηí bi íwá nura núisáná áamá wami re uriniginini, 'Gí omíηí ripi píraniní siηwí nuwinaxídírixiní.' nurimi anj wími urínimiri nání nuri emá obaxí niηweanísáná ¹⁰ rixa wainí sogwí yóí éáná xegí omíηí wiiarigíá wo xío xegí wí ourápauniniri uowárfagi aiwi omíηí siηwí uwinaxídiarigíáwa omí íá nixero iwanj nimépero aníomí wárigíawixini. ¹¹ Omíηí xiáwo ámi xegí omíηí wiiarigíá womi uowáraná omíηí siηwí uwinaxídiarigíáwa omí eni iwanj nimépero o ayá owininiri ripiriri número aníomí wárigíawixini. ¹² Omíηí xiáwo ámi omíηí wiiarigíá womi uowáraná omí mñj niro báriwáminí moaigíawixini. ¹³ Omíηí xiáwo awa íníná xegí omíηí wiiarigíáwami iwanjini nimépero aníowami uowáraríηagía nání re yaiwiniginini, 'Nioní arire eminiréini? Gí íwí diηí sixí uyiηáomí ouowárimini. "Omí xixeni aría wipíríarini." nimónariní.' niyaiwiri uowárfagi aí ¹⁴ awa xegí xewaxo bariηagi siηwí niwiniro re rinigíawixini, 'Xanoyá diηí meanío jíiwo barini. Omíηí amipíyí negí imóninía nání omí opikianeyi.' niriniro ¹⁵ omí íá nixero báriwáminí ni-moaimáná pikigíawixini." Jisaso ewayí xwiýá e nuriri yariηí re winiginini, "Omíηí xiáwo xewaxomí pikíagía nání awami pí winíarini?" Yariηí e niwiri ¹⁶ re uriniginini, "Omíηí xiáwo nibiri omíηí siηwí uwinaxídiarigíáwami pipikímí niyárimáná omíηí ámi wa siηwí oníwinaxídipoyiniri miní winíarini." urfagi áamá e ríwapiγgía aría e niwiro "Jisaso 'Judayíné omíηí siηwí uwinaxídiarigíáyí yapí imóniníoi.' ría neararini?" niyaiwiro re rigíawixini, " 'Oweoi! Wí e eníamani.' neaimónariní." urfagía aí ¹⁷ o siηwí agwí niwiniri re uriniginini, "Seyíné 'Wí e epaxí menini.' yaiwiaríηagía aí pí nání Bikwíyo ewayí xwiýá ripi eníná niri eágíawixini, 'Síηá anj mirarigíáwa síηá awiaxí wo nání píá neríná wo "Sipíxini." niri emi mófo Gorixo "Awiaxorini." niri

nimeari anjé xío mirarinjwámi iwamíó nitiwayirori mirinjírini.' xwiyíá wíá rókiamoagíáwa e niriro eagíápi pí nání rinini? Seyíné diñjé rimoarinjoi? ¹⁸ Sixé botorixé sínjáyo nipiérori píri miyeámí inarinjépa áamá giyí giyo sínjáo nipiérori xaíwí nearínáyí axípi imónipíríáriní. Xwasíwí yeáyí bimi sínjá nipiérori nearíná yuní wárarinjépa sínjáo áamá giyí giyo nipiérori nearíná axípi xwasíwí yuníninjé imiximíáriní." Jisaso xío sínjáóninjé nimóniri nání e urinjiginí.

Nigwí takisí nání émáyo wiayigíá nánirini.

¹⁹ Njwé ikaxé eáninjépi mewegíáwa tñni apaxípáninjé imónigíá xwéowa tñni awa "Jisaso ewayí xwiyíá nin-eariríná 'Soyíné ominjé xiáwomi xewaxo pikíáninjé imóninjoi.' ríá neararini?" niyaiwiro axíná "Ríxa íá oxiraneyi." niyaiwiro aiwi oxí apixé e epíroyé egíáyí nání wáyí niwiro íá mixelípa nero ²⁰ sínjwé niwinaxída n-mero áamá wa yapé niwíwapiyiro sínjwé niwinaróa oúpoyiniri nurowáiro re urigíawixini, "Soyíné áamá naroyínéniñjé nimóniro yapé niwíwapiya nuríná pasáninjé niméra úpoyi. Xwiyíá omi anani gwé yipaxé wí ránáyí, ríxa omi íá xepírí nání gapimanomi áwanjé urani nání re urípoyi, 'Takisí nání nigwé émáyí neará-parigíápi sini miní wianiréwini? Miní miwipa yaniréwini?' urípoyi. O 'Oweoi, sini miní miwipa époyi.' ránáyí émáyí omi íá nixero gwé yipíráo." urowáragíá ²¹ awa nuro Jisasomi niwímearo pasáninjé niméra nuríná weyí re umearigíawixini, "Nearéwapiyarijoxini, joxi xwiyíá niri ninearéwapiyiríná náyoní nearéwapi-yarijoxi enjagi nání nene nijíáriní. Áamá giyí giyí símeáagíá aí símimanjé sínjwé niwiniri sínjwé nání wáyí mé xwiyíá Gorixoyá nepáni urarinjépi nearéwapi-yarijoxirini." nuriro ²² yariñjé re wigíawixini, "Diñjé joxiyá píoi yaiwiarinjéni? 'Nene émáyí mixé ináyí Sisaomi takisí nání nigwé miní niwiayiranéná apáni wiarinjwini.' risimónariní? 'Nipikwini miyarinjwini.' risimónariní?" uríagíá aiwi ²³ Jisaso yapé wíwapiyaniro yarijéápi nání diñjé adadé niwiri nijíá nimóniri nání re urinjiginí, ²⁴ "Émáýyá moné bi siwá nípoyi." nuriri ríxa siwá wíáná yariñjé re winjiginí, "Nigwé ripimi yoé goyá eániri sími-manjé goyá njwiráriniri inini?" uríagíá awa "Émáýí mixé in-áyí Sisaoyá eánini." uríagíá ²⁵ o re urinjiginí, "Nigwé ripimi símimanjé Sisaoyá njwirárininjagi nání xewaninjomi miní wírixini. Amípí néni oyá imóninjéyí eni xewaninjomi wírixini. E neri aí amípí Gorixoyá imóninjéyí xíomi wírixini." Jisaso Gorixo áamá xewaninjóninjé imixininjé enjagi nání omi diñjé owik-wírípoyniri e uríagíá ²⁶ awa yapé niwíwapiyiro pasáninjé e uméá aí émáyá sínjwéyo dání Jisaso xwiyíá meárinipaxé wí mirarinjagi aríá niwiro áamá néni eni Jisaso píraninjé e reñwipearinjagi aríá niwiro nání ududé nero xwiyíá bi murigíawixini.

"Ámá ámi wiápínimeapíríáriní." urinjé nánirini.

²⁷ Ámá Judayí wa, Sajusiyi riniñjé wa —Sajusiowa re rarigíáwarini, "Ámá nipémáná enánáyí wí niwiápínimeapíríámani." rarigíáwarini. ²⁸ Awa nibiro Jisasomi yariñjé wianiro nání re urigíawixini, "Nearéwapiyarijoxini, eníná Moseso njwé ikaxé nin-eariríná nene nání niri ríwaminjé re eanjirini, 'Ámá go go apixé nimeari niaíwí meméá péánáyí ámi xexirímeáo apixé aními nimeari penjoyá niaíwí wo wiemeáwinigini.' Moseso e niri eanjirini." nuriro ²⁹ ewayí xwiyíá ripi urigíawixini, "Xiráxogwá wé wíúmi dánjé waú egíáwa xiráo apixé wí nimeari niaíwí meméá péáná ³⁰ xogwáo wo aními nimeari niaíwí meméá péáná ³¹ ámi wo nimeari niaíwí meméá péáná wé wíúmi dánjé waú imónigíáwa nowani o o ími nimeayiro aiwi niaíwí wí meméá nowani ríxa péáná ³² apixé eni xiráxogwá nowaminí nimeániri nipemixárimáná xí eni penjiginí." Ewayí xwiyíá Jisas-omi e nurimáná ³³ omi majíá wikixeáraníro nání yariñjé re wigíawixini, "Gorixo áamá niyoní mí ómómiximí winíá nání pegíá néni niwiápínimearíná í xiráxogwá wé wíúmi dánjé waú nowani meagíí enjagi nání goyá imóniníáriní?" uríagíá ³⁴ Jisaso re urinjiginí, "Ríná áamá apixé njwiráiro mearo inarigíáriní. ³⁵ E neri aí ríwéná Gorixo menjewanáná áamá oyá sínjwéyo dání anani niwiápínimearo njweapíríáyí apixé njwiráriníro meániro inipíríámani. ³⁶ Íná ámi bi nipepaxé imónipíríámani. Ayí ripi nánirini. Anínanjowa yarijéápa nero njweapíríáriní. Gorixoyá diñjéyo dání xwáripáyo dání wiápínimeapíríá enjagi nání ayí Gorixoyá niaíwí nimóniro aninjé iníná njweapíríáriní. ³⁷ Soyíné diñjé 'Pegíáyí wí niwiápínimeapaxé menini.' yaiwiarinjagíá aiwi anani niwiápínimeapíríáriní. Xwiyíá eníná Moseso íkíá onimíánáina iwí ríá miní ápiáwí wearinjagi wininjépi nání ríwaminjé nearíná Gorixo xewaninjé nání urinjépi re niri eanjirini, 'Gorixoní dixí ráwowa Ebiríamo tñni Aisako tñni Jekopo tñni awayá Njwáonirini.' Moseso ríwaminjé e nearíná xiáwowa ríxa pegíá aiwi o ríwaminjé e niri eanjirini. ³⁸ Gorixo omi e nuriríná omi xiáwowa ríxa pegíámi aiwi Gorixoyá sínjwéyo dání wigí diñjé sini sínjé enjagi nání e ripaxirini. Gorixo áamá pegíáyí nání Njwáomani. Síñjé egíáyí nání Njwáorini. Oyá sínjwéyo dání áamá néni wí pegíá aiwi, wigí diñjé sini sínjé enjagi nání néni sini sínjirini." uraríná ³⁹ njwé ikaxé eáninjépi mewegíáwa ámi diñjé sixé mínipa nero yariñjé ámi wíni bi miwí re urigíawixini, "Nearéwapiyarijoxini, joxi wigí yariñjé sífápi nání nuriríná aga nanjé urarinjéni." urigíawixini.

"Kiraiso niaíwí goyáoraní?" urinjé nánirini.

⁴¹ Jisaso re urinjiginí, "Ámá pí nání re rarigíáriní, 'Ámá nene yeáyí neayimixemeaníá nání aríowayá xwíá

piaxíyo dání iwiaroníto sa mixí ináyí Depitoyá xiáwo imóniníáriní. ' pí nání rarigíáriní? ⁴² Bikwá Samiyi riníngíyo Depito xewaníyo áamá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníto nání níriri ríwamíngí rípi eaníriní, 'Gorixo gí Ámináomi re urínginíngí, "Joxi wé náúminí éí niñweari joxi tñni mixí iníáyo xopirárfí riwiimíáé nání xwayí naniri ñweáirixini." Gorixo gí Ámináomi e urínginíngí. ' Depito ríwamíngí api nearíná ⁴⁴ xegí xiáwo nání 'Gí Ámináorini.' níriri nání aríge xegí xiáwo imóniní?" Jisaso áamá nání "Áamá yeáyí neayimixemeaná nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronítoyi raríngwáo ananí Depitomi seáyí e nimóniní napa Gorixoyá xewax-oríani?" oyaiwípoyníri e urínginíngí.

"Nwé ikaxé eáníngípi mewegíáwa yarigíápa mepani." uríngí nánirini.

⁴⁵ Áamá nání o e raríngagí aríá wiaríná xegí wiepisariñowami re urínginíngí, ⁴⁶ "Nwé ikaxé eáníngípi mewegíáwa yarigíápa mepa éirixini. Awa áamá weyí oneamépoyiníri rapirapí sepiáni niyínimi aní emero áamá makeríá imixarigíe dání 'Ámináoxini.' on-earípoyníri emero rotú aníyo nípwirónáraní, aiwá imixarigíe níremorónáraní, 'Áamá niyíyá símí símí e onjweaaneyi.' niyaiwiro ero ⁴⁷ síwí yáí ríkíningíyí yapi ámayá aiwá pírfí nání íwí manarigíápa apíxí aníwayá amípí íwí urápaniro nání ero ámayá síngwíyo dání Gorixomi xwiýá rírímí níwiróná aníngí miní nira uro yarigíápa soyíné ení axípi mepa éirixini. Ríwéná Gorixo áamá niyoni mí ómómiximí yaríná awa xwiýá xwé meárinípírfíáriní." urínginíngí.

Apíxí aní wí nígwé waúni tíngí nánirini.

21 O siní aní Gorixo nání ridiyowá yarigíáwami ínimi nuréwapiya nemeíná síngwí aníyí wíninginíngí. Amípí mimúrónigíáyí nígwé Gorixo nání tayarigíe taríngagíá níwiníri ² apíxí aní uyípeayí imóníngí wí ení nígwé ríá iníngí waú nimeáa níbirí tñngí níwiníri ³ xegí wiepisariñíyo re urínginíngí, "Nioni napa sear-ariñini, 'Apíxí aní uyípeayí imóníngí rí Gorixo nání nígwé onimíá sípípkwi nítiri aiwí Gorixoyá síngwíyo dání amípí mimúrónigíáyí tñáyo seáyí e imónigoí. ⁴ Amípí mimúrónigíáyí wigí nígwé xwé ayo dání bí nimearo nítiro aiwí apíxí aní ríyí xegí aiwá nání bí yanípaxí ówí tñngí nání íyá seáyí e imónigoí.' searariñini." urínginíngí.

"Ridiyowá yarigíáwá pineapírfíáriní." uríngí nánirini.

⁵ Xegí wiepisariñí wa aní Gorixo nání ridiyowá yarigíáwá nání re rigíawixini, "Aní riwá nímiríná sñjá awíaxí níkíkíroa nuro aní riwá imíringí mimónipa oeniri amípí naní áamá Gorixo nání wigíáyí nimearo okiyíá egíáriní." raríngagíá ⁶ Jisaso aríá e níwiri re urínginíngí, "Amípí naní soyíné síngwí winarigíá rípi ríwéná áamá wa aní riwá nípinearíná sñjá níkíkíroníga uní rípi

nípineaaayiro emi mímeámí éáná sñjá wo womi siní seáyí e ikwíáriníníámani." uríngí ⁷ awa yaríngí re wigíawixini, "Nearéwapiyarínginí, joxi nearariñí api gíná imóniníáriní? Pí símimajíóníngí neaináná 'Ríxa nimóniní ayoríani?' yaiwianíwáriní?" uríngíá ⁸ o re urínginíngí, "Áamá wa yapí seaíwapiyipírfíxiníri dñgí píraníngí moríini. Obaxé níbiro gí yoí níriníro re rírfíáriní, 'Nioni oníriní. Ríxa ínáriní.' searáná aríá níwiro númí muxídipani. ⁹ Soyíné 'Aní wíyo mixí inariñoi.' raríngagíá aríá wiro 'Áamá nípaní mixí ikwí-naroaríngí.' raríngagíá aríá wiro neríná wáyí mikárinípaní. Api xámi imóniníáriní. E enagí aiwí api ríxa nimónimáná enáná soyíné 'Sía yoparíyí, o weapíníáyi ríxa nimóniníngí.' miyaiwipa éirixini." nuri ¹⁰ ámi re urínginíngí, "Áamá gwé axírí níwíápinimearo áamá xerwé wí tñni mixí iníro mixí ináyí woyá woyáyí tñni mixí iníro ¹¹ poboní xwé néra urí aní níyoni aiwá nání dñwí ikeamóníro aní wí e wí e símíárfí wímearí aní pírfíyo dání xegí bí nimóniní ekíyíngí ináná áamá wáyí ikárinípíri nání imóniní eníáriní. ¹² Ayí e eníá imóníngagí aiwí siní mimónipa enáná íá niseaxero xeaníngí seaikárinípírfíáriní. E niseairíná xwiríxí seamepíri nání awí eánarigíe nisearowáritiro gwé aníyo niseanwíráritiro nioni níxí-daríngagíá nání xwiýá seamearípíri nání mixí ináyíyá síngwí tñngí e nání tñni gapímaníyíyá síngwí tñngí e nání tñni niseameámí seaupírfíáriní. ¹³ E seaipírfíá enagí aí ananirini. Ayí rípi nánirini. Xwiríxí seamearíná nioni nání áwaní urípíri imónípírfíáriní. ¹⁴ Xwiríxí seamearíná nioni dñgí niseakikayori níjía niseaiapíri xwiýá urípíri nání imónípíri seaimiximíá enagí nání soyíné xwiríxí seamepírfíáyí wí pírfí seawíákipaxí menini. Ayínáni soyíné siní íá miseaxirípa enánáyí, dñgí re móirixini, 'Ananirini. Xwiýá pírfí wíáikíminíri nání menjwípepa oemini. Sa Gorixoyá dñgíyo dání urínginíngí.' yaiwírfíxini. ¹⁶ Segí sénáíwarani, sénowarani, séríxímeáowarani, nawíni miníngíáyírani, níkumíxiníri emearigíáyírani, miyí seauráná segíyí wíami píkipírfíáriní. ¹⁷ Soyíné nioni níxídaríngagíá nání áamá nání wíá níseáóníro símí tñni seaipírfíá aiwí ¹⁸ Gorixo yeáyí seayimixemeaníá enagí nání soyíné anípá wí imónípírfíámani. Segí dñá wí aí anípá imóniníámani. ¹⁹ Soyíné ení neáníro nioni aníngí níxíádnírónyí, segí dñgípi eríkiemeánípírfíáriní.

"Jerusaremi xwiríá ikixepírfíáriní." uríngí nánirini.

²⁰ "E neri aí mixí mímeámí bíáyí aní Jerusaremi rípi aiwí mudímóagíá níwiníróná 'Ríxa aní rípi xwiríá ikixepíri anjwi ayoríani?' yaiwírfíxini. ²¹ E níwiníróná áamá Judia píropenisíyo ñweagíáyí dñwí mñgíyo nání éí yiro áamá Jerusaremi apimi ñweagíáyí píni níwíárimí uro áamá apimi bíariwámíni omíngíyo amí amí yarigíáyí aní apimi ámi míremopa ero éirixini. ²² Ayí rípi nánirini. Ináyí Gorixo xeaníngí ríá tñngí seaikáriníá apíriní. Iná amípí nání nání Bikwíyo níriníri eáníngípi xixení

imóniníáriní. ²³ Íná xeaníjé ríá tñjé xwíá tño seaímeaníá enagi nání apixé niaíwé agwé egííwa tñi sini niaíwé amíjé wiarigííwa tñi éé anjéni mupaxé imóniníagí nání aweyi! Gorixo ámá tño wikí niwóniri xeaníjé wikáraríná ²⁴ mixé nimeáa bíáyí Jerusaremi ηweáyo kirá tñi pipikímí ero iwé meaniro nání nipikiomearo wigé anjé ayé ayo nání nimeámi umiro epíríáriní. E nemáná émáyé nibiro Jerusaremi dánjéyíné seáyi e niseaimóniro xwiraimimí niseaikixéa nuro Gorixo 'Yoparí e imóníwinigini.' yaiwíárinje imóniníáná ríxa re imóniníáriní.

Ámá imóniníjo niweapíríná nánirini.

²⁵ "Sogwé tñi emá tñi sinjé tñi ekijinjéniñjé ináná ámá xwíá tño niyoni gwé ararí ηweagíáyí ayá sñwé nurori diñjé ríá uxeníáriní. Rawirawá ení xwé ayá wí níróga niwíápínimeáísáná nijiri moariníagí niwiniróná ududé wininíáriní. ²⁶ Sinjé sogwé amipí anjé píréyo enjéyí anjéni mixénapíagí niwiniróná 'Xwíá tño ηweanηweáne pí neaiminiri ríá yarini?' niyaiwiro wáyí nikáriniróná eaniramoro wepíríáriní. ²⁷ E neróná sinjé re nanipíríáriní. Ámá imóniníáoni nikínimáná enjé neániri agwé tñi nawíni wepariníagí nanipíríáriní. ²⁸ E neri aí soyíné sogwé emá amipí ekijinjé inariníagí niwiniróná 'Gwíninjé nearoayironi anjé ayoríani?' niyaiwiro píraninjé éé nírómáná nioni nání weniñjé niyániri róírixini."

Ewayé ikaxé íkíá pikína nánirini.

²⁹ O awami ewayé xwiýyá bí re uriniginíni, "Íkíá pikí tñi íkíá níní ení yarinjépi nání diñjé mópoyí. ³⁰ Íkíá miñjé inariníagí niwiniróná 'Ríxa xwiogwíríani?' yaiwiarigíápa ³¹ sinjé amipí ekijinjéniñjé ení axípi inariníagí niwiniróná 'Gorixo nene xwióxéyo mimeámí neri neameηweani ríxa anjé ayoríani?' yaiwíríxini. ³² Nioni nepa searariníni, 'Ámá agwé ríná ηweagíáyí sini mipepa enáná amipí níní nioni Jerusaremi nání searíápi xixeni nimóniníáriní.' searariníni. ³³ Anjéna tñi xwíá rírí tñi anani anipá nimóniri aiwi xwiýyá nioniyá wí surímá imóniníámani.

"Awíninjé ηweáírixini." urinjé nánirini.

³⁴ "Míríxí maiwí nipúsáná mírogwé ríxa íá niwíárimixiríná nipíerori nearíná yarinjépa soyíné ení segé waráyo nánini niyaiwiniro aiwá xwé niro iniigé wainé xwé niro yaníro nání yarínáyí sñá nioni weapimíáyí axípi e seaímeaniginiri diñjé tñi ηweáírixini. ³⁵ Sñá nioni weapimíá nání imóníáyí ámá xwíá rírí nírímíni ηweagíáyo niwimóniníáriní. ³⁶ Soyíné íníná awíninjé niηwearóná Gorixomi yarinjé re wíríxini, 'None amipí neaímeááná enjé neánirane múrorane ámá imóniníoyá símimáñjémiñí éé rorane yanéwá nání enjé bí sixé neaímíxei.' urírixini." uriniginíni.

³⁷ Ikwáwiýíná anjé ridiyowá yarigííwámi dání ámáyo nuréwapiya núisáná sñápi tñi nipeyeari dñwé miñjé Oripíyi rininjépiimi sá wéminiri nání yagírini. ³⁸ O sñá ayé ayo e yaríná ámá níní wéá móniními niwíápínimearo omi anjé ridiyowá yarigííwámi dání aríá wianiro nání bayagíáriní.

Jisaso nání mekaxé megíá nánirini.

22 Sñá Judayé bisíkeríá yisí mayé úrapí nimixiro narigíáyí, sñá Anjénaño Wiárí Neamúroagoi rininjéyí —Enjéna sñá ayi Judayo Isipíyí mixé ináyo íá xewirárináná Gorixo niaíwé oxé xámiñjé níní opikímíniri anjénañjé oyáo urowárinjé aiwi Judayé Gorixo ηwé ikaxé urinjépi bisíkeríá yisí mayé úrapí nimixiro niníro sipisipí nipikiro ówanjéyo ragé xópé yárfá enagi nání anjénaño ayo múroniginíni. Ayináni xwiogwé o o pwéáná sñá ayi nání diñjé mopíri nání sipisipí nipikiro bisíkeríá yisí mayé úrapí nimixiro narigíáriní. Ríxa sñá ayi anjéni e imónáná ² apaxípaninjé imónigíá xwéowa tñi ηwé ikaxé eáninjépi mewegíáwa tñi oxé apixé níní nání wáyí nero nání "Jisasomi aríre yumí ínimí pikianíwini?" nira waríná ³ Isikarioti dánjé Judaso —O Jisasoyá wiepisarinjé wé wúkaú sikwé waú imónigíáyí worini. Omi Seteno ríwímíni nírori diñjé uxixéróáná ⁴ o nuri apaxípaninjé imónigíá xwéowa tñi Judayéporisowa tñi xwiýyá nírínáiro Judaso re uriniginíni, "Soyíné omi íá xirípíri nání nioni aríre neri pasáninjé umemíáriní?" uráná ⁵ awa yayé niwiniro re urigíawixini, "Joxi e neaíáná nigwé siapaníwáriní." uríagíá ⁶ Judaso "Ananirini." nurimi nuri ámá oxé apixé epíroyé miwipa enáná omi pasá umemíniri nání weniñjé wíaxídíniginíni.

Aiwá Anjénaño Múroagí nání imixigíí nánirini.

⁷ Jisaso, sñá bisíkeríá yisí mayé úrapí nimixiro iwamíó nigíáyí —Ayé sñá Anjénaño mipikí Wiárí Múronjé nání sipisipí miá nipikiro narigíáyirini. Sñá ayi imónáná ⁸ o Pitaomi tñi Jonomi tñi re uriniginíni, "Awagwí none aiwá anjénaño enjéna neamúroagí nání nani nání nuri neaimixípiyi." uríagí ⁹ awaú re urigíísixini, "Joxi 'Awaú ge nuri píraninjé oimixípiyi.' simónariní?" uríagí ¹⁰ o re uriniginíni, "Awagwí anjé e nírémoríná iniigé sixé maxirinjé wo tñi órórí niniríná númi nuri anjé o páwíwámi awagwí ení nipáwiri ¹¹ anjéwámi xiáwomi re uríísixini, 'Yearéwapiyarinjo re riñoi, "Nioni gé seaiepisarinjáoyíné tñi aiwá Anjénañjé Wiárí Neamúroagíyí nání anjé awawá ikwíróninjé giwámi dání naníwini?" Jisaso e riñoi.' nuriri ¹² o anjé awawá seáyi émi ikwíróninjé xwé wámi aiwá narigíáyí aiwá yeaanipíri mimiauríwé yárininjéwámi siwá eaíáná e aiwá ríá neayeáisixini." urowáraná ¹³ awaú nuri Jisaso uríípi xixeni niwíga nuri aiwá Anjénaño Wiárí Múroagíyí nání imixigíísixini.

"Ripi gí waráriní." urinji nánirini.

¹⁴ Rixa aiwá nipírí bíná Jisaso tñi wáí wurimeariǵáwa tñi aiwá naníro nání nawíni niḡwearo ¹⁵ o re urinjinigini, "Nioni sini rñinǵí minímeapa neríná 'Gí sealepisariḡoyíné tñi xámi aiwá Anǵinajǵ Neamúroagí nání ripi onimini.' aga ninimónǵagi bíárini. ¹⁶ Ayí ripi nání searariḡini. 'Aiwá ripi ámi bi bi nioni tñi xwíá tǵyo dání naníwámani. Gorixo xwioxǵyo mímeámí neri seameḡweanǵe dání aiwá ripi nání mǵkǵipi xixeni imóninǵáriní. Íná dání nioni ámi niweapírí nioni tñi nawíni naníwáriní.' searariḡini." nuriri ¹⁷ kapixí wá nimeari Gorixomi yayí niwimáná re urinjinigini, "Kapixí riwá yanǵí niníro niga úpoyi. ¹⁸ 'Iniǵí wainí ámi bi xwíá tǵyo dání nimǵámani. Rixa Gorixo soyíné xwioxǵyo mímeámí neri píraninǵí seameḡweanǵe dání iniǵí wainí ámi íná nimǵáriní.' searariḡini." nuriri ¹⁹ bisǵkerǵá bi nimeari Gorixomi yayí niwimáná nikwiriri yanǵí niwía nuri re urinjinigini, "Nioniyá wará tǵyí soyíné arirá seaimǵa nání ridiyowá neríninǵí imónini. Ríwéná nioni nání diḡǵ seaininǵa nání nioni éapa bisǵkerǵá kwiriri seaipírí éapa axǵipi éirixini." nurimáná ²⁰ awa rixa aiwá ninimáná enáná bisǵkerǵá nimearíná épa kapixí iniǵí wainí riwonǵí wá nimeari re urinjinigini, "Gorixo xwiǵyá siḡǵ bi réoárinǵipi nání nioni niḡperíná gǵ ragǵ púǵyí iniǵí wainí sixí riwáninǵí imónini. ²¹ E neri aiwi arǵá nípoyi. Ámá nioni nání miǵyí nurino nioni tñi niḡwearene aiwá narinwiní. ²² Ámá imóninǵáoní Gorixo rinǵí jǵayo axǵipi ninipikiro aiwi ámá nioni nání miǵyí miǵyí nurinomí Gorixo xeaninǵí xwé winǵá enagi nání aweyí!" urǵagi ²³ wiepisariḡowa yarinǵí re niga ugǵawixini, "None go go e winí nání ría rarini?" nira ugǵawixini.

"None gímíni go seáyi e imóninǵáoní?" rinigǵá nánirini.

²⁴ Wiepisariḡowa xwiǵyá ripi eni niriro símí tñi re rinigǵawixini, "None wo go go seáyi e neaimóniri enáná wone simaḡwíyóninǵí wurínanǵwáriní?" niriga waríná ²⁵ Jisaso re urinjinigini, "Émáǵyá miǵí ináǵyí ámáǵyá siḡwǵ e dání seáyi e nimóniro wá eni bi mé sekaxǵini nuriro aiwi wiwaninǵowa nání re rinariǵáriní, 'Sǵwí niaíwí níní nioni tǵáminí imóninǵáyí arirá wiarinǵáonirini.' rinariǵáriní. ²⁶ Soyíné eni awa yariǵápa axǵipi e mepaní. Segǵ ráróninǵí imóninǵoyí séǵwáóninǵí imóninwinigini. Segǵ bosóninǵí imóninǵoyí sénálininǵí omíninǵí seaianinǵáoninǵí imóninwinigini. ²⁷ Diḡǵ píraninǵí mópoyi. Nene píoi rarinǵwáriní? Ámá kikiǵá niḡweámáná aiwá narinǵo seáyi e imóninǵorǵani? Aiwá ría nuyeari yanǵí wiarinǵo seáyi e imóninǵorǵani? 'Ayí kikiǵá niḡweámáná aiwá narinǵo seáyi e imóninǵorini.' rarinǵwáriní. Nioni e imóninǵáoní aiwi soyíné tñi niḡwearíná anani segǵ ókíninǵinǵí nimóniri arirá seaianinǵáonirini. ²⁸ Soyíné wa

iwamíó níwapiyaníro yaríná nioni tñi éí niroro píni niníwáriní úǵámani. ²⁹ Ayináni gǵ ápo 'Joxi miǵí ináǵyí nimóniri ámá ayo meḡweáirixini.' nirinǵipa ³⁰ nioni eni re searariḡini, 'Nioni rixa miǵí ináǵyí nimóniri meḡweanǵáná soyíné nioni tñi nawíni aiwá nimǵáé aiwá niro iniǵí niro nero negí Isireriyí gǵ wírí wírí wé wúkaú síkwí waú enǵyó xiráowayínéninǵí nimóniro meḡweapírǵáriní.' searariḡini." urinjinigini.

"Pitaoxi rǵwí nimorǵini." urinji nánirini.

³¹ O re urinjinigini, "Saimonoxini, Saimonoxini, Seteno soyíné nání Gorixomi símí tñi re urarini, 'Ámá wití aiwá síkí tǵǵyí neyíroríná yariǵápa nioni Jisaso wiepisariḡí awa enǵí ría eáninǵonirini iwamíó owíwapiyimini.' Obo Gorixomi e urarini. ³² E neri aiwi diḡǵ soyínéyá nikwíroarigǵápi saminǵí mepa oeniri Gorixomi rixinǵí seauriyánigini. Saimonoxini, rǵwéná joxi ámi diḡǵ nimori níkinimóniri nioni tǵáminí níbiríná ámá nioni níxǵdarinǵagǵa nání diǵí ririxímeáowa simónariǵáyo enǵí sixí eámixǵirixini." urǵagi ³³ Pitao re urinjinigini, "Ámináoxini, gǵ riyǵferani, ripikǵferani, niwawini yeapírǵáriní." urǵagi ³⁴ o re urinjinigini, "Pitaoxini, sǵá riyimi karǵkarí sini rǵaiwá miripa enáná xwiǵyá biaú bi nioni nání re urayirǵini, 'Jisaso nání nioni majǵáriní.' urayirǵini." urinjinigini.

Nigwí tñi íá tñi kirá tñi nánirini.

³⁵ O awami re urinjinigini, "Nioni xámi 'Xwiǵyá wá emépoyi.' nísearowáriníná 'Nigwí wowí tñi árupianǵí wú tñi síkwí sú ámi bi tñi niḡmaxirimi memepa époyi.' searowáragǵ aiwi soyíné amipí wí nání dǵwí níkeamóniro remeǵawixini?" urǵagi awa "Oweoi, amipí wí nání dǵwí níkeamóninǵwanigini." urǵagǵa ³⁶ o re urinjinigini, "E neri aiwi agwí soyíné goxí goxí nigwí wowí tǵǵoxi niḡmaxirimi ui. Árupianǵí enánáyí eni niḡmaxirimi ui. Goxi goxí kirá miǵí nání enǵyí mayoxi enánáyí diǵí iyá nípiriri bí éirixini. ³⁷ Ayí ripi nání searariḡini. Bikwíyo nioni nání re niriniri eánini, 'Ría kiroarigǵáyo mépearigǵápa omí eni níkuḡmixiro axǵipi mépepírǵáriní.' niriniri eánini. Amipí nioni nání niriri eáninǵipi xixeni nimóninǵinǵoi." urǵagi ³⁸ awa re urigǵawixini, "Ámináoxini, none miǵí nání miḡǵ bíxauú rixa ripǵxaurini." urǵagǵa o "Xwiǵyá rixa apánirini." urinjinigini.

Dǵwí Oripiyo dání Gorixomi xwiǵyá ririmí winǵí nánirini.

³⁹ E nirinimi anǵyó nipeyari xegǵ yarinǵipa dǵwí miḡǵ Oripiyi rininǵipimi nání yaríná xegǵ wiepisariḡowa eni númi niyiro ⁴⁰ rixa nírémoríná awami re urinjinigini, "Seteno iwamíó míseawapiyipa oeniri nání Gorixomi rixinǵí urǵpoyi." nurimi ⁴¹ ámá síǵá anani iwanǵí mopaxǵí imóninǵe numáná xwǵáyo xómíninǵí niyikwímáná Gorixomi xwiǵyá ririmí niwiri ⁴² re urinjinigini, "Ápe, joxi nísimóninǵínáyí xeaninǵí nioni nímeanǵipi kapixí nioni

nimíniníjé imóniníwá anani emi miwiárimopaxírini. E neri aiwi nioni nimónariníjépi mé dixí díní tñi xixeni anani imóniníwiniginí." uraríná ⁴³ aníjnájé wo síjnáni níwimóniri ení sixí weámixiniginí. ⁴⁴ E éáná Jisaso ríniníjé agwé esiníwíniníjé wímeáagi Gorixomi xwiyíá ení tñi nuriríná xegí okiníjé nípwéríná ragíniníjé nípurí xwíáyo níyóísáná ⁴⁵ Gorixomi xwiyíá ririmí wiarinje dání éí níwíarómi nuri xegí wiepisariníjé tñí e weníníjé éyíjé wininiginí. Díníjé sípí wiariníjé nání ení samíníjé níwóroa nuro sá órówapiñagí níwiniri ⁴⁶ re uriniginí, "Pí nání soyíné sá weníoi? Seteno iwamíó miseáiwapiyi-pa oeniri nání níwiápinimearo Gorixomi rixiníjé uríjépoi." uriniginí.

Jisasomi íá xegíá nánirini.

⁴⁷ Sini e uraríná re eniginí. Ámá wí ikwikwierí bimiríná ámá Judasoyi riniño —O wiepisariníjé wé wúkaú síkwé waú imóniníjé worini. O ámáyo nípweméami níyapiri Jisasomi kíyí miaúnimiri nání aníwí e báná ⁴⁸ Jisaso re uriniginí, "Judase, ámá imóniníjéoni pasá ninimeri kíyí nímiaúnimiri ribariníjé?" uráná ⁴⁹ Jisaso tñi rogíáwa omi rixa íá xiraníro yariníjé níwiníro re urigíawixini, "Ámináoxini, 'Awami múníjé orópoi.' risimónariní?" nuriro ⁵⁰ wo re eniginí. Apaxípaniníjé imóniníjé seáyí e imóniníjé xínániníjé nimóniri omíníjé wíiariníjé múníjé rómíni éyíjé píjé nímojíkiri aríá wé náúmi dáníjé múníjé wírípíeaginiginí. ⁵¹ Aríá múníjé wírípíeáagi Jisaso "Píni wíaríjépoi. E mepani." nuriri ámá aríá múníjé wírípíeáomí wé seáyí e níkwíariri naníjé imixiniginí. ⁵² Omi naníjé nímiximáná apaxípaniníjé imóniníjé xwéowa tñi porisíjé aníjé ridiyowá yariníjé wámi awí mearoariníjé tñi Judayí mebaowa tñi awa xíomí íá xiraníro bíáyo re uriniginí, "Soyíné múníjé tñi iwaníjé tñi íá maxirigíáyí ámá íwé xauráparigíáyo íá xiraníro yariníjépa nianíro ribariníjé?" ⁵³ Nioni síá ayí ayo aníjé sípíjé ridiyowá yariníjé wámi nweanáná soyíné íá wí minixirariníjé. E neri aiwi aríwíyíná obo emearíná soyíné íá níxiraníro nání riseaimóniníjé?" uriniginí.

Pitao "O nání majónirini." uriníjé nánirini.

⁵⁴ Jisaso e uríjé ai awa omi íá níxero níwéa nuro apaxípaniníjé imóniníjé seáyí e imóniníjé aníjé e mearémóáná Pitao awami ríwíyo yaxídíjé néra nuri ⁵⁵ ámá wí ákiníjé aníwíwámi dání ríá níkearo nweanagí níwiniri o ení nípwíriri níwíwéa e éí nweanáná ⁵⁶ apixí omíníjé wíiariníjé wí ríá wíá ónináná Pitaomi símimaníjé síjé níwiniri síjé agwé níwiga nípeyiri ámá e níwixapigíáyo re uriniginí, "Ámá ro ení Jisaso tñi emeariníjé worini." uríjé ai ⁵⁷ Pitao "Oweoi." nuriri re uriniginí, "Ine, jíxi rariño nání nioni majárini." nuriri ⁵⁸ níwéamáná enáná ámi wo omi síjé níwiniri re uriniginí, "Joxi ení ámá Jisasoyáowa woxíniníjé imónariní." uríjé ai Pitao "Royi, nioni xen-

wonirini." nuriri ⁵⁹ níwéanísáná enáná ámá ámi wo ámáyo aríki "Ámá ro ení Gariri píropenisíyo dáníjé eníjé nání nepa Jisaso tñi emeariníjé." uraríná ⁶⁰ Pitao re uriniginí, "Royi, joxi rariníjé nioni majárini." sini e uraríná re eniginí. Karíkarí wo rixa ríawá riniginí. ⁶¹ Karíkarí ríawá ráná Jisaso níkinimóniri Pitaomi síjé wináná o Jisaso píne xámi re uríjé "Karíkarí sini ríawá múníjé enáná joxi biaú bí ayo 'Jisaso nání nioni majárini.' urayiríni." uríjé nání díníjé winíjé ⁶² nípeyari ákiníjé bíariwámi dáníjé níwé píyíjé wírininiginí.

Iwaníjé mépero xwirixí mépero egíá nánirini.

⁶³ Ámá Jisasomi íá xirárigíáyí ikayíwé numeariro iwaníjé níwéperíná ⁶⁴ xegí síjé wíyo wíá nítarimáná iwaníjé nearo re nura ugíawixini, "Wíá nearókiamoaríníjé, iwaníjé go ríá reariníjé? Joxi wíá rókiamoaríníjé eníjé nání rixa áwaníjé nearei." nuriro ⁶⁵ ikayíwé numeariróná ayá wí nuríásáná ⁶⁶ rixa wíá ónáná Judayí mebaowa xwirixí imixariníjé, ayí apaxípaniníjé imóniníjé xwéowa tñi níwé ikaxí eániníjé mewegíáwa tñi awí eánáná Jisasomi awa tñáminíjé níwéa níwéa wáragíá ⁶⁷ awa re urigíawixini, "Joxi yeáyí neayimixemeáná nání aríwayá xwíá píaxíyo dáníjé iwíaroníjé rariníjé enánáyí, áwaníjé nearei." uríjé aiwi o re uriniginí, "Nioni níseariníjé aiwi soyíné 'Neparini.' níyáwiro aríá nípíríméoi. ⁶⁸ Nioni ení yariníjé bí seálanáyí, soyíné áwaníjé wí nípíríméoi. ⁶⁹ E neri aiwi re seariníjé, 'Ámá imóniníjéoni Gorixo, ení sixí eániníjé wé náúminíjé níwéami nání aníwí ayorini. Íniná o tñi níwéa óniníjé imóniníjé.' seariníjé." uríjé aiwi ⁷⁰ nowani re urigíawixini, "Joxi níawí Gorixoyáoxirani?" uríjé aiwi o "Soyíné apí nírariníjé." uríjé aiwi ⁷¹ awa re rinigíawixini, "None xewaniníjé xwiyíá meáriníjé rariníjé aríá wíwáyí nání síjé wíarogíá ámi wí níwéa xwiyíá mearipaxí mimónini." rinigíawixini.

Omi Pairato tñíjé e wárigíá nánirini.

23 E níriníro nowani níwíápinimearo Jisasomi gapímaní Pairato tñíjé e nání níwéa nuro ² níwémóáná Jisaso nání níwéamóro Pairatomi re urigíawixini, "O yapí níwéawíyá nuri Judayene yariníjé níwéawíyá 'Émáyíyá míxí ináyí Sisaomi níwé takisí nání míni níwéapani.' níwéariri xewaniníjé nání re rarini, 'Nioni ámá yeáyí seayimixemeáná nání aríwayá xwíá píaxíyo dáníjé iwíaroníjé, míxí ináyí imóniníjéoni.' rariníjé aríá wíwáriní." uríjé aiwi ³ Pairato Jisasomi yariníjé níwéa nuríná yariníjé re winiginí, "Joxi Judayíyá míxí ináyí imóniníjéoni?" uríjé aiwi o "Joxi dixí rixa apí nírariníjé." uríjé aiwi ⁴ Pairato apaxípaniníjé imóniníjé xwéowami tñi ámá e epíroyíjé egíáyo tñi re uriniginí, "Xwiyíá mearipaxí imóniníjé bí nání píá megíariníjé." uríjé aiwi ⁵ awa aríki re urayigíawixini, "Jisaso Judia píropenisí re ámi ámi nemeri ámá níni re

oyaiwípoyiniri, 'O negí mixí ináyí imónáná émáyo mixí xídwáraníwáriní.' oyaiwípoyiniri nuréwapíya warinorini. Gariri piropenišýo dání néra biñýí re ení aí nearéwapiyarini." uríagía ⁶ Pairato aríá e niwiri awami yariñí re wiñiniginí, "O Gariri piropenišýo dánjorani?" uríagi ⁷ awa re urigíawixini, "Oyi, Jisaso piropeniš gapimaní Xeroto meñweañýo dánjorini." uríagía Xeroto ení íná Jerusaremi ñweañjagi nání Pairato o tñí e nání wiowáriniginini.

Omi Xeroto tñí e nání wiowárigíá nánirini.

⁸ Judayowa Jisasomi gapimaní Xeroto tñí e nání niméra úaná o eníná dání amipí Jisaso yariñýí nání aríá niwiri "Omi siñwí owinimini." niyaiwia bagí nání omi siñwí niwiniríná yayí niwiniri "Jisaso emimí bi oníwapiyini." niyaiwiri ⁹ yariñí obaxí niwiayariñjagi aiwi xíoyá bi muriñiniginini. Muriña yaríná ¹⁰ apaxípániñí imónigíá xwéowa tñí ñwí ikaxí eániñjipi mewegíáwa tñí xwiýá ríá tñí xekwímóagía ¹¹ Xeroto tñí xegí porisowa tñí uyínié mero ikayíwí meariro nemáná rapirapí awiaxí wú mixí ináyowa yinarigíá imóniñí wú nuyíriro ámi Pairato tñí e nání wiowáriniginini. ¹² Xeroto tñí Pairato tñí xami xepixepá rónagíwaú síá ayimi nawíni imónigísisixini.

"O pí éagi íkáyo yekwiroárimíni?" uriní nánirini.

¹³ Jisasomi ámi Pairato tñí e nání niméra úaná Pairato "Apaxípániñí imónigíá xwéowa tñí Judayí mebaowa tñí ámá níní tñí obípoi." niri ¹⁴ awa ámi báná re uriniginini, "Soyíné xami ámá ro nimeámi nibiri re níríawixini, 'O ámá níní "Émáyo mixí xídwáraníwáriní." oyaiwípoyiniri nisearéwapíya emearinorini.' níríá aiwi soyíné xwiýá umeararigíapi nání nioni segí siñwí anigíe dání yariñí wiayíagi aiwi omi xwiýá mearipaxí wí mimóniniginini. ¹⁵ Xeroto ení pía niwiri aí omi xwiýá mearipaxí bi mimónipa enjagi nání ámi none tñí e nání seapowárenapíriní. Aríá époi. None omi pikiani nání uyínié ení bi aga mimónini. ¹⁶ Ayináni 'Nioni yariñjapi nání rineariño?' oyaiwiniri sa iwanjini niméperi wárimíni." uráná ¹⁷ Judayí xwiogwí ayí ayo aiwá Aníñajo Múroagí nání narigíáyimi "Émáyo gapimano negí ámá gwí ñweañí wo oneawáriní." niyaiwiro nání ¹⁸ ámá e epíroyí egíá nawíni níní xixewiámí re urigíawixini, "Jisasomi nipikiri Barabasomi —O Jerusaremi ñweagíáyí wa tñí niwiápínimearo 'Émáyo mixí oxídwáraneyi.' niri mixí niwiróná ámá pikíagía omi émáyo íá nixero gwí añýo ñwirárigíorini. "Omi neawáriní." uráná ²⁰ Pairato "Jisasomi owárimini." niyaiwiri ámá ayo ámi bi uríagi aiwi ²¹ ayí rímiñí tñí re urayigíawixini, "Íkáyo yekwiroárei. Íkáyo yekwiroárei." urayaríná ²² Pairato rixa biaú uríí aiwi ámi bi re uriniginini, "Pí nání? O pí íwí éí nání íkáyo yekwiroárimíni? Xwiýá omi nimeariri

pikipaxí wí imóninjagi miwinimeáini. Ayináni iwanjini niméperi wárimíni." uríagi aí ²³ ámá ayí Pairato omi íkáyo oyekwiroáriniri aríki ámi wíni símí tñí nurayiróná píné Pairatoyá xórórí wigíawixini. ²⁴ Píné oyá xórórí wíagía nání re uriniginini, "Segí seaimónariñjipi xe oimónini." nuriri ²⁵ ámá níní wiwaníñýí "Neawáriní." uríto —O Jerusaremi ñweagíáyí wa tñí niwiápínimeari "Émáyo mixí oxídwáraneyi." niri mixí niwiróná ámá pikíagía omi émáyo íá nixero gwí añýo ñwirárigíorini. O nání ayí "Neawáriní." uríomi Pairato niwáriní Jisaso nání wigí diñí yaiwíáyó nixídirí porisowa íkáyo yekwiroáriní nání mini wiñiniginini.

Jisasomi yekwiroárigíá nánirini.

²⁶ Mini wíaná porisowa omi niméra nuríná Jisasomi iwanjini mépeayííá enjagi nání rixa ení meánipa nerí ná neága wariñjagi niwiniro ámá wo Saimonoyi riniño —O añí xegí yoí Sairini dánjorini. O maiwí amíyo dání Jerusaremi nání bariñomi óí e órorí niniro "O íká yoxáípa níkwónimi Jisasomi oxídiñí." niyaiwiro omi íká yoxáípa sañwíyo niwikwiáriti niméra waríná ²⁷ ámá oxí apixí obaxí ikwikwierí ríwímini nuro apixí obaxí wíwa eni ríwíyo númi nuróná ñwapé tñí ámixíá niwixáda wariñjagi ²⁸ Jisaso nikinimóniri re uriniginini, "Jerusaremi dánj apixí riwayíné nioni ñwí minimieapa époi. Sewaniñwayíné nání mieainiro segí niaíwíyo miearo érixini. ²⁹ Ayí ripi nání searariñini. Ríwéná xeaniñí ríá tñí seaímeaníá enjagi nání apixí niaíwí tégíwa wigí niaíwí nání aga diñí sipí winíá enjagi nání ámá re ripíráriní, 'Apixí oxí rogíwa tñí sini apiyá niaíwí mixirigííwa tñí apixí sini niaíwí amañí mini miwipa yarigííwa tñí íwa yayí owinini.' ripíráriní. ³⁰ Xeaniñí api aga xaíwí seaímeaníá enjagi nání ámá díwí miñýo 'Nipiérori neaikwarimoi.' uríro díwí miñí onimiápia wími eni 'Seáyí e rití neai.' uríro epíráriní. ³¹ Wé róniñáoni íká siñiníñí imóniñáoni aí xeaniñí níkáriáyí nání seyíné íwí yariñýo dání íká kiriníñí imónigíáyíné añipaxí seaikáriníáriní." uriniginini. ³² Ámá rikikiríó yariñýwaú eni Jisaso tñí nawíni pikianiro nání níkwíxiro niméra nuro ³³ rixa yoí ámá Miñí Gixweáí riniñe nírémoro omi íkáyo niyekwiroárimáná midimidáni rikikiríó yariñýwaúmi eni yekwiroáriní ³⁴ Jisaso Gorixomi re uriniginini, "Ápe, nioni niariñjagi tiyí awa majíá nimónimáná niariñjagi nání joxi yokwarimí wiii." uraríná porisowa Jisasoyá rapirapí goni goni meáminiréiniri sárú nero yaní inariñjagi ³⁵ ámá númi bíáyí e nírówapiro siñwí niwiniro Judayí ámináowa eni aí ripiríri numero re rigíawixini, "O ámá wíyo arírá wiagorini. O nepa ámá aríowayá xwíá pi-axíyo dání iwaroníoyi rariñwáwo enánáyí, Gorixo nírí-pearí nene yeáyí neayimixemeaníá nání uowárenapíñoyi rariñwáwo enánáyí, xewaniño arírá oinini." nira waríná ³⁶ porisowa eni ikayíwí numeariróná iniñj

wainí mixé yariñipi miní wianiro nání aṅwi e nibiro ³⁷ re urayigíawixini, "Joxi Judayíyá mixé ináyoxi enánáyé, jiwaniñoxi éí mínineí." urigíawixini. ³⁸ "Ámá royé mixé ináyé Judayíyáorini." niriro íkíá wáráyo ríwamiñé e neámáná oyá yoxáyo xwápiyi seáyi émi píraugíawixini.

³⁹ Rikikiríó yariigííwaú, Jisasomi midimidáni íkíáyo yekwiroáráíwaú wíó Jisasomi ikayéwé nuriri re uriñiginini, "Joxi nepa ámá yeáyé neayimixemearíá nání aríowayá xwíá piaxéyo dání iwiaroníoyi rariñwáoxirani? Jiwaniñoxi éí míniniri yawawi eni yeaminiri ei." uríagi aí ⁴⁰ wíó "E muripani." nuriri mixé re uriñiginini, "Ríñiñé o meariñipi joxi axépi nimeari aiwi Gorixo nání wáyé misinarinirani? ⁴¹ Yawawi yeapikíáná ayé ananirini. Íwé yariñwíyo dání xixeni yeapikiariñoi. Ámá royé íwé bi méagi aiwi pikiarñoi." nuriri ⁴² Jisasomi re uriñiginini, "Joxi rixa mixé ináyé nimóniri nimeñwearíá nioni nání diñé mórixini." uríagi ⁴³ Jisaso re uriñiginini, "Nepa rirariñini. Agwi nioni tñi aṅínami ñweaníwii." uriñiginini.

Jisaso peré nánirini.

⁴⁴ Rixa sogwé áwini e ñweañáná re enjiginini. Sogwé nisíkwiri aṅé nimini sía xaiwé ñiyinára nuri rixa 3:00 p.m. imónáná sogwé ámi noxárori anñiginini. ⁴⁵ Sogwé síkwiaríñáná rapirapí sepiá aṅé sipisipi ridiyowá yariñíwá ñwíá tñíñimni epañioárininú áwini e naxinowáririri wúkaú epañioárininiginini.

⁴⁶ Jisaso ríaiwá re riñiginini, "Ápoxini, gí diñé oriñwirárimini." nurimi diñé yáñiniginini. ⁴⁷ Jisaso diñé yáñagi porisowami seáyi e imóniño amipí ayé e éagi siñwé e niwiniri Gorixomi yayé numeri re riñiginini, "Ámá ro nepa wé róniño, sipí wí mimixipa enomi aí pikíwini." riñiginini. ⁴⁸ Ámá oxé apixé níni Porisowa Jisasomi yekwiroáráíñá siñwé winaniro bimííyáí sogwé síkwiaríri ámi oxárori neri Jisaso peri éagi niwiniro ayá íá nixirinimi wigí aṅé e nání umigíawixini. ⁴⁹ Ámá Jisasoyá xegé imóniñyí tñi apixé Gariri piropenisíyo dáné o tñi nawíni bigííwa tñi ná jfami onimiápi nírómáná omi pikiaríñá amipí api e éagi siñwé winigíawixini.

Jisasomi xwíá weyárigíá nánirini.

⁵⁰ Ámá wo xegé yoí Josepoyi rininjo —O Judia piropenisíyo aṅé xegé yoí Arimatia dánjorini. O Judayíyá xwirixí meariñíá mebáyé worini. O wé róniño enagi nání xegé wía Jisasomi pikianiro nání mekaxé número yariñípi nání "Apánirini." miwimóniñorini. "Gorixo xwioxíyo mimeámé neri neameñweañápi gíni gíná imóniñáíñani?" niyaiwiro weníñé neri ñweañorini. ⁵² O émáyé gapimané Pairato tñé e nání nuri Jisaso piyomi xwíá weyáriminiri nání yariñé niwiri Pairato "Oyi." uríagi nuri ⁵³ Jisaso pikíomi nimeámi niwepíniri xwíá e dání rapirapí apíá wenípi tñi xopixopé nrori sñáyo

ámá óí rixigíáyimi —Ayi ámá sini mitagíayirini. Ayimi timiniri nání nimeámi nuri ínimi tiñiginini. ⁵⁴ Sabaríá nání amipí píraniní nimixiro tarigíáyimi nitiri aiwi Sabaríá náyi rixa aṅwi e enáná tiñiginini. ⁵⁵ Apixé Gariri piropenisíyo dání númi bííwa "Jisasomi arige ría tarini?" niyaiwiro siñwé winaniro númi nuro sñá óyimi siñwé niwiniróná xíomi taríñá eni siñwé niwinimi ⁵⁶ wigí aṅé e nání nuro Sadéyo Jisasoyá wará xópé éwaniginiri íkíá dñá diñé nañé eaariñé bi tñi gíniñé bi tñi píraniní nimixiro nitiro sá wegííwa Sabaríáyo ñwé ikaxé eániñipi rariñépa kikiá ñweagíawixini.

Jisaso ámi wiápinimeañé nánirini.

24 Sadéyo aga wíá móniñimni íwa íkíá dñá tñi gíniñé tñi xámi píraniní imixárigíápi nimeámi nuro ² rixa Jisaso xwíá weyárininje nírémoro sñá xwáripáyo mañé e éí rárarininjo mimegwináí nimega nuri yáni e wenagi niwiniro ³ óyimi niwáwiro aí Áminá Jisaso miwenagi niwiniro ⁴ "Piyo gerfani?" niyaiwiro ududé niniro roñáná re enjiginini. Ámá waú egé rapirapí xwiníá eagííwaú símimañé e rónapiñisixini. Símimañé e rónapáná ⁵ apixíwa wáyé nikáriniro símimañé xwíáyo ikwíróáná awaú re urigíisixini, "Siñé úo nání ámá xwíá weyárigíé pí nání piá yariñoi? ⁶ Sini re miwenini. Rixa wiápinimeañiginini. O sini seyíñé tñi Gariri piropenisíyo nemeñá seariñipi nání diñé mópoyi. ⁷ Re seariñirini, 'Negé Judayé ámá imóniñáoni miyé niniriróná ámá íwé yariñíyá íá ninixero íkíáyo niyekwiroáripíírá enagi aí ámi sía wiyá wiyi rixa nórímáná enáná wiápinimeámíárinini.' riñirini." uríagi ⁸ íwa Jisaso xwiyíá enjíná uriñé api nání diñé niwiniri ⁹ xwáripáyo píni niwíárimni nuro wiepisiariñé wé wúkaú síkwé wo awami íwa winíápi nání repiyé niwiro ámá Jisasoyá xegé imóniñyó eni niyonni repiyé wigíawixini. ¹⁰ Apixé repiyé wiarigííwa Magídara dáné Maríaí tñi Joanaí tñi Jemisomi xináí Maríaí tñi ámi wíwa tñinirini. Íwa wáí wurimeariñíawami wigí winíápi nání áwané uríagi ¹¹ "Íwa wigé xwiyíá íkíá iwíyo dániníñé rariñoi." niyaiwiro "Nepaxini." miyaiwipa nero aí ¹² Pitao niwíápinimeari aṅéni nuri xwáripáyo nírémómáná niwíápinirini ínimi weníñé éyí wininiginini. Rapirapí Jisasomi xopixopé róniñúni wí e wenagi niwiniri ámi xegé aṅé e nání nuríñá e enagi winípi nání ududé néra uñiginini.

Wiepisiñé waú Emeasi nání waríñá wímeañé nánirini.

¹³ Jisasoyá xegé ámá imóniñyí waú sía axíyiminini aṅé Emeasiyi rininípipimi nání nuri —Añé api Jerusaremi dání ná jfamine onimiápirini. ¹¹ kiromita imóniñerini. ¹⁴ Awaú óyó nuri Jerusaremiyo amipí Jisasomi wíápi nání repiyé niga nuri ¹⁵ xwiyíá niriña waríñá Jisaso xewaniño aṅwi e nibiri niwímeari awaú tñi nawíni nuro ¹⁶ awaú Jisasomi siñwé niwiniri aiwi omi mí mómixí

yaríná ¹⁷ Jisaso yariñí re wiñiniginí, “Awagwí aní nuríná xwiýá níríga warigípi pí éí nání níríga waríñi?” uráná awaú éí nírómáná símimanñí kipíñí niyiri ¹⁸ wío, Kiriopaso yi riniño re uríñiniginí, “Ámá nání Jerusaremi urínaníro úíáyo sa joxini e imónípi nání majáraní?” uríagi ¹⁹ o yariñí re wiñiniginí, “Jerusaremiyo pí imóníñiniginí?” uríagi awaú re urigíisixini, “Nasareti dání Jisaso nání rinariñwii. O Gorixoyá siñwíyo dání ámá náníyá siñwíyo dání eni wía rókiamoañí ení eáníñí wo nimóniri emimí eri xwiýá píraníñí urimeri yariño nání rinariñwii. ²⁰ Omí apaxépaníñí imónigíá xwéowa tñni negí áminá neameñweagíáwa tñni xwirixí numero omí ikíá seáyo oyekwiroárípoyniri é máyo mñni wíoi. ²¹ Xámi nene diñí re kikayówarini, ‘Gorixo nene é máyíyá gwí ñweañweaénéñí imóniñweaéne neaikweañá nání uowárénañífo ámá oríani?’ Diñí e kikayówarini. Xwiýá api aí ámi bi ripirini. Omí ríxa nípikímáná enáná sía wiyá wíyi óráná ²² agwi sía riyimi neneýá apixíwa ayá nearemóoi. Íwa wía móñiñími ámá xwáripá tññí e nání nuro aí ²³ piyí tío miweñagi niwiniro nene ñweañweaé nání niñbiro re nearáo, ‘Newané xwáripáyo dání oriñá niwiniñanéñá aññají waú nírónapiri “O siñí uríoi.” nearíi.’ nearíagi ²⁴ negí ámá wa ámá piyo tñni nání nuro apixíwa nearíapi sini axípi e imóniñagi niwiniro aiwi piyomi siñwí bi miwináo.” Jisasomi repiyí e wíagi ²⁵ Jisaso re uríñiniginí, “Awagwí majimajíá yariñíwagwírini. Amípi wía rókiamoañíwa niñbiro ríwamiñí eagiápi aríá niwiri aiwi aññi ‘Neparini.’ niyaiwiri diñí mikwíropa yariñíwagwírini. ²⁶ Awagwí ámá yeáyí seayimixemeaní nání aríowayá xwía piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío nání re riyaiwariñí, ‘O ríniñí bi mimeá anani mixí ináyí nimóniri níkinimi Gorixo tñámni ñweapaxírini.’ riyaiwariñí? Oweoi, xámi ríniñí nimeámáná ríwíyo níkinipaxírini.” nuriri ²⁷ ríwamiñí Gorixoyáyo amípi xío nání nírini eáníñípi Moseso eañe dání repiyí píraníñí niwiera uri amípi wía rókiamoañíwa ríwíyo eagié dání eni repiyí píraníñí niwiera uri eníñiniginí. ²⁸ Aní awaú warigíe ríxa añwi e nírémoríná Jisaso awaú “O wíarí nimúrori uníoi.” oyaiwipiñiri wíwapiyaríná ²⁹ awaú urakionwiráraniri nání re urigíisixini, “Joxi miyeamúropani. Sogwí ríxa wéí enagi nání sía róriniñoi. Yawawi tñni sá re oweaneyi.” uríagi awaú tñni sá wéminiri nání nawíni añíyo nipáwiro ³⁰ niñweagíásáná ríxa aiwá naniro neríná Jisaso bisíkerípi nimeari Gorixomi yayí niwimáná níkwiriri mñni wiaríná ³¹ awaú ríxa siñwí mí wómixipaxí nimóniri omí siñwí mí wómixáná re eníñiniginí. O awaú siñwí anigíe dání aníñiniginí. ³² O aníñíagi niwiniro re rinigíisixini, “O tñni óíyo niñbiranéñá o xwiýá Gorixoyá ríwamiñí eáníñípi píraníñí repiyí niyeaiéra baríná yegí xwioxíyo dání ríxa diñí nízá yeafírini.” nírini ³³ axíná Jerusaremi nání niwíapíñimeámi nuri wiepáriñí wé wúkaú síkwí wo egíawami tñni ámá awa tñni nawíni ñweagíáyo tñni

niwímeari ³⁴ ayí “Ámináo ríxa wíapíñimeáñiniginí. Sai-monomi siñáni wimóníñiniginí.” rinariñagi aríá niwiri ³⁵ amípi óíyo néra úípi nání áwaní nuriri re urigíisixini, “O ríxa bisíkeríá kwiraríná yawawi ríxa siñwí mí wómixíwíisixini.” urigíisixini.

Wiepáriñíyo áwini e éí rónapíñí nánirini.

³⁶ Sini Jisaso nání áwaní e uraríná re eníñiniginí. Xewaniño ámá niyoni áwinimi dání siñáni rónapíñiniginí. ³⁷ Siñáni rónapáná ayí sirí nípiñiníro wáyí níkariníro “Piyíñí siwí womi siñwí ría winiñwini?” yaiwiaríná ³⁸ o re uríñiniginí, “Seyíné óí níkariníro ‘Jisatoríani?’ miyaiwí diñí obibaxí pí nání nimóa waríoi? ³⁹ ‘Ayí Jisatoríani?’ yaiwipíri síkwíyo tñni wéyo tñni siñwí nanípoyi. ‘Gíwí tñni ení tñni eni rí reni?’ yaiwipíri wé seáyí e níkwíarípoyi. Piyíñí siwí gíwí tñni ení tñni tññirani?” nuriri ⁴⁰ xegí wé tñni síkwí tñni siwá wíagi ⁴¹ ayí yayí seáyimi dání winaniro nero aí sini “Aga Jisatoríani?” miyaiwí ududí niwiga waríná o ayí “Piyíñí siwímani. O aiwá narini.” oyaiwipiñiri re uríñiniginí, “Nioni nimi nání aiwá bi menirani?” uríagi ⁴² ayí peyí píri bi umeañá ⁴³ o nurápiri wigí siñwí anigíe dání niñiniginí.

⁴⁴ O re uríñiniginí, “Xámi nioni sini seyíné tñni nemeáná xwiýá ripi seariñiniginí, ‘Ríwamiñí amípi nioni nání Moseso ñwí ikaxí níriri eañípi tñni wía rókiamoañíwa níriri eagiápi tñni Bikwí Samiyo nírini eáníñípi tñni wí surímá mé aga xixeni nimóniñíñirini.’ seariñiniginí.” nuriri ⁴⁵ awa ríwamiñí xío nání Bikwí Gorixoyáyo eáníñípi níñá oimónípoyniri wigí diñí jíayo naní niwimixiri ⁴⁶ re uríñiniginí, “Eníñá dání Bikwíyo ríwamiñí re nírini eáníni, ‘Ámá yeáyí seayimixemeaní nání aríowayá xwía piaxíyo dání iwiaronío ríniñí nimeari níperi aiwi sía wiyá wíyi óráná ámi xwáripáyo dání wíapíñimeañíñirini.’ nírini eáníni. ⁴⁷ Ripi eni nírini eáníni, ‘Ámá omí diñí niwíkwíwíroríñipimi dání xegí imóniñíyí xwiýá ripi wáí wurimeipíñíñirini, “Segí íwí yariñíyí ríwímini ni-mamoro saníñí imónánáyí, Gorixo yokwarimí seai-iníoi.” Jerusaremi dání añí nímni wáí e wurimeipíñíñirini.’ nírini eáníni. ⁴⁸ Seyíné amípi nioni nání winíá ripi nání áwaní urimérixini. ⁴⁹ Aríá époyi. Gí ápo eníñá segí seáwowayá símimanñí e dání ‘Nioni segí seáráwéyo gí kwíyípi wimíñirini.’ uríñípi seyíné seaímeaní nání nioni ríxa seaipowárimíñi. Seyíné Gorixoyá kwíyí émi dání sini ení miseaeámixipa neríná añí ripimi píni niwárimí ami ami mupani. E neri aí ríxa ení seaeámixáná nioni nání ami ami wáí urimérixini.” uríñiniginí.

Aññami nání peyíñí nánirini.

⁵⁰ O Jerusaremi dání ayo niwíimeámi nuri añí xegí yoí Betaniyi riniñipimi nírémómáná xegí wé seáyí e

nimixiri ayí Gorixoyá diŋí tŋni pírániŋí oŋweápoyniri
 amipí yariŋí niwiri ⁵¹ sini niwiaríiná Gorixo omi nímé-
 napimi rixa aŋínami nání peyiŋinigini. ⁵² Rixa aŋínami
 nání peyíagi ayí e siŋwé niwiniŋi ámi Jerusaremi nání

nuro seáyimi seáyimi nimóga nuróná ⁵³ íníná aŋí ridiy-
 owá yariŋíwámi nípáwiyiwo Gorixomi seáyí e
 umeagfáŋini.

Jono

Ríwamiñí rípi “Xwiyá yáyí neainipaxí Jono eañípiyi” riniñípirini. O Jisaso wiepisagowa worini. Xewaniño nání niriñi nearíná yumíi “Wiepisariñí Jisaso diñí sixí uyiñoysi” niriñi eañorini. O Jisaso rixa nipémáná niwiápinimeámi aññami nání nipeyimáná eñáná ámi xwiogwí aga obaxí nipwémáná eñáná ríwamiñí rípi eañíri. Ámá “Gorixo aríre imóniñoríani?” yaiwiaríná Jisaso riri eri eñípiimi dání nijjá imóníñixiniñi niriñi eañíri. “Óí Gorixo tšáminíñiñi iníñiyi Jisatoríani?” niyaiwiro diñí niwikwíroriñípiimi dání diñí niyimíñi imóniñípi tégíáyí eni imóníñixiniñi niriñi eañíri.

Xwiyáoyi riniño ámá imóniñípi nánirini.

1 Iwamíó xwíá riri sini menáná Xwiyáoyi riniño íná ηweañíri. O Gorixo tñi nawíni niñweari o tñi xixeni imóniñíri. ² Aga iwamíó dání Gorixo tñi ηweagíforini. ³ O Gorixo neríñípiimi dání amípí imóniñí nipiñi imóniñíri. Pí pí imóniñípi wí xegípi mimóní xío neríñípiimi dáníni imóniñíri. ⁴ O diñí ámá amípí siñí imóniñí nání tñorini. Diñí o tñípi, ayí ámáyo Gorixo imóniñípi nání wíá wókiníá nánirini. ⁵ Wíá api sšá yinaríñe wíá ónaríná sšápi wí sšá uyimixiñímani.

⁶ Ámá wo —O wayí neameaiñí Jonoyi riniñorini. Gorixoyá xwiyá yaní wiowáñorini. Omi Gorixo uowárénapáná ⁷ o ámá níni wíá api nání aríá niwiro diñí ikwíropíri nání áwaní urimiriñi nání biñinigiñi. ⁸ O ámáyo wíá wókiariñomani. Sa wíá wókiariño nání áwaní nearimiriñi biñorini.

⁹ Aga nepa wíá wókiariño, ayí rorini. Xwíá tñyo nání nibiríná Gorixo imóniñípi nání diñí mopíri nání wíá wókímixiñorini. ¹⁰ O xwíá tñyo ηweañáná xwíá tñi amípí tñi xío neríñípiimi dání imóniñí aiwi oxí apixé mí miwómixigíawixini. ¹¹ O ámá xegí Judayí tñí e nání úagi aiwi mumíminigíawixini. ¹² E neri aiwi ámá omi numímiñiro diñí wikwírófáyí niaíwí Gorixoyá oimónípoiñiri siñwé winiñíri. ¹³ Ayí niaíwí ámá emeearigíá yapi imónigíámani. Apixé xirarigíá yapi imónigíámani. Ámáyo diñíyo dání eni imónigíámani. Sa Gorixoyá diñíyo dání xegí niaíwíyí imónigíáriñi.

¹⁴ Xwiyáoyi riniño aga ámá nimóniri xwíá tñyo nene tñi ηweañáná nene seáyí e o imóniñípi aga xegí bi imóniñagí winiñwanigini. O, Gorixoyá siñíñiñí émiañoño xío tñi xixeni seáyí e imóniñagí winiñwanigini. Ámaéne wá ayá wí neawianariñagí winiñwanigini. Gorixo imóniñípi nepa xixeni siwá neainariñagí eni winiñwanigini. ¹⁵ O nání wayí neameaiñí Jono áwaní niriñíná wá re riñinigiñi, “O nioni re riñáorini, ‘Ríwíyo binío nioni sini menáná o xámi ηweañagí nání nioni seáyí e nimónini.’ riñinigiñi.” riñinigiñi. ¹⁶ Ayí rípi nání “Ámaéne wá ayá wí neawianariñagí winiñwane Gorixo

imóniñípi nepa xixeni siwá neainariñagí winiñwane eñwanigini.” rariñi. O wá nineawianiríná bi onimiápi mineawianí xwapí ayá wí nineawianiri arirá ámi ámi neaiñíri. ¹⁷ Ayí rípi nánirini. Moseso Gorixoyá diñí tñi ηwí ikaxí niriñi ríwamiñí eañí eñagi aiwi ayí Jisasi Kiraiso neaiwariñípiimi dání Gorixo wá neawianariñípi nání nijjá imóniñirane nepa xío imóniñípi nání nijjá imóniñirane eñwári. ¹⁸ Wainá aiwi Gorixomi ámá go siñwé winiñíri? E neri aí Nwíá siñíñiñí émiañoño —O íníná xanoyá sáyo ηweañorini. Nene “Xano imóniñípi apiríani?” yaiwiani wíá neaókímixiñíri.

Wayí neameaiñí Jono xewaniño nání riñípi nánirini.

¹⁹ Judayí wí Jerusaremi dání re niyaiwiro, “Wayí umeaiariñí Jono ámá Gorixoyá diñí tñi yeáyí neayimix-emeañá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáoríani? Woríani?” niyaiwiro apaxépaniñí imónigíá wa tñi ámá Ripaiyi riniñíyí wa tñi —Ripaiowa añí Gorixo nání ridiyowá yarigíawámi mewegíawámi sañí uráparigíáwarini. Awa tñi nuro Jonomi “Goxirini?” urípoiñiri uowáráná ²⁰ awa nuro omi niwímearo yariñí “Goxirini?” wíáná o yumíi bi miwí waropáriñi niriñi “Aga nepa searariñi.” nuriñi “Nioni ámá yeáyí seayimixemeaníá nání Gorixoyá diñí tñi aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñonimani. Kiraisoyi rariñonimani.” uríagi ²¹ awa yariñí re wigíawixini, “Joxi ayí o menánáyí, goxirini? Joxi wíá róki-amoagí Eraijaoxirani?” uríagi o “Ayí nionimani.” uríagi awa “Joxi wíá rókiamoagí Isirerene xwayí naniri ηweañwáoxirani?” uríagi o “Oweoi.” uríagi ²² awa “Joxi ‘Gonirini.’ simónarini? Ámá none nearowárénapíayo áwaní uraniri rariñwini. Jiwaníjoxi pío rinaríñi?” uríagi ²³ o re uríñinigiñi, “Nioni wíá rókiamoagí Aisaiño riñípi tñi xixeni ámá diñí meañe dání ríaiwá re rariñáonirini, ‘Óí Ámináo nání píraníñí wimoípoi.’ rariñáonirini.” uríagi ²⁴ awa —Parisiowa uowáríawári. ²⁵ Awa yariñí re wigíawixini, “Joxi ámá yeáyí neayimixemearíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáoxi mimóniña eri wíá róki-

amoagí Irajaoxi mimónipa eri wía rókiamoagí nene xwayí naniri ηweaηwáoxi mimónipa eri enánáyí, pí nání ámáyo wayí numeaiia warinini?" uríagía ²⁶ Jono re uriniginini, "Nioni ámáyo wayí numeairíná iniigí tñini umeaiarináonirini. E neri aí seyíne tñni áwinimi ronj wo soyíne siηwí mí mómixíorini. ²⁷ Ámá nioniyá ríwíyo biníto nání rarinini. Ámá nioni nání 'Wé róninorini.' niai-wiarinagía aí o aga seáyi e nimóninagí nání oyá sikwé sú gwé wikweaipaxonimani." uriniginini. ²⁸ Jono iniigí Jodani rapáyo jfariwámíni anj yoí Betani tñnj e wayí umeaiaríná niwímearo yarinj api wigíawixini.

Jisaso sipisipí ridiyowá náninijé imóninijé enagí nánirini.

²⁹ Wayí neameainj Jono, sá wenjo Jisaso xío tñnj e nání bariηagí niwiniri re riniginini, "Sipisipí miá ridiyowáninijé ámá nineneni uyínié yarinwápi yokwarimí neaiinía nání Gorixo neaiapiηo iworini. ³⁰ O re rináorini, 'Ámá nioniyá ríwíyo biníto nioni sini menáná o ηweaagí enagí nání nioni seáyi e nimóninorini.' rináorini. ³¹ Xámi nioni eni ámá nibiri yeáyé neayimixemeaníwiniginiri xwayí naniri ηweaηwáomi mí miwómixípa neri aiwi o nání gí Isireriyó wayí numeaiarinjípimi dání wía urókiamómíni bijnirini." riniginini. ³² Wayí neameainj Jono Gorixomi xewaxo wímeanjépi nání míko nimóniri áwanj re neariniginini, "Nioni kwíyí Gorixoyápi anjnamí dání xawiówí yapi niweapiri omi xerweáagi wininiginini." nineariri ³³ re neariniginini, "Xámi nioni eni ámá nibiri yeáyé neayimixemeaníwiniginiri xwayí naniri ηweaηwáomi mí miwómixípa neri aiwi iniigí tñni wayí numeaiia ouniri nirowárenapiηo re niriniginini, 'Ámá joxi kwíyí niweapiri wímeáagi winiríto nání diηj re yaiwíríxini, 'Ámáyo wayí numeairíná kwíyí tñni numeairi sixé umímonío, ayí oráni?' yaiwíríxini.' niriniginini. ³⁴ Gorixo nirinijépi tñni xixeni niwaninoní omi siηwí niwiniri nání nímeanjépi nání míkoni 'O niaíwí Gorixoyáorini.' seararinini." neariniginini.

Wiepisarinjé waú waú awami niwirimeáa unjé nánirini.

³⁵ Wayí neameainj Jono, sá wenjo wíápi tñni xegí wiepisarinjé waú tñni nawíni éé nioríná ³⁶ weninijé éyí wininiginini. Jisaso anj warinagí niwiniri re riniginini, "Sipisipí miá ridiyowá nání Gorixo neaiapiηo iworini." ríagi ³⁷ wiepisarinjowá Jono e ríagi aría niwiri Jisasomi númi waríná ³⁸ o níkinimóniri wininiginini. Awaú númi bariηagí niwiniri re uriniginini, "Pí yaniri númi nibarinijé?" uríagi awaú re urigísisixini, "Rabai —Negí agapíne níríná 'Nearéwapiyarinjoxirini.' rarinjépirini. Rabai, joxi anj giwámi wearinjinini?" uríagi ³⁹ o re uriniginini, "Awagwí nibiri siηwí winípiyi." uríagi awaú tñni nuro anj xío wearinjiwá siηwí niwiniri rixa sfápi tñni 4:00 p.m. imóninagí nání sfá ayi o tñni e sá wegíawixini. ⁴⁰ Wayí neameainj Jono Jisaso nání ríagi aría

niwiri númi úíwaú wío Adiruorini. O Saimoni Pitaomi xexirímeáorini. ⁴¹ O xámi nuri xexirímeáo Saimono nání píá neri re urémeaniginini, "Yawawi ámá negí Xibiruyé píne tñni Mesaiaoyi rarinjéwáo —O ámá yeáyé uyimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarinjéorini. Kiraisoyi eni rininorini. Omi rixa siηwí winimeáwii." nurimi ⁴² niwirimeámi Jisaso tñnj e nání nuri wímeááná Jisaso omi siηwí agwé niwiniri re uriniginini, "Joxi Jonomi xewaxoxi Saimonoxirini. Ríná dání yoí Sipasoxi —Yoí api Gírikiyí píne níríná Pitaoyi rarinjépirini. (Yoí míkípi síjái rinini.) Yoí Sipasoxi riripíráoí." uriniginini.

Piripo tñni Nataniero tñni nánirini.

⁴³ Jisaso, sá wenjo wíápi tñni Gariri piropenisíyo nání uminiri neríná ámá womi —O Piripoyi rininorini. Anj yoí Betisaida dánorini. Anj api ayí Adiruo tñni Pitao tñni eni anj apimi dánowaurini. Jisaso Piripoyi rininomi niwímeari "Joxi níxídei." uríagi ⁴⁵ Piripo nuri xegí ámá womi —O xegí yoí Natanieroyi rininorini. Omi niwímeari re uriniginini, "Ámá Moseso enjíná níriri ríwaminjé eari wía rókiamoagíáwa níriri ríwaminjé earo egíto rixa siηwí winimeáwini. O Nasareti dánj Josepomi xewaxo Jisatorini." uríagi ⁴⁶ Nataniero ámá Gorixo Isireriyó yeáyé uyimixemeanía nání urowárenapiηo nání re uriniginini, "Joxi re riyaiwiarinini, 'Nasareti dání nene ayá síwé nearopaxé imóninijé bi imónipaxírini.' riyaiwiarinini?" uríagi Piripo re uriniginini, "Joxi nibiri siηwí winei." nurimi nuri Jisaso tñnj e baríná ⁴⁷ o Nataniero bariηagí niwiniri o nání re riniginini, "Isireriyí wo ámáyo yapí bi miwíwapiyarinjé iworini." ríagi ⁴⁸ Nataniero ududé niwiniri re uriniginini, "Arige neri joxi nioni nání nijé imóninijé?" uríagi Jisaso re uriniginini, "Piripo sini ríaiwá miriripa éémi joxi íkíá pikínami íkwapiηíyo ηweanáná siηwí ranfaniginini." uríagi ⁴⁹ Nataniero re uriniginini, "Nearéwapiyarinjoxini, joxi niaíwí Gorixoyáoxirini. Isirerene negí míxé ináyoxirini." uríagi ⁵⁰ Jisaso re uriniginini, "Nioni 'Joxi íkíá pikínami íkwapiηíyo ηweanáná siηwí ranfaniginini.' riríagi nání joxi 'Gorixomi xewaxoríani?' ni niaiwiri diηj rinikwíroarinini? Nioni apimi seáyi e imóninijé bi yarinjé siηwí naniríárinini." nuriri ⁵¹ omi re uriniginini, "Aga nepa seararinini. Anjnamí dání óí ináná Gorixoyá anjnanjé ámá imónináoni tñnj e nání yiri weapiri yarinjé siηwí winipíríárinini." uriniginini.

Aga iniigí iniigí wainí oimóniri imixinjé nánirini.

2 Síá wiyáú pwéáná Gariri piropenisíyo anj bi xegí yoí Kenai rininijépi ámá wo apixé meearinagí nání aiwá api nimixiro yaríná Jisasomi xinái anj ayo ηweanáná ² omi tñni xegí wiepisarinjowami tñni urepeárfá enagí nání awa eni nibiro ηweanáná re eniginini. ³ Ámá aiwá api nání awí eáníáyé iniigí wainí

níni nowáraná Jisasomi xinái re uriñinigini, “Íwe, wainí níni rixa nowáráoi. Bi sini miwenini.” uríagi ⁴ Jiaso re uriñinigini, “Ineyi, jíxi nioni pí oeniri nírariñini? Nioniyá ení eáníñí síjání imóniniyí rínamani.” uríagi ⁵ xinái áamá aiwá nixero yaní wiarigíawami re uriñinigini, “O pí pí searíyí xixeni xídípoi.” uríagi ⁶ Jiaso síjá tñi xwáríá sixí imixiniñí wé wíúmi dání wo —Api wáni wáni iwajíá neríná 100 ritá iwajíá epaxípirini. Judayí wigí yariigíapi tñi xixeni neríná Gorixoyá síñwíyo dání amipí wé rónigíá imónaniro igwíá wímoarigíápa yaniri yariigíápirini. Jiaso sixí wé wíúmi dání wo api wenagi niwiniri ⁷ áamá aiwá yaní wiarigíawami re uriñinigini, “Iniigí niwiro iwajíá neríná magwí époi.” uríagi awa aga iniigí iwajíá neróná magwí imimí yáraná ⁸ o awami re uriñinigini, “Xwáríá sixí tño dání niwiro nimeámi nuro seáyí wiarigíoyíne seáyi e seaimóniñomi mini wípoi.” uríagi awa nimeámi nuro mini wíaná ⁹ seáyí wiarigíawami bosí umeariño aga iniigí rixa wainí imóniñipi gígí neri —O awa iwííe nání majíá neri aiwi aiwá yaní wiarigíáwa nijíáriní. O gígí neri apixí meariñomi “Eini.” nuriri ¹⁰ re uriñinigini, “Áamá níni iniigí wainí yaní niwia nuróná re yariigíáriní. Xámi awiaxípi yaní niwia núisaná áamá wainí api rixa ninimáná enáná naní onimiápi imóniñipi yaní niwia wariigíáriní. E yariigíá enagi aiwi joxi e méini. Joxi xámi wainí naní imóniñipi yaní nineaiapiri aiwi wainí aga awiaxípi yómiñí nimeri agwini neaiapariñini.” uriñinigini.

¹¹ Jiaso Gariri piropenisíyo aní Kenayo niñwearíná emimí api iwamíó niwíwapiyiriñipimi dání ení eáníñí xío imóniñipi síwá winaríná xegí wiepisariñowa síñwí niwiniro diñí wikwírogíawixini.

¹² E nemo aní xegí yoí Kapaneami riniñipimi nání niweri xegí xinái tñi xexirímeáowa tñi xegí wiepisariñowa tñi ení nawíni niwero e síá áríní wí wegíawixini.

Jiaso aní ridiyowá yariigíawami nipáwiri enípi nánirini.

¹³ Jiaso síá Aníñajo Neamúroagoi riniñíyi anwi e imóniñáná Jerusaremi nání niyoari ¹⁴ aní ridiyowá yariigíawami ákiñáyo nipáwiri weníñí éyí winiñinigini. Niğwí nání wa burimákaú bí ero sipisipí bí ero xawíówí bí ero yariñagía niwiniri niğwí senisí wiarigíáwa ení éí niñwearo yariñagía niwiniri re eniñinigini. ¹⁵ Sámi nimeari sikwíá niyírearíná sipisipí tñi burimákaú tñi mixé xídwárirí xíáwowami ení mixé xídwárirí niğwí senisí yariigíáwayá niğwípi nimeari emi noyaximori wigí ikwanwí ení miwiárori nemáná ¹⁶ xawíówí bí yariigíawami mixé re uriñinigini, “Nimeámi úpoi. Aní gí ápoyá riwá makeríá anjwáníñí pí nání imixariñoi?” uríagi ¹⁷ xegí wiepisariñowa Bikwíyo ríwamiñí re niriñiri eáníñipi nání diñí winiñinigini, “Ápoxiniyá anjwámí pírániñí éirixiniri símí nixeadípeniriñipimi dání miyíóyo uríkwinariñini.’ nimónarini.” niriñiri eáníñipi

nání diñí winiñinigini. ¹⁸ Judayí ámináowa Jiaso éépi síñwí niwiniro mixé re urigíawixini, “Nene ‘E epax-oríani?’ siawiani nání emimí bi rixa rineaiwapi-yariñini?” uríagi ¹⁹ Jiaso re uriñinigini, “Soyíne aní riwá pineápoyi. E nerínáyí, nioni ámi síá wíyaú wiyimi mirimíáriní.” uríagi ²⁰ Judayí ámináowa re urigíawixini, “None aní riwá miraríná xwiogwí 46 neamúroniñwáriní. Joxi anani síá wíyaú wiyimi miripaxoxirani?” uríagi aiwi ²¹ o e nuriríná ewayí ikaxí xewaniño nání niriñiri e uriñinigini. ²² Ayináni ríwéná Jiaso Gorixoyá diñíyo dání piyí wené dání niwiápinimeámáná enáná wiepisariñowa ewayí ikaxí xío anjwá nání uriniñipi nání diñí niwiniri “Bikwíyo xío nání niriñiri eáníñipi tñi xwiyíá xío riniñipi tñi neparini.” niyaiwiro diñí wikwírogíawixini.

Jiaso áamá níni xwioxíyo dání yaiwiarigíápi nání nijíá imóniñí nánirini.

²³ Síá Aníñajo Neamúroagoi riniñíyi nání aiwá imixariigíá Jiaso sini Jerusaremi niñwearíná emimí yariñagi áamá obaxí e ñweagíáyí síñwí niwiniro omí diñí niwikwíro apaxí mé “Oríani?” yaiwiaríñagía aiwi ²⁴ xewaniño nepaxiño nimóniri síjání “Onirini.” niriñiri áwaní mirowiároniñinigini. O áamá níni yariigíápi nání nijíá imóniño enagi nání áwaní mirowiároniñinigini. ²⁵ Áamá wigí yaiwiarigíápi xwioxíyo adadé niwiri nijíá imóniño enagi nání wí áamá niñiro api nání áwaní urí-paxomani.

Jiaso tñi Nikodimaso tñi xwiyíá riniñí nánirini.

3 Áamá wo —O xegí yoí Nikodimasoyi riniñorini. Gwí mónigíá yoí Parisiyi riniñíyí worini. Axo Judayí mebá worini. ² O síá wiyimi áríwiyimi nuri Jisasomi niwímeari re uriñinigini, “Rabai, ‘Joxi nearéwapiyariñí Gorixo rírowarénapariñoxi imóniñini.’ neaimónarini. Gorixo diñí mukikayonáná áamá wo emimí joxi yariñipi epaxí mimóniñagi nání rariñini.” uríagi ³ Jiaso re uriñinigini, “Aga nepa rirariñini. Áamá gíyí gíyí seáyimi dání mewepa nerínáyí, Gorixoyá xwioxíyo wí ñweapíráá menini.” uríagi ⁴ Nikodimaso re uriñinigini, “Áamá go go rixa xwé niwiarómáná arige neri ámi eweaniño? ‘Ámi xináyá agwíyo páwíáná omí ámi síñí xinái xiripaxíriní.’ niriñiri riniñariñini?” uríagi ⁵ Jiaso re uriñinigini, “Aga nepa rirariñini. Áamá iniigíyo dání eweari Gorixoyá kwíyíyo dání eweari mepa nerínáyí, wí Gorixoyá xwioxíyo nipáwiri ñweapaxí menini. ⁶ Xaniyaúmi dání xirariigíápi, ayí warápinirini. Kwíyíyo dání imónariñipi, ayí diñí síñí imóniñipiñini. ⁷ Nioni re riríápi nání, ‘Joxi “Gorixoyá xwioxíyo ñweaimigini.” nisimóniríná wí seáyimi dání ewearípi nimúropaxímani.’ riríápi nání ududé misinipani. ⁸ Imiñí yariñipi nání diñí moi. Imiñí xegí wimónariñimani yariñá joxi iwí rariñagi aríá niwiri aiwi gimi dání bíñpirani, gimi

náni úpírani, joxi nijjá imónarińđmani. Nijjá mimónipa neri aiwi 'Imińđ menińi.' řipaxímani. Kwíyí eni axípi imónini. Ámá sińđ ewearńá sińwí winipaxí mimónińđagi aiwi 'Sińđ meweáńyńrińi.' řipaxí menińi." uríagi ⁹ Nikodimaso re uriniginini, "Joxi nírarińđpi arige neri imónipaxírińi?" uríagi ¹⁰ Jisaso re uriniginini, "Joxi áminá negí Isirerene nearéwapiyarinđi woxi eńagi aí nioni rirarińđpi náni majjá rimónińđini? ¹¹ Aga nepa rirarińđini. None nijjá imónińwáyí náni rirane sińwí winińwáyí náni áwanđ rirane yarińđagi aiwi píné none rarińwáyí soyíné aríkwíkwí yarińđoi. ¹² Amipí xwáá rirími imónińđyí náni áwanđ searána soyíné 'Neparini.' niyaiwiro dińđ mińkwíropa yarińđagía náni amipí ańđnami imónińđpi áwanđ nisearirínáyí, arige nero 'Neparini.' niyaiwiro dińđ ikwíropírroi? ¹³ Ámá imónińđo —O ańđnami dáni wearińđorini. O ámá niyoni aiwi oni ańđnami náni yinđorini. ¹⁴ Eńđná negí aríowa ámá dińđi meńđe nemeróná ámá weaxía sidińđi óńyí sińđi upíría náni Moseso ainixí tńni weaxíaninđi nimixiri íkíáyo nińwirárimáná seáyí e mńeyoáńpi sińwí niwinirinđipimi dáni sińđi ugíawixini. Ainixí weaxíaninđi imixinińđpi nińwiráriro mńeyoagíańpa ámá imónińđomi axípi numńeyoapírírini. ¹⁵ Ámá omi dińđi wikwíróńá giyí giyí dińđi niyiminđi tńgíáyí imónipíría náni omi numńeyoapírírini. ¹⁶ Ayí řipi nánirini. Gorixo ámá niyoni dińđi sixí xwapí ayá wí nuyiri náni xegí niaíwí sińđininđi émiaońđo nene náni wírénapińđiginini. Ámá xewaxomi dińđi wikwíróńá giyí giyí manńinpa nero dińđi niyiminđi imónińđpi tńgíáyí imónipíría náni wírénapińđiginini. ¹⁷ Ayí řipi éwiniginiri Gorixo xegí xewaxomi xwáá rirími náni urowárénapinđiginini. O ámáyo xwiyáá umeáńwiniginiri murowárénapińđiginini. Yeáyí uyimixemeanńwiniginiri urowárénapińđiginini. ¹⁸ Xewaxomi dińđi wikwíróńá giyí giyí Gorixo xwiyáá umeáńpaxí mimónińđoi. E neri aiwi xewaxomi dińđi miwikwíróńá giyí giyí Gorixoyá sińđininđi émiaońđomi dińđi miwikwíroarigía eńagi náni rixa xwiyáá umeáńpaxí imónińđoi. ¹⁹ Sa míkí tńyo dáni Gorixo 'Xwiyáá tńnoxini.' uriri 'Xwiyáá mayoxini.' uriri enńárińi. O xwáárimí ńweagíáyí e éńixiniri wimónarińđpi wńáńinđi wókíagi aiwi ámá wigí yarińđapi sipini imónińđi eńagi náni wńá ókińđpi náni miwimónipa neri sńá yinińđpi náni wimónarińđirini. ²⁰ Ayí řipi náni ámá sipini yarińđagí nńni wńá ókińđpi náni aga miwimóniń sńá yinińđpi náni wimónarińđirini. Wigí yarińđapi wńá ókímixinaninđiniri wńá ókińđe náni barigíámani. ²¹ E neri aiwi ámá yadiminđi yarińđagí giyí giyí Gorixo wimónarińđpi oeminiri aría niwiri yarińđpi sińđani oimóniri wńá ókińđe náni anani barigíárini." uriniginini.

Wayí umeainđi Jono Jisaso náni rińđpi nánirini.

²² E nemáná Jisaso tńni wiepisarińđowa tńni Judia piropenińđyio náni nuro wí e awa tńni nawini nińwearóná ámáyo wayí numeaiia warńá ²³ wayí

neameainđi Jono ańđi yoń Inoniyi rinińđipimi —Ańđi api Serimi dáni ańwi erini. Jono ańđi apimi nińwearńá e iniiđi obaxí wearinđe eńagi náni o eni ámá bimiarińđagíyo wayí numeaiia warńá ²⁴ —Íná Jono sini gwí ańđyio nińwirárininđinárińi. ²⁵ Íná Jono xío xegí wiepisarińđowa re egíawixini. Niwiáńpínimearo wigí Judayí wo tńni xwiyáá niriniróná Gorixoyá sińwíyo dáni naniń imónaniro náni iniiđyio igíá eánarińđapi náni xwiyáá ximiximí niniro ²⁶ e nemowa wayí neameainđi Jono tńńđi e náni nuro re urigíawixini, "Nearéwapiyarinđoxini, ámá joxi tńni iniiđi Jodani rapáyo ńjariwámimi ńweagíío —O joxi áwanđ nearińđorini. O re yarińi. Ámáyo wayí numeaiia warini. E yarińá oxí apixí niaíwí nńni o tńńđi e náni warinđoi." uríagía ²⁷ wayí neameainđi Jono re uriniginini, "Ámá wigí dińđyio dáni seáyí e imónarińđámani. Ańđnami ńweańđo 'Ámá o e neri seáyí e oimónini.' miyaiwipa nerńáyí, wí e neri seáyí e imónipaxímani. ²⁸ Xámi nioni áwanđ re seararińđagi aría nigíárini, 'Nioni Kiraisoni, ámá yeáyí seayimixemeanńa náni aríowayá xwáá piaxíyo dáni iwiaronińoyi rarińđonimani. Omi xámi umeáwiniginiri nirowárénapińđonirini.' seararińđagi rixa aría nigíárini." nuriri ²⁹ ewayí xwiyáá bi řipi uriniginini, "Apixí ńwiráńđoyí ayí apixí oyáńrińi. Apí wáń wińđoyáimani. E neri aiwi o dami dáni éń nirori apixí meáo yayí yarińđagi aría niwiriná xío eni yayí seáyimi dáni yarińđirini. Ayináni dińđi nińá nininiri bi onimiápi mininarinini. ³⁰ Nioni rixa yńwí nimóga warńá xewaninđo niwiarori aga nepa néra nuninđoi." nuriri ³¹ ámi re uriniginini, "Ámá erami dńđo ámá niyoni seáyí e wimónińđorini. Ámá xwáá rirími dńđoni aga ámá imóniri amipí xwáá tńyo dńđi náni riri yarińđonirini. E nerińđi aiwi ańđnami dńđo aga niyoni seáyí e wimónini. ³² Xewaninđo ańđnami dáni sińwí winiri aría wiri eńđyí náni ámáyo áwanđ nura warinđagi aiwi wí o áwanđ rarińđpi mumiminarinđoi. ³³ E seararińđagi aiwi ámá áwanđ o rarińđpi aría niwiri 'Neparini.' yaiwńá giyí giyí rénińđi rarińđoi, 'Neparini. Gorixo xío rarińđpi tńni xixeni yarińđorini.' rarińđoi. ³⁴ Ayí řipi nánirini. Ámá Gorixo urowárénapińđomi xewaninđoyá kwíyí ayikwí miwinđi eńagi náni xío yá xwiyáá nira warinđorini. ³⁵ Xano xewaxomi dińđi sixí nuyiri amipí nńni ńáńinđi wiepíxńiasinđirini. ³⁶ Ámá xewaxomi dińđi wikwíroarigía giyí giyí dińđi niyiminđi imónińđpi tńgíáyirini. E neri aiwi xewaxomi aríkwíkwí wiarigíáyo dińđi niyiminđi imónińđpi wímeanńa menińi. Wikí Gorixo ámá ayo wónarińđpi aninđi wikwímoníárini." uriniginini.

Jisaso tńni Samariayí apixí wí tńni xwiyáá rinigíńi nánirini.

4 Parisiowa aría re wigíawixini, "Jisaso wiepisarińđyí imixiri wayí umeairi yarińá oyáyí wayí umeaiarinđi Jonoyá wiepisarińđyio rixa wiáń múroarińđoi." aría e wiagía aiwi Jisaso xewaninđo ámáyo wayí umeaiarinđagi marńái, sa xegí wiepisarińđowa wayí umeaiarinđagía

náni Parisiowa arfá e wigfawixini. Áminá Jisaso Parisiowa arfá e wífá enjagi nání nijfá nimóniri ámi Gariri piropenisfyo nání uminiri nání Judia piropenisfyo píní niwíarimi nuri ⁴“Aga Samariayf anj tñjmani oumini.” niyaiwimo imani nurfná ⁵ Samariayf anj bi xegf yof Saikai riniñipi —Anj api xwífá enjána Jekopo xewaxo Josepomi winjipi tñj e anwi erini. ⁶ Míniñwí Jekopo iniiğf iwinfa nání ripiniñwá erini. Anj api tfe niremómáná sogwíf áwini e nweañáná anj éf nání enj saminjf uwéagi iniiğf nání míniñwí ripiniñwá tñj e sá niñweari ⁷ wiepisariñowa aiwá bfi yaniro nání anj apimi nání rixa numáná enjáná Samariayf apixí wí iniiğf iwimíniri bariñagi niwiniri re uriniginini, “Iniiğf iwífipi bi onimini.” urfagi ⁹ í re uriniginini, “Arige simónfagi joxi ‘Iniiğf bi niapei.’ niriñini? Joxi Judayf woxirini. Niíni Samariayf apixí wíni enjagi nání ririñini.” —Judayf Samariayf tñni wí kumixinarigfá meñagi nání í e urfagi ¹⁰ Jisaso re uriniginini, “Jixi Gorixo amáyo anfá wiarinipi nání nijfá imóniri nioni ‘Iniiğf bi niapei.’ rirfáoni nání nijfá imóniri neri siñwiriyf, jixi yarinj níáná nioni iniiğf diñj siñj sieweapaxí imóninjf bi siapimíniri éarini.” urfagi ¹¹ í re uriniginini, “Ámináoxini, iniiğf ayf ná mími riwoni. Iniiğf iwiri nání eni mimaxiriñagi nání iniiğf iwiri mimóninjini. Ayináni joxi iniiğf diñj siñj eweapaxí imóninjipi ge iwirfíni? ¹² Joxi ‘Negf arfo Jekopomi —O míniñwí riwá niriñiri iniiğf xewañjo niri xewaxowa niro xegf sipisipf burimákaú amipí niro enjorini. Omi anani wíarf múronáonirini.’ riyaiwinariñini?” urfagi ¹³ Jisaso re uriniginini, “Ámá iniiğf riwámi nfá giyf giyf nñni ámi iniiğf nání winayinifá rini. ¹⁴ E neri aiwi amá iniiğf nioni wíapi nfá giyf giyf ámi iniiğf nání winayinifá menini. Ayf ripi nánirini. Iniiğf nioni mini wíapi amá xwioxfyo iniiğf siminjf mearñe dání úrúrimf yarinjipáninjf nimóniri diñj niyiminjf imóninjipi iníná nweapfífa nání wimixinifá rini.” urfagi ¹⁵ apixí re uriniginini, “Ámináoxini, niíni ámi gwfnf yeáyf minipa oeniri iniiğf joxi rariñipi niapei. Iniiğf iwimíniri mibipa emfa nání eni niapei.” urfagi ¹⁶ o re uriniginini, “Jixi nuri dixf oxomi niwirimeámi re nání bfiyí.” urfagi ¹⁷ apixí re uriniginini, “Oxí mayinirini.” urfagi Jisaso re uriniginini, “Jixi ‘Oxí mayinirini.’ niriñini? xixeni niriñini. ¹⁸ Ayf ripi nánirini. Jixi oxí wé bi nipiñi rimeagifirini. Jixi amá agwi meañjo dixf oxo meñagi nání xixeni nepa niriñini.” urfagi ¹⁹ apixí re uriniginini, “Ámináoxini, ‘Joxi e niriñini? nání wífá rókiamoarigfá woxirfani?’ nimónarini.” nuriñi ²⁰ re uriniginini, “Enjáná negf arfowa Gorixomi yarinjfi wiro yayf wiro yaniro nání dñwí ripimi nání bagfá rini. E neri aiwi Judayfné re rariğfá rini, ‘Wí e marfá, sa Jerusaremi dánini yayf niwirfná ayf apáni yariñoi.’ rariğfá rini.” urfagi ²¹ Jisaso re uriniginini, “Ineyi, píraninjf arfá ni. Sfá wiyi dñwí ripimi dánirani, Jerusaremi dánirani, ápo Gorixomi yayf miwipfífa nání parimonifá rini. ²² Seyfné yayf wiarigfio arigéninjf imóninjipi nání majfá imóninjoi. E neri aiwi yayf

wiarinwá arigéninjf imóninjipi nání Judayene nijfá rini. Ayf ripi nánirini. Gorixo amáyo yeáyf uyimixemeáminiri yarinjipi gwí Judayene imóninwá rimi dání yarinjfi enjagi nání o, yayf wiarinwá nene nijfá rini. ²³ E niriñiri aiwi sfá amá e nero yayf níriñini wimónarinjipi tñni xixeni wiarigfá yf ápo Gorixomi xegf kwíyfyo dání yayf wiro xixeni xfo imóninjipi nání diñj nimoro yayf wiro wipfíyí rixa anwi e neri rixa parimonjoi. Ayf ripi nánirini. Amá xfo nání e nero yariğfá yf nioni gf yayf niarigfá yf imónifirixiniñi wimónarinjfi enjagi nání rariñini. ²⁴ Gorixo kwíyini enjorini. Ayináni omi yayf wiarigfá yf xegf bi epaxímani. Sa kwíyfyo dání yayf wiro xixeni xfo imóninjipi nání nepa diñj nimoro yayf wiro epaxí rini.” urfagi ²⁵ apixí re uriniginini, “Mesaiao —Ámá Gorixo yeáyf neayimixemeanfa nání arfowayá xwífá piaxfyo dání iwiaronfyo rariñwá rini. O amá nimóniri binifá rini nání niíni nijfá rini. O nibirfná amipí nñni áwanjfi nearinifá rini.” urfagi ²⁶ Jisaso re uriniginini, “Oyi, jixi tñni xwíyá rinarigwíf ronirini.” uriniginini. ²⁷ E urarfná xegf wiepisariñowa, anj jfapimi nání úfáwa ámi nibiro weninjfi éfá yf winigfawixini. Apixí wí tñni xwíyá rinarinagfí niwiniro ududf nero aiwi wo niwíapíñimeari xwíyá bi re muriñiginini, “Joxi pí urapimíniri urarinini? Pí nání í tñni xwíyá rinarinini?” muriña éáná ²⁸ apixí xwárfá sixí e nitimí anj jfapimi nání nuri amáyo re uriniginini, ²⁹ “Ámá niíni enjáná dání néra biñápi nipiñi nání áwanjfi niriñini nurane siñwí owinaneyi. O Kiraíso, amá yeáyf neayimixemeanfa nání arfowayá xwífá piaxfyo dání iwiaronfyo rariñwá menirani?” urémeáná ³⁰ ayf anjipimi píní niwíarimi Jisasomi siñwí winfe nání ugfawixini.

³¹ Wiepisariñowa apixí amáyo wirimeáminiri úáná “Nearéwapiyariñoxini, aiwá bi nei.” urarinagfa aí ³² o re uriniginini, “Aiwá nimi nání soyfné majfá rini tñjónirini.” urfagi ³³ wiepisariñowa nepa aiwá nání nearariniri re rinigfawixini, “None jfami úáná amá wo nibiri aiwá nini nání mini rfa wiñoi?” rinarfná ³⁴ Jisaso re uriniginini, “Nioni nirowárenapiño e éwiniginiri wimónarinjipi eri xfo ‘Joxi e éirixini.’ niriñipi xixeni yá riri nerfnáyf, ayf gf aiwáninjfi imónini. ³⁵ Seyfné ewayf xwíyá ripi miripa yariğfá rini, ‘Emá waú waú sinirini. Rixa múróáná aiwá mianfwarini.’ miripa yariğfá rani? Seyfné e niriñi aiwi nioni re seararinini, ‘Niwíapíñimearo ominjfyo mini mini weninjfi emiamópoyi. Aiwá rixa yof neri mipaxí imónini. ³⁶ Agwi aiwá miarinjfi go go ominjfi nerfná xegf éipi nání nigwí nimeari ayf diñj niyiminjfi imónipfífa nání rixa yarinini. Aiwá iwífá urariño tñni miarñjo tñni nawíni niwaúni yayf episi nání e yarinini. ³⁷ Xwíyá seyfné re rariğfá rini, ‘Wo iwífá uriri wo miri yariğfá rini.’ rariğfá rini, ayf nioni rirfá rini tñni xixeni riniñi. ³⁸ Nioni gf seaiepisariñao yfné, aiwá soyfné iwífá muriğfá rini mipfiri nání searowá riniñini. Soyfné aiwá wa iwífá urigfá rini nimiróná awa aninjfi miní egfá rini miarñjoi.” uriniginini.

³⁹ Samariayí, aní jápimi dáníyí apixí áwaní re uríagi “Ámáo niíni eníná dání néra biñápi nípini nání áwaní niriñoi.” urí enjagi nání obaxí o nání diñí niwikwíroro nání ⁴⁰ niñiro niwímearóná nene tñi onweaneyiniro yariñí wíagía o síá wiyáú e wenjiginí. ⁴¹ Ámá obaxí wíni wíni eni xwiýá o rariñípi aría niwiro nání diñí niwikwíroro ⁴² apixími re nura ugíawixini, “Jíxi nearípi aría niwirane nánini omi diñí niwikwíroariñwini. Newaniñene eni o xwiýá rariñagi aría niwirane rixa nijá nimóniri re yaiwariñwini, ‘Ámá niyoní yeáyí uyimixemeámñani? biñorñani?’ yaiwariñwini.” urigíawixini.

Gapimaní woyá niaíwomi naní imixiñí nánirini.

⁴³ Síá wiyáú wenjo aní apimi píni niwíarimi Gariri piropenisíyo nání unjiginí. ⁴⁴ Jisaso xewaniño re riño enjagi nání, “Wíá rókiamoariñí gomi ámá xegí aní e dáníyí wé íkwianwíyo uñwirárigíarani? Oweoi.” riño enjagi nání ámi Gariri piropenisíyo nání unjiginí. ⁴⁵ Ayináni Gariri piropenisíyo rémóáná Gariri ñweáyí eni aiwá síá Aníñajo Múroagíyi nání Jerusaremiyo nání niñiro niñwearóná amipí xío yariñípi winigíá enjagi nání wigí aníyo rémóáná umíminigíawixini. ⁴⁶ Jisaso Gariri piropenisíyo aní Kenai riniñe —E xámi aga iniigí aí wainí imixiñí erini. E nírémori ñweañáná gapimaní wo xegí íwo simixí neri aní yoí Kapaneamiyo ñweañáná ⁴⁷ xano aría re winjiginí, “Jisaso Judia piropenisíyo píni niwíarimi niñiri Gariri piropenisí tiyómimi rémónapiñoi.” rariñagía aría e niwiri Jisaso tñí e nání niyapiri xegí niaíwo rixa niñéminiri anwi ayo enjagi nání o niweapiri gí íwomi naní oimixiniri yariñí wíagi ⁴⁸ Jisaso re unjiginí, “Seyíné nioni emimí mepa eri amipí ayá riwamónipaxí mepa eri yariñagi niñanirínáyí, wí diñí níkwíropíríméoi.” uríagi ⁴⁹ gapimano re unjiginí, “Ámináoxini, gí íwo peniginiri joxi aníni weapei.” uríagi ⁵⁰ Jisaso re unjiginí, “Dixí aní ui. Dixí íwo siñí uníoi.” uríagi o xwiýá Jisaso urípi “Neparini.” niyawiñi diñí níkwírori xegí aní e nání nuri nuri ⁵¹ óí e sá wenjo wíápi tñi sini óíyo waríná xegí xináíwáníñí nimóniro omiñí wiarigíáwa óí e óróí niníro re urigíawixini, “Dixí íwo rixa siñí úniginí.” uríagi ⁵² o yariñí re winjiginí, “Gíná naní imóníñiginí?” uríagi awa re urigíawixini, “Agíná 1:00 p.m. imónáná wará ría píni wiáríñiginí.” uríagi ⁵³ xano re yaiwinjiginí, “Agíná Jisaso ‘Dixí íwo siñí uníoi.’ níríná simixí píni wiáríñani?” niyawiñi xfomi diñí niwikwírori xegí íwixé eni diñí wikwírogíawixini. ⁵⁴ Jisaso Judia piropenisíyo píni niwíarimi ámi Gariri piropenisíyo nemiñá emimí ámi bi api enjiginí.

Sikwí ikí ení womi naní imixiñí nánirini.

5 Jisaso e nemo niñweañisáná Judayí wigí yariñápa Gorixo nání diñí moaniro aiwá Jerusaremiyo

imixaríná o e nání niyoari nírémómáná ² —Jerusaremiyo ákiñá íwí wíyi Sipisipíyi riniñíyi tñí e ipí wá Xibiruyí píne tñi xegí yoí Betesaidai riniñíwá e riwoníwáriní. Midimidáni ríwíyi nání aní wiámíó wé wú miriniñerini. ³ Aní wiámíó wé bi api miriniñe ámá simixí yariñíyí tñi siñwí supárigíyí tñi sikwí ikí egíyí tñi sikwí wé kiriñí egíyí tñi ayí obaxí e niñwearo [iniigí yaromí éipi siñwí owinaneyiniri ñweaarigíerini. ⁴ Wainí wainá aníñají Gorixoyá wo niwéri ipíwámi yaromí méáná ámá simixí tígíyí go go xámi páwíáná xegí wará naní imónariñí enjagi nání ñweaarigíerini.] ⁵ Jisaso e nírémori ámá e ñweaarigíyí wo —O xegí simixípi yariñá xwiogwí 38 múroñorini. ⁶ O e wenjagi siñwí niwiniri “Simixí eníná dání néra biñorñani?” niyawiñi nijá e nimóniri nání re unjiginí, “Joxi ‘Naní oimónimini.’ risimónarini?” uríagi ⁷ simixó re unjiginí, “Ámá roxini, ipíwá yaromí éáná ámá ipíyo niñimeari niwáripíri nání mayonirini. Niñwaníñoni niwíapíñimeámi nuri páwiminiri yariñá ámá wa xámi páwiarigíarini.” uríagi ⁸ Jisaso re unjiginí, “Niwíapíñimeari dixí íkwianwí niñoperi nimeámi ui.” uráná re unjiginí. ⁹ Naní nimóniri xegí íkwianwí nimeámi aní unjiginí.

Síá ayi Sabará ayimirini. ¹⁰ Ayináni Judayí ámináowa naní imóníomi re urigíawixini, “Sabaráyimi enjagi nání dixí íkwianwí xe nimeámi ouniri siñwí ranipaxí mimóniñwini. Nwíarini.” uríagi aí ¹¹ o re unjiginí, “Ámá nioni naní nimixí, o ‘Dixí íkwianwí nimeámi ui.’ níríagi nimeámi wariñini.” uríagi ¹² awa yariñí re wigíawixini, “‘Dixí íkwianwí nimeámi ui.’ go ririñoi?” yariñí e wíagía aí ¹³ ámá o xfomi naní wimixí nání nijá mimónipa neri nání áwaní uripaxí mimóniñiginí. Ayí ripi nánirini. Jisaso ámá e epíroyí egíyó áwinimi dakwíagi nánirini.

¹⁴ E nemáná enáná Jisaso ámá o aní ridiyowá yariñíwámi roñagi niwiniri re unjiginí, “Aría ni. Simixí joxi yariñípi rixa naní imóníñiginí. ‘Xámi sípimi ámi bi wiárí múroniñípi siniginiri nání íwí ámi mepa éirixini.’ rirariñini.” uráná ¹⁵ o nuri Judayí ámináowami Jisaso nání re unjiginí, “Naní nimixí, ayí orini.” uríagi nání ¹⁶ Jisaso Sabaráyo omi naní wimixí enjagi nání awa “Ririxini wíkaríwaniginí.” niyawiñi iwamíó e wianiro egíawixini. ¹⁷ E wianiro éagía aiwi Jisaso re unjiginí, “Amipí gí ápo bi píni niwíarí aníñí miní néra biñípi nioni eni axípi e neri amáyo arirá wariñini.” uríagi nání ¹⁸ Judayí ámináowa rixa mekaxí número “Omi pikíwaniginí.” rinigíawixini. O “Sabaráyo ñwíarini.” riniñípi niwíakiri éyí nánini maríái, xewaniño Gorixo nání “Gí áporini.” níríná ayí reníñí ríyí, “Nioni Gorixo tñi xixeni imóniñini.” éniñí ríyí nání eni e rinigíawixini.

“Ápo amipí íániñjé niepéxíniasiñjírini.” urinjé nánirini.

¹⁹ Ayináni Jisaso niwiápínimeari “Xamijoni bi os-earimíni.” nuriri xewaniño náni re urinjiginíni, “Aga nepa searariñjini. Xewaxo xegí diñjéyo dání amipí wí epaxí menini. Xano yariñjípimi siñwí niwiniri apini yariñjírini. Pí pí xano yariñjipi xewaxo eni axípi e yariñjírini. ²⁰ Ayí ripi nání searariñjini. Xano xewaxomi diñjé sixí nuyiri amipí xío yariñjipi siwá wiarinjírini. Soyíné ududé epíría nání emimí xewaxo agwi yariñjípimi seáyí e imóniñjé bi éwiniginirí wiepisiníárini. ²¹ Xano áamá piyíyo ámi siñjé nimixiri diñjé sixí umímoariñjépa xewaxo eni xío xegí diñjéyo dání áamá xío wimónariñjéyo anani diñjé sixí umímoariñjírini. ²² Ripi eni xano áamá womi xwiyíá umearariñjímáni. Xewaxo áamá niyoni xwiyíá mearíwiniginirí wiñjé enjagi nání oni xwiyíá mearariñjírini. ²³ Áamá níni xanomi wé íkwianjéyo uñwirárarigíápa xewaxomi eni axípi e érixinirí áamá niyoni xwiyíá mearíwiniginirí mini wiñjírini. Áamá xewaxomi wé íkwianjéyo muñwiráripa yariñjéyo xano, urowárenapiñjomi eni wé íkwianjéyo muñwirárarigíárini.” nuriri ²⁴ re urinjiginíni, “Aga nepa searariñjini. Áamá xwiyíá nioni rariñjipi aríá niro nioni nirowárenapiñjomi diñjé wikwíroro éjá giyí giyí rixa diñjé niyimíñjé imóniñjépi tégíyírini. Wí xwiyíá meariniñjé nání mimóniñjoi. Sini óí pearigíyíimíni miwaríñjoi. Diñjé niyimíñjé imóniñjé íniná ñweapíríyíimíni waríñjoi.” nuriri ²⁵ re urinjiginíni, “Aga nepa searariñjini. Síá áamá piyíniñjé imóniñjéyo manjé Gorixomi xewaxoyá aríá niwiro xídipíríyí rixa añwí e nerí rixa parímonjoi. Áamá aríá niwiro xixeni éjáyí diñjé niyimíñjé imóniñjépi íniná ñweapíríá nání meapíríáoi. ²⁶ Ayí ripi nánirini. Xano diñjé niyimíñjé imóniñjépi mékí téño nimóniri áamá xío wimónariñjéyo wiarinjépa xewaxo eni diñjé niyimíñjé imóniñjépi mékí téño oimóniri wiñjírini. ²⁷ Ripi eni xewaxo áamá imóniño enjagi nání anani áamá niyoni míómómiximí winíá nání eni imóniwiniginirí íániñjé wiepéxíniasiñjírini. ²⁸ Nioni searíápi nání diñjé ududé mi-seainipani. Ayí ripi nání searariñjini. Síá áamá xwáripáyo wegíá níniyí xewaxoyá manjé ráná aríá niwiro wiápínimeapíríyí añwí e nimóga bariñjagi nání searariñjini. ²⁹ Aríá niwiro xwáripáyo dání niwiápínimearóná nanjé yariñjéyo diñjé niyimíñjé imóniñjépi íniná píraníñjé ñweapíríá nání mearo sipí yariñjéyo xwiyíá meariniñjé epíríárini. ³⁰ Niiwanijoni gí diñjéyo dání amipí wí epaxí mimóniñjini. Ápomí aríá wiarinjépi téni xixeni áamáyo xwiyíá umearariñjírini. Nioni gí nimónariñjépi mixídipa nerí nirowárenapiñjomi wimónariñjépi nixídipi nání áamáyo xwiyíá numeariríná xixeni ayo umearariñjírini.” urinjiginíni.

Jisaso nání áwanjé rigíá nánirini.

³¹ Ámi re urinjiginíni, “Soyíné diñjé re naiwiarinjéyo ai-wi, ‘Xewaniño nání áwanjé nearáná “Neparini.” wai-wipaxí menini.’ naiwiarinjéyo aiwi ³² ámi wo nioni nání áwanjé searariñjírini. Nioni nání niseariríná ‘Ayí neparini.’ yaiwipaxírini.” nuriri ³³ re urinjiginíni, “Xámi segí wami wayí neameainjé Jono téñjímíni urowáraná o nioni nání áwanjé niseariríná nepaxinjé imóniñjépi téni xixeni searinjiginíni. ³⁴ Soyíné re riseaimónarini, ‘Xewaniño nání áwanjé rinariñjépi aga áamá wí rarigíápi dání sopinjé ononiri rarini.’ riseaimónarini? Oweoi, seyíné Gorixo yeáyí seayimixemeaníá nání wayí neameainjé Jono nioni nání searinjépi miñjé nirori searariñjini. ³⁵ O uyíwí ápiáwí wearinjépaníñjé nerí áamáyo wíá ókímixaríná soyíné xegí xwiyíá uyíwí wíániñjé imóniñjéyo yayí axínáni egíawixini. ³⁶ O nioni nání áwanjé nisearíagi aiwi nioni nání áwanjéniñjé searipaxí imóniñjé bi omí seáyí e wimónini. Emimí amipí gí ápo e epaxí imóniwiniginirí niapiñjépi nání rariñjini. Nioni emimí niseairíná api nioni nání áwanjé réniñjé searariñjírini, ‘Xegí xano urowárenapiñjorini.’ éniñjé searariñjírini. ³⁷ Gí ápo, nioni nirowárenapiñjomi eni nioni nání rixa áwanjé searinjírini. Omí soyíné aríá bi wiro xío imóniñjépi siñwí bi winiro megíárini. ³⁸ Xwiyíá xío searinjéyo segí xwioxíyo miwenini. Ayináni áamá o nirowárenapiñjoni diñjé minikwíronjoi. ³⁹ Soyíné diñjé niyimíñjé imóniñjépi meáwaniginiro Gorixoyá Bikwíyo íá roro pariño yariñjírini. Ríwamíñjé ayo nírini eániñjépi nioni nání áwanjé riniñjagi aí ⁴⁰ soyíné diñjé niyimíñjé imóniñjépi tégíyí imóniñjépi nání nioni téámíni mibi-paxí seaimónarini.” nuriri ⁴¹ re urinjiginíni, “Nioni áamá weyí nimérixinirí biñáoni meñjagi aiwi ⁴² nioni soyíné nání nijíárini. Soyíné Gorixomi diñjé sixí uyariñjéyoimani. ⁴³ Nioni gí diñjéyo dání biñáonimani. Gí ápo nínirípearí nirowárenapiñjoni aiwi soyíné minimíminariñjoi. Áamá wo xío xegí diñjéyo dání bánáyí, anani numíminipaxoyínérini. ⁴⁴ Soyíné áamá weyí oneamepoyinirí ero Gorixo —Oni ñwíá imóniñjorini. O weyí oneamenirí xío wimónariñjépi mixídipa ero yariñjéyoimani, soyíné sini e neróná arige nero diñjé níkwíropíríáoi? Oweoi!” nuriri ⁴⁵ re urinjiginíni, “Nioni nání re miniaiwi epoyi, ‘Xanoyá siñwíyo dání nene xwiyíá neaxekwímoníárini.’ miniaiwi epoyi. Áamá seyíné seaxekwímoníá, ayí Mosesorini. Soyíné omí diñjé niwikwímóá nuro re yaiwiarinjéyoimani, ‘O arirá neainíárini.’ yaiwiarinjéyoimani. ⁴⁶ Amipí Moseso níriri eañjépi diñjé níkwíroro siñwíríyí, nioni nání níriri eañjé enjagi nání nioni eni diñjé níkwíroaniñjé egíárini. ⁴⁷ E nerí aí xío níriri eañjépi nání diñjé níkwíropa yariñjéyoimani, soyíné arige nero xwiyíá nioniñjépi eni diñjé níkwíropíríáoi? Oweoi wí e epaxí menini.” urinjiginíni.

Jisaso oxé 5,000 awí eánigfáyo aiwá miní winí nánirini.

6 Jisaso e nurárimo neméisáná ipí Gariri riniñiwámi —Ipí awá xegí yoí ámi bi Taibiriasiyi riniñiwáriní. Awámi jfariwámi dáni nání nuri nweanáná ² ámá obaxí emimí xío simixí yarigfáyo wariñípi siñwí niwiga nuro nání epíroyí nero omí númi uxédaríná ³ sá Judayí aiwá Anjínajo Neamúroagoi riniñíyi nání imixipíri rixa anwi e imóniñáná Jisaso dñwíyo nání niyiri xegí wiepisariñowa tñni e éi niñwearo ⁵ Jisaso siñwí anñíyi winiñinigini. Ámá aga ayá wí epíroyí nero xío tñamini bimiariñagía niwiniri xío enípi nání nijfá nimóniri aiwi re yai-wiñinigini, “Gí wiepisariñá Piripo nepa ení neániri diñí ría nikwíroni? Iwamíó owíwapiyimini.” niyaiwiri re uriñinigini, “Ámá tiyí aiwá nipíri nání ge bí neri wianíwini?” urfagi ⁷ Piripo re uriñinigini, “None aiwá óf iníñí 200 tñni bí nerane yaní niwiranénáyí, ámá re epíroyí egfáyí aga obaxí imóniñagía nání woni woni bi onimíapi aí meapaxí imóninimeniñoi.” urfagi ⁸ wiepisariñíyi wo —O Saimoni Pitaomi xogwáó Adiruoyi riniñorini. O re uriñinigini, ⁹ “Íwí woyá bisíkerfá pirawá barí tñni imixiniñí wé wú tñni peyí orá biaú tñni neñagi aiwi ámá obaxí epíroyí egfá tño yaní wipaxí rimónini? Oweoi!” urfagi ¹⁰ Jisaso ará xwapí ene nání wiepisariñowami re uriñinigini, “Ámá nñni éi onweápoyiniri urípoyi.” urfagi wiepisariñowa Jisaso urfípa éáná oxé nñni éi nweanáná íá rófáyí 5,000 imóniñinigini. ¹¹ Jisaso ámá nñni éi nweágía niwiniri bisíkerfá pirawá barí tñni imixiniñípi nimeari Gorixomi yayí niwimáná ámá e éi nweagfáyo yaní nimeri niwia uñinigini. Peyí orápiáú eni nimeari axípi nerfíná wigí onaneyiniro wimónariñípi tñni xixeni niwia uñinigini. ¹² Rixa apáni niñiro agwí ími uyíagi niwiniri wiepisariñowami re uriñinigini, “Wí xwirfá mikixepa oépoyniri niñiro tñapia awí eaamépoyi.” urfagi ¹³ awa bisíkerfá pirawá barí tñni imixiniñí wé wú api ámáyi niñiro tñapia awí neaemero soxí íá xwé wé wúkaú sikwé waúmi aumaúmi nero magwí miárigfawixini. ¹⁴ Ámáyi emimí Jisaso wíwapiyípi siñwí niwiniro nání re riniñiwixini, “Neparini. Wfá rókiamoariñí xwíá tño binío orini.” rinariñagía ¹⁵ Jisaso xíomi mixí ináyí imixipíri nání miwimónariñagi aí ayí “Íá nuxerane mixí ináyo oimixaneyi.” yaiwariñagía diñí adadí niwiri nijfá nimóniri nání ayo e niwárimí xegípi dñwí miñíyo nání yiniñinigini.

Jisaso ipí Gaririyo xwiríñwí nosaxa uñí nánirini.

¹⁶ Sfápi tñni xegí wiepisariñowa ipí imaní e nání niwero ¹⁷ ewéyo nipixemoániro Kapaneami nání oriwámi dáni xemoaniro nání nimeámi nuro rixa sfá yiniñáná Jisaso awami siní miwimeáimi enáná re eniñinigini. ¹⁸ Ríwipí xwé eri ipí imeamíkwí eri yaríná ¹⁹ wiepisariñowa ewéyo nireaxa nuro siní ipíyo áwini e

kiromita wé wúrani, wé wíumi dñí worani, núfásáná weniñí éfáyí winiñiwixini. Jisaso ewé tñamini ipíyo xwiríñwí nosaxa bariñagi winiñiwixini. Siñwí e niwiniro éi yariñagía aí ²⁰ o re uriñinigini, “Ananire. Nionirini. Wáyí mepani.” urfagi ²¹ awa omí rixa “Re xemónapei.” uraniro yaríná re eniñinigini. Rixa ipíyo jfariwámini aní wigí diñí niyaiwiro wariñíe iwiékini meagfawixini.

Ámáyi Jisaso nání pía egfá nánirini.

²² Ámá oriwámi dáni bisíkerfá nñe sá wegíayí wíapi tñni niwiápiñimearo re yaiwigfawixini, “Agíná ewé ámi wí re miwé ná bání weñagi winíwanigini. Nene siñwí winiñáná Jisaso xegí wiepisariñowa tñni ewépami mipixemoánariñagía niwinirane wiepisariñowani nipixemoániro wariñagía winowárfwanigini.” yai-wiaríná ²³ ewé wí aní yoí Taibiriasí dáni bisíkerfá Ámináo xegí xanomi yayí niwiri wíagi nñe nání báná ²⁴ ámá e epíroyí egfáyí Jisaso siní wigí tñe miñweanagi winiro wiepisariñowa eni miñweanagía winiro neri nání ewé bfáyo nipixemoániro Jisaso nání Kapaneamiyo pía yaniro ugíawixini.

“Nioni aiwá anínamí dñíñiñí imóniñáonirini.” uríñí nánirini.

²⁵ Ayí ipíyo jfariwámini Jisaso Kapaneamiyo nweanáná niwimearo re urigíawixini, “Nearéwapi-yariñoxini, joxi re nání gíná bíoixini?” urfagi ²⁶ Jisaso re uriñinigini, “Aga nepa searariñini. Seyfíne emimí nioni seaíwapiyíapi siñwí niwiniróná siwáñiñí niseairi seaíwapiyimini éapi nání nijfá nimóniro nání nioni nání pía riyariñoi? Oweoi, seyfíne bisíkerfá niñiróná agwí ími seayí enagi nání nioni nání pía yariñoi.” nuriri ²⁷ ewayí xwiýfá re uriñinigini, “Aiwá piyí péñariñípi meañiro nání mepa nero aiwá niñiríñípi dáni diñí niyimiñí imónipaxípi meañiro nání éfrixini. Aiwá api ámá imóniñáoní anani seaipipaxíriní. Ápo Gorixo ‘Mimiwiároariñoríani?’ niñiaiwiri xío e éwiniginiñi niri-peañoni aiwá api anani seaipipaxíriní.” urfagi ²⁸ ayí re urigíawixini, “Nene pí nerfíná Gorixo ámá e oépoyniri wimónariñípi yaníwini?” urfagi ²⁹ Jisaso re uriñinigini, “Seyfíne rípi neróná Gorixo wimónariñípi yariñoi. Ámá xío nirowáréñariñoni diñí niniñiwíróónáyí, xío wimónariñípi yariñoi.” urfagi ³⁰ ayí re urigíawixini, “Nene siñwí niwinirane diñí rikwíroani nání pí emimí neaiwapiyirfíni? Joxi aga piyí erfíni? ³¹ Bikwíyo xwiýfá re niriñiri eániñípa, ‘O aiwá nipíri nání anínamí dáni winiñinigini.’ niriñiri eániñípa negí arfowa ámá diñí meañe nimeróná aiwá manái riniñípi —Aiwá api Gorixoyá diñíyo dáni xegípi weagípirini. Arfowa ámá diñí meañe nimeróná aiwá api nagfáriní.” urfagi ³² Jisaso re uriñinigini, “Nioni aga nepa searariñini. Aiwá eníñá anínamí dáni seaipariño, ayí Mosesomani.

Agwi eni aga aiwá nepaxinjipi anjnamí dání seaia-pariño, ayí gí áporini. ³³ Aiwá nepaxinjí ápo Gorixo seaipariñjipi, ayí aiwá anjnamí dání niweapiri ámá xwíá tñyo ñweagíá dijí ñiyimijí tégíáyí imónipíría nání sixí umímoarinjorini." uríagi ³⁴ ayí re urigíawixini, "Ámináoxini, aiwá joxi nearariñjipi íníná neaiapírrixini." uríagi ³⁵ Jisaso re urinjiginini, "Aiwá nepaxinjí dijí ñiyimijí imónipíríapi, ayí nionirini. Ámá nioni tñámíni bíá giyí giyí ámi agwí wipaxí menini. Nioni dijí ñikwírózá giyí giyí ámi iniigí nání bí gwíni yeáyí wipaxí mimónini. ³⁶ E ñiseariri aiwi nioni re searjanigini, 'Seyíné emimí nioni enjapi siñwí ninaniro aiwi "Orfani?" niniaiwiro dijí minikwíroarinjoi.' searjanigini. ³⁷ E neri aí ámá ápo 'Dixérini.' niniriri niapiñjyí nñi xixeni dijí ñikwíroro nioni tñámíni bipíríarini. Nioni tñámíni bíáyí mixelí wí umáinimíámani. ³⁸ Nioni anjnamí dání niweapiríná nioni gí nimónariñjipi emjániri weariñjónimani. Nioni nirowárenapiño wimónariñjipi emjániri niweapiri nání ámá xíoyá dijí tñi nioni tñámíni bíáyí mixelí wí umáinimíámani. ³⁹ Nioni nirowárenapiño e éwiniginiri wimónariñjipi, ayí ripirini. Nioni ámá xío niapiñjyí wíyo miyoríripa eri sía yoparíyimi imónáná ámi wiápinimeapíría nání dijí sixí umímorí emíá nání wimónariñjirini. ⁴⁰ 'Gí ápo e éwiniginiri wimónariñjipi, ayí ripirini.' seararinjini. O ámá xewaxoni siñwí ninaniro dijí ñikwírózá giyí giyí dijí ñiyimijípi tégíáyí imónipíría nání wimóniri nioni sía yoparíyimi ayí ámi wiápinimeapíría nání dijí sixí umímómíá nání wimóniri yariñjirini." urinjiginini.

⁴¹ Judayí xewaniño re rinípi nání, "Aiwá anjnamí dání weariñjipi, ayí nionirini." rinípi nání anijúmí niriniro o nání ⁴² re rinigíawixini, "Jisaso ro Josepomi xewaxo menirani? Xaniyaú nání nene majjárani? O arige neri 'Anjnamí dání wepiníñjónirini.' ría rarini?" rinariñagía ⁴³ Jisaso re urinjiginini, "Pí nání anijúmí niriniro rinariñjoi? ⁴⁴ Ámá wo aí xewaniño dijíyo dání nioni tñámíni bipaxí menini. Ápo, nirowárenapiño xe o tñámíni ouniri dijí ukikayonánani nioni tñámíni bipaxírinini. Ayí sía yoparíyimi wiápinimeapíría nání nioni dijí sixí umímómíarini. ⁴⁵ Réwamiñjé wíá róki-amogíáwa eagíayo re rinini, 'Gorixo ámá niyoni wíwapiyaríná aríá wigíá giyí giyí nñi nioni tñámíni barigíarini. ⁴⁶ Gorixo wíwapiyinjí aiwi ayí wí Gorixomi siñwí winigíá nání mirariñjini. Ná woni Gorixo tñjé e dání birjóni ápomí siñwí winijárinini. ⁴⁷ Aga nepa seararinjini. Nioni dijí ñikwírózá giyí giyí dijí ñiyimijí íníná ñweapíría nání tégíáyírinini. ⁴⁸ Aiwá ninirinjipimi dání dijí ñiyimijí imónipaxípi, ayí nionirini. ⁴⁹ Enjíná segí searíawéyí ámá dijí meañe nemonóná aiwá manái rininjipi niniro aiwi niñweagíásáná pegíawixini. ⁵⁰ Aiwá anjnamí dání weariñjipi ripi xegí bixini. Ámá ninirínáyí, ñipepíríámani. ⁵¹ Aiwá dijí ñiyimijí imónipírí nání anjnamí dání weariñjipi, ayí nionirini. Ámá giyí giyí aiwá ripi

ñinirínáyí, anijí íníná ñweapíríarini. Aiwá ámá xwíá rirími ñweagíá nñi dijí ñiyimijí tégíáyí nimóniro íníná ñweapíría nání mini wimíápi, ayí gí warápirini." urinjiginini.

⁵² Judayí wigípi xwiýá ximiximí niniro re rinariñagía, "Ámá ro arige neri xíoyá wará naníwá nání neaiapiníaríani?" rinariñagía ⁵³ Jisaso re urinjiginini, "Aga nepa seararinjini. Seyíné ámá imóniñjóniyá warápi minípa ero ragípi minípa ero nerónáyí, dijí ñiyimijí imóniñjipi tégíáyíne menini. ⁵⁴ Gí wará niro gí ragí niro éíá giyí giyí dijí ñiyimijí imóniñjipi tégíáyí enjagía nání sía yoparíyimi owiápinimeapoyiniri dijí sixí umímómíarini. ⁵⁵ Gí wará ripi aiwá nepaxinjí imóniri gí ragípi iniigí nepaxinjí imóniri enjagi nání seararinjini. ⁵⁶ Ámá gí wará niri ragí niri éí go go nioni tñi ñikumixinirai nawíni imóniñwii. Nioni eni xío tñi ñikumixinirai nawíni imóniñwii. ⁵⁷ Ápo, dijí ñiyimijípi míkí tñño nirowárenapiñjirini. Ápo e enjé enjagi nání nioni eni dijí ñiyimijípi míkí tñjóni imóniñjini. Ayináni go go ñibiri nioni ninirínáyí, nioni eni dijí míkí tñjóni enjagi nání xío eni dijí ñiyimijí íníná ñweanía nání tñjé wo imóniníarini. ⁵⁸ Aiwá anjnamí dání weariñjipi ripi nání seararinjini. Ripi aiwá enjíná negí aríowa niniro niñweagíásáná pegíapi yapí mimónini. Go go aiwá ripi ninirínáyí, dijí íníná ñweanía nání tñjé wo imóniníarini." urinjiginini. ⁵⁹ Jisaso rotú anjé Kapaneamiyo mirinijiwámi dání nuréwapiyiríná e nura unjiginini.

Xwiýá dijí ikwíróáná dijí ñiyimijí imónipaxípi urinjé nánirini.

⁶⁰ Ayináni xegí wiepisariñjyí obaxí amipí o nuréwapiyiríná nura úpi aríá niwiróná re rigíawixini, "Xwiýá o rariñjipi ududé inijípi rarini. Ámá go xixeni aríá winiríeninjoi?" rariñagía aiwi ⁶¹ Jisaso xegí wiepisariñjyí obaxí o rípi nání anijúmí irinariñagía nijjé nimóniri re urinjiginini, "Xwiýá ududé seainipaxí searíapimi dání róreámioarinjoi? Nioni píni niníwiarimi upíri riseaimónarini? ⁶² Seyíné ámá imóniñjóni xewaniñoni weariñjé nání ámi peyariñjagi ninirínáyí, pí wipírí seaimóniníaríani? Sini píni niníwiarimi upíri nání seaimóniníaríani?" nuriri ⁶³ re urinjiginini, "Dijí ñiyimijí íníná ñweapíría nání wiarinjipi, ayí kwíyí Gorixoyápirini. Ámá gí wigí enjé eánigíá tñi wí e imónipaxí menini. Xwiýá nioni searíapi ámá dijí ñikwírorinjipimi dijí íníná ñweapíría nání kwíyí ewearinjipirini. ⁶⁴ E neri aí wiyíné xwiýá nioniyá sini dijí minikwíroarinjoi." urinjiginini. Jisaso iwamíó dání ámá xíomi dijí miwikwírózáyí nání nijjé imóniri xío nání miyí urinío nání eni nijjé imóniri enjé enjagi nání e nuriri ⁶⁵ re urinjiginini, "Wiyíné dijí minikwíroarinjagía nání re searjanigini, 'Ápo ámá go go nioni tñjé e xe

ouniri siŋwí miwiniŋpa nerínáyí, o nioni tšámíni wí bi-paxé meníni.' searíanigíni." uríŋinigíni.

⁶⁶ Xwiýá api nura úf enjagi náni xegí wiepisariŋíyí obaxí omi píni niwiárimí nuro ámi o tšini nawíni bi anjé memegíawixini. ⁶⁷ Ayináni Jisaso xegí wiepisariŋí wé wúkaú sikwí waú awami re uríŋinigíni, "Soyíné eni 'Rixa píni niwiárimí owaneyi.' riseaimónarini?" uríagi ⁶⁸ Saimoni Pitao re uríŋinigíni, "Ámináoxini, none go tšámíni waníwini? Xwiýá diŋjé niyimíŋjé tšŋwáone imónani náni imóniŋjépi joxini tšŋoxirini. ⁶⁹ None rixa diŋjé niriŋwírorane niŋjá re imóniŋwini, 'Joxi siyikwí míniŋjé Gorixo rirípeaŋoxirani? Yeáyí neayimixemeaníá náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwá, ayí joxirini.' niyaiwirane niŋjá imóniŋwini." uríagi ⁷⁰ Jisaso re uríŋinigíni, "Nioni áamá wé wúkaú sikwí waú soyíné miŋsearípeapa reŋanigini? E neri aí woxi oboxíniŋjé imóniŋjéni." uríŋinigíni. ⁷¹ Isikarioti dájé Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepisariŋí wé wúkaú sikwí waú awa worini. O xío náni miyí urinío enjagi náni e uríŋinigíni.

Jisasomi xogwáowa xíomi diŋjé miwíkwírogíá nánirini.

7 Jisaso e niyárimo néisáná Judayé ámináowa xíomi pikianiro náni mekaxí meariŋagíá niŋjá nimóniri náni "Judia piropenisíyo oememini." miwimóní Gariri piropenisíyo anjé emearíná ² aiwá Judayé anjé pákí pákí iníŋjéyo niŋwearíná imixayarigíápi —Aiwá api, ayí enjána íwiárfawé Moseso tšini nemeróná seníá anjéyo niŋweaxa wagíápi náni diŋjé winíni náni xwiogwí ayí ayo Judayé wigí anjéyí píni niwiárimí nuro sía wé wíúmi dájé waú wo anjé pákí pákí iníŋjéyo niŋwearo aiwá imixarigíápirini. Aiwá api rixa anjé e imóniŋjáná ³ xogwáowa re urigíawixini, "Dixí wiepisariŋí wíniyí eni emimé amipí joxi yariŋjépi siŋwí winipírí náni anjé re píni niwiárimí Judia piropenisíyo náni ui. ⁴ Ayí ripi náni rirariŋwini. Áamá wo áamá níni xío náni niŋjá oimónípoyniri niwimónirínáyí, xegí yariŋjépi ínimi yariŋjémani. Emimé joxi yariŋjépi nepa nerínáyí, jiwaniŋoxi nuri áamá niyíyá siŋwíyo dání siwá winiríni." urigíawixini. ⁵ Awa xegí xogwáowa aí diŋjé miwíkwíropa nero náni e urigíawixini. ⁶ Jisaso re uríŋinigíni, "Soyíné upíríná anani gíni gíná upíría náni imóniŋjépi aiwí nioni umíáíná sini mimónini. ⁷ Ayí ripi náni searariŋjéni. Áamá xwíá tšyo dájé níniyí soyíné tšini símí tšini inipaxé mimóniŋjé. E neri aiwí nioni wigí yariŋjépi náni 'Sipírini.' nuriri waropáí wiarariŋjépi náni símí tšini niariŋjé. ⁸ Segípi aiwá nene xwiogwí o omi imixayariŋwápi náni yoápoyni. Nioni gí umíáíná sini mimóniŋjépi náni wí umiméini." ⁹ nurárimí Gariri piropenisíyo niŋweariŋinigíni.

Jisaso aiwá anjé pákí pákí iníŋjéyo niŋwearóná imixarigíápi náni yoanjé nánirini.

¹⁰ Jisaso, xexirímeáowa rixa aiwá api náni yoáíami enjáná xío eni ámayá siŋwíyo dání miyoá yumíí ínimi niyiri Jerusaremi niremori niŋwearóná ¹¹ Judayé aiwá imixarigíé xío náni píá néra nuro "O gerini?" niriŋa nuro ¹² áamá e epíroyé egíáyí ikeagigwí ayá wí niriŋa nuro wí "Áamá naŋorini." riro wí "Oweoi, naŋomani. Áamá niyoni diŋjé nukinimixiri xerwími niŋpemeámi waríŋorini." riro nero aiwí ¹³ Judayé ámináowa náni wáyí nero náni áamá wí o náni áamá símimariŋjé e dání mirinígíawixini.

¹⁴ Jisaso sía aiwá imixarigíáyí rixa áwini e imóniŋjáná anjé ridiyowá yariŋjéwámi náni nuri niŋpáwiri ámayo uréwapiyaríná ¹⁵ Judayé ámináowa diŋjé ududí niwiniro re rigíawixini, "Arire neri niŋjá o rariŋjépi nimóniri ría rarini? Sikuríá meŋoyoi." rariŋagíá ¹⁶ Jisaso re uríŋinigíni, "Xwiýá nioni searéwapiyariŋjépi nioni gípi-maní. Nioni nirowárenapiŋoyápirini. ¹⁷ 'O wimónariŋjépi oemini.' wimónariŋjépi gíyí gíyí nioni searéwapiyariŋjépi náni niŋjá nimóniri re yaiwipaxírini, 'Gorixoyá diŋjéyo dání ría nearéwapiyarini? Xío xegí diŋjéyo dání ría nearéwapiyarini?' niyaiwiri niŋjá imónipaxírini. ¹⁸ Áamá go go xío xegí diŋjéyo dání niriŋínáyí, áamá weyí onimépoyniri yariŋjéni. E neri aí áamá níni áamá xíomi urowárenapiŋomi weyí oumépoyniri yariŋjé, o aga nepaxiŋorini. Yadiŋiŋjé yariŋorini. ¹⁹ Enjána Moseso niŋwí ikaxé niriŋiri eániŋjépi miseaiapiŋa reŋinigíni? E neri aí soyínéyá wo aí niŋwí ikaxé eániŋjépi pírániŋjé xidariniŋjémani. Pí náni soyíné nioni niŋpikianiro yariŋjé?" uríagi ²⁰ áamá e epíroyé egíáyí re urigíawixini, "Imíó xixéroariŋjé roxini, áamá gíyí ripikianiro yariŋagíá rariŋjéni?" uríagi ²¹ Jisaso re uríŋinigíni, "Nioni emimé ná bini éagi seyíné sini ududí ikárinariŋjé. ²² Moseso niŋwí ikaxé 'Segí niaíwíyo niŋximáná sía wé wíúmi dájé waú wo múróaná sía ayimi iyé símí síó wákwíriniŋjé.' ririŋjéni. E niseariri aiwí ayí Moseso maríáí, negí aríowa siwí api érowiápiŋigíáriŋjéni. Ayináni seyíné segí niaíwíyí niŋwí ikaxé riniŋjépi niŋxidiriŋjépi dání naŋjé oimónípoyniri Sabaríáyo aiwí iyé símí síó wákwiarigíáriŋjéni. ²³ Seyíné 'Naŋjé nerane niŋwí ikaxé Moseso niriŋiri eaniŋjépi píri miwíakipa oyaneyi.' niyaiwiro Sabaríáyo eni iyé símí síó wákwiarigíáriŋjéni. Seyíné e yariŋjé enjépi náni pí náni nioni áamá womi Sabaríáyo naŋjé wimixíápi náni wikí nónariniŋjé?" ²⁴ Siŋwí tšini niwí-naxídiro miriŋa époyni. Xío yariŋjépi eni mí nómixiríná ríriŋjéni." uríŋinigíni.

Jisaso náni "Kiraisoríani? Woríani?" rinigíá nánirini.

²⁵ Áamá Jerusaremi niŋweagíáyí wí re nira ugíawixini, "Áamá ro áamá niŋpikianiro egíó menirani? ²⁶ Siŋwí winiŋpoyni. Áamá níni aríá egíé siŋjéni niriŋjé rariŋjépi aí

mebá neameŋweagíáwa omi xwiýá bi murariŋoi. Awa 'Ámá ro Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo, ayí oríani?' miyaiwipa riýariŋoi? ²⁷ E neri aí 'Ámá o Kiraiso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáoríani?' wiaiwipaxí menini. Ayí ripi nánirini. Nene xinái xíomi xiriŋe nání nijíá imóniŋwini. E neri aiwi Kiraiso, ámá Gorixo yeáyí neayimixemeanía nání uowárénapiníto imóniníániyí ámá wo 'E dánorini.' ripaxí menini. Ayináni 'O Kiraisoríani?' wiaiwipaxí mimóniŋwini." rariŋagíá ²⁸ Jisaso aní ridiyowá yarigíwámí dání nuréwapiyiríná ení tñi niriŋi re uriŋinigiŋi, "Seyíné nepa nioni nání nijíá ero 'O e dánorini.' ripaxí imóniŋo yarigíáyínérani? Nioni gí diŋí tñi biŋámani. Nepaxiŋí imóniŋo —O soyíné majíorini. O nioni nirowárénapiriŋi. ²⁹ O tñí e dání biŋáoni eŋagi nání o nioni nijíáriní. O nioni nirowárénapiriŋi." uríagi nání ³⁰ omi íá xiraníto nero aiwi íá xiripaxíná sini mimóniŋagi nání íá bi mixirigíawixini. ³¹ E neri aí ámá e epíroyí egíáyí obaxí wí diŋí niwikwíroro re nira ugíawixini, "Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo nimóniríná emimí ámá ro yariŋípiimi nimúrori eníáraní? Oweoi." rigíawixini.

Jisasomi íá oxirípoyiniri uowárigíá nánirini.

³² Parisiowa ámá e epíroyí egíáyí Jisaso nání ikeagig-wí e rariŋagíá aríá niwiro nání awa tñi apaxípániŋí imónigíá xwéowa tñi diŋí axípi nixiriro Jisasomi íá oxirípoyiniri ridiyowá yarigíwámí awí mearoariŋíá wami uowáriŋagíá awa nuro o uréwapiyariŋe rémóagíá ³³ Jisaso re uriŋinigiŋi, "Seyíné tñi re bi onimiápi niŋweámoni gí nirowárénapiriŋo tfe nání umíáriní. ³⁴ Rixa úaná seyíné nioni nání píá niniro aiwi wí siŋwí nanipíríámani. Seyíné nioni ŋweámíáé upaxí wí mimóniŋoi." uríagi ³⁵ Judayí ámináowa re rinigíawixini, "O gimí nání uminiri rariŋi? Aga gimí nání úaná nene o nání píá meginaníwáriní? Negí ámáyí Girikiyí aŋíyo ŋweagíámi nání nuri émáyo uréwapiyimíániŋi ríá neararini? ³⁶ Xwiýá o re ríípi, 'Seyíné nioni nání píá niniro aiwi wí siŋwí nanipíríámani. Seyíné nioni ŋweámíáé upaxí wí mimóniŋoi.' ríípi pí niyaiwiri ríá riŋoi?" rinigíawixini.

Iniiŋí oyíá tñí nání uriŋí nánirini.

³⁷ Sía aiwá api imixarigíáyí yoparíyi —Ayí seáyi e imóniŋíyirini. Sía ayi imóniŋáná Jisaso éí niriŋi ení tñi re riŋinigiŋi, "Ámá iniiŋí nání gwíní yeáyí wíŋí giyí giyí nioni tñámini niŋbiro iniiŋí onípoi. ³⁸ Nioni diŋí niwikwíróŋá giyí giyí Bikwíyo niriŋi eániŋí ripi tñi xixeni imónipíráo, 'Wigí xwioxíyo ná inimi dání iniiŋí diŋí niyiminiŋí imixariŋípi oyíá tñí pweníáriní.' niriŋi eániŋípi tñi xixeni imónipíráo." uriŋinigiŋi. ³⁹ Jisaso e

niriŋíná kwíyí Gorixoyá xíomi diŋí wikwíróŋáyí meapíríápi nání e uriŋinigiŋi. Iná Jisaso sini aŋínami niŋeyiri mikínipa éiná eŋagi nání Gorixo sini xegí kwíyípi ámáyo sixí mumímopa yaginárini.

Jisaso nání diŋí xixegíni tñi nepayoro rigíá nánirini.

⁴⁰ Ámá e epíroyí egíáyí o e rariŋagi aríá niwiro wí re nira ugíawixini, "Aga neparini. Ámá ro wíá rókiamoagí nene xwayí naniri ŋweaŋwáorini." nira waríná ⁴¹ wí re nira ugíawixini, "Ámá ro Gorixo yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo, Kiraisorini.' neaimónarini." nira waríná wí re nira ugíawixini, "Gariri piropeniŋíyo dání wo Kiraiso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo imónipaxíriní? Oweoi, e dání wo ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo imónipaxí menini. ⁴² Bikwíyo re mirinipa reni, 'Kiraiso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo negí arío Depitoyá íwiáríawé wo imóniníáriní. Aní Betirexemi —Eŋíná Depito xegí ŋweaagerini. Omi e dání xiriníáriní.' mirinipa reni?" nira nuro nání ⁴³ ámá e epíroyí egíáyí o nání diŋí xixegíni tñi nepayoro niriŋóná ⁴⁴ wí "Rixa íá oxiraneyi." niwimóniri aiwi omi íá bi mixirigíawixini.

Judayí mebaowa Jisasomi diŋí niwikwírogíá nánirini.

⁴⁵ Ridiyowá yarigíwámí awí mearoariŋíáwa ámi nuro apaxípániŋí imónigíá xwéowami tñi Parisiowami tñi wímeááná awa re urigíawixini, "Pí nání omi íá mixirí anipáoŋiné bariŋoi?" uríagiá ⁴⁶ awí mearoariŋíáwa re urigíawixini, "Eŋíná aiwi ámá o nearéwapiyariŋípa wo minearéwapiyagiŋi." uríagiá ⁴⁷ Parisiowa ikayíwí nuriŋo re urigíawixini, "Soyíné eni rixa diŋí niseakinimixiri xerŋwími niseaipemeámi mupa reŋoi?" nuriŋo ⁴⁸ re urigíawixini, "Seameŋweaŋwáone worani, Parisione worani, omi diŋí bi wikwíróŋíani? Oweoi! ⁴⁹ E neri aí ámá epíroyí egíá jíayí ŋwí ikaxí niriŋi eániŋípi nání pírániŋí nijíá mimónipa nero nání Gorixoyá siŋwíyo dání aníniŋíá nání ramixáriníyirini." uríagiá ⁵⁰ Nikodimaso —O eni Parisi worini. Xámi áríwiyimi nuri Jisasomi niwímeari yariŋí wiŋorini. O niwiápínimeari re uriŋinigiŋi, ⁵¹ "Negí ŋwí ikaxí niriŋi eániŋíyo bi ripi ririŋi, 'Ámá womi xío rinariŋípi aríá niwipa eri o yariŋípi pírániŋí nijíá mimónipa eri nemáná anani xwiýá umeáripaxíriní.' ririŋi?" uríagi ⁵² awa ikayíwí re urigíawixini, "Joxi eni Gariri dání iwoxíríani? Bikwíyo pírániŋí íá rori píá meri nerínáyí, joxi re niyaiwiri nijíá imóniríni, 'Wíá rókiamoariŋí wo Gaririyo dání imónariŋímani.' niyaiwiri nijíá imóniríni." urigíawixini.

Apixí íwí iniiŋí wími xwirixí umeagíá nánirini.

⁵³ Ámá níni wigí aní xixegíniyo umiágiá aiwi

8 Jisaso d'wí xegí yofí Oripíyo nání nuri ² sá weño wíá móniñjimi ámi niwíápínimeámi nibiri anj ridiy-owá yarigíiwámi nipáwiri áamá nínini xfo t'ámíni bariñagáa nání o éí niñweámáná uréwapiyaríná re enjiniñini. ³ Nwí ikaxí eániñipi mewegíáwa t'íni Parisiowa t'íni awa apixí áamá wí íwí inariñagi winimeáíá wími niméra nibiwo áwini e éí nurárárimáná ⁴ omi re urigíawixini, "Nearéwapiyarinoxini, apixí rí íwí inariñagi winimeáíirini. ⁵ Apixí ríniñí imóniñyí nání ñwí ikaxí Moseso niri eañipimi dání re rinini, 'Síná t'íni iwanj nearo pikírixini.' riniñagi aí joxi píoi riríini?" urigíawixini. ⁶ Ríwéná o Moseso riñipi niwiaikiri xegí bí ríipimi dání xwiýá uxekwímoaneyiniro iwamíó niwíwapiyiro e uríagía aiwi o ípípa éí niñweámáná xwíáyo webíá t'íni ríwamiñj neari ⁷ awa aríki ámi ámi yariñj wiayariñagía o ámi éí niri re uriniñini, "Soyíné woxi goxi íwí bi miyariñoxi xámi ími síná eai." nurimi ⁸ ámi ípípa éí niñweari xwíáyo ríwamiñj eairíná re enjiniñini. ⁹ Awa Jisaso e uríagi aríá niwiro woni woni Jisaso t'ñj e p'ini niwíarimi nuróná ámináowa xámi numearo nínini rixa núáná apixíni xegí xewini Jisaso s'ímí e éí roñagi niwiniri ¹⁰ ámi éí niri ími re uriniñini, "Ineyi, ámányi giminiñini? Ayí wo xwiýá mirimearíirani?" uríagi ¹¹ í re uriniñini, "Ámináoxini, wo xwiýá minimearíirini." uríagi Jisaso re uriniñini, "Nioni eni xwiýá wí rimeariméini. Dixí anj ui. Re dání ámi íwí bi minípa éirixini." uriniñini.

"Nioni áamá nání uyéwíniñj imóniñáonirini." uríagi nánirini.

¹² Jisaso ámi re uriniñini, "Nioni áamá xwíá t'yo ñweagíá niyoni uyéwí wíániñj wókímixariñáonirini. Áamá nioni niñidíáyí s'ía yiniñimíni anj emepíríá menini. Wíá diñj niyimiñj t'égíáyí imixipaxé imóniñipi wókímixiníárini." uríagi nání ¹³ Parisiowa re urigíawixini, "Joxi e ríipi jiwaniñoxi símeanj m'íkoxiñiñj nimóniri áwanj rinariñagi nání 'Neparini.' niyaiwirane aríá seaianiméwini." uríagía ¹⁴ Jisaso re uriniñini, "Nioni aí niwaniñoni nání áwanj rinariñápi, ayí neparini. Ayí rípi nání searariñini. Ge dání r'ía biñaniñirí gimi nání umíáríaniñi imóniñipi nání niñjá nimóniri nání searariñini. E neri aí soyíné nioni biñae nánirani, nioni umíáé nánirani, majíá nimóniro nání niriñoi. ¹⁵ Soyíné áamá xwíá t'yo d'anjyí yarigíápa siñwí t'íni niwinaxídiro rariñagía aí nioni áamá womi aí siñwí t'íni niwinaxídiro xwiýá mumearariñini. ¹⁶ Nioni xwiýá numeariri siñwiriýí, nioni gí diñj t'íni mepa neri ápo, nirowárenapiñoyá diñjyo dání neri nání nepa xixeni imóniñipi t'íni umearipaxirini. ¹⁷ Segí ñwí ikaxí eániñjyo aí re niriñiri eánini, 'Áamá waú xwiýá áwanj niriñiná axípiñi niriñináyí, xwiýá api nepa imónini.' niriñiri eánini. ¹⁸ 'Nioni niwaniñoni nání áwanj seaririri ápo, nirowárenapiño eni nioni nání

áwanj seariri yariñagi nání soyíné nioni searariñápi nání "Neparini." yaiwipaxirini." uríagi ¹⁹ awa re urigíawixini, "Dixí ápo ge ñweani?" uríagía o re uriniñini, "Soyíné nioni nání niñjá mimónipa ero gí ápo nání niñjá mimónipa ero yariñoi. Soyíné nioni nání niñjá nimóniro siñwiriýí, gí ápo nání eni niñjá imónaniro éíárini." uriniñini. ²⁰ Anj ridiyowá yarigíiwámi Gorixo nání niñwí tarigíá t'ñj e dání nuréwapiyiríná xwiýá api urariñagi aiwi omi íá xiripíríiná sini mimóniñagi nání íá bi mixirigíawixini.

"Nioni umíáé nání soyíné wí upaxé menini." uríagi nánirini.

²¹ O ámi re uriniñini, "Nioni p'ini niseawiárimi úáná soyíné nioni nání píá niñiro aí segí íwí yarigíápi sini yokwarimí miniñáná pepíríárini. Nioni umíáé soyíné bipaxé wí mimóniñoi." uríagi ²² Judayí ámináowa re nira ugíawixini, "O 'Nioni umíáé soyíné bipaxé mimóniñoi.' r'agi nání xewaniño pikíniñiriri nání min-earipa riyarini?" nira waríná ²³ o re uriniñini, "Nioni erami d'anjonirini. Soyíné birami d'anjoyínérini. Soyíné xwíá t'yo d'anjoyínérini. Nioni xwíá t'yo d'anjonimani. ²⁴ Ayináni re searíini, 'Segí íwí yarigíápi sini yokwarimí miniñáná pepíríárini.' searíini. Ayí rípi searariñini. Soyíné diñj niñikwíroro 'Ayí orini.' miniaiwiwa nerónáyí, segí íwí yarigíápi sini yokwarimí miniñáná pepíríárini." urariñagi ²⁵ awa re urigíawixini, "Goxirini?" uríagía Jisaso re uriniñini, "Nioni iwamíó dání searagáoni onirini. ²⁶ Soyíné yarigíápi nání xwiýá searimearimi nání xwiýá xwapí xiriñáonirini. Soyíné aríá mi-niariñagía aiwi nioni nirowárenapiño nepaxiñorini. Amipí omi aríá wiñápi áamá nínini aríá egíe dání rariñárin." uríagi aiwi ²⁷ ayí majíá nimóniro "Ápo Gorixo nání r'ía neararini?" miyaiwariñagía nání ²⁸ Jisaso re uriniñini, "Soyíné áamá imóniñáoni íkiáyo niyekwíroáripíri seáyi e ninimíeyoaríná niñjá 'Ayí orini.' imónipíríárini. Nioni gí diñj t'íni amipí bi yariñámani. Ápo nirewapiyirípiñi rariñárin." ²⁹ Íníná nioni nirowárenapiño yayí winipaxípiñi yariñagi nání nioni p'ini niñiwíarimi minú sini diñj níkiyoni." uriniñini. ³⁰ Xwiýá api uraríná áamá obaxé diñj wikwírogíawixini.

Áamá áxenwarí inigíáyí nání uríagi nánirini.

³¹ Jisaso Judayí omi diñj wikwíróíáyo re uriniñini, "Seyíné gí xwiýá rariñápi diñj íá niñirirónáyí, nioniýá gí seaiepisariñá nepaxiñyíné imóniñoi. ³² Xwiýá nepaxiñj imóniñipi nání niñjá nimóniro e nemáná xwiýá api diñj íá niñiririniñipi dání áxenwarí minigíáyíiné imónipíríárini." uríagi ³³ wa re urigíawixini, "Negí arío Ebirámoyá íwiáríawenerini. Eníná dání áamá wayá xináiwanéniñj nimónirane omiñj miwi-iagwaéne, joxi arige neri 'Áxenwarí minigíáyíiné imónipíríárini.' nearariñini?" uríagía ³⁴ Jisaso re

urijinigini, "Aga nepa seararijini. Ámá íwí yarijé go go íwí xío yarijépiyá xinálinijé nimóniri áxerwarí wini. ³⁵ Ámá xináiwániijé nimóniro omijé wiiarigíáyí anijé arijwámi xiáwo tēni ηweaarigíámani. E neri aí xewaxo íníná anijé e ηweaarijírini." nuriri ámá e rówapigíáyí re oyaiwípoyiniri, " 'Seyíné xináwayínénijé nimóniro omijé wiiarigíáyíné yapi imóniηoi.' ría neararini?" oyaiwípoyiniri ewayí xwiýá api nuriri ³⁶ re urijinigini, "Ayináni xewaxoni xináwayínénijé nimóniro omijé wiiarigíáyíné áxerwarí seainijépi anipá seaimixiyáná aga áxerwarí minigíáyíniijé imónipíríáriní." nuriri ³⁷ re urijinigini, "Nioni nijárini. Seyíné arío Ebiríamoyá íwiárfawéyínérini. E nimóniro aí seyíné gí xwiýápi segí xwioxíyo aumaúmé miníí enjagi náni nioni nípikianiro náni yariηoi. ³⁸ Nioni ápo tēni niηwearíná sijnwé winijápi náni rarijáriní. Seyíné eni amipí segí ápo rarijagi aría wigíápi yarijéáriní." urijinigini.

"Segí ápo oborini." urijé nánirini.

³⁹ Awa re urigíawixini, "Negí arío Ebiríamorini." uríagía Jisaso re urijinigini, "Nepa Ebiríamoyá íwiárfawéyíné enjánáyí, xío yagípa epaxírini. ⁴⁰ E neri aí nioni xwiýá nepáni Gorixomi aría winjápi seararijóni niniplikianiro yariηoi. Soyíné nianiro yarijéápa arío Ebiríamo wí e menjinigini. ⁴¹ Ayináni re searíini, 'Segí ápo yarijépi yariηoi.' searíini." uríagí ayí re urigíawixini, "Negí inókiwa íwí niniro neaxirigíámani. Negí ápo imóniηo ná woni Gorixorini." uríagía ⁴² Jisaso re urijinigini, "Nioni gí dijé tēni bijámani. Gorixo nirowárenapíagi o tējé e píni niwiárimi bijá enjagi náni Gorixo nepa segí ápo enjánáyí, soyíné nioni dijé sixé niyipaxírini. ⁴³ Soyíné nioni xwiýá raríná aría nero aí pí náni nijjá mimónipa yariηoi? Ayí ripi nánirini. 'Xwiýá aría owianeyi.' miseaimónarijagi náni nijjá mimónipa yariηoi. ⁴⁴ Soyíné niaíwí segí ápo oboyáoyíné enjagía náni xío wimónarijépa niaíwíyíné eni 'Axípi oyaneyi.' seaimónarijírini. O enjíná dání amáyo pikíxwiríó yagorini. Nepa bi miripaxé imóniηo enjagi náni pí pí xwiýá niriríná yapíni rarijorini. O yapí rarijé imóniri ámá yapí rarijé níyíyá xanónijé imóniri enjagi náni gíni gíná yapí niriríná sa míkí xío imónijépi tēni xixeni rarijírini. ⁴⁵ E neri aí nioni nepaxijé imónijépiní seararijagi náni 'Neparini.' niyaiwiro dijé minikwíroariηoi. ⁴⁶ Soyíné goxi íwí náni xwiýá nimeáripaxírini? Oweoi, wí xwiýá nimeáripaxímani. E neri aí nioni nepáni seararíná pí náni 'Neparini.' niyaiwiro dijé minikwíroariηoi? ⁴⁷ Ámá Gorixoyáyí xwiýá xíoypápi aría wiarigíáriní. Soyíné Gorixoyáoyíné mimóniηagía náni xwiýá oyápi aría miniarijoi." urijinigini.

"Arío Ebiríamo sini menjáná nioni ηweaagáriní." urijé nánirini.

⁴⁸ Judayé ámináowa omi ikayíwí re urigíawixini, "None joxi re niririranéná, 'Ámá sipí roxiyí Samariayí woxirini. Imíó xixéroarijé roxini.' niririranéná xixeni mirirípa réwini?" uríagía ⁴⁹ Jisaso re urijinigini, "Nioni imíó dijé minixixéroarinini. Gí ápomi wé íkwianjwíyo uηwirárarijagi aí soyíné wé íkwianjwíyo minijwirárarijoi. ⁵⁰ Nioni gí dijé tēni seáyi e imónimíánniri miyarijagi aiwi wo nioni náni 'Seáyi e oimónini.' niaiwíoyí soyíné tēni nioni tēni neapayonío ηweani. ⁵¹ Aga nepa seararijini. Ámá giyí giyí xwiýá nioniyápi nixédírínáyí, wí nipepíríámani." uríagí ⁵² Judayé ámináowa re urigíawixini, "Joxi e rarijagi náni rixa nijjá re imóniηwini, 'Joxi imíó xixéroarijé woxini.' nijjá e imóniηwini. Arío Ebiríamo tēni wía róki-amoagíáwa tēni pegíáriní. E éagía aí joxi re rarijini, 'Ámá giyí giyí xwiýá nioniyápi nixédírínáyí, wí nipepíríámani.' rarijini. ⁵³ 'Joxi negí arío Ebiríamo penjomi seáyi e miwimóniηoxirini.' neaimónarini. Wía rókiamoagíáwa eni pegíáriní. Joxi gonirini yaiwinarijini?" uríagía ⁵⁴ Jisaso re urijinigini, "Niiwanijoni seáyi e nimíeyoánirínáyí, surímá imónáripaxírini. Seáyi e nimíeyoarijé, ayí gí áporini. O náni soyíné 'Negí Nwíáorini.' rarijéáriní. ⁵⁵ E niriro aí xío náni nepa nijjá mimóniηoi. E nerijé aiwi nioni nijjárini. 'O nioni majjárini.' nirirínáyí, nioni soyínénijé yapí rarijéáni imónipaxírini. E neri aí o nioni nepa nijjá nimóniri náni xwiýá oyápi xidaríjarini. ⁵⁶ Segí arío Ebiríamo síá nioniyáyi náni 'Sijnwé winimíárfani?' niyaiwiri náni yayí winijinigini. Oyi, o sijnwé ninaniri yayí seáyimí dání winijinigini." uríagí ⁵⁷ Judayé ámináowa re urigíawixini, "Joxi sini xweyáoxi menjéyí 'Arío Ebiríamomi sijnwé winagáonirini.' rirarijini?" uríagía ⁵⁸ Jisaso re urijinigini, "Aga nepa seararijini. Arío Ebiríamo sini menjáná nioni xámi ηweaagáriní." uríagí ⁵⁹ awa " 'Gorixo tēni xixeni imóniηoríani?' oniaiwípoyiniri ría neararini?" niyaiwiro omi síjé eaniro náni síjé meáagía aiwi xewanijé re enjinigini. Yumíí nimóniri anjé ridiyowá yarijéiwámi dání peyeanjinigini.

Sijnwé supárijé womi nanjé imixijé nánirini.

9 E nemo nipuríná wenijé éyí winijinigini. Ámá wo xináí xirijé dání sijnwé supárijé néra uηo ηweanijé wináná ² xegí wiepisarijéowa eni sijnwé niwiniro yarijé re wigíawixini, "Nearéwapiyarijéoxini, íwí go enjépmi dání xináí sijnwé supárijé ro xirijírini? Xío éagi nánirani, xaniyaú éagíi nánirani?" yarijé e wíagía ³ Jisaso re urijinigini, "Ámá ro íwí éagi marfái, xaniyaú eni íwí éagíi marfái, sa omi dání emimí Gorixoyá siwánijé ininía náni e enjé xirijírini. ⁴ Agwi sini ikwáwiyíná imóniηáná emimí nirowárenapíjé 'E

éwinigini.' yaiwiarinipi éwanigini. Árwiyíná áamá wo emimé mepaxé imóniníná rixa aḡwi e eḡagi nání rarinini." uriniginini. Dinḡ re oyaiwípoyniri, "Xíomi pikíáná árwiyíninḡ imóniníná." oyaiwípoyniri e nuriri⁵ ámi re uriniginini, "Nioni xwíá tíyo niḡwearíná áamá níniyí nání wíá wókímixinini." nurárimi⁶ xwíáyo reḡwí núrímáná xwíá tíni reḡwí tíni yiyí nidiri áamáoyá siḡwíyo xópé niwimáná⁷ re uriniginini, "Joxi nuri ipi Siroamiyi rininíwámi nání —Yoí míkí ayí mewárininḡ nánirini. E rininíwámi nání nuri símimanḡyo wayí rónei." uowárfagi o nuri símimanḡyo wayí nirónimáná re eniginini. Rixa siḡwí aninḡ biḡiniginini.⁸ Rixa siḡwí aninḡ bariḡagi áamá aḡí xío tíḡí e ḡweagíayí siḡwí e niwiniro siḡwí supárinḡ eḡagi nání éí niḡweámáná aiwá nání rixinḡ urago bariḡagi siḡwí niwiniro re nira ugíawixinini, "Áamá royí e niḡweámáná aiwá nání rixinḡ neararinḡ menirani?" nira waríná⁹ wí re nira ugíawixinini, "Ayí orini." nira waríná wí "Oweoi, ayí o yapi imóninḡyí worini." nira waríná xewaninḡ aríki re uriniginini, "Nioni onirini." urarinagi¹⁰ ayí re urigíawixinini, "Joxi arige neri dixí siḡwí oxoáini?" uríagía¹¹ o re uriniginini, "Áamá Jisasoyi rarigíó xwíá bimi reḡwí núriri yiyí nidiri gí siḡwíyo xópé ninimáná re niriḡoi, 'Joxi ipi Siroamiwámi nání nuri wayí rónei.' niríagi nioni nuri wayí niróniníná re éini. Siḡwí noxoari anḡini." uríagi¹² ayí re urigíawixinini, "Áamá o ge ḡweani?" uríagía o "Nioni majjárini." uríagi¹³ áamá ayí síá Jisaso xwíápipimi reḡwí núriri yiyí nidiri omi siḡwí nanḡ wimixinḡyi Sabaríayi eḡagi nání áamá xámi siḡwí supáragomi Parisiowa tíḡí e nání niméra nuro wáráná¹⁵ Parisiowa eni omi yarinḡ re wigíawixinini, "Joxi arige neri siḡwí oxoáini?" uríagía o re uriniginini, "O xwirinḡwí bi tíni gí siḡwíyo xópé níáná nioni nuri wayí niróniníná siḡwí oxoáini." uríagi¹⁶ Parisiyí wía re nira ugíawixinini, "Áamá o Sabaríá nání ḡwí ikaxí rininḡpimi xopirírí niyayiri nání Gorixo tíḡí e dání biḡomani." nira waríná wía re nira ugíawixinini, "Áamá íwí yarinḡyí wo enánáyí, arige neri emimé o yarinḡpíninḡ imóninḡpi epaxírini?" nira nuróná dinḡ xixegíni tíni nepayoro nání¹⁷ ámi siḡwí supáragomi re urigíawixinini, "O dixí siḡwí roxaóí eḡagi nání pí áamáoxini rarinini?" uríagía o re uriniginini, "O Gorixoyá wíá rókiamoarinḡ wo menirani?" uriniginini.

¹⁸ O xegí siḡwí oxoáiyí nání píraninḡ áwanḡ urarinagi aiwi xámi siḡwí supáragomi aiwi Judayí ámináowa aríá miwipa nero re yaiwigíawixinini, "Nepa siḡwí supárago ámi siḡwí maninḡorini." niyaiwiro "Áamá siḡwí oxoáoyá xaniyaú obépiyi." niriro ayaú rixa báná¹⁹ yarinḡ niwiróná re urigíawixinini, "Niaíwí ayagwíyáorani? Ayagwí re rirarinḡ, 'Xinái nixiríná siḡwí supárinḡ xirinḡrini.' rirarinḡ? E xirinḡ enánáyí, arige neri agwí siḡwí noxoari anarini?" uríagía²⁰ xaniyaú re urigíawixinini, "Ayí yegí íwo eḡagi nání yayawi niḡjárini. Xinái nixiríná siḡwí supárinḡ eḡyí nání eni yayawi niḡjárini.²¹ E neri aí agwí

o siḡwí oxoáiyí nání yayawi majjárini. Siḡwí supárinḡyí woxoáo nání eni yayawi majjárini. Xewaninḡomi yarinḡ wípoyi. Sini onomani. Xewaninḡo nání áwanḡ osearini." urigíawixinini.²² Xaniyaú Judayí ámináowa nání wáyí winíagi nání e urigíawixinini. Ayí ripi nánirini. Judayí ámináowa re rinárigíá eḡagi nání, "Áamá giyí giyí Jisaso nání waropáři nero " "O Kiraiso, áamá yeáyí neayimixemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarinḡwáorini." neaimónarini.' ránáyí, rotú aḡíyo dání yoí emi kwírimoaníwárinini."²³ rinárigíá eḡagi nání xaniyaú re urigíawixinini, "Onomani. Xewaninḡomi yarinḡ wípoyi." uríagi²⁴ Parisiowa ámi "Siḡwí supárago obini." niriro o rixa báná re urigíawixinini, "Joxi Gorixomini seáyi e numíeyoari waropáři inei. Áamá 'Nanḡ nimixinḡoi.' rarinḡo íwí yarinḡyí wo eḡagi nání none niḡjárini. Ayínáni waropáři inei." uríagía²⁵ o re uriniginini, "O íwí yarinḡorani? Nanḡorani? Nioni majjárini. E neri aí ripi nání nioni niḡjárini. Xámi siḡwí supáragoani aiwi agwí o níḡpimi dání siḡwí noxoari aninḡini." uríagi²⁶ awa re urigíawixinini, "O pí sírinini? Arige neri dixí siḡwí roxoáini?" uríagía²⁷ o re uriniginini, "Nioni rixa áwanḡ searíagi aí aríá mi-niarinḡoi. Arige niyaiwiro 'Ámi aríá osianeyi.' niriarinḡoi? Soyíné eni rixa xegí wiepisarinḡyíninḡ imónaninḡo miriḡa riyarinḡoi?" uríagi²⁸ awa ikayíwí numeariro re urigíawixinini, "Xewaninḡoxini xegí wiepisarinḡyí woxirini. None neaiepisagí Mosesoyáonerini.²⁹ None Mosesomi xwíyá Gorixo urinḡpi nání niḡjá imóninḡwini. E neri aí áamá oyí e dánḡorfaniri none majjárini." uríagía³⁰ áamá o re uriniginini, "Soyíné rarigíápi ududí ninipaxé rarinḡoi. Soyíné o biḡe dání majjá eḡagía aiwi o gí siḡwí noxoáini.³¹ Áamá íwí yarinḡyí Gorixomi rixinḡ uráná aríá miwipa yarinḡ eḡagi nání nene niḡjárini. E neri aí áamá go go Gorixomi wéyo numeri xío wimónarinḡpi nixídírínáyí, Gorixo áamáomi aríá niwiri xío rixinḡ urarinḡpi nání arirá wipaxírini.³² Aga eníná dání aí nene aríá wí re miwinḡwárinini, 'Áamá wo niwiápinimeari xinái xirinḡe dání siḡwí supárinḡ womi siḡwí oxoáiniginini.' rarinḡagía aríá miwinḡwárinini." nuriri³³ re uriniginini, "Áamá o Gorixo tíḡí e dání miḡipa neri siḡwiriyí, xío yarinḡpi bi epaxé imóniminiri éímani." uríagi³⁴ awa mixé re urigíawixinini, "Íwí nininḡpimi dání rixinḡoxini, joxi none rinearéwapiyarinḡini?" nurimáná xegí yoí emi kwírimgíawixinini.

Siḡwí supárinḡinḡ imóninḡyí nánirini.

³⁵ Jisaso "Áamá siḡwí supáragoyá yoí kwírímooi." rarinḡagía aríá e niwiri o nání píá nemi niwímeámáná re uriniginini, "Joxi áamá imóninḡomi dinḡ riwikwéronini?" uríagi³⁶ o re uriniginini, "Ámináoxini, áamá imóninḡo gorini. Nioni dinḡ wikwírómi nání áwanḡ nirei." uríagi³⁷ Jisaso re uriniginini, "Omi joxi rixa siḡwí wininḡrini." nuriri siḡání re uriniginini, "Joxi tíni rinarinḡwí roni, ayí

onirini." uríagi ³⁸ o re uriniginini, "Ámináoxini, nioni rixa diñjé rikwíroñini." nurimi xío tñjé e xómiñjé niyikwiri yayé wiñiginini.

³⁹ Jisaso re riniginini, "Ámá niyoni epayómíá nání xwíá tío nání biñárinini. Ámá siñwí supárigíáyiniñjé imóniñjé siñwí anipíri imóniro siñwí anigíáyiniñjé imóniñjé siñwí supáripíri imóniro epíría nání biñáonirini." ríagi ⁴⁰ Parisi xío tñni aŋwi e rówapigíáwa re urigíawixini, "None nání eni 'Siñwí supárigíoyínérini.' rineararini?" uríagi ⁴¹ Jisaso re uriniginini, "Soyíné siñwí supárigíoyíné siñwiriñjé, ríwí ni moariñjépi nání xwiýá meárinipaxímani. E neri aí soyíné 'Siñwí aniwáonerini.' niro nání ríwí ni moariñjépi nání xwiýá meárinipíríárini.

Ewayé ikaxé sipisipé awí mearoariño nánirini.

10 "Aga nepa seararini. Go go sipisipé xwíná íwíyo mipáwipa neri wí e dání ogámí neri nipixe moánirínáyí, íwí meariñjé wo imónini. Íwí xaurápariñjé wo eni imónini. ² E neri aí xwíná íwíyo páwariño, ayé sipisipé xiáworini. Awí mearoariñorini. ³ O xwíná róniñe nání báná íwí e íníná awí roño ówanjé wíkwíáná xiáwo xegé sipisipé nání yoí ráná xiáwoyá manjé aríá niwiri uxídáná niméra nipeyeari ⁴ rixa xíoyá níni bñariwámimi enáná o xámi umearíná sipisipéyí xiáwoyá manjé umiñjé nariñjé enagi nání númi warigíárini. ⁵ Xerwé womi wí númi uxídipíríméoi. Manjé ámá xerwé woyá umiñjé nariñjé niwiro nání númi muxídipa nero éi upíráo." uriniginini. ⁶ Jisaso ewayé xwiýá api uríagi aiwi xío api nání nijjá oimónipoyiniri uréwapiyiminiri yariñjépi nání nijjá mimónigíawixini.

"Sipisipé píraníñjé awí mearoariño nionirini." urinijé nánirini.

⁷ O ayé nijjá mimónipa yariñjé nání ámi ewayé xwiýá re uriniginini, "Aga nepa seararini. Nioni sipisipé xwíná íwiniñjé imóniñáonirini. ⁸ Nioni siní mibi-pa enáná bigíá giyé giyé íwí meariñjéyíniñjé imóniñoi. Íwí xauráparigíáyiniñjé eni imóniñoi. E neri aí sipisipéyí wigé manjé aríá miwigíárini. ⁹ Nioni niwanionini íwiniñjé imóniñáonirini. Giyé giyé nioniyáyómini íwiapáná yeáyé uyimixemeámíárini. Ará wiwákwíné epíría nání íwipi ro peyearo nero epíríárini. ¹⁰ Íwí meariño sipisipéyo pípi wiminiri bariñjémani. Íwí xaurápiri pipikímí eri xwiríá ikixerí wiminiri bariñjé aiwi xewanionini rípi wiminiri biñárinini. Ewáraníñjé érixiniri diñjé niyimiñjé imóniñjépi sixé umímómimiri biñáonirini. ¹¹ Sipisipé nání píraníñjé awí mearoariño, ayé nionirini. Sipisipé nání awí píraníñjé mearoariño sipisipé aríá wiminiri neríná 'Nioni nipikíáná ayé ananirini.' yaiwariñjé. ¹² Niğwé meáminiri awí mearoariñjé wo —O sipisipé xiáwo nimóniri píraníñjé awí mearoariño maríái, o síwí sayé sipisipé roaniminiri

bariñjé niwiniñjé sipisipé píni niwiarimi éi úaná síwí sayé rírómí eri xídíxíowá rí eri yariñjé. ¹³ O sa niğwé nání meáminiri yariño enagi nání sipisipé nání nepa diñjé moariñjémani." nuriri ¹⁴ re uriniginini, "Sipisipé píraníñjé awí mearoariño, ayé nionirini. Ápo tñni nioni tñni xixe mí ómixinarigwípa nioni tñni sipisipé nioniyáyé tñni eni xixe mí ómixinarigwárinini. 'Nioni gí sipisipé imóniñjéyo aríá wiminiri nání nupeiríná ayé ananirini.' yaiwariñjé. ¹⁵ nuriri ¹⁶ re uriniginini, "Nioni sipisipé ámi wí —Sipisipé xwíná tío dájé imóniñjé maríái, ámi wí eni tñjéonirini. Ayé wí anijé e xe nweárixiniri siñwé winipaxé mimóniñjé. Ayo eni winiyé tñjé e awí neaárimigini. Ayé gí manjé aríá niwiro xwíná tío dájéyí tñni nawini imóniro awí mearoariñjé ná woni axoni tñjé imóniro epíríárini. ¹⁷ Ámi siñjé nimóniri wiápínimeámíá nání sipisipéyo aríá wiminiri neríná 'Nioni ni períná ayé ananirini.' yaiwariñjé nání ápo diñjé sixé niyini. ¹⁸ Nioni ámá xe onipikípoyniri siñwé miwini pa nerínáyí, wí niwini pipaxímani. Xe onipikípoyniri siñwé winariñjéyí giyé maríái, niwanionirini. Peri ámi wiápínimeari emíá nání enjé sixé eániñjépi tñjéonirini. Gí ápo o e éwiniginiri sekaxé niriñjé éagi nání api e epaxonirini." uriniginini.

¹⁹ Judayé ámináowa Jisaso e rariñjé aríá niwiro nání diñjé xixegíni tñni nepayoro bi bi niriniróná ²⁰ wía obax-owa re nira ugíawixini "Imíó diñjé uxixéroariñjé nání xóxwí neri rarini. Pí nání aríá wariño?" nira waríná ²¹ wía re nira ugíawixini, "Xwiýá o rariñjépi imíó xixéroariñjé wo yapi mirinarinini. 'Ámá imíó diñjé xixéroariñjéyí ámá siñwé supárigíáyo siñwé woxoapaxé imóniñoi.' riseaimónarini? Oweoi." nira ugíawixini.

Jisasomi ríwé umogíá nánirini.

²² Síá Judayé enjíná émáyí wa anjé ridiyowá yariñjé-wámí xórórí nero xwiríá ikixegíá enagi nání ámi píraníñjé imixáragíápi síá api nání diñjé winini nání awí neániro yayé yariñjépi imóniñjé ²³ —Ayé iniá eari imiñjé riri yariñjé. Íná Jisaso anjé ridiyowá yariñjé-wámí ni páwiri anjé wiámíó wigé enjé nariñjé mixel ináyí Soromono nání riniñjépi emearíná ²⁴ Judayé ámináowa niwimearo mini mini xapixapí numero re urigíawixini, "Gíná jiwariñoxi nání xe nijjá oimónipoyiniri neariríárini? Anijé yumí neairíárani? Joxi Kiraisoxi, ámá yeáyé neayimixemearíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwarioníoyi rariñjéwóxi enánáyí, siñjé áwanjé nearinei." uríagi ²⁵ Jisaso awami re uriniginini, "Nioni rixa áwanjé searíagi aiwi soyíné 'Nepa neararini.' niyaiwiro diñjé minikwíroariñoi. Emimí gí ápo e éwiniginiri niriñjé nioni yariñjépi siñjé áwanjé ayé oriníniñjé searariñjépi aí ²⁶ soyíné gí sipisipéyíniñjé mimónipa neri nání nioni diñjé minikwíroariñoi. ²⁷ Sipisipé nioniyáyé gí manjé aríá niwiro nixé-dariñjé. Nioni ayo mí niwómixiri ²⁸ diñjé anijé íníná

ηweapírífa náni mîni wiarîḡagi náni wí anínipírífa menîni. Sipîsipî nioniyáyî nîniwéú tîni íá xirîḡagi náni áamá ḡiyí nirápipírífarîni? ²⁹ Gí ápo sipîsipíyî niapîḡírîni. O áamá niyoni seáyi e wimónîḡagi náni nioniyá ḡí imónîḡíyî ápo nîniwéí tîni eni íá xirîḡagi náni áamá ḡiyí urápipírífarîni? ³⁰ Nionî tîni ápo tîni axowawirîni." urîagi ³¹ Judayî ámináowa xámi yanîro egíápa síḡá tîni Jisasomi opikianeyîniro meaarîḡagífa ³² Jisaso re urîḡinîḡini, "Nionî emîmî ápo e éwinîḡinîri nîrîḡîpi obaxí seaíwapiyíarîni. Gîmîni ḡipi seaíwapiyílapî náni síḡá tîni nîpîkianîro yarîḡoi?" urîagi ³³ Judayî ámináowa re urîḡíawixîni, "Amîpî nanḡi joxi yarîḡîpi wí náni síḡá tîni rîpîkianîri miyarîḡwîni. Joxi aga áamáoxi enḡagi aiwi Nwíáonîrîḡinîḡî nîrîḡinîḡîpimi dánî Gorîxomi rîperîrí umeaarîḡagi náni rîpîkianîri yarîḡwîni." urîagi ³⁴ Jisaso xíomi wikí wónarîḡíapî piyíá owépoynîri re urîḡinîḡini, "Segí ḡwí ikaxí eánîḡîpimi Gorîxo re rîḡîpi nîrîḡinîri meánîpa renî, 'Nwíáoni re rîḡanîḡini, 'Seyíné enî ḡwíáéyíné imónîḡoi.' rîḡanîḡini.' nîrîḡinîri meánîpa renî?" ³⁵ Soyíné nijíarîni. Xwiyíá Bîkwíyo eánîḡîpi wí suríma rîḡipaxí mimónîni. Ayínáni Gorîxo segí aríowami 'Seyíné enî ḡwíáéyíné imónîḡoi.' urîḡî enḡagi náni ³⁶ soyíné pí náni ápo nîrîḡîpearî xwíá tîyo nirowárénapîḡoni re searána, 'Nionî Gorîxomi xewaxonîri.' searána pí náni mîxí nîniro 'Joxi Gorîxomi rîperîrí umeaarîḡini.' nîrîḡoi? ³⁷ Nionî emîmî ḡí ápo e éwinîḡinîri nîrîḡîpi mepa nerínáyî, diḡî nînikwíroro 'Nepa orîni.' miniaiwîpa éfîrixîni. ³⁸ E nîsearîri aiwi nionî emîmî ápo e éwinîḡinîri nîrîḡîpi nepa nerínáyî, soyíné xwiyíá nionî searîḡîpî aríá nîniro diḡî mînikwíropa nero aí emîmî nionî yarîḡagi síḡwí nînanîro náni diḡî nînikwíroro 'Ayí orîni.' niaiwírixîni. 'Ápo tîni nawîni imónîḡíwaúrîni. Axowaúrîni.' nîniawîro nijíá imónîpírî náni emîmî nionî yarîḡapî diḡî ikwírópoyî." urîagi ³⁹ xámi yanîro egíápa omî íá oxîraneyîniro yaríná ananî éí múronîḡinîni.

⁴⁰ Jisaso ámi nuri inîḡí Jodanî rapáyo nîxeri Jono xámi áamáyo wayí umeainḡe náni nuri e ḡweanána ⁴¹ áamá obaxí xío tîḡî e náni nîbiro re rînayîḡíawixîni, "Wayí neameainḡî Jono emîmî wí mepa nerî aiwi amîpî áamá ro náni rîḡíyî rîxa xîxenî imónîni." nîrîḡayîroná ⁴² ámi obaxí wí diḡî wikwíroḡíawixîni.

Rasaraso penḡî nánîrîni.

11 Áamá wo, Betanî dánḡî Rasarasoyî rîniḡo simîxí yaríná —Anḡî ayí xío xegí xexîrímeáípaú Mariaí tîni xînapí Mataí tîni ípaúyá anḡî enî erîni. Mariaí ayí apîxí ríwíyo Ámináoyá síkwíyo werîxí niwîwayîmómáná dîá tîni kwîrîḡîrîni. Ími xexîrímeáo Rasaraso simîxí wiarîḡagi náni ³ xînapîxanîḡîpaú Jisaso tîḡî e náni xwiyíá re uowárîḡísisîxîni, "Ámináoxîni, aríá ei. Áamá joxi diḡî síxí uyariḡoyí simîxí yarîni." uowárîḡagíí aí ⁴ Jisaso aríá e nîwiríná re rîḡinîḡini,

"Simîxí o yarîḡîpi nîpenî nánîmani. Ámáyi enḡî síxí eánîḡî Gorîxoyá síḡwí winanîri ero Gorîxomi xewaxonî yayí seáyi e dánî nîmeanîri ero epírífa náni simîxí apî wîmeanḡîrîni." urîḡinîḡini. ⁵ Jisaso Mataími tîni xînanîḡîmi tîni ípaúmi xexîrímeáo Rasarasomi tîni ayo diḡî síxí nuyîri aiwi ⁶ "Rasaraso simîxí yarîni." urîagi aríá nîwiríná ámi síá wíyaú xío ḡweanḡe ḡweanḡinîḡini. ⁷ E nîḡweanḡísáná xegí wîpîsarîḡowami re urîḡinîḡini, "Ámi Judia piropenîsíyo náni owaneyî." urîagi ⁸ wîpîsarîḡowa re urîḡíawixîni, "Nearéwapiyarîḡoxîni, ayí xámi síḡá tîni rîpîkianîri egíe náni ámi numîrîri rîneararîḡinî?" urîagi xío ikwáwiyîniḡî imónîḡagi náni ⁹ ewayí xwiyíá re urîḡinîḡini, "Sogwí íwîapíe dánî wée náni awá wé wúkaú síkwí waú tîḡîrîni. Áamá ikwáwiyíná anḡî neríná ná eánarîḡíámani. Xwíá tîyo wíá ókîḡagi náni síḡwí píranîḡî nîwîḡaxída nuro náni ná eánarîḡíámani. ¹⁰ E nerî aí áamá árîwiyîmi anḡî neríná ná eánarîḡíarîni. Síḡwí nîwîḡa upírî wíá mókîḡagi náni ná eánarîḡíarîni." nurîri ayí re oyaiwípoynîri "Gorîxo wimónarîḡîpi nîxîdiríná ayí ikwáwiyíná anḡî nîmerínánîḡî rífa imónîni?" oyaiwípoynîri ¹¹ e nurîmáná awami re urîḡinîḡini, "Negí nîkumîxîrîri emearîḡwáo Rasaraso simîxí nerî sá wenî. E nerî aí nionî saiwíarí wîmîrîri warîḡinî." urîagi ¹² wîpîsarîḡowa re urîḡíawixîni, "Ámináoxîni, sa sání nîweríná ananî nanḡî imónîniḡoi." nurîro ¹³ awa "Rasaraso sa sá wenḡagi náni rífa neararîni?" niyaiwîro e urîagi aí Rasaraso rîxa péfî náni ínimî nurîri náni ¹⁴ ámi nîpîkwîni síḡáni áwanḡî re urîḡinîḡini, "Rasaraso rîxa piyírîni. ¹⁵ E nerî aí soyíné síḡwí wîḡipírîpi náni yayí nînarîni. O simîxí yaríná nionî xío tîni mîḡweáá enḡagi náni soyíné nionî emíapî síḡwí nînanîroná diḡî nîkwíropírî náni yayí nînarîni. O tîḡî e náni owaneyî." urîagi ¹⁶ Tomaso —O xegí yoí ámi bî Didimasoyî rarîḡîorîni. O xío tîni wîpîsarîḡî wíami re urîḡinîḡini, "O tîni nawîni peaníwá náni none enî owaneyî." urîḡinîḡini.

¹⁷ Jisaso Rasarasoyá anḡî tîḡî e náni anḡwî e nîbîríná aríá re wîḡinîḡini, "O rîxa nîperî xwáripáyo tîḡíámi enḡáná síá wíyaú wíyaú pwéírîni." aríá e wîḡinîḡini.

¹⁸ Anḡî Rasarasoyá Betanîyî rîniḡe Jerusaremî dánî aîwîmîmani. Sa kiromita waú wo imónîḡerîni.

¹⁹ Ayínáni Judia piropenîsíyo dánḡî obaxí wí xexîrímeáo Rasaraso péfî náni Mataími tîni Mariaími tîni ípaúmi oḡanḡî wianîro náni nîbiro ípaú tîni ḡweanána ²⁰ Mataí "Jisaso barîni." rînarîḡagífa aríá nîwirî óí e wîrîmî-aumîrîri nuri xînanîḡî Mariaí síni anḡíyo ḡweanána ²¹ í Jisasomi re urémeanḡinîḡini, "Ámináoxîni, joxi re nîḡwearî síḡwîrîyî, ḡí nîrîxímeáo nîpémîrîri enḡîmani.

²² E nerî aí nílnî re nîpîmónarîni, 'Gorîxomi pí pí náni yarîḡî wíyî agwî aí ananî xîxenî síinîḡoi.' nîpîmónarîni." urîagi ²³ Jisaso re urîḡinîḡini, "Dîxî rîrîxímeáo ámi nîwîápînímeanîḡoi." urîagi ²⁴ Mataí re urîḡinîḡini, "O síá yoparíyi áamá nílnî nîwîápînímeanîroná o enî wîápînímeanîpî náni nílnî nijíarîni." urîagi ²⁵ Jisaso re

urijinigini, "Ámá piyí egíáyí ámi niwiápínimearo siñjé epírri nání diñjé sixí umímoariñáyí, ayí nionirini. Nioni diñjé níkwírófá giyí giyí nipero aí ámi siñjé upírjárini. ²⁶ Ámá siñjé nero diñjé níkwírófá giyí giyí wí anínipíríá menini. Jíxi diñjé níkwírófá 'O nepa ríá nirarini?' riniaiwariñini?" uríagi ²⁷ í re urijinigini, "Oyi, Ámináoxini, níini joxi diñjé níkwírófá re siaiwariñini, 'Kiraisoxi, ní-aíwí Gorixoyáoxiríani? Enjíná dání re rigíoxiríani, "Aríowayá xwíá piaxíyo dání ámá wo yeáyí neayimixemeaníá nání iwiaronjárini." rigíoxiríani?' siaiwariñini." urijinigini.

²⁸ E nurimí nuri xinaninjí Mariaími "Eini." nuriri yumíí re urijinigini, "Nearéwapiyariño níremónapiri jíxi nání 'Obini.' rarini." uríagi ²⁹ í aríá e niwiríná anjini niwiápínimeámi Jisaso tñjé e nání urijinigini. ³⁰ Jisaso sini anjé e míremónapí sini Mataí tñni órorí ínifé ηweañáná ³¹ Judayé anjéyo Mariaí tñni nawíni niηweámáná oganjé wiarigíáyí í anjini niwiápínimeámi peyeáagi niwiniro xexirímeáoyá xwáripáyo ámixíá eminiri nání wariniri númi úagíá ³² Mariaí Jisaso roñe níremori niwiniríná xíoyá síkwí tñjé e nípíkínimeari re urijinigini, "Ámináoxini, joxi re niηweari siñwiriyí, gí nírixímeáo péminiri enjimaní." uríagi ³³ Jisaso í ámixíá yariñagi niwiniri Judayé í tñni barigíáyí eni ámixíá yariñagíá niwiniri wá niwuniri xwioxíyo dání diñjé ríá uxeariñagi ³⁴ re urijinigini, "Seyíné omi ge tigíawixini?" uríagi re urigíawixini, "Ámináoxini, nibiri siñwé wínei." uríagi ³⁵ Jisaso eni ηwé eañinigini. ³⁶ Nwé eáagi Judayé siñwé e niwiniro re rigíawixini, "Omi aga diñjé sixí uyiño enjagi nání ríá eearini?" raríná ³⁷ wí re rigíawixini, "Ámá royé siñwé supárijomí siñwé miwoxoapa enjirani? Rasaraso sini siñjé enjimi nibiri siñwiriyí, piyí mepa oeniri siñjé imiximiniri mepa epaxíríani?" rigíawixini.

Jisaso Rasaraso piyomi siñjé imixinjé nánirini.

³⁸ Jisaso ámi wá bi niwuniríná oyá xwáripá —Awá síñjé óyi enjagi nání síñjé wo píroárinijéwáriní. Awá tñjé e níremori ³⁹ re rijinigini, "Síñjé ro riwómópoyi." uráná peñomi xexirímeái Mataí re urijinigini, "Ámináoxini, nene omi tiñwaé dání sía wiyáú wiyáú rixa órijé enjagi nání rixa piyanjé neaeañinoi." uríagi ⁴⁰ Jisaso re urijinigini, "Nioni re miriripa réanigini, 'Jíxi diñjé níkwírófá, enjé eániñjé Gorixoyápi siñwé winiríini.' miriripa réanigini?" uríagi ⁴¹ wa síñjé emi riwómóáná Jisaso anjé nani siñwé nanániri re rijinigini, "Ápoxini, Rasaraso nání rixinjé wuriylápi aríá níagi nání yayí siariñini. ⁴² Nioni rixinjé riránáyí, joxi íníná aríá niariñagi nání nioni nijjé aiwi oxí apixí re rogíá tñ diñjé níkwírófá 'Gorixo uowárenapiríani?' oniaiwipoyiniri rirariñini." nirimáná re enjinigini. ⁴³ Enjé tñni niri ríaiwá re rijinigini, "Rasarase, íwiapei." ráná ⁴⁴ re enjinigini. Peño íwiapinjinigini. Peño íwiapáná írikwé wí wéyo tñni síkwíyo tñni xopixopí róniri rapirapí wú tñni miñjéyo

xopixopí róniri enjagi nání Jisaso re urijinigini, "Xopixopí róninjéyo íkwíkwéámí niwiro wáripoyi." urijinigini.

Judayé ámináowa "Jisasomi opikianeyi." rinárigíá nánirini.

⁴⁵ Judayé obaxí wí Mariaí tñjé e nání bíáyí Jisaso e éagi niwiniro omi diñjé wíkwíróagíá aiwi ⁴⁶ wí Parisiowa tñjé e nání nuro Jisaso éipi nání áwanjé uríagiá nání ⁴⁷ Apaxípániñjé imónigíá xwéowa tñni Parisiowa tñni Jisaso nání xwiýá imixaniro nání Judayé mebaowami awí neaáiro re níriga ugíawixini, "Ámá oyé emimí ayá wí yariñagi nání arire yaníwáriní?" níra nuríná ⁴⁸ re rinigíawixini, "None o xegí yariñepi xe aninjé néra ouniri siñwé niwinárinínáyí, ámá níni omi diñjé níkwírófá neróná Romi dánjéyo —Ámá Romiyé rinigíáyí Judayé simañwíyóninjé ínimi wurínigíáyirini. 'Ámá ayo mixí oxí-dowáraneyi.' raríná ayí nibiro negí anjé ridiyowá yariñwáiwá pipinamí ero negí amáyo eni xwiríá ikixero epírixiniri nání ari yaníwáriní?" rinaríná ⁴⁹ wigíyí wo, Kaiapasoyí riniño —O xwiogwé omi dání apaxípániñjé imónigíawami seáyí e wimóniñorini. O niwiápínimeari mixí nuriri re urijinigini, "Soyíné aga nijjé bi mimónigíoyínérini. ⁵⁰ Ripi nání eni diñjé neñwipero miamoariñoi, 'Negí ámá níni pepírixiniri ayí ríniñjé meaaniri ééapi nání ámá ná woni ríniñjé api nímeari níperínáyí, negí diñjéyo dání nañirini.' miamoariñoi." urijinigini. ⁵¹ O riñjépi xegí diñjéyo dání mirinjinigini. O xwiogwé omi dání apaxípániñjé imónigíawami seáyí e wimóniño enjagi nání wíá nírókiamori réniñjé rijinigini, "Jisaso negí Judayé arirá niwiríná upeiniñoi. ⁵² Negí Judayé nánini maríái, Gorixoyá níaiwí imónigíá ami gimi ηweagíáyí eni ámá axíyíninjé imónipíríá nání upeiniñoi." éniñjé ríagi nání ⁵³ sía ayimi dání xíomi pikianiro nání mekaxí níra ugíawixini.

⁵⁴ Jisaso xíomi pikianiro mekaxí níra wariñagíá nání Judayé tñjé e ámi siñjéniñe memepa nerí ámá diñjé meanjé tñjémimi omiñjé tñjé e nání nuri anjé onimiá bi Ipiremiyi riniñjépiimi xegí wiepisariñowa tñni nawíni ηweañáná ⁵⁵ sía Anjénaño Neamúroagoi riniñjéyo anjé e imóniñagi nání ámá obaxí sía ayi sini mimóniña enáná Judayé wigí yariñgíápa Gorixo oneamímíniri igíá eá-naniro nání wigí omiñjé tñjémimi píni niwíárimí Jerusaremiyo nání nuro ⁵⁶ e dání Jisaso nání piá nemento anjé ridiyowá yariñgíawáyo ákiñjéyo íniriwámíni éf níromeróná re níriga ugíawixini, " 'O aiwá ripi nání wí mibípa epaxírini.' riseaimónarini?" níriga ugíawixini. ⁵⁷ Apaxípániñjé imónigíá xwéowa tñni Parisiowa tñni Jisasomi íá oxiraneyiniróná re rinárigíá enjagi nání "Jisaso ge ge ηweañagi ámá go go niwiniríná nibiro áwanjé nearírixini." rinárigíá enjagi nání e níriga ugíawixini.

Mariaí werixé naní bi Jisasomi sikwáyo iwayimorjé nánirini.

12 Jisaso sáa Anjánajo Neamúroagoi riniñyí imóninía nání sáa wé wíúmi dánjé wo sini enjáná o anjé Betaniyi riniñe Rasaraso, ámi siñjé imixiño ηweañjipimi nání nuri ηweañáná ² ámá anjé apimi dánjé wí aiwá Jisaso nání ríá niyeero Mataí aiwá nixeri yanjé niwia waríná Rasaraso ámá Jisaso tñni aiwá narigíáyí tñni nawíni niñweámáná aiwá naríná re enjinigini. ³ Mariaí werixé awiaxé nigwé xwé roñjé wá —Sixí wíxaú enjáná xegí sanjé kiro wo imónipaxíwáriní. Awá nimeari Jisasomi sikwé sosíayo niwayimómáná xegí dñá tñni kwikwírímí yaríná xegí sinadinjé ámá anjwámí ηweagíayo niyoni weaáríagi aí ⁴ Isikarioti dánjé Judaso —O wiepisariñowa eni worini. Jisaso nání miyí wurimíáiniri imóniño, ayí orini. O niwiápinimeari re riñinigini, ⁵ “Pí nání werixé diñjé nanjé eaarinjé awá ámáyo K300.00 nání bí nerane nigwé meáwápi ámá uyí-peayíyo arirá wiani nání mini miwipa réwini?” riñinigini. ⁶ O uyípeayíyo diñjé sipí niwiri nání e murí íwí meariñorini. Ayináni nigwé wowíyí o íá nixiriri nání nigwé wa tñápi bi íwí meariño enagi nání e ríagi ⁷ Jisaso re riñinigini, “Í niariñjépi xe owiniri siñwé winípoi. Sáa nioni niñipíríáyimi e nání xe oxirini. ⁸ Ámá uyípeayí sini seyíné tñni anijé ηweapíríá enagi nání ayo gíni gíná ‘Arirá owianeyi.’ niseaimónirínáyí, anani arirá wipaxírini. E neri awi nioni seyíné tñni nawíni anijé re ηweámíá meñagi nání searariñini.” uriniginini.

Apaxípaninjé imónigíá xwéowa “Rasarasomi eni pikíwaniginí.” rinigíá nánirini.

⁹ Judayí obaxí “Jisaso anjé apimi ηweani.” rinariñagía aríá niwiro Jisasomini siñwé winaniro maríái, Rasaraso, siñjé imixiñomi eni winaniro bíagía awi ¹⁰ Apaxípaninjé imónigíá xwéowa xwiýíá nimixiro “Rasarasomi eni pikíwaniginí.” rinigíawixini. ¹¹ Jisaso Rasaraso piyomi siñjé imixinjé enagi nání Judayí obaxí wigí ámináowa tñámíni píni niwiárimí nuro Jisasomi diñjé wik-wíroariñagía siñwé niwiniro nání e niriniro mekaxí megíawixini.

Jisaso Jerusalemio nirémoríná mixí ináyí rémoarigíá-pa rémorjé nánirini.

¹² Ámá obaxí aiwá sáa Anjánajo Neamúroagoi riniñyí nání imixarigíápi nání Jerusalemio epíroyí egíáyí sá wegíá wíápi tñni aríá re wigíawixini, “Jisaso Jerusalemio re nání barini.” aríá e niwiro ¹³ íriminjé eaarigíáyí wí nidoro o tñni óí e órórí inaniro nání nimeámi nuróná apí re nira ugíawixini, “Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Ámá Gorixo uowárenapiñjé royí oyá diñjé tñni seáyi e oimónini. O mixí ináyí Isirerene negorini.” O tñni óí e órórí inaniro apí e nira waríná

¹⁴ Jisaso Bikwíyo re niriniri eáñiñjépi tñni xixeni enjinigini, “Saioni —Jerusalemi nání dñwí yoí bi Saionirini. Apimi ηweáyíné siñwé winípoi. Segí mixí ináyo dogí sipikíyo niñweámáná iwo bariñagi nání amipí wí nání wáyí mepani.” niriniri eáñiñjépi tñni xixeni o dogí sipikí wo nimeari seáyi e nixenweari nimeámi biñinigini. E éagi awi ¹⁶ axínáyí wiepisariñowa xío yariñjépi nání “Ayí nání ríá yariñi?” miyaiwí majíá néra núfasáná Jisaso rixa nikíniri niwiápinimeámi anjnamí nání nipeyimáná enjáná xío nání e niriniri eáñiñjépi nání diñjé winiri ámá ayí xíomi seáyi e numero wigíápi nání eni diñjé winiri egíawixini.

¹⁷ Ámá Jisaso Rasaraso xwáripáyo weñáná “Íwíapei.” nuriri siñjé imixaríná xío tñni e niñwearo siñwé winípoi ¹⁸ ámá epíroyí egíáyí emimí xío enjé apí nání repíyí néra waríñagía aríá wíá enagi nání o tñni óí e órórí inaniro nání ugíawixini.

¹⁹ Ayináni Parisiowa re rinigíawixini, “Siñwé winípoi. Ámá obaxí tñni bariñagía nání none o nání rináríwápi arige yaníwini? Siñwé winípoi. Oxí apixé síwí niaíwí níni omí rixa númi bariñoi.” rinigíawixini.

Émáyi wí Jisasomi siñwé winaniro egíá nánirini.

²⁰ Ámá sáa aiwá apí imixarigíápi Gorixomi seáyi e umeaniro nání úíáyí wí ámá Girikiyi riniñyírini. ²¹ Ayí Piripomi —O wiepisariñowa wo anjé Betisaida riniñjé Gariri piropenisíyo ikwíroniñjépi dánjorini. Ayí omí niwímearo rixinjé re urigíawixini, “Rároxini, ‘Jisasomi siñwé owinaneyi.’ neaimónarini.” uríagía ²² Piripo nuri xexirímeáo Adiruomi áwanjé nurimi awaú nuri Jisasomi áwanjé uríagíi ²³ Jisaso ámá ayo re uriniginigini, “Ámá imóniñáoni seáyi e nimóniri ikínimíá nání rixa anjé ay-orini.” nuriniri ²⁴ ewayé xwiýíá bi xío peníápi nání re uriniginigini, “Aga nepa searariñini. Wití siyí wo urí neri xwíayo mipiéropa nerínáyí, xegípi ropaxírini. Urí neri xwíayo niñipérorínáyí, ná obaxí wipaxírini. ²⁵ Ámá xewaniño nánini ayá rimixiníí go go anínimixiníníárini. Ámá xewaniño nánini ayá mirimixiní ámá wíyo nání eni ayá urimixiníí go go manínimixiní diñjé niyiminjé imóniñjépi tñño imóniníárini. ²⁶ Ámá ‘Jisaso wimónariñjépi éimigini.’ yaiwariñjé go go nioni niñidíwiniginí. Nioni ami gimi ηweámi ‘Jisaso wimónariñjépi éimigini.’ yaiwí go go xío eni e ηweañjé. Ámá nioni e éirixiniri nimónariñjépi yariñjé gomi gomi ápo wé ík-wianjéyo uñwiríníárini.

Jisaso xíomi pikipíríápi nání urinjé nánirini.

²⁷ “Agwi ríná rixa diñjé ríá niñeariñagi ápomí píoi urimíni? ‘Ápoxini, xeaninjé nioni nímeanípi ‘Miwímeapa oeni.’ osimónini.’ urimíniréini? Oweoi, ríná apí onímeaniri nání biñá enagi nání wí e urimiméini.

²⁸ ‘Ápoxini, dixí yoí seáyi e imixiri enjé sixí eáñiñjé

joxiyápi á máyo siwá wiri éirixini.' rirarijini." ráná re enjiginini. Anjnamí dání xwiyá bí re rinénapijiginini, "Nioni emimí joxi niwíwapiyirijipimi dání gí yoí rixa seáyi e nimixiri gí enj sixí eánijépi siwá niwiri aiwi ámi bí tñi siwá wimíini." rinénapijiginini. ²⁹ Xwiyá e rinénapiagi á má e epíroyí nero rówapigíáyí aría e niwiro nání wí "Sa akiriwí rarini." raríná wí "Anjnjá wo xíomi urijoi." raríná ³⁰ Jisaso ayí e rinarijagía aría niwiri re urijiginini, "Manj apá nioni nání mirinénapijoi. Seyiné dijé mopíri nání rinénapijoi. ³¹ Gorixo á má xwía tíyo dánjéyo xwiyá umeáriní rixa anjwi ayorini. Xwía ririmi menjweajo —O oborini. Omi xopirárí wini eni anjwi ayorini. ³² Niiwanijoni xwíami dání seáyi e nimíeyoááná nioniyá dijéyo dání á má níni nioni tšámini bipírjárini." nuriri ³³ xewanijomi íkíáyo niyekwiroáriná penjápí nání dijé omópoyiniri e uríagi ³⁴ á má e epíroyí egíáyí re urigíawixini, "Negí njwé ikaxé eánijéyo dání "Kiraiso, á má yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwía pi-axéyo dání iwiaroníoyi rarijwáo, anijé íniná njweanjárini.' rinijagi aría wijwá enjagi nání joxi arige neri 'Á má imónijomi nipikiro íkíáyo njwírariro seáyi e umíeyoapírjárini.' neararijini? Á má imónijoyí gorini?" uríagi ³⁵ Jisaso xewanijo wíánijé enjagi nání ewayí xwiyá bí nuriri re urijiginini, "Wíápi sá áríní wíyo seyiné tñjé e óninijoi. Sía seaóriniginiri sini wía ónijnáná anj époyi. Á má sía yinijémi yarigíáyí 'Ami iyí riwarijini?' miyaiwarijigía enjagi nání seararijini. ³⁶ Wíápi sini seyiné tñi njwewari seaónijnáná wíápiyá niaíwíyénéni njé wimónipíría nání wíápiimi dijé wikwírópoyi." urijiginini.

O xwiyá api nurárimí píni niwíárimí nuri píni njweanjinigini.

Judayí obaxé Jisasomi dijé miwikwírogíá nánirini.

³⁷ Judayí Jisaso wigí sijwé tñjé e dání emimí ayá wí wíwapiyagi aí sini dijé miwikwíró nero "Ayí oríani?" miyaiwigíawixini. ³⁸ Ayí ripi nání e egíawixini. Xwiyá wía rókiamoagí Aisaiaoyi rinijo xegí Judayí nání niriri enjé ripi, "Ámináoxini, negí repiyé wiarijwápi giyé 'Neparini.' niyaiwiro dijé neakwírogíáriní? Oweoi. Ámináoxiniyá enj sixí eánijépi giyo siwá wíáná mí nómixiro nijjá imónigíáriní? Oweoi." niriri enjépi xixeni imóninía nání Judayí Jisasomi dijé miwikwírogíawixini. ³⁹ Xwiyá ámi bí Aisaiao niriri enjé ripi, "Á má ayí píranijé sijwé winiro dijé píranijé moro neróná sanijé nimóniro wigí íwé yarigíápi emi nimamoro ámi Gorixo tšámini upérixiniri sijwé upérori dijé sijnánijé wimixiri enjériní." Aisaiao e niriri enjépi xixeni imóninía nání Judayí Jisasomi dijé miwikwíropaxé imónigíáriní. ⁴¹ Aisaiao orijá niwiniríná Gorixo uowárenapinío níkniri njweanagi niwiniri nání o nání e rijériní. ⁴² Judayí níni Jisasomi dijé miwikwíroarijagía aiwi Judayí áminá obaxé wí aí omi dijé niwikwíróro aiwi Parisiowa negí

rotú anjéyo dání yoí emi neakwíromopérixiniri wáyé nero nání waropárí niniro "Jisasomi xídarinjáonirini." mirinigíawixini. ⁴³ Weyé Gorixo umearijépi nání miwimónipa neri weyé á má umearijéápi nání niwimóniri nání waropárí niniro "Jisasomi xídarinjáonirini." mirinigíawixini.

"Nioni rarijápimi dání á má níni epayónipírjárini." urijé nánirini.

⁴⁴ Jisaso enjé tñi ríaiwá niriri re rijiginini, "Nioni dijé níkwíroarijigía giyé giyé nionini dijé miníkwíroarijoi. Nirowárenapijomi eni dijé wikwíroarijoi. ⁴⁵ Nioni sijwé nanarigíá giyé giyé nirowárenapijomi eni sijwé winarijoi. ⁴⁶ Á má nioni dijé níkwírózáyí anijé sía yinije mijweapa éirixiniri xwía tíyo wíánijé wókímiximiniri bijáriní. ⁴⁷ Nioni á má xwía tíyo njweagíáyo xwiyá umeáriminiri mibí á má niyoni yeáyí uyimixe-meámíániri bijáriní. Ayínáni á má xwiyá nioni rarijápi aría niniro aí minixídía giyé giyo nioni wí xwiyá umeárarinjámani. ⁴⁸ Á má nioni ríwé ninimoro xwiyá nioni rarijápi peayé niwianiro éáyí woni woni xwiyá meárinipaxépi rixa weni. Xwiyá nioni uráná aría minigíáyo dání sía yoparíyimi xwiyá meárinipaxé enjagi nání rarijini. ⁴⁹ Nioni gí dijéyo dání wí miré ápo, xewanijo nirowárenapijo amipí nioni urimíápi nání sekaxé nirinjé enjagi nání gí dijéyo dání rarijámani. ⁵⁰ Ápo sekaxé rijépipimi á má dijé níkwírorijépipimi dání dijé niyimijé tégíá anijé íniná njweapíría nání imónipaxé enjagi nání nioni nijjárini. Ayínáni amipí nioni seararijápi, ápo nirinjépi seararijáriní." urijiginini.

Jisaso wiepisarijowami síkwé sosíáyo igíá weanjé nánirini.

13 Aiwá sía Anjnjajo Neamúroagoi rinijéyi nání sini mimixípa enjáná Jisaso xwía tíyo píni niwíárimí xano tñe nání yini anjwi ayo enjagi nání o nijjárini. Á má xío xegí imónigíáyo dijé sixí nuya nibísisáná xío pene nání aí nuya unjiginini. ² Síaápi tñi xío tñi wiepisarijowa tñi aiwá api naniro nání awí neánimáná Obo re enjiginini. Saimonomi xewaxo Isikarioti dánjé Judaso nuri Jisaso nání miyé ouriniri dijé niwikwírómáná enjáná ³ Jisaso xegí xano amipí níni íánijé wiepéxíniasinjé enjagi nání nijjá imóniri Gorixo tšámini bijépi nání nijjá imóniri ámi xío tšámini unjápí nání eni nijjá imóniri neri nání ⁴ aiwá narigé dání niwíápinimeari xegí rapirapí e pániyéyí nipirárimáná roarijé wú nimeari írijéyo níkkíyininimáná ⁵ iniigí píerixé winami niwayimori wiepisarijowami síkwé sosíáyo igíá niweáa nuri roarijé kíkíyini njé tñi níkwíra nuri ⁶ rixa Saimoni Pitaomi wiminiri yaríná re urijiginini, "Ámináoxini, joxi gí síkwéyo igíá neáminiri riyarijini?" uríagi ⁷ Jisaso re urijiginini, "Nioni simépi nání agwi joxi majjá nimóniri aiwi ríwéná 'E níwapiy-

iminiri ría enjiginini?' niyaiwiri nijjá imóniríárini." uríagi⁸ Pitao re urijiginini, "Ná ríwíyo aiwi joxi gí sikwíyo wí igiá nearjá menini." uríagi Jisaso re urijiginini, "Nioni díxí sikwíyo igiá mireapa nerínáyí, joxi nioni tñni nawíni kumixinipaxí mimóninini." uríagi⁹ Saimoni Pitao re urijiginini, "Ámináoxini, sikwíyoni igiá mineapani. Gí wéyo tñni miñíyo tñni aí igiá neai." uríagi¹⁰ Jisaso re urijiginini, "Igiá eáníñí go go kíyí bí menjagi nání sa sikwíyoni igiá eánípaxí imóninini. Soyíné kíyí bí menjagi aiwi noyínéni marfá." urijiginini. ¹¹ Xíó nání miyí wurino nání nijjá nimóniri nání "Noyínéni kíyí mayoyínémani." urijiginini.

¹² Ríxa sikwíyo igiá niweáa núisáná xegí rapirapí nimeari niyíniri aiwá narigíe ámi éí niñweari re urijiginini, "Nioni seaápi nání díñí 'Ayí nání ría neaiarini?' rimonoi?" ¹³ Soyíné 'Nearéwapiyarinoxini níriro 'Ámináoxini níriro yarigíárini. E imóniníáoni enjagi nání e niniróná xixeni nírarigíárini. ¹⁴ Nioni Ámináoni imóniri searéwapiyariníáoni imóniri enjagi aiwi segí sikwí sosíáyo igiá seaeáini. Ayináni soyíné eni segí sikwíyo xixe igiá eáníñirixini. ¹⁵ Nioni ríxa siñwepigí seaíwapiyíagi nání nioni seaápa soyíné eni axépi e nigá úírixini. ¹⁶ Aga nepa searariñini. Ámá xináiníñí nimóniri omiñí wiariñíyí go xegí bosomi seáyi e wimónariñirini? Xwiýá yaní wiowáriño eni uowáriñomi seáyi e wimónariñirani?" nuriri ¹⁷ re urijiginini, "Soyíné nioni siñwepigí seaíwapiyíagi apí nání nijjá nimóniro xixeni nerínáyí, yayí seainipaxí seaímeaníárini. ¹⁸ Nioni noyínéni nání misearariñini. Searípeáriníáoyíné imónigíápi nání nioni nijjá aiwi Bikwíyo re níriniri eáníñí ripi, 'Ámá nioni tñni aiwá nawíni narigwílo nioni xopírará niminiri sikwí nimíeyoari sosíá neaníárini.' níriniri eáníñipi xixeni imóníwiniginiri noyínéni searípeañárinini. ¹⁹ Soyíné amipí ríwíyo imóninípi imónariñagi níwiniróná 'Ayí oríani?' niaiwipíri nání agwi re dání amipí sini mimónipa éími áwaní searariñini. ²⁰ Aga nepa searariñini. Ámá nioni uowáriníáyo umíminipíríá giyí giyí nioni eni nimíminariñoi. Nioni nimíminipíríáyo nírowárenapiñomi eni umíminariñoi." urijiginini.

"Miyí nurino Judasorini." ínimi urijí nánirini.

²¹ Jisaso e nuríisáná díñí ríá uxéagi siñáni áwaní nuriri re urijiginini, "Aga nepa searariñini. Soyíné woxi miyí nuriníñoi." uríagi ²² xegí wiepisariñowa o ríó nání majjá enjagía nání kíkmí nimóniro siñwí nainega nuróná ²³ wiepisariñowa wo —O Jisaso xíó díñí sixí uyijorini. O xíó tññí e añwi e éí ñweañagi nání ²⁴ Saimoni Pitao omi símimajjó níwiríná réniñí urijiginini, "Joxi yariñí níwiri ámá xíó ríó nání áwaní rei." Éniñí uríagi ²⁵ wiepisariño xíó tñmíni níkinimónaumaná yariñí re wiñiginini Ámináoxini, joxi ríó, ayí gorini?" uríagi ²⁶ Jisaso re urijiginini, "Aiwápiimi múyo neagwiri wimo,

ayí orini." nurimáná aiwápi múyo neagwiri Isikarioti dání Saimonomi xewaxo Judasomi miní wiñiginini. ²⁷ Míni wíáná Seteno Judasomi díñí xixeróagi Jisaso re urijiginini, "Joxi erípi añíni ei." uríagi aí ²⁸ xíó tñni aiwá narigíáwa o Judaso e oeniri uríipi nání majjá nero ²⁹ wí díñí re yaiwigíawixini, "Judaso nigwí wowí xiriño enjagi nání re ría uríñoi, 'Aiwá Añínají Neamúroagi ripi nání nanípi joxi bí neaii.' ría uríñoi? 'Uyípeayíyo arirá wiminiri nání amipí bí miní wii.' ría uríñoi?" yaiwiaríná ³⁰ Judaso, múyo neagwiri wíipi nurápanimo áríwiyimi peyeañiginini.

Jisaso ñwí ikaxé siñípi urijí nánirini.

³¹ O ríxa peyeáaná Jisaso re riñiginini, "Ámá imóniníáoni ríxa seáyi e imóníagi ámáyí siñwí nanipíri ríxa rínárinini. Nioni e éagi ninaniríná Gorixoyá ení sixí eáníñipi nání eni nijjá imónipíríáoi. ³² Nioni e nimóniríñipimi dání Gorixoyá ení eáníñí siñáni nimónirínáyí, nioni eni seáyi e ninimixiri niniiníñoi. ³³ Gí niaiwoyíné, sini soyíné tñni bí onimiápi ñweámíni. Soyíné nioni nání píá nípiríá enjagi aiwi negí Judayo re urijápa, 'Nioni umíáé soyíné eni wí upaxí menini.' urijápa agwi soyíné eni axépi searariñini." nuriri ³⁴ re urijiginini, "Nioni ñwí ikaxé siñí bí osearimini. Nioni díñí sixí seayariñápa soyíné eni axépi xixe díñí sixí yinírixini. ³⁵ Sewaníoyíné díñí sixí xixe niyininíáyí, ámá siñwí niseanero re seaiaiwipíríárini, 'Oyá wiepisariñowáñani?' seaiaiwipíríárini." urijiginini.

"Pitaoxini, joxi ríwí nimoríni." urijí nánirini.

³⁶ Saimoni Pitao re urijiginini, "Ámináoxini, joxi gimi uminiri nání nearariñini?" uríagi Jisaso re urijiginini, "Agwi nioni ume agwi joxi wí minixídipaxí enjagi aí ríwéná joxi anani níxídíríárini." uríagi ³⁷ Pitao re urijiginini, "Ámináoxini, pí nání 'Agwi joxi minixídipaxírinini.' nírarini? Joxi éí rimínimiri nání yaríná nioni nípikirínáyí, ananirini." uríagi ³⁸ Jisaso re urijiginini, "Joxi nepa nioni éí niminiri nání ripikipaxoxirani? Aga nepa rirariñini, 'Karíkarí sini ríaiwá mirípa enjáná joxi biaú bí nioni nání "O nání nioni majjárini." riríni.' rirariñini." urijiginini.

"Gorixo tññí e nání óyíniñí imóniníáonirini." urijí nánirini.

14 Wiepisariñíyo "Soyíné díñí ríá miseaxepani." nuriri re urijiginini, "Gorixomi díñí wikíroro nioni eni díñí níkwíroro érixini. ² Añí gí ápoyáyo awawá obaxí ikwíronini. Nioni soyíné nání añí wé searóarimíá enjagi nání añí awawá ayí mikwíronípa neri siñwiriyí, anani áwaní searimiri enjárini. ³ Nioni nuri añí wé nisearóarimi ámi nibiri soyíné eni nioni ñweámíáé nioni tñni nawíni ñweapíríá nání niseairiménapími umíárini. ⁴ Óí nioni añí apimi nání umíáyi nání

soyíné nijjárini." uríagi ⁵ Tomaso re uriñinigini, "Ámináoxini, joxi uríe nání none majjá nerane nání arige óí uríayi nání nijjá imóniñwini?" uríagi ⁶ Jisaso re uriñinigini, "Ámá 'Gorixo tíñj e nání úimigini.' wimónariñýo nání niwanijoni óíyiniñj imóniñáonirini. Amipí Gorixo nání nepa imóniñjpi ámá ayo siwá wiri diñj niyiminiñj imóniñjpi sixí umímoni yariñáonirini. Ámá wo óí wiyimi dání ápo tíñj e nání wímeapaxímani. Nionini óí ápo tfe nányiniñj imóniñáonirini. ⁷ Soyíné nioni nání 'Oríani?' niniaiwiwo píraniniñj nijjá nimóniro siñwiriýi, gí ápo nání eni píraniniñj nijjá imónanro egjárini. E niseariri aiwi agwi ríná dání soyíné o nání nijjá nimóniro siñwí winigjárini." uríagi ⁸ Piripo re uriñinigini, "Ámináoxini, joxi ápo siwá nealáná 'Ayí apánirini.' neaimónarini." uríagi ⁹ Jisaso re uriñinigini, "Piripe, nioni soyíné tíni enjíná dání emejá aiwi joxi nioni nání sini píraniniñj nijjá mimónipa renjini? Ámá nioni siñwí nanjá giyí giyí ápomni eni winíayí enjagi nání joxi pí nání 'Ápo eni siwá neaii.' nirariñjini?" ¹⁰ Ápo xewaxoni tíni nawíni imónirai xewaxoni ápo tíni nawíni imónirai enjagwí nání joxi sini 'O xano tíni axowaúrání?' niniaiwiri diñj minikwíroariñj renjini? Xwiýá nioni searariñjpi gí diñýo dání searariñjámáni. Amipí nioni yariñjpi eni ápo, nioni tíni nawíni imónigwífoyá diñýo dání yariñjini. ¹¹ Xwiýá nioni re searíjpi, 'Ápo nioni tíni nawíni imónirai nioni ápo tíni nawíni imónirai enjwi.' searíjpi nání 'Neparini.' niyaiwiwo diñj níkwírópoyi. 'E oyaneyi.' miseaimónipa nerínayí, emimí amipí nioni niseaiwapiya baríná soyíné siñwí winigjárpi nánini 'Neparini.' niyaiwiwo diñj níkwírópoyi. ¹² Aga nepa searariñjini. Nioni diñj níkwíroariñjpi giyí giyí amipí nioni seaiwapiyariñjpi eni epíríjarini. Oyi, nioni ápo tfe umíá enjagi nání amipí nioni seaiwapiyariñjpi wiárí seáyí e imóniñjpi aí epíríjarini. ¹³ Xewaxoni enj eániñj ápoyá ámáyo siwá niwiriñjipimi dání 'Ápo seáyí e imóniñorání?' waiwírixiniri soyíné pí pí nání ápomni rixiniñj nuriríná xegí xewaxonimi dání nuriri rixiniñj uránayí, nioni anani xixeni niseaiimíjarini. ¹⁴ Amipí ápomni rixiniñj nuriríná nionimi dání nuriri rixiniñj uríjpi nioni anani niseaiimíjarini.

"Nioni Kwíyí Gorixoyápi uowárimíjarini." uriñj nánirini.

¹⁵ "Soyíné nioni diñj sixí niñiyirínayí, nioni sekaxí seariñjpi xixeni xédiríjarini. ¹⁶ Nioni ápomni rixiniñj uráná arirá seaipaxí imóniñj ámi wo soyíné tíni nawíni aniniñj íníná ñweáwiniginiri segí tífámini uowárenapiníjarini. ¹⁷ Kwíyí xío nání nepa imóniñjipini seaiwapiyariñjpi nání rariñjini. Ámá xíomi diñj miwikwíroariñjpi kwíyí xíoypimi mí niwómixiro nijjá mimónipaxí enjagi nání arirá wimíniri eníjpi umíminipaxí menini. E neri aí kwíyípi rixa soyíné tíni nawíni imóniñjagi nání api nání nijjá imóniñjoi. Idáná soyíné

eni niseaimeari xwioxíyo seañweaníjarini. ¹⁸ Nioni wimíáoyíneniñj segípi niseawárimi umíámani. Ámi soyíné tíñj e nání bimíjarini. ¹⁹ Ámá nioni diñj minikwíroariñjpi siñwí minanipa epíri nání anwi ayorini. E neri aí soyíné ámi siñwí nanipíríjarini. Nioni ámi siñj emíá enjagi nání soyíné eni siñj epíríjarini. ²⁰ Sía soyíné nioni ámi siñj éáná nanipíríyimi re niyaiwiwo nijjá imónipíríjarini, 'O xano tíni imóniri enjáná none xío tíni imónirane xío none tíni imóniri enjagwi nání xío tíni axonerini.' niyaiwiwo nijjá imónipíríjarini. ²¹ Ámá go go gí sekaxí rariñjpi íá nixiriri nixídirínayí, nioni diñj sixí niyariñjorini. Nioni diñj sixí niyariñj gomi gomi gí ápo diñj sixí uyiri nioni uyiri neri niwanijoni nání yumí bí miwí xixeni siwá winimíjarini." uríagi ²² Judaso —Isikarimóti dání Judaso maríá, wiepisariñjowa Judasoyi riniñj worini. O re uriñinigini, "Ámináoxini, pí éagi nání ámá níni xwíá tío ñweagíyo siwá miwinipa neri newanijoneni siwá neainiríjarini?" uríagi ²³ Jisaso re uriñinigini, "Ámá go go nioni diñj sixí niñiyirínayí, xwiýá nioni rariñjpi xédiríjarini. Omi gí ápo diñj sixí nuyiri yawawi o tífámini nibirai o tíni nawíni aniniñj ñweaníjarini. ²⁴ Ámá nioni diñj sixí miniyariñjpi nioni rariñjpi xédirigíámáni. Xwiýá nioni seararíná soyíné aríá niariñjpi, ayí nioni gí diñj tíni rariñjpiámáni. Ápo nirowárenapinoyá diñj tíni rariñjpirini." nuriri ²⁵ re uriñinigini, "Nioni sini soyíné tíni niñweaní amipí api nání searíni. ²⁶ E neri aí ríwéná arirá seainío —O kwíyí Gorixoyápirini. Xío ámá nioni níxédirigíyo nání uowárenapiníjarini. Api amipí níni nání seaiwapiyáná nioni niseara waríjpi nipi nání diñj seaininíjarini. ²⁷ Nioni soyíné píni niseawárimi nuri aiwi soyíné nioniyá diñj tíni niwayiróniro ñweapíríjarini. Nioniyá diñj tíni niwayiróniro ñweapíríjpi nání niriríná ámá xwíá tío dání wigí diñj tíni yariñjpi nání mirariñjini. Nioniyá diñj tíni aga niwayiróniro ñweapíríá nání imónipíríjarini. Ayínáni diñj ríá niseaxeri wáyí bí minipa érixini. ²⁸ Xwiýá nioni searíá ripi, 'Nioni píni niseawárimi nuri ámi seyíné tíñj e nání bimíjarini.' searíjpi soyíné rixa aríá níoi. Nioni ápo tíñj e nání umi enjagi nání soyíné nepa diñj sixí niñiyirínayí, yayí seáyimi dání seainimíniri éfirini. Ápo seáyí e nimúrono enjagi nání rariñjini. ²⁹ Soyíné nioni searíjpi xixeni imóniñjpi niwiniríná diñj níkwíroro 'Ayí o neariñjpirání?' yaiwiwo oépoyniri sini mimónipa éimi searariñjini." nuriri ³⁰ re uriñinigini, "Xwíá tío menjweano —O oborini. O rixa bariñjagi nání nioni soyíné tíni niñweari ámi ayá wí searimiméini. O nioni enj mineániño enjagi aiwi ³¹ ámá xwíá tío dáníyí níni re niwaiwírixiniri, 'O xanomi diñj sixí uyiñorání?' niwaiwírixiniri ápo sekaxí riniñjpi tíni xixeni oemini." nuriri re uriñinigini, "Re dání niwíapínimeámi rixa owaneyi." uriñinigini.

**“Wainí uraxí nepaxiñí imóniñípiñiñí imóniñáonirini.”
uriniñí nánirini.**

15 Jisaso ewayí xwiýá nuriri re uriniñigini, “Wainí uraxí nepaxiñí imóniñípi, ayí nionirini. Wainí omiñí xiáwo gí áporini. ² Wireñí nionimi dání neániri ná miwéyí níni ápo emi wiximoariñíri. Wireñí ná weariniñí níni xwiogwí wíomi ná xwé wéwiniginiri o emi wiwákwimí niyárimáná mía imixárariniñíri. ³ Xwiýá nioni searariñápi dání soyíné rixa míaniniñí inioi. ⁴ Soyíné uraxí wireñí eániñpa axípi nioni neánírixini. E nerínáyí, nioni wireñíniñí axípi soyíné seaeániñíri. Wainí míkomi wireñí meániipa nerínáyí, ná miwepaxí imóniñípa soyíné eni nioni wireñíniñí mineániipa nerínáyí, ná wepaxí menini. ⁵ Nioni uraxí wainí míkiniñí imóniñáonirini. Soyíné uraxí wainí wireñíniñí imóniñíoyínérini. Ámá nioni wireñíniñí neániñí go go nioni xíoyá míkí imóniñáoni enjagi nání ná xwéniñí weariniñíri. Ayí ripi nánirini. Soyíné nioni píni niniwiárimí nurínáyí, amipi wí epaxí menini. ⁶ Wireñí emi móyí yeáyí yárariniñpa ámá nioni wireñíniñí mineániipa éí gomi gomi emi móaná yeáyí yárariniñíri. Wireñí axípi e enjáyí awí neaárirí ría ikaáraná ría nowárariniñíri.” nuriri ⁷ re uriniñigini, “Soyíné nioni wireñíniñí neániri xwiýá nioniyápi xédirí nerínáyí, soyíné pí pí seaimónariñíyí nání ápomi rixiñí uráná anani seainíárini. ⁸ Soyíné e nero ná xwéniñí neriniñipi dání enjé sixí eániñí gí ápoyápi ámáyo siwá wíáná ‘O seáyi e imóniñorñani?’ waiwipiñíárini. Soyíné e neriniñipi dání eni ‘Xegí wiepisiñíyí wíñani?’ wipimóniñíárini. ⁹ Ápo diñí sixí niyiniñpa nioni eni diñí sixí seayini. Ayináni nioni diñí sixí seayiniñápi aniniñí neayiwiniñigini érixini. ¹⁰ Soyíné nioni sekaxí searíáyo xixeni nixédirónáyí, nioni gí ápo sekaxí niriñipi píraniniñí xédariniñápi nání diñí sixí niyariñípa nioni eni axípi aniniñí soyíné diñí sixí seayiniñíárini. ¹¹ Diñí niñá bi onimiápi seairi yayí bi onimiápi seainiri oeniri nání misearariñini. Diñí niñá niri yayí ninariñípa soyíné eni diñí niñá ayá wí seairi yayí seainiri oeniri searariñini. ¹² Sekaxí nioni rariñápi ripirini. Nioni diñí sixí seayariñápa soyíné eni axípi xixe diñí sixí yinírixini. ¹³ Ámá wo xegí ámáyo diñí sixí nuyiríná arirá wiminiri nání upeípi diñí sixí uyarigíápi bi tñi xixeni mimónini. Aga seáyi e múronini. ¹⁴ Soyíné nioni sekaxí searariñápi xixeni axípi nerónáyí, gí ámáyíne imóniñoi. ¹⁵ Xináiwániñí nimóniro omiñí wiarigíáyí wigí boso ‘E emíániri nání ría neararini?’ miyaiwí majíá imónariñí enjagi nání sini ‘Inókiwayíneniñí imóniñíoyínéyí searimiméini. Amipi ápo niriñá aría wiñá nipini áwanjé niseairi nání ‘Gí ámáoyínéyí searariñini. ¹⁶ Soyíné nioni íá niyamixigíámani. Ayí nioni soyíné nuro ámáyo nuréwapiyiniñipi dání aiwá niyimíniñí wérixiniñí íá yiamiximí niseairi searípeañári.

Ayináni pí pí nání ápomi rixiñí nuriríná nionimi dání nuriri uránáyí, anani xixeni seainíárini. ¹⁷ Sekaxí nioni rariñápi ripirini. Aga xixe diñí sixí yinírixini.

**“Gí seaiepisariñáoyíne enjagi nání ámá símí tñi
seaipíárini.” uriniñí nánirini.**

¹⁸ “Ámá xwá tño enjépi nánini moariñíyí soyíné símí tñi seaariñagía niwiniríná diñí re mórixini, ‘None sini símí tñi mineaipa neríná xámi Jisasomi wigíárani?’ mórixini. ¹⁹ Soyíné ámá xwá tño wenjépi nánini moariñíyí tñi nawini nimóniri siñwiriýí, soyíné wigíyí imónaniri éíá enjagi nání diñí sixí seayipaxíri. E neri aí soyíné ámá xwá tño wenjépi nánini moariñíyí tñi nawini mimónipa ero ayí tñi axípi mimónipa érixiniñí íá yiamiximí seairi enjé enjagi nání ayí símí tñi seaariñoi. ²⁰ Ewayí xwiýá nioni searíá ripi, ‘Ámá xinániñí nimóniri omiñí wiariniñí go go xegí bosomi seáyi e wimónariñímani.’ searíápi nání diñí mórixini. Nioni xeaniñí ninikárirónáyí, soyíné eni xeaniñí seaikáripíárini. Xwiýá nioniyápi aría niniro ninixédirónáyí, soyínéyápi eni aría niseairo seaxédiríárini. ²¹ E neri aí nioni nirowárenapiño nání niñá píraniniñí mimónipa nero nání soyíné nioni ninixédiro ‘Jisasoýáonerini.’ rariñagía nání xeaniñí ripi nipini seaikáripíárini.” nuriri ²² re uriniñigini, “Nioni nibiri xwiýá muripa neri siñwiriýí, wigí íwí nero nioni ríwé nimózápi nání xwiýá meárinipaxí imónaniri éíámani. Nioni rixa biñá enjagi nání ayí re wí ripaxí menini, ‘Negí enwápi neríná íwí miyariñwiniri enwári.’ ripaxí menini. ²³ Ámá nioni símí tñi niariñíyí gí ápomi eni símí tñi wiariniñoi. ²⁴ Nioni emimí amipi ámá enjíná dání aiwi miwíwapiyigíá bi miwíwapiyipa neri siñwiriýí, wigí íwí nero nioni ríwé nimózápi nání xwiýá meárinipaxí menini. E neri aiwi nioni emimí wíwapiyiniñápi siñwí niniro aí nioni tñi gí ápo tñi eni niwawini símí tñi yeairiniñoi. ²⁵ Ríwaniñí nioni nání wigí ñwé ikaxí eániñíyo dání eániñí ripi, ‘Míkí meñagi aiwi símí tñi nigíárini.’ niriñiri eániñípi xixeni imónini nání niariñoi.” uriniñigini.

²⁶ Ámi re uriniñigini, “Arirá seainío —O Gorixoyá kwíyápirini. Api nioni ápo tñí e dání soyíné tñí e nání uowárenapimíápirini. Api kwíyá Gorixoyápi xío tñí e dání nibiri xío nání nepa imóniñípiñi seaíwapiyariñípi nání rariñini. Api nibiríná nioni nání áwanjé seariniñíri. ²⁷ Soyíné nioni ámáyo iwamíó nuréwapiya uñaé dání nioni tñi emeagíoyíne enjagi nání seaimeañí míkoyíne eni ámáyo nioni nání áwanjé uripíárini.

16 Soyíné axináni diñí ninikwíroto nemána óreámioapírixiniñí api nipini searariñini. ² Ayí re seaipíárini. Rotú añíyo dání segí yoí emi niseakwíromoro aiwi ríwéná xe nimóniríná ámá seaipikíáyí Gorixo wimónariñípiñi yariñwiniri seaipikíárini. ³ Ápo nání niñá píraniniñí mimónipa ero nioni nání eni

axípi e mimónipa ero nero nání api seaipíríárini.
⁴ Xwiyíá nioni searíápi, ayí ripi nání searíini. Xeaniñí
 api rixa nimónaríná nioni niseara úápi nání diñí
 mopíría nání searíini. Api nání iwamíó soyíné tñi
 emenwaé dání áwaní miseariñanigini. Sini soyíné tñi
 neneri nání áwaní miseariñanigini.

Kwíyípi eníápi nání uriñí nánirini.

⁵ “Rixa nirowárénapijo tñí e nání warinagí aí soyíné
 woxi ‘Joxi gimi nání uríini?’ minirariñoi. ⁶ Nioni ‘Rixa
 numíini.’ searíagí nání soyíné íkíniñí sipí seaiarini. ⁷ E
 neri aí aga nepa searariñini, ‘Nioni soyíné tñi aniñí re
 niñwearíná arirá niseaipaxí aiwi píni niseawiárimi
 nuríná arirá aga seáyí e imóniñípi seaipaxírini.’ sear-
 ariñini. Ayí ripi nánirini. Nioni píni niseawiárimi mupa
 nerínáyí, arirá seainíomi —Kwíyípi nání rariñini. Omi
 murowárénapipa epaxírini. Nioni nurínáyí, omi soyíné
 tñámni urowárénapimíá enagí nání rariñini. ⁸ Kwíyípi
 nibiríná ámá xwíá tño dánjýí re yaiwírixiniri, ‘Nene
 “íwípi, ayí apiríani?” moariñwápi tñi “Wé róniñípi,
 ayí apiríani?” moariñwápi tñi “Gorixo ámáyo xwiyíá nu-
 meáriríná e winíáríani?” moariñwápi tñi apiaú api
 xewwíni moariñwáríani?’ yaiwírixiniri wíwapiyiniárini.
⁹ Ayí nioni diñí minikwíropa yariñagía nání kwíyípi
 ‘íwípi, ayí apiríani?’ oyaiwípoyniri wíwapiyiri ¹⁰ nioni
 ápo tñí e nání yíáná o ninimíminimáná soyíné sini
 siñwí ámi wí minaná enagí nání kwíyípi ‘Wé róniñípi,
 ayí apiríani?’ eni oyaiwípoyniri wíwapiyiri ¹¹ Gorixo
 obo, ámá xwíá tño menweañomi rixa xwiyíá umeáriní
 enagí nání kwíyípi ‘Gorixo xwiyíá numeáriríná e
 winíárini.’ eni oyaiwípoyniri wíwapiyiri eníárini.”
 uriñinigini.

¹² Ámi re uriñinigini, “Nioni xwiyíá xwapí ámi bi tñi
 ‘Osearimini.’ nimónariñagí aiwi agwi soyíné aríá nipaxí
 mimóniñoi. ¹³ E neri aiwi kwíyí amipí nepaxiní
 imóniñípi nání rariñípi nibiríná Gorixo nání nepáni
 imóniñípi nñi seaiwapiyiniárini. Api xegí diñí tñi wí
 misearipa neri ápomini aríá wiarinípi ríná enagí
 nání amipí Gorixo nání imóniñípi xixeni searéwapiy-
 iniárini. Amipí ríwíyo imóniñípi nání eni wíá searókia-
 moníárini. ¹⁴ Kwíyípi xwiyíá nioni rariñápi wíá
 nisearókiamori nioni nání niseariri nání nioni seáyí e
 nimixiniárini. ¹⁵ Ápo nioni íániñí niepíxiniasiñí enagí
 nání amipí nñi oyá imóniñípi nioniyárini. Ayináni nioni
 re searíini, ‘Kwíyípi nioni rariñápi aríá niniri wíá
 searókiamoníárini.’ searíini.” uriñinigini.

**“Íkíniñí sipí niseaíísaná yayí seaininíárini.” uriñí
 nánirini.**

¹⁶ Jisaso ámi re uriñinigini, “Nioni bi onimiápi soyíné
 tñi niñweámáná enáná siñwí nanipíríméoi. Soyíné
 segípi ámi bi onimiápi niñweámáná siñwí
 nanipíríárini.” uríagí ¹⁷ wiepisariñýí wa re rinigíaw-

ixini, “O pí enípi nání ría re áwaní neararini, ‘Nioni bi
 onimiápi niñweámáná enáná siñwí nanipíríméoi.
 Soyíné segípi ámi bi onimiápi niñweámáná siñwí
 nanipíríárini.’ Ripi eni ‘Ápo tñí e uminiri rariñini.’ near-
 ariñípi pí enípi nání ría neararini?” niriniro ¹⁸ re
 rinigíawixini, “ ‘Bi onimiápiyí rariñýí pí nání ría near-
 arini? None xío rariñípi nání niñá mimóniñwini.” ri-
 nariñagía ¹⁹ Jisaso awa yariñí owianeyiniro wimó-
 nariñagí nání niñá nimóniri nání re uriñinigini, “Nioni
 ‘Bi onimiápi niñweámáná enáná siñwí nanipíríméoi.
 Segípi ámi bi onimiápi niñweámáná siñwí
 nanipíríárini.’ searíápi nání yariñí niniro ririnariníoi?
²⁰ Aga nepa searariñini. Soyíné ámixiá nero ñwí piyí
 wíriniñípi aiwi ámá xwíá tño dánjýí —Ayí Gorixo tñi
 xepixepá rónigíáyíini. Ayí yayí seáyimi dání winiñiñoi.
 Ríná soyíné íkíniñí sipí niseairi aiwi ríwéná diñí niñá
 seaininíárini.” nuriri ²¹ ewayí xwiyíá bi ripi uriñinigini,
 “Apixíwa niaíwí nixiriríná yariñíápi nání diñí mópoyi.
 Apixí niaíwí siñwí wanaríná ‘Riniñí nininiri niaíwí xirimi
 nání rixa rínaríani?’ niyaiwiri nání íkíniñí sipí
 wiariníini. E neri aí ríwéná niaíwí rixa nixirimáná ni-
 aíwí xiríto nání diñí niñá winariñagí nání ríniñí winípi
 nání aríá ikeamoariñíini. ²² Soyíné eni axépiñí
 seaimónini. Agwi soyíné íkíniñí sipí niseairi aiwi nioni
 ámi siñwí seanáná xwioxíyo diñí niñá seaininíárini. Yayí
 api ámá wí amipí wí niseaikáriro aí píri searakipaxí
 mimóniñípi nání rariñini. ²³ Diñí yayí seainíe dání nioni
 ámi amipí bi nání yariñí nipíríámani. Aga nepa sear-
 ariñini. Ápomi amipí bi nání rixiní nuriríná nionimi
 dání uránáyí, anani niseaiapiníárini. ²⁴ Íniná dání
 ápomi nionimi dání rixiní muripa néra nibásaná aí
 diñí niñá seaininíápi bi onimiápi misearinipa éwiniginiri
 omi anani rixiní uríirixini. Rixiní uráná seaiapiníárini.”
 uriñinigini.

**“Nioni ámá Gorixo tñi xepixepá rónigíáyo rixa xopirárí
 winíárini.” uriñí nánirini.**

²⁵ Ámi re uriñinigini, “Xwiyíá nioni niseara úápi ewayí
 xwiyíá tñi niseairi aiwi ríwéná ewayí xwiyíá tñi ámi bi
 misearí ápo nání siñáni áwaní searimíáiná
 nimóniníárini. ²⁶ Íná Gorixomi rixiní nuriríná nionimi
 dání uripíríárini. Sewaniñoyíné rixiní uráná anani aríá
 seainíá enagí nání ‘Íná nioni soyíné nání ápomi rixiní
 seauriyimíárini.’ misearariñini. ²⁷ Xewaniño diñí sixí
 niseayiri nání aríá seainíárini. Soyíné nioni diñí sixí
 niyiro ‘Ápo tñí e dání biñoríani?’ niaiwiro yariñagía
 nání xewaniño diñí sixí niseayiri nání aríá seainíárini.”
 nuriri ²⁸ re uriñinigini, “Eníá nioni ápo tñi
 ñweaagáoni aí o tñí e dání píni niwiárimi xwíá tño
 nání biñárini. Re niñweañísaná xwíá tño píni niwiárimi
 ámi o tñí e nání umíini.” uríagí ²⁹ xegí wiepisariñowa
 re urigíawixini, “Ayí apirini. Agwi joxi ewayí xwiyíá tñi
 minearariñini. Rixa siñáni áwaní nearariñini. ³⁰ Agwi

none diñj re nisaiwirane nijjá imóniñwini, 'Amipí níní nání nijjorñani? Ámá yariñj miwipa éémi aiwi wigí xwioxíyo "Yariñj api owimini." yaiwiarigíápi nání nijjá imóniñorñani?' nisaiwirane nijjá imóniñwini. Ayinání diñj re nisaiwirane diñj rikwíroariñwini, 'Joxi Gorixo tñj e dání biñoxirini.' rikwíroariñwini." uríagía ³¹ Jisaso re uriñiginini, "Agwi soyíné diñj rinikwíroariñoi? ³² Soyíné xídíxídwáré sealáná nioni nigépi píní niníwiárimí segí añjmi nání xixegéni umipíríná rixa añwi e neri rixa imónini. Soyíné nioni píní niníwiárimí núagía aí ápo diñj níkkayonagí nání nioni nigépi ñweapaxímani. ³³ Soyíné ayá sáwí misearó 'O tñí ikáriníwáonerñani?' niyaiwiniro kikiá éérixiniri xwiýá nioni niseara bíápi searíarini. Soyíné xwá tño ñweañáná ámá Gorixo tñí xepixepá rónigíáyé xeaniñj seaikáripíríá enagí aiwi nioni ayo rixa xopiráré wía enagí nání diñj sixé níniro ñweáérixini." uriñiginini.

Wiepisariñyo nání rixiñj wuríyiniñj nánirini.

17 Jisaso xwiýá api nura núisáná añjnamí nání siñwé nanániri re riñiginini, "Ápoxini, nimónini nání rixa rínáriní. Dixí riwaxoni enj sixé eániñj joxiyápi ámáyo siwá wimi nání joxi 'O ámá niyoni seáyi e imóniñorñani?' oniaiwipoyiniri nírixini. ² Ámá joxiyá diñjyo dání nioni níxédarigíáyo diñj niyimiñj imóniñjpi sixé umímopaxo imóniñwiniñiri 'Ámá níní nání néní tñjoxi imónei.' niriñj enagí nání rirariñini. ³ Ámá ripini neriñjipimi dání diñj niyimiñj imóniñjpi tígíáyé imónariñj. Joxi nání 'Ñwá imóniño, ayé Gorixorini. Ámi wo miñweanini.' diñj rimoro Jisasi Kiraisoni, joxi nirowárenapiñoni nání 'Nepa ayé orini.' diñj nimoro yariñj, ayé diñj niyimiñjpi imónariñj. ⁴ Joxi o e éwiniginiri niriñjpi xixeni niñini niyáriríná enj sixé eániñj joxiyápi niwíwapiyiriñjipimi dání seáyi e joxi imóniñjpi ámá xwá tño dáníyo siwániñj wíarini. ⁵ Ápoxini nioni e éá enagí nání xámi xwá riri sini mimóniña enjmi joxi tñí niñwearíná níkiniri ñweaagápi 'Ámi nioni tñí niñwearíná nioni tñí nawini seáyi e nimóniri axépi oikínini.' osimónini." nuriri ⁶ re uriñiginini, "Ámá xwá tño dání joxiyá diñj tñí nioni níxédarigíáyé joxi imóniñjpi nání xixeni nijjá oimóniñpoyiniri wíwapiyiniñj. Ayé ámá dixíyí nioni niapiñjyí nání rirariñini. Dixí xwiýá nioni niriñjipimi píraníñj níxéda níbiro ⁷ rixa nijjá re imóniñoi, 'Amipí joxi íániñj niepíxíniasiñj nioni niriñj yariñjapi niñini joxi niapiñjirini.' Nijjá e imóniñoi. ⁸ Xwiýá joxi niriñjpi xewaniñoni rixa uríá enagí nání nijjá e imóniñoi. Xwiýá nioniñjapi aríá niniróná diñj nínikwírooro xixeni re nisaiwiro nijjá imóniñoi, 'Gorixo tñámini biñorini.' nisaiwiro 'Gorixo urowárenapiñorñani?' niaiwiáriñoi." nuriri ⁹ re uriñiginini, "Ámá xwá tño dání ápoxi tñí xepixepá rónigíáyo arirá owiniri yariñj misariñini. Ámá joxiyá diñj tñí diñj níkwíroariñj díxí imóniñjapi nání yariñj

siariñini. ¹⁰ Amipí ámá aí nioniñjyí ayé joxiyá imónini. Amipí ámá aí joxiyá eni ayé nioniñj imónini. Ayé diñj nínikwíroriñjipimi dání ámáyo réniñj urariñoi, 'Seáyi e imóniño, ayé orini.' urariñoi. ¹¹ Nioni joxi tñámini bimi enagí nání xwáyo re bi tñí sini ñweámiméini. E neri aí ámá rowa sini xwá tño re ñweapíríá enagí nání ápoxini, —Joxi siyikwé míniñj imóniñjoxirini. Joxi díxí enj eániñjpi —Enj eániñj joxi neámixowáriñjpi nání rariñini. Api tñí píraníñj uméirixini. Yawawi nawini imóniñwípa ayé eni axépi nawini imóniñjpi nání píraníñj uméirixiniri rirariñini. ¹² Nioni awa tñí emearíná enj sixé eániñj joxi neámixowáriñjpi tñí niméra níbiri awiniñj numearóa baríná awa wo miy-orírinipa nemáná aiwi Bikwíyo dání ríwamiñj eániñjpi xixeni imónini nání awa wonini xewaniño neriñjipimi dání yorírinimiriñj yariñi. ¹³ Agwi nioni joxi tñj e nání bimíni. E neri aí diñj níá nioni ninariñjpa awa eni bi onimiápi miwiní xwé wíwiniginiri sini xwá tño niñwearíná nioni nira wariñjapi rirariñini." nuriri ¹⁴ re uriñiginini, "Nioni ámá ápoxi diñj rikwíroariñjyo xwiýá joxiyápi uriñj enagí nání ámá xwá tño dáníyí ayo símí tñí wiariñoi. Nioni xwá tño dáníoni mimóniña enjapa awa eni xwá tño dáníñj mimóniñjapi nání símí tñí wiariñoi. ¹⁵ Awami joxi xwá tño dání owirimeaniri mirirariñini. Sipí wikáraníño xwiríá miwikixepa ení nání joxi píraníñj méwiniginiri rirariñini. ¹⁶ Nioni xwá tño dáníoni mimóniña enjapa awa eni xwá tño dáníñj mimóniña enjagía nání ámá xwá tño dáníyí tñí axíyí mimóniñoi. ¹⁷ Xwiýá joxiyápi aga nepáni imóniñjapi nání ámá rowa joxi simónariñjpi nání xixeni kumixiniñjpi nání xwiýá api nuréwapiyiriñjipimi dání píraníñj imixírixini. ¹⁸ Joxi xwáyo nání úwiniginiri nirowárenapiñjpa xamiñoni eni awami uowáriñj. ¹⁹ Joxi ámáyí nání wíwiniginiri nirowárenapiñjpi tñí xixeni niwaniñoni owiiminiri nání okumixinimini. Ámá rowa eni joxi e érixiniri simónariñjpi nání okumixiniñjpi nání joxi wíwiniginiri nirowárenapiñjpi tñí xixeni owiiminini." nuriri ²⁰ re uriñiginini, "Nioni awa nánini rixiñj mirirariñini. Awa uréwapiyáná diñj níkwíróáyé nání eni ápoxini rirariñini. ²¹ Ayé nñí axíyiniñj imóniñjpi nání yariñj siariñini. 'Ápoxi nioni tñí imóniri nioni joxi tñí imóniri egwípa ayé eni yawawi tñí nawini oimóniñjpi.' nimónariñni. Ámá nñí diñj nínikwírooro 'Gorixo urowárenapiñjapi weapiñorñani?' niaiwírixiniri 'Ámá tiyí axíyiniñj oimóniñjpi.' nimónariñni. ²² Enj sixé eániñj joxi neámixowáriñjpi awa eni yawawi axowawi imóniñwípa axowániñj oimóniñjpi nání weámixowáriñj. ²³ Awa aga xixeni axowániñj oimóniñjpi nioni awa tñí nawini imóniri joxi nioni tñí nawini imóniri enjwini. Ámá nñí re niyaiwiro nijjá imóniñjpi nání e imóniñwini, 'Gorixo omi uowárenapiñjirini. Omi diñj sixé uyiñjpa awami eni diñj sixé uyiñj.' niyaiwiro nijjá imóniñjpi nání e imóniñwini." nuriri

²⁴ re uriñinigini, “Ápoxini, áamá joxiyá diñjé tñni nixé-darigíá rowa nioni xámi joxi tñni niñwearíná nikíniri ñweaagápa ámi nikíniri ñweañáná siñwí nanipírfa nání nioni ñweámíáé awa eni nioni tñni ñweáírixiniri nání nimónariní. Ápoxiniyá diñjé tñni nikíniri ñweaagápi nání rirariñini. Ayí ripi nánirini. Xwíá rirí sini mimóniñáná diñjé sixé niyiñoxi enjagi nání rariñini. ²⁵ Ápoxini, joxi wé róniñoxirini. Joxi nání áamá xwíá tñyo dáñyí níjfa xixeni mimóniñpa enjagía aiwi nioni joxi nání níjfa xixeni imóniñini. Rowa eni joxi nání ‘O omi urowárenapiñorñani?’ nisaiwiro níjfa imóniñoi. ²⁶ Joxi imóniñipi nání awami rixa niwíwapiyiri wíá uróki-amonáriní. Diñjé joxi sixé niyariñjépa awa eni wíniyo axépi uyipírfa nání ámi bi tñni wíwapiyimíni. Nioni eni awa tñni nawíni imónimíá nání ámi bi tñni wíwapiyimíni.” uriñinigini.

Jisasomi íá xirigíá nánirini.

18 Gorixomi rixiñjé e nurárimo xegí wiepisariñowa tñni nuro írrenjé xegí yoí Kidironiyi riniñjépi nixemoro omiñjé ojkwíí bi oriwámi dání inijépi tñe ré-mogíawixini. ² Judaso, Jisaso nání miyí urino eni Jisaso tñni xegí wiepisariñowa tñni íniná e awí eánayarigíá enjagi nání omiñjé ojkwíí api nání níjfarini. ³ O émayé porisí wami awí eari anjé ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáwami eni Parisiowa tñni apaxípaniñjé imónigíá xwéowa tñnjé e dání awí eari nemáná awa ramixí tñni uyíwí tñni mixínápi tñni nixirimáná ojkwííwími nání nuro rémóáná ⁴ Jisaso xíomi wikáripírípi niñini nání rixa níjfa nimóniri nání anjwi e nuri re uriñinigini, “Soyiné go nání pía yariñoi?” uríagi ⁵ awa re urigíawixini, “Nasareti dáñjé Jisaso nání pía yariñwini.” uríagía Judaso xío nání pasániñjé umeariño awa tñni roñáná Jisaso “Ayí nionirini.” uriñinigini. ⁶ “Ayí nionirini.” uráná awa re egíawixini. Óí nero ríwiminanñjé úíayé xwíáyo pikínimeagíawixini. ⁷ Xwíáyo píkinimeagíá o ámi re uriñinigini, “Go nání pía yariñoi?” uríagi awa “Nasareti dáñjé Jisaso nání pía yariñwini.” uríagía ⁸ Jisaso “ ‘Ayí nionirini.’ rixa searfanigini. Ayináni nioni nání pía niñirínáyí, áamá rowayé xe oúpoyiniri siñwí winépoiyi.” uriñinigini. ⁹ Xámi Gorixomi re uríipi, “Áamá joxiyá diñjé tñni xéírixiniri niapiñjé womi miwioríñjépi.” uríipi xixeni imónini nání e uriñinigini. ¹⁰ E uraríná Saimoni Pitao kirá bá nimixeari re enjinigini. Mírí nuri apaxípaniñjé imónigíáwami seáyi e wimóniñoyá omiñjé wiariñomi —O xegí yoí Marikasoyi riniñorini. Omi miñjé róminiri éyí pírfé noyíkiri aríá miñjé wirípieañinigini. ¹¹ Pírfé noyíkiri aríá miñjé wirípieáagi Jisaso Pitaomi mixí re uriñinigini, “Kirápá xegí anjéyo ámi upíroi. Xeaniñjé kapixíñjé ápo o oniniri niapariñjépi ‘Minipa oeni.’ risimónariní?” uriñinigini.

Jisasomi Anaso tñnjé e nání niméra nuro wárigíá nánirini.

¹² Émayé porisowa tñni wigí seáyi e wimóniño tñni Judayé anjé ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáwami tñni Jisasomi íá nixero gwí nijiro ¹³ xámi Anaso tñnjé e nání niméra ugíawixini. Anasomi xineagwo Kaiapasorini. Xwiogwí omi o apaxípaniñjé imónigíáwami seáyi e wimóniñorini. ¹⁴ Xámi xegí Judayo re uriño, ayí orini, “ ‘Negé áamá níni pepírixiniri ayí ríniñjé meaaniri éíápi nání áamá ná woni ríniñjé api nimeari niñerínáyí, ananirini.’ nimónariní.” uriñorini.

Pitao “Oyá niepisariñjé wonimani.” ríñjé nánirini.

¹⁵ Omi xineagwo, Anasoyi riniño tñnjé e nání Jisasomi niméra waríná Saimoni Pitao tñni wiepisariñjé ámi wo tñni awaú Jisasomi ríwíyo nixída nuri apaxípaniñjé imónigíáwami seáyi e wimóniñoyá anjé tñnjé e niñémómáná wiepisariñjé wíomi apaxípaniñjé imónigíáwami seáyi e wimóniño símimanñjé oyá níjfa enjagi nání o Jisaso tñni anjé ákiñjéyo ínimí niñawiri ¹⁶ Pitao sini bíariwáminí íwí e roñagi nání nuri apixé ákiñjé íwíyimi awí roariñimi Pitao nání nurimo niñeyeari niwiriñeámi íwiaparíná ¹⁷ apixé ákiñjé íwíyimi awí roariñjé Pitaomi re uriñinigini, “Joxi eni áamá royá wiepisariñjé woxi menirani?” uríagi o “Nionimani.” nuriñi niñawiri ¹⁸ xináwániñjé nimóniño omiñjé yarigíáyí tñni anjé ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáwami tñni e niñowapiro imiñjé rariñjé nání ríá níkeámáná ríá imónaríná Pitao eni ríá oimónimiriñjé anjwi e nuri awa tñni nawíni niñorí ríá imónariñjépi.

Anaso Jisasomi yariñjé niwía unjé nánirini.

¹⁹ Apaxípaniñjé imónigíáwami seáyi e wimóniño Jisasoyá wiepisariñjé nání yariñjé wiri xwiyíá ámayo uréwapiyariñjépi nání yariñjé wiri éagi ²⁰ Jisaso re uriñinigini, “Nioni áamá niyoni siñániñe dání uréwapiyariñjépi. Nioni gíni gíná nuréwapiyiríná rotú anjéyo dánírani, anjé ridiyowá yarigíiwámi dánírani, sa negé Judayé awí eánarigíé dání uréwapiyariñjé enjagi nání ²¹ joxi pí nání nioni yariñjé niariñjépi. Nioni xwiyíá uraríná aríá niariñjéyo yariñjé wii. Pí pí urariñjépi nání ayí anani níjfarini.” uráná ²² anjé ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáyí wo anjwi e éí niñómáná Jisasomi wé tñni nupikákwiri re uriñinigini, “Apaxípaniñjé imónigíáwami seáyi e wimóniñomi e nuriríná ‘Apáni urariñjépi.’ risimónariní?” uríagi ²³ Jisaso re uriñinigini, “Nioni xerwíni niñiri sipíni rarínáyí, xerwé ríápi nání áwanjé nearei. Nioni nanjé rarínáyí, pí nání iwanjé neariñjépi?” uríagi ²⁴ Anaso Jisaso sini gwí jiniñáná apaxípaniñjé imónigíáwami seáyi e wimóniñjé ámi wo, Kaiapasoyi riniño tñnjé e nání wiwáriñinigini.

Pitao "Oyá niepisariñí wonimani." ámi uriní nánirini.

²⁵ Saimoni Pitao ríá ikeárinije éí nírómáná ríá imónaríná e rówapigíáyí wí re urigíawixini, "Joxi eni xegí wiepisariñí woxi menirani?" uríagía aí o "Oweoi." nuriri "Nioni eni wonimani." uríagi ²⁶ Apaxípániñí imónigíawami seáyi e wimóniñoyá xináwániñí nimóniro omiñí wiariñíagí wo —O Pitao aríá miñí wirípieañomi xexirímeá worini. O eni Pitaomi re uriniginini, "Nioni ojikwíyo Jisaso tñi nawíni roñagi siñwí raníáoxi menirani?" uríagi ²⁷ Pitao ámi "Oweoi." uráná re eniginini. Karíkarí ríaiwá riñiginini.

Jisasomi Pairato tñí e nání wiowárigíá nánirini.

²⁸ Wíá móniñími Kaiapaso tñí e dání émayí gapimanowayá aniwámi nání Jisasomi niméra nuro aiwi Judayé ámináowa none nipáwiriñipimi dání xwiríá ikixenáná aiwá Aníñajo Neamúroagoi riniñíyi nání mipaxé imónaniginiri mipáwi yariñagía ²⁹ gapimané pirimíá imóniño —O émayí wo xegí yoí Pairatoyi riniñorini. O awa tñí e nání níwiapiri re uriniginini, "Omi pí xwiýá nání xwiýá mearaniro nimeámi bariñoi?" uríagi ³⁰ awa re urigíawixini, "Ámá ro íwí miyariño enánáyí, joxi tñe nání nimeámi baniri éwámani." uríagía ³¹ Pairato re uriniginini, "Sewaniñoyíne nimeámi nuro segí ñwí ikaxí rariñipi tñi xixeni xwiýá umearípoyi." uríagi Judayowa re urigíawixini, "Émáoyíne íwí yariñíyo opikípoiñiri siñwí neanarigíamani." urigíawixini. ³² Xwiýá Jisaso xámi re urinípi, "Nioni ninipikiríná e niniro nipikipiríná." urinípi xixeni imónini nání Judayowa Pairatomi xwiýá e urigíawixini. ³³ Pairato ámi gapimanowa wigí aní iwámi nipáwímáná "Jisaso obini." nuriri re uriniginini, "Joxi mixí ináyí Judayéáoxirani?" uríagi ³⁴ Jisaso re uriniginini, "Dixí diñí tñi rinirariñini? Wa riríagía rinirariñini?" uríagi ³⁵ Pairato re uriniginini, "Nioni dixí Judayé wonirani? Dixí gwí axíri imónigíáyí tñi apaxípániñí imónigíá xwéowa tñi joxi nirimeámi nibiro nioni tñí re riwáráoi. Joxi pí éagi nimeámi ribáoi?" uríagi ³⁶ Jisaso re uriniginini, "Ámá mixí ináyí nimóniro xwíá tño menweaarigíáyí yapí mimóniñini. Nioni xwíá tño dáníyí mixí ináyí imóníwiniñiri minirípeagíá enagi nání xwíá tño menweaarigíáyíñiñí mimóniñini. Mixí ináyí xwíá tño dání woni nimóniri siñwiriýí, gí Judayowa íá minixirípa oépoiñiri gí simiñí ninarigíáyí mixí niwipaxírini. E niririri aí mixí ináyí nioni imóniñápi xwíá tño dánímani." uríagi ³⁷ Pairato re uriniginini, "Ayináni 'Joxi mixí ináyí woxirini.' nimónarini." uríagi Jisaso re uriniginini, " 'Mixí ináyoxirini.' joxi xixeni nirariñini. Nioni nepaxiñí imóniñipi ámayo áwaní uríimiginiri gí ókí nixiriri xwíá tño nání biri enáriní. Ámá nepaxiñí imóniñipi xédarigíá giyí giyí nání nioni aríá niarigíárini." uríagi ³⁸ Pairato re uriniginini, "Nepaxiñí imóniñipi píriñi?" uriniginini.

Pairato "Anani yekwiroáripoyi." riñí nánirini.

E nurimo Judayé nání tñí e nání nipeyari re uriniginini, "O xwiýá meárinipaxé bi rariñagi aríá miwíni. ³⁹ E neri aí xwiogwí ayí ayo stá Aníñajo Neamúroagoi rariñíayi nání aiwá imixaríná ámá gwí ñweañí wo seawáriariñáriní. 'Judayenyá mixí ináyí imóniño oneawáriní.' riseaimónarini?" uríagi ⁴⁰ ayí xwamiání niwiéra nuro "Omi mineawáripáni. Barabasomi —O ámayá amipí pikiorariñí worini. Omi neawárii." nura ugíawixini.

19 Ayí Pairatomi e urariñagía nání porisowa Jisasomi nimeámi nuro sikwíá nearo ragí píri nuyikiárimáná ² ópiyá eniñiñí imóniñí wirí níkiyimáná mixí ináyí aminañwiniñí imóniñí miñíyo díkinarigíápa miñíyo udíkiáriro rapirapí ayíá riñí mixí ináyí yinarigíá wú nimearo omi uyíriro niyárimáná ³ xío tñí e anwi e uro "Ámináoxini, Judayé mixí ináyoxirini." uríro wé upikákwiro niyayimáná enáná ⁴ Pairato ámi nipeyari re uriniginini, "Aríá nípoi. 'Xwiýá meárinipaxé bi mirariñagi aríá niwiri nimeámi ríwiaparini?' oniai-wípoiñiri nimeámi íwiaparini." nuriri ⁵ Jisaso, ópiyá eniñiñí imóniñí udíkiáriro rapirapí ayíá riñí uyíriro éíto íwiapáná Pairato ámá e awí neaárimáná rogiáyo re uriniginini, "Ámá royo. Siñwí winípoi." uríagi ⁶ Apaxípániñí imónigíá xwéowa tñi aní ridiyowá yariñíwámi awí mearoarigíáwa tñi omi siñwí niwiniróná xwamiání niwiro "Íkiáyo yekwiroáripoyi. Íkiáyo yekwiroáripoyi." uríagía Pairato re uriniginini, "Nioni o xwiýá meárinipaxé bi mirariñagi aríá niwiri nání sewaniñoyíne nimeáa nuro yekwiroáripoyi." uríagi ⁷ Judayowa re urigíawixini, "O nání negí ñwí ikaxí eániñíyo dání bi rinini. Ayo dání 'Xe siñí ouni.' ripaxé mimónini. O 'Niaíwí Gorixoyáonirini.' riniñí enagi nání xe siñí ouniri siñwí winipaxé menini. Xe pikoí." uríagía ⁸ Pairato xwiýá api aríá niwiríná wáyí ámi bi tñi niwiniri ⁹ ámi gapimanowayá aniwámi nipáwiri Jisasomi yariñí re winiginini, "Joxi gimí dáníoxirini?" uríagi aí Jisaso xwiýá bi muriniginini. ¹⁰ Xwiýá bi murariñagi niwiniri nání re uriniginini, "Joxi xwiýá bi miniri riyariñini? 'O íkiáyo niyekwiroárirí níkwewárirí mepa epaxorini.' riniaiwariñini? Gí diñí tñi niriye-kwiroáriríná niriye-kwiroáripaxírini. Niriwáriríná niriwáripaxírini." uríagi ¹¹ Jisaso re uriniginini, "Erami ñweaño api xe oimóniri siñwí miraniña neri siñwiriýí, joxiyá diñí tñi wí e ripaxé imónimiriñí éímani. Ayináni sipí joxi nirípi xwé neri aiwi nioni joxi tñe nání niwiowárióyápi aga seáyi e imónini." uríagi ¹² Pairato aríá e niwiri nání omi wárimiriñí éyí Judayé xwamiání niwiayiro re urigíawixini, "Joxi ámá romi níkweari niwárirínáyí, émayínéyá mixí ináyí Sisao tñi níkwixiriri emeariñí woxi mimóniñini. Ámá go go xewaniño nání 'Mixí ináyonirini.' nirinirínáyí, Sisaomi

mamówáriminiri yariñí enjagi nání rariñini." urariñagía¹³ Pairato xwiýá api aría e niwiri nání Jisasomi nimeámi wá e nipeyari síñá tñi wá imixinije —Ayí Xibiruyí pñé tñi Gabatai riniñerini. E íkwianwí xwirixí numeríná éí ñweaarigíñami éí niñweari¹⁴ —Sía ayi Judayí Aníñajo Múroníyi nání aiwá imixárarigíáyirini. Ayimi sogwí rixa áwinimi ñweáminiri enáná Pairato re uriñiginini, "Siñwí winípoi. Segí mixí ináyo riworini." uríagi¹⁵ Judayí xwamiání re wigíawixini "Xe nimeáa xe nimeáa oúpoi. Nimeáa nuro íkíayo yekwiroáripoyi." urariñagía Pairato re uriñiginini, "Segí mixí ináyo 'Íkíayo oyekwiroárinini.' riseaimónarinini?" uríagi apaxípániñí imónigíá xwéowa re urigíawixini, "Negí mixí ináyí ámi wo menini. Émáýinéyá mixí ináyí Sisao eni negorini." uríagía¹⁶ Pairato Jisasomi oyekwiroáripoyiniri porisowami tñi wiowáriniginini.

Jisasomi yekwiroárigíá nánirini.

¹⁷ Jisasomi aní apimi dání niméra nuróná xewaniño íkíá yoxáipá xwanwí níkwónimi nuri wí e xwíá yoí bi Miñí Gixweái riniñe —Xibiruyí pñé Gorígotai riniñerini. E nirémoro¹⁸ e Jisasomi yekwiroárigíawixini. Niyekwiroáriróná Jisaso áwini e enáná ámá waú eni midimidáni yekwiroárigíawixini.

¹⁹ Pairato ríwamiñí bi re niriri neari yoxáipámi seáyi e práuriñiginini, "Nasareti dání Jisaso, Judayí mixí ináyorini." ríwamiñí e neari práuráagi²⁰ Jisasomi yekwiroárie aní apimi ná jfami mimóniñagi nání Judayí obaxí nipuróná ríwamiñípi —Api nearíná Xibiruyí pñé tñi eari Romiyí pñé tñi eari Girikiyí pñé tñi eari enípirini. Api íá roariñagía nání²¹ Apaxípániñí imónigíá seáyi e imónigíáwa Pairatomi re urigíawixini, "Joxi ríwamiñí re niriri meapani, 'Judayí mixí ináyorini.' niriri meapani. Sa re niriri eai, 'Xewaniño 'Judayí mixí ináyorini.' riniñorini.' niriri eai." uríagía aí²² Pairato re uriñiginini, "Nioni eáapi xe oeánini." uriñiginini.

²³ Porisowa Jisasomi rixa niyekwiroárimáná rapirapí amipí o yiniñipi yaní número biaú biaú nitiro nowani xixeni nimearo aí xegí soríá gwí bi mikiwéniñú —Ú nimixiríná axúni imixárigíúrini. ²⁴ Ú nání re rinigíawixini, "None maxepa oyaneyi. Áwini e nitimáná go go meaniríñeniñoiniri sárú oyaneyi." rinigíawixini. Bikwíyo xwiýá niriniri eániñí rípi, "Rapirapí nioni seáyi e yinariñáyí yaní niniro gí soríá meapíri nání go go meaniríñeniñoiniri sárú egíawixini." ²⁵ niriniri eániñípi xixeni imónini nání porisowa e egíawixini.

Jisasomi xiná tñi xinisimái tñi Kiripasomi xiepi Mariaí tñi Magidara dání Mariaí tñi íwa íkíá yoxáí Jisasomi yekwiroárininiñipámi anwí e rojáná²⁶ Jisaso xegí xiná e roñagi niwiniri wiepisariñí xío diñí sixí uyiño eni anwí e roñagi niwiniri xináimi re uriñiginini, "Ineyi, dixí íwo iworini." nirimáná²⁷ wiepisariñomi re uriñiginini,

"Dixí rinái iyirini." uríagi wiepisariño sía ayimi dání xegí aníyo nání píraniniñí numéra uriñiginini.

Jisaso pení nánirini.

²⁸ E nurárimo nijíá re nimóniríná "Xano e éwiniginiri niriniñipi rixa nipini yárfini." nijíá e nimóniríná Bikwíyo xío nání niriniri eániñí nipini xixeni oimóniri re riniginini, "Iniñí nání ninarini." ráná²⁹ sixí wainí mixí yariñípi magwí iníñí wá wenjagi nání wa írikwí bi nimearo iniñí wainí apimi igíá neámáná xisopíyi riniñí wegwíániñí imóniñíwámi nikiroárimáná xegí maní tñí e wimixíagi³⁰ Jisaso wainí mixí yariñípi ninimáná "Rixa piñwíngoi." niriri miñí warí niniri diñí niyámiga uriñiginini.

Porisowa Jisasomi miwíyo ayiñwí ikirogíá nánirini.

³¹ Sía Jisasomi yekwiroárigíáyi —Ayí aníñajo Judayo múroní nání aiwá amipí píraniniñí nimixiro tarigíáyirini. Ayi rixa sía óráná Sabaríá aga seáyi e imóniñíyi nimónini enjagi nání porisowa Jisasomi tñi awaúmi tñi awí menjweañáná sabaríá imóniniñiniri Judayí ámináowa nuro Pairatomi re urigíawixini, "Apaxí mé diñí simigwíá niyiniri opépoyiniri sikwíyo ení pírfi jeápoi. Nipéáná wigí warápi oyoaneyiniri ení pírfi jeápoi." uríagía³² porisowa nuro midimidáni yekwiroárigíwaúmi sikwíyo pírfi nijearo aí³³ Jisaso yekwiroárininiñe weníñí éíáyí winigíawixini. O rixa nipéagi niwiniro nání xegí sikwí pírfi mijeapa nero aí³⁴ porisí wo wákwirixá tñi ayiñwí ikiróáná axíná iniñí tñi ragí tñi íwiapiñiginini. ³⁵ Ámá Porisowa e yaríná siñwí winaroníoni áwaní niriríná xixeni aga nepa riníarini. Nioni rariñápi nijíá xixeni e nimóniri nání seyíne "Neparini." yaiwiro diñí ikwíro eírixiniri áwaní searariñini. ³⁶ Bikwíyo re niriniri eániñípi xixeni imónini nání porisowa omi e wigíawixini, "Xegí ení bi pírfi jeapírfíamani." ³⁷ Bikwíyo ámi bi re niriniri eániñípi, "Ayiñwí ikiroárigíomi siñwí winipírfíarini." riniñípi eni xixeni e imóniniñiginini.

Jisasomi xwíáyo weyárigíá nánirini.

³⁸ E niyárimáná enáná ámá wo —O Arimatia dání Josepoyi riniñorini. O Jisasoyá wiepisariñíyi wo aí Judayí ámináowami wáyí niwiri nání ínimi xidariñorini. O Pairato tñí e nání nuri "Jisaso piyo omeámini." uráná Pairato xe omeaniri siñwí winíagi o nuri piyomi xwíá weyáriminiri nání nimeámi úaná³⁹ ámá ámi wo —Xegí yoí Nikodimasoyi riniñorini. O xámi áríwiyimi Jisaso tñi xwiýá rinigííorini. O eni nibiri íkíá día biaú —Bi muríyi riniñípi tñi bi earosíyi riniñípi tñi apiaúrini. Apiaú xámi nawíni níá megíapiaú xegí saní 30 kiro imóniñípirini. Api tñi piyomi xópé oeminiri nimeámi nibiri⁴⁰ awaú piyomi nimeari Judayí wigí ámá piyí nitiríná yariñíapa rapirapíyo rígwirígwí niroríná íkíá

díá diñí naní eariñipi tñni xópé niyárimáná ⁴¹ nimeámi omiñí aṅwi e inñipi nání — Omiñí api Jisasomi yek-wiroárie dání aṅwi e enñipirini. Síñá óí sini ámá mi-tariñíyáyi tññipirini. Omiñí apimi nání nimeáa nuri ⁴² síá ayi Sabaríá nání Judayí amipí pírániñí nimixiro tariñíyáyi imóniñagi nání síñá óí aṅwi e inñiyimi nání nimeámi nuri e tiñísixini.

Jisaso wiápínimeañí nánirini.

20 Sadéyo wíá móniñími sini síá yiniñáná Magidara dání Mariaí síñá óiyimi Jisaso wenje nání nuri weniñí éyí winiñinigiñi. Síñá xwé óiyimi éí rárárinñiyo sini mipíróní rixa wí e wenjagi niwinimi ² aṅñi nuri Saimoni Pitaomi tñni wiepisiñí wío, xío diñí sixí uyiñomi tñni niwímeari re uriñinigiñi, “Ámináomi rixa nexwearo gimi ríá tñawixini? Newané majíarini.” uríagi ³ Pitaó tñni wiepisiñí wío tñni aṅí e píni niwiárimí xwáripáyo nání nuri ⁴ aṅaññi nuri wío Pitaomi nimúrori xwáripáyo xámi niremori ⁵ niriñkwíniñi inimi weniñí yáníyí winiñinigiñi. Rapirapí Jisasomi xopixopí róniñúni wenjagi niwiniri aiwi inimi mipáwí weniñí yaríñá ⁶ Saimoni Pitaó eni ríwíyo nibiri bíariwámíni éí nírómáná weniñí mé xwáripáyo inimi nipáwiri weniñí éyí winiñinigiñi. Rapirapí xopixopí róniñúni wenjagi niwiniri ⁷ rapirapí miñíyo xopixopí rogíú wíú tñni nawíni miwé xegí wí e níkíróniri wenjagi winaríñá ⁸ wiepisiñí wío, xámi xwáripáyo rémóo eni nipáwiri rapirapí e imóniñagi niwiniri “Neparini.” niyaiwiri diñí wikwíroniñinigiñi. ⁹ Iná awaú Bikwíyo Jisaso ámi xwáripáyo dání niwiápínimeañípi nání niriñiri eániñipi nání sini pírániñí diñí mimopa neri majíá neri nání ¹⁰ ámi egí aṅí e nání ugíisixini.

Magidara dání Mariaí Jisasomi siñwí winiñí nánirini.

¹¹ Mariaí xwáripá tññí e aṅwi e nírómáná ḡwí neari e neríñá xwáripáyo inimi niriñkwíniñi weniñí yáníyí winiñinigiñi. ¹² Jisaso tiñíe aṅñajé waú rapirapí apíá wenjé niyínimáná wío miñí tiñíámíni ḡweari wío sikwé tiñíámíni ḡweari enjagí wináná ¹³ awaú Mariaími re urigíisixini, “Ineyi, jíxi pí nání ḡwí eaariñini?” uríagi ¹ re uriñinigiñi, “Gí Ámináo nexweari tñe nání niíni majíá enjagi nání ḡwí eaariñini.” nurimáná ¹⁴ níkinimóniri weniñí éyí winiñinigiñi. Jisaso daiwo roñagi niwiniri aiwi mí miwómixiñinigiñi. ¹⁵ Mí miwómixíagi Jisaso re uriñinigiñi, “Ineyi, pí nání jíxi ḡwí eaariñini? Go nání píá yariñini?” uríagi Mariaí omiñí xiáwo niriñiri re uriñinigiñi, “Ápoxini, joxi piyomi nimeámi nuri wí e tírā oenwiriñí áwanjé nirei. Niíni nuri nimeari nimeámi umíni.” uríagi ¹⁶ Jisaso “Mariaíxini!” uríagi ¹ níkinimóniri Xibiruyí píñe tñni Rabonaiyi — Api “Nearéwapiyariñoxini.” niriñíñá rariñípiñiri. E uríagi ¹⁷ Jisaso re uriñinigiñi, “Nioni sini gí ápo tñe nání mipéyá enjagi nání jíxi íá minixepani. Jíxi nuri ámá

nioni gí niriñímeá imóniñíyáyo re urei, ‘O re riñoi, “Nioni gí ápo Gorixó tñe nání peyariñini. O seyíne eni segí ápo Gorixorini.” riñoi.’ urémeai.” uríagi ¹⁸ Magidara dání Mariaí nuri xegí wiepisiñíyo áwanjé re urémeañinigiñi, “Niíni Ámináomi rixa siñwí winíni. Xío niriñipi, ayí apirini. Ayí apirini.” nura uñinigiñi.

Xegí wiepisiñowa xómi siñwí winiñí nánirini.

¹⁹ Sadéyo síá axíyimi síápi tñni wiepisiñowa Judayí ámináowa nání wáyí nero nání aṅí wigí ḡweagíiwámi ówanjé xáwí niyárimáná ḡweañáná re enñinigiñi. Jisaso awami áwini e nírónapiri re uriñinigiñi, “‘Gorixoyá diñí tñni niwayiróniro onweápoi.’ nimónarini.” nurimáná re enñinigiñi. ²⁰ Wé niri ogíúkaú siwá wiri miwí wákwiríxá tñni ikirogíyáyi siwá wiri éagi wiepisiñowa Jisaso ámi siñí enjagi siñwí niwiniro nání diñí níá winaríñá ²¹ ámi re uriñinigiñi, “‘Soyíne Gorixoyá diñí tñni niwayiróniro onweápoi.’ nimónarini. Ápo nioni xwíá tñyo nirowaré-napiñípa nioni eni soyíne searowáranini.” nurimáná ²² awami pírámi imimí niwiowárirí re uriñinigiñi, “Kwíyí Gorixoyápi numimíniro api tñni nawíni emérixini. ²³ Soyíne ámá íwí yariñípi yokwarimí neríñáyí, ayí Gorixó eni yokwarimí wiirini. Soyíne yokwarimí miwi-ipa neríñáyí, ayí Gorixó eni yokwarimí miwiirini.” uriñinigiñi.

Tomaso Jisasomi siñwí winiñí nánirini.

²⁴ Wiepisiñowa wo, Tomaso — O wiepisiñí wé wúkaú sikwí waú imóniñíyáyo worini. Xegí yoí ámi bí Didimá-sorini. O miñweañáná wíá Jisaso wiwaníowamini wímeáñ enjagi nání ²⁵ Tomasomi re urigíawixini, “None Ámináomi rixa siñwí winíwini.” uríagiá aí o re uriñinigiñi, “Nioni wéyo niri ogíyáyo miwinipa eri niri ogíyáyo miwíximopa eri miwí wákwiríxá tñni ikirogíyáyi gí wé miwíximopa eri neríñáyí, diñí wí ‘Nepa orini.’ niyaiwiri wikwírómiméini.” uriñinigiñi. ²⁶ Síá wé wíumi dání waú wo nórimáná enjána ámi xegí wiepisiñowa aṅíyo inimi ḡweañáná Tomaso eni wíá tñni nerimeániro ḡweañáná Jisaso aṅí ówanjé niyárinñagi aiwi awami áwini e nírónapimáná re uriñinigiñi, “‘Gorixoyá diñí tñni niwayiróniro onweápoi.’ nimónarini.” nurimáná ²⁷ Tomasomi re uriñinigiñi, “Dixí wé símí re ninimixénapiri gí wéyo siñwí nanei. Dixí wé re ninimixénapiri gí miwíyo niwíximoi. Sini diñí minikwíró mepani. Aga diñí níkwírói.” uríagi ²⁸ Tomaso re uriñinigiñi, “Joxi gí Ámináoxirini. Gí Nwíáoxirini.” uríagi ²⁹ Jisaso re uriñinigiñi, “Joxi siñwí ninaniri nání rixa ‘Neparini.’ niyaiwiri diñí riniñkwíróini? Ámá nioni siñwí minanipa nero aí ‘Neparini.’ niyaiwiro diñí níkwíróyáyi yayí winiñíyirini.” uriñinigiñi.

“Bikwé ripi ámayé diñjé wikwírórixiniri eánini.” urinjé nánirini.

³⁰ Jisaso emimí ámi ayá wí wiepisariñowa siñwé anigíe dání enjé aí apí nání bikwé ripimi ríwamiñjé bi meánini. ³¹ E neri aí seyíné Jisasomi diñjé wikwíroro “O Kiraiso, áamá yeáyé neayimixemeanía nání Gorixoyá diñjé tñni aríowayá xwíá piaxéyo dání iwiaroníoyi rariñwáoríani?” wiaiwiro “Gorixoyá xewaxoríani?” wiaiwiro érixiniri ríwamiñjé ripi niriniri eánini. Omi diñjé niwikwírorinjépipimi dání diñjé niyiminjé imóninjépi tégíáyé imónírixiniri niriniri eánini.

Wiepisiñjé wé wíúmi dánjé waú ámi Jisasomi siñwé winigíá nánirini.

21 Jisaso e néisáná xegé wiepisiñowami ipí Taibiri-asiyi riniñjéwá —Xegé yoí bi Gaririyi riniñjéwáriní. Awá riwoñe ámi siñáni siwá niwiniríná ripi enjinigini. ² Saimoni Pitaos tñni Tomaso, Didimasoyi riniño tñni Gariri piropenisíyo añjé yoí Kena dánjé Nataniero tñni Sebediomi xewaxowau tñni wiepisiñjé ámi waú tñni awa nerimeániro nawíni niñwéaróná ³ Saimoni Pitaos re urinjiginini, “Nioni ubení ipíyo mamówárimí uméini.” uríagi awa re urigíawixini, “None eni joxi tñni waníwini.” nuriro nipeyero ewéyo niñixemoániro sía ayimí áríwiyimí peyí nání néra nuro aiwi simí egíawixini.

⁴ Rixa sogwé xemónapimíniri yariñjé tñni Jisaso nibiri ipí imañjépa tñni roñagi aiwi xegé wiepisiñowa omi mí miwómixé éagía ⁵ Jisaso re urinjiginini, “Niaíwíyíné, segé ubení mamówárarigíáyo peyí íá miminípa reñoi?” uráná awa “Oweoi.” uríagía ⁶ o re urinjiginini, “Ubení ewé námíni mamówáraná peyí bi mininínoi.” uríagi o rípi tñni xixeni yaríná re enjinigini. Peyí xwé obaxé ayá wí miníagi nání mimixeapaxé wimóninjiginini. ⁷ Mimixeapaxé wimóníagi wiepisiñjé Jisaso diñjé sixé uyiño Pitaomi re urinjiginini, “E nearío negé Ámináorini.” uríagi Saimoni Pitaos aría e niwiri Jisasomi xámi owímeáminiri xegé rapirapí seáyí e yínariñú —Ú niwirárimáná yariñjéurini. Ú nimeari niyínimáná ipíyo ni-mawiri xeamoniginini. ⁸ Ipíyo nimawiri xeamóagi aí wiepisiñjé wía ipí imañjépa tñnjé e añwi e sa 100 mita imónijagi nání ewépámi peyí ubení magwé miníñú ú tñni nimixeáa nibiro ⁹ imañjépámi niwíékínimearo weninjé éíáyé winigíawixini. Ríá nikeánimáná peyí bi ríkwamiñjéyo weri bisíkeríá bi eni weri enjagi winaríná ¹⁰ Jisaso re urinjiginini, “Peyí soyínéyá ubeníyo minípi bi nimeámi yapípoi.” uríagi ¹¹ Saimoni Pitaos ewéyo niñixemoániri ubení peyí magwé miníñú imañjépa tñe nání nimixeáa biñiginini. Peyí xwérixani 153 miníñagi aiwi ubení ú wí maríkiníñagi wininjiginini.

¹² Jisaso re urinjiginini, “Soyíné añwi e nibiro aiwá nípoi.” uríagi xegé wiepisiñowa omi rixa mí

niwómixiro “Negé Ámináorini.” niwiaiwiro nání wo yariñjé “Goxirini?” wipaxé mimónípa yaríná ¹³ Jisaso ríá wearíñe añwi e nuri bisíkeríá nimeari yanjé niwia nuri peyí eni axípi e niwia urinjiginini. ¹⁴ Jisaso xwáripáyo dání niwiápinimeámáná wiepisiñowami xámi biaú siwá niwinimáná ámi siwá wininjé bi apirini.

Pitaomi “Nioniyáyo píraninjé uméirixini.” urinjé nánirini.

¹⁵ Rixa aiwá ninimi Jisaso niwiápinimeari Saimoni Pitaomi re urinjiginini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diñjé sixé niniyiríná diñjé sixé áamá rowa niyigíapimi wíarí nimúrori riniyijini?” uríagi o re urinjiginini, “Oyi, Ámináoxini, nioni diñjé sixé risiñápi nání joxi nijíarini.” uríagi o re urinjiginini, “Sipisipí miá nimeríná aiwá wiarigíápa joxi áamá nioni tñámíni bíáyo axípi neri píraninjé uréwapiyírixini.” urinjiginini. ¹⁶ Jisaso ámi bi nuriri re urinjiginini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diñjé sixé riniyijini? Miniyinjé reñini?” uríagi o “Oyi, Ámináoxini, nioni diñjé sixé risiñápi nání joxi nijíarini.” uríagi Jisaso “Áamá sipisipí awí mearoarigíápa joxi axípi neri áamá nioni gí imónijéyo píraninjé uméirixini.” urinjiginini. ¹⁷ Jisaso ámi bi nuriri re urinjiginini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diñjé sixé riniyijini? Miniyinjé reñini?” uríagi Pitaos Jisaso rixa biaú bi “Joxi diñjé sixé riniyijini?” urípi nání diñjé sipí niwiniri re urinjiginini, “Ámináoxini, amipí nñni nání joxi nijíoxirini. Nioni diñjé sixé riyiñápi nání eni nijíoxirini.” uríagi Jisaso re urinjiginini, “Sipisipí aiwá wiarigíápa joxi eni áamá nioni niñdarigíáyo axípi neri píraninjé uréwapiyírixini. ¹⁸ Aga nepa rirariñini. Joxi sini íwé sikinjé neríná jiwaniñoxi arerixé niyíniri dixé simóníminí wagírini. E neri aí joxi rixa xweyanjé neríná dixé wé wúkaú wimixáná áamá wí gwé niñjiro joxi ‘Mupa oemini.’ yaiwariñimíni nimeáa rupiríarini.” urinjiginini. ¹⁹ Wiepisiñowa re oyai-wípoiñiri, “Pitaos peníápi nání ríá neararini? O e neri niñerinjépipimi dání seáyí e Gorixo imóninjépi nání siwá neainíaríani? Oyi.” oyaiwípoiñiri e urinjiginini. E nurimáná re urinjiginini, “Joxi niñxédei.” urinjiginini.

Jisaso wiepisiñjé xío diñjé sixé uyiño nání riñjépi nánirini.

²⁰ Pitaos nikinimóniri wiepisiñjé Jisaso diñjé sixé uyiño —O xámi nerimeánimáná aiwápi niniróná Jisaso tñámíni nikinimónauri yariñjé re wiñorini, “Ámináoxini, miyí rurino gorini?” urinjorini. O awáumi númi bariñagi niwiniri ²¹ Jisasomi re urinjiginini, “Ámináoxini, áamá romi eni pí wipíaríani?” uríagi ²² Jisaso re urinjiginini, “O nioni ámi añjénamí dání weapimíáiná nání xe ñweáwiniginiri ninimónirínáyé, ayé diñjé joxiyá menjagi nání pí nání nirariñini? Jiwaníñoxini sa niñxédei.” urinjiginini.

²³ Ayináni áamá Gorixoyá imónigíáyé ripi rinimegíarini, “Wiepisiñjé o wí niñpeníamani.” rinimegíá aiwi Jisaso “Joxi niñeríamani.” wí murí ripini urinjiginini, “O nioni

ámi weapimáíná nání xe ηweáwiniginiri nín-
imónirínáyí, ayí dñí joxiyá meηagi nání pí nání
nirariníni?" uriniginí. ²⁴ O Jisaso wiepísariñí Pitaomi e
urijorini. O amipí api nání áwaní niriri ríwamiñí
eajorini. Nene o nání nijíá re imóniwini, "O áwaní
riñípi nepáni rinini." nijíá e imóniwini.

²⁵ Amipí Jisaso eñí ámi obaxí ayá wí eni eηagi aiwi
nioni re nimónarini, "O eñípi nipiñi nání bikwíyo
ríwamiñí píraníñí nearínáyí, xwíá tío bikwí api
déropaxírini." nimónarini.

Wáí wurimeiarigíáwa

Ríwamiñí rípi, “Wáí wurimeiarigíáwa egíápiyi” riniñípi Ruko niriri eañípirini. O Jisasoyá wiepisagíyí womani. Judayí eni womani. Émáyi dokítá worini. Poro tñi Sairaso tñi émáyi añíyo wáí nurimeríná wirimeárogíforini. O Tiopirasos amípí wáí wurimeiarigíáwa Jisaso rixa añínami nání nipeyimáná eñáná egíápi nání nijjá oimóniri ríwamiñí rípi eañípirini. Ríwamiñí nearíná Tiopirasos re oyaiwiniri eañinigini, “Iwamíó ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyi sa Jerusaremi dání nimóniróná ayí Judayíni imónagíá aiwi Gorixo xíoyá kwíyípi sixí umímóáná añí apimi wáí nura neméfasáná e dání wáí nura numiro Samariayí añíyo nura neméfasáná ámi nuro émáyi añíyo eni nura neméfasáná eñáná émáyi obaxí eni Jisasoyá siyikí nimóga nuróná ayá wí nimóga nuro Judayo múrogíawixini.” oyaiwiniri ríwamiñí neari rípi eni oyaiwiniri, “Pitaomi tñi Poromi tñi eni Gorixo nurípearí eñí sixí weámixiñowaúrřani?” oyaiwiniri emimí amípí Jisaso eñpa Pitao xámi néra uñípi nání niriri eari ámi ríwíyo Poro néra uñípi nání niriri eari eñinigini.

1 Tiopirasoxini, ríwamiñí nioni xámi niriri eañápi, ayí Jisaso iwamíó eri wíwapiyiri eñípi tñí e dání sía xegí wáí wurimeiarigíáwami —Awa xío rí-peañowarini. Awami Gorixoyá kwíyíyo dání sekaxí nurimáná xío añínami nání peyiñí tñí e nání niriri eañápi. ³ O ríniñí nimeari niperi niwiápinimeámáná sía 40 nóra waríná awa “O ámi siñí ría ñweani?” oyai-wípoyniri ámi ámi siwá winayiri Gorixo ámá xíoyáyi xwioxíyo mimeámí neri umerñweanípi nání uréwapiyiri neríná awa sini ududí mé “Ayí orřani?” niyaiwiro niwipimónimáná eñáná re eñinigini. ⁴ Awami awí neaárimáná sekaxí re uríñinigini, “Ápo ‘Niseai-pimířari.’ seariñípi —Api, ayí nioni searáná soyíne aríá niarigíápirini. Api sini miseaímeapa eñáná añí Jerusaremi tñyo dání niwárimi mupa nero api nání weniñí nero ñweářixini. ⁵ Ayí rípi nánirini. Jono wayí niseameairíná iniigí tñi seameaiñí aiwi sini sía obaxí mórípa eñáná Gorixo xíoyá kwíyí tñi wayí seameainířari.” uríñinigini.

Jisaso añínami peyiñí nánirini.

⁶ Awa rixa awí neánimáná omi yariñí re wigíawixini, “Ámináoxini, eñíná negí wa mixí ináyí nimóniro negí neářawéyo umerñweaagíápa ríná dání joxi eni axípi mixí ináyí nimóniri Isirerene xwioxíyo mimeámí nineairi neamerñweanířari?” Yariñí e wíagíá ⁷ o re uríñinigini, “Sía seyíne yariñí niarigíápi nání parimoníayi —Ayí ápo Gorixo xío xegí néné tñyo nimóniriniřipimi dání niriri tagíyirini. Ayi nání seyíne nijjá imónipíři mimóniřagi nání áwaní searimiméini. ⁸ E neri aiwi rípi nání nijjá imónipíři nání áwaní searimíni. Kwíyí oyápi niseaímeari eñí sixí seaímixáná soyíne nioni seaímeañá míkoyíne nimóniro ámá Jerusaremi ñweagíáyo áwaní urimero ámá Judia piropenisíyo tñi Samaria piropenisíyo tñi ami ami

ñweagíáyo urimero ámá xwíá yoparí ikwíróniñími ñweagíáyo aí urimero éřixini.” ⁹ E nurárimáná awa sini siñwí winaríná o Gorixoyá diñí tñi nipeyiri wigí siñwí anigíe dání agwí bimi ainiñinigini. ¹⁰ Nipeyiri agwí bimi aínáná awa sini añínami siñwí anániñáná re eñinigini. Ámá rapirapí apíá wení yiniñíwaú awa tñí e nirónapiri ¹¹ re urigíisixini, “Gariri piropenisíyo dánoyíne, pí nání re éř nirómáná añínami weniñí yániñoi? Ámá o, Jisasoyi riniño seyíne tñe dání Gorixoyá diñí tñi añínami nání rixa nipeyiri aí soyíne siñwí winaríná peyířpa ámi axípi wepíniñířari.” urigíisixini.

Ámá womi Judaso nání wayíá urípeagíá nánirini.

¹² Awa díwí Oripiyi riniñípiimi —Api Jerusaremi dání añwi e eñípirini. Sabaríáyo Judayí ná jfami mupa nero aí Jerusaremi dání díwí miñí api tñí e nání anani wagíápirini. Apimi píni niwárimi nuro ¹³ rixa Jerusaremi nirémoro añí pákíkí seáyi émi miriniñiwámi —Iwá awa sá wearigíwářari. Iwámi nání waíwíyo nipeyiro páwigíawixini. Awa wigí yoř rowarini. Pitao tñi Jono tñi Jemiso tñi Adiruo tñi Piripo tñi Tomaso tñi Batoromuo tñi Matiyuo tñi Arípiasomi xewaxo Jemiso tñi Saimoni Sereto tñi Jemisomi xewaxo Judaso tñi awarini. ¹⁴ Ámá awa diñí ná bini tígíáwa nimóniro ámá wí ámi tiyí eni apixí wíwa tñi Jisasomi xinái Mariaí tñi Jisasomi xexirímeáowa tñi eni awa tñi nawíni awí neánayiro añí miñí Gorixomi xwíyá ririmí wiayaríná ¹⁵ sía wíyo ámá awí eáníyí níni ámá ¹⁶ “Gí nirixímeáyíne, eñíná mixí ináyí Depito kwíyí Gorixoyápiimi dání Judaso nání —O ámá ‘Jisasomi íá oxiraneyi.’ yaiwíáyo o tñí e nání nipemeámi uñorini. O nání niriri Bikwíyo eañípi surímá imónipaxí mimóniřagi nání amípí Judaso eñípi ayináni xixeni imóniřirini. ¹⁷ O none tñi nemerane yaníwá nání urí-

peañí enjagi nání o eni nearípeañíyí worini. ¹⁸ (O sipí wikárinjipimi dání nigwí meanjipi tñi xwíá bi bí nemáná e dání ná neániríná xegí agwíyo áwinimi naríkíniri agwí amipí nípini mixeánowiniginini. ¹⁹ Jerusaremi ηweagíáyí níní o e iníí nání aríá niwiro nání wigí píné tñi xwíá api yoí Akeridamayi —Yoí míkí ayí ámá niperi ragí xwíáyo puñí nánirini. Yoí e wírígíáriní.) ²⁰ “Xwiyíá rípi Bikwí Samiyi riniñyó niriniri eániñagi nání Judaso xío enjipi enjirini, ‘Anj oya yíwí imóníwiniginini. Ámá wí e miñweapa éfrixini.’ Xwiyíá api surímá imónipaxé mimóniñagi nání amipí Judaso enjipi xixeni imóniñirini. Xwiyíá ámi bi rípi Bikwí axíyo eni niriniri eánini, ‘O e nimóniri éwiniginiri rípeañipi ámá wo xe nimóniri éwiniginini.’ eániñagi nání ²¹ noneyá wo anipá imóniñáná ‘Ayí ananirini.’ rípacé menini. Ayináni ámá none Jisaso tñi emearíná íníná nawíni wagwáyí wo none tñi nawíni Jisaso wiápinimeañipi nání áwanj uraníwá nání aga orípeaaneyi. Ámá iwamíó Jono wayí nineameaia wage dání Jisaso xegí xanoyá diñj tñi anj-namí nání peyiñe nání o tñi emeagwáyí wo nání rariñini.” Pitao e uríagi ²³ ayí ámá waú nání —Wíó Josepi Basabasoyi riniñorini. Oyá yoí ámi bi Jasitasorini. Wíó Mataiasorini. Awaú nání re riniñawixini, “Ámá rowaú anani womi Judaso nání wayíá rípeapax-owaúrini.” niriniro ²⁴ Gorixomi yariñí niwiro re urigíawixini, “Ámináoxini, joxi ámá níní wigí xwioxíyo sipí tñi nañj tñi nání imóniñipi nijíoxi enjagi nání ámá awaú gímíni go joxi simóniñagi rípeáo siwá neaii. ²⁵ Jisaso awa wáí nurimeárixiniri nearípeaagi aí Judaso xío ‘Aniñj api oimónimíni.’ miwimóní píni niwiárirí xegí ‘Oumíni.’ wimónariñimíni ríxa úí enjagi nání joxi o nání wayíá oimóniri siñj rípeáo siwá neaii.” Yariñj e niwimáná ²⁶ Judayí wigí yariñjápá neróná “Rowaú gímíni go xixeni ayo imóniríenijoi?” niyaiwiro sárúniñj nero Mataiasomi wáí wurimeiarigíá wé wúkaú síkwí wo awa tñi axípi imónini nání siñomi kumixárigíawixini.

Kwíyípi Gorixomi diñj wikwíroarigíáyo wímeanjipi nánirini.

2 Sía Pedikosiya rariñjái —Sía ayi Judayí aiwá omiñj siñjyo dání míjápí Gorixomi yayí wianiro nání nimeáa nibiro peaxí tariñjáyirini. Sía ayi imóniñáná ámá Jisasomi diñj wikwíroarigíáyí anj wiwá axiwámi awí eániñáná re enjiginini. ² Anjnamí dání ríwipí xwéniñj iwí nira weapíyí anj ayí ηweagíiwámi niwámíni áríó inárininiginini. ³ Áríó inárinináná siñwé winíyáyí winigíawixini. Ríá ápiáwíniñj imóniñj bi aípí-nañwé néra nuri womini womini niñweaxa úagi xixe siñwé ainenigíawixini. ⁴ Siñwé e ainenaríná re enjiginini. Ayo niyoní Gorixo kwíyí xíoyápi ayá wí sixí umí-monjiginini. Sixí umímóáná kwíyípi wimixípi tñi xixeni

nero píné xegí wí wíniyí miripaxé imóniñjái ayí aí anani rípacé nimóniro nira ugíawixini.

⁵ Judayí wí —Ayí anj xwíá rírí nírímíni amí gímí ik-wíróniñyó xirigíáyirini. Gorixomi píraníñj oxí-daneyiniro aníñj miní yariñjáyirini. Ayí nibimimáná Jerusaremi uríniñjíná ríwipí xwéniñj iwí nira weapíñipi ínárini. ⁶ Iwí nira weapáná ámá xwé ayá wí epíroyí nero Jisasomi xídarigíáyí wigí aga píné xixegíni tñi nira wariñagíá aríá niwiro nání ududí nero ⁷ ayá niriwamóniro diñj síñj niweániro re riniñawixini, “Ámá aga píné xixegíni tñi rariñjá rowa nowani Gariri piropenisíyo dánj menirani? ⁸ Nowani e dánjowa enjagi aiwi arige nero negí aga píné oníná dání aríá niwia uñwá xixegíni tñi neararíná aríá niwia wariñwini? ⁹ Nene wiene Patiyá riniñwaéne wiene Midiyá riniñwaéne wiene Iramiyá riniñwaéne wiene Mesopotemia dánjene wiene Judia dánjene wiene Kapadosa dánjene wiene Podasi dánjene wiene Esia dánjene ¹⁰ wiene Pirigia dánjene wiene Pabiria dánjene wiene Isipi dánjene wiene Sairini tñjímíni Ribia piropenisíyo dánjene wiene Romí dánjene nene nibirane re uríniñwaéne —Wiene aga nepa Judayenerini. Wiene Judayí yariñjápí nixídirane nání nawíni imóniñwaénerini. ¹¹ Ámi wiene Kiriti dánjene wiene Arebia dánjenerini. E e dánjene aiwi nineneni wine wine awa amipí Gorixo enjíná enj neániri yagíyí nání nineariríná negí aga píné xixegíniyo dání rariñagíá aríá wariñwini.” E níríga nuróná ¹² ududí néra nuro ududí níkaríniro nání wí re níríga ugíawixini, “Pí neaímeani nání ríá yariñjoi?” níríga wariñagíá aiwi ¹³ wí riperirí niwiro re nira ugíawixini, “Awa wainí siñjipi xwé ninimáná papíkí nero nání rariñjoi.” nira ugíawixini.

Pitao Jisaso nání xwiyíá uríñj nánirini.

¹⁴ E nira waríná Pitao Jisasoyá wiepisagí wé wúkaú síkwí wo imóniñj wía tñi éí nírómáná enj tñi repiyí neri re uriniginini, “Gí Judia piropenisíyo dánjyíne tñi ámá amí amí dání nibiro Jerusaremi uríniñjái yíne tñi nioni repiyí seaiaríná píraníñj aríá ókiarí nimóniro none neaímeápi nání nijjá imónipoyi. ¹⁵ Ayí rípi nání searariñini. Agwi sini 9:00 a.m. ámá wainí xwapí minipa yariñjíná imóniñagi nání soyíné ámá nioni tñi re rogíá rowa nání yaiwariñjápí nepa papíkí nero mirariñjoi. ¹⁶ Awa yariñjápí, ayí enjíná wíá rókiamoagí Joeroyi riniñj níriri eaagí rípi, ayí apirini, ¹⁷ ‘Gorixo re rarini, “Sía yoparíyí tñjíná kwíyí nioniyápi tñi ámá níní wíyí wíyoní ayá wí sixí umímóáná segí niaíwí oxí tñi apixí tñi xwiyíá nioniyápi wíá urókiamoaro segí íwí sikíñjyí íkwíkwí yáriro segí xweyanjyí orinjá winiro epíríáriní. ¹⁸ Íná ámá wíyá xináiwániñj nimóniro omiñj wiariñjá oxowami tñi apixíwami tñi ayo aí gí kwíyípi tñi sixí umímóáná xwiyíá nioni nání wíá rókiamopíríáriní. ¹⁹ Nioniyá diñj tñi anj pírfyó dání ayá

riwamónipaxí imóniñíyí iniri xwíá rirími dání ekiyinjíyí iniri neríná re eníárini. Xwíárimí ragí puri ríá weri síñwiríá awímíñiñí imóniñí tiri yaríná ²⁰ aní piríyo sogwí sá yiniri emá ragí riñí imóniri eníárini. E nemáná enáná sá Ámináoni áamá niyoni mí ómómiximí wimíá nání seáyi e imóniñíyi pari-moníárini. ²¹ Ayi sini miparimopa enáná áamá diñí ninikwíroro 'Ámináoxini, yeáyí neayimixemeai.' níríá niyoni yeáyí uyimixemeámíárini." Gorixo e rarini.' wíá rókiamoagí Joero e níriri eaagípi áamá rowa yaríná seyíné axípi xixeni winariñoi.

²² "Gí Isireriyíné, xwiyíá nioni searimí ripi eni aríá nípoi. Nasreti dāñí Jisaso nání rariñini. O Gorixoyá diñí tñni emimí tñni ayá riwamónipaxí imóniñípi tñni amipí bi áamá mepaxí imóniñípi tñni néra uñípimi dání Gorixo siwá réniñí neaiñírini, 'O nioni nírípeari urowárenapiñáorini.' siwá éniñí neaiñírini. O seyíné tñni niñwearíná néra uñí api nípini nání seyíné niñá imóniñoi. ²³ Eníá Gorixo xewaniño 'Api neríñípimi dání áamá yeáyí uyimixemeámigini.' niyaiwiáriri ipi-moáríñipi tñni xixeni segí mañíyo dání omi áamá Gorixo nání diñí wí mimoarigíáyí yoxáípami ení noro niyek-wiroáiro pikigíawixini. ²⁴ Omi pikigíá aiwi piyípi omi aníñg gwíniñí yinipaxí meñagi nání Gorixo níkwearíñípimi dání siñí wimixáná ámi wiápinimeañinigini. ²⁵ Mixí ináyí Depito o nání níriri ríwamiñí re eaagípi nioni searariñápi tñni xixenirini, 'Ámináo nioni ñweañáé íníná ñweañagi winariñanigini. O nioni tññí e aqwi e niñweañagi nání óí bi emíámani. ²⁶ Ayináni gí xwioxíyo dání diñí níá nininiri yayí xwiyíáni rariñini. Apini maríái, gí wará urí epaxí riri "Nírini niyimíñí imónimíá nání nimixiníáraní? Oyi, e nimixiníáraní." niyaiwiri diñí nisikwímori ñweañini. ²⁷ Ayí ripi nánirini. Joxi diñí nioniyá piyíñí siwí tñámíni, Xedisiyi riniñí tñámíni niniwárimí onuniri miníí eri áamá joxi aníñg miní rixídariñáoni xwáripáyo dání piyí oeniri síñwí minaní eri eríá nání diñí nisikwímori ñweañini. ²⁸ Óí diñí niyimíñí imóniñípi íníná ñweámíá nányi joxi rixa siwá niñírini. Joxi diñí ninikikayoríná nioni tñni niñweariñoxíniñí imóniñagi nání diñí níá bi onimíápi mininí aga xwé nininiñoi.' Depito e ragíri. ²⁹ Gí áamáyíné 'Negí aríó Depito nání xwiyíá bi os-eareñwípémíni.' nimónarini. O nípéagi xwíá weyárigíó xwáripá sini jé ripinini. ³⁰ Ayináni eníná o wíá rókiamoaríñí wo imóniñagi nání re niyaiwiri 'Gorixo síñáyo dání "Dixí ráríawéyí wo mixí ináyí nimóniri joxi meñweariñípa axípi meñweaníárini." niriñoniríani?' niyaiwiri nání ³¹ ná ríwíyo imóniñápi nání niñá nimóniri Kiraiso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáó xwáripáyo dání wiápinimeaníápi nání riñírini. Xwiyíá o riñí ripi 'Joxi gí diñí piyíñí siwí tñámíni niniwárimí onuniri miníí eri xwáripáyo dání piyí oeniri síñwí minaní eri eríárini.' riñípi, ayí xío nání mirí Kiraiso nání riñírini. ³² Áamá Jisasoyi riniño Gorixoyá

diñí tñni xwáripáyo dání wiápinimeañípi nenení neañimeañí míkonerini. ³³ Ayináni o Gorixoyá diñí tñni xío tñámíni niñeyiri seáyi e o imóniñípi tñni xixeni nimóniri wé náúmíni niñweámáná xano xíoyá kwíyí 'Nioni áamáyo wimíárini.' ráriñípi wiagi o eni nene kwíyípi sixí neaimóagi nání seyíné ududí seainariñí ripi aríá neairo síñwí neanero yariñoi. ³⁴ Ayí ripi nání searariñini. Áamá anínamí nání peyiño, ayí Depitomani. Xewaniño re riñírini, 'Áminá Gorixo gí Ámináomi re uriñinigini, "Joxi gí wé náúmíni ñweai. ³⁵ Joxi mixí sianiro bñáyo xopirárí riwiimíáé nání síñwí naniri ñweáirixini." omi Gorixo e uriñírini.' Depito xewaniño e riñí enagi nání 'Anínamí nání peyiño, ayí omani.' yai-wipaxírini. ³⁶ Ayináni gí Isireriyí níní aga niñá ripi xixeni oimónípoi. Jisaso, seyíné íkíáyo yekwiroárigíó, o ayí anínamí nání peyiñorini. Gorixo o ámináo oimóniri wimixiri áamá yeáyí neayimixemeañá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáó oimóniri wimixiri eníri. Pitao e uriñinigini.

³⁷ Pitao e uraríná ayí aríá niwiro íkíniñí sipí niwiri nání Pitaomi tñni wáí wurimeiarigíá wíamí tñni re urigíawixini, "Nírixímeáoyíné, nene ari yaníwini?" uríagíá ³⁸ Pitao re uriñinigini, "Segí íwí yariñíyí ríwímíni nimamoro áamá níni 'Jisasi Kiraisomi diñí ríá wikwíroariñoi?' seaiaiwiñí nání wayí meápoi. E éáná Gorixo segí íwí yariñíyí yokwarimí niseaiiri xíoyá kwíyípi niseaiapiniñoi. ³⁹ Ayí ripi nánirini. Kwíyí eníná dání Gorixo 'Áamáyo waínini nání urowárenapiñáraní.' ráriñípi, ayí re roñwáoneni nání riñímani. Seyíné tñni segí niaíwí tñni áamá ná jíamí aní gimí ñweagíáyo —Áamá Gorixo xíoyá oimónípoiñiri wéyo íá umiríná gíyí gíyo —Ayo niyoni nání Gorixo e riñí enagi nání rariñini." uriñinigini.

⁴⁰ O xwiyíá ámi ayá wí tñni woákíké niwiri ení rirémixí niwía nuri re urayiniginini, "Xeaniñí áamá uyíniñí yariñíá tñyo wímeaníápi nene eni neañimeañiniri wáyí niseainiri Gorixo yeáyí oneayimixemeañiri kinimóníñirixini." urayiniginini. ⁴¹ Ayináni áamá Pitao rariñípi nání diñí níkwíroro "Ayí nepaxini." waiwííyí wayí nimearo nání sá ayimí Jisasomi xídariñíyí tñni áamá siñí ámi 3,000 kumixinárigíawixini. ⁴² Siñí kumixinárfáyí aníñí miní ripi néra ugíawixini. Wáí wurimeiarigíáwa uréwapiyaríná aríá wiayiro xixe arirá inayiro Jisaso penípi nání diñí wimoni nání aiwá nawíni nayiro Gorixomi xwiyíá ririmí wiayiro néra wagíáraní.

Jisasomi uxídariñíyí egíápi nánirini.

⁴³ Wáí wurimeiarigíáwa Gorixoyá diñí tñni emimí ayá wí ero ayá riwamónipaxí imóniñípi ayá wí ero yariñagíá nání áamá níni wáyí nero "Pí oépoiñiri ríá neaiwapiyariñoi?" niyaiwiro e yaríná ⁴⁴ Jisasomi diñí wikwíroarigíáyí níni níkwimixiníro nawíni nemero amipí wigí imóniñípi aí tñni rixa nawíni níxiriro ⁴⁵ wigí wo

amipí bi nání dǎwí ikeamóníagi niwinińńá wigí xwǎrání, amipírání, nigwí nání bí nero dǎwí ikeamóníomi arírá niwiro e néra wagíárini. ⁴⁶ Sǎ́ ayí ayo nawíni nemeróná anǎ́ ridiyowá yarigíiwámi awí neánayiro wigí wíniyí tǎni aiwá ninayiróná aiwá niniri niniro wikí tǎni bi onimiápi miní aga yayí seáyimi dání niniro ⁴⁷ Gorixomi yayí seáyí e numero e yaríńá ámá nǎni yayí niwinińi “Ayí nanǎ́ inaríńoi.” yaiwiagiárini. E yaríńá Áminá Gorixo sǎ́ ayí ayo ámá xíomi dǎńǎ́ wik-wǎróagíá nání yeáyí uyimixemeaaríńǎ́ xámi dǎńǎ́ wik-wǎrógíá wíniyí tǎni nawíni kumixagiárini.

Pitao sikwé iké enǎ́ womi nanǎ́ imixíńǎ́ nánirini.

3 Sǎ́ wiyimi 3:00 p.m. Judayí Gorixomi xwiyǎ́ ririmińi wiarigíńá Pitao tǎni Jono tǎni e yaniri nání anǎ́ ridiyowá yarigíiwámi nání yaríńá ² ámá wo —O siní xináiyá agwíyo dání sikwé iké enjorini. Sǎ́ ayí ayo xegí ámáyí omi ikwiarǎ́yo nǎ́timáná nimeámi nuro anǎ́ ridiyowá yarigíiwámi íwí Awiaxoi rinińǎ́yimi ńwirarayigíorini. Ámá anǎ́ ridiyowá yarigíiwámi páwiarigíáyo nigwé nání rixińǎ́ ourinińi óí ayimi ńwirarayigíorini. ³ O Pitao tǎni Jono tǎni anǎ́ ridiyowá yarigíiwámi páwianiri yarińagíi niwinińi awaúmi nigwé nání rixińǎ́ uraríńá ⁴ Pitao tǎni Jono tǎni omi sińwé agwé niwinińi Pitao re urińinigini, “Joxi sińwé yeaneí.” urǎ́agi ⁵ o “Nigwé bi niapaniri rarińǎ́i.” niyaiwiri sińwé winé-napǎ́agi aí ⁶ Pitao re urińinigini, “Nioni nigwé siripárani, gorírani, mayoni aiwi nioni xirińǎ́pini bi osiapimini. Enǎ́ sixí eáńǎ́ Nasareti dǎńǎ́ Jisasi Kiraisoyáyo dání joxi anani nanǎ́ imónipaxí enjagi nání ‘Niwiápinimeari anǎ́ ei.’ rirarińǎ́i.” nuriri ⁷ xegí wé náumini íá nixirińi mǎ́ey-oáńá siní mé re enjigini. Xegí sikwé sosǎ́piaú tǎni xómińǎ́piaú tǎni rixa siwǎ́ niyiri re enjigini. ⁸ Enǎ́ tǎni niwiápinimeari píraníńǎ́ éí nírómáná iwamíó anǎ́ neri awaú tǎni nawíni anǎ́ ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri ni-mawiri nimawiri nixeamóa nemeríńá Gorixomi yayí seáyimi dání niméra unjigini. ⁹ Ámá nǎni o anǎ́ emerí Gorixomi yayí seáyimi dání umeri yarińagí sińwé niwinińi ¹⁰ omi rixa mí niwómixiro “Ámá anǎ́ íwí Awiaxoi rinińǎ́yimi nińweari nigwé nání rixińǎ́ neararińo ayí ro orini.” niyaiwiro nání “Aríge neri nanǎ́ rǎ́a imónińoi?” niyaiwiro ududí bi onimiápi mé o imóníipi nání dǎńǎ́ niyága ugíawixini.

Pitao anǎ́ ridiyowá yarigíiwámi dání urińǎ́ nánirini.

¹¹ Omi nanǎ́ wimixíagíi nání Pitaomi tǎni Jonomi tǎni nimakíkiyiri anǎ́ wiámíó Soromonoyá rinińǎ́pimi rońńá ámá nǎni mǎ́ri nibimiro ududí ikárinaríńá ¹² Pitao ámáyí e yarińagíá niwinińi nání niwiápinimeari re urińinigini, “Gí Isireriyíńé, pí nání ududí ayá wí nikáriniro sińwé agwé yeanaríńoi? ‘Egí enǎ́ sixí eáńǎ́yo dánírání, siwé wé rónińǎ́ yarigíipimi dánírání, omi nanǎ́ wimixíagíi anǎ́ yarini.’ riyeaiaiwiarińoi? Oweo!” ¹³ Njwǎ́

negí aríowa Ebiríamo tǎni Aisako tǎni Jekopo tǎni awayáomi xewaxo Jisaso ámi seáyí e oimóniri wimixarini. O seyíńé émáyí opikípoyiniri wiowáráná Pairato ‘Jisaso íwí bi méé enjagi nání gwí niwíkweari owárimini.’ wimóníagi aí seyíńé Pairatoyá sińwíyo dání rǎ́wí umogíorini. ¹⁴ Ámá aga wé rónińorini. Siyikwé bi mǎ́nińorini. Omi seyíńé rǎ́wí numero ámá pikíxwiríó yarińǎ́ wo nání ‘Neawárii.’ urińǎ́wixini. ¹⁵ Seyíńé dǎńǎ́ niyimińǎ́ mǎ́ki ikińǎ́pi xiáwomi nipikiro tǎ́agíá aiwi Gorixoyá dǎńǎ́yo dání xwáripáyo dání niwiápinimeari neáimeanǎ́ mǎ́kone wawirini. ¹⁶ Jisasomi yawawi dǎńǎ́ wikwíroarigwíipimi dání ámá sikwé iké enǎ́ ro —O seyíńé sińwé winiro nińǎ́ imóniro egíorini. O apimi dání rixa sikwé siwǎ́ yinǎ́. Oyi, yawawi Jisasomi dǎńǎ́ niwíkwírorai éwí enjagi nání ámá ro segí sińwíyo dání rixa nanǎ́ nimóniri sixí kwíyíńǎ́ ońoi. ¹⁷ Ai nirińǎ́imeáyíńé, nioni nińǎ́rání. ‘Seyíńé Jisasomi rǎ́wí nomoróná majǎ́a nero “Gorixo uowárenapińorǎ́ni?” miyaiwí wiaríńá segí áminá seameńweagíáyí ení axípi wigíárini.’ nimónarini. ¹⁸ E neri aiwi xwiyǎ́ eníńá Gorixo xegí wǎ́a róki-amoagíáwayá manǎ́yo dání ámá nene yeáyí neayimix-emeañá nání xwǎ́ piaxíyo dání iwiaroníoyi rarińwáó nání re ragípi, ‘O rinińǎ́ nimeari penǎ́rání.’ ragípi, apí seyíńé wikárigíápimi dání xixeni imónińǎ́rini. ¹⁹ Ayináni Gorixo seyíńé segí íwí egíápi yokwarimí oneaiiniri nání dǎńǎ́ sipí niseairi rǎ́wimini nimamoro xío tǎ́amini kinimónípoi. Gorixo ámi Jisasomi —O aríowayá xwǎ́ piaxíyo dání iwiaroníoyi rarińwáó, nene yeáyí neayimixemeañá nání urípeanorini. Omi nene nání ámi neawárenapiyiri dǎńǎ́ sixí neamímori enǎ́yi parimówiniginińi nání segí íwí egíápi rǎ́wimini ni-mamoro xío tǎ́amini kinimónípoi. ²¹ O xegí dǎńǎ́ tǎni ámi waíńi waíńá weapipaxí menini. Gorixo amipí sińǎ́ bi imixińǎ́yí nání —Ayi eníńá dání xegí wǎ́a róki-amoagíáwayá manǎ́yo dání ragíyirini. Ayi nání siní anǎ́-nami weníńǎ́ neri ńweani. ²² Moseso o nání nirińǎ́a re ragí enjagi nání rarińǎ́i, ‘Arírá seainǎ́a nání Áminá Gorixoyá dǎńǎ́ tǎni segí imónińǎ́yí wo wǎ́a rókiamoaríńǎ́ nioníńǎ́yí nimóniri iwiaroníarini. Amipí o searǎ́ nǎni seyíńé arǎ́a niwiro xixeni éirixini. ²³ Ámá wǎ́a róki-amoaríńǎ́ imóníomi arǎ́a miwǎ́áyí siní wigí Isireri wíniyí tǎni nawíni nikumixinińo ńweapírixinińi Gorixo ámá ayí ayo niyoni emí pipikímí enǎ́rání.’ Moseso e ragí enjagi nání rarińǎ́i. ²⁴ Gorixoyá wǎ́a rókiamoagíá nowani, Samueroyi rinińo wurińǎ́e dání oyá rǎ́wíyo dání niwuriya bigíáwa ení amipí Jisaso sǎ́a nene ńweanǎ́wá ríńá enǎ́pi nání ragíá enjagi nání segí íwí yarigíápi rǎ́wimini mamópoi. ²⁵ Xwiyǎ́ Gorixoyá wǎ́a róki-amoagíáwa niwuriya bagíápi tǎni xwiyǎ́ Gorixo xewanińo negí aríowami nuriríńá Arío Ebiríamomi sími-manǎ́yo dání ‘Dixí iyí axípami dání ámá gwé wirí wirí nǎni xwǎ́a tǎ́yo ńweagíáyo píraníńǎ́ wimiximíarini.’ réroaragípi tǎni apiaú, ayí seyíńé nání rinińagí nání rarińǎ́i. ²⁶ Gorixo xegí xewaxomi nurípearí nuowáre-

napiríná niyínéni pírániḡí seaimixiniápipimi dání segí uyíniḡ yarigíápi píni niwiárimí kikiáá éérixiniri nurípeari xámi seyíné tíḡí e náni urowárenapiḡí eḡagi náni rariḡini.” urinḡinigiḡi.

Pitaomi tíni Jonomi tíni gwi yigíá nánirini.

4 Awaú ámá ayo sini uraríná apaxípániḡí imónigíá wa tíni aḡí ridiyowá yarigíáwámi awí mearoarigíáyo seáyi e imóniḡo tíni Sajusiowa tíni awa nibiḡo awaú nuréwapiyiri “Jisaso wiápínimeanḡí náni ámá níni eni wiápínimeapírírini.” urariḡagi aríá wíá eḡagi náni wigí xwioxíyo dání diḡí ríá ápiáwíniḡí niwóroa nuro ³ áá níxiriḡo rixa sáá eḡagi náni wíáriná xwirixí uméwaniginiḡi gwi aḡíyo ḡwirárigíawixini. ⁴ E éagíá aiwi Pitaó uraríná aríá wíááyi obaxí wí Jisasomi diḡí wikwírogíawixini. Sáá ayi diḡí wikwíróááyi ámá xámi diḡí wikwírogíáyi tíni níkumixinimáná oxí níni 5,000 imóniḡinigiḡi.

Pitaomi tíni Jonomi tíni xwirixí umegíá nánirini.

⁵ Sá wegíáwa wíá tíni Judayí wigí umerḡweagíáwa tíni ámináowa tíni ḡwí ikaxí eániḡipi mewegíáwa tíni Jerusaremiyo awí neániróná ⁶ apaxípániḡí imónigíáyo seáyi e wimóniḡo —O Anasoyi rininḡorini. O tíni oyá ámá axíḡwíowa Kaiapaso tíni Jono tíni Arekisadao tíni agwiówa eni awí eániáwa tíni awí neániḡo ḡweanáná ⁷ Pitaomi tíni Jonomi tíni gwi aḡíyo dání nimeámi nibiḡo awí eániḡíáyo áwini e éí uráráná yariḡí re wigíawixini, “Sikwí iké eḡomi pírániḡí niwimixiríná arige wíírini? Pí eḡí eániḡipimi dánirani, yoí goyápimi dánirani, neríná awagwí ééipi ééírini?” uríagíá ⁸ Pitaó kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniḡagi náni niwiápínimeari re urinḡinigiḡi, “Isirerene neamerḡweagíoyíné tíni negí ámináoyíné tíni ⁹ yawawi sikwí iké eḡí romi naḡí imixíwíipi arige neri naḡí imixííraniḡí agwi níḡá imónaniḡo náni yariḡí yeaiariḡagi náni ¹⁰ api náni soyíné níḡá xixeni imónipíri náni áwanḡí bi osearimini. Ámá naḡí imóní re éí roḡí ro yawawi Nasareti dánḡí Jisasi Kiraisomi dání —Omi Isirerene ríwí umóáná íkíáyo yekwíroáragíá aiwi Gorixo ámi siḡí wimixíagi náni wiápínimeanḡorini. Omi dání ámá ro naḡí imóníirini. ¹¹ ‘O goríani?’ miyaiwipa époi. Bikwíyo niriḡiri eániḡipi tíni xixeni sḡḡá aḡí mirariḡíoyíné ‘Sipíorini.’ niriḡi emi mogíó Gorixo nimeari aḡí xío mirariḡiwámi iwamíó nitiwayirori eḡo, ayí ná woni onirini. ¹² Ámá nene yeáyi neayimixemeapaxí imóniḡí ámi wo menini. Gorixo ámá nene yeáyi neayimixemeapaxí imóniḡo náni nineariríná ámá níni xwíá riri nírimini ḡweagíáyo aiwi yoí ámi wo náni niriḡi neariḡímani. Ayí ná woni onirini.” urinḡinigiḡi.

¹³ Xwirixí umerigíáwa Pitaó tíni Jono tíni masisáá bi miwí rariḡagi niwíniḡóná awaú sikuríá megíáwa aga kinixowá eḡagi náni níḡá nimóniḡo náni ududí nero

“Awaú arige neri níḡá awaú rariḡípi imónigíírani?” niyaiwiróná rixa siḡwí mí niwómixiḡo re yaiwigíawixini, “Awaú Jisaso tíni emeagíwaúrani?” niyaiwiḡo ¹⁴ ámá sikwí iké eḡí naḡí imóní awaú tíni nawíni roḡagi náni ámi xwiýáá bi muripaxí imónigíawixini. ¹⁵ E neri aiwi awaúmi sekaxí “Awagwí xwirixí eameariḡwá re píni niwiárimí bíariwámíni bi ḡweápiyi.” nurimáná wigípi xwiýáá nimixiḡo ¹⁶ re rinigíawixini, “None awaúmi pí wianíwini? Ámá oxí apixí níni Jerusaremi re ḡweagíáyi emimí seáyi e imóniḡí ééipi náni rixa níḡá imóniḡoi. Ayináni none wí ‘Awaú méíirini.’ uripaxí mimóniḡagi aiwi ¹⁷ xwiýáá awaú rariḡípi ámi sini bi tíni niriḡa nuro ámá níni rinimepíriniḡi awaúmi íkwairirí niwirane ‘Awagwí ámi aríki bi tíni ámá Jisasoyi rininḡo náni muréwapiyipa eri xwiýáá muripa eri épiyi.’ ouraneyi.” niriḡiḡo ¹⁸ “Awaú ámi obípiyi.” niriḡimáná ḡwí ikaxí re urigíawixini, “Awagwí ámi aríki bi tíni Jisaso náni muréwapiyipa eri xwiýáá muripa eri épiyi.” uríagíá aiwi ¹⁹ Pitaó tíni Jono tíni re urigíisixini, “Gímini ḡipi Gorixoyá siḡwíyo dání xixeni ríá imóniḡi? Yawawi Gorixo yeariḡipi níxídirai neríná ‘Awaú Gorixoyá siḡwíyo dání naḡí yariḡi.’ riseaimónarini? O yeariḡipi mé soyíné yeararigíápi níxídirai neríná ‘Awaú Gorixoyá siḡwíyo dání naḡí yariḡi.’ riseaimónarini? Sewaniḡoyíné diḡí nimoro rípoi. ²⁰ Ayí rípi náni rariḡwí. Yawawi winigwípi tíni aríá wigwípi tíni wí píni niwiárimí miripaxí meḡagi náni rariḡwí.” uríagíá ²¹ awa iwanḡí mépepaxí imóniḡipi náni píá nimeḡiniḡo náni ámi íkwairirí bi tíni niwia núfasáná ámá níni awaú ééipi náni Gorixomi yayí seáyiḡi umerariḡagi náni awaúmi sa wárigíawixini. ²² Ámá emimí neri naḡí imixíó, o xegí xwiogwí rixa 40 nimúrori ámináo eḡagi náni ámá níni Gorixomi yayí seáyiḡi numéra ugíawixini.

Gorixomi xwiýáá ririmí wigíá nánirini.

²³ Xwirixí umerigíáwa awaúmi wáraná awaú egí níkumixiniḡo yarigíáyi tíḡí e náni nuri apaxípániḡí imónigíáá xwéowa tíni wigíá Judayí ámináowa tíni uríá nípiḡi náni repiyí niwia úagí ²⁴ ayí aríá e niwimáná diḡí ná bini tíḡíáyi nimóniḡo Gorixomi xwiýáá ririmí niwiḡo re urigíawixini, “Ámináoxini, joxi aḡína tíni xwíáá riri rawirawá tíni imixiri amipi níni ayo niyoni yariḡipi imixiri eḡoxirini. ²⁵ Xwiýáá joxiyá rípi dixí kwíyípipimi dání negí aríó Depito —O dixí rináiniḡí nimóniḡi omiḡí si-iagorini. O niriḡi Bikwíyo ríwaminiḡí re eanḡirini, ‘Émáyi pí náni mixí ríá ápiáwí niweríniḡí imónigíawixini? Pí náni wigíá surímá imóniḡápi náni ipimoárigíawixini? ²⁶ Áminá Gorixomi tíni ámá xíoyá diḡí tíni xiáwowayá xwíá piáxiyo dání niwiarori yeáyi uyimixemeáwiniginiḡi urípeanḡomi tíni awaúmi mixí ináyi xwíáá tíyo dánḡí tíni ámáyo umerḡweagíáwa tíni mixí wianiḡo náni mixí épiḡmixamoro xopiráá wianiḡo náni awí neániḡo egíawixini.’ Depito dixí kwíyípi tíni e niriḡi eanḡirini. ²⁷ Api tíni

xixeni aní ripimi dání mixí ináyí Xeroto tñi gapimaní Podiasi Pairato tñi émáyí ámi wa tñi negí Isireriyí tñi dixí riwaxo Jisasomi —O dixí rináinijí nimóniri si-iarinorini. Siyikwí bi míninorini. Omi xopirárí wianiro nání awí eánigíawixini. ²⁸ E neri aiwi joxi majjá imóninípi yaniro nání awí reánigíawixini? Oweoi, sa Gorixoxi enjína enj neániríná pí pí e érixiniri ipi-moáragípi yaniro nání awí eánigíawixini.

²⁹ Ámináoxini, agwi joxi awa ikwairirí nineairo nearíapimi dijí kikayoi. Nene dixí rináíwanéinjí nimónirane siarijwaéne dixí enj eanijíyo dání simixí tígíáyo píraninjí wimixirane dixí riwaxo Jiaso, siyikwí míninomi dání emimí bi tñi ayá riwamónipaxí bi tñi wíwapiyirane neríná ayá igigí mé xwiýá joxiyápi xixeni uraníwá nání enj sixí bi neaeámixei.” ³¹ Gorixomi xwiýá e nurimáná enjána re enjinigini. Anj ayí awí neániro ηweagíwá sirí nuga unjinigini. Sirí nuga waríná kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniñinigini. Ayá wí sixí wíniñáná xwiýá Gorixoyápi ayá bi mé xixeni nuréwapiya ugíawixini.

Jisasoyá siyikí imónigíáyí xixe nínowiayí inigíá nánirini.

³² Ámá Jisasomi dijí niwikwíro axépi imónigíáyí dijí xixegíni bi bi mimó axépi ni móa nuróná re yayagíárini. Wigíyí wo xegí amipí bi enjána “Ayí aga nigínirini. Negí imóniníyí womi arirá niwiríná api wipaxí menini.” yaiwiagíámani. “Wone wone negí amipí, ayí nineneniyáninjí imónini.” yaiwiagíárini. ³³ E nero wáí wurimeiarigíáwa enj sixí eáninjí Gorixo imóninípi ámáyo siwá niwiríná Jiaso xwáripáyo dání niwíapínimeámi emearinagí siñwí winarogíápi nání repiyí wiyaríná Gorixo nanj ayá wí niwikára unjinigini. ³⁴ Ayí ripi nánirini. Wigíyí wí amipí bi nání aninjí dñwí nkeamóga warinagíá siñwí miwinipa yagíárini. Xwá tñi anj tñi surímá enjipi tígíáyí nigwí nání bí nero nigwí xéípi nimeámi nibiro ³⁵ wáí wurimeiarigíáwami míni wíáná awa wigí wí dñwí ikeamónarigíáyo wipaxépi tñi xixeni nanj niwia wagíárini. ³⁶ E néra nuróná wigí wo Josepoyi rininjo —O Judayí aiwi xiáweyí Ripaiyí enjagi nání siyikí Ripaiyí worini. Pirinwí Saipirasi dání xirinorini. Wáí wurimeiarigíáwa yoí siñj bi Banabaso —Yoí míkí ayí enj rirémixí yarinjo enjagi nánirini. Yoí e wírigíorini. ³⁷ O eni xwá surímá bi tñinorini. Api bí nemáná nigwí xéípi nimeámi nibiri wáí wurimeiarigíáwa negí uyípeayíyo nanj owípoyniri míni winjinigini.

Ananiaso tñi Sapairá tñi xiapíxiagwí ayaú nánirini.

5 Ámá wo xegí yoí Ananiasoyi rininjo tñi xiepi xegí yoí Sapairáyi rininjí tñi egí xwá surímá bi ámáyo nigwí nání bí neri ² xiagwo xiepi nijjá imónináná nigwí xéí bi xegí yumíi nitimáná bi wáí wurimeiarigíáwa “Nigwí xéíi nipini api neaiaparini.” oyaiwípoyniri

nimeámi nuri míni wíagi aiwi ³ Pitao re urinjinigini, “Ananiasoxini, Obo xío wimónarinjipi oeniri dijí rixixéroxini, pí nání kwíyí Gorixoyápi yapí wíwapiy-iminiri xwá bí neríná nigwí xéípi bi dixí píni nitimáná bini neaiaparini? ⁴ Sini bí mepa neríná dixí mimóninípirani? Xwá api bi neríná nigwí xéípi dixí dijí tñi pí pí ‘Oemini.’ nisimóniríná anani mepaxépirani? E nimóniri aí joxi pí nání dijí ínimi nikwírónimáná ‘Wáí wurimeiarigíáwami yapí owíwapiy-imini.’ yaiwíniñigini? Yapí joxi neaiwapiyiminiri éípi, ayí ámáone maríái, Gorixomi wíwapiyiminiri éiniginí.” uríagi ⁵ Ananiaso xwiýá api aría niwimáná re enjinigini. Xwíáyo nipierori dijí niyámiga unjinigini. Dijí niyámiga úáná ámá o éípi nání aría wííáyí níni wáyí nikáriga ugíawixini. ⁶ O dijí niyámiga nuri piyí wenjagi íwí sikiñowa niwíapínimearo rapirapí tñi wowí nero nimeámi nuro xwá weyárigíawixini.

⁷ Ananiasomi xiepi xegí wí e sepiá bi onimiápi niñweanísáná xegí xiagwomi winípi nání sini majíi nimóniríná Pitao tñj e nání nibiri páwíáná ⁸ o re urinjinigini, “Nigwí xwá bí neríná xéípi nipinipi, ayí ripi apirani? Jíxi nirei.” uríagi “Ayí ripi apirini.” uráná ⁹ Pitao re urinjinigini, “Ayagwí pí nání ‘Kwíyí Ámináoyápi enj eáninípiraniri yapí niwíwapiyirai iwamíó owíwapiyaiyi.’ riníisixini? Ámá dixí ragwo xwá weyáíáwa rixa íwí e riwa rónapinjo. Jíxi eni xwá riweyáripiri nimeámi rupíráoi.” uráná re enjinigini. ¹⁰ Í eni Pitaoyá sikwí tñj e nipierori dijí niyámiga unjinigini. Dijí niyámiga úagi íwí sikiñowa niwíapíro í piyí wenjagi niwiniro nimeámi nipeyaro xegí oxo xwá weyáíe midáninjí e xwá weyárigíawixini. ¹¹ E éáná Jisasoyá siyikí imónigíáyí níni tñi ayaúmi wímeáípi nání aría wíá giyí giyí tñi wáyí nikáriga wagíárini.

Wáí wurimeiarigíáwa emimí xixegíni ayá wí egíá nánirini.

¹² Wáí wurimeiarigíáwa ámá wigí tñámini mimónigíáyí tñe nimeríná emimí tñi ayá riwamónipaxí imóninjí tñi néra nuro axépi nawíni nimóniro anj ridiyowá yarigíiwámi ínimi awí neániríná anj wiámíó Soromonoyá rininípi awí neániro yayíagíá aiwi ¹³ Jisasomi dijí miwikwíroarigíáyí wáyí nero nání “Awa tñi awí bi oeánaneyi.” miyaiwipa yagíárini. E nero aí awa nání xwiýá níríróná “Ámá nanjowarini.” ragíárini. ¹⁴ Ámá ámi ayá wí ayá wí Ámináomi dijí wikwíróáyí oxí tñi apixí tñi íníná síá ayí ayo wí tñi wí tñi kumixi-nayigíárini. ¹⁵ Ámá emimí wáí wurimeiarigíáwa néra warigíápi siñwí niwiniro nání “Negí ámá simixíyo Pitaoyá onapámigí eni aí wíáná nanj imónipíráoi.” niyaiwiro wigí ámá simixí yarigíáyí nimeámi nuro óé e Pitao nipuríná onapámigí inipaxímimi ikwianjwíyo wíráragíárini. ¹⁶ Ámá Jerusaremi tñj e anj míni míni ikwíróninjío ηweagíáyí eni wigí ámá simixí xixegíni

tígíáyí t́ni imíó xixéronj́yí t́ni nimeámi wáí wurimeiarigíáwa t́nj́ e nání bímíáná píránínj́ imimixímí wiagíárini.

Wáí wurimeiarigíáwami xeanij́ wigíá nánirini.

¹⁷ Apaxípánínj́ imónigíáyo seáyi e wimóniño t́ni xegí níkumixiniri emearigíáwa t́ni —Awa xegí gwí mónigíáwa Sajusiyi rinigíáwarini. Awa t́ni wáí wurimeiarigíáwami sipí diñj́ bi onimiápi miwíaiwí aga sipí diñj́ xwé ayá wí niwíaiwiro nání niwiápinimearo re egíawixini. ¹⁸ Awami íá nixero gwí anj́yo njwirárigíawixini. ¹⁹ Gwí anj́yo njwiráragíá aiwi áriwiyimi Ámináoyá anj́nájé wo niweapiri gwí anj́yo ówanj́ níkwiri awami nimixeámi níwiapiri re uriñinigini, ²⁰ “Soyíné nuro anj́ ridiyowá yarigíiwámi éí nírómáná ámá e rówapigíáyo xwiýá ámá diñj́ niyiminj́ imónipiri nání riniñj́ nipini nání uréwapiyipoyi.” uríagí ²¹ aríá niwimowa nuro wíá nóga warinj́ t́ni anj́ ridiyowá yarigíiwámi nipáwiro ámá éí rówapigíáyo uréwapiyaríná apaxípánínj́ imónigíáyo seáyi e wimóniño t́ni xegí níkumixiniri emearigíáwa t́ni awí neánimáná negí Isireriyí meba parimení imónigíá nowani t́ni xwiýá oimixaneyiniro nání “Eini.” nuriro rixa awí neánárímáná anj́ ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíá wa wáí wurimeiarigíáwami wirímiaupiri nání gwí anj́yo nání uowáríagíá aiwi ²² gwí anj́yo níremoríná awa nání pía nimeginiro ámi Judayí mebaowa awí eánigíe nání nibiro repiyí niwiro ²³ re urigíawixini, “Gwí anj́yo níremómáná ówanj́ sini xaíwí yáriniri awí mearoarigíáwa íwí t́nj́ e awí roro enagíá niwinirane aí ówanj́ níkwirane nipáwirane siñwí winíwáyí sini ínimi njweanagíá miwiníwini.” uríagíá ²⁴ anj́ ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáyo seáyi e wimóniño t́ni apaxípá imónigíá xwéowa t́ni aríá e niwiróná ududí ayá wí nero re rinigíawixini, “Agwí pí imónimíniri nání ría yarini?” rinaríná re enj́inigini. ²⁵ Ámá wo níremónapiri áwanj́ re uriñinigini, “Ai, ámá agíná soyíné gwí anj́yo njwirárigíáwa anj́ ridiyowá yarigíiwámi éí nírómáná ámáyo uréwapiyarínoi.” uráná ²⁶ anj́ ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáwa t́ni wigí seáyi e wuríngio t́ni awami ámi íá xiripiri nání nuro aí awa uréwapiyaríná aríá wiarigíáyí sñá neaeapírixiniri wáyí niwiro nání awami íá nixero niméra nibiróná uyínií wí mimépegíawixini.

Wáí wurimeiarigíáwa Judayí mebaowami masisá miwi urigíá nánirini.

²⁷ Wáí wurimeiarigíáwami nimeáa nibiro Judayí mebaowa awí eánigíe éí uráná apaxípánínj́ imónigíáyo seáyi e wimóniño xwiýá numeariríná ²⁸ re uriñinigini, “None aríá jiyikí niseaorane sekaxí ‘Segí uréwapiyarigíó nání sini muréwapiyipa époyi.’ searíagíwí aí soyíné aríki o nání nuréwapiyiróná segí uréwapí-

yarigíápi rixa Jerusaremi t́yo niyoni íá menárinigoi. None xerwone nání re oneaiawipoyiniri, ‘Awa omi nipikiro nání reá roánigíáwaríani?’ oneaiawipoyiniri uréwapiyarigíoyínérini.” uríagí aí ²⁹ Pitao t́ni wáí wurimeiarigíá wía t́ni re urigíawixini, “Ámá neararigíápi maríái, Gorixo neararinj́pini píri wiaikipaxí mimóniñwini. Ayináni soyíné aríá jiyikí niseaori nearigíápi wiaikiariñwini. ³⁰ Ayí ripi nánirini. Jisasomi soyíné nipikiróná yoxáyo yekwíroárigíá aiwi Njwá negí aríowa enj́ná dání nixída bagíoyá diñj́yo dání o ámi wiápinimeanjerini. ³¹ O ayí Gorixo gí wé náúmíni oníñweaniri seáyi e niwimixiríná ‘Xiáwowayá xwíá pi-axíyo dání iwaronj́ wo imóniri mixí ináyí wo imóniri éwinigini.’ niyaiwiri wimixinj́rini. Isirerene negí íwí yariñwápi ríwímíni mamorane yokwarímí neaipaxí imónirane yaníwá nání o rixa e nimóniri xanoyá wé náúmíni njweani. ³² None seararinj́wá api siñwí niwinirane nání míkonerini. Kwíyípi eni ‘Api neparini.’ oyaiwipoyiniri neaiwapiyarinj́rini. Noneni maríái, ámá Gorixomi manj́ píri miwiaikí aríá wíá gíyí gíyo eni xegí kwíyípi rixa míni winj́rini.” urigíawixini.

³³ Xwirixí mearigíáwa xwiýá e rariñagíá aríá niwiro wikí ría ápiáwíniñj́ niwero opikianeyiniro wimóniñinigini. ³⁴ Opikianeyiniro wimónaríná ámá wo —O xegí yoí Gamerieroyi riniñorini. O Parisi worini. Njwí ikaxí eáninj́pi uréwapiyarinj́ worini. Nuréwapiyiríná nanj́ni neñwiperi rariño enagí nání ámá níni wé íkwianj́wíyóninj́ njwirárigíorini. O xwiýá urini nání awí eánigíe éí nírómáná sekaxí re uriñinigini, “Ámá rowami bi onimiápi bíami wáripoyi.” nuriri rixa bíami wáraná ³⁵ re uriñinigini, “Gí Isireroyíné xwiýá bi osearimíni. Ámá rowami owianeyi.’ yaiwiarigíápi sini mepa neróná xámi diñj́ píraninj́ mópoyi. ³⁶ Ayí ripi nání seararinj́ni. Enj́ná onimiápi ámá Tiudasoyi riniño enj́pi nání diñj́ mópoyi. O xewaníño nání re riniñinigini, ‘Áminá seáyi e imóninj́ wonirini.’ niriniri yaríná ámá 400 xwiýá o rinj́pi aríá niwiro nání gwí numóniro yaríná émayí omi pikíáná xegí gwí mónigíáwa wiwíni éí umigíawixini. Éí umíagíá nání o oemíniri enj́pi surímá yárininigini. ³⁷ E nemáná enj́ná ámá ámi wo —Gariri piropenisíyo dánj́ Judasoyi riniño nání rariñini. O gapímaníyí ámá níni yoí njwirárigííná niwiápinimeari xegí diñj́yo dání ámá wí o t́ni gwí numóniro ‘Émáyo mixí oxídownaneyi.’ niriro yaríná omi anínimixíagíá omi aríá wigíáyí eni wiwíni éí umiamogíawixini. ³⁸ Ayináni ámá rowa yaniro yarigíápi píri miwiaikípa nero wé íá umixeánipoyi. Ámá rowa Gorixoyá diñj́yo dání maríái, wigí diñj́yo dání nipi-moáriro nerínáyí, wa awami xopirárfí wipírfí enagí nání xe érixiniri siñwí winj́poyi. ³⁹ E neri aí awa wigí diñj́yo dání maríái, Gorixoyá diñj́yo dání nerínáyí, soyíné xopirárfí wí wipaxí meníni. E owianeyiniro nerínáyí, Gorixo t́ni mixíninj́ iníagíá siñwí ainenipírfíarini.” uriñinigini.

Wáí wurimeiarigíáwami ríniñí wíagíá aí yayí egíá nánirini.

⁴⁰ Xwirixí umearigíáwa Gameriero “E époyi.” uríípi aríá niwiro nixídiro nání wami “Wáí wurimeiarigíáwami niwirimeámi íwíapípoi.” nurimáná rixa niméra íwíapáná sikwíá ragí pírí uyikímí nero ηwí ikaxí re urigíawixini, “Jisaso nání sini bi muréwapiyipa éfrixini.” nuriro wárigíawixini. ⁴¹ Wáráná awa xwirixí umearigíáwa tíñí e dání nipeyero nuróná re niyaiwiro nání, “Gorixo Jisasomi xídarigíáwone ayá neaimoariñí neaikáríápi xixeni meapaxowaríaniri xe íá xero iwaní mépero éfrixiniri siñwí neanííriani?” niyaiwiro nání yayí néra nuro ⁴² íníná sáá ayí ayo aní ridiyowá yarigíawíwami dánirani, áamá aní wiwá wiwámi dánirani, aríkí uréwapiyiro wáí urimero neróná “Áamá Gorixo yeáyí neayimixemeaníá nání uowárénapirio, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwá, ayí Jisasorini.” urigíawixini.

Seáyí wipíríá nání áamá wé wíúmi dání wáú rípeagíá nánirini.

6 Íná Jisasomi xídarigíáyí ámi wí tñi sayá nimóga nuróná wigí Judayí émáyí tíñimini xirigíáyo wí niwíapínimearo Judayí aní ná tíñí e xirigíáyo aníjómí ikaxí re urigíawixini, “Negí yaríñwápa sáá ayí ayo aiwá yaní niwía nuróná negí apixí aníwami soyíné pí nání múroariñoi?” aníjómí ikaxí e nura waríná ² Jisasoyá wíepisagí wé wúkaú sikwí wáú imónigíáwa niwíapínimearo áamá Jisasomi xídarigíá siyikí imónigíá niyoni “Eini.” nuriro re urigíawixini, “None aiwáni yaní seaiapani nání xwíyá Gorixoyá searéwapiyaríñwápi píni niwíaríná ‘Ayí naní menini.’ neaimónarini. ³ Ayínáni negí nixímeáyíné, negí áamá naníni yarigíápi nání íá roáriníowa nánini yeyimá nearo wé wíúmi dání wáú nání nearáná none aiwá yaní niseaipa emepíríá nání rípeaaníwini. Áamá kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniri diñí émí saímí moro egíáwa nání rariñwini. ⁴ Awa aiwá api yaní mearíná noneyí ripini mimáyo nitinirane aníñí miní yaníwáriní. Gorixomi rixiñí urirane áamá xwíyá oyápi nání xixeni nijíá oimónípoiñiri uréwapiyirane yaníwáriní.” uríagíá ⁵ áamá Jisasoyá siyikí imónigíá níni “Apánirini.” niyaiwiro áamá wé wíúmi dání wáú rowami eyírogíawixini. Wo Sitipenoyi riniño —O Jisasomi ení neániri diñí wikwírori kwíyípi ayá wí sixí wíniri enjorini. Ámi wo Piri-porini. Ámi wo Pirokorasorini. Ámi wo Naikenaorini. Ámi wo Taimonorini. Ámi wo Pamenasorini. Ámi wo Nikoraso —O émáyí aní yoí Adioki dání wo aiwi eníná dání siwí xegí imónigíáyí yarigíápi píni niwíarimo Judayí yarigíápiní yaríñorini. ⁶ Áamá awami neyíroro wáí wurimeiarigíáwa tíñí e nání nimeámi úaná wáí wurimeiarigíáwa awa nání Gorixomi rixiñí nurimáná

ení neániro píraníñí éfrixiniri wigí wé seáyí e wikwíarigíawixini.

⁷ Xwíyá Gorixoyápi sini niriga nemeríná áamá Jerusaremi ηweagíá Jisasomi xídarigíáyí ámi wíni ayá wí sayá nimóga nuro apaxípaníñí imónigíá obaxí eni aríá niwiro diñí niwikwírómáná xixeni egíawixini.

Sitipenomi íá xirigíá nánirini.

⁸ Sitipeno, Gorixo xíomi wá ayá wí wianiri ení sixí weámixiri ení enjagí o áamá siñwí anigíe dání emimí seáyí e imóniñípi tñi ayá riwamónipaxí imóniñípi tñi niwíwapiya waríná ⁹ Judayí rotú aní áamá Áxerwarí Minigíá riniñíyo awí eánarigíá wa —Wa aní yoí Sairini dánjowarini. Wa aní yoí Arekisadiria dánjowarini. Awa tñi wigí Judayí wíniyí —Wa Sirisia piropenisíyo dánjowarini. Wa Esia piropenisíyo dánjowarini. Awa tñi niwíapínimearo Sitipeno tñi xwíyá ximiximí niñiro mixí niriñiróná ¹⁰ kwíyí Gorixoyápi sixí wíniñí enjagí nání o diñí émí saímí nimori píraníñí reñwípwariñagí nání wí xopírará niwiri muripaxí imónigíawixini.

¹¹ Xopírará niwiri muripaxí nimóniro nání wigí wíwami yumí ínimi re urigíawixini, “Omi nuxekwímoro re rípoi, ‘O negí arío Mosesomi ripiríñiñí umeri Gorixomi umeri yaríñagí aríá wíwáriní.’ rípoi.” nurárimí nuro ¹² omi wikí niwóniro íá oxirípoiñiri áamá sipíáyo tñi ámináowami tñi ηwí ikaxí eániñípi mewegíawami tñi símirírí xwíyá nura nemero éaná ayí wikí wóníagi niñiro omi íá nixero nimeámi nuro Judayí mebaowa awí eánigíe wárigíawixini. ¹³ E nemáná áamá omi yapí ouxekwímopoyiniri uríyá éf niro re urigíawixini, “O negí aní ηwíá riwá nání sipí riri negí ηwí ikaxí eániñípi nání eni sipí riri aríkí yaríñorini. ¹⁴ Ripi rariñagí aríá wíwá enjagí nání rariñwini, ‘Nasareti dání Jisaso aní riwá niñeari siwí nene xídaníwá nání Moseso nérowiápiñiri nearagípi xwíá iweni nání ámi siñí bi érowiápiñiníárini.’ rariñagí aríá wíwá enjagí nání rariñwini.” uraríná ¹⁵ mebaowa xwirixí umearigíe ηweagíáwa nowani omi siñwí agwí niwíniñiróná xegí símimaníñí aní-najowayá símimaníñiñí xwíñá eaariñagí wíniñíawixini.

Sitipeno xwirixí umearigíáwami ririmí wiñí nánirini.

7 Apaxípaníñí imónigíáyo seáyí e wimóniño Sitipenomi yaríñí re wiñinigiñi, “Xwíyá joxi rixekwímooarigíápi neparani?” uríagí ² o re uríñinigiñi, “Nigí nixímeáyíné tñi ápoiñé tñi xwíyá bi searimi nání aríá nípoi. Eníná negí arío Ebiríamo aní yoí Xaraniyo nání mú sini xwíá Mesopotemia riniñípiñi ηweanáná ηwíá anínamí aníñí seáyí e nimóniri ηweano xío tíñí e niñonapiri ³ re uríñinigiñi, ‘Joxi xwíá dixí riná rixiríñe tñi dixí rixímeáyo tñi píni niwíarimi xwíá nioni siwá símíáé nání úirixini.’ uríagí ⁴ Karídiayí aníyo xío ηweane píni niwíarimi nuri Xaraniyo niremori nuríñiríná xano e niñemáná enáná Gorixoyá diñíyo

dáni niḡweaxa niḡbiri xwíá agwi seyíné ḡweagíápimi ḡweaagírini. ⁵ Apimi ḡweaagí aiwí Gorixo xwíá api onimiá bikwi náni aí 'Aga joxi dixírini.' nuriri miwiagí eḡagi náni o sini siḡé niḡweari nemeríná 'Xwíá ripi nioni gírini.' wí ripaxí imónagímani. E neri aí o sini ni-aíwí memea eḡaná Gorixo símimanḡyio dáni re uriḡiniginí, 'Joxi t́ni dixí rárfawé t́ni segí imóninía náni seaiapimíáriní.' nuriri aiwí ⁶ ripíniní eni uriḡiniginí, 'Dixí rárfawé nuro ámá aḡí midánḡyí nimóniro émayí aḡí wíyo ḡweaḡáná omiḡí ríá t́ḡí niwiro numépero yaríná xwiogwí 40 múroníáriní. ⁷ Dixí rárfawéyo ámá gwí axírimi omiḡí ríá t́ḡí wipíríáyo xamiḡyio nioni ríá umeáraná dixí rárfawéyí e niḡweagíásáná e píní niwíárimí niḡbiro xwíá ripimi dáni Gorixoní yayí ninimero seáyi e nimepíríáriní.' Negí aríomi xwiḡyá e nurimáná ⁸ re uriḡiniginí, 'Nioni "E seaiimíáriní." réroárfápi náni diḡí moríá náni símimajíó ripi éirixini.' uríagi Ebiríamo xewaxo Aisakomi nemearíná ríxa śá wé wíúmi dánḡí waú wo nórimáná eḡaná iyí símí śó wákwiḡiniginí. Aisako e dáni Jekopomi nemearí iyí símí śó wákwiḡiniginí. Jekopo e dáni negí aríó íriḡowa wé wúkaú sikwí waú awami nemearíná eni iyí símí śó wákwiḡiniginí. ⁹ Aríó íriḡí awa Josepomi sipí diḡí niwíawiro 'Isipiyí aḡyio xináiníḡí nimóniri omiḡí niwíáriná, ananírini.' niwíawiro niḡwí xeaniro náni bí egíawixini. Omi e sipí wíagíá aí sini Gorixo aniní diḡí nukikayori ¹⁰ Isipiyí xeaniní wikárigíe dáni éí numíniríná oyá diḡí t́ni Isipiyí mixí ináyí Peroyi riniḡoyá siḡwé t́ḡí e dáni Josepo diḡí níá winipaxí riri pírániní neḡwiperi riri yarḡagi niwíwiri náni gapímaní ámináo oimóniri Isipiyí aḡí niyoni t́ni xíoyá aḡí t́ni meḡweaníá náni rí-peaḡiniginí. ¹¹ Josepo gapímaní nimóniri meḡweaḡáná Isipiyí aḡyio t́ni Kenaniyí aḡyio t́ni aiwá náni d́wí nikeamóniro siyiké eánigíawixini. Negí aríowa eni aiwá náni ṕá neróná bí mimanipaxí nimóniro aiwí ¹² aríó Jekopo xwiḡyá 'Isipiyí aḡyio aiwá weni.' rinariḡagi aríá niwiri náni negí aríó íriḡowa iwamíó nuro meapíríá náni uowáriniginí. ¹³ Ámi ríwíyo aiwá bí yaniro úáná Josepo xewaniḡo náni áwaní nuriri 'Segí sérixímeáonírini.' uríagi Isipiyí mixí ináyí Peroyi riniḡo Josepomi xanimirówa t́ni xexirímeáyí t́ni náni niḡjá imóniniginí. ¹⁴ Josepo gí ápimirówa weapíríxiniḡí xwiḡyá yaní wiowáragi epówa o t́ḡí e náni niweróná oxí apíxí niaíwí níni ayí ámá 75 niwero ¹⁵ Bikwíyo niriniri eáninípa Jekopo Isipiyí aḡyio náni niweri e dáni nipémáná eḡaná negí aríó íriḡowa eni e dáni pegíawixini. ¹⁶ Piyí awami xwíá weyáraniro náni nimeámi Kenaniyí aḡyio Sekemiḡi riniḡe náni nimeámi niḡyiro śḡá óí aríó Ebiríamo Xamomi íwiárfawéyo niḡwí niwiri bí eḡyimi tigíawixini.

¹⁷ Ríxa Gorixo aríó Ebiríamomi símimanḡyio dáni 'Dixí rárfawéyo e niwíimíáriní.' uriḡípi parimoníáyi ríxa aḡwí e imónaríná negí aríowa Isipiyí aḡyio dáni sayá nimóga waríná re eḡiniginí. ¹⁸ Ámá aríó Josepo eḡípi náni

majíá imóniní wo mixí ináyí nimóniri Isipiyí aḡyio niḡweaḡaríná ¹⁹ negí aríowami nepaxiní pákíní nimóniri wíwapiyiri wigí niaíwí siḡí xiríáyí yíwí t́meaḡigíápimi dáni piyí oeniri sipí wikáriní eḡorini. ²⁰ O ayo e wikáriní niaíwí wo —O negí aríó Mosesoyi riniḡorini. Gorixoyá siḡwíyo dáni niaíwí awiaxorini. Omi xináí niḡiriri xaniyaú egí aḡyio emá waú wo niḡweaḡáísáná ²¹ Pero urariḡípa neri piyí oeniri náni wí e xegípi wíráraná xíomi xegí xemiáí íwo wí e wírárininḡagi niwíwiri nimeari pírániní nimeríná xegí xewaxóniní niméra uḡiniginí. ²² Ayináni negí aríó Moseso Isipiyí aḡyio sikuríá yagíápi xío eni sikuríá néisáná Isipiyíyá niḡjá imónagíápi xixeni niḡpini niḡjá nimóniri xwiḡyá riri omiḡí eri eníá náni diḡí sixí níga wiápinimeaḡiniginí. ²³ E neri aí xegí xwiogwí níni ríxa 40 imónáná re wimóniniginí, 'Gí níríxímeá Isireriyi bí nuri siḡwé owinimíni.' niwimóniri náni nuri ²⁴ weniḡí éyí wininiginí. Isipiyí wo xío xegí xexirímeáyí womi sipí niwikáriní iwaní mépeariḡagi niwíwiri 'Gí níríxímeáomi ourakiowárimini.' niyáiwiri Isipiyomi xíomi eni iwaní bí oeáminiri éyí piyí niḡikiri tiniginí. ²⁵ Piyí niḡikiri nitíríná gí níríxímeáyí re niawipíráoiniri éyí, 'O yarḡípi dáni Gorixo gwéniḡí ḡweaḡwaéne neaíkweawáriminiri náni ríá yarini?' niawipíráoiniri éyí xewaniḡo yaiwíípa axípi e miwíawigíawixini. ²⁶ Sá weḡo wíápi t́ni xegí Isireriyí t́ḡí e náni nuri waú mixí inariḡagí niwíwiri piyá owíríminiri náni re uriḡiniginí, 'Ámá axí rowagwí, pí náni axowagwíni iwaní xaiwí eá-nariḡii?' uríagi ²⁷ wíomi xaiwí neari xopírárfí wimíwiri éo aríó Mosesomi niḡoyípiowáriniri re uriḡiniginí, 'Go simixíagi joxi neameḡweaḡoxi imóniri xwiḡyá pírániní yeaimixipaxoxi imóniri neri yarini?' ²⁸ Joxi agíná Isipiyomi pikiḡípa nioni eni niḡikimíniri riyariḡini?' uríagi ²⁹ aríó Moseso aríá e niwimo éí nuri aḡí midánḡí wo nimóniri Midianiḡí aḡyio niḡweari apíxí nimeámáná ni-aíwí waú nemeari niḡweaḡásáná ³⁰ ríxa xwiogwí 40 múróáná ámá diḡí meḡe d́wí Sainai t́ḡíminí emearíná re eḡiniginí. Íkíá eḡí t́ḡí wináina ríá ná miní ápiáwíni wearinḡe dáni aḡínají wo siḡáni wimóniniginí. ³¹ Aríó Moseso íkíá ana ríá ná miní ápiáwíni wearinḡagi niwíwiri xío winariḡípi náni ududé neri 'Pírániní siḡwé owinimíni.' niyáiwiri aḡwí e waríná Ámináo re uriḡiniginí, ³² 'Nioni Nwíá dixí aríowa Ebiríamo t́ni Aisako t́ni Jekopo t́ni awa nixídagíonirini.' uríagi aríó Moseso sirí niḡikíniri óí níkáriniri náni 'Ámi siḡwé bí t́ni owinimíni.' miwimónipa yarḡagi aiwí ³³ Ámináo re uriḡiniginí, 'Xwíá joxi roḡe ḡwíá imóninḡe eḡagi náni dixí sikwí sú yoárei. ³⁴ Isipiyí aḡyio dáni gí ámayo umépeanro wikáragíápi siḡwé winiri amipí níni wikáragíápi náni "Yeyi!" rariḡagíá aríá wiri eḡáoni yeáyí wimixíimiginiri náni weparinini. Ayináni joxi wiápinimeá. Nioni "Isipiyí aḡyio náni orirowáraumini." nimónariní.' uriḡiniginí. ³⁵ Sitipeno e nuriri ámi re uriḡiniginí, "Ámá

o —O xámi re urigíforini, 'Go simixáagi joxi neameŋweaŋoxi imóniri xwiýá píráníŋí yeaimixipaxoxi imóniri neri yariŋini?' urigíforini. O aŋínají iká onimíánáina tíŋí e dání siŋáni wimóniŋo eŋí sixí weámixáná aríowami yeáyí uyimixemeari umenweari éwiniginiri uowáriŋo, ayí axo negí aríó Mosesorini. ³⁶ Negí aríowami Isipiyí aŋíyo dání nipemeámi uŋorini. Aŋí ayo dání nipemeámi uminiri neríná ayá riwamónipaxí bi tíni emimí bi tíni niwíwapiya uri ipí ayá riŋí riwoní tíŋí e dání wíwapiyiri áamá diŋí mearŋe nemeróná xwiogwí 40 múroaríná wíwapiyiri eŋorini. ³⁷ Ripi eni negí aríó Isirerowami uriŋo axorini, 'Segíyí wo wíá rókiamoariŋí nioníníŋí imóniníá nání Gorixo rípeaníáriní.' uriŋo, ayí axorini. ³⁸ Negí aríowéyí áamá diŋí mearŋe awí neáníro ŋweaŋáná díwí miŋí Sainaiyi rininíŋipimi niyiri roŋáná aŋínají Gorixoyáo xwiýá uragorini. O seyíné nijíá imónipíríá nání eni xwiýá Gorixoyá anipá mimóní aŋíní íníná rinipaxí imóniníŋipi aŋínajo rariŋagi aríá niwiri ríwamiŋí neari winiginini. ³⁹ E neri aí negí aríowéyí 'Mosesomi awayini aríá owianeyi.' miwimóní nero ríwí numero amipí Isipiyí aŋíyo wenípi nání ayá sipí niwiri nání 'Ámi e nání mupaxeneríani?' niyaiwiniro ⁴⁰ aríó Mosesomi xogwáo Eronomi re urigíawixini, 'Joxi ŋwáá bi nene negí xídaníwá nání neaimixei. Nene re dání api xwanjwí níkwónimi nuranéná api xámi neameani nání neaimixei. Ayí ripi nání rirariŋwini. Áamá Moseso ro, nene Isipiyí aŋíyo dání nínepemeámi biŋo díwí ripimi peyíáná pí wímeáagi ámi ríxa miweapariniŋi? Nene majíáriní.' nurárimáná ⁴¹ síŋá gorí bi awí neaáriro api tíni burimákaú miá xopaikigí nimixiro naŋwí bi burimákaú miápi nání ridiyowá yaníro nání nimeámi nibiro wigí wé tíni imixíápi nání yayí seáyimi dání néra ugíawixini. ⁴² Ayínáni Gorixo ríwí numeri emá tíni sogwí tíni siŋí tíni nání xe diŋí níkwíróa úfrixiniri wáriŋiginini. Wáŋíagi ayí wíá rókiamoagíáwa Bikwíyo Gorixo nání niwuriyiro eagíá ripi tíni xixeni egíawixini, 'Isireriyíné, áamá diŋí mearŋe nemero xwiogwí 40 múroaríná naŋwí nipikiro ridiyowá wiagíó, ayí Gorixonirani? Oweoi, nionimani. ⁴³ Isipiyí aŋíyo píni niwíárimí nuróná seníá aŋí ŋwáá xegí yoí Morokiyi rininíŋipiyá tíni ŋwáá siŋíníŋí imixiníŋí Repaniyi rininíŋipi tíni —Ŋwáá apiaú sewaniŋíyíné xídaníro nání imixigíápiaúrini. Apiaú nimeámi ugíá eŋagi nání nioniyá diŋí tíni mixí wa nibiro xwiríá niseaikixero seapikiomeáíáyo niwirimeámi nuro aŋí xegí yoí Babironi tíŋí e oriwámi dání wáripíríáriní.' Wíá rókiamoagíáwa Gorixo nání e niwuriyiro ríwamiŋí eagíápi tíni negí aríowéyí xixeni egíawixini. ⁴⁴ Negí aríowa áamá diŋí mearŋe nemeróná seníá aŋí —Seníá aŋí iwá Gorixo Mosesomi 'Áamá nimixiróná e éfrixini. E éfrixini.' uriri nimixiróná iwá siŋwí niwinaxída úfrixiniri siwá wiri éáná imixagíwáriní. Iwá Gorixo nání nepaxiníŋí imóniníŋipi siwá wiagiwá eni nimeámi emeagíáriní. ⁴⁵ Áamá diŋí mearŋe

nimeámi emeagíáwa pegíámi dání ámi wigí niaíwíyí xamiŋíyí Josuao tíni seníá aŋiwá nimearo émá gwí wirí wirí negí xwíá ripimi ŋweaagíáyo Gorixo mixí xí-dowáriŋe dání wiwaniníyí nurápiro seníá aŋí Gorixomi seáyí e umepíríwá nimeámi nibiro nipákiróná ayí negí mixí ináyí Depito tíŋí e nání nipákia bagíáriní. ⁴⁶ Depito nání Gorixo yayí winíagi xíomi Depito rixiníŋí re uriniginini, 'Ŋwáá gí aríó Jekopo rixídagoxi, aŋí joxi ŋwearíá nání wiwá onimíriyiniŋí siŋwí nanei.' uriní aí ⁴⁷ aŋí iwá Depito xamiŋo mumiriyiniginini. Umiriyiŋo, ayí xewaxo Soromonorini. ⁴⁸ E neri aí Gorixo, seáyí émi imóniŋo aŋí áamá mirarigíáyo ŋweaariŋomani. O nání wíá rókiamoagí wo xwiýá niriŋí ríwamiŋí re eaŋíriní, ⁴⁹ 'Ámináo re riŋoi, "Aŋína gí éí ŋweámíá nání ikwianŋwínarini. Xwíárimí gí sikwí ikwíárimíá nánirini. Nioni seáyí e seaimóniníáoni eŋagi nání pí aŋí nimiriyipíráoi? Wí e nioni sá ŋweámíáé gíyí erini? ⁵⁰ Re riniaiwariŋoi, 'Xwíáriní tíni aŋína tíni xewaniŋo mimixipa eŋíriní?' riniaiwariŋoi?" Ámináo e riŋoi.' Wíá rókiamoagí wo e niriŋí eaŋíriní." Sitipeno e nurimáná ⁵¹ re uriniginini, "Miŋí siwíá niyiro áamá Gorixomi muxídarigíáyí yariŋíápa aríkwíkwí néra uro aríá miwí ero yariŋíoyíné íníná kwíyí Gorixoyápi siwá seainimiriŋí yariŋá mirirakí inarigíáriní. Segí aríowa néra bagíápa axípi e yariŋíoyínérini. ⁵² Wíá rókiamoagíáyo negí aríowa xeaniníŋí miwikarigíá wo rimónini? Oweoi. Eŋíná 'Gorixoyá wé róniŋo biníáriní.' xwiýá yaŋí e niwiro áwaní uragíáwami negí aríowa nipákia bagíá aiwi ríná soyíné awa eŋíná dání ragíomi ríwí numero miyí nuriro nání pikigíoyínérini. ⁵³ Gorixoyá ŋwí ikaxí rininíŋipi aŋínajowa Mosesomi urigíápipimi dání tígíáyíné imóniníagíá aí nepa mimáyo nitiniŋo mixídarigíoyínérini." Sitipeno e uriniginini.

Sitipenomi síŋá nearo pikigíá nánirini.

⁵⁴ Xwirixí umeaniro nání awí eánigíáwa Sitipeno e rariŋagi aríá niwiróná wikí ríá ápiáwiniŋí niwero nání makiríwí nimoro yariŋagíá aiwi ⁵⁵ Sitipeno Gorixoyá kwíyípi ayá wí sixí umímoŋo eŋagi nání aŋínami siŋwí agwí anáníyí wininiginini. Wíá Gorixo tíŋí e dání pírónapariŋagi siŋwí winiri Jisaso oyá wé náumini éí roŋagi winiri neri ⁵⁶ re uriniginini, "Ai, nioni ríxa aŋína oxoániri eŋagi winiri áamá imóniŋo Gorixoyá wé náumini éí roŋagi winiri eŋini." uráná re egíawixini. ⁵⁷ Aríá nipíróniŋo xwamiání neróná omi íá xiraníro nání axíná míŋí nipumiro ⁵⁸ íá nixero xixoyípiŋí niména nuro ríxa aŋí apimi ákiŋáyo báriwámi dání síŋá tíni eaníro yariŋíáwa wigí iyíá nipírayiro áamá wo, Soroyí rininíŋo oneameiniŋo xíoyá sikwí tíŋí e nitayimáná ⁵⁹ Sitipenomi síŋá tíni neáa ugíawixini. Síŋá tíni neáa waríná o ríaiwá re riniginini, "Áminá Jisasoxini, gí diŋípi oriŋwirárimini." niriŋi ⁶⁰ xómíŋí niyikwiri ámi eŋí tíni ríaiwá niriŋíná re riniginini, "Ámináoxini, 'Omi sipí

wikáríápi nání yokwarimí wiimíámani.' miyaiwipa ei." nurárimi perñinigini.

8 Soro xegí áamáowa Sitipenomi pikiaríná diñí sipí bi miwí "Apáni yariñoi." yaiwiñinigini.

Soro áamá Jisasoyá siyikí imónigíáyo xeaniñí wikáriñí nánirini.

Sfá ayimi dání áamá Jisasoyá siyikí imónigíá Jerusaremi ñweagíáyo xeaniñí ríá tñí wikáraríná ayí níní éí numiamoróná wí Judia piropenisíyo ami ami ñwearo wí Samaria piropenisíyo ami ami ñwearo nero aiwi wáí wurimeiarigíáwa Jerusaremi dání éí mugíawixini. ² Ámá Gorixomi píraníñí xdaníro nání aníñí miní yariñí wí Sitipeno piyomi nimeámi nuro xwíá niweyárimáná ámixíá nimeró ení tñi ñwí mieáagía aí ³ Soro re enñinigini. Ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyo paimimí niwia nuri aní wíwá wíwámi nípáwiri pía n-meri oxírani, apixírani, íá nixerí níropémi nuri gwí aníyo niñwirára unñinigini.

Samaria piropenisíyo xwiýíá yayí neainariñípi nání wáí urimegíá nánirini.

⁴ Ámá ami ami xídíxídowná éíáyí éí numiamoróná xwiýíá Jisaso nání wáí nurimero ⁵ wigí wo, Piripoyi riniño aní yoí Samaria riniñipimi níremori ámá Gorixo yeáyí neayimixemeaníá nání uowárenapiño nání wáí uraríná ⁶ ámá ayá wí o tñí e epiroyí nero o nura unípi aríá wiro emimí o néra unípi siñwí winíro neróná diñí nawíni nimónimáná aríá ókiarí mónigíawixini. ⁷ Ayí ripi nánirini. O yariñipimi dání imíó diñí xixéroarigíáyí ámá ayo píní niwiárimí nuróná xwamiání niyárimí uro ení siwímí egíáyí naní imóniño sikwí ikí egíáyí naní imóniño yariñagíá niwiníro nání omí aríá ókiarí numóniño ⁸ aní apimi dání yayí seáyimi dání néra ugíawixini.

⁹ Ámá wo —O xegí yoí Saimonorini. Aní apimi dání xegí ikayéwí tñi ayáí míkí nikiri xegí yariñípi yariná ámá Samaria piropenisíyo ñweagíáyí ududí wiagíorini. O e nerí nání "Nioni seáyí e mimóniñáoniríani?" ri-nagorini. ¹⁰ Ámá seáyí e nimóniri menñweagíáyíraní, ínimi wuríñigíáyíraní, aní apimi dání níní omí aríá ókiarí numóniño re ragíorini, "Ení sixí eáníñí Gorixoyái rariñwápi xío imóniñípi, ayí axépi o imóniñi." ragíorini. ¹¹ Ayáí míkí nikiriñíyo dání xegí néra wariñípi yariná ududí nikáriníro nání aríá ókiarí numóniño e ragíorini. ¹² O nání ámá aní apimi dáníyí sini e yaiwiaríná Piripo xwiýíá Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí umenñweaníá nání riniñí yayí neainariñípi nání wáí uriri Jisasi Kiraiso nání wáí uriri yariñagí aríá niwiróná diñí wikwírogíawixini. Diñí wikwíróáyí oxírani, apixírani, wayí meagíawixini. ¹³ Saimono ení aí xwiýíá Piripo nira unípi nání "Neparini." niyaiwiri diñí niwikwíroro wayí meanñinigini. E nemáná Piripomi wí píní niwiáí aníñí

siñwí niwinaxídimeri Piripo emimí tñi ayá riwamóni-paxí seáyí e imóniñípi tñi yariñagí niwiniríná ámi ámi ududí nikáriga unñinigini.

¹⁴ Wáí wurimeiarigíáwa wigí Jerusaremi ñweagíámi dání aríá re niwiro nání, "Samariayí xwiýíá Gorixoyá rixa aríá niwiro umímináoi." aríá e niwiro nání wigí waú Pitaomi tñi Jonomi tñi uowáriagíá ¹⁵ awaú niw-eri kwíyí Gorixoyápi Samariayo ení wímeaní nání Gorixomi rixiñí urigísisixini. ¹⁶ Ayí ripi nánirini. Ámá ayí Jisasomi diñí niwikwíroro nání wayí nimearo aiwi kwíyípi sini miwaínigíáyíriní. Sini miwaíní enjagí nání awaú Gorixomi rixiñí nurimáná ¹⁷ o omí wé seáyí e ik-wikwíarimí éáná kwíyípi ayo ainiñinigini.

¹⁸ Saimono wáí wurimeiarigíáwa wé seáyí e wik-wiárarigíipimi dání Gorixo xegí kwíyípi ayo mñi wiaríñagí niwiníri ñigwí bi níroari awaúmi mñi wimínirí nerí ¹⁹ re uríñinigini, "Awagwí yariñípa nioni ení ámá gíyí gíyí niyoni wé wikwíaráná kwíyí Gorixoyápi aínini nání ení sixí eáníñí awagwí imónigíípi nioni ení bi neámixípiyi." uríagí aí ²⁰ Pitaó re uríñinigini, "Joxi ení sixí eáníñí imónigwí Gorixo anipá yeaiapiñí ripi 'Nigwí tñi bí epaxonirini.' yaiwiaríñagí nání joxi dixí nigwí aí tñi aníñirixini. ²¹ Diñí joxiyá 'Awaú yariñípa oemini.' yaiwiaríñípi Gorixoyá siñwíyo dání aga naní wí mimóniñagí nání joxi yawawi tñi nawíni nikumixiniri yawawi yariñwípi epaxí mimóniñini. ²² Ayináni sipí joxi emíniri éí ripi ríwímimi nímamori jiwaniñoxi dixí diñíyo dání 'E oemini.' yai-wípi nání 'Gorixo anani yokwarimí ríá niinirífeniñoi?' niyaiwiri rixiñí urei. ²³ Joxi yawawi sipí diñí yeai-wiaríñípi ayá wí diñí sixí riyiñagí siñwí niraniri íwí joxi yariñipimi dání gwíniñí yáriníñagí siñwí niraniri nání rariñini." uríagí ²⁴ Saimono re uríñinigini, "Awagwí nírariñípi wí minímeapa oeniri nání aiwaníñowagwí Ámináomi yariñí niwiípiyi." uríñinigini.

²⁵ E nemowaú egí siñwí tñi Jisaso emearíná winigíípi nání uriri xwiýíá Ámináo nání uriri niyárimí aní e píní niwiárimí Jerusaremi nání nuríná Samariayí aní obaxí wíyo xwiýíá yayí neainariñípi wáí nura múrogísisixini.

Piripo ámá Itiopia dání womí uréwapiyíñí nánirini.

²⁶ Piripomi aníñají Ámináoyá wo nuriri re uríñinigini, "Joxi niwiápinimeámi óí Jerusaremi dání aní Gasayí riniñipimi nání iníñíyi —Óí ayi ámá diñí meñe in-ñíyirini. Ayi tñí e nání ui." uríagí ²⁷ o niwiápinimeámi nuri óíyi tñí e níremoríná weníñí éyí winiñinigini. Gapimaní Itiopia dání wo —O Itiopiayí aníyo menñweaní Kadesíyi riniñíyá amipí ayá tñí imóniñí nípini mewenjo, ayí orini. O Jerusaremi dání Gorixomi yayí seáyimi numemo bariñagí winiñinigini. ²⁸ O ámi xegí aní e nání nuríná karí osí íropearíñipimi éí niñweámáná xwiýíá Gorixoyá wáí rókiamoagí Aisaiao níriri eañípi íá níroa wariñagí ²⁹ kwíyí Gorixoyápi

Piripomi re uriñiginini, "Joxi nuri osí íropearinípimi ηweañomi wímeaí." uríagi ³⁰ Piripo añíni mírí nuri añwi e dání aríá wíyí wiñiginini. O wá rókiamoagí Aisaiao níriri eañípi íá níróa warinagí aríá niwiri re uriñiginini, "Joxi íá roarinípi míkípi nání rixa nijá nimónimáná riroarinini?" uríagi ³¹ o re uriñiginini, "Ámá wo miniepisipa nerínáyí, arige neri míkípi nání nioni nigípi nijá imónimíni?" nuriri re uriñiginini, "Joxi nixemónapiri nioni tñi onweaayi." uriñiginini. ³² Xwiyá Bikwíyo eáníñi o íá roarinagí aríá wiñípi, ayí ripirini, "Sipisipi nípkianiro nání niméra warigíapa omi eni axípi niméra ugíawixini. Sipisipi miáyo íá wiwák-wímí yaríná ogeñí bi mirarinípa o eni axípi maní bi miyoámoniginini. ³³ Ayá imimí wikáraríná amá wo nurakiri íwí bi meñorini. muriniginini. Nípkíáná xwíá tñyo bi tñi miñweañí nání xegí amá imónigíáyo wiwaníñyí wikárigíápi nání go áwaní uriníárani?" xwiyá o íá roarinagí wímeañípi ayí apirini. ³⁴ Itiopia dání gapimano Piripomi yariní niwiri re uriñiginini, "Wá rókiamoago níriri eañí api xewaniño nání níriri eañirani? Amá wo nání níriri eañirani? Joxi anani áwaní níriréini?" uríagi ³⁵ Piripo xwiyá Bikwíyo eáníñi amáo íá róipimi dání iwamíó nuréwapiya nuri Jisaso nání repiyí wiñiginini.

³⁶ Awaú sini nerimeánimi óí ayimi nuri iniigí wú weariní e nírémori Itiopia dání gapimano re uriñiginini, "Siñwí winei. Iniigí e wearini. Nioni 'Wayí omeámimi.' ninimónirínáyí, pí narakionwirárinagí nání wayí mímepa epaxí imónimíni?" uríagi ³⁷ [Piripo re uriñiginini, "Joxi dñí bi bi mamó Jisasomini dñí niwikwírorínáyí, anani wayí meapaxí imóniríni." uríagi o re uriñiginini, "Jisasi Kiraiso Gorixomi xewaxorini. niyaiwiri nání dñí wikwíronjini." nuriri] ³⁸ osí íropearinípimi omiñí mearinomi "Re ikwíroárei." nuriri Piripo tñi Itiopia dání nayoari iniigíyo nání niwiri nipáwiri e dání Piripo amá omi wayí umeainiginini. ³⁹ Wayí numeairi awaú iniigíyo dání niminimeámi peyaríná re eniginini. Kwíyí Ámináoyápi Piripomi añíni ménariniginini. Añíni ménapáná Itiopia dání gapimano Piripomi ámi siñwí bi miwinipa neri aiwi óí xegí wariníyimi nuríná yayí néra uñiginini. ⁴⁰ Piripo weniní éyí wiñiginini. "Añí xegí yoí Asidoti ría rémóini?" niyaiwiri e dání nuríná añí óí e api api ikwíroníño xwiyá yayí neainarinípi wáí nura nimúrori añí yoí Sisaria rininípi rémoniginini.

Soro Jisasomi dñí wikwíroníyi nánirini.

9 Soro sini amá Jisasomi xidarigíáyí píni wiáñirixiniri éí niremori re nira nimeríná, "Jisasomi aniní nuxídirónáyí, miyíó rárarininíyóniní urík-wínáná pipikímí wianíwáriní." nira nimeríná apaxípaniní imónigíáyo seáyi e wimóniño tñí e nání nuri ² omi re uriñiginini, "Nioni añí yoí Damasikasi nání

nuri Judayene negí rotú añíyo awí eánígíáyí oxírani, apixírani, giyí giyí óí Jisaso tñámimi ininíyimi xé-darinagía niwiniríná íá nixiriri gwí nijiri Jerusaremi re nání nimeámi bimía nání joxi payí bi Judayeneyá rotú añí wiwá wiwámi mewegíáwa nání níriri ríwaminí neari niapowárei." nuriri o payí neari mini wiowáraná ³ Soro payí nurápiri nimeámi nuri nuri nuri rixa Damasikasi tñí e añwi e rémóáná re eniginini. Añ-nami dání wá nókiénapiríná omi wá wókiariniginini. ⁴ Wá wókiaráná o xwíáyo píkinimeááná re eniginini. Añnamí dání xwiyá re rinénapiniginini, "Soroxini, Soroxini, joxi pí nání nioni rikikiríó nikáarinini?" uríagi ⁵ Soro re uriñiginini, "Ámináoxini, joxi goxirini?" uríagi "Nioni Jisasoni joxi rikikiríó nikáarininini." uriñiginini. ⁶ E nuriri re uriñiginini, "E neri aí joxi niwiápnimeámi añí api ikwíroninípimi nání nuri e ηweañáná amá wo joxi aga nerípi nání áwaní ririníoi." uraríná ⁷ Soro tñi warigíáyí e nírówapimáná xwiyá bi miripaxí nimóniro xwiyá rinénaparinípi aríá niwiro aiwi amá womi siñwí miwinigíawixini. ⁸ Soro xwíáyo píkinimeáé dání niwiápnimeari xegí siñwí noxoari naniri aiwi amipí wí siñwí winipaxí mimóninagí nání omi wéyo íá nimaxiro niméra nuro Damasikasi nírémoro ⁹ niñwearíná o sini siñwí miwinipaxí neri iniigí niri aiwá niri mepa yaríná sáá wiyá wiyi óriniginini.

¹⁰ Amá Damasikasi ηweañíyí wo —O xegí yoí Ananiasorini. Jisasomi uxédariní worini. Omi Ámináo oriní nupárirí "Ananiasé!" uráná o "Ámináoxini, nioni ηweañini." uríagi ¹¹ Ámináo re uriñiginini, "Joxi niwiápnimeámi óí Awiaxoi rininíyimi nání nuri añí Judasoyáiwámi dání amá añí xegí yoí Tasasi dání Soroyí rininí nání yariní wii. 'O re rinweani?' Yariní e wii. Ai agwí o nioni xwiyá ririmí niarinagí nání rarinini. ¹² O oriní niwiniríná re winíriní. Amá wo, Ananiasoyí rininí niwapiiri xío ámi siñwí anini nání wé seáyi e wikwíáríagi winí enagí nání eni rarinini." uríagi aí ¹³ re uriñiginini, "Ámináoxini, amá obaxí amá joxi ninariní nání xwiyá rarinagía aríá wiñáriní. O amá joxiyá imónigíáyo Jerusaremi dání sipí wikárinípi nání aríá wiñáriní. ¹⁴ Apaxípaniní imónigíá xwéowa payí nearo wiowárenapíagía nání amá joxi xwiyá ririmí nisiríná yoí Jisasoyí rarigíáyo gwí yipaxí nimónimi biñorini." uríagi aí ¹⁵ Ámináo re uriñiginini, "O gí inókininí omiñí niariní imóniri yoí nioniyápi nání émáyo tñi wigí mixí ináyíyo tñi dixí Isireriyó tñi wáí uriri eníá nání rixa rí-peañó enagí nání joxi anani o tñí e nání ui. ¹⁶ O nioni nání wáí urimearíná ríniní wímeañípi nání xaminoni nijá niwiri wíwapiyimíáriní." uríagi ¹⁷ Ananiaso aríá e niwimi nuri aniwámi nipáwiri wé seáyi e niwikwírimáná re uriñiginini, "Jisasomi dñí niwikwírorai nání gí níríxímeá imóniní Soroxini, Áminá Jisaso, óí joxi bariñiyimi siñáni simóniño joxi ámi siñwí aniri kwíyí oyápi sixí rimímori eni nání nirowárenapíagi

bariñini." uráná axíná re enjiniñini. ¹⁸ Siñwáyo yáñiniñí imóniniñí upáñiniñí rixeámioañiniñini. Rixeámioááná o ámi píráñiniñí siñwá naniri nání niwiápíñimeari wayí nimeámáná ¹⁹ aiwá niniri enjé sixí eáñiniñini.

Soro Damasikasiyo niñwearíñá uréwapiyiniñí nánirini.

Soro ámá Jisasomi xídarigíá Damasikasiyo ñweagíáyí tñi sía wí niñwearíñá kikiíá bi mé re enjiniñini. ²⁰ Apaxí mé xegí Judayíá rotú añé wí e wí e miriniñiño ni páwimeri Jisaso nání "Ayí Gorixomi xewaxorini." urimeñiniñini. ²¹ E urimearíñá xío rariñagi aríá wiarigíáyí nñi añiniñí ududí niwiniño re niñiga ugíawixini, "Jerusaremi dání ámá Gorixomi xwiyíá ririñi niwiríñá yoí Jisasoyi rariñiño rikikiríó niwikárimi biño, ayí ro menirani? Ámá re dání axípi yariñiño eni gwí niyiri nimeámi nuri apaxíñiniñí imónigíá xwéowa tñé e wáriminiri biño, ayí ro menirani?" niñiga waríñá ²² Soro wáí nurimeri píráñiniñí niñewipéa nuríñá xegí Judayo ududí winí nurekáriri "Ámá Gorixoyeáyí neayimixemeañá nání urowárenapiño, ayí Jisasorini." uraríñá ayí o e urariñipi xopirárí wipaxí bi mimónigíawixini.

Judayí Soromi mekaxí umegíá nánirini.

²³ Sía ayá wí rixa nimúrománá enáná xegí Judayí Soromi pikianiro nání awí neániño mekaxí méagíá aiwi ²⁴ Soro ayí xío nání mekaxí méñipi nání aríá wíagi nání ayí o éi uminiri nání peyeááná opikianeyiniño añé api niñimini ákiñiño midimidáni íwí ge ge iníñe ikwáwiyimirani, áríwiyimirani, íníná añiniñí awí niróa pwarinagíá aiwi ²⁵ xegí uréwapiyariñiñí re egíawixini. Rixa sía yiniñáná Soromi soxí íá xwé wúmi nimiárimáná gwí nijimáná ákiñiño seáyí émi dání awayiniñi nimamówára wepíñáná o xwíá míde dání niroáminimeámi unjiniñini.

Soro ámi Jerusaremi nání unjé nánirini.

²⁶ Soro rixa Jerusaremi nání nuri e niñémómáná xewaniño ámá Jisasomi xídarigíáyí tñi gwiaumí oiniñiniri yaríñá ayí "O eni nene tñi Jisasomi xídarinwáyí womani." niyawiño wáyí niwiéra warinagíá aiwi ²⁷ Banabaso omi sañé nurápiri wáí wurimeiarigíáwa tñé e nání niwirimeámi nuri Soro ói e nuri Ámináomi siñwá winiri o tñi xwiyíá riniri enjipi nání repiyí wiri o Damasikasi niñweari Jisaso nání wáí nuriríñá ayá igigí mé urariñipi nání repiyí wiri enjiniñini. ²⁸ E enjíná dání Soro Jisasomi diñé wikwíroarigíáyí tñi gwiaumí niñiño anani Jerusaremi añé niñimini nemeñíñá ayá igigí mé Áminá Jisaso nání nuréwapiya nuri yaríñá ²⁹ Judayí émáyi tñámini xirigíáyí niwiápíñimearo re egíawixini. O tñi xwiyíá ximiximí niñiño mixí niñiníásáná rixa "Omi piyo dání pikianiréwini?" niñiño e yaníño yariñagíá aiwi ³⁰ Jisasomi diñé niwikwíroo nání xegí xexirímea imónigíáyí

omi owikáraneyiniño rinariñipi nání niñéa nimónimáná omi nimeámi añé yoí Sisaria nání niñwero e dání añé Tasasi tñémi nání urowáreugíawixini.

³¹ Ayináni ámá Jisasoyá siyikí imónigíá Judia piropenisíyo ñweagíáyíñani, Gariri piropenisíyo ñweagíáyíñani, Samaria piropenisíyo ñweagíáyíñani, nñi niyopiýariri niñwearo diñé síkíkí nomixiga nuróná Ámináo nání wáyí wiro kwíyí Gorixoyápi arirá wiri yaríñá ámá siñé wíni wíni niñumixiga ugíawixini.

Pitao Iniasomi nanjé imixiniñí nánirini.

³² Pitao añé api api ikwíroniñiño nemeñíñá añé yoí Ridayi riniñipimi nání niñweri niñémori ámá Gorixoyá imónigíá e ñweagíáyí tñi niñwearíñá ³³ ámá wo —Xegí yoí Iniasoyi riniñorini. Xegí enjé nñi siwímé enjé enjé nání ikwianwíyo wenáná xwiogwé wé wíumi dání waú wo múroñorini. O ikwianwíyo wenjé Pitao siñwá niwiniñi ³⁴ re uriniñiniñi, "Iniase, Jisasi Kiraiso píráñiniñí simixíagi nání niwiápíñimeari diñé ikwianwí kíroárei." uráná re enjiniñini. O axíná wiápíñimeañiniñini. ³⁵ Niwiápíñimeari emeariñagi ámá añé api Ridayi riniñipimi dáníyí tñi ámá ayoxí Saroniyi riniñipimi ñweagíáyí tñi omi siñwé e niwiniño nání niñinimóniño Ámináo tñámini diñé wikwíroagíawixini.

Pitao uráná Tabitaí wiápíñimeañé nánirini.

³⁶ Añé yoí Jopayi riniñiño apixé Jisasomi xídariniñí wí —Í xegí yoí Tabitaíñini. Girikiyí pñé tñi Dokasíñini. Í kikiíá bi mé añiniñí miní ámá uyípeayí imónigíáyó nání ayá niwianiri nání sañé nurápa wariniñini. ³⁷ Í Pitao siniñi Ridayo ñweañáná simixí niñweri penjiniñini. Péagi piyími píráñiniñí igíá nearo añé awawá ikwíroniñiño seáyí émi nitimáná ³⁸ "Pitao añé yoí Ridayo ñweani." rinariñagíá aríá niwiro Jopa añé apimi dání añwi e enjé nání Jisasomi xídarigíáyí wigí waúmi urowáraná awaú nuri wauní rixiniñí re urigíisixini, "Joxi nene tñé e nání bei. Sini mepani." uríagí ³⁹ Pitao niwiápíñimeámi awaú tñi niñbiro añé e rémóáná ayí añé awawá seáyí émi ikwíroniñiwámi nání niñpemeámi niñpeyiro apixé añé imónigííwa xío roñe añwi e éi niñómáná ñwé nearo rapirapí aiké amipí nñi í sini wíyí tñi niñwearíñá imixagípi siwá niwia waríñá ⁴⁰ Pitao ayo "Wáimi nání peyeápoyi." nurowárimáná xómiñé niyikwiri Gorixomi yariñé niwimáná apixé piyí wenjiminiñi niñinimóniri re uriniñiniñi, "Tabitaíxi, wiápíñimeai." uráná re enjiniñini. Í rixa siñwé noxoari Pitao ñweañagi niwiniñi sá wírariniñe dání niwiápíñimeari éi ñweañiniñini. ⁴¹ Niwiápíñimeari éi ñweááná Pitao ími wéyo íá niñirimáná niñméyoari ámá Gorixoyá imónigíáyó tñi apixé aníwami tñi eni réaiwá nuriri rixa íwiapáná í ámi siñé úagi nání ayo miniñi winiñiniñi. ⁴² Pitao e éipi nání ámá añé Jopayi riniñe niñimini ñweagíáyí aríá niwiáriróná obaxé wí Ámináomi diñé niwikwíroa ugíaw-

ixini. ⁴³ O sáá ayá wí Jopa niweríná áamá wo t́ni —O xegí yoí Saimonoyi riniñorini. Burimákaú wará ení eri yeáyí imixiri yariñorini. O t́ni ñweaagírini.

Anínajé wo Koniriasomi siñáni urónapiñé nánirini.

10 Aní yoí Sisariayi riniñépimi áamá wo —O xegí yoí Koniriasoyi riniñorini. Émáýí porisí simiñí niwiniro axe gwí mónigíá Itariyi riniñéyo seáyí e imóniñéyí worini. ² “Gorixomi pírániñé ouxédimini.” niyaiwiri aníñí miní yariñorini. O t́ni áamá xegí anéyo ñweaagíyí t́ni Gorixo náni wáyí niwiniro náni Judayí uyípeayíyo sañé urápayiri nigwí mini wiayiri yariñorini. Íníná Gorixomi xwiýáá ririmí wiayariñorini. ³ O sáá wiyimi 3:00 p.m. imóniñáná oriñá winaríná anínajé Gorixoyá wo niwimeari re uriñiginini, “Koniriasoxini!” uríagi ⁴ o siñwé agwí niwináriñisáná sirí nípikíniri re uriñiginini, “Ámináoxini, píriñi?” uríagi anínajo re uriñiginini, “Gorixo xwiýáá joxi ririmí wiayariñépi aríá sirí uyípeayíyo sañé nurápiríná mini wiayariñépi siñwé raníri nerí náni yayí winariñagi náni nirowárenapiñoi. ⁵ Agwi joxi áamá wo Saimonoyi riniñomi —O xegí yoí bi Pitaorini. O áamá burimákaú wará ení eri yeáyí imixiri yariñé Saimonoyi riniñoyá ané rawirawá imanépa t́ni miriniñiwámi ñweani. Omi wirimiauþíri náni Jopa náni áamá wami uowárei.” ⁷ Anínajo e nurimi úaná Koniriaso xegí aniwámi omiñé wiarigíyáá waúmi “Eini.” nuriri simiñé winaríñé xó t́ni aníñé miní emeariñé womi eni —O “Gorixomi pírániñé ouxédimini.” niyaiwiri aníñé miní yariñorini. Omi ení “Eini.” nuriri awami ⁸ amipi níni anínajo urípi náni repiyé niwimáná Jopa náni uowáriñiginini.

Pitao ikwíkwé niyárirí winiñépi nánirini.

⁹ Sá wegíáwa wíápi t́ni niwiápíniimeámi nuro nuro sini óí e nuróná Jopa t́ñé e anwi e rémoaniro yaríná Pitao ikwawedí imóniñáná Gorixomi xwiýáá ririmí wiminiñi náni ané xó weariniwámi waíwíyo niyéga niþeyiri ané ríwé seáyíyo ikwíróniñe dáni e yaríná ¹⁰ agwí wíagi “Aiwá onimini.” niwimóniri aí ayí aiwá sini riyamí yaríná ikwíkwé niyárirí ¹¹ weníñé yáníyí winiñiginini. Anínami dáni óí ninimáná rapirapí xwé wúniñé imóniñé bi midáni biaú midáni biaú íá nixirimáná xwíáyo náni awayini nimamówára weþini-nariñagi niwiniri ¹² rixa xwíáyo ikwiárináná weníñé éyí winiñiginini. Nañwé xwé xixegíni t́ni amipi agwí t́ni napéa waríñépi t́ni iné xixegíni t́ni iwáipimi wenagi winaríná re eníginini. ¹³ Xwiýáá bi niriñenapiri re uriñiginini, “Pitaoxini, niwiápíniimeari nañwé api nípikiri nei.” uríagi aí ¹⁴ Pitao re uriñiginini, “Ámináoxini, aga oweoi. Nañwé Judayene ñwé ikaxé eániñépimi dáni ‘Ñwíáririni.’ riniñépi, ayá nininiri piáxi neániþaxé imóniñépi sini miníáoni enagi náni joxi niriñépi wí emiméini.” uríagi ¹⁵ xwiýáá ámi bi re rinénapiniñiginini,

“Gorixoni rixa ‘Ñwíá mimónini.’ rárípi náni sini diñé re miyaiwipani, ‘Niniñináyí, sini ayá nininiri piáxi neániþaxé imóniñépiñani?’ miyaiwipani.” rinénapiniñiginini.

¹⁶ Pitao siñwé winiri aríá wiri éþi axípi biaú bi niwinayimáná enáná re eníginini. Iwáipi apaxé mé niþeyiri ané-nami ainiñiginini.

¹⁷ Pitao ikwíkwé niyárirí winiñépi náni “Pí náni réa winiñéni?” niyaiwiri ududé ayá wí níkáriga waríná re eníginini. Áamá Koniriaso xó t́ñé e náni wáí uowárfáwa ané wíyo Saimonoyá ané náni yariñé niwiéra niþimáná rixa ákiñá íwí e niwónapiro ¹⁸ réaiwá re rigíawixini, “Áamá Saimono ámi yoí bi Pitaoyi riniño re riñweani?” réaiwá e raríná ¹⁹ Pitao ikwíkwé niyárirí míkiþi náni “Pí náni réa winiñéni?” niyaiwiri diñé e pikínaríná Gorixoyá kwíyípi omi re uriñiginini, “Aríá nií. Áamá waú wo joxi símeaniro náni piá siariñoi. ²⁰ Wigí diñéyo dáni maríá, niwaniniñoni awa joxi siriménapíri uowárenapiá enagi náni joxi niwiápíniimeámi niweþiniri diñé obíþaxé ‘Pí náni réa yariñéni?’ mimó anani awa t́ni níkumixiniri nawíni úþoyi.” uríagi ²¹ Pitao awa rogié náni niweþiniri re uriñiginini, “Aríá níþoyi. Áamá soyíne piá yariñé, ayí nioni náni yariñoi. Soyíne pí náni bíoyínérini?” uríagi ²² awa re urigíawixini, “Koniriaso —O porisí 100 imónigíáyo seáyí e wimóniñorini. Áamá wé róniño nimóniri Gorixomi wáyí wiariniñorini. Dixí Judayí níni ‘O áamá nañorini.’ rariñorini. Omi anínajé wo re urénapiniñiginini, ‘Joxi xwiýáá o ririñépi aríá wiríá náni omi wirimiauþíri náni dixí wami uowárei.’ urénapiniñé náni bíwáonerini.” uríagi ²³ Pitao “Anani níwapiro nioni t́ni sá oweaneyi.” uriñiginini.

Pitao Koniriasoyá aniwámi náni uné nánirini.

Sá wenjo wíápi t́ni niwiápíniimeari awa t́ni nuróná áamá Jopa dáné Jisasomi diñé niwíkwírooro náni xexirímeá imónigíáwa t́ni nawíni nuro ²⁴ óimi sáá wiyi wegíáwa niwiápíniimeámi waríná Koniriaso xegí xexirímeáyí t́ni xegí níkumixiniri emearigíyáá t́ni awí neaárimáná weníñé nerí ñweanáná Pitao ané apimi Sisariayi riniñépimi nírémori ²⁵ ané Koniriasoyáiwámi páwimiriñé éyí o Pitao t́ni nerimeániñé oya síkwé t́ñé e nípikínimeari miñé xwíáyo ikwíroniñiginini. ²⁶ E éagi aiwi Pitao omi áríwé numeari re uriñiginini, “Joxi niwiápíniimeari éí roi. Nioni eni sa áamá wonirini.” nuriri ²⁷ o t́ni xwiýáá niriñiri nerimeániñi nípawiríná áamá obaxé awí neániro ñweanagíá niwiniri ²⁸ re uriñiginini, “Judayene re rinariñwápi náni émáýíne xamiñéyíne eni niñé imóniñoi, ‘Nene émáýí t́ni gwiaumí niniranénarani, xwiýáá niñweanénarani, apimi dáni negí ñwé ikaxé rinariñwápi wiaikiariñwini.’ E rinariñwápi náni xamiñéyíne niñé imóniñoi. E nerí aí Gorixo nioni re oyaiwiniri oriñá nípáriñiginini, ‘Émáýí aí wo t́ni gwiaumí miníþaxé mimónini.’ E oyaiwiniri oriñá

nipáriní enjagi náni 'Émáyi tñi gwiaumí niniríná piaxí eánipaxírini.' wí sini ripaxonimani. ²⁹ Gorixo siwá éniñí ní enjagi náni áamá rowa nioni nirimeaniro báná nioni urakíminiri wí murí sa arzá niwiri númi bñanigini. Ayináni yariní bi oseaimini. Pí náni nirimeáfonirini?" uríagi ³⁰ Koniriaso re uriniginini, "Nioni agíná ayimíni sápi tñi xixeni reyáiná 3:00 p.m. imónináná aní ri-wámi dání Gorixomi xwiyá ririmí wiaríná re enjiginini. Ámá rapirapí xwiná eaariní yiniñí wo nirónapiri ³¹ re niriniginini, 'Koniriasoxini, joxi Gorixomi yariní wiarinípi arzá siri joxi áamá uyípeayíyo arirá wiayarinípi siñwí raniri neri náni yayí winarinjagi náni nirowáre-napinói. ³² Agwi joxi áamá wo Saimonoyi rininjomí —O xegí yoí bi Pitaorini. O áamá burimákau wará ení eri yeáyí imixiri yariní Saimonoyi rininjoyá aní rawirawá imanjápa tñi mirinijiwámí ηweani. Omi wirimiaupiri náni Jopa náni dixí wami uowárei.' niríagi ³³ nioni sini mé aníni áamá wa joxi sirimeapiri náni uowáraná joxi naní neri awa tñi bñini. Agwi nene Ámináo 'Xwiyá ayo urírixini.' ririnípi nipini arzá wianirane náni Gorixoyá siñwí aníne dání awí neánárirane ηweanwini." uriniginini.

Pitao aní Koniriasoyáiwámi dání uréwapiyiní nánirini.

³⁴ Pitao maní niyoámori re uriniginini, "Xámi nioni Gorixo yarinípi náni majjá neri aiwi agwi rixa nijjá imóninini. O wí símí símí e nimeri animí yaríniní epaxomani. ³⁵ Omi wáyí wiro wé róniní imóninípi ero yariní gíyí gíyí gwí wírí wirímí dání imónigíáyí aiwi xío tñáminí báná anani yayíni niwiri umíminariní. ³⁶ Xwiyá Gorixo Isirerene yaní neaiapiní rípi náni seyíné rixa nijjárini. Jisasi Kiraisomi —O Ámináo nimóniri áamá niyoni seáyí e wimóninorini. Omi diní wikwíroarinjápimi dání Gorixo tñi piyá wírinipaxí imóninwini. ³⁷ Jono xámi wayí xegí umeainípi náni wáí nememáná enáná Gariri dání iwamíó nimóga birí Judia piropenisíyo ami ami imónimeri enípi náni xam-iníyíné nijjárini. ³⁸ Nasareti dání Jisaso náni rariníni. Omi Gorixo nirípearí xegí kwíyípi wiri ení sixí weámixiri éaná o Gorixo diní ukikayonjagi náni nemeríná áamáyo naníni niwiiri áamá obo diní nixixerorí sipí wikáriníyo niyoni naní imiximenípi náni seyíné rixa nijjárini. ³⁹ Amípi o negí Judayí aníyo eri negí aní xwé Jerusarempimi dání eri enípi wone siñwí wí-naronjwáone riwonerini. Omi nipikironá yoxáyo yek-wiroáragía aí ⁴⁰ sáá wiyá wiyi nórimáná enáná Gorixoyá diníyo dání niwíápinimearí áamá siñwí anígíe dání siñáni wimóniniginini. ⁴¹ Gí áamá Judayí níni siñwí anígíe dání marzái, áamá Gorixo eníná dání siñwí wí-narórixiniri neaeyíronone —None o xwáripáyo dání niwíápinimeámáná enáná o tñi iniigí nírane aiwá nírane enjwáonerini. Noneyá siñwí aníjwaé dání siñáni nineaimóniri ⁴² sekaxí re neariniginini, 'Soyíné nioni

náni áamáyo wáí urimero "Ámá siñí ηweagíáyo tñi rixa pegíáyo tñi niyoni áwini e niηweámáná wigí yariníápi eyeyíromí ení náni Gorixo rípeano, ayí orini." Áwaní e urimero éfrixini. ⁴³ E nearinjo náni wáá nearókiamoagíá níni re nearagíorini, 'Ámá omi diní wikwírófíáyí níni xío wiiníjipi dání Gorixo anani yokwarimí wiariní. nearagíorini." uriniginini.

Émáyo Kwíyí Gorixoyápi waíniní nánirini.

⁴⁴ Pitao xwiyá api sini nura waríná re enjiginini. Ámá xwiyá o rarinípi arzá wiarigíáyo niyoni kwíyí Gorixoyápi waíniniginini. ⁴⁵ Kwíyí Gorixoyápi waínáná Judayí Jisasomi diní wikwíroariní Pitao tñi bíáyí weniní éfáyí winigíawixini. Xwiyá arzá wiarigíá tñi rixa píné xix-egíni ayí majjá imónigíáyí riro Gorixomi seáyí e umero yarinjagía niwiniro náni re yaiwigíawixini, "Gorixo xegí kwíyí émáyo sipí miwí nene xwé ayá wí neaiapinípa ayo eni aní axípi ríá wiarini?" niyaiwiro udufí níkariga waríná Pitao re uriniginini, ⁴⁷ "Ámá kwíyí Gorixoyápi waíní tñi iniigí tñi wayí meapaxí mimóninói. go rininói? Oweoi, kwíyípi nene neaíninípa axípi waíní enjagi náni áamá wo e ripaxí mimónini." nurí ⁴⁸ sekaxí re uriniginini, "Ámá tñyo Jisasi Kiraisomi diní wikwíroarinjagía náni wayí umeaipoyi." uráná ayí "Joxi nene tñi sáá ámi wíni re onjweaneyi.' neaimónarinini." urigíawixini.

Pitao Koniriasoyá anjwámi enípi Jerusaremi dání áwaní uriní nánirini.

11 Wáí wurimeiarigíáwa tñi áamá Jisasomi diní niwikwíroro náni xexirímeainí imónigíá Judia piropenisíyo wí e wí e ηweagíáyí tñi xwiyá rípi rinarinjagi arzá niwiro "Émáyi eni Gorixoyá xwiyápi arzá niwiro diní wikwírogíárinini." rinarinjagi arzá niwiro ηweanáná ² Pitao Jerusaremi náni niyiri rémóáná xegí Judayí wí —Ayí Jisasomi diní niwikwíroro aiwi re rariníyírinini, "Émáyi Jisasomi diní niwikwíroróná iyí símí síó niwákwiníro nene imóniníwápa nimóniróná, ayí ananirini." rariníyírinini. Ayí wí Pitaomi mixí nuríro ³ re urigíawixini, "Joxi pí náni negí yarinjwápi ogámí neri émáyi, iyí símí síó miwákwinípa egíáyí tñi gwiaumí niniri nawíni aiwá niniginini?" uríagía aí ⁴ Pitao xámi imóníe dání repíyí niwíera nuri nurenjwípea nuríná re uriniginini, ⁵ "Nioni aní yoí Jopayo niηwearí Gorixomi xwiyá ririmí niwíríná íkwíkwí niyáriní oriní nipáraná weniní yáníáyí wininiginini. Rapirapí xwé wúniní imóniní bi midáni biaú midáni biaú nixirimáná anínamí dání awayini nimamówáriga weaparinjagi niwiniri nioni tñí e ikwiárinénapaná ⁶ rapirapí iwáá ininúmi píraniní siñwí owinimíniri inimi siñwí agwí winíáyí wininiginini. Nanjwé áamá iwí meariníyí tñi sayí tñi agwí tñi níropéa wariníyí tñi iní tñi inimi wenjagi niwiniríná ⁷ anínamí dání xwiyá

re rinénapíagi aríá wiñanigini, 'Pitaoxini, niwiápínimeari narwí api nipikiri nei.' níríagi aríá niwiri aí ⁸ nioni re uríñanigini, 'Ámináoxini, amípi "Nwááriní." riniñípi, niníríná piaxé eánipaxé imóniñípi sini iwamíó gígí bí méáonirini. Aga wí nimiméini.' uríagi aí ⁹ xwiýá aníñami dání rinénapípi ámi bí nirinénapíri re nírénapiñigini, 'Gorixoní ríxa "Nwáá mimónini." ráríápi náni joxi sini diñí re miyaiwipani, "Ninírínáyí, sini ayá nininiri piaxé neánipaxé imónini." miyaiwipani.' Xwiýá e ninirénapimáná ¹⁰ xwiýá api axípi biaú bí ninirénapimáná íríriwáípi ámi aníñami náni mixeánénapiñigini. ¹¹ Mixeánénapáná axíná re enjigini. Ámá waú wo —Awa Sisaria dání nioni tñí e náni uowáráwarini. Awa aní none wearíñwáiwámi rémónapiñíawixini. ¹² Rémonapáná kwíyí Gorixoyápi re niriñigini, 'Joxi awa tñi anani ui. Awa tñi nawíni nuróná diñí kíkími nimóga nuri "Pí náni ámá rowa tñi waríñi?" miyaiwipani.' níríagi nioni tñi ámá Jisasomi diñí niwikwíro nání níríxímeá imónigíá wé wíúmi dání wo rowa tñi nurane ámá nioni náni uowárénapíoyá anjwámi páwíáná ¹³ o xegí aníyo aníñají wo siñáni niwimóniri uríñípi náni repiyí nineairi re neariñigini, 'Aníñajo re níríñigini, "Dixí ámá wa Saimonomi —Oyá yoí bí Pitaorini. Omi wirímiaupíri Jopa náni uowárei." niniriri ¹⁴ re níríñigini, "Xwiýá o nibiri ririníápi joxi tñi ámá joxiyá anjwámi wearigíáyí tñi aríá wipíríápi dání Gorixo yeáyí seayimixemeaníáriní." Aníñajo e níríñigini.' nearíagi ¹⁵ nioni xwiýá iwamíó uréwapiyaríná re enjigini. Kwíyí Gorixoyápi nene xámi nineaímearíná neaáiniñípa ayo eni axípi waíniñigini. ¹⁶ Axípi waíniñíagi niwiniri xwiýá Ámináo nearagí ripi náni diñí niróniñigini, 'Jono iniigí tñini wayí seameáíagi aiwi Gorixo seyíne xegí kwíyípi tñi wayí seameainíáriní.' ríñípi náni diñí niróniñigini. ¹⁷ Gorixo nene Áminá Jisasi Kiraisomi diñí niwikwírómáná enáná xegí kwíyípi aníá neaiapiñípa ámá ayo eni axípi wíagi náni 'Nioni Gorixo xegí diñíyo dání yariñípi píri urakipaxorini.' riseaimónarini?" uríagi ¹⁸ awa xwiýá Pitaó urípi pírániñí aríá niwiro omi ámi xwiýá bí murí Gorixomi seáyí e numeróná re rigíawixini, "Gorixoyá diñí tñi émayí eni wigí íwí yariñípi ríwímiñi nimamoro diñí niyiminiñí imóniñípi meapaxé imóniñoi." rigíawixini.

Adioki ñweáyí wí Jisasomi diñí wikwíróáná imóniñípi nánirini.

¹⁹ Xámi Sitipenomi nipikironá Jisasomi diñí wikwíroarigíáyo xeaniñí niwikáriro xídíxídwárá éagía émayí anímiñi numiamoróná wí xwíá rawirawápami enípi xegí yoí Pinisia ñwearo wí piriñwí Saipirasi riniñíyimi ñwearo wí aní bí xegí yoí Adioki ñwearo neróná xwiýá Gorixoyápi émayó muréwapiyí wigí Judayoni nuréwapíya nuro aí ²⁰ wigí wa piriñwí xegí yoí

Saipirasi dání xirigíáyí tñi aní yoí Sairini dání xirigíáyí tñi Adioki nírémoro wáí nurímeróná émayó eni xwiýá Áminá Jisaso náni yayí winipaxípi nura emegíawixini.

²¹ E yaríná Áminá Gorixo diñí ukikayori ení sixí weámixiri yariñagi náni ámá obaxí wigí ñwá náni yariñípi aríá nikeamoro Ámináo tñámini nikinimóniro diñí wikwíroarigíawixini.

²² Ámá Jerusaremi dání Jisasoyá siyikí imónigíáyí xwiýá ripi rinariñagía aríá niwiro "Adiokiyo émayí obaxí Jisasomi diñí wikwíroaríñoi." rinariñagía aríá niwiro náni Banabasomi Adioki náni uowárágía ²³ o nuri aní apimi nírémori winiñigini. Gorixo émayó wá niwianiri ayo wimixariñípi niwiniríná diñí nízá niwiniri ení rírémixí niwiri re uríñigini, "Gorixomi wí ríwí mumó aníñí miní ayá tñi xídírixini." uríñigini. ²⁴ O ámá nañí yariño imóniri Gorixoyá kwíyípi ayá wí sixí winiri Jisasomi diñí ayá wí wikwírori yariño enagi náni e uríñigini. Ámá obaxí Ámináomi diñí wikwíróáyí axíniñí nimóniro nikumixíga waríñagía ²⁵ Banabaso Soro náni píá eminiri aní yoí Tasasi náni nuri ²⁶ apimi ñweañagi niwiniri niwirimeámi bíwáú nawíni Adiokiyo niñwearíná ámá e dání Jisasoyá siyikí imónigíáyí tñi awí neánayiro obaxí wíyo nuréwapíya nuríná xwiogwí wo awáúmi e múroniñigini. Adiokiyo e íná dání ámá wí ámá Jisasi Kiraisomi uxídarigíáyí náni yoí Kirisiteniyi iwamíó wírigíáriní.

²⁷ Íná wáá rókiarmoarigíá wa Jerusaremi píni niwiárimí Adioki náni niweapiro ²⁸ wigí wo Agabasoyi riniño éfí nrori Gorixoyá kwíyíyo dání wáá nurókiamori re uríñigini, "Aiwá náni xwíá tñyo niyoni aga díwí ayá wí ikeamónaníwáriní." E uríñípi Romiyí mixí ináyí Kirodiasoyi riniño meñweañáná díwí api ikeamóníagía náni ²⁹ Jisasomi xídarigíáyí woni woni xixegíni niwipaxí imóniñípa wigí diñí re yaiwigíawixini, "Negí níríxímeá Judia piropenisíyo ñweagíáyo aríá wianíwá náni niñgwí api api nitirane wiowárwaniñi." niyaiwiro ³⁰ xixeni e nero niñgwí awí eáípi Banabaso tñi Soro tñi awáú niimeámi nuri Jisasoyá siyikí imónigíá Jerusaremi ñweagíáyo wiperñweagíáwami mini wipisíi náni wiowárigíawixini.

Mixí ináyí Xeroto Jemisomi pikiri Pitaomi gwí uyiri ení nánirini.

12 Íná Judayí mixí ináyí Xeroto Jisasoyá siyikí imónigíáyí wíyo rikikíríó wikáriní náni íá nixiriri ² porisí wami uráná kirá tñi Jonomi xiráo Jemisomi pikigíawixini. ³ Jemisomi pikíagía náni Judayí yayí yariñagía niwiniri Xeroto sipí ámi bí neri re enjigini. Pitaomi eni íá xiriñigini. Síá Pitaomi íá xiriñíyi tñíñá Judayí Gorixo eníñá múronípi náni diñí mopíri náni bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigííñá omi Xeroto íá xiriñigini. ⁴ Omi íá nixirimáná re yaiwiniñigini, "Síá Aníñajo Neamúroagoi riniñí ripi ríxa pwéáná omi gwí

anǵyo dání nimixeari áamá níni síjwí anigíe dání xwirixí numeri pikíimigini." niyaiwiri gwí anǵyo niḡwiráriríná porisí awí eánigíá biaú biaú xixegíni waú waú awí mearoayipírí nání wárinigini. ⁵ E wáraná Pitaomi gwí anǵyo awí mearoarigá aí Jisasoyá siyikí imónigíáyí Gorixo omi arirá owininiri anǵí miní aríá ríá wé yariḡ níwiéra ugíawixini.

Anǵnájé wo Pitaomi gwí anǵyo dání mixearǵí nánirini.

⁶ Sía Xeroto "Ayimi omi nimixeari áamá síjwí anigíe dání xwirixí uméimigini." yaiwiḡyi sini wía mónǵáná Pitaomi seníá wiríkaú niyárinimáná áwinimi sá wenjáná porisí waú midimidáni ḡweari wa gwí anǵí ówanǵí niyárimáná bǵariwámi dání awí roro enáná re enǵinigini. ⁷ Ámináooyá anǵnájé wo níronapiri gwí anǵyo wía ók-iáraná Pitaomi miwíyo saiwiárfí wiminiri nání ayiḡwí núrori re urǵinigini, "Joxi anǵni wiápnimeai." uráná re enǵinigini. Seníá aríkaú xegí wéyo dání ik-weámioarǵinigini. ⁸ Seníá aríkaú ikweámioáagi anǵnajo ámi re urǵinigini, "Dixí arerixí yíniri síkwí sú yíniri ei." nuriri o rixa e éaná re urǵinigini, "Dixí iyíá níkíkiyinimi níxídei." uríagi ⁹ gwí anǵí awámi dání omi númi nípeyeari númi nuríná "Anǵnajo niri xwiýá níri yariḡpi, ayí nepa ríá niarini?" miyaiwí "Sa oriḡá ríá winǵinini?" niyaiwiri ¹⁰ awaú porisí xío tíḡ anǵwí e awí rogíáwami múrori jǵami awí rogíáwami ení múrori nemáná ákiḡá ówanǵí ainixí tǵni imixiniḡnamí —Anami pǵni níwiárimi nípeyearíná gwí anǵyo pǵni níwiárimi rixa anǵí apí ikwíronǵipimi emearigíánarini. Ana tíḡ e rémóáná re enǵinigini. Xegípi íkwímimigini. Xegípi íkwímimáná nípeyeari óí wiyimi nuríná re enǵinigini. Anǵnajo rixa pǵni níwiárimi úaná ¹¹ Pitaomi xegí diḡí íá níxiriri re rinǵinigini, "Ámináo nioni éí níminimiri nání xegí anǵnajo nuowárenapiri Xeroto 'Gí enǵí eánǵíyo dání e wikárimigini.' yaiwiarǵipi pǵrí urakiri gí Judayé 'Xeroto omi e wikárimigini.' niyaiwiro diḡí wikwímoarigíápi pǵrí urakiri neri gwí anǵyo dání nimix-eáoniríani? Oyi, e níonirini." rinǵinigini. ¹² Diḡí e íá níxirimo anǵí apíxí Mariaíyi rinǵí wíyá —Ími xewaxo Joni Makorini. Omi xinái Mariaíyi rinǵíyá anǵí iwámi nání nuri áamá obaxí anǵwámi awí neánárimáná Gorixo xíomi arirá owininiri nání yariḡ níwia waríná níremori ¹³ ákiḡá íwí míde dání iwanǵí neari ikaxí rimákíáná apíxí wí, anǵí iwámi xináiniḡ nímoniri omiḡ wiiariḡ wí —Í xegí yoí Rodaírini. Í iwanǵí neániri ikaxí rimákíniḡ nání gorǵaniri síjwí owinimiri nuri ¹⁴ "Goxirini?" nuriri Pitaoyá manǵí umiḡniḡagi nání diḡí níá wíagi re enǵinigini. Xámi ówanǵí miwíkwíomeá anǵíni nuri ayá tǵni re urǵinigini, "Pitaomi ákiḡá ówanǵíyo bíariwámini dání biraiwo roni." uríagi ¹⁵ áamá ayí re urigíawixini, "Jíxi xaxá neri rariḡini." uríagi aí í axípi aríki ámi bí tǵni uraríná ayí re urayigíawixini, "Pitaoyá anǵnajo ríá roni?" urayariḡagi aiwí ¹⁶ Pitaomi sini ówanǵí iwanǵí neari

ikaxí rimákíariḡagi ayí nuro ówanǵí níkwiro winigíawixini. Pitaomi riwo roḡagi níwiniro diḡí niyága úagi aí ¹⁷ Pitaomi ayí xwiýá miripa oépoyniri wé ówanǵí nuyimáná Ámináo níwiiri gwí anǵyo dání nímeámi nípeyearíná éipi nání repiyí níwiéra nuri re urǵinigini, "Jemisomi tǵni negí nírixímeá imónigíáyo tǵni nioni níí apí nání áwanǵí uríirixini." nurárimi nípeyeari mi nání urǵinigini.

¹⁸ Rixa wía ónáná porisí Pitaomi awí mearoarigíáwa o miḡweanǵagi níwiniro "Pitaomi arige neri ríá urǵi?" níwiniro ayá ipípiá niḡwiráriga waríná ¹⁹ mixí ináyí Xeroto Pitaomi nání pía néra nuri pía nímeginarimáná porisí awí mearogíá awami yariḡí imimí níwiárimáná wíami sekaxí re urǵinigini, "Awami nímeámi nuro pikípoyi." Sekaxí e nurimo Judia piropenisíyo pǵni níwiárimi anǵí yoí Sisia nání níweri e urǵinigini.

Mixí ináyí Xeroto penǵí nánirini.

²⁰ Xeroto áamá Taia ḡweáyo tǵni Saidoni ḡweáyo tǵni wikí bí onimiápi miwóní ayá wí wónariḡagi wigí wí awí neánárimáná o ḡweanǵe nání níbiro xámi Xerotoyá gapimaní seáyi e imónigíá wo tǵni —O xegí yoí Birasitatorini. O tǵni xámi Xeroto wikí wónariḡipi nání xwiýá nímixiro re urigíawixini, "Joxi Xeroto wikí neáonariḡipi nání omi xwiýá níneauriyiri piyíá neawírii. Áamá dixí mixí ináyomi simanǵwíyóniḡí wuríniḡáyo aiwá bí yariḡwáone enǵagi nání rirariḡwini." uráná o re urǵinigini, "Soyíné tǵni nawíni nírorane seauriyimíarini." uríagi awa wenǵí nero ḡweanǵáná ²¹ sía Xeroto xwiýá imixiniá nání rariḡíyi parimóáná o mixí ináyowa yinarigíápi okiyá nínimáná xegí síá ikwianǵwí seáyi e imixiniḡnamí niḡweari xwiýá ririmi wiaríná ²² áamá awí eánigíáyí ríaiwá níriro re rayigíawixini, "Xwiýá apí áamá woyá mirinarini. Apí anǵnami dǵni ḡwíá imóniḡí woyániḡí rinarini." rayaríná re enǵinigini. ²³ Ayí urarigíápi nání xewanǵo pǵrí nírakiniri "Gorix-omini seáyi e numeri rípoyi." muripa éagi nání Gorixoyá anǵnájé wo ríniḡí wíáná agwí ayiḡwí noríná piyí omoniḡinini.

²⁴ E neri aí xwiýá Ámináooyá surímá mimóní sini níri-ga nuri nání áamá obaxí níkwimixíga ugíawixini.

²⁵ Banabaso tǵni Soro tǵni awaúmi nígwí rípi negí nírixímeá imónigíá Jerusaremi ḡweagíáyo míni wíisixiniri wiowárigíápi rixa niyárimáná Joni Makomi níwirimeámi Jerusaremi pǵni níwiárimi ámi Adioki nání yigíawixini.

Banabasomi tǵni Soromi tǵni wáí urimepísi nání níri-pearo uowárigíá nánirini.

13 Jisasoyá siyikí imónigíá Adiokiyo ḡweáyi wigí wa wía rókiamoarigíá imóniro wa uréwapiyarigíá imóniro egíáwa rowarini. Wo Banabasorini. Ámi wo Simiono xegí yoí bí Naijeroyi wírigíorini. Ámi wo Sairini

dánjé Rusiasorini. Ámi wo Maneyeno —O gapimané Xeroto tñni nemeríná xwé iwiaronorini. Ámi wo Sororini. ² Ayé awí neániro Ámináomi yayé niwiro aiwá ηwíá ηweañáná kwíyí Gorixoyápi re uriniginini, “Banabaso tñni Soro tñni nioni awaú e éisixiniri wéyo íá umirárijápi xixeni emepisíi náni nurípearo uowárijápoi.” uráná ³ ayé aiwá ηwíá ηwearo Gorixomi xwíyá ririmí wiro néfásáná awaúmi wé seáyi e niwik-wiárimáná uowárijáwixini.

Banabaso tñni Soro tñni pirinwí Saipirasipimi dáni wáí urimegíí nánirini.

⁴ Awaúmi kwíyí Gorixoyápi uowárijápi niweri anjé yoí Serusia riniñipimi dáni sipixé womi nipixemoániri niñweámáná pirinwí Saipirasi riniñiyimi náni nuri ⁵ sipixo anjé yoí Saramisiyi riniñipimi iwiékínimeááná awaú sipixíyo dáni nayoari Judayíyá rotú anjé wí e wí e mirinijéyo dáni Gorixoyá xwíyápi wáí nurimeríná Joni Mako eni sanjé nurápirimeri ⁶ rixa pirinwí miwí midáni dáni midáni náni wáí nura neméíísáná anjé yoí Peposiyi riniñipimi nirémoro winigíawixini. Ámá ayáí míkí ikinjé wo —O Judayé worini. Mimóní wá rókiamoarinjé worini. Xegé yoí Ba-Jisasoyi wírigíforini. ⁷ O tñni piropenisí apimi dáni pirimiáo —O xegé yoí Sejiasi Porasorini. Dijné neyírori aumaúmi inijorini. O tñni nikumixiniri ηweagíforini. O anjé apimi ηweañagi Banabaso tñni Soro tñni siñwé e niwiniri wáí urimearíná pirimiáo xwíyá Gorixo náni wáí rarigípi aría owiminiri awaúmi “Eini.” uríagi aí ⁸ ayáí míkí ikinjo —Girikiyí wigí píné tñni Erimiasoyi riniñorini. O pirimiáo Jisasomi diñjé miwik-wíropa oeniri awaúmi xegé diñjéyo dáni pírfé rakíminiri éagi aiwi ⁹ Soro —O xegé yoí bi Poroyi urigíforini. O kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixé wíniñagi náni ayáí míkí ik-injomi rixa siñwé agwé niwinárirí ¹⁰ mixé re uriniginini, “Oboyá niaíwíniñjé imóniñjé roxini, ámá wé róninjé yarigíá giyí giyo pírfé urakíminiri yarinoxirini. Aríkí yapé wíwapiyiri íwé urápiri néra warinoxirini. Ámináo náni nepaxinjé riniñjépi joxi aninjé miné yapéni imoriréini?” nuriri ¹¹ re uriniginini, “Agwí nioni re rirariñjé, ‘Ámináo rixa diñjé rikikayóagi náni joxi siñwé nisupáriri sáá obaxé wíyo sogwé siñwé winiríámani.’ rirariñjé.” uráná re enjiginini. Agwé wíáñinjé úríriri sáá uyináriri éagi náni “Ámá go go wéyo íá ninixiriri óí siwá niniríeniñoi?” niyaiwiri ámá náni píá emenjiginini. ¹² E éagi pirimiáo siñwé niwiniri Jisasomi diñjé wikwíroniginini. E neri Ámináo náni uréwapiyarigípi náni ududé niwiga unjiginini.

Banabaso tñni Soro tñni Pisidia piropenisíyo náni nuri Adiokiyo wáí urimegíí nánirini.

¹³ Poro tñni nikumixiniri emearigííwaú tñni Peposi píni niwiárimí nuro sipixé womi nipixemoániro niñweámáná nuro Pabiria piropenisíyo anjé xegé yoí Pe-

ga riniñipimi iwiékínimeááná nayoaro e dáni Joni Mako awaúmi píni niwiárimí ámi xegé axí Jerusaremi náni úagi aiwi ¹⁴ Poro tñni Banabaso tñni awaú Pega nimúrori Pisidia piropenisíyo anjé xegé yoí Adiokiyo riniñipimi nirémori Sabaríáyo Judayíyá rotú anjéyo nipáwiri éfí ηweañáná ¹⁵ ηwí ikaxé eániñipimi bi íá roro wá rókiamoagíáwa eagíapimi bi íá roro niyárimáná rotú anjé iwámi mewegíáwa ámá womi awaú éfí ηweagíé náni nuowáriró re urigíawixini, “Re urei, ‘Negé nirixímeá imónigííwagwí, awagwí xwíyá enjé rirémixé neaipaxé bi enjánáyí, anani nearípiyi.’ urei.” uowáraná o nuri awaúmi axípi e uráná ¹⁶ Poro niwiárimímeari wé ówanjé nuyimáná re uriniginini, “Gí Isireriyiné tñni émáyí Gorixomi wáyí niwiro náni nene tñni nawíni awí neánirane Gorixomi yayé wiariñwáyíne tñni aría nípoi. ¹⁷ Nwíá Isirereneýá aríowéyí uxídagíó, o enjíná negé aríowami neyírori ayé anjé midánjéyí nimóni ro Isipiyí anjéyo ηweañáná oyá diñjé tñni sayá nimóga numáná enjáná o enjé sixé neániri emimí niwíwapiya unjépi dáni anjé ayo dáni niwirimeámi biñiginini. ¹⁸ Niwirimeámi báná ayé ámá diñjé meanje nemeróná xwiogwí 40 pwearíná o ayá nurimixiri wé íá numixeáníísáná ¹⁹ Kenaniyí anjéyo ámá gwí wirí wirí wé wíúmi dánjé waú apimi xwiríá nikixerí xwíá wigí ηweagíápi nurápiri negé aríowami miní winiginini. Api nipini yaríná xwiogwí 450 pweniginini. ²⁰ Gorixo e niwíísáná oyá diñjé tñni ámá wa aniwá nimónayiro wá rókiamoagí Samueroyi riniño tñjíná náni nimeñweága nibíásáná ²¹ negé aríowa Gorixomi re urigíawixini, ‘Mixé ináyí neameñweani náni neaimónarini.’ uráná o Kisosomi xewaxo, Soromi —O xiáwo írino Bejimanoyáorini. Omi mixé ináyí náni urípeááná o numeñwearíná xwiogwí ámi 40 pweniginini. ²² Gorixo omi surímá nimixiri ámi Depito xamiño mixé ináyí nimóniri oudenweaniri imixiño náni woákíké neri re neariniginini, ‘Jesiomi xewaxo Depito ámá nioni diñjé unjwiráripaxé wo imóniñagi winiñáorini. Nioni nimónariñjé nipini xixeni enforini.’ neariniginini. ²³ O ‘Depitoyá íwiárfawéyí wo Isireriyó yeáyí uyimixemeaníá náni oimiximíni.’ niyaiwiri negé aríowami sémimanjéyo dáni urinípa xixeni neri ámá Jisasoyi riniño imixinjirini. ²⁴ O sini ámáyo piaumimí miwinináná Jono xámi Isireriyó niyoni wáí nemerí ‘Segé íwé yarigíápi ríwímíni mamóáná wayé seameaimíni.’ nurimeri ²⁵ rixa Gorixo e éwiniginiri wimixiyinjépi yoparípi urimíániri neríná re rayinjirini, ‘Seyíné nioni náni “Gorini.” yaiwariñoi? Seyíné weninjé neri niñweagíonimani. E neri aí aría nípoi. Ámá nioniyá ríwíyo binío nioni aga seáyi e nimúronjo enjagi náni xegé sikwé sú gwí wíkweaipaxé mimóniñjéni.’ rayinjirini.

²⁶ Gí nirixímeá imónigíáyíne, Ebiríamoyá íwiárfawéyíne tñni émá Gorixomi wáyí niwiro náni ayé tñni re awí eániñgíáyíne tñni rípi osearimíni. Xwíyá ámáyo yeáyí uyimixemeapaxo nániñi nineneni aría

wiani nání Gorixo rixa uowárénapirini. ²⁷ Ámá Jerusaremi nweagíáyi tñi wigí meba nimóniro umerweagíáwa tñi omi ayí oríaniri mí miwómixipa ero eníná dání wía rókiamoagíáwa o nání niri ríwamiñí eagíápi —Api Sabará ayí ayo dání íá roarigíápirini. Api míkí nání diñí mimó surímá íá niro-ro nání 'Ayí o nání ría rinini?' miyaiwipa ero néfasáná wía rókiamoagíá awa niri eagíápi tñi xixeni omi wikárigíawixini. Wía rókiamoagíá awa niri eagíápi tñi xixeni niwikáriróná 'Sípoxirini.' nuriro xwiýá umeárigíawixini. ²⁸ E nemowa nimeámi nuro omi xwiýá numeariri pikipaxí imóniñí bi nání píá nimeginiri aiwi gapimaní Pairatomi 'Pikoi.' urigíawixini. ²⁹ Omi nipikiróná wía rókiamoagíáwa o nání niri eagíápi tñi xixeni niwimáná enáná wa yoxáipámi dání niyoámi niwepíniro xwáripáyo weyáragíá aiwi re eniginini. ³⁰ Gorixoyá diñí tñi xwáripáyo dání ámi wiápinimeaniginini. ³¹ Niwiápinimeámáná síá ayá wí ámá Gariri piropenisíyo dání o tñi nawíni Jerusaremi nání bigíáyo siñáni wimónayiniginini. Ayináni siñáni wimónayiníyí negí Isireriyí imóniñíyo áwaní urimepéri nání imónigíáyirini. ³² Yawawi eni xwiýá yayí seainipaxí rípi searairai niyaiwimi bariñwi. Gorixo negí aríowami símimañíyo dání nuriríná 'Niseaiimíáirini.' urinípi Jisaso xíoyá diñí tñi wiápinimeanípimi dání awayá íwiáráwene rixa xixeni api, xío urinípi neaiiníirini. Xwiýá Bikwí Samiyo soñí biaúyi rininípimi niriñi eániñí rípi, 'Joxi Gorixoniyá íwoxirini. Agwi nioni simixáná imónioxirini.' Xwiýá e niriñi eániñípi eni xixeni imóniñirini. ³⁴ Nene diñí re yaiwianíwá nání 'O Gorixoyá diñí tñi wiápinimeáíyí nání ámi niperi wí piyí epaxí menini.' yaiwianíwá nání Bikwíyo niriñi eániñípa Gorixo re uriníirini, 'Depitomi símimañíyo dání nuriríná "Ayá niriñimixiri píraníñí siimíáirini." urinípi joxi eni axípi nisiimíáirini.' uriníirini. ³⁵ Ayináni o nání Bikwí Samiyo soñí ámi bimi Depito re riníirini, 'Gorixoxi ámá e wiáwiniginiri urinípi aniní miní xidaríño joxi xwáripáyo dání xe piyí oeniri siñwí winiríá menini.' riníirini. ³⁶ Depito imóniñípi nání nene nijáirini. O Gorixo e éwiniginiri wimónariñípi néra núsáná péáná negí aríowa xwía weyáriníñíyo weyáraná piyí eniginini. ³⁷ E neri aí ámá Gorixoyá diñí tñi wiápinimeanjo wí piyí meniginini. ³⁸ Ayináni gí niriñimeá imónigíáyíne, yawawi seararigwípi nání xixeni nijá re imónípoyi. Jisaso enípimi dání Gorixo negí íwí yariñwápi yokwarimí neaiipaxirini. ³⁹ Íwí yariñwá ñwí ikaxí Moseso niriñi eanípi xidaríñwápi dání yokwarimí neaiipaxí mimóniñípi Jisasomi diñí wikwírówá gene gene xegí xewaxo neaiinípimi dání anani yokwarimí neaiiri gwíñíñí neajiniñípi neaikweawáiriri epaxirini. ⁴⁰ Ayináni wía rókiamoagíáwa niri eagíápi rípi xixeni seaimóniniginiri wáyí niseainiri diñí móirixini, 'Gorixo riníipimi ikayíwí umeararigíáyíne, xámi siñwí niwiniro ududí nemáná aníñirixini. Ayí rípi nání seararini.

Nioni seyíne tñiná yariñápi ámá wa áwaní searíagíá aiwi seyíne agwi aí ná ríwíyo aí bi "Neparini." yai-wipíría menini.' xwiýá api wía rókiamoagíáwa niri eagíápi xixeni seaimóniniginiri wáyí niseainiri diñí móirixini." uriniginini.

⁴² Poro tñi Banabaso tñi e nura numowáu peyearíná ámá aríá wííáyí rixiní re urayigíawixini, "Awagwí ámi Sabará wíomí dání xwiýá agwi neararigíápi axípi anani nearéwapiyipisífrani?" urayigíawixini. ⁴³ E nemáná rixa rotú aní tñí e píni niwíarimi ami ami numiamoróná Judayí obaxí wí tñi émáyí Gorixomi wáyí niwiro nání Judayíniñí imónigíáyí wí tñi Poromi tñi Banabasomi tñi númi waríagíá awaú ámi nura nuríná ení rirémixí niwiri re urigíisixini, "Seyíne Gorixo wá nineawianiri neaiinípi íá nixiriro nweáirixini." urigíisixini.

⁴⁴ Sabará wo rixa parimóáná ámá aní apimi nweáyí nápi xwiýá Gorixoyápi aríá wianiro nání awí eániñí aí ⁴⁵ ámá ayá wí awaú rarigíápi aríá wianiro nání epíroyí yariñagíá Judayí siñwí e niwiniro sipí diñí bi onimiápi miwíaiwí ayá wí niwíaiwiro nání Poro uréwapiyariñípi píripírí ero ikayíwí umeariro egíawixini. ⁴⁶ E yariñagíá aí Poro tñi Banabaso tñi ayá igigí bi miwiní re urigíisixini, "Yawawi aga xwiýá rípi yegí Judayíne niseamúrorai émáyo xámi uripaxí meñagi nání seyíne xámi seararini. E neri aí xwiýá rípi aríá miyeaí arikwí neróná seyíne áwaní réniñí niyeariro yariñoi, 'Diñí niyimíñí imóniñípi meapaxí imónigíáyí tñi xixeni mimóniñwini.' Áwaní éniñí niyeariro yariñagíá nání agwi yawawi seyíne píni niseawíarimi émáyo uréwapiyanirai wariníwii. ⁴⁷ Ayí rípi nánirini. Ámináo sekaxí neariní rípi ñwí ikaxí eániñíyo re eánini, 'Gorixoní joxi émáyo uyéwiníñí wía wókímixiría nání riníwíráirini. Joxi nioni nání uriníipimi dání ámá xwía niriñini gimi nweagíáyo yeáyí uyimixemeámíá nání e oimóniri rírowáirini.' Gorixo e nineariríná yawawi nání eníñíñí riní enagi nání émáyo uranirai wariníwii." urigíisixini. ⁴⁸ E urariñagíí émáyí aríá niwíroná diñí níñá niwiniro xwiýá Ámináooyápi naní e rinariñagi nání re rinigíawixini, "Api seáyí e imónini." niriñiro ámá Gorixo diñí eyíroáriníyí diñí wikwírogíawixini.

⁴⁹ Xwiýá Ámináooyápi aní api tñí e nimíni rinárimearíná ⁵⁰ Judayí re egíawixini. Apixí seáyí e imónigíá ayí tñi rotú nwearigíawíwámi tñi aní apimi seáyí e nimóniro merweagíawámi tñi símiríri wíagíá ayí Poromi tñi Banabasomi tñi sipí niwikáiriro wigí tñí e dání mixí xídownárigíawixini. ⁵¹ Wigí tñí e dání mixí xídownáragíá awaú "Nene sipíni wikárariníwaénéríani?" oyaiwinípoyiniri egí síkwíyo xwía síkí xéniñípi píri wiaíkímí niyárimí aní yoí Aikoniamíyi rininípimi nání ugíisixini. ⁵² E neri aí aní apimi dání Jisasomi diñí niwikwíro uxidariñíyí yayí bi onimiápi miwiní yayí seáyimi dání niga uro kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wininípimi dání ení neága uro néra wagíáirini.

Poró tñi Banabaso tñi Aikoniami dání egíí nánirini.

14 Awaú xámi egíípa Aikoniamiyo nírémómáná Judayí rotú ańýo nípáwiri nuriríná píráníńđ renwipearińđagíí nání ámá xwé ayá wí, Judayí tñi Gírikíyí tñi ámá gwé apiaú dńđ wíkwírogfawixini. ² E neri aiwi Judayí aría niwiro dńđ miwíkwíropa éáyí Gírikíyí ámá Jisasomi dńđ wíkwíroarigíáyo símí tñi owípoyiniri símíríńđ niwiro yarińđagía nání ³ awaú e ayá wí nińwearíná “Ámá tiyí wí mĩxĩ niyeaipaxĩ aĩ Ámináo anani yeamenĩńđ.” niyaiwiri ayá igigĩ bi miwinĩ sa nira ugíisixini. E yaríná Ámináo “Awaú neararigíńđ nipa ría neararĩńđ?” owipimónĩpoyiniri gĩ dńđýo dání xe nuriri emimĩ tñi ayá riwamónĩpaxĩ imónĩńđpi tñi owíwapĩyĩpiyiniri eńđ sixĩ niweámixa uńinigini. ⁴ E neri aĩ ámá ańđ apimi ńweagíáyí dńđ bi biaú niwĩro wí Judayí, dńđ miwíkwíroarigíáyí tñi kumixiniro wí wáí wurimeiarigííwaú tñi kumixiniro neróná re eńinigini. ⁵ Gírikíyí wí tñi Judayí wí wigĩ seáyĩ e nimónĩro umerńweagíáyí tñi ayé niwĩápĩnimearo “Awaúmi sipĩ niwĩkárirane síńđ tñi opĩkianeyi.” nirińiro yaríná ⁶ e owianeyiniro yarińđapi nání awaú nińđá nimónĩri nání Raikonia piropenińýo ańđ símĩ biaú xegĩ yoĩ Risitirapimi tñi Debipimi tñi nání éĩ uri ańđ midimidáni ikwíronĩńđpiami eni nání éĩ uri neri ⁷ ańđ ayo dání xwiyíá yayĩ neainarińđpi wáí urimegíisixini.

Poró tñi Banabaso tñi Risitirapimi dání egíípi nánirini.

⁸ Awaú ańđ yoĩ Risitirai rinińđpimi emearíná ámá e dání wo —O xiná agwíyo dání síkwĩ iké eńđ xirińorini. Xegĩ síkwíyo eńđ bi meánińđagi nání o bi onimiápi irú nińmĩxiri ańđ yagomani. O éĩ nińweari ⁹ Poró urarińđpi aría wiaríná re eńinigini. Poró sińwĩ agwĩ niwináriná winĩyĩ winińinigini. Xegĩ síkwĩ sipĩ eńýyĩ nanđ wimixini nání Jisasomi dńđ wíkwíroarĩńđagi niwiniro ¹⁰ imĩ tñi niri “Niwĩápĩnimeari dixĩ síkwĩ tñi píráníńđ éĩ ro.” uráná re eńinigini. Úrapĩ éĩ niroamori ańđ eńinigini. ¹¹ Poroyá mańýo dání éĩ niroamori ańđ yarińđagi ámá e epíroyĩ egíáyí sińwĩ api niwiniro xwiyíá nimĩeyoaro nirińóná wigĩ Raikoniayĩ píné tñi re rigíawixini, “Negĩ ńwĩá ańđnami ńweagíáwa rixa ámá nimónĩro nene tńđ e nání riwaú weapĩi.” niriro ¹² “Banabaso, o negĩ ńwĩáo Susoyĩ wĩrińorini.” riro Poró xwiyíá yanđ umeaiarińđ eńđagi nání “O negĩ ńwĩáo Xemisoyĩ wĩrińorini.” riro neróná ¹³ Susoyĩ wĩrińińđ —O nání ańđ ridiyowá yarińđi-wá ańđ apimi ákińýo bĩariwámi dání umirińinĩńorini. Oyá apaxĩpáníńđ imónĩńđ uría iwĩ yeyĩ inĩńđ bi ni-maxirińi burimákaú oxĩ wo tñi niméra nińiri ákińđ íwĩ e éĩ nírómáná ámá e epíroyĩ egíáyí tñi “Awaú nání ridiyowá owianeyi.” niwimónĩro e wianĩro yaríná ¹⁴ wáí wurimeiarigííwaú, Banabaso tñi Poró tñi ayé “Awaú nání e owianeyi.” rinarińđagía aría niwiri re egíisixini. Ayé “Nene wianĩri yarińwápi awaú aga miwimónarińi.”

oyaiwípoyiniri egĩ iyíá naxeri ámá epíroyĩ egíe áwinimi ańđni nuri xwiyíá imĩ tñi nira nuri ¹⁵ re urigíisixini, “Ámá tiyíne, pí nání e yeaińiro yarińđi? Yawawi eni seyíne imónĩńđápa ámáwawirini. Yawawi sa rĩpi nání yarińđwii. Seyíne segĩ ńwĩápi nińđĩróná surĩmá yarińđapi pĩni niwĩárińi Gorixomi —Nwĩá nipa dńđ tńđo ayé orini. O ańđna imixiri xwĩá imixiri rawirawá imixiri neri amĩpĩ nĩni ayo yarińđpi imixińorini. Omi seyíne xĩdĩpĩri nání yawawi xwiyíá yayĩ seainipaxĩ rĩpi wáí seararińđwii. ¹⁶ Ámá gwĩ wĩrĩ wĩrĩ nĩni aga eńiná dání nińweaxa bigíáyí Gorixo wigĩ siwíyo xe oxĩdĩpoyiniri niwĩga nińiri aiwi ¹⁷ xewanińđo imónĩńđpi nání yumĩ mĩseainĩ xegĩ nanđ niseaiĩrińđpimi dání siwánińđ niseaiga bińĩrińi. Segĩ omĩńđ ná wearĩńiná wenía nání oyá dńđ tñi iniá eaenarińi aiwá pĩrińĩri inĩri yaríná seyíne nińiro yayĩ niga warigíarini. Ayináni o e niseaiĩrińđpimi dání xewanińđo imónĩńđpi nání siwánińđ niseaiga bińĩrińi.” ¹⁸ Xwiyíá e nuriri aiwi ámá ayé arĩkĩ “Awagwĩ nání xe ridiyowá oepoyiniri sińwĩ neanĩpiyi.” urarińđagía awaú ańđ minĩ pĩrĩ urakianiri néĩsáná eńáná ayé kikińđ egíawixini.

Poromi síńđá nearo tigíá nánirini.

¹⁹ Judayí wí Adioki dání biro Aikoniami dání biro nero ámá obaxĩ e ńweagíáyo dńđ ukinimixáná “Poromi sipĩ e owikáraneyi.” wimónarińđpi nińđĩro re egíawixini. Omi síńđá tñi nearo “Rixa piyĩrĩfani?” niyaiwiro ańđ apimi dání niropemĩ nińpeyero e wáńđagía aĩ ²⁰ ámá Jisasomi dńđ niwíkwíro xĩdarigíáyí piyo wenje midimidáni rówapáná re eńinigini. O amĩ wĩápĩnimearińinigini. Ámi niwĩápĩnimeari ańđ apimi nání nuri sá wenjo wĩápi tñi Banabaso tñi ańđ yoĩ Debi rinińđpimi nání nuri ²¹ ańđ apimi dání xwiyíá yayĩ neainarińđpi wáí nurimeríná ámá obaxĩ Jisasomi dńđ niwíkwíro oxĩdĩpoyiniri niwimixárińi amĩ Risitira nání nuri e eni nurára múrori Aikoniami e eni nurára múrori Adioki e eni nurára múrori neríná ²² awaú xámi nura púáná Jisasomi uxĩdĩgíáyí eńđ neániro omĩ pĩni miwĩarĩ ańđ minĩ xĩdĩpĩrĩfa nání eńđ rirémixĩ niwĩera nuri re urigíisixini, “Xeanĩńđ ayá wí nińeaiméa numáná eńáná Gorixoyá xwioxíyo páwianĩwárinĩ.” nuriri ²³ ámá wa Jisasoyá siyikĩ imónĩńđáyo wipenweapĩrĩáwa ańđ api apimi niwurĩpeaária niwiri xámi aiwá ńwĩá ńwirárinĩ Gorixomi xwiyíá ririmĩ wiri néĩsáná Ámináo, wigĩ dńđ wíkwíroarigíio píráníńđ oudenĩri wéyo niwimi ugíisixini.

Poró tñi Banabaso tñi amĩ egí axĩmini ugíí nánirini.

²⁴ E nemowaú Pisidia piropenińýo áwinimi nińuri Pabiria piropenińýo nírémori ²⁵ ańđ yoĩ Pega rinińđpimi xwiyíá Gorixoyápi nurára nimúrori ańđ yoĩ Ateria rinińđpimi nání niwiri ²⁶ e dání sipixĩ womĩ nińixemoánińi nińweámáná nuri Adiokiyó nání nuri —E ayé

awaú rixa eméípi wáí emearíná Gorixo wá wianíapimi dání éísixiniri omi wéyo niwiro wárigíerini. E nání nuri ²⁷ nírémómáná Jisasoyá siyikí imónigíáyo awí neaárirí amipí awaú nemeríná Gorixo enípi nání repiyí niwiera nuri Gorixo émáyé nikinimóniro diñí onikwířpoyiniri ówaníñí wíkwiiñípi nání repiyí niwiri ²⁸ e nemowaú Jisasomi uxídarigíá aní apimi ñweáyí tñi nawíni síá ayá wí e ñweagísixini.

Émá Jisasomi xídarigíáyí nání xwiyíá imixigíá nánirini.

15 Ámá wa Judia piropenisíyo dání niweapiro Adioki nírémómáná ámá Jisasomi diñí niwíkwírooro nání wigí xexirímeá imónigíáyo nuréwapiyiro re urigíawixini, “Seyíné Judayene tñi xixeni imónipíri nání negí arío Moseso riñípi iyí símí síó miwákwínipa nerónáyí, Gorixo yeáyí seayimixemeapaxí menini.” urariñagíá ² Poro tñi Banabaso tñi xwiyíá símí tñi ximiximí niníro xwiyíá ayá wí ñiriga niwíápínimearo néfasáná ámá e dání Jisasoyá siyikí imónigíáyí re rinigíawixini, “Poro tñi Banabaso tñi negí wa tñi Jerusaremi nání nuro wáí wurimeiarigíáwa tñi ámá e dání Jisasoyá siyikí imónigíáyo wiperñweagíáwa tñi nerimeánimáná ‘Iyí símí síó wákwínípoi.’ neararigíá rípi nání xwiyíá nimixiróná, ayí nañírini.” ñiriniro ³ uowáraúáná awa xwíá Pinisiayi riniñípi tñi Samaria piropenisíyo tñi ñipuríná aní api apimi Jisasomi diñí niwíkwírooro nání xexirímeá imónigíá wíyoní wíyoní émáyé Gorixo tñámíni kinimónigíápi nání e e áwaní nura ñimúroróná yayí niwimóa ugíawixini.

⁴ E nemowa rixa Jerusaremi nírémoro aní e dání Jisasoyá siyikí imónigíáyí tñi wigí wiperñweagíáwa tñi wáí wurimeiarigíáwa tñi yayí wiemeááná Poro tñi Banabaso tñi awaú émáyé tñí e emearíná Gorixo egí wéyo dání néra uñí ñipini nání repiyí wiaríná re eníinigini. ⁵ Parisi imónigíá Jisasomi diñí wíkwíroarigíá wa niwíápínimearo re rigíawixini, “Émá Jisasomi diñí wíkwíroarigíáyí negí iyí símí síó wákwínariñwápi mepa epaxí wí mimónini. Ayí ñwé ikaxí negí arío Moseso eañípi miwídiipa neríná, ‘Ayí ananirini.’ uripaxí mimónini. Ayo nuréwapiyirane ‘Apimi aníñí miní xídiřirixini.’ uríwanigini.” rigíawixini. ⁶ Ayináni wáí wurimeiarigíáwa tñi Jisasoyá siyikí imónigíáyo wiperñweagíáwa tñi api nání xwiyíá imixaniro nání awí neániro ⁷ rixa xwiyíá ayá wí rirowiá gí niníásáná enáná Pitao niwíápínimeari re uriniñigini, “Gí ñirixímeá imónigíoyíné, xami dání émáyé xwiyíá yayí neainariñípi aríá wiro diñí wíkwírooro epířá nání soyínéya wo iwamíó wáí uríwanigini Gorixo eyírono, ayí nioni enagi nání soyíné nijířirini. ⁸ Nioni ayo wáí urimeááná Gorixo —O ámáyá xwioxíyo imóniñípi nání nání nijíá imóniñorini. O xegí kwíyípi nene neaiapiñípa axípi miní niwiriñípi dání siwá réniñí neaiñírini. Émáyé eni diñí ñinikwíroróná, ayí ananirini. Siwá éniñí

neaiñírini. ⁹ Judayene xegí bi neaiiri émáyo xegí bi wiiri enímani. Nene neaiñípa axípi ayí eni diñí wíkwíroarigíá niwiniñí yokwarimí wiñírini. ¹⁰ Ayináni soyíné Gorixo wíkwíroarigíá pi nání yariñoi? Ñwé ikaxí Moseso eañípi dání sañí negí aríowa anani nimeámi upaxí mimóniñípi —Api, ayí ñwé ikaxí negí aríowa oxídaneyiniróná ñixídiřipaxí mimóniñípirini. Api pi nání émá Jisasomi diñí wíkwíroarigíáyo wíkwíroarigíá yariñoi? Soyíné Gorixo ayo miwíkwíaríñípi wíkwíroarigíá neriniñípi dání Gorixo nene wíkwíroarigíá yariñoi. ¹¹ Nene diñí wí re mimó, ‘Ñwé ikaxí eañípi xídarigíápi dání yeáyí neayimixemeapaxířirini.’ wí mimó diñí re neaiřimónini, ‘Áminá Jiaso émáyo wá niwianiri ayo nání wayíá upeiñíyo dáníni Gorixo yeáyí uyimixemeaariñípa Judayene eni axípi e yeáyí neayimixemeaariñírini.’ Diñí e neaiřimónini.” uriniñigini.

¹² Awí eañigíáwa xwiyíá bi mirí sini aríani niwiro yariná Banabaso tñi Poro tñi éí ñirori xwiyíá nuriri emimí tñi ayá riwamónipaxí imóniñí tñi awaú émáyé tñí e wáí urimearíná Gorixo egí wéyo dání wíwapiyíñípi nání repiyí niwiri ¹³ rixa ñirířimáná enáná Jemiso niwíápínimeari re uriniñigini, “Gí ñirixímeá imónigíoyíné, xwiyíá nioniyá bi eni aríá ñipoyi. ¹⁴ ‘Gorixo émáyé nání wí diñí mimoarini.’ yaiwiagwá aiwi xewaniño émáyé wí nioniyá imóniřirixiniri niwíeyíroriñípi dání ámá ayí nání monípi iwamíó siwá neaiñírini. Api nání Saimono rixa repiyí neaiñoi. ¹⁵ Agwi o nearípi, ayí wíá rókiamoagíáwa Depitoyá íwiaríawé nání ñiriro eagíá rípi tñi xixeni imónini, ¹⁶ ‘Api ñipini nimónimáná enáná Gorixoní ámi ñibiri aní segí mixí ináyí Depitoyá pineamioagiwá ámi mirimířirini. Aníwá xwiríá ikixeniñípi ámi ñimiriri siñí imiximířirini. ¹⁷ Ayí rípi nání e emířirini. Judayé gwé axíří maríá, ámá gwé wirí wirí nání Ámináoni tñámíni obířipoyiniri nání ámi api e mirimířirini. Ayí émá nioniyá imóniřirixiniri wéyo íá umiriñáyí nioni tñámíni obířipoyiniri ámi mirimířirini. ¹⁸ Ámináoni xwiyíá rípi seyíné nijíá oimóniřipoyiniri eníñá dání seariñáoni seariñini.’ Xwiyíá wíá rókiamoagíáwa eagíá api tñi Saimoni nearípi tñi xixeni imónini. ¹⁹ Ayináni diñí nioniyá eni rířirini. Émá Gorixo tñámíni ukimónarigíáyo upupígí miwíkarípa oyaneyi. ²⁰ Ñwé ikaxí eañiñí ñipini nání miwíkwíarípa nemáná aí sa payí wí nearane re uríwanigini, ‘Judayene xwiríá neainipaxí imóniñí rípi rípi mepa éřirixini. Ámá wí mimóní ñwíá imóniñípi nání ridiyowá yariñípi minípa éřirixini. Apixí nimearíná sewini mimeániřa éřirixini. Nañwé gwé siñwíyo xiráná ragí sini enípi minípa éřirixini. Rakiwí eni minípa éřirixini.’ Apini payí nearane uríwanigini. ²¹ Ámá eníñá dání néra ñibiro nene ñweañwá ríná eni Sabaríá ayí ayo aní api apimi ámá wa ñwé ikaxí Moseso eañípi dání íá roro uréwapiyiro yariñagíá nání émáyé Ju-

dayene xwiríá neainariṅṅpi náni nijá imóniṅṅoi. Ayináni ríwamiṅṅi apini nearane e uríwanigini." uriniginini.

Émáyi náni payí nearo wiowarigíá nánirini.

²² Wáí wurimeiarigíáwa tñi Jerusaremi dani Jisasoyá siyiki imónigíá níni tñi wigí wiperṅweagíáwa tñi eni diṅṅí ná bini nixiriro re rinigíawixini,

"Negí wí Poro tñi Banabaso tñi payí nimaxirimi upíri náni nírípearanényí nanjirini." niriṅṅo Judasomi —O xegí yoí ámi bi Basabasorini. Omi tñi ámi wo Sairasomi tñi —Awaú Jisasomi diṅṅí niwikwíro nani xexirímeá imónigíáyo seáyi e imónigíáwaúrini. Awaúmi nírípearo ²³ payí re niriniri eániṅṅpi wiowarigíawixini, "Wáí wurimeiarigíáwa tñi Jisasoyá siyiki imónigíáyo umenṅweaṅwáone tñi nene segí sérixímeá imóniṅṅwaéne seyíne negí níríxímeá imónigíáýíne náni —Wiyíne aṅṅí yoí Adiokiyo ṅweagíáýíne, wiyíne Siria piropenisíyo ṅweagíáýíne, wiyíne Sirisia piropenisíyo ṅweagíáýínerini. Seyíne náni payí ripi neari wiowarénaparṅwini. Seyíne niyíneṅni yayí oseainini. ²⁴ None rixa aríá re wíwáriní, 'Negíyí wí none "Soyíne nuro e urípoyi." muríwámi ayí seyíne tñe náni nibiro searéwapiyaríná diṅṅí ríá seaxeri diṅṅí simigwíá seayiniri eṅṅirini.' aríá e wíwá eṅṅi náni ²⁵ none rixa diṅṅí ná bini tñi nimónimáná 'Ayí ripi neranéná nanjirini.' neaimóníṅṅirini, 'Ámá negí wami nírípearane Banabasomi tñi Soromi tñi —Awaú nene diṅṅí sixí uyṅwáwaúrini. Negí Áminá Jisasi Kiraiso náni wáí nurimeríná yoí mayí nimóniri urimegíáwaúrini. Awaúmi tñi negí wami tñi seyíne tñṅí e náni nuowárénapiríná, ayí nanjirini.' neaimóníṅṅirini.

²⁷ Ayináni ríwamiṅṅi re eaariṅwápi Judaso tñi Sairaso tñi awaú manj tñi eni anani áwanj searísisixiniri uowarariṅwini. ²⁸ None xwiýá nimixiranéná kwíyí Gorixoyáyo dani re riníwanigini, 'Nwí ikaxí ayá wí sanjiniṅṅi imóniṅṅpi miwikwíaripani.' riníwanigini. Nwí ikaxí émáýíne aga pñi miwíaripaxí imóniṅṅpi, ayí ripinirini. ²⁹ Ámá wigí mimóní ṅwáá imóniṅṅpi náni ridiyowá yarigíápi minipa érixini. Rakiwí minipa érixini. Nanjwí gwí siṅwíyo xiráná ragí sini eṅṅi náni minipa érixini. Apixí nimearóná sewini mimeánipa érixini. Seyíne nene ríwá apini e nerónáýí, ayí apáni yariṅṅoi. Negí xwiýá apirini."

E niriṅṅo payí eagíawixini. ³⁰ E nemowa mini wiowaráná awa payí nimeámi Adioki náni niwero nírémómáná ámá e dánj Jisasoyá siyiki imónigíáyo awí neaárimáná payí mini wíagíá ³¹ ayí íá níróróná xwiýá eṅṅí rirémixí niwiro eániṅṅagí náni diṅṅí níá winiṅṅigini. ³² Diṅṅí níá winaríná Judaso tñi Sairaso tñi awaú eni wíá róki-amoarigíáwa eṅṅi náni wigí xexirímeá imónigíáyo xwiýá ayá wí bi tñi eṅṅí rirémixí niwiri eṅṅí sixí niwímixiri egísisixini. ³³ E nemowaú sáá wí e niṅweagíásisáná eṅṅáná awaúmi ámi wigí uowarigíáwa

tñṅí e náni nuowáriní yoýí wiowaríagíá náni xexirímeá imónigíá e ṅweagíáyo pñi niwíarimi kikiá néra ugísisixini. ³⁴ [Jerusaremi náni nuri aiwi Sairaso "Adiokiyo ámi bi tñi niṅwearíná, nanj emíni." yai-winiṅṅigini.] ³⁵ Awaú e éagíí aí Poro tñi Banabaso tñi Adiokiyo niṅweari ámá obaxí wí tñi nawíni xwiýá Ámináoyápi wáí urimeri uréwapiyiri egísisixini.

Poro tñi Banabaso tñi ewáramónigíí nánirini.

³⁶ E nemowaú rixa sáá wí múróáná Poro Banabasomi re uriniginini, "Yawawi ámi nurai aṅṅí api apimi xwiýá Ámináoyápi wáí nurimeraíná ámá Jisasomi diṅṅí niwikwíro nani yegí níríxímeá imónigíáýí arige ríá ṅweaṅoiniri siṅwí owinimeaaíyi." uríagí ³⁷ Banabaso "Ayí ananirini." niyaiwiri "Joni Mako eni yawawi tñi nawíni owaneyi." wimóníagí aiwi ³⁸ Poro aríki re urariṅṅagí náni, "Xámi wáí urimeanirane nuranéná sini nápi oyaneyiniri náni mú Pabiria piropenisíyo dani pñi niyeawíarimi uṅṅo ámi yawawi tñi nawíni niwiriṅweámi mupa oyaiyi." urariṅṅagí náni ³⁹ mixí nirinowieánísisáná apimi dani newáramóniri Banabaso Joni Makomi niwiriṅweámi nuri sipixí womi nipixemoániri niṅweari piríṅwí Saipirasíyi riniṅṅipimi náni ugísisixini. ⁴⁰ E náni úagíí aí Poro Sairasomi nimeari xexirímeá imónigíáýí awaú wáí emearíná Ámináo wá niwianiri uméwiniginiri omi wéyo mini wíáná e dani pñi niwíarimi nuri ⁴¹ Siria piropenisíyo tñi Sirisia piropenisíyo tñi áwini e nuri aṅṅí api apimi nírémómáná ámá Jisasoyá siyiki imónigíá wíyí wíyo nuréwapiya nuríná eṅṅí sixí wímixigísisixini.

Poro Timotiomí niwiriṅweámi uṅṅí nánirini.

16 Poro aṅṅí Debiyi riniṅṅipimi nírémori ámi nuri Risitirai riniṅṅipimi nírémoríná winiṅṅigini. Ámá Jisasomi xádarigíáýí wo —O xegí yoí Timotiorini. Xinái Jisasomi diṅṅí wikwíroariṅṅí wíriní. Í Judayí eṅṅi aí omi xano Girikiyíriní. ² Ámá Risitira ṅweáýí tñi Aikoniami ṅweáýí tñi Jisasomi diṅṅí niwikwíro nani xexí-xexirímeá imónigíáýí Timotio náni "Ámá nanj worini." rarigíorini. ³ O náni Poro "Yawawi tñi nawíni oemeaneyi." niwimóniri náni omi nimeari iyí símí síó wákwiṅṅigini. Ayí ripi náni e eṅṅigini. Judayí ariwámídani ṅweagíáýí níni o xegí xano Girikiyí eṅṅi náni xío iyí símí síó miwákwiṅṅiṅṅpi náni nijá e imónigíá eṅṅi náni Poro negí Judayo wáí urimearíná omi aríá miwipa epírixiniri iyí símí síó wákwiṅṅigini.

⁴ Aṅṅí api apimi nurára nimúroróná xwiýá wáí wurimeaiarigíáwa tñi Jerusaremiyo Jisasoyá siyiki imónigíáyo wiperṅweagíáwa tñi awa xwiýá nimixiróná rinárigíá ripi, "Negí ṅwé ikaxí eániṅṅí ripimini émá Jisasomi diṅṅí niwikwíro nani negí níríxímeá imónigíáýí ogámí mepaxí imónini. Apimini nixídiróná apánirini." e rinárigíápi náni áwanj nurára múroariṅṅagíá náni ⁵ aṅṅí

apí apimi áamá Jisasoyá siyikí imónigíáyí díní wik-wíroarigíápi ení neáníro xaíwí íá nixíro nání sía ayí ayo áamá ámi wí Jisasomi díní niwíkwíro wíniyí tñi kumixinagíáriní.

Poró Tirowasiyo niñwearíná oriñá winiñípi nánirini.

⁶ E nemowa piropenisí biaú Pirigia tñi Garesia tñi riniñípiáú tñíminí waríná kwíyí Gorixoyápi xe Esia piropenisíyo nání nuro áamá e ñweagíáyo xwíyá yayí winipaxípi wáí urimérixiniri siñwí miwiní urakiowáriniginí. ⁷ Awa ámi wíminí nání nikinimóniro nuro ríxa Maisia piropenisíyo nírémómáná Bitinia piropenisíyo nání owaneyiniri yaríná ámi kwíyí Jisasoyápi xe oúpoyiniri siñwí miwiní urakiowáriniginí. ⁸ Awa Maisia piropenisíyo nimúro aní Tirowasiyi riniñípi nání niwero ⁹ nírémómáná sía ayimi áríwiyimi Poro sá weñáná oriñá winíyí winiñiginí. Áamá Masedonia piropenisíyo dání wo éf nírori wauní rixiñí “Joxi Masedonia re nání nibiri arirá neaii.” urariñagi oriñá e niwiniri nání ¹⁰ none (ríwamiñí ripi eañóni tñi) re yaiwinigini, “Gorixo ríxa áamá ayo e dání wáí ourimépyiniri siwá nineairi oriñá ría neapáriní?” niyaiwirane Masedonia tñáminí nání píyo waniréwiniri píá neranéná sipixí wo e nání uminiri yariñagi winiñwanigini.

Ridiaí nikinimóniri Jisasomi díní wikwíroní nánirini.

¹¹ E nemone sipixomi nipixemoánirane niñwearane aní Tirowasiyi riniñípi nání píni niwiárimí nurane piríwí Samotiresiyi riniñípi tñí e nání nimeámi nurane nimúrorane sá weñwáone wíápi tñi aní Niaporisiyi riniñípi tñí e nání nimeámi nurane wiáí nimúrománá ¹² e dání aní Piripaiyi riniñípi —Aní Masedonia piropenisíyo ikwíroniñí seáyi e imóniñíyí, ayí bi Piripairini. Romiyí nibiro aní apimi dání aní nimiró ñweagíápirini. Apimi none nírémómáná sía obaxé wí e niñwearane ¹³ Sabaríáyo “Iniñí wearíñú tñí e áamá Gorixomi xwíyá ririmí wiarigíerini.” niyaiwirane aní apimi nání ákiñá íwíyo niñyearane iniñí e wearíñú tñí e nání niwerane éf niñweámáná apixí e awí neáníro ñweagíáwami xwíyá yayí neainariñípi uraríná ¹⁴ apixí wí —Í xegí yoí Ridiaíriní. Aní Taiatairai riniñípi dáníriní. Í rapirapí ayíá ríñí nigwí xwé roñípi nigwí xeni nání bí yariñirini. Judayí mimóniñí aí Gorixomi wáyí niwiri nání yayí wiaríñí wíriní. Í xwíyá Poro rariñípi aría niwiri Gorixo í xwíyá apí díní ikwíropaxí oimóniri xwioxíyo píraníñí wimixáná í “Poró nearariñípi neparini.” niyaiwiri Jisasomi díní wikwíroniginí. ¹⁵ Jisasomi díní niwíkwírori ríxa wayí nimeari áamá xegí aniwámi í tñi nawíní ñweagíáyí ení wayí nimearo e nemáná í re neariñiginí, “Soyíné re niniaiwirónáyí, ‘Neparini. Ámináomi díní wikwírófí wíriní.’ niniaiwirónáyí, gí aniwámi nání nibiro anani sá

wepíríreoi?” Aníñí miní e nearayíagi nání í tñi unñwanigini.

Poromi tñi Sairasomi tñi gwí aníyo ñwirárigíá nánirini.

¹⁶ E nemone sía wíyi Gorixomi xwíyá ririmí wiarigíe nání waríná apixí wí —Í áamá wíyá xináiniñí nimóniri omiñí wiaríñirini. Imíó xixéroariñípi dání áamá siní majíá imónigíápi áwaní urékweeariñirini. Áamá ími xiáwowániñí imónigíáwa í áamáyo áwaní urékweeariñípi dání nigwí xwé urápayarigíirini. Í none tñi óiyimi órófí niníranéná ¹⁷ í Poro tñi none númi nineaxídirí aríki ríaiwá re nira neaxídiríñiginí, “Áamá rowa Nwíá wíyo nimúrori aga seáyi émi imóniñomi xináiwániñí nimóniro omiñí wiarigíáwarini. Ófí Nwíá e imóniño nene yeáyí neayimixemeaníá nání iniñíyí nání wáí neararigíáwarini.” nira neaxídiríñiginí. ¹⁸ Ámi ámi sía ayá wíyo axípi e nineaxídiríná e rayariñagi nání Poro ríxa aníñí bí onímiápi miwinípa yariñagi nání nikinimóniri imíó ími xixéroariñípi mixí re uríñiginí, “Jisasi Kiraisoyá ení eániñíyo dání sekaxé re rirariñini, ‘Apixí rími píni niwiárimí ui.’ rirariñini.” uráná re eníñiginí. Siní mé imíó apí ími píni niwiárimí uníñiginí. ¹⁹ Ími píni niwiárimí úaná xanowániñí imónigíáwa re niyaiwiro, “Ófí apixí rí áwaní rékweeariñípi dání nigwí meayariñwáyi ríxa anípi imónigoí. Ámi bí siní meapaxé mimónini.” niyaiwiro Poromi tñi Sairasomi tñi íá nixero makeríá imixarigíe nání níropémi nuro gapimanowa siñwí anigíe dání xwírixí oumeaneyiníro nimeámi nuro ²⁰ awa tñí e niwáriro re uxekwímogíawixini, “Áamá Judayí rowaúyí áamá negí aní ripimi ñweagíáyo nearakiowáripaxí yariñagíi nání nene píraníñí miñweapaxé neaimónariní. ²¹ Siwí nene Romiyene imóniñagwi nání gapi-maníyínéyá siñwíyo dání anani íá xirirane xídirane epaxí wí mimóniñípi áamá rowaú wáí nearariñii.” uráná re eníñiginí. ²² Áamá e epíroyí egíáyí ení niwiápinimearo awaúmi mixí wianíro yaríná gapi-manowa egí iyíá nupíríro porisí wami sekaxé re urigíawixini, “Soxí mépépyoi.” uríagíá ²³ iwaní ripi ripi nimépeayimáná niméra nuro gwí aníyo niwáriróná gwí aníyo awí mearoariñomi re urigíawixini, “Joxi awaúmi éf mupaxí imóniñí ñwiráraríñwápi niñwirárimáná píraníñí awí mearóirixini.” ²⁴ Sekaxé e uráná awaúmi gwí aníyo nimeámi niwáwiri awawá ná ínimi ikwíroniñípi nání nimeámi niwáwiri e niñwiráriní re eníñiginí. Egí sikwí íkíá wára winami niwíximorí wára wina tñi niwakiríwárimáná rokimí yariñiginí. ²⁵ E wikáragíá aí ríxa áríwegí imóniñáná Poro tñi Sairaso tñi Gorixomi xwíyá ririmí wiri yayí umeaniri nání soñí riri yariñagíi áamá gwí aníyo ñweagíáyí aría wiaríná re eníñiginí. ²⁶ Poboní xwíá aí tñi yaiwíámí méáná gwí aniwá niñwiríná sía piará

xwíámi eapiniñyí riwóminimiri neríná re enjiginí. Gwí anjé ówanjé níni íkwínowiri seníá ámáyo yárinñyí níni íkweánowiri enjiginí. ²⁷ Gwí anjwámi awí mearoariño sá weñe dání niwiápínimeari wenñjé éyí winñjiginí. Gwí anjé ówanjé íkwínowijagi niwiniri “Gwí ñweagíá níniyí rixa éf úíawixini.” niyaiwiri ámá ayí éf úíá náni gapimanowa nioni nipikipirixiniri xegí kirá nimixeari rixa pikínimiri éyí ²⁸ Poro enjé tñni ríaiwá nuriri re urñjiginí, “Jiwanñjoxi mipikínipani. Gwí ñweañwáone ninoneni sini riwone ñweañwini.” urñjagi ²⁹ o awí mearoarigíá wíami “Uyíwí nimixáromeaenapípoi.” nura mírí nipáwiri wáyí winñjagi enjé óf níkaríga Poro tñni Sairaso tñni tégíe nipikínimeari ³⁰ awámi nimixeámi nipeyari bíariwámini nírómáná re urñjiginí, “Ápowagwí Gorixo yeáyí niyimixemeani náni pí emñini?” urñjagi ³¹ awá re urñjísixini, “Ámíná Jisasomi ññjé wikwíróaná Gorixo yeáyí niyimixemeari ámá ññjé anjwámi joxi tñni ñweagíáyo eni yeáyí uyimixemeañjoi.” urñjísixini. ³² E nuriri omi tñni ámá xegí anjwámi ñweagíá niyoni tñni xwiyíá Ámináo náni rirímí wíáná ³³ sini áriwegé imónñjagi aiwi o awámi “Eñi.” nuriri iwanjé mépéíáyo igíá niweámáná re enjiginí. Wayí meari ámá xegí anjwámi ñweagíáyo eni wayí mearo nemáná enjáná ³⁴ o awámi xegí anjwámi nimeáa nipáwiri aiwá nixerí mini niwiríná xío tñni ámá xegí anjwámi inimi ñweagíáyo tñni “Rixa Gorixomi ññjé wikwírówaénerñani?” niyaiwiro náni yayí seáyimi dání néra ugíawixini.

³⁵ Gapimanowa wíápi tñni niwiápínimearo porisí wami awí mearoariño tññjé e náni xwiyíá yanjé re wiowáríagíawixini, “Omi ‘Ámá awámi wárei.’ urñjipoyi.” wiowáríagíá awa nuro uráná ³⁶ o xwiyíá api Poromi áwanjé nuriri re urñjiginí, “Gapimanowa nioni náni xwiyíá yanjé re wiowárénapáoi, ‘Awámi owáriní.’ wiowárénapíagíá náni awagwí anani níwiapiri kikiñá néra úpiyi.” urñjagi aí ³⁷ Poro re urñjiginí, “Yawawi Romiyíwawi imónñjagwí aí míkí wí meñjagi aí gapimanowa, xwirixí niyeamero ámá obaxí siñwí anigíe dání iwanjé yeamepero gwí anjéyo yeañwiráñro egíáwa inimi niyeamixearo yeawáññro rirariñoi? Oweoi, aga wí e yeaipaxí mimónini. Wiwanñjowa nibíro ‘fwiapípiyi.’ yearáná peyaníwii.” urñjagi ³⁸ porisowa xwiyíá Poro urñjipi ámi nimeáa nuro gapimanowami repiyí niwiro “Awá Romiyí waúriní.” urñjagi awa aríá niwiróná wáyí níkarínro ³⁹ nuro awámi piyipiýí nuriro gwí anjéyo dání nimixearo niwáñróaná aríkí wauní rixinñjé re urayigíawixini, “Awagwí anjé rípimi píni nineawiáñmi nuríná ‘Ayí nanñjini.’ neaimónarini.” urayariñjagíá ⁴⁰ awá gwí anjéyo dání nipeyari anjé apixí Ridiáyi riniñjyáiwámi náni nuri nipáwiri ámá Jisasomi ññjé niwikwíróro náni egí xexirímeá imónñjagíáyo tñni e nawíni nerimeáñro xwiyíá ámi bi tñni enjé rirémixí niwiáñmi ugíawixini.

Tesaronaike ñweáyí Poromi tñni Sairasomi tñni iwanjé weañro egíá nánirini.

17 E nemowa e dání nuro anjé biaú Abiporisi tñni Aporonia tñni riniñjépiámi nimúroa nuro anjé Tesaronaike riniñjépi —Anjé apimi Judayí wigí rotú anjé wiwá miriniñjépi. Apimi nírémómáná ² Poro xegí íníná yariñjépa e eni axípi neri Sabaríá wiyaú wiyimi Judayí wigí rotú anjéyo awí neañro ñweañáná niwímeari Bikwí Gorixoyáyo dání nureñwipéa nuríná ³ ayí re oyaiwípoiñiri urayinñjiginí, “Bikwíyo dání api api niriñiri eaññjagi náni ámá yeáyí neayimixemeañña náni Gorixoyá ññjé tñni arñowayá xwíá piaxéyo dání iwiaroníoyi rariñwáomi wa pikíáná ríññjé o nimeari xwáñpáyo dání wiápínimeaññpi apimi wí nimúropaxí mimónini.” oyaiwípoiñiri míkípi náni uréwapiyiri miñjé níroa uri neríná re urayinñjiginí, “Ámá Jisasoyi riniñjé ro, nioni wáí searariñáo, o ayí ámá yeáyí neayimixemeañña náni arñowayá xwíá piaxéyo dání iwiaroníoyi rariñwáorini.” urayinñjiginí. ⁴ E nuriniñjépi dání Judayí wíyo ññjé ukinimixíagí ayí ññjé “Neparini.” niwipiñjépi náni Jisasomi ññjé niwikwíróro Poro tñni Sairaso tñni nawíni níkwimixinro Girikiyí Gorixomi wáyí niwiro náni yayí umearigíáyo obaxí tñni anjé apimi seáyí e nimóniro meñweagíáwayá apixí wíwa tñni eni ññjé niwikwíróro náni awámi níkwimixinayiro yaríná ⁵ Judayí Jisasomi ññjé niwikwírófáwa awámi sipí ññjé niwíawiro náni niwiápínimearo re egíawixini. Makeríá imixarigíe dání ámá sipíyí wa Poromi tñni Sairasomi tñni wikí niwóniro mixí wipíri náni símíráxwiró niwiemero ayí rixa íkwikwierí niga uro wikí niwóga uro yariñjagíá niwíñro niwirimeámi anjé apimi áwiniñi nipuróná mixíni népimixamóa nipuro Poro tñni Sairaso tñni anjé Jesonoyáiwámi ríá ñweaññiro e náni nuro awámi ámá negí anjé rípimi ñweagíáyo siñwí anigíe dání xwirixí oumeaññiro anjé iwámi píñjé íkwieámí néra nipáwiro ⁶ awá náni píá nimeginíro náni Jesonomi tñni Jisasomi ññjé niwikwíróro náni xexirímeá imónñjagíá wami tñni íá níxero anjé apimi ññjé gapimanowa tññjé e náni níropémi nuróná ríaiwá re níra ugíawixini, “Ámá anjé xwíá nimini ikwíróñjéyo ñweagíáyo wigí yariñjépi mé píni owíarípoiñiri sipíni urekárarigíáwa rixa nene eni ninearekárro yariñoi. ⁷ Awa Jesono numimiriñiri xegí anjwámi náni nipemeámi uñowarini. Awa ñwí ikaxé negí mixí ináyí Sisao ríñjépi niwíawiro xegí bi néra nuro re rariñjéwarini, ‘Segí mixí ináyí Sisao, ayí surímá mixí ináyorini. Wo omi seáyí e wimónñjé xegí yoí Jisasorini.’ rariñjéwarini.” ríaiwá e níra nuro ⁸ ámá e epíroyí egíáyo tñni anjé apimi ññjé gapimanowa tñni ayí ríaiwá e rariñjagíá aríá niwiro símí níróñro wikí niwóga niwiápínimearo ⁹ gapimanowa xwirixí numéásáná Jesonowa ámi axípi bi mepa oépoiñiri nígwí bi nuráñro wáñjéawixini.

Poro tñi Sairaso tñi Beriayo egípi nánirini.

¹⁰ Sía ayimi árwiyimi Jisasomi diñi niwikwíro nani xexirímeá imónigíáyí Poromi tñi Sairasomi tñi íá xirípírixiniri rixa aní Beriayi rinijípimi nani éf uowáríagía awaú nuri aní apimi niremoríná Judayíyá rotú aní e mirinijwámi nipáwiri xwiyíá yayí neanariñipi wáí urigíisixini. ¹¹ Judayí Beria nweáyí —Ayí Judayí Tesaronaika nweagíáyí yapí mimóniñoi. Diñi píraníñi eyíroarigíáyí enagi nani seáyi e wimóniñoi. Ayí símí nixeadépéniro “Xwiyíá Poro nearariñipi aríá owianeyi.” niwimóniño sía ayí ayo re niyai-wiwo, “O nearariñipi, ayí Bikwíyo niriniri eániñipi tñi nepa xixeni ría imónini?” niyaiwiwo Bikwípi íá niróa uro píá niméra uro neróná ¹² obaxí wí Jisasomi diñi wikwíro Girokiyí aní apimi dání seáyi e imónigíáyí wí oxí tñi apixí tñi eni diñi wikwíro yaríná re enjiginini. ¹³ Judayí Tesaronaika nweagíáyí xwiyíá ripi, “Beriayo eni Poro xwiyíá Gorixoyá wáí urarini.” rinariñagi aríá niwiro re egíawixini. Aní apimi nani nuro áamá e dáníyí Poromi mixí owípoyniri símíráxwiró wiemeáná áamá obaxí rixa epíroyí nero wikí niwóga wiápínimeagíawixini. ¹⁴ Áamá obaxí rixa epíroyí nero wikí niwóga wiápínimeaaríagía Jisasomi diñi niwikwíro nani xexíxexirímeá imónigíáyí siñwé e niwiniro re egíawixini. Apaxí mé Poromi rawirawá tñi e nani éf uowáríagíawixini. Poromi rawirawá tñi e nani éf nuowáñi Sairaso tñi Timotio tñi sini e nweañáná ¹⁵ áamá Poromi éf nimíga úzáyí omi sía obaxíyo niméra núíasáná aní Atenisiyi rinijípimi niremoró e dani wáraúáná o ámi sekaxí re uowáríñiginini, “Sairaso tñi Timotio tñi nioni tñi e nani bipaxí imóniñánáyí, aníni bíisixini.” uowaráná omi e niwárimí ugíawixini.

Poro Atenisi dani wáí uriní nánirini.

¹⁶ Poro Atenisi dani awaú nani weniní neri niñweañáná aní apimi mimóní nweá imóniñíyí —Ayí xopaikigí xixegíni áamá imixigíáyírinini. Ayí aga ayá wí ami ami nimíni éf nurárara uníagí niwini nani símí níronimi nemeáná ¹⁷ Judayíyá rotú aníyo nipáwiyiri ayí tñi émá Gorixo nani diñi moarigíáyí tñi xwiyíá riniro sía ayí ayo makeríá imixarigíe nani nuayiri áamá o eméiná e rówapigíáyí tñi xwiyíá riniro néra nuríná ¹⁸ áamáyo uréwapiyarigíá Epikurianiyi rinigíá wa tñi Si-toikiyi rinigíá wa tñi Poro tñi ximiximí xwiyíá rinigíawixini. O wáí nuriríná Jisaso nani uriri áamá xwáripáyo dani wiápínimeapíríá nani uriri yariñagi nani wa peayí niwianiro re rigíawixini, “Áamá xwiyíá rirowiáí emeariñi ro pí xwiyíá nearimíniri ría rariní?” riro wa “O anínamí dání nweá imónigíá áamá aní midáníyíyá nani nearimíniri ría rariní?” riro nero ¹⁹ omi niwirimeámi nuro —Áamá Atenisi dáníyí tñi áamá aní midání aní apimi urínigíáyí tñi kikiá bi mé aníñi miní

pí pí xwiyíá siñi rinípi aríá wiwo áwaní uriro yaniro nánini yarigíáyírinini. Ayí omi niwirimeámi nuro Ariopagasiyi rinijípami dani xwiyíá réwapínarigíe nani niwirimeámi nuro re urigíawixini, “Xwiyíá siñi joxi wáí nearariñipi nene píraníñi aríá nisirane nijíá imónani nani áwaní nearei. Ayí ripi nani rirariñwini. Xwiyíá joxiyá ninearíná nene sini aríá miwariñwápi rariñagi nani xwiyíá míkípi nani nijíá imónani nani rirariñwini.” uríagía ²² Poro Ariopagasi tñi e dani éf nirómáná re uriniginini, “Atenisi dáníyíne, segí nweá imóniñipi nimeróná awayini ayá tñi wéyo umeariñagíá siñwé seaniñini. ²³ Ayí ripi nani searariñini. Xámi nioni aní ripimi nemei segí nweá éf nurárara uníyíyo —Ayo píraníñi siñwé mí nómixa nuríná winíaniginini. Éf urárariníñi bimi ríwamini ripi ‘Nweá nene majíáo nánirini.’ eániñagi winíaniginini. Ayináni nweá seyíne majíá nimóniño aiwi yariñi niwiro seáyi e umearigíó nani áwaní bi osearimini. ²⁴ Nweá xwíá riri nírimini imixiri amipí níni arimi eníyí imixiri eno, o anínamí tñi xwíárimí tñi Ámináo seáyi e wimóniño enagi nani diñi re yaiwipaxí mimónini, ‘O aní nañwí ridiyowá yaníwá nani negí wé tñi mirariñwáyo nweaaríñirini.’ diñi e yaiwipaxí wí mimónini. ²⁵ Xewaniño áamá niyoni wigí diñipi sixí umímore siñi nimóniño aní upaxí imónipírí nani wimixiri amipí níni áamá nipírí nánirani, yinipírí nánirani, wimixiyiri yariño enagi nani ripi eni yaiwipaxí mimónini, ‘O amipí wí nani díwí ikeamónariñagi nani negí wé tñi arirá wipaxorini.’ Diñi api eni yaiwipaxí wí mimónini. ²⁶ Nweá o xewaniño re niyaiwiri, ‘Áamá gwí arí arí e e nweapíríñirini. Gwí arí arí xíáíwa xirípíríná íná íná imóniñíñirini.’ niyaiwiri aníñi neyíroárimáná áamá ná woni imixiñipimi dani áamá gwí wirí wirí níni nimóga biñwárinini. ²⁷ Áamá gwí arí arí níni xewaniño nani píá néra nuro ámiríñiñi neróná siñwé winimeapíríá nani xío ení api e enírinini. E neri aí o nene xixegíni nweañwá gene gene tñi e dani ná jfami mineaimónini. ²⁸ Ayí ripi nani searariñini. Segí sorixowa aí re rigíápi, ‘Nene eni Nweá neameañenerini.’ rigíápi tñi xixeni nene ení eániñi oyáyo dani imónirane nweane aní emerane yariñwini. ²⁹ Nene Nweá o neameañene imóniñagwí nani diñi re miyai-wipa oyaneyi, ‘Nepa Nweá imóniño imóniñipi, ayí ámaéne diñi nimorane wé tñi xopaikigí imóniñi nweá síñyáyo dani imixariñwápirani, síñyá goríyo dani imixariñwápirani, síñyá sirípáyo dani imixariñwápirani, sa apíñiñi ría imónini?’ miyaiwipa oyaneyi. ³⁰ Ayináni Nweá o —O Gorixorini. O áamá xámi o nani majíá nero wigí nweápirini niméra bigíápi nani peá nimori kikiá niwia nibiri aiwi agwi áamá ami gimí nweagíá niyoni re neararini, ‘Segí íwí yariñápi nani ríwimíni nimamoro saníñi nimóniño nweápoyi.’ neararini. ³¹ Ayí ripi nani e neararini. O sía wiyimi áamá xwíá riri nírimini nweañwáyo xwiyíá píraníñi nineamearíñíá woni woni

negí yariŋwápi náni yariŋí imimí neainíá náni ríxa ráriŋírini. Nene xwiyíá neameariníó eni ríxa rípeáriníri. Nene 'Rípeárinjo, ayí oríani?' yaiwianíwá náni o péo ámi siŋí neri owiápinimeaniri ení sixí weámixáná wiápinimeanírini." Poro e uráná re enjiginí. ³² Ámá e awí eánigíáyí Poro xwiyíá "Xwáripáyo dání wiápinimeanírini." ríagi aríá niwiróná wí ríperirí wigíawixini. Wí "Xwiyíá joxi nearariŋípi ríwéná ámi bi tñni aríá sianíwáriní." urigíawixini. ³³ E uráná Poro réwapínarigíe dání píni niwíarimi úagi aí ³⁴ ámá wí —Oxí wo xegí yoí Daionisiasoyi riniŋorini. O Ariopagasi dání réwapínarigíáyí worini. Apixí wí xegí yoí Damarisíyi riniŋírini. Ámá ámi wí eni nawínirini. Ayí omi níkumixiniro númi nuro Jisasomi diŋí wik-wírogíawixini.

Poro Koriniyo niŋwearíná enípi nánirini.

18 Poro e nemi Atenisi píni niwíarimi aní yoí Korini riniŋípimi náni nuri e ² nírémómáná ámá Judayí wo —Xegí yoí Akwiraoyi riniŋorini. Xináí Podasi piropenisíyo dání xiriŋorini. Xiepi xegí yoí Pisisirairini. Romiyí mixí ináyí Kirodiaso Judayí aní apimi ŋweagíá niyoni sekaxí re uriŋí enjagi náni "Romi aní ripimi dání píni nineawiárimí úirixini." uriŋí enjagi náni ayaú Itari piropenisíyo píni niwíarimi Korini náni siŋí bigííyaúriní. Ayaúmi Poro niwímeari ³ niŋwí omiŋí o yariŋípi ayaú eni yariŋí enjagi náni ayaú tñni nawíni niŋwearo senzá aní pákipíríá náni imimiximí nero niŋwearóná ⁴ Poro Sabaríá ayí ayo Judayíá rotú aníyo náni nuri ayí tñni Girikiyí tñni eni re owipimóniri, "Xwiyíá Gorixoyárimi dání Jisaso náni nearariŋípi neparini." owipimóniri ayí tñni nawíni rotú aníyo dání xwiyíá ximiximí niníro ri-nayigíawixini.

⁵ E néra nuríná Sairaso tñni Timotio tñni Masedonia piropenisíyo dání nibiri Poromi wímeááná o xegí niŋwí omiŋí yariŋípi píni niwíarimáná Sabaríáyoní maríáí, sía ayí ayo Judayí tñni e náni nuayiri píraníŋí uréwapiy-iminiri neríná woákíki re wiayiniginí, "Ámá yeáyí neayimixemeaníá náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo, ayí Jisasorini." ⁶ E urayaríná ayí ríxa xixewiámí nuríro ikayíwí uráná Poro xegí iyíá niŋíriri sikí xeniŋípi píri wiaikímí yáriniginí. Pírí wiaikímí niyárirí re uriŋiginí, "Seyíné anínánáyí se-waniŋíyíné ríá meáriníáyo dání aníniŋíríáriní. Seyíné aríá miniaríŋagíá náni nioni wí níxímeapaxímani. Agwí nioni seyíné píni niseawiárimí ríxa émáyo wáí urimíniri riwoni wariŋini." uráriniginí. ⁷ E nurárimo píni niwíarimi nuri aní ámá woyá —O xegí yoí Titiasí Jasitasoyi riniŋorini. Gorixo náni wáyí niwiri náni yayí umeariŋí worini. Xegí aní Judayíá rotú aníyo dání oriwámí dání miriniŋorini. Oyá aníwámí náni nuri e dání xwiyíá uraríná re enjiginí. ⁸ Judayí wo —Xegí yoí Kirisipasorini. Judayíá rotú aníyo awí eánarigíáyo

seáyi e umenŋweanorini. O tñni ámá o xegí aníwámí wearigíáyí tñni Poro urariŋípi aríá niwiro Jisasomi diŋí niwikwíroro émáyí Korini ŋweagíáyí obaxí eni aríá niwiro diŋí wikwíroro wayí mearo yaríná ⁹ sía wiyimi Ámináo re enjiginí. Poromi oriŋá nupárirí re uriŋiginí, "Joxi wáyí misinípa oeni. Xwiyíá nioni náni joxi nura wariŋípi píni miwíarí siní aníŋí nura úirixini. ¹⁰ Ayí rípi náni rirariŋini. Nioni joxi diŋí rikikayonjagi náni ámá mixí sífápimi dání wí ríniŋí siníníámani. Ámá aní ripimi nioni diŋí ninikwíripíríá náni niŋí imóniŋíyí obaxí enjagi náni rirariŋini." uríagi náni ¹¹ o aní apimi niŋweari Gorixo náni nuréwapiya waríná emá 18 múroŋiginí.

¹² Judayí Koriniyo ŋweagíáyí, Romiyí wo xegí yoí Gario pirimiáo nimóniri Girikiyí piropenisí e menŋweanáná, Judayí diŋí axípi tñnini nimóniro niwíápinimearo Poromi xwiyíá oumeáraneyiníro wáí pírimíá Gario xwirixí umeariŋe náni nimeámi nuro ¹³ Poromi nuxekwímoro re urigíawixini, "Ámá ro ámá Gorixomi yayí numeróná ŋwí ikaxí riniŋípimi niwíaikiro xegí bi nero éirixiniri diŋí xenwímíni ukiniŋixariŋorini." uríagíá aí ¹⁴ Poro ríxa maŋí ex-oáminiri yaríná pírimíá Gario Judayí ayo re uriŋiginí, "Poro íwí éí siŋwiriyí, rikikiríó éí siŋwiriyí, nioni re yai-wiminiri éáriní, 'Ámá rowa uxekwímoarigíápi aríá niwiríná, ayí ananirini.' yaiwiminiri éáriní. ¹⁵ Soyíné ux-ekwímoarigíápi, ayí xwiyíá tñni yoí tñni segí ŋwí ikaxí eáníŋípimi dání riniŋípi náni o tñni mixí rinariŋagíá náni segípi xwiyíá nimixiro eyírópoyi. Nioni 'Xwiyíá api oseaeýiroimini.' minimónariní." nuriri ¹⁶ xwirixí umeariŋe dání mixídámí wiowáraparíná ámá wí re egíawixini. ¹⁷ Judayí wigí rotú aníyo awí eánarigíáyo seáyi e umenŋweanomi —O xegí yoí Sotenisorini. Omi íá níxero pírimíá Gario xwirixí umeariŋe midániŋe iwaní mépearíŋagíá aí o diŋí sipí wí miwí kikiíá enjiginí.

Poro ámi Siria piropenisíyo náni nuri Adiokiyo rémoní nánirini.

¹⁸ Poro siní sía ayá wí e niŋweanísáná ámá e dání Jisasomi diŋí niwikwíroro náni xexirímeá imóniŋíáyo yayí niwíarimo Siria piropenisíyo náni úimiginiri sipixí womi nípixemoániri Pisisirai tñni Akwirao tñni eni nawíni nípixemoániri o tñni nuro Poro Gorixomi diŋí niwikwíroro náni ŋwíá ŋweanípi náni aní xegí yoí Segiria riniŋípimi dání díá niróniri ¹⁹ ríxa aní Epesasi riniŋípimi níremoro Poro ayaúmi aní apimi niwárimí Judayíá rotú aní e miriniŋiwámí náni nuri nípáwirí ayí tñni xwiyíá niriniro ²⁰ ayí "'Joxi siní bi tñni niŋweámoxi úirixini.' neaimónariní." uríagíá aiwi o "Ananirini." miwimóní ²¹ yayí niwíarimi nuríná re uriŋiginí, "Gorixo niwimónirínáyí, nioni anani ámi re seaímé-napimíáriní." nurárimí nuri sipixíyo nípixemoániri Epe-

sasi píní niwiárimí nuri nuri nuri ²² sipixo rixa aní Sis-
aria riníñipimí iwiékínimeááná Poro nayoáminimeámi
Jerusaremí nání niyiri Jisasoyá siyiké imónigíáyo yayí
niwíára nimúroairí aní yoí Adiokiyo nírémorí ²³ e sía wí
niñweanísáná píní niwiárimí nuri xwíá yoí Garesia
rinirí Pirigía rinirí enje —Ayí xío xámi wáí urimeñerini.
E niñpuríná ámá Jisasomí diñí wikwíroarigíáyo xwiýá
ámi bi tñni nuriri ení sixí niweámixára múroñiginí.

**Aporoso Epesasiyo tñni Koriniyo tñni dání uréwapiyiñí
nánirini.**

²⁴ Judayí wo —Xegí yoí Aporosorini. Aní yoí
Arekisadiria dání xiriñí worini. Xwiýá niriríná
neñwiperí emí saímí raríñorini. Bikwí Gorixoyáyo
niririni eáñiñipi nipini aumaúmi iníñorini. Óí
Ámináomí xídipaxíyi nání píraníñí uréwapiyigíó enjagi
nání ámáyo Jisaso nání uriri píraníñí uréwapiyiri neríná
símí niñeadípéniri uréwapiyariñorini. E neri aí wayí
Jono umeaiagípi nánini niñjá imóniñorini. O Epesasiyo
nirémorí ²⁶ Judayíá rotú aníyo iwamíó nipáwiri ayá
igigí mé xwiýá Gorixo nání urariñagi aí Pírisirai tñni
Akwirao tñni o apini nání rariñagi aríá niwiríná omí
niwirimeámi nuri óí Gorixomí xídipaxíyi nání bi, o sini
majíá enjipi nání áwanjé nuriri ámi bi tñni píraníñí
uréwapiyigísisixini.

²⁷ Aporoso “Nioni Girikiyí piropenisíyo nání úimigini.”
wimónáná ámá Epesasi dání Jisasomí diñí niwikwíro
nání xexirímeá imónigíáyi omí diñí sixí numímowáriro
payí bi nearo Girikiyí piropenisíyo ñweagíá Jisasomí
diñí wikwíroarigíáyi nání ríwamiñí re eagíawixini,
“Ámá ro seaímeááná yayí tñni nipemeámi úirixini.”
Ríwamiñí e nearo wiowáraná o nuri e nírémómáná
ámá Gorixo wá wianariñagi nání Jisasomí diñí wik-
wíroarigíáyo xegí nuréwapiyiriñipimí dání arírá
niwiríná arírá bi onimiápi miwiñiginí. ²⁸ Ayí ripi
nánirini. O ámá obaxí siñwí anigíe dání Judayí xejwí
nimoro rariñagí tñni ximiximí niníro niriniróná o Bikwí
Gorixoyáyo dání miñí nirori “Ámá yeáyí neayimixe-
meaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi
rariñwáo, ayí Jisatorini.” nuriríná xwiýá mimúropaxí
imóniñipi nuriri xórórí bi onimiápi miwiñiginí.

Poro ámi Epesasiyo nírémorí e dání enjé nánirini.

19 Poro, Aporoso sini aní yoí Koriniyi riníñipimí
ñweanáná, o dñwíni enjimi áwinimi nipumáná
ámi aní yoí Epesasiyo nírémorí Jisasomí xédarigíá wíyo
niwímeari ² yariñí re wiñiginí, “Soyíné Jisasomí diñí
wikwíroáná kwíyí Gorixoyápi seaímeanjoiñerani?”
uríagi awa re urigíawixini, “Xwiýá re riníñipi, ‘Gorixoyá
kwíyí bi ñweani.’ riníñipi aí rinariñagíá sini aríá bi
miwiñwáonerini.” uríagíá ³ o re uríñiginí, “Wayí
nimearóná pí wayí meagíoiñerini?” uríagi awa “Wayí
Jono umeaiagípi axípi meanjwáonerini.” uríagíá ⁴ o re

uríñiginí, “Wayí Jono umeaiagípi, ayí ámá re oyai-
wípoiñiri umeaiagípirini, ‘Ámá ayí wigí íwí yariñagípi
ríwíminí mamóíáyíñani?’ oyaiwípoiñiri umea-
iagípirini. O ámáyo wayí api numearíná re uragíriní,
‘Ámá nioniyá ríwíyo biníomi diñí wikwíróirixini.’ O e
urago, ayí Jisaso nání uragíriní.” uríagi ⁵ awa Poro e
urípi aríá niwiro wayí ámá Áminá Jisasomí diñí niwik-
wíroríná mearigíápi meagíawixini. ⁶ Wayí api meááná
Poro wé seáyi e wikwiáraná re eníñiginí. Kwíyí Gorix-
oyápi ámá awami wañiñiginí. Kwíyípi wañáná awa
xwiýá míkí api apimí dání anani riro wíá róki-
amoarigíáñiñí riro egíawixini. ⁷ Ámá e egíáwa nowani
wé wúkaú síkwí waú awarini.

⁸ Poro aní apimí niñweari Judayíá rotú aníyo
nipáwiri ayá bi mé xwiýá nura nuri ámá ayí re
owipimóniri, “Ayí ámá Gorixo xío xegí xwioxíyo
mímeámí neri umeñweanípi nání ámá ro nearariñipi,
ayí neparini.” owipimóniri nureñwipéa nuri ñweanáná
emá waú wo rixa nimúrománá enáná ⁹ Judayí wí diñí
wakisí niníro Poro rariñipi píñí niwiaíkiro ámá obaxí
epíroyí egíá siñwí anigíe dání óí Gorixo tñjé e nání in-
iñíyi nání Jisasomí xédarigíáyi nání ikayíwí raríná o ayo
píní niwiárimí nuri ámá Jisasomí diñí niwikwíro
nání wípisariñí wíniñí imónigíáyo niwirimeámi xío tñni
nawíni nuro sía ayí ayo aní xwiýá réwapínarigíá
Tiranasoyáiwámi dání nureñwipéa uníñiginí. ¹⁰ O e
yariñagi nání ámá Judayírani, Girikiyírani, Esia
piropenisíyo ñweagíáyi níni Poroyá maníyo dání
xwiýá Ámináo nánípi aríá wiaríná xwiogwí waú
múroñiginí.

**Sipaomí xewaxowa imíó mixí oumáinowáraneyiníro
egíá nánirini.**

¹¹ Poro Gorixoyá diñí tñni emimí xegí bi ámá siñwí
miwinariñíá imóniñipi yariñagi nání ¹² irikwírani,
roarixírani, o kwírinariñipi ámá nurápiimi nuro ámá
simixí yariñagí tñjé e nání nimeámi úáná simixí ayí
píní wiárirí ámá imíó diñí xixéoaríñí tñjé e nání
nimeámi úáná imíó píní niwiárimí uri yagíriní. ¹³ Judayí
anjé wí e wí e nemero “Imíó mixí umáinipaxonerini.” ri-
narigíáyi wí re yagíáriní. “Imíó ámá romí xixéoaríñíyí
mixí umáinowáraneyi.” niyaiwiro iwamíó yoí Jisas-
oyáyo dání mixí umáinowáraníro neróná imíóyo re nu-
ra wagíáriní, “Nioni yoí Poro wáí nearariño, Jisasoyí
riníñomí dání rirariñagi nání ámá xixéoaríñí romí píní
niwiárimí ui.” nura nuro nemeñná ¹⁴ Judayíá
apaxípaníñí imóniñí xwé wo —Xegí yoí Sipaoyí
riníñorini. Omí xewaxowa wé wíúmi dání waú
imónigíáwa ení axípi e yaníro yaríná ¹⁵ imíó awa
urariñí re uríñiginí, “Nioni anani Jisasomí mí ómixiri
Poro nání niñjá imóniri enjagi aiwi soyíné goyínérini?”
uráná re eníñiginí. ¹⁶ Ámá imíó diñí xixéoaríño ni-
mawiri niñeamomerí awami xopiárá wíáná ríniñí xáíwí

winiagíá aní iwámi dání éí nuróná aikí urííáwa ugíawixini. ¹⁷ Aní iwámi dání éí nuróná aikí urííáwa úíáyí nání áamá Judayírani, Gírikiyírani, Epesasi ηweagíáyí níni aríá niwíáriro nání wáyí níkáriñiro Áminá Jisasoyá yoí níróóná seáyí e numero ¹⁸ Jisasomi diñí wikírófáyí obaxí wí nibayiro wigí yariğıápi waropáí wiro wíá urókiamóniñiro niyayiro ¹⁹ wigíyí obaxí wí ayáí xixegíni yariğıáyí wigí ikayíwí siñwí winaxídéwaniginiri bikwíyo ηwirárinigíyí nimeámi nibiro áamá níniyá siñwíyo dání ríá níkeaárímáná nígwí bikwí ríá ikearáfápi bí neróná tariğıápi íá níroróná níni K50,000 imónimiriñi éagi winigíawixini. ²⁰ Api nípini nimóga waríá xwiyíá Ámináo nánípi surímá mimóní wí e wí e sini xwé níriga emeariğagi nání áamá ámi ámi ayá wí kumixinayigíawixini.

Epesasi ηweagíáyí simimiákwí nero egíá nánirini.

²¹ Api ríxa nimónimáná enáná Poro Gorixoyá kwíyípi dání re yaiwiñiginini, “Nioni nuri Masedonia piropenisíyo áwinimi urí Gírikiyí aníyo áwinimi urí niyárimoni Jerusaremi nání úimigini.” E niyaiwiríá re riñiginini, “Nioni ríxa Jerusaremiyo nání nuri níré-moríáyí e dání wí e nání xámi mupaxí nimóniri nuri aní Romiyi riniñipimi siñwí winíimigini.” níriñi ²² áamá xíomi seáyí wiariğıíwáumi —Egí yoí Timotiomi tñni Erasitasomi tñni awáumi Masedonia piropenisíyo nání nurowáriñi aí o sini ámi bí tñni Esia piropenisíyo ηweañáná ²³ áamá wí niwíápiñimearo óí Gorixomi xídariğıáyí nání mixí nírinowieániríá simimiákwí onimiápi megíawixini. ²⁴ E egííná áamá wo —Xegí yoí Demitiriasorini. O xegí nígwí omiñí neríá amípí síñá sirípá tñni imixariğıápi yariğıyí worini. Esia piropenisíyo ηweáyí wigí ηwíá xwépi —Api xegí yoí Atemisiyi riniñipirini. Api wigí aní ridiyowá yariğıíwámi éí urárinigíápiñiñi imóniñipi sirípá tñni wigí ηwíá onimiá bia anani nimeámi nuro wigí aní xixegíniyo típíríá nání imixariğıáyí worini. Áamá omiñí xío yariğıpa axípi neróná nígwí onimiá meariğıámani. ²⁵ O áamá omiñí xío yariğıpa axípi yariğıáwami tñni áamá omiñí xegí bí onimiápi yariğıáwami tñni awí neaárirí re uriniğini, “Gí áamáoyíné, soyíné níjírini. Omiñí none yariğıwá rípi nánini nígwí wí mineamúroarinini. ²⁶ Áamá Poroyi riniño negí aní Epesasiyoni maríái, negí Esia piropenisíyo niminiñi eni yariğıpimi soyíné siñwí winiro aríá wiro yariğıárinini. O áamá wigí ηwíá íá xirariğıá imóniñipi ríwí oumópoyiniri neríá re urariğorini, ‘Nwíá áamá wé tñni imixariğıápi nepaxiñi mimónini. Mimóní ηwíárinini.’ E urariğagi nání áamá obaxí aríá niwiro ηwíá nene imixariğıwápi ríxa ríwí umogíárinini. ²⁷ None o rariğıpi xe oriniri siñwí niwiniranénáyí, nígwí omiñí none nerane nígwí mineamúroariğıpi peayí waniğaxí imóniñipini maríái, rípi eni imóniñírini. Aní ridiyowá yariğıwáiwá, negí ηwíá Atemisiyi riniñipi

nání miriniğiwá nání eni peayí niwianiro ‘Sipírini.’ rí-paxí imóniri ηwíá apixí imóniñi í, áamá Esia piropenisí tñyo ηweagíá níni tñni xwíá nimini ηweagíáyí tñni yayí umeariğıí eni surímá nimóniri xwíá iweri eníárinini.” uríagi ²⁸ awa aríá niwiróná wikí bí ayikwí miwóniğagi ení tñni ríaiwá re nira ugíawixini, “Epesasi ηweañwaéneyá ηwíá Atemisiyi, ayí seáyí e imóniñipirini.” nira nuro ²⁹ aní nípimini ríaiwá rirowiámí niga nuríá áamá níni re egíawixini. Wáí áamá awí eánariğıé nání nawíni xwamiání néra mírí nuro áamá Masedonia piropenisíyo dání Poro tñni emeariğıíwá —Egí yoí rowáumi Gaiasoyi riniğomi tñni Arisitakasoyi riniğomi tñnirini. —Awaumi íá níxero níropémi úáná ³⁰ Poro áamá wikí tñni awí eánariğıé piyíá xwiyíá bí ourimiriñi yariğá áamá Jisasomi xídariğıáyí xe ourini siñwí miwinaríá ³¹ gapimaní Esia piropenisí ayo umenğweagíá wa —Awa Poro tñni níkumixiniro emeariğıáwarini. Awa xwiyíá Poro nání nurowárinóná re urayigíawixini, “Aríki áamá awí eánigíé nání mupani.” uraríá ³² áamá awí eánigíé dání xwamiání nero wa wigí bí nání riro wa wigí bí nání riro neróná arikikí niñiro nání áamá nápi aríá kwikwíkwikwí nero “Ayí rípi nání awí eáníwaéneríani?” niyaiwipa nero ³³ wa Judayí wigí wo Arekisadaoyi riniño xwiyíá ririmí oneaiiniri wáráná áamá e epíroyí egíáyí wí “Ayí o nání awí eáníwaéneríani?” yaiwiaríá o re oyaiwípyiniri, “Judayí ríá api neameariğıámani.” oyaiwípyiniri xwiyíá ourimiriñi nání wé ówaní uyimiriñi éyí re egíawixini. ³⁴ Awa o Judayí wo enagi siñwí mí niwómixiro nání nawíni axíá nírayiro ayá wí ríaiwá re nura ugíawixini, “Epesasi ηweañwaéneyá ηwíá Atemisiyi, ayí seáyí e imónini.” Aniñi miní e nira nuro nira nuro ³⁵ gapimanowayá payí weariño nibiri áamá epíroyí egíáyo píri wiaikimí niyárimáná re uriniğini, “Episasi ηweagíoyíné, áamá wo sini majíá re rimónini, ‘Episasi ηweagíáyí aní ridiyowá yariğıíwá wigí ηwíá xwé Atemisiyi riniñipi nání miriniğiwá tñni ηwíá api anínamí dání piérónapiñipi tñni meñweagíáyirini.’ Áamá wo sini majíá e rimónini? Oweoi. ³⁶ Nioni searíá api áamá wo ‘Ayí nepamani.’ rípxí mimóniğagi nání soyíné niyopiýára oseauri. Úrapí mikárinipa époyi. ³⁷ Ayí rípi nání searariğini. Áamá soyíné íá níxemi bíá rowáú negí aní ridiyowá yariğıwáiwámi dání amípí bí íwí mimeapa eri negí ηwíá imóniñi nání ikayíwí aí bí miripa eri éííwaurini. ³⁸ Xwirixí nání mimónipa neri gapimanowa xwirixí aríá wianiro nání miñweapa reñoi? Ayináni Demitiriaso tñni omiñí axípi yariğıáwa o tñni nawíni kumixinigíáwa tñni áamá womi xwiyíá oumearaniro nerónáyí, xwiyíá umearariğıé nání ríxa nuro e dání xixe oxekwímonípyoi. ³⁹ Soyíné xwiyíá sini wí tígíáyíné enánáyí, xwiyíá nání síá awí eánariğıwáiná dání ríírixini. ⁴⁰ Ayí rípi nání searariğini. Agwí none éwapíñíwá rípi míkí mayí enagi nání gapimanowa ‘Píyo dání awí neániñi rirowiámí niñiro simimiákwí

éoi?' nearáná 'Xwiyíá anani uripaxí imónaníwini.' riseaimónarini? Oweoi, rixa gapimanowa xwiyíá neamearipaxí imóniŋwini." ⁴¹ Gapimanowayá payí weaiariŋo e nuríísáná áamá e awí eánigíáyo xixegíni urowárapiniginini.

Poró ámi Masedonia Píropenisíyo emeri Girikiyí anjýo emeri enjé nánirini.

20 Ámá xwiyíá rirowiámí niniro simimiákwí yarigíá píní niwiárimo kikiíá yaríná Poró áamá Jisasomi xí-darigíáyo xío tñjé e nání "Eini." nuriri rixa báná enjé rirémixí niwiri yayí niwiárimo Masedonia píropenisíyo nání úimiginiri e dání píní niwiárimo ² nuri píropenisí apimi áwinimi nipuríná áamá e ŋweagíá Jisasomi diŋjé wikwírogíáyo enjé rirémixí ayá wí niwiéra nipuri Girikiyí anjýo nirémori ³ e ŋweanáná emá waú wo rixa nimúrómáná enáná rixa Siria píropenisíyo nání úimiginiri sipixí womi píxemoánimiri éyíy Judayí wí o nání mekaxí rinariŋagíá nání ámi diŋjé re yaiwiŋiginini, "Ámi Masedonia píropenisíyo nioni biŋáimani oumini." niyaiwiri imani nuri ⁴ áamá rowa eni o tñni nawíni ugíawixini. Wo Beria dánjé Pirosomi xewaxo Sopataorini. Ámi waú Tesaronaika dánjé Arisitakaso tñni Sekadaso tñni awaúrini. Ámi wo Debi dánjé Gaiasorini. Ámi wo Timotiorini. Ámi waú Esia píropenisíyo dánjé Tikikaso tñni Tiropimaso tñni awaúrini. ⁵ Awa nioni tñni Poromi tñni xámi niyeamearo Tirowasi dání yawawi nání weninjé nero ŋweanáná ⁶ Judayí Gorixo múronjýi nání diŋjé mopíri nání sía bisíkeríá yisí mayí nimixiro narigíáyí rixa pwéáná yawawi Piripai e dání píní niwiárimo nurai sipixí womi nípxemoánirai niŋwearai sía rixa wé wú yeamúróáná awami Tirowasiyo niwímearei e ŋweanáná sía wé wíúmi dánjé waú neamúroniginini.

Yutikaso piyomi Poró siŋjé imixinjé nánirini.

⁷ Sadéyo nene aiwá nirane rosapá imixirane yani nání awí neániranéná Poró áamá e dánjé awí eáníáyo xwiyíá nuriríná "Wíáriná rixa anjé úimiginini." niyaiwiri nání xwiyíá aninjé miní xwíá nimiri nira nuri rixa áriwegí imónáná ⁸ anjé awawá seáyi e ikwíroninjé nene awí neánimáná xwiyíá aríá wiarinjawáwami ramixí obaxí mixároárininjagí aí ⁹ íwí sikiŋjé wo —O xegí yoí Yutikasorini. O pípíwíyo niŋweámáná Poró aninjé miní xwiyíá xwíá nimiri nura waríná aríá niwiri sá nífasí niyayíísáná rixa sá diŋjé mamó niweárimo re enjiniginini. Pákíkí wíxaú wá ikwíroninjé seáyi e enowámi dání pírimioaniginini. Pírimioááná áamá niwepíniro nimearíná xwíámi piyí wenjagí meáagíá aiwi ¹⁰ Poró niwepíniri íwí sikiŋjé seáyi e nupikákwíniri nimékwiyínimáná re uriniginini, "Seyíné diŋjé sipí miseaipani. Ámi siŋjé eniŋoi." nurimi ¹¹ ámi niŋeyiri ayí tñni nawíni aiwá níkwiriri ninimáná ayí tñni xwiyíá niriga núfásáná

rixa wíá nóga warinjé tñni Poró píní niwiárimo úagi ¹² ayí íwí sikiŋjé o ámi siŋjé éagi nimeámi wigí anjé e nání nuro diŋjé wíá bi onimiápi miwóniniginini.

Poró Tirowasiyo píní niwiárimo Mairitasiyo nání unjé nánirini.

¹³ Poró "Awa anjé Asosiyi rininjépipimi nání sipixíyo waríná nioni xwíáyo úimiginini." niyaiwiri none sipixí womi nípxemoánirane Asosiyi nání nurane xío nání weninjé neri ŋweaníwá nání óí neaimoíé enjagí nání none omi xámi numearane sipixomi nípxemoánirane Asosi nání nurane nirémorane ŋweanáná ¹⁴ Poró rixa xwíáyo nibiri anjé apimi neámeááná o tñni nerimeánimi sipixíyo nurane anjé Mitirini rininjépipimi nirémorane ¹⁵ e dání píní niwiárimo nurane sipixomi sá wenjwáone píriŋwí Kaiosiyi rininjépipimi oriwámi dání nimúrorane ámi sá wenjwáone píriŋwí Semosiyi rininjépipimi nirémorane Poró nioni Esia píropenisíyo nirémori niŋwearíná sía ayá wí nimúroniginiri re yaiwiáriniginini, "None anjéni nuranénáyí, sía Judayenyá Pedikosiyi rininjéyi siní miŋwéími enáná Jerusaremi rémoaníwárfani? Ayináni Epesasi múróimiginini." yaiwiárininjé enjagí nání none Epesasi miwíékínimeá nimúrorane ámi sipixomi sá wenjwáone anjé Mairitasiyi rininjépipimi rémonjwaniginini.

Poró Jisasoyá siyikí imónigíá Epesasi ŋweáyo wipenjweagíáwami urinjé nánirini.

¹⁷ Poró Mairitasiyo nirémómáná e dání áamá Jisasoya siyikí imónigíá Epesasiyo ŋweagíáyo wipenjweagíáwa nání re urowáriniginini, "Awa obépoi." nurowárimo ¹⁸ awa rixa o tñjé e nání báná re uriniginini, "Sía nioni segí Esia píropenisí tío iwamíó rémonjáyimi dání píní niseawiárimo unjáyí nání seyíné tñni nawíni niŋwearíná pí pí enjápí nání soyíné niŋjárimo. ¹⁹ Seyíné tñni niŋwearíná Ámináooyá xináíninjé nimóniri o nání wáí niwuriemeiri nisearíná seáyi e mimónipa neri ínimi niseaimóniri enjárimo. Seyíné nání diŋjé sipí niariŋagí nání waíní waíná ŋwí niseaeayiri enjárimo. Judayí nioni nání mekaxí rinariŋagíá nání xeaninjé obaxí nímeanjé aiwi ²⁰ nioni wé íá mimixeání xwiyíá seyíné aríá niwiro níxídiróná naŋjé seaimixipaxípi wí yumíí miseai neri áamá obaxí siŋwí anigíe dánirani, anjé xixegíyo ínimi dánirani, nisearéwapiyiri enjárimo. ²¹ E neríná Judayínérani, Girikiyínérani, ayá nisearemorí re searayinjárimo, 'Segí íwí yarigíápi ríwímimi nimamoro Gorixo tñámimi níkinimóniríná negí Áminá Jisasi Kiraisomi diŋjé wikwírópoi.' searayinjárimo.

²² Aríá nípoi. Agwi kwíyí Gorixoyápi o Jerusaremi nání úwiniginiri níkwikayonjagí nání anjé apimi rémóáná pí pí nímeanjápí nioni majjá aiwi, sa e nání warinjéni. ²³ E rémóáná pí pí nímeanjápí nioni majjá enjagí aiwi anjé api apimi múroaríná Gorixoyá kwíyípi ayá re nire-

moariñirini, 'E rémóáná gwí riyiro xeaniñí seaikáiro epíríáriní.' ²⁴ Ayá e niremoariñagi aiwi, nioni diñí miñwirárinini. Ayináni miñí yíwé nírimí e nání anani wariñini. Siñí umíá nání 'Ayí seáyi e imóniñípiríani?' miyaiwí, pí pí nikáripíríá aí gí xámi néra biñápa sini axípi néra nuri ripini nerínáyí, 'Ayí seáyi e imóniñípiríani?' nimónarini. Áminá Jisaso re niyaiwiri sekaxí niriñípi, 'O Gorixo ámáyo wá wianiñí enjagi nání xwiýá yayí winipaxípi wáí niriñíwinigini.' niyaiwiri sekaxí niriñípi yoparípi nipini wáí nuráriméríná 'Ayí seáyi e imóniñípiríani?' nimónarini.

²⁵ Aríá nípoi. Nioni seyíné tñími nimeri xwiýá ámá Gorixomi diñí wikwíroarigíáyo xegí xwioxíyo mimeámí neri umerñeawéñápi nání wáí searimeariñáyíné, niyínéni ámi gí sémimañí bi siñwí nanipíríá meñípi nání nioni nijáriní. ²⁶ Ayináni ayá re searemoariñini, 'Eníá dání Gorixo "Re éimigini." yaiwiáriñípi nání nioni áwaní niseariríná wé íá mimixeání nipini xixeni seararíñá enjagi nání ámá niyíyá wo anínáná "Poró ríá nimeáriñoi." ripaxí imóniñíá menini.' searariñini.

²⁸ Ámá Jisasoyá imónigíá sewaniñoyíné umerñeagíápiimi rikikíríó wiarigíoyíné imónipíríxiniri wáyí seainíwinigini. Ámá Gorixoyá siyikí imónigíá niyoni —Ayí nání yoxáipámi dání nupeiríná xewaniño gwíniñí roayíroariñíyíriní. Ayo niyoni numeñeawéñá Gorixoyá kwíyípi sipisipí awí mearoarigíápa axípi awí umerórixiniri seaimixáriñoyíné xixeni pírániñí umerñeárixiní. ²⁹ Ayí ripi nání searariñini. Nioni ríxa píni niseawíárimí úáná ámá síwí sayí sipisipí roarigíápaniñí nimónimi seyíné tñámini nibiro ámá soyíné umerñeagíáyo xe naní oépoyniri siñwí miwiní xwiríá seaikixeayipíríáriní. ³⁰ Ayí ripi nání eni searariñini. Segíyí wa eni niwiápinimearo re niyaiwiro yapí wíwapiyipíríxiní, 'Jisasomi xídarigíáyí wigí wíniyo píni niwiárimí nionini onixédípoi.' niyaiwiro yapí wíwapiyipíríxiní. ³¹ Ayináni nioni seyíné tñí niñweari xwiogwí waú wo nimúroaríná woxini woxini nání diñí sipí niseairi ñwé tñí ení ríremixí seariñápi bi píni miwiárí aníñí miní yayiñápi nání ríwímíni mimamó siñwí tñí aníñí miní érixiní. ³² Agwí nioni Gorixo seameníá nání xegí wéyo seawárimí soyíné xwiýá o ámá niyoni wá niwianiri enípi nání diñí wikwíropírí seawárimí yariñini. Xwiýá api anani síkíkí seaomixiri amipí naní Gorixo ámá nioni gí imóniñíyo wíimiginiri imóniñípi meapaxíyíné seaimixiri epaxí imónini.

³³ Nioni seyíné tñí niñwearíná segí woyá síñá gorírani, síñá siripáraní, rapirapírani, wí siñwí íwé miwiníñáriní.

³⁴ Nioni seyíné tñí niñwearíná enápi sewaniñoyíné nijáriní. Amipí wí misearápi 'Pí yíniri pí niri emíni?' niyaiwiri neríná wé gí rúmi dání nigwé omiñí neri nigwé nimeari bí neríná nioni gí bí eri ámá nioni tñí ñwearigíáyo ení bí wiiri enáriní. ³⁵ Amipí níni nioni enápi neríná ríxa re seaíwapiyiniñáriní. Ámá sipíyí seáyí neri minipaxí imóniñíyo aríá wírixiní. Xwiýá Áminá

Jisaso riñí ripi, 'Yayí miní wiaríño winariñípi yayí uráparíño winariñípiimi seáyi e imónini.' xwiýá api ení ríwímíni mimamó diñí mórixiní." uríñiginí.

³⁶ Poró xwiýá api nipini nurárimí xómiñí niyikwiri awa tñí Gorixomi xwiýá ririmí niwiro ³⁷ awa xwiýá Poró "Gí sémimañí ámi bi siñwí nanipíríámani." uríñí enjagi nání diñí sipí niwiri ñwé nearo omí ni-makíkiyayiro kíyí nimiaúnayiro xíomi nimeáa nuro sipixí tñí e wárigíawixiní.

Poró ámi sipixíyo nipixemoániri uñí nánirini.

21 E nemone awami píni niwiárimí ámi sipixíyo nuranéná niyakía mú iríní piríñwé yoí Kosiyi riniñípiimi niremorane sá weñwáone nurane piríñwé Rosiyi riniñípiimi niremorane e dání nurane aní yoí Patarai riniñípiimi niwiékínimearane ² e nayoarane sipixí ámi wo Pinisia piropenisíyo nání uminiri yariñagi niwinirane omí nipixemoánirane niñweámáná nimeámi nurane nurane ³ piríñwé yoí Saipirasiyi riniñípi wé onamiñumini enáná nimúrorane nurane nurane xwiýá re rináriñí enjagi nání, "Aní yoí Taiayi riniñípiimi sipixí royá saní e tñwanigini." rináriñí enjagi nání none Siria piropenisíyo aní apimi ni-wiékinimeámáná ⁴ e nayoarane ámá Jisasomi xí-darigíáyí nání píá nimerane ayí tñí síá wé wíumi dání waú ñweañáná ayí kwíyí Gorixoyáyo dání Poromi re urayigíawixiní, "Joxí Jerusaremiyo nání wí nuri xwiríñwé mosaxipani." nurayiro ⁵ síá none ayí tñí ñweani imóniñíyí níni ríxa óráná aní apimi píni niwiárimí nurane ayí tñí wigí apixí tñí wigí niaíwí tñí nineameámi nuro rawirawá imaní e dání xómiñí niyikwirane Gorixomi xwiýá ririmí niwimáná yayí ninowárimí ⁶ none sipixomi pixemoánáná ayí wigí aní e nání ugíawixiní.

Agabaso Poromi íkwairiré wiñípi nánirini.

⁷ E nemone Taia píni niwiárimí nurane aní yoí Toremesiyi riniñípiimi niremómáná nayoarane ámá Jisasomi diñí niwikwírooro nání negí niriñimeá imónigíáyo yayí niwirane ayí tñí síá ayi sá weñwáone ⁸ wíápi tñí e dání píni niwiárimí nurane aní Sisariayi riniñípiimi niremómáná nayoarane aní xwiýá yayí winipaxí wáí urariñí Piripoyi riniño —O eníá wáí wurimeiarigíáwami seáyí wírixiniri wé wíumi dání waú rípeañiñowa woríni. O xegí xemiáíwa —Íwa Gorixo nání wáí rókiamoarigíwarini. Apiyá wípaú wípaú íwa tñjorini. ¹⁰ Oyá aníyo nipáwirane o tñí síá wí ñweañáná wáí rókiamoariniñí wo —Xegí yoí Agabasorini. O Judia piropenisíyo píni niwiárimí niweapiri ¹¹ none nineaímeari oriñá ikaxí nineariri re eníñiginí. Poroyá arerixí nurápiri xegí wéyo tñí síkwíyo tñí nijáriniri re riñiginí, "Kwíyí Gorixoyápi riñípi ripirini, 'Arerixí riri xiáwomi Judayí Jerusaremi dání axípi re gwé nuyiro émáyo miní wipíríáriní.' Kwíyí Gorixoyápi riñípi

apirini." nearíagi ¹² none aríá e niwiranéná none tñni áamá e nweáyí tñni Poromi wauní rixiñí re uray-
iñwanigini, "Joxi Jerusaremí nání miyipani." uríagwi aí
¹³ Poro re neariñigini, "Seyíné pí nání nweáyí nweáyí
nearo íkíñí sípí nípaxí níkáraríñoi? Awa nioni gwí
nijáránáyí, 'Ayí ananirini.' niyaiwiri nánini e nání
míwariñini. Áminá Jisasomi xídariñagi nání nípikiánáyí,
'Ayí ananirini.' niyaiwiri nání eni wariñini." nearíagi
¹⁴ none omi urakípaxí mimóníagi niwiranane omi
xwiýá ámi bi murí re riniñwanigini, "Ámináo 'Omi
wímeáwinigini.' yaiwariñipi xe wímeáwinigini."
riniñwanigini.

Poro Jerusaremíyo nírémorí Jisasoyá siyikí imónigíáyo umeñweagíawami repiyí wiñí nánirini.

¹⁵ E nemone sáá ayí rixa neamúróáná none yúrará
nemáná rawirawá píni niwiárimí Jerusaremíyo nání
niyirane ¹⁶ Sisaria dání áamá none píni niwiárimí
yariñwaé dání Jisasomi xídariñagí wa tñni niyirane awa
none aní Nesonoyá —O Saipirasi píriñwípimi dání
worini. Eníiná dání Jisasomi dñí níwikwírori xídagi
worini. "Oyá aníyo sá owépyoi." niyaiwiro nání
nineaipemeámi nineayiro e neawárigíawixini.

¹⁷ E nemone rixa Jerusaremí nání niyirane e rémóáná
ámá Jisasomi dñí níwikwíroro nání negí nírixímeá
imónigíáyí yayí nineairo nineamíminíagí ¹⁸ sá
weñwáone wíápi tñni Poro tñni none niwiárimímeámi
Jemiso tñí e nání nurane Jisasomi dñí níwik-
wíroarigíáyo wipenweagíáwa eni Jemiso tñni awí
eáníñáná ¹⁹ Poro rixa yayí niwimáná xío émayí tñíminí
wáí nurimeríná Gorixo xíoýá wéyo dání wiemení bi bi
nání repiyí niwiéra úagi ²⁰ awa aríá niwiróná Gorixomi
seáyi e numero re urigíawixini, "Gwíáoxini, negí Judayí
sípí ayá xwé wí Jisasomi dñí níwikwíronagí joxi rixa
nijáá imóniñini. Ayí níni negí nweáyí ikaxí eníiná dání
nirini eáníñipimi xídaniro nání símí xeadípenariñoi.
²¹ Ayo áamá wí joxi nání re urigíawixini, 'Poró émayíyá
aníyo nemeríná negí Judayí émayí tñámíni nweagíáyo
re uréwapiyariñirini, "Nwé ikaxí negí arío Moseso níri-
eariñipimi píni wiáriro siwé negí aríowa érow-
lápíniñigíapimi míxídipa ero nero segí niaíwí iyí símí síó
míwákwipa érixini." Ámá ayo Poro e uréwapi-
yariñirini.' ²² E urigíá enagi nání ari yaníwini? Negí Ju-
dayí Jisasomi xídariñagí aní ripimi tñámíni nweagíáyí
anani joxi bíipi nání rixa aríá niwipíri enagi nání
²³ xwiýá none riraní ripi axípi érixini. Negí áamá nweáyí
nweagíá waú waú nweañoi. ²⁴ Joxi awa tñni
níkumixiniro nene xwiraimimí neainariñipi anipá
imóniníá nání yariñwápi awa tñni nawíni nero ámi naní
imónirixini. E neríná waú waú awa wigí dñí níroniro
xwiraimimí winariñipi anipá imóniro naní Gorixo
nání ridiyowá wiuro epííá nání bí wírixini. Joxi none
rirariñwápi axípi e neríná áamá níni re yaiwipíráoi,

'Poró nání neararigíápi míkí mayírini. O eni negí nweáyí
ikaxí eáníñipimi níxídíri píriñiñí yariñorini.' yai-
wipíráoi. ²⁵ E nisearirane aí eníiná xwiýá nímixiranéná
'Émá Jisasomi dñí níwikwíroarigíáyí negí nweáyí ikaxí
eáníñí nípi níxídíriñirini uraniréwini?' níriniranéná re
rinariñwanigini, 'Nwé ikaxí ripiaú ripiaú píni wiári-
paxí mimónini.' nírinirane payí re neari wariñwanigini,
'Nanwé áamá wí mimóní nweáyí imóniñí nání ridiyowá
éíápi míni eárixini. Rakiwé eni míni eárixini. Nanwé
siñwéyo gwé xiráná ragí siní enagi nání míni eárixini.
Apixí nimearóná sewini mímeáni eárixini.' Apiaú api-
aú nání neari wiowariñwanigini." uríagíá ²⁶ Poro sá
weño wíápi tñni áamá nweáyí nweagíá waú waú awami
niwirimeámi nuri xwiraimimí winariñipi anipá
imóniñwanigini yariñwápi xío tñni nawíni wigí yariñwápi
nemáná o aní ridiyowá yariñwámi nípiwiri
apaxípaniñí imónigíáyo áwaní re uriniñigini, "Sá áamá
awa xwiraimimí winariñipi anipá imóniníá nání
yariñwápi nípi níxíásáná Gorixo nání níxegíni woni
woni ridiyowá wipíráyí sá ayimirini." uriniñigini.

Judayí Poromi aní ridiyowá yariñwámi dání míxí wigíá nánirini.

²⁷ E nemo sáá wé wíúmi dání waú awa xwiraimimí
winariñipi anipá imóniníá nání yariñwápi rixa yoparípi
anwí e imónimíni yariñwá Esia píropenisíyo dání Ju-
dayí wí Poro aní ridiyowá yariñwámi nweañagi
niwiniro re egíawixini. Ámá e epíroyí egíáyo símíriri
niwiemero omi íá níxero ²⁸ ríaiwá re rigíawixini, "Negí
Isireriyíné rixa simiñí neainípyoi. Ámá re roní royí áamá
xwá nímini nweagíáyo nuréwapiyemeri áamá negí gwí
axí imóniñwápi nání uréwapiyiri negí nweáyí ikaxí eáníñipí
nání uréwapiyiri negí aní ridiyowá yariñwá riwá nání
uréwapiyiri neríná api nípi nání 'Sipírini.' urariñorini.
Sa apiníni maríá, áamá Girikiyí wí aní ridiyowá yariñwá
riwámi nípemeámi níwapiñipimi dání nweáyí imóniñí
re rixa xórórí eníriñi." níriro ²⁹ —Xámi áamá Esia
píropenisíyo dání Tíropimasoyi riniñi Poro tñni aní
apimi nawíni emeariñagí winíá enagi nání xerwé re
mogíawixini, "Poró omi ridiyowá yariñwámi níni
nípemeámi níwapiñorini." xerwé nímoró nání ríaiwá
ení tñni níriróná e níriro ³⁰ áamá aní apimi nweagíá níni
simimiákwí e yariñwápi aríá niwiro míri níbimiro
Poromi íá níxero ridiyowá yariñwámi dání níropemí
peyeááná apaxí mé ówaní níni niyára ugíawixini.

Romiñí porisowa Poromi urápiñíá nánirini.

³¹ E nemowa Poromi nípiñiñi nání yariñwá áamá wí
porisowámi seáyi e imóniñomi xwiýá re urémeagíaw-
ixini, "Jerusaremí nweáyí níni simimiákwí inarini."
urémeáagíá ³² o ananíni xegí porisí wami tñni awami
seáyi e wimónigíawami tñni niwirimeámi Poromi
piñiñi yariñwámi wéáná ayí porisowa tñni wigí

seáyi e wimóniño tñi wepariñagía niwiniro ámi Poromi iwanjé meá píni wiárigíawixini. ³³ Píni wiáragía porisowami seáyi e wimóniño aŋwi e nibiri Poromi íá nixeri xegí porisí wami re uriñinigini, “Gwí seníá wiríkaú tñi yípoi.” nuriri ayo yariñjé re wiariñagini, “Ámá ro gorini? O pí éirini?” ³⁴ Yariñjé e wiariñagi aiwi ámá e epíroyí egíáyí xwamiání niriro wí xegí bi nání riro wí xegí bi nání riro nero arikikí yariñagía o aríá kwíkwíkwíkwí niwiri nání o yariñjé wiariñjépi e dání nijjá píraninjé imónipaxí meñagi niwiniri re uriñinigini, “Porisoneyá anjwámi nání nimeámi úpoi.” uríagi ³⁵ omi niméra waríná rixa ámá e epíroyí egíáyí númi nuro ríaiwá ímí tñi “Rurápapikiarino?” niriña waríná awa rixa aŋjé iwámi síñá waíwí tñjé e nirémoríná ámá Poromi pikianiro yariñagíayí porisowami urápapikianiro yariñagía nání omi seáyi e nimíeyoaro nixirimi peyigíawixini.

Poro Judayí xíomi umeararigíápi owákwíminiri uriñjépi nánirini.

³⁷ Porisowa rixa wigí anjwámi nimeáa páwianiro yaríná awami seáyi e wimóniñomi Poro re uriñinigini, “Nioni xwiýá bi anani ririminiréini?” uríagi o re uriñinigini, “Ai, joxi Girikiyí píne anani rariñini. ³⁸ Ayináni re nimónarini, ‘Joxi ámá Isipiyí xámi re riño, “Émáyo mixé xídfwanigini.” niriñi ámá 4,000 gwí mónigíá, Irikiarigíái riniñowami niwirimeámi ámá diñjé meanje nání uño, ayí joximani.’ nimónarini.” uríagi ³⁹ Poro re uriñinigini, “Ámá joxi rariño, ayí nionimani. Nioni aŋjé onimíá yoí mirininjé bimi dánjonimani. Sirisia piropenisíyo aŋjé Tasasiyi riniñjépi dání Judayí wonirini. Wauné rixinjé bi oririmini. Ámá tño xwiýá ouriniri anani siñwé naniriréini?” nuriri ⁴⁰ o rixa anani xe ouriniri siñwé wináná Poro síñá waíwíyo e nirómáná ámá ayí xwiýá miripa oépoiñiri wé ówanjé nuyiri rixa ñinjé imónáráná wigí Xibiruyí píne tñi nuriri re uriñinigini,

22 “Rárowayíne, ápowayíne, xwiýá ámá wí nixek-wímoarigíápi wákwíminiri searáná anani aríá nipírreoi?” uríagi ² aríá wíýáyí Poro nuriríná wigí Xibiruyí píne tñi rariñagi aríá niwiro erówarí aí bi mé aga ñinjé imónáríagía Poro ámi re uriñinigini, ³ “Nioni Judayí wonirini. Sirisia piropenisíyo aŋjé yoí Tasasiyi riniñjépi gí nókí nixirioní aí aŋjé ripimi dání xwé iwaroñáonirini. Negí nearéwapiyagí Gameriero niniréwapiyiríná ñwé ikaxé eániñjépi negí aríowa neapiyigíápi nání aga xixeni píraninjé niréwapiyinjé enagi nání agwi seyíne Gorixomi oxidaneyiniri símí nixead-ípeniro yariñápa nioni eni axípi e imóniñáonirini. ⁴ Ayináni eníná nioni ámá Óí ‘Gorixo tñámini imóniñoi.’ riniñjéyimi diñjé wíkwíroarigíá aníñimiximiri nání xeaninjé niwiri oxíyorani, apixíyorani, gwí niyiri gwí aŋjéyo wáragáonirini. ⁵ Negí apaxépaninjé imóninjé xwé

tñi negí áminá meba imónigíáwa tñi eni ‘O nepa e yagorini.’ searipaxí imóniñoi. Awa negí Judayí aŋjé yoí Damasikasiyi riniñjépi ñweagíayí nání payí nearo niapowaráná nioni ámá e ñweagíá óí axíyimi xí-darigíayí eni aŋjé ripimi dání riniñjé meárixiniri ayo íá nixeri gwí niyimáná ámi re nání nimeámi bimíá nání aŋjé ripimi píni niwiárimimi nuri Damasikasiyo nání uñanigini.

Poro “Api yaríná Gorixo nikinimixinjirini.” uriñjé nánirini.

⁶ “E nemoni nuri nuri Damasikasi tñjé aŋwi e rémómiri neri rixa ikwawedé enáná re eninjéni. Aŋjé-nami dání wíá siñwé miminjé iníé xwé bi nókiáré-napiñinigini. ⁷ Wíá api nókiárénapáná nioni xwiýáyo nipíkinimeari aríá wíáyí xwiýá bi re nirinénapíagi wiñanigini, ‘Soroxini, Soroxini, pí nání xeaninjé nikáraninjé?’ nirinénapíagi ⁸ re uriñanigini, ‘Ámináoxini, joxi goxirini?’ uríagi o ‘Nioni Nasareti dánjé Jisasoni joxi xeaninjé nikáraninjéni.’ niriñagi ⁹ —Ámá nioni tñi warigíáwa wíá nókiárénapípi píraninjé siñwé niwinaxídiro aiwi o tñi xwiýá rinarigwífomi aríá nipik-wini miwigíawixini. ¹⁰ ‘Joxi xeaninjé nikáraninjéni.’ niriñagi re uriñanigini, ‘Ámináoxini, nioni pí oeniri niriñinjé?’ uríagi Ámináo re niriñinigini, ‘Joxi niwiápinimeámi Damasikasi jéapimi nání nuri e rémóáná ámá wo nisímeari e éwiniginiñiri rirípeañápi nání áwanjé ririñiñoi.’ niriñagi ¹¹ nioni wíá api siñwéyo ninipirori sini siñwé miminjé nininiri siñwé manipaxí niariñagi nání ámá nioni tñi warigíáwa wéyo áríwé ninimaxiriro Damasikasiyo nání niniméra nuro e nirémorí ñweañáná ¹² ámá wo, xegí yoí Ananiasoyi riniño —Judayí aŋjé apimi ñweagíayí níni ‘Ámá awiaxé worini.’ rinagíorini. Negí ñwé ikaxé riniñjépi bi múroagomani. Aŋjé miné nipini xixeni axípi xídagorini. ¹³ O nibiri nioni tñjé aŋwi e nirómáná re niriñinigini, ‘Gí nixímeáo imóninjé Soroxini, dixí siñwé ámi anei.’ níráná re enanigini. Gí siñwé ámi naniri omi siñwé winiñanigini. ¹⁴ Omi siñwé wináná o re niriñinigini, ‘Ñwíá negí aríowa xídagí joxi e éwiniginiñiri wimónariñjépi nání nijjá eri Wé Róniñomi eni siñwé winiri xíoyá mañjéyo dání xwiýá raríná aríá wiri oeniri rirí-peañirini. ¹⁵ Ámá niyoni xío nání áwanjé nuriríná jiwaniñoxi wíá nirókiáriríná siñwé winiri aríá wiri éipi nání repiyé wiríá nání rirípeañirini. ¹⁶ Ayináni joxi pí nání sini yóminjé yariñjé? Rixa niwiápinimeari wayí meai. Joxi Ámináomi rixinjé urirépi dání dixí íwé yariñjépi yokwarimé nisiiri wayí píraninjéñinjé rironiñoi.’ niriñagi nioni axípi e enanigini.

“Gorixo Poroni émayí tñjémini nirowárinigini.” uriñjé nánirini.

¹⁷ “E nemoni ámi Jerusaremi nání nibiri aŋjé ridiyowá yariñwá riwámi dání xóminjé niyikwiri Ámináomi xwiýá

ririmí niwíríná íkwíkwé niyáriri weniñí éáyí ¹⁸ Ámináo re nírariñagi winiñanigini, 'Joxi siñwé naniri aríá niri enjipi náni anjé ripimi dání uráná aríá misipa epírí enjagi náni joxi sini mepani. Anjini anjé ripimi píni niwíarimi ui.' níríagi ¹⁹ nioni re uriniginini, 'Ámináo oxini, nioni éwapé-nagápi áamá re ñweáyí níni nijjá imóniñoi. Ámá joxi náni diñjé rikwíroarigíáyo nioni íá nixerí gwé anjéyo niñwirárirí iwanjé niméperi yagáoni enjagi náni wi-waniñjéyí ríxa nijjá imóniñoi. ²⁰ Joxi náni wáí urimeagí Sitipenomi pikigííná nioni anjwí e nírómáná "Ayí omi nípikiróná apáni yariñoi." niyaiwiri omi pikiaríná wigí iyjá awí mearonjanigini.' uríagi aí ²¹ Ámináo re niriñiginini, 'Joxi ui. Nioni ná jéami émayí tñjímíni rirowárimíá enjagi náni joxi anani ui.' niriñiginini."

Porisí seáyi e imóniño Poromi éí umíniñjé nánirini.

²² Ámá e epíroyé egíáyé Poromi aríá niwia nibásaná aiwi xwiýá "Émayí tñjímíni rirowárimíárini.' niriñirini." ríe náni aríá niwimáná xwiýá xwamiáné niriño ímí tñni re rigíawixini, "Ámá e imóniño xe onjweaniri siñwé winipaxé míneaimónarini. Ríxa rurápapikiarinoi?" ²³ Xwamiáné e nira nuróná wikí ayikwé niwóga miwariñagi náni wigí iyjá niwirayiro úpirixá mímeámé yániro xwéá síké úpirixá mímeámé yániro yariñagíá ²⁴ porisí seáyi e imóniño sekaxí re uriniginini, "Omi porisone negé anjé riwámi nimeáa nipáwiro áamá ayí xwamiáné niwíróná ríá tñjé wianiro yariñjépi míkípi náni waropárí oneainiri náni síkwéá ragé píré nuyikiro yariñjé imimé wípoyi." uríagi ²⁵ awa omi nimeáa nipáwiro síkwéá ragé píré uyikianiño náni gwé jíáná Poro Porisí anjwí e roñomi re uriniginini, "Romíyá gwé ikaxí re rinini,' risimónarini, ' "Ámá Romíyé womi míkípi náni píá mé xámi síkwéá eápoi." rinini.' risimónarini?" uríagi ²⁶ poriso aríá e niwimáná seáyi e wimóniño tñjé e náni nuri re uriniginini, "Ámá Romíyé romi joxi pí wimíniñi yariñini?" uríagi ²⁷ porisí seáyi e imóniño Poro tñjé e náni nipáwiri re uriniginini, "Jiwaniñoxi nirei. Joxi Romíyé woxirani?" uríagi o "Oyi." uríagi ²⁸ porisí seáyi e imóniño re uriniginini, "Nioni gapimanowami nigwé xwé wíáná 'Romíyé woxirini.' niriñiro nimixigíárini." uríagi Poro re uriniginini, "Gí inókí tñni ápo tñni enjíná dání Romíyé wimixigíípaú enjagí náni nioni gí nókí nixiríne dání Romíyé imóniñá wonirini." uríagi náni ²⁹ porisí síkwéá ragé píré nuyikiro yariñjé wianiro náni gwé járfáwa wáyé niwiniri omi wáramogíawixini. Wigí porisí seáyi e wimóniño eni "Poro Romíyé woríani?" niyaiwiri nijjá nimónimáná "Omi senzá tñni gwé jípoi." uríé enjagi náni wáyé winiñiginini.

Poroxwiýá wákwíminiriri náni Judayé mebaowa awí eánigíe dání urinje nánirini.

³⁰ Poriso, sá wenjo wíápi tñni Judayé omi uxekwí-moarigíápi náni xixeni nijjá oimónimíniñi omi níkwewawárimáná wami sekaxí re urowárapiniginini, "Apaxípániñjé imóniñjé xwéowa tñni Judayé mebaowa tñni awí oeánipoyi." nurowárapiri awa ríxa awí eánáráná Poromi nímera niwepíniñi awa siñwé anigíe éí uráráriniginini.

23 Poro mebaowami siñwé agwé niwinárirí re uriniginini, "Gí niriñimeáoyíné, Gorixo siñwé anináná amipí nioni iwamíó dání sáá riyimi náni enjépi nipiñi aí náni diñjé niyaikiroríná bi náni ayá síwé míniro diñjé peá nunarini." uríagi ² apaxípániñjé imóniñjé xwéo, Ananiasoyi riniño áamá Poro tñjé e anjwí e rojíáyo "Omi wé manjéyo upikákwípoyi." uráná ³ Poro Ananiasoyi re uriniginini, "Kikéroniñjé ínimi pípiwé enjagi aí seáyi e xwéá nanjiniñjé eáninje roxini, Gorixo joxi eni wé nírupikákwiniñoi! Joxi negé gwé ikaxí niriñiri eáninje pa xwirixé nimeminiñi e éí niñweaníná gwé ikaxí apimi ogámé neri 'Omi wé upikákwípoyi.' uríépi náni 'Ayí apáni yariñini.' risimónarini?" uríagi aí ⁴ áamá e rówapigíáyé míxé re urigíawixini, "Joxi anani apaxípániñjé imóniñjé xwéomi ikayéwé urariño xirani?" uríagi ⁵ Poro re uriniginini, "Niriñimeáoyíné, 'Apaxípániñjé imóniñjé xwé woríani?' miyaiwí neri ríni. Xwiýá Bikwíyo re niriñiri eáninjagi náni, 'Joxi segé seáyi e nimóniri seamenjweagíá wo náni xwiýá sípi bi miripani.' niriñiri eáninjagi náni o seáyi e imóniñjépi náni nijjá nimóniri siñwiriyé, wí e riminiñi éamani." nuriñi aí ⁶ mebaowa wa Sajusi imóniri wa Parisi imóniri enjagíá niwiniri gí Parisi rowa gwé onimónipoyiniñi enjé tñni re uriniginini, "Niriñimeáoyíné, nioni Parisi wonirini. Parisi imóniñjé wíyaúyá xewaxonirini. Nioni 'Ámá pegíáyé ámi niwíápinimeapíríárini.' niyaiwiri diñjé kikay-onjagi náni xwirixé nimearigíonirini." uraríná ⁷ Parisiowa tñni Sajusiowa tñni wiwini míxé niriñowieániro diñjé bi biaú nixiriño yariñjé epayónigíawixini. ⁸ Ayé rípi nánirini. Sajusiýé re rariñjéyíni, "Ámá pegíáyé ámi wíápinimeapaxí menini. Anjínajé wí menini. Kwíyí eni menini." rariñjéyíni. E neri aí Parisiýé "Nipini anani imónipaxé imónini." rariñjéyíni. Apimi dání diñjé bi biaú nixiriño yariñjé nepayóniño ⁹ xixewiámé niriñowieága nuro gwé ikaxí eáninje pimi mewegíá Parisiowayá wa niwíápinimearó Sajusiowa tñni ximiximé niniro niriñóná re urigíawixini, "Ámá ro íwé bi éo mimóninjagi winiñwini. Anjínajé worani, kwíyí birani, omi xwiýá uránáyé, ayé pí eniño?" nuriño ¹⁰ xixewiámé ayá wí niriñowieága wíápinimearíná porisí seáyi e imóniño Poromi midimídáni mimixewiámé niniróná omi didiyimé nero pikipíriniñi xegé porisowami sekaxí re urowárainiginini, "Soyíné niwepíniño enjé neániro ayo

Poromi nurápiro negí porisí aní riwámi nání nimeámi yapípoi." urowáraíáná awa xixeni o uríípa e egíawixini.

¹¹ Poro síá ámi rixa wiyimi árwiyimi sá wejáná Ámináo miwímidáni nurónapiri re uriñinigini, "Joxi diñí sixí ínei. Jerusaremi tíyo dání xwirixí rimearíná joxi nioni nání 'Sijwí e winiri aríá e wiri enjárini.' urariñipa émayíyá aní xwé Romiyo eni axípi uriríá enagi nání diñí sixí ínei." uriñinigini.

Judayí Poro nání mekaxí megíá nánirini.

¹² Wíápi tñni Judayí wí Poro nání mekaxí nimeróná awá nwiá niñwiráñiro síñá womi dání re rinigíawixini, "None iniigí minipa erane aiwá minipa erane néra nurane Poromi pikíwaé dání ámi nipaxí imónaníwáriní." niriñiro ¹³ —Ámá mekaxí nimeró "Síñá romi dání rariñwini." rigíáwa ámá 40 wiáí múrogíáwarini. ¹⁴ E nemowa apaxípaniñí imónigíá xwéowa tñni Judayí ámináowa tñni tégíe nání nuro yumí re urigíawixini, "None awá nwiá niñwiráñirane síñá womi dání re riníwáriní, 'Poromi sini mipíkpa neranéná aiwá bi aíwí mímepaxí imóniñwini.' Síñá womi dání e rináríwá enagi nání ¹⁵ soyíné tñni mebaowa tñni ámi xwirixí niwiro yariñí wiayaniróniñí nimóniro porisíyo seáyi e wimóniñomi wáí re urepearípoi, 'Joxi none Poromi ámi píraníñí yariñí wiani nání nimeámi weapei.' urípoi. None omi nipíkiani nání yumí áyá eánaníwini. Poromi nimeáa niweapiri sini anwi e mibipa enáná nipíkianíwáriní." urigíawixini.

¹⁶ Poromi xexirímeáiyá niaíwo "Awa yumí áyá eánaríñoi." rinariñagíá aríá niwiri porisowayá aniwámi nání nuri nipáwiri Poromi áwaní uríagi ¹⁷ o porisí womi "Eini." nuriri re uriñinigini, "Íwí sikiñí ro dixí porisí seáyi e simóniñomi xwiýá wí áwaní urini nání o tñí e nání nipemeámi ui." uríagi ¹⁸ o íwí sikiñomi nipemeámi porisí seáyi e wimóniñomi tñí e nání nuri re uriñinigini, "Poro, gwí nweaño 'Eini.' niniriri re niriñoi, 'Íwí sikiñí ro xwiýá wí dixí seáyi e simóniñomi urini nání o tñí e nání nipemeámi ui.' niriñagi nipemeámi bariñini." uríagi ¹⁹ porisíyo seáyi e wimóniñomi omi wéyo íá nixiriri nimeámi aigí wí e nání nuri aigípi niñweámáná yariñí re wiñinigini, "Xwiýá joxi áwaní niriñipi pí xwiýáriní?" uríagi ²⁰ o re uriñinigini, "Judayí xwiýá ná bini símí e nita nuróná re riníawixini, 'Poromi ámi mikiñi nání yariñí bi wianíñiñí nimónirane porisíyo seáyi e wimóniñomi yapí re uréwapiyáwanigini, "Wíaríná joxi Poromi mebaowane xwirixí ámi bi umeaníwá nání nimeámi weapírixini." uríwanigini. riníawixini. ²¹ Ámá 40 wiáí múrogíáwa awá nwiá niñwiráñiro síñá womi dání re riníawixini, 'Omi pikíwaé nání aiwá minipa erane iniigí minipa erane éwanigini.' niriñiro omi pikianiro nání rixa yumí áyá neániro nweañagíá nání awa nurowárenapiro yariñí síáná aríá miwipani. Awa

joxi rixa re uráná, 'Wíaríná nioni Poromi soyíné tñí e nání anani nimeámi weapímíarini.' uráná nání xixeni niriñiro weníñí nero nweañoi." uríagi ²² porisí seáyi e imóniñomi íwí sikiñomi aríá jiyikí nori re uowáriñinigini, "Xwiýá joxi repiyí niniri áwaní niriñipi nání ámá womi aí 'Nioni omi e uríini.' muripani." uowáriñinigini.

Poromi Piriñiá Piriñi tñí e nání wiowáriñí nánirini.

²³ Porisí seáyi e imóniñomi xegí porisí áminá imónigíáyi waúmi "Eini." nuriri re uriñinigini, "Awagwí porisí éí tñni mixí yariñigíáyi 200 apimi 'Nikíñiri nweápoi.' uriri osíyo niñweámáná mixí yariñigíáyi 70 apimi 'Nikíñiri nweápoi.' uriri wákwirixá tñni mixí yariñigíáyi 200 apimi 'Nikíñiri nweápoi.' uriri nemáná rixa árwiyimi 9:00 p.m. imónáná aní yoí Sisariayi riniñipimi nání upíri nání awí eaárípiyi. ²⁴ Osí wí eni Poro seáyi e éí niñweámáná uni nání nimeari omi éí numíga nuro piriñiá Piriñi tñí e wáripoyi." nuriri ²⁵ payí re riniñí winániñí ríwamíñí eañinigini,

²⁶ "Nioni Kirodiasi Risiasoni payí rina piriñiá Piriñi tñí e nání neari wírenapariñini. Negí áminá seáyi e imóniñomi nioni yayí bi osimíni. ²⁷ Judayí ámá romi íá nixiriro rixa nipíkianiro yariñagíá nioni aríá 'Romiyí worini.' niwíriná gí simiñí ninarigíáyi tñni mírí nurane omi éí umíniñwanigini. ²⁸ Nioni omi uxekwímoarigíápi mikiñi nání nijá imónimí nání wigí Judayí mebaowa xwiýá imixarigíe nání nimeámi nuri aiwi ²⁹ omi xwiýá nuxekwímoróná none pikipaxí bi uriro gwí yipaxí bi uriro miyariñagíá niwiniñí xwiýá wigí nwiá ikaxí eániñipimi dání wiwaníñíyi mixí rinariñigíápi nánini uxekwímoaríñagíá winiñanigini. ³⁰ Ámá wo niñiri áwaní re níráná, 'Judayí Poromi pikianiro nání yumí mekaxí meariñoi.' níráná nioni sini mé omi joxi tñí e nání niwiowárenapiri ámá omi uxekwímoarigíáyo sekaxí re uríanigini, 'Nuro piriñiáoyá siñwí aníñe dání uxekwímoaríñigini.' uríanigini. Ayí xwiýá rixa apirini."

³¹ Porisowa wigí seáyi e wimóniñomi sekaxí uríípa axípi nero árwiyimi Poromi niméra nuro aní yoí Adipatirisiyi riniñipimi niriñomoro ³² rixa wíá ónáná porisí sikwí tñni warigíáwa xe osíyo niñweámáná mixí yariñigíáwa Poromi anani re dání niméra oúpoyiniri píni niwíarimí ámi wigí porisí aniwámi nání úagíá ³³ awa niméra nuro rixa Sisariayo niriñomoro piriñiáyo tñí e nání nuro payí mimi niwiro Poromi eni xío tñí e niwárinóná "Ayí rorini." uríagíá ³⁴ piriñiáyo payína nurápiri rixa íá niriñománá "Ro ámá nioni umeañweañáyo dání woríani? Mí dánoríani?" niyawiñi Poromi yariñí re wiñinigini, "Piropenisí giyo dánoxirini?" uríagi Poro "Sirisia piropenisíyo dánonirini." uríagi ³⁵ o re uriñinigini, "Ananirini. Ámá joxi rixekwímoarigíáyi rémónapáná dixí xwirixí aríá simíarini." nuriri wami sekaxí re uriñinigini, "Omi gapimaní aní mixí ináyí Xeroto miragíwami niñwiráñiro meañweápoi." uriñinigini.

Piriso Poroyá xwirixí aríá wiñí nánirini.

24 Rixa síá wé wú óráná apaxípáníñí imóniñí xwéó, Ananiaso tñi Judayí mebá imónigíáyí wa tñi ámá womi —O xwirixí neróná xwiýá wuriyaríñí worini. O xegí yoí Tetasorini. Omi niwirimeámi Sis-aria náni niwero pirimiáomi niwímearo xwiýá Poromi xwirixí umeaniro nánipi uríagi ² Poromi “Eini.” nuriro o rixa báná Tetaso Poromi nuxekwímoríná pirimiáomi re uriñiginini, “Negí áminá awiaxí seáyi e imóniñí Pirisoxini, joxi neameñweañagi náni nene mixí bi miní kikiíáni ñweañáná xwiogwé rixa obaxí pwéinigini. Joxi diñí pírániñí neñwiperi nineameñwearíná amipí eníáná dání nípikwini mimóniñípi diñí joxiyá tñi gwé axírí imóniñwaéne neaeyíroiaríñagi náni agwi rixa nañí nimóga wariñwini. ³ Negí aní gimi gimi api nipini e neaiaríño, ayí joxini enagi náni nene niñíárini. Ayináni yayí tñi rirariñwini. ⁴ E neri aiwi nioni ayá wí áxémá siáráná aníñí siníñiginiri joxi neaiñípi náni ayá wí ririmiméini. Sa wauní rixiñí ripini oririmini, ‘Joxi ayá ninearimixiri píné bi onirépoyniri siñwé neanei.’ oririmini. ⁵ Ámá Poroyí riniñí royí síwí aríkióniñí neaikáraríñorini. Negí Judayí xwíá niyoni ñweagíáyo mixí épímixamoariñorini. Negí ámá aríowa nineaíwapiya bigíápi aríá nikeamoro yoí siñí Nasaretene niriniro kumixinayíápi, ayí o míkí ikiñíri. ⁶ Negí aní ridiyowá yariñwáiwá aí xórórí eminiri yariñagi niwiniranéná íá xiriñwanigini. [Negí ñwé ikaxí eaniñípi riniñípa xwirixí oumeaneyinirane íá xiríagwi aiwi ⁷ porisí seáyi e imóniñí Risiasoyi riniño mixí nimónimi nibiri ení neániri omi xío ninearápiweri ⁸ sekaxí re neariñiginini, ‘Ámá romi xwirixí umeaniri éñíáyné pirimiáo siñwé tñí e dání uméñixini.’ nearowáñagi náni bariñwini.] Ayináni amipí none rirariñwápi náni xewaniñoxi yariñí niwia nuriñípiimi dání anani none uxekwímoariñwápi náni xixeni niñíá imóniríñi.” Tetaso e nuriri ⁹ Judayowa eni Poromi nuxekwímoro pirimiáomi re urigíawixini, “Amipí Poro náni rirípi neparini.” urigíawixini.

¹⁰ Pirimiáo Poro rixa xwiýá oriniri níkinimóniri siñwé wináná Poro re uriñiginini, “Joxi ámá gwé rirími nimeñweari xwirixí nimeámi bayíáyo aríá niwíera waríná xwiogwé obaxí rimúroñoxi enagi náni nioni niñíárini. Ayináni joxiyá siñwéyo dání xwiýá wákwíniimi náni niriríná ‘Ayí ananirini.’ niyaiwiri yayí ninarini. ¹¹ Ámá rowa re riripaxírini, ‘O Gorixomi yayí wimíniri náni Jerusaremiyo rémonje dání síá ayá wí maríái, wé wúkaú síkwé waúni wóríñiginini.’ riripaxírini. ¹² Nioni aní ridiyowá yariñíwámi dánirani, rotú aníyo dánirani, aní apimi wí e dánirani, wa tñi xwiýá mixí rinariñagi siñwé ninaniro mixí épímixamoariñagi ninaniro megíawixini. ¹³ Agwi nixekwímoarigíá reñípiyí pirimiáoxi ‘Nepaxini.’ yaiwiri náni eni míkí bi siwá sipaxí mimóniñoi. ¹⁴ E neri

aí awa riríá ripini, ayí neparini. Nioni ñwíá negí aríowa xidagíomi nuxédiríná Óí Gorixomi xidarigíáyi riniñíyimi dání xidaríñarini. Ámá óí ayimi xidarigíáyí náni awa re rarigíárini, ‘Negí aríowa nineaíwapiya bigíápi aríá nikeamoro píni wiárigíárini.’ rariñagía aí nioni sini amipí negí ñwé ikaxí Moseso niriri eañípi tñi xixeni imóniñípiimi diñí wíkwírori amipí wíá rókiamoagíáwa niriro eagiápiimi diñí wíkwírori eníni. ¹⁵ Ámá pegíáyí nñi wé rónigíáyrani, uyínié egíáyrani, nñi ámi niwiápnimeapíríárini.’ niyaiwiri Gorixomi diñí ukíyayoníni. Wiwaniñowa eni axípi e niyaiwiro diñí ukíyayoníni. ¹⁶ Nioni diñí e niyaiwiri nukíyayoníni náni Gorixoyá siñwéyo dánirani, ámáyá siñwéyo dánirani, pí pí neríná ayá sipí minipa oeniri aníñí miní wé niróniri oeminiri yariñarini. ¹⁷ Wí e emeagáoni xwiogwé wí rixa nimúróimi ámi gí aní e náni nibiri nigwé bi gí ámá gwé axírí imónigíáyí uyípeayíyo mini wiri Gorixó náni ridiyowá niwiiri éimiginiri nimeámi nibiri ¹⁸ rixa xwiraimimí niniñípi anipá éwiniginiri yariñwápi niyárimáná aní ridiyowá yariñwáiwámi nipáwiri e éimiginiri biñápi yaríná ayí siñwé nanimeagíawixini. Siñwé nanimeááná nioni ámá ayá wí tñi epíroyí neri simimiákwé mé aga kikiíá yariñagi aí Judayí Esia piropenisíyo dání wí ¹⁹ —Ayí nioni náni xwiýá bi tégíáyí enánáyí, nibiro joxiyá siñwé tñí re dání ninixekwímoro siñwíyí, nañí imónimíniri éirini. ²⁰ Ayí joxi tñí re mibípa éagía náni nioni Jerusaremiyo mebaowa awí eánigíe dání xwirixí ninimeróná xwirixí nápi siñwé winigíápi náni re rogíá rowa wiwaniñowa áwaní ‘Ná ripirini.’ orirípoi. ²¹ Mepa oerwiriyí, awa Jerusaremiyo dání xwirixí nimearíná xwiýá nioni ímí tñi re uriñá ripini ‘Nioni “Ámá pegíáyí ámi wiápnimeapíríárini.” niyaiwiri kikayonagi náni agwi soyíné xwirixí nimeariño.’ uriñá apini náni joxiyá siñwé tñí e dání nixekwímopaxírini.” ²² Poro e uríagi aí pirimiá Piriso ámá Óí Gorixó Tíáminiyi riniñíyimi xidarigíáyí náni bi niñíá imóníñí enagi náni síá xwirixí pírániñí wimixiníáyi náni ná jé nita nuri re uriñiginini, “Porisí seáyi e imóniño, Risiaso weapáná segí xwirixí pírániñí seaimixiyimíárini.” nuriri ²³ porisí Poromi awí mearoariñomi re uriñiginini, “Joxi omi awí nimearori aiwi gwéni miyáripa éirixini. Xe eriríó eméwinigini. Xegí níkwimixiniri emearigíáyí omi arirá wianiro bánáyí, píri murakipani.” uriñiginini.

Piriso tñi xiepi Dirusiraí tñi Poromi aríá wigíí nánirini.

²⁴ Síá wí rixa nórimáná enáná Piriso tñi xiepi Dirusiraí —Í Judayí apixí wírini. Í tñi ipaú Poromi awí mearogé niremori “Ámá wa omi nimeámi obípoi.” nuriri Poro rixa nibiri “Kiraisi Jisasomi diñí niwíkwíroríná, ayí apirini.” repiyí niwíera wariñagi aríá wiaríná ²⁵ o “Wé róniñí neríná, ayí apirini.” uriri “Nipíreániri neríná, ayí apirini.” uriri “Gorixó ámá niy-

oni mí ómómiximí neríná, ayé apírini." uriri yaríná Piriso rixa wáyí winíagi re uriniginini, "Joxi ámi awí rimearogíé náni ui. Ríwéná nioni ámi anani aríá simíá náni ninimóniríná 'Eini.' ririmíárinini." nurárimí ²⁶ niñwearíná Poro nigwí bi oniapiniri diñí e nukikayori waíní waíná re yayagírini. "Ámá wa Poromi niwirimeámi obípoyi." nuriri Poro báná o tñi xwiýáá ri-nayagírini. ²⁷ E yayaríná xwiogwí waú rixa pwéáná ámá siñí wo, xegí yoí Posiasi Pesitasoyi riniño pirimiáo nimóniri Piriso imóniñipi urápáná Piriso re eniginini. Judayí nioni náni yayí owinípoyiniri wíwapiyimini náni Poro xe gwí onjweaniri wáriniginini.

**Poromiyé mixé ináyo xwirixé píraniní
nimixiyíwiniginiri uriní nánirini.**

25 Pesitaso, pirimiá siñí imóniño piropenisí o meñweaníyo nirémómáná rixa sía wiyáú wiyi óráná añí Sisaria riniñipimi píni niwiárimí Jerusaremi náni niyiri rémóáná ² apaxépániñí imónigíá xwéowa tñi Judayí wigí seáyí e wimónigíáwa tñi omi niwímearo Poro náni áwaní nuriróná nuxekwímoayiro awayini rixiní re urigíawixini, ³ "Poromi negí neaimónariñipi wiani náni anani 'Oyi!' neariréini? 'Poromi Jerusaremi tñí re náni wa nimeámi yapírixini.' neaimónarinini." nuriro ayé ínimi "Óí e áyá neánirane pikíwaniginini." niyaiwiro e uríagíá aiji ⁴ Pesitaso re uriniginini, "Poromiyé Sisaria gwí ñweani. Niwaninoní e náni umíá náni añwi e imónini. ⁵ Ayináni segí Judayí seáyí e seaimónigíáwa nioni tñi nawíni úwaniginini. Ámá o íwí seaikáriño enánáyí, anani xwiýáá umeariñirini." uriniginini.

⁶ Pirimiá Pesitaso e nuríniríná sía wé wúkaúrani, wé wúumi dáñí waú worani, sini mimúronáná Jerusaremi píni niwiárimí Sisaria náni niweri e nirémori sá wenjo wíápi tñi síá íkwianwí xwirixé mearigíánami éí niñweámáná sekaxí re uowáriniginini, "Poromi niwirimeámi bípoyi." uowáraná ⁷ wa nuro Poromi nimeámi báná Judayí Jerusaremi dani weariyáá Poromi midimidáni nirówapimáná xwiýáá miwákwínipaxí imóniñí ayá wí nuxekwímoayiro aiji Pirimiáo "Neparini." yaiwini náni míkí bi síwá wipaxí mimónipa egíawixini. ⁸ E yaríná Poro xwiýáá owákwínimiri nuriri re uriniginini, "Nioni negí Judayí ñwí ikaxí eániñipi bi píré miwíakí eri ridiyowá yariñiwámi eni xórorí bi mé eri Romiyé mixé ináyí Sisaomi eni sipí bi miwikáre eri enárinini." uríagi ai ⁹ pirimiá Pesitaso Judayí xío náni yayí owinípoyiniri Poromi re uriniginini, "Nioni dixé xwirixé Jerusaremi dani aríá siri xwiýáá awa rixekwímoarigíápi eyeyírómí eri emíá náni 'E náni anani oumini.' risimónarinini?" uríagi ai ¹⁰ Poro re uriniginini, "Síá íkwianwí xwirixé mearigíá Sisaoyá mañíyo dani imixárininí rinami dani xwirixé ninimepaxí imóniñe rixa re roñini. Ayé wí e dani xwirixé anani nimepaxí

mimónini. Joxi nijárinini. Nioni gí Judayo íwí bi miwikáriniginini. ¹¹ Íwí eri sipí imóniñí nişikipaxí bi eri enáoni enánáyí, 'Minipikipani.' ripaxonimani. E neri ai awa xwirixé nimearigíápi míkí mayí imóniñánáyí, ámá wo awa omi wigí diñí tñi owípoyiniri mini niwipaxí mimónini. Ayináni yariní re osimini, 'Mixé ináyí Sisao xewaninjo nigí xwirixé aríá níwiniginini.' nimónarinini." uríagi ¹² pirimiá Pesitaso xegí gapimani yariní wiemeaníá náni ínimi wurínigíá wa tñi xwiýáá nirinimáná re uriniginini, "Joxi 'Sisao aríá níwiniginini.' rííyí náni o tñí e náni riowáraníwárinini." uriniginini.

Poromiyé Pesitaso Agiripaomi áwaní uriní nánirini.

¹³ Rixa sía wí órími enáná Judayíyá mixé ináyí wo —O xegí yoí Agiripaoyi riniñorini. O tñi xexirímeáí Benaisí tñi ípaú pirimiá siñí Pesitasomi yayí owiaiwiniri Sisaria náni nibiri e neri ¹⁴ sía obaxé e ñweanáná pirimiá Pesitaso xwirixé Poroyá náni mixé ináyí Agiripaomi áwaní nuriri re uriniginini, "Ámá wo, Piriso gwí ñwirárago ñweani. ¹⁵ Nioni Jerusaremiyo náni nurí urínináná apaxépániñí imónigíá xwéowa tñi Judayí wigí mebaowa tñi omi xwiýáá nuxekwímoro re nirigíawixini, 'Joxi omi "Nepa sipí ayikwí miwikáriño xirini." nuriri negí neaimónariñipi wiani náni neaipei.' niríagíá ai ¹⁶ nioni awami re uriniginini, 'Romiyene re yarinwámani. Ámá xíomi uxekwímoarigíáyí tñi sini nawíni axé e awí neániro omi xwiýáá ayé uxekwímoarigíápi náni wákwínimiri sini mirípa enáná amíná ámá wigí wimónariñipi xe owípoyiniri wariñwámani.' uriniginini. ¹⁷ Ayináni awa re náni niweapiro awí eánáná nioni sini mé wíápi tñi xwirixé náni síá íkwianwínamí éí niñweámáná wami re uriniginini, 'Ámá omi niwirimeámi bípoyi.' uríagi ¹⁸ omi nimeámi báná uxekwímoarigíáwa éí niroro nuxekwímoróná íwí miwákwínipaxí imóniñí nioni 'Api náni uxekwímoarigíápi? yaiwinápi náni muxekwímó nero ¹⁹ sa wigí ñwíá imóniñipi nimepero 'Api neríná api neríná, ayé ananirini.' rinariñipi náni mixé riniro ámá piyí wo Jisasoyi riniño —O náni Poro 'Sini siñí ñweani.' rariñorini. O náni mixé riniro egíawixini. ²⁰ E yarinagíá niwiniri nioni re yaiwiniginini, 'Xwirixé nápi nijá imónimi náni arige neri píraniní yariní wiyimiriéini?' niyaiwiri diñí ududí ninariñagi náni omi re uriniginini, 'Nioni dixé xwirixé Jerusaremi dani aríá siri xwiýáá awa rixekwímoarigíápi eyeyírómí eri emíá náni "E náni anani oyimini." risimónarinini?' uríagi ai ²¹ Poro yariní re niñiginini, " 'Mixé ináyí Sisao xewaninjo gí xwirixé aríá niníá náni íá nixiriri onimeñweani." nimónarinini.' niríagi porisí wami sekaxí re uriniginini, 'Nioni Sisao tñí e náni wiowárimíáe náni awí mearórixini.' uriniginini." Pirimiá Pesitaso e uríagi ²² Agiripao re uriniginini, " 'Nioni eni ámá omi aríá bi owimini.' nimónarinini."

uríagi “Wíáríná joxi eni anani aríá wiríárini.”
uríiniginí.

Agiripao tñni Benaisí tñni Poromi aríá wigíí nánirini.

²³ Sá wegíá wíápi tñni Agiripao tñni Benaisí tñni ípaú okiyá niníísáná wá nimóniga wigí aní xwé awí eá-narigíiwámi nípáwiri porisíyo seáyi e wimónigíáwa tñni áamá aní apimi seáyi e nimóniri menweagíáwa tñni eni nawíni nípáwiro éí ηweañáná pírimíá Pesitaso wami sekaxí nuriri Poromi ríxa níwirimeámi báná ²⁴ re uríiniginí, “Míxí ináyí Agiripaoxi tñni áamá nñni yawawi tñni re awí eánigíáyíne tñni xwiyáá bí osearimíni.” nuriri re uríiniginí, “Áamá ro nání Judayí nñni nioni aní ripimi ηweañánarani, Jerusaremi nání úánarani, gí aríá enae dání ími tñni “Xe síñí ouni.” míneaimónarini.’ nira-yarigíá romi síñwí winípoyi. ²⁵ Omi yariñí níwia nuri ai-wí íwí o enípi nání píkipaxí imóniñí bí nání píá megínaríjaniginí. Xewaniño ‘Sisao xwirixí nioniyá aríá níwiniginí.’ nířagi nání nioni omi Sisao tññí e nání wiowárimíá nání ríxa ráriñáriní. ²⁶ E neri aí xwiyáá negí míxí ináyí áminá Sisao nání ‘Poró e enířini. E enířini.’ nířiri payí neari wiowárimíá nánípi síni píá nímegíniri nání nioni omi áamá níyínéni yariñí wiayiro míxí ináyí Agiripaoxi anípaxí wiayiri míkí iperi epířipimi dání o xwiyáá nioni anani payí eapaxí bí searini nání omi seyíne tññí re nání ‘Eini.’ uríini. ²⁷ Ayí ripi nánirini. ‘Gwí ηweañí wo xíomi uxekwímoarigíápi nání ríwamíñí meá sa níwiowárimíányí, ayí xaxáñiñí neri emíini.’ nímonarini.” uríiniginí.

26 Agiripao Poromi re uríiniginí, “Joxi díxí eni anani rei.” uríagi Poró wé nímománá xwiyáá wákwinimíni nání re ríiniginí, ² “Míxí ináyí Agiripaoxi, joxi síwí Judayene yariñwápi nñni níjía eri nene ‘Apí neríányí, Gorixomi píraníñí xídariñwini.’ nířinirane díñí xixegíni moariwápi nání níjía eri eníni. Apí nípini aga níjía xixeni imóniñoxi enagi nání nioni joxi aríá ene dání amípí Judayí níxekwímoarigíápi nání níwákwinimíni rimi nání aga yayí ninarini. Ayináni wauní rixiñí ripi orírimini, ‘Gí xwiyáá níwákwinimíni rariñápi joxi aríá nířiní aníñí misinípa oeni.’ nímonarini.

⁴ Nioni eníiná síni onimíáiná dání agwi re nání néra bíñápi nání Judayí nñni níjíárini. Oníiná dání gí gwí axírí imónigíáyí tñni níñweari Jerusaremi dání xwé iwaroñáriní. ⁵ Eníiná dání nioni Parisiyí —Judayí Gorixomi oxídaneyiníro neróná díñí xixegíni bí bí moarigíápi dání gwí nímóga ugíá ayí ayo níyoní Parisiyí riniğíáyí ηwíá xerñwirárinigíápi wíniyíyáyo seáyi e múroni. Ayí Gorixomi níxídíroná yariğíápa nioni eni níxída bíñápi nání Judayí nñni níjíárini. Áamá ayí ‘Áwaní oraneyi.’ níwimónirínányí, ‘Nepa Poró e yagorini.’ nířipaxířini. ⁶ Agwi nioni Gorixo negí aríowami nuriri símímaníyo tñniñípi nání ‘Neparini.’ níyaiwiri díñí ukíkayonagi nání ayí xwiyáá nímeaaríñoi.

⁷ Negí Judayí gwí wirí wirí wé wúkaú síkwí waú eni ik-wáwiyimíraní, áríwiyimíraní, íníná Gorixomi yayí umero xídíro neróná re níyaiwiro nání, ‘Nene Gorixo negí aríowami nuriri símímaníyo tñniñípi imónani nání éwaniginí.’ níyaiwiro nání díñí axípi ukíkayonoi. Míxí ináyoxini, axí apí nání nioni díñí ukíkayonagi nání níğí Judayí xwiyáá níxekwímoaríñoi. ⁸ Gorixoyá díñí tñni pegíáyí wíářinimeaarigíápi nání seyíne pí nání ‘Wí “Neparini.” yaiwipaxí mímoníni.’ yaiwiarigíářini?

⁹ Eníiná níwaníñoni eni re yaiwiagónirini, ‘Yoí Nasareti dání Jisasomi díñí wíkwíroarigíáyí xe oépyoiniri síñwí winípaxí mímoníni. Xwiríá oikixémíni nání ayá wí neríiná, ayí naní yariñini.’ yaiwiagónirini. ¹⁰ E níyaiwiriñíyo dání Jerusaremiyo ripi yagáriní. Apaxípaníñí imónigíá xwéowa ‘Áamá Jisasomi díñí wíkwíroarigíáyo gwí yipaxoxirini.’ níñiro nířipeáaná nioni nuri ayo gwí yemeri gwí aníyo ηwirářiri neríiná apini yagámani. Xwirixí numeranéná ‘Opíkípoi.’ ríáyí tñni nioni eni níkumíxiniri ‘Opíkípoi.’ ragáriní. ¹¹ Rotú aní ayí ayo nípáwiemeri ríniñí níwiemeríiná ‘Jisasomi síni díñí míwíkwíroaríñwini.’ nířiro ikayíwí umearípoyiniri wíwapíyagáriní. Nioni áamá ayí nání wíké ríá ápiáwíniñí nónaríñagi nání ayí nuro émáyí aními aí ηweañáná nioni eni númi nuri íá níxira wagáriní.

**Poró “Nioni apí níwinířipimi dání kinimóniñáriní.”
uríñí nánirini.**

¹² “Míxí ináyoxini, nioni e néra nuríiná apaxípaníñí imónigíá xwéowa nioni Damasikasi nání nuri áamá aní apimi Jisasomi díñí wíkwíroarigíáyo eni íá xiríwiniginiri níñirípearo payí nearo níapowáraná nioni aní apimi nání nuri síni óíyo nuríiná ríxa ikwawedí enáná wíá bí aníñami dání ókiénapíagi winíjaniginí. Sogwí wíá nókiríná anariñípi tñni xixeni maríái, aga seáyi e imóniñípi midimidáni nókiáríagi winíjaniginí. Nionini maríái, áamá nioni tñni ugíáwa eni winigíawixini.

¹⁴ Nínoneni xwíáyo nířínimeámáná nioni aríá wíáyí Xibiruyí píne tñni xwiyáá bí re ríneñapíagi winíjaniginí, ‘Soroxini, Soroxini, joxi pí nání nioni xeaníñí níkarariñini? Joxi Jisasomi ríniñí owimíni neriñá jiwaniñoxi ayiñwíniñí omónariñini.’ ríneñapíagi aríá níwiri ¹⁵ yariñí re winíjaniginí, ‘Ámináoxini, goxirini?’ uríagi o re nířiniginí, ‘Nioni Jisasoni joxi xeaníñí níkarariñonirini. ¹⁶ E neri aí joxi níwíářinimeari éří roi. Nioni ripi emi nání joxi tñámíni simóníni. Joxi nioni nání ámányo wáí nuriyemeri agwi síñwí nanariñí ripi nání áwaní uriríá nání rířipeáini. Apini áwaní uriríá nání maríái, amípí ríwíyo síwá simíápi nání eni áwaní uriríá nání rířipeáini. ¹⁷ Nioni díxí gwí axírí imónigíáyí sípi síkaraníro yaríiná éří ríminiri émáyí —Ayí joxi nioni nání wáí uriríá nání rírowárimíáyířini. Ayí sípi síkaraníro yaríiná éří ríminiri simíárini. ¹⁸ Ayí ripi nání joxi émáyí tñámíni rírowárimíárini. Joxi wáí nura

wariñipimi dání ayí niwiápinimearo siñwáñiñé noxoaro wigí neríná sáá yiniñimíni yariñgápi píni niwiárimí wáá óniñimíni náni kinimóniro Seteno menñeañimí dání píni niwiárimí Gorixo menñeañimíni kinimóniro yariñá nioni wigí íwí yariñgápi yokwarimí wiiri áamá nioni diñé ninikwíroro náni nioni gí imóniñgáayí tñi kumixáriti emíá náni joxi émáayí tñáminí rirowárimíárimí.' niriñinigini." nuriri ¹⁹ re uriñinigini, "Mixí ináyí Agiripaoxini, ayináni oriñá aníñami dání nipárenapípi wí pírfí miwiaikí neri ²⁰ re néra uñárimí. Iwamíó Damasikasíyo dání uréwapiyiri Jerusaremi dání eni uréwapiyiri Judia piropenisíyo niyoní dání uréwapiyemeri émáayí tñíimí eni uréwapiyemeri neríná re nura uñárimí, 'Segí íwí yariñgápi ríwímíni mamoro Gorixo tñáminí ukiniñimóniro nero áamá siñwá niseanaxídimeríná "Wigí íwí yariñgápi ríxa ríwímíni ni-mamoro náni ríá yariñoi?" seaiwipaxí imóniñipini éfrixini.' nura uñárimí. ²¹ Nioni e néra uñáoni enjagi náni Judayí wí niwiápinimearo anjé ridiyowá yariñwáiwámi dání íá ninixiriñiro nipikianiñiro éagíá aiwi ²² Gorixo arirá níñ enjagi náni agwi nioni onixwéyíñé siñwá anigíñe dání éfí nírómáná 'Wáá rókiamoagíáwa tñi Moseso tñi "E nimóniñárimí." ragíárimí ríxa imóniñárimí.' searariñini. ²³ 'Awa re ragíárimí, "Áamá yeáyí neayimixemeaníá náni Gorixoyá diñé tñi aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníomi ríniñé wímeaníárimí." niriñiro ámi ripi ragíárimí, "Xewaniño xwáripáyo dání wiápinimeaníá enjagi náni o iwamíó xwiñyá wáñiñé imóniñé Gorixo áamáyo yeáyí uyimixemeaníápi náni Judayo tñi émáyo tñi wáí uriníárimí." ragíápi ríxa axípi e imóniñárimí.' searariñini." uriñinigini.

²⁴ Poro xwiñyá wákwiniñimíni náni e nura waríná pirimíá Pesitaso ímí tñi re uriñinigini, "Poroxini, joxi xaxá neri rariñini. Dixé nijjéá xwé imóniñépi xaxá rimearini." uríagi aí ²⁵ Poro re uriñinigini, "Áminá seáyí e imóniñé Pesitasoxini, nioni xaxá neri mirariñini. Nepaxiñé imóniñépi searariñini. Diñé sixí niyiniñá searariñini. ²⁶ Ayí ripi náñirini. Mixí ináyí ro amipí nioni searariñápi náni nijjéá imóniñagí náni diñé síñá neá-narini. Api, ayí ínimí píni mimóniñé enjagi náni 'Omí wiárfí mimúropaxé imónini.' nimónariñagí náni omí nitaméxwáñiri murí nipini repiyé niwíera wariñini." Pesitasomi e nurimáná ²⁷ re uriñinigini, "Mixí ináyí Agiripaoxini, 'Wáá rókiamoagíáwa niriñiro eaagíápi nepa rinini.' riyaiwiñini? Joxi diñé e yaiwiñoxi enjagi náni nioni nijjéárimí." uríagi ²⁸ Agiripao Poromi re uriñinigini, "Axínáni ná bini niniriñá 'O Jisasomi diñé wikwíropax-orini.' riniaiwariñini?" uríagi ²⁹ Poro re uriñinigini, "Nioni 'Gorixomi rixiñé bi oseauriyimíni.' nimónarini. Joxi náñini maríá, áamá sáá riyimi aríá niarigíá níni nioni ná bini searánarini, anijé miné searánarini, nioni Jisasomi diñé wikwíroariñápi niyíñeni eni axípi niwikwíroro nioni imóniñápi axípi oimóniñepoyiniri nimó-

narini. Nioni gwí niyigíá ripi seyíñé eni axípi oseayípoyiniri misearariñini." uriñinigini.

³⁰ Mixí ináyó tñi pirimíá tñi Benaisí tñi niwiápinimearo áamá ayí tñi nawíni éfí ñweagíáyí eni niwiápinimearo ³¹ wiwíni wí e éfí nírómáná re rinigíawixini, "Áamá o anani nipikipíri náñirani, gwí ñwiráripíri náñirani, íwí bi menjíri." niriñiro ³² Agiripao pirimíá Pesitasomi re uriñinigini, "Áamá o 'Mixí ináyí Sisao xwirixí nioniyá nieyírówinigini.' miripa neri siñwiriñé, ayí anani kikiñá wáripaxírimí." uriñinigini.

Poromi Romiyé anjéyo náni sipixíyo wiowárigíá náñirini.

27 Ríxa none náni re ráriñiñáná, "Romiyé anjéyo Itariyi riniñipimi náni sipixíyo owiowáraneyí." ráriñiñáná porisí 100 bimi seáyí e wimóniñé wo —O simiñé wínarigíá Sisaoyá riniñépi worini. O xegí yoí Juriasoyi riniñorini. O Poromi tñi gwí ñweagíá wami tñi niméra ouniri wiowáraná ² Adiramitiñi dájyíyá sipixí wo Esia piropenisí tñé ririwáminí uminiri yariñagí niwiniñane áamá wo xegí yoí Arisitakaso —O Masedonia piropenisíyo anjé yoí Tesaronaika dájorini. O tñi nawíni nipixemoánirane niñwearíná xwíárimí píni niwiárimí nurane ³ sipixomi sá weñwáone wíápi tñi anjé yoí Saidoniyi riniñépi niwiékíñimearane ayoááná Juriaso Poromi ayá nurimixiri náni xegí níkumixiniri emearigíáyé mírané owípoyiniri ayí tñé e náni xe ouniri siñwá winiñinigini. ⁴ Ámi sipixomi nipixemoánirane anjé apimi píni niwiárimí nuranéná imiñé símímíni nineaxemi bariñagí náni niyakía nurane náni piríñwé Saipirasiyi riniñépi oriwámi dání nimeámi nurane ⁵ imañpámi nuranéná Sirisia piropenisíyo tñi Pabiria piropenisíyo tñi nimúroa nurane Risia piropenisíyo anjé yoí Mairai riniñépi niwiékíñimearane nayoámáná ⁶ porisí 100 bimi seáyí e wimóniñé Arekisadiri dájyíyá sipixí wo Itari piropenisíyo uminiri yariñagí niwiniñi nimeámi nineauri o tñi sipixomi nipixemoánirane ⁷ anjé apimi píni niwiárimí nurane sipixi awayini awayini wariñagí náni sáá ayá wí nóroa nurane ríá meakíroariñagí niwiniñane anijé miné neriñépi dání anjé yoí Naidasiyi riniñépi tñé e anjé e nírémómáná imiñé símímíni nineaxemi bariñagí náni niyakía nurane xwíá siminí imóniñé Sarimoniyi riniñépi nimúrorane piríñwé yoí Kiritiyi riniñépi oriwámi dání niyakirane ⁸ sipixí omiñé mearigíáwa ríá nimeakíroro sa anijé miné neriñépi dání Kiriti tñé imañpámi níxída nipurane wí e "Rawirawá siminí riwoné Nané Imóniñoi" riniñe —E anjé Rasia riniñépi dání anjé erini. E rémonwanigini.

⁹ Sía ayá wí ríxa nórimáná enáná Judayí íwí yariñgápi Gorixo yokwarimí wiñé náni diñé mopíri náni aiwá ñwíá ñwirárinarigíáyí eni ríxa múróimí enáná xwiogwí náni rawirawá samíñé miweariñiná enjagi náni Poro aríá jiyikí norí ¹⁰ re uriñinigini, "Áamáoyíñé, gí diñé re

nimónariní, 'Agwí none re píní níwíárimí ámí sípíxomí nimeámí nuranénáyí, xwíríá ikixénipaxírini.' nimónariní. 'Sanjé nimeámí waríḡwápi t́ni sípíxo t́ni aníníníá nání maríáí, none ení anínáníwáriní.' nimónariní." uríagí aí ¹¹ porisí 100 bimí seáyí e wimóniḡo sípíxomí omiḡé meariḡo t́ni sípíxomí xiáwo t́ni awáú rarigíípi nání diḡé níá wíagí nání omí Poro yopa muriginiḡiniḡini. ¹² Ayí ipí siminí riwoḡé sípíxo ḡweaḡípimi xwiogwé nání rawirawá siwíá yíáná sípíxí píraníḡé wepaxe mimóniḡagí nání ámá ná sípíxíyo ḡweagíápi re rinárigíawixini, "Anani e epaxé eḡánáyí, re dání píní níwíárimí sípíxomí nimeámí nurane ipí siminí riwoḡé yoí Pinikasíyi riníḡíwámí —Siminí riwoḡé awá píriḡwé Kiritipimi axí riwámíni riwoḡéwáriní. Xwíá midáni midáni wiápiḡimeanḡé eḡagí nání e rawirawá wiḡwé mé eḡerini. Sogwé wearíḡími dání riwónapiḡíwáriní. Awámí nírémorane rawirawá siwíá yaríná awámí ḡweáwanigini." rinárigíawixini.

Ríwipí xwé éáná rawirawá imeamíkwé eḡé nánirini.

¹³ Imiḡé rawirawá t́ḡé riwámí dání sípíxomí Pinikasí t́ḡé e awayini níxemi upaxípi baríḡagí níwiniróná "Siminí riwoḡé none ráriwáwámí nání anani sípíxomí nimeámí upaxírini." níyaiwiro ainíxí ḡwíyo dání mamówáriníḡé ípeaḡípi nímixearo sípíxomí nimeámí nuróná píriḡwé Kiriti imañpá t́ḡé e aḡwi e dání níxída nipuro ¹⁴ sini ná j́faminí e muniḡáná re eḡiniḡini. Ríwipí íkíá j́jimiḡé epaxé bi —Imiḡé api yoí Miwímíni Baríḡípiyi riníḡípirini. Api t́ḡími dání níweapiri ¹⁵ sípíxomí xerweááná sípíxí símí imiḡé baríḡíminí mémopaxé eḡagí nání negé waniri yariḡwaé nání píní níwíárirane "Imiḡé xe nímera oneauni." níyaiwirane e yaríná ¹⁶ none píriḡwé yoí Kodayi riníḡípiimi oriwámí dání nípuríná imiḡé bi onímiápi yimáronáná ewé sípíxomí dání níropémi waríḡwápi aníḡé miní neríḡípiimi dání nímixeáa níbirane sípíxo t́ḡé e eḡáná ¹⁷ sípíxomí ikwiáranirane nání nímixeáa níyapirane níkwíárimáná sípíxí xwéo orónowiniḡiniri sámí t́ni xegé sípíxí miwí midimidáni níxemi níbiro ḡwé níja nípwémáná sípíxo eḡé t́ni níxemi nuri xwéa ipí seáyí e riwoḡáná ínimi aḡwi e imóniḡípimi —Api yoí Sairitasíyi riníḡípi Apirika dání aḡwi erini. Apimi sípíxo aḡíni nuríná síxí úroniginiḡi wáyí winíagí sípíxo awayini ouniri ainíxí ḡwé yuráriníḡé ípeariḡípi nímamówáriro níropémi nuróná imiḡé xe níneaxemi oneauniri winiḡwanigini.

¹⁸ Sípíxomí sá weḡwáone wíápi t́ni sípíxo wiápiḡimeari eámori néra waríḡagí awa sípíxo nayí oeniri sanjé wí emí mímeámí nero ¹⁹ sá weḡwáone wíápi t́ni sípíxí omiḡé mearigíáwa wiwaníḡowa sípíxomí sanjé uníḡé íkweari ḡwirárirí yarigíáyí bi emí mímeámí eḡawixini. ²⁰ Ríwipí símí t́ni aníḡé sípíxomí xerweaaríná síá obaxé ayá wí óríagí aí siḡé t́ni sogwé t́ni bi anariḡagí siḡwé míwinípa nerane nání "Ámíni

riwaríḡwini?" níyaiwirane siḡwé míwinaxídipa nerane nání diḡé "Wí e níwíékínimearane siḡé waníwáriní." níyaiwia waríḡwápi diḡé peá nímonírane "Ríxa naní-naníwáriní." níyaiwia nurane ²¹ awa síá ayá wí neamúroaríná nímeamiwíároniginiḡi ayá síwé uroariḡagí nání aiwá miní néra numáná eḡáná Poro níwiápiḡimeari ámáyo áwini e nírómáná re uriḡiniḡini, "Ámáoyíné, nioni seariḡápiimi aríá níniro níniḡídiro píriḡwé Kiritiyo píní níwíárimí sípíxo nímeámí mupa nero siḡwiríyí, segé amípi xwíríá ikixéniri anipá imóniri éípiyí wí e eminiri éímani. ²² E seariḡagí aiwí sípíxí ro xwíríá níkwixéniri aí ámáone wí anínáníwá menḡagí nání diḡé peá mímoní sini diḡé síxí oseainíni. ²³ Ayí ripi nání seariḡini. Síá riyimini áríwiyimi Goríxo —Nioni ámá oyáyí imóniḡá wonirini. Oyá aḡḡanjé wo nioni t́ḡé e nírónapiri ²⁴ re níriḡiniḡini, 'Poroxini, joxi Romíyí aḡíyo anani níréromi míxí ináyí Sisao xwiríxí rimené símímanḡé e uroríáriní. Ayináni sini wáyí mísinipani. Aríá ní. Goríxo joxi t́ni ámá sípíxí romi ḡweagíáyí t́ni níyínéni xe siḡé oúpoyiniri yaiwé eḡagí nání woxi aí iniḡé namipaxímani.' ²⁵ Aḡḡnajo e níré eḡagí nání soyíné diḡé síxí oseainíni. Ámáoyíné, nioni Goríxomí diḡé re wíkwíronigini, 'Nioni nírépi xixeni nímoniniḡoi.' níwikwírori nání e seariḡini. ²⁶ E neri aí imiḡé sini níneaxemi waríná píriḡwé bimí síxí úroaníwáriní." uriḡiniḡini.

²⁷ None ríwipí rawirawá Ediriayi riníḡíwámí sípíxomí níneaxemi waríná ríxa síá wé wúkaú síkwé waú waú imóníyimi áriwegé imónáná sípíxí omiḡé mearigíáwa "Xwíá bi t́ḡé e ríxa aḡwi eráni?" níyaiwiro ²⁸ ḡwé e e kíkíríá neaáriga punjírí t́ni iwamíó neróná "Xwíá sini ná mímirani? Sa mími onímiápirani?" yaiwiarigíári nímearo nímamówáriro iwamíó siḡwé níwinaxídíroná xwíá sini ná mími eḡagí nání 40 mita imóniḡagí níwiníro ámí bi t́ni níúfásáná ámí bi nímamówáriro xwíá t́ḡé e ríxa 30 mita eḡagí níwiníro ²⁹ sípíxí imiḡé níxemi nuríná wí e síḡáyo síxí úroniginiḡi sípíxí ámí bi t́ni níxemi mupa oeniri íkwémiḡíyo dání ainíxí ípeariḡí wíríkaú wíríkaú nímamówárimáná wíá aḡíni oóniniri wíḡé ikayíwé níra ugíawixini.

³⁰ Sípíxí omiḡé mearigíáwa sípíxomí píní níwíárimí éí owaneyiníro ámáyo yapé níwíwapiyiro "Sípíxí símíyo dání ení ainíxí ípeariḡí bi mamówáraniri yariḡwini." nuriro ewépa rawirawáyo ikwiárináná apámí nípixemoániri éí owaneyiníro ríxa mamówáraníná ³¹ Poro porisí 100 bimí seáyí e wimóniḡomí t́ni xegé porisowami t́ni re uriḡiniḡini, "Ámá sípíxí omiḡé mearigíá rowa sípíxí romi none t́ni míḡweapa nerínáyí, soyíné siḡé nuro xwíá t́ḡé e rémopíríméoi." uráná ³² porisowa mírí níwiápiḡimearo ewépa ḡwé níyímáná awayini mamówárarigíári míḡé níwákwiro rawirawáyo mamówárigíawixini.

³³ Wíá ónime nání Poro eḡé rirémíxí níwia nuri re urayiniḡini, "None ríwipí ripi nání ayá síwé nearoariḡagí nání aiwá miní mímiwíáiké níniḡane

yaríná sía obaxí ríxa nóra nuri agwi ríxa wé wúkaú sik-wí waú waú imóniñyirini. ³⁴ Ayináni nioni ení rirémixí niseairi 'Aiwá bi nimearo nípoi.' searariñini. Se-waniñyíne aiwá niniro oeríkimeánípoyiniri searariñini. Woxi aí bi maníñipa epírí enagi náni searariñini." nurimáná ³⁵ bisíkeríá bi nimeari wigí siñwí anigíe dání aiwá api náni Gorixomi yayí numemáná níkwiriri ríxa naríná ³⁶ áamá níni eni ríxa diñí wíá bi wóníagi aiwá bi nimearo niniro ³⁷ —Áamá sipixíyo ñweañwáne ayí 276 enerini. ³⁸ Nene ríxa apáni ninimáná sipixo nayí oeniri witi aiwá miníwápi rawirawáyo emi mimeámí egíawixini.

Sipixo sixí núrori orónowiniñí nánirini.

³⁹ Ríxa wíá ónáná áríwiyimi "Xwíá bi anwi erini." yai-wíápi siñwí niwiniróná mí mómixipa nero aí siminí ri-woní bi inikíni wiáronagi niwiniro e epaxí enánáyí, sipixo nimeáa niyirane e oiwiékínimeaneyiniri éíáyí ⁴⁰ wa gwí ainixí ípeaariñí mamówariniñipi rawirawáyo ípeañe ami xe oépeaniri níkwewára pwaríná wa imiñipi siminí riwonípi náni níxemi oneauniri sipixoyá rapirapí nemiméa nípeyiro soná eni níkwearo inikíni wiáronje náni omiñí nímera waniro yariñagía aí re eniginini. ⁴¹ Sipixo xwíá ínimí enáná rawirawá ak-wiñáná riwonje sixí núrori símí xwíáyo xaíwí norañáriniri náni wiñwí bi mepaxí imóniñáná rawirawá sipixí íkwémiñyíyo miákwaiyáná sipixo ríxa orónowiaríagi winigíawixini. ⁴² Sipixo ríxa orónowiaríagi niwiniro porisowa xámi re rinárigíá enagi náni "Sipixo sipí éánáyí, áamá gwí ñweagíá none awí mearoariñwáowa inibé neáa éf upírixiniri pipikímí éwaniginini." rinigíápa "Ríxa opíkianeyi." rinariñagía aiwí ⁴³ porisowami seáyi e wimóniño "Poromi nímera nuri Romiyí aníyo xixeni rémówaniginini." niyaiwiri náni awa wianiro yariñápi píri nurakiri sekaxí re neariñiginini, "Áamá inibé warigíáyíne ríxa nimawiri níxeamoro inibé neáa nuro imañí e iwiékínimeápoi. ⁴⁴ Inibé miwarigíáyíne íká wáraní, sipixo ororómí inépirani, íá níxirimáná níkwáriga nuro imañí e iwiékínimeápoi." nearíagi nene axípi e nerane náni wo aí inigí minamí nineneni imañí e iwiékínimeañwaniginini.

Poromi Moritayo ñweañáná wimóniñipi nánirini.

28 Nene wo maníñí nineneni imañí e ni-wiékinimeámáná áamá e dáníyí "Piriñwí riyi xegí yoí Moritai riniñyirini." rariñagía aríá niwirane roñáná ² ayí none neaiapaniro náni ayá tñni nero iniá aníñí siyamíó eri imiñí riri yariñagi náni ríá níkeámáná nineneni níneaipeameámi nuro ríá tñni e neawárigíá aí ³ Poro ríá kiríñí bia awí nearí saríwá nerí nimeáa níbirí ríá íkeaáraná re eniginini. Weaxíá wo ríá usíñagi níremimeámi níwapiiri Poroyá wéyo sidíñí nori

ririwiniginini. ⁴ Ririwíagi wé éf míxeááná sidiro sini yek-wironagi áamá piriñwí ayimi dáníyí siñwí e niwiniro wi-wini re rinigíawixini, "Áamá ro rawirawáyo minamío aí áamá pikíxwiríó ení woríani? Ayináni ñwíá anínamí dání imónigíáyí 'Xe siñí mupa oeni.' yaiwariñagíapimi dání weaxíá sidíñí ríá oníoi?" riníagía aiwí ⁵ Poro weaxíáomi wiwíá nírori ríá níkeaárimáná ríniñí bikwi onímiápi aí miwiníñiginini. ⁶ Ríniñí bikwi onímiápi aí miwiníñagi aiwí áamá ayí "O xegí wé ríxa nímininiñoi." yaiwiro "Ríxa nípiérori piyí neniñoi." yaiwiro nero náni siñwí niwiniro niñwearo ayá wí siñwí niwiniro niñweagíásáná "Sipí api wímeaníñoi." yaiwariñagíapi miwímeáagi niwiniróná ámi diñí siñí bi nímore re níriga ugíawixini, "Áamá ro ñwíá anínamí dání imóniñíyí woríani?" níriga ugíawixini.

⁷ None iwiékínimeáwaé áamá piriñwí apimi áamá niyoni seáyi e nímoniri meñweañoyá omiñí bi iníñí erini. O xegí yoí Pabiriasoyi riniñorini. O yayí níneairi níneaipeameámi nuri none sía wíyáyo wíyi o tñni niñweane míraní neaiaríná ⁸ Pabiriasomi xano ríá píri wiayiri agwí xoxí urori wariñagi náni "O simixí weni." rariñagíá Poro aríá e niwiri o wenje náni nuri nípáwiri Gorixomi yariñí niwimáná wé seáyi e niwik-wiárirí naní imixiñiginini. ⁹ Naní nímiximáná enáná áamá piriñwí apimi ñweagíá simixí yariñagíáyí níni Poro omi naní imixípi náni aríá niwiro o tñni e náni bayaríná naní imiximí eniginini. ¹⁰ E yaríná áamá ayí wéyo níneamero aiwá amípi naní bi níneaiapa nuro none ríxa piriñwí apimi píni níwiárimí waniri yaríná óf e sipixíyo nuranéná aiwá naníwá náni anípa bi neaiapowárigíawixini.

Poro Romiyó rémoní nánirini.

¹¹ None piriñwí apimi emá waú wo ñweañwáne sipixí Arekisadiria dání wo —Rawirawá xwiogwí náni siwíá yinagi náni piriñwí apimi e niñweañsáná uminiri yariñorini. O sipixí símí ikayíwí tñni imixiniñipi áamá ayá wáuníñí sipixomi símí e imixiniñorini. Sipixomi nípixemoánirane piriñwí apimi píni níwiárimí nurane ¹² aní yoí Sairakusiñi riniñipimi niwiékínimearane sía wíyáyo wíyi e wenjwáne ¹³ ámi sipixomi nípixemoánirane niyakía nurane aní yoí Rijiamiyi riniñipimi níremorane e sá wenjwáne wíápi tñni imiñí rawirawá tñni dání yariñagi niwinirane sipixomi nímeámi nurane omi sá wenjwáne wíápi tñni siminí riwoní yoí Putioraiyi riniñiwámi níremorane nayoámáná ¹⁴ re yai-wiñwaniginí, "Áamá Jisaomi diñí níwikwíroro náni nírixímeá imónigíáyí aní ripimi re wí ríá ñweañoi?" niyaiwirane píá nerane wí tñni ríxa nerimeánirane ayí "Sía wé wíumi dání waú nene tñni anani re ñweapaxíraní?" nearíagía ayí tñni wíniyí nearíapa e ñweañwaniginí. Api api néra níbéwasáná Romi aní tñni e rémoníwaniginí. ¹⁵ Romiyó ñweagíá nírixímeá

imónigíáyí wí none nání "Awa óyimi bariñoi." ri-nariñagíá aríá niwiro óí e owirimeaaneyiníro nibiróná wí aní Apiasí tñí e makeríá imixarigíe awí roro wí Ámá Aní Midání Nibiro Sá Wearigíwá Wíkaú Wiwáyí riniñépi tñí e awí roro egíáyo Poro siñwí niwiniríná Gorixomi yayí numeri diñí sixí íniniñigini.

¹⁶ None ríxa Romi náyo rémóáná gapimanowa Poromi gwí aníyo miñwiráí aní wiwámi xegípi ñweañáná porisí awí mearoariño xe awí omearoníri siñwí winigíawixini.

Poró Romiyo dání wáí uriní nánirini.

¹⁷ Poró sía wíyaú wíyi ríxa nóráná "Judayí áminá imónigíá Romiyo re ñweagíáyí obípoyi." níriri awa ríxa o tñí e awí eánáná re uriníñigini, "Gí Judayíné, nioní negí Judayo xwiríá wikixémiriri wí mepa eri síwí eníná dání negí aríowa érowiápinigíápi píri wiaikímiriri wí mepa eri éagi aiwi Jerusalemiyo dání gwí niyigítoni negí Judayí Romiyo mimi niwigíárini. ¹⁸ Romiyo mimi niwíagíá ayí xwirixí niniñero yariñí niniyiróná íwí nioní nipikipaxé bi meñáoni imóniñagi ninaniro nání ríxa Poromi kikiá owáraneyiniri éagíá aiwi ¹⁹ negí Judayí píri wiaikímí nero 'Wáripaxomani.' rigíawixini. E rariñagíá nioní siñwí e niwiniri 'Go aríá eñe dání ráná xe kikiá ouniri nimixipíríárani?' niyaiwiri nání re uriníñigini, 'Romiyo míxí ináyí Sisao gí xwirixí aríá níwinigini.' uriníñigini. Nioní negí Judayí nání xwiyyá bi uxekwímómíá nání mirariñini. ²⁰ E nigíá api nání áwaní searimiri nání 'Awami siñwí niwiniri xwiyyá urimi nání obípoyi.' ríñigini. Ámá Isirerene yeáyí neayimixe-meaníá nání diñí ukikayoariñwáomi nioní diñí ukikay-onagi nání gwí ainixí riri niyiniñi." uriníñigini. ²¹ E uríagi awa re urigíawixini, "Judia piropenísíyo dání joxi nání payí bi mimeañwáriní. Negí wo e dání eni nibiri repiyí ninearínáraní, áwaní ninearínáraní, joxi nání sípi bi mineariñirini. ²² E neri aí 'Diñí joxi yaiwariñí ripi, "Gorixomi píraníñí xidarigíáyí api api nerinípi dání píraníñí xidarigíárini." yaiwariñípi aríá osianeyi.' neaimónariní. Ayí none ripi nání aríá niwirane nijá imóniñagwi nání rirariñwini. Ámá Óí Gorixo tñámini in-íñiyi riniñiyimi nixídiro gwí mónigíáyí nání ámá ami

ami ñweagíáyí 'Ayí naní miyariñoi.' rinariñíá nání none nijáriní." urigíawixini.

²³ Judayí áminá awa "Sía ayimi Poró xwiyyá neariníá nání awí eáníwanigini." nirináriro sía ayi ríxa imónáná obaxí aní xío ñweañiwámi nání báná wá móniñími dání síaipi tñi nání Gorixo ámayí xegí xwioxíyo mimeámí neri umeñweañípi nání áwaní nuriríná repiyí niwíera uri nioní Jisasomi diñí wikwíroariñápa ayí eni owikwírópoyiniri o nání nuréwapiyiríná ñwí ikaxí Moseso níriri eañipimi dání tñi wá róki-amoagíáwa níriri eagíápi dání tñi miñí niróá uri neri nura waríná ²⁴ wa xío urariñípi aríá niwiro "Neparini." wipimóníagi aiwi wa aríá niwiro diñí mik-wírogíawixini. ²⁵ Awa e nero Poró urariñípi nání diñí bi biaú nimoro nání xwiyyá ná bini rináripaxé mimóní yaríná Poró xwiyyá yoparí ripi uráná omi píni niwárimí ugíawixini, "Kwíyí Gorixoyápi wá rókiamoagí Aisaiayí riniñomi 'Joxi ámá ayo nuri e urírixini.' uráná o nuri negí aríowéyo aga xixeni re uriníñini, ' "Seyíné aríá néra nuro aí nijá wí imónipíríámani. Siñwí naga nuro aí diñí 'Ayí apiríani?' wí mopíríámani." ' urírixini. Ayí ripi nánirini. Wigí diñí tñi néra warigíáyí miñí sijnáñí imonagíá nání rirariñini. Wigí siñwí misupáripa ero aríá mipírónipa ero nero siñwiriyí, wigí siñwí tñi siñwí aniro aríá ero diñí píraníñí neyíroro moro wigí íwí yariñí wíwimíni mamoro éánáyí, Gorixoní píraníñí wimixipaxirini.' Aisaiyo Gorixo nání e niwuriyiríná negí aríowéyo imónagíápi tñi aga xixeni níriri wuriyirini. ²⁸ Ayináni seyíné aga nijá re imónipoyi, 'Gorixo xío nene yeáyí neayimixemeámiriri eñípi nání wá urariñíáwa ríxa émayo ourépoyiniri nání urowáriníñini. Ayí aríá wipíríáriní.' yaiwipoyi." ²⁹ [Poró e uráná Judayí miximixeawíámí naga nuro omi píni niwárimí ugíawixini.]

³⁰ Poró e aní xío bí eniwámi niñweari ámá xíomi xwiyyá onweaaneyiniri bíáyo yayí niwimori xwiyyá Gorixo ámayí xegí xwioxíyo mimeámí neri umeñweañípi nání wá nuriri ínimi bi mimóní Áminá Jisasi Kiraiso nání uréwapiyaríná ámá wí píri urakianiro mepa egíawixini. E yaríná xwiogwí waú múroniñigini.

Romi

Payí rina Jisasoyá siyikíyí aní yóí Romiyo ηweagíáyí nání Poro níriri eanínarini. Aní api, Itari piropenisíyo ik-wíróniñipi aní ami ami ikwíróniñíyo seáyi e imónini. E Romiyí mixí ináyí Sisaoyi riniño ηweaagípirini. Payí rina Poro Koriniyo niηweámáná apixí Pibíyi riniñimi neari wiowárinínarini. Sini Romiyo bi memé eními neari wiowárinínarini. Ayí nijjá nimóniro re oyaiwípoyiniri níriri eaniniginí, “Ámá níni íwí yariǵíáyí imóniñoi. Wigí íwí neriñípimi dání Gorixo tñni xepixepá róniñoi. Nwí ikaxí Moseso níriri eanípi nixídriñípimi dání ámá wé róniñí wí imónipaxímani. Sa Gorixomi xewaxo Jisasomi diñí niwikwíroriñípimi dání oyá siñwíyo dání wé róniñí imóniro ámi o tñni nawíni imóniro epaxírini.” oyaiwípoyiniri níriri eaniniginí.

1 Poroni payí rina neari mónapariñini. Nioni Kiraisi Jisasoyá xináíniniñí nimóniri yariñá wonirini. Gorixo wáí nurimeiariní wo imóniwiniginiri wéyo íá numiriri oyá xwiýá yayí neainariñipi nurimeíwiniginiri niriñeari niñonirini. ² Xwiýá api o enína xegí wá róki-amoaǵíawa níriri ríwaminiñí ηwíá riniñíyo eagíápimi dání nineariri sími e tiniñipirini. ³ Xwiýá yayí neainariñí api xegí xewaxo nání riniñipirini. O aga ámá nimóniríná imóniñipi nání diñí nimoranéná re yai-wiariñwáriní, “Mixí ináyí Depitoyá iyí axípá imóniñíyí woríani?” yaiwiariñwáriní. ⁴ Kwíyí xegí bi o imóniñipi nání diñí nimoranéná re yaiwiariñwáriní, “Gorixo ení sixí eániñí xío imóniñipi ayá wí siwá neairi xwáripáyo dání owiápnimeaniri ámi siñí wimixiri neriñípimi dání réniñí neariñíríani, ‘Gí niwaxorini.’ neariñíríani?” yai-wiariñwáriní. O Jisasi Kiraiso negí Ámináo nání rariñini. ⁵ Omi dánini Gorixo wá nineawianiri xegí wáí wurimeiarigíáwa oimónipoyiniri nearípeañírini. None wáí wurimeiaríná émáyi xixegíni níni wí wí diñí “Xwiýá api neparini.” yaiwiro sini píri mívialí aríá yimigí wiro érixiniri nearípeañírini. Kiraisomi e wírixiniri nearípeañírini. ⁶ Seyíné eni ayí wiyínérini. Jisasi Kiraiso xíoyá imónipíri nání wéyo íá seaumiriñí wiyínérini. ⁷ Aní Romiyo ηweagíáyí —Ámá Gorixo diñí sixí seayiri nioniyá oimónipoyiniri wéyo íá seaumiriri eníyínérini. Seyíné nání nioni payí rina neari mónapariñini. “Negí ápo Gorixo tñni Áminá Jisasi Kiraiso tñni awaú wá seawianiri seyíné niwayiróniro ηweapíri nání seaiiri éisixini.” nimónarini.

“‘Romiyíné siñwí seaníimiginí.’ nimónarini.” uriní nánirini.

⁸ Payí rina nearíná xámi ripi osearimini. Aní nimini xwiýá ripi íá menárinagá nání gí Gorixomi yayí wiariñini, “Romiyo ηweagíá Jisasomi xídariǵíáyí píraníñí diñí wikwíroariñoi.” Xwiýá api aní nimini íá menárinagá nání seyíné niyínéni nání yayí wiariñini. Jisaso neaiñípimi dání seyíné e yariñagá nání Gorix-

omi yayí wiariñini. ⁹ Xewaniño —O e éwiniginiri niriñipi aníñí miní niwíríná xwiýá xegí xewaxo nání yayí neainariñipi wáí uriminiri nání yariñáorini. Xewaniño nioni xíomi rixiñí nuriríná sá bi miñweá íníná seyíné nání yariñí seawiariñápi nání anani sopiñí opaxírini. ¹⁰ Omi rixiñí nuriríná seyíné tññí e nání mibipaxí imón-nayíñá enagí aiwi agwí anani oyá diñí tñni bipaxí imóníimiginiri anipaxí yariñí wiariñáriní. ¹¹ Ayí ripi nánirini. Nioni seyíné tññí e niseaimeari searéwap-yaríná seyíné kwíyípimi dání ámi bi tñni yóí imóniro síkíkí ámi bi tñni nomixiga upíri nání nioni aga nibiri siñwí seanimi nání nimónarini. ¹² Nioni seyíné niseaimearíná nionini ení sixí seaimiximi nání maríái, seyíné eni Jisasomi diñí niwikwíroro píraníñí xí-dariñagá seaniri nioni eni diñí niwikwírori píraníñí xí-dariñagí naniro neriñípimi dání xixe ení sixí ímixinani nání rariñini.

¹³ Gí niriñimeáyíné, seyíné ripi nání majíá epírixiniri nání áwaní osearimini. Ayá wí seyíné tññí e nání bíimiginiri neri aí amipí bi píri niraikiayíagi nání seyíné bi sini siñwí miseañáriní. “Nioni émá ami gimi ηweagíáyí tññí e nemerí wáí uraríná wí aríá niniro Jisasomi diñí wikwíroǵíápa segí wí eni nioni uraríná axípi wikwírórixiniri segí tñámini bíimiginí.” nimónarini.

¹⁴ Nioni ámá niyoni kinixí imóniǵíayorani, wauyí imóniǵíayorani, diñí émi saímí mogíayorani, majíá imóniǵíayorani, ámá ayo niyoni xwiýá yayí neainariñipi urimíá nání yoxáñiñí ináriníñini.

¹⁵ Ayináni nioni ámá Romi ηweagíáyí eni xwiýá yayí seainipaxípi wáí searimíá nání símí dípenariñini.

“Xwiýá yayí neainariñípimi dání Gorixo yeáyí neay-imixemeañírini.” uriní nánirini.

¹⁶ Xwiýá yayí neainariñípimi dání Gorixo diñí wikwíróíayo niyoni —Xámi Judayo yeáyí uyimixemeari émáyo eni yeáyí uyimixemeari epaxí enagí nání xwiýá api nání nioni ayá bi mé anani wáí rimeariñáriní.

¹⁷ Ayináni nene “Gorixo arige neri ámá ámi wé róniñí

xío imóniŋipi wimixiniŋarîani?" niyaiwirane ududî neainipaxîmani. Ayî ripi nânirîni. Xwiŋá yayî neainariŋipimi dâni Gorixo wía réniŋî neaókîmixáriŋirîni. Ámá Jisasomi iwamió dâni diŋî niwikwîróa numáná ámi xegî bi mé sa aniŋî wik-wîroariŋíáŋí, ayî wé rónigíáŋí wimixariŋirîni. Bikwíyo dâni re nirinîri eániŋîpi, "Ámá Gorixonî diŋî nik-wîróagía náni 'Wé rónigíárîni.' ráriŋáŋí diŋî niyimîŋî tîŋíáŋí imónipírîárîni." nirinîri eániŋîpi nioni searariŋápi tîni xixeni imóniŋagi náni searariŋîni.

Ámá Gorixomi rîwî umogíá nânirîni.

¹⁸ Gorixo ámá wé róniŋî xío wimónariŋîpi mé rikikiríó yariŋíáŋí —Ayî wigí rikikiríó yariŋíáŋí neróná Gorixo náni nijá imónipaxî imóniŋîpi rîwîmîni mamoiŋíáŋíŋirîni. Ámá ayî náni Gorixo aŋînamî dâni wikî wóníagi náni pirî umamoŋîpi rixa siŋâni piaumimî inîni. ¹⁹ Ayî ripi náni rariŋîni. Gorixo ámá xío náni re yaiwipaxîpi, "O imóniŋîpi, ayî api rîa imónîni?" yaiwipaxîpi yumîŋî miwimónî siŋâni imónîni. Gorixo xewaniŋo imóniŋîpi náni siwá winiŋî enagi náni rariŋîni. ²⁰ Xewaniŋo imóniŋîpi —Api siŋwî tîni siŋwî winipaxî mimóniŋagi aí enîná aŋîna imixiri xwîárî imixiri eŋe dâni ámá apimî siŋwî niwinîrîná "Xío imóniŋîpi, ayî apírîani?" yaiwipaxîrîni. "Enî amipî api imixiŋo eániŋîpi ná rîwíyo aí wí samîŋî wenîámani." yaiwiri "Xío imixiŋipimi xegî bi niwimónîri náni aga seáyi e rîa wimónîni?" yaiwiri epaxîrîni. Ayináni ámá Gorixomi wí yapî re uréwapiyipaxî menîni. "Nioni joxî imóniŋîpi náni majá nimónîri náni nipikwîni mimóniŋî enáonîrîni." uripaxî menîni. ²¹ Enîná ámá ayî sini xixeni "Gorixo api rîa imónîni?" niyaiwiro aiwi re egíawixîni. O Nwîáo enagi náni wé íkwianŋwíyo tipaxîpa mitipa ero amipî xío imixiŋîpi náni yayî miwîpa ero wigí diŋî ni-morîná majimajá ikárinîro diŋî xerŋwîni nimóa núŋasáná diŋî rîa xeyániŋíáŋí imónîro egíawixîni. ²² "Diŋî émî saimî moŋwaénerîni." nirîro aiwi majimajá ikárinîŋíáŋí nimónîro ²³ Nwîá mipé aniŋî imóniŋomi mumîmîni rîwî numero mimónî ŋwîá bi íá oxiraneyinîro ámáranî, inîŋirîni, odipíranî, narŋwî onimîápiaranî, xopaikigî bi nimixiro "Negî ŋwîá imóniŋîpi, ayî ripirîni." rigíawixîni.

Ámá Gorixomi rîwî numorîná egíáŋîpi nânirîni.

²⁴ Gorixo ámá e majimajá nikárinîro yariŋagía niwinîrîná wigí ŋeapá winariŋîpimi dâni sipî imóniŋîpimi xe oikiripeániŋoyinîri siŋwî winiŋinîgîni. Siŋwî e winíagi wiwanîŋíŋí piaxî eámixiniŋíawixîni. ²⁵ Ayî ripi náni Gorixo e enîŋirîni. Ámá ayî nepa imóniŋî Gorixo nániŋîpi rîwî umoro yapî imóniŋîpi íá xirîro nemáná amipî níni imixiŋomi —O aniŋî minî yayî umepaxorîni. "Ámá níni e éŋirîxîni." nimónariŋorîni. Omî yayî numero íá mixirî xío imixiŋîpimîni íá xirîro

wéyo umero yariŋagía náni Gorixo e enîŋirîni. ²⁶ Ayináni Gorixo wigí ŋeapá winariŋîpimi dâni piaxî weániŋaxî imóniŋîpi xe oikiripeániŋoyinîri siŋwî winíagi apixíwa oxî nimeániŋrîná xirinîŋirîxîniŋirî imóniŋîpi píni niwîárîro apixî wí tîni nipikwîni mimóniŋîpi niga ugíawixîni.

²⁷ Oxowa enî apixî nimearo xirîŋirîxîniŋirî imóniŋîpi píni niwîárîro "Oxî wía tîni íwî oinaneyî." niyaiwiro aga símî nixeadépénîróná oxî wía wía tîni íwî ninîro piaxî weániŋaxî imóniŋîpi inigíawixîni. Ayináni "Wigí néra ugíáŋîpi tîni xixeni pirî Gorixo umamoŋîpi rixa wímeanîŋirîni." rariŋîni.

²⁸ Ámá "Gorixo api imóniŋorîani?" niwaiwiro símî e mitinîpa yariŋagía náni o wigí "Sipî e e oyaneyî." yaiwiarigíáŋîpi náni xe miŋî niga úŋirîxîniŋirî siŋwî winiŋinîgîni. Siŋwî e winiŋî enagi náni ayî amipî nipikwîni mimóniŋî ámá mepaxî imóniŋîpi néra nuro re yariŋíárîni. ²⁹ Nipikwîni mimóniŋî níni náni miŋî inîro rikikiríó epaxî imóniŋî níni náni miŋî inîro animî yariá epaxî imóniŋî níni náni miŋî inîro "Ámá wí rîa omeáriŋîpoyî." yaiwiarigíáŋîpi náni miŋî inîro yariŋíárîni. Apîni yariŋíámani. Ripi enî ayá wí yariŋíárîni. Siŋwî íwî winîro "Amipî api nioni meapaxîpirîni." bi onîmiáŋîpi miyaiwí ayá wí yaiwiro niwîáŋînimero ámá pikiro símîráxwîró ero yapî wíwapiyiro ámá wí náni nurîŋîná sipî owímeanîri urîro únúniŋî wikárinîro mimayíó wiro ³⁰ xwiŋíáŋîpai ŋwîwîrîro Gorixo náni símî tîni ero ámáyo xixewiámî rinîro mixî kíniro mixî meakîniro sipî imóniŋî ámá sini nijá mimóniŋíáŋîpi éwapîniro xináix-aneyo maŋî wiaŋkiro yariŋíárîni. ³¹ Ripi enî yariŋíárîni. Majá ikárinîro diŋî ŋwîwîrîripaxî mimónîpa ero wíyo diŋî sipî miwîpa ero wá miwianîpa ero yariŋíárîni. ³² E yariŋíáŋí Gorixo re ráriŋîpi náni nijá nimónîro aiwi, "Ámá sipî api yariŋíáŋí wí siŋî upaxîmani. Pepaxîrîni." ráriŋîpi náni nijá nimónîro aiwi sipî api imóniŋîpimi niŋída nuro apîni mé sipî seáyi e imóniŋî ripi enî nero íwî api néra wariŋíáŋî weyî ayá wí mearariŋíárîni.

"Gorixo ámá niyoni mí ómómiximî nerîná wigí egíáŋîpi tîni xixeni wiinîŋirîni." uriŋî nânirîni.

2 Ayináni ámá wíyo xwiŋíá umearariŋíá wiyínéni wiyínéni bi osearîmîni. Sía yopariŋîmî Gorixo ámá niyoni mí ómómiximî yariŋîná "Ayî náni íwî api enîŋirîni." uripaxî imóniŋîpi tîŋíáŋînémani. Ayî ripi nânirîni. Ámá íwî yariŋíáŋîpi náni xwiŋíá umearariŋíáŋîné, seyíné enî íwî axîpi yariŋíáŋîné enagi náni wíniyo xwiŋíá nu-meariróná sewaniŋíŋîné enîniŋî mearinariŋíá enagi náni Gorixo mí ómómiximî seaiarîná xwiŋíá bi uripaxî imónipírîámani. ² Ripi niyaiwiri nijá imóniŋwîni, "Ámá sipî e yariŋíáŋî Gorixo xwiŋíá numearîri pirî nu-mamorîná xerŋwîni bi mé xixeni ayo rîa wiarîni?" yaiwîŋwîni. ³ Íwî axîpi nero aí segî wíniŋíá íwî yariŋíáŋîpi náni xwiŋíá umearariŋíáŋîné, wíniyo numeariróná segî axîpi egíáŋîpi náni píoi yaiwinariŋîŋî? "Xwiŋíá Gorixo

neameáriníápipimi anani múropaxenerini." riyai-winarinjo? ⁴ Gorixo segí íwí yarigíápi ríwímíni omamópoyiniri wá niseawianiri seaiinípi nání majá nimóniróná ripi eni riseaimónarini, "O wá ayá wí neawianiri pirí apaxí mé mineamamó eri okinimónipoyiniri xwapí ayá wí xwayí naniri ηweari yarinípi peayí wianipaxí imóninípi yarini." riseaimónarini? ⁵ Oweoi, seyíné diñí wakísí niniróná segí íwí yarigíápi ríwímíni mimamorangíáyo dání sía Gorixo sipí ámá yarigíápi nání wikí ría ápiáwíniní niweri pirí umamoníáyi nání xfo pirí seamamoníápi wíni wíni ikwikwarimíniní yárarinjo. ⁶ Bikwíyo re niriniri eáinípa, "Gorixo ámáyo pirí numamoríná woni woni xixegíni wigí néra ugíápi tñi xixeni pirí umamoníáriní." niriniri eáinípa eníáriní. ⁷ Ámá Gorixo yayí neameri seáyi e neaimixiri negí wará urí mepaxí neaimixiri diñí niyimíní tñjwaéne neaimixiri éwiniginiri epaxípi tñi xixeni nero pñi miwiárfí aniní miní yarigíáyo o pirí numamoríná diñí niyimíní tégíáyi imónipíri nání wimixiníáriní. ⁸ E neri aí ámá wiwaniníyí nánini diñí nimóniro xwiýá nepaxiní imóninípi aríkwíkwé niwiro nipikwini mimóninípipimi xídarigíáyo pirí numamoríná xegí wikí ría ápiáwíniní wearinípipimi dání pirí umamoníáriní.

⁹ Ámá sipí yarigíá ayí ayo xeaniní mimeniníwí ayíkwé miripaxí imóninípi wímeaníáriní. Judayí e yarigíáyo anjipaxí niwímeari aí émáyi e yarigíáyo eni wímeaníáriní. ¹⁰ Api e niwiri aí ámá naní yarigíá ayí ayo seáyi e umeri wé ikwiañwíyo ηwiráriní niwayiróniro ηweapíri nání wiiri eníáriní. Judayí e yarigíáyo anjipaxí e niwiiri aí émáyo eni wiiníáriní. ¹¹ Gorixo ámáyo pirí numamoríná símí símí e nimeri pirí umamoníámani. Sa ámá wigí egíápi tñi xixeni pirí umamoníá enjagi nání rariníni. ¹² Ámá Gorixoyá ηwí ikaxí eáinípi mayí nimóniro íwí yarigíáyi anínipíri nání xwiýá numeáriníá ηwí ikaxí eáinípipimi dání numeáriní "Joxi xwiýá e eáinípi api niwiaikiri eníáriní?" nuriri umeáriníámani. E neri aí ηwí ikaxí eáinípi tégíá íwí yarigíáyo o apimi dání xwiýá nuriri umeáriníáriní. ¹³ Ayí ripi nánirini. Ámá xíoyá ηwí ikaxí eáinípipimi nepa mixídí surímá aría wiárfíyí nání Gorixo diñí re yaiwiníámani, "Nioniyá siñwíyo dání wé róniní imónigíáyiáriní?" yaiwiníámani. Ámá aría niwimáná xixeni xídarigíáyi nánini "Wé róniní imónigíáyiáriní." rariníáriní. ¹⁴ Émáyi —Ayí ηwí ikaxí eáinípi mayí imónigíáyiáriní. Ayí wigí diñí tñi ηwí ikaxí eáinípi rininípa nerónáyí, ηwí ikaxí eáinípi mayí imóniníagía aiwi wigí diñíyo dání re yaiwiarigíáriní, "Mepaxí imóniri anani nepaxí imóniri enípi, ayí apiríani?" yaiwiarigíáriní. ¹⁵ Ayí pí pí neróná wigí diñíyo dání "Nioni e neríná sipí ría yariníni?" yaiwiniro "E neríná naní ría yariníni?" yaiwiniro yarigíápi siwá réniní inarigíáriní. ηwí ikaxí Bikwíyo eáinípa negí xwioxíyo eni axípi éniní réanini? Siwá éniní inarigíáriní. ¹⁶ Xwiýá yayí neainariní nioni rarinípi rininípa sía Gorixo xegí xe-

waxo Jisasomi dání ámá wigí egíápirani, diñí inimi ikwíroarigíápirani aí, piríro winíáyi imónáná ámá niyoni wigí egíápi tñi xixeni pirí umamoníáriní.

"Judayí ηwí ikaxí eáinípipimi diñí niwikwíroro aí wiaikiarigíáriní." uriní nánirini.

¹⁷ E neri aí wiyíné "Nene Judayí wírininíwaénerini." rinariníáyiné re yarigíáriní. ηwí ikaxí Moseso eanípipimi diñí niwikwíroróná "Negí apimi xídariníwápipimi dání Gorixo yeáyi neayimixemeaníáriní." riro seáyi e nimeniro "Ámá Gorixoyá ayá tñjwaéne imóniníwini." riro yarigíáriní. ¹⁸ Seáyi e nimeniro "Gorixo ámá e érixiniri wimónarinípi tñi xixeni rixa nijá imóniníwini." riro "ηwí ikaxí eáinípipimi dání nearéwapiyigíene enjagi nání naní imóninípipimi siñwí mí nómixirane 'Api naní imóninípirini.' ripaxenerini." riro yarigíáriní. ¹⁹ "Ámá siñwí supárigíáyo nene siñwí tñjwaéne anani nipemeámi upaxenerini." yaiwinarigíápa seyíné diñí re niyaiwiniro diñí sñá eániro, "Émáyo uréwapiyipaxí imónigíáyi ámá wímani. Ayí nenenirini." niyaiwiniro diñí sñá eániro "Émáyi Gorixo nání majá nero sía yininíminíni emearigíáyo wía wókímixipaxí imónigíáyi ámá wímani. Ayí nenenirini." yaiwiniro yarigíáriní. ²⁰ "Ámá diñí mamó neri aríki yarigíáyo ayiyumí wipaxí imónigíáyi, ayí nenerini." yaiwiniro "Ámá siní niaíwí diñí mogíáyo uréwapiyipaxí imónigíáyi, ayí nenerini." yaiwiniro "ηwí ikaxí eáinípi tñjwaéne enjagwi nání míkí amipí nání nijá imónirane nepaxiní imóninípirini rirane yariníwaénerini." yaiwiniro yarigíáriní. ²¹ Seyíné e niyaiwiga warigíápi nepa nimóniníáyi, ámá wíyo uréwapiyarigíáyiné pí nání sewaniníyíné miréwapíní yarigíáriní? Ámáyo "íwí mimeapani." nuriro aí seyíné eni íwí mimeá yarigíáyinéraní? ²² "Meánigíáyiné, íwí minipani." nuriro aí seyíné eni íwí miní yarigíáyinéraní? "Ámá xopaikigí nimixiro 'Negí ηwíápi, ayí ripirini.' rarigíápi nání xwiríá neainariní." niriro aí seyíné aní ηwíá xopaikigí nání miriníyíyo nipáwiro íwí mimeapa yarigíáriní? ²³ Weyí nimeniro "ηwí ikaxí eáinípi tñjwaéne mimónipa reñwini?" rarigíáyiné, apimi niwiaikiriná pí nání "Ayí Gorixomi ayá miwimó wé ikwiañwíyo ηwiráriníwini." yaiwiarigíáriní? ²⁴ Judayíné "Gorixomi xídariníwini." niriro aí sipí api api yarigíáyiné enjagi nání Bikwíyo xixeni ripi niriniri eáinini, "Sipí seyíné yarigíápipimi dání émáyi Gorixomi ikayíwí umeaarigíáriní." E niriniri eáinípi seyíné nání xixeni rinini.

"Ámá iyí símí síó wákwínarigíápipimi dání Gorixoyá imónariníámani." uriní nánirini.

²⁵ Judayíné ηwí ikaxí eáinípipimi xixeni nixídironáyí, segí siwí "Ámá o Gorixoyá imóniní woríani?" yaiwipíri nání iyí símí síó wákwínarigíápi naní seaiipaxí aí ηwí ikaxí eáinípipimi niwiaikirináyí, iyí símí síó niwákwiniro

aí nanjé seaiipaxé mimóní neri miwákwínigíáyí yapi imóniñoi. ²⁶ Ámá iyé símí síó miwákwínigíáyí ñwé ikaxé eáníñipi xixeni nixédirónáyí, iyé símí síó miwákwínigíá aí Gorixo “Ayé ámá nioniyáyíriní.” yaiwiarinagí nání wákwínigíáyíñiní imóniñoi. ²⁷ Judayíné ñwé ikaxé eáníñipi tégíáyíné imóniño iyé símí síó wákwíniro egíáyíné aí apimi wiaikíánáyí, émáyí —Ayé iyé símí síó miwákwínarigíáyíriní. Ayé miwákwínigíá aí ñwé ikaxé eáníñipi tñi xixeni yarigíápimi dání seyíné xwiýá seaxekwímopaxé mimónipa epíríáraní? Oyi, xwiýá seaxekwímopaxé epíríáriní. ²⁸ Ayé ripi nání searariní. Segí waráyo igí wegíá bimi dání ámá Gorixoyá imónarigíámani. Wákwínariní ámá Gorixoyá wimixipaxé imóniñipi eni iyé símí seyíné síó wákwínarigíápimani. ²⁹ Oweoi, ámá nepa Gorixoyá imónigíáyí wigí xwioxéyo ínimi dání e imónarigíáriní. Wákwínariní ámá xíoyá wimixipaxé imóniñipi, ayé wigí diñýo dání imónarigíáriní. Nwé ikaxé eáníñipi xédarigíápimi dání maríái, kwíyí Gorixoyápimi dání ámá oyá imónarigíáriní. Ámá e imónigíáyo wíniyí seáyi e umepíríámani. Gorixoní umeníáriní.

“Judayé xwiýá Gorixoyá eáníñipi tégíáyíriní.” urinjé nánirini.

3 Ámá iyé símí síó wákwínarigíápimi dání Gorixoyá imónipaxé menagí nání píyo dání Judayene émáyo múronwini? Negí wákwínariníwápimi dání aga pí nanjé neaiiariníriní? ² Ai, nene Judayene enagwi nání amipí nanjé bi bi obaxé neaiméañíriní. Nanjé bi bi obaxíyí xirání imóniñipi, ayé ripirini. Gorixo xwiýá xíoyápi Judayé nixédiro mewérixiniri neaiapiníriní. ³ Judayé diñé niwákwíro xwiýá apimi xaíwé íá mixiripa egíá enagí nání píoi ripaxíriní? “Ayé diñé niwákwíro xaíwé íá mixiripa egíá nání Gorixo “Nanjé e niseaimíáriní.” urárinípi aríá ikeamoníáriní. Xixeni e eníámani.’ ripaxíriní.” riseaimónarini? ⁴ Aga oweoi! Ámá níni yapé rarigíá imóninagíá aí Gorixo nání wí e ripaxé menini. Nepáni niri xegí rarinípi tñi xixeni yárarinorini. Bikwíyo dání axípi re rinini, “Ámá ‘Gorixoxi íwé nene enwápi nání xwiýá neameárarinípi xixeni neameárariní.’ riripíríáriní. Joxi xwiýá rimeáraníro yaríná xopirárí wiríáriní.” rininagí nání re yaiwinwini, “Gorixo rarinípi tñi xixeni yárarinoríani?” yaiwinwini. Ayináni “O xegí Judayo ‘E niseaimíáriní.’ urárinípi wí aríá ikeamoníámani.” searariní.

⁵ E neri aí Judayene Gorixomi manjé niwiaíkirane sipí enwápimi dání o nearinípi tñi xío xixeni píraniní xédarinípi sináni piaumimé ninirínáyí, píoi ripaxíriní? Ámá wí nene niwiaíkirane sipí yarinagwi sinwé nianariníño dání “Neparini. Ámá wímani. Sa Gorixoní xío rinípi tñi xixeni yárarinorini.” yaiwiarinagíá nání nene re ripaxíraní, “Gorixo Judayene wikí nineaóniri pirí nineamamoríná nipikwini miyarinini.” ripaxíraní?

“Ámá diñé nipikwini mamó rarigíápa nimori ría rarinini?” nimónarini. ⁶ Oweoi, wí e ripaxé menini. “Judayene sipí enwápi nání Gorixo pirí nineamamoríná nipikwini miyarinini.” ripaxé enánáyí, o arige neri ámá niyoni eni pirí umamopaxé imónini? O ámá niyoni eni pirí umamopaxo enagí nání wí e ripaxé menini. ⁷ Ámá wo re nirinigini, “Ámá wí nioni Gorixomi manjéyo niwiaíkirani sipí yarinagí sinwé ninaníro re yaiwipíríoi, ‘Ámáyo xío xegí urarinípi símí e niriniri xixeni xédariní, ayé ámá wímani. Sa Gorixorini.’ E niyaiwiro omi yayé numerínáyí, pí nání o nioni íwé éapi nání xwiýá ninimeáriní pirí nimamopaxíriní? Sipí nioni éapimi dání ámá Gorixo yarinípi nání diñé nanjé nimoro yarinagíá nání nioni arige pirí nimamopaxíriní?” Ámá wo e nirinigini. ⁸ Ámá o e nirinípi nepa enánáyí, ámá wí nioni yapé ninixekwímoro repiyé “Poro e nira warinorini.” rarigíápa axípi re oraneyi, “Nanjé imóniñipi sináni imixani nání ne sipí néra owaneyi.” oraneyi. E niseariní aí ámá e rarigíáyí xixeni xwiýá meárinipíríáriní.

“Ámá wé róniní imónigíáyí wí menini.” urinjé nánirini.

⁹ Ayináni píoi raniréwini? “Judayene seáyi e imóniní bi neaiméañé enagí nání émáyo seáyi e wimóninwini.” raniréwini? Wí e raniméwini. Ayé ripi nánirini. Nioni xámi niriní “Ámá nineneni Judayenerani, Girikiyenerani, negí íwé yarinwápi neaikwaripeaárinini.” rixa rártá enagí nání wí e ripaxé menini. ¹⁰ Bikwíyo dání ripi ripi nira uniníyí nioni seararinípipimi sopiní nonini. Bikwíyo wí e ripi niriniri eánini, “Ámá wí aga wé rónigíá mimóniñoi. Wo aí e mimónini. ¹¹ Ámá wí nijá nimóniño ‘Arige neri Gorixomi ínimi wurínimíniréini?’ yaiwiarigíámani. ¹² Níni omi ríwé umóagíá nání oyá sinwéyo dání rixa sipí imóniñoi. Wí wé róniní imóniñipi yariníámani. Wo aí e miyariníriní.” niriniri eánini. ¹³ Ámá wí e ripi eni niriniri eánini, “Wigí manjéyo dání rarigíápi kwáripá oxoámioañáná piyanjé eaarinípiní imónini. Yapé owíwapiyaneyiníro ayá wí nira warigíáriní. Weaxíá sidiní noríná ámá pikiarinípa wigí xwiýá nirinóná axípi yariníriní.” eni niriniri eánini. ¹⁴ Ámá wí e ripi eni niriniri eánini, “Xwiýá ámáyo ikayíwé umeariro ramixiro yarinípi wigí manjéyo magwí rároni.” eni niriniri eánini. ¹⁵ Ámá wí e “Ayé ámá opikianeyiniri aga símí xeadípenarigíáriní. ¹⁶ Ayé nemerigé aga uyíní niwákwírasáná rixa ‘Yeyi!’ raríná píni niwárimí warigíáyíriní. ¹⁷ Óí ámá niwayiróniño ñweapíri nání imóniníyimi wí warigíámani.” eni niriniri eánini. ¹⁸ Ámá wí e “Ayé ‘Gorixo seáyi e imóninoríani?’ niyaiwiro wí wáyí wiarigíámani.” eni niriniri eánini. Api api nira uniníyí nioni seararinípi tñi xixenirini.

¹⁹ Nene nijá re imóninwini. Ámá nimini ñweagíáyí Gorixomi xwiýá manjé nexoámoro muripaxé imóniño oyá sinwéyo dání xwiýá meárinipaxé imóniño epíríá

náni pí pí ηwí ikaxí eáníηípimi dání riníηípi Judayene, apimi xídírixiniri nearepeárixene neararini. ²⁰ Ayí ripi nánirini. Ámá wí “Nwí ikaxí eáníηípimi pírániηí oxídímíni.” niyaiwiro ézáyí api tñi xixeni mé wiwaníηíyí “Nioni niwiaíkirí íwí éáonírñani?” niyaiwiniri nijá e imónarigíáriní. Ayináni ámá ηwí ikaxí eáníηípimi nixídiríηípimi dání wí Gorixoyá siηwí tñí e dání wé rónigíáyí imónipíríá menini.

“Ámá Jisasomi diηí wikwíróáyí wé róniηoi.” uríηí nánirini.

²¹ E neri aí agwi ríná óí Gorixo xíoáyá siηwí tñí e dání ámá wé róniηí oimónípoyiniri wimixárixíyí xewaniηo rixa siwá neaiηírini. Nwí ikaxí Moseso eníñá niriñí eaiηípi tñi xwiýá wá rókiamoagíáwa niriñí eagiápi tñi apiaú óí agwi ríná Gorixo ámá wé róniηí oimónípoyiniri wimixárixíyí nání niriñí sopiηí nori aiwi wé róniηí api ámá wiwaníηíyí ηwí ikaxí eáníηípimi nixídiríηípimi dání imónipaxípimani. Xegí bi imóniηípirini. ²² Ayí ripi searariηini. Gorixo ámá go go Jisasi Kiraisomi diηí wikwíroariηagi niwinírñá “Gí wé róniηí worini.” rárariηírini. Ayí ripi nánirini. Ámá nine-neni íwí nerane Gorixo seáyí e imóniηí api érixiniri imóniηípi mé písií weárixwá enagwi nání o Judayo xegí bi wiiri émáyo xegí bi wiiri neri yeáyí uyimixemeaníámani. Diηí wikwíróá gíyí gíyí nñi nání o “Diηí wikwíroarigíáyí, ayí gí wé rónigíáyíriní.” rárariηírini. ²⁴ Gorixo wíniyí eni xixe bi oniípoyiniri mineaií wá nineawianiri Kiraisi Jisaso nineapeiríñá nearoayíroníηípimi dání “Gí wé rónigíáyíriní.” rárariηírini. ²⁵ O ámá “Jisaso nene aníñaniginiñi nání wayíá neapeiríñani?” niyaiwiro diηí wikwíroarigíápimi dání wigí íwí yarigíápi yokwarimí wiímiginiñi omí ámáyá siηwí anigíe dání ridiyowániηí wiárixíriní. E neríñá “Niiwaníηoni wé róniηí imóniηípi tñi xixeni yariηárini.” éniηí niriñí siwá neaiηírini. Ayí ripi nání rariηini. Eníñá dání Gorixo kikiñániηí neri “Ámá íwí ézápi nání axíná píñí oumamómíni.” miyaiwí sa nimúroa núísaná agwi ríná ámá nñi “Neparini. Gorixo wé róniηí imóniηípi tñi xixeni yariηorini.” yaiwipíríá nání xewaxomi e wiárixíriní. Ayináni Jisasomi diηí wikwíróá gíyí gíyí nání anani “Wé rónigíáyíriní.” ripax-orini.

²⁷ Ayináni ámá go “Nwí ikaxí Moseso niriñí eaiηípimi xídariηápimi dání wé róniηí imóniηáonirini.” niriñí mixí meakínipaxí imónini? Oweoi, ηwí ikaxí eáníηípi xídariηápimi dání maríái, sa Jisasomi diηí wikwíroarigíápimi dání wé rónigíáyí imónarigíá enagi nání ámá e ripaxí imónigíáyí wí menini. ²⁸ Ayináni re neaimónariηírini, “Gorixo ‘Ámá ayí wé rónigíáyíriní.’ niriñí rárariηírini. Jisasomi diηí wikwíroarigíápimi dání e rárariηírini.” E nineaimóniri uréwapiyariηwáriní.

²⁹ “Gorixo Judayoni yeáyí uyimixemeaníá nání imóniηorini.” riyaiwariηoi? “Émáyo eni yeáyí uyimixemeaníá nání mimóniηorini.” riyaiwariηoi? Oweoi, émáyo nání eni imóniηorini. ³⁰ O ná woni imóniηo enagi nání “Ámá ayí gí wé rónigíáyíriní.” niriñí bi bi yariηagíá niwiníriηípimi dání e ráriniámani. Iyí símí síó wákwinigíáyírani, síó miwákwinigíáyírani, sa Jisasoni diηí wikwíroariηagíá niwiníriηípimi dání “Wé róniηí imónigíáyíriní.” ráriniáriní. ³¹ Nene re niriñí, “Ámá Jisasomi diηí wikwíroarigíápimi dání Gorixo ‘Ayí wé rónigíáyíriní.’ rárariηírini.” niriñí, “Nwí ikaxí eáníηípi xwíá oiweniniri yariηwini.” riseaimónariñi? Aga oweoi! E niriñí, nepa ηwí ikaxí eáníηípimi síkíkí nomixiri yariηwini.

“Ebiríamo Gorixomi diηí wikwíróagi nání ‘Wé róniηorini.’ rárariηírini.” uríηí

4 Negí arío írriηo, Ebiríamo —O nene yapi imóniηorini. O xegí enípi nání diηí nimorane “Gorixo apimi dání ‘Ámá wé rónigíáyíriní.’ rárariηírini?” niriñí píoi raníwini? ² Arío Ebiríamo xewaniηo ení neániri enípimi dání Gorixo “Gí wé róniηorini.” niriñí siηwíyí, xewaniηo anani mixí meakínipaxíriní. E neri aí Bikwíyo dání píoi niriñí eáníni? “Ebiríamo ‘Gorixo nepa niriñí.’ niyaiwiri diηí wikwíróagi nání o nání Gorixo ‘Wé róniηorini.’ yai-wiárixíriní.” niriñí eáníηagi nání Gorixoyá siηwí tñí e dání mixí meakínipaxí wí mimónini. ⁴ Nene nijá ripi imóniηwápi nání diηí omoaneyi. Ámá wo o xegí nigwí omiñí éipi nání nigwí wíáná, “Anipá wípirini.” yai-wiariηwámani. “Xegí omiñí éipi nání xixeni wípirini.” yai-wiariηwáriní. ⁵ Nigwí omiñí yariηwápi nání diηí e niyaiwirane aí ámá Gorixo “Wé rónigíáyíriní.” rárariηíyí nání diηí nimoranéñá “Ayí wigí egíápi tñi xixeni ría wiarini?” wí yaiwipaxímani. Ámá nioni gí ení neániri yariηápimi dání Gorixo “Wé róniηorini.” oriniñí mé sa omí —O ámá íwí yarigíáyí xíomi diηí wikwíróagíá niwinírñá anani “Wé rónigíáyíriní.” rárariηorini. Omí diηí niwikwíroríñáyí, o “Ayí diηí wikwíroariηagíá nání gí wé rónigíáyíriní.” yaiwiárixíriní. ⁶ Nioni searariηápi tñi xixeni eníñá mixí ináyí Depito yayí ámá niwaníηoni ení neániri pírániηí oeminiñí yarigíápimi dání maríái, yayí diηí wikwíroarigíápimi dání Gorixo “Gí wé rónigíáyíriní.” rárariηí nání winariηípi nání xwiýá bi eni niriñí re ríñíriní, ⁷ “Ámá wigí rikikíríó yarigíápi Gorixo yokwarimí wiíñí gíyí gíyí yayí owinini. Ámá wigí íwí egíápi Gorixo rixa yokwarimí wiíñí nání ámi ríwéná xwiýá mímeariniñí imónigíá gíyí gíyí yayí owinini. ⁸ Ámá wigí íwí egíápi nání Ámináo rixa diηí peá nimori nání ámi ‘Sipi e enorñani?’ miwaiwipa eníyí yayí owinini.” Depito e ríñíriní. ⁹ “Yayí ámá Gorixo ‘Wé rónigíáyíriní.’ uráríñí dání winipaxí imóniηípi, ayí ámá iyí símí síó wákwinigíáyíñi

nánirini." riseaimónarini? Sío miwákwínigíáyí náni eni menirani? Bikwíyo xwiyíá re nírini eáníjépi, "Gorixomi Ebiríamo diñí wikwíróagi náni 'Gí wé rónijé worini.' yaiwíaríjépi." nírini eáníjépi nene miñé iroariñwá enagi náni re nimónarini, "Yayí api sío miwákwínigíáyí náni enirini." nimónarini. ¹⁰ Ebiríamo arige enáná Gorixo "Wé rónijorini." rárijépi? Iyí símí rixa sío wákwínijémirani, sini sío miwákwínijémirani? Rixa sío wákwínijáná maríá, sini sío miwákwínijáná rárijépi. ¹¹ Ayí ráwíyoni Gorixo sekaxé re uríjigini, "Igi wenjépi naineniríná 'Nioni Gorixoyá woniríani?' yaiwirí náni iyí símí sío wákwínei." uríagi o diñí sini sío miwákwínijáná wikwíróagi náni "Gorixo 'Wé rónijorini.' rárijoniríani?" yaiwini náni igí api enjépi. Ayináni Ebiríamo áamá iyí símí sío miwákwínigíá aí Gorixomi diñí wikwíróagía náni "Wé rónigíáyíri." rárijépi náni iwamíó épeño enagi náni wigí xiáwo írijónijé imónini. ¹² Sío wákwínigíáyí náni eni wigí xiáwo írijónijé imónini. Diñí miwikwíró sío wákwínigíáyí maríá, áamá sío niwákwíro aí Ebiríamo sío miwákwínijáná Gorixomi diñí wikwíróagi axépi wikwíroarigíáyí náni eni wigí xiáwo írijónijé imónini.

"Ebiríamo diñí wikwíroaríjépi dáni Gorixo símimanjéyo dáni uríjépi wímeanjépi." uríjépi nánirini.

¹³ Ebiríamo ñwé ikaxé rinijépi xídariñagi nánirani, oyá iyí axépa imónigíáyí xídipiríá enagi nánirani, Gorixo xegé símimanjéyo dáni "Dixí iyí axépa imónigíáyí tñi añé nimini segé imóniníjépi." uríjépi. Xíomi diñí wikwíróagi náni "Wé rónijorini." rárijépi símimanjéyo dáni e uríjépi enjépi. ¹⁴ Áamá diñí miwikwíró ñwé ikaxé eáníjépi xídariñagíyo Gorixo Ebiríamomi símimanjéyo dáni "E niseaiimíjépi." uríjépi nepa niwímeari síñwíriyí, áamá Gorixomi diñí wikwíroarigíáyí surímá ero xwiyíá Gorixo uríjépi surímá xwíáni uxewieári epaxépi. ¹⁵ Ayí ripi nánirini. Áamá ñwé ikaxé eáníjépi xixeni oxédiminirí éfáyí wigí niwíakiríjépi dáni Gorixo píré umamoníjépi náni yarigíjépi. E neri aí ñwé ikaxé mirinípa enánáyí, niwíakipaxé imónijépi eni menini. ¹⁶ Ayináni Gorixo Ebiríamomi "Joximi dáni áamá niyoni nanjé wiimíjépi." uríjépi áamáyo niwímeariná xegé bi mimóné íniná áamáyo wá niwianirí anipá wiariñápi tñi xixeni oimónirí náni áamáyo níni xíomi diñí wikwíroarigíjépi dáníni owímeanirí enjépi. Ñwé ikaxé eáníjépi tégíyoni owímeanirí enjépi. Ebiríamo Gorixomi diñí wikwíróagi wikwíroarigíá giyí giyo eni owímeanirí enjépi. O diñí wikwíroaríjépi épeño enagi náni nineneniyá negé arío írijónijé imónijorini. ¹⁷ Bikwíyo xwiyíá ripi "Gorixoní áamá gwé wirí wirí obaxé ayá wí náni xiáwo írijoxi imóniwínigini simixéni." nírini eáníjépi nioni searariñápi tñi xixeni imónijagi náni rariñi. Ayináni Gorixo —O áamá pegíáyí ámi wiápinimearí náni diñí sixé uyiri amípi sini

mimónijépi oimónirí riri yaríño, ayí orini. Ebiríamo diñí wikwíroagi, ayí axorini. Ayináni o "E niseaiimíjépi." uríjépi bi aríá mikeamonini. Sini símimanjé e tñini. ¹⁸ Ebiríamo Gorixo "Dixí rárfawéyí obaxé e imónipíríjépi." nírini xixeni ninímeari áamá gwé wirí wirí obaxéyí xiáwo írijoni imóniwínigini yagíri. E neri Gorixo "E niseaiimíjépi." uríjépi náni diñí ni-moríná " 'Apimi dáni xixeni e nímeaníjépi?' niyiwirí diñí wikwíropaxímani." wimóníagi aí nímeanwínigini anijé Gorixomi diñí niwikwírori niwikwímóa uríjigini. ¹⁹ E neri xewaniño imónijépi náni diñí nimoríná "Xwiogwé nioniyá 100 náni anjé e enagi náni rixa yíwé imónijáoniríani?" yaiwiri "Gí apixé Seraí eni rixa rípaíwé imónijíjépi?" yaiwiri neri aiwi Gorixomi diñí wikwíróagi bi miwáramó anijé íá nixira nuri ²⁰ Gorixo xegé símimanjéyo dáni "Dixí apixé Seraí niaíwé wo xiriníjépi." uríjépi náni diñí niwikwíroríná diñí bi bi mimó omi yayí numeri enjé neága nuri xegé diñí wikwíróagi xaiwé íá nixira uríjigini. ²¹ Xaiwé íá nixira nuríná re yaiwínigini, "Gorixo 'Niseaiimíjépi.' nírini e mepaxoríani? Oweoi, aga xixeni e epaxorini." yaiwínigini. ²² Ayináni Bikwíyo nírini eáníjépi Gorixo Ebiríamo diñí e wikwíroaríjépi niwini náni " 'Gí wé rónijé woríani?' yaiwínigini."

²³ Bikwíyo dáni " 'Gí wé rónijé woríani?' yaiwínigini." nírini eáníjépi, ayí Ebiríamo nánini mirinini. ²⁴ Nene diñí neaimonía náni eni nírini eánini. Gorixomi —Oyá diñí tñi Áminá Jisaso xwáripáyo dáni wiápinimearí. Omi diñí wikwíroaríjépi náni "Gí wé rónigíáyíri." rárijépi neaimonía náni eni nírini eánini. ²⁵ Negé íwé yaríñwápi yokwarimí neaimonía náni ridiyowánijépi wirí nene náni "Wé rónigíáyíri." riní náni xíoyá diñí tñi xwáripáyo dáni wiápinimeari enjé, ayí Jisaso diñí wikwíroaríjépi.

"Gorixo áamá xío tñi nawíni imónírixinirí Kiraiso enjépi dáni piyá neawírijépi." uríjépi nánirini.

5 Ayináni Gorixo nene Jisasomi diñí wikwíroaríjépi síñwé níneari "Wé rónigíáyíri." rárijépi enagi náni re ripaxépi, "Nene negé Áminá Jisasi Kiraiso neainijépi dáni rixa Gorixo tñi nawíni piyá wírinijépi." ripaxépi. ² Jisasomi diñí wikwíroaríjépi dáni Gorixo xío áamáyo wá niwianirí wariñápi náni xe níjé imóniro api wímeaníjépi imóniro oépoynirí síñwé neainijépi. E imónijépi seáyí e Gorixo imónijépi síwá neaiwínigini diñí wikwíroaríjépi náni diñí nízá neainarini. ³ Api nánini diñí nízá neainaríjépi. Xeanijépi nene neaimearíjépi náni eni diñí nízá neainaríjépi. Ayí ripi nánirini. Xeanijépi neaimearíjépi, ayí xaiwé neaimixini náni ríá neaimearinirí diñí nízá neainaríjépi. ⁴ Nene pí pí neaimearíjépi xaiwé nínearimíxa úaná Gorixoyá síñwéyo dáni mimíwíaró yaríñwéne imónaríjépi.

Mimiwiáró yariŋwaéne imóniŋagwi naineniranéná “Seáyi e Gorixo imóniŋípi siwá neainiŋárfani?” niyai-wirane diŋí ikwímoariŋwáriní. ⁵ Diŋí e nikwímoranéná rípaíwíniŋí wí meaaníwámani. Ayí ripi nánirini. Gorixo xegí kwíyí síxí neamímoŋípi dání xewaniŋo siwá réniŋí neainiŋí enagi náni, “Nioni seyíné náni aga wá nonariŋonirini.” Siwá éniŋí neainiŋí enagi náni diŋí nikwímoranéná wí rípaíwíniŋí meaaníwámani. Diŋí “E neámeanírfani?” niyaiwirane wikwímoariŋwápi xixeni neámeanírfani.

⁶ Ayí ripi náni “Diŋí wikwímoariŋwápi náni rí-paíwíniŋí meaaníwámani.” searariŋini. Xámi Gorixomi ríwí umoagwaéne eŋí óniŋí nerane xewaniŋene yeáyí yimixemeánanirane náni wí mimóniŋáná Gorixo xe oeniri wimóniŋíná ámá Kiraiso yeáyí neayimixe-meámírfani náni neapeiŋírfani. ⁷ Ámá wé róniŋí wo náni arirá wíimiginiŋi anani pepaxí imóniŋíyáí obaxírfani? Oweoi, aga wíni wíná árfíni wa ámá naní wo náni arirá wíimiginiŋi miŋí winipaxí imónariŋírfani. ⁸ E neriní aiwi nene rixa ámá wé róniŋí nimónimáná enáná maríái, nene sini uyíniŋí wiaríná Kiraiso neapeiŋípi dání Gorixo nene náni diŋí sipí neaiŋípi náni neaiwapiy-ŋírfani. ⁹ Ayínáni re niyaiwirane aiwi, “Jisaso niŋeríná xegí ragí púŋí igfániŋí neaeámóáná nene náni Gorixo ‘Wé róniŋíyáírfani.’ ráriŋírfani.” niyaiwirane aiwi ripi anŋipaxí yaiwiŋwini, “Ríwéná Gorixo ámáyo pírfí numamoríná Kiraiso eŋípi dání yeáyí neayimixe-meanírfani.” yaiwiŋwini. ¹⁰ Ayí ripi searariŋini. Nene Gorixo tñni xepixepá róniŋáná xewaniŋo xegí xewaxo peŋípi dání xío tñmíni bipaxí oimónipoyiniŋi piyá neawíriŋí enagi náni ripi anŋipaxí yaiwiŋwini, “Gorixo ámáyo pírfí numamoríná rixa piyá neawíriŋene xewaxo niwiápinimeariŋi siŋí imóniŋípi dání yeáyí neayimixemeanírfani.” yaiwiŋwini. ¹¹ Api nánini diŋí nífá neainariŋírfani. Nene negí Áminá Jisasi Kiraiso —O nene Gorixo tñni nawíni imónaníwá náni piyá neawíriŋorini. O diŋí sipí nínearíná neaiŋípi náni diŋí nimoranéná “Xano Gorixo eni apíniŋí imóniŋorírfani?” niyaiwirane yayí seáyimi dání yariŋwáriní.

“Adamo eŋípi dání ámá xwiyá meárinigíá nimóniro aí Jisaso eŋípi dání wé rónigíá imónigíárfani.” uriní nánirini.

¹² Ayínáni ámá wo maŋí wiaíkiŋípi dání xwíá tñyo ŋweagíyáí níni íwí epírfá náni épenírfani. Ámá o íwí nerinípi dání peŋí enagi náni ámá níni eni wigí íwí nerinípi dání pearigíápi xímeanírfani. ¹³ Nwí ikaxí eániŋípi sini menáná ámá íwí néra wagíá aiwi ŋwí ikaxí “Api mepani. Api mepani.” riniŋí bi sini mení enagi náni Gorixo wiwaniŋíyí ayá udunipaxí eŋípi ikwí winami niŋwirára pweagírfani. ¹⁴ E neriní aiwi nene nijá re imóniŋwini. Ámá Adamo tñni e dání niŋweaxa nibiro Moseso tñni e náni ŋweagíyáí níni nípéa

wagíárfani. Ámá níni Adamo —O ámá ríwíyo bíniŋo neai-iníápi náni diŋí moani náni árixániŋí neaiŋorini. Ámá níni o wiaíkiŋípa miwiaíkiŋa nero aí níni nípéa wagíárfani.

¹⁵ E neri aí Gorixo wá nínawianiri anípa neaiŋípi dání imóniŋwápi, ayí Adamo eŋípi dání imóniŋwápi tñni xixeni menini. Ayí ripi náni searariŋini. Ámá o wiaíkiŋípi dání ámá obaxí pegíá aiwi ripi náni anŋipaxí yaiwiŋwini, “Gorixo ámáyo wá wianiri ámáyo, Jisasi Kiraiso yí riniŋo ayá nurimixiri eŋípi dání wiiri eŋípi Adamo eŋípi seáyi e nimúrori ámá obaxí ayá wíyo wímeanírfani.” yaiwiŋwini. ¹⁶ Ripi náni eni diŋí nimoranéná “Gorixo wá nínawianiri neaiŋípi dání imóniŋwápi, ayí Adamo eŋípi dání imóniŋwápi tñni xixeni menini.” yaiwianíwini. Adamo wiaíkiŋí ná bimíni dání ámá xwiyá meárinigíyáí imónigíárfani. E neriní aiwi Gorixo ámá ayá wí wiaíkiŋiŋagíá niwinimáná ayí eni xixeni onípoyniriŋi miyaiwí wá niwianiri wiŋípi dání ámá obaxí wé róniŋagíáí ráriŋiŋíyí imónigíárfani. ¹⁷ Nioni searíápi, ayí ripi searariŋini. Ámá wo Gorixomi maŋíyo wiaíkiŋípi dání ámá níni pearigíá aiwi ripi imónaníwápi anŋipaxí imónini. Nene Gorixo wá ayá wí nínawianiri wíniŋí eni wigí onípoyniriŋi mé anípa “Wé rónigíáírfani.” nearáriníŋene Jisasi Kiraiso neaiŋípi dání diŋí niyimiŋípi tñwaéne imónirane xío tñni nawíni seáyi e imónirane yaníwáriní. ¹⁸ Ayínáni nene diŋí ripi moanigini, “Ámá ná woni wiaíkiŋípi dání ámá níni xwiyá meárinipaxí imónigíáí imónigíápa ámá ná woni niŋerí wé róniŋí eŋípi dání ámá níni ‘Xwiyá mayírfani.’ rináripaxí imónigíáí imóniro diŋí niyimiŋípi tñgíyáí imónipaxí imóniro egíárfani.” moanigini. ¹⁹ Ayí ripi searariŋini. Ámá wo Gorixo “E éirixini.” urinípi wiaíkiŋípi dání ámá obaxí íwí yariŋíyáí imónigíápa ámá ná woni Gorixo “E éirixini.” urinípi aríá niwiri xixeni xídiŋípi dání ámá obaxí “Wé róniŋí imónigíáírfani.” uráriníŋíyí imónipírfani.

²⁰ Ámá re oyaiwípoyniri, “Ai, bi onimiápi miwiaíkiŋiŋwini. Aga ayá wí wiaíkiŋiŋwini.” oyaiwípoyniri Gorixo Mosesomi ŋwí ikaxí niriŋiŋi eániŋípi wéyo íá umiriŋírfani. E neri aí xío ámá ayá wí niwiaíkiá ugíápi tñni xixeni wá niwiaga mú wiárfí nimúrori niwia-ga uŋírfani. ²¹ Ámá níni wigí íwí nerinípi dání pearigíápa níni eni Gorixo wá niwianiri “Wé róniŋí imónigíáírfani.” ráriŋípi dání diŋí niyimiŋípi —Api negí Áminá Jisasi Kiraiso eŋípi dání neámeariŋírfani. Api tñgíyáí imónipírfá náni wigí niwiaíkiá ugíápi tñni xixeni wá niwiaga mú wiárfí nimúrori niwiaga uŋírfani.

“Kiraiso tñni nawíni ikárininwaéne xío tñni perane wiápínimearane enwaénéniní imóninwini.” urinjí nánirini.

6 Gorixo íwí áamá ayá wí niwíaikía warigíápi tñni xix-eni wá niwiaga úimiginiri yarinjagi nání píoi raníwini? “Gorixo ámi bi tñni wá oneawianiniri ámi íwí bi tñni néra owaneyi.’ oraneyi.” riseaimónarini? ² Oweoi, aga wí e mirípa oyaneyi. Sini íwí mepa oépyoiniri rixa piyíniní imóninwaéne arige nerane íwí néra waníwini? ³ Ripi nání seyíné sini majíá rimóninjoí? Nene Kiraisi Jisaso tñni ikárininwaéne imónani nání wayí nimear-anénáyí, nene eni xío penjápániní niperane xío tñni nawíni ikárinani nání wayí meanwáriní. ⁴ Ayináni negí wayí meanwápimi dání Kiraiso tñni nawíni nikáriniríná xío niperi xwíáyo weyárininíáriní nene eni niperane xwíá neaweyárininéniní imóninwanigini. Kiraiso nipémáná xanoyá ení eániní múróniní imóninípi tñni ámi siní neri wiápínimearípa nene eni xámi íwí nání diní sixí uyagwápi píni niwíárirane siní imiriní mimóninípi oxiraneyiniri wayí nimearanéná xwíá neaweyárininéniní imóninwanigini. ⁵ Nene xío tñni nawíni nikárinirane nání xío penjápa nene eni penwaénéniní imóninagwi nání ripi eni anjapaxí imónini. Xío wiápínimearípa nene eni axípi wiápínimearíwáriní. ⁶ Nene nijá re imóninagwi nání e ripaxírini. Íwí nání sini áxenwarí minípa yaníwá nání xámi diní sixí uyagwápi sini muyipa érixiniri nene Jisaso tñni nikáriniri nání xómi yoxáípami nyek-wiroáriróná xámi íwí nání diní sixí uyagwápi eni yoxáípamíniní yekwiróniniginí. ⁷ Ayí áamá rixa péfáyí sini íwí nání áxenwarí miní gwíniní wikweawárfá enjagi nání rariní. ⁸ Kiraiso péáná nene eníniní penwá enjagi nání diní niwikwírorane ripi eni yaiwiníwini, “O tñni nawíni diní niyimíniní imóninípi tñnwaéne imónaníwáriní.” yaiwiníwini. ⁹ Ayí nijá ripi imóninagwi nání e yaiwiníwini. Kiraiso nipémáná xwáripáyo dání niwíápínimeari nání ámi bi peníámani. Piyí áamá pearigíápipimi sini aríá wiaxídíníá nání mimónini. ¹⁰ Ayí ripi nánirini. O niperíná ná wínáni íwí áamá yarigíápi nání penjiginí. E neri aí rixa niwíápínimeari siní nimóniri ninwearíná Gorixomi wé íkwianwíyo oujwiráriminiri nání nweani. ¹¹ Ayináni seyíné eni “Nene rixa penwaénéniní imóninwaéne íwí nání sini áxenwarí miní enwaénerfani?” yaiwiníwini “Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárininwápipimi dání Gorixomi wé íkwianwíyo uñwiráraní nání siní imóninwaénerfani?” yaiwiníwini érixiní.

¹² Ayináni “Negí wará nipepaxí imóninípi íwí nání miní inarinwápi sini yani nání áxenwarí xe nineaiga ouni.” miyaiwipani. ¹³ Segí sikwíraní, wéraní, íwí nání íeapá seaináná “Ayí api nání ría imónini?” niyaiwimáná “Api tñni xe íwí oemini.” niyaiwiri sipí mepani. Ámá

nipémáná ámi siníniní imónigíáyíné, sewaniníyíné aniní Gorixoyá oimónaneyiníro miní winípoýi. Segí wéraní, sikwíraní, api tñni Gorixo nání wé róniní imóninípipimi oyaneyiníro eni omi miníniní winípoýi. ¹⁴ Seyíné Gorixoyá sinwíyo dání áamá wé róniní imóninípi nání nwi ikaxí niriniri eáninípi íá miseax-enjwiráriní Gorixo ayá nisearimixiri arirá seaiarinjagi nání íwí nání íeapá seainarinípipimi aríá wiaxídíníá nání mimónipa érixiní.

“Wé róninípi yani nání áxenwarí ininwaénerini.” urinjí nánirini.

¹⁵ Ayináni píoi raniréwini? “Nwi ikaxí niriniri eáninípi mineaxenjwiráriní rixa Gorixo ayá ninearimixiri arirá neaiarinjagi nání anani íwí néra owaneyi.” raniréwini? Oweoi, aga wí e ripaxí menini. ¹⁶ Seyíné bikirainí warigíáwa yarigíápi nání re miyaiwipa renjoí, “‘Miraxwí o nimeni nání oyá xináíniní nimóniri omíní owiimini.’ niyaiwiri e nimónirínáyí, o pí pí urípipimi aríá wiaxídíníá nání xegí xináíniní imóniníporini.” miyaiwipa renjoí? Bikirainí warigíáwa yarigíápa seyíné eni axípi imóninjoí. “Íwí nání íeapá neainarinípi yani nání rimóninwini?” niyaiwiro apini íá nixirirónáyí, xináíwayínéniní nimóniro api néra núfásáná anínipíríáriní. E mepa nero “Gorixo wimónarinípi yani nání rimóninwini?” niyaiwiro íá nixirirónáyí, xináíwayínéniní nimóniro xixeni aríá yímigí néra núfásáná wé róniní imóninípiáriní. ¹⁷ E niseariri aiwi seyíné xámi íwí yaníro nání xináíwayínéniní nimóniro áxenwarí niníro aiwi agwi sini e miyarinjoí. Rixa xwiýíá searéwapiyariná aríá niwiro xirigíápi xixeni oxí-daneyiníro yarinjoí. Seyíné íwí nání íeapá seainariní áxenwarí niníro gwíniní seayinagípi rixa seaikweawáriní enjagi nání wé róniní imóninípi epíríá nání apimi xináíwayínéniní imóniníáriní. Ayináni Gorixomi yayí wiariní. ¹⁹ Ámaéne xwiýíá aríá niwiranéná aníni “Ayí api nání ría rariní?” miyaiwí yarinwaéne enjagi nání nioni diní re yaiwiníwini, “Xegí rininípi tñni niriníná apaxí mé nijá mimónipa epaxí enjagi nání sa ámaéne yarinwápi tñni nikumixiri ourimini.” niyaiwiri searariní. Xámi seyíné segí wé nánirani, sikwí nánirani, “Ayí api tñni íwí nání ría imóninípi?” niyaiwiro xe api tñni nipikwini mimóninípi ero ría kiroro oyaneyiniri neróná rikikiríó ámi bi tñni bi tñni yagíápa agwi ríná re érixiní. Segí wé nánirani, sikwí nánirani, “Ayí api tñni wé róniní imóninípi emi nání ría imóninípi?” niyaiwiro api yani nání áxenwarí oinaneyiníro érixiní. E nerinípipimi dání siyikwí minigíáyíné imóninírixiní. ²⁰ Ayí ripi nání searariní. Xámi seyíné íwí yaníro nání xináíwayínéniní nimóniro áxenwarí niniróná wé róniní imóninípi nání érixiniri miseaxenjwirárininí. ²¹ Segí íwí xámi yagíápi nání “Píni yagwárfani?” niyaiwiro ayá seainarinípi pí naní seailagírini? Ámá apimi dání sa

anínipíríá enjagi nání nanjé bi seaiiagímani. ²² E neri aí seyíné íwé epíríá nání íeapá seainagípimi dání rixa gwíniñjé sealkweawáriñjýíné nimónimáná Gorixo wimónariñjépi epíríá nání xináíwayínéninjé nimóniro yariñagía nání nanjé ripi seaiiarini. Siyikwí bi mínigíáyíné seaimixiri diñjé niyimiñjépi tégíáyíné imónipírí seaimixiri yarini. ²³ Ayí ripi searariñjépi. Ámá nigwé omiñjé neróná wigí éfápi nání nigwé meaarigíápa ámá íwé éfápi dání anínipíríárini. E neri aiwi Gorixo xixe nání miniapí anipá neaiapariñjépi —Api diñjé niyimiñjé imóniñjépirini. Api negí Áminá Jisasi Kiraiso tñni nawíni ikárinijwaéne neaiapariñjépi.

“Peñwaénéniñjé imóniñjwaéne ñwé ikaxé eániñjépi sini íániñjé mineaxerñwirárinini.” urinjé nánirini.

7 Gí níríxímeáyíné, ámá mipé sini siñjé niñwearíná ñwé ikaxé riniñjépi xídipíríá nání uxerñwirárinijépi nání sini majjá rimóniñjé? Ñwé ikaxé riniñjépi nání nijjá imónigíáyíné enjagi nání rariñjépi. ² Ewayí ikaxé ripi nání diñjé nimoranéná nioni searariñjépi anani diñjé mopaxírini. Apixí oxé nimeániríná ñwé ikaxé “Oxé nimeániríná o tñni aninjé kumixiniríná.” riniñjépi dání oxo sini ñweañáná o tñni nawíni ñweanía nání íániñjé xerñwirárinini. E neri aí oxo niþerínáyé, ñwé ikaxé ími xegé oxo nání íániñjé xerñwirárinijépi rixa rakiowárinini. ³ Ayináni íyá oxo mipé sini siñjé ñweañáná omi píni niwiárimini nuri womi meánáná “Ámá o oyá apixírini.” ripíríárini. E neri aí íyá oxo péánáyé, ñwé ikaxé o nání íániñjé xerñwirárinijépi rixa rakiowáriní enjagi nání í nuri womi meánjági aí “Ámá o oyá apixírini.” ripíríámani.

⁴ Ayináni gí níríxímeáyíné, ámá pegíáyé pí pí ñwé ikaxé riniñjépi sini íániñjé mixelñwirárinigíápa seyíné eni Kiraiso tñni nawíni ikárinigíáyíné, xío peñjépi dání rixa pegíá enjagi nání sini ñwé ikaxé eániñjépi dání wé róninjé oimónaneyiniro xídipíríá nání íániñjé miseaxerñwirárinini. Seyíné eni ámá wo tñni —O niþémáná ámi siñjé neri wiáþinimeañorini. Seyíné eni ámá o tñni nawíni niþumixiniro Gorixo nání neróná íkíá sogwé nanjé wearinína yapi imóníñrixiniri ñwé ikaxé niriniri eániñjépi sini íániñjé miseaxerñwirárinini. ⁵ Ayí ripi nánirini. Nene sini Jisasomi diñjé miwikwíró ámá wigí diñjéyo niþídiróná yarigíápa neranéná íwé nání íeapá neainariñjépi ñwé ikaxé eániñjépi dání siwániñjé neaiþimeañjépi. E yagí enjagi nání anínanéwá nání íkíá sogwé sipí wearinína yapi yagwárinini. ⁶ E neri aí rixa peñwaénéniñjé nimónirane nání ñwé ikaxé eániñjé xámi íániñjé neaxerñwirárinijépi dání gwíniñjé nealkweawárinijenerini. Ayináni agwi nene Gorixomi nuxídiranéná xámi ñwé ikaxé ríwamiñjé eagíapimini siñwé niwinaxídirane yagwárimini mé ámi siñjé bi, xíoyá kwíyé neaiwapiyariniñjépi niþídirini yariniñwini.

“Ñwé ikaxé niriniri eániñjépi íwé nání siwá neaiþimeañjépi.” urinjé nánirini.

⁷ Ayináni píoi raniréwini? “Ñwé ikaxé eániñjépi sipírini.” raniréwini? Oweoi, wí e ripaxé menini. Niiwanijoni ñwé ikaxé eániñjépi íá miropa neri siñwiriýé, arige neri “E neríná ayí íwé ría yariñjépi?” yaiwiminiri enjáriñjépi? Ñwé ikaxé “Amipí wayá siñwé íwé miwinípa eríni.” riniñjépi meániþa neri siñwiriýé, nioni arige api nání nijjá nimóniri “Siñwé íwé niwiniríná ayí íwé ría yariñjépi?” yaiwiminiri enjáriñjépi? ⁸ Íwé nání íeapá ninariñjépi ñwé ikaxé “Siñwé íwé miwinípa eríni.” riniñjépi dání anani amipí xixegíni siñwé íwé owininiri nání siwá nipiomeañjépi. Siñwé íwé winimía nání api api siwániñjépi nipiomeañjépi api e enjáriñjépi. Ñwé ikaxé “E meþani. E meþani.” riniñjépi mirinípa neri siñwiriýé, íwé nání íeapá neainariñjépi siwá wí mineaiþimeañjépi imóniminiñjépi enjé meñjagi nání searariñjépi. ⁹ Enjína nioni ñwé ikaxé eániñjépi nání majjá nimóniríná “Anani nanjonirini.” niyaiwiniri maiwí ñweañjépi. Íná íwé nání íeapá ninariñjépi ninimeámi sániñjé niþewéagi aiwi nioni ñwé ikaxé eániñjépi nání rixa nijjá nimónirínáyé, íwé nání íeapá ninariñjépi saiwiáriñjépi niñjépi. E niþagi nání nioni “Íwé yariñjépi?” niyaiwiniri “Gorixoyá siñwéyo dání aníñimiginiri yariñjépi?” yaiwiniñjanigini. ¹⁰ “Ñwé ikaxé eániñjépi nioni niþídiríná diñjé niyimiñjé imónimía nání imóniñjépi?” xámi diñjé e niyaiwiri aí píraninjépi nijjá nimóniríná api siwá réniñjépi niñjépi, “Joxi diñjé niyimiñjé imóniñjéxiþani. Naníñjépi.” Siwá éniñjépi niñjépi. ¹¹ Íwé nání íeapá ninariñjépi ñwé ikaxé eániñjépi dání siwá nipiomeañjépi yapi niþiwapiyiri nání niþimía nání niñjépi enjagi nání rariñjépi. ¹² Ayináni re niyaiwirane nijjá imóniñjépi, “Ñwé ikaxé eániñjépi Gorixo tñni imóniñjépi nání awiaxé imóniñjépi. Ñwé ikaxé eániñjépi dání sekaxé riniñjépi níni awiaxé imónini. Wé róninjépi imóniñjépi nání riniñjépi nanjé imóniñjépi nání riniñjépi yariñjépi.” E niyaiwirane nijjá imóniñjépi. ¹³ Ayináni “Nanjé imóniñjépi api nioni aníñimía nání niþimixinirini.” riminiréniñjépi? Oweoi, wí e ripaxé mimónini. Gorixo nioni ripiaú yaiwiniñjépi íwé nání íeapá ninariñjépi xe íwé enía nání wiwapiyiri aníñimía nání wimixiri oeniri siñwé nanijinigini, “Íwé nání íeapá ninariñjépi re enjépi? Ñwé ikaxépi dání —Api nanjé imóniñjépi. Apimi dání aníñimía nání niþimixiniri enjépi?” yaiwiri “Ñwé ikaxé riniñjépi dání siwá nipiomeañjépi nání íwé ayí aga xwíríá ninipaxé imóniñjépi?” eni yaiwiri éwiniginiri íwé nání íeapá ninariñjépi xe íwé enía nání wiwapiyiri aníñimía nání wimixiri oeniri siñwé nanijinigini.

**“Íwí nání íeapá neainariņđpi áxeņwarńniņđ
neaiárarini.” urini nánirini.**

¹⁴ Nene nijárini. Nwí ikaxí eániņpimi dání kwíyí Gorixoyápi xío wimónariņđpi nání siwá neaiariņagi aí íwí nání áxeņwarń nináriņoni eņagi nání nioni gí nimónariņđpimi xđdariņárini. ¹⁵ Ayí rípi searariņini, “Nioni yariņápi nání ududí ninarini. ‘Api oemini.’ nimónariņđpi mé sipípi, xwiríá ninarini aí yariņárini.” searariņini. ¹⁶ Nioni “Sipí api mepa oemini.” nimónariņđpi nerínáyí, ayí “Nwí ikaxí riniņđpi naņđ imónini.” riniņđpi tńni xixenini niri woákíkí yariņini. ¹⁷ Ayináni “Nioni sipí api oemini.” nimóniņagi nání e yariņámani. Íwí íeapá ninarini gí xwioxíyo niroņđpimi dání ninána sipí e yariņárini. ¹⁸ Nioni “Naņđ imóniņđpi oemini.” ninimóniri aiwi wí mepa neri nání diņđ re niyaiwiri nijíá imóniņđpi, “Gí xwioxíyo —Nioni gí diņđyo dání ninimóniri xđdariņápi nání rariņđpi. Gí xwioxíyo nipi kwini mimóniņđpi ría nínini?” niyaiwiri nijíá imóniņđpi. ¹⁹ Ayí apirini. “Naņđ imóniņđpi oemini.” nimónariņđpi mepa neri sipí “Mepa oemini.” nimónariņđpi yariņárini. ²⁰ Nioni “Sipí mepa oemini.” nimónariņđpi yariņá eņagi nání ayí niwanini “Sipí api oemini.” nimóniņagi nání e yariņámani. Íwí íeapá ninarini gí xwioxíyo niniņđpimi dání yariņárini.

²¹ Ayináni nioni ínina yariņápimi dání siņwí re animeáni. “Naņđ oemini.” nimónariņđpi sipí nání íeapá ninarini gí xwioxíyo niniņđpi píri narakariņđpi. ²² Gí diņđ tńni nwí ikaxí Gorixo riņđpi nání diņđ nimorína “Ayí naņđri.” niyaiwiri yayí ninarini aiji ²³ gí xwioxíyo niniņđpimi dání niariņđpi xegí bi imóniņagi animeáni. Gí xwioxíyo nipi kwini mimóniņđpi niniņđpi, ayí nwí ikaxí Gorixoyá gí diņđ tńni “Api naņđ ría rini?” yaiwariņđpi tńni apiaú mi xini inariņđpi. Api niniņđpi íwí nání íeapá ninarini nání gwiniņđpi nijárinari. ²⁴ Ai, nioni e imóniņđpi eņagi nání íkniņđpi sipí nimixárinini. Wará aninińa nání imóniņđpi tńni íwí nání íeapá ninarini gwiniņđpi járiņđpi go níkwewári paxí imónini? ²⁵ Ai, negí Áminá Jisaso Kiraiso neaiiņđpimi dání Gorixo neakwewári paxí imóniņđpi nání omi yayí owianeyi. Ayináni nioni nira úapi, ayí rípi searariņini, “Nioni gí diņđ tńni ‘Nwí ikaxí Gorixo riņđpi oxídimini.’ ninimóniri aiwi íwí nání íeapá ninarini nání gwiniņđpi járiņđpimi —Api nipi kwini mimóniņđpi gí xwioxíyo niniņđpi. Apimi xđdariņári.” searariņini.

**“Gorixo wimónariņđpimi xđaníwá nání oyá kwíyípi
neaiapiņđpi.” urini nánirini.**

8 Ayináni Kiraisi Jisaso tńni ikáriņwaéne omi diņđ wikwíroána “Wé róniņđpi.” riniņđpi tńni xixeni mimónirane nání sini xwíyá bi neameári paxí mimóniņđpi. ² Gorixoyá kwíyípi —Api Kiraisi Jisaso tńni ikáriņwaéne diņđ niyimini tńniwaéne imónani nání

neaimixariņđpi. Api diņđ neaxixéroariņđpimi dání íwí nání íeapá neainariņđpi nene neaanini mixariņđpi nealkweawáriņđpi eņagi nání “Sini xwíyá neameári paxí mimóniņđpi.” searariņini. ³ Nwí ikaxí eániņđpi tńni xixeni oxídaneyini rína nipi kwini mimóniņđpi xwioxíyo neainiņđpimi dání eņđ mineaeániariņđpi nání nene mepaxí imóniņđpi, ayí Gorixo neaiiņđpi. Xegí xewaxo —O wará íwí nání íeapá neainariņđpi iniwápa axípi iniri. O negí íwí yariņwápi yokwarimí neaiini nání Gorixo ridiyowániņđpi oeniri niwírenapi rína íeapá neainariņđpi nání gwiniņđpi neajáriņđpimi xwíyá umeáriņđpi. ⁴ Agwi nene nipi kwini mimóniņđpi negí xwioxíyo neainiņđpimi nixđiriņđpi dání maríái, xegí kwíyípi e érixiniri e érixiniri siwá neaiariņđpimi nixđiriņđpi dání nwí ikaxí Gorixo xío riņđpi tńni xixeni xđani nání íeapá nání gwiniņđpi neajáriņđpimi xwíyá umeáriņđpi.

⁵ Ámá nipi kwini mimóniņđpi wigí xwioxíyo ininiņđpimi xđdarigíyí apini sími e tinarigíárini. Ámá Gorixoyá kwíyípi siwá wariņđpimi xđdarigíyí eni api sími e tinarigíárini. ⁶ Ámá nipi kwini mimóniņđpi wigí xwioxíyo ininiņđpi sími e tinarigíyí naninińa aiwi ámá Gorixoyá kwíyípi siwá wariņđpi sími e tinarigíyí diņđ niyimini tđgíyí imóniro niwayiróniro nwearo epířárini. ⁷ Ayí rípi nánirini. Ámá nipi kwini mimóniņđpi xwioxíyo ininiņđpi sími e nitiniri yariņđpi “Nwí ikaxí Gorixoyápi xđipaxeneráni?” niyaiwí nero nání omi sími tńni niwiro yariņđpi. E yariņđpi nwí ikaxí Gorixoyá wí epaxí mimóniņđpi. ⁸ Nipi kwini mimóniņđpi xwioxíyo ininiņđpi yani nání imóniņđpi Gorixo yayí winińa nání eni wí epaxí menini.

⁹ Nipi kwini mimóniņđpi xwioxíyo ininiņđpimi xđdarigíyí e mimóniro aí seyiné axípi gwiniņđpi misejárini Gorixoyá kwíyípi api érixiniri api érixiniri siwá seaiariņđpimi xđdarigíyínerini. Kwíyí Gorixoyá nepa segí xwioxíyo searónányí, e imóniņđpi. Ámá go gomi Kiraisoyá kwíyípi mironányí, ayí oyáo mimóniņđpi nání searariņini. ¹⁰ Kiraiso xegí kwíyípi dání segí xwioxíyo searónányí, íwí egípi nání segí wará nipeńa nání rixa imóniņđpi aí Gorixo “Wé róniņđpi.” rixa rariņđpi eņagi nání segí diņđpi rixa niyimini imónini. ¹¹ Kwíyí Gorixoyápi —Api Jisaso xwári pado dání wiápińimeariņđpi. Api segí xwioxíyo searónányí, Kiraisi Jisaso, piyí éána ámi siņđ wimixiņo seyiné eni segí warápi —Api urí epaxí imóniņđpi. Segí warápi xegí kwíyí seyiné searónpi dání siņđ seaimixini.

**“Kwíyí Gorixoyápi xóyá niaíwí imónani nání
neaimixini.” urini nánirini.**

¹² Ayináni gí niximeáyiné, rípi oearimini, “Gorixo naņđ bi rixa e neaiiri bi sini neaiiri ení eņagi nání nene nipi kwini mimóniņđpi negí xwioxíyo ininiņđpimi xđani nání sini íániņđpi mineaxewári rixa xegí kwíyípi siwá

neainariņîpimi xîdani nâni îaniņî neaxerwîrîrîni.” osearîmîni. ¹³ Ayî ripî nâni searariņîni. Seyîné nîpîkwîni mimónîņî îniņîpimi nîxîdirónáyî, nanîniþîrîrîni. E neri aî Gorixoyá kwîyîpi seaîwapiyariņîpimi nîxîdirîņîyo dâni îwî nâni îeapá seainariņîpi pikîmoarigîápâniņî nerînáyî, diņî niyîmiņî tîgîáyîné imónîþîrîrîni. ¹⁴ Ámá Gorixoyá kwîyîpi xe nîneaipemeámi úwinîgîni xixeni xîdarigîáyî, ayî Gorixoyá nîaîwîniņî imónîņoi. ¹⁵ Ayî ripî nânîrîni. Kwîyî Gorixo sixî seamîmoņîpi, ayî ámi xîomi wáyî owîpoyîni gwî omîņî yarigîáyînéniņî imónîþîri nâni seaimîxiņîmani. Oweoi, kwîyî o neaiariņîpi nîaîwî xîoyá piaxî mearîņî wîniņî oimónîþoyîni seaimîxiņîni. E neaimîxiņîpimi dâni Gorixomi “Ápoxîni, Raráoxîni.” urariņwârîni. ¹⁶ Nene negî diņî nîmorane “Nîaîwî Gorixoyaénerîni?” niyaiwinîranená oyá kwîyî xamiņîpi sopîņî neawariņîni. ¹⁷ Nene nîaîwî Gorixoyaéne enagwi nâni o mîni neaiapimîþîni tîņîpi meanîwârîni. Apî nîmearanéná Kiraiso tîni nawîni meanîwârîni. Rîniņî o meanîpa agwî rîná nene enî xe oneaîmeáwináyî, rîwéná o tîni neaiapimîþîni tîņîpi nîmearanéná o tîni nawîni nîkîniþîne seáyi e imónanîwârîni.

“Rîwéná Gorixo tîni niņwearane seáyi e imónanîwârîni.” urîņî nânîrîni.

¹⁸ Nîoni aņînamî dâni seáyi e imónîņî nene neaîmeanîþîpi nâni diņî nîmorîná diņî re yaiwariņîrîni, “Apî aga seáyi e imónîņî enagi nâni rîniņî agwî rîná nîmearîņîpi, ayî sipîþîarîni?” niyaiwîni paimîmî wariņîrîni. ¹⁹ Amîþî Gorixo xwîá tîyo nîmîxi tîņî íkîrîni, naņwîrîni, ámáranî, nîþîni xegî nîaîwî imónîgîáyî piatumîmî winîþîpi nâni sîmî nîxeadîþénîro wenîņî nero ηweaηoi. ²⁰ Ayî ripî nâni e neri ηweaηoi. Amîþî o imîxiņîpi Adamo îwî épéaná urî néra úwinîgîni ramîxiņîþî anîņî mîramîxîrîniþa eri seáyi e imónîņî nîaîwî Gorixoyaéne gwîniņî neaikweaawâráná imónanîwârîpi tîni axîpi imónîni éwinîgîni ramîxîrîni. Amîþî xîo imîxiņîpi xegîpi ramîxîrîniþîmani. Rîwéná ámi þîrîniņî imîxiņîni Gorixo ramîxîrîni. ²² Nene niþîrîni. Apîxi nîaîwî xîrimîni nâni “yeyî” rîri rîniņî winîri yariņîpa amîþî nîni Gorixo imîxiņîþî enî ámi mîramîxîrîni imónîmîþîni nâni axîþîniņî “yeyî” rîri rîniņî winîri yariņîrîni. ²³ “Yeyî” rîri rîniņî winîri yariņîpi, ayî apîni marîþî, ámaéne Gorixoyá kwîyîpi —Apî amîþî ná rîwîyo neaiapimîþîni nîwákwinîni neaiariņîþîni. Apî tîņwaéne enî Gorixo negî warápi siņî inani nâni nearoayîrorî xîo xegî piaxî neamenî nâni neaimîxi tîni enîná nâni “yeyî” nîriþîne xwayî nanîne ηweaηwîni. ²⁴ Gorixo yeáyi neayimîxemeáagi nâni amîþî naņî xîo neaiinîþîpi nâni diņî niwikwîmî wariņwârîpi rîxa nîneaîmearî siņwîriþî, sîni apî oneaîmeanîri diņî wikwîmîpaxî menîni. Ámá diņî wik-

wîmoarigîþîpi rîxa wîmeáaná sîni apî nâni diņî miwikwîmîpaxî yariņagîa nani rariņîni. ²⁵ E neri aî nene “Gorixo seáyi e imónîņî apî neaimîxiþîrîni.” yaiwariņwârîpi sîni mîneaîmeapa enáná diņî niwikwîmîpaxî, sîmî nîxeadîþénîne gîni gîná neaîmeanîriþîni anîņî minî xwayî nanîri ηweaariņwârîni.

²⁶ Negî diņî wikwîmoariņwârîpimi dâni diņî sixî inariņwârîpa Gorixoyá kwîyîpi enî omî diņî owîkwîwîroaneyîni nerîná enî meániþwaéne arîrá neariņîrîni. Omî rîxiņî nurîranéná “Apî urîþaxîrîni?” miyaiwî majîá yariņagwî aî kwîyî xamiņîpi xwîyîá tîni murîþaxî imónîņî ararîxi nîriþîná apaxîþîniþîni nimónîri neaurîyariņîrîni. ²⁷ Neaurîyariņîná Gorixo —O anani ámáya xwîoxîyo adadî niwîri þî þî diņî moarigîþîpi nâni niþîá imónariņîni. O xegî kwîyîpi xîoyá ámaéne nâni nîneaurîyariņîná gî ámáyi e imónîriþîni wimónariņîþîni neaurîyariņîþîpi nâni þî þî urariņîpi nâni anani niþîá imónîni. ²⁸ Nene niþîá re imónîniþîni. Amîþî nîni Gorixomi diņî sixî uyariņagîyo wîmearîþîpi naņî imónîþîþîni, sipî imónîþîþîni, oyá diņî tîni naņî wimîxiþîni nâni wîmearîþîni. Ámá xîoyá imónîriþîniþîni yaiwîaragîpi tîni xixeni imónîriþîniþîni wéyo íá umîriþîyo e wîariþîrîni. ²⁹ Ayî ripî nânîrîni. Ámá amîþî nîni sîni mimónîþîni xîo yeáyi uyimîxemeáni nâni xâmi niþîá imónîþîþîni xewaxo imónîþîpa ayî enî axîpi nimónîþîniþîni Kiraiso xîrâónîþî imónîri xogweá obaxîniþî tîno imónîriþîni enî nâni repeáriþîrîni. ³⁰ Repeáriþîyo apîni niwîri þîni miwîarî ámá xîoyá imónîriþîniþîni wéyo íá umîriþîrîni. Wéyo íá umîriþîyo apîni niwîri þîni miwîarî “Gî íwo up-eiþîpimi dâni diņî wikwîmoariņagîa nâni wé rónîþî imónîgîáyîrîni.” rîriþîrîni. E rîriþîyo apîni niwîri þîni miwîarî seáyi e xîo imónîþîpa ayî enî axîpi imónîþîrîna nâni wimîxiþîrîni.

“Diņî sipî Gorixo nene nâni neaiariņîþî wî þîrî rakîþaxî mimónîni.” urîņî nânîrîni.

³¹ Gorixo apî apî e neaiþî enagi nâni þîniþî raniþîwîni? O nene tîni nawîni imónîþîþîpi nâni go sîmî tîni neaiþaxî imónîni? Oweoi, wî e mimónîni. ³² O xegî xewaxomî kîyî mîmiaúnî nene nâni xe opîkîþîniþîni uowârîniþî enagi nâni nene re miyaiwîþaxî reþîni, “O ayî enî xîxe oniþîþîniþîni miyaiwî xîoyá xewaxo anîþá wîreþîþîþîpi nâni amîþî xîomi þîrîniþî xîdiþaxî imónîni nâni imónîþîpi enî anani neaiþîþîrîni.” miyaiwîþaxî reþîniþî? ³³ Gorixo íá yiyamîþî neaiþîne go xwîyîá neaxekwîmîpaxî imónîni? Oweoi, wî e mimónîni. Nene nâni “Wé rónîþî imónîgîáyîrîni.” rîriþî, sa Gorixo enagi nâni ³⁴ ámá go negî îwî enwârîpi nâni xwîyîá neameáriþaxî imónîni? Oweoi, ayî ripî nâni wî e mimónîni. Jisasi Kiraiso —O nene nâni þîniþîni. Apîni mé ámi niwîarîþîniþîniþîni xano tîni xixeni nimónîriþîni xegî wé náumîni ηweaηîni. E niņwearîná

apaxípániñí nimóniri rixiñí neauriyariñorini. O apaxípániñí nimóniri rixiñí neauriyariñagí nání ámá xwiýíá neameáripaxí wo menini. ³⁵ Kiraiso nene nání diñí sipí niwiri neaiiñípi pí pírfí rakipaxí imónini? Xeaniñí neaímeáánáraní, rímewá nineairínáraní, ámá wí xwiraimimí neaikixéánáraní, aiwá nání d'wí nikeamóniranénáraní, íkwauyixí nimóniranénáraní, ámá wí miyóó ráríáyo nene nuríkwínirínáraní, kirá tñi rirómí neaiarínáraní, api nipiñi nineaímeari aiwi Kiraiso diñí sipí niwiri neaiiñípi wí pírfí rakipaxí mimónini. ³⁶ Nioni searariñápi Bikwíyo niriniri eániñí rípi tñi xixeni imónini, "Nene Gorixoxiniyaéne imóniñagwi nání ínina pípiikimí neaianiro yarigíáraní. 'Nañwé nipiikianíwá nání ría imónini?' niyaiwiro pikiarigíápa neaiapikiarigíáraní." Niriniri eániñí api nioni searariñápi tñi xixeni imónini. ³⁷ Api nipiñi neaímeaariñagí aiwi negí diñí sixí neayiñomi dání xopiráríniñí niwiranéná migí niwimixirane xopirárí wiaríñwáraní. ³⁸ Nioni rípi aga nipimónini, "Nene niperínáraní, sini xwíá t'yo niñwearínáraní, añina-jéraní, imíóraní, amípí agwi ríná imóniñépirani, amípí ríwéná imóniñépirani, añí pírfíyo dání ení eániñí imóniñéyírani, ³⁹ añinañé tñiñimíni imóniñépirani, xwá-najé tñiñimíni imóniñépirani, ai amípí níní Gorixo imixiñíyí wí diñí sipí o nene nání neaiariñípi —Api Áminá Jisasi Kiraiso neaiiñípi dání siwá neaiiñípirini. Api wí pírfí rakipaxí menini." nipimónini.

"Gí Judayé obaxé Jisasomi ríwé umogíá enjagi nání gí diñí ríá nixearini." uríñí nánirini.

9 Nioni Kiraiso tñi ikáriníñáoni enjagi nání agwi nioni searimípi nepa searimíñi. Gorixoyá kwíyípi neaiwariñípiñi nixidiríná diñí niyaikirori "Ayí ananiríani? Sipíríani?" niyaiwiri píkinariñápi nioni yapí misearariñagí nání sopiñí niwarini. ² "Gí Isireriyé Jisasomi ríwé numero 'Yeáyé neayimixemeaníá nání uowárénapiníó, ayí omani.' yaiwariñagíá nání ínina nioni diñí ríá nixeri íkíniñí nuyimíñiri eri niarini." searariñini. ³ Gorixo Poroni sini Kiraiso tñi nawíni mikárinipa oeniri peá ninimori emi nimoariñípi dání nioni gí nixixémeáyé —Ayí gí ámá gwí axírí imóniñéyí nání rariñini. Ayí Kiraisomi diñí wikwíropírí nání arirá wipaxí enánáyí, "Xe peá onimoni." nimónipaxírini. ⁴ Ayí gí Isireriyé nání rariñini. Gorixo xegí piaxé mení wimixiñíyírini. Moseso tñi ámá diñí meaní e nemeríná Gorixoyá apákíki inariñípi siñwí winagíyírini. Gorixo "E niseaiimíáraní." réoáriñípi arfá wiagíyírini. Nwé ikaxí Moseso eañípi meagíyírini. Omi yayí wianiro nání epaxí imóniñípi nání nijíá imóniñéyírini. Sími-maníyo dání Gorixo "E niseaiimíáraní." uríñíyírini. ⁵ Xiáwo íriñí xámi imóniñéyáwa, ayí ayíyáraní. Ayíyá xiáwíyo dání yeáyé neayimixemeaníá nání imóniñe ámá imóniñíni. Amípí niyoní seáyí e wimóniño, ayí orini. O

Gorixo, aníñí ínina nene yayí umepaxí imóniñorini. "E éwanigíni." nimónarini.

Ámá Gorixo íá yamixáriñíyí nání uríñípi nánirini.

⁶ Gí Judayé nápi Jisasomi ríwé umogíá enjagi aí "Xwiýíá Gorixo ayo 'E niseaiimíáraní.' uríñípi pisíí weáraní." rí-paxímani. Ayí rípi nánirini. Negí arío Jekopoyá íwiáríawéyí níní omi dání nemeága nuro nání Isireriyé aiwi wí Gorixoyá mimóniñagíá nání níní nepa Isireriyé imóniñéyámani. ⁷ Ebiríamoyá íwiáríawéyí níní eni xíoyá enjagi aí níní Gorixoyá niaíwíniñí imóniñéyámani. Oweoi, eníñá Gorixo Ebiríamomí re uríñiñigíni, "Dixí ráríawé nepaxiñí imóniñéyáyé segí niaíwí wami dání maríái, Aisakomí dánini nemeága upíríáraní." uríñiñigíni. ⁸ Ayí rípi nání searariñini. Gorixo niaíwí Ebiríamo emeaníyí níní nání "Ayí niaíwí nepaxiñí imóniñéyáyírani?" miyaiwí sa niaíwí xío Ebiríamomí sími-maníyo dání xwiýíá uríñípi dání emeaníyí nání "Ayí nepaxiñí imóniñéyáyírani?" niyaiwiri ríñíni. ⁹ Ebiríamomí sími-maníyo dání re uríñí enjagi nání, "Xwiogwí wíomí rínániñí imónáná Seraí niaíwí wo ríxa xiríñáná ámi bimíáraní." uríñí enjagi nání rariñini. ¹⁰ "Gorixo apini ení enjagi nání searariñini." maríái, Rebeaí ámá ná woni, negí arío Aisakoyá niaíwí ayáí agwí enáná enípi dání eni axípi siwá réniñí neaiarini. Ámá nepa xíoyá imóniñéyáyé ámá emeanariñípi dání imónariñíámani. ¹¹ Niaíwí ayáí Iso tñi Jekopo tñi sini mixirí agwíyo neríná sini nañí bí eri sipí bí eri mepa enáná Gorixo ámá xío yariñípi nání re oyaiwípoiñiri, "O ámá nioniyá oimónípoiñiri íá niyamixáriñíyí, wiwaníñíyí wigí nañí epíríápirani, sipí epíríápirani, api nání diñí nímori íá yamixáriñímani. Sa xewaníño e emíániri enjwípeáragípi nání diñí nímori ámáyo íá yamixáriñíni." Diñí e oyaiwípoiñiri ¹² Rebeaími re uríñiñigíni, "Xiráo xogwáomí ínimi wuríníáraní." uríñiñigíni. ¹³ Bikwíyo dání re riniñípi, "Gorixoní xogwáó Jekopo nání ninimóniri aí xiráo Iso nání minimónarini." riniñípi nioni "Gorixo xío wimónariñípiñi yáraní." searariñápi tñi xixeni riniñi. ¹⁴ Ayináni píoi raniréwini? "Gorixo ámáyo íá niyamixáriñí enípi nipiñwini meníñini." raniréwini? Oweoi, wí e rípxí mimónini. ¹⁵ Ayí rípi nánirini. Moseso Gorixomí rixiñí uráná Bikwíyo niriniri eániñípa Gorixo re uríñiñigíni, "Ámá nioni wá owianimíñíñá anani wá wianimíñi. Ámá nioni ayá urimiximíñíñá anani ayá urimiximíñi." ¹⁶ Gorixo e uríñí enjagi nání ayí ámá wigí diñí tñi "E oimónaneyí." yaiwariñagíá nání íá yamixáriñíyí imónariñíámani. E i oimónaneyíniro aníñí miní yariñagíá nání íá yamixáriñíyí imónariñíámani. Sa Gorixo wá wianariñípi dání íá yamixáriñíyí imónariñíáraní. ¹⁷ Bikwíyo dání Moseso tñiñá Gorixo Isipiñí mixí ináyomí re uríñí enjagi nání nene anani diñí axípi mopaxírini, "Nioni xopirárí

siápimi dání enjé eánínjé nioniyá sijání piaumimí iniri yoí nioniyá xwíá nírímíni yaní niwéa uri éwiniḡiniri nioniyá diḡé tñni joxi mixí ináyé nimóniri menjweaḡoxirini." ¹⁸ Gorixo e urinjé enjagi nání nene re niyaiwirane nijjá imóniḡwini, "Ámá 'Wá owianimíni.' wimóniḡýo wá wianariḡírini. Ámá 'Diḡé wakísí oinépoyiniri owimiximíni.' wimóniḡýo diḡé wakísí in-ḡírí nání wimixariḡírini." niyaiwirane nijjá imóniḡwini.

"Gorixo nipikwini miyarinini.' ripaxé mimónini." urinjé nánirini.

¹⁹ Seyíné re niriḡírírói, "Joxi nearariḡípi nepa enjánáyé, Gorixo pí nání ámá wigé sipí egjápi nání sini ayairíri wiarinjirini? O 'Ámá xe api api oimónípoyi.' yaiwiariḡípi ámá go pírí urakipaxé imónini? Oweoi, wí e mimóniḡagi nání rariḡwini." E níráná ²⁰ re searimíni, "Seyíné pí amáyíné nimónimáná Gorixomi xixewiámé wiarinjo? 'Xwáríá sixé xwíá tñni imixíwá imixariḡomi "Niiwání imóniḡápi pí nání e nimixíni?" urinjoi.' riseaimónarin? ²¹ 'Xwáríá sixé imixariḡo xwíá axé xéipimi dání xwáríá sixé wíxaú nimixiríná wéwá ayé ai-wá ríá nání imixiri wéwá ráí sixé yiníná nání imixiri epaxé mimónini.' riseaimónarin?" searimíni. ²² Gorixo "Ámá íwé egjápi nání wikí nóniḡípi owíwapiyimini." wimóniri "Pírí umamómi nání gí enjé eánínjépi siwá owíwapiyimini." wimóniri neri aí ámá xwáríá sixé xwiríá ikixeníwiniḡiniri ipimoárininjéyíninjé imóniḡíáyo apaxé mé pírí mumamó kikiíá neri sa siḡwí niwíga warinjagi nání ámá go xixewiámé niwiri "Joxi nipikwini mi-yariḡini." uripaxé imónini? ²³ O ámá xwáríá sixé wá wianḡimiginiḡiniri ipimoárininjéyíninjé imóniḡíáyo —Ayé eni seáyi e xío imóniḡípi bi imónírixiniri enjíná dání ipi-moárininjéyíniri. Ayo wá wianaríná ámá níni siḡwí niwiniro re yaiwírixiniri, "Seáyi e Gorixo imóniḡípi, ayé xegí bi imóniḡí apiríani?" yaiwírixiniri wíniyo apaxé mé pírí mumamó kikiíá néra uḡírini. ²⁴ Ámá xwáríá sixé wá wianḡimiginiḡiniri ipimoárininjéyíninjé imóniḡíáyo, ayé ne-nenirini. Nioniyá oimónípoyiniri wéyo íá neaumiriḡen-erini. Gí Judayé wieneni íá neaumiriḡímani. Émá wíyo eni íá umiriḡírini. ²⁵ Nioni "Gorixo émáyi eni nioniyáyo oimónípoyiniri wéyo íá umiriḡírini." searariḡápi enjíná xwiýíá wíá rókiamoagí Xoseao Bikwíyo niriḡi enjé rípi tñni xixeni rinini, "Ámá Gorixoniyá mimóniḡíáyo nání 'Gí amáriní.' riri ámá diḡé sixé muyipa enjáyé nání 'Gí diḡé sixé uyiḡáyíriní.' riri emíáriní. ²⁶ Anjé nioni 'Ámá niḡýíné-mani.' urinjápi nání re rípiríáriní, 'Niaíwí Nwíá diḡé niyiminjé tñḡoyáyíriní.' rípiríáriní." Xoseao e niriḡi enjériní. ²⁷ Enjíná wíá rókiamoagí Aisaiaoyi rininjo Isir-eriyá íwiáríawéyi nání niriḡíná re riḡírini, "Isireriyá íwiáríawéyi ámá obaxé inikí rawirawápami enjéyi imóniḡípa imóniḡagi aiwi Gorixo árínípiimi yeáyi uy-imixemeañáriní. ²⁸ Áminá Gorixo 'Xwíá tñyo ḡweagíáyo píré umamóimigini.' riḡípi niyáriníná sini mé píré

umamoáriníá enjagi nání rariḡini." Aisaiao e niriḡi enjériní. ²⁹ "Gorixo xegí Judayo wá miwianipa nerínáyé, wí yeáyi uyimixemeañéyi imónipaxé menini." oyai-wípoyiniri nání Aisaiao ámi rípi eni riḡírini, "Ámináo —O anjínájé níni siminjé wínarigíforini. O Isirerene negí ámá bi xe oḡweápoyiniri siḡwí mineanipa neri siḡwiriýé, ámá anjé Sodomiyi riniḡípiimi ḡweáyi tñni Go-morayi riniḡípiimi ḡweáyi tñni níni anjé imónaḡíápa nene eni imónaniri enjwáriní." niriḡi enjériní.

"Judayé xerwí xídarigíá enjagi nání wé róniḡíáyo mimóniḡíáriní." urinjé nánirini.

³⁰ Ayináni nene píoi raniréwini? Sa rípi raníwini. Émáyi wí "Gorixo ámá nání 'Gí wé róniḡíáyrini.' níríríná ayé apimi dání rárariḡíríani?" niyaiwiro "Wé róniḡwáyí" oimónaneyiniro aninjé miní mepa nero aí api tñni xixeni imóniḡíawixini. Wé róniḡé Gorixo ámá Jisasomi diḡé wikwíroarinjagía niwiniḡíná rárariḡípi api tñni xixeni imóniḡíawixini. ³¹ E imóniḡagía aí Isireriyé ḡwí ikaxé riniḡípiimi nixídirinjépiimi dání wé róniḡé oimó-naneyiniro aninjé miní neróná wé róniḡé ḡwí ikaxé eánínjéyo riniḡípi tñni xixeni mimóniḡíawixini. ³² Ayé pí nání api tñni xixeni mimóniḡíawixini? Ayé Jisasomi diḡé niwikwírorinjépiimi dání oimónaneyiniro mé wigé diḡé tñni ḡwí ikaxé riniḡé rípiimi nixídirane oimónaneyiniro yarinjagía nání wé róniḡé api tñni xixeni mimóniḡíawixini. Ayé Jisasomi —Judayé Jisasomi nipikiro aí "Gorix-omi xewaxomi wí pikipaxenemani. Ayináni o Gorixomi xewaxomani." rariḡíá enjagi nání o síḡá ámá nikiri-peaániri ná eánariḡíóninjé imóniḡorini. Omi nikiri-peaániro nánínjé eáníḡíawixini. ³³ Bikwíyo dání api nání xixeni re niriḡiri eánini, "Aríá époyi. Gorixoní dñwí Saioniyi riniḡípiimi —Api Jerusalemíyo rinini. Apimi ámá nikiri-peaániri ná eániro símirirí wiri epíríá nání síḡá wo e tñni. E neri aí omi diḡé wikwíróáyo xío riḡípi tñni xixeni wiiníá enjagi nání ayá wí epíríámani." Bik-wíyo dání xixeni e niriḡiri eánini.

"Judayé nápi Kiraisomi diḡé miwikwírogíá enjagi nání Gorixo yeáyi uyimixemeañámani." urinjé nánirini.

10 Gí niriḡímeáyiéné, Gorixo gí Isireriyó yeáyi uy-imixemeáwininjériní ikíninjé sipí niarinjagi nání omi rixinjé aninjé miní wuriyariḡáriní. ² E neri aí ayé yeáyi miyimixemeáninjo. Nioni ayé yariḡápi nání píráninjé diḡé íá nixiriri nání áwanjé rariḡini. Ayé Gorixomi oxí-daneyiniro símí nixeadípeniro nero aí píráninjé diḡé neḡwipémáná miyarinjo. ³ Ayé rípi nání searariḡini. Ayé "Ámá e yariḡápiimi dání Gorixo 'Wé róniḡíáyriní.' urarariḡíríani?" niyaiwiríná xerwí yaiwiarigíáriní. Xerwí diḡé re niyaiwiro, "Negí píráninjé yarinjwápiimi dání Gorixo 'Wé róniḡíáyriní.' neariníáriní." niyai-wiro apini nixídiro nání Gorixomi yeáyi simaḡwíyóninjé miwurínipa ero "Api neróná wé róniḡíáyriné

imónipíríárini." rárinijípimi mixídipa ero egíá enjagi nání seararijini. ⁴ Gí Judayí diñj re moarigíápi, "Nwí ikaxí riniñjípimi nixídirinjyó dání wé rónijwaéne imónaníwáriní." Diñj e moarigíápimi Kiraiso pírfí wiaíkí-monjírini. E enj enjagi nání omi diñj wikwírófá giyí giyí nání Gorixo "Wé rónigíáyírini." ráriníárini. ⁵ Moseso áamá wé rónigíá imónipírí nání njwí ikaxí eáníñjípimi xí-darigíáyí nání niriri ríwaminj nearíná réniñj riñjírini, "Áamá wé rónigíá imónipírí nání njwí ikaxí eáníñj ripi nipini yarigíáyí xixeni e nerinjípimi dání diñj niyiminj tígíá imónipíríárini." ⁶ Wé rónijí áamá njwí ikaxí eáníñjípimi xídarigíápimi dání imónijípi nání Moseso e riñj enjagi aiwi diñj wikwírówápimi dání "Áamá wé rónigíáyírini." rárinijene Kiraiso yeáyí neayimixemeaníá nání rixa niweapiri nipémáná ámi wiápinimeañj enjagi nání Bikwíyo dání niriniri eáníñjipa re rariñwáriní, "Re miyaiwinipani, 'Añjnamí nání gene peyaníwárfani?' miyaiwinipani. Ayí xwiýá 'Apimi dání Gorixo áamáyo yeáyí uyimixemeaníárini.' riniñjipi aríá wianíwá nání Kiraisomi añjnamí dání gene nipeyirane nipemeámi weapaníwá nání rariñjini. ⁷ Ripi eni miyaiwinipani, 'Siririkí sírfíwí mayí imónijímí nání gene weaníwárfani?' miyaiwinipani. Ayí Kiraisomi amí dání gene niwepínirane nipemeámi yapaníwá nání rariñjini." ⁸ Bikwíyo xwiýá Gorixoyápi nání píoi rinini? Ripi re rinini, "Xwiýá api ná jfami mimónini. Anjwi e segí sémimanj tñj e imónijagi nání api anani xwiýá riro diñj moro epaxí imónini." Bikwíyo e rinini. Xwiýá áamá Jisasomi diñj wikwírófrixiniri none wá rariñwápi nání rariñjini. ⁹ Xwiýá api, ayí ripirini. Ámáýiné ayá mé Jisaso nání "Ámináorini." niriri woákíki eri "O Gorixoyá diñj tñni xwáripáyo dání wiápinimeañjírini." niyaiwiri diñj wikwírori nerínáyí, Gorixo yeáyí seayimixemeaníárini. ¹⁰ Ayí ripi seararijini, "Gorixo áamá wo Jisasomi diñj wikwíroariñjagi niwiniríná 'Wé rónijorini.' rárirí manjyo dání woákíki yariñjagi niwiniríná yeáyí uyimixemeari yariñjírini." seararijini. ¹¹ Nioni searariñjapi Jisaso nání Bikwíyo dání re niriniri eáníñjipi tñni xixeni seararijini, "Áamá omi diñj niwikwírorínáyí, xío riñjipi tñni xixeni wiíníá enjagi nání ayá wí wininíá menini." niriniri eáníñjipi tñni xixeni rariñjini. ¹² Ayí ripi nánirini. Áminá diñj nineneni wikwíroariñwáo —O áamá arírá neaíwiniginiri yariñj wiariñjía niyoni wá bi onimíápi miwianí ayá wí wianariñjorini. O ná woni enjagi nání Judayo xegí bi wiiri éamáyo xegí bi wiiri yariñjmani. ¹³ Bikwíyo re niriniri eáníñjipi ripi "Giyí giyí Ámináo yeáyí oniyimixemeaniri yariñj wífáyo yeáyí uyimixemeaníárini." niriniri eáníñjipi nioni searariñjapi tñni xixeni axípi riniñjagi nání seararijini. ¹⁴ Áamá wo gí Judayí nání re niránáyí, "Kraisomi diñj miwikwírogíá enjagi nání arige nero yeáyí oneayimixemeaniri yariñj wipíráoi? O nání aríá miwigíáyí enjagi nání arige nero diñj wikwíropíráoi? Áamá wo o nání wá murinj enjagi nání arige nero aríá wipíráoi? ¹⁵ Gorixo áamá wa wá

uripíría nání murowárinj enjagi nání arige nero wá wá uripíráoi?" Áamá wo Poroni rariñjapi pírfí nirakíminiri nání e niránáyí, re urimíni, "Bikwíyo dání 'Áamá xwiýá yayí winipaxí imónijípi wá urimeariñjáyí nurémearíná ayí awiaxírini.' niriniri eáníñjagi nání wá uripíría nání Gorixo rixa murowáripa reñjiginí? ¹⁶ Wá ourimépoyiniri urowáriñjagi aí Judayí nání xwiýá yayí winipaxípi píraninj xixeni aríá niwiro mixídígíawixini. Wá rókiamoagí Aisaiao Bikwíyo re niriri eañjirini, 'Ámináoxini, none áwanj urariñwápi giyí aríá nineairi diñj ikwíroariñjoi? Oweoi, wí e miyarinjoi.' Niriri eañj api nioni searariñjapi tñni xixeni imónijagi nání rariñjini. ¹⁷ Ayináni nene nijá ripi imónijwini. Áamá xwiýá Kiraiso nání aríá niwiriñjyo dání diñj wikwíroariñjírini. Áamá wí xwiýá api wá urariñjapi dání aríá wariñjírini." urimíni. ¹⁸ Áamá wo "Xwiýá Kiraiso nání wá rariñjapi Judayí nepa aríá ría wigíawixini?" niránáyí, re urimíni, "Aga rixa aríá wigíawixini. Bikwíyo dání re niriniri eánini, 'Áamá xwíá riri nirimíni njweagíáyí wigí manj rixa aríá wigíawixini. Áamá añj nimíni njweagíáyí wigí xwiýápi rixa aríá wigíawixini.' niriniri eáníñjagi nání 'Judayí rixa aríá wigíawixini.' rariñjini." urimíni. ¹⁹ Ámi áamá wo "Xwiýá wá urariñjapi nání Judayí majjá imónagíárfani?" niránáyí, re urimíni, "Oweoi, éamáyo aí nijá imónijánáyí, 'Judayí nijá mimónagíárfani.' ripaxí menini." urimíni. Moseso Gorixo nání re niwuriyiri eañj enjagi nání rariñjini, "Judayíné Gorixoní áamá xerwé wíyo píraninj meariñjagi siñwé ni-naniríná sipi diñj wiaiwipíríárini. Áamá seyíné 'Majjá imónigíáyírini.' wiaiwariñjagíyo píraninj meariñjagi siñwé nínaniríná wikí wónipíríárini." Moseso e niwuriyiri eañj enjagi nání rariñjini. ²⁰ Judayí "Gorixo éamáyo maríái, nenení neamíminíárini." yaiwariñjagíá aí wá rókiamoagí Aisaiao eni xwiýá Gorixo nání niwuriyiríná ayá igigí mé neri re niwuriyiri eañjirini, "Áamá omi ge dání winimeaniréwiniri miyarigíáyí Gorixoní rixa siñwé nanimeagíáyírini. Áamá Gorixoní nání yariñj miwipa egíáyo niwaninjoni xámi piaumimí winijárini." Éamáyo nání Aisaiao e niriri ríwaminj neari aiwi ²¹ gí Isireriyí nání Gorixo riñj ripi ríwaminj eañjirini, "Ayí Gorixoní tífamini obépoyiniri aninj miní wé awiá niwaxídiríná ná mé áamá manj niwiaíkiri ríwé siwíá yiri yariñjagíyo wé awiá wiaxídiríná." niriri eañjirini.

"Isireriyí áríní bimi Gorixo wá wianariñjipi wímeearini." urinj nánirini.

11 Ayináni "Gorixo xegí Isireriyi rixa aninjini ríwé umonjírini." riminiréini? Oweoi, wí e ripaxí menini. Nioni eni Isireriyí wonirini. Ebirámoyá íwiárfawéyí wonirini. Siyikí Bejimano tñni imónijá wonirini. Nioni e imónijáoni aí Gorixo wí ríwé minimonj enjagi nání " 'Isireri niyoni rixa aninjini ríwé umonjírini.' ripaxí menini." seararijini. ² O xegí áamáyo

—Ayî amîpî sini mimóniñáná íá yiyamiximé enjýíri. Ayo wí ríwí umonjîmani. Wíá rókiamoagí Irajao nání Bikwíyo nîrinîri eáníñîpi sini majjá rimóniñoi? O Gorixo ayo eni xixe ríwí umówinigîni xegí Isireriyí nání anîñúmí ikaxí nuríríná re urîñigîni, ³ “Ámináoxîni, dixí wíá rókiamoarigíawami nowamîni pikîro joxi nání ridiyowá epírîa nání íráí oniñýí pipinamí ero éáá enjagi nání joxi diñî rikwíronjâ yoparonî ñweañîni. Nioni eni nipîkianîro nání rîxa píá niarîñoi.” urîagi aí ⁴ Gorixo píoi urîñigîni? “Joxîni maríái, áamá nîni nioniyá imóniñýí 7,000 imónîni. Ayí wayá ñwíá xopaikigí imóniñî Bîariyi rinîñîpimi xómîñî niyikwîro yayí mumearigíáyîri.” urîñigîni. ⁵ Ayínáni enjîná e imóniñîpa agwî ríná eni axîpi árîní wí Gorixo xegí wá wianarîñîpi tîni xixeni neríná íá neyamixîñî árîní wiene ñweañwîni. ⁶ Gorixo áamáyo íá nuyamixîríná xegí wá niwianîñîpimi dání íá uyamixîñî enjagi nání “Ámaéne nañî bî yarîñagwî nîneanîri nání íá neyamixîñîri.” yaiwîpaxî menîni. Áamá nañî yarîñagîa nání íá nuyamixîri siñwîriyí, wá wianarîñîpi mimónî, mimónî wá wianarîñîpi imónîminîri enjîri. ⁷ Ayínáni píoi ripaxîri? Isireriyí wé rónîñî api oimónaneyîniro anîñî minî yarîñîpi mimónîpa egíá aiwî áamá Gorixo xegí diñî tîni íá uyamixîñîyîni xixeni imóniñîrîni. Wîniyí Gorixoyá diñîyo dání wigí diñî rîxa wakísî inîñîrîni. ⁸ Nioni searîñîpi tîni xixeni Bikwíyo dání re nîrinîri eáníñîpa, “Ayí diñî pírániñî nimoro ‘Gorixo api neaîwapiyîminîri rîa yarîni?’ miyaiwî érixîni káká siñwî anîri arîkwîkwé aríá wirî diñî xaxá merî epírî wimixîñî enjagi nání api e néra nibíásáná agwî ríná eni sini yarîñoi.” Bikwíyo dání e nîrinîri eáníñîpa agwî ríná xixeni diñî wakísî inarîñoi. ⁹ Depito eni re riñîri, “Ayí ‘Niwayîrónîri ñweañwîni.’ niyaiwîro maiwî ñweañáná aiwá yayí yanîro nání nimixîro narîñîpi diñî Gorixoxîniyá tîni xe sipogwîniñî imónîri mîrîniñî imónîri éwinîgîni. Xe nikîripeaánîri ná eánarîñîpîniñî imónîri rîa meaárînarîñîpîniñî imónîri éwinîgîni. ¹⁰ Gorixoxî yarîñîpi nání siñwî anopasîniñî nání joxiyá diñî tîni siñwî xe síá uyîni joxi yarîñîpi nání majjá nero ikárînarîñîpi xe anîñî aiwá íá xwéniñî nîmearîkwînimî emero érixîni.” Depito e riñîpa gí Judayí nápi xixeni api nero diñî wakísî inarîñoi.

“Judayí nañî wiaîkigíá enjagi nání Gorixo émayîné yeáyí seayîmîxemeaarîni.” urîñî nánîri.

¹¹ Ayínáni áamá wo yarîñî re níánáyí, “Judayí Jisasomî diñî miwikwîropa nero nikîripeaánîri ná neánîrîniñî neróná anîñî axîpi e imónárîwanîgîniñî egíáranî?” Yarîñî e níánáyí, re urîmîni, “Aga oweoi, ayí wiaîkigíá enjagi nání Gorixo émayîyo yeáyí uyîmîxemeaarîni. Judayí o émayîyo nañî wiariñagî siñwî niwîniñî sipî diñî niwîniwîro Jisasomî diñî owîkwîropoyîniñî nání e yarîni.” urîmîni. ¹² Ayí nañî wiaîkigíá enjagi nání agwî ríná Gorixo áamá xwíá tîyo ñweagíá wîniyo nañî ayá wí niwî-

irî aiwî Judayí Gorixo íá uyamixîñî nîni rîxa Jisasomî diñî niwikwîrorînýí, émayîyo eni nañî xwapî ayá wí wiñîrîni. Judayí nikîripeaánîri ná eánîgíá enjagi nání Gorixo émayîyo nañî ayá wí niwîri aiwî Isirerî Gorixo íá uyamixîñîyî nîni Jisasomî diñî niwikwîrorînýí, émayîyo niwîrîná xámî nañî wiñîpa mé ámî seáyî e imónîñîpi wiñîrîni.

¹³ Agwî Romîyo ñweagíá émayîné xwîyíá bî osearîminî. Gorixo émayîyo wáí ourîniñî nirowárênarîñî enjagi nání nioni e neríná ripî eni yarîñîri. Gí áamá gwí axîrí imónîgíáyí “Gorixo émayîyo nañî rîa wiariñî?” niyaiwîro sipî diñî wiaiwîarîñîpimi dání wîrîkiemeáimîgîniñî xío émayîyo ourîniñî nirowárênarîñîpi yarîñîri. E neríná “Gorixo e éwinîgîniñî nirowárênarîñîpi seáyî e imónîñîpîrîñî?” niyaiwîri yayí tîni néra warîñîri. ¹⁵ Ayí ripî searîñîni, “Gorixo Isirerîyo ríwí umonjîpimi dání áamá xwíá tîyo ñweagíá wîniyí tîni xío nawîni piyíá wîrîniñîyí imónîñagíá nání Isirerîyo ámî numîminîrîná ayí rîxa xwárîpáyo dání wiápinîmeáîyîniñî imónîpîrîñî. ¹⁶ Bisîkerîá iwamîó nimixîrîná xámî bî onîmîápi nîxerî ‘Rîpi, ayí Gorixo nánîpîriñî.’ niyaiwîri táná nápi nipîni Gorixoyániñî imónînarîñîpa Judayí íwiárîawéwa Gorixoyá imónîgíá enjagi nání ríwîyo imónîgíáyí eni axîpi oyá imónîpîrîñî. Íkáá pipîñî wirî ‘Gorixo nánîrîni.’ niyaiwîri nitîrînýí, reñî eni oyá imónîñîpa Judayíyá xiáwo íriñîyí Gorixoyá imónîgíá enjagi nání ríwîyo imónîgíáyí eni axîpi oyá imónîpîrîñî.” searîñîni. ¹⁷ E nerî aí ewayí xwîyíá ripî osearîminî, “Gorixo xegí Judayo ríwî numoríná íkáá oripî reñîniñî bî nóreari émayîné —Seyîné reñî oripî áamá iwíá urarîgíá maríái, oripî xegîpi yaparîñîpimi dáníñî reñî eánîgíáyînerîni. Seyîné Gorixo nîmearî wîniyí reñî eánîgíe seañwîrîñî enjagi nání seyîné oripî pipîñîpimi dání iniigí níñîrîná Judayíyá xiáwo íriñîyo Gorixo nañî wîagîpimi dání iniigîniñî níñîri reñî wîniyí tîni pírániñî reñî onarîñîrîni. ¹⁸ E nerî aiwî Judayo Gorixo ríwî numoríná reñîniñî óreanîyí nání wárixayîné mimónîpa époyî. Wárixane oimónaneyîniñîrónáyí, xámî pírániñî diñî niyaikîrorî re mórixîni, ‘Reñene pipîñî nání iniigí ímîxarîñwámani. Pipîñîyí —Ayí Judayíyá xiáwo íriñîyîri. Ayí nene nání iniigí ímîxarîñîrîni.’ mórixîni.” osearîminî.

¹⁹ Émá Jisasomî diñî wikwîroarîñîyîné re níránáyí, “Nene neañwîrîminîni nání ayo óreanîrîni.” níránáyí, ²⁰ re searîmîni, “Seyîné ananî rarîñoi. Ayí Jisasomî diñî miwikwîroarîñîgîa nání óreanîrîni. E nerî aí seyîné eni píyo dání maríái, sa diñî wikwîroarîñîpimi dání óreáe seañwîrîñîyîné imónîgíáyîné enjagi nání wá mimónîpa ero wáyí ero érixîni.” searîmîni. ²¹ Gorixo “Reñî íkáá bimî dání nóreari ñwîrîñî maríái, íkáá ná apámî dání eáníñîpi xe oeánîni.” miyaiwî óreanî enjagi nání émayîné eni “Xe oeánîni.” miyaiwî axîpi neaóreanîgîniñî “Wáyí érixîni.” searîñîni. ²² Ayínáni Gorixo áamáyo wá niwianîrîná wirî wikî tîni niwîrîná wirî

yariņipi nani diņi mórîxîni. Jisasomi diņi miwikwîropa nerîņipimi dani nikiripeaâniri naniņi eâniğîayo Gorixo wîkî tîni niwiri aiwi émâyîné wá seawianarîni. Seyîné diņi wikwîroariğîapimi dani anîņi wá seawianipaxî imóniņânâyî, ayî anani wá niseawiaga unîarîni. E mepa nerînâyî, seyîné eni seawákwîmo naniyi. ²³ Renjî óreaņiņîni imóniğîâyî eni diņi miwikwîró yariğîapi rîxa emi nimoro diņi wikwîróânâyî, Gorixo wigî óreaņe dani ámi ηwirárinîarîni. Gorixo anani ámi ηwiráripaxî enagi nani rariņini. ²⁴ Émâyîné Gorixo íkîá oripî xegîpi yapariņînamî dani nóreari ámá aiwá omiņi nerîná mepa yariğîapa nerî ámâyânamî searîwirîriņi enagi nani xegî anami dani óreaņipi anîpaxî ámi wigî axî-nami ηwiráripaxî imóniņagi nani searariņini.

“Gorixo ámi Isireriyo yeáyî uyimîxemeanîarîni.” urîņi nânirîni.

²⁵ Gî nirîxîmeáyîné, seyîné “Nene diņi émî saimî moņwaénerîni.” niyaiwiro “Gorixo xegî Judayo anîņîni emi moņîrîni.” yaiwipîrixîni xwiyîá yumîî imóniņî ripî nani majîá oimónîpoyîni minimónarîni. Xwiyîá yumîî imóniņîpi, ayî ripîrîni. Émá Gorixo íá uyamîxiņîyî nîni xîo tîámîni bipîrîe nani Isireriýî nápi diņi wakîsî nîga upîrîarîni. ²⁶ E nêra numáná enjáná Gorixo Isireri niyoni yeáyî uyimîxemeanîarîni. Nioni searariņápi Bikwîyo dani xwiyîá nirîni eâniņî ripiaú sopîņi niwarîni, “Éî neamîniño dîwî Saioni —Dîwî Saioniyi rinîņîpi Judayîá anjî e nani rinîņîpirîni. Éî neamîniño dîwî Saioni ηwearîwaéneyáo nimónîri Jekopoyá îwiarîawene uyîniî yariņwápi emi neawiaikî-monîarîni.” nirîni eânîri ²⁷ ámi wî e “Gorixonî wigî îwî egîápi yokwarîmî niwiirîná ‘Rîpi niwiimîarîni.’ réroárimîni.” nirîni eânîri enîpiaú nioni searariņápi tîni xixeni. ²⁸ Judayî xwiyîá yayî neainîpaxî imóniņîpi rîwî numoro nani Gorixomi sîmî tîni wiarîğîâyî imóniņagîa nani Gorixo émâyîné naņî seai-iarîni. E nerî aî Gorixo wigî xiáwo íriņîyo íá uyamîxiņî enagi nani xîoyá diņi sixî uyiņîyî imóniņoi. ²⁹ Gorixo wá niwianîrîná anîpá niwiri nioniýá oimónîpoyîni wéyo íá numîrîrîná ámi yarâpîmîó miwariņo enagi nani rariņini. ³⁰ Émâyîné enîná Gorixomi wiaikîagîa aiwi ag-wî rîná Judayî xamiņîyî wiaikîariņagîa nani Gorixo seyîné ayá searîmixarîni. ³¹ Judayî Gorixo émâyîné ayá searîmixariņagi niwîniîrîná sipî diņi niseaiwiri ámi xîo tîámîni kinîmónáná xamiņîyo eni ayá urîmîxinîa nani émâyîné wiaikîagîápa ayî eni axîpi nero xîomi wiaikîariņoi. ³² Gorixo ámá niyoni Judayorani, émây-orani, ayá urîmîxîmîginîri “Ámá nîni gî maņî niwialîkîariğîâyîrîni.” nirîri gwîniņî yâriņîrîni.

“Gorixo diņi émî saimî moņo enagi nani yayî uméwanîgîni.” urîņi nânirîni.

³³ Gorixo diņi émî saimî morî niğîá imónîri enîpi aga seáyî e imóniņagi nani nioni miņî sîņá weânîpaxîrîni. Nene ámaéne diņi o “E éimîgîni.” niyaiwiri moņîpi nani anîņî minî yariņî nîga nurane aî “E rîa monî?” yaiwipax-ene menîni. Nene diņi o nimori yariņîpi nani anîņî minî “Arîge nimori rîa yariņî?” niyaiwirane aî mîkîpi nani xixeni diņi mopaxene menîni. ³⁴ Nioni searariņápi Bikwîyo dani re nirîni eâniņîpi tîni xixeni, “Ámînáo diņi moariņîpi nani ámá wî niğîá rimóniņoi? Oweoi. Omi ámá wî pírániņî diņi ureηwîpegîarîni? Oweoi. ³⁵ Ámá giyî wîniyî xâmi wîápi nani xîo wîpaxî imóniņorîni? Oweoi.” nirîni eâniņîpi nioni searariņápi tîni xixeni imónîni. ³⁶ Amîpî nîni oyá diņi tîni imónîri xegî imóniņîpa oyá diņi tîni sinî imónîri o nânîni imónîri enagi nani rariņini. Nene ínîná omî seáyî e numéra úwanîgîni. “E éwanîgîni.” nimónarîni.

“Ridîyowá Gorixo wîmónariņîpi inîwanîgîni.” urîņi nânirîni.

12 Ayînani gî nirîxîmeáyîné, Gorixo wá neawiana-yariņagi nani enî rîrîmîxî bî osearîmîni. Naņwî nonî Gorixo nani ridîyowá yâriariğîápa sewaniņîyîné eni o nani ridîyowá siņî siyîkwî mîniņî xîo wîmónariņîpi ni oimónaneyîni rîóná “Negî diņîyo oxîdî-naneyî.” miyaiwî “Oyá diņîyoni oxîdaneyî.” niyaiwiro xamiņîyîné mîni wîniîrixîni. E neróná Gorixomi yayî umeaniro nani epaxîpi tîni xixeni yariņoi. ² Gorixomi mîxîdarîğîâyî yariğîápa axîpi mé “E érixîni.” wîmónariņîpi nani niğîá imónîpîri nani segî diņî xâmi moagîápi xe siņî bî oneaimîxinîri siņwî wîniîrixîni. Xe diņî siņî bî oneaimîxinîrîná xîo wîmónariņîpi —Api awîaxî imónîri oyá siņwîyo dani apâni imónîri wé róniņî imónîri enîpirîni. Api nani anani niğîá imónîpaxîrîni. ³ Nioni Gorixo wá niwianîri niîņîpimi dani niyînéni woxîni woxîni ripî osearîmîni, “E imóniņáonîrîani?” niyaiwîniîrîná dixî imóniņîpi nani nimûrorî ‘Seáyî e imóniņáonîrîani?’ miyaiwîniîpanî. ‘E imóniņáonîrîani?’ niyaiwîniîrîná diņî wikwîroariğîá woxîni woxîni Gorixo e epaxo e epaxo oimónîri simîxiņîpi nani diņî nimori dixî nepa imóniņîpi tîni xixeni ‘E imóniņáonîrîani?’ yai-wîniîrîni.” osearîmîni. ⁴ Negî wará ná wîrîmi dani wêrani, sîkwîrani, bî bî inîwîni. Bî bî inîwîwápi tîni axîpîni yariņwâmani. Xîxegîni yariņwârîni. ⁵ E imóniņîpa axîpi Kiraiso tîni ikârîniwaéne eni re imóniņwîni. Obaxene aiwi omî diņî wikwîroariņagwî nani nîneneni axîpi wará ná bîmi dani sîkwî wé ayî imóniņîpâniņî nimónîri ikwîrónîwîni. ⁶ Nîneneni wá neawianîņîpi tîni xixeni nîneaiîrîná xîxegîni e epaxî e epaxî oimónîpoyîniîri neaimîxiņî enagi nani xîxegîni epaxî imóniņwápi tîni xixeni oyaneyî. Gorixo xwiyîá xîoyápi

wîá urókiamóŕixinîri neaimixánáyí, negí diŕŕí wik-wíroariŕwápi tîni xixeni e éwanigîni. ⁷ Negí wíniyo arirá wíŕixinîri neaimixánáranî, wíniyo wíwapiyíŕixinîri neaimixánáranî, ⁸ enŕí rîrémixí wíŕixinîri neaimixánáranî, xixeni e éwanigîni. Negí wíniyo negí amipí ninowiyá inŕixinîri neaimixánáyí, sipí miwí éwanigîni. Negí wíniyo oumenŕweápoyinîri neaimixánáyí símí nixeadípénirane éwanigîni. Negí wíniyo wá wianŕixinîri neaimixánáyí, kipîŕŕí miyí yayí tîni éwanigîni.

“Kiraiso tîni ikárinigíáyíné api api néra úŕixinî.” urîŕŕí nánirîni.

⁹ Segí wíniyo diŕŕí sipí niwiríná mimóní miwíwapiyipa éŕixinî. Sipí imóniŕŕipi ríwímîni nimamori naŕŕí imóniŕŕipi íá xiríŕixinî. ¹⁰ Xexíxexirímeáyí ayá rîrimixí ninîro píranîŕŕí menariŕigíápa inŕixinî. Negí wíniyo wéyo umeaneyinîro símí xeadípénŕixinî. ¹¹ Ríwí síwíá miyí nîŕkwnîri éŕixinî. Ámináomi nixídîróná xíoyá kwíyípi e níŕixinîri seaimixariŕŕipimî siŕwiríŕanîŕŕí wíaxídŕixinî. ¹² Ámináo seaiinŕápi nánî diŕŕí ikwí-moariŕigíápi dání diŕŕí níá seainéwinigîni. Xeanîŕŕí seaimeááná xwámámé wíŕixinî. Íníná Gorixomi rixîŕŕí urayíŕixinî. ¹³ Ámá Gorixoyá imónigíáyí wí dîwí ikeamónariŕagía niwiríná segí bi mîni wíŕixinî. Ámá aŕŕí midánŕí wí seaimeááná segí aŕŕíyo nánî nipemeámî úŕixinî. ¹⁴ Ámá rímewá seaiariŕigíáyo Gorixo naŕŕí wíwinigîniŕi rixîŕŕí uríŕixinî. Ayo uramixíwinigîniŕi rixîŕŕí murŕí naŕŕí imixíwinigîniŕi rixîŕŕí uríŕixinî. ¹⁵ Ámá yayí yariŕagía niwiríná ayí tîni nawíni yayí ero ŕwí eaariŕagía niwiríná ayí tîni nawíni ŕwí earo éŕixinî. ¹⁶ Segí wíniyo nánî “Wíŕo sipíorîni. Wíŕo naŕŕorîni.” miyai-wipani. Ná bîni axípiŕni móŕixinî. “Seáyí e imóniŕwaén-erŕani?” miyaiwinîpa nero ámá yuniŕgíáyí tîni anani gwiaumí ninîro eméŕixinî. “Nene diŕŕí émí saímí monŕwaénerŕani?” miyaiwinîpa éŕixinî. ¹⁷ Sipí seaikáraná seyíné enî xixe sipí miwikáŕipani. Ámá níni “Api neríná xixeni ríá yariŕni?” yaiwariŕigíápi nánî diŕŕí ni-moro éŕixinî. ¹⁸ Diŕŕí mîxímîni nikwímori mepa éŕixinî. Anani nepaxí enánáyí, ámá níni tîni piyá niwírinîro ŕweáŕixinî. ¹⁹ Gí diŕŕí sixí seayináyíné, rikikiríŕó seaikáŕíáyo seyíné enî “Pirí oumamoaneyi.” niyaiwiro mé Gorixo wikí ríá ápiáwîniŕŕí wóniŕŕipi xe ayo wímeáwinigîniŕi siŕwí winíŕixinî. Bikwíyo dání ripi nîrinîri eániŕagî nánî searariŕŕini, “Rikikiríŕó yariŕigíápi nánî “Gorixonî pirí umamómîŕigîni.” nimónariŕni. Rikikiríŕó seaikáŕíáyíné maríái, niwanîŕoni pirí nu-mamori rîniŕŕí wimíŕarîni. ‘Ámináo e riŕŕini.” Bikwíyo dání e nîrinîri eániŕagî nánî “Sewaniŕŕíáyíné ‘Pirí oumamoaneyi.’ niyaiwiro xixe miwîpa éŕixinî.” searariŕŕini. ²⁰ E mepa nero Bikwíyo dání re nîrinîri eániŕŕipa éŕixinî, “Joxi tîni símí tîni inariŕigíáyí agwí wiarîŕagî niwiríná aiwá mîni wiríŕini. Gwíŕni yeáyí wiarîŕagî

niwiríná iniiŕŕí niwîri wiríŕini. E niwiríná wigí sipí sea-iarigíápi nánî ayá wimorŕîni.” Bikwíyo dání e nîrinîri eániŕŕipa éŕixinî. ²¹ Rikikiríŕó seaikáŕíáyo xixe sipí niwirónáyí, ayí seyíné xopiráŕŕiniŕŕí seaariŕŕoi. Sewaniŕŕíáyíné pirí oumamoaneyinîri nerónáyí, sewaniŕŕíáyíné samîŕŕiniŕŕí imixinariŕŕoi. Seyíné e mepa nero naŕŕŕini niwirónáyí, xopiráŕŕiniŕŕí wiarîŕŕoi. Ayináni sa apîni éŕixinî.

“Gapimaníyo simariŕwíyóniŕŕí yeáyí wurínéwanigîni.” urîŕŕí nánirîni.

13 Ámá ayí ayí gapimaníyo simariŕwíyóniŕŕí yeáyí wurínéŕixinî. Gapimaní wí nimóniróná wigí diŕŕíyo dání imónariŕigíámani. Gorixoyá diŕŕíyo dání imónariŕigíáŕini. O xe oimóniŕpoyinîri siŕwí winariŕŕíyîni gapimaníyí imónariŕigíá enagi nánî rariŕŕini. ² Ayináni gapimaníyo ámá giyí wiaíkianîro nerínáyí, ayí Gorixo “E oimóniŕpoyi.” yaiwîŕŕipi enî píŕŕí rakianîro yariŕŕoi. Ámá e éŕáyí ríá meaárinanîro yariŕŕoi. ³ Ayí ripi nánî searariŕŕini. Gorixo gapimaní nimónîro seameŕweagíáyí naŕŕí yariŕigíáyo enŕí ói wimixíŕixinîri wimixiŕŕimani. Sipí yariŕigíáyo enŕí ói wimixíŕixinîri wimixiŕŕini. “Neameŕweagíáyí nánî wáyí mepa oemîni.” niseaimónirínáyí, naŕŕŕini erŕini. E yariŕagía siŕwí niseanirínáyí, yayí seamepíŕarîni. ⁴ Seameŕweagíáyí Gorixo seyíné naŕŕí seaíŕixinîri wimixiŕŕí enagi nánî searariŕŕini. E nerî aiwî seyíné sipí nerínáyí, enŕí ói erŕini. Gapimaníyí kikiŕá éwanigîniŕi iwanŕí íá rixiŕŕoi? Oweoi, Gorixo sipí néra wariŕigíáyí re oyaiwípoyinîri, “O nene nánî wikí wóniŕagî nánî gapimaníyí pirí e ríá neamamoariŕŕoi?” oyaiwípoyinîri seameŕweagíáyí sipí yariŕigíáyo pirí umamómîŕixinîri wimixiŕŕí enagi nánî searariŕŕini. ⁵ Ayináni nene ayo simariŕwíyóniŕŕí yeáyí wurínéwanigîni. “Pirí mînea-mamopa epíŕŕa nánîni simariŕwíyóniŕŕí yeáyí wurínéwanigîni.” maríái, “Nene woni woni negí yariŕwápi nánî niyaiwiniríná ‘Ayo simariŕwíyóniŕŕí niwiríná, apáni yariŕwîni.’ yaiwanéwá nánî enî simariŕwíyóniŕŕí yeáyí wurínéwanigîni.” searariŕŕini. ⁶ “Apáni ríá yariŕwîni?” yaiwanéwá nánî enî gapimaníyo niŕwí takisí nánî mîni wiarîŕwáŕini. Gorixo neameŕweáŕixinîri wimixiŕŕowa píranîŕŕí neameŕweaanîro nánî anîŕŕí mîniŕ yariŕagía nánî searariŕŕini. ⁷ Seameŕweagíá giyo pí pí mîni wipaxí imóniŕŕipi anani mîni wíŕixinî. Takisí nánî pí pí niŕwí wipíŕŕa nánî imónigíáyo sa anani mîni wíŕixinî. Simariŕwíyóniŕŕí yeáyí wurínipíŕŕa nánî imónigíáyo e wurínéŕixinî. Wé ikwianŕwíyo umepíŕŕa nánî imónigíáyo e uméŕixinî.

“Wîniyo diŋġ sipí niwiríná ħwá ikaxé riniŋġipi tġni xixeni yariŋġoi.” urinġi nánirini.

⁸ Seyíné ħwá éfápmi dáni “Nigwá neaiapei.” seari-paxýíné mimónipa éfrixini. Api mimóni “Diŋġ sipí neaii.” seari-paxýipini imónifrixini. Pí náni marfái, áamá wo wíyo diŋġ sipí niwiríná ħwá ikaxé eániŋġipi tġni xixeni yariŋġi eŋagi náni rariŋġini. ⁹ Bikwíyo dáni ripi ripi riniŋġíyí, “Meániŋġáyíné wí tġni ħwá minipani. Niwiápinimeari áamá mipikipani. ħwá mimeapani. Amipi wayá náni siŋwá ħwá miwiniapani.” api api riniŋġíyí tġni sekaxé ámi bi eni riniŋġi eŋánáyí, níni nawíni nik-wieroríná sekaxé ná bimíni, Jisaso “Jiwanixoxi náni diŋġ sipí inariŋġipa áamá wíyo náni diŋġ sipí wírixini.” riŋġipimi ikwikwírí inixagi náni searariŋġini. ¹⁰ Áamá wo womi nepa diŋġ sipí niwiríná sipí bi wiariŋġimani. Ayináni “Áamá wigí wíniyo diŋġ sipí niwirínáyí, ħwá ikaxé riniŋġíyí tġni xixeni yariŋġoi.” searariŋġini.

“Jisaso weapiníyá aŋwi e eŋagi náni píraninġi éwanigini.” urinġi nánirini.

¹¹ Ripi eni osearimíni. Agwi ríná nene ħweaŋwáíná náni seyíné niŋġá imóniŋġoi. Sía Kiraiso niweapiri yeáyí neayimixemeanfáyi nene diŋġ iwamíó wikwíróráná ná jfami imóniŋġipa sini e mimónixagi náni sá wegíáyíné wiápinimeapaxíná rixa rínarini. ¹² Sía niyiga núisáná rixa wíá nókia wariŋġipa sía nene xwíá tġyo ħweaníwá náni imóniŋġíyí rixa nóra warini. Kiraiso weapinía náni aŋwi e imóniŋġagi náni áamá aikí níríriri tariŋġápa amipi sipí áríwiyíná yariŋġápi pġni wiárirane áamá mixí náni iknarigíápa amipi naŋġi ikwáwiyíná yariŋġápi íá xirirane oyaneyi. ¹³ Áamá ikwáwiyíná píraninġi yariŋġápa ner-anéná papikí erane uyíniif erane mepa éwanigini. Áamá wí tġni ħwá inirane iyé ede dáni onariŋġápi monipa éwanigini. Xeaniŋġi rinimerane sipí diŋġi yaiwinirane mepa éwanigini. ¹⁴ E mepa nerane negí Áminá Jisasi Kiraiso wimónariŋġipi aikíniŋġi niyínirane ħwá náni feapá neainariŋġipi yani náni wí diŋġi mimopa éwanigini.

“Sérixímeáyo xwiýá numeariro ‘Sipí yariŋġoi.’ muri-pani.” urinġi nánirini.

14 Áamá Jisasomi diŋġi niwikwíróríná wigí diŋġi saminiŋġi niwero ududé niwiniro “Api nerínáyí, Gorixo negí yariŋwápi náni yayí eniríeniŋġoi?” yai-winarigíáyo seyíné anani umímínipoyi. Ayé tġni xwiýá ximiximí inipíri náni umímínipíri náni misearariŋġini. Naŋġini nero umímínipíri náni searariŋġini. ² Áamá Jisasomi diŋġi niwikwíróríná wigí diŋġi eŋġi neániro wí ududé miwiniapani nero “Api nerínáyí, Gorixoyá siŋwíyo dáni anani yariŋwini.” yaiwinariŋġíyí pí pí reaxí winíŋġipi anani narigíárini. Áamá Jisasomi diŋġi niwikwíróríná wigí diŋġi saminiŋġi wearigíáyí naŋwá miní aiwáni narigíárini. ³ Áamá “Pí pí reaxí winíŋġipi anani nipaxírini.” niyaiwiro

narigíáyí áamá “Naŋwá ninipaxímani.” niyaiwiro mi-narigíáyo peayí miwianipa oépoyi. Áamá naŋwá mi-narigíáyí eni pí pí reaxí winíŋġipi anani narigíáyo xwiýá numeariro “Nipikwini miyariŋġoi.” muriŋpa oépoyi. Ayo Gorixo rixa umímíninġi eŋagi náni rariŋġini. ⁴ Pí pí anani narigíáyo xwiýá numeariro “Nipikwini miyariŋġoi.” urariŋġá giyíné áamá woyá xináiwániŋġi nimóniro omiŋġi wiariŋġáyo xwiýá numeariranénáyí, “Apáni yariŋwini.” riseaimónarini? Oweoi, xwiýá numeariríná “Sipí yariŋġoi.” uriri numímíniri “Anani yariŋġoi.” uriri epaxo ná woni wigí bosiworini. Ayé naŋwá ninirínáranani, minipa nerínáranani, wigí bosíwo —O Áminá Gorixorini. Oyá diŋġi tġni xíomi diŋġi niwikwíróa upaxé eŋagi náni o anani umímíniníárini.

⁵ Áamá wí “Sía ayi wí tġni xixeni mimónini. Gorixoyá siŋwíyo dáni ayá tġŋíyi ría imónini?” yaiwiarigíárini. Wí “Sía wiyi seáyí e mimóni níni Gorixomi yayí umeaníwá náni apáni ría imónini?” yaiwiarigíárini. Áamá ayé ayé “Sía wiyi seáyí e imóninġirani? Níni axépi imóninġirani?” niyaiwiríná “Nioni e niyaiwariŋġini?” niyaiwiri ipimónifrixini. ⁶ Áamá “Sía ayi seáyí e imóninġíyirani?” niyaiwiro xidarigíáyí Ámináo nene yariŋwápi náni yayí owiniŋġiri náni e yariŋġárinani. Áamá pí pí reaxí winíŋġipi narigíáyí eni Ámináo nene yariŋwápi náni yayí owiniŋġiri náni narigíárini. Ayé anani niniróná wigí narigíápi náni Ámináomi yayí wiarigíá eŋagi náni rariŋġini. Áamá naŋwá minariŋġíyí eni Ámináo nene yariŋwápi náni yayí owiniŋġiri náni “Api minipa oy-aneyi.” niyaiwiro xidarigíárini. Ayé eni wigí narigíápi náni Gorixomi yayí wiarigíárini. ⁷ Ayé ripi searariŋġini. Negíyí wo xíomini yayí winini náni siŋġi ħweapaxímani. Xíomini yayí winini náni “Opémíni.” yaiwipaxímani. ⁸ Nene sini siŋġi niŋwearíná ayé Ámináo nene yariŋwápi náni yayí owiniŋġiri yariŋwárinani. Pí pí neríná Ámináo yayí owiniŋġiri yariŋwárinani. Niperíná eni yayí owiniŋġiri peariŋwárinani. Ayináni nene niperínáranani, sini siŋġi niŋwearínáranani, newaniŋene yayí inaníwaniri mé sa Ámináo yayí wininía náni éwanigini. ⁹ Ayé ripi náni searariŋġini. Kiraiso áamá pegíáyo tġni mipé sini siŋġi ħweagíáyo tġni wigí Ámináo imónimíániri rixa niperi ámi wiápinimeanġi eŋagi náni searariŋġini. ¹⁰ Kiraiso áamá niyáya Ámináoni imónimiginiŋġiri niperi wiápinimeanġi ai diŋġi saminiŋġi wegíáyíné pí náni segí sérixímeá diŋġi eŋġi eániŋġi tġgíáyo xwiýá numeariro “Sipí yariŋġoi.” urariŋġoi? Diŋġi eŋġi eániŋġi tġgíáyíné eni pí náni segí sérixímeá diŋġi saminiŋġi wegíáyo peayí wianariŋġoi? Gorixo áamá niyoni xwirixí umeníyáyi nineneni neameníá eŋagi náni searariŋġini. ¹¹ Bikwíyo dáni re niriŋġiri eánini, “Ámináo re riŋġirini, ‘Aniŋġi noní ħweaŋáoni, niwaniŋġoni imóninġápmi dáni searariŋġini. Áamá níni Gorixoni náni xómiŋġi niyikwiróná yayí ninimero woákíki niniróná “Niyoni náni Ámináoxi, ayé joxirini.” niriŋġirini.’ Ámináo e riŋġirini.” Bikwíyo dáni e niriŋġiri eániŋġagi náni “Áamá nineneni xwirixí nea-

menîárini." searariñini. ¹² Ayináni nene nijá re imóniñwini. Pí pí newaniñene eñwápi nání Gorixo xwirixí neamearíná "Ayí api nání e eñwáriní. E eñwáriní." nura waníwáriní.

"Sérixímeáyo óreámioapaxí imóniñépi miwíwapiyipani." uriní nánirini.

¹³ Ámá niyoni xwirixí umenío, ayí Gorixo eñagi nání Jisasomi diñé wikwíronwaéne xwiýá xixe nimearínirane "Nipikwini miyarinoi." rinariñwápi sini mirinipa nerane diñé píraniní re neyírori éwanigini, "Negí nixixímeá sipí epírixiniri nikiripeaáñipaxí imóniñépirani, nóreámioapaxí imóniñépirani, bi miwíwapiyipa éwanigini." Diñé e neyírori éwanigini. ¹⁴ Nioni Áminá Jisaso tñi ikárininíapimi dání nijá nimóniri diñé re niyawiñi nipimónini, "Pí pí ámá narigíápi niniríná bi piaxí weáñipaxí menini." niyawiñi nipimónini. E neriní aí ámá "Api niniríná piaxí neáñipaxí ríñani?" yaiwariñgá giyí giyí ayíni aiwá api piaxí weáñipaxí imónini. ¹⁵ Segí diñé tñi "Api anani nipaxípirini." niyawiñi niniróná wíwapiyarigíápi dání sérixímeá axípi nemáná "Sipí imóniñépi níaoniríñani?" niyawiñi xwiríá nikixénirínáyí, "Ayo sini diñé sipí niwirane píraniní umeariñwini." riseaimónariní? Kiraiso yeáyí uyimixemeámíñiri upeiñé eñagi nání sérixímeáyo segí narigíápi dání xwiríá miwikixepani. ¹⁶ Ayináni segí "Anani nipaxípirini." niyawiñi narigíápi sérixímeá wí niseaxídiro axípi nerinípi dání piaxí niweáñirínáyí, ámá wí segí yariñgápi nání "Ayí sipí imóniñépi yariñoi." ripírixiniri api e mepani. ¹⁷ Ayí ripi nání searariñini. Gorixo, xwioxíyo páwianíwáomi ínimi niwuríniranéná ayí xwiýá iniigí tñi aiwá tñi nání "Api nipaxíriní. Api minipaxíriní." raníwá nání ínimi wurínariñwámani. Ayí wé róniní imóniñépi xídirane ámá tñi piyá wírinirane kwíyí Gorixoyápi dání diñé níá neainiri yaníwá nání ínimi wurínariñwáriní. ¹⁸ Ámá e nero Kiraisomi xídarigíá giyí giyí Gorixo "Ayí apáni yariñoi." yaiwiri ámá "Ayí mímíwíaró xixeni yariñoi." riro yariñgáyo eñagi nání rariñini. ¹⁹ Ayináni "Nene yariñwápi dání ámá niwayíroni roñwé wí diñé wikwíroarigíápi yó imóniño epaxí imóniñépi oyaneyi." niyawiñi xaiwí íá xirírixini. ²⁰ Aiwa segíyí wí "Nwáriní." yaiwariñgápi niniríñépi dání Gorixo eminiri yariñépi mípíneamóniñé oyaneyi. Pí pí ámá narigíápi Gorixoyá siñwíyo dání anani nipaxí imóniñépi aí ámá bi niniri wíyo óreámioaniri wimixáná ayí sipí yariñi. ²¹ Narwé ninirínáraní, iniigí wainí ninirínáraní, pí pí neríná apimi dání segí sérixímeá óreámioapaxí imóniñépi mepa nerónáyí, ayí nañé yariñoi. ²² Seyíné woxini woxini Gorixo siñwé raníñe dání "Iniigí wainí tñi narwé tñi nání emíápi nání e ipi riyañini?" niyawiñi ipimóniríñini. Ámá iniigí wainí tñi narwé tñi nání diñé

niyaikirómáná "E neríná ayí ananirini." yaiwariñgíápi xídarigíáyo wí diñépi "Nioni sipíni yariñini." miyawiñi pa yariñgá nání yayí winariñirini. ²³ E nerí aiwi ámá wí diñé tñi "Nioni api niniríná Gorixoyá siñwíyo dání nipikwini mimóniñáná ría nariñini?" yaiwariñgíápi niwíakíniri nerínáyí, wí diñéyo dání "Sipí ría yariñini?" yaiwariñgíáriní. Ayí "E neríná apánirini." yaiwariñgíápi tñi xixeni mé niwíakíniri nání wí diñépi dání "Nioni sipíni yariñini." yaiwariñgá eñagi nání rariñini. "Gorixoyá siñwíyo dání ayí e anani epaxenerini." miyawiñé eñépi aríki nerínáyí, ayí íwí yariñoi.

"Negí neaimónariñépi mixeliní wíniyí wimónariñépi eni xídwaniñini." uriní nánirini.

15 Nene Jisasomi diñé niwikwíroanéná diñé eñé eáñiní tñiwaéne negí neaimónariñépi nánini mixeliní re yaiwaniñini, "Ámá Jisasomi diñé niwikwíroro aí wí diñé samíñé wegíáyo amípí Gorixoyá siñwíyo dání anani epaxí imóniñépi nání ududí nero 'Nepa e epaxímani.' niyawiñi xídarigíáyo ríñani?" niwíawimáná niyunirane éwanigini. ² E neranéná nene diñé samíñé wegíáyo nañé wíariñwápi dání síkíki oomixaneyiniri wí yayí winipaxí imóniñépi xídwaniñini. ³ Ayí ripi nání searariñini. Kiraiso aí xegí wimónariñépi mixeliní xí Gorixomi urinípi nání Bikwíyo re niriniri eáñinípa, "Ámá joxi ikayíwé rimearigíápi ayí nioni eni níríriní." Bikwíyo dání api niriniri eáñinípa Gorixo wimónariñépi xí diñé eñagi nání re searariñini, "Negí neaimónariñépi mixeliní diñé samíñé wegíáyo wimónariñépi xídwaniñini." searariñini. ⁴ Xwiýá eñiná Bikwíyo niriri eagíá giyí giyí nene íá niroanéná éwapiñéwanigini eagíáriní. Íá niroanéná aniní miní xídwaniñé imónirane diñé sixí inirane eñwápi dání diñé Gorixo neaiñépi nání ikwíwírixiniri eagíáriní. ⁵ "Gorixo —O ámá diñé sixí iniro xíomi aniní miní xídiro epíri nání anani wimixariñorini. O seyíné 'Kiraisi Jisaso eñépa nerane oxídaneyi.' niyawiñi róná diñé axípiñi xiriro nawíni nimónimáná píraniní roñwé érixiniri seaimixíwinigini." nimónariní. ⁶ "Seyíné diñé axípiñi tégíáyo nimóniño nání mañé ná bámi dániníñi niriro omi —O negí Áminá Jisasi Kiraisomi xanorini. Omi seáyí e umérixiniri e seaimixíwinigini." searariñini.

"Kiraiso 'Émáyo eni yeáyí uyimixemeámigini.' yaiwariñépi tñi xixeni e eñériní." uriní nánirini.

⁷ Ayináni Kiraisomi diñé wikwíroaríñwaéne yariñwápi dání ámá Gorixomi seáyí e umepíria nání "Kiraiso neaimíniníñépa negí wíniyo eni oumíminaneyi." niyawiñi xixe mímíníwanigini. ⁸ Nioni searariñépi, ayí ripirini. Kiraiso "Gorixo diñé uñwiráripaxí imóniñoríñani?" yaiwiniñe "Aríowami Gorixo wí símímaníyo dání 'Niseaimíáriní.' réroaríñépi xixeni

neaiinjírani?" yaiwinirane yaníwá nání xío iyé símí sío wákwiníjwaéneyá inókíninjé nimóniri arirá neaiinjírini. ⁹ Judayene arirá neaiinjíni maríái, émayé eni Gorixo wá niwianiri winjé enagi nání xíomi yayí umérixiniri ayo eni Kiraiso arirá winjírini. Émayé nání nioni seararinjápi Bikwíyo niriniri eáninjé tiyí tñi xixeni imóninjagi nání seararinjini. Wí e ayí re niriniri eánini, "Ayináni áamá émayé aríá egíe dání Gorixoxi nání woákíké wiri dixé yofé níríná sojýo dání riri emíárini." niriniri eánini. ¹⁰ Ámi wí e eni re niriniri eánini, "Émayíné Gorixo xegé Judayé tñi yayí érixini." niriniri eánini. ¹¹ Ámi wí e eni re niriniri eánini, "Émayíné niyínéni Ámináomi yayí umérixini. Ámá nimini jweagíáyí nñi yayí umérixini." niriniri eánini. ¹² Ámi wíá rókiamoagé Aisaiao niriniri eañpimi eni re niriniri eánini, "Xíáwo Jesioyá piaxýo dání wo niwaroríná mixel ináyí nimóniri émayo umerjweaníárini. Émayé dijé 'Píráninjé neaiinjé, ayé oríani?' niyaiwiro wikwímopíríárini." niriniri eáninjagi nání seararinjini. ¹³ "Gorixo —O áamá dijé 'O nanjé e neaiinjírani?' niyaiwiro wikwímoarigíápi nání wimixarinjorini. O seyíné xíomi dijé niwikwíroríná dijé níá seainiri niwayiróniro jwearo epíría nání xwapí ayá wí seaiwinigini." nimónarini. Seyíné enjé eáninjé oyá kwíyípi enjé sixé seaeámixinjípimi dání "Gorixo e neaiinjírani?" niyaiwiro dijé niwikwímoríná ayá wí wikwímórixiniri "Gorixo api seaiwinigini." nimónarini.

Poro xío émayo wá uriméipi nání yayí wininjé nánirini.

¹⁴ Gí níríxímeáyíné, nioni eni seyíné nání dijé re niseaiawiri nipimónini, "Ayí wigé wíniyo nanjé wiipaxé imóninjépi nání nijá imóniro wiwini xixe éwapínipaxé imóniro egíáyé enagi nání wíniyo nanjé imóninjépi onimiápi bi miwí xwapí ayá wí niwíia warigíárini." niseaiawiri nipimónini. ¹⁵ E niseariri aí seyíné xwiýá bi bi dijé seaimómi nání payé rina neáa nuríná ayá igigé mé níriri eáárini. Ayí ripi nánirini. Gorixo wá niwianiri ¹⁶ Kiraisi Jisaso nání émayo wá uríwiniginiri nírí-peañirini. Émayé xegé kwíyí áamá xíoyá wimixarinjípimi dání aiwá peaxé tininjé Gorixo wimónarinjépininjé oimónipoyiniri nioni áamá apaxépa nimóniri yarigíáninjé neríná xwiýá Gorixo tñámini imóninjé yayí neainipaxé imóninjépi wá urarinjárin. ¹⁷ Ayináni Kiraisi Jisaso tñi ikárininjáoni enagi nání Gorixomi nuxídiríná yarinjápi nání mixé meakíninipaxérin. ¹⁸ Nioni seáyi e níkariniri amipí wí nání miré sa Kiraiso nioni yarinjápi dání enjépi nánini orimíni. Nioni émayé tñjimini wá uriri Gorixoyá kwíyípi enjé nímixinjípimi dání emimé tñi ayá riwamónipaxé imóninjépi tñi wíwapiyiri yaríná ayé aríá niniro nání Jisasomi dijé wikwírogíárini. Ayináni iwamí Jerusaremi dání néra neméísáná Iririkami piropenisé tñjé e nání ami ami nemeríná xwiýá Kiraiso nání yayí neainipaxépi nimini íá meárinanigini. ²⁰ Api e neríná "Kiraiso nání nijá imónigíami ourimemini."

minimóni "Majá imónigíami ourimemini." niyaiwiri e enjérin. "Ámá wo síjá anjé nání xámi tiwayirónjýo omirimin." minimóninjé enagi nání e enjérin. ²¹ "Majá imónigíami ourimemini." ninimóniri enjépi Bikwíyo re niriniri eáninjépi tñi xixeni imónini, "Ámá o nání sini murémeáninjéyi síjwí winipíríárini. O nání xwiýá aríá miwigíáyé nijá imónipíríárini." E niriniri eáninjépi tñi nioni enjépi tñi xixeni imónini.

"Sipeni nání nuríná Romíyo imani seamúrómíárini." urinjé nánirini.

²² Ayináni seyíné tñámini obiminiri xwapí ayá wí ninimóniri aí e enjépi áxerjwaré niniga warinjagi nání wí nibipaxé nimóninjémani. ²³ E neri aí nioni tñá rímini wí e sini urimepaxé mimónipa eri xwiogwé obaxé nimúroaríná eni ámi ámi "Romíyí tñámini úimigini." nimónayiri enjé enagi nání ²⁴ nioni "Sipeni piropenisýo nání nuríná seyíné eni síjwí niseaga seamúróimigini." nimónarini. "Seyíné tñi xwiýá niseanjwaxa seamúroaríná gí dijé bi yayí onininiri óé e nání aiwá bi niapowárixini." nimónarini. ²⁵ "E éimigini." ninimóniri aí anigwí áamá Gorixoyá imónigíá Jerusaremi jweagíayo arirá wiminiri e nání warinjini. ²⁶ Ámá Gorixoyá imónigíá Masedonia piropenisýo tñi Giriki piropenisýo tñi jweagíáyé, ayé áamá Gorixoyá Jerusaremiyo jweagíá dñwí ikeamónarigíayo arirá wíwaniginiri raúroarínigíá enagi nání nioni nigwé api nimeámi e nání warinjini. ²⁷ Wiwaninjéyi wigé dijé tñi yayí nero "E éwanigini." rinigáwixini. E neri aí "Émayé ayo arirá miwipaxé imónigíáyérin." riseaimónarini? Oweoi, Judayé Jisasomi dijé wikwírogíayo dání émayé xwiýá yayí neainarinjépi aríá niwiro dijé niwikwíroríná kwíyí tégíáyé nimóniro nání wíwaninjéyi eni ayo wigé amipí bi tñi arirá wipaxé enagi nání rarinjini. ²⁸ Ayináni wigé raúroarínigíápi nimeáa nuri mini niwiri "E nírémoríná éimigini." nimónarinjépi nipini niyárimoni Sipeni piropenisýo nání nuríná seyíné tñjimini seamúrómíárini. ²⁹ Nioni re niyaiwiri nijá imóninjini, "Seyíné tñjimini nibiri seaímeááná Kiraiso nanjé níneaiiríná bi onimiápi míneaiiné ayá wí neaiinjírini." niyaiwiri nijá imóninjini.

³⁰ Gí níríxímeáyíné, anigwí enjé rirémixé bi ripi oseaimini. Seyíné negé Áminá Jisasi Kiraiso nání dijé moro negé níríxímeá nání dijé sipí wianíwá nání kwíyípimi dání imóninjéwápi nání dijé moro nero Poroni tñi nawíni gwé nimóniro nioni nání aninjé miné Gorixomi rixinjé nuriyírini. ³¹ Nioni Gorixo niwimóninjépi dání seyíné tñámini yayí tñi nibiri seyíné tñi xwiýá niwjearinjípimi dání dijé sixé ínimía nání rixinjé re nuriyírini, "Judia piropenisýo jweagíá xwiýá yayí neainarinjépi aríá miwí wiaikiarigíáyé omi wíápimi dání éé umínei." nuriyírini. Nioni Jerusaremi nírémoríná

eni ámá Gorixoyá e ηweagíáyí arirá nioni wimíápi nání yayí winíwiniginiri Gorixomi rixinjé nuriyírixini.

³³ Gorixo — O anani ámá niwayiróniro ηweapíri nání wimixarijorini. O seyíné diñjé seakikayówiniginini. “Apí e éwiniginini.” nimónarini.

Yayí Poro wiowárinjépi nánirini.

16 Nioni negí nixíxímeáí Pibíyi riniñjé —Í Jisasoyá siyikí imónigíá Segiria ηweagíáyo sanjé wurí-naroarinjé wírini. “Í apixí awiaxí wírini.” seararijini. ² Í seyíné tíámíni nibiríná seyíné “Í eni Ámináo tñni ikárininjé wíríani?” niyaiwiro umímínírixini. E neríná úrapí miwí ámá Gorixoyá imónigíá wigé winíyo umímínipaxé imóninjépa axépi numímíníro pí pí nání ikeamóníagi niwiniróná arirá wírírixini. Ayí ripi nánirini. Í ámá ayá wíyo arirá wiri nioni eni arirá niri yariñjé enjagi nání rarijini.

³ Pírisiraími tñni xiagwo Akwiraomi tñni “Poro yayí eai-wárénapijoi.” urípoyi. Ayaú nioni Kiraisi Jisasomi nixídiri yariñjépi nání gwí nimónigíáyaúrini. ⁴ Nioni éf ninimíniri nání yoí mayí nimóniri egíyaú enjagi nání Gorixomi yayí wiarinjárinini. Nionini maríái, émá Jisasoyá siyikí imónigíá nimíni ηweagíáyí eni ayaú nání yayí wiarigíárinini. ⁵ Jisasoyá siyikí imónigíá xíomi yayí wianíro nání anjé ayaúyáiwámi awí éanarigíáyo eni “Poro yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

Epinitasomi — O gí diñjé sixí uyiñáo. Esia piropenisíyo ámá níni sini enjána xámi Kiraisomi diñjé wikwíronjo, ayí orini. Omi eni “Poro yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

⁶ Mariaími —Í seyíné arirá oseaiminiri aninjé miní enjirini. Ími eni “Yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

⁷ Adironikasomi tñni Juniasomi tñni awaúmi eni “Yayí eaiwárénapijoi.” urípoyi. Awaú nioni tñni axígwíon-erini. Awaú nioni tñni nawíni gwí anjéyo ηweanwáwaurini. Nioni sini Kiraisomi diñjé miwik-wíronjáná awaú xámi o tñni ikárinigíáwaú imónigíárinini. Wáí wurimeiarigíá seáyi e imónigíáyí waúrini.

⁸ Abirietasomi — O Ámináooyá wo nioni diñjé sixí uyiñáo. Omi eni “Yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

⁹ Ebanomi — O Kiraisomi nixídiri yariñjépi nání gwí nimóninjépi worini. Omi tñni gí diñjé sixí uyiñáo, Siteki-somi tñni awaúmi eni “Yayí Eaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹⁰ Aperisomi — O Kiraisomi nixídiríná mimíwiáró píraninjé xídarinjagi winariñwá worini. Omi eni “Yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

Arisitoburasoyá anjwámi wearigíáyo eni “Yayí seai-wárénapijoi.” urípoyi.

¹¹ Yegí axowawi Xerodionomi eni “Yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

Nasisasoyá imónigíáyo — Ayí Ámináooyá wí imónigíáyírinini. Ayo eni “Yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹² Tiraipinaími tñni Tiraiposaími tñni —Ípaú Ámináoomi nixídiríná ámá wí eni oxídépoyiniri ríwí nixíkwíniri aninjé miní yarigíápaúrini. Ípaúmi eni “Yayí eaiwárénapijoi.” urípoyi.

Gí diñjé sixí uyiñáo, Pesisomi — O Ámináoomi nixídiríná winíyí eni diñjé owikwíropoyiniri aninjé miní yarijorini. Omi “Yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

¹³ Rupasomi — O Ámináoomi nixídiríná mowíáá xí-darijomanani. Omi “Yayí siowárenapijoi.” nuriróná xináími —Í omi xináí gí inókíniñjé imóninjirini. Ími eni e urípoyi.

¹⁴ Asigiritasomi tñni Pirigonomi tñni Xemisomi tñni Patirobasomi tñni Xemasomi tñni negí nixíxímeá awa tñni ηweagíáyo eni “Yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹⁵ Pirorogasomi tñni xiepi Juriaími tñni Neriasomi tñni xinapími tñni Oribasomi tñni ámá Gorixoyá imónigíá ayí tñni ηweagíáyo eni “Yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹⁶ Jisasoyá siyikí imónigíáyíné yayí niniróná yayí óí eánenírixini. Jisasoyá siyikí imónigíá ηweagíá api api nipini yayí seaiwárénapijoi.

“Ámá xepixepá orónaneyinero seaíwapiyarigíáyé siñwí winaxídírixini.” urinjé nánirini.

¹⁷ Gí nixíxímeáyíné, enjé rirémixí bi ripi oseaimini. Seyíné ámá mixí orinípoyiniri seaiepisiro óreámioápoyiniri seaíwapiyiro yarigíáyo — Ayí none seaíwapiyiwápi niwiaíkiro xegí bi seaíwapiyaniro yarigíáyírinini. Ayo siñwí winaxídípyoi. Siñwí niwí-naxídiróná ayí tñni gwiaumí minipa épyoi. ¹⁸ Ayí ripi nání seararijini. Ámá e yarigíáyé nepa Áminá Kiraisoyá xináíwáninjé nimóniro ominjé wiiarigíáyímani. Reaxí winariñjépi nánini diñjé nimoro yarigíáyírinini. Ayí diy-imání ikaxé nuríro weyí umeararigíápipimi dání ámá maiwí “E neaiwapiyaníro ría yariñjé?” miyaiwí egíáyo yapí wíwapiyarigíárinini. ¹⁹ “Romí ηweáyí xwiýá yayí neainariñjépi ríwí mumó píraninjé xídarinjoi.” riniñjépi anjé nimíni yanjé iwéniemenjé enjagi nání nioni seyíné nání yayí ninarini. E neri aí ámá nioni searariñjépi yapí seaíwapiyipírixiniri seyíné nanjé imóninjépi nání diñjé émí saímí moro sipí imóninjépi nání majjá ero oimónípyoyiniri nimónariñjagi nání rarijini. ²⁰ Nioni searariñjépi seyíné xixeni nerínáyí, Gorixo — O anani ámá niwayiróniro ηweapíria nání wimixarijorini. O sini mé obomi xopiráí niwimáná seyínéyá suyí-manjwíyo wárinjérinini.

“Áminá Jisaso wá seawianíwiniginini.” nimónarini.

“Ámá tiyí yayí seaiwárénapáoi.” urinjé nánirini.

²¹ Timotio — O Kiraisomi nixídiri yariñjépi nání gwí nimóninjépi worini. O yayí seaiwárénapijoi. Nioni tñni axígwíowa, Rusiaso tñni Jesono tñni Sosipatao tñni eni yayí seaiwárénapáoi. ²² Tetiasomi — Nioni Poro áwanjé nírariná payí rina eariñáonirini. Nioni eni

Ámináoyáyíné yayí seaiwárenapíini. ²³ Gaiso —O Poroni xegí ańýo ńweańána píranıńı nımearıńorını. Jisasoyá sıyıkı imónıgıá ańı rıpımı ńweagıáyı xegı ańýo awı eánıpırı nání umımınarıńorını. O enı yayı seaiwárenapııoi. Erasıtaso —O ańı rıpımı dánı gapi-manıyıyá nıgwı meńweańorını. O tını xogwáo Kwotası tını awáu enı yayı seaiwárenapııi. ²⁴ [Áminá Jisasi Kiraisı seyíne nıyınéni wá seawianıwinıgını. “E imónıwinıgını.” nımónarını.]

“Gorıxomı seáyımı uméwanıgını.” urıńı nánırını.

²⁵ Seyíne xwıyızá yayı neainarıńıpi —Xwıyızá apı Jisasi Kiraisı nání nıonı wá urarıńapı tını xıxenırını. Apı

eńıná dánı ínımı yumıı imónıńıpırını. Ínımı yumıı nımóga bagı aıwı agwı rına rıxa wá wókımıxınıńıpırını. Émá nımını ńweagıáyı wı arıá nıwıro dıńı owıkwırópoyınırı Gorıxo —O ańıń nonı ńweańorını. O eńıná dánı “E imónıwinıgını.” ráıńıpa wá rókıamoagıáwa eagıapı wá urımearıńwápımı dánı émá nımını ńweagıáyı tıńı e rıxa sıńanı áwanı rınarıńıńıpırını. Xwıyızá apı xalıwı ıá oxırıpoyınırı seaimıxıpaxo, ayı Gorıxorını. ²⁷ Dıńı émı saımı morı ńwızá imónırı eńo, ayı onırını. Omı Jisasi Kiraisı neainıńıpi nání dıńı nımorıńıpımı dánı yayı seáyı émı oumeaneyı. “E éwanıgını.” nımónarını.

1 Korini

Payí rina Jisasoyá siyikíyí anjé yoí Koriniyo ηweagíáyí nání Poro xámi níriri eañinarini. Anjé apí Girikiyí piropenisíyo xwé bi imóniñjipirini. Poro émayí anjéyo wáí nurimeríná anjé apimi eni nírémori (Wáí wurimeiarigíá 18:1-17) xwiogwí wo niñweari nuréwapiyiri ámi wo sini enjáná áwini e dání wí e nání nuri niñwearíná aríá re wiñinigini, “Jisasoyá siyikí imónigíá Koriniyo ηweáyí nipiñwini miyarinjoí.” rinariñagíá aríá niwiri payí ayí Poromi yariñjé owianeyiniro neari wiowárinjépi eni nimeari nání payí rina neari wiowárinjéni. Ayí Jisasomi diñjé niwik-wíroro aiwi sini nialwí píoia yapi imóniro íwí sini Jisasomi diñjé miwikwíropa neríná egíápi íá xiriro yariñagíápi nání mixé nuriri eañinigini. Xíomi yariñjé payí neariñjépi dání wigíápi nání eni áwanjé nuriri eañinigini.

1 Poroni —Nioni Gorixo xegí niwimóniriñjépi dání gí íwí Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeiarinjé wo imóniñwiniginiri wéyo íá numiririonirini. Nioni negí níríxímeáo, Soteniso tñni nawíni niñwearíná ² siyikí Jisasoyá imónigíá anjé Koriniyo ηweagíáyí nání —Seyíné Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárinigíáyí enjagi nání siyikwé míní imóniñrixiniri searípeañjéyínérini. Seyíné áamá anjé nimini gimi gimi ηweagíá negí Áminá Jisasi Kiraisomi —O Áminá ayí tñni nene tñni nání nawíni imóniñjorini. Omi yayí wiarigíáyí nání tñni nawíni xewaniñoyá imóniñrixiniri wéyo íá seaumiriñjéyínérini. Seyíné nání payí rina neari mónapariniñjé. ³ “Negí ápo Gorixo tñni Áminá Jisasi Kiraiso tñni awaú wá seawianiri seyíné niwayiróniro ηweapíri nání seaiiri éisixini.” nimónariní.

“Gorixo seaiariñjépi nání yayí wiarinjarini.” urinje nánirini.

⁴ Seyíné Kiraisi Jisaso tñni ikárinigíáyí enjagi nání Gorixomi nuriríná xío wá niseawianiríná nañjé seaimixinjeñjépi nání diñjé nimori íníná seyíné nání yayí wiarinjarini. ⁵ Ayí ripi nání rariñjéni. Kiraiso tñni ikárinigíáyí Gorixo wá niseawianiri nañjé imóniñjé bi bi niseaimixiríná réwapíñjépi imóniro niñjé imónipaxé imóniro epíría nání bi onimiápi sixí miseamímó nipini ayá wí seamímonjéni. ⁶ Xwiyíá Kiraiso nání yanjé sea-iariñwápi xwióxíyo síkíkíniñjé seaomixiniñjépi nání ⁷ negí Áminá Jisasi Kiraiso ámi xwíá tñyo nání niweapíri piaumimí iníwiniginiri xwayí naniri niñwearóná e e epaxé imóniñrixiniri xegí kwíyípi dání sixí seamímonjépi nání dñwí wí mikeamóninjoí. ⁸ Jisasi Kiraiso sía xío áamá niyoni mí ómómiximí eníayi nání síkíkí niseaomixa nuníá enjagi nání xwiyíá miseaxekwí-mopaxíyíné imónipíríarini. ⁹ Gorixo —O seyíné xegí xewaxo, negí Áminá Jisasi Kiraiso tñni nawíni gwiaumí inigíáyí oimóniñjépi wéyo íá seaumiriñjorini. O anani áamá ikwiárinjépi imóniñjé enjagi nání “O xixeni e neaiinjaríani?” yaiwipaxíri.

“Jisasoyá siyikí imónigíáyí yanjé mepayónipani.” urinje nánirini.

¹⁰ Gí níríxímeáyí, gí diñjé tñni maríái, negí Áminá Jisasi Kiraiso e wíwapiyíwiniginiri nírípeañjépi dání enjé rirémixí bi oseaimini. Seyíné niyínéni xwiyíá axípi riro píraninjeñjépi nixiriniro ηweapíri nání xixegíni yanjé mepayónipa ero diñjé axípi moro diñjé aga ná bini íá xiriro nero ηweáírixini. ¹¹ Gí níríxímeáyí, áamá Kiraiwoyá wí niñbiro seyíné nání niniriróná “Ayí mixé rirowiágí inariñjépi.” níríá enjagi nání searariñjéni. ¹² Wiyíné wiyíné ripi ripi rarigíá enjagi nání searariñjéni. Wiyíné “Poro neaiepiariñjenerini.” raríná wiyíné “Aporoso neaiepiariñjenerini.” raríná wiyíné “Pitao neaiepiariñjenerini.” raríná wiyíné “Kiraiso neaiepiariñjenerini.” rarigíá enjagi nání enjé rirémixí seaiariñjéni. ¹³ “Kiraiso ná woni imóniñjépi aí siyikí oyá imónigíáyí xixegíni yanjé epayónipaxíri.” riseaimónariní? “Poro nene arirá neainía nání íkíayo yek-wiowárinjarini.” riyaiwariñjépi? Seyíné wayí niseameairíná Poromi oxídépoyiniri yoí nioniyá níriro wayí seameaigíarani? ¹⁴ Nioni segíyí wíyo wayí mumeaipa neri aí Kirisipasomi tñni Giasomi tñni awaúmini wayí numeairi nání Gorixomi yayí wiarinjarini. Ayináni áamá wí re ripaxé menini, “Poroyá yoí níríriná wayí neameaigíenerini.” ripaxé menini. ¹⁶ Ayí neparini. Áamá Sitepanasoyáyo eni wayí umeaiñjépi nání rixa diñjé niníagi aiwi ámi wíyo eni wayí umeaiñjarani? Nioni rixa diñjé mininarinini. ¹⁷ Ayí ripi nání rariñjéni. Kiraiso áamáyo wayí umeaiwiniginiri nirowárenapiñjémani. Xwiyíá yayí neainariñjé xío nánípi wáí nurimeíwiniginiri nirowárenapiñjéni. Kiraiso yoxáipámi niñperíná neai-ñjépi surímá eniginiri wáí nurimeíwiniginiri ninirowárenapiñjéni áamá wigí diñjéyo dání émi saímí nimoro uréwapiyariñjépi uréwapiyíwiniginiri nirowárenapiñjémani.

“Enj eániri nijá seáyi e imóniri Gorixo enjpi Kiraiso siwá neaijírini.” urinj nánirini.

¹⁸ Xwiyá Jisaso yoxáipami nene nani neapeinjpi nani ámá naninaniro rarijagáyi re rarijagá aí, “Xwiyá api majá nikáriniro rarijápini.” rarijagá aí nene Gorixo yeáyí neayimixemeaarijene re yaiwini, “Jisaso iká yoxáipami penjipi dani Gorixo enj eáninj xegí imóninjpi siwá neaijírini?” yaiwini. ¹⁹ Nioni rarijápimi Bikwíyo re niriniri eáninjpi sopinj niwarini, “Gorixoní ámá ‘Dinj émi saímí moarijwaénerini.’ yaiwinarijagáyo mirirakí wimárini. ‘Dinj imegí yegí mojwaénerini.’ yaiwinarijagáyo dinj mixixeyáikí wimárini.” E niriniri eáninjpi nioni rarijápimi sopinj niwarini. ²⁰ Ayinani Gorixo e winíá enjapi nani ámá ríná dánj imónigá “Dinj émi saímí moarijwaénerini.” yaiwinarijagáyi arirerini? Nwí ikaxí eáninjpi mewegáyi eni arirerini? “Xwiyá ximiximí niniri mirarijwaénerini?” yaiwinarijagáyi eni arirerini? Ámá Gorixoní dinj miwikwíroarijagáyi “Dinj émi saímí nimorane rarijwaénerini.” rarijápimi nani o rixa re oyaiwipoyiniri mineaiwapiyipa enjani, “Nepa dinj émi saímí nimoro rarijápimani. Majá nikáriniro rarijápini.” oyaiwipoyiniri mineaiwapiyipa enjani? ²¹ Ayí ripi nani rarijini. Gorixo xewanijo dinj émi saímí nimoríná ámá xíomi dinj miwikwíro “Dinj émi saímí nene negí moarijwápimi nixídiranéná anani xíoyá ámaéne imónipaxirini.” yaiwarijagáyi api xe oimónipoyiniri sinjwí miwiní xwiyá none wá rarijwápimi —Api “Majá ikárininjpirini.” rarijápini. Apimi dánini ámá nepa dinj wikwíroarijagáyo Gorixo “Yeáyí uyimixemeáimigini.” wimóninjirini. ²² Gí Judayí xwiyá api neparaniri ipimónani nani emimí bi oneaiwapiyipoyiniri wimónarijirini. Émáyi xwiyá api neparaniri ipimónani nani nijá seáyi e imóninj bi onearéwapiyipoyiniri wimónarijirini. ²³ E e wimóniagi aiwi none wá nurimeranéná xwiyá ripi wá urarijwáriní, “Ámá Gorixo yeáyí uyimixemeáwiniginiri nani uowárenapijomí yoxáipami yekwiroárigáwixini.” urarijwáriní. E uraríná émáyi “Xwiyá majá injipi ríá rarijoi?” yaiwarijagáriní. Gí Judayí “Símirití neaiarinjipi ríá rarijoi?” yaiwarijagáriní. ²⁴ E neri á xíoyá imónaníwá nani wéyo íá neaumirijene Judayerani, Girikiyenerani, xwiyá api aríá niwiranéná re yaiwarijwáriní, “Kiraiso niperi niwápiméarinjipimi dani Gorixoyá enj sixí eáninj tñi dinj émi saímí o mojipi tñi siwá neaijírini?” yaiwarijwáriní. ²⁵ Ayí ripi nánirini. Ámá dinj re yaiwarijagápi, “Gorixo majá nikáriniri yarini.” yaiwarijagápi, api á pí pí nijá ámá imónigáyo wíarí nimúrori seáyi e wimónini. “Gorixo enj saminj niweri yarini.” yaiwarijagápi, api eni á pí pí enj eáninj ámá imónigáyo wíarí nimúrori seáyi e wimónini.

²⁶ Gí nixiximeáyiné, Gorixo gí ámá oimónipoyiniri wéyo íá seaumiráná íná seyiné imónigápi nani dinj nimoróná “Poró ayí api nani ríá nearariní?” yaiwipaxirini. Nioniyáyi oimónipoyiniri wéyo íá niseaumiriríná segíyi obaxí wí nijá ámá wigí dinjyo dani imónarijagápi xwé bi imóninjáná wéyo íá seaumirinjirani? Segíyi obaxí wí xwérixayiné imóninjáná wéyo íá seaumirinjirani? Segíyi obaxí wí enj rinj nimóniro ámáyo umejweanáná wéyo íá seaumirinjirani? Oweoi. ²⁷ O ámáyo yeáyí uyimixemeáimániri nani neríná ámá “Negí dinjyo dani dinj émi saímí mojwaénerini.” yaiwinarijagáyo ayá wimómániri nani “ ‘Majá ikárininj imóninjpirini.’ rarijápimi oxídimini.” niyaiwiri enjirini. Ámá “Enj sixí eáninjwaénerini.” yaiwinarijagáyo ayá wimómániri nani “ ‘Enj meáninjpirini.’ rarijápimi oxídimini.” niyaiwiri enjirini. ²⁸ Ámá xíomi mixídarigáyi “Api seáyi e imóninjpirani?” yaiwarijagápi anipá imiximániri nani “Amipí ayí peáyí niwianiro ‘Sipirini.’ rarijápimirani, ‘Mipimóninjirini.’ rarijápimirani, sa apimi oxídimini.” niyaiwiri enjirini. ²⁹ Ámá wo á Gorixoyá sinjwí tñj e dani mixí meakínipaxí mimónipa éwiniginiri api api niyaiwiri enjirini. ³⁰ E neri á xewanijo neaiinjipimi dani Kiraisi Jisaso tñi nawíni ikárininjwaénerini. Omi dani Gorixo dinj émi saímí xío moarijipi dinj sixí neamí-mori xíoyá sinjwíyo dani ámá wé róninjwaéne neaimixiri ámá nioniyá siyikwí mininj imónixirixiniri wimóninjipi neaimixiri negí íwí yarijwápimi dani gwíninj nearoayírori enjirini. ³¹ Gorixo Kiraisomi dani api api neaiinj enjapi nani Bikwíyo re niriniri eáninjipi, “Ámá mixí nimeakíniróná ámá wí nani mixí mimeakíní Ámináo nani mixí meakínipoyi.” niriniri eáninjipi xixeni xídirixini.

“Niseaiméaríná Jisaso nánini searéwapiyinjirini.” urinj nánirini.

2 Gí nixiximeáyiné, nioni iwamíó niseaiméari xwiyá Gorixoyá ínimi imóninjipi wá niseairíná “Poró nijá seáyi e imóninjirani?” onaiwipoyiniri xwiyá xwé imóninj rarijagápi tñi seariri ámaéne negí dinjyo dani dinj émi saímí moarijwápi tñi seariri mé ² dinj ripini mojarini, “Ámi bi gí dinj tñi gíwí nímixiri muripa oemini. Sa Jisasi Kiraisomi iká yoxáipami yekwiroárigápi nánini ouréwapiyimini.” nimori apini seaíwapiyinjirini. ³ Nioni seyiné tñi nijwearíná enj saminj niniweri njwearíná. Wáyí eri óí eri neri njwearíná. ⁴ Nisearéwapiyirínarani, wá niseairínarani, xwiyá ámá “Api seáyi e imóninjpirani?” yaiwarijagápi bi tñi níximixirinijipimi dani dinj oseakinimiximiniri neri misearí emimí enj eáninj Gorixoyá kwíyipimi dani niseaiwapiyiríná searéwapiyinjirini. ⁵ E enjapi, ayí ripi nani enjirini. Seyiné Gorixoní dinj miwikwíroróná ámaéne “Dinj émi saímí moarijwápi miwikwíro Gorix-

oyá ení eáníņipimi diņí owikwírópoyiniri e neri seaíwapiyíńarini.

**“Nijá Gorixoyápi xegí kwíyípimi dánini imónipaxírini.”
urinjé nánirini.**

⁶ E niseariri aí none áamá Gorixomi diņí wikwíroarigíá yóí imónigíáyo nijá diņí émi saímí móniņipimi dáni imóniņí bi urariņwáriní. Nijá api áamá ríná dání imónigíápipimi dánimani. Nijá api ení áamá ríná dání seáyí e nimóni ro meņweagíáyí —Ayí anńnaniro yariņgíáyírini. Ayíyá imónigíápipimi dánimani. ⁷ Nijá diņí émi saímí móniņipimi dáni imóniņí nioni searariņápi, ayí Gorixoyá yumí imóniņipirini. Api inimi imóniņagi nání áamá “Gorixo enzápi nání nijá oimónaneyi.” niwimóni ro aiwi wiwaníņyí diņí mopaxí mimónini. Api Gorixo anńna tńni xwíarí tńni sini mimixipa eņe dáni yumí diņí eņwípeáriņipirini. Nene xío tńni anńnamí ηweaníwá nání eņwípeaáriņipirini. ⁸ Áamá ríná dání seáyí e nimóni ri meņweagíáyí wí Gorixo yumí diņí eņwípeáriņipi nání nijá mimónigíáriní. Ayí nijá nimóni ro siņwiriyí, Áminá eņí eáníņí nene yeáyí neay-imixemeaní nání Gorixo imóniņipi neaíwapiyíņomi wí ikíáyo yekwíroáaniro egíámani. ⁹ None rariņwápi nání Bikwíyo dáni xixeni re nirińiri eáníni, “Amípi Gorixo áamá xíomi diņí sixí uyariņgíáyo wipimoáriņipi, ayí áamá wí siņwí miwini pa ero aríá miwipa ero ‘Neaipmoáriņipi, ayí apirńani?’ niyaiwiri diņí mimopa ero yariņgíápirini.” E nirińiri eáníņipi none searariņwápi tńni xixeni imónini. ¹⁰ Gorixo nene nání neaipmoáriņipi áamá wigí diņí tńni diņí mimopaxí imóniņagi aiwi Gorixo xegí kwíyípimi dáni rixa wíá nearókiamonjírini. Ayí rípi nánirini. Xegí kwíyipi nemi amípi níni nání nijá imónini. Amípi Gorixo yumí eņwípeáriņipi nání aí nijá imónini. ¹¹ Áamá go áamá wo yumí diņí moariņipi nání nijá imónini? Oweoi, áamá o yumí diņí moariņipi xewaniņoyá diņipini api nání nijá imónini. Kwíyí Gorixoyápi ení axípi imónini. Áamá wo aí diņí Gorixo moariņipi nání nijá mimónipaxí neri aí xegí kwíyipini nijá imóniņí eņagi nání Gorixo yumí neaipmoáriņipi nání anani wíá nearókiamopaxírini. ¹² Gorixo wá nineawianiri e e epaxí imónińrińiri siwiá sixí neamímonjipi nipi nání nijá imónaníwá nání o kwíyí áamá xwíá tńyo xíomi mixídariņgíáyíyá imóniņipi sixí mĩneamímó xío tńjé e dánipi sixí neamímonjírini. ¹³ Ayináni none Gorixo wá nineawianiri siwiá sixí neamímonjipi nání nisearéwapiyiríná xwiyá áxwĩnajeńeyá diņí émi saímí nimorane réwapĩnariņwápipimi dáni misearéwapiyí xwiyá Gorixoyá kwíyipi nearéwapiyíyio dáni searéwapiyariņwáriní. Áamá Gorixoyá kwíyipi tńgíáyo kwíyipi nearéwapiyípi píraníņí ureņwípeariņwáriní. ¹⁴ E neri aí áamá kwíyí Gorixoyápi mayí imónigíáyo o wá nineawianiri e e epaxí imónińrińiri xegí kwíyípimi dáni sixí neamímonjipi nání nurirńányí

wí mímini paxímani. Ayí rípi nánirini. Áamá ayí áamá wí Gorixoyá kwíyípimi dáni yariņagíá niwinińóná kwíyípimi dánini mí ómixipaxí imóniņagi nání diņí píraníņí neyíro ro “Gorixoyá kwíyípimi dáni ría yariņoi?” yaiwipaxí mimóniņoi. Ayináni api e miyaiwí majjá neróná “Áamá ayí majjá nikáriníro ría yariņoi?” yaiwiarigíáriní. ¹⁵ E neri aí áamá Gorixoyá kwíyí tńgíáyí amípi bi nání diņí neyíro ro “Ayí míké apimi dáni ría imónini? Apimi dáni ría imónini?” yaiwipaxírini. Kwíyipi tńgíáyí e yaiwipaxí aiwi mayíyí ení kwíyipi tńgíáyí imónigíápi nání wí diņí eyíropaxí menini. ¹⁶ Nioni searariņápi tńni xixeni Bikwíyo re nirińiri eáníni, “Áamá giyí Ámináo diņí moariņipi nání nijá imóniņoi? Oweoi. Giyí omi uréwapiyipaxí imóniņoi?” E nirińiri eáníņagi aiwi nene oyá kwíyipi tńwaéne diņí Kiraiso moariņipi axípi moariņwaénerini.

“Searéwapiyariņwáone sa Gorixomi xináíwanéniņí imóniņwáonerini.” urinjé nánirini.

3 Gí nirińimeáyíne, nioni e niseariri aí xámi seyíne tńni niņwari nisearéwapiyiríná áamá kwíyipi tńgíá wiyóniņí searéwapiyipaxí mimónigíáriní. Áamá kwíyipi mayí imónigíá Gorixomi mixídariņgíáyo uréwapiyariņwápa axípi searéwapiyíńarini. Áamá Kiraisomi iwamíó nixídĩríná o tńni rixa ikárinigíáyíne aiwi sini píopia yapi imóniņáná searéwapiyíńarini. ² Seyíne ni-aíwí píopia aiwá minipaxíniņí imóniņagíá nání xwiyá inimi imóniņipi nisearéwapiyiríná aiwá miseaiapí amíńińi seaiapińarini. Agwi ríná aí seyíne kwíyipi oseaiwapiyiminiri yariņipimi mixídĩ segí diņí tńni řeapá seainariņipimi nixídĩro sini aiwá ni paxíniņí mimóniņoi. Seyíne segí wĩniyo sini sipí diņí waiwi ro símí tńni iniro nerónáyí, “řeapá neainariņipimi xídĩrane sipí áamá Gorixomi mixídariņgíáyí yariņgíápa erane mepa yariņwini.” riseaimónarini? ⁴ Ayí rípi nání e searariņini. Seyíne yańjé nepayóni ro wiyíne “Nene Poromini xídariņwaénerini.” riro ámi wiyíne “Aporosomini xídariņwaénerini.” riro nerónáyí, re riseaimónarini, “Áamá Gorixomi mixídariņgíáyí yapi mepa yariņwini.” riseaimónarini? ⁵ Seyíne píraníņí diņí yaikirópoyi. Aporoso pí ría imónini? Poroni pí ría imónińińi? Sa Ámináooyá xináípawinińi nimónirai yawawi xixegíni pí pí éisixinińi řá yeaumiráná yariņwíwawirini. Yawawi apini yariņwípipimi dáni seyíne Gorixomi diņí wikwírođáriní. ⁶ Nioni iwamíó wá niseariríná aiwá iwáńińi seaurińarini. Aporoso ríwíyo nisearéwapiyiríná aiwá api yeáyí eniginiri iniigínińi seapiseameńirini. Yawawi e egwíwawi aiwi seyíne Gorixoyá diņíyo dánini aiwá ná nerápirińińi yapiđáriní. ⁷ Ayináni gĩmini go aiwá iwá urinjani, gĩmini go iniigí piseanjani, ayí ananirini. Sa Gorixoyá dińíyo dáni aiwá ná yapariņí eņagi nání xío nánini “Seáyí e imóniņo, ayí orńani?” yaiwipaxírini. ⁸ Aiwá iwá

urijho tñni iniigí piseaño tñni awaú wfo wíomi seáyi e miwimónini. Niwaúni xixeni axípi imóninji. Sía Gorixo ámayo yayí wimoníayimi awaúmi yayí niwimoríná wfo xegí enjipi tñni xixeni wiiri wfo xegí enjipi tñni eni xixeni wiiri eníáriní. ⁹ Yawawi Gorixomi xináipawíninji nimónirai e éisixiniri wimónarinjipi yanirai nání gwí nawíni mónigwíiwawi enáná seyíné oyá aiwá omínyínéninji imóninagía nání rarinjini.

Uréwapiyarigíayí nání anjé mirarigíayí tñni ríraminjiyí enjé nánirini.

Seyíné Gorixoyá xegí anjwáninji eni imóninjoí. ¹⁰ Nioni Gorixo wá niníwianiri e nimóniri éwiniginiri sixí nimí-monjipimi dání áamá sñjá anjé miraniró nání diñjé émi saímí moarigíápáninji neríná píraninji nisearewapiyiri sñjá xámi tiwayironanigini. Sñjá xámi nitíwayirómáná enáná áamá ámi xaminjé wo e dání nimira peyarini. E nerí aí seyíné sñjá xámi tiwayiróninjomí dání omíraneyiniróná úrapí mé woxini woxini xixegíni píraninji diñjé nimorí mirírixini. ¹¹ Seyíné nijjá re imóninjoí. Sñjá iwamíó tiwayiróninjo, ayí Jisasi Kiraisorini. Sñjá ámi sñjé wo tiwayirónipaxí mimónini. Omí dáníni seáyi e nimira peyipaxíriní. ¹² Omí dání anjé nimira nipeyiríná áamá wí sñjá goré tñnirani, sñjá siripá tñnirani, sñjá ayá tñjé imóninjiyí tñnirani, miríro wíninji íkíá tñnirani, ówí tñnirani, ará siyiké tñnirani, miríro yarinjoí. ¹³ Áamá xixegíni nimira ugíápi sía Kiraiso weapiníayimi áamá nineneni sñjwé winani nání sñjání imóniníáriní. Sñjání imónáná re yaiwianíwáriní, “Anjé nimiriróná ayí tñni mirigíárfani?” yaiwianíwáriní. Ayí ripi nánirini. Sía ayimi ría niníipimi dání sñjwé winaxé-daníwáriní. Xixegíni mirigíápi wíyíyá ría náná “Ayí Gorixomi diñjé niwikwíroro aí ría nipaxí imóninji tñníninji mirigíárfani?” yaiwirane wíyíyá ría niminiri éí aí sini mirinijagí niwiniranénáyí, “Ayí Gorixomi diñjé niwikwíroróná píraninji nixédro ría minipaxí imóninji tñníninji mirigíárfani?” yaiwirane yaníwáriní. ¹⁴ Anjé áamá giyí giyí sñjá xámi tiwayiróninjomí seáyi e nimira peyigíápi ría miní sini mirinijánáyí, áamá ayo Gorixo yayí wimoníáriní. ¹⁵ Anjé áamá giyí giyí nimira peyigíápi ría nowáranáyí, “Anjé riwá mirarinjini.” yaiwigíápi anpá imóniní enjagí aiwí Gorixo yeáyí nuyimixemearíná anjé xiáwíyo ría niminiri yaríná réayo dáníninji umix-eaníáriní.

“Seyíné Gorixoyá anjé wiwáninji imóninjoí.” urinjé nánirini.

¹⁶ Anjé Gorixo tñni awí eánarigíiwáninji imóninjiyíné imóninji nání seyíné sini majjá rimóninjoí? Oya kwíyípi seyíné anjwáninji imóninji pimi ínimi seañweañjipi nání eni sini majjá rimóninjoí? ¹⁷ Áamá giyí giyí anjé Gorixo tñni awí eánarigíiwámi xwiríá seaikixéánáyí, iwá nioniyáiwáni imóninwiniginiri imixinji

enjagí nání xíomi eni xwiríá wikixeníáriní. Seyíné niyínéní, ayí anjé iwáninji imóninji nání rarinjini.

“Segíyí wone mineamíeyoapani.” urinjé nánirini.

¹⁸ Áamá woxi “Niiwaninjoní diñjé émi saímí monáonirini.” niyaiwiniri yapí méwapínipani. Segíyí wo “Nioni áamá ríná dánjéyíyá sñjwíyo dání diñjé píraninji émi saímí monáonirini.” niyaiwinirínáyí, nepa Gorixoyá sñjwíyo dání diñjé émi saímí monáonirini imóninía nání diñjé api píni niwiárimáná wigí sñjwíyo dání majjá ikárinarinjé wo imóninwiniginí. ¹⁹ Áamá Gorixomi mixí-darigíayí “Nene diñjé émi saímí moarigíáriní.” yaiwinarigíápi, ayí Gorixoyá sñjwíyo dání majmajjá nikáriniró yarigíápi enjagí nání seararinjini. Bikwíyo dání nioni seararinjipi tñni xixeni ripi niriniri eáninjagí nání rarinjini, “Áamá ‘Diñjé émi saímí moarigíáriní.’ yaiwinarigíápi dání sipogwí wioáriníayo opikínépoyiniri yarinjo, ayí Gorixorini.” niriniri eáninjagí nání rarinjini. ²⁰ Ámi wí e eni bi ripi niriniri eániní, “Áminá Gorixo nijáriní. Áamá ‘Diñjé émi saímí monáonirini.’ yaiwinarigíayí wigí diñjé tñni enjwípearigíápi surímá imóniní.” niriniri eániní. ²¹ Ayináni negí nearéwapi-yarigíayí womí seáyi e numíeyoarane “Ominí xí-darinjwánerini.” mirípa oyaneyi. Ayí ripi nání seararinjini. ²² Poronirani, Aporosorani, Pitaorani, xwíá ríríraní, seyíné sini sñjé niñwearínáraní, nipeerínáraní, amipí agwí ríná imóninjiyíraní, ríwíyo imóniníyíraní, níniyí ayí seyínéyá imóniní. ²³ Seyíné eni Kiraisoyá imóninjoí. O eni Gorixoyá imóninjo enjagí nání “Negí nearéwapi-yarigíayí womí seáyi e mimixípa oyaneyi.” seararinjini.

“Gorixo áamá xíoyá imóninjiyáyo yarigíápi nání piriró umeníáriní.” urinjé nánirini.

4 Seyíné wáí rimearinjwáone nání diñjé nimoróná ripini móírixini, “Awa Kiraiso api érixiniri wimónarinjipi epíri nání xegí xináiwáninji imóninjiáwarfani? Xwiyíá oyá yumí rininjipi áwanjé wuríyipi nání xegí bosíwówaninji imóninjiáwarfani?” yaiwírixini. ² “Bosíwí nimóniro yarigíayí wigí diñjé tñni amipí ayá wí nerínáyí, ayí apáni yarinjoí.” yaiwiarinjwámani. “Sa ná biní boso urarinjipi tñni xixeni diñjé uñwiráripaxí imóninji nérínáyí, ayí apáni yarinjoí.” yaiwiarinjwáriní. ³ Áamá opisé anjéyo dání xwirixí mearigíá wíraní, seyínéraní, segí diñjéyo dání nioni gí yarinjipi nání piriró ninimerínáyí, ayá síwí bi miniró “Api, ayí ananirini.” yaiwimíni. Niiwaninjoní aí gí yarinjipi nání piriró nimeniri “E éápi nanjírani? E éápi sipíríani?” yaiwinarinjámani. ⁴ Nioni diñjé peá nuniri “Íwí bi méáonirini.” niyaiwiniri aiwí “Xwiyíá mayoní imóninjiní.” wí ripaxí menini. Nioni yarinjipi nání piriró epaxí imóninjo, ayí ná woní Áminá Gorixorini. ⁵ Ayináni sini imóninjáná seyíné áamá wíyo xwiyíá mumeáripáni. Ámináo —O nibiríná amipí

sá yiniñímíniñí imóniñíyí wíá ókímixiri áamá diñí íniñi níkwírómáná egíápirani, rigíápirani, niñini siñáni imixiri eníorini. O weapiníe náni xwayí naniro ηweáírixini. Íná dání xixegíni womini womini yayí nineameríná wo xegí néra uñípi tñni wo xegí néra uñípi tñni xixeni neariníárini.

“Seyíné seáyi e seáyi e nimeniróná nanímani.” uriní nánirini.

⁶ Gí nixixímeáyíne, payí rina nearíná ewayí xwiýá nioni tñni Aporoso tñni náni nira warinápi, ayí seyíné diñí pírániñí nimoro “Poros nene yariñwápi náni ríá neararini?” oyaiwípoyniri náni nira warinini. Seyíné yawawi náni nira warinápi náni diñí nimoróná Bikwíyo niriñiri eáñiñipi ogámí mepa nero seáyi e mimónipa nemáná wíyo imimí wimixiro wíyo seáyi e umíeyoaro mepa érixiniñi seararini. ⁷ Seyíné náni áamá giyí “Seáyi e imónigíáyíri.” yaiwariñoi? Oweoi, wí e míseaiwariñoi. Amipí seyíné imónigíápi Gorixo wí sixí míseamímoní reñoi? Oweoi, amipí seyíné imónigíápi o siwiá sixí seamímoníriñi. O siwiá sixí seamímoní enagi náni pí náni seáyi e nimóniro sixí míseamímopa ení nániniñí mixí meakíninariñoi. ⁸ Neparíani? Seyíné rixa aiwá xwé niniróniñí agwí ímí ríá seayini? Rixa amipí wí mimúrónigíáyíne nimóniro ríá ηweañoi? None sini sipíániñí nimónirane ηweañáná seyíné rixa mixí ináyí nimóniro ríá ηweañoi? Ai, none eni seyíné tñni nawíni mixí ináyí nimónirane seáyi e imónaníwá náni re neaimónarini, “Seyíné nepa rixa mixí ináyí nimóniro, siñwiriýí naní imónimiriñi eníriñi.” neaimónarini. ⁹ Nioni diñí re nimónarigagi náni seararini, “Wáí wurímea- iariñwáone Gorixo aga siwiá neawáriñonerini. Áamá xwirixí numemáná ‘Rixa opíkípoyi.’ ráriñiñíyíniñí imóniñwáonerini. Pí pí níni siñwí tégíáyí —Aníñajírani, ámarani, níni siñwé níneaníro ripíá neamearipíri náni áwiniñi yariñwáone imóniñwini.” nimónarini. ¹⁰ None Kiraisomi níxídirane náni majimajíá ikáriníñwáone aí seyíné o tñni nawíni níkariniñi náni rixa diñí naní imóniñipini tégíáyínerini. None ení samíñí neawerone aí seyíné rixa ení eániñíyínerini. None peayí neaw- ianigíone aí seyíné seáyi e seaimixigíoyínerini. ¹¹ Eníñá dání agwi ríná náni none agwí náni erane iniigí náni neainiri iyíá írikwíni pánirane áamá wé tñni neaupikák- wiarigíone imónirane aní sá weaníwá náni wí mayone enagi náni aní xwiríniñerane ¹² negí wé tñni omíñí aníñí miní erane áamá ripirí neaíáná pírániñí naníñi umearirane xeaniñí neaíáná xwámámí wirane ¹³ ikayíwí neamearáná piyíá xwiýá urirane yariñwáon- erini. Xwíá riri nírimini dáníyí ráí neaimoarigíonerini. Áamá níni none piaxé ení íyaníñiñí neaimoarigíon- erini. Agwi ríná eni api sini e neaimoarini.

“Poroni ikaniñí niaxídirixini.” uriní nánirini.

¹⁴ Ríwamiñí nioni neáa wariná api seyíné ayá os- eaimóniriñi meá niaíwí gí diñí sixí seayiníyíneriniñí diñí íá oxirípoyiniri eaarini. ¹⁵ Seyíné Kiraisomi pírániñí xídiríá náni yayíwí seamearigíáyí nepa íá miropaxí enánáyí, segí áponiñiñí imóniñáoni ayí obaxí menini. Nioni xwiýá yayí seainipaxí imóniñipi iwamíó wáí niseariríná seyíné Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárinipíri náni nioni seameañíyíneriniñí imóniñagíá náni seararini. ¹⁶ Segí áponiñiñí imóniñáoni, ayí nioni enagi náni ení rirémixí rípi oseaimini, “Nioni yariñápa axípi ikaniñí niaxídirixini.” osearimini.

¹⁷ Nioni seararínápi oépoyniri xámi Timotiomi —O gí diñí sixí uyiri diñí uñwiráriñi enáorini. Kiraiso náni wáí urinápimi dání diñí wikwíroagi náni gí íwóniñí imóniñorini. Omi seyíné tñmíni urowárenapiñarini. O rixa niseaiméaríná nioni Kiraisomi níxídiríná yariñápi —Api nioni ami ami nemeríná Jisasoyá siyikí imónigíá niyoni uréwapiyariñarini. Api náni o dirirí seainiñoi.

¹⁸ Wiyíne nioni mibípa emíá nániniñí seáyi e seáyi e nimeniro wárixayíne imónariñoi. ¹⁹ E nerí aí Áminá Gorixo níwimóniríná nioni sini mé seyíné tñmíni nibiri wárixayíneyá xwiýápi aríá miseaí segí ení neániro seáyi e imónigíápi apimi dání rí rimónarigíawixiniñi siñwí seanaxídimíarini. ²⁰ Áamá manípaní rariñagíá níwiniranéná “Ayí Gorixoyá xwioxíyo páwipíráyíriñi?” yaiwariñwámani. Ení neániro uxídaríñagíá níwiniranéná “Ayí oyá xwioxíyo ηweáyíriñi?” yai- wariñwá enagi náni seararini. ²¹ Seyíné gímini gipi náni seaimónarini? “Poros siyikí nearani náni iwaní nímeámi bíwinigini.” riseaimónarini? “Diñí sixí nea- yariñipi neaíwapíyini náni niñeniñi nimónimáná bíwinigini.” riseaimónarini?

Wigí wo xanoyá apixí tñni íwí niniri meánigíipi náni mixí uriní nánirini.

5 Xwiýá bi rípi seyíné náni rinimearini, “Jisasoyá siyikí imónigíá Koriniyo ηweagíáyí wí íwí inariñoi.” rinimearini. Íwí api émá Gorixomi míxídarigíáyí aí xe oinípoyiniri siñwí miwinarigíápi náni seararini. Segí wo xanoyá apixí tñni íwí ninayíísáná meánigíí enagi náni rariñini. ² Íwí api sini enáná pí náni wárixayíne imónariñoi? Sipí api yariñomi segí siyikí imónigíápipimi dání niñaríro mopaxí enagi náni api e nemáná ηwí nearo siñwiriýí, ayí naní yaniri egíarini. ³ Nioni ná jíami niñweari aí gí diñipi seakikayonáoni seyíné tñni ηweaarinápániñí sipí api enomi rixa xwiýá umeáriñarini. ⁴ Áminá Jisaso nírowáriñipimi dání diñí re moárñanigini, “Ayí awí neániróná nioni sini diñí ukikayonáná ení eániñí Áminá Jisasoyápipimi dání xwiýá axí rípi ríñirixini, ‘Xe íwí api yariño náomini xwiríá wikixenía náni Seteno tñni owáraneyi. Ríwíyo síá

Ámináo biníáyimi xegé dińjipi yeáyí uyimixemeanía nání agwi Seteno tńni owáraneyi.' riníírixini." dińj e moárfanigini.

"Ámá sipí eńomi emi parimóírixini." urinjí nánirini.

⁶ Seyíné wárixá imónarigíápi aga nanj menini. Yisí bi onimiápi tfađi aí bisíkerfá nipimini ikwianjw eapináraríná nipini nimíga warinjípi nání seyíné nijfá mimónipa reńoi? ⁷ Yisí onimiápi tána bisíkerfá nipimini ikwianjw eapinárarinjpa axípi xámi íwí ná woni éf aí amá obaxí axípi xéńipaxé enajgi nání seyíné bisíkerfá sińjinińj imónipíri nání yisí xámińjinińj imóninjpi emi kwírímópoyi. Seyíné rixa bisíkerfá yisí mayí sińjinińj imóninajgi aí seararinjini. Ayí ripi nánirini. "Judayene Gorixoyá anjínajo neamúroagípi nání dińj moani nání sipisipí ridiyowá yarinjwápa Kiraiso eni nene nání rixa ridiyowá ininj enajgi nání seyíné rixa bisíkerfá yisí mayí sińjinińj imóninjo." nimónarini. ⁸ Ayináni nene Kiraiso neainjpi nání dińj moani nání aiwá apí ninirane yayí neranéná bisíkerfá yisí xámińjipi —Apí sipí wikáiro rikikirfó ero yarigfáninj imóninjpirini. Apí tńni nimixiri miní bisíkerfá yisí mayípi —Apí dińj nanjipini ía xiriro nepa imóninjipini nání riro yarigfápirini. Bisíkerfá yisí mayí apí tńni níwanigini.

⁹ Nioni xámi payí wina re niri neri mónapinjarini, "Seyíné amá íwí inarigfáyí tńni nawíni gwiaumí minipani." niri neri mónapinjarini. ¹⁰ E niri nearíná amá Gorixomi mixídarihíá íwí inirórani, sińwí íwí winirórani, íwí urápirórani, wigí njwápipimi xédirórani, yarigfáyí nání misearinjanigini. "Ámá Gorixomi mixídarihíá apí apí e yarigfáyí tńni gwiaumí wí minipa oemini." niyaiwirónáyí, xwíá rirími píni niwiáririni nání e epaxí imóninajgi nání wí e misearinjanigini. ¹¹ Payí xámi niri nearíná ayí ripi imóninjpi nání searinjanigini, "Ámá 'Jisasomi nixídiri nání segí sérixímeáonirini.' rarinj wo apixí wí tńni íwí inirirani, sińwí íwí winirirani, xegé njwápipimi xédirirani, amáyo ikayíwí umearirirani, iniigí xwapé ninimáná papiké erirani, amáyá amipí wí íwí urápirirani, e yarinjo tńni gwiaumí minipani. Aiwá aí o tńni nawíni nikumixiniri minipani." niri earjanigini. ¹² Ayí ripi nání seararinjini. Ámá Jisasoyá siyiké imóninwaéne tńni sini nawíni mimónigfáyo nioni sińwí niwinaxídiri xwiýfá uripaxé rimóninjini? Oweoi, ayo Gorixo sińwí niwinaxídiri xwiýfá uripaxérini. E neri aí amá Gorixomi dińj niwikwíro nání seyíné tńni nawíni imónigfáyo sińwí niwinaxídoro sipí yarinjagfa niwinirfána xwiýfá urírixini. Ámá sipí eńomi emi parimóírixiniri seararinjini.

"Segí wíyo xwirixí mumepani." urinjí nánirini.

6 Segíyí wo xegé imóninj wó tńni xwiýfá imixipisi nání mimónirfána, arige neri "Ámá Gorixoyá imónigfáyí tńni niri rane píraninj oyeaimixípoyi." niyai-

wí ayo nimúrori "Ámá Gorixoyá mimónigfáyí tńni niri rane píraninj oyeaimixípoyi." niyaiwiri wigí opisí anj tńj e nání warinjirini? ² Gorixoyá amá imóninwaéne Kiraiso niweapirfána xfo tńni nawíni nene amá Gorixoyá mimónigfáyo xwirixí umeanfáwápi nání sini nijfá mimónipa reńoi? Seyíné xwirixí seáyí e imóninj apí umepírfá enajgi nání "Xwiýfá onimiá agwi rína rinarinjwápia xwirixí mimenipaxé imóninwaénerini." niyaiwinarinjo? Anani xwirixí menipaxé imónigfáyínérini. ³ Anjínajé manj Gorixoyáyo píri wiaíkgfáyo xwirixí nene umeanfáwápi nání sini nijfá mimónipa reńoi? Seyíné e epírfá enajgi nání xwiýfá xwíá tńyo rinarinjwáyo anjipaxé xwirixí umepaxíyínérini. ⁴ Ayináni wiyíné xwiýfá bi tígíyíné mimóniróná pí nání amá Jisasoyá siyiké imónigfáyínéyá sińwíyo dání sipfá imónigfáyí wí píraninj oneaimixípoyiniri ayí tńj e nání warigfárinj? ⁵ Ayá seaimopaxé bi ripi yarinj oseaimini. Jisasoyá siyiké imónigfáyíné, segíyí wo wo tńni xwiýfá tńj mimónirfána segíyí dińj tńj wo xwiýfá aríá niwiri píraninj wimixiyipaxé imóninjo menirani?

⁶ Sérixímeáninj imóninj wo wíomi xwirixí oumeminirfána, ayí nanj mimóninj neri aí Jisasomi dińj miwikwíroarigfáyí píraninj oyeaimixípoyiniri ayí tńj e nání nimeámí nurfánáyí, ayí aga sipí imóninjpi yarinj. ⁷ "Jisasomi píraninj oxídaneyi." yaiwiarigfáyíné xwirixí mimeniróná apimi dání rixa rípaíwíninj meaárinjo. Dixí womi xwirixí mumé xe onikáriniri nerfánáyí, "Ayí apáni yarinjo." searimfíni. Xwirixí mumé amipí xe íwí onirápiniri nerfánáyí, "Ayí apáni yarinjo." searimfíni. ⁸ E neri aí seyíné wí e mepa nero sipí ikáriniro íwí rápeniro yarinjo. Sérixímeáninj imónigfáyo aí apí e wikárinjo. ⁹ Gorixo amá rikikirfó yarigfáyí xe xíoyá xwioxíyo opáwípyiniri sińwí miwinipa enjapi nání seyíné sini nijfá mimónipa reńoi? Seyíné xerjwíni nímoro yafinjinj méwapinipani. Ámá íwí niniri rípeá-narigfáyírani, wigí njwápipimi ía xirarinjagfáyanj, oxí wo apixí wí tńni íwí inarigfáyírani, oxí wo wí tńni "Íwí oinaiyi." wimónarinjagfáyanj, oxí wo wí tńni iyí onarigfáyírani, ¹⁰ íwí urápekixearigfáyírani, amipí wayáyo sińwí íwí winarinjagfáyanj, iniigí xwé niniro papiké yarigfáyírani, ikayíwí umeararinjagfáyanj, majfá niwikárimáná íwí uráparigfáyírani, amá e yarigfáyí wí Gorixo gí xwioxíyo xe onjweápyiniri wí sińwí winifána menini. ¹¹ Xámi wiyíné apí bi yagfáyíné imóninajgfa aí Áminá Jisasi Kiraiso tńni kwíyí negí ápo Gorixoyápi tńni egípipimi dání Gorixo segí yagfápi rixa igfáninj seaeá-mori siyikwé mininjyíné imónirixiniri seaimixiri xwiýfá mayí imónigfáyíné imónirixiniri seaimixiri enjirini.

"Ámá náomi dání pí pí neróná Gorixomi seáyí e umepaxé imóninjipini époyi." urinjí nánirini.

¹² Seyíné re niyaiwiarinajgfa aiwi "Pí pí 'Oemini.' nimeaimónirfána anani epaxenerini." niyaiwiarinajgfa ai-

wi apimi nîpimîni dâni nanî seaimixîpaxî menîni. Amîpi nionî "Oemîni." nînimônîrîná api ananî nepaxonî aiwi wî nânîni xe mînjî nînîga ounîri sînjwî winîmîzâmani.

¹³ Ámá íwî inarîgîá wî íwî wiwanîjîyî yarîgîápi nânî re oyaiwîpoyîni, "Ananîrîni. Ámá nâpi, ayî api nânî menîrani?" oyaiwîpoyîni ewayî ikaxî ripî rarîgîárîni, "Aiwá ayî agwú nânîrîni. Agwú enî ayî aiwá nânîrîni." E rarîgîápi nepa rinîjagi aiwi Gorîxo agwú tîni aiwápi tîni anîpá imîxinîárîni. E nerî aí ámaéne íwî inanîwá nânî menîni. Ámináo wimónarîjîpîni yanîwá nânî imónîjwîni. Ámináo enî ámá nâpi nanî oimónîpoyîni yarîjîrîni. ¹⁴ Gorîxo sa negî Áminá Jisaso owîápînimîeanîri sînjî wîmîxinîjîmani. Nene enî wiápînimîeanîwá nânî xegî enî eánîjîpîmî dâni sînjî neaimîxinîá enjagi nânî rarîjîni.

¹⁵ Seyîné Kiraisoyá siyîkîpi imónîgîáyîné enjagi nânî xîoyá nâpîmî dâni seyîné bi bînjîjî imónîgîápi nânî sîni majîá rimónîjoi? Ayînáni nionî oyá nâpîmî dâni bînjîjî imónîjâoni nîyónîmî nuri apîxî iyî ede dâni warîgîá wîmî nikumîxinîrîná "Ayî ananîrîni." rîyaiwîarîjoi? Oweoi, wî e yaiwîpaxî menîni. ¹⁶ Ámá apîxî iyî ede dâni warîgîámi kumîxinîgîá gîyî gîyî, ayî xîi tîni nawîni nimónîro ná ayî ná bînjînjîjî imónîgîápi nânî seyîné sîni majîá rimónîjoi? Bîkwîyo dâni xwîyîá ripî "Ayaú nikumîxinîrîná ná ayî ná bînjînjîjî imónîgîárîni." nîrinîri eánîjagi nânî seararîjîni. ¹⁷ E nerî aí ámá Ámináo tîni nawîni kumîxinîáyî o tîni nawîni nimónîróná kwîyî axîpi tîgîáyî imónarîgîárîni. ¹⁸ Ámá wî tîni íwî inanîjîni wáyî nero éi úrîxîni. Pî pí íwî ámá yarîgîá wînyî náomi bîarîwámîni nero aí apîxî tîni íwî inarîgîápi xegî bi imónîni. Náomi inîmî dâni nero nânî wiwanîjîyî xwîrîá ikîxenarîgîárîni. ¹⁹ Segî ná xîxegîni imónîgîápi, ayî kwîyî Gorîxoyápi nânî —Api Gorîxo sîxî seamîmóáná seaaînjîpîrîni. Api nânî segî wará anînjîjî imónîgîápi nânî seyîné sîni majîá rimónîjoi? Gorîxo Jisaso neaiîjîpîmî dâni rîxa bînjînjî neanjî enjagi nânî rîxa xîoyá imónîjwîni. Sîni sewanîjîyînéyá mimónîjoi. Ayînáni seyîné segî nâpîmî dâni pí pí neróná Gorîxomî seáyi e umepaxî imónîjîpîni éfîrixîni.

Ámá meánîgîáyî nânî urînjî nânîrîni.

7 Seyîné payî nearo yarînjî nigîápi nânî áwanî bi os-earîmîni. Oyi, ámá apîxî bi mimeapa nerînáyî, ayî nanî yarîjoi. ² E nîsearîri aí íwî xîxegîni ámá inarîgîápi dâni íeapá seainîpaxî enjagi nânî oxî woxî woxî dixî apîxî mearî apîxî wîyî wîyî enî dixî oxî meánîri éfîrixîni. ³ Apîxî wîyî "Gî oxo íá onîxîrîni." nîsimónîrîná xîagwoxî ími xe íá xîrîrîxîni. Oxî woxî "Gî apîxîmî íá oxîrîmîni." nîsimónîrîná xîepîyi enî "Xe íá onîxîrîni." yai-wîrîxîni. ⁴ Xîagwoxî, ayî dixî nâpi nânî xîáwoxîmani. Dixî apîxî dixî nâpi nânî xîáíîrîni. Xîepîyi enî, ayî dixî nâpi nânî xîáíîyîmani. Dixî oxo, ayî jîxîyá nâpi nânî xîá-worîni. ⁵ Ayînáni wîyagwî wîyagwî "Íá oxîrînaiyi."

nîrinîrîná arîá mé minî xîxe "Oyi." rînjîsîxîni. Sîá árîní Gorîxomî xwîyîá rîrîmî wîani nânî xîxe "Oweoi." nîrinîrîná, ayî ananîrîni. E nîsearîri aí sîá " 'Oweoi.' ori-naiyi." yaiwîípi rîxa nórîmáná enáná ámi íá xîrînjîsîxîni. Ayî ripî nânîrîni. Woxî woxî "Ámá wî tîni íwî inanîpi nânî mînjî minîpa oemîni." nîsimónîri aí xîxeni api emîni nânî enî mîreánîjagi nânî Seteno ámá wî tîni íwî inîri nânî rîrîpeáwînjîni "Ámi íá xîrînjîsîxîni." seararîjîni. ⁶ "Sîá árîní Gorîxomî rîxînjî urîpîri nânî xîxe 'Oweoi.' nîrinîróná, ayî ananîrîni." seararîjîpi sekaxî e éfîrixîni mîseararîjîni. Nîseaimónîrîná xe e éfîrixîni sînjwî seararîjîni. ⁷ "Ámá nîni nionî apîxî mimeapa enjâoni yapî nimónîrîná, ayî ananîrîni." nimónarîni. E nerî aí Gorîxo ámá o omî xîxegîniyo wá nîwîanîri nîwîirîná wîyo meánîpaxî oimónîpoyîni wîri wîyo mîmeánîpaxî oimónîpoyîni wîri enî enjagi nânî seararîjîni.

⁸ Segî ámá sîni mîmeánîgîáyî tîni apîxî anîyî tîni nânî ripî osearîmîni. Ayî mîmeánîjâoni yapî sîni anînjî e nimónîróná nanî yarîjoi. ⁹ E nîsearîri aí ripî enî os-earîmîni. "Ámá wî tîni íwî inanî nânî mînjî mîneainîpa oyaneyî." nîseaimónîri aí xîxeni api yanîro nânî enî mîseaeánîpa nerónáyî xe meánîfîrixîni. "Nîmeánîpîri nânî dijî sipî nîwia nurînáyî, nanî meajagi nânî xe meánîfîrixîni." seararîjîni. ¹⁰ Rîxa meánîgîáyîné nânî njwî ikaxî ripî —Api nîonîyápi marîá, Ámináo rînjîpîni. Api osearîmîni. Apîxî meánîgîáwa wigî oxowamî nîwárimî mupanî. ¹¹ E mepa nerî nîwárimî nurînáyî, ámi oxî mîmeánî kîkîá njweáfîrixîni. "Kîkîá onjweámîni." mîwîmónîpa nerînáyî, ámi xîagwo tîni kumîxinîfîrixîni. Xîagwowa enî wigî apîxîwamî emî mîmopa éfîrixîni.

¹² Ámá xamînjî wînyîné xwîyîá ripî —Api Ámináo rînjîpîmani. Nîonîyápirîni. Api enî osearîmîni. Ámináomî dijî wikwîronjîyî woxî apîxî dijî mîwikwîronjî wî rîmeánîjâná í sîni "Ananî meánîjâomîni omeánîmîni." nîwîmónîrîná xîagwoxî ími emî mîmopa éfîrixîni. ¹³ Apîxî Ámináomî dijî wikwîronjî, oxî dijî mîwikwîronjî womî meánîjîxî enánáyî, o sîni "Gî apîxî meanjî tîni anînjî onjweámîni." nîwîmónîrîná omî nîwárimî mupa éfîrixîni. ¹⁴ Ayî ripî nânî rarîjîni. Oxî Ámináomî dijî mîwikwîronjî wo arîge nerî Gorîxoyá wo imónîpaxîrîni? Ayî xegî xîepî dijî wikwîronjî tîni nawîni nemerînjîpîmî dâni Gorîxomî dijî nîwikwîrorî ámá xîoyá wo imónîpaxîrîni. Apîxî dijî mîwikwîronjî wî enî xegî xîagwo, dijî wikwîronjî tîni nawîni nemerînjîpîmî dâni ámá Gorîxoyá wî imónîpaxîrîni. Api mepa nero pîni nîwîarînimî nurónáyî, segî nîaiwî Gorîxoyá wî mimónî oyá sînjwîyo dâni piaxînjî eánîgîáyî imónîpîrîxîni. Nionî seararîjîpi xîxeni nerînáyî, oyá imónîpîrîárîni. ¹⁵ E nîsearîri aí Gorîxomî dijî mîwikwîronjî meánîgîá "Gî apîxî Gorîxomî dijî wikwîronjî rîmî nîwárimî oumîni." nîwîmónîrîná xîepîxi xe pîni nîwîarînimî onunîri sînjwî winîrîxîni. Dijî mîwikwîronjî meánîgîá "Gî oxî Gorîxomî dijî wikwîronjî romî nîwárimî oumîni." nîwîmónîrîná xîagwoxî xe pîni

niwiárimí onunírí sɨŋwí winírixini. Niseawárimí ugíáyíné sini áxeŋwarí inígíáyí yapi mimóniŋoi. Gorixo niwayiróniro ŋweárixinírí nánipi rixa wéyo íá neaumiríene eŋagi nání rariŋjini. ¹⁶ Oxí diŋí miwikwíroní womi xiepíxi, jíxi dixí oxomi píni miwiáripa neri o t́ni niŋwearíná sɨŋwepigí niwiriŋípimi dání wieríkiemearíáráni? Miwieríkiemeapa eríáráni? Jíxi majíáráni. Apixí diŋí miwikwíroní wími xiagwoxi, joxi eni í t́ni niŋwearíná sɨŋwepigí niwiriŋípimi dání wieríkiemearíáráni? Miwieríkiemeapa eríáráni? Joxi eni majíáráni. Ayínáni segí ámá Gorixomi diŋí miwikwírogiá meánigíáyo niwárimí mupa érixinírí searariŋjini.

**“Segí imónírixinírí yaŋí seadimixiŋípi imónírixini.”
uriŋí nánirini.**

¹⁷ Seyíné woxini woxini Áminá Gorixo ayí xixegíni api api e imónírixinírí yaŋí seadimixiŋípi, o ayí nioniyá ámá oimónípoynírí wéyo íá seaumiráná imónigíápi axé apini “Xe oimónimíni.” niyaiwiro imónírixini. Gorixoyá siyikí nimóniri ami gimi ŋweagiá niyoni sekaxí axípi urimeariŋjini. ¹⁸ Segíyí wo Judayo eŋagi nání iyí símí síó wákwiníŋáná Gorixo o ámá nioniyá oimóniri wéyo íá numirínáyí, ámá o “Iyí símí síó wákwiníŋípi arige neri yo miyimíniréini?” niyaiwipa éwinigini. Segíyí wo iyí símí síó miwákwiníŋáná Gorixo nioniyá oimóniri wéyo íá numirínáyí, ámá o Judayé woníniŋí oimónimíniri iyí símí síó miwákwinípa éwinigini. ¹⁹ Ayí ripi nánirini. Iyí símí síó niwákwinírínáraní, miwákwinípa nerínáraní, Gorixoyá sɨŋwéyo dání ná ayo mimónini. Oyá sɨŋwéyo dání “Ná ayo imónini.” yaiwiriŋípi, ayí sekaxí xío riŋípi mi xídariŋípi nírini. ²⁰ Ayínáni ámá woxini woxini, seyíné Gorixo ámá nioniyá oimónípoynírí wéyo íá seaumiráná pí pí xixegíni imónigíápi xe apini nimóniro ŋweárixini. ²¹ Woxi Gorixo ámá nioniyá oimóniri wéyo íá rumiráná ámá woyá xináixíniŋí nimóniri omiŋí wiariŋjoxi nimónirínáyí, ududí bi mirinípa neri “Nioni sini axí apini nimóniríná, ayí ananírini.” yaiwírini. E neri aí xináixíniŋí nimóniri omiŋí wiariŋjoxi ámá áxeŋwarí minígíáyíniŋí imónipaxí eŋánáyí, anani xináixíniŋí nimóniri omiŋí wiariŋípi píni niwiárirí kikiá úrixini. ²² Xináixíniŋí nimóniri omiŋí wiariŋjoxi, ayí ripi nání “Ududí bi mirinípani.” rirariŋjini. Giyí Áminá Gorixo ámá nioniyá oimónípoynírí wéyo íá umiráná ámá wíyá xináiwániŋí nimóniro omiŋí wiariŋíyí eŋánáyí, ayí sini api imóniŋagí aí Gorixo rixa gwí roayíroníyírini. Giyí Ámináo ámá nioniyá oimónípoynírí wéyo íá umiráná áxeŋwarí minígíáyí eŋánáyí, ayí xío wimónariŋípi epíría nání xegí xináiwániŋí omiŋí wiariŋíyí imóniŋagí nání “Ududí mirinípani.” searariŋjini. ²³ Jisaso neaiiŋípi dání Ámináo bíniŋí niseairí gwí searoayíroní eŋagi nání ámá wíyíyá xináíwayínéniŋí

mimónipa érixini. ²⁴ Gí nixixímeániŋí imónigíáyíné, Gorixo ámá nioniyá oimónípoynírí wéyo íá seaumiráná pí pí xixegíni imónigíápi o xegí sɨŋwéyo dání apini imónírixini.

Ámá mimeánigíáyí nání uriŋí nánirini.

²⁵ Seyíné ámá sini mimeánigíáyí nání payí neari yariŋí nigíápi nání Ámináo sekaxí bi miníriniŋí aiwi nioni —Nioni Ámináo wá niniwianírí niŋípi dání xwiyíá diŋí ŋwiráripaxí imóniŋípi searariŋáonírini. Nioni gí diŋíyó dání bi osearimíni. ²⁶ Xeaniŋí neaímeámíniri yariŋípi rixa neaímeaariŋí eŋagi nání nioni diŋí re moariŋjini, “Ámá agwi pí pí imónariŋípa aníŋí axípi e imónírixini. ‘E nerínáyí, ayí naŋírini.’ nimónarini.” Nioni diŋí e moariŋjini. ²⁷ Woxi rixa apixí meanoxi eŋánáyí, “Ími arige wárimíniréini?” niyaiwiri mepani. Woxi apixí mimeanoxi eŋánáyí, “Apixí arige neri meámíniréini?” niyaiwiri mepani. ²⁸ E niseairí aí woxi apixí nimearíná ayí íwí bi miyariŋjini. Apiyáxi eni oxí nimeániríná ayí íwí bi miyariŋjini. E neri aí xeaniŋí meánigíáyí sini xwíá t́yo ŋweaŋáná wímeaníápi seaímeanigíniri searariŋjini. ²⁹ Gí nixixímeáyíné, e niseairíná ripíniniŋí searariŋjini, “Jisaso weapíníyá nání rixa aŋwi ayo eŋagi nání ámá apixí rixa meagíáyíné re nimóniro érixini. Apixí mayowa áxeŋwarí minípa nero nání ‘Gorixo wimónariŋípi oemini.’ niyaiwiro yariŋíyá yapi nimóniro érixini. ³⁰ Ámixíá yariŋíyáíné ámixíá miyariŋíyá yapi nimóniro érixini. Diŋí niŋá seainariŋíyíné diŋí niŋá miwinariŋíyí yapi nimóniro érixini. Amípi bí nero t́gíáyíné amípi mayíyí yapi nimóniro érixini. ³¹ Omiŋí neríná amípi xwíá t́yo weŋípi dání omiŋí yariŋíyáíné ámá api nání wí ududí miwinariŋíyá yapi nimóniro érixini.” Amípi agwi ríná xwíá rírini eŋíyí imóniŋípa aníŋí imóniníá menini. Xegí bi imóniníá nání aŋwi ayo eŋagi nání searariŋjini. ³² “Amípi ayá wí nání ududí mirinípa oépoi.” ninimóniri nání searariŋjini. Ámá apixí mimeagíáyí Ámináo nioni yariŋípi nání yayí owiníniri nání o yayí winípaxí imóniŋípi nání diŋí nimóa warigíáráni. ³³ E neri aí ámá apixí meagíáyí “Gí apixí yayí owiníniri nání arige emíniréini?” niyaiwiro api nání diŋí nimóa nuro ³⁴ diŋí bi biaú íá xirariŋíáráni. Apixí sini oxí mimeánigíáwa t́ni apiyáíwa t́ni íwa wí wí re yaiwiriŋírini, “Níni gí nápi t́ni diŋípi t́ni siyikwí míniniŋí Ámináo gí ámá e oimónípoynírí wimónariŋípi t́ni xixeni oimónimíni.” niyaiwiri o nání wiipaxí imóniŋípi nánini diŋí moariŋírini. E neri aí apixí rixa oxí meánigíáwa wí wí axípi e yariŋímani. “Gí oxo yayí owiníniri nání arige emíniréini?” niyaiwiri xwíá t́yo dání imóniŋípi nání diŋí nimóa wariŋírini. ³⁵ Nioni searariŋípi naŋí oniinírí misearariŋjini. Sewaniŋíyíné nixídíríná naŋí oseaiinírí searariŋjini. Nioni áxeŋwarí oseaimíniri mirariŋjini. Seyíné naŋí imóniŋípi nero

amipí pí pí imóniŋipi náni mimíwialíki miseainipa yaríná "Ámináo wimónariŋipini oyaneyi." niyaiwiro oépoyniri náni searariŋini.

³⁶ Ámá go go "Apiyá nioni náni rixiŋi nuriyigími nipiŋwini miwikáariŋini." niyaiwirínáyí, í xwé nimóniri rixa meapaxí imóniŋagi siŋwé winiri "Ími rixa omeámini." niyaiwiri miŋi niniri náni "Kikiíá bi epaxoni-mani." yaiwiniri nerínáyí, xe o xegí wimónariŋipi neri ími omeani. E neríná, ayí sipí bi miyarini. Ananirini.

³⁷ E neri aí go go "Ná bini api oemini." riniŋipi náni diŋi sixí íniri íeapá winipaxí imóniŋipi xe miŋi onininiri mimónipa eri xewaniŋo xegí diŋiyo dání "Apiyá nioni náni rixiŋi nuriyigí kikiíá oŋweani." yaiwiri nerínáyí, ayí naŋi yarini. ³⁸ Ayináni ámá apixí xegí rixiŋi wuriyigími nimearíná, ayí naŋi yarini. Ámá apixí xegí rixiŋi wuriyigími mimeapa neríná, ayí eni naŋi neri seáyi e imóniŋipi yarini.

³⁹ Apixí wíyá oxo sini mipé ŋweañána aniŋi re yai-wíwinigini, "Oyá apixini rimóniŋini?" yaiwíwinigini. E neri aí xegí oxo rixa niŋerínáyí, sini omi mimeáni "Go gomi omeánimini?" niwimóniríná, anani meáníwinigini. E neri aí ámá sipíá imóniŋi womi mimeáni Jisaso tñi ikárinigíyá womini meáníwinigini.

⁴⁰ Ámi nimeániríná, anani eŋagi aiwi nioni gí diŋi ayí rípi nimónarini, "Í ámi mimeáni sini aniŋi apixí aní niŋwearínáyí, yayí oxí tñi niŋwearíná wininíapimi seáyi e imóniŋipi wininíarini." nimónarini. "Nioni eni Gorixoyá kwíyí tñiŋoniríani?" niyaiwiri searariŋini.

Naŋwé mimóniŋi ŋwéapi náni ridiyowá ininípi náni uriní nánirini.

8 Seyíné payí nearo naŋwé ámá wigí mimóniŋi ŋwéá imóniŋipi náni ridiyowá yarigíapi náni yariŋi nigíapi náni bi osearimini. Ayí neparini. Seyíné ríwamiŋi nearo niriŋíapa Jisasomi diŋi wikwíronwaéne nineneni rixa niŋiá imóniŋwaénerini. Ayí nepa imóniŋagi aiwi rípi osearimini. Ámá "Rixa niŋiá imóniŋáoniríani?" niwimóniríná, diŋi apimi dání wárika imónariŋiŋarini. E neri aí ámá wíyo diŋi sipí niwiri arirá niwiríná apimi dání Jisasoyá siyiki imóniŋwaéne síkíki ámi bi eámixinariníwáriní. ² None go go "Amipí bi náni rixa niŋiá imóniŋáoniríani?" niyai-wirinínáyí, niŋiá Gorixo "Ámá nini e oimónipoyi." wimónariŋipi tñi sini xixeni wí mimóniŋorini. ³ E neri aí go go "Niŋiá imóniŋáoniríani?" miyaiwiní Gorixomi diŋi sixí nuyirínáyí, Gorixo "Ámá o nioniyá imóniŋi woríani?" yaiwini. ⁴ Ayináni gíwé ámá wí wigí ŋwéapi náni ridiyowá nemáná ámi makeríá imixaríná Jisasoyá imónigíyáiné bí nero narigíapi náni rípi osearimini. Nene niŋiáriní. Xwíá tío mimóniŋi ŋwéapi obaxí eŋagi ai-wi bi nepaxiŋi imóniŋipimani. Nipini nepa ŋwéá mipimóniŋipirini. Ŋwéá nepa imóniŋipi, ayí ná woni Gorixonirini. ⁵ Ámá wí re rarigíarini, "Ŋwéá rípi aŋinami

dánipirini." Wí "Xwíarimi dánipirini." rarigíarini. Ŋwéá rarigíá api bi "Nepa ŋwéá imónini." riniŋipirini. Bi "Kwíyí seáyi e imóniŋi tñiŋirini." riniŋipirini. Api api obaxí ayá wí imóniŋagi aiwi ⁶ nene náni ŋwéá imóniŋipi, ayí ná woni Gorixorini. O negí áporini. Amipí náni míki iŋiŋorini. Ámá xío náni imóniŋwaéne ayí onirini. Nene náni seáyi e imóniŋipi eni "Pirini?" maríá, ayí ná woni Áminá Jisasi Kiraisorini. Omi dání Gorixo amipí nini imixiri siŋi nene imóniŋwápi neaimixiri eŋorini.

⁷ E neri aí ámá Jisasomi diŋi wikwíroarigíyá nini niŋiá api nimóniro "Negí ŋwéá xédagwápi ná míki mayí imóniŋipiríani?" yaiwiarigíamani. Segíyí wí Jisasomi sini diŋi miwikwíro neríná wigí ŋwéapi íá nixira niwagíasáná yarigíyá eŋagíá náni mimóniŋi ŋwéapi náni gíwé ridiyowá inípi niniróná "Ayí gíwé ŋwéá imóniŋipi náni ridiyowá éŋapi ríá nariŋini?" niyaiwiro wigí diŋi píwiniŋi imónigíapimi dání "Nipiŋwini mi-yariŋini." niyaiwiro náni apimi dání piáxi niweániri udunariŋirini. ⁸ E neri aiwi aiwá minipa yariŋwápimi dánirani, nariŋwápimi dánirani, Gorixo neamíminariŋi-mani. Minipa neríná oyá siŋwéyo dání siyikwípiánéniŋi imónariŋwámani. Niniríná eni oyá siŋwéyo dání seáyi e imónariŋwámani. ⁹ E neri aí ámá Jisasomi diŋi niwik-wíro aí wigí diŋi yóŋiniŋi mimónigíyá wiyíné anani nípaxí imóniŋipi nariŋagíá niŋeaniro náni ayí eni ninimáná "Nipiŋwini mimóniŋipi ríá éwini?" niyai-wiriŋipimi dání óreámioapirixiniri diŋi tñi níŋirixini. ¹⁰ Ámá Jisasomi diŋi niwikwíro awwi sini diŋi yóŋiniŋi mimónigíyá segí ámá "Ŋwéá riniŋi rípi ná míki mayíriní." yaiwiariní wo ŋwéá imóniŋi api náni aŋi ridiyowá yarigíiwami niŋweámáná aiwá ridiyowá éŋapi nariŋagi niwiniróná "Nene eni anani nípaxeneríani?" niyaiwiniro eŋi sixí ninimáná niŋeráoi. ¹¹ Rixa niniro wigí xwioxíyo dání wíá miwókípa neri udunáná re searimíni, "Seyínéyá niŋiá imónigíapimi dání sini yóŋiniŋi mimónigíá tiyí —Ayí segí sériximeániŋi imónigíáyirini. Kiraiso upeiníyirini. Ámá ayí seyíné niŋiá nimóniro 'Pí pí ŋwéá ámá mewegíá nepa mimónini.' yaiwiarigíapimi dání rixa xwíá ikixenáo." searimíni. ¹² Ayináni nene negí niriŋimeá diŋi sini yóŋi mimónigíáyo sipí e wikáirane ayí wigí diŋi "Api ner-anená nipiŋwini miyariníwini." yaiwinariŋiŋipimi wialik-rane neriŋipimi dání Kiraisomi eni sipí wikáariŋwini. ¹³ Ayináni nioni gíwé nariŋapimi dání gí niriŋimeá imónigíyá óreámioapaxí eŋánáyí, ayí nóreámioaro udunigininiri nioni aga ná ríwéyo dání aiwi ámi gíwé bi nimíamani.

"Wáí wurimeiariníwáone niŋearápipaxípi Poroni wí searápiŋámani." uriní nánirini.

9 "O áxenwarí ininorini." riniaiwariŋoi? "Jisasoyá wáí wurimeiariní wo mimónini." riniaiwariŋoi? "O

negí Áminá Jisasomi siḡwí miwiniḡorini." riniái-wiarinḡoi? "O Ámináo nání wáí neararinḡipimi dání diḡí wikwíronwaéne menini." riyaíwinarinḡoi? ² "Poró Jisasoyá wáí wurimeaiarinḡi womani." niaiwiariḡíáyí wí enánáyí aí seyíné anḡpaxí nioni wáí wurimeaiarinḡa imóninḡápi nání "Rixa xixeni nijá imóninḡoi." nimónarinini. Poroni wáí searáná seyíné rixa Gorixo tñini nawíni ikárinḡíáyíné nimónirinḡipimi dání ámáyo áwanḡi réninḡi urarinḡoi, "O nepa Jisasoyá wáí wurimeaiarinḡi worini." urarinḡoi.

³ Ámá pairirí niariḡíápi wiaikíminiri nání ripi nura warinḡárinini, ⁴ "Jisasoyá wáí wurimeaiarinḡwáone nání re nineaiaiwiro rirarinḡoi, 'Awa yariḡíápi nání nigwí nání wayíá iniiḡi niro aiwá niro epaxí mimóninḡoi.' nineaiaiwiro rirarinḡoi? ⁵ 'Wáí wurimeaiariḡíá wía tñini Ámináomi xogwáowa tñini Pitao tñini awa apixí nimearo apixí tñini nawíni emeariḡíápa Porowa axípi wí e epaxí mimóninḡoi.' nineaiaiwiro rirarinḡoi? ⁶ Api niyaiwiro rirarinḡoi? Réminini ripi niyaiwiro rirarinḡoi? 'Wáí wurimeaiariḡíá wía wigí nigwí omiḡi pñini wiáripaxí aiwi Poró tñini Banabaso tñini awaúni aiwá nipisi nání nigwí omiḡi yariḡíápi pñini wiáripaxí mimóninḡii.' niyeaiaiwiro rirarinḡoi? ⁷ Siḡinḡi wíinariḡíá ámá wo mixí oniḡpoyiniri wirimeáí giyí rixa enḡi nimeámáná wiwaninḡi upírowárinariḡíárinini? Oweoi, wí e epaxí menini. Ámá giyí aiwá omiḡi nurimáná mimianí yariḡíárinini? Oweoi, api eni wí epaxí menini. Ámá giyí burimákaú nimeróná wiwaninḡiyí aminḡi minipa yariḡíárinini? Oweoi, api eni wí epaxí menini. ⁸ Nioni ámá diḡi moariḡíápipimini nixídiriría rarinḡini? Oweoi, ḡwí ikaxí Moseso niriḡi earḡipimi dání eni axípi e rinini. ⁹ Apimi dání re niriniri eáninini, 'Burimákaú tñini wití aiwá exwexwimí neríná bi minipa oeniri manḡi gwí mijáripiani.' niriniri eáninḡipi 'Gorixo burimákaú nánini diḡi nimori rinḡirini.' riseaimónarinini? ¹⁰ 'Ayí ámaéne nání eni diḡi nimori mirípa enḡírani?' miseaimónipa renḡoi? Oyi, ayí ámaéne nání eni rinḡirini. Moseso ámá aiwá iwáá uripíri nání xwáá yuní nikixéa warigíáyí tñini aiwá yóí éáná miariḡíáyí tñini níni nawíni wigí bi nipíríá nání diḡi nikwímoro éírixiniri e rárinḡirini. ¹¹ Wáí wurimeaiarinḡwáone xwiýá Gorixoyápi nisearíná aiwá iwáárinḡi seaurarinḡagwi aí re riseaimónarinini, 'Aiwá iwáárinḡi neaurariḡíápipimi dání bi nimiró aiwá nipírí nání ninearápirónáyírani, aikí yínipírí nání ninearápirónáyírani, ayí nanḡi miyarinḡoi.' riseaimónarinini? ¹² 'Ámá wí anani nisearápiro nipaxí enánáyí, ayí none anḡpaxírinini.' nimónarinini." rarinḡárinini.

E neri aí none nisearápipaxí imóninḡipi nisearápinḡárinini. Ámá xwiýá yayí neainipaxí uraríná "Amipí wí nearápaniro nání ría yarinḡoi?" niyaiwiro diḡi miwikwíropa epírixiniri nisearápipaxí nimónirane aí wí nisearápi dñwí ikeamóninḡwápipimi xwámámí winḡárinini. ¹³ Ámá amipí anḡi ridiyowá yariḡíiwámi inimi enḡyo meariḡíáwa aiwá nipírí nání iwámi wenḡipi meariḡíápi nání seyíné nijá mimónipa renḡoi? Ámá nanḡwí Gorixo

nání nimeámi báná ridiyowá wiariḡíáwa ridiyowá wííápi bi nimearo narigíápi nání eni seyíné nijá mimónipa renḡoi? ¹⁴ Axípi Áminá Jiaso sekaxí re rinḡirini, "Ámá xwiýá yayí seainipaxípi wáí nurimeaiariḡíáwa apimi dání aiwá nipírí nání meáírixini." ¹⁵ Ámináo sekaxí e rinḡi aí nioni seyíné tñini ninḡwearíná wí nisearápi neri agwi eni api bi nioni oniapípoyiniri payí neri niseamónaparinini. Ayí ripi nání seararinḡini. Nioni aiwá nisearápiri miní neri néra unḡápi nání mixí meakíninarinḡápi ámá wo aiwá niapiiríná nisaḡionḡwirárinḡiniri nání "Nioni xámi péimiginini." nimónarinini. ¹⁶ Aríá nípoyi. Nioni xwiýá yayí neainipaxípi wáí nisearíná Gorixo e éwiniginiri sekaxí nirowárenapinḡi enḡagi nání e yarinḡápi nání niwaninḡoni mixí meakíninipaxí wí menini. Nioni Gorixo e éwiniginiri nirowárenapinḡipi mepa nerínáyí, sáá wí nioni majáá nóripaxírinini. ¹⁷ Gí diḡi tñini "Wáí ourimemini." ninimóniri siḡwiriyí, "Gorixo yayí nimopaxípi eminiri yarinḡini." ripaxírinini. Gí diḡi tñini "Wáí ourimemini." minimóni Gorixo sekaxí nirowárenapinḡi enḡagi nání nerínáyí, arige niyaiwiri "O yayí nimopaxípi yarinḡini." rimíni? ¹⁸ Ayináni pípimi dání nioni yayí nimopaxírinini? Nioni ámáyo xwiýá yayí neainipaxípi wáí nuriríná apimi dání urápipaxí imóninḡipi murápipa nerinḡíyo dání yayí nimopaxí imóninḡipi yarinḡini.

"Ámá pí pí imóninḡápa nioni eni imónarinḡárinini." urinḡi nánirini.

¹⁹ Nioni nepa ámá womi xináninḡinḡi nimóniri omiḡi wiarinḡáoni menḡagi aí ámá ayá wí Jisasomi oxédípoyiniri nání nioni gí diḡíyo dání ámá niyíyá xináninḡinḡi nimóniri omiḡi wiarinḡáoni imóninḡini. ²⁰ Nioni gí Judayí tñini ninḡwearíná Jisasomi diḡi owikwírópoyiniri ayíninḡi nimóniri yarinḡárinini. Nwí ikaxí rinḡinḡipimi ḡwáá mixenḡwirárinḡáoni aiwi gí Judayí apimi ḡwáá xenḡwirárinḡíáyí tñini nawíni ninḡwearíná, "Nioni arige yarinḡá ayí Jisasomi diḡi wikwírópíráoi." niyaiwiri nání nioni eni apimi ḡwáá xenḡwirárinḡáoni imónarinḡárinini. ²¹ Gí Judayí tñini ninḡwearíná ayíninḡi nimóniri aiwi ámá Gorixoyá ḡwí ikaxí rinḡinḡipimi ḡwáá mixenḡwirárinḡíáyí tñini nawíni ninḡwearíná, ayí Jisasomi diḡi wikwírópírixiniri nioni eni ḡwáá mixenḡwirárinḡáoni imónarinḡárinini. Nioni ḡwí ikaxí rinḡinḡipimi mixédí neri maríái, Kiraiso rinḡipimi xidarínáoni enḡagi nání rarinḡini. ²² Nioni ámá enḡi saminḡi wegíáyí tñini nawíni ninḡwearíná ayí Jisasomi diḡi wikwírópíri nání nioni eni enḡi saminḡi niwenḡoni nimóniri uréwapiyarinḡárinini. Ámá níni wíyo eríkiemeáimiginiri ayí pí pí imóninḡápa nioni eni axípi e imónarinḡárinini. ²³ Nioni api nipini yarinḡápi, ayí ripi nání yarinḡárinini. Xwiýá yayí neainipaxí imóninḡipi uráná aríá nipírí nání yarinḡárinini. Xwiýá api ámáyo nanḡi wimixarinḡipimi nioni eni onímeaniri e yarinḡárinini.

“Gorixo yayí neaimoníwiniginiri Jisasomi pírániñí ouxí-daneyi.” urinjí nánirini.

²⁴ Ámá yamiyamúrónigí inarigíáyí níni anjini nero aí ná woni, múróo xío diñí niyaiwiri niyiri meariñipi náni seyíne nijá mimónipa reñoi? Ayináni seyíne eni Jisasomi níxídiróná yamiyamúrónigí nero xámi rémoariñipániñí éfirixini. ²⁵ Ámá re yaiwiarigíáyí, “Nízá xixegíni yaniro náni awí eánarigíe náni nuri wíniyo múróimigini.” yaiwiarigíáyí wiwaniñíyí enjé sixí ímixinaniro náni pí pí miñjé winariñipi arjá nikeamoro enjé sixí eámixinarigíárini. E yariñíyí urí imixinipaxí imóniñipi bi meaniro náni yariñagíe aí nene urí imixinipaxí mimóniñipi meaniro náni yariñwini. ²⁶ Ayináni nioni Jisasomi níxídiróná yamiyamúrónigíñinjé niniri irínií xixeni wariñárini. Wé neániríná xarixarí neri meá pírániñí sopinjé nori nirómáná xixeni eaariñáonirini. ²⁷ Niwaniñoni enjé sixí oímixinimiri náni náoni iwanjiniñí eániri pí pí nioni miñjé ninariñipi arjá oikeamómirini náni iwanjiniñí eániri yariñárini. Ayé rípi náni e yariñárini. Nioni ámá wíyo wáí re nuriméisáná, “Kiraisomi níxídiróná yamiyamúrónigíñinjé niniro xídírixini.” nuriméisáná enjáná Gorixo “Ayé tñi yamiñiyí mimóniñini.” niriniginiri e yariñárini.

“Sipí Judayeneyá neárfawéyí yagíápa mepa éwanigini.” urinjí nánirini.

10 Gí nixímeáyíne, negí neárfawéyí yagíápi náni diñjé mopíri náni bi osearimiri. Ayé níni Moseso Isipiyé anjéyo dání niwirimeámi nuríná agwí Gorixo nipemeámi úwiniginiri tiñjépi si mañwíyóninjé ínimi niñweámáná númi wagíárini. Níni eni ipí Ragé riñoyi rininjéwá nixeróná midimidáni eadikiowáriniñáná áwinimi níxéa ugíawixini. ² Níni agwépi si mañwíyóninjé niñweaxa uro ipíwámi xero neróná Moseso tñi nawíni ani níkariniro néra ugíawixini. ³ Aiwá mayí e nimeróná aiwá maná rininjé Gorixoyá kwíyíyo dání imóniñipi ayé níni niga wagíárini. ⁴ Iniigí mayí e nimeróná Gorixoyá kwíyíyo dání siminjé meanjé ayé níni nagíárini. Síná iniigí siminjé meaago —O wíniyí úfámi númi emeagorini. O, ayé Kiraiso náni rariñini. ⁵ E nerinjé aiwi ayé nápi yariñíyí náni Gorixo wikí niwóniri ámá diñjé meanje dání ami ami opépoyniri niwikára wagíárini.

⁶ Ayé amipí api náni néra nuróná pegíápi náni nene náni siñwepigí neainini. Ayé sipí imóniñipi náni miñjé inagíápa nene eni axípi miñjé minipa éwaniginiri siñwepigí neainini. ⁷ Ayé wí wigí ñwíápi níxídiróná Bikwíyo dání re niriñiri eániñipi tñi xixeni re egíawixini, “Ámá yí aiwá niro iniigí niro epíri náni niñweagíásáná rikikiríó inaniro náni wiápinimeagíawixini.” niriñiri eániñipi tñi xixeni e egíawixini. Nene ayé

yagíápa nerane mimóní ñwíá imóniñíyo wí mixídipa éwanigini. ⁸ Ayé wí íwí inigíápa —Íwí e inigíápi náni Gorixo píri umamópoyiniri uráná ámá xíomi pírániñí xídarigíáyí sía axíyimi ámá íwí inarigíáyo, níni 23,000 imónigíáyo pípi kímí emegíápi náni rariñini. Íwí ayé e inagíápa nene eni axípi e minipa éwanigini. ⁹ Ayé wí Áminá Gorixo nepa enjé eániñoríaniñiri iwamíó wíwapiyagíápa —E wíwapiyáná oyá diñjé tñi ámá ayo weaxía sidinjé óagi náni pegííná náni rariñini. E iwamíó wíwapiyagíápa nene eni miwíwapiyipa éwanigini. ¹⁰ Ayé wí Gorixomi anijúmi wirinagíápa —Anijúmi e wirináná anjéñá ámáyo xwiríá wikixeariño pikinjépi náni rariñini. Gorixomi anijúmi wirinagíápa nene eni axípi e mepa éwanigini. ¹¹ Api api e niwímeáa uñjépi wigí wíniyí éí oweayimeániñipoyiniri siñwepigíñinjé wiri nene agwí ríná sía yoparíyí rixa nimónííná ñweañweáne íkwairí neainíá náni Bikwíyo ñwirárininjépirini. ¹² Ayináni “Gorixomi pírániñí xídariniñá ayé yagíápa wí epaxonimani.” yaiwinariñjé goxi goxi, jiwaniñoxi axípi neri aníniñiginiri pírániñí menírixini. ¹³ “Enjé eániñíyíñiri ámáyo iwamíó wíwapiyariñíyí axípi mineaímeá xegí bi imóniñipi neaímeaariñi.” miyaiwipani. Gorixo —O ámá diñjé wikwíárinipaxí imóniñorini. O iwamíó ámá seaíwapiyáná seyíne xwámámí miwipaxí imóniñipi xe oseaiwapiyípoyniri wí siñwé seaníná menini. Ámá wí xe iwamíó oseaiwapiyípoyniri siñwé niseaniñíná seyíne xopírará wipírá náni eni xwámámí wipaxíyíne seaimixiniñárini.

Ridiyowá mimóní ñwíápi náni inijépi náni urinjé nánirini.

¹⁴ Gí nixímeáyíne, Gorixo negí neárfawéyo nañjé wíagi aiwi obaxí ayá wí wigí sipí nerinjéyo dání xwiríá ikixenagíe enjé náni nene diñjé niñmorane mimóní ñwíápi wí mixiripa nerane api tñjé e dání éñinjé owaneyi. ¹⁵ Diñjé tégíáyíne, nioni diñjé tégíáyo urariñápa axípi nisearimiriñiri yariñápi náni sewaniñíyíne diñjé niyaikiro “Sipíríñi? Nañjéñi?” yaiwípoyi. ¹⁶ Kapixí iniigí wainí inijépi —Api Áminá Kiraiso nene náni niñeapeiríná ragé punjépi náni diñjé neainíñá náni imóniñipiñiri. Nene niniranéná Gorixomi yayí wariñwápirini. Iniigí api niniranéná o tñi miminiñipa yariñwáraní? Aiwá o niñeapeiríná xío náno ríniñjé wininjépi —Api náni diñjé neainíñá náni níkwiririñiri nariñwápirini. Aiwá api niniranéná eni o tñi nawíni miminiñipa yariñwáraní? ¹⁷ Aiwá níkwiririñiri nariñwápi náni bini enjé náni nene ámá obaxene imóniñagwí aiwí ná bini dáníni níkwiririñiri nariñwáyo dání siyikí ná bini mimónipa reñwini? ¹⁸ Gí Isireriyé yariñíyí náni eni diñjé mópoyi. Ridiyowá éíápi nariñíyí Gorixo, e íráñ onijó tñi miñjéñarigíárini. ¹⁹ Nioni searimiriñiri yariñápi seyíne rixa diñjé rimoñoi? “Ridiyowá ámá Gorixomi míxí-

darigíáyí wigí mimóní ḡwápi náni yarigíápi, ayí nepaxiḡí imóniḡipi náni ríá neararini?" riyaiwiarḡoi? "Wigí ḡwá imóniḡipi eni, ayí nepaxiḡí imóniḡipi náni ríá neararini?" riyaiwiarḡoi? ²⁰ Oweoi, wí e seariminiri miyarḡini. Ripi oyaiwípoyiniri seararḡini, "Ámá Gorixomi mixídarigíáyí wigí ridiyowá yarigíápi Gorixo náni ridiyowá mé wigí mimóní ḡwá kwíyí sipí tḡḡipi náni ridiyowá yarigíárani?" oyaiwípoyiniri seararḡini. Seyíné wigí ridiyowá éḡápi niniróná kwíyí api tḡni nawíni miḡinipérixiniri seararḡini. ²¹ Wí re miyaiwinipa éḡixini, "Nene anani kapixí Ámináo neaiḡipi náni diḡí moaníwá nániwá nirane mimóní kwíyí nániwá nirane epaxenerini. Nene anani aiwá Ámináo náni nirane mimóní kwíyí náni ridiyowá éḡápi nirane epaxenerini." miyaiwinipa éḡixini. ²² "Ridiyowá mimóní ḡwá náni nariḡwápi dání Áminá Gorixo wikí diḡí neaiwini náni símirí wíwanḡini." riseaimónarini? "Enḡ eánḡí nene eánḡwápi xfoyápi seáyi e imóniḡagi náni pirí neamamopaxenemani." riyaiwiarḡoi?

"Gorixomi yayí umepaxí imóniḡipini éwanḡini." urinḡí nánirini.

²³ Wiyíné re rarigíápi, "Pí pí 'Oyaneyi.' nineaimóniríná nene anani epaxíri." rarigíápi nepa niri aiwi api bi nerḡipimi dání pirániḡí imixinarigíámani. Gorixomi diḡí wikwíroḡwaéne "Pí pí 'Oyaneyi.' nineaimóniríná anani epaxenerini." yaiwinariḡwápi nepa imóniḡagi aiwi api bi nerḡipimi dání síkí omixinarḡwámani. ²⁴ Segíyí wo "Nanḡ níwanḡonini nímeani náni arige eminiréni?" miyaiwipa eri "Nanḡ ámá tḡyo eni wímeani náni arige eminiréni?" yaiwiri éwinḡini. ²⁵ Pí pí ḡwí ámá wí makeríá imixarigíe dání bí yarigíápi seyíné anani bí nero niniróná ayá síwí searonḡiniri "Mimóní ḡwápi náni ridiyowá éḡápirani? Ridiyowá mepa éḡápirani?" yariḡí minipa éḡixini. ²⁶ Bikwíyo dání "Xwá ririrani, amipí xwá tḡyo enḡpirani, níni Ámináo ayá imónini." niriniri eánḡagi náni "Pí pí ḡwí enḡpi anani nḡpaxenerini." seararḡini. ²⁷ Ámá Jisasomi diḡí miwikwíroḡí wo "Aiwá bi onaneyi." searepeáraná seyíné "Anani Owaneyi." niseaimóniríná, sa nuro ayá síwí searonḡiniri pí pí aiwá seaiapípi náni "Wigí mimóní ḡwápi náni ridiyowá éḡápirani? Mepa éḡápirani?" miyaiwipa nero anani níḡixini. ²⁸ E nerí aí ámá wo áwanḡí re nisearirínáyí, "ḡwí ripi ḡwá imóniḡipi náni ridiyowá inḡipirini." nisearirínáyí, áwanḡí searío náni diḡí nimoro o seyíné nariḡagíá niseaniríná "ḡwí api Jisasomi diḡí wikwíroarigíá tḡyí minipaxí imóniḡipi pí náni ríá nariḡoi?" niyaiwiri ayá síwí uronḡiniri minipa éḡixini. ²⁹ Seyíné niniróná "Nipikwini miyarḡwini." niyaiwiro ayá síwí searonḡiniri mirarḡini. Áwanḡí searío "Ayí nipikwini miyarḡoi." niseaiwiri ayá síwí uronḡiniri rariḡini. E seararḡagi náni ámá wo niwápiḡimeari re nirinḡoi, "Nene anani nepaxí

imóniḡipi pí náni ámá wí ayá síwí uropaxí imóniḡipimi dání ámá mepaxí imóniḡwini? ³⁰ Nioni ḡwí api niriniri Gorixomi yayí niwirínáyí, ḡwí nioni yayí wíápi náni míkí píyo dání pairirí nḡpaxí imónini?" Ámá wo e niriniri aí ³¹ ripi osearimini, "Seyíné ḡwí ninirónarani, iniḡí ninirónarani, pí pí nerónarani, ámá wí siḡwí niseaniróná 'Gorixomi diḡí niwikwíro náni ríá yariḡoi?' oseaiwípoyiniri omi seáyi e umḡeoapaxí imóniḡipi éḡixini." osearimini. ³² Judayirani, Girikiyirani, ámá Gorixoyá siyikí imóniḡíyirani, ayí omi sini xḡdipaxí enánáyí, nene oyá siḡwíyo dání anani epaxí aí ayo óreámioapaxí imóniḡipi mepa éwanḡini. ³³ Nioni yariḡápa seyíné eni axípi éḡixini. Nioni pí pí neríná niwanḡonini náni ayá tḡni mimení "Ámá obaxíyo Gorixo yeáyi uyimixemeaní náni omi diḡí owikwíroḡiniri arige nerí ayo ayá tḡni umemárani?" niyaiwiri ayí yayí winipaxí imóniḡipini yariḡarini.

11 Nioni Kiraiso yagípi ikanḡí wiarḡápa seyíné eni nioni ikanḡí níḡixini.

"Apixíwa miḡíyo wí pánḡixini." urinḡí nánirini.

² Seyíné nioni náni iníná diḡí aríá mikeamó Jisasomi xḡdarḡwaéne yariḡwápi náni nioni seaiékwíkwiyinḡápi xáiwí íá nixiriro yariḡagíá náni yayí bi oseaimini. ³ Seyíné seaiékwíkwiyinḡápi xáiwí íá nixiriro aí "Ripi náni eni niḡíá oimónipoyi." nimónarini. Kiraiso ámá oxí niyoní seáyi e wimóniri oxowa xiepiwami seáyi e wimóniro Gorixo Kiraisomi seáyi e wimóniri eni. ⁴ Ayináni oxí go go Gorixomi rixinḡí nurirínarani, oyá xwiýápi wáá nurókiamorínarani, wí miḡíyo nḡpákínimáná e nerínáyí, o xegí seáyi e wimóniḡomi —O ayí Kiraisorini. Omi ayá wimoarini. ⁵ E nerí aí apixí gí gí miḡíyo wí midḡínipa nemáná Gorixomi rixinḡí nurirínarani, oyá xwiýápi wáá nurókiamorínarani, í xegí seáyi e wimóniḡomi —O ayí xegí xigworini. Omi í ayá wimoarini. Apixí e yarigíwa re imóniḡíwa tḡni xixeni imóniḡoi. Íwami ḡwí niyiríná ayá xwé owinirini dḡá níni róáná miḡí wáá nero náni ayá winariḡíwa tḡni xixeni imóniḡagíá náni rariḡini. ⁶ Apixí ḡiyí "Miḡíyo wí mḡpákínipa oemini." niwimónirínáyí, wigí dḡá níni eni rónḡixini. E niseariri aí apixí dḡá níni róánáyí miḡí wáá nimóniri náni ayá niwinirínarani, úrapí róánáyí wiwíá íá niweri náni ayá niwinirínarani, miḡíyo wí pákínḡixini. ⁷ Ayí ripi náni rariḡini. Gorixo ámá oxí iwamíó nimixiri nitiríná seáyi e xewaniḡonḡí imóniḡípa wimixinḡí enagi náni oxíyí Gorixo xío imóniḡipi siwáninḡí niwiniri náni omi rixinḡí nurirínarani, oyá xwiýápi wáá nurókiamorínarani, amipí wí miḡíyo mḡpánipa éḡixini. E nerí aí apixíyí wigí íwiagwíyí imóniḡápi siwáninḡí niwiniri náni ayí Gorixomi rixinḡí nurirínarani, oyá xwiýápi wáá nurókiamorínarani, amipí wí miḡíyo pánḡixini. ⁸ Ayí ripi nánirini. Enḡná Gorixo ámá oxí nimixiríná apixími dání bi niyori

imixinjémani. Apixé nimixiríná oxomi dání bi niyori imixinjémani. ⁹ Apixími oxo arirá wíwiniginiri imixinjémani. Oweoi, apixí oxomi arirá wíwiniginiri imixinjémani.

¹⁰ Ayináni "Oxíyí apixíyo seáyi e ría wimóniñoi?" yai-wipíri nání imóninjépi wí apixíwa miñýyo pánírixini. Íwa pí pí yariǵǵápi añínajé siñwé winaxédarigǵá enagi nání rariñini. ¹¹ E searariñagi aiwi oxé Ámináo tñni nawíni nikáriniríná "Nioni apixé mayoni neri aí sopinjé noniri yariñáonirini." ripaxé menini. Apixé eni Ámináo tñni nawíni nikáriniríná "Oxé mayíni neri aí sopinjé noniri yariñáinirini." ripaxé menini. ¹² Neparini. Gorixo apixé iwamíó nimixiríná ayé oxíyo dání niyori imixinjémani. E neri aí ripi eni neparini. Oxé nñni apixíwa xirariǵǵárinini. E neri aí apixéraní, oxéraní, píraní, amipí nipiñi mǵkí ikiño, ayé Gorixorini.

¹³ Sewaninjéyíné xwiýá nioni searariñá ripi nání diñjé niyaikiro "Sipírñani? Nanjírñani?" yaiwípoyi. Apixíwa amipí bi miñýyo mipákínipa nemáná Gorixomi rixinjé nurirínáyí, "Anani yariñoi." riseaimónarini? "Anani mi-yariñoi." riseaimónarini? ¹⁴ Ámaéne negé imóninjéwápimi dání siwá réniñjé neainariñjé. Ámá oxé dǵá sepiá xirá enáná ayé ayá winipaxé imónini. ¹⁵ E neri aí apixé dǵá sepiá enáná ayé diñjé níǵá winipaxé eni. Negé imóninjéwápimi dání siwá éniñjé neainariñjé. Pí nání marǵái, Gorixo apixíwa rité inírixiniri dǵá sepiá winjé enagi nání sepiá enánáyí "Diñjé níǵá winipaxé eni." searariñini. ¹⁶ Ámá wí "Xwiýá Poro rariñjé ripi nání xixewiámé ouraneyi." niwimóniríná ripi urimíñni, "None ámi xegé bi yariñwámani. Siyiké Jisasoyá imónigǵá ami ami ñweagǵáyé eni xegé bi xédarigǵámani. Ayé nioni rǵápiñi yariǵǵárinini." urimíñni.

"Aiwá Ámináo nání diñjé oneaininiri imixariñwápi úrapí minimepani." urinjé nánirini.

¹⁷ Seyíné Gorixomi yaiyí wianiro nání awí neániróná nanjé mimóní sipipini nimóniri yariǵǵá enagi nání ámi sekaxé ripi niriríná segé yariǵǵápi nání weyí nimeariri searimiméini. ¹⁸ Xámi ripi searimíñni. Nioni ámá wí re rariñagǵá arǵá winjé, "Jisasoyá siyiké imónigǵá Koriniyo ñweagǵáyé Gorixomi yaiyí umeaniro nání awí neániróná nawíni mimóní yanjé epayónarigǵárinini." rariñagǵá arǵá niwiri "Bi nipa e ría yariñoi?" yai-wiariñárinini. ¹⁹ Ayé neparini. "Seyíné diñjé ná bini nimoro axépiní mimónigǵáyínérini." nimónarini. Seyíné re yai-winipíri nání "Negíyí wiene Jisasomi xixeni níxédirane mimíwiároariñwaéne, ayé anerñani?" yaiwinipíri nání xixegíni yanjé nepayóniro yariñoi. ²⁰ Ayináni seyíné awí neániróná "Aiwá Ámináo nání 'Diñjé oseaininiri nǵirixini.' nearinjépi nariñwini." niyaiwiro aiwi nipa minariñoi. ²¹ Ayé ripi nánirini. Awí neániro aiwá niniróná niyínéni sini mé aiwá xixegíni rǵá yeaáǵápi añjéni niyoaro xixegíni niñiro nání wiyíné agwíni ñweañáná wiyíné iniigǵá wainé xwapé ninimáná papiké yariǵǵárinini. ²² Pí nání e

yariǵǵárinini? Aiwá niro iniigǵá niro epírǵá nání segé añjé menirani? Jisasoyá siyiké seyíné imónigǵápiñi peayé owiananeyiniri e yariǵǵáranini? Séríxímeá aiwá nání dǵwé ikeamónarigǵáyo ayá owimoaneyiniri e yariǵǵáranini? "Poro weyí neamearipaxé imóninjépi yariñwini." riseaimónarini? Oweoi, api néra wariñagǵá nání wí weyí seamearimǵámani.

Aiwá Ámináo xío nání diñjé winíwiniginiri imixinjépi nání urinjé nánirini.

²³ Xwiýá nioni enjíná searéwapiñjépi gǵé diñjéyo dání misearéwapiñjé. Ámináo nirewapiñjéyo dání searéwapiñjépi, ayé ripirini. Sǵá Áminá Jisaso nání Judaso pasá uméyimi Ámináo aiwá bi nimeari ²⁴ aiwá api nání Gorixomi yaiyí niwimáná níkwiriri re rariñiginí, "Ripi gǵé warárinini. Seyíné nání ridiyowániñjé inimípirini. Soyíné nioni seaimípi nání diñjé seaininǵá nání nioni éapa axépi e yayírixini." urinjiginini. ²⁵ Awa rixa aiwá ninimáná kapixé iniigǵá wainé íninjé wá nimeari xegé yariñjépa axépi nemáná re rariñiginini, "Gorixo xwiýá siñjé 'E niseaimíárinini.' raúroaáriñjépi 'Nepa xixeni niseaimíárinini?' oyaiwípoyiniri nioni niñeríná gǵé ragé púyí iniiigǵá wainé sixé riwániñjé imónini. Íníná soyíné iniigǵá riwá niniríná nioni nání diñjé seaininǵá nání nǵirixini." urinjiginini. ²⁶ Seyíné o rariñjépi nero aiwá api niro iniigǵá awá niro neriñjépi dání o ámi weapinǵé nání wáí réniñjé nira wariǵǵárinini, "Ámináo nene nání rixa neapeinjérinini." Éniñjé nira wariǵǵárinini.

"Ámináooyá aiwápi giyíné úrapí niniríná xwiýá meárinipaxé yariñoi." urinjé nánirini.

²⁷ Ámá giyí xámi píraninjé diñjé miyaikiró Ámináo ayá winipaxé imóninjépi ero aiwáraní, iniigǵáraní, xío nání diñjé winini nánípi úrapí niro nerónáyé, warápi tñni ragépi tñni xóróriniñjé nero nání xwiýá meárinipaxé imóniñoi. ²⁸ Ayináni ámá woxi woxi, "Nanjé imóninjépi ría yariñini? Sipí imóninjépi ría yariñini?" niyaiwiri yariñjé niga núisáná aiwá api tñni iniigǵá awá tñni xe nǵirixini. ²⁹ Ayé ripi nánirini. Ámá aiwá api tñni iniigǵá awá tñni niniríná "Ámináo xegé warápi dání neaininjé enagi nání ría nariñini?" miyaiwipa nerínáyé, ayé xwiýá meárinipaxé nání nariñagǵá nání rariñini. ³⁰ Sa mǵkí apimi dání segé obaxé wí simixé nero niyípe nimóniri ero wí rixa piyé ero egǵárinini. ³¹ Nene xámi negé yariñwápi nání yariñjé niga nurane "Nanjé ría yariñini? Sipí ría yariñini?" niyaiwirane diñjé píraninjé nimixinimáná aiwá api ninirane siñwiriýí, Kiraiso xwiýá bi nimeariri siyiké neareáminiri enjémani. ³² E neri aí agwí ríná Ámináo xwiýá nimeariríná rǵwéná nene ámá xíomi mixédarigǵáyo tñni nawíni xwiýá umeárimiginiri rixa xwiýá nimeariri siyiké nearearini. ³³ Ayináni gǵé nírixímeáyíné, aiwá nioni searariñjépi niñiro nerimeániríná axíná nawíni píraninjé onaneyiniri rǵwéyo

rémoarigíáyí nání weníjé neri ηwearíini. ³⁴ Seyíné aiwá api níniróná úrapí nero xwiyíá meárinipírixiniri segíyí wí agwé enjé miweániánáyí sini mibipa neróná wigí ajiwámi dání aiwá nírrixini. Aiwá api nání xwiyíá bi sini niweagagi aí ámi niseaimearíná searimíárini.

“Kwíyípmi dání epaxé imónigíápi bi bi imónini.” uríjé nánirini.

12 Gí nírrixímeáyíné, seyíné payí nearo Gorixo xegí kwíyípi sixí seamímonjépmi dání e e epaxé imónírixiniri seaimixinjé seyíné yarijé nigíápi nání “Seyíné xe majíá nero oépoi.” minimónariní. ² Seyíné sini Gorixomi mixídipa neróná seaigíápi nání nijjá imóniñoi. Ámáya mimóni ηwíá imóniñyo —Ayé xwiyíá bi ripaxé mimóniñyírini. Ayo oxídípoyiniri yapí pí pí seaiepisíáná seyíné nepaxiniri xídagíápi nání nijjá imóniñoi. ³ Ayináni “Seyíné nijjá re oimónípoyi.” nimónariní. Ámá wí Gorixoyá kwíyípmi dání nírrixíná wí re ripaxé menini, “Jisaso xewaniño roapikíninorini.” ripaxé menini. Ámá wí Gorixoyá kwíyípmi dání miripa nerínáyí, “Jisaso negé Ámináorini.” eni wí ripaxé menini.

⁴ Kwíyípmi dání e e epaxé imónírixiniri sixí umímoarinjépi xixegíni imóniñgagi aiwi kwíyí axépi ná bini imóniñepimi dáníni yarijéárini. ⁵ E neríñyo dání ámáyo seáyí e e wírrixiniri Ámináo wimixarijépi xixegíni enjagi aiwi Ámináo, ayé ná woni axorini. ⁶ Anani nepaxé imónigíápi xixegíni imóniñgagi aiwi Gorixo, ayé ná woni e e epaxé imónírixiniri enjé sixí weámixarijépi. ⁷ E neríjé aiwi o ámá xíoyá imónigíá níni xixe arirá inírixiniri womini womini xegí kwíyíyo dání epaxé imóniñepi bi bi yanjé wiarinjépi. ⁸ Bi bi yanjé niwiríná ámá wo kwíyípmi dání xe dijé émi saímí nimori ámáyo pírániñjé uripaxé oimóniri wiri wo kwíyí axépmi dání xe nijjá seáyí e nimóniri pírániñjé uréwapiyipaxé oimóniri wiri ⁹ ámi wo kwíyí axépmi dání xe dijé ayá wí onikwíroniri wiri ámi wo kwíyí axépmi dání xe enjé sixí neániri ámá simixé yarijéáyo pírániñjé owimixiniri wiri ¹⁰ ámi womi emimé epaxé oimóniri wiri ámi womi xíoyá xwiyíá wíá urókiamopaxé oimóniri wiri ámi womi ámá wí kwíyí bimi dání rariñgá aríá niwiríná adadé niwiri “Ayé kwíyí apimi dání ría rariñoi?” yaiwipaxé oimóniri wiri ámi wo ámá gwé wíri wíri xwiyíá míkí api apimi dání anani ripaxé oimóniri wiri ámi womi xwiyíá míkí api apimi dání aríá niwiri yanjé umeaipaxé oimóniri wiri yarijépi. ¹¹ Gorixo ámá wíyí wíyo yanjé xixegíni e e niwia nuri aiwi kwíyí axé ná bimi dáníni e e epaxé imónírixiniri niwimixiríná womi pípi owimíniríná api wiarinjépi. Ámi womi pípi owimíniríná api wiarinjépi.

“Obaxene imóniñgagi aiwi wará ná biníniñjé imóniñwini.” uríjé nánirini.

¹² Ámáya wará ná bini enjagi aiwi nápmi dání wé sikwé amípí xixegíni bi bi imónini. Warápmi dání amípí

xixegíni bi bi imóniñyí níni obaxé imóniñgagi aiwi nápi ná binirini. Ámá Kiraisoyá siyiképi imónigíáyí ámá warápi tñi ríramiñyí imónipaxérini. ¹³ Ayé ripi nánirini. Nene —Wiene Judayenerani, wiene Gírikiyenerani, wiene xináíwanéniñjé nimónirane omíñjé wiarinjéwaenerani, wiene áxenwaré mineainé negé dijé tñi emearinjéwaenerani, —Nineneni eni kwíyí axépmi dáníni siyiké ná bini imónani nání wayé neameairo kwíyí axépmi neaániri enjé enjagi nání rariñini. ¹⁴ Nene nijjá re imóniñwini. Ámá warápi, ayé ná bini mimóni síkwírani, wérani, miñjéni, xixegíni bi bi imónini.

¹⁵ Síkwú xwiyíá ripaxé nimóniri re ránáyí, “Niúni wéuni mimóniñgagi nání nápiyá binimani.” ránáyí, “Nápmi dání bi imóniñepimani.’ yaiwipaxérini.” riseaimónariní? Oweoi. ¹⁶ Aríána eni re ránáyí, “Niinani siñwíyini meñgagi nání nápiyá binimani.” ránáyí, “Nápmi dání bi imóniñepimani.’ yaiwipaxérini.” riseaimónariní? Oweoi.

¹⁷ Nápi níni siñwíni enjánáyí, arige neri aríá epaxérini? Nápi nipini aríáni enjánáyí, arige neri dijé weáni-paxérini? ¹⁸ Nápi, ayé axépi ná bini mimónini. Siñwírani, aríáraní, api api e nimóga úwiniginiri Gorixo xío wimóniñépa dijé neyírori nimixiri tiñjépi. ¹⁹ Warápmi dání amípí síkwírani, wérani, xixegíni imóniñépa mimóni axé ná bini nimónirínáyí, warápi arige imónipaxérini? Oweoi, e nerínáyí, wará xegí imóniñépa bi imónipaxé menini. ²⁰ Negé wará imóniñépi, ayé ripirini. Warápmi dání amípí xixegíni wérani, síkwírani, imóniñépi ayé obaxé aiwi warápi, ayé ná binirini.

²¹ Siñwíyí xwiyíá ripaxé nimónimáná wéuni wí re uripaxé menini, “Ná sanjé minirápariñúxi, pí nání júxi tñi nawíni imónimíni? Niíyini anani nigépi ηweapaxíyínirini.” uripaxé menini. Miñyí eni síkwúmi wí re uripaxé menini, “Ná sanjé minirápariñúxi, pí nání júxi tñi nawíni ηweámíni? Niíyini anani nigépi ηweapaxíyínirini.” uripaxé menini. ²² Oweoi, pí pí nápmi dání imóniñjé “Enjé meániñepiríani?” yaiwiarinjéwápi meñjánáyí, omíñjé amípí nene nápmi dání yariñwápi nipikwini epaxé menini. ²³ Nápmi dání imóniñjé “Nanjé onimíápi imóniñepirini.” yaiwiarinjéwáyí nene anani pírániñjé okiyé meariñwárini. Nápmi dání imóniñjé siñjéni mímepaxé imóniñyí pírániñjé rité yariñwárini. ²⁴ E neri aí pí pí nápmi dání imóniñjé “Awíaxé imóniñepiríani?” yaiwiarinjéwápi, ayé rité mepaxé imóniñgagi nání wí e yariñwámani. Gorixo ámá warápi nimixiri pí pí nápmi dání enjépi niñwiráriríná “Nanjé onimíápi imónini.” yaiwiarinjéwápi seáyí e imóniñwíniginiri ηwirárinjépi. ²⁵ Nápmi dání imóniñyí midimídání mímearónipa ero xixe pírániñjé meniro epírta nání e ηwirárinjépi. ²⁶ Nápmi dání imóniñjé bi ríniñjé wináná nápmi dání imóniñjé nipini ríniñjé winárinjépi. Bi imóniñepimi yayé uméáná nipini dijé nízá niwiga warijépi.

²⁷ Kiraisoyá siyiképi imónigíáyíné oyá warápiñjé imóniro wiyíneni wiyíneni oyá nápmi dání sík-

wéniñírani, wéniñírani, xixegíni imóniño enoi. ²⁸ Gorixo áamá xíoyá siyikípi imónigíáyí xixegíni bi bi nimóga úríxini rípeañírini. Wí wáí wurimeiarigíáyí imóniño wí xewanijoyá xwiýápi wá urókiamoarigíáyí imóniño wí uréwapiyarigíáyí imóniño epíría nání rípeañírini. Xiráni xiráni imóniñi api api nirípeámáná ámi wí emimí epíría nání imóniño wí simixí yarigíáyo naní wimixipíría nání imóniño wí dǵwí ikeamónarigíáyo arírá wipíría nání imóniño wí pí pí omíñi yarigíáyo mepíría nání imóniño wí áamá gwí wirí wirí xwiýá mǵkí api apimi dání ripíría nání imóniño epíría nání rípeañírini. ²⁹ Níni wáí wurimeiarigíáyí rimóniño? Níni wáí rókiamoarigíáyí rimóniño? Níni uréwapiyarigíáyí rimóniño? Níni emimí yarigíáyí rimóniño? ³⁰ Níni simixíyo naní imixipíría nání rimóniño? Níni gwí wirí wirí xwiýá mǵkí api apimi dání ripíría nání rimóniño? Níni xwiýá mǵkí api apimi dání rarigíápi yaní umeaipíría nání rimóniño? Oweoi. ³¹ E niseariri aí seyíné woxini woxini, "Gorixo áamá e e epaxí imónírixiniri kwíyípi dání sixí umímoariní api api enagi aí sa seáyi e imóniñipi oimónimíni." niyawiwi símí xeadípenírixini.

**"Ámáyo nepa diñi sipí niwiríná rípi rípi yarigíáriní."
uríñi nánirini.**

"Arige neri Gorixo wimónariñipi tñi xixeni yaniréwini?" niseaimóniríná epíríápi nání áwaní bi osearimíni.

13 Nioni gwí wirí wirí xwiýá mǵkí ámarani, anjñajérani, rarigíápi dání anani ripaxé nimóniri aí ámáyo diñi sipí miwipa nerínáyí, surímá nirárirí beré ikaxé niriríná yaiwiniñi yáranirípaniñi imónimíni. Soní udíá xámi miñwiráripa nemáná eááná rariñpániñi eni imónimíni. ² Nioni xwiýá Gorixoyápi wá rókiamopaxé imóniri amípí níni o éimiginiri enwípeáriní ínimi imóniñipi nání nijjá imóniri amípí níni áamá "Ayí api ría imónini?" niyawiwi nijjá imónigíápi nání nijjá imóniri neri aí ámáyo diñi sipí miwipa nerínáyí, surímá imónimíni. Nioni Gorixomi diñi ení neániri niwikwíroriñipi dání "Dǵwí ripixi ná jé ui." uripaxé nimóniri aiwi ámáyo diñi sipí miwipa nerínáyí, surímá imónimíni. ³ Nioni gí iyíá íá amípí yaní nimeri uyípeayíyo niwiri aí ámáyo diñi sipí miwipa nerínáyí, wí naní nimixipaxé menini. Negí womi pikianiro yaríná naíwomi wáripíri nání re nuriri aí, "Nioni íá niñixiri ría niwioárípoyi." nuriri aí ámáyo diñi sipí miwipa nerínáyí, nioni éápi wí naní nimixipaxé mimónini.

⁴ Ámá wíniyo diñi sipí niwiríná pípi maríá, rípi yarigíáriní. Sipí wíniyí wíápi apaxé mé píri umamoarigíámani. Ayá nurimixiri naní imóniñipini wiarigíáriní. Wíniyo sipí diñi wí waiwiarigíámani. Wíniyo diñi sipí wiarigíáyí wíwanijíyí mixí meakíniniro wárixá imóniño ⁵ uyínií wikáiro yarigíámani. Amípí nenení

arige neri neaímeanirífeniñoiri mepa ero apaxé mé símí ríniñi miwinipa ero íwí wíniyí wikáríápi nání símí xwanjwí níkwónimi memepa ero yarigíáriní. ⁶ Nipikwini mimóniñi yarigíápi nání diñi níá miwiní wé róniñi imóniñi yarigíápi nání diñi níá winariñirini. ⁷ Ámá wíniyo diñi sipí wiarigíáyí pí pí wímeááná "Xe oneaímeaní." yaiwiro diñi wikwíroarigíápi wí píni miwíáripa ero amípí níni Gorixo niwíiríná nání diñi níkwímoro ηwearo pí pí sipí imóniñi wímeááná xwámámé wiro yarigíáriní.

⁸ Ámáyo diñi sipí wiaríñwápi ná ríwíyo aí wí anipá imóniníá menagi nání aníñi íá xiripaxírini. E neri aiwi Gorixoyá kwíyípi dání wá rókiamopaxé imóniñwápirani, xwiýá mǵkí api apimi dání ripaxé imóniñwápirani, pí pí nijjá imóniñwápirani, api nipini anipá imóniníáriní. ⁹ Nioni searariñápi nání áwaní bi osearimíni. Agwi ríná nene Gorixoyá kwíyípi dání nijjá imóniñwápi sa bini bini imóniñwini. Oyá xwiýá wá rókiamoaríñwápi nipini maríá, bini bini rókiamoaríñwáriní. ¹⁰ E neriñi aiwi Kiraiso niweapíri amípí Gorixo éimiginiri yariñipi ríxa yóí imónáná agwi ríná nene bini bini imóniñwápi anipá imóniníáriní. ¹¹ Nioni searariñápi niaíwí tñi ríramiñiyí oemini. Eníá nioni sini niaíwí nimóniríná niaíwí rarigíápa xwiýá axípi riri niaíwí yaiwiarigíápa axípi yaiwiri niaíwí diñi moarigíápa axípi mori néisáná aí ríxa ámináoni nimónimáná naíwí yarigíápi sini íá mixirí píni wíariñáriní. ¹² Agwi nene Gorixo éimiginiri yariñipi nání nijjá bini bini imóniñwápi xixéá sá yikínijíyo dání nene siñwé nipikwini mainenariñwápi tñi ríramiñiyí oemini. Agwi ríná xixéáyo símimañíni roñagi niwíñirane aiwi ríwéná nepa o tñi xixeni símimañíyo siñwé ainenaníwáriní. Agwi ríná nene bini bini nijjá imóniri aí ríwéná xío nene nání xixeni nijjá imóniñipa nene eni xío nání nijjá imónaníwáriní. ¹³ E neriñi aiwi agwi ríná Gorixomi diñi wikwírorane o neaiñápi nání diñi ikwímorane wíniyo diñi sipí wirane yariñwá biaú bi api aníñi imóniníápirini. Biaú bi api bi seáyi e imóniñipi, ayí ámáyo diñi sipí wiaríñwápirini.

**Kwíyípi dání epaxé imóniñipi nání ámi bi uríñi
nánirini.**

14 Seyíné "Ámáyo diñi sipí owianeyi." niyawiwi aníñi miní xidírixini. E nero aí Gorixo api api e imónírixiniri kwíyípi dání seaimixariñipi "Api api oimónaneyi." niyawiwi símí nixeadípeniño aiwi ná bini ayí oyá xwiýá ámáyo wá urókiamopaxé imóniñipi nání anjipaxé símí xeadípenírixini. ² Ayí rípi nání searariñini. Ámá gíyí gíyí gwí wirí wirí xwiýá mǵkí wíniyí majjá imónigíápi dání nirirínáyí, ayí ámáyo murariño. Wíniyí xwiýá mǵkí api nání majjá imóniñagía nání Gorixomíni nuriri kwíyípi dání yumí imóniñipi rariño. ³ E neri aí gíyí gíyí xwiýá Gorixoyápi wá níróki-

amorónáyí, ayí ríápmi dání á máyo síkíkí womixiro enj rirémixí wiro diñj wía wókímixiro epaxípi urarigjárini. ⁴ Ámá xwiyá míkí xegí wíyo dání rariñj go go, ayí xewaniño síkíkí omixinarini. Ámá Gorixoyá xwiyápi wía rókiamoariñj go go, ayí Gorixo wimónariñjpi uríipimi dání Jisasoyá siyikípi imónigíáyo síkíkí womixariñjini. ⁵ Nioni “Seyíné niyínéni xwiyá míkí bi bimi dání orípoyi.” ninimóniri aiwi aga añipaxí ayá wí nimónariñjpi, ayí ripirini. “Gorixoyá xwiyápi wía oróki-amópoyi.” nimónarini. Ayí ripi nánirini. Wía róki-amoariñj go go Jisasoyá siyikípi imónigíáyo nuriríná xío uríipimi dání síkíkí niwomixiri náni xwiyá míkí xegí wíyo dání rariñj go gomi seáyi e wimóniñagi náni rariñjini. Xwiyá míkí xegí wíyo dání rariñj go go ráná ámá wo niwíápinimeari Jisasoyá siyikípi imónigíá wíniyo o ríipimi dání síkíkí owomixiniri yanj numeairíná eni ananirini. ⁶ Gí niriñimeáyíne, ripi náni píraníñj diñj mópoyi. Nioni seyíné tíñj e náni nibiri xwiyá míkí wíyo dání niseairínáyí, “Api wí nanj neaimixipaxí imónini.” riseaimónarini? Oweoi. Nioni xwiyá Gorixo wía ninókímixiri niriñjpi misearipa nerínáraní, nijjá o náni nioni imóniñá bi misearipa nerínáraní, xwiyá oyápi bi wía misearókiamopa nerínáraní, bi misearéwapiyipa nerínáraní, sa xwiyá míkí wíyo dání niseara nurínáyí, arige neri nanj wí seaimíáriní? Oweoi, wí e epaxímani.

⁷ Diñj mayí imóniñjpi, pékákíraní, gitáraní, ayí axípi imónini. Yaiwíniñj niyáriní nipikwini irí mirépepa nerínáyí, ámá arige “Ayí api ría rariní?” yaiwipaxíriní? Ámá kwíyípmi dání xwiyá míkí wíyo dání eni niriñáyí, ámá aría miwiarigíáyí arige neri “Ayí api ría rariní?” yaiwipaxí imónini? ⁸ Ámá mixí náni awí roño xowienomi dání ríaiwá oriniri píramí nipikwini mepa nerínáyí, ámá giyí “Mixí náni ríaiwá iyí riráo?” niyaiwiro éwaikí tíni níkíniñj tíni aríkipaxíriní? Oweoi, píramí nipikwini mepa nerínáyí, wí e epaxí menini.

⁹ Seyíné eni ámá wíyo kwíyípmi dání xwiyá míkí xegí wíyo dání nurirínáyí, ámá aría seairigíáyí arige nero “Api náni ría neariñoi?” niyaiwiro nijjá imónipaxíriní? Oweoi, seyíné urarigíápi mimianjwí upaxí imónini.

¹⁰ Ayí neparini. Xwía rirími xwiyá míkí xixegíni tíñj rariñjpi obaxí imónini. Xwiyá bi míkí mayí imóniñjmani. Níni míkí tíñj imónini. ¹¹ E neri aí ámá wo xwiyá míkí nioni majjá imóniñjpmi dání rariñjagi aría niwiríná “Émáyi woríani?” yaiwimíni. Xío eni nioni aría miwiarigíagi ninaniríná “Émáyi woríani?” niawiníñoi. ¹² Seyíné Gorixo api api imónírixiniri kwíyípmi dání sixí seamímoariñjpi “Oimónaneyi.” niyaiwiro símí nixeadápiñiro yarigíáyíne imóniñjagi náni pí pí neróná ripi érixini. Kwíyípmi dání epaxí imóniñjwápmi dání Jisasoyá siyikí imóniñjwaéne enj síkíkí omixinipaxí imóniñjpi oyaneyiniro ayá wí néra úirixini.

¹³ Ayináni segíyí wo kwíyípmi dání xwiyá míkí seyíné majjá imónigíápmi dání niseairínáyí, aría

miwiarigíáyíne yanj seameaiminiri náni Gorixomi rixiñj uríwinigini. ¹⁴ Ayí ripi náni searariñjini. Nioni gí ámá aría niarigíe dání xwiyá míkí xegí bimi dání Gorixomi rixiñj nuriríná gí diñj aí tíni murí sa manjápami dání nurirínáyí, “Api ourimini.” niyaiwiri murípa éa enjagi náni nioni ríápi bi nanj miniiarini. ¹⁵ Ayináni nioni pí eminiréini? Nioni Gorixomi rixiñj nurirínáraní, sonj niriñj omi yayí numerínáraní, xwiyá míkí bi bimi dání manjápá tíni niriñj aí “Ayí api ría urariñjini?” niyaiwiri gí diñj tíni eni nawíni uríwinigini. ¹⁶ Seyíné e mepa nero Gorixomi yayí niwiríná diñj tíni nawíni murí xwiyá míkí bi bimi, seyíné majjápimi dáníni nurirínáyí, ámá sipá imónigíá seyíné tíni nawíni awí éanarigíáyí arige nero “Ayí ríápi xixeni e imóníwinigini.” ripaxíriní? Oweoi, xwiyá míkí seyíné rariñjapi aría miwipaxí nimóniro náni wí e ripaxí menini. ¹⁷ Seyíné e nerínáyí, Gorixomi píraníñj yayí niwiro aiwi wíniyo síkíkí niwomixí ududí iní wikáariñjagi náni searariñjini. ¹⁸ Seyíné kwíyípmi dání xwiyá míkí wíyo dání ayá wí niriñj aí nioni eni kwíyípmi dání xwiyá míkí bi bimi dání seáyi e niseamúrori náni Gorixomi yayí wiaríñjini. ¹⁹ E nimóniri aí Jisasoyá siyikí imónigíá bi tíni nerimeáiniri wigí aría egíe dání xwiyá míkí bi bimi dání nuriríná “Íá miropaxí imóniñjpi ourimini.” minimónarini. Oweoi, “Poroi ipi ríneaiwapiyarini?” oyaiwípyiniri sa “Xwiyá míkí nioni nijjá imóniñjapimi dání niriñj ‘Ayí api ría urariñjini?’ yaiwimípi aríni ourimini.” nimónarini. “E neríná seáyi e imóniñjpi yariñjini.” nimónarini.

²⁰ Gí niriñimeáyíne, seyíné niaiwí onimíá diñj mi-maxirípa époyi. E niseairiri aí niaiwí própia íwí oyaneyiniro sini diñj mimoarigíápa seyíné eni axípi imónipoyi. E nero diñj nimoríná áminá yapi móírixini.

²¹ Isireriyí aría miwiarigíagi náni Gorixo ámá wí e dánjyí mixí nimeámi nibiro xwiríá wikixérixiniri riñjpi náni njwí ikaxí éaniñjyo re niriñj eánini, “ ‘Gorixoní ámá míkí wí e dánjyíyá xwiyá míkí bi tíni ámá tíyo uriri wí e dánjyíyá manjápimi dání uriri emía enjagi aiwi nioni wí aría nipiríámani.’ Ámináoni e rariñjini.” niriñj eánini. ²² Ayináni nene re yaiwíwini, “Gorixoyá kwíyípmi dání xwiyá míkí nene majjá nimóniri aí rariñjwápi, ayí ámá omi rixa diñj wikwíroarigíá wíniyí aría nineairóná ó níkáriniro ‘Ayí enj éaniñj Gorixoyápmi dání ría yariñoi?’ oyaiwípyiniri mimónini. Sa omi diñj miwikwíroarigíáyí ó níkáriniro ‘Ayí enj éaniñj Gorixoyápmi dání ría yariñoi?’ oyaiwípyiniri imónini.” yaiwíwini. E neri aí oyá xwiyápi, nene wía uróki-amoariñjwápi, ayí ámá xíomi diñj miwikwíroarigíáyí aría nineairóná “Enj éaniñj Gorixoyápmi dání ría rariñoi?” oyaiwípyiniri mimónini. Sa xíomi diñj wikwíroarigíáyí e oyaiwípyiniri imónini. ²³ Ayináni ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyíne awí neániróná niyínéni xwiyá míkí seyíné majjá bi bimi dání nira waríná ámá sipá imónigíáyí wíraní, ámá sini Gorixomi diñj miwik-

wírogíáyí wírani, niseaímearo niḡwearóná “Ámá tiyí xóxwí yariǵíáyí menírani?” ripíríárini. ²⁴ Seyíné wí e mepa nero niyínéni xwiýá Gorixoyápi wía nírókiamóa waríná ámá sipíá imónigíáyí wírani, ámá sini Gorixomi diḡí miwikwírogíáyí wírani, niseaímearo niḡwearóná seyíné rarigíá nípimíni dání “Íwí awa rarigíápi mi-yariḡwaéneríani?” niyaiwiro wairírí iníro “Apí nene nání eni ría rariḡoi?” niyaiwiro ayá miḡimiḡí roro nemáná ²⁵ sipí imóniḡí wíǵipi yumí egíápi nání waropárí nero miḡí xwíáyo níkwíróniwo Gorixomi yayí numero “Neparíni. Gorixo seyíné diḡí seakikayoni.” ripíríárini.

Gorixomi yayí umeaniro nání nerímeániróná epaxípi nání uriḡí nánirini.

²⁶ Gí níríxímeáyíné, pí oyaneyiniri neararini? Seyíné awí neániróná woxi soḡí searéwapiyini nání imóniri woxi xwiýá bi searéwapiyini nání imóniri woxi xwiýá Gorixo wía wókímixíípi bi searini nání imóniri woxi xwiýá míkí bi bimi dání bi searini nání imóniri woxi xwiýá míkí bi bimi dání riníípi bi yaḡí seameaini nání imóniri neri aí nípini neríná Jisasoyá siyikí imónigíáyíné síkíkí omixinipírí nání érixini. ²⁷ Segíyí wí “Xwiýá míkí bimi dání ouraneyi.” niwimóniríná obaxowa xe onearípoyiniri siḡwí miwinipani. Waúnirani, waú worani, ayí apánirini. Axíná nawíni orípoyiniri siḡwí miwinipani. Wo xámi nirimáná wo ríwíyo ríwiniḡini. E yaríná wo yaḡí seameaíwiniḡini. ²⁸ Ámá wo xwiýá yaḡí seameaipaxí meḡánáyí, xwiýá míkí apí apimí dání rarigíáwa Jisasoyá siyikí imónigíáyínéyá aría egíe dání maḡípa tñi siḡáni miripa nero wíǵí diḡíyo dání Gorixo tñi nawíni ínimi riníírixini. ²⁹ Awí neániróná segí xwiýá Gorixoyápi wía rókiamoarigíáyí waúraní, waú woraní, awa xe xwiýá searíírixini. Rixa searáná wíniyí o nepa kwíyípi dání ría raríniri píá nímepo mí ómíxíírixini. ³⁰ E neri aí segíyí wo éi niḡwearí wía rókiamoariḡí womí aría wiaríná Gorixo xwiýá bi wía wókímixánáyí, o xwiýá apí áwanḡí searini nání dao xámi rariḡo píni wíaríwiniḡini. ³¹ Nioni searariḡápi níxídiróná seyíné niyínéni niḡá imóniwo enḡ rirémixí iníro epíría nání woxi woxi anani wía níróki-amóa upaxí imóniḡoi. ³² Nene niḡáraní. Gorixo yayí wíniḡí yariḡomani. “Xwiýá níxeayiri neri orípoyi.” miwimóní “Nitiwayirori orípoyi.” wimónariḡaḡi nání wía rókiamoarigíáwa kwíyípi dání rókiamopaxí imóniḡípi tñi úrapí mirí pírániḡí diḡí íá níxiriro ríírixini.

Gorixoyá siyikí imónigíá wí e wí e ḡweagíá níni yariḡíápa ³⁴ siyikí oyá Koriniyo ḡweagíáyíné eni awí neániróná apixíwa xwiýá wí mirípa oépoyi. Awí neániranéná apixíwa xe xwiýá onearípoyiniri siḡwí miwinípa yariḡwá enaḡi nání rariḡini. Nḡwí ikaxí eániḡíyo dání riniḡípa oxoyíné simaḡwíyóniḡí seauríníírixini. ³⁵ Íwa Jisasoyá siyikí imónigíáyí awí eániḡé

dání xwiýá níriríná ayá winipaxí yariḡaḡá nání wíni wíni “Apí nání niḡá oimónimíni.” niwimóniríná aḡí xix-egíniyo dání oxomi yariḡí wíwiniḡini. ³⁶ Seyíné seáyi e seáyi e mimónipani. “Xwiýá Gorixoyápi nene tñamini míkí imóniḡwaénerini.” riyaiwinariḡoi? “Xwiýá oyápi Koriniyo ḡweaḡwaéneni tñamini riniḡíri.” riseaimónarini?

³⁷ Ámá goxi goxi “Nioni Gorixoyá xwiýápi wía rókiamoariḡá wonirini.” niyaiwinirínáraní, “Oyá kwíyí sixí nímiḡonḡipimí dání e epaxí nímiḡoniri yariḡaonirini.” niyaiwinirínáraní, xwiýá nioni nírirí eaariḡá ripi nání diḡí re yayíwírixini, “Poró sekaxí Ámináo uríípi dání ría nírirí eaḡíráni?” yayíwírixini. ³⁸ Ámá go go e miyai-wipa yariḡaḡi niwiniḡínáyí, seyíné eni “O nepa Gorixoyá wía rókiamoariḡí wo menini.” yayíwírixini.

³⁹ Ayináni gí níríxímeáyíné, Gorixoyá xwiýá wía orókiamoaneyiniri símí xeadípeniwo oyá kwíyí tñi xwiýá míkí bi bimi dání seyíné rarigíápi pírí mirakínípa ero érixini. ⁴⁰ E nero aí Gorixomi yayí umeaniro nání awí neániróná pí pí seyíné yariḡíápi nípi niḡiwayiroro pírániḡí érixini.

Jisaso nípémáná xwáripáyo dání wíápínimeariḡípi nánirini.

15 Gí níríxímeáyíné, xwiýá yayí neainariḡí nioni wáí seariḡápi —Apí seyíné aría níriríná “Neparíni.” niyaiwiro diḡí miwikwíroro íká xwíá aí tñi neríná síkíkí noniri roariḡípa seyíné eni axípi xwiýá apí tñi síkíkí noniri rogíápirini. Apí nání dirírí os-eaimini. ² Seyíné nioni wáí seariḡápi aníḡí miní xaíwí íá níxira nurónáyí, Gorixo apimí dání yeáyí seayimixemeaníarini. Seyíné sini xaíwí íá rixiriḡoi? E mepa nerínáyí, surímá wíkwíropaxírini. ³ Nioni wáí níseariríná xwiýá xiráni xiráni imóniḡí seariḡápi —Apí nioni eni eníná aría wiḡápirini. Apí, ayí ripirini. Kiraiso nání eníná Bikwíyo dání níririri eániḡípa o nene íwí yariḡwápi yokwarimí nealinía nání níperi ⁴ xwíá níweyarimáná enáná Bikwíyo dání “O níwíápínimeaníarini.” níririri eániḡípa síá wíyaú wíyi nórimáná enáná Gorixoyá diḡí tñi wíápínimeariḡiniḡini. ⁵ Níwíápínimeámo Pitaomi siḡáni nurónapírí ríwíyo xegí wiepisiḡí wé wúkaú síkwí waú awami siḡáni urónapiniḡini. ⁶ E nemáná ámi ríwíyo xíomi diḡí wíkwírogíáyí —Ayí 500 apimí wíarí múrogíáyírini. Nioni payí ripi eaariḡá ríná wíni wíni rixa nípero aiwí náyí sini ḡweaḡoi. Apimí ná wínáni axíná siḡáni urónapiniḡini. ⁷ E nemáná ríwíyo xegí xogwáo Jemisomi siḡáni nurónapimáná wáí wurimeariḡíá nowamini eni siḡáni urónapiniḡini. ⁸ E néisáná nioni —Nioni apixíwa niaíwí níxiriróná kwíyí wíarigíáyí woníniḡí imóniḡaonirini. Nioni awami aga ríwí náyo yoparípi siḡáni nímiḡiniḡini. ⁹ Ayí ripi nání rariḡini. Nioni ámá Gorixoyá siyikí imónigíáyo xeaniḡí wíkáragáoní enaḡi nání

wáf wurimeiarinwá nigí wía niwamini siyikwíniní imóniníáoni, ayí nionirini. Gorixoyá siyikí imónigíáyo xeaniní wikáragá enjagi nání nepa "Wáf wurimeiariní imóniní woxini." niripaxí menini. ¹⁰ E neri aí Gorixo wá niníwianiri niinípimi dání agwí ríná nioni imóniníápi imóninini. O wá niwianinípi surímá niwianinímani. Oweoi, nioni aniní miní neri nání wáf wurimeiarinwá nigí wíami múronjárini. E neri aí niwianinoni ení eáninípimi dání neri múronjámani. Nioni enápi sa Gorixo wá niwianinípimi dání ená enjagi nání rarinini. ¹¹ Ayináni seyíné awami wigí maníyo dání arfá niwirínarani, nioniyáyo dání arfá ninirínarani, wáf ninoneni seararinwá seyíné diñí wikwírogíápi, ná bini ayí apirini.

"Ríwéná pegíáyí níní wiápínimeapíríárini." uriní nánirini.

¹² None wáf niseariríná "Kiraiso Gorixoyá diñíyo dání wiápínimeaninigini." seararinwá enjagi nání segíyí wí diñí arige niyaiwiro "Pegíáyí ámi siní nero wí wiápínimeapíríá menini." rariígáriní? ¹³ Ayí rariígápa ámá pegíáyí nepa miwiápínimeapa nerínáyí, "Kiraiso aí Gorixoyá diñí tñi wiápínimeaninímani." rariígini. ¹⁴ Kiraiso Gorixoyá diñí tñi miwiápínimeapa neri siníwiriyí, xwiýfá none wáf seararinwápi ná mayí imóniri seyíné diñí wikwíroarigíápi ná mayí imóniri epaxírini. ¹⁵ Sipí imóniní api yaniri enwá aí ámi bi ripi ámá yapí rariígíáyí yapí imónaniri enwáriní. None "Gorixoyá diñíyo dání Kiraiso wiápínimeaniní." xenwí raniri enwá enjagi nání "Yapí rariígíáyí yapí imóniníwini." ripaxírini. Pegíáyí nepa Gorixoyá diñíyo dání miwiápínimeapa nerínáyí, "Kiraiso ení Gorixoyá diñí tñi wiápínimeaninímani." ripaxírini. ¹⁶ Ayí ripi nání rarinini. Ámá pegíáyí Gorixoyá diñí tñi miwiápínimeapa nerónáyí, "Kiraiso aí wí wiápínimeaninímani." rariígini. ¹⁷ Kiraiso Gorixoyá diñí tñi miwiápínimeapa neri siníwiriyí, seyíné diñí wikwírogíápi siwíá wikwírooro segí íwí yarigíápi nání sini xwiýfá meárinipaxí imóniro yaníro egíáriní. ¹⁸ Ámá Kiraisomi diñí niwikwíroárimáná pegíáyí ení rixa aniníni anínaníro egíáriní. ¹⁹ Nene re niyaiwirane, "Nene nipémáná enáná Kiraiso wí arirá neaininíámani. Sa xwíá rirímíni emearíná Kiraiso arirá neaininíárini." E niyaiwirane omíni diñí nikwímoránénáyí, ámá íkíniní sipí wipaxí imóniní niyoni nání nene anípaxí neaipaxírini. Ayí Kiraiso nepa xwáripáyo dání miwiápínimeapa ení enánáyí nání rarinini.

²⁰ Nioni e niseariri aiwi Kiraiso niperi weními dání Gorixoyá diñí tñi wiápínimeaniní. O ámá rixa pegíáyí nání xámi niwiápínimearíná omíníyo aiwá niwákwíní wí xámi miarigíápániní wiápínimeaniní. ²¹ Ayí ripi nání seararinini. Ámá wo sipí yagípimi dání ámaéne pearinwáriní. E yarinwápa ámá ámi wo

enípimi dání ení wiápínimeaniníwáriní. ²² Nineneni Adamo tñi ikárininíwaéne imóniníagwi nání pearinwáriní. E yarinwápa Kiraiso tñi ikárininíwaéne neperane aiwi ámi siní nerane wiápínimeaniníwá enjagi nání rarinini. ²³ Wiápínimeapíríáyí wigí imónáná wiápínimeapíríárini. Kiraiso aiwá niwákwíní wíniní xámi wiápínimeaniní. Omí dání ríwíyo xío weapáná xegí imónigíáyí wiápínimeapíríárini. ²⁴ O ámi anínami dání niweapiríná amípí nene tñí ríná imóninípi yoparípi imóniníárini. Íná anínajírani, ámáraní, omí maní pírfí wiaíkiarigíá giyí giyí, ení eánigíáyí imóniro néní tégíáyiníni imóniro meníweagíáyí imóniro egíáyo anípá niwimiximáná ámá xíoyá xwioxíyo míméámí neri umeñweaníáyí xano Gorixomi simanwíyóniní wurínipíri wiiníárini. ²⁵ Ayí ripi nání rarinini. Gorixo ámá Kiraiso tñi símí tñi inarigíáyo xopirárí niwiri ík-wianwí xegí sikwí ikwírinínániní wimixiyiníe nání mixí ináyí nimóniri meníweaníárini. Bikwíyo api nání e niriniri eániníagi nání rarinini. ²⁶ Símfí tñi inarigíí yoparí anípá imixiníápi, ayí piyí nene pearinwápirini. ²⁷ Bikwíyo bi ripi xixeni niriniri eánini, "Gorixo amípí níní omí simanwíyóniní wimixiyiníriní." niriniri eániníagi aí ananí re yaiwipaxírini, "Amípí níníyi rininípi, ayí amípí níní Kiraisomi simanwíyóniní oimóniri wimixiyiní ení nání mirinini." yaiwipaxírini. ²⁸ Amípí nipini xewaxomi simanwíyóniní yeáyí wurínináná o diñí re nimorí eníárini, "Gí ápo Gorixo amípí niyoni ámáyorani, amípíyorani, seáyí e niwimóniri oumeníweaniri xewaniníoni amípí nipini simanwíyóniní nimixiyiníomi simanwíyóniní yeáyí owurínimíni." nimorí e eníárini. ²⁹ "Ámá pegíáyí wiápínimeapíríárini." seararinwápi nepa mimóniníánáyí, pí nání wiyíné segí pegíá wíniyo naní owimixaneyiníro ámi wayí mearigíáriní? "Pegíáyí wí wiápínimeapíríámani." rariígápi nepa imóniníánáyí, pegíá wíniyo naní ripi oimixaneyiníro neróná pí nanípi owianeyiníro epaxírini? Oweoi, sa surímá epaxírini. ³⁰ "Pegíáyí wiápínimeapíríárini." rarinwápi nepa mimóniníánáyí, pí nání Jisasoyá wáf wurimeiarinwáone yoí mayí imónaniri yarinwíni? ³¹ Gí nixímeáyíné, sáf ayí ayo nemeíná "Nioni nipémíáonirini." yaiwinarinápi símfí e nitinimi emeariníriní. E searariníagi aí "Xewaniní seáyí e nimóniri rariní." miníaiwipani. Seyíné negí Áminá Kiraisí Jisaso tñi aní ikárininíwaéne nimónirane nání nioni mixí nimeakíniri " 'Nipémíáonirini.' yaiwinarinápi símfí e nitinimi emearinini." seararinini. ³² "Pegíáyí wiápínimeapíríárini." rarinwápi nepa mimóniníánáyí, nioni pí nání aní Epesasiyi rininípimi niñwearíná xwiýfá Gorixoyápi aríki wáf urimeminiri nání yoí mayí nimóniri ámá wí sidí iní ríromí yarinépaniní yarigíáyí tñi nawíni mixí ininíriní? Pípi naní oniniri e enáriní? E neri aí pegíáyí nepa miwiápínimeapa nerínáyí, ámá wíniyí re rariígápa, "Apaxí mé peariníwaéne enjagi nání amípí wí nání 'Arige oyaneyi?' miyaiwí sa maiwí inigí

nirane aiwá nirane oyaneyi." rariǵíápa nioni eni axípi e ripaxírini. ³³ E neri aí áamá yapí oneaiepisípoyiniri siŋwá miwiniŋani. Áamá ríá kiroarigíáyí tñni nikumixiniro nawíni nemerónáyí, seyíné nanǵi yarigíápi píri niseaw-iaíkiro sipí imóniŋipi yapí seaiepisípírixiniri searariŋini. ³⁴ Seyíné xaxá yarigíápi píri niwiárimáná píranǵi dǵiŋi nimoro segí íwí yarigíápi eni píri wiárrírixini. Segíyí wí nepa Gorixo náni dǵiŋi mimonǵoi. Ayináni ayá seainipaxípi ríini.

"Pegíáyí niwiárinimearóná wará ámi xegí bi ninimi wiárinimeapíríárinini." urinǵi nánirini.

³⁵ Áamá wí yariŋi re nipírǵoi, "Áamá pegíáyí ámi arige nero wiárinimeapíríárinini? Wará ámi gímíni gípi ninimi wiárinimeapíríárinini?" niráná ³⁶ re uríimigini, "Majima-jíá ikárinarigíá tiyíné, 'Aiwá siyí wiároariŋwáyí urí neri mǵipiéropa nerínáyí, nerápiri niyapipaxírini.' riseaimónarinini? Oweoi, xámi urí neri nǵipierómáná ríwíyo nerápiri yapariŋirini." uríimigini. ³⁷ Siyí seyíné wiároarigíápi wití siyírani, ámi xegí wírani, niwiároa nurínáyí, rixa nerápiri niyapimáná imóniŋipi wiároarigíárinini? Oweoi, siyí anipápi wiároarigíárinini. ³⁸ Seyíné siyí anipápi wiároariŋagíá aí Gorixo "Api nerápiri oyapini." yaiwiariŋipi tñni xixeni nerápiri yapariŋirini. Siyí api api xegí íwírani, enǵrani, api tñni xixeni imóniŋipi xixegíni api yapí píá orixiniri imixariŋirini. ³⁹ Wará náni axípi minini. Áamá wará xegí eni bi inini. Nanǵwí wará xegí eni bi inini. Inǵi wará xegí eni bi inini. Peyí wará xegí eni bi inini. ⁴⁰ Amipí aŋinami dǵiŋi píá rixiŋíyí tñni xwíárimí dǵiŋi píá rixiŋíyí tñni náni eni dǵiŋi mópoyi. Awiaxí amipí aŋinami dǵiŋi píá rixiŋíyí imóniŋipi xegí bi imónini. Awiaxí amipí xwíárimí dǵiŋi píá rixiŋíyí xegí bi imónini. ⁴¹ Wíá ónarǵiŋíyí náni eni dǵiŋi mópoyi. Sogwí wíá ókariŋípi xegí bi imónini. Emá wíá ókariŋípi xegí bi imónini. Siŋi wíá ókariŋípi eni xegí bi imónini. Siŋi nǵiniyí eni wíá ókariŋíyí axípi mimónini. Xegí bi xegí bi imónini.

⁴² Áamá pegíáyí niwiárinimearóná wará inipíríápi nioni nira warǵarǵiŋi imónini. Wará agwi ríná ninirane ŋweariŋwápi —Api urí epaxí imóniŋipirini. Api xwíá weyáariŋwá enǵi aí urí mepaxí imóniŋipi ninimáná wiárinimeaníwárinini. ⁴³ Wará nene xwíá weyáariŋwápi, ayí sipí imóniŋagi aí siŋi ninimi wiárinimeaníwápi, ayí aga awiaxí imóniŋipirini. Wará xwíá weyáariŋwápi enǵi meániŋipi imóniŋagi aí siŋi ninimi wiárinimeaníwápi enǵi eániŋi imóniŋipirini. ⁴⁴ Wará nene xwíá weyáariŋwápi xwíá tǵyo dǵiŋi imóniŋagi aí siŋi ninimi wiárinimeaníwápi, ayí aŋinami dǵiŋi kwíyípiyá wará imónini.

Wará xwíá tǵyo dǵiŋi imóniŋipi enǵi náni re yai-wipaxírini, "Aŋinami dǵiŋi kwíyípiyá wará imóniŋipi eni ríá weni?" yaiwipaxírini. ⁴⁵ Bikwíyo dáni api tñni xixeni imóniŋi ripi rinǵagi náni rariŋini. "Áamá iwamíó

imóniŋi Adamomi Gorixo nimixiríná dǵiŋi sixí umímonǵi enǵi náni o dǵiŋi tǵiŋi wo nimónimi siŋi wagírini." rinǵagi aí Adamomi ríwíyo imóniŋo —O Kiraisorini. O áamáyo dǵiŋi niyimiŋipi sixí umímoníá náni kwíyí imóniŋorini. ⁴⁶ E neri aí aŋinami dǵiŋi kwíyípiyá wará xámi imónariŋwámani. Wará xwíá rirími dǵiŋipi nimónimáná ríwíyo aŋinami dǵiŋi imóniŋipi inaníwárinini. ⁴⁷ Áamá Gorixo iwamíó imixiŋo xwíá tñni imixiŋi enǵi náni xegí wará xwíárimí dǵiŋi inariŋwápi imónagírini. E neri aí áamá ríwíyo imóniŋo —O Kiraisorini. O wará aŋinami dǵiŋi imóniŋipi imóniŋirini. ⁴⁸ Xwíá tǵyo ŋwearigíá giyí wará áamá xwíá tñni imixiniŋo inagípa inarigíárinini. Aŋinami ŋwearigíá giyí wará áamá aŋinami dǵiŋo inǵiŋpa axípi inarigíárinini. ⁴⁹ Ayináni dǵiŋi re oyaiwianeyi, "Agwi nene wará áamá xwíá tñni imixiniŋo inagípa rixa ninirane náni ríwéná wará áamá aŋinami dǵiŋo inǵiŋpa inaníwárinini." oyai-wianeyi.

⁵⁰ Gí nǵixímeáyíné, ripi osearimini. Áamá wará íkíá íwí winániŋi mimóni sini gíwí tñni enǵi tñni nene imóniŋwápi Gorixoyá xwioxíyo wí ŋweapaxí menini. Negí wará urí epaxí imóniŋipi amipí urí mepaxípi tǵiŋi e ŋweapaxí mimónini. ⁵¹ Nioni rariŋápi náni ududí riseainarinini? Ai, nioni yumí xwiyíá Gorixoyápi áwanǵi bi osearimini. Gorixomi dǵiŋi wikwíroariŋwaéne nineneni mipepa nerane aí pékákí yoparípi ráná sini mé ápi-aŋwí norímixiri yariŋiŋpa nineneni ámi wará xegí bi imónaníwárinini. Pékákí ráná pegíáyí wará urí mepaxí imóniŋipi ninimi wiárinimearo sini siŋi ŋweariŋwaéne wará xegí bi inirane yaníwárinini. ⁵³ Ayí ripi searariŋini. Iná negí wará urí epaxí imóniŋipi sini aŋiŋi miní axípi imónipaxímani. Urí mepaxí imóniŋipi íkíkí ininíárinini. Iná negí wará niŋepaxí imóniŋipi sini aŋiŋi miní axípi imónipaxímani. Miŋepaxí imóniŋipi íkíkí ininíárinini. ⁵⁴ Negí wará piyí eri urí eri epaxí imóniŋipi xegí bi nimóniri piyí eri urí eri mepaxí imóniŋipimi rixa íkíkí ináná Bikwíyo dáni re nǵiniri eániŋipi tñni xixeni imóniníárinini, "Piyípiyi rinǵiŋipi rixa anipá imixinini. Rixa xopírǵi winini." ⁵⁵ Xwiyíá axí ámi wí e eániŋi ripi eni xixeni imóniníárinini, "Piyí ripixini, 'Sini áamáyo xopírǵi wipaxípinirini.' risimónarinini? Oweoi, sini e wí epaxípixi menini. Piyí ripixini, 'Áamáyo pikími náni sini sidǵiŋi opaxípinirini.' risimónarinini? Oweoi, sini e wí epaxípixi menini." Iná náni e nǵiniri eániŋipi tñni eni xixeni imóniníárinini. ⁵⁶ Íwí ámaéne yariŋwápipimi dáni Piyípi sidǵiŋiŋiŋi nori neapikipaxí imónini. Pípipimi dáni maríáí, nene Gorixoyá ŋwí ikaxí rinǵiŋipimi niwiaíkiríná íwí yariŋwárinini. Ayináni "Piyípi ŋwí ikaxí rinǵiŋipimi dáni enǵi eániŋi nimóniri áamá pikipaxí imóniŋipirini." ripaxírini. ⁵⁷ E neri aí Gorixomi yayí owianeyi. O negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiŋipimi dáni Piyípipimi xopírǵi wipaxí neaimixiŋirini. ⁵⁸ Ayináni gí nǵixímeáyíné, dǵiŋi wikwírogíápi xaiwí íá nixiriróná bi éí mimixeánipa éirixini. Ámináomi nuxídíroná ríwí nǵikwíniri yariŋiŋipi

wí surímá imóniníá meᵇagi nání “Nene xío ‘E éírixini.’ ríᵇipi bi onimiápi nerínáyí, ayí apánirini.” miseaimóní aniní miní xwapí ayá wí éírixini.

Nigwí áamá Gorixoyá wíniyo nání awí eaarigíápi nání uriní nánirini.

16 Agwi seyíné payí nearo “Áamá Gorixoyá imónigíá Judia piropenisíyo ᵇweagíáyo nigwí wianíwá nání awí eaaríᵇwini.” niriᵇíápi nání bi osearimini. Nioni Jisasoyá siyikí imónigíá Garesia piropenisíyo wí e wí e ᵇweagíáyo “Nigwí awí eámeámí neríná api éírixini. Api éírixini.” uréwapiᵇiníápi seyíné eni axípi nero re éírixini. ² Nioni ríxa seyíné tíᵇí e niseaimeari ᵇweaᵇáná seyíné nigwí ámi wí awí eámeámí mepa epíría nání Sadé ayí ayo awí neániróná woxini woxini omiᵇí néíasáná nigwí meáíápi tíni yamiᵇiyí nitiróná píraniní xegí wí e yómiᵇí tíírixini. ³ Ríwéná nioni seyíné tᵇe niremoríná áamá seyíné re niyaiwiro rípeáíáyo, “Nigwí ripi anani Jerusaremi nání nimeámi upaxíᵇirini.” niyaiwiro rípeáíáyo payí wí neari wiowárimíáriní. ⁴ E nerí aí “Ayí tíni nuríná ananirini.” nimónánáyí, nioni ayí tíni waníwáriní.

“Ríwéná seyíné tíámíni bimíáriní.” uriní nánirini.

⁵ Ríwíyo nioni Masedonia piropenisíyo imani nibiri seaíménapiimíáriní. “Masedonia piropenisí tíᵇimíni xámi úimigini.” nimónariᵇagi nání rariᵇini. ⁶ Imani nibiri niseaiménapiimáná seyíné tíni ayá wí onimiápi ᵇweámíáriní? Emá rawirawá imeamíkwí yariᵇipi nipimíni seyíné tíni ᵇweámíáriní? Nioni majíáriní. Sa seyíné tíni niᵇweámoni ámi gímini “Oumini.” ninimóniríná seyíné nioni óí e diᵇí sixí níga umíá nání niapowáripíríáriní. ⁷ Ayí ripi nání rariᵇini. Nioni “Agwi siᵇwí niseaga oseamúrómini.” minimónarini. “Seyíné tíni ayá wí ᵇweáimigini.” ninimónirí diᵇí e ikwímoᵇá eᵇagi nání rariᵇini. Ámináo xe éwiniᵇinirí siᵇwí ninanirínáyí, e emíáriní. ⁸ E nerí aiwi síá Judayene Pedikosiyí riniᵇíyi imóníe nání Epesasiyo re ᵇweámíáriní. ⁹ Pí nání maríái, nioni yariᵇipi nání pírí mákímí nianiro yariᵇíá obaxí eᵇagi aiwi Gorixo áamá ayá wí xío nání diᵇí wikwíropírí nání ouréwapiᵇinirí ówaᵇiníᵇí níkwiiᵇirini.

¹⁰ Timotio niseaimearínáyí, nioni Ámináo nání nemerí uréwapiyariᵇápa o eni axípi uréwapiyariᵇí eᵇagi nání seyíné tíni niᵇwearíná ayá síwí muropa eníá nání píraniní wéyo uméírixini. ¹¹ Segíyí wí Timotiomi xe peayí owianíᵇoyinirí siᵇwí miwiniᵇa éírixini. O tíni niriᵇímeá imónigíá wí tíni nawíni nioni tíᵇí re nání

biᵇíría nání weniní neri ᵇweaᵇagi nání o “Áamá tí naᵇí niniro niowáráoi.” yaiwíwiniᵇinirí seyíné omi píraniní wéyo niméra nuro nioni tíᵇí e nání biníá nání wírénapiírixini.

¹² Negí niriᵇímeá imóniní Aporoso nání xwiᵇíá ripirini. Nioni negí niriᵇímeá wí seyíné tíámíni nuowárenapiᵇíná omi eᵇí rirémixí ayá wí wíagi aiwi o “Ríná seyíné tíᵇí e nání obimíni.” miwimónarinini. E nerí aí “Seyíné tíámíni biᵇaxí imóniníni.” niwimóniríná biníáriní.

Yoparípi nuriríná urinípi nánirini.

¹³ Seyíné píraniní awiníᵇí ᵇwearo diᵇí wikwírogíápi xaiwí íá xiriro diᵇí sixí iniro eᵇí eániro éírixini. ¹⁴ E neróná pí pí seyíné yariᵇíápi áamáyo diᵇí sipí niwiriᵇíyo dání éírixini.

¹⁵ Gí niriᵇímeáyíné, nioni eᵇí rirémixí bi ripi oseaimini. Sitepanaseᵇówa nání seyíné niᵇíáriní. Áamá Giriki piropenisíyo dánᵇíyí epówa aiwá niwákwíní miarigíápa Jisasomi xámi diᵇí niwikwíro uxídiᵇíepówarini. Wigí diᵇíyo dání “Áamá Gorixoyá imónigíáyo arirá owianeyí.” yaiwigiᵇápi nání símí e nitiniro yariᵇíepówarini. ¹⁶ Seyíné áamá éniᵇí imónigíáyo yeáyí niwuriᵇiro áamá ayí tíni níkwimixiniro ríwí niriᵇkwínimáná Gorixoyá imónigíáyo arirá wiarigíá ᵇíyo eni yeáyí wurínírixini.

¹⁷ Sitepanaso tíni Potunetaso tíni Akaiᵇaso tíni awa nioni tíᵇí e nání nibiro seyíné nibiro minipaxí imóninípi arirá níagíá nání nioni diᵇí níá ninarini. ¹⁸ Awa nioni diᵇí sixí nimímoro seyíné eni diᵇí sixí seamímoro éagía nání seáyí e imónigíáwa iwa ríanirí siᵇwí mí wómixíᵇoyi. ¹⁹ Jisasoyá siyikí imónigíá Esia piropenisíyo dánᵇíyí yayí seawárenapiᵇoi. Akwirao tíni xiepi Pírisirai tíni ayaú egí aníyo dání Jisasoyá siyikípi imónigíá awí eánariᵇíyí tíni nawíni yayí niseawárenapiᵇíná seyíné eni Ámináo tíni nawíni ikárinigíáyíné eᵇagía nání yayí bi onimiápi miseawárenapiᵇoi. ²⁰ Negí niriᵇímeá re dánᵇíyí níni eni yayí seawárenapiᵇoi. Sewaniᵇíyíné yayí niniróná xixe yayí óí eániníᵇoyi.

²¹ Xámi neága uᵇipi áamá wo nioni rariᵇná eáí aiwi agwi nioni Poroni gí wé tíni yayí niseawárenapiᵇí ríwamiᵇí ripi neari wírenapiᵇinini. ²² Áamá ᵇiyí ᵇiyí Ámináomi diᵇí sixí muyipa nerínáyí, xe oroapikíníᵇoyi. “Ámináo ríxa oweapini.” nimónarini. ²³ “Áminá Jisaso wá seawianíwiniᵇini.” nimónarini. ²⁴ Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikárininᵇaéne eᵇagi nání niᵇínéni diᵇí sixí niseaya úimigini. “E éimigini.” nimónarini.

2 Korini

Payí rina Jisasoyá siyikíyí ańjé yóí Koriniyo ńweagíyí nání Poro ríwíyo níriri eańjinarini. Ańjé apí Girikiyí piropenisíyo xwé bí imónińjipirini. Payí Poro Koriniyo ńweagíyí nání xámi níriri eańjina nearíńa dńjé níkinimóniro píranıńjé éńrixiniri mıké nuriri eańjé nání emá bí nıpwémána eńána “Ayí nimóniro yarıgıápi nání Taitaso sıńwé nıwıniauini ouowárimini.” nıyaiwiri uowáragı Taitaso sıńwé nıwınaumi nıbirı áwanjé rénińjé urıńjıgini, “Wı mıké joxı urıńjıpimi dání rıxa nısanıro nero aiwi wı ‘Poro pípimi dání sekaxé nearıpaxıńani?’ nıńıro arıkı yarıńoi.” Énińjé urıagı nání Poro payí rina nıńıri nearıńa nıpenıé xwıyá bí uriri mıké bí uriri xwıyá xwıyıxá bí uriri neri eańjıgini.

1 Poroni —Nioni Gorixo wimónińjıpimi dání Kiraisi Jisasoyá wá wurımeiarıńjé wonıńıri. Nioni tıńi negı nırixımeá Timotio tıńi yawawi siyikı Gorıxoyá imónıgıá Koriniyo ńweagıáyıne tıńi oyá áma imónıgıá Girikiyí ańjıyo wı e wı e ńweagıáyıne tıńi nání payı rina nearı mónaparıńwıı. ² Negı ápo Gorixo tıńi Áminá Jisasi Kiraiso tıńi awaú wá seawianiri seyıne nıwayırónıro ńweapıri nání seaimıxiri éisixini.

Xeanıńjé wımeáagi aí Gorıxo ikińwé umirińjıpi nánirini.

³ Gorıxo —O negı Áminá Jisasi Kiraisomi xano imónıri oyá Nwıáo imónıri eńorini. Omi yayı nıwirane seáyi e umıeyoaaıeyı. Wá wıanarıgıá ámayı wımeaarıńjé nıpini mıké ikińjorini. Áma pí pípi nání dıńjé sıpı wıarıńjıyo mıńjé ikińwé umıarıgıápi mıké ikińjı, ayı orini. ⁴ O mıńjé ikińwé neamırarıńjıpa nene enı axıpi pí pí xeanıńjé wımeáıyo mıńjé ikińwé umıranıwá nání pí pí xeanıńjé neámeáána mıńjé ikińwé neamırarıńjıri. ⁵ Rınińjé Kiraiso ámayı arıra owımıniri nerıńa wımeańjıpi nene enı ayá wı neámeaarini. E neri aí xıo neaińjıpimi dání Gorıxo mıńjé ikińwé ayá wı neamırarıńjıri. ⁶ Xeanıńjé none neámeáıpi, ayı seyıne seaerıkiemeaarane mıńjé ikińwé seamırirane yanıwá nání neámeaarini. Mıńjé ikińwé Gorıxo neamırarıńjıpi, ayı seyıne mıńjé ikińwé seamıranıwá nání enı neamırarıńjıri. Nepa mıńjé ikińwé seamırarıńjıwaéıne eńánaıyı, xeanıńjé none xwámámı wıarıńjıwápa seyıne enı xeanıńjé axıpi imónińjıpi xwámámı wıpaxıyınırini. ⁷ None re nıyaiwiri nıjıá imónińjıwıni, “Rınińjé none meaarıńjıwápi seyıne enı axıpi mearıgıńıri. Ayınáni Gorıxo mıńjé ikińwé neamırarıńjıpa seyıne enı axıpi seamırarıńjıri.” nıyaiwiri nıjıá nimónırane nání dıńjé re nıyaiwirane ikwımoarıńjıwápi síkıkı onini, “Seyıne eńjé neanıro pí pí seaımeáıpi ananı xwámámı nıwıro ńweapıńıri.” yaiwıarıńjıwápi síkıkı onini.

⁸ Negı nırixımeáıyıne, ayı rıpi nání searıńjıni. Xeanıńjé none Esia piropenisıyo ńweańána neámeańjıpi “Seyıne sıni majıá oimónıpoyı.” mıneaimónarıni. Xeanıńjé rıá tıńjé none eńjé neanırane aí xwámámı

mıwıpaxı imónińjıpi neámeáagi “Ari yanıwıni?” nıyaiwıńıńa “Rıxa nıpeanıreńwıni?” yaiwıarıńjıri. ⁹ Ai, newanıńjıne “Eńjé eanıńjıwáoneńanı?” nıyaiwirane dıńjé mıńjıwıarıńı sa Gorıxomi —O áma pegıáyı wıápıńımeapıńı nání wımıxarıńjorini. Omini none dıńjé uńjıwıráńıwá nání sıkwıá neaińjıpi neaińjıgini. Sıkwıá neaińjé apı áma opıse ańjıyo dání xwırixı arıá nıwımána “Rıxa pikıpoyı.” rarıńjı rıxa “Awamı pikıpoyı.” ránanıńjé neaińjıgini. ¹⁰ E neri aí nene mańjé umónanı nání mımıropaxı imónińjé apimi dání Gorıxo éı neamıńıńjıri. Rıwıyo bí enı éı neamıńıńıarıni. “Ámi rıwıyo bí mańjé umónıpaxıpimi umónanıri yarıńa éı neamıńıńıarıni.” nıyaiwiri dıńjé wıkwımoarıńjıwá seyıne none nání rıxıńjé nınearıyırıńjıpimi dání arıra nınearıńa ananı éı neamıńıńıarıni. Gorıxo éı neamınarıńjıgı nıwıńıróńa re nıyaiwıro, “O áma obaxene rıxıńjé wıarıńjıwápi arıá nınearı nání Porowamı wá nıwıanıri xeanıńjé wımeáıpimi dání éı umıńıńıarıni?” nıyaiwıro none nání omı yayı wıpıńıarıni.

Koriniyo ámi muńjıpi nání áwanjé urıńjé nánirini.

¹² Ayı rıpi nání mıké meakıńıarıńjıwıni. “None nańjé rıa wııńjıwanıgıni? Sıpı rıa wııńjıwanıgıni?” yarıńjé e nıńıranéńa re yaiwıarıńjıwıni, “Gorıxomi mıkédarıgıáıyo sıyıkıwé mıńıńjé nimónımána wıırane omı píranıńjé nıxıdıńıńa epaxıpi nepanı wıırane nerane aiwi seyıne ayı ańjıpaxı e seaıńjıwanıgıni.” yaiwıarıńjıwıni. Ayı “Nıjıá áma wıgı dıńjıyo dání imónarıgıáıpimi dání marıái, Gorıxo wá nıneawıanıri eńjé sıxı neaimıxıńjıpimi dání ayo e wıırane seyıne ańjıpaxı e seaıırane eńjıwanıgıni.” nıyaiwııırane nání mıké meakıńıarıńjıwıni. ¹³ None seyıne nání payı nearı nıseamónapıńıńa rıwamıńjé seyıne íá nıroro nıjıá mımónıpaxıpi nearı wıreńaparıńjıwámıni. Sa rıwamıńjé seyıne ananı íá nıroro nıjıá imónıpaxıpi nearı wıreńaparıńjıwári. Agwı seyıne none e oyaneıııri nearı wıreńaparıńjıwápi nání “Awa ayı apı nání rıa yarıńoi?” nıyaiwıro xıxenı mıneaiıwıarıńjıgıa aiwi seyıne rıpi epıńıa nání dıńjé seaıkwımońjıwıni. Rıwéńa seyıne none yarıńjıwápi nání “Awa ayı

apí nání regíawixini?" niyaiwiro none e oyaneyiniri yariñwápi tñi xixeni neaiawipírfa nání diñj seaikwí-morñwini. Seyíné "Porowa e yaníro nání regíawixini?" xixeni nineaiawirónáyí, sía Áminá Jisaso weapiníáyimi none seyíné nání ayá wí mixí seameakínáníwápa seyíné eni none nání mixí neameakínipíríarini.

¹⁵ Seyíné "Ayí neparini. Poro aga seáyi e oimónimiri payí neari mónapiñimani. Sa nene nání ayo píraníñj owimiximiri neari mónapiñírani?" Seyíné anani e yaiwipírí nání diñj niseaikwímoríná re yaiwiñanigini, "Xámi seyíné tñj e nání nibiríná diñj sixí biaú seamímóimigini." yaiwiñanigini. ¹⁶ E niyaiwiríná ayí ripi yaiwiñanigini, "Masedonia piropenisíyo nání nuríná seyíné tñjmani xámi numáná ámi Masedonia piropenisíyo dání nibiri Judia piropenisíyo nání nuríná ó e diñj sixí níga umía nání bi niapírrixiniri ámi seyíné tñj aximani bñimigini." yaiwiñanigini. ¹⁷ Nioni e yaiwiñanigini enagi nání seyíné re riniaiwariñoi, "Poro 'E éimigini.' niyaiwiríná diñj ikwíroayiri mixeaayiri neri yaiwiñírini." riniaiwariñoi? "O 'Ripi éimigini.' niyaiwiríná sipí imónariñipimi dání niyaiwiri nání sa diñj ikwírori mixeari yariñorini." riniaiwariñoi? ¹⁸ Pí pí Gorixo rariñipi diñj uñwiráripaxépa xwiýá none seariñwápi eni diñj uñwiráripaxépi seariñwanigini. Xwiýá none seariñwápi wí diñj ikwírori mixeari yariñwámani. ¹⁹ Ayí ripi nání searariñini. Íwí Gorixoyáo, Kiraisi Jisaso —O nání nioni tñi Sairaso tñi Timotio tñi none wá seariñwáorini. O diñj ikwírori mixeari yariñomani. Oweoi, xegí diñj niyaiwiri ikwírópi aníñi ikwíroariño enagi nání searariñini. ²⁰ Gorixo símimañyo dáníñi "E niseaiimíarini. E niseaiimíarini." niriñá obaxí rariñipi "Ayí neparini." yaiwianíwá nání siwáníñi iniño, ayí Kiraisorini. O e imóniño enagi nání Gorixomi seáyi e umeaníwá nání yoparípi niriñanéná Jisasi Kiraisoyá yoí rirane "Api e imóníwiniñi." rirane yariñwári. ²¹ Seyíné tñi none tñi nineneni Kiraiso tñi nawíni ikárinaníwá nání síkíki neaomixariño, ayí Gorixo xewaniñorini. Wá rariñwápi nání nearípeaño, ayí axorini. ²² "Ayí oyárani?" oyaiwípoyniri yariñpa nene eni neaiñírini. Xegí kwíyípi nineaipíríná nene "O réoáriñipi nipiñi xixeni nineaipíríná." yaiwianíwá nání kwíyípi tñi ikiyíñiñi neaiáriniñi.

²³ Nioni apaxí mé seyíné tñj e nání nibiri mixí searáná diñj ría seaxeniginiñi "Ámi Koriniyo nání mibi-pa éimigini." yaiwiñanigini. Nioni diñj e yaiwiaríná Gorixo, siñwí naniño anani sopiñj nopaxírini. ²⁴ None seáyi e niseaimónirane seyíné diñj ikwíropaxí imóniñipi "Ayí ripinirini." osearaneyniri miyariñwini. Seyíné Jisasomi diñj niwikwíroróná sirí muní nero wikwíroariñj enagi nání none Gorixomi nixídiranéná seyíné diñj nífá seainíñá nání sa seyíné tñi nawíni omiñiñiñi éwaniginiñi imóniñwini.

2 Ayináni nioni seyíné nání diñj yanj nimeniri re yaiwiaríñanigini, "Nioni seyíné tñj e nání nibiri

mixí searíapimi dání diñj sipí seaipaxí miseaimixípa éimigini." yaiwiaríñanigini. ² Ayí ripi nání e yaiwiaríñanigini. Nioni nibiri mixí niseairiri diñj sipí niseaimixírínáyí, ámá wí giyí nioni diñj yayí nimopíríarani? Oweoi, seyíné e niseairínáyí, ámá nioni diñj yayí nimopíríá wí menini. ³ Ayináni nioni mibi payí neari wírenapiñanigini. "Nioni báná yayí nimopaxíyíné mixí searíapimi dání diñj sipí miseaimixípa éimigini." ninimóniri nání payí neari wírenapiñanigini. "Nioni yayí ninaríná seyíné eni seainariñírini." yaiwiaríñipi "Api aga nepa imónini." nipiñoníñi enagi nání rariñini. ⁴ Ayí neparini. Xámi nioni payí neari niwírenapiñáná diñj ría samíñj minixé ayá wí nixearíná ñwí tñi eañanigini. Payí ana diñj sipí oseainiri meañanigini. Seyíné ripi nání nijfá oimónipoyiniri eañanigini, "Poro nene nání diñj sipí niwiríná xwapí ayá wí ría wiarini?" oyaiwípoyniri eañanigini.

"Sipi éomi rixa yokwarimí wiñarini." uríñj nánirini.

⁵ Segí ámá xegí sipí neriñipimi dání diñj sipí neaimixiño nepa nioni diñj sipí minimixiñírini. Seyíné diñj sipí seaimixiñírini. Niyínéni diñj sipí miseaimixípa neri aí wiyínéni diñj sipí seaimixiñírini. Omi ayá ría wepaxí imóniñipi mirípa éimiginiñi apini searariñini. ⁶ Ámá omi siyikí niwearíná segíyí nápi weagíapi "Ayí apánirini." nimónarini. ⁷ Ayináni diñj sipí íwí xewaniño neriñipimi dání winariñipi aníñi rítí wíariniñiri agwi seyíné ámi siyikí bi miweá yokwarimí niwiro miñj ikiñwí umírírixini. ⁸ Ayináni enj rirémixí ripi oseaimini. O "Ámá tñyí nioni diñj sixí niyariñjáyírani?" oyaiwiniri nanj wí wiíríxini. ⁹ Payí ana nioni neari niwírenapiñáná re niyaiwiri eañarini, "Nioni payí neari urfápi nipiñi nání arfá yimigí epíríreoi? Aríkwíkwí nipiñiréoi?" niyaiwimáná iwamíó seaíwapiyiminiri nání payí ana eañarini. ¹⁰ Seyíné ámá xegí sipí éipi nání yokwarimí wiánáyí, nioni eni anani yokwarimí wiñarini. Ayináni nioni ámá omi nepa yokwarimí wiipaxí imóniñi bi eñánáyí, yokwarimí niwíriná seyíné nání "Arige neri aríá wiimíaríñi?" niyaiwiri Kiraisoyá siñwí tñj e dání yokwarimí wiñarini. ¹¹ None xixe yokwarimí minípa neriñipimi dání Seteno yapí nineaiepisimáná xopírará neainiginiñi nání ámá íwí éomi yokwarimí wiñarini. Obo yapí neaiepisiminiri yariñipi nání nijfá imóniñagwi nání rariñini.

Poro añj Tirowasiyo niñweaxa múronj nánirini.

¹² Xámi nioni xwiýá Kiraiso nání yayí neainariñipi wá urimiriñi nání añj Tirowasiyo nání nuri nírémoríná Ámináo ówaníñiñj níkwíñipimi dání anani e epaxí imóniñáoni naineniri aiwi ¹³ negí niriñimeá Taitaso segí tñámini dání sini mibi-pa éagi nání píá nimeginiri diñj sipí niariñagi nání iwíeañanigini. Ayináni nioni

Tirowasi njeáyo píni niwiárima Masedonia piropenisíyo náni biñanigini.

“Wáí niwurimeiranená á máyo sinadinjiniñí weaariñwáriní.” urinjí nánirini.

¹⁴ Taitaso náni diñí sipí niariñagí náni iwieániñáoni ai-wi agwi Gorixomi yayí wiarinjini. Ayí rípi náni yayí wiarinjini. O Kiraiso pí pí imóniñípimi xopiráí wipaxo oimóniri wimixinjirini. Apini maríái, o ge ge nineaipemeámi uminiri neríná xopiráí wipaxíyí oimónípoyniri nineaixiri nineaipemeámi wariñirini. Ayí rípi náni eni yayí wiarinjini. Gorixo none wáí wurimeariñwápimi dání añí nimini xwiýá Kiraiso náni riniñípi “Ayí apiríani?” oyaiwípoyniri yariñirini. Xwiýá o náni awí diñí eaariñí bíniñí añí nimini rinárimenjirini. ¹⁵ Ayí rípi nánirini. Sinadinj Kiraiso Gorixomi diñí nañí oweaniri ríá ikearáná nañí weaariñípiñí imóniñípi, ayí none imóniñwini. None sinadinj Gorixo yayí winariñípiñí imóniñwápi neáa nuríná á má Gorixo yeáyí oneayimixemeaniri yariñíyí tñí e neáa uri á má nanínaniri yariñíyí tñí e neáa uri yariñirini. ¹⁶ Á má maiwí nanínaniri yariñíyí xwiýá wáí rimeariñwápi aríá niwiróna “Anínaníwáriní?” yai-wipíri náni piyañí peariñípiñí weaariñirini. E neri aí á má Gorixo yeáyí neayimixemeáwinigini wimónariñíyí xwiýá api aríá niwiróna “Diñí niyimíñí tñíwaéne imónaníwáriní?” yaiwipíri náni sinadinj siñí ñeapirípiñí weaariñirini. Xwiýá api wáí niriméríná e epaxíyí giyirini? ¹⁷ E epaxí imóniñwáyí, ayí nonerini. Ayí rípi nánirini. Á má obaxé xwiýápi wáí niriméríná “Negí yariñwápimi dání niñwí meañi náni ríá yariñwini?” niyaiwiro úrapí yariñípa wí mi-yariñwánerini. Xwiýápi wáí niriméríná nepáni nimóniri Gorixo api e érixiniri nearípeañípi tñi xixeni niriñí yariñwáriní. Kiraiso tñi nikárinimáná Gorixoyá siñwí tñí e dání rariñwá enjagi náni “E epaxí imóniñwáyí, ayí nonerini.” searariñini.

“Xwiýá siñí réoárinípi náni wáí wurimeariñwánerini.” urinjí nánirini.

3 Nioni e searariñagí náni seyíne “Porowa ámi ríxa weyí meariñariñoi.” riseaimónarini? Oweoi, seyíne none wáí niriméranená yariñwápi náni nijá imóniñípi náni á má wí seáyí e nineaimeyoaro “Porowa wáí niriméríná imiriñí miyariñíwáriní.” niriño payí wina neaeaiariñonemani. Á má wí eni none yariñwápi náni nijá imóniñípi náni seyíne “Porowa e yariñíwáriní.” niriño payí wina neaeaiariñonemani. Wa náni e niriño payí weaipaxí aiwi none náni wí e niriñí payí neaeaipaxímani. ² Payí “Porowa e imóniñíwáriní.” niriñí eániñípiñí seyíne ríxa imóniñoi. Negí payíñí imóniñíyíne negí mimáyo tñiñagwi náni wí peá seamopaxíyíne. Payíñí seyíne imóniñípi á má

níni nijá nimóniño íá roariñí enjagi náni rariñini.

³ Payíñí seyíne imóniñípi siwá réniñí inariñíarini. Kiraiso xewaníño niriñí eañípiñí imóniñwini. Siwá éniñí inariñíarini. None searéwapiñíwápimi dání Kiraiso payí seyíne imóniñípiñí nearíná iniñí ríwamiñí eániñípi tñi meá Nwíá aniñí siñí imóniñoyá kwíyípi tñi seaeañirini. Moseso tñíñá Gorixo ñwí ikaxé nuríñá síñáyo eañípiñí meá á máyíneýá diñípiñí seaeañirini.

⁴ None Kiraisoyá diñíyo dání Gorixo náni diñí síñá neaeániñí enjagi náni rariñini. ⁵ “Newaniñone imóniñwápimi dání wáí rimeapaxí imóniñwini.” wí yai-winiñonemani. Wáí rimepaxí imóniñwápi, ayí Gorixo neaixinjípiñí dání e imóniñwini. ⁶ O ámi siñí bí “E niseaiimáriní.” niriñí réoárinípi wáí nurimeipaxí imóniñípiñí neaixinjirini. Siñí réoárinípi aí á má ñwí ikaxé eániñípiñí nixídirinjípiñí dání onixídiñípiñí réoárinípiñímani. Kwíyípi niñemeámi neawariñípiñí dání onixídiñípiñí réoárinípiñí. ñwí ikaxé eániñípiñí á má “Xixeni oxídaneyí.” niyaiwiro aí apimi wiaíkiariñí enjagi náni pemixariñirini. E neri aí xegí kwíyípi á máyo diñí niyimíñípi siñí umímoariñí enjagi náni xwiýá siñí réoárinípiñí náni wáí nurimeipaxí imóniñípiñí neaixinjirini.

Siñí réoárinípi xámi réoárinípiñí seáyí e wimóniñí nánirini.

⁷ Gorixo xegí ñwí ikaxípi síñá piárayo akireñí niñeriniñwáriní Isireríyo mini wíáná wíá xío piñípiñí neri ókimiñariñípi eni siñáni wimóniñigini. Api Mosesomi wíá wókimiñáná oyá símiñaní xwiníá eañiniñí. Xwiníá o eañípi awayini awayini neayípoáa wariñagí aí axíná siñí ení tñi xwiníá eaariñagí náni aríowa siñwí miñiñí winariñagí náni siñwí miñiñipaxí imónagíarini. ñwí ikaxé eániñípi aí, á má pemixariñí imóniñípi uráraná Gorixoyá wáí piñípiñí neri ókimiñariñípi tñi eni siñáni imóniñí enjagi náni ⁸ “Xwiýá siñí re réoárinípi ‘Kwíyípi ámaéne anani nineaixiri diñí niyimíñí tñíwaéne neaixipaxíriñí.’ riniñípi ñwí ikaxé eániñípiñí wíarí nimúrori wáí mókimiñipaxí imóniñí.” riseaimónarini? ⁹ Xámi réoárinípiñí —Apimi dání á má aníñípiñí náni xwiýá meáriñariñípiñí. Api awiañí imónagí aiwi siñí réoárinípiñí —Apimi dání Gorixo “Á má wé róniñíyíriñí.” rariñí náni imóniñípiñí. Api xámi réoárinípiñí seáyí e niwimóniri aga awiañí imóniñí. ¹⁰ Re ripaxíriñí, “Xámi réoárinípiñí awiañí aiwi siñí réoárinípiñí sogwíyo uyíwí miñároáná peá unariñípa peá umixíñí enjagi náni ríxa supikíñariñagíñí imóniñirini.” ripaxíriñí. ¹¹ Ayí rípi náni e ripaxíriñí. Xwiýá xámi réoárinípiñí —Api opí-nagwíá neayípoáa wariñípiñí imóniñípiñí. Api awiañí imónagí aiwi xwiýá siñí réoárinípiñí —Api yaxwé miréoáriní aniñí réoárinípiñí. Api awiañí nimóniri

xámi imóniņǵipimi aga wiárfi seáyi e múróniņǵi eņagi nání rariņini.

¹² None “Xwiýá siņǵi réroárininiņipi wí neayipoáa unífa menini.” niyaiwirane diņǵi sǵná neaeánǵagi nání wáfi nirimeranéná ayá igigí bi mé rimeariņwárinini. ¹³ None Moseso yagǵipa wí yariņwáonemani. O re yagorini. Xegí símimaņǵyo dáni xwiníá eañǵipi neayipoáa waríná gí Isireriyí siņwé minanipa oépoýiniri símimaņǵyo rapirapí aximíó bi tǵni rití inagǵirini. ¹⁴ E searariņagi aiwi wigí diņǵi wakisí inagǵirini. Ai sǵá riýi tǵņǵi e nání gíní gíná xwiýá xámi réroárininiņipi íá uroláná rapirapí aximíó axípi tǵniniņǵi wigí diņǵyo sini ikwarimoárinini. Ayí ripi nání wigí diņǵyo sini ikwarimoárinini. Ámá Kiraiso tǵni nawíni nikárininiņipimi dáni rapirapí aximíópi Gorixo yípimoariņǵirini. ¹⁵ E neri aí gí Isireriyí gíní gíná eņiná dáni sǵá riýi tǵņǵi e nání ģwé ikaxí Moseso eañǵipi íá niroríná rapirapí aximíó bi sini wigí diņǵyo ikwarimoárinini. ¹⁶ Sini wigí diņǵyo ikwarimoárininiņagi aiwi Ámináo tǵámíni nikinimóniri diņǵi niwikwírorínáyí, rapirapí wigí diņǵyo ikwarimoárininiņipiniņǵi yípimónariņǵirini. ¹⁷ Áminá tǵámíni kinimóniņǵiríó, ayí Gorixoyá kwíýipirini. O xwiýá siņǵi niréroáriníná kwíýi api nání réroárinini. Ámináoyá kwíýi api ámá ģyo niwaínirínáyí, ayí ģwé ikaxí eániņǵipimi dáni áxenwarí minigǵáyí imóniņaxírini. ¹⁸ Ayináni Ámináomi diņǵi wikwíroariņwá nineneni xío imóniņǵipi nání siwániņǵi niwiniranéná negí símimaņǵi rití bi miniņagi nání wíá Ámináo ónariņǵipi negí símimaņǵyo dáni xwiníániņǵi weámixariņǵirini. E neríná nene wíá xío seáyi e nimóniri ónariņǵipi tǵni xixeni imónaníwá nání wíá ámi bi ámi bi nóganiņǵi wariņwini. Ámináo ayí kwíýipirini. Apimi dáni xío imóniņǵipiniņǵi nimóga wariņwini.

**“Wáfi urariņwápipimi dáni Gorixo wíá wókímixariņǵirini.”
urini nánirini.**

4 Ayináni Gorixo wá nineawianiriņipimi dáni xío imóniņǵipi nání ámáyo siwániņǵi winíwaniginiři nearípeáagi nání sini anini ayá rǵá neawearini. ² E neri aí ámá ayá neaininiņiri inimi yariņǵápi wí “Anani oyaneýi.” rariņwámani. Ináyiniņǵi nimóniri yapí owiepisaneýiniri wí yariņwámani. Xwiýá Gorixoyápi eni niriranéná naíroayiri neri rariņwámani. Api api mepa nerane sa xwiýá nepaxiņǵi imóniņǵipi siņáni wíá rókiamoariņagwi ámá e siņwé nineaniróná “Awa apáni yariņoi.” neaiwiwírfá nání Gorixoyá siņwé neaniņe dáni e yariņwárinini. ³ Xwiýá yayí neainariņǵi none wáfi urariņwápi ritǵiniņǵi niwinirínáyí, sa ámá anínaniro yariņǵáyo ritǵiniņǵi winariņǵirini. ⁴ Ayí ripi nání ritǵiniņǵi winariņǵirini. Xwiýá Kiraiso —O pí pí Gorixo imóniņǵipi tǵni xixeni axípi imóniņorini. Xwiýá o wá nineawianiri seáyi e imóniņǵi neaiņǵipi wíá neaókímixariņǵirini. Xwiýá yayí neainariņǵi api naniņi ámá Kiraisomi diņǵi miwikwíró anínaniro nání yariņǵáyo wíá miwókímixipa

oeniri wigí ģwé imóniņo —O, ayí oborini. O diņǵi píripírí wiņǵi eņagi nání xwiýá api ritǵiniņǵi winariņǵirini.

⁵ None wáfi nuriranéná newaniņone seáyi e oimónaneyiniri nání wáfi urariņwámani. Jisasi Kiraiso nání “Negí Ámináorini.” urirane none nání “Jisasomi xídariniwá eņagi nání segí sénáiwaniņiniņǵi nimónirane omiņǵi seaiariņwáone imóniņwini.” urirane yariņwárinini. ⁶ Ayí ripi nání e yariņwárinini. Gorixo —O amípi níni iwamíó nimixiríná “Sǵá yikiáriņǵipi wíá oónini.” riņorini. Ripi yariņo, ayí eni axorini. O wá nineawianiri seáyi e neaiņǵipi —Api Kiraisoyá símimaņǵyo dáni xwiníániņǵi neaeámixariņǵipirini. Api nání niņǵá oimóniņpoýiniri negí diņǵyo wíá neaókímixariņǵirini. E neaiņo, ayí axo eņagi nání rariņini.

**“Xeaniņǵi neaímeaariņagi aí wáfi rani nání sini ayá rǵá
neawearini.” urini nánirini.**

⁷ Wáfi nurimeírixiniri nearípeañǵipi, ayí ayá tǵniņipiniņǵi imóniņǵipirini. Api tǵniwáone eņǵi meáni xwárfá sixí xwéá tǵni imixiniņǵiniņǵi nimónirane samini imóniņwáonerini. Ámá arǵá nineairóná re yaiwírfi nání e imóniņwáonerini, “Eņǵi eániņǵi seáyi e imóniņǵi xwiýá yayí neainariņǵipimi dáni neaímeápi wáfi rimeariņǵáwayámani. Sa Gorixoyárinini.” yaiwírfi nání samini e imóniņwáonerini. ⁸ Xeaniņǵi xixegíni neaikárariniņagi aiwi suminiņǵi imóniņwáonemani. Waíná neaímeápi nání ududí neainariņagi aiwi negí diņǵi aniniņǵi niyoámiga mineauņonerini. ⁹ Ámá wí mixí neaxídwárfáagi aiwi Gorixo wí neaiepisamoariņonemani. Iwanǵi nineaeari neatǵáagi aiwi anini eaniramori weariniwáonemani. ¹⁰ Iníná wáfi nirimeranéná ripi niyaiwirane yariņwáonerini, “Negí Jisasomi pikigǵápa none eni nineapikirínáyí, ananirini.” niyaiwirane yariņwáonerini. Ámáyi none e yariņagwi siņwé nineaniróná “Jisaso niperi aiwi ámi siņǵi nimóniri ģweañagi nání rǵá yariņoi?” yaiwírfi nání api e yariņwáonerini. ¹¹ Iníná xwéá tǵyo amí ģimi nemeranéná Jisasomi xídariniwáone eņagi nání yoí mayí nimónirane emeariņwárinini. Ámáyi wará pepaxí tǵni imóniņwáone yoí mayí nimóniri yariņagwi nineaniróná “Jisaso ámi siņǵi nimóniri anǵi nami ģweañagi nání rǵá yariņoi?” yaiwírfi nání e nimóniri emeariņwárinini. ¹² Ayináni ripi ripaxírini, “None wáfi nirimeranéná nineaxeanipaxí imóniņwáonerini. E neri aí e imóniņwápipimi dáni seyíné rixa diņǵi niyiminiņǵi tǵǵáyíné imóniņoi.” ripaxírini. ¹³ Ámá wo, Bikwíyo dáni “Nioni Gorixomi diņǵi niwikwírori nání ámáyo uriniņigini.” riniņo diņǵi wikwíroagǵipa none eni axípi e wikwíroariņwáonerini. Ayináni Jisasomi diņǵi niwikwírorane nání xwiýá yayí neainariņǵipi ámáyo wáfi urariņwárinini. ¹⁴ Niņǵá re imóniņagwi nání wáfi urariņwárinini. Áminá Jisaso xwáripáyo dáni owiápiņimeaniri siņǵi wimixiņo none eni xíomi siņǵi wimixiņǵipa axípi siņǵi nineaimixiri seyíné tǵni nawíni

gwiaumí nineairi Jisaso tñí e neawáriníáriní. Nijjá e imóniñagwi nání wáí urariñwáriní. ¹⁵ Ayí seyíne naní oseaiianeyiniri nání yoí mayí imónirane neaxeanipaxí imónirane yariñwáriní. Ámá Gorixoyá xío wá niwianiriñipimi dání sayá nimóga nuróná ayí omi yayí ayá wí niwiera warigíapimi dání “Gorixo seáyi e imóniñoríani?” waiwipaxí imóniñwiniginiri yoí mayí imónirane neaxeanipaxí imónirane yariñwáriní.

“Anínamí dání neaímeaníápi símimaní e nitinirane nání diñí sixí ínariñwáriní.” uriní nánirini.

¹⁶ None api nání diñí nimorane nání Kiraiso nání wáí urani nání sini ayá ría neawearini. Negí warápi xeaniñí neaímeaariñipimi dání rixa sipí nimóga wariñagi aí diñipini sía ayí ayo siñí bi sixí ínariñirini. ¹⁷ Ayí ripi nání sía ayí ayo negí diñipi siñí bi sixí ínariñirini. Xeaniñí agwi ríná neaímeaíipimi xwámámí niwiera úwáyí nání Gorixo yeáyí nineayimixemearíná seáyi e imóniñipi neaiiníáriní. Api nání diñí nimoranéná “Xeaniñí none neaímeaariñipi axíná ná biníniñí neaímeari onimiápiáníñí neaímeari yariñiríani?” niyaiwirane peayí wianariñwáriní. “Sa sipí agwi ríná neaímeaariñipi nání diñí aría ikeamopaxípi tñi xixeni Gorixo naní neaiiníámani. Ámi wiáí imóniñí bi tñi neaiiníáriní.” yaiwariñwáriní. ¹⁸ Ayí sipí agwi ríná neaímeaariñipi —Api siñwí tñi siñwí winipaxí imóniñipirini. Apimi siñwí niwiranéná e yaiwariñwámani. Amipí ríwíyo Gorixo yeáyí nineayimixemearíná neaímeaníápi —Api agwi nene siñwí tñi siñwí winipaxí mimóniñipirini. Api símimaní e nitiniríná e yaiwariñwáriní. Ayí ripi nání rariñini. Siñwí tñi agwi ríná winariñwápi aníñí maríáí bi onimiápi imóniñíáriní. E neri aí agwi ríná siñwí tñi miwariñwápi íníná aníñí imóniñíá enagi nání rariñini.

“Wará siñí imónaníwápi nání diñí nimoriñipimi dání diñí sixí ínariñwáriní.” uriní nánirini.

⁵ Nene nijjá re imóniñagwi nání ríwíyo neaímeaníápi símimaní e tiníwini. Xwía tío niñwéaranéná seníá aníyo ñweaariñwápi —Ayí negí warápi nání rariñini. Niñperane negí warápi rixa niñineamioaríniñí neríná negí diñipi sixí ínaníwá nání aní Gorixo neaimixiyiñí wiwániñí imónini. Wará api ámá imixigíámani. Gorixo imixiñí eañagi nání anínamí íníná aníñí miní imóniñíápirini. ² Wará agwi ríná negí diñipi sixí ínariñwápi sini sixí nínirane xwía tío niñwéaranéná wará siñí anínamí imóniñí negí diñipi sixí wínaníwápi omíwaneyiniri nání yeyíniñí niñirane ñweañwini. ³ Wará siñipimi negí diñipi sixí niwiranéná wará mayí nimónirane diñipini niñwéapa yaníwá enagi nání apimi sixí owíwaneyiniri yeyíniñí rariñwáriní. ⁴ Wará agwi diñí sixí ínariñwápi sini níniranéná wará saní neaunariñagi nání yeyíniñí rariñwáriní. Diñipini nimóniri ñweaaneyiniri

niñwéañwini. Ayí wará niñimíniñí imóniñipi niñwéapaxí imóniñipimi rití eníá nání wará anínamí imóniñipimi sixí niwiranane ñweaaneyiniri yeyíniñí rariñwáriní. ⁵ Wará siñipimi sixí wínaníwá nání neaipimoño, ayí Gorixorini. O “Wará siñipimi sixí wínaníwá nání rixa neaipimoaríñeneríani?” oyaiwipoyiniri xegí kwíyípi niñeaiapiri ikiyiniñí neaiariñirini. ⁶ Ayináni pí pí xeaniñí neaímeaariñagi aiwi diñí e niñmoriñipimi dání diñí sixí níga wariñwáriní. Nene niñíáriní. Sini wará xwía tío niñwéaríná imóniñwápi sixí níniranéná Ámináo tñí e niñwéañwini. ⁷ Omi negí siñwí tñi tñi siñwí niwianiriñipimi dání bi ení sixí nínirane mé sa diñí niwíkwíroriñipimi dání ení sixí nínirane yariñagwi nání rariñini. ⁸ “Sini wará urí epaxí imóniñí ripimi diñí sixí niwiranane wáí raníwá nání diñí sixí ínariñwini.” niñeariri aí negí diñipi wará ripimi dání niyoámiga nuri Ámináo tñí e ñweaaníwáínarani, sini xío tñi niñwéá xwía tío niñwéaranénarani, “E éwanigini.” yaiwariñwápi, ayí ripirini, “Xío yayí winipaxí imóniñipini éwanigini.” ¹⁰ Ayí ripi nání e yaiwariñwáriní. Kiraiso ámá niyoni siñwí mí ómómiximí neríná niñneneni ení siñwí mí ómómiximí neainíá enagi nání xío yá símimaní tñí e dání éí roaníwáriní. Xwía tío niñwéaríná wini wine naní imóniñipirani, sipí imóniñipirani, enwápi tñi xixeni piñí neamamoníá enagi nání sini xwía tío niñwéaranéná “Xío yayí winipaxípi éwanigini.” yaiwariñwáriní.

“Ámá siñíniñí imóniñwini.” uriní nánirini.

¹¹ Nene “Áminá Jisaso siñwí mí ómómiximí neainíáriní.” niyaiwiri nijjá e niñmónirane nání wáyí neainariñirini. Ayináni ámá niñimóniro omi diñí owikwírópoyiniri wáí nurimeranéná píraníñí aríayo nurémóa wariñwáriní. Gorixoyá siñwíyo dání rixa siñáni piaumimí iníñagwi nání o none yariñwá niñini nání xixeni nijjá imónini. Seyíne ení none nání diñí niñmoróná re oneaiwipoyiniri diñí wikwímoñwini, “Porowa diñí ínimi niñwírónimáná miyarigíáriní. Wigí yariñwápi wí ínimi mimóni niñini siñáni piaumimí ría iníni?” oneaiwipoyiniri diñí wikwímoñwini. ¹² None e searíagwi nání “Porowa rixa api mimónigíáwa enagi nání ámi weyí mearinariñoi.” riseaimónarini? Oweoi, wí e miyaríwini. Sa seyíne none yariñwápi nání rixa nijjá xixeni niñmónimáná ripi oépoyiniri searariñwini. Seyíne ámá wí tñi —Ámá siñwí manigíe dání yariñwápi nání diñí mamó sa ámá siñwí anigíe dáníni yariñwápi nání “Naní imónigíáyirini.” moarigíáyirini. Seyíne ámá diñí e moarigíáyí tñi xwíyá niñiróná none mixí niñeameakíniro wa none nání xerwí rariñwápi oyariñwini. ¹³ Ámá wí “Porowa majimájá niñkariniro yariñwáriní.” rariñwápi “Ayí neparini.” niñeaimónirínáyí, re yaiwírixini, “Sa Gorixomi oxídaneyiniri nero nání e ría imóniñoi?” yaiwírixini.

“Porowa diñí pírániñí íá nixirimáná yariñoi.” niseaimónirínáyí, “Awa nene arirá neaipíría náni e ría imóniñoi?” yaiwíríxini. ¹⁴ Pípi náni diñí nimoriñípimi dání nípíreániri yariñwámani. Kiraiso wá nineawianiri neaiiñipi nánini diñí nimoriñípimi dání nípíreániri xámi sipí néra wagwápi píni niwiáriri yariñwámani. O niperíná ámá níni náni wayíá pení enagi náni diñí re yai-wiáriñwini, “Apimi dání ámá níni niperíníñí ría egíawixini?” yaiwiáriñwini. ¹⁵ Ayí ámá diñí niyimíñipi tígíáyí wiwaníñí náni diñí nimóniro nimeniro mé arirá winíá náni nípémáná ámi wiápinimeango xío náni diñí nimoro érixiniri ámá níni náni wayíá peninigini. ¹⁶ Ayináni Jisasomi diñí wikwíronwá ríná dání ámá womi siñwé mí niwómixirane “E imóniñoiñí?” niwíai-wiríná warárimini siñwé niwíwirane mí wómixariñwámani. Ayí neparini. Xámi none Kiraisomi siñwé mí niwómixiranéná warárimini siñwé niwíwirane “Nipik-wini menjorini.” niwíaiwirane aí agwi sini wí e siñwé mí niwómixirane yaiwiariñwámani. ¹⁷ Ámá go go Kiraiso tñni nawíni nikáriniñá ámá siñí wóniñí imóniñoi. Ai, e nimóniríná sipí xámi imónagípi ríxa naníniri siñí bi imóniñoi.

“Ámá níni ámi xío tñni gwiaumí inipíri náni wimixiñirini.” uriní nánirini.

¹⁸ Ámá siñí imóniñwápi náni míkí ikiño, ayí Gorixorini. O Kiraiso neaiiñipimi dání niyopiýárimáná xíomi símí tñni wariñwaéne ámi ámá xíoýá imónani náni neaimixiñirini. E neri none eni ámáyo áwaní re urimeaaníwá náni, “Ámá sini xíomi símí tñni wariñíáyíne ámi ámá xíoýá imónipíri náni ríxa seaimixiñirini.” Áwaní e urimeaaníwá náni nearí-peañirini. ¹⁹ Nioni searariñápi, ayí ripirini. Gorixo xegí xewaxo Kiraiso neaiiñipimi dání ámá níni ámi xío tñni nawíni imónirixiniri neaiimíniri yarini. Nene wiaík-iñwápi sini diñí íá mixirí ríxa yokwarimí nineaiiri náni peá moni. Api neri none eni wáí nurimeranéná xwiýá re riniñipi, “Gorixo ríxa neaiiñipimi dání ámi xío tñni nawíni imónipaxirini.” riniñipi urírixiniri nearí-peañirini. ²⁰ Ayináni none xwiýá Kiraiso yaní neaiapowáriñipi wuriyariñwáonerini. Noneyá mañíyo dání uraríná Gorixo xewaniño einíniñí urariñirini. Ámáyo Kiraiso náni rixiñí re wuriyariñwámani, “Gorixomi símí tñni wariñíáyíne ámá xío tñni anani gwiaumí inani náni xe oneaimixiniri siñwé winípoi.” wuriyariñwámani. ²¹ Ayí ripi náni e wuriyariñwámani. O íwí bi meño aí Gorixo none o tñni nikáriniñipimi dání ámá xío “Wé róniñíáyíri.” ráriñíáyí imónirixiniri omi negí íwí yariñwápi niñwiráiri íwí yariñí wóniñí niwimixiri xe opikípoiñiri siñwé winiñinigini.

Wáí wurimeiarigíawami wímeeariñipi nánirini.

6 Ámá xío tñni nawíni gwiaumí inipíri náni o tñni nawíni yariñwáone enagwi náni ení rirémixí niseairiri ripi osearaneyi, “Gorixo wá seawianiñíyíne xe surímá oneaímeaniri mepani.” osearaneyi. ² Ayí Bikwíyo ripi niriniri eániñagi náni searariñwini, “Gorixonirixiñí seyíne nirarigíápi aríá seaipaxiná ríxa aríá seañanigini. Sía ámáýíne yeáyí seayimixemeámía náni imónáná ríxa aríá seañanigini.” Api Bikwíyo niriniri eániñagi náni pírániñí aríá ókiarí nimónípoi. Gorixo aríá neaipaxiná, ayí rínarini. Sía o yeáyí neayimixemeámía náni imóniñíyi, ayí riyirini. Ayináni “Gorixo wá nineawianiri neaiiñipi xe surímá oneaímeaniri mepani.” searariñwini. ³ Wáí wurimeiaríñwáone nemeranéná negí yariñwápi náni xwiýá míneameariñpaxí oimónaneyiniri ámá none yariñagwi siñwé nineaniróná óreámioapaxí imóniñipi bi yariñagwi siñwé míneanipa oépoiñiri aníñí miní yariñwámani. ⁴ Pí pí neranéná “Ámá awa Gorixomi xináiwániñí nimóniro pírániñí omiñí wiariñíawaríani?” oneaiwiñipoyiniri yariñwámani. E neranéná pí pí xeaniñí neaímeáipi xwámámí wirane aníñí neainipaxí imóniñí neaímeeariñipi xwámámí wirane diñí ríá neawepaxí imóniñipi xwámámí wirane yariñwámani. ⁵ Iwaní neamepearínarani, gwí aníyo neariñwárarínarani, sipí owikárípoiñiri símíráxwíro yariñíáyí ikwikwierí niniro neaiarínarani, xwámámí wariñwámani. Omiñí aníñí miní okiñí tñni erane enwáonerini. Si rorane agwíni erane enwáonerini. ⁶ None náni “Awa Gorixomi xináiwániñí nimóniro pírániñí omiñí yariñíawaríani?” oneaiwiñipoyiniri ripi eni yariñwámani. Íkwiráínániñí nimóniri erane nepaxiñipi náni nijá imónirane saniñí imónirane wá niwumixirane aríá wirane Gorixoyá kwíyí neaainíñipimi dání erane mimóní imóniñipi miwíwapiyí ámáyo nepa diñí sipí niwirane erane ⁷ xwiýá nepaxiñí imóniñipi yaní urirane ení eániñí Gorixo neaimixíñipimi dání erane yariñwámani. Ámá mixí náni imóniñipi íá xirariñíapa none nemeranéná wé róniñí yariñwápi wá tñnaníwá náni wé onamiñú tñni íá xirirane xixe mixí wianíwá náni wé náú tñni íá xirirane yariñwáonerini. ⁸ Wí yayí neamero wí paimamí neairo neaiarigíonerini. Wí none náni repiyí niwiróná “Sipí yariñíawarini.” uriro wí “Naní yariñíawarini.” uriro yariñíonerini. Nepáni yariñwáone aiwi wí “Yapí neaipisariñíawaríani?” neaiwiariñíarini. ⁹ None náni wí “Porowa gowaríani? ‘Awa náni ámá obaxí nijá imóniñoi.’ riseaimónarini?” rariñagíá aí ámá obaxí none náni nepa nijá imóniñoi. None amí amí nemeranéná yoí mayí nimónirane aí sini ñweañwini. Siyikí neaeearigíone imóniñagwi aiwi sini wí míneapikigíonerini. ¹⁰ Íkíniñí sipí neaiariñagi aiwi iníni diñí níá neainariñirini. “Awa amípi náni díwí

ikeamónigíáwaríani?" neaiwiariḡagíá aí none xwiyíá yayí neainariḡipi wáí uraríná áamá obaxí aríá neairiḡipimi dání Kiraiso tñni nawíni nikáriníro nání amipí mimúrónigíáyí yapí imónarigíárini. "Amipí bí íá mimaxirigíáwaríni." neaiwiariḡagíá aí amipí Kiraiso neaiḡipi bí mineamúronerini.

"Siḡáni searariḡwá eḡagwi nání seyíné eni xixeni neaiḡoyi." uriḡí nánirini.

¹¹ Koriniyo ḡweáyíne, apí apí niseara nuranéná yumí bí miseaí siḡáni ríwáriní. E niseariranéná seyíné diḡí sixí seayirḡwáone siwániḡí seainíwáriní. ¹² None diḡí sixí muyipa oyaneyiniri wí éwáonemani. Sewaniḡyíne awami diḡí sixí muyipa oyaneyiniri éfá eḡagi nání nawíni mimóniḡwini. ¹³ Ayináni xanoni gí niaíwíyo uripaxí ripi osearimini, "Xixe oinaneyi. None diḡí sixí seayirḡwápa seyíné eni neayípoi." osearimini.

"Diḡí miwikwírogíáyí tñni gwí mimónipani." uriḡí nánirini.

¹⁴ Jisasomi diḡí miwikwíroarigíáyí tñni wigí yarigíápi oyaneyiniri wí gwí mimónipani. Ayí ripi nání searariḡini. "Ámá wé róniḡí imóniḡipini yarigíáyí tñni maḡí wiaḡiarigíáyí tñni axípi epíríá nání imónipaxí imónini." riseaimónarini? "Axíná wíá óniri sá yiniri epaxírini." riseaimónarini? ¹⁵ "Kiraiso tñni Obo tñni diḡí axípi xiriḡii." riseaimónarini? "Kiraisomi diḡí wikwírogíáyí diḡí moro diḡí miwikwírogíáyí diḡí moro neróná axípi bí mopaxírini." riseaimónarini? ¹⁶ "Gorixoyá aḡí ḡwíá —Iwámi dání nene yayí umeariḡwáwáriní. Iwá tñni ḡwíá ámá meḡweariḡíápi tñni anani axí e kumixáripaxírini." riseaimónarini? Oweoi, nene ḡwíá aḡí siḡí imóniḡoyá aḡí ḡwíáiwániḡí imóniḡagwi nání wí e yaiwipaxímani. Nioni searariḡápi Gorixo xewaniḡo riḡí ripi tñni xixeni searariḡini, "Nioni gí ámáyí tñni nawíni darónimíárini. Nioni wigí ḡwíáoni imóniḡáná ayí gí ámáyí imónipíríárini." Ámináo e niriḡí nání ¹⁷ ámá xegí imóniḡáyo ripi eni uriḡírini, "Ámá Gorixoní diḡí minikwíró wigí ḡwíáyo xédarigíáyí tñni e dání nimixeáminimi xegí bí imóniḡáyíne imónírixini. Ámináoni e searariḡini. 'Wigí ḡwíá imóniḡipimi —Apimi dání piáxí seaeániḡaxí imóniḡipimiriḡini. Apimi bí onimiá amáí miróní anḡiḡni wé íá ayimeaénírixini. Seyíné e nerónáyí, nioni anani seamínimíárini. ¹⁸ Nioni segí áponi imóniḡáná seyíné gí niaíwí oxoyíne imóniḡo niaíwí apixíwayíne imóniḡo epíríárini. Ámináoni —Nioni eḡí eánigíá niyoní seáyí e wimóniḡáoniriḡini. Nioni e rariḡini." Xwiyíá apí Bikwíyo niriḡí eániḡagi nání "Jisasomi diḡí miwikwíroarigíáyí tñni wigí yarigíápi oyaneyiniri wí gwí mimónipani." searariḡini.

7 Negí diḡí sixí seayirḡwáyíne, Gorixo negí sími-maḡí e dániniḡí e neariḡí eḡagi nání ámaéne pí pí

ayá neaduniḡaxí yarirḡwápi, diḡí piáxí neaeámixariḡipirani, wará piáxí neaeámixariḡipirani, nipiḡí igíániḡí oeáminaneyi. Gorixomi wáyí niwirirḡipimi dání siyikwí míniḡwaéne oimónaneyiniri wé roáriwanigini.

Koriniyo ḡweáyí kinimónigíá eḡagi nání Poro yayí winiḡí nánirini.

² Seyíné none diḡí sixí neayípoi. Ayí ripi nání rariḡini. Segíyí womi aí sipí bí miwikárinḡwáriní. Segíyí womi sipí bí wikárinḡwámani. Womi amipí bí íwí urárinḡwámani. ³ Nioni e niriḡí "Poro xwiyíá neamearimiriḡí rariḡini." riseaimónarini? Oweoi, nioni rixa re searáríárini, "None diḡí sixí ayá wí seayirḡwáone eḡagi nání seyíné péánáyí, none eni nipepaxí neainíárini. Seyíné sini ḡweaḡáná none eni sini ḡweapaxí neaimóniniḡáriní." searáríá eḡagi nání wí e seaimónipaxímani. ⁴ Seyíné xámi seariḡápi xídipíríá nání bí onimiápi maríá, aga diḡí ayá wí síḡá neánarini. Seyíné nání mixí niseameakíniríná eni ayá wí seameakínariḡáriní. Xeaniḡí níní none neámeáími seyíné nání diḡí nimoriḡipimi dání awayini ikiḡwániḡí nimiriḡí diḡí ayá wí níá ninariḡíriní.

⁵ None aḡí Tirowasiyo píni niwárimí nipiḡí Masedonia piropeniḡíyo niriémómáná aí kikiá ḡweapaxí bí mineámeá ripi ripi oyaneyiniri éwáyí sipíni sipíni neámeaaríná ámá wí tñni xwiyíá ximiximí niriḡí niriḡirane negí xwioxíyo dání wáyí neainiri yarirḡagwi aiwi ⁶ Gorixo —O ámá rixa yopa nimeḡiniriḡipimi dání diḡí sixí míniḡáyo miḡí ikiḡwániḡí umirariḡorini. O Taitaso ámi neámeáipimi dání miḡí ikiḡwániḡí neamiriḡíriní. ⁷ Taitaso neámeáipimi dánini Gorixo miḡí ikiḡwániḡí neamiriḡímani. Seyíné omi numíminiro miḡí ikiḡwí umiriḡíápi nání repiyí nineairíná apimi dání eni Gorixo ikiḡwániḡí neamiriḡíriní. Taitaso repiyí nineairíná seyíné Poroni ámi siḡwé nananiḡo nání íkíniḡí sipí seairiḡípi nání repiyí neairi "Negí nipiḡwini miyariḡwápiḡí dání Poromi ayá ríá wimoariḡwini?" niyáiwiro nání ḡwí eaarigíápi nání repiyí neairi Poroni aríá naniḡo nání sini ayá ríá seaweariḡípi nání repiyí neairi eḡí eḡagi nání ámi aga yayí seáyimi dání bí tñni nininiḡini. ⁸ Payí xámi nioni neari seamónapiḡána íá niriḡóná aga diḡí sipí seairiḡí eḡagi aiwi "Nioni ana pí nání neari wiowáriḡáriní?" niyáiwiri diḡí sipí niḡímani. E neri aí seyíné íá niriḡóná axínáni diḡí sipí seainariḡagi siḡwé niseairíná nioni eni diḡí sipí bí onimiápi niḡiniḡini. ⁹ E neri aí agwi nioni yayí ninariḡini. Seyíné diḡí sipí seairiḡí nánini yayí mininiḡí ayí diḡí sipí seairiḡí dání segí sipí yarigíápi ríwimini mamófá eḡagi nání yayí ninariḡini. Seyíné diḡí sipí niseairíná ayí Gorixo seaimixariḡípi tñni xixeni seairiḡí eḡagi nání xwiyíá none searíwápiḡí dání wí xwiríá miseaikixéwá eḡagi nání rariḡini. ¹⁰ Ayí ripi nání searariḡini. Ámá diḡí sipí

Gorixo wimixariņipi tēni xixeni niwirinā apimi dāni wigī sipī yariģāpi rīwimīni mamoiģāriņi. E nerónā diņī sipī api Gorixo yeáyē uyimixemeanīa nāni nipemeāmi wariņī eņagi nāni āmi diņī sipī niwiri “Pī nāni e rīa yariņini?” yaiwinipaxīmani. E neri ai Gorixo wimixariņipi tēni xixeni marīāi, āmā wigī diņīyo dānini diņī sipī niwirinā ayī wiwanīņīyē anīņipīrīa nāni nipemeāmi wariņī eņagi nāni rariņini. ¹¹ Ai diņī sipī seaifē gī payē eaņāpimi dāni Gorixo seaimixīpi, api seyīné diņī pírāniņī nimoro amipī naņī xixegīni epīrīpi seaimixīriņi. Apimi dāni Gorixo aņīni sīmirīrī seaīnānā sipī éoyā xwiyīāpi mīneaxīniņa oeniri apaxī mé pírāniņī imixiģāwixini. Apimi dāni enī nīpikwini mi-yariģāpi nāni wikī óniņiģāwixini. Apimi dāni enī Gorixo nāni wáyē seainiņini. Apimi dāni enī none āmi siņwī nananiro nāni íkīniņī sipī seaiņini. Apimi dāni enī nioni searīāpi xīdipīri nāni diņī rīa seaweņini. Apimi dāni enī sipī yariģāyo siyikī ureaani nāni oimónaneyiniro egīawixini. Seyīné api api néra úiāpimi dāni siwā réniņī neainiģāwixini. Sipī éi Poro nearīo nāni nene wí ayā miņī miņī mīnearoiņini. Siwā éniņī neainiģāwixini. ¹² Ayināni áwanī ripi osearimīni. Nioni neari niseamónapiřinā sipī éo nāni diņī nimori payē ana neari mónapiņāmani. Sipī wikārīo nāni enī diņī nimori neari mónapiņāmani. Ayī seyīné Gorixoyā siņwī tīņī e dāni re yaiwinīriņini neari mónapiņāriņi, “Ayī neparini. Porowa neariģāpimi pírāniņī xīdanīwā nāni nene sini diņī rīa neawearini.” yaiwinīriņini payē ana neari mónapiņāriņi. ¹³ Seyīné rixa xixeni e yaiwinīā eņagi nāni none rixa pírāniņī miņī ikiņwīniņī mirāriņīwāriņi.

Miņī ikiņwīni mirāriņīwāmani. Diņī niā enī neainīriņi. Seyīné niyīnéni Taitasomi numimīniņiņipi dāni diņī sixī umimogīā eņagi nāni o yayē néra neaīmeāi eņagi nāni none enī diņī niā ayā wí neainīriņi. ¹⁴ O āmi neaīmeānā seyīné tīņī e nāni nurowārīnā mixī seameakīniņāpi nāni bi ayā minīniāriņi. None seyīné tēni niņwearīnā amipī nīni seariņwāpi nepāni seariņwāpa omī seyīné nāni mixī niseameakīniņīnā uriņwāpi enī seyīné numimīniņiņipi dāni nepa xixeni imóniņini. ¹⁵ O seyīné niyīnéni numimīniřonā ói ero wáyē iniro nero pírāniņī arīā owianeyiniro imóniģāpi nāni diņī niwiniřinā āmi xwapī ayā wí diņī sixī niseaya warini. ¹⁶ Agwī nioni “Ayī pī pī nerónā xixeni epīrāoi.” niseaii-wiāriri diņī sīņā neānariņī eņagi nāni diņī yayē ninarini.

“Masedonia ņweáyē wīniyo arirā wianiro nāni niģwī niroarīro ņweaņoi.” uriņī nāniřini.

8 Negī niriģimeáyēné, Jisasoyā siyikī imóniģā Masedonia piropeniģāyo aņī api apimi ņweaģāyē naņī Gorixo wā wianīņipi dāni egīāpi niģā imónipīri nāni áwanī bi osearaneyi. ² Xeaniņī rīmewā wipaxīpi

niwīmeariņipi dāni “Eņī rīa eāniņoi?” niriro iwamīo wiwapiyāģā ai api peā numixiro diņī niā ayā wí winiņini. Wiwanīņīyē uyīpeayīniņī imóniģāyē aiwi Jisasomi diņī wikwīroariģā wīniyo arirā owianeyiniro niģwī niroarīnā bi onimiāpi miroā aga ayā wí roaariģāriņi. ³ Wigī wīniyo arirā wianiro nāni niģwī niroaro wipaxīpi tēni xixeni niroaro aiwi wigī diņī tēni apimi nimúrooro āmi bi tēni roaariņāģā siņwī wī-naroiwāone eņagi nāni rariņini. ⁴ Ayī arīkī rixiņī re neariģāwixini, “Āmā Gorixoyā siyikī imóniģā Judia piropeniģāyo ņweaģāyo wīniyē arirā wiarīģāpa nene enī arirā wiani nāni xe niģwī iāyo oroāpoiņini siņwī neaiņpoi.” neariģāwixini. ⁵ E nerónā none “E epīrāoi.” niyaiwirane diņī ikwīmoņwāpi tēni xixeni mé xāmi Āminā Gorixo pī pī wimónariņipi oxīdaneyiniro niřawimānā o wimónariņipi niřīdīronā Porowane enī neaīwapiģāwixini. ⁶ Ayināni Taitasomi seyīné tīņī e nāni nurowārīnā eņī rirēmīxī niwiri re uriņwanigini, “Iwamīo Koriniyo ņweáyē joxi tēni negī wīniyo arirā wianīwā nāni wā niwianirane niģwī iāyo oroaneyiniro egīāpa āmi nero niģwī xāmi ‘Api roāwanigini.’ rāriģāpi tēni xixeni yārīriřini.” uriņwanigini. ⁷ Pī pī seyīné nerónā āmā wí yariģāpimi múroariģāyēné nimóniro yariģāriņi. Gorixomi diņī niwikwīrorónāriņi, api nāni āmāyo áwanī nurīronāriņi, api nāni niģā nimóniřonāriņi, Gorixo wimónariņipi yaniro nāni sīmī niřeadīpēniřonāriņi, none nāni diņī sipī none seaimixiņwāpimi dāni niseairīnāriņi, api niřini nerónā múroariģāyēné nimóniro yariģā eņagi nāni segī wīniyo arirā wianiro nāni niģwī niroarónā enī múroariģāyē yapi nimóniro yārīriřini.

“Seyīné enī roaārīriřini.” uriņī nāniřini.

⁸ “Poro sekaxī niriři nearariņi.” miyaiwipani. Gī diņī riřini eņagi searariņini. Nioni wīniyē Judia piropeniģāyo ņweāyo arirā wianiro nāni sīmī niřeadīpēniro yariģāpi nāni repiyē seaīnā seyīné enī siwā réniņī oneaiřoiņini searariņini. Negī Judia piropeniģāyo ņweāyē nāni nepa diņī sipī neainariņi. Siwā éniņī oneaiřoiņini searariņini. ⁹ Seyīné negī Āminā Jisasi Kiraiso wā nineawianiri neaiiņipi nāni rixa niģā imóniņāģā nāni rariņini. O aņīnami niņwearīnā amipī mimúroniņo nimóniri aiwi seyīné yeáyē seayimixemeāmāniři xwīā tīyo nāni niřiriņā uyīpeayōniņī nimóniri seyīné aņīnami dāņī amipī mimúroniģāyēné imónipīrīa nāni seaīriřini.

¹⁰ Seyīné Judia piropeniģāyo ņweaģāyo arirā owianeyiniro yariģāpi nāni diņī nioniyā, ayī riřiriņi. Xwiogwī aga xāmi pweņomi seyīné iwamīo niģwī roaariģāpi agwī néra nuro yoparīpi niyārīriņāyē, “Ayī ananiřini.” nimónariņi. Iwamīo niģwī roaariģāyē, ayī seyīné aiwi xāmi oyaneyiniro wimónariģāyē, ayī axīyēné eņagi nāni searariņini. ¹¹ Ayināni niģwī “Api oroaneyi.” rāriģāpi rixa niřini roaārīpoi. Iwamīo oy-

⁵ Ayináni nioni re nimónigoí, “Negí niriixímeá awa xámi ninimearo nioni sini mirémóami enáná nigwí seyíné negí símimañj e dání ‘Niroari wianíwáriní.’ nearárigíápi ‘Rixa ipimoárípoyi.’ searipíri nání ouowárimini.” nimónigoí. Nioni niremoríná nigwí api nání simirirí seaíápipimi dání maríái, segí diñjyo dání xixeni apáni ipimoárininjagi winíimiginiri awami uowárenaparinjini.

“Yañj ewanií nimóniro roaárírixini.” urinjé nánirini.

⁶ “Poró pí yaiwiani nání ría neararini?” niyaiwirínáyí, ewayí xwiýáá ripi nání diñjé mópoyi. Ámá aiwá xwé iwíáá uríó aiwá xwé miníáriní. Onimiá uríó onimiá miníáriní. Ewayí xwiýáá api ámá wigí wíniyo arirá wianiro nání nigwí niroaro wiarigíápi nání ritamijíyí niniri rinini. Xwé niwiríná Gorixo wíípi xwé imónini. Onimiá niwiríná Gorixo wíípi onimiá imónini. ⁷ Ayináni niyínéni xixegíni ámá arirá wianiro nání nigwí niroaríná wikí diñjé niyaiwimánarani, ámá wo simeaxídi seaíánarani, niroari mini miwí xámi “Nigwí niwiríná api wíwaniginí.” yaiwiarigíápi nání diñjé nimoro niroaro mini wíírixini. Ámá wigí wíniyo arirá wianiro nání nigwí íáyo niroaríná yayí tñi roarigíáyo Gorixo diñjé sixí uyariñjé enjagi nání rariñjini. ⁸ Ai o seyíné aikí yinipíría nánirani, aiwá nipíría nánirani, apáni tégíáyíné imóniro ámá dñwí ikeamónigíáyo arirá wipírí nání imónigíápi tñi xixeni mimóní múroro epíría nání anani seáyi e seaimixipaxorini. ⁹ Nioni searariñápi tñi Bikwíyo dání ámá wé rónigíáyí yariñjépi nání re niriniri eániñjépi tñi xixeni imónini, “O yañj ewanií nimóniri dñwí ikeamónigíáyo wiarinirini. Ayináni o wá niwianiri wiñjépi nání Gorixo ná ríwíyo aiwi wí diñjé peá moníámani.” E rininirini nioni searariñápi tñi xixeni imóninjagi nání rariñjini. ¹⁰ Gorixo —O aiwá omiñjé yariñjéyo iwí iwíáá uripírí nání mini wiri aiwá nipírí nání mini wiri yariñjorini. O amipí seyíné Kiraisomi diñjé wikwíroarigíá wíniyo arirá wipírí nání eni mini seaipírí sayá nimíxa uri eníáriní. E yaríná ámá aiwá omiñjé xwé níróa núíasáná aiwá xwé miarigíápa seyíné eni yañj ewanií nimóniro wiarigíápipimi dání axépiñiní e epíríáriní. ¹¹ Seyíné gíni gíná diñjé re yaiwiaríná, “Anani yañj ewanií nimónirane negíyo owianeyi.” yaiwiaríná Gorixo seyíné xwéni mini wipaxí imónipíría nání amipí wí mimúronigíáyínéniñjé seaimixiníáriní. E seaimixiníá enjagi nání segí séríxímeáyo arirá wianiro nání nigwí xwéni roarigíápi Porowane nisearápirane nimeámi nurane wianiri yariñjagwi siñwé nineaniróná rixa Gorixomi yayí wipíríáriní. ¹² Ayí ripi searariñjini. Arirá wianiro nání seyíné yariñjépi ámá Gorixoyá amipí wí nání dñwí ikeamónigíáyo xixeni arirá wiáraniro nero aiwi apini miyariñjoi. Seyíné yariñjépipimi dání ámá obaxé Gorixomi yayí seáyi e niwiéra wariñjoi. ¹³ Ayí ripi rariñjini. Ámá yí seyíné nigwípi wianiro yariñjagíá siñwé

niseaniróná ripi seaiaiwiipíríáriní, “Nene siñwé aninwae dání ámá ayí xwiýáá woákíki inarigíápi —Api yayí neanariñjé Kiraiso rinjépirini. Api aríá yímiñjé nero xixeni ría xídarinjoí?” niseaiawiro nání Gorixomi seáyi e umíeyoapíríáriní. Ripi eni seaiaiwiipíríáriní, “Nene tñi wíniyo tñi arirá neaianiro nání mini neaiapaxí imóninípi nimúroro xwéni ría neaiapariñjoi?” niseaiawiro nání eni Gorixomi seáyi e umíeyoapíríáriní. ¹⁴ E nero seyíné nání rixiní niseauriyiróná seyíné Gorixo ámáyo wá niwianiríná ámá wianarigíápipimi wiáí nimúrori wianariñjépi tñi yariñjéáyíné imóniníá enjagi nání seyíné nání íkíniní sipí winíáriní. ¹⁵ Gorixo xegí xewaxomi niwírenapiríná neaiñjépi —Api amipí bi tñi ritamijíyí mepaxí imóninípirini. Api nání yayí owianeyi.

Xó nání rariñjépi xwíó oeáminiri urinjé nánirini.

10 Agwi Poroni —Nioni ámá wí re rariñjéonirini, “Neneyá siñwé tñjé e dání ayá igigí neri aiwi nene siñwé maninwae dání ayá nepeárimánaniní payí neari rariñjorini.” rariñjéonirini. Nioni Kiraiso xwíá tñyo nemeáni nopeniri awayini yago enjagi nání ² rixiní ripi os earimini, “Nioni segí tñjé e niremoríná ayá igigí mé neri ámá ‘Porowa Kiraisomi mixídarigíáyí yariñjépa yariñjéawarini.’ neaiawiarigíáwami símí tñi mixí ría tñjé urimíápi seyíné eni searimíá nání minimixipani.” ³ None xwíá tñyo niñwéaréná ámá Gorixomi mixídarigíáyí tñi niñwéarane aiwi ayí diñjé moarigíápipimi dání diñjé nimorane mixí inarinwáonemani. ⁴ Amipí none mixí nání xirinwápi ámá ayí xirariñjépi mixirinwini. None xirinwápi símí tñi inarinwápiyá onáí imóninípi xwiríá ikixeaníwá nání Gorixoyá enjé eániñjé imóniní tñjépi xirinwini. ⁵ Api íá nixirinane re yariñjéwini. Pí pí ámá wigí diñjéyo dání xerwé neñwipémáná érowiápiñarigíápi píré wiaákirane xwiýáá “Seáyi e imónini.” rariñjé ámá Gorixo nání niñjé mimónipa oépoyniri mudímoariniñjé píré wiaákirane nerane ámá níni pí pí “Oyaneyi.” niyaiwiróná Kiraisomi aríá yímiñjé wipírí nání wigí diñjépi íániñjé xirárinwini. ⁶ Seyíné nioni searíápi rixa aríá yímiñjé niariñjagíá niseaniríná nioni ámá wigí niwiaákiarigíápi tñi píré umamómíá nání rixa ipimóniní. ⁷ Seyíné warárimini siñwé niwianiro yariñjoi. Segí wo “Kiraísoyá ayá tñjé imóniníáoni ayí, nionirini.” niyaiwiniri diñjé síñjé neánirínáyí, xó Kiraisoyá imóninípa none eni Kiraisoyáone imóniníagwi nání ámi xewaninjo diñjé xerwé neaiawiariniñjépi nání diñjé niyaákirori none imóniníwápi tñi xixeni neaiawíwiniginí. ⁸ Ámináo none néné tégíáyíniní oimónipoyiniri ninearípearíná seyíné xwiríá miseaikixé Jisasomi píraniní xídipírí nání enjé sixí seaímixani nearípeañjé enjagi nání niwianinoni mixí ayá wí nimeakíniniri aí ayá bi nininimeninjo. ⁹ “Payí Poró eaariñjépi nene íá niroanéná enjé siririnwé neainini nání ría eaarini?” oyaiwipoyiniri meariñjini. ¹⁰ Wa nioni nání

nipikiniro ududé miseainipani. Seteno aí xegí imóniñipi anani rité niniri anjñajé wía ókímixariñyí wóniñé imónariñirini. ¹⁵ Ayináni oyá xináiwániñé nimóniño omiñé wiiarigíáwa wigí imónigíápi rité niniro ámáyá siñwé tññé e dání áamá wé rónigíá oimóniñpoyiniri yariñyí imónigíápániñé imónáná sirí mipikiniapani. Yoparí imónié wigí egíápi tñni xixeni Gorixo pirí umamonéa enjagi nání rariñini.

Wái nirimérná wímeanjipi nání urinjé nánirini.

¹⁶ Xámi ríápi ámi dirirí neri bi osearimini. Nioni mixé meakínimípi nání “Poró majjá nikáriniri rariñorini.” miniaiwapani. E niseariri aí sini “Poró majjá nikáriniri rariñorini.” niniaiwirónáyí, nioni segí arfá egíe dání mixé meakínimi nání seyiné majjá ikárinariñé wo weyí mearinaríná xe oeniri siñwé winarigíápa nioni eni siñwé nanéipoyí. ¹⁷ Nioni mixé nimeakíniniri searimípi Ámináo e ouriniri wimónariñipi tñni xixeni searimiméini. Aga majjá nikáriniri “E yariñáonirfani?” niyaiwiri diñé sññá neánariñé wonéniñé nimóniri searimíini. ¹⁸ Áamá obaxí wigí enjé eániñgíápimi dání egíápi nání mixé meakíninariñgíá enjagi nání nioni eni axípi bi mixé meakíninimíini. ¹⁹ Diñé émi saimí mogíáyiné áamá wa majjá nikáriniro rariñagíá arfá niwiróná anani yayí tñni arfá wiarigíáyiné enjagi nání nioni eni segí arfá egíe dání mixé bi meakíninimíini. ²⁰ Ai áamá wa seyiné áxerwarí seaianiro nání ñwé ikaxí xegí bi searékwiñyíánáraní, segí amípi seamíwiárekixéánáraní, yapí niseaíwapiyirinjipimi dání segí amípi íwé searápánáraní, wíwaníñowa seáyí e nimíeyoániro paimimí seaíanáraní, wé tñni símimanjéyo seaupikákwiánáraní, xe oneaípoyiniri siñwé wí nariñgíáyiné enjagi nání rariñini. ²¹ Xámi nioni seyiné tñni niñwearíná awa seaikárarigíápa axípi seaikárimí nání enjé meániñáoní enjagi nání aga ayá ninarini.

E neri aí nioni ríxa majimajjá nikáriniri wa ayá nepearimáná pí pí mixé meakíninariñgíápi nání nioni eni mixé meakíninimíini. ²² Awa “Xibiruone imóniñwini.” rariñagíá aí nioni eni woni menirani? Awa “Isirerone imóniñwini.” rariñagíá aí nioni eni woni menirani? Awa “Ebirfámoyáonerini.” rariñagíá aí nioni eni oyá woni menirani? ²³ Ai “Nioni ríxa xóxwé neri rariñini.” nimónarini. Awa “Kiraisomi xináiwaniñéniñé nimónirane wiiariñwáonerini.” rariñagíá aí nioni Kiraisomi niñdíri niwiiríná awami wiárí seáyí e nimúrori yariñáonirini. Nirékwinimáná omiñé aninjé miní neri múroariñáonirini. Gwí ámi ámi niñwirárigíoní riwonirini. Iwanjé ámi ámi ayá wí nimépegóni riwonirini. Niñepaxí xwapí nikárigíoní riwonirini. ²⁴ Gí Judayí wé wú íá ninixeayiro iwarogí ninimépéa nuróná 39 imónayini nání neaayigíonirini. ²⁵ Romiyé biaú bi íá ninixeayiro wegíwá tñni iwanjé neaayigíonirini. Bini sññá tñni neari nitigíonirini. Biaú bi sipixéyo nuríná sipixé sipí

eáná rawirawáyo piéroayináonirini. Sía wiyimi rawirawáyo ikwiárinimeñáonirini. ²⁶ Wái urimeminiñi nání anjé nikiroríná iniñgí waxé ámi ámi nimároayipaxé enjonirini. Ámi ámi nirápekixeyipaxé nigíonirini. Gí gwí axírí imóniñwáyí sipí nikárayipaxé egíonirini. Émáyi eni sipí nikárayipaxé egíonirini. Anjé xwéyo nemerínáraní, áamá diñé meañe nemerínáraní, rawirawáyo nurínáraní, mimóné niñixímeá imónigíáyé tññé e nemerínáraní, aníñayipaxé néra emeñáonirini. ²⁷ Omiñé ríá tññé aninjé miní neriñipimi dání okinjé niñwenjónirini. Sía obaxíyo si ragáonirini. Agwíni yayagáonirini. Iniñgí nání gwíni yeáyí niayagonirini. Aiwá nánirani, iyíá nánirani, anjé nánirani, ámi ámi díwé ikeamónayagáonirini. ²⁸ Api tñni ámi bi sini misearipa neri aiwí sía ayé ayo Jisasoyá siyikí imónigíáyé nání “Omi nuxdíroná aríge ría yariñoi?” niyaiwiriñipimi dání diñé sanjé nunarini. ²⁹ Wo Jisasomi píraninjé oxídiminiri neri saminjé wéáná nioni eni diñé sipí niariñagí nání enjé saminjé niwearinjirini. Womi áamá wí xerwímíni niméra wariñagíá nání íwé eáná nioni diñé ríá niñearinjirini.

³⁰ Mixé meakíninariñgíápi wí píni miwiáripaxé nimóniñagi nání amípi nioni enjé meániña neri enjépi —Api nání áamá diñé nimoríná “Poró enjé saminjé wearinjorfani?” yaiwiarigíápirini. Api nání eni iwamífo niriri mixé meakíninimíini. ³¹ Gorixo —O negé Áminá Jisasomi xano imóniri Ñwíáo imóniri enjorini. Aninjé íníná seáyí e numéra upaxorini. O nioni yapí misearariñá enjagi nání nijjá imónini. ³² Nioni enjé meániñ neri enjé ripi nání mixé omeakíninimíini. Enjíná nioni anjé Damasikasiyi riniñipimi ñweañáná mixé ináyí Aretasoyá kiapixo íá niñiraníro nání xegí siminjé wí nariñgíáyó ákiñá íwí niyoni awí nurára unjiginini. ³³ E éagi negé niñixímeáyí wí nioni soxí íáyo niñimiáriri gwé nijárimáná ákiñá pípiñwé wiyimi dání awayini ni mamówára niñipiéroro nání oyá ámáyí wí íá miñixegíawixini.

Poró anjñami dání oriñá tewíniñé nánirini.

12 Mixé nimeakíniniriñipimi dání nanjé bi neaiipaxé menjagi aiwí wí píni wiáripaxé mimóniñini. Ayináni Ámináo wía nókímixariñipi tñni oyá diñéyo dání oriñá winiñápi tñni apiaú nání eni xwiýíxá niriri mixé meakíninimíini. ² Nioni áamá Kiraiso tñni ikárininjé wo enjépi nání orimíini. Gorixo anjñami nání uménapíñorini. Omi uménapíñe dání xwiogwé wé wúkaú síkwé waú waú ríxa pwenjirini. O diñépiñi ría peyinjiginini? Náo eni ría peyinjiginini? Nioni majfáriní. Sa Gorixo nijfáriní. ³ Áamá o anjña —E áamá siyikwé miní nimóniño sirí muní ñweagferini. E nání niñeyiríná —Diñépiñi ría peyinjiginini? Náo eni ría peyinjiginini? Nioni majfáriní. Sa Gorixo nijfáriní. ⁴ E nání niñeyiríná xwiýíá seáyí e imóniñé enjagi nání diñé nimori áwanjé

miripaxípi aría wiri xwiýá Gorixo xe á máyo áwanj ouríwiniñiniri siñwé miwinarinípi aría wiri enjirini. ⁵ Ámá e yariñomi nioni weyí umearipaxé aiwi niwaninonni weyí bi mīmearinipa nemáná aí enjé saminje niwenjipi náni wí niwiamómiméini. ⁶ Nioni nepa “Weyí omearinimini.” ninimónirínáyí, nepaxinje imóninjeipini rimí enjagi náni “Majimajjá ikárinarinorñani?” wí niai-wipaxé menini. E neri aí ámá nioni náni diñje nimoróná nioni nemeñná uréwapiyariñagi aría niro siñwé naniro egfápi náni wiáré ogámé nero oriñá wininjeipimi dánini “O seáyi e e imóninorñani?” niaiwipírixiniri “Ámi weyí bi omearinimini.” minimónarinini.

Obo Poromi xe enjé saminje owimixiniri Gorixo siñwé wininje nánirini.

⁷ Gorixo nioni awiaxé imóninjeipi náni oriñá ámá mītewinarigíapi nitewinirinjipimi dani wári mimónipa éwininiri enjé wiyi omi ayinwé ówininiri siñwé naniniginini. Enjé ayi nepa enjé náni mirarinini. Nioni wári mimónipa oeniri oboyá xwiýá yanje urimeiarigíáyé wo iwaninje nīneari saminje nimixini náni siñwé wininiginini. ⁸ Api náni Ámináomi rixinje nuriríná pīni oniwiáriniri biaú bi urayíagi aí ⁹ o nioni rixinje uríáyé tēni xixeni minii re niriniginini, “Ámá siñwé niseaniríná re yaiwipaxé enjagi náni, ‘Saminje wegíáyé Gorixo enjé niwimixininjipimi dani enjé sixé weámixíagi ría yariñoi?’ yaiwipaxé enjagi náni nioni wá niriwianiri siariñapimi joxi fá nixirirínáyé, ayé apánirini.” niriniginini. E nirinje enjagi náni nioni enjé eáninje Kiraisoyápi aninje enjé sixé onimixiniri enjé saminje niwearinjeipi náni ududé mininje yayé tēni mixé meakíninimēni. ¹⁰ Ayináni nioni enjé saminje niweríná Kiraiso enjé sixé nīmixininjipimi dani enjé sixé eánarinje enjagi náni nioni wá urimearíná amipí ámá enjé saminje wepaxé imixarinjeipi nímeáánarani, ámá paimimé nikáránarani, diñje ría niwepaxé imóninjeipi nímeáánarani, rīmewá niánarani, xeaninje nikáránarani, api nipini náni “Ayé ananirini.” yai-wiarinjeini.

Wigé yariñapi náni ayá síwé uroarinje náni urinje nánirini.

¹¹ “Nioni mixé nīmeakíniniríná nira weapíapi majimajjá nikáriniri ríariniri.” nimónarinini. E neri aí sewaninjeiyéne mixé api omeakíniniri nimixíagía náni api e éariniri. Nioni náni wa rariñápa siyikwépininjeipi nimóniri aí “Kiraisoyá wá wurimeiarinwá seáyi e imóninjeipini.” rinarinigíawa wí minimúrogionni enjagi náni seyíne weyí ninimeariro siñwiriýé, xixeni epaxé imóninjeipi tēni yaniro egfáriniri. ¹² Ayé ripi náni seararinini. Nioni seyíne tēni niñwearíná Kiraisoyá wá wurimeiarigíá nepaxinje imóninjeíawa emimé ero ayá riwamónipaxé imóninjeipi ero yariñapi aríki aninje miné seaíwapiyarinjeini. ¹³ Jisasoyá siyiké imóninjeíá winiyo niwimearíná wéyo

umearinjeipa seyíne eni axépi niseamemáná aí wiamonjeapi, ayé ripinirini. Nioni aiwá nimi náni niñgwé bi nisearápiri aninje miseaikárinjaniginini. Sipí e seainjeapi náni anani yokwarimé niipírreoi?

¹⁴ Aría nípoi. Rixa biaú biñáoni ámi bi biminiri náni imóninjeini. Ámi bi biminiri náni nimóniri aí aninje seaikáriméamani. Segé amipí bi misearapé sa seyíne tēni nawíni diñje sixé niniri onweaneyiniri biméa náni rarinjeini. Seyíne niñjéariniri. Niaiwíyé xaniyaúmi amipí arirá wimiginiri awí eámeámé yáripaxémani. Xaniyaú ni-aiwíyo arirá owaiyiniri amipí bi awí eámeámé yáripaxéini. Segé sénomi, ayé nioni éninje imóninjeoni enjagi náni rarinjeini. ¹⁵ Seyíne arirá seaimi náni gí amipí nēni emi nimoríná ayé yayé tēni emi móméariniri. Arirá seaimi náni niyorériniríná ayé yayé tēni yorériméariniri. Nioni e neri diñje sixé ayá wí seayarinjagi náni seyíne sa bi onimiápi diñje sixé niyipírreoi? ¹⁶ Nioni seyíne tēni niñwearíná aninje wí miseaikárinje aiwi ámá wí re searipírroi, “O siñwé samamé neri íwé neriñjipimi dani yapé seaiepisinjeini.” E searipírrea aiwi wí e miseaikárinjaniginini. ¹⁷ Ámá nioni seyíne tēni náni nuowárenapirinjeipimi dani eni yapé niseaíwapiyiri íwé bi misearápinjaniginini. ¹⁸ Taitaso seyíne tēni e náni bini náni enjé rirémixé wiowárinjaniginini. Negé niriñimeá o tēni biñjo eni nikumixiri wírenapinjaniginini. Taitaso yapé niseaíwapiyiri segé amipí bi risearápinjaniginini? Oweoi, wí e meniniginini. Xámi none seyíne niseaímearíná enjwápi náni píraninje diñje mópoi. Taitaso “Píraninje e oemini.” niyawiwi seainjeipa none eni axépi nerane omi númi irikwéinje mīkeánipa reñwaniginini?

¹⁹ Xwiýá ripi fá niworóná aninje re rineaiaiwariñoi, “Porowa wigé egfápi náni xwiýá wákwinaniro náni ría rariñoi?” rineaiaiwariñoi? Negé diñje sixé seayinwáyéne, wí e oneaiaiwipoyiniri mirarinwinini. Sewaninjeiyéne Kiraisomi nixédiróná enjé neániro xédiréa náni Gorixoyá siñwé tēni e dani Kiraiso awa e ouripoyiniri neaimixinjeipini enjé nīmixiri seararinwinini. ²⁰ Nioni ámi seyíne tēni e niremoríná “Nanje ayé e imóninjeigía owinimini.” niyaiwia biméapi tēni xixeni mimóné xegé bi imóninjeáná seaímeámiginiri ayá síwé niroariniri. Seyíne eni “Porowayini nimónimáná oneaímeani.” yai-wiarigíapi tēni xixeni nimónimi miseaímeá wiké nónimi seaímeámiginiri ayá síwé niroariniri. Seyíne siní símí tēni niwiápiga uro sipí diñje niyaiwiga uro wiké ría ápiáwéinjei nóga uro rirowiámé niga uro ikayéwé nimeariga uro mimayéo niróga uro wárixa nimóga uro mixé népéga uro yariñagía siñwé seanimiginiri náni seararinjeini. ²¹ Nioni ámi niñiri niseaímearíná segé sipí yariñapimi dani Gorixo ayá nimóáná segé siñwé anigé dani ñwé eámiginiri ayá síwé niroariniri. Xámi segíyí wí íwé nero wigé íwé inigépirani, íwé niniri rípeánigépirani, piaxé weánipaxé imóninjeipi egfápirani, rixa ríwimini mimamó siní yariñagía siñwé niseaniríná ñwé eámiginiri rarinjeini.

Íkwairirí niwiríná urijípi nánirini.

13 Seyíné tíńjé e nání ríxa biaú bińáoní ámi bí bimíáriní. Ríxa niseaímearíná xwiyíá Bikwíyo niriniri eáníńjé rípi "Xwiyíá nimixiríná síńwé winaróá waúrani, waú worani, sopińjé norónáyé, 'Api nepa ríá imóniní?' yaiwipaxírini." niriniri eáníńjépipimi níxídírane xwiyíá imixaníwáriní. ² Xámi nibimáná ámi ríwíyo nibiríná íkwairirí seaińápa agwi seyíné sini miseaímeapa neríná segí íwí éíáyo tíni íwí méíá wíniyíné tíni nání payí neari íkwairirí seawárenaparini. Nioni ámi bí nibiríná ámá íwí yarińjéyí sini xe oépoyiniri síńwé winimíámani. ³ Seyíné dińjé re yaiwiarinańjé nání e emíáriní, "Nene 'Kiraiso nepa Poromi dání rarińjériní.' yaiwiani nání o e oneaíwapiyini." yaiwiarinańjé nání e emíáriní. O píraníńjé owimiximiniri neríná samíńjé niweri seaiarinańjé. Eńjé tíni seaiarinańjé. ⁴ Eńjé o samíńjé weńjáná íkíá yoxáípami yekwiroárigíá aiwí Gorixoyá eńjé eáníńjépipimi dání ámi síńjé ńweańjé. Xíó tíni nawíni ikárininańjé eńjé nání eńjé samíńjé weńwáone aiwí seyíné tíńjé e nání nibirane píraníńjé seaimixaniri neranéná síńjé tíni nawíni níkwimixinirane imóninańjé eńjé nání eńjé eáníńjé Gorixoyá tíni seameaníwáriní.

⁵ Seyíné woxini woxini "Nepa Kiraisomi dińjé wíkwíroarińjé woniríná? Míwíkwíroarińjé woniríná?" niyaiwiniri iwamíó iníirixini. Sewanińjéyíné woxini woxini síńwé ainenaxídírixini. "Jisasi Kiraiso tíni mińjéńjéwaénerini." niyaiwiniro síńwé mí nómixiniro nińjé mimónipa reńjé? E niseariri aí síńwé nainenaxídíriná míwíaróáyí imóninańjé, "Kiraiso tíni mińjéńjéwaénerini." niyaiwiniro síńwé mí ómixinipaxí menini. ⁶ E niseariri aí nioni dińjé re seaikwímonini. Seyíné none síńwé nineanaxídíroná ríxa míwíarówáone imóninańjé neanarini. ⁷ Seyíné sípi wí mepa oépoyiniri Gorixomi

rixíńjé seauriyarinańjé. Ámá wí re oneaiawípoyiniri, "Porowa Korini ńweáyo wáí nurimeríná wí míwíarogíawixini." oneaiawípoyiniri seauriyarinańjémani. "Porowa míwíarogíawixini." neaiawiarinańjé aiwí seyíné nańjé imóninańjé tíni xixeni epíri nání Gorixomi rixíńjé seauriyarinańjé. ⁸ Ayí rípi nánirini. None pí pí neranéná xwiyíá nepaxińjépipimi dińjé míwíkwíropa oépoyiniri wí yarińwáonemani. Apimi dińjé wíkwíropaxípińjé yarińwáonerini. ⁹ None eńjé samíńjé neawéagi aí seyíné eńjé neáníro Kiraisomi xídarińjé niseaniríná yayí yarińwáriní. Seyíné yóí oimónipoyiniri Gorixomi rixíńjé seauriyarinańjé. ¹⁰ Ayí rípi nání agwi nioni seyíné tíni mińweá wí e dání nińweámáná payí rina eaarińjé. "Nioni segí tíńjé e nání nibiríná Gorixó néné tíńjéńjé oimóniri nimixińjépipimi dání ríá tíńjé os-eamemini." mínimónarińjé nání payí rina neari wíre-naparini. Ayí rípi nání rarińjé. Gorixó néné tíńjéńjé oimóniri nínimixiríná ámá xíomi dińjé wíkwíroarińjé uyíni uméwiniginińjé nimixińjémani. Eńjé wímixíwiniginińjé nimixińjériní.

Yoparípi urijípi nánirini.

¹¹ Negí nírixímeáyíné, yoparí rípi nearíná yayí seawárenaparini. Seyíné yóí oimónaneyiniro aníńjé miní ero nioni eńjé rirémixí seaiarinańjé aríá ókiarí móniro dińjé axípimini xídíro piyíá wero éírixini. Seyíné e nerónáyé, Gorixó —O ámá nání dińjé sípi seaini nání seaimixiri piyíá wepíri nání seaimixiri eńjé. O íníná dińjé seakikayoníáriní. ¹² Gorixomi dińjé wíkwíroogíáyíné yayí niniróná yayí óí eáneníirixini. ¹³ Gorixoyá ámá nioni tíni re ńweagíáyé yayí seawárenaparini. ¹⁴ "Seyíné niyínéni Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianiri Gorixó dińjé sípi seairi oyá kwíyípi nawíni seakumixáriní éwinigini." nímonarini.

Garesia

Payí rina Jisasoyá siyikíyí piropenisí yoí Garesiayo nwanéyí nání Poro eanínarini. Poro xámi émayí aní tñínini wáí nura nemaná Garesia piropenisíyo nání nuri aní obaxí e e ikwíróniyíyo wáí nura emeniginini (Wáí wurimeiarigíáwa 13:1-14:26). E nemo ámi wí e nání nuri yaríná Judayí wí Garesia piropenisíyo nání nuro ámá Poro xwiyíá Jisaso nání riniyí yayí winipaxípi wáí uraríná Jisasomi diñí wíkwírogíáyo xerwí nuréwapiyiro réniyí urigíawixini, "Jisasomi diñí niwikwíro aiji iyí símí síó miwákwinipa ero nwané ikaxí Moseso niri eanípimi eni píraníyí mixídipa ero nerónáyí, Gorixoyáyíné imónipaxímani." urigíápi nání Poro niyíá nimónimáná payí rina niri eaniginini. Xerwí uréwapiyarigíáyo ríwí numero sa Jisaso nání uréwapiyiniyípi diñí ikwírórixini niri eaniginini.

1 Poroni —Nioni Kiraisoyá wáí wurimeiarigíá wonirini. Ámá wí Gorixo nání wáí wurimeiwiniyini nirowárenapigíámani. Wí Gorixoyá wáí wurimeiarigíá wo imóniwiniyini niriépeagíámani. Ápo Gorixo —O Jisasi Kiraiso xwáripáyo dání owiápinimeaniri siñí wimixiñorini. O tñini Kiraiso tñini awau niriépeagíionirini. Nioni tñini negí niriémeá re nwanéyí nání tñini Gorixoyá siyikí imónigíá Garesia piropenisíyo aní bi bimi nwanéyíyíné nání payí rina neari mónapariñwii. ³ "Negí ápo Gorixo tñini negí Áminá Jisasi Kiraiso tñini wá seawianiri seyíné niwayiróniro nwanéyí nání seawixiri oépiyi." nimónarini. ⁴ Kiraiso nene ámá Gorixomi mixídariyíyí yarigíápa mepa yaníwá nání uyíniyí yarigíá ríná dání gwíniyí neakweani nání eniginini. E neríná negí ápo Gorixo "E éwiniyini." yaiwiniyípi tñini xixeni neri nene íwí yariniwápi yokwarimí neaiminiri nání yoxáipámi xe onipikípoiñirini eniginini. ⁵ Ayináni íniná Gorixomi yayí numéra úwaniginini. E éwaniginini.

"Xwiyíá yayí neainariyípi ná bini imónini." uriniyí nánirini.

⁶ Nioni seyíné yarigíápi nání ududé xwé ninarini. Seyíné sini mé Kiraiso wá niseawianiri seawiniyipi dání Gorixoniyá oimónipoyiniyí wéyo íá seawiniyipi niwepisamoárimini nuro mimóní xwiyíá yayí neainariyí bimi oxídaneyiniyí yariniyí nání ududé xwé ninarini. ⁷ Api nepa xwiyíá yayí neainipaxí bimanini. Ámá wí seyíné ayá nisearemoro xwiyíá Kiraiso nání yayí neainipaxí imóniniyípi náiroayiri ikixeaniro yariniyí nání rariñini. ⁸ Ámáone airani, aníñají wo airani, xwiyíá yayí neainariyí nioni xámi wáí niseairíná seawiniyípi tñini xixeni misearí xegí bi niseairínáyí, xe roapikíníwaniginini. ⁹ Niseairíná rixa e seawiniyíwá aiji ámi axípi bi osearimini. Giyí giyí xwiyíá yayí neainariyí nioni wáí seawiniyí aríá nigíápi tñini xixeni misearí xegí bi niseairínáyí, xe roapikínírixini. ¹⁰ "Poro ámá nini

xíyo yariniyípi nání yayí owiniri rariñini." riseaimónarini? Oweoi, ámá maríá, Gorixonini nioni yariniyípi nání yayí owiniri yariniyí. "Poro ámá sírogwí tñináoni oimóniminiyí yariniyí." riseaimónarini? Nioni ámá sírogwí tñináoni oimóniminiyí neri siñwiriyí, Kiraisoyá xinániniyí nimóniri omiñí wianiniyíni imóniminiyí enímani.

"Xwiyíá nioni wáí seawiniyípi Gorixo wáí nókimixiniyípi." uriniyí nánirini.

¹¹ Niriémeáyíné, xixeni imóniniyí riri osearimini. Xwiyíá yayí neainariyí nioni wáí seawiniyípi ámá wí érowiápinigíápimani. ¹² Ámá wo rariñagí aríá winiyípi mani. Ámá wo niriéwapiyiniyípi mani. Oweoi, sa Jisasi Kiraiso xewaniniyí wáí nókimixiniyípi. ¹³ "Gí Judayí Gorixomi píraniniyí oxídaneyiniyí yarigíápa nioni eníñá neríná yagápi nání seyíné rixa aríá wigíawixini." nimónarini. Gorixoyá siyikí iwamíó imónigíáyo xeaniniyí ríá tñini niwikáiri anipá imixárimiginini yariniyí. ¹⁴ Gí aríowa érowiápinigíápi oxídiminiyí neríná gí niriéwí wa nioni tñini xixeni imónigíámani. Nioni gí aríowa nérowiápiniro ninaiwapiya bigíápi oxídiminiyí ayá ríá niwéagí enagí nání nioni tñini xixeni imónigíámani. ¹⁵ Nioni e yagáoni aiji Gorixo —O gí inókí sini minixiri eníñá wá niniwianiniyípi dání xíoyáoni oimóniri nání wéyo íá numiriñorini. O Poro gí íwo nání émayó wáí nurimeiwiniyiniyí niwimóniri o nání wáí nókimixiniyí axíná nuri wáí nókimixiniyípi nání ámá wí tñini xwiyíá bi miriniyíwaniginini. ¹⁷ Wáí wurimeipíñá nání xámi nimónigíáwa Jerusaremi nwanéyí nání wí muñaniginini. Sa Arebiayíyí aníyómini nuri e dání ámi aní Damasikasiyí riniyípi nání unaniginini. ¹⁸ E nemoni xwiogwí rixa wá wo pwéáná "Pitao tñini xwiyíá nwanéyí." niyiwiri Jerusaremi nání nuri o tñini niñwaníñá síá wé wúkaú síkwí wú yeamúroaríñá ¹⁹ wáí wurimeiarigíá wíami siñwí miwiniyí néra numáná aí Jemiso, Ámináomi xogwáomini siñwí

winiñanigini. ²⁰ Xwiýá agwi nioni neari wírénapariniápi Gorixoyá siñwí tñí e dání “Yapí bi mirariniñi.” niseariri eaariniñi. ²¹ Pitaó tñi xwiýá niñweámoni ámi aní Siria piropenisíyo tñi aní Sirisia piropenisíyo tñi nikwíroniga unípi tñí e nání unanigini. ²² Nioni e ená enagi nání iná Kiraisoyá siyikí imónigíá Judia piropenisíyo aní api apimi ñweagíáyí nioni sini siñwí mñanigíá enagi nání símimaní mí mñómixipaxé nimóniro ²³ wigí wíniyí sa xwiýá ripi rinariñagíá aríá wiayigíawixini, “Nene xámi xeaniñí ríá tñí neaikáriño sini axípi e mé rixa xwiýá nene diñí wikwíroariñwá xwiríá oikixéminiri enípi wá rimearini.” rinariñagíá aríá niwiayiro ²⁴ “Ayí Gorixo omi wiémóagi nání ríá e yarini?” niyaiwiro nání yayí umegíawixini.

Wá wurimeiarigíá wá Poromi umíminigíá nánirini.

2 Xwiogwí wé wúkaú sikwí waú waú nememoni Banabaso tñi nerimeánirai Taitasomi niwirimeámi ámi Jerusaremi nání unwanigini. ² Nioniyá diñí tñi maríá, Gorixoyá diñí tñi wá wurimeiarigíá gí wá —Awa ámá wí “Wíniyo seáyi e wimónigíáwaríani?” waiwiarigíáwarini. Awa tñi xwiýá ñweáimiginiñiná nuri xwiýá yayí neainariñí nioni émayí aníyo wá urariñápi nání áwaní nurémeáiná awa “Joxi wá nuriríná xámi néra biñípi tñi agwi yariñípi tñi surímá yariñini.” niriñirixiniñi xámi awami ínimi áwaní urariñanigini. ³ E éagi aí Taitaso, nioni tñi úo —O Girikiyí worini. O nání aí awí eánigíe dání re wí minirigíawixini, “Iyí símí sini sío miwákwiniñáná nene tñi nawíni kumixiniñaxomani. Xámi iyí símí sío owákwípoi.” wí minirigíawixini. ⁴ Mimóní niriñímeá imónigíáyí —Ayí nene gwíniñí ñweañweáne imónirane re yaiwirane “Kiraisomi diñí niwikwíroriñípi dáníni wé róniñí wiene imónipaxímani. Omi diñí niwikwírómáná ñwí ikaxí eániñípi nixídiriniñípi dání Gorixoyá siñwíyo dání wé róniñí wiene imónipaxíni.” yaiwirane yaníwá nání gwíniñí neañwiráraniri egíayíni. Ayí Kiraisomi diñí wikwíroariñwápi dání ñwí ikaxí eániñípi xídani nání áxerwarí miníñweáne siñwí íwí neanimeañiro nání ámá kikiá imónigíá wíniñí nimóga neámeagíáyíni. ⁵ Ayí xerwí rariñápi none wí aríá niwirane mixídi xwiýá yayí neainariñí nepaxiñí imóniñípi seyíné tñámini sini aníñí niriña uníá nání ayo píriñí niwiaíkirane enwanigini. ⁶ Apini maríá, wá wurimeiarigíá “Wíniyo seáyi e wimónigíáwaríani?” waiwiarigíáwa —Awa xámi Ámináo tñi emeagíáwa aí “Ayí ananirini.” yaiwiaríáwarini. Gorixo ámáyo símí símí e mumeariñí enagi nání rariñini. Awami xwiýá nioni wá rimeariñápi nání áwaní urémeáaná re wí minirigíawixini, “Joxi wá niriñiná xwiýá nimúrori rariñípi, ayí ripirini.” wí minirigíawixini. ⁷ Wí e minirípa nero sa diñí ripi naiwigíawixini, “Gorixoyá diñíyo dání iyí símí sío

miwákwiniña yariñíyo wá uriniri uowáriñoríani? Pitaó negí Judayo wá uriniri uowáriñípa émayó wá uriniri uowáriñoríani?” naiwigíawixini. ⁸ Gorixo iyí símí sío wákwiniñíyo wá uriniri Pitaomi ení sixí wimixiñípa nioni eni émayó wá uriniri ení sixí nímixiñí enagi nání rariñini. ⁹ Api niniaiwiro mí ninómixiro “Gorixo Poromi wá niwianiri e wiñíñíani?” niniaiwiro nání Jemiso tñi Pitaó tñi Jono tñi —“Awa aní iyí norariña puníñiñí imónigíáwaríani?” waiwiarigíáwarini. Awa axípi re rinariñíawixini, “None Judayí anímini wá uraníwarini. Poro tñi Banabaso tñi awaú émayí anímini wá uripisíriñi.” niriñiro yawawi “Awa tñi nikumixiniñi yariñwáoneríani?” yaiwiani nání siganiñí niyeairo yayí yeawáriñíawixini. ¹⁰ E neróná yawawi “Api oyayi.” niyeaimóniri símí xeadípenariñí wípi niriñáiro ripini yariñíawixini, “Awagwí ámá re ñweagíá díwí ikeamónigíáyo diñí nimori arirá bi owaiyiniñi éfisisini.” yariñíawixini.

Poró Pitaomi ámá siñwí anigíe dání mixí uriniñí nánirini.

¹¹ E neri aí Pitaó aní Adioki riniñípi nání niñiríná xewaniño xwiýá meárinipaxí bi ikáriníagi nání nioni mimáyo dání niwiaíkiri xíomi “Nipikwini miyariñini.” uriniñanigini. ¹² Ayí ripi nání e uriniñanigini. Ámá Jemiso tñámini sini mirémónapiña enáná Pitaó anani ámá émá tñi nikumixiniñi aiwá nawíni nagíriñi. E neri aí ámá awa —Awa re rariñíáwarini, “Émayí Jisasomi diñí niwikwíroro aí iyí símí sío miwákwiniña neríniyí, Gorixoyá imónipaxímani.” rariñíáwarini. Awa rémónapáná Pitaó rixa wé íá nimixeániñi sini émayí tñi nikumixiniñi aiwá nawíni nagímani. Awa nání wáyí neri e yagíriñi. ¹³ Judayí Jisasomi diñí wikwíroariñíá Adiokiyo ñweagíáyí “Pitaó wé íá nimixeániñiná xixeni miyarinini.” niwimóniri aí ayí eni Pitaó enípa axípi éwapíniñíawixini. E nero wigí éwapíniñípi dání diñí Banabasoyápi eni píriñí yipákwigíawixini. ¹⁴ E éagíá aiwi nioni ayí xwiýá yayí neainariñípi píriñíñí íá mixirípa nero api tñi nepa xixeni miyariñagíá niwiniñiná Pitaomi ámá níni aríá egíe dání re uriniñanigini, “Joxi Judayí woxi aí yegíyí yariñíápa iníná mé émayí yariñíápa nimóniri yariñoxi enagi nání pí nání émayí re oyaiwípoiñiri wikáriminiñi yariñini, ‘Judayí yariñíápa nimónirane mepa neranénáyí, nipikwini miyariñwini.’ oyaiwípoiñiri pí nání wikáriminiñi yariñini?” uriniñanigini.

“Jisasomi diñí wikwíróñípi dáníni Gorixo ‘Wé rónigíáyíni.’ rárariñíni.” uriniñí nánirini.

¹⁵ Ámi re uriniñanigini, “Yawawi yegí inókípaú yeaxirigíe dání émayí imónirai ñwí ikaxí riniñípi niwiaíkiarigíawíwawí imónirai mé Judayí imónigwíwawirini. ¹⁶ E imónigwíwawí enagi aí Gorixo ámá ñwí ikaxí Moseso enípi xídarigíápi dání wí ‘Wé

rónigíáyírini.' miráí áamá Kiraisi Jisasomi diñí wikwíroarigíápimi dání 'Wé rónigíáyírini.' rárariñí enjipi nání nijá nimónirai nání yawawi Gorixo yegí ñwí ikaxí eáníñipimi xídarigwíipimi dání maríái, yegí Kiraisi Jisasomi diñí wikwíroarigwíipimi dání 'Wé rónigíwaúrini.' ráriniá enjagi nání yawawi aí Kiraisomi diñí wikwírogwíisixini. O áamá wo aí ñwí ikaxí eáníñipi xídarigwíipimi dání 'Wé róniñorini.' wí ráriniá menjagi nání Kiraisomi diñí wikwírogwíisixini. ¹⁷ Yaiwanñowawi ñwí ikaxí eáníñipi nixídíriniá yarigwíipimi dání maríái, Kiraiso neaiñipimi diñí wikwíroarigwíipimi dání Gorixo 'Wé rónigíiwagwírini.' yearárinñiwawi oimónaiyirini neríná Judayenyá ñwí ikaxí 'Api api érixini.' riniñipimi wiaíkiñiwawi imónigwíirini. E imónigwíiwawi enjagi nání re ripaxírani, 'Kiraiso áamá íwí epíri nání wiewisariñorini.' ripaxírani? Oweoi, wí e ripaxí mimónini. ¹⁸ Anjé nioni pineaárinjáiwá ámi nimirínáyí, 'Ñwí ikaxí eáníñipimi wiaíkiariñoxirini.' niripaxírini. Ayí ripi rariñini, 'Nioni Judayenyá ñwí ikaxí riniñipi ríwí nímoríná nepa sipí bí méagi aí xámi api nixídíriniñipimi dání wé róniñáoni imóniñigwíirini enjé emi monjápi ámi íá nixirínáyí, "Ñwí ikaxí eáníñipimi wiaíkiariñoxirini." niripaxírini.' rariñini. ¹⁹ Ayí ripi nánirini. Nioni sini ñwí ikaxí eáníñipimi oxídiminirini neríná nijá re imóniñárinini, 'Apimi dání áamá wí Gorixoyá siñwíyo dání wé rónigíáyí imónipaxímani.' Nijá e nimónirini nání sini apimi nixídimi nání rixa pegíáyí woníniñí imónirini Gorixomini nixídiri diñí wikwírómi nání siñí egíáyí woníniñí imónirini enjárinini. ²⁰ Nioni Kiraiso tñni nawíni rixa íkíá yoxáápami pegwíionirini. Ayí ripi rariñini, 'Nioni Gorixoyá diñí tñni Kiraiso tñni nawíni ikárinigwíionirini.' rariñini. Nioni pí pí yariñápi gí diñíyo dání yariñámani. Kiraiso nioni diñí íkíki niniñí enjagi nání oyá diñíyo dání yariñárinini. Sini xwíá tío niñwearíná pí pí yariñápi, ayí Gorixoyá xewaxomi —O nioni nání diñí sipí niwinirini yorírinñorini. Omini diñí niwikwírori yariñárinini. ²¹ E neríná Gorixo nioni wá niniwianirini niñipi peá moariñámani. Ñwí ikaxí eáníñipimi nixídíriniñipimi dání áamá nepa wé rónigíáyí imóniñánáyí, ayí Kiraiso penjépi surímá peáripaxírini." urinjanigini.

Diñí niwikwíroriñipimi dání imónipaxípi tñni ñwí ikaxípi nixídíriniñipimi dání imónipaxípi tñni nánirini.

3 Majimajá ikárinariñigíá Garesia ñweagíáyíné, áamá go diñí píripírí seañagi yariñoi? Kiraisomi yoxáápami yekwíroaráná nene nání neaiñipi nání nioni seyíné tñni niñwearíná píraníñí repiyí niseaiéra unjé enjagi nání sewaniñiyíné siñwí tñniñí winigíá enjagi nání rariñini. ² Nioni yariñí bí ripini oseaimini, "Gorixo xegí kwíyípi niseaiapiríná seyíné ñwí ikaxí Moseso eañipimi xídarigwíipimi niseanirini seaipariñirani? Xwiýá Kiraiso nání riniñipi aríá niwiro diñí wikwíróagíá niseanirini miseaiapipa enjirani?" ³ Seyíné arige nero ma-

jimajá ayá wí ikárinariñoi? Iwamíó íná Gorixoyá oimónaneyiniro kwíyípi enjé seañimixiñipimi dání néra núfásaná agwi segí enjé eáníñigwíipimi dání yóí oimónaneyiniro riyariñoi? ⁴ Kiraisomi diñí wikwíróaná seaímeanjé niñini surímá riseaímeanjinigini? "Oweoi, api surímá wí miseaímeanjinigini." nimónarini. ⁵ Gorixo xegí kwíyípi sixí niseayiri emimí niseaiwapiyiríná seyíné ñwí ikaxí Moseso eañipimi xídarigwíipimi niseanirini nání seaíwapiyariñirani? Xwiýá yayí neainariñí imóniñipi aríá niwiro diñí wikwíróagíá niseanirini nání miseaiwapiyipa yariñirani?

⁶ Bikwíyo re nirinirini eáníni, "Ebiríamo Gorixo uríipi diñí wikwíróagi nání 'Wé róniñí imóniñí worini.' rariñirini." ⁷ E nirinirini eáníñagi nání diñí re mórixini, "Giyé maríái, diñí Gorixomi wikwíroarigíáyí Ebiríamoyá íwiáríawé imónigíáyírini." mórixini. ⁸ Enjíná Gorixo re enjwípeárinjé enjagi nání "Émáyi nioni diñí niwikwíróaná 'Wé rónigíáyírini.' ráriniñigini." nirinirini enjwípeárinjé enjagi nání Bikwíyo nirinirini eáníñipi Ebiríamomi xwiýá yayí winariñí imóniñí ripi urinjanigini, "Joximi dání áamá rixí wirí wirí egíáyó niyoni nanjé wiimíárinini." urinjanigini. ⁹ Ayináni re ripaxírini, "Gorixo áamá xíomi diñí wikwíroarigíá giyé giyo Ebiríamo, diñí wikwíroarigíá tñni nawíni nanjé wiiníyírini." ripaxírini. ¹⁰ Ripi nání eni diñí nímoríná axípi yaiwipaxírini. Áamá ñwí ikaxí Moseso eañipimi nixídíriniñipimi dání Gorixoyá siñwíyo dání wé róniñwaéne oimónaneyiniro yarigíá níni oyá siñwíyo dání sa aníñimixinipíríá nání xwiýá meárinigíáyí imóniñoi. Bikwíyo re nirinirini eáníñagi nání rariñini, "Áamá ñwí ikaxí Bikwíyo eáníñí api api niyoni xixeni mixídipi yarigíá giyé giyé Gorixoyá siñwíyo dání sa naníñimixinaniro nání xwiýá meárinariñoi." nirinirini eáníñagi nání rariñini. ¹¹ Bikwíyo ripi eni nirinirini eáníñagi nání rariñini, "Áamá diñí wikwíróagíá nání Gorixo 'Wé róniñoi.' rariñiyí diñí niyimiñí tégíá imónipíríoi." nirinirini eáníñagi nání diñí re yaiwiáripaxírini, "Áamá wo ñwí ikaxí eáníñipimi xídarigwíipimi dání Gorixo 'Wé róniñoxirini.' uráripaxí mimónini." yaiwiáripaxírini. ¹² Wé róniñí oimónaneyiniro ñwí ikaxí xídarigíápi, ayí Gorixomi diñí wikwíroarigíápi tñni xixeni. Ripi Bikwíyo nirinirini eáníñagi nání rariñini, "Áamá ñwí ikaxí eáníñipi xídarigíáyí bí aí miwíamó wigí xixeni nixídíriniñipimi dání diñí niyimiñí tégíáyí imónariñárinini." nirinirini eáníñagi nání rariñini. ¹³ Judayene ñwí ikaxí eáníñipimi dání naníñaníwá nání xwiýá meárininwaéne imóniñagi aí Kiraiso xewaniño nene nání xwiýá neameárinariñá waníñimixíápimi dání gwíniñí nearoayíronjirini. Ayí ripi nirinirini eáníñagi nání searariñini, "Áamá pikíáná íkíáyó yekwíroarigíá giyé giyé Gorixoyá siñwíyo dání aníñimixinaniro xwiýá meárinigíáyírini." nirinirini eáníñagi nání "Kiraiso nene nání xwiýá neameárininipimi dání gwíniñí nearoayíronjirini." searariñini. ¹⁴ Ebiríamomi sími-manjéyo dání Gorixo "Nanjé e niseaiimíárinini." réoariñipi

émáyo eni wímeari Judayene Gorixo negí aríowami símímanjýo dání "Nígí kwíyípi niseaiipimíárini." riñjipi nene Kiraiso neaiñjipi diñjé wikwíroariñwápimi dání neaímeari eníá nání gwíñinjé nearoayíronjírini.

"Njwí ikaxípi níríríná Ebiríamomi 'Niseaiimíárini.' uríñjipi xwíá oiweniniri riñjémani." uríñjé nánirini.

¹⁵ Gí níríxímeáyíné, ámaéne yariñwápi nání xwíyíá bi osearimíni. Ámá wo xwíyíá ríxa níréroáriríná "E nisi-imíárini." nuriri nání "Joxi ríríápi íkí síjagi níkwírímónimíámani." éñinjé nurírínáyé, ríwéná ámi omíwiáromíniri neri wí riníáraní? Ámi síñjé bi gíwí nímixiri wí riníáraní? Oweoi. ¹⁶ Gorixo Ebiríamomi tñni iyé axípami tñni símímanjýo dání "Dixé iyé axípami dání nanjé niseaiimíárini." réroárinjépi nuriri iyé axípáyí níríríná Ebiríamoyá íwiáráwé obaxí nání mirí ná woni Kiraiso nání riñjírini. ¹⁷ Nioni osearimíniri searariñjipi rípi imónini. Wigí símímanjýo dání "Nanjé e niseai-imíárini." nurárimáná enjáná xwiogwí ríxa 430 nimúrománá enjáná njwí ikaxípi nuriri aiwi xámi "E niseaiimíárini." nuríríná "Íkí síjagi níkwírímónimíámani." éñinjé urárinjépi nání wí rakíninjémani. Ayináni re nimónariní, " 'E niseaiimíárini.' urárinjépi Gorixo wí xwíá oiweniniri enjémani." nimónariní. ¹⁸ Njwí ikaxé riñjépi xí-dariñwápimi dání Gorixo nene nání neaipimoárinjépi neaímeapaxé nimónirínáyé, nene re yaiwianigini, "O 'Niseaiimíárini.' réroárinjépi diñjé wikwíroariñwápimi dání neaímeapaxímani." yaiwianigini. E neri aí Ebiríamomi símímanjýo dání "Niseaiimíárini." réroárinjépi diñjé wikwíronjépi dání wímeanjé enjagi nání diñjé wí e yaiwianiméwini.

¹⁹ E searariñjagi nání ámá wo re níriniñjoi, "Njwí ikaxé riñjépi xídaríñwápimi dání Gorixo nene nání neaipimoárinjépi nepa míneai-meapaxé nimónirínáyé, pí nání njwí ikaxípi nearíñjírini?" níriniñjoi. Ai ayé Ebiríamoyá iyé axípá imóniño —"Omí dání nanjé niseaiimíárini." uríño, ayé orini. O imóníe nání "Íwí nene yariñwápi xíoyá manjé níwiaíkirí réa yariñwini?" oyaiwípoyniri njwí ikaxípi nearíñjírini. Njwí ikaxé api Gorixo anjéñajýa manjýo dání apaxépáníñjé imóniñjé womi uríñjépirini. ²⁰ Ámá wo apaxépáníñjé imóniño api uriniri nuowáriríná xewaníño api urinimeniñjoi. E neri aí Gorixo "E niseaiimíárini." nuríríná ámá apaxépáníñjé imóniñjé womi muowáráy wayá símímanjýo dání urarigíápa axípi e enjírini.

²¹ Ámá wo re riñjoi, "Gorixo xwíyíá Ebiríamomi símímanjýo dání 'E niseaiimíárini.' nurimáná ámi ríwíyo xegí ámáyo njwí ikaxípi nuríríná ikweakwímí neri mirípa reñiniginí?" Ámá wo e ráná "Oweoi, wí e rípa-xímani." urimíini. Gorixo njwí ikaxé ámá níxídirinjépi dání diñjé niyíminjé imónipíríá nání imónipaxé bi níriri síñwíríyí, ayé njwí ikaxé api xixeni xídaríñjagíá níwiniñjé "Gí síñwíyo dání wé rónigíáyínérini." uripaxé

imónimíniri enjírini. ²² E neri aí ríwaminjé Bíkwyíyo neániríñjýo dání ámaéne negí íwí yariñwápi nání Gorixo gwíñinjé neayáragírini. Ámá Jisasi Kiraisomi diñjé wikwíroarigíáyo sa e yariñjépi dání "E niseai-imíárini." réroárinjépi tñni xixeni wiiníá nání ámaéne íwí yariñwápi nání njwí ikaxé neániríñjýo dání gwíñinjé neayáragírini.

"Njwí ikaxípi Kiraisomi diñjé wikwírórixiniri yayíwé neameñjírini." uríñjé nánirini.

²³ Xwíyíá diñjé wikwíroariñwáo nánípi síni mirinípa enjáná njwí ikaxé eáninjépi yayíwé níneaméra níbirí xwíyíá api síñjé imóníe nání gwíñinjé neayáragírini. ²⁴ Ayé rípi searariñjini. Njwí ikaxé eáninjépi Kiraiso tñjé e nání níneaipemeámi neauníá nání yayíwé níneaméra bagírini. Ámá Kiraisomi diñjé wikwíroariñjagíá nání Gorixo "Gí síñwíyo dání wé róniñjoi." rárarinjé enjagi nání nene api e imónaníwá nání yayíwé níneaméra bagírini. ²⁵ Xámi yayíwé níneaméra bagí aí xwíyíá diñjé wikwíroariñwáo nánípi ríxa nimóniñjagi nání yayíwé neameariñjépi síni xídipaxé menini.

"Diñjé wikwíroariñwápimi dání Gorixoyá niaíwene imóniñwini." uríñjé nánirini.

²⁶ Seyíné niyínéni Kiraisi Jisasomi diñjé wikwíroarigíápi dání o tñni nawíni níkariníro nání niaíwé Gorixoyá imónigíáyínérini. ²⁷ Kiraiso tñni oikárinaneyiníro niyínéni wayé nímearo xío imóniñjépa oimónaneyiníro rapirapí wúñinjé yínigíárini. ²⁸ Seyíné niyínéni Kiraisi Jisaso tñni nawíni íkariníñjagíá nání wiyíné Judayé imónigíáyínérani, wiyíné Girikiyí imónigíáyínérani, wiyíné wayá xínáíwáninjé nimóniño omíñjé wíarigíáyínérani, wiyíné omíñjé wayápi epíri nání áxerwaré minigíáyínérani, wiyíné oxíyínérani, wiyíné apixíyínérani, niyínéni síyíkí ná bini imóniñjagíá nání Gorixoyá síñwíyo dání anani imónini. ²⁹ Kiraiso tñni nawíni íkariníñjagíáyíné enjagi nání Ebiríamoyá iyé axípá imóniñjoi. Ayináni xíomi símímanjýo dání "Niseaiimíárini." réroárinjépi seaiñjéyíné imóniñjoi. Segí arío Ebiríamoyá diñjépi meapíríáyínéniñjé imóniñjoi.

"Njwí ikaxépi níxídiríná gwíñinjé neayáragí aí Kiraiso nearoayíronjírini." uríñjé nánirini.

4 Ewayé xwíyíá rípi osearimíni. Xano wíepíxíniasinío síni onimíá nimóniríná xanoyá amípi nípiñi meanío enjagi aiwi xínáíwáninjé nimóniño omíñjé wíarigíáyé yapi imóniñjorini. ² Sía xano rárinjéyi imóníe nání omí ámá wí yayíwé umero xíoyá omíñjé síñwí wí-naxídiro yariñjépi. ³ Xámi nene eni niaíwénéinjé imón-nagwáriní. E nimónirane xwíyíá sirimínjé éwapínigíápi —Api, ayé re rinarigíápirini, "Api mepani. Api minipani." rinarigíápirini. Api oyaneyiniri níxídiranéná gwíñinjé neayáragí enjagi nání gwí omíñjéniñjé yagwáriní. ⁴ Nene

e yagwá aiwi Gorixo “Ína imóníwínigini.” yaiwiárinjéyi imónáná xegí xewaxomi xwíá tío nání uowáre-napijinigini. Omí apixí wí uxiriri njwé ikaxé eáníjípimi nixídírane gwí yárinagwáyé imóníjwá womi uxiriri enjorini. ⁵ Gorixo piaxé nineameri xíoyá niaíwénéinjé imónani nání njwé ikaxé nixídírinjípimi dání gwíninjé yárinagwaéne nearoayírówiniginiri uowárenapijinigini. ⁶ Agwi “Gorixoyá niaíweneráni?” oyaiwinípoyiniri xegí xewaxoyá kwíyípi —Apimi dání Gorixomi nuriríná “Ápoxini. Ápoxini.” urarinjwápirini. Api rixa sixí seamimonjirini. ⁷ Ayinání njwé ikaxé api api xédipíri nání sini gwí omíjé yarijéyáynéinjé mimóniñoi. Rixa xíoyá niaíwéyíne imóniñoi. Xíoyá niaíwéyíne enjagi nání xío seaíinjípimi dání xegí dínjipi meapíríyáyné imóniñoi.

“Seyíné yarijéjépi nání aga ayá sáwé niroarini.” urinjé nánirini.

⁸ Xámi Gorixo nání sini majéa nimóniri nání mixídipa neríná njwá segí dínjé tñi imixigjépi —Api nepa njwá imóninjépi mani. Api omerjweaneyiniri nání gwíninjé seayárininjéyíne nimóniro yagjírini. ⁹ E nero aiwi seyíné rixa xíomi nixídíro ámá xíoyá imóninjagía nání —Api ripaxé aí ámá xíoyá oimónípoyiniri xewaniño seaimixinjé enjagi nání e níríríná “Ayé xixeni rimíini.” nimónarini. Rixa xíoyá oimónípoyiniri seaimixinjé enjagi nání seyíné dínjé arige nimoro axímimi nikinimóniro ámi Judayýá xwiýá siriminjé éwapínigjépi —Api píraninjé seaimixipaxé wí mimóninjépirini. Apimi arige niyaiwiro ámi oxídaneyiniri yariñoi? Ámi Judayé iwamíó érowiápínigjépi nixídírinjípimi dání gwíninjé oyárinaneyiniro riyariñoi? ¹⁰ Seyíné Judayé sá ayimi “E epaxírini.” rarijéjépi xédíro emá sinjé nání sá ayimi “E epaxé imónini.” rarijéjépi xédíro Gorixo nání dínjé mopíri nání sá ayí ayi imónáná “Aiwá nimixiro e érixini.” rarijéjépi xédíro xwiogwé sinjé imónáná “E epaxírini.” rarijéjépi xédíro yarijagía nání seararinjini. ¹¹ Seyíné e yarijéjépi nání aga ayá sáwé niroarini. Nioni seyíné tñi njwéaríná aninjé miní nisearéwapiyiri aí “Siwiá searéwapiyinjáraní?” nimónarinjagi nání ayá sáwé niroarini.

¹² Gí níríxémeáyíne, wauní ripi osearimini, “Njwé ikaxé rininjépi dání gwíninjé yíroninjáoni imóninjápa seyíné ení axípi imónípoyi.” osearimini. Nioni ení seyíné imónigjépa sa ámá woni imóninjagi nání seararinjini. Nioni seyíné seaímeááná seyíné sipí wí minikárigjéawixini. ¹³ Seyíné nijjírini. Iwamíó íná dání xwiýá yajé neainarinjépi wá nisearíríná riraminjé nimóniri nání searinjiginini. ¹⁴ Nioni riraminjé imóninjápi seyíné xwiríá seainimíniri enjé aiwi seyíné wí peayé niníwianiro ríwé minimó Gorixoyá anjénajé womirani, Kiraiso xewanijomirani, nimíminiríninjé nimíminigjéawixini.

¹⁵ Nioni wá searáná seyíné “Xwiýá yajé neainipaxépi aríá wianíwaéne, nene mimóninjwé renjwini?” niyaiwiniro yajé seaininjépi gimí nimoro yariñoi? Íná e epaxé

nimóniri sinjwiriyé, niapaniro nání segí sinjwé aí yónipaxé imóninjagía sinjwé seaninjé enjagi nání seararinjini. ¹⁶ Nioni nepaxinjé imóninjépi tñi xixeni neari seararinjagi nání seyíné “O símí tñi neaimániri yarini.” riseaimónarini? ¹⁷ Ámá njwé ikaxé rininjépi tñi gwíninjé seayáraniro yarijéyá mepí niseatiniro aiwi nanjé seaíwapiyaniro nání mepí seatinarigjémani. Poroni ríwé ninimómáná noneyá sírogwé oimónípoyiniri seayinjwéroanro yariñoi. ¹⁸ Nanjé seaíwapiyipíri nání mepí nitiniróná ayé ananirini. Nioni seyíné tñi njwéaríná marjái, nioni mñjweenjagi aiwi nanjé seaíwapiyipíri nání mepí nitiniróná ayé ananirini. ¹⁹ Gí niaíwéinjé imónigjéyíne, ríninjé apixiwa niaíwé xiraniro íná winarinjépa nioni ení seyíné xenjwémi warigjépi píni niwiáiro Kiraiso imóninjépa imónipíríe nání ámi axípi e niniga warini. ²⁰ E niseariri aí mixíni misearí nípení xwiýáni searimi nání seyíné tñi onjweáminiri nání íkíninjé sipí niarini. Seyíné xenjwémi warigjépi nání ududé ninarinjagi nání seararinjini.

Xegaí tñi Seraí tñi nání níríríná ewayé xwiýá bí urinjé nánirini.

²¹ Njwé ikaxé rininjépi xédarinjwápi dání Gorixoyá sinjwéyo dání wé róninjwaéne oimónaneyiniri yarijéyíne, yarijé bí ripi oseaimini, “Njwé ikaxé eáníjépi dání rininjépi nání nepa dínjé mimoarigjéyínerani?” ²² Bikwéyo dání xwiýá bí ripi nání níririri eáníjagi nání osearimini. Ebiríamo niaíwé waú emeaagírini. Wíó xinálininjé nimóniri omíjé wiarijé xirinjorini. Wíó xegí xiepi —Í xinálininjé nimóniri omíjé miwiipa yarijírini. Í xirinjorini. ²³ Xinálininjé nimóniri omíjé wiarijé xirinjé sa apixiwa oxé tñi nemero niaíwé xirarigjépa xirinjorini. Xiepi, xinálininjé nimóniri omíjé miwiipa yarijé xirinjé Gorixo Ebiríamomi símimanjéyo dání “E nisiimjárini.” urinjépi dání xirinjorini. Bikwéyo api nání níririri eáníjépi nání osearimini. ²⁴ Xwiýá ípaú nání rininjépi agwi ríná imónarinjé bí tñi ríraminjéyi niniri ripaxírini. Ípaú xwiýá Gorixo rárinjé biaú nánirini. Xwiýá bí —Api njwé ikaxé rininjépirini. Api déwé Sainaiyi rininjépi tñjé e dání rárinjépi, ayé Xegaí nánirini. Niaíwé í xirinjéyí xináiwáninjé nimóniro omíjé wiipíríá nání imóninjéyírini. ²⁵ Déwé Sainaiyi rininjépi Arebia imónini. Api Jerusaremí agwi ríná imóninjépi tñi ríraminjéyi niniri imóninjépirini. Ámá anjé apimi njwéyí xináiwáninjé nimóniro omíjé wiarijéyíneinjé imóninjagía nání rarijini. ²⁶ Ámá anjé apimi njwéyí xináiwáninjé nimóniro omíjé wiarijéyíne imóninjagía aí ámá Jerusaremí anjé-nami imóninjépi njwéyí rixa gwíninjé yíronigjéyírini. Anjé api Kiraisomi dínjé wikwéronjwaéne negé nókíninjé imóninjépirini. ²⁷ Bikwéyo dání anjé apixí ípaú tñi ríraminjéyi apiaú nání xwiýá ripi níririri eáníjagi nání seararinjini, “Apixé niaíwé mixírí oxé ronjixi yajé érixini. Jíxi apixé niaíwé nixiriríná ríninjé winarinjépi sini misinipa

yariñixi manj nexoari meanj rñirixini. Niaiwé apixí meawárfi siñixiyá obaxí nimóga nuro píraníñj meániñiyá niaiwéyo múropírřá enjagi nání meanj rñirixini." niriniri eániñagi nání searariñjini. ²⁸ Gí niriñimeáyíne, Ebirřamomi símimanjño dání Gorixo "E nisiimíárini." urariñjipimi dání Aisako xiriñjipa axípi e imónigíáyínerini. ²⁹ Íná niaiwé apixí oxí tñni nemero xirariñjipa xiriño, o niaiwé Gorixoyá kwíyípi dání xiriñjomi xeaniñj wikárarřirini. Agwi eni axípi e xeaniñj seaikáraniro yariñoi. ³⁰ E seaikáraniro yariñagfa aiwi Bikwíyo dání píoi rinini? Ayí re niriniri eánini, "Xinániñj nimóniri omiñj wiariñjimi tñni xegí niaiwomi tñni mixí xídwárei. Xinániñj nimóniri omiñj wiariñjyá xewaxo tñni dixí apixí, rinániñj nimóniri omiñj misiipa yariñiyá xewaxo tñni awaú niwaúni dixí diñjipi tégíwaú nimóniri amípi xanoxiyá mímepa ésisixiniri rirariñjini." niriniri eánini. ³¹ Ayináni gí niriñimeáyíne, Kiraisomi diñj wikwíroariñwaéne xinániñj nimóniri omiñj wiariñjyá niawenéniñj mimóniñjwini. Xinániñj nimóniri omiñj miwiipa yariñiyá niaíwenéniñj imóniñjwini.

"Gwíniñj yíroniñwaéne ámi gwí yárinipaxé mimónipa éwanigini." uríñj nánirini.

5 Pípi oimónipoyiniri maríái, gwí yíroniñwaéneniñj oimónipoyiniri Kiraiso gwíniñj neaíkweawáriñjini. Ayináni seyíne enj neániro ñweáñirixini. Ámi ñwé ikaxípi nixídirane gwí omiñj yaníwá nání odipi sámí xe oneayípoyniri siñwé miwinipa éñirixini.

² Nioni Poroni searimípi arřá ókiarí nimónipoyi. Ñwé ikaxí riniñjipi nixídirariñjipimi dání wé róniñj imónipéři xe iyí símí sío oneawákwípoyniri siñwé niwinirónáyí, Kiraiso ñiperíná ámá niyoni nání enjipi nañj wí seaimixipaxé menini. ³ Ámá xe iyí símí sío oneawákwípoyniri siñwé winariñj wíyí wiyíne ámi dirirí bi oseaimini. Api e nerónáyí, ñwé ikaxí riniñjyí bini xídipaxímani. Nipini xídíñirixini. ⁴ Segí ñwé ikaxí riniñjipi xédariñjipimi dání Gorixo "Wé rónigíáyínerini." nearáwiniginiñj yariñjyá rixa Kiraiso tñni gwíniñj íkwamixiniñj. Gorixo wá ñiseawianiri seañjipi rixa ríwímini nimamoro yariñoi. ⁵ Wiyíne e yariñagfa aí nene Kiraisomi diñj niwikwíroriñjipimi dání diñj re ikwímonjwini, "Ñwé ikaxí xédariñjwápi dání maríái, Gorixo xewaniño neríñjipimi dání 'Wé rónigíáyínerini.' nearáwiníárini." niyairwane oyá kwíyípi enj síxí neaimixíñjipimi dání diñj e ikwímonjwini. ⁶ Ayí ripi searariñjini. Ámá Kiraisi Jisaso tñni nikáriniríná rixa iyí símí sío wákwiniñáná nikárinirínáraní, miwákwiniñáná nikárinirínáraní, ayí ananirini. E nerí aí Gorixo wimónariñjipi oyaneyiniríná epíñjipi, ayí ripirini. Kiraisomi diñj niwikwíroriñjipimi dání ámayo diñj sipí niwiro arirá wiarigíápirini.

⁷ Seyíne iwamíó Kiraisomi nuxídiróná ámá yamiyamúrónigí niniróná anjini wiárfi múroariñjyá yapi nimóniro yagíárini. E nero aí go seapíronjagi

xwiyá nepaxiñj imóniñjipi sini xixeni mixídarinoi?

⁸ Diñj seyíne agwi íá xirigíápi Gorixoniyá oimónipoyiniri wéyo íá seaumiriñjomi dání arřá wigíápimani. ⁹ Ewayí xwiyá ámaéne rariñwá ripi nání diñj mópoyi. Bisíkeríá siñjipimi yisí bi onimiápi táná nimini íkwianjwé eapinarariñjirini. Seyíne yariñjipi apíniñj mimónipa reni? ¹⁰ E niseariri aí "Seyíne nañj xixeni imóniñjipi nepíñjirini." niseaiawiri nání diñj síñj neánarini. Seyíne Ámináo tñni ikárinigíá enjagi nání "Diñj xegí bi mixirí nioni xiriñj áxípi nixiripíráoi." niseaiawiri nání diñj síñj neánarini. Ayá searemoariño go go enjagi aiwi "Gorixo anani pírfi umamoníárini." nimónarini. ¹¹ Gí niriñimeáyíne, nioni yariñjipi nání píraníñj diñj mópoyi. Nioni ámá wí rariñjipa xwiyá yayí neainariñjipi wáfi niriñeríná nepa ripi niriñínáyí, "Jisasomi diñj niwikwírori aiwi iyí símí eni sío wákwíniñjipoyi." niriñínáyí, pí nání gí Judayí sini xeaniñj nikárinariñoi? Nioni nepa e niriñj siñjwiriñj, Judayí "Kiraiso nene nání yoxáipámi neapeñjirini." urariñjipi arřá niniróná apimi dání símirirí niniro óreámioapaxímani. ¹² "Ámá ayá searemoariñjyá wigí iyí símí sío niwákwíniro píni wiárigíápi sío wíwákwímí inayíñirixini." nimónarini.

¹³ Gí niriñimeáyíne, Gorixo gwí miyiniñjyáne oimónipoyiniri wéyo íá seaumiriñjyíne imóniñjagfa aiwi "Pí pí nání íeapá neainariñjipi yaníwá nání ñwé ikaxí riniñjipimi dání gwíniñj neaíkweawárinijeneráni?" niyairwiro api mepa éñirixini. E mepa neróná diñj sipí inariñjipimi dání xixe arirá niga úñirixini. ¹⁴ Ñwé ikaxí nipini, ayí xwiyá ná bini ripimi ikwíkwírfi inini, "Jiwaníñoxi diñj sipí inariñjipa ámá wíyo eni axípi wiríni." riniñj apimi ikwíkwírfi inini. ¹⁵ E nerí aí seyíne api miní síwí xixe síwí niróga wiápinimeariniñjipiniñj nimóniro xixe rirómí inipíñirixiniri nání íkwairirí seañjirini.

Íeapá winariñjipimi dání epaxípi tñni kwíyípi nipemeámi wariñjipimi dání epaxípi tñni nánirini.

¹⁶ Nioni searariñjipi, ayí ripirini. Gorixoyá kwíyípi xe nineaipemeámi ouniri siñwé niwinirónáyí, pí pí miñj seainariñjipi xe oneaininiri epíñjámani. ¹⁷ Ayí ripi nánirini. Miñj seainariñjipi, ayí kwíyípi xwámámí wiminiri yariñjirini. Kwíyípi eni miñj seainariñjipimi xwámámí wiminiri yariñjirini. Miñj seainariñjipi tñni kwíyípi tñni ámá midimidáni nimearori mixí inariñjipiniñj imóniñjagfi nání rariñjini. Ayináni kwíyípi xe nineaipemeámi ouniri siñwé niwinirónáyí, amípi miñj seainariñjipimi dání oyaneyiniri seaimónariñjipi anani epaxí mimónini. ¹⁸ Kwíyípi xe nineaipemeámi ouniri siñwé niwinirónáyí, ñwé ikaxí eániñjipi xídipirí nání gwíniñj miseayárinini. ¹⁹ Miñj inariñjipi nání ámá niyíneñi siñjani seaimónini. Miñj niniróná ripi yariñjirini. Íwí iniro piaxé weániñjipipi ero rípeánaniro

náni yarigíápi ero ²⁰ ηwíápimi mewero ayáí ero símí tñi iniro mixíni riniro sipí diñí yaiwiniro mixí kñi ro xixewiámí riniro ewáramóniro xepixepá róniro ²¹ siñwí íwí winiro iniñgí xwapí ninimáná papikí ero papikí neróná uyínié ero xixegíni api api imóniñipi eni ero yarigíárini. Enjíná ikwairirí seaiñápa ámi axípi ikwairirí oseaimini. Ámá api api yarigíáyírani, apíniñi imóniñipi eni yarigíáyírani, ayí Gorixoyá wxioxíyo wí páwipíríámani. ²² E neri aí ámá kwíyí Gorixoyápi xe nineaipemeámi ouniri yarigíáyí ripi yarigíárini. Ámáyo diñí sipí wiro diñí niá winiri niwayiróniro ηwearo ayíni xe óí oneaimópoyiniri siñwí winiro ayá urimixiro pírániñi wiro ámá diñí uñwiráripaxípi eni ero ²³ ayá ririmixí wipaxí imóniro nípíreániro yarigíárini. Nwí ikaxí bimi dání api nipiñi riniñipi bi “Mepani.” mirinini. ²⁴ Ámá Kiraisi Jisasyoyá imónigíáyí wigí xámi nípikwini mimónigíápi —Api sipí nání miñi winiro íeapá winiri yarigíápirini. Api ríwí nimoríná rixa yoxáípámiñiñi niyekwiroáriro pik-iárigíawixini. ²⁵ Kwíyípi diñí niyimiñi rixa sixí neami-moñi enagi nání api nineaipemeámi ouminiri yariñipa oxídaneyi. ²⁶ Negí wíyí wiyíné mixí mimeakíninipa oyaneyi. Símisí mainenipa erane sipí diñí miyaiwinipa erane oyaneyi.

“Xixegíni bi bi arirá inírixini.” uriní nánirini.

6 Gí niriñimeáyíne, segíyí wo uyínié éagi niwinimearínáyí, kwíyípi nipemeámi seawariñiyíne sipí éomi awayini sanjionwirárixini. E neróná seáyi e nimóniro “Sipí xío éipa nene wí epaxen-emani.” miyaiwipa érixini. Seyíne eni íwí axípi epírixiniri searariñini. ² Segí wíniyí diñí ududí winariñi imóniñipi wí wímeáagi niwinirínáyí, arirá wírixini. Xixe e inírixini. Seyíne e nerónáyí, ηwí ikaxí Kiraiso riñipi xixeni tñi yariñoi. ³ Ámá wo “Nioni seáyi e imóniñáonirini.” niyaiwinariñagi aí o nepa seáyi e mimóniñánáyí, ayí xewaniño yapí éwapínarini. ⁴ Woxini woxini dixí yariñipi pírániñi siñwí anaxídinei. E neríná xewaniñoxi “Apáni yariñini.” nisimóniríná ayí mixí meakíninipaxírini. E neri aí ámá wí tñi ríramiñiyí niniri “Nioni yariñápi wí yarigíápi tñi xixeni mimónini.” niyaiwiniri mixí mimeakíninipani. ⁵ Niyínéni xixegíni segí yarigíápi dání seaímeaníá enagi nání rariñini.

⁶ Ámá xwiýá Gorixoyápi uréwapiyariñiyí wigí amipí nañi imóniñiyí bi nimearo wigí uréwapiyariñomi bi mñi wírixini. ⁷ Yapí re méwapínipa érixini. Ámá wí Gorixomi majimajá niwikárimáná ripirirí umepaxírini.

Ámá pí pí aiwá iwíá nura núfasáná xixeni api miarigíá enagi nání rariñini. ⁸ Ámá íeapá winariñipi yarigíáyí, ayí ámá omiñiyo aiwá iwíá urarigíáyí yapí imóniñoi. Ai-wá yóí éipi miarigíápa wigí egíápimi dání nimiríniñi neríná naníniñiríárini. E epíria aí ámá kwíyípi nipemeámi wariñipi xídarigíáyí wigí egíápimi dání nimiríniñi neríná diñí niyimiñi tígíáyí imóniñiríárini. ⁹ Ámáyo nañi niwíia nuranénáyí, aniní neainéagi aí nañi wiiariñwápi píni miwiáripa éwanigini. Enjí samini mñeawepa neri píni miwiáripa nerínáyí, aiwá míwáiná nañi mianíwá enagi nání searariñini. ¹⁰ Ayínáni sini epaxí nimóniríná ámá niyoni nañi wiíwanigini. Negí Ámináomi diñí wikwírogíá nawini imónigíáyo ayí anjipaxí wianíwáyírini.

“Kiraiso yoxáípámi dání neaiñipi nánini mixí meakínipaxírini.” uriní nánirini.

¹¹ Ríwamiñi nioni gí wé tñi nearíná xwéni xwéni neáa wariñá ripi seyíne mí ómixípoyi. ¹² Ámá iyí símí síó owákwínipoyiniri xixoyípi seamearigíáyí, ayí wigí wíniyí “Apáni e imónigíáyí ría yariñoi?” oneai-wípyiniri síó seawákwianiro yarigíáyírini. Ayí Judayí nene Jisaso yoxáípámi neaiñipimini diñí wik-wíroariñagwi naneaniróná xeaniñi neaikáripírixiniri e yarigíáyírini. ¹³ Ayí wí ηwí ikaxí riniñi nipiñi xixeni yarigíáyí mimóniñagía aiwi seyíne síó seawákwíápi nání wárika imónaniro nání seyíne iyí símí síó owákwianeyiniro wimónariñirini. ¹⁴ Ayí e yariñagía aí nioni pípi nání seáyi e nimeri rimiméini. Áminá Jisasi Kiraiso yoxáípámi niperíná neaiñipi nánini niriñi yayí emíni. Ayí ripi nánirini. Kiraiso yoxáípámi neapeiñipimi dání ámá Gorixomi mixídarigíáyí yarigíápi sini emíá nání piyíniñi imóniri gí siñwí winiñáé dání “Wigí yarigíápi eni piyíniñi ría imónini?” yaiwiri enini. ¹⁵ Síó niwákwíniríná ayí ananirini. Miwákwínipa neríná ayí eni ananirini. Gorixo ámi xegí kwíyípi dání siñi wí oimónipoyiniri neaimixépi, ayí anjipaxí imóniñi enagi nání searariñini. ¹⁶ Ámá nioni searariñá api íá nixiriro xídarigíáyo Gorixo wá wianiri niwayiróniro ηweapíri nání wiiri éwinigini. Isireri xíoyá imónigíáyo eni e éwinigini.

¹⁷ Nioni Jisasomi xídaríagápi nání iwaní nimé-peayigíápi igí rixa niwenagi nání wiyíné nioni diñi ría nixepaxí ámi bi mepa érixini. ¹⁸ Gí niriñimeáyíne, Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianariñipimi dání diñi sixí oseamímoni. “E oeni.” nimónarini.

Epesasi

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá anjé yoí Epesasiyo nweagíáyí nání Poro eanjinarini. Anjé apí Esia piropenisíyo nikwíroníga unjé nípimini seáyí e imónagípirini. Poro émayí anjímíni xwíyíá yayí winípaxípi wáí nura nemeríná anjé apimí iwamíó eméiná Sabaríá ná woni e nweaniginini (Wáí wurimeiarigíá 18:18-21). E nemo ámi wí e wí e neméisáná ámi ríwíyo e nání nuri niñweari uréwapiyaríná xwiogwí waú wo múroniginini (Wáí wurimeiarigíá 19:1-41). E nemo ámi wí e emearíná omí íá nixero gwí anjéyo njiwiráíe dání payí rina neari Tikikasomí wiowáriniginini.

1 Poroní —Nioní Gorixo Kiraisi Jisasoyá wáí wurimeiarinjé wo imóníwinigininiri xegí dñjé tñni nírí-peañonirini. Nioní payí rina ámá Gorixoyá imónigíá Epesasi nweáyíné —Seyíné segí nawíni ikárinigíó, Jisasomí nuxédíroná píraninjé uxédarigíáyínérini. Seyíné nání nioní payí rina neari mónaparinjini. ² “Negí ápo Gorixo tñni Áminá Jisasi Kiraiso tñni wá seawianiri seyíné niwayiróniro nweapíri nání seaiiri éisixini.” nimónariní.

“Kiraiso tñni ikárininwaéne Gorixo nanjé imóninjé apí apí neaiinjé rini.” urinjé nánirini.

³ Gorixo ámá dñjé niyiminjé tégíáyí nimóniro anjínami nweáírixiniri niwimixiríná nanjé wíiarinjépi, apí nípini Kiraiso tñni ikárininwaéne rixa neaiinjé enjagí nání omí yayí uméwaniginí. ⁴ O xwíáí sini mimixími dání nene oyá síñwíyo dání siyikwí míninwaéne imónirane xwíyíá míneamearipaxé imónirane yaníwá nání Kiraiso tñni nawíni ikárininwápimi dání íá yiyamiximí neaiinjiginini. ⁵ O enjíná dání nene nání dñjé sipí winjé enjagí nání “Ámá nioní íá yiyamiximí wíáyí Kiraiso wiiníápimi dání gí ní-áíwí piaxé memíáyíninjé wimixíimiginí.” yaiwíariniginini. Xegí dñjéyo dání “E éimiginí.” niwimóniri nání e yaiwíariniginini. ⁶ Nene re niyaiwirane seáyí e umeaníwá nání e niyaiwíariri enjírini, “O wá nineawianiríná bi onimiápi míneawianí nene o xegí dñjé sixí uyiño tñni nawíni ikárininwaéne enjagwi nání ‘Ayí ení xixe níírixini.’ miwimóní xegí xewaxo anípá wíre-napijíríani?” niyaiwirane seáyí e umeaníwá nání e niyaiwíariri enjírini. ⁷ Nene Kiraiso tñni ikárininwaéne enjagí nání o yoxáípámi níperi xegí ragí púípimi dání Gorixo gwíninjé nearoayírori xwíyíá xíoyápi niwiaíkirane yarinjéwápi yokwarimí neaiiri enjírini. E nineaiiríná Gorixo wá onimiápi nineawianiri neaiinjé rani? ⁸ Oweoi, aga wá ayá wí nineawianirinjépi dání nearoayírori yokwarimí neaiiri enjé enjagí nání rarinjini. O dñjé émfí saímí nímori amípí níni nání nijíá imóninjo enjagí nání ⁹ xewaniño e éimiginiri wimóninjépi tñni xixeni neríná enjíná dání Kiraiso enjéapimi dání ámá nání e

wíimiginiri enjwípeárinjépi —Apí ámayá síñwíyo dání ínimi imóninjépirini. Apí nání nene wáí neaókímixinjé rini. ¹⁰ Enjíná dání enjwípeárinjé apí, ayí amípí níni anjínami tñni xwíáími tñni imóninjéyí “Kiraisomí simanjwíyóninjé ínimi wurínaníwá nání rimóninjéwini?” niyaiwiro xixeni e imóníírixiniri enjwípeárinjépirini. Síá e enjwípeárinjépi imóníwinigininiri rinárininjéyi nimóniríná oyá dñjé tñni xixeni e imóniníáriní. Pí pí o dñjé neñwíperíná “E éimiginí.” niwimóniri yaiwíarinjépi síwíá mé apí tñni xixeni yáraninjépa enjíná dání Kiraiso tñni ikárininwaéne nání “Ámá ayí nioniyá imóníírixini.” niwimóniri yaiwíaragípi tñni xixeni nerí e neaimixinjé rini. ¹² Judayene —Ámá xámi Kiraisomí dñjé niwikwímoro re yaiwigíáyí, “O neaiinjé pimi dání Gorixo yeáyí neayimíxemeaníáriní.” yaiwigíáyí nání nene xámi síñwí ipenwaénerini. Nene “Aga seáyí e imóninjo, ayí Gorixoríani?” niyaiwirane seáyí e umeaníwá nání xíoyáéne neaimixinjé rini. ¹³ Seyíné ení Kiraiso tñni ikárinigíáyíné enjagí nání xwíyíá nepaxinjé imóninjé yanjé seaiapigíápi —Apí Gorixo yeáyí seayimíxemeaníá enjagí nání yayí seainarinjépirini. Apí seyíné aríá niwíroná dñjé wikwírófá enjagí nání Gorixo xíoyá imóníírixiniri xegí kwíyí símímanjéyo dáninjé “Niseaiapimíáriní.” rárinjépi tñni ikiyinjéni seaiárinjé rini. ¹⁴ Kwíyí neaiapinjépi tñni rixa ikiyinjéni neaiárininjé nání dñjé re monjwini, “Gorixo ‘Niseaiimíáriní.’ rárinjé sini míneaiméaninjépi tñni xixeni níneaiimíáriní. Xíó ‘Nioní tñni niñwearo nioniyáyí imóníírixini.’ yaiwíarinjépi tñni xixeni imónaníwá nání gwíninjé neakwamixiníáriní.” Dñjé aninjé e monjwini. Nene “Aga seáyí e imóninjo, ayí Gorixoríani?” niyaiwirane seáyí e umeaníwá nání xegí kwíyípi tñni ikiyinjéni neaiárinjé rini.

“Gorixomí seyíné nání rixinjé seauriyarinjé rini.” urinjé nánirini.

¹⁵ Gorixo apí apí e seaiinjé enjagí nání nioní ení ámá wí re rarinjagíá, “Epesasi nweáyí Áminá Jisasomí dñjé niwikwíroro ámá Gorixoyá imónigíá níni nání dñjé sipí wíarinoi.” rarinjagíá aríá winjé dání nioní seyíné nání

Gorixomi yayí niwiyiríná wí píní wiárarinjámani. Rixinjé nuriríná seyíné nání diñjé nimori ¹⁷ rixinjé re seauriyariñáriní, “Negí Áminá Jisasi Kiraisoyá Nwíáoxini, seáyi e rimexá ápo Gorixoxini, Epesasi nweáyo anani re wiírixiní. Joxi dixí kwíyíipimi dání ayí diñjé émí saimí mopíri nání síkíkí womixiri dixí imóninjépi nání xixeni nijjá imónipíríá nání wíá wókímixiri éirixiní.” seauriyariñáriní. ¹⁸ Seyíné ripi ripi niyaiwiro nijjá xixeni imónipíríá nání rixinjé seauriyariñáriní, “Gorixo nioniyáyi nimóniro nioni tñni nweáárixiniri wéyo fá neaumirinjé diñjé ikwímoarinjáwápi, ayí apíríani?” yaiwiro “Xíoyaéne awiáxi imóninjé neameañápi —Api ayá tñjé símí símí e mexáxi imóninjépiriní. Api, ayí apíríani?” yaiwiro “Xíoyá enjé sixí eániñjé píré miwíákipaxí imóninjépi —Api aga seáyi émi imóninjépiriní. Ámá xíomi diñjé wikwíroarigíáyo diñjé sixí wímoarinjépiriní. Api, ayí apíríani?” yaiwiro epíríá nání o segí diñjé wíá seaókímixiníá nání omi rixinjé seauriyariñáriní. Xíoyá enjé sixí eániñjé diñjé wikwíroñwaéne sixí neaímoarinjé api pípi maríái, ²⁰ enjé sixí eániñjé Kiraiso xwáripáyo dání owiápnimeaniri sinjé wimixiri anjémani xíoyá wé náumini onjweaniri wimixiri enjépi, ayí xíomi diñjé wikwíroñwaéne diñjé sixí neamímoarinjé axípiniriní. ²¹ Wé náumini nweanjo, o giyí giyí seáyi e nimóniro wíniyo seáyi e umenweaarigíáyorani, giyí giyí néní tñjwaéne nimóniri onjweaneyiniri yarigíáyorani, giyí giyí enjé eániñjé nimóniri omenweaneyiniri yarigíáyorani, giyí giyí áminá nimóniri yarigíáyorani, pí pí yoí omíñjé xixegíni yarigíáyiá niwíriro rarigíáyorani, ayo niyoni kwíyí imónigíáyorani, ámá imónigíáyorani, niyoni o aga wiáxi seáyi e wimóninjoriní. Agwí rínáni maríái, ná ríwíyo eni aninjé e seáyi e niwimóniri nweañáriní. ²² Gorixo amipí níni amáraní, amipirani, Kiraisoyá suyímanjéyo wuríñírixiniri wimixinjériní. O amipí niyoni nání Ámináo imóninjé onjagí nání ámá xíoyá siyiké imónigíáyo miñjéyiniñjé wimóniníá nání eni wimixinjériní. ²³ O miñjéyiniñjé imóninjé ámá oyá siyiké imónigíáyi xegí warárininjé imóninjéoi. Miñjéyi tñni waráxi tñni nawíni enjéni wará noni xixeni imónarinjépa Kiraiso —O amipí níni Gorixo wimónarinjépi tñni xixeni imónéwiniginiri wimixarinjoriní. O Gorixo “Miñjéyi xegípi onjweaniri miwimóní wará eni tñjéyi imónéwiniginí.” yaiwíñjépi tñni xixeni imóniníá nání ámá oyá siyiké imónigíáyi api e imóninjéoi.

“Nanínaníwá nání imónagwí aí Gorixo sinjé neaimixinjériní.” urinjé nániriní.

2 Enjéni seyíné Gorixomi manjé niwíákiro íwí yagíápipimi dání nanínipíríá nání imónagíáyiéneriní. ² Sini e nimóniróná ámá Gorixomi mixídarigíáyi sípi yarigíápa axípi e yagíáriní. Seyíné kwíyí sípíyí anjé píréyo emearinjéyo xiáwomi —O ámá Gorixomi manjé wíákiarigíáyo sípipi éirixiniri diñjé ukikayonjoriní.

Oboriní. Omi seyíné eni xídagíáriní. ³ Ámá Gorixomi manjé wíákiarigíáyi yarigíápa nene eni axípi nerane pí pí nípi kwini mimóninjépi oyaneyiniri miñjé nineainiríná sa anani yagwáriní. Pí pí feapá neainípirani, negí diñjéyo dání oyaneyiniri neaimónípirani, sa anani yagwáriní. Ámá Gorixo wikí niwóniri píré umamóaná nanínipíríáyi níni yarigíápa nene eni negí néra wagwápipimi dání neríná axípi nanínaníwániri yagwáriní. ⁴ Nene e imónaniri yagwá aiwi Gorixo nene nání diñjé sípi niwíriná xwapí ayá wí wíarinjagí nání “Wá onimiápi wíáñimiginí.” miwimóní ayá wí neawianinjériní. ⁵ Nene rixa nanjé imóninjéni wá neawianinjémani. Nene sini oyá manjé niwíákirane íwí yagwápipimi dání nanínaníwá nání imóninjéni wá neneawianiri Kiraiso ámi owiápnimeaniri sinjé niwimixiríná nene eni nawíni sinjé neaimixinjériní. Gorixo wá niseawianinjépipimi dání yeáyi seayimixemeañjériní. ⁶ Nene Kiraisi Jisaso tñni nawíni sinjéniñjé neneaimixiri neawarinjémani. O tñni nawíni ikárininjéwaéne onjagí nání o xwáripáyo dání owiápnimeaniri niwimixiríná nene o tñni nawíni wíápnimeañrixiniri neaimixiri anjémani gí íwo wé náumini onjweaniri niwimixiríná o tñni nawíni nweáárixiniri neaimixiri enjériní. ⁷ Ayí ripi nání e enjériní. Ámá níni agwí ríná nweagíáyiéraní, ná ríwíyo nweapíríáyiéraní, níni Gorixo ámá nání diñjé sípi niwíri Kiraisi Jisaso uowárenapinjépi nání diñjé nimoróná diñjé re yaiwírixiniri nání e enjériní, “O diñjé wikwírogíáyo wá onimiápi niwianiri uowárenapinjémani. Wá ámá wíarinjépi tñni xixeni mé seáyi e imóninjépipimi aí wíáxi nimúrori imóninjépi niwianiri uowárenapinjériní.” yaiwírixiniri nání Gorixo e enjériní. ⁸ Seyíné Jisasomi diñjé wikwíroáná Gorixo wá niseawianiri seainjépipimi dání yeáyi seayimixemeañjériní. Segí diñjé tñni egíápipimi dání yeáyi seayimixemeañjémani. Seyíné nanjé yariñagíá sinjé niseaniri nání yeáyi seayimixemeañjémani. Ámá wí aí wigí egíápi nání weyí mímearinípa éirixiniri anjépa yeáyi seayimixemeañjériní. ¹⁰ Ayí ripi nániriní. Agwí nene imóninjéwápi Gorixo neaimixinjéneriní. Kiraisi Jisaso tñni ikárininjéwaéne neaimixinjé onjagí nání “Imirinjé mimóninjépiní éirixiní.” yaiwíñjépi —Api enjéni dání repeárinjépiriní. Apimi xídírixiniri neaimixinjéneriní.

“Kiraiso Judayene tñni émayíné tñni nawíni neakumixárinjériní.” urinjé nániriní.

¹¹ Ayináni enjéni seyíné segí sénáíwa seaxirigíé dání émá imónigíáyiéni —Seyíné nání Judayé re seararigíáyiéneriní, “Iyí símí síó miwákwínigíáyiériní.” seararigíáyiéneriní. E níríro aí “Iyí símí síó wákwínarinjéwaéneriní.” rinarigíáyié yarigíápi, ayí Gorixoyá wé tñni maríái, ámá wé tñnini wákwínarigíápiriní. Seyíné enjéni imónagíápi nání sini diñjé oseaininí. ¹² Iná Kiraiso tñni mikumixiní xegí bi nimóniro ná jámáinjé nweaagíáriní. Gwí Isireriyéyá imónigíáxi —Arí Gorixo

nioniyári oimóniri íá yamixinjírini. Arí tñi seyíne wigýí wí imónagíamani. Xwiýá gwí arími símimanjé e dání “E niseaiimíáriní.” réoárinjépi seyíne eni niseakumixiri misearagýínerini. Seyíne áamá Gorixomi mixídarigíáyí tñi níkumixiniróná ríwéná nanjé api neaiméaníáriní dñjé níkwímoro xwayí naniri ñweaagíamani. Gorixo náni bí nijjá imónagíamani. ¹³ Enjína seyíne e nimóniro Gorixo tñámini ná jámáinjé ñweaagía aiwi agwi ríná Kiraisi Jisaso tñi nawíni ikárinigíá enjagi náni o niseapeiríná xegí ragí púípimi dání nipemeámi Gorixo tñjímíni anjwi éniñjé seabinjírini. ¹⁴ Émáýíne Judayí tñi siní símí tñi minípa epíría náni piyíá neawérinjírini. E neríná émáýíne Judayí tñi símí tñi inagíápi, api xwínáninjé niseamudímori píronjépi xío péípimi dání xwíná nípineamoríninjé neri áamá apiaú siyikí ná bini imónipisi náni imixinjírini. ¹⁵ Xwínáninjé niseamudímori píronjépi —Api ñwé ikaxé eáinjéyo “E érixini. E érixini.” nírirí sekaxé nira unjépi tñi “E mepani. E mepani.” nírirí ñwé ikaxé nira unjépi tñi ayo eáinjépirini. Api ríxa siwiá imixinjírini. Ayé émáýíne tñi Judayí tñi áamá apiaú nioni tñi níkárinirinjépipimi dání siyikí ámi sínjé ná bini oimóniri ñwé ikaxé eáinjépi siwiá imixinjírini. E neríná áamá apiaúmi piyíá wérinjírini. ¹⁶ Yoxáípámi penjépipimi dání áamá apiaú símí tñi inagíápi xwapíría eaáriní siyikí ná bini oimóniri níkumiximáná Gorixo tñámini nipemeámi urí emíániri ñwé ikaxé eáinjépi ná mayí siwiá imixinjírini. ¹⁷ O níbirí émáýíne, Gorixo tñjé ná jámáinjé ñweagíáyíne tñi Judayí, o tñjé anjwi éniñjé ñweagíáyó tñi wáí re searinjírini, “Niyínéni tñi nawíni imónipírí náni ríxa piyíá seawérinjáriní.” searinjírini. ¹⁸ O, negí wo imóniño ápo Gorixo tñámini ñweanagi náni Judayene tñi émáýíne tñi anani xegí kwíyí neaiapinjépipimi dání anani o tñjímíni upaxé imóniñwini. ¹⁹ Ayináni seyíne siní wí enjýíne mimóniñoi. Siní xerwýíne mimóniñoi. Oweoi, ríxa áamá Gorixoyá imónigíáyí tñi kumixiniñoi. Ríxa Gorixoyá íwíaxé wiyínéniñjé imóniñoi. ²⁰ Ayé ripi searinjírini. Gorixo anjé wiwá nímiriríná wáí wurimeiarigíáwa tñi wáí rókiamoarigíáwa tñi nítiwayírómáná émáýíne eni seáyi e niseaikwiárimáná nímirá peyarinjépininjé imónini. Anjé iwá náni sínjá xámi nítiwayírori tñiño, ayé Kiraisi Jisasiní. ²¹ Anjé níwáni o enjépipimi dání píraninjé níkíkíróniga urí xwé nimóga urí yarinjagi náni anjé ñwé Ámináo náni wiwá imónariní. ²² Émáýíne eni Kiraiso tñi ikárinigíáyíne enjagi náni o anjé Gorixo xegí kwíyípipimi dání ñweanía náni iwá nímirá nípeyiríná xíoyá siyikí imónigíá wíniyí tñi niseakumixiri nímirá peyarini.

“Gorixo yumí enjwípeáragépi wá wókímixéwiniginiri nírépeanjírini.” urinjé nánirini.

3 Gorixo émáýíne tñi Judayene tñi nawíni neakumixinjé enjagi náni Poroni —Nioni Kiraisi

Jisaso náni émáýíne wáí searimearinjagi náni gwí níñwirárigíonirini. ² Ai “Gorixo nioni wá níñwianiri émáýíne wáí searimía náni nírépeanjépi náni seyíne ríxa aríá ría wíawixini?” nímonariní. ³ Xwiýá nene yumí neaimóninjépi Gorixo wáí nókímixéagi náni api náni nijjá imóninjini. Api náni ríxa bí onimiápi ríwaminjé neari searíni. ⁴ Seyíne api íá níroróná re yaiwipaxírini, “Gorixo enjína dání e éimiginiri yumí yaiwiáriní Kiraiso agwi ríná neaimixiri enjépi náni nijjá Poro imóninjépi, ayé apírani?” yaiwipaxírini. ⁵ Áamá enjína dání neweáa bagíáyí api náni xe nijjá oimónipoyiniri wáí wókímixinjémani. E mepa neri aí agwi ríná kwíyípipimi dání xegí wáí wurimeiarigíáwami tñi wáí rókiamoarigíáwami tñi yumí enjwípeáragépi api náni anani wáí wókímixariní. ⁶ Yumí Gorixo enjwípeáragépi wáí neaókímixépi, ayé ripirini. Émáýíne xwiýá yayí neainarinjépipimi dñjé níkwíroróná Kiraisi Jisaso tñi nawíni ikárinigíáyíne imónigíápipimi dání seyíne Judayí tñi nawíni Gorixo ipimoárinjépi meapaxé imóniro ayé tñi níkumiximáná siyikí ná bini imóniro Gorixo “E niseaiimíáriní.” símimanjéyo dání réoárinjépi ayé tñi nawíni seaimeapaxé imóniro egíáyínerini. Yumí Gorixo enjwípeáragépi wáí neaókímixépi, ayé apírini. ⁷ Gorixo xwiýá api wáí níñwianirini níñirépearíná “Omíñinjé e níñía náni wá níñwianiri anipá e owiimíni.” yaiwinjépi tñi xixeni níri “Enjé síxé owímiximíni.” yaiwinjépi tñi xixeni níri neri nírépeanjírini. ⁸ Áamá Gorixoyá imónigíáyó onaxéyikwini imóniñáoni, ayé nioni imóniño aiwi o émáyo awíaxé xegí bí imóninjé Kiraiso neaiinjépi —Api aga seáyi émi imóninjé enjagi náni áamá wigí dñjéyo dání wí “Ayé apírani?” yaiwipaxé mimóninjépirini. Api náni wáí uríwiniginiri Gorixo wá api e níñwianiri nírépeanjírini. ⁹ Áamá Gorixo ayo e wíimiginiri yumí yaiwiáragépi náni re yaiwipíría náni, “Gorixo neríná xío yaiwiáragépi tñi xixeni enjériní?” yaiwipíría náni wáí wókímixéwiniginiri eni nírépeanjírini. Xámi Gorixo —O amipí náni imixinjorini. O iními ripi yaiwiáragépi náni, “Ámáyo yeáyi uyimixemeámía náni api éimigini.” yaiwiáragépi náni “Ámá xe anani nijjá oimónipoyi.” míyaiwí yumí níwia wagírini. ¹⁰ Agwi ríná anjéna tñjímíni néni tégíáyí tñi áminá imónigíáyí tñi Gorixo áamá xixegíni imónigíáyí níkumiximáná siyikí ná bini wímixarinjagi síñwé níwiniróná “Nijjá xixegíni Gorixo imóninjépi síxé injénná níkwioámiga eaarinjépi yapí ría imónini?” yaiwipíría náni enjína dání ámáyo yumí níwia wagírini. ¹¹ Api e neríná xío enjína dání “E éimigini.” yaiwiáragépi —Api negí Áminá Kiraisi Jisaso neaiinjépipimi dání xixeni yárinjépirini. Api tñi xixeni enjiginí. ¹² Kiraiso tñi níkárinirane náni ayá igigí mé epaxírini. “Gorixomi rixinjé bí ouraneyi.” níneaimóniríná omi dñjé níkwírorinjépipimi dání “Anani aríá neainiñoi.” níyaiwirane o tñáminíniñjé nurane rixinjé urípaxé imóniñwini. ¹³ Ayináni nioni re osearimíni, “Nioni seyíne aríá seaiminiri yarinjépi náni xeaninjé ripi

nímeáápi náni Gorixomi nuriróná anigwi manjé ríniñjé meáárinaniginiñi kikiá mepani." osearimini. Nioni nímeáápi, ayé apimi dání seyíne seáyi e imónipírfa náni nímeaarigagi náni seararigini.

"Gorixo enjé sixé seáimixéwiniginiri seauriyarigáriní." urigé nánirini.

¹⁴ Ayináni nioni ápo Gorixomi —O gwé arí arí anjnamí nweagíayorani, xwíarími nweagíayorani, ayo niyoni emeanorini. Omí rixinjé urimíniri náni xóminjé niyikwiri re urarigáriní, ¹⁶ "Joxi Epesasi nweáyo joxiyá kwíyépimi dání enjé sixé weámixei. E neríná joxi píraninjé rixéidipírfa náni seáyi e xewanigoxi níkiniri imóninjépi tñni wigé dijé enjé sixé weámixei." urarigáriní. ¹⁷ Ámá anjé wiwámi nípáwiríná yarigíápa Kiraiso segé dijé wikwíroarigíápimi dání níwipiri oseanweaniri rixinjé "Enjé sixé weámixei." seauriyarigáriní. Íkiá xwíáyo pipinjé níwárirí xaíwé roarigíápa seyíne eni axépi e nero Gorixo wá seawianinjépi pipinjéniñjé níwárirí xaíwé rórixiniri seauriyarigáriní. ¹⁸ Seyíne e nimónirónáyé, ámá Gorixoyá segé wíniyí níni tñni Kiraiso nene náni dijé sipí wiarinjépi —Dijé sipí o wiarinjépi ámaéne negé wíyo wiarinjépi tñni xixeni mimónini. Api aga seáyi e ná émi imóninjépirini. Api náni ámá níjéá nimóniro aí "Yoparé e iyé rimónini?" nírirí níjéá xixeni mimónipaxépirini. Api náni seyíne dijé nimoro "Ayé api ipi rimónini?" yaiwipíráriní. E nerónáyé Gorixo nimóniri yarigíápi nípini náni dijé sixé seáimopaxériní. ²⁰ Gorixomi —O nene rixinjé nuriranéná "E neaii." urirane "E epaxoráni?" yaiwirane yarigíáwápi neaiipaxomani. Xíoyá enjé sixé eáninjépi rixa neamímonjéyo dání aga seáyi émi wíaré múropaxé imóninjépi neaiipaxorini. Omí Kiraisi Jisasoyá siyiké imóninjéwaéne, o tñni nawíni ikárininjéwaéne íníná aninjé miné yayé numéra úwaniginí. Ámá ríná dání gíní gíná nweanweáne yayé numéra waníwá náni imónáréwiniginí. "E éwaniginí." nimónariní.

"Kiraísoyá siyiké imóninjéwaéne oyá waráriní imóninjéwiní." urigé nánirini.

4 Ayináni Ámináo náni wáí rimearigápipimi dání gwé níwírírígíoni enjé rirémixé bí ripi oseaimini. Ámá wí seyíne emearigagía síñwé níseaniróná dijé re seaiiwipírfa náni, "Gorixo ayé nanjé e imónírixiniri wéyo íá umirinjépi tñni xixeni ayo rfa yarigoi?" seaiiwipírfa náni íá seaurinjépi náni dijé nimoro píraninjé érixini. ² Yunigíáyéne imónírixini. Ámáyo awayini mérixini. Ámá wí uyínié níseaikárinínáyé aí xe oneaikáripoyiniri síñwé winírixini. Ayé náni dijé sipí níseairinjépipimi dání íkwianwé weapínírixini. ³ Kwíyé Gorixoyápi seyíne nawíni ikárinipírí seakumixinjé enjépi náni piyíá seawírínjéyíne gwiaumé nírininjépipimi dání aninjé apini e imóníwaniginíro xaíwé íá xirírixini. ⁴ Ayé ripi náni seararigini. Wará Jisasoyá siyiké imóninjéwaéne imóninjéwáriní

ná wiríni imóninjéwiní. Kwíyé níneneni neaiméanjépi eni ná biní imónini. Gorixo nioniyá oimónipoyiniri wéyo íá níneauriríná "Xíto neaiiníápi, ayé apíráni?" yaiwiani náni neaimixinjépi bí bí mimóní axépiní imóninjépi náni dijé "E neaiiníáriní." níyaiwirane wikwímoarinjéwápi eni ná biní imónini. ⁵ Negé Ámináo eni ná wonirini. Dijé wikwíroarinjéwápi eni ná binirini. Wayé Kiraisomi dijé níwikwírómáná mearinjéwápi eni ná biní imónini.

⁶ Gorixo —O ámá níni emeanorini. Omí níni símanjéyóninjé wurínigíorini. Niyoni xíto wimónarinjépipimi dání wimixarigorini. Niyoni dijé ukikayogorini. O eni ná wonirini.

⁷ Api nípini ná biní ná biní nimóga uñagi aiwi o Jisasoyá siyiké imóninjéwaéne wá níneawianiri ayé e epaxé e epaxé imónírixiniri sixé neamímonjépi xixegíni sixé neamímonjériní. E neríná sipí mineaí Kiraiso wá níneawianiri neainjépi tñni xixeni neamímonjériní.

⁸ Ayináni Bikwíyo dání Kiraiso náni re níriniri eánini, "O émi náni nípeyiríná pikiorápíyí aga ayá wí nímera yiri ámáyo wá níwianiri anipá bí miní wiri enjériní." Bikwíyo dání e níriniri eanini. ⁹ Xwíyá "O émi náni nípeyiríná" rininjépi pí náni rinini? Ayé o síni anjnamí náni nípeyipa neríná xámi xwíarími íniríwáminí piyinjé siwí anjminí wepínjé enjépi náni rinini. ¹⁰ Wepínjé, ayé peyíno axorini. Nípeyiríná amipí níni Gorixo "E imóníwiniginí." yaiwiarinjépi xixeni imóniníá náni oemíniri anjé píyíyo wíaré seáyi ríwáminí peyíwiniginí. ¹¹ Xwíyá nioni mñjé iróá ripi, "Ámáyo wá níwianiri anipá bí miní wiri enjériní." mñjé iróá api, ayé ripi nánirini. Kiraiso ámá wíyo wá níneaimírixiniri wimixinjériní. Wíyo wá níróki-amóírixiniri wimixinjériní. Wíyo síni Gorixomi míxé-darigíáyo áwanjé nuriróná óninjé imopírfa náni míxé imónírixiniri wimixinjériní. Wíyo rixa Gorixomi xé-darigíáyo umenwearo uréwapiyiro érixiniri pasitá wimixinjériní. ¹² Gorixoyá imóninjéwá níneneni xixe arirá inipaxé imónaníwá náni woneni woneni api api e níneaimixa uñjériní. Kiraisoyá wará nene ininjéwáriní sayá nimóga unfa náni xixe arirá inipaxé imónaníwá náni api api e níneaimixa uñjériní. ¹³ Nene Gorixo api api e níneaimixa uñjépipimi dání xewaxomi dijé axépi wikwírorane o náni xixeni níjéá imónirane neranéná biní bine maríá, axeneni imónaníwáriní. Yóí Kiraiso imóninjépi nene eni api tñni xixeni imónaníwá náni api api e níneaimixa uñjériní. ¹⁴ Gorixo api api e níneaiia uñjé enjépi náni agwí nene síni píopia yapi imónipaxé mimóninjéwiní. Ewé imeamíkwé neríná mamówariri mféyoari néra warinjépa, iminjé neríná níxemi urí níxemi bíri néra warinjépa nene eni axépi síni e epaxé mimóninjéwiní. Xwíyá nepa mimóninjé xegé bí xegé bí nearéwapiyaníro yarigíápipimi dání síni níxemi neauri níxemi neabiri epaxé mimóninjéwiní. Ayé ripi seararigini. Ámá nepaxinjé nimóniro wigé ináyíninjé nimónirinjépipimi dání yapé nearéwapiyaníro éíáyo síni aríá yémigé wipaxé mimóninjéwiní. ¹⁵ E mimónipa nerane xixe wá

niwianeniranéná xwiyá napa rarigápi ní á xiríwaniginí. Api nixiríranénáyí, nene pí pí neríná yó imóniŋwaéne nimóga nurane Kiraiso tñi pírániŋ kumixinanéwáriní. O warári imóniŋwaéne nání miŋyí imónini. ¹⁶ O miŋyíniŋ imóniŋáná oyá siyikí imóniŋwaéne xó neaimixariŋpimi dání wé sikwé úpikwé sanwé ayí niwikwíroníri imóniŋpániŋ imóniŋwini. Api nípi e imóniŋwiniŋimíri imóniŋpi tñi xixeni neríŋyo dání ikwíroníri. Api api e imóniŋwiniŋimíri imóniŋpi tñi xixeni nero diŋjé sipí ninirínáyí, wará niríni xwé niwiaróa uri enjé sixí iníri néra unéaríni.

**“Xámi yagápi yará nípiŋmoro siŋjé bi ŋwiráriníŋixini.”
urinjé nánirini.**

¹⁷ Ayináni nioni Ámináo tñi ikáriníŋáoni íkwairí bi oseaimini. Ámá Gorixo nání majjá imóniŋgáyo yariŋgápa sini mepa érixini. Ámá ayí amípí surímá imóniŋpí nánini diŋjé moariŋgáyo enjagi nání rariŋini. ¹⁸ Sipípi nání diŋjé nimoro nání wigí diŋjé sá yimixinariŋgáriní. Majjá ikáriníro diŋjé wakísí iníro yariŋgá enjagi nání diŋjé niyimiŋjé Gorixo ámá xómi diŋjé wikwíroariŋgáyo sixí uyariŋpí tégáyo mimóniŋoi. ¹⁹ Wigí diŋjé sŋjaniŋjé imóniŋagi nání ayá bi yariŋgámani. “Íwí inaníwá nání ría imóniŋwini?” niyaiwiro símí xeadípénariŋgáriní. Pí pí piáxi weániŋpaxé imóniŋpí aí sini mé wiáxi yariŋgáriní. ²⁰ Ayí e yariŋgáa aiwi seyíné Kiraiso nání nisearéwapiyiríná wí e searéwapiyigámani. ²¹ Nioni re nimónarini, “Seyíné Kiraiso nání rixa aría wigíŋarini. Ámá Jisaso tñi ikáriníŋgáyo epaxí imóniŋpí rixa searéwapiyigáriní.” nimónarini. Ámá Jisasomi xídarigáyoŋi nepaxiŋjé imóniŋpí nání niŋjá imóniŋgá enjagi nání rariŋini. ²² E érixiniŋ rixa searéwapiyigápi, ayí ripirini. Seyíné sini Jisasomi diŋjé miwikwíropa neríná sipí imónagápi —Api seyíné sipí néra wagápipimi dání siŋjani imóniŋpíriŋi. Íwí nání miŋjé inariŋgápipimi dání xwirzá seaikixéminiri nání yapí seaiwapiyiminiri enjépirini. Api yarániŋjé pímoŋírixini. ²³ Ámi bi seyíné rixa searéwapiyigápi, ayí ripirini. Segí diŋjé moariŋgápi ámi siŋjé bi yárió iníŋixini. ²⁴ Ámi bi searéwapiyigápi ripirini. Seyíné ámi ámá siŋjé oimóníŋpoyiniri Gorixo seaimixiyípi —Api Gorixo xewaniŋo imóniŋpa imóniŋpíriŋi. E nimóniróná nepaxiŋjé nimóniríŋpimi dání wé róniŋjé ero Gorixo wimónariŋpí ero epaxípirini. Api seyíné ŋwiráriníŋixini.

Enjé rirémixí bi wiŋjé nánirini.

²⁵ Ayináni segí yapí rarigápi emi nimómáná woxini woxini ámá seaimaarigá giyí giyo xwiyá nuriríná nepaxiŋpíriŋi uríŋixini. Nene Kiraisoyá wará axírími dáníniŋjé ninirane xixe ikwikwíri iníŋwaéne enjagi nání rariŋini. ²⁶ Seyíné wikí niseaóniri aiwi wikí seaóníŋpimi dání “Xe sipí oemini.” niyaiwiri e mepa érixini. Wikí

xwapí ayá wí nóga mupa érixini. Sini niseaónirínáyí, sogwí ipímeá e dání píni wiáŋíŋixini. ²⁷ E nero obo ayí íwí érixiniŋ xe yapí oneaiwapiyiniŋ siŋwé miwiniŋpa érixini. ²⁸ Íwí meariŋgáyo ámi íwí bi mimeapa érixini. E mepa nero ríwí niríkwínimáná wigí wé tñi omíŋjé xixeni imóniŋpí nero ámá amípí nání díwí ikeamónariŋgáyo arirá wíwaniginiri érixini. ²⁹ Segí maŋjéyo dání sipí xwiyá bi aí miriŋpa érixini. Ámá pí pí xwiyá uripaxé imóniŋgáyo wigí imóniŋgápi tñi xixeni nuriríná diŋjé sixí iníŋpaxé imóniŋpíriŋi uríŋixini. Gíni gíná nuriróná naŋjé owimixaneyiniŋo nání diŋjé wíá wónipaxé imóniŋpíriŋi uríŋixini. ³⁰ Seyíné sipí neríŋpimi dání kwíyí Gorixoyápi diŋjé ría uxepaxé imóniŋpí wí mepa érixini. Kwíyípi, ayí sá yoparíyi Gorixo gwíniŋjé seaikweanía nání rixa ikiyiniŋjé seaiariŋpí enjagi nání searariŋini. ³¹ Diŋjé wí sá miyikíniŋpa érixini. Mixí wí ripaxé mimóniŋpa érixini. Wikí ría ápiáwiniŋjé móniŋpa érixini. Xwamiání wí mepa érixini. Xwiyápai wí muŋwiráriŋpa érixini. Símiŋ tñi wí miwipa érixini. ³² Api api mepa nero xixe diŋjé sipí iníro wá wianeniŋo érixini. E neróná Gorixo Kiraiso seaiŋpimi dání segí wikáriŋgápi yokwarimí seaiŋpa seyíné eni xixe yokwarimí iníŋixini.

5 Seyíné niaíwí Gorixo diŋjé sixí seayiniŋjé enjagi nání omi ikaniŋjé wiáxiŋixini. ² Kiraiso —O ámaéne naŋjé neaimiximiniri nání yoxáŋpámi xe onipikíŋpoyiniri neríná Gorixomi piyá wíŋamiginiri ridiyowániŋjé niniri omi sinadiŋjé naŋjé weaŋorini. O nene nání diŋjé sipí niwíríná neaiŋpa nene eni pí pí neranéná “Ámáyo diŋjé sipí niwiriŋpimi dání ría yariŋwini?” niyaiwinirane naŋjéni wíwaniginí.

³ Seyíné ámá Gorixoyá imóniŋgáyoŋi enjagi nání ámá wí seyíné nání ripiŋ ripiŋ ripaxé oimóníŋpoyiniri siŋwé miwiniŋpa érixini, “Ayí íwí api inigáwixini. Piáxi weániŋpaxé api egáwixini. Amípí wí mineamúropa oeniriŋ aniŋjé miní yariŋoi.” Api api ripaxé oimóníŋpoyiniri siŋwé miwiniŋpa érixini. Seyíné api api wí mepa érixiniŋ searariŋini. ⁴ Seyíné ripiríŋ niriróná xwiraimimí iníŋjé bi miriŋpa érixini. Sipí ikaxirani, xwiyá miponiŋrání, bi miriŋpa érixini. E mepa nero Gorixomi xó seaiŋpí nání yayí wíŋixini. ⁵ Seyíné ripiŋ nání rixa niŋjá imóniŋgá nání rariŋini. Ámá íwí inariŋgáyoŋi, wigí xwioxíyo piáxi eámixinariŋgáyoŋi, ámá amípí wí mineamúropa oeniriŋ aniŋjé miní yariŋgáyoŋi —Ayí amípí mineamúropa oeniriŋ yariŋgápi wigí ŋwániŋjé nimixiro meariŋgáyoŋi. Ámá ayíŋani, ayí níniŋjé wo aí Kiraiso tñi Gorixo tñi awaúyá xwioxíyo wí niŋweaníŋmani.

**“Gorixoyá wíá ókiŋpíriŋ néra eméwaniginí.”
urinjé nánirini.**

⁶ Seyíné sipí api api oéŋpoyiniri yapí searepisipíriŋiniŋ awiniŋjé ŋweáŋixini. Ámá Gorixomi maŋjé wiaikiariŋgáyoŋi api api yariŋgáyoŋi enjagi nání o xegí wikí wóniŋpí piŋí umamonía enjagi nání searariŋini. ⁷ Ayináni seyíné ayí

tíni níkumixiniro mepí mitinipa éfrixini. ⁸ Eñiná seyíne sípí apí apí néra nuróná sía yiniñímíniñí emeagíáyíne imónagíá aí agwi ríná Ámináo tíni níkárinirijípimi dání wía ómixiniñe emearigíáyíne imóniñagíá nání searariñini. Ayináni wía ómixiniñe yarigíá wiyínéniñí nimóniro éfrixini. ⁹ Ámá wía ómixiniñe emearigíápimi dání pí pí nanjé imóniñípirani, pí pí wé róniñí imóniñípirani, pí pí nepa imóniñípirani, nípini yarigíá enjagi nání rariñini. ¹⁰ Apí apí nerónáyí, Ámináo wimónariñipi nání éwapíníñirixini. ¹¹ Ámá sía yiniñímíni emearigíáyí tíni níkumixiniro sípí ayí yarigíápi —Apimi dání ámáyo nanjé wí wiipaxí menini. Apimi dání ámá xwiríáni ikixénipaxípi imónini. Apí mepa éfrixini. E mepa nero ámá nñi “Sía yiniñímíni emearigíáyí yarigíápi sípí ría imónini?” oyaiwípoyniri uyéwé wíániñí wómixiríni. ¹² Íwí wigí yumí yarigíápi nerínáni maríái, sa apí nání niriñá aí ayá neainipaxé enjagi nání xwiýá rípi niriñi eáápimi neámiméni. ¹³ E neri aí amípí ámá yarigíáyo wía wómixáná “Apí nanjé ría imónini? Sípí ría imónini?” yaiwipaxíni. Wía wómixáná amípí siñáni nimónirijípimi dání wía ónaríñí enjagi nání rariñini. ¹⁴ Ayináni ámá sípí yarigíáyo xwiýá rípi Bíkwiyo dání urinini, “Sá wenjé roxini, rixa rikewónei. Ámá piyé wegíe dání rixa wiápnimeai. E éaná Kiraiso wía rómixiniñoi.” urinini.

¹⁵ Ayináni seyíne nemeróná siñwí tíni nemero majjá níkáriniri yarigíáyí yapí mé diñjé émi saímí moarigíáyí yapí éfrixini. ¹⁶ Ríná ámá sípí xwapí ayá wí yarigíána enjagi nání seyíne sini nanjé imóniñipi epaxína imóniñánáyí, e éfrixini. ¹⁷ Ayináni agwi seyíne xaxá mikárinipa nero Ámináo “E éfrixini.” wimónariñipi nání nijjá oimónaneyiniro éfrixini. ¹⁸ Iniñgí papíkí yarigíápi xwapí niniro papíkí mepa éfrixini. Xwiríá seaikixepaxí enjagi nání searariñini. Gorixo wimónariñipi yaníwá nání xíoyá kwíyípi xe neaxixerówiniginiri éfrixini. ¹⁹ Seyíne xwiýá niriñiróná soñjé Gorixo neaiñipi nání riniñipi tíni seanjé Kiraiso nánípi tíni soñjé oyá kwíyí nánípi tíni niriñi riniñirixini. Ámináomi yayí numeróná manjé tíni soñjé niriñi aí diñjé tíni eni ríñirixini. ²⁰ Pí pí seyíne seaímeaaríñipi nípini nání ápo Gorixomi yayí wíñirixini. “Negé Áminá Jisasi Kiraiso tíni ikáriniñagwi nání yayí wipaxíríani? Oyi, e epaxíni.” niyaiwiro e éfrixini. ²¹ Nene aríá niwirane wáyí wiñwáo Kiraiso enjagi nání simañwíyóniñí xixe yeáyí uríniñwaniginini.

Wigí xiepiwami uriñipi nánirini.

²² Xiepiwayíne, Áminá Jisasomi simañwíyóniñí yeáyí wurínarigíápa segí oxowami eni simañwíyóniñí yeáyí wuríñirixini. ²³ Kiraiso ámá xíoyá siyikí imónigíáyo —Ayo gwíniñí roayíronjé enjagi nání xíoyá waráriníñí imóniñoi. Ayo Kiraiso miñyíniñí wimóniñépa oxowa wigí apíxíwayá miñyíniñí imóniñagí nání rariñini. ²⁴ Kiraisoyá siyikí imónigíáyí xíomi simañwíyóniñí wurí-

narigíápa apíxíwayíne eni segí oxowa pí pí nání searána aríá niwiro simañwíyóniñí wuríñirixini.

Wigí xiangwowami uriñipi nánirini.

²⁵ Xiangwoyíne, Kiraiso xegí siyikí imóniñíyí nání diñjé sípí niwiri arirá winíá nání xe yoxáfpámi onípikípoyniri enjépa oxoyíne eni segí apíxíwami diñjé sípí wíñirixini. ²⁶ O e neríñá xegí siyikí imóniñíyí pípi imóniñíwiniginiri maríái, “Diñjé wikwíronjwini.” ráná igíá eámonjípimi dání íkwiráínániñí oimóniñípoyniri enjéni. ²⁷ Xíoyá siyikí imóniñíyí xegí símimañímíni niñwiráriniríñá imiriñjé mimóniñagí owinimíniñi e enjéni. Rapirapí midunipa eri kikwiñwé meakíniñi eri enjéyí yapí imóniñagí owinimíniñi eri siyikwé mínipa eri xwiýá meárinipaxé mimóniñi eri enjagi siñwí owinimíniñi eri e enjéni. ²⁸ Ayináni oxoyíne woxini woxini jiwaniñoxi diñjé sípí niniri pírániñí menariñépa segí apíxíwami eni diñjé sípí niwiro pírániñí uméñirixini. Meániñjípimi dání wará ná bini imóniñagí nání ámá xiepiñi diñjé sípí niwiríñá xío eni nawíni diñjé sípí inariñjé enjagi nání rariñini. ²⁹ Nene nijjárini. Xegí warápiñi ámá go peá mónariñiríni? Oweoi. Kiraiso xíoyá warárimí dání síkwé wé iniñyíniñí imóniñagwi nání xíoyá siyikí imóniñwaéne pírániñí neameariñépa ámá nñi eni axípi aiwá niro pírániñí menaniri ero yarigíá enjagi nání rariñini. ³¹ Bíkwiyo dání re niriñiri eánini, “Ayináni oxo xaniyaú píni niwíarimi xegí apíxí tíni níkumixiniñíni síni xixegíni mimóní ná ayí ná biníniñí imónariñíirini.” ³² E niriñiri eániñipi xwiýá xwé yumí imóniñí bi nání eni rinini. “Kiraiso tíni ámá xíoyá siyikí imóniñíyí tíni nání rinini.” nimónariñi. ³³ E neri aiwi oxoyíne woxini woxini sewaniñoyíne diñjé sípí inarigíápa segí apíxíwami eni diñjé sípí axípi wíñirixini. Apíxíwayíne eni segí oxowa searíápi xixeni aríá niwiro wéyo uméñirixini.

Niaíwíyo uriñipi nánirini.

6 Niaíwíyíne, Ámináo tíni nawíni ikáriniñíyíne segí ápowami tíni inókíwami tíni xixeni manjé aríá wíñirixini. E nerónáyí, ayí xixeni imóniñipi yariñagíá nání rariñini. ² Nwí ikaxí wé wúkaú Gorixo nira nuríñá re riñyí “Seyíne xixeni niñdiríñáyí, nanjépi seaímeanjárini.” riñyí xámi riñjépi, ayí ririñini, “Segí ápowami tíni inókíwami tíni wé íkwianjwíyo niwiráñirixini. ³ Xwíá tío niweañáná nanjé imóniñipi seaímeari xwiogwí obaxí seamúrori eníá nání ayo wé íkwianjwíyo niwiráñirixini.” riñjépi apirini.

Xanowami uriñipi nánirini.

⁴ Xanoyíne, niaíwíyí wikí ónipaxí imóniñipi nání uyíniñi mimé Áminá Jisasomi xidarigíáyí epaxí imóniñipi wiepisiri xío riñjépi uréwapiyiri éfrixini.

Xinálwániñí nimóniro omiñí wiirigíáyo uriñí nánirini.

⁵ Xinálwayínéniñí nimóniro omiñí wiirigíáyíné, segí bosí xwíá t̄yo ηweagíáwami wáyí wirow ení siririjwí wirow nero aríá yímiñí wíñixini. Kiraiso riñípi aríá niwiro x̄darigíápa bosowami yapí miwíwapiyí pírániñí yómiñí nimóniro sekaxí seararigíápi t̄ni xixeni éñixini. ⁶ Wí bosowa weyí oneamépoyniri wigí siñwí anigíe dánini nepániñí nimóniro yarigíápa mé seyíné Kiraisoyá xinálwayínéniñí nimóniro omiñí wiirigíáyíné enagi nání Gorixo “E éñixini.” wimónariñípi nero ayá t̄ni segí bosowami aríá wíñixini. ⁷ Xinálwániñí nimóniro omiñí wiirigíáyírani, omiñí wiipírri nání áxerjwarí minigíáyírani, níniyí pí pí narí yarigíápi nání Ámináo píri numamoríná wigí yarigíápi t̄ni xixeni wiiníá enagi nání seyíné nijíári. Ayináni segí bosowami seararigíápi neróná “Ámá wí nánini miyarijwini. Negí Áminá Gorixo nání eni yarijwini.” niyaiwiro yayí t̄ni éñixini.

Bosowami uriñípi nánirini.

⁹ Wigí Bosoyíné eni omiñí sealiarigíáwa yómiñí nimóniro sealíápa axípi e nero pírániñí uméñixini. Bosí seyíné seamieari ayo umieari eno añinami ηweañorini. Wí símí símí e nimeri yarigíáyiniñí mimóniñorini. O e imóniño enagi nání seyíné nijíá imóniñoi. Ayináni segí omiñí sealiarigíáwami éñ uremoarigíápi píni wiárñixini.

“Mixí nání ikínñixiniri neaiapiñípi ikínñixini.” uriñí nánirini.

¹⁰ Yoparí osearimiri imóniñípi ripirini. Seyíné Ámináo t̄ni ikárinigíá enagi nání ení sixí ínñixini. “Ení sixí o xegí ínñípi dání ení sixí ínñixini.” searariñi. ¹¹ Seyíné obo xegí ináyiniñí nimóniñípi dání yapí seaiepisimiri yaríná xáiwí nimóniro xixe mixí wipaxí imónipíríá nání Gorixo api t̄ni níkinimáná mixí owípoyniri neaiapiñípi nipini níkiniri éñixini. ¹² Aga ámá t̄ni mixí inariñwá enagi nání misearariñi. Pí pí kwíyí ríá kiroariñí aní píyó yariñípi —Api wí wíyo seáyí e niwimóniri umeariñípirini. Wí néné t̄ni imóniñípirini. Wí añina t̄ni xwíá t̄ni ikwíróniñimi nimini síá yiniñimini ηweaarigíáyo umeariñípirini. Api nipini t̄ni nene mixí inariñwá enagi nání rariñi. ¹³ Ayináni s̄á mixí xwiraimimí owikáraneyiniro seaipíríá giyí giyí imónáná éñ niwinimi mú xopíríá niwiéra núfásáná sini ení neániri awí ropíríá nání

amiñí Gorixo mixí nání ikínñixiniri neaiapiñípi nipini ikínñixini. ¹⁴ Ayináni ripi ripi néfásáná ení sixí níni xáiwí éñ róñixini. Xwiyíá nepáni imóniñípi arerixiniñí yínñixini. Siwí wé róniñí imóniñípi soríá mixí nání éñ noyíkiníná nání yínigíápiñí yínñixini. ¹⁵ Xwiyíá yayí neainariñípi —Api Kiraiso ámaéne neaiñípi dání ámá xío t̄ni ani imónipaxípirini. Xwiyíá yayí neainariñí api wá urimeaniro imónipírri nání ámá mixí inaniro nání sikwí sú yinarigíápa yínñixini. ¹⁶ Api nipini niyinimáná diñí seyíné Kiraisomi wikwíroarigíápi ámá níkiníni imanarigíápiñí nimanimi úñixini. Níkiníni ana t̄ni nimanimáná éñ obo ríá oniniri ríá niyinimáná ónarípi nipini supikipaxí enagi nání searariñi. ¹⁷ Yeáyí Gorixo seayimixemeañípi ámá mixí miñí mineaoxoapa oépoyniri arixí díkinarigíápa díkinñixini. Xwiyíá Gorixoyápi, xóyá kwíyípi dání seaíwariñípi kirá mixí nání xirarigíápiñí xirñixini. E néfásáná ení sixí níni xáiwí éñ róñixini.

¹⁸ Api api neríná anipá éñixiniri misearariñi. “Gorixo arirá neaíwiniginiri íníná kwíyípi dání rixiñí uriro yariñí wirow éñixini.” searariñi. Ayináni seyíné maiwí bi mé siñwí siñwí t̄ni nero pí pí seaímeápi xwámámí niwiro ámá Gorixoyá imóniñí níni nání rixiñí wuriyíñixini. ¹⁹ Nioni xwiyíá yayí neainariñí yumí imóniñípi nání masísá mininí áwaní urimiri maní yámoaríná Gorixo anani woákíki wipaxoni nimixíná nání eni rixiñí nuriyíñixini. ²⁰ Xwiyíá api yariñí wurimeariñi enagi nání gwí ηweañi. “Nioni ayá igigí mé e r̄imiginiri imóniñápi t̄ni xixeni urimíá nání rixiñí nuriyíñixini.” searariñi.

Tikikaso nání uriñí nánirini.

²¹ Tikikaso —O negí n̄rixímeá diñí sixí uyiñwáorini. Ámináo nání wá nuriranéná diñí uñwiráripaxí yariñorini. O niseaímearíná seyíné nioni pí pí neri ηweañápi nání nijíá imónipírri nání nipini nání áwaní seariñi. ²² Ayí ripi nání uowárénapariñi. O niseaímeari áwaní searáná seyíné “Porowa e nimóniro ríá ηweañoi?” yaiwiro diñí wá seaóniri epíríá nání uowárénapariñi.

²³ Gí n̄rixímeániñí imónigíáyíné, seyíné niwayiróniro ηwearo segí diñí niwikwíroriñípi dání xixe diñí sipí iniro epíríá nání ápo Gorixo t̄ni Áminá Jisasi Kiraiso t̄ni awá diñí seakikayóisixini. ²⁴ Ámá negí Áminá Jisasi Kiraisomi diñí sixí nuyiríná ámi diñí peá nimori píni miwíararigíáyo niyoní Gorixo wá wianíwinigini.

Piripai

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá aní yoí Piripai ηweagíáyí nání Poro eanínarini. Aní api Masedonia piropenisíyo xwé birini. Poro émáyí aní tñíjini xwiýá yayí winipaxí imóniñipi wáí nura nemeríná aní apimi eni wáí uriméagi áamá wí Jisasomi diñí wikwírogíawixini (Wáí wurimeiarigíáwa 16:12-40). E nemo xwiogwí obaxí rixa nimúrómáná enáná ámi wí e emearíná omi íá nixero gwí aníyo niñwiráñiro awí nimeñweagíásáná aní yoí Romíyo nání niméra nuro e gwí aníyo ηwiráñáná Piripai ηweáyí aríá niñwiro nigwí bi Poro nání awí nearo Epa-piroaditasomi wiowáríagíá o xamiño yayí neri payí rina e dání neari axomi wiowáñiñigini.

1 Poroni tñni Timotio tñni —Yawawi xwiýá Kiraisoyá wáí wurimeianirai nání xináipawiniñi nimónirai wiariñigíawirini. Yawawi áamá Piripai ηweagíá Gorixoyá imóniro Kiraisi Jisaso tñni ikáñiro egíáyiné niyínéni nání —segí seaiperηweagíáwa tñni seáyí sea-iarigíáwa tñni aí niyínéni nání payí rina neari móna-pariñwii. ² “Negí ápo Gorixo tñni Áminá Jisasi Kiraiso tñni wá seawianiri seyíné niwayiróniro ηweapíri nání seañiri éñisixini.” nimónarini.

“Seyíné nání Gorixomi yayí wiariñarini.” uriní nánirini.

³ Íníná seyíné nání diñí nináná Gorixomi yayí wiariñarini. ⁴ Nioni sía seyíné Gorixomi diñí wikwírogíáyimi dání agwi ríná nání xwiýá Jisaso nání wáí wurimeiani nání nawíni ikáñiniñwáyiné enagi nání omi gíni gíná rixiñí niseauriyiríná diñí níñáni ninariñagi urariñarini. ⁶ Nioni diñí re yaiwiariñarini, “Gorixo —O seyíné xíomi diñí wikwíróáná iwamíó pírániñí seaimixiñorini. O sía Jisaso weapiniñáyi nání seyíné yóí ámi bi tñni bi tñni nimóga upírfa nání pírániñí niseaimixa uníarini.” Diñí e niyaiwiri nání diñí sía niseaeániri omi yayí e wiariñarini. ⁷ Ayí ripi nání seyíné nání yayí nininiñá “Ayí xixeni ayo ninariñarini.” nimónarini. Nioni xwiýá Jisaso yayí neainariñipi nání gwí aní tñyo niñwearínarani, xwiýá nimeararigíápi orakíniñirini niriñáñarani, api sopiñí oomirini niriñáñarani, seyíné Gorixo wá niñwianiri e éwiniginiñi niriñeariñi tñni nawíni ikáñiniñagíá nání nioni diñí sixí seayini. ⁸ Kiraisi Jisaso seayariñepa nioni eni diñí sixí niseayiri nání siñwí oseaniñirini íkíniñí sipí niarini. “Poro nepa nene siñwí neaniñirini nání íkíniñí sipí ría wiariñi?” niseaimóniríná Gorixo nioni e yariñagi siñwí naniñí enagi nání rariñini. ⁹ Seyíné nání Gorixomi rixiñí niseauriyiríná ripi urariñarini, “Wigí wíniyí nání diñí sipí niñwiro arirá inarigíápi sayá nimixa úñixini. Úrapí néra mú aga xixeni niñá nimóniro ‘Gorixo áamá e éñixiniñi wimónariñipi, ayí apiríani?’ yaiwiro diñí niyaiñiroro ‘Sipi imóniñipi, ayí apiríani? Naní imóniñipi, ayí apiríani?’ yaiwiro neróná diñí sipí niñiro arirá

inarigíápi sayá nimixa úñixini.” Gorixomi seyíné nání rixiñí niseauriyiríná apini urariñarini. ¹⁰ Ayí ripi nání api seauriyariñarini. Seyíné agwi ríná dání sía Kiraiso weapiniñáyi nání mimóní yariñagíáyí yapi mimónipa ero xwiýá seaxekwímopaxí mimónipa ero epírfa nání diñí niyaiñiroro “Siwí wé róniñí imóniñipi, ayí apiríani?” oyaiwipoyiniñi rixiñí seauriyariñarini. ¹¹ Api seyíné neríná Jisasi Kiraiso seaimixariñipimi dání íkíá sogwí naní niweríná yariñipa seyíné siwí wé róniñí imóniñipi ayá wí éñixiniñi rixiñí e seauriyariñarini. Áamá wí seyíné e yariñagíá siñwí niseaniñóná “Wé róniñí ayí yariñagíápi míkí ikiño, ayí Gorixoríani?” niyaiwiro omi yayí umero seáyí e umíeyoaro epírfa nání rixiñí e seauriyariñarini.

“Nioni gwí ηweañagi nání xwiýá Jisaso naniñi yaní niwéa warini.” uriní nánirini.

¹² Gí niñixímeáyiné, seyíné ripi nání “Niñá oimónipoyi.” nimónarini. Amipi sipí nioni nímeáí ripi xwiýá yayí neainariñipimi píñí rakiniñaxí mimóní nioni nímeáípimi dání ámi bi tñni yaní niwéa uní. ¹³ Ayí ripi searariñini, “Míxí ináyoyá simiñí wíñariñí aní riwámi awí rogíáyí tñni wí re ηweagíá níni eni ‘Poro Kiraisomi xídaríñagi nání gwí ría ηweani?’ niñiro niñá e imóniñoi.” searariñini. ¹⁴ Ayí ripi eni searariñini, “Negí niñixímeá aní ripimi ηweagíáyí nápi nioni gwí ηweañáná Gorixo arirá niariñagi siñwí niñaniñiro nání omi ámi bi tñni diñí niwikwíro wáyí miwiní ení sixí níniñiro Gorixoyá xwiýá nání anani wáí rariñoi.” searariñini. ¹⁵ Ayí neparini. Wíniyí Poroni sipí diñí niyaiwiro xwiýá rirowiáñí ero yariñagíáyí enagi nání Kiraiso nání wáí rariñagíá aiwi wíniyí nepa nioni nání diñí naní niñaiwiro wáí rariñoi. ¹⁶ Diñí naní e niñaiwiro yariñagíáyí, ayí nioni nání diñí sixí niñiyiro nání re yaiwiariñarini, “Xwiýá yayí neainariñipi xídaríñagwi nání xwiýá neameañaniñi yariñagíápi píñí urakíwiniginiñi Gorixo rí-pearo, ayí Pororíani?” E niyaiwiro wáí urariñarini. ¹⁷ E neriñí aiwi sipí diñí niyaiwiariñagíáyí, ayí nepa “Wé róniñí oyaneyi.” niyaiwiro mé nioni gwí ηweañáná xwiýá ámi bi tñni umeañaniñiñi yariñoi. “Poromi nimúrorane

seáyi e owimónaneyi." niyaiwiriñipimi dání wáf urarigjárini. ¹⁸ Apiaú xixegíni e yarigjárpi nání píoi rimíni? Wíniyí nepa mimónipa nemáná manjápáni wáf urariñagía niwinirínarani, wíniyí nepa nimónimáná wáf urariñagía niwinirínarani, nípiaúni Kiraiso nání niriwo wáf rariñagía nání nioni yayí yariñini.

"Nioni sini mipé niñwearíná Kiraisomi seáyi e umepírfa imóniñipi éimigini." urinjé nánirini.

Oyi, nepa yayí emíni. Ayí rípi nánirini. ¹⁹ Nioni re niriwo ipimóniñini, "Rixiñé seyíne nioni nání Gorixomi nuriwo kwíyí Jisasi Kiraiso neawírnapiyiñipi arirá niri yariñipimi dání gwé nioni ñwearáná rípi rixa niniwáripírjárini." niriwo ipimóniñini. ²⁰ Nioni diñé nikwímori "Nepa e éimigini." yaiwariñápi nání ámá wí aí ayá nimopírfa menini. Ámá siñwé ninaniróná "Kiraiso nixídirí nání seáyi e imóniñé api ría yariñi?" niniawiro omi yayí umepírfa nání nioni wáf niriweríná íniná ayá igigí mé enjé sixí neámixiniri yariñápa agwi eni sini axípi e éimigini. "Xe siñé ouniri niniwárirónarani, niniwikirónarani, Kiraisomi yayí umepaxí imóniñipi éimigini." nimónarini. ²¹ Nioniyá diñé ayí rípirini. Sini xwíá tíyo niñwearíná Kiraisomi yayí umepaxí imóniñipi emíjarini. E neri aí rixa niweríná xwíá tíyo niñwearíná nímeáipimi seáyi e imóniñipi nímeanjárini. ²² Nioni sini mipé niñwearínáyé xwiýá yayí neainariñipi wáf nurimeríná íkíá sogwé wearíñyí yapi wepaxí aiwi gímini gípi éimigini imónimíjarani? Sini ñweáimigini imónimíjarani? Rixa péimigini imónimíjarani? Nioni majjárini. ²³ Nípiaúni anani imónimigini nání rixa ayagwé imixárariniñini. Nioni niwémáná nuri Kiraiso tíni niñwearíná diñé nioniyá "Ayí awiaxírini." niyaiwiri aiwi "Nioni e nerínáyé, sini seyíne arirá seaipaxímani." yaiwariñini. ²⁴ Ayínáni nioni seyíne arirá seaimía nání mipé xwíá tíyo ñweámía nání "Ayí anjipaxírini." nimónarini. ²⁵ Nioni api nání "Neparini." niyaiwiri niniwimóniri nání seyíne Gorixomi diñé niwikwíroríná none searéwapiyiwápi xaiwí íá nixira uro diñé níá seainiri enía nání re niyaiwiri niñjé imóniñini, "Nioni agwi ríná mipé sini niñweari seyíne arirá seaimi nání emíjarini." niyaiwiri niñjé imóniñini. ²⁶ Nioni ámi seyíne tíámini bimíapimi dání seyíne Kiraisi Jisaso tíni ikárinigagía nání yayí seáyi dání epírfa nání "Nioni sini mipé niñwearíná ámi bi arirá seaimía nání imóniñini." nimónarini.

"Axíyiniñé nimóniwo xwiýápi xaiwí íá xixírini." urinjé nánirini.

²⁷ Pí pí niniwimónirínáyé, úrapí mé ámá xwiýá Kiraiso nání yayí neainariñipi diñé wikwíroarigjáré epaxípi xixírini. Nioni ámi niñiri siñwé niseanirínarani, ámi mibí seyíne yarigjárpi nání sa aríáni niwirínarani, re rariñagía aríá wimía nání, "Axíyiniñé nimóniwo xwiýá

yayí neainariñipi xaiwí íá xixírini." rariñagía aríá wiri "Ámá api píripírí yaníro yarigjáré wákwianíro nání píraniniñé nikumixiníro diñé ná bini íá nixiríro yariñoi." rariñagía aríá wiri emía nání "Píraniniñé diñé wikwíroarigjáré epaxípi xixírini." searariñini. ²⁸ "Ámá pírpí urakianiri yarigjáré Piripai ñweáyi wáyí miwí yariñoi." rariñagía aríá wimigini. Ayí seyíne wáyí miyariñagía siñwé niseanirónáyé, "Nene anínaníwá nání imóniñwaéne enjagi nání ría neawipiyariñoi?" yaiwinipírí nání seyíne siwániñé winariñoi. E neróná sewaniniñé eni "Gorixo yeáyi neayimixemeanjápimi dání ayo múroanwájarani?" yaiwinipírí nání siwániñé inariñoi. ²⁹ Gorixo Kiraisomi diñé owikwíropoyiniri siñwé seaniñmani. Omi nuxídiríná ríniñé bi eni wímeáwinigini siñwé seaniñé enjagi nání ámá wí pírpí searakaníro yaríná xwiýá yayí neainariñipi xaiwí íá xixírini. ³⁰ Eníná nioni seyíne tíñimini wáf emearíná ámá wí niwíkwini minikáripa yaríná siñwé nanigjárpi tíni agwi ríná eni "Poromi ámi sipí wikárariñoi." rariñagía seyíne aríá e wiarigjárpi tíni axípi seyíne eni seáimeariniñagi nání searariñini.

"Diñé axípiñé íá nixirini érixini." urinjé nánirini.

² Kiraiso seainiñipi dání diñé wíá bi miseaónipaxírani? O wá seawaniñipi dání miñé ikíwé miseamiripaxírani? Seyíne kwíyí Gorixoyápi tíni mikumixinipa reñoi? Segé imónigjáré tíni diñé sipí iníro wá wianeniwo minipaxírani? ² Api niñipi nepa imóniñagi nání "Poró diñé níá onimiápi miwiní ayá wí owinini." niseaimoniríná rípi érixini. Diñé ná bini axípiñé íá nixirini érixini. Diñé sipí inarigjáré axípiñé íá nixira úrixini. Axíyiniñé imónirixini. Api oyaneyiniróná diñé ná bini tíniñi niñoro rixírini. ³ Seyíne sipí nimónimáná mepa ero wárixayíne nimónimáná mepa ero érixini. Woxini woxini re yaiwinirixini, "Nioni siyikwípiñiñé imóniñá gí wí seáyi e rinimóniñoi?" yaiwinirixini. ⁴ Seyíne re miyaiwí, "Nioni gí diñé e nimónariñipiñi nixídiranéná ayé apánirini." miyaiwí ámá wí wimónariñipi eni "Anani oyaneyi." yaiwírixini.

"Kiraiso siyikwípiñiñé nimóniñipi dání Gorixomi seáyi e uméyoañirini." urinjé nánirini.

⁵ Seyíne Kiraisi Jisaso yapi pákíniñé nimóniwo o xwíá tíyo nání niñiríná diñé moñépa seyíne eni axípi mórixini. ⁶ O Gorixo imóniñépa aga nepa nimóniri aiwi wí re miyaiwinigini, "Gorixo tíni xixeni imóniñápi wí miwáramopaxé imóniñini." miyaiwí neri ⁷ e imóniñipi píni niwárimini aga ámá wóniñé nimóniríná omiñé wiinía nání Gorixoyá xíná wíniñé imóniñigini. ⁸ Ámá imóniñépa nimónimáná xewaníño siyikwípiñiñé nimóniri Gorixo urípi aríá niwiri xixeni xidiñigini. Ayí niñenía nánini maríá, yoxáipami yekwíroaráná penía nání aí Gorixo urípi aríá niwiri xixeni xidiñigini.

⁹ Jisaso e éf enjagi nání Gorixo seáyi e numíeyoari yof wíyo niyoni seáyi e múróniñjipi wíriñiniginí. ¹⁰ Ayí ripi nání e enjiginí. Anjñami ñweáyírani, xwíayo ñweáyírani, xwíárimí ñimi ñweáyírani, níni yof Jisaso yá aríá niwiróná xómiñjé niyikwiwo yayí umero ¹¹ woákíkí niwiróná “Niyoni nání Ámináo, ayí Jisasi Kiraisorini.” riro epíría nání Gorixo omi numíeyoari yof seáyi e imóniñjipi wíriñiniginí. Kiraisomi áamá seáyi e uméñjipimi dání ápo Gorixomi eni seáyi e umepíríáriní.

“E éfrixiniri yeáyí seayimixemeanjéyíné xixeni api éfrixini.” urinjé nánirini.

¹² Gí diñjé sixé seayinájéyíné, Jisaso “Gí diñjé tñni bí oemini.” niyaiwí Gorixo uríjipi aríá niwiri xixeni nixídiríná siñwepigé neañjé enjagi nání seyíné xámi Gorixo riñjipi aríá yímiñjé niwiro xixeni yagíápa nioni seyíné tñni ñweañjánáni maríái, agwi ríná nioni tñni miñweá segépi niñwearíná aí axépi e aríá yímiñjé niwiro píraníñjé xidírixini. Xixeni píraníñjé nixídiróná omi wáyí wiwo óí wiwo nero nañjé e éfrixiniri yeáyí seayimixemeanjéyíné xixeni axépi éfrixini. ¹³ Xíó wimónariñjipi “E oyaneyi.” seaimóniro xixeni e ero epírí nání síkíkí seomixariño, ayí xíó enjagi nání rariñjini.

“Seámeáñjipi nání anijúmi ikaxé mirí yayíni éfrixini.” urinjé nánirini.

¹⁴ Pí pí seyíné yarigíápi neríná anijúmi ikaxé mirípa ero xwiýá ximiximí niniri mirípa ero éfrixini. ¹⁵ Segé yarigíápipimi dání áamá wí xwiýá seaxekwímopaxé mimóniñpa ero siyikwé míniñjéyíné imóniro oépoyiniri “Anijúmi ikaxé mirípa ero xwiýá ximiximí niniri mirípa ero éfrixini.” searariñjini. Niaíwí Gorixoyáñjé imóniñjéyíné sini xwíá tñyo niñwearóná áamá xarixarí ero uyíni ero yarigíápi tñni niñwearo aí xwiýá miseaxekwímopaxéyíné oimóniñpoyiniri e searariñjini. Seyíné áamá sipí ayí tñni niñwearo xwiýá diñjé niyimiñjé imóniñjipi meapíría nání riniñjipi nuriróná wíaniñjé wómixariñoi. Seyíné anijé e néra nurónáyí, síá Kiraiso weapiníyimi nioni diñjé re seaiaiwimíáriní, “Nioni niyunimáná anijé miní wíwapiyijápi surímá mimóní rixa xixeni rí ripimónigoí?” niseaiawiri mixé seameakínimíáriní. ¹⁷ Seyíné Gorixomi diñjé niwikwíro-ro xídarigíápi, ayí nañwé o nání ridiyowá yarigíápiñjé imónini. Nioni seyíné omi píraníñjé oxídípoyiniri niyunimáná seaíwapiyaríná áamá wí niñkíáná ragé nioniyá púñjipi, ayí iniigé wainí ridiyowá seyíné yarigíápi ríá ápiáwé xwé oweniri seáyi e iwayimózápiñjé imóniñjéyí. Nioni niñkíáná aí seyíné Gorixomi píraníñjé oxídípoyiniri rixa seaíwapiyijámi niñkíá enjagi nání anani nioni niñjé nímeáñjipi nání yayí eri seyíné nání yayí eri emíáriní. ¹⁸ Seyíné eni axépi nioni yayí yaríápa segé seaímeáñjipi nání yayí ero nioni nímeáñjipi nání yayí ero éfrixini.

Timotio nání urinjé nánirini.

¹⁹ “Áminá Jisaso ‘Ananirini.’ niwimónirínáyí, nioni síá áríné wí niñwémáná enáná Timotio seyíné tñjé e yaxwí nénapiri seyíné imóniñjéyí nání áwanjé niñráná diñjé wíá nóniñá nání urowárñimiginí.” nimónarini. ²⁰ Áamá nioni tñni re ñweagíápi wo seyíné nání diñjé niñmoríná Timotio moariñjépa miamoariñjé enjagi nání “Omi urowárñimiginí.” searariñjini. O nepa seyíné nání “Arige ríá imóniñoi?” niyaiwiri mimáyo tñniñorini. Áamá re ñweagíápi wí axépi mimóniñoi. ²¹ Ayí Kiraisi Jisaso api nání diñjé omópoyiniri wimónariñjipi nání diñjé mamó wigé wimónariñjipi nánini moariñjé enjagi nání omi seyíné tñjé e nání urowárñimiginí. ²² O mimiwiáro Kiraisomi píraníñjé xídaríño enjagi nání seyíné niñjéyí. Xámi nioni xwiýápi wá urimearíná niaíwé xanomi sañjé urápariñjépa neri sañjé niñrapiñorini. ²³ Ayináni “Amipí nioni niñjéyí nání rixa anijéni niñjéyí nimónarimáná urowárñimiginí.” nimónarini. ²⁴ E neri aí nioni diñjé re niyaiwiri ipimóniñjini, “Timotioni maríái, niwanijoni eni Ámináo yá diñjéyó dání sini mé seyíné tñámini bimíáriní.” niyaiwiri ipimóniñjini.

Epapirodaitaso nání urinjé nánirini.

²⁵ E neri aí nioni diñjé re yaiwiáriní, “Epapirodaitaso —O gí niñixímeáóniñjé imóniñjé worini. Jisaso nání wá urariñwápi nání gwé móniñwáyí worini. Xwirixí niñmeariñjéyí ripi nání eni gwé niñmóniñjéyí worini. Seyíné nioni tñjé e nání urowárénapaná sañjé niñónarónjéyí worini. ‘O nioni tñni re sini ámi bí tñni onjweani.’ niyaiwiríná nañjémani. Ámi seyíné tñjé e nání ourowárénapimini.” yaiwiáriní. ²⁶ O seyíné nání ikíníñjé sipí wiri seyíné xwiýá “O Romiyo niñémómáná simixí weni.” rinarigíápi aríá wíá enjagi nání diñjé ríá uxeri yaríyagi nání seyíné tñjéyíni ourowárénapimíni. ²⁷ Xámi o nepa simixí xwé neri rixa niñpémíniñjé éf aiwi Gorixo wá wianíñjipi dání ámi nañjé enjiginí. Omini wá niwianí nioni eni wá niwianíñjiginí. Ayí ripi nání searariñjini. Epapirodaitaso niñpérñáyí, Poro diñjé sipí ayá wí winíñjini wá niwianiri nañjé imixiñjé enjagi nání “Nioni eni wá niwianíñjiginí.” searariñjini. ²⁸ Ayináni seyíné omi siñwé niñwiniróná diñjé niñjé seainiri nioni “Piripai ñweáyí sini Epapirodaitaso nání ‘Simixí xwé yarini.’ ríá yaiwariñoi?” niyaiwiri ududé ninariñjipi eni píni wiáriní oniniri aga ayá wí “Seyíné tñámini ourowárimini.” nimónarini. ²⁹ Ayináni o ámi seaímeááná “Negé Ámináo tñni ikáriníñwáyí woríani?” niyaiwiro yayí tñni numíminiro yayí umero áamá óniñjé imóniñjéyí nání “Seáyi e imóniñjéyíñjéyí?” yaiwiro éfrixini. ³⁰ O “Kiraiso wimónariñjéyí owiimini.” niyaiwiri neríná rixa niñpémíniñjé enjagi nání searariñjini. O seyíné anjé e menjagi nání arirá minipaxé imóniñjéyí xewaníño Poromi owimíniñjéyí.

niniríná yoí mayí nimóniri rixa nipémiriri enj enagi nání seararini.

Iyí símí síó wákwínarigápmi diñj wikwíroarigáýí nání urinj nánirini.

3 Gí niriáimeáyiné, xwiýá yoparí bi ripi osearimiri. “Ámináo tñi ikárininwaénerfani?” niyaiwiniro diñj níá seainíwinigini.

Xámi ríwamijé neari seiapowáriénaripjápi ámi axípi nearíná animimí miniarinagá eارينini. Nioni e neríná ámá wí yapí seaíwapiyipírinxiniri siñwí ririmixí seaimí enagi nání rarini. ² Ámá síwí uyínií yariníyí yapí imónigáýí —Ayí sipí imóninipí yarigáýirini. Diñj xerwí re moarigáýirini, “Iyí símí síó wákwínarigápmi dání Gorixoyá siñwíyo dání ámá wé róninj imónarigáirini.” Xerwí e niyaiwiro síó rónigáýirini. Ámá ayí seyíné yapí seaíwapiyipírinxiniri siñwí tñi éirixini. ³ Ayí ripi nání seararini. Nene Gorixo kwíyí neapinipimi dání omí yayí umerane Kiraisi Jisaso neainipí nání seáyi e umerane yarinwaénerini. Negí imóninwápmirani, newanijene yarinwápmirani, diñj niwikwírorane diñj re niyaiwiarinwaénerini, “Apiaúmi dání anani Gorixoyá siñwíyo dání wé rónipaxí imóninwini.” niyaiwirane diñj síñá neaeánarinimani. Síó wákwínarigápmi, niwákwínarigápmi, Gorixoyá siñwíyo dání nepa síó wákwínarigápmi, ayí nene Kiraisomi diñj niwikwírorarini dání e imóninwini. ⁴ Nioni gí imóninipirani, niwaninoniyagápirani, apiaú nání diñj nimoríná “Apánirfani?” niyaiwiri diñj síñá neánipaxí aiwi apiaúmi dání wé róninj imónipaxí menjagi nání diñj wí e niyaiwiri diñj síñá neánarinimani.

“Xámi diñj síñá nineága wagípi paimimí wiarinini.” urinj nánirini.

Ámá wí “Newanijene apáni imóninwini.” niyaiwiro diñj síñá weánarinagá aí nioni anipaxí imóninwini. ⁵ Ayí ripi nání seararini. Síá inókí nixirine dání síá wé wéúmi dánj waú wo óráná iyí símí síó niwákwigonirini. Isireriyí wonirini. Siyikí Bejimanoyápmi dánjonirini. Gí nieáríawé Xibiruyí wonirini. Nwí ikaxí eáninipimi nioni Parisi imóninwá woni enagi nání xixeni xdarinjá wonirini. ⁶ Gí nieáríawé érowiápinigápmi xixeni oxidimiri éáyí símí nixeadipéniri neríná Jisasoyá siyikí imónigáýo xeaninj wikárimagáonirini. Ámá njwí ikaxí eáninipimi nixidirinipimi dání wé róninj yarinwápa nioni eni e xixeni yarinwá enagi nání ámá ayairí wí nipaxí mimóninwini. ⁷ E neri aiwi Kiraisomiri aninj diñj wikwírómea nání xámi pí pí diñj síñá nineága wagípi agwi ríná rixa paimimí wiarinini.

“Wé róninj Kiraiso neainipimi dání imónipaxípmi oimónimiri.” urinj nánirini.

⁸ Apini maríái, gí Áminá Kiraisi Jisaso nání nijá xixeni nimóninwá imóninwápi, ayí nioni Judayé wo nimóninwápmi dání imóninwápirani, niwaninoniyagápirani, nimóróniri seáyi e imóninwápmi nání “Xámi yagápmi rixa sipí imóninwá.” yaiwinini. Ai, o niinipí nání diñj nimoríná “Xámi diñj síñá neánagápmi, ayí sikípiáninj imóninwápirani?” yaiwinini. Aninj Kiraiso tñi kumixinirai o tñi nawíni ikáriniri emíá nání e yaiwinini. “Wé róninj xewaninonijwí ikaxí eáninipí xdarinjápmi dání imónipaxí enjpi oimónimiri.” minimóní wé róninj Kiraisomiri diñj wikwírómea imónipaxí enjpi —Api Gorixo ámá xewaxomi diñj wikwíroarigápmi niwiniríná “Wé rónigáýirini.” rárarinipirini. “Apini oimónimiri.” nimóninwápmi nání “Xámi diñj síñá neánagápmi, ayí sikípiáninj rimóninwá?” yaiwinini. ¹⁰ Enj eáninj Kiraiso niperi ámi wiápinimeanipí nioni eni axípi nímeari ríninj o meanipí axípi meari diñj o niyaiwiri penjpi axípi yaiwiri emíá nání o tñi erimeánigwíoní imóninwápmi “Siyikwípiáninj imóninwápmi ríá imóninwápmi?” yaiwinini. ¹¹ Pegáýí niwiápinimearíná nioni diñj niyiminj tñjóni imóninwá nání re nimónarini, “Kraiso tñi erimeánigwíoní imóninwápmi.” nimónarini.

“Ámá yamiamúronigí niniróná yarinwápa yarinwáonirini.” urinj nánirini.

¹² “Nioni Gorixo diñj ‘Poró e imóninwápmi.’ niyaiwinipí tñi rixa xixeni imóninwápmi.” miseararini. “Rixa yó imóninwápmi.” miseararini. E misearipa neri aí Kiraisi Jisaso Poró e imóninwápmi íá niyamixinipí tñi xixeni imóninwápmi símí nixeadipéniri néra warinini. ¹³ Niriáimeáyiné, “Nioni api tñi rixa xixeni imóninwápmi.” niyaiwiri ripini íá nixiriri yarinwápmi. Xámi imóninwápmi nání aríá nixeamori siní mimóninwápmi enjpi nání diñj nimori yarinwápmi. ¹⁴ E neríná ámá yamiamúronigí niniróná ipimoárinipí omeaneyiniro íkíá oranjinine nání iríninj warigápmi nioni eni Gorixo nene nání ipimoárinipí —Api Kiraisi Jisaso neainipimi dání diñj niyiminj anjnamí dání imóninwápmi nání Gorixo wá nearepearinipirini. Api meáimiginiri axípi éninj neri iríninj warinini.

¹⁵ Diñj yó imóninwápmi diñj xegí bi mimó nioni seararinwápmi mówanigini. Seyíné diñj nioni nimori seararinwápmi maríái, diñj xegí bi íá nixirónáyí, Gorixo api nání eni wíá seaókímixinirini. ¹⁶ E neri aí diñj nanj nene rixa nimorane xirinwápmi xaiwí wakirímixinwápmi.

“Nioni ikaninj niaxidipoyi.” urinj nánirini.

¹⁷ Niriáimeáyiné, siñwepigí nioni enjpmi ni-axidipoyi. Siñwepigí none yarinwápa yarinwápmi eni

siḡwé mí ómixaxédípoyi. ¹⁸ Ayí ripi nání searariḡini. Ámá obaxé wigé diḡyó niḡédíróná yarigíápmi dání réniḡé niriḡo siwá neainariḡoi, “Xwiyá Kiraiso yoxáíápmi yekwiroáraná neaiḡipi nání riniḡipi nání mineaimóní o tñi xepixepá róniḡwini.” Éniḡé niriḡo siwá neainariḡoi. Ámá e yarigíáyí nání rixa ámi ámi searayiḡanigini. Agwi eni siḡwirixé tñi searariḡini. ¹⁹ Ayí ripi nánirini. Ámá ayo Gorixo anínimixiniárinini. Wigé agwé wiariniḡipi nánini miḡé inarigíápi, ayé ḡwániḡi xirarigíáyirini. Wigé yarigíápi ayá wimopaxé imóniḡagi aiwi weyé menarigíárinini. Amipí xwéá tñyo wenḡipi nánini símí símí e nitiniro yarigíárinini. ²⁰ Ámá ayé e yariniḡagá aí ayé ripi nání “Siḡwepigé nioni enápmi ikaniḡé ni-axédípoyi.” searariḡini. Nene aḡinami ḡweanéwaénerini. Áminá Jisasi Kiraiso e dání niweapiri yeáyí neayimixemeáwiniḡiniri wenḡé nerí ḡweaḡwaénerini. ²¹ O niweapiri negé wará uré epaxé imóniḡé tiyé xóyániḡé oimóniḡoyiniri neaimixáná awiaxé oyá imóniḡépa axépi e imónanéwárinini. Ayé xegé enḡ eániḡé amipí níni ínimi onuriniḡoyiniri wimixipaxé imóniḡépi tñi negé warápi oyániḡé neaimixiyiniá enḡagi nání searariḡini.

4 Ayináni diḡé sixé seayiniḡayiné, siḡwé seaniḡiniri nání ikániḡé sipí niariḡéyiné, Jisasomi píraniniḡé niḡédiriḡipimi dání diḡé níá nimixiro Gorixo e éwiniḡiniri niriḡeááná mimiwiáro enápi nání siwániḡé niniro yarigíáyirini. Seyiné iriwá mé “Ámináo tñi ikárininiḡwaénerfani?” niyaiwiniro xáwé diḡé sixé níniro ḡweáírixini.

Apixé wípaúmi uriniḡé nánirini.

² Yuodiaíxi tñi Sidikíxi tñi enḡé rirémixé bi oeaimini. Aípagwé Ámináo tñi ikárininiḡépagwé enḡagi nání nawíni nimóniri ḡweápiyi. ³ Ai, xwiyápi wá uraníwi nání rík-winiḡé nimóniri ḡwé nawíni móniḡwíoxini, joxi apixé ípaú diḡé ná bini xiripisi nání wimiximiri érixini. Nioni tñi xwiyá yayé neainariḡé imóniḡépi wá urimeani nání ḡwé nimóniḡéípaú enḡagi nání rariḡini. Ípaú Kiremedo tñi wéa nioni tñi wá urariḡwáowa tñi eni ḡwé nimóniri nawíni egéípaú enḡagi nání rariḡini. Ayíyá yoí íkwé diḡé niyiniḡé imóniḡépi meapírxánami ḡwirárinini.

“Awayini érixini.” uriniḡé nánirini.

⁴ Seyiné ínina “Ámináo tñi ikárininiḡwaénerfani?” niyaiwiniro yayé érixini. Ámi axépi diriré bi oseaimini. E niyaiwiniro yayé érixini. ⁵ Ámá níni “Ayé sanigíáyirfani?” seaiaiwipíri nání awayini nipiñé nimóniro érixini. Ámináo weapiniá nání rixa aḡwi e enḡagi nání searariḡini. ⁶ Wí ududé miseainipani. Pí pí seaímeááná Gorixomi urírixini. Omi nuriríná rixiniḡé “Anani e neaii.” uriro yayé wiro érixini. ⁷ E nerónáyé, seyiné Kiraisi Jisaso tñi nawíni ikárininiḡé enḡagi nání niwayiróniro kikiá ḡweapíri nání Gorixo anani e seaimixiniárinini. Niwayiróniro kikiá ḡweapíri nání Gorixo seaimixiniápi,

api nání ámá xixeni niḡéa oimónaneyiniro aiwi wí “Ayé apirfani?” yaiwipaxé mimóniḡépirini. Gorixo api tñi seaimixánáyé, wí diḡé sipí seaimixiri ududé seainiri epaxímani.

“Nanḡé imóniḡépi nánini diḡé nimoro érixini.” uriniḡé nánirini.

⁸ Niriḡimeáyiné, yoparé bi ripi oseaimini. Pí pí nepa imóniḡépi tñi pí pí seáyí e umepaxé imóniḡépi tñi pí pí wé róniḡé imóniḡépi tñi pí pí siyikwé miniḡé imóniḡépi tñi pí pí awiaxé imóniḡépi tñi pí pí weyé umearigíá imóniḡépi tñi — pí pí siwé yadiminiḡé imóniḡépirani, pí pí siwé yayé umepaxé imóniḡépirani, api nipiñi nání diḡé pikiniárixini. ⁹ Amipí nioni seaíwapiyáná seyiné “Neparini.” niyaiwiro umíminigíápi — Api aría niro siḡwé nanaxédiro egéípirini. Api néra úrixini. E néra nurónáyé, Gorixo — O xóyá diḡé tñi ámá niwayiróniro kikiá ḡweapíri nání wimixariḡorini. O xegé diḡé tñi seakikayoniárinini.

“Seyiné nioni nání diḡé nimoarigíápi nání yayé ninarini.” uriniḡé nánirini.

¹⁰ Emá ayá wí rixa niḡwémáná enáná seyiné ámi nioni nání diḡé nimoro amipí wí wiowárenapiḡagi nání “Ámináo tñi nawíni ikárininiḡonirfani?” niyaiwiri yayé ayá wí yariniḡé. Xámi íná nioni nání diḡé ninimoro aiwi nioni aḡwi e meḡagi nání saḡé niriápipaxé mimóniḡagi nání nioni niḡárinini. ¹¹ Nioni amipí wí nání déwé nikeamóniri nání misearariḡini. Nioni rixa re niyaiwiri éwapiniḡárinini, “Pí pí nimónirínáyé, ayé anani xe oimónimini.” niyaiwiri éwapiniḡárinini. ¹² Nioni wireḡé meániḡáoni nimóniri niḡwearínáraní, sirí muné nimóniri niḡwearínáraní, “Ayé ananirini.” niyaiwiri kikiá ḡweáméa nání rixa néwapiniḡé niḡéa imóniḡini. Pí pí wí nímeáánáraní, agwé ímé niḡiyirínáraní, agwé ninirínáraní, “Ayé ananirini.” niyaiwiri kikiá eméa nání ínimi imóniḡépi nání rixa néwapiniḡé niḡéa imóniḡini. ¹³ Api, ayé ririḡini. Kiraiso enḡé sixé neaimixiniḡipimi dání pí pí nímeááná “Ananirini.” niyaiwiri kikiá ḡweapaxirini. ¹⁴ E neriniḡé aiwi xeaniniḡé ripi nímeááná seyiné arirá owianeyiniri nigíápi weyé seamearipaxé nigíárinini. ¹⁵ Piripai ḡweáyiné, nionini maríái, sewaniḡéyiné eni ripi nání niḡárinini. Iwamíó nioni xwiyá yayé neainariḡépi wá niriḡíná Masedonia piropeniḡyó píni niwiárimí uḡáiná Jisaso yá siyiké imóniḡéa aḡé bimi ḡweagíápi maríái, seyínéni nioni saḡé niriápaniro nání wiowárenapayigíawixini. ¹⁶ Nioni píni niseawiarimi nuri sini ná jéami mú aḡé Tesaronaikayo e ḡweaḡáná ná bini miwiowárenapiḡáwixini. Biaú wiowárenapiḡárinini. ¹⁷ Ámi bi wiowárenapiḡáriniri misearariḡini. Seyiné nioni nání wiowárenapariḡagíá enḡagi nání Gorixo nanḡé seaíwiniḡiniri searariḡini. ¹⁸ Amipí níni seyiné wiowárenapiḡépi nimearíná xixeni nimeari aí ámi

surímá wí epákwínowínigini. Wiowárenapána Epa-
pirodaitaso nimeámi bípi rixa meáa eñagi nání nioni
rixa apánirini. Seyíné sanjé nirápaniro wiowárenapíápi,
ayí Gorixó nání ridiyowá sinadiñí nanjé eaariñipíniní
imónini. Api sinadiñí weáána diñí yayí winipaxíniní
imóninípirini.

¹⁹ Nwíá nioni xídariñáo, o seyíné Kiraisi Jisaso tñi
nawíni ikárinigíáyiné eñagi nání amipí seyíné díwí
ikeamónigíápi niseaiapiríná "Amipí níní nanjépi nání
mimúróniñáoniríani?" niyaiwiri seáyi e imóninípi sea-
iapiníárini. ²⁰ Negí ápo Gorixomi áamá níní aniní miní

seáyi e umíeyoáwanigini. "Api e éwanigini." nimó-
narini.

Yayí wiowárinípi nánirini.

²¹ Nioni "Áamá Jisasi Kiraiso tñi ikárinigíá niyoni yayí
niwíírixini." nimónarini. Nirixímeá nioni tñi re
ñweagíáyí eni yayí seaiwáranioi. ²² Áamá Gorixoyá re
ñweagíá níní yayí niseaiwáranio ai áamá Gorixoyá mixí
ináyí Sisaoyá anjío omiñí wiiarigíáyí anjipaxírini.
²³ Áminá Jisasi Kiraiso wá niseawianiri diñí
seakikayówinigini.

Korosi

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá aní yoí Korosi nweagíáyí nání Poro eanínarini. Aní apí Esia piropenisíyo ikwíroniagá aiwi Poro xewaníño piropenisí ayo nemeiná aní apimi memé Epapiraso aní apimi xwiýíá yayí neainariñipi wáí uriniri uowáraná e nweáyí wí Jisasomi diñí wikwírogíawixini. Xwiogwí waú worani, waú waúrani, pwéáná Poro Romíyo gwí nweanáná Epapiraso niwímeari áwaní réniñí uriniginini, “Mimóní uréwapiyarigíá wí Korosi nání nuro Jisasoyá siyikí imónigíáyo ikweakwímí imóniñipi nuréwapiyiro re urariñoi, ‘Gorixoyá imónimíániri nisimóniríná Jisasomini diñí niwikwíroríná apánimani. Aiwa nweá nweá nweá nweá xwiríá imóniro nerinipimi dánini imónipaxirini.’ uriro ‘Gorixomi xómniñí niyikwiri seáyi e numero aiwi anínajíyo eni wí múropaxí mimónini.’ uriro ‘Jisaso Gorixo tñni xixeni imóniñomani.’ uriro nero sekaxí ámi bi tñni bi tñni seáyi e ikwikwarimí wiarinói.” Áwaní e uríagi Poro Korosi nweáyí xewwí uréwapiyarigíápi ríwímimi omamópoyiniri payí rina neari Tikikasomi wiowáriniginini.

1 Poroni —Nioni Gorixo nirípeáagi nání Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeariñá wonirini. Nioni tñni Timotio —O Kiraisomi xídarinagá nání negí nixixímeániñí imóniñí worini. O tñni yawawi payí rina Korosi nweaarigíá Gorixoyá imóniro Kiraiso tñni nawíni ikáriniro egíáyíne —Seyíné nixixímeá Kiraisomi píraniní xídarigíáyínerini. Seyíné nání yawawi payí rina neari mónaparinwii. Yawawi “Negí ápo Gorixo wá seawianiri oyá diñí tñni seyíné niwayiróniro nweapíri nání seaiiri éwiniginini.” yeaimónarini.

**“Segí naní yariñápi nání Gorixomi yayí wiarigwíirini.”
uriní nánirini.**

³ Seyíné nání yawawi Gorixomi —O negí Áminá Jisasi Kiraisomi xanorini. Omi rixiní niseauriyaráiná íníná yayí wiarigwíirini. ⁴ Xwiýíá re riníagi aríá niwirane nání, “Korosi nweáyí Kiraisi Jisasomi diñí niwikwíroro ámá Gorixoyá imónigíá nñni nání diñí sipí wiarigíáirini.” Xwiýíá e riníagi aríá niwirane nání Gorixomi yayí wiarigwíirini. ⁵ Seyíné “Anínami dání Gorixo yeáyí neayimixemeaníáirini.” niri diñí ikwímogíápi nání ni-moro nání Jisasomi diñí niwikwíroro oyá ámá nání diñí sipí wiarigíáirini. Xámi xwiýíá nepaxiní imóniñipi —Apí yayí neainariñí imóniñipirini. Apí aríá niwiróná “Nepa Gorixo e neaiiníáirini.” niyaiwiro diñí ikwímogíápi nání aríá wigíáirini. ⁶ Xwiýíá yayí neainariñipi aní nimini aríá wigíápa seyíné eni aríá wigíáirini. Aní nimini ámá xwiýíá apí aríá niwiro nání siwí naní imóniñipi néra uro Jisasomi diñí wikwíroarigíáyí sayá nimóga uro yariñápa seyíné iwamíó aríá niwiro wá Gorixo nineawianiri neaiinípi nání xixeni nijá imónigíe dání axípi e néra wariñoi. ⁷ Xwiýíá yayí neainariñí nioni searariñápi, ayí Epapiraso searéwapiyinipirini. O negí diñí sixí uyinwá worini. Xwiýíá Jisaso nání none tñni wáí wurimeaianíwá nání gwí móniñwá worini. Seyíné aríá

seainíá nání Kiraisomi xináliníñí nimóniri yariño anani diñí nweáiripaxí yariñí worini. ⁸ O seyíné kwíyipi seaainíñipimi dání ámá nání diñí sipí niwiro aríá wiarigíápi nání áwaní yearémeaníirini.

**“Seyíné apí apí epíria nání rixiní seauriyarigwíirini.”
uriní nánirini.**

⁹ Seyíné nání áwaní e yearémeaní enagi nání sía iwamíó aríá wigwíyi dání píni wí miwíarí seyíné nání Gorixomi rixiní niseauriya wariñwíirini. Rixiní niseauriya nurainá seyíné rípi rípi oimónipoyiniri urarigwíirini. Seyíné ámá Gorixoyáyí e érixiniri wimónariñipi nání nijá onimiápi mimóní aga xixeni nimóniróná diñí émi saímí moro kwíyí oyápi seaainíñipimi dání “O imóniñipi apírani?” niyaiwiro siñwí mí wómixipíri nání imóniro oépyiniri urarigwíirini. ¹⁰ Seyíné apí apí nimónimáná rípi rípi epíria nání rixiní seauriyarigwíirini. Segí pí pí yariñá nipini nání Gorixo yayí wininíá nání Ámináoyá ámá imónigíáyí epaxípi tñni xixeni néra úrixiniri rixiní e seauriyarigwíirini. Seyíné ámá seaikwiárinipaxí imóniñí xixegíni epíria nání eni seauriyarigwíirini. Nijá Gorixo nání imónigíápi sayá nimíxa upíria nání eni seauriyarigwíirini. ¹¹ Seyíné pí pí seaímeááná yayí tñni “Ananirini.” niyaiwiro xwámamí wipíria nání Gorixo xegí ení sixí eániñipimi dání —Apí xío níkniri seáyi e imóniñipirini. Apimi dání ení seaímixiníá nání eni rixiní seauriyarigwíirini. ¹² Ámá ápo Gorixo tñni wíá óniñe nweapíráyí imónipírápi seyíné eni axípi e imónipaxí seaímixiní enagi nání seyíné eni wíá xío óniñe nweapíráirini. Ayináni seyíné omi yayí umepíria nání eni rixiní seauriyarigwíirini. ¹³ O sía yiniñe obomi simanwíyóniñí wuríñagwáe dání nineaíkwamixiri xegí xewaxo, diñí sixí uyinwá xwioxíyo nweárixiniri neawárinirini. ¹⁴ O xegí

xewaxo neapeinjipimi dani ninearoyirorina negi iwí yarijwapi yokwarimi neaiinjirini.

Kiraiso, niyoni seayi e wimóniño nani urinjé nánirini.

¹⁵ Kiraiso, nene sijwí winijwáwo, o Gorixo, nene sijwí miwinipaxi imóniño nani "E imóniñorani?" yaiwianíwá nani piaumimí neainarijirini. Amipí níni Gorixo imixinjipimi seayi e múronjorini. ¹⁶ Ayí ripi nani "Seayi e múronjorini." seararijini. O amipí xwíayo enjýirani, anjnamí enjýirani, sijwí winipaxi imóniñipirani, miwinipaxi imóniñipirani, pí pí kwíyí enjé eániro seayi e imóniño yarigíayíirani, api nipini Gorixo nimixirina xewaxoyá wéyo dani imixinjirini. Api nipini nimixirina oya wéyo dani imixinjirini maríai, api nipini omi yayí umepírfa nani eni imixinjirini enagi nani rarijini. ¹⁷ O amipí sini mimónipa enjimi njweaagorini. O xegí enjé eániñipimi dani amipí sini xegí wenjépa weni. ¹⁸ Mijíyimi wará nipini inimi wurinijépa Kiraiso mijinjirini imóniñomi xíoyá sijikí imónigíayí inimi wurinijagía nani seayi e wimóniñorini. Xegí sijikí imónigíayí miki ikinjorini. Amipí nipini nani xirani xirani imóniño imóniña nani xwáipáyo dani niwáipinimearína ói imomeanjorini. ¹⁹ Ayí ripi nani seararijini. Gorixo xewaniño "Nioni imóniña nipini gí iwomi xe sixí owínini." wimónarijirini enagi nani xewaxo xixeni e imóniñirini. ²⁰ Gorixo amipí níni xwíá tío enjýirani, anjnamí enjýirani, amipí níni xegí xewaxo épimi dani piyá wírariníwaniginirini enjirini. Sipí ámá wikáragíápi nani xegí xewaxo yoxáipami yekwiroaráná xegí ragí púipimi dani yíyí xópé nioninjirini imónimánirini enjirini.

"Gorixo xío tñi gwiaumí inipaxi imónaníwá nani neaimixinjirini." urinjé nánirini.

²¹ Xami seyiné dijé sipí moro sipí ero yagíapimi dani Gorixomi sími tñi wiro o tñi nawini mimóni xepixepá róniño yagíayiné enagi aiwi ²² o xegí xewaxo ámá nimóniri yoxáipami penjipimi dani xío tñi nawini gwiaumí inipaxi imónipírfa nani seaimixinjirini. Xegí sijwí anije dani éi seauraráná seyiné sijikwí minigíayiné imóniño igíanjirini eámónigíayiné imóniño xwíyá miseaxekwímopaxi imóniño epírfa nani e seaimixinjirini. ²³ E seararijagí aí seyiné xwíyá yayí neainarijépi —Api anjé nimini njweagíayo rixa wá urimejwápirini. Poroni eni wá urimemía nani imóniñipirini. Api seyiné aga xáwí íá nixira uro dijé niwikwíroróná sirí muní ero xwíyá api iwamíó aría niwiróná "Neparini. Gorixo nanjé e neaiinjirini." yaiwigíápi nani sini dijé niwikwímóa uro nerónáyí, Gorixo seyiné rixa sijikwí minigíayiné imóniñaná xegí sijwí anije dani éi seauráinjirini.

"Ríniñjé meari wáí uriri yarijini." urinjé nánirini.

²⁴ Seyiné arirá seaiminiri yarína ríniñjé nímeái ripi nani yayí ninarini. Ríniñjé Kiraisomi sini miwímeanjirini imóniñipí nioni onininiri yarijini. Ayí ripi seararijini. Gorixo ninirípearína nioni ámá Kiraisoyá sijikí imónigíayó —Ayí xíoyá warárininjé imónigíayíirini. Ayo arirá wiminiri yarína xeaninjé wímeáwiniginirini nirípeanjépi, api nipini xixeni onímeaniri yarijini. ²⁵ Émá imónigíayíyá xinálininjé niwimónimáná wáí wurimeimía nani nirípeáagi nani ámá xíoyá sijikí imónigíayíinéyá sénálininjé nimóniri arirá seaiminiri yarijáonirini. Émáyéne xwíyá Gorixoyápi rokwípa seaimía nani e nimóniri yarijáonirini. ²⁶ Xwíyá api xáminá dani ámá njjweaxa bagíá niyoni inimi rinárininjépi aí agwí rína ámá Gorixoyá imónigíayó rixa piaumimí winini. ²⁷ Xwíyá inimi rinárininjépi —Api "Gorixo émá imónigíayó nanjé ayá wí wimixiyiníarini." rinárininjépirini. Api nani Gorixo émáyé aí nijjá oimónipoyiniri wimóniñirini. Inimi rininjépi api, ayí "Kiraiso seyiné tñi nawini imóniñoi." rininjépirini. Ayinani seyiné re niríro dijé ikwímoariñoi, "Gorixo seayi e Kiraiso anjnamí nani nipeyimáná imóniñipí tñi xixeni neaimixinjirini." niríro ikwímoariñoi. ²⁸ Xwíyá o nani yayí neainarijépi wáí nuriranéná ámá niyoni ikwairirí wirane dijé nejwipémáná urirane yarijwárinini. Ámá Kiraiso tñi ikárinigíayí rixa yóí imóniñaná xíoyá sími-manjé e éi uráriníwaniginirini e yarijwárinini. ²⁹ Nioni e yárimánirini ríwé niríkwínimáná aninjé miní yarijini. "Kiraiso xewaniño enjé sixí ayá wí nímixinjépi tñi xixeni e yárimánirini aninjé miní yarijini." seararijini.

"Yapí seaíwapiyípirixiniri yarijini." urinjé nánirini.

² "Seyiné ripi nani nijjá oimónipoyi." nimónarini. "Seyiné nani tñi anjé Reodisia njweáyí nani tñi ámá gí símimanjé sini mí minómixigíayí nani tñi nioni ríwé niríkwímirini aninjé miní ría tñjé yarijápí nani nijjá oimónipoyi." nimónarini. ² Ayí tñi seyiné tñi dijé sixí iniro dijé sipí inarigíapimi dani irikwíinjé ikeániro epírfa nani e yarijini. Xwíyá yumí rinárininjépi xixeni nijjá nimóniñóná "Ayí apimi dani amipí mimúroniñwaéninjé ría imóniñwiní?" yaiwipírfa nani eni e yarijini. "Xwíyá Gorixoyá yumí rinárininjépi nani —Api Kiraiso nani rininjépirini. Api nani xixeni nijjá imónipírfa nani yarijini." seararijini. Dijé émi saimí Gorixo mori dijé enjwiperi enjépi —Api ayá tñjirinjé imóniñipirini. Api nani ámayo nijjá wimixipaxo wo maríai, sa Kiraisorini. ⁴ Ámá wí wigí xwíyá dijé seakinimixipaxi imóniñipimi dani —Api yapí rininjé aí nepa imoarijigíapirini. Apimi dani yapí seaíwapiyípirixiniri Kiraiso nani e seararijini. ⁵ Nioni seyiné tñi mijjweapa neri aiwi dijé seakikayonjini. Seyiné Kiraisomi dijé niwikwíroróná sirí muní ero íyí

wiámí yariǵááyínéniǵí imóniɾo yariǵagáa náni diǵí yayí ninarini.

“Wé searoárinǵíyíné eǵagi náni piyiniǵí ikayíwípi diǵí mikwíropani.” uriniǵí nánirini.

⁶ Seyíné nemeróná xwiyíá Áminá Kiraisi Jisaso náni riniǵipi xámi umíminǵíá tǵni xixeni áamá o tǵni ikárinǵíááyí epaxí imóniǵipa axípi e éirixini. ⁷ E nero Kiraisi Jisaso náni searéwapiyigíápi íkíá pipiniǵí ná ínimi weariniǵipániǵí imóniɾo anǵí íkíá xwiyíá xaíwíyo dáni mirinariniǵipániǵí imóniɾo Kiraiso náni searéwapiyíáná diǵí wikwíroǵápi pírániǵí diǵí sixí íniɾo o seaiiniǵipi náni yayí bi onimiápi mé ayá wí ero éirixini.

⁸ Ámá wí piyiniǵí ikayíwí riniǵipi —Api nepa mǵkí mayípirini. Ámá wigí diǵíyo dáni nérowiápiɾiɾo rarigíápirini. Kiraiso náni riniǵipi maríái, sa áamá omi mixídarigíááyí wigí amipí xixegíni nepa mipimónipaxé imóniǵípa náni riniǵipiɾini. Api searéwapiyaniro éaná diǵí niwikwíroɾo xídipirixiniri siǵwí niyápiɾómí memepani. ⁹ Ayí rǵpi náni searariǵini. Gorixo imóniǵipi bi onimiápi maríái, nipini Kiraisomi sixí ínini. Xegí nápiimi nipini sixí ínini. ¹⁰ O —Giyí giyí seáyí e nimóniri wíyo umenweaarigíáyorani, giyí giyí néní tǵgíáyorani, niyoni o seáyí e wimóniǵorini. O tǵni ikárinǵíááyíné eǵagi náni Gorixoyá siǵwíyo dáni díwí wí miseaikáriní rixa wé searoárinini. ¹¹ O tǵni ikárinǵíááyíné eǵagi náni iyí símí sío wákwiniǵááyíné eni imóniǵoi. Nepa wé tǵni áamá iyí símí sío wákwinarigíápi náni mirariǵini. Kiraiso iyí símíniǵí sío niseawákwiríná sipí oyaneyiniɾo miǵí inagíápi —Api nipikwini mimóniǵí xwioxíyo íniǵipiɾini. Api seawákwiniǵipi náni rariǵini. ¹² Seyíné wayí nimearóná inǵíyíyo íá seaurímixáná Kiraiso tǵni nawíni xwíá weyárinǵíááyínéniǵí nimónimáná Gorixo o xwáripáyo dáni owiápiɾimeaniri wiiǵipi náni diǵí wikwíroǵápiimi dáni o tǵni nawíni wiápiɾimeagíááyínéniǵí imóniǵoi. ¹³ Seyíné xámi niwiaíkiá nuro sipí yaniro náni miǵí inagíápiimi niǵídiɾo náni áamá anínimixinaniɾo imónagíááyíné eǵagi aiwi Gorixo xegí xewaxo Jisaso tǵni diǵí niyimiǵí tǵgíááyíné oimónipoyiniri seaimixiniǵini. E neri negí niwiaíkiá wagwápi nipini eni yokwarimí neaiiniǵini. ¹⁴ Ayí rǵpiniǵí neríná e neaiiniǵini. Nwí ikaxí eániǵíyo dáni riniǵí nene wiaíkiagwápi náni xwiyíá neaxekwímopaxé imóniǵipi Kiraisomi íkíápami yekwiroáraná Gorixo api eni íkíápaminiǵí yekwiroárinipimi dáni anipá imixiniǵini. ¹⁵ O rixa pí pí kwíyí seáyí e nimóniri menweaarigíáyorani, néní tǵgíááyí imóniǵíáyorani, Kiraiso yoxápiami niperíná enǵipimi dáni xopiráǵí niwimáná áamá níni re oyaiwípoyiniri, “Gorixo ayo rixa miǵí ríá wimixáriǵoi?” oyaiwípoyiniri wigí siǵwí tǵgíe dáni niméra púiniǵí enǵini.

“Api api nimusiroríná nipikwini miyariǵoi.” searána aríá miwipani.” uriniǵí nánirini.

¹⁶ Ámá wí seyíné aiwá bi nariǵagáa siǵwí niseaniɾo “Nipikwini miyariǵoi.” searánarani, iniǵí bi nariǵagáa niseaniɾo “Nipikwini miyariǵoi.” searánarani, sía xwiogwí o omi Gorixo náni diǵí oneaininiri yariǵáyo seyíné kikiǵá yariǵagáa niseaniɾo “Nipikwini miyariǵoi.” searánarani, sía emá siǵí wo imónáná yariǵápi mixídarigíáa niseaniɾo “Nipikwini miyariǵoi.” searánarani, Sabaríáyo yariǵápi mixídarigíáa siǵwí niseaniɾo “Nipikwini miyariǵoi.” searánarani, wí ayí searariǵápi aríá miwipa éirixini. ¹⁷ Ayí rǵpi náni searariǵini. “Api api neróná Gorixomi pírániǵí xídarigíoi.” searariǵápi áamá náo baríná onapámigí inariǵipiɾini imónini. Api nipini, ayí nene Kiraiso neaiiniǵipi náni mí neaórininiǵápi imónini. Ná, ayí Kiraiso xío imónini. ¹⁸ Ámá wí “Gorixo nene náni yayí owinini oyaneyiniríná rǵpini epaxíini.” yaiwiarigíápiimi seyíné mixídipa yariǵagáa siǵwí niseaniɾo “Nipikwini miyariǵoi.” niseariɾo “Se-waniǵíyíné siyikwípiániǵí mimónariǵoi. Anǵinaǵíyo ínimi niwuríniɾo yayí mumeariǵoi.” searánayí, aríá miwí sa paimimí éirixini. Ayí rǵpi náni searariǵini. Ámá e niɾo yariǵááyí nepa siǵwí náyi tǵni miwiniɾa neriǵipimi dáni e ɾo mǵkí ná mimóniǵáná nipikwini mimóniǵí wigí xwioxíyo íniǵipimi dáni wárixa imóniɾo yariǵááyí eǵagi náni searariǵini. ¹⁹ Xwiyíá Kiraiso náni riniǵí rǵpi eni íá mixirariǵíááyini. Nene oyá siyikí imóniǵwaéne waráí imóniǵwini. O miǵíyi imónini. Waráí xómiǵí tǵni wikí tǵni eǵagi náni xegí imóniǵípa imóniǵíriɾini. Waráí miǵíyimi íkíki winiǵagi náni xwé nimóga wariniǵpa oyá siyikí imóniǵwaéne axípi omi miǵíyimiǵniǵí íkíki winiǵwá eǵagi náni Gorixoyá diǵíyo dáni nimóga wariniǵwini.

“Mipimónipaxé imóniǵípa náni riniǵipi aríá miwipani.” uriniǵí nánirini.

²⁰ Kiraiso niperíná seyíné o tǵni ikárinǵíááyíné eǵagi náni o tǵni nawíni piyí eǵíááyínéniǵí imóniǵíáriní. Ayináni seyíné áamá omi mixídarigíááyí wigí amipí xixegíni nepa mipimónipaxé imóniǵípa náni riniǵipimi sini xídipaxíyíné mimóniǵoi. Seyíné e imóniǵagáa náni arire nero áamá omi mixídarigíááyí tǵni nawíni nimóniɾoniǵí wigí rarigíápi yariǵoi? Nwí ikaxí “Api íá mimaxiripani. Api gíǵí bi mepani. Api amáí aí mirónipani.” rarigíápi aríá bi miwipani. ²² Ayí rǵpi náni searariǵini. Nwí ikaxí apíniǵí niriǵa uǵpi, ayí sa amipí aiwáraní, iniǵírani, nene niníáná anipá imónariǵipi náni riniǵini. Api sa ámayí érowiápiɾiɾo éwapíniɾo yariǵápiɾini. ²³ Api rarigíááyí Gorixomi yayí owianeyiniríná diǵí áamá moarigíápiɾini xídiɾo “Gorixo diǵí niǵá owininiri áamá wiwaniniǵí siyikwípiániǵí oimónipoyi.” ɾo “Gorixo diǵí niǵá owininiri iwanǵí

oeánipoyi.” riro neróná nepaxiñí pákíní nimóniro rariğá enagi nání seyíné xerwí re waiwipaxírini, “Ámá e rariğáyí nepa diñí émí saímí nimoro ría rariñoi?” Xerwí e waiwipaxí aiwi wigí rariğápi, ayí ámá nixídirinípimi dání íwí nání íeapá winarinípimi wí pírfí rakipaxí mimóninípini.

“Anjínami imóninípini nání diñí ikwírófirixini.” uriní nánirini.

3 Gorixo Kiraiso xwáripáyo dání owiápínimeaniri ámi siñí niwimixiríná seyíné eni axépininí siñí seaimixiní enagi nání siwí anjínami dání —Anjínami seáyi eyí Kiraiso seáyi e nimóniri Gorixoyá wé náúmíni ηweanerini. Siwí naní e dání imóninípini arige imónáníwárfaniri aniní miní néra úfirixini. ² “Seyíné siwí sipí xwíá tío imóninípini nání diñí mikwíró anjínami imóninípini nání diñí ikwírófirixini.” seararinini. ³ Ayí ripi nání seararinini. Kiraiso péaná seyíné eni o tñi nawíni ikárinigáyíné enagi nání rixániní pegfáriní. Ámá niperíná xámi yagfápi píni wiárarigfápa seyíné Kiraiso tñi rixániní pegfáyíné eni axépi nero xámi yagfápi píni wiárigfá enagi nání seararinini. Ayí diñí niyimíní seyíné Kiraiso tñi imónigfápi —Api Gorixo tñi axí e imóninípini. Api ámá siñwí niseaniróná anopasínipaxí imóniníagi nání eni seararinini. ⁴ Kiraiso —O diñí niyimíní nene imóniníwápi míkí ikinorini. O rixa siñáni piaumímí ináná seyíné eni o tñi imónigfápi piaumímí inípírfáriní. Piaumímí niniróná Kiraiso nikíniri seáyi e imóninípa seyíné eni axépi nimóniro yaríná ámá siñwí miseanopasíní mí seaómixipírfáriní.

“Sipípi mepa éfirixini.” uriní nánirini.

⁵ Ayináni “Gí wé sikwí amipí, ayí íwí api nání ría imónini?” niyaiwiri xe íwí api nání miní onininiri mé “Api eminiri nání rixa ámá piyíniní imóniníanonirani?” yaiwinífirixini. E niyaiwiniro íwí minípa éfirixini. Piaxí weánipaxí imóninípini mepa éfirixini. Íwí nání miní minípa éfirixini. Íwí nání íeapá seainarinípini xe oneaininiri siñwí miwinípa éfirixini. Ayá tñí wí minímúropa oeniri mepa éfirixini. Ámá ayá tñí bi minímúropa oeniri yarigfáyí Njwíá nepa imónino nání diñí mamopa nero api nánini neróná wigí ηwíániní nimixiro yarigfá enagi nání seararinini. ⁶ Ayí ripi nání “Api api mepa éfirixini.” seararinini. Ámá pírfí niwialkiro e yarigfáyo Gorixo pírfí umamoníá enagi nání seararinini. ⁷ Enjíná seyíné Gorixomi pírfí wialkiarigfáyí tñi nikumixiniro neróná seyíné eni e néra wagfáriní. ⁸ Seyíné xámi axépi e néra wagfáyíné aiwi agwi ríná ripi ripi wí mepa éfirixini. Wikí móninípa éfirixini. Wikí ríá ápiáwíniní miwénípa éfirixini. Únúniní miwikáripa éfirixini. Xwiýápai miñwiráripa éfirixini. Ikayíwí mumeáripa éfirixini. ⁹ Yapí mirinípa éfirixini. Ayí ripi nání “Api api mepa éfirixini.” seararinini. Seyíné xámi imónagfápi emi nimoro sini e

nimóniróná sipí yagfápi píni niwiárimáná ¹⁰ ámi rixa siñyíné imónigfá enagi nání seararinini. Diñí siñí agwi ríná seyíné imónigfápi Gorixo xewaníno imóninípini nání xixeni niñíá oimónipoyiniri seaimixinífirini. Api diñí xío imóninípa oimónipoyiniri sini aniní axépiní ámi bi tñi bi tñi niseaimixa warini. ¹¹ Ámá diñí siñí tégfáyíné niseaimixa wariníagi nání wiyíné Girikiyínéraní, wiyíné Judayínéraní, ayí ananirini. Wiyíné iyí símí síó wák-wínigfáyínéraní, miwákwinigfáyínéraní, ayí eni ananirini. Wiyíné émáyínéraní, kinixíyínéraní, ayí eni ananirini. Wiyíné xináíwayínéniñí nimóniro omíní wi-iarigfáyínéraní, omíní wiipíri nání áxerwarí minigfáyínéraní, ayí eni ananirini. Ná bini xwé imóninípini, ayí Kiraiso tñi ikárinigfápinini. O nipimíni seáyi e wimóninorini. Pí pí ámá imónigfápi omi diñí niwíkwíroróná anani o tñi ikárinipaxírini.

“Xixe diñí sipí inífirixini.” uriní nánirini.

¹² Gorixo íá yiyamíximí seairi ámá nioniyá oimónipoyiniri seaimixiri diñí sixí seayiri egfáyíné enagi nání ripi éfirixini. Wíniyo wá wianífirixini. Diñí sipí eni wífirixini. Seáyi e seáyi e mimóní siyikwípiayínéniñí imónífirixini. Niyapenimáná urífirixini. Anjaníni murí xe ófí oneaimópoyiniri éfirixini. ¹³ Segíyí pí pí seaikáríagfá aí seyíné eni xixewiámí miwipa éfirixini. Segí wo sipí seaikáríagi nání xwiýá umearipaxí enánáyí, yok-warimí wífirixini. Ámináo yokwarimí seaínípa axépi e wífirixini. ¹⁴ Api api nipini nero aiwi anipaxí epaxípi, ayí ripirini. Xixe diñí sixí yinífirixini. E neróná píraniní nawíni kumixinipírfá enagi nání seararinini. ¹⁵ Kiraiso seyíné piyá seawíriní enagi nání omi wí pírfí miwialki segí wíniyí tñi píraniní nikumixiniro ηweáfirixini. Seyíné Kiraisoyá siyikí imónigfá wíniyí tñi nikumixiniro píraniní onweápoyiniri íá seaumiriníyíné enagi nání seararinini. Íníná Gorixomi yayí wiayífirixini. ¹⁶ Xwiýá Kiraiso nání rininípini seyíné aumaúmí inífirixini. Segí soní tñi seaní tñi api nírironá nírwapíníro ikwairirí iniro yarigfápiní dání xwiýá o nání rininípini aumaúmí inífirixini. Soní tñi seaní tñi api nírironá manípáni mirí “Gorixo e neainírfani?” niyaiwiro omi xwioxí aí tñi níá niseainiri yayí wífirixini. ¹⁷ Pí pí seyíné nírironáraní, pí pí nerónáraní, “Áminá Jisasomi ínimi wuríniníwaénerani?” niyaiwiro ámá xóoyáyí epaxípiní éfirixini. E neróná “Kiraiso nene nání e neainírfani?” niyaiwiro ápo Gorixomi yayí wífirixini.

Xiepiwami tñi xiagwowami tñi uriní nánirini.

¹⁸ Apixíwayíné, segí oxowami simanwíyóniní wurínífirixini. Áminá Jiaso tñi ikárinigíwayíné e epaxí enagi nání seararinini. ¹⁹ Oxoyíné segí apixíwa nání diñí sipí seaíwinigini. Naririmí miwipa éfirixini.

Niaíwíyo tñni xanowami tñni urinjé nánirini.

²⁰ Niaíwíyíné, segí inókíwa ápowa sekaxí pí pí searána aríá yímigí wírixini. E neróná Ámináo yayí winipaxípi yariŋagía nání searariŋini. ²¹ Xanowayíné, segí niaíwíyo éwapiyí niwiríná mixelinijé miyomixipa érixini. Segí niaíwíyí diŋé anijé rakiárinipírixiniri searariŋini.

Bosowami tñni omijé wiirigíáyo tñni urinjé nánirini.

²² Xináíwayínéninjé nimóniro omijé wiirigíáyíné, segí bosowa pí pí searána aríá niwiro xixeni érixini. Segí bosowayá siŋwí anigíe dánini e érixiniri misearariŋini. Omijé yariŋíáyo yapi nimóniro wiepisariŋíapa mé “Ayá tñni oyaneyi.” niyaiwiro érixini. Seyíné Ámináomi wáyí wiirigíáyíné eŋagi nání searariŋini. ²³ Omijé wiirigíáyíné pí pí nerínáyé “Ámá nánini riwiariŋwini?” niyaiwiro úrapí yariŋíáyo yariŋíápa mé “Áminá Jisaso nání riwiariŋwini?” niyaiwiro pírániŋjé yariŋíáyo yariŋíápa seyíné eni e nero ayá tñni érixini. ²⁴ Seyíné nijíáriní. Ámá wí maríá, Áminá Jisaso yayí niseaimori Gorixo “Nanjé e niseaimíáriní.” ráriŋjé seaiiníá eŋagi nání searariŋini. Bosí seyíné wiirigíáyo, ayé Áminá Kiraiso eŋagi nání searariŋini. ²⁵ Giyí giyí sipíni néra nurínáyé, Gorixo píré numamoríná mimearó sipí ayé éíápi tñni xixeni píré umamoníá eŋagi nání searariŋini.

4 Bosoyíné, “None eni bosí anjéname wo tñnwáon-eríani?” niyaiwiro segí inókíwáninjé nimóniro omijé seaiirigíáyo neŋwipero pírániŋjé numeríná epaxípiní tñni xixeni umérixini.

“Gorixomi rixinjé neauriyírixini.” urinjé nánirini.

² Seyíné Gorixomi rixinjé nuriróná xaíwí niwakírímixinimáná nira úrixini. E neróná diŋé yaíkiá nimómáná mepa ero yayí wiro érixini. ³ E neróná none nání eni rixinjé neauriyírixini. None xwiýá Kiraiso nání eŋíná dání ínimí imónagípi —Xwiýá api nioni gwí ŋweaŋápirini. Api ámayo woákíki wianíwá nání “Óí wimoií.” nuriro rixinjé neauriyírixini. ⁴ “Nioni api niriríná siŋáni áwanjé uríimigini.” nimónariŋjépi tñni xixeni urimíá nání rixinjé neauriyírixini.” searariŋini.

⁵ Seyíné ámá Jisasoyá siyikí mimónigíáyo tñni niŋwearóná diŋé émi saímé nimómáná érixini. Íníná ayé tñni niŋwearóná “Ayé Gorixo nání diŋé mopaxíná rínárixani?” niyaiwiro wé róninjépi érixini. ⁶ Íníná xwiýá nuriróná segí xwiýá aiwáyo saxí nimoróná awí yariŋjépaninjé nimixiro urírixini. E neróná ámá seyíné yariŋjé seaíá ayé ayo “Api uripaxíriní.” niyaiwiro xixeni uripaxí imóninjépi tñni uripíáriní.

Tikikaso tñni Onesimaso tñni nání urinjé nánirini.

⁷ Nioni nikárarigíá nipini Tikikaso —O negí nixímeá diŋé sixí uyiŋwáorini. Diŋé ŋwírariŋpaxí imóninjépi

yariŋorini. Ámináo nání wáí urani nání gwí móninjé worini. O niŋiri áwanjé seariniáriní. ⁸ Ayé rípi nání urowárenapariŋini. O niseaimeari áwanjé searána seyíné “Porowami wímeariŋjépi, ayé apiríani?” yaiwiro diŋé wíá seaóniri ení nání urowárenapariŋini. ⁹ Nioni Tikikasomi tñni Onesimasomi tñni —O eni negí nixímeáyo imóninjé worini. Diŋé ŋwírariŋpaxí neaiariŋorini. Negí diŋé sixí uyiŋwáorini. Omi eni segí tñjé e nání urowárenapariŋini. Awaú amipí none re neaimónariŋjépi nání áwanjé searipisíii.

“Ámá tiyí yayí seaiwárenapariŋoi.” urinjé nánirini.

¹⁰ Arisitakaso —O nioni tñni nawini gwí ŋweag-wíorini. O seyíné yayí seaiwárenapariŋini. Mako —O Babasomi xoayorini. O eni yayí seaiwárenapariŋini. O seyíné tñjé e rémónapánáyé, o nání nioni xámi bí seariŋá eŋagi nání yayí wírixini. ¹¹ Jisaso —O yoí bí ámi Jasitasoyi wírininjorini. O eni yayí seaiwárenapariŋini. Judayí níni eŋagi aiwi Porone ámá wí eni Gorixomi diŋé niwíkwírorinjépi dání oyá xwioxíyo ŋweárixiniri wáí rimeariŋwápa axípi nero gwí móninjéwáwa, ayé waú woni awarini. Ripi eni nioni diŋé wíá nóniŋíáwarini. ¹² Epapiraso —O segíyí worini. Jisasi Kiraisoyá xináinjé nimóniri omijé wiirinjé worini. O eni yayí seaiwárenapariŋini. O Gorixomi xwiýá ririmí niwiríná símí nixeadépiniri seyíné nání anijé miní rixinjé seauriyariŋjépi. Seyíné yoí imóniro “Gorixo ámá xíoyá e érixiniri wimónariŋjépi, ayé apiríani?” yaiwáiriro érixiniri rixinjé seauriyariŋjépi. ¹³ O seyíné nání tñni sérixímeá imónigíá Reodisia ŋweáyo nání tñni sérixímeá imónigíá Xiraporisi ŋweáyo nání tñni íkíninjé sipí wiariŋjépi siŋwí winariŋá eŋagi nání searariŋini. ¹⁴ Ruko —O dokítá nene diŋé sixí uyiŋwáorini. O eni yayí seaiwárenapariŋini. Dimaso eni yayí seaiwárenapariŋini.

Poroyé niwíwáriníá urinjépi nánirini.

¹⁵ Seyíné segí sérixímeáninjé imónigíá Reodisia ŋweáyo “Poroyé seaiwárenapariŋoi.” urípoyi. Nibaími tñni ámá Jisasoyá siyikí imónigíá íyá anjéwámi awí eá-nariŋíáyo tñni eni “Poroyé seaiwárenapariŋoi.” urípoyi. ¹⁶ Seyíné payí nioni eariŋá rina segí awí eániŋje dání íá niroárimáná ámi Jisasoyá siyikí imónigíá Reodisia ŋweagíáyo eni íá orópoyiniri wírixini. Payí nioni ayé nání eána seyíné eni nurápiro íá rórixini. ¹⁷ Akipasomi re urírixini, “Joxi Ámináo tñni ikárininjoxi eŋagi nání o e érixiniri rirípeariŋjépi nání diŋé nimori xixeni nipini yárixini.” urírixini.

¹⁸ Poroni niwaniŋoni gí wé tñni yoparí rípi yayí niseaiwárenapariŋini. Nioni nání “O siní gwí riŋweani?” niyaiwiro Gorixomi rixinjé nuriyírixini. “Gorixo wá seawianíwinigini.” nimónarini.

1 Tesaronaika

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá ańj yoi Tesaronaika ńweagíáyí nání Poro xámi eańinarini. Api Masedonia piropenisíyo ańj xwé birini. Poro émáyí ańjimini xwiýíá yayí winipaxí imónińjipi wáí nurimeríná ańj apimi uráná émáyí obaxí Jisasomi dińj niwikwírori aiwi Judayí e ńweáyí áríní wí dińj wikwírogíawixini. Judayí Jisasomi dińj miwikwíróíáyí émáyí obaxí Poromi aríá wiarinagíá niwiniro nání sipí dińj niwiaiwiro omi mixí xídownárána Poro ańj wí e nání éí nuri e dání Jisasoyá siyikí imóniá Tesaronaika ńweáyí arige ría imónińjoińiri Timotio sińwí oniwi-niauiniri urowáragi o sińwí niwinaumo nibiri Poro rixa Koriniyo niremori ńweańáná niwimeari repiyí niwiri yarińj Tesaronaika ńweáyí wíápi nání áwanj uráná Poro payí rina eańinigini (Wáí wurimeiarigíáwa 17:1-4).

1 Poroni tńni Sairaso tńni Timotio tńni none Jisasoyá siyikí imónigíá Tesaronaika ńweáyíne —Seyíne ápo Gorixo tńni Áminá Jisasi Kiraiso tńni nawini ikárinigíáyínerini. Seyíne nání payí rina neari móna-parińwini. “Awaú wá seawianiri seyíne niwayiróniro ńweapíri nání seaiiri éisixini.” neaimónarinini.

Tesaronaika ńweáyí xixeni aríá wirowi xídiro egíá nánirini.

² None ínina seyíne nání Gorixomi yayí niwirane rixinj nuriranéna seyíne nání eni seauriyarińwárinini. ³ Seyíne Áminá Jisasi Kiraisomi dińj niwikwírorińjipimi dání nuxídiróna ríwé nirkwinińrininj egíápi nání aríá mikeamopa erane omi dińj sixí nuyiro nání ańinj miní egíápi nání eni aríá mikeamopa erane o ámi weapíwiniginiri weninj neri ńweaarigíápi nání eni aríá mikeamopa erane nerane mimáyo nitinirane nání ápo Gorixomi nuriranéna rixinj seauriyarińwárinini. ⁴ Negí nixiximeáyíne, Gorixo dińj sixí niseayiri íá yiyamiximí seańjipi nání none nińjía imónińwini. ⁵ Ayí ripi nání nińjía e imónińwini. Xwiýíá yayí neainarińjipi wáí nisearemeańná mańjipa tńni xwiýíáni misearéwapiy-ińwaniginini. “Xwiýíá api nepa imónini.” neaipimónaríná emimí eńj eáníńj imónińj bi eni kwíyípimi dání seaíwapiy-ińwaniginini. None seyíne tńni nińwearanéna eńwápi —Api seyíne arirá oseaianeyiniri eńwápirini. Api nání seyíne nińjía imónińjoi. ⁶ Seyíne none eńwápi nání eni ikanińj neairo Ámináomi ikanińj wirowi egíárinini. E neróna xwiýíá yayí neainarińjipi xixeni aríá niwiro nixídiróna xeanińj ayá wí seaímeáagi aiwi yayí kwíyí sixí seamímópi tńni nixída ugíárinini. ⁷ Seyíne e nixída nuróna áma Kiraisomi dińj wikwíroarigíá Masedonia piropenisíyo ńweagíáyo tńni Gíriki piropenisíyo ńweagíáyo tńni ayo niyoni sińwepigí wigíárinini. Kiraisomi nuxídiróna xeanińj seaímeáagi aiwi yayí tńni ańinj nuxídirinijipimi dání sińwepigí wigíárinini. ⁸ Ayí ripi nání seararińjini. Xwiýíá seyíne Áminá nání niriga úfápi áma ríaiwá niremeága warigíápánińj niriga

nuríná Masedonia piropenisíyo tńni Gíriki piropenisíyo tńni apiaúmini mirinińjiginini. Ańj nimini seyíne Gorixomi dińj wikwíróíápi nání aríá wiárigíawixini. Rixa aríá wíá eńagi nání none ámi ańj bimi niremoríná seyíne nání bi tńni ripaxí menini. ⁹ Ayí ripi nánirini. Áma nání none seyíne tńj e nání bání nineamimiro egíápi nání repiyí iniro seyíne Gorixo, nepa ńwíá dińj niyiminj tńj imónińjomi uxídińj nání nikinimónimáná segí ńwíápipimi ríwé umogíápi nání repiyí iniro ¹⁰ seyíne Gorixomi xewaxo —O xwáripáyo dání owiápinimeaniri sińj wimixińjorini. Íwé áma yarińjipi nání Gorixo wikí ríá ápiáwinińj niwóniri ríwéna pirí umamoníápipimi dání éí neamiminarinijorini. Ayí womani. Sa Jiasorini. O ańjnamini dání weapíne nání seyíne xwayí naniri ńweaarigíápi nání repiyí iniro yarińá wímeaarinwá eńagi nání none ámi bi tńni uripaxí mimónińwini.

Poro Tesaronaika ńweáyí tńni nińweańáná eńjipi nánirini.

2 Gí nixiximeáyíne, seyíne nińjárinini. None seyíne tńj e niseaimańná wáí yopa misearigininwaniginini. ² Sini seyíne tńámini misearémeapa neri ańj Piripaiyo wáí emeańná apimi dáníyí xeanińj neaikáriro rikikiríto neairo egíápi nání seyíne rixa nińjárinini. E neaikáragíá aiwi e píni niwíárimini seyíne tńámini nibiríná áma obaxí píripírí neaianiro yarińagíá aí Gorixo dińj sixí neamímópipimi dání masisíá bi mineainí xwiýíá yayí neainarińjipi xixeni niseara ńwaniginini. ³ Áma xwiýíá yayí neainarińjipi dińj oikwírópoyiniri nuriranéna nepa mimónińjipimi dání wí urarińwámani. Nipikwini mimónińjipi owikáraneyiniri wí urarińwámani. Yapí owiáwapiyaneyiniri urarińwámani. ⁴ E mepa nerane Gorixo “Porowa mimiwiároarigíáwaráni?” niyaiwiri xwiýíá yayí neainarińjipi wáí uraníwá nání dińj neańwirárinj eńagi nání xío rírixiniri wimónińjipi tńni xixeni axípinini urarińwárinini. Áma wí nene nání yayí owińjipoyiniri urarińjápá none axípi e wí murí Gorixo

—Negí xwioxíyo adadí neaiariŋo, ayí orini. O none nání yayí owiniŋiri negí rariŋwápi áamáyo urariŋwáriní. ⁵ Seyíné nijjárini. None seyíné tíŋí e niseaímeaŋíná rixiŋí remeaní wí miseariŋwanigini. Ripi nání eni Gorixo sopiŋí neopaxí imónini. Íwí searápanirane nání diŋí ínimi níkwírómáná niremeá xwiýá bi miseariŋwanigini. ⁶ None Kiraisoyá wáf wurimeariŋwáone imóniŋagwi nání anani oneaípoyiniri searipaxí imóniŋagwi aí seyínérani, áamá wíraní, seáyi e oneamearípoyiniri wí eni meŋwanigini. ⁷ None seyíné tíni niŋwearanéná nipenimáná awayini niseairane apixí sini niaíwí pío tíŋí xegí niaíwíyo diŋí niŋwiráriní umeariŋípa axípi e seaiŋwanigini. ⁸ None diŋí sixí niseayirane nání “Xwiýá yayí neainariŋí Gorixo tšámíni imóniŋípi áwaní ouraneyi.” nineaimóniríná diŋí aríá nikeamónimáná seyíné nání aga íkíniŋí sipí neaiariŋagi nání yoí mayí nimónimi seyíné tšámíni emeŋwanigini. ⁹ Gí níríxímeáyíné, “Omíŋí none seyíné tíni niŋwearanéná aníŋí miní ríá tíŋí eŋwápi nání sini diŋí seainariní.” nimónariní. Xwiýá Gorixoyá yayí neainariŋípi wáf niseairanéná aiwá none nání nání aníŋí seaikáraniginiŋí áríwiyirani, ikwáwiyirani, ríwí nírkwínimáná omíŋí wé tíni íníná yagwáriní. ¹⁰ None Kiraisomi diŋí wikwíroarigíáyíné tíni niŋwearanéná siyikwí miníŋípi erane wé róniŋípi erane eŋwápi nání seyíné sopiŋí neopaxíyínérini. Gorixo eni sopiŋí neopaxí imónini. ¹¹ None xanowa wigí niaíwíyo píraníŋí umearigíápáníŋí axípi e seameariŋwápi nání seyíné nijjárini. Woxini woxini e niseameranéná wairirí seairane eŋí rirémixí seairane diŋí sixí seamímoreane eŋwáriní. ¹² Seyíné áamá Gorixoyá —O áamá xíoyá xwioxíyo ŋweapíríáyo seáyi e xío imóniŋípi bi ouxímeáwiniginiŋí wéyo íá seaumirariŋorini. Oyá áamá píraníŋí níxídiróná epaxípi seyíné api tíni xixeni éfrixiniri api e seaiŋwanigini. ¹³ Ripi nání eni íníná Gorixomi yayí wiaríŋwáriní. None nibirane xwiýá Gorixoyápi yaní seaiapáná seyíné xixeni aríá nineairóná xwiýá áamáoneyá bíníŋí aríá mineainí xwiýá nepaxiŋí imóniŋípiŋí aríá neaigíawixini. Xwiýá api —Api Kiraisomi diŋí wikwíroarigíáyíné diŋí seaimoariŋípirini. Api nepa xwiýá oyápi eŋagi nání aríá e neaigíawixini. ¹⁴ Gí níríxímeáyíné, áamá Kiraisi Jisaso tíni ikárinigíá, siyikí Gorixoyá Judia piropeniŋíyo imóniŋíáyo wímeaŋípa seyíné eni rixa seaímeaŋinigini. Wigí Judayí xeaniŋí wikárigíápa seyíné eni segí gwí axíyí xeaniŋí seaikárigíawixini. ¹⁵ Gí Judayí wíá rókiamoagíawami nípihá niwagíasáná Áminá Jisasomi pikiro none eni mixí neaxídowáriro egíáyíriní. Ayí áamá Gorixo yayí winariŋíyí rimóniŋoi? Aga oweoi. Áamá niyoni símí tíni wiarigíáyíriní. ¹⁶ None xwiýá émáyi aríá niwiro diŋí wikwíróáná Gorixo yeáyi uyimixemeanípi wáf murimepa oépoyniri píripírí neaianiro yarigíáyíriní. E

neriŋípi dání wigí íwí pákíkí néra úfápi rixa yurínowiarini. Ayináni Gorixo rixa wikí niwóniri ayo pírf umamoariní.

Poró ámi siŋwí winiminiri nání wimóniŋí nánirini.

¹⁷ Gí níríxímeáyíné, none ayí yapí wí mimóniŋwini. None segí tíŋí e dání mixí neaxídowáraná negípi ámi wí e bi onimiápi niŋweámáná —Íná none sini sími-maníyo siŋwí miseaniŋpa nerane aí diŋí aríá wí miseaikemoŋwanigini. Ámi wí e negípi bi onimiápi niŋweámáná ámi seyíné tíni oŋweaneyiniri aga íkíniŋí sipí nineairi e yaní nání símí xead-ípeniŋwanigini. ¹⁸ Awaú tíni Poroni tíni —Nioni ayí ná bini marfái. None segí tšámíni “Obaneyi.” neaimóníagi aí Seteno pírfí nearakiŋinigini. ¹⁹ Ayí ripi nání segí tšámíni “Obaneyi.” neaimóniŋinigini. Gorixo none yayí neaimonía nání imónigíáyí, ayí seyíné menirani? Diŋí níá neaininía nání imónigíáyí, ayí seyíné menirani? “Ná tiyí rimeáwini?” yaiwaníwá nání imónigíáyí, ayí seyíné menirani? Jisaso ámi báná oyá siŋwí aníŋe dání none igigí bi mé seyíné wáf niseairanéná náníŋí eŋwápi nání raníwáriní. ²⁰ None seáyi e nimónirane diŋí níá neaininíápi, ayí seyíné eŋagi nání rariŋini.

Timotio eŋí sixí oweámixiniri uowárigí nánirini.

3 Ayináni seyíné niseawárimí re nání nibiranéná amípi seaímeápi nání majíá nimóga núwasáná “Majíá oimónaneyi.” sini mineaimónipaxí neríná re egwísisixini. “Yawawi Timotio, negí níríxímeáo —O Gorixoyá xwiýá Kiraiso nání yayí neainariŋípi wáf wurimeinía nání imóniŋíyí worini. O aní Atenisiyi riniŋí ripimi yeawáraná ayí ananirini.” niyaiwirai segí tšámíni nuowárenapiraíná Kiraisomi diŋí wikwíróápi xaiwí íá xiripírí nání eŋí sixí seaeámixiri diŋí sixí seamímore éwiniginiŋí uowárenapigwísisixini. ³ Segíyí wo aí xeaniŋí seaímeápi apimi dání ududí miwinípa oeniri Timotio api e éwiniginiŋí uowárenapigwísisixini. E nerai aí eŋíná dání Gorixo “Xeaniŋí api ayo xe wímeáwinigini.” yaiwiáriŋene imóniŋagwi nání se-waniŋíyíné nijjárini. ⁴ Xámi seyíné tíni sini niŋwearanéná “Ríwéná xeaniŋí nineaímeaniŋoi.” misearayipa reŋwanigini? Api rixa niseaímeáagi nání seyíné “Ripi apíríani?” niyaiwiro rixa nijíá imóniŋoi. ⁵ Ayináni Timotiomí uowárenapiŋanigini. Rixa seyíné imónigíápi nání “Sini majíá oimónimíni.” minimónipaxí neríná o seyíné Kiraisomi diŋí wikwíroarigíápi sini píraníŋí ríá wikwíroŋoiniri mí seaómixinía nání uowárenapiŋanigini. “Áamáyo yapí wíwapiyariŋo —O oborini. O seyíné Kiraisomi píni owiáripoyiniri yapí seaíwapiyáná none aníŋí miní eŋwápi anípa imóniŋiniri uowárenapiŋanigini.” seariŋini.

Timotio Poromi yayí xwiýá urémeaní nánirini.

⁶ E éagi aiwi agwi Timotio seyíné tíámini píni niseaw-iarimi nibiri xwiýá yayí yeainipaxípini áwaní yearémeáinigini. Seyíné sini Kiraisomi diñí wikwíroro xixe diñí sipí iníro yariñagía siñwí seanípi nání áwaní yearémeáinigini. None nání diñí nimoróná wá seauniri none seyíné nání “Siñwí owinaneyi.” neaimónariñípa seyíné axípi Porowami siñwí owinaneyiniri ikíniní sipí seairi yariñagía siñwí seanípi nání eni áwaní yearémeáinigini. ⁷ Gí níríxímeáyíné, Timotio api áwaní yearémeáí enagi nání diñí ríá neaxepaxí imóniñípi tñi xeaniñípi tñi api nípini neaímeaaríná diñí sipí mineaí diñí sixí ínñwanigini. O re yearíagi nání, “Kiraisomi sini píraníñí diñí wikwíroariñoi.” yearíagi nání diñí sixí ínñwanigini. ⁸ Seyíné ení neáníro Ámináo tñi ikárinígíapi xaíwí íá nixirónáyí, none seáyí nikárinirane ñweapaxí enagi nání searariñini. ⁹ Gorixomi seyíné nání yayí aníñí miní niwirane aí yayí seyíné nání wipaxípi tñi xixeni mimóniñwini. Ayí pí nánini maríái, seyíné nání yayí niwiranéná diñí níá onimiá neainariñímani. Ayá wí neainariñí enagi nání rariñini. ¹⁰ Segí símimañí siñwí niseanirane Kiraisomi aníñí píraníñí diñí wikwíropíría nání sini mimónigíapi os-earéwapíyaneyiniri aníñí miní ikwáwiyanirani, áríwiyanirani, wauní rixiní urariñwáriní.

Poro Tesaronaika ñweáyí nání rixiní wuriyinjí nánirini.

¹¹ Negí ápo Gorixo tñi Áminá Jisaso tñi awaú none seyíné tñí e baníwá nání “Ámi óí neaimóisixini.” nimónarini. ¹² None seyíné nání diñí sipí níneari arirá sea-iaríñwápa seyíné eni axípi xixe diñí sipí niníro arirá ninirónarani, wíniyí nání diñí sipí niwiro arirá niwirónarani, ayá wí epíría nání “Ámináo e seaimixíwinigini.” nimónarini. ¹³ Áminá Jisaso ámá xío xegí imónigíáyí tñi ámi niweapíríná seyíné negí ápo Gorixo siñwí aníñe dání xwiýá miseaxekwímopaxí imóniñi siyikwí mínigíáyíné imóniñi epíría nání síkíkí seaomixíwinigini.

“Gorixo wimónariñípi érixini.” urinjí nánirini.

4 Gí níríxímeáyíné, nioni payí rina yoparípi nearíná Áminá Jisaso wáí nurimeárixiniri nearowáriní enagi nání ayá tñi neri ení rirémixí bi ripi oseaianeyi. Seyíné nemeróná Gorixo yayí winipaxípi epíría nání searéwapíyíñwápi tñi rixa xixeni yariñoi. E nero aí apimi nimúroro ámi bi tñi oyaneyiníro érixini. ² Sekaxí riníñí Áminá Jisaso nearípeañone searéwapíyíñwápi nání seyíné nijá imóniñagía nání rariñini. ³ Gorixo seyíné e érixiniri wimónariñípi ayí ripirini. Siyikwí mínigíáyíné imónírixini. Ámá wí tñi íwí bi minípa érixini. ⁴ Meánigíáyíné ámi wí tñi íwí bi miní Gorixoyá siñwíyo dání siyikwí míniní imóniñípi ero ámáyá

siñwíyo dání weyí seamearipaxí imóniñípi ero nero xixeni meánírixini. ⁵ Émáýí —Ayí ámá Gorixo nání diñí mimoarigíáyíriní. Ayí íwí inaníro nání miñí niníro símí xeadípenarigíápa mepa érixini. ⁶ Segí séríxímeáñiní imónigíáyíyá apixí tñi íwí oinaneyiníro yapí niwímeari niwero sipí miwikáripa érixini. Xámi seyíné tñi niñwearanéná áwaní searirane erirí seairane enwápa xixeni ámá íwí api éáyó Ámináo pírí umamoníá enagi nání searariñini. ⁷ Gorixo nene ámá wí tñi íwí inaníwá nání nioniyáyí imónírixiniri wéyo íá neaumiriñímani. Gí siyikwí mínigíáyí imónírixiniri wéyo íá neaumiriñíriní. ⁸ Ayináni ripi nání diñí mórixini. Giyí giyí nioni searariñápi ríwíminí nimamorínáyí, ayí ámáyoni ríwí mumoaríñoi. Ayí Gorixomi —O nene siyikwí míniní imónani nání xegí kwíyípi owaíniniri sixí neamímoariñorini. Omi ríwí umoariñoi.

⁹ Séríxímeá nání diñí sipí niseairi arirá niwiríná epaxípi nání Gorixo xewaniño rixa seaíwapiyinjí enagi nání none aí wí ríwamiñí neari searipaxí mimóniñwini. ¹⁰ Séríxímeá segí Masedonia piropenisíyo ami gimi ñweagíáyo nání rixa diñí sipí niwiro arirá wariñoi. Gí níríxímeáyíné, seyíné e yariñagía aí ámi bi ripi oépyoiniri yariñí oseaimini. Seyíné diñí sipí e wariñíapi ámi xwé bi tñi nimóga úrixini. ¹¹ Porowa xámi sekaxí nearigíápa xixeni píraníñí oimónaneyiníro érixini. Awayini yapeniñwaéne oimónaneyiniri ero wí yariñíapi maríái, negí yariñwápiní oainenaxídaneyiniri ero negí omiñí eni níríkwínimáná oyaneyiniri ero érixini. ¹² E nerónáyí, nípíri nánirani, yínipíri nánirani, díwí mikeamónipa ero ámá Gorixoyá mimónigíáyí re seaiaiwipaxípi ero, “Ayí wé róniñí imóniñípi yariñoi.” seaiaiwipaxípi ero epíría enagi nání searariñini.

“Ámináo ámi weapáná pegíáyí wiápíñimeapíríarini.” urinjí nánirini.

¹³ Gí níríxímeáyíné, ámá re niyaiwiri, “Gí ámá piyí ro Gorixo siñí wimixáná niwiápíñimeañíarini.” niyaiwiri mikwímoarigíáyí iwieánarigíápa seyíné eni axípi miwieánípa érixiniri péáyí imónipíríapi nání xe majíá oimónípyoiniri mineaimónarini. ¹⁴ Jisaso nipémáná ámi wiápíñimeañíriní. E enípi nání nene rixa “Neparini.” niyaiwirane diñí ikwíronwini. Ayináni Jisaso ení api re yaiwariñwápiní sopiñí woni, “Ámá Jisasomi diñí niwikwíroríná péáyó Gorixo xegí tñí e nání o tñi nawíni nimeámi uníarini.” yaiwariñwápiní sopiñí woni. ¹⁵ Ripi ranípi, ayí Ámináo riñípirini. O ámi báná nene sini siñí ñweañwaéne omi wímeaani nání pegíáyo xámi umeañwámani. ¹⁶ Iná aníñami dání api bi ení tñi riniri aníñajíyo xiráóniñí imóniñóyá maní riniri pékákí Gorixoyá riniri yaríná Ámináo xewaniño aníñami dání weapíñíarini. Aníñami dání weapáná ámá xíomi diñí wikwírogíá rixa pegíáyí xámi siñí nero wiápíñimeapíríarini. ¹⁷ Rixa niwiápíñimeámáná enáná

sini siñí ηweaηwaéne eni Ámináomi aηí piríyo wímeaní nání ayí tñní nawíni agwípi tñí e nání neayoaánapiníárini. ¹⁸ Ayínání segíyí wí wigí ámá péaná xwiýá api nuriro miñí ikiñwí umiríírixini.

“Ámináo biníáyí nání siñwí tñní ηweáwanigini.” uriní nánirini.

5 Gí niriñímeáyíne, Ámináo weapiníáyí nání seyíne rixa aríá wigíá eñagi nání ríwaminí bi neari áwaní searipaxí mimónini. ² Ripi nání seyíne rixa nijíá imóniηagía nání rariñini. “Ámá áríwiyimi íwí meariñíáyí ríná bipíríreoi?” miyaiwipa yaríná barigíápa Ámináo eni axípi “Ríná biniríeníηoi?” miyaiwipa eñaná biníárini. Api nání seyíne rixa nijíá imóniηagi nání rariñini. ³ Ayí re raríná, “Rixa niwayiróniri ηweaηwini. Amipí wí nání wáyí neainipaxí mimónini.” raríná sini mé rímewá inipaxí ríá tñí wímeaníárini. Ríñí apixíwa niaíwí xiraniróná nawínání winariñípa axípi wímeááná apimi wí urakínipíríá menini. ⁴ Gí niriñímeáyíne, seyíne sía yiniñimíni memearigíáyíne eñagi nání Ámináo niweapiri niseaimearíná ámá íwí xaurápimíniri wímeááná sirí pikínarigíáyí yapí pikínipaxí mimónigíáyínerini. ⁵ Niyíne wía ónariñimíni nmero ikwáwiyíná yarigíáyíne imóniηagía nání searariñini. Nene sía yiniñimíni nemerane áríwiyimi yariñwaénemani. ⁶ Ayínání Jisasomi diñí miwikwírogíáyí sía o weapiníáyí nání siñwí maní maiwí sá wearigíápa mepa éwanigini. Siñwí tñní niñwearane píreáníwanigini. ⁷ Ayí ripi nání searariñini. Ámá sá wearigíáyí áríwiyimi wearigíárini. Ámá iniigí xwapí niniro papikí yarigíáyí áríwiyimi niniro papikí yarigíárini. ⁸ E neri aí nene ikwáwiyíná emeariñwaéne imóniηagwi nání píreáníwanigini. Ámá mixí inaníro nání ikínarigíápa nene axípi Gorixomi diñí wikwírorane diñí sixí uyirane yariñwápi soríá mixí nání yínarigíápániñí yinirane “Gorixo yeáyí neayimixemeaníárini.” niyaiwirane ikwímoariñwápi arixí mixí nání díkínarigíápániñí díkínirane éwanigini. ⁹ Gorixo xegí wikí ríá ápiáwíniñí wearíñipi wímeáwinigíniri neaiwiáriñenemani. Negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñipimi dání yeáyí uyimixemeáimigíniri neaiwiáriñenerini. ¹⁰ Nene sini ηweaηáná niweapirínáraní, peñwámi eñaná niweapirínáraní, xío tñní nawíni ηweaaníwá nání neapeiñigini. ¹¹ Ayínání xixe miñí ikiñwí miríniro síkíkí omixíniro érixini. “Seyíne rixa e inarigíápi sini ni-ga úrixini.” searariñini.

“Api api érixini.” nura uñípi nánirini.

¹² Gí niriñímeáyíne, bi ripi érixiniri yariñí oseaimini. Segí arirá seaianíro nání aníñí miní yarigíáyí —Ayí Ámináo yá diñíyo dání seameηwearo searéwapiyiro epíri nání imónigíáyíriní. Ayo seyíne wéyo umepíri nání érixini. ¹³ Ámá ayí saní searapaníro yariñagía nání diñí sixí uyiro wé íkwianwíyo ηwiráiro érixini. Séríxímeá tñní xepixepá miróní nawíni nimóniro ηweárixini.

¹⁴ Gí niriñímeáyíne, bi ripi eni érixiniri yariñí oseaimini. Segí ámá ríwí siwíá yigíayo yumixíro ayá igigí yarigíayo diñí sixí umímoro i wegíayo arirá wiro érixini. Ámá niyoni nuriríná simeaxídí miwí wigí diñí tñní “E oyaneyi.” niyaiwiríná e érixiniri siñwí winírixini. ¹⁵ Ámá sipí seaikáríayo seyíne eni pirí numamoro sipí miwikárípa érixini. Pí pí seaikáraríagíá aí “Negí wíniyo arige neríná nañí wiianiréwini?” niyaiwiro e wianíro nání érixini. Ámá niyoni aí e wianíro nání érixini. ¹⁶ Íníná diñí níá seainíwinigini. Íníná Gorixomi rixíñí urírixini. ¹⁸ Pí pí seaímeááná Gorixomi yayí wírixini. Kiraisi Jisaso tñní nawíni ikárinigíáyíne Gorixo e érixiniri wimónariñagi nání rariñini. ¹⁹ Seyíne kwíyí Gorixoyá yariñipimi píripírí miwipa nero ²⁰ apimi dání xwiýá wía rókiamoariñíapi paimimí miwipa érixini. ²¹ E mepa nero aí wía nisearókiamoríná “Xwiýá ripi Gorixo tñámíni imóniñipi rariñini.” searánáyí, píraníñí píá nimeaxídímáná nañí imóniñipini xaiwí íá xiriro ²² sipí imóniñipi nipini ríwí umoro érixini.

²³ Gorixo —O ámá niwayiróniro ηweapiri nání míkí ikiñorini. “O seyíne siyikwí míniñí nimóniga nuro yóí imónipírí nání seaimixíwinigini.” nimónarini. “Áminá Jisasi Kiraiso báná seyíne xwiýá seaxekwímopaxí mimónipa epíríá nání Gorixo segí diñípiní maríái, warápi eni seaeríkiemeáwinigini.” nimónarini.

²⁴ Nioniyáyí imónírixiniri wéyo íá seaumirariño —O ámá wikwiárinipaxí imóniñorini. O xixeni api api e seaiñíárini.

²⁵ Gí niriñímeáyíne, none nání eni rixíñí neauriyírixini. ²⁶ Séríxímeá giyí giyo yayí niwiríná yayí óí weánírixini. ²⁷ Ámináo aríá eñe dání sekaxí ripi osearimíni, “Payí rina nimearíná séríxímeá niyoni íá urowiemérixini.” ²⁸ “Negí Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianíwinigini.” nimónarini.

2 Tesaronaika

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá aḡé yoí Tesaronaika ḡweagíáyí nání Poro ríwíyo eaḡínarini. Ayí payí Poro xámi neari wiowárinḡina nimearo íá niroro aiwi sini diḡé xerḡwíni nimoro "Jisaso aḡínami dání rixa weapinḡirini." niyai-wiro wáyí nero ḡweaḡáná áamá wí Poromi api nání urémeáagía o síá Jisaso aḡínami dání weapinḡíayi tḡíná imóninḡápi nání píranḡiḡ uréwapiyiminiḡi payí ámi rina eaḡinigiḡi.

1 Poroni tḡni Sairaso tḡni Timotio tḡni none Jisasoyá siyikí imónigíá Tesaronaika ḡweáyíné —Seyíné negí ápo Gorixo tḡni Áminá Jisasi Kiraiso tḡni nawíni ikárinḡíáyínérini. Seyíné nání payí rina neari mónaparinḡwini. **2** Ápo Gorixo tḡni Áminá Jisasi Kiraiso tḡni awaú wá seawianiriḡi seyíné niwayiróniro ḡweapírri nání seaiiri éisixini.

"Seyíné nání Gorixomi yayí wiarinḡwárinini." urinḡi nánirini.

3 Negí niriḡimeáyíné, seyíné Jisasomi diḡé niwik-wíroróná diḡé mimixeá ámi xwapí ayá wí tḡni niwik-wíróa uro xixe diḡé sipí niniro arirá inarigíápi wí píni miwiárfí sini ámi bi tḡni bi tḡni néra uro yarinḡagía nání none kikiáá ḡweapaxí mimóninḡwini. Sa seyíné nání Gorixomi yayí wipaxí imóninḡwini. "E neranéná ayí xixeni imóninḡépi yarinḡwini." neaimónarini. **4** Seyíné e yarinḡagía nání siyikí Gorixoyáyo wáí nurimeranéná seyíné nání mixí re seameakínarinḡwárinini, "Xeaniḡi wikáritro rikikirió wikáritro wiaríná aí xwámámí niwiro sini Jisasomi diḡé niwikwíróa warinḡoi." urarinḡwárinini.

Gorixo ámáyo pírfí numamoríná enḡápi nánirini.

5 Seyíné e yarinḡápipimi dání ripi wíá neaónini. Gorixo ámáyo mí ómómiximí niwiri wigí egíápi tḡni xixeni wi-inḡápi nání diḡé nimoranéná "Apániríani?" yaiwipaxírini. Ayináni seyíné oyá wxioxíyo ḡweáwaniginiro yaríná xeaninḡi seaikárarinḡagía nání o seyíné nání re rárinḡárinini, "Ayí anani nioni tḡnḡi e ḡweapaxíyírini." rárinḡárinini. Api seyíné yarinḡápipimi dání wíá neaónini. **6** Ai Gorixo ámá xeaninḡi seaikárarigíáyo pírfí numamori xeaninḡi axípi wíáná "Ayí xixeni imóninḡépinini ríá yarini?" yaiwianíwárinini. **7** Xeaninḡi seaikárarigíáyo pírfí niwiaikí-mori kikiáá seyíné seaḡwirárinini none neaḡwirárinini yarinḡagi niwiniranéná "Ayí eni xixeni imóninḡépinini ríá yarini?" yaiwianíwárinini. Áminá Jisaso siḡání piaumimí niniri xegí aḡínajé eḡí eánigíáyí tḡni aḡínami dání niweapiríná ríá ápiáwí xwé aipínanḡwí yarinḡépi tḡni xixeni e enḡárinini. **8** E neríná ámá Gorixo nání diḡé mimopero xwiýyá negí Áminá Jisaso nání yayí neainarinḡépipimi mixídfí arikwíkwí ero yarinḡáyo pírfí umamoníárinini.

9 Ámá ayo wigí egíápi nání xwiríá niwikixerini pírfí numamoríná seáyi e xío xegí eḡí eáninḡépipimi dání imóninḡépi "Xe siḡwí onanḡpoyi." miyaiwí xegí símimanḡi tḡnḡi e dání aninḡini wieawárinḡárinini. **10** Negí Ámináo ámá xíoyáyí imóninḡirixiniri wiiḡépipimi dání seáyi e umíeyoaro diḡé wikwíroarigíáyí nání miḡi síḡá weániro oépoyiniri aḡínami dání niweapiríná pírfí e umamoníárinini. Seyíné míkone repiyí eḡwápi diḡé níkwíroro nání íná seyíné eni ayí tḡni nawíni omi seáyi e umepíríárinini.

Poro Gorixomi rixinḡi wuriyinḡépi nánirini.

11 Ámináomi seyíné seáyi e umepíríá eḡagi nání íniná seyíné nání Gorixomi rixinḡi seauriyarinḡwárinini. Gorixo e imóninḡirixiniri wéyo íá seaumirinḡépi tḡni xixeni ayo seaimixíwiniginiri seauriyarinḡwárinini. Nanḡi imóninḡépi oyaneyiniri seaimónarinḡépi nípinini tḡni Jisasomi diḡé niwikwíroro nání wíniyo saḡi urápanyiniri seaimónarinḡépi tḡni apiaú tḡni xixeni epíríá nání xegí eḡí eáninḡépi tḡni seaimixíwiniginiri seauriyarinḡwárinini. **12** E nerinḡépipimi dání seyíné omi seáyi e umíeyoaro xío eni seyíné seáyi e seamíeyoari inipíríá nání Gorixomi seyíné nání e seauriyarinḡwárinini. O tḡni Áminá Jisasi Kiraiso tḡni wá seawianigíí eḡagi nání xixe seáyi e míeyoánipíríárinini.

Xwiýyá xórorí yarinḡo nání urinḡi nánirini.

2 Gí niriḡimeáyíné, xwiýyá re rininḡépi, "Negí Áminá Jisasi Kiraiso ámi weapáná nene o tḡni nawíni awí eánanḡwárinini." rininḡépi nání ripi éirixiniri yarinḡi os-eaimini. **2** Kwíyí bimi dánirani, xwiýyá ámá yanḡi wiowárfí bimi dánirani, payí "Porowa nearo wáre-napigíápinini." rarigíá bimi dánirani, ayá nisearemori re rininḡánáyí, "Síá Ámináo weapinḡíayi rixa imóninḡirini." rininḡánáyí, sini mé diḡé úpirixá niseapeyiri ududḡ miseainipani. **3** Ámá wo aí pípipimi dání yapí oneaiwapiyiniri siḡwí miwinípa éirixini. Xámi ámá obaxí Gorixomi manḡi xowiaikímí wiro ámá xwiýyá xórorí yarinḡo piaumimí iniri nemáná eḡáná ayí ríwíyo síá ayi imóninḡi eḡagi nání rarinḡini. Ámá xwiýyá xórorí yarinḡo Gorixo wanínimixinḡorini. **4** Gorixomi aninḡi símí tḡni wiarinḡorini. Pí pí ḡwíá ámá nimixiro

menweariğıápirani, pí pí kwíyí ámá diņí uņwirárarigiğıápirani, paimimí nimeri xewaniņo ayo seáyi e mĕyoáninĕárini. E nerĕná anĭ Gorixo náni ridiyowá yariğıwámi niųáwiri ámá obaxí siņwí anigĭfe dáni éi niņweámáná xewaniņo re urininĕárini, “Niiwaniņoni Gorixonirini.” urininĕárini. ⁵ Xámi nioni sini seyĭné tĕni niņwearĭná api náni seariņápi sini diņí miseainarinirani?

⁶ Ámá o Gorixo xe piaumimí inĕwiniginiri ipimoáriņĭná imóninĕe náni agwi sini omi bi wakirĭmixini. Omi wakirĭmixiņipi náni seyĭné niĭjárini. ⁷ Obo ámá obaxí maņĭ Gorixoyápi xórórĭ oépoyniri ĩnimi dáni rixa niwĭwapiya wariņagi ai omi wakirĭmixariņipi Gorixo emi mamonĭe náni niwakirĭmixa unĕárini. ⁸ Xĭomi wakirĭmixariņipi Gorixo niyoámáná enĭáná xwiyĕá oyápi xórórĭ yariņo sini ĩnimi mimónĭ rixa siņĭáni pi-aumimí inĭnĕárini. Omi Áminá Jisaso niweapiri sogwĭniņĭ pirĭpirĭ nerĭiņipimi dáni samĭiņĭ niwimixiri xegĭ madiņipi tĕni pikinĕárini. ⁹ Xwiyĕá xórórĭ yariņo rixa siņĭáni nimóniri niņwearĭná Seteno xewaniņoyá enĭ sixĭ eániņipimi dáni enĭ sixĭ weámixinĕá enagi náni o ámáyi “O Gorixorĕani?” oniaiwĭpoyniri yapĭ niwĭepisirĭná emimí ayá wí eri ámá ayá riwamónipaxĭpi eri enĕárini. ¹⁰ E nerĕná ámá anĭnanĭro yariğıáyo xegĭ uyĭniĭ nerĭiņĭ bi bimi dáni yapĭ wĭwapiyĭáná xewaniņo e oniaiwĭpoyniri yariņipi tĕni xixeni wiawĭpĭrĭárini. Ayĭ re miwimónĭ, “Gorixo yeáyĭ neayimixemeaniá náni xwiyĕá Jisaso náni nepaxiņĭ imóniņipi arĕá owianeyi.” miwimónĭ rĭwĭ umogĕá enagi náni xwiyĕá xórórĭ yariņo yapĭ wĭwapiyipaxĭrini. ¹¹ Ayĭ rĭwĭ umogĕá enagi náni Gorixo diņĭ xerwĭ omópoyniri wimixarĭná xwiyĕá xórórĭ yariņo pí pí yapĭ wĭwapiyinĕápi arĕá niwiro ayá sĭwĭ uróagi “Neparini.” yaiwĭpĭrĭárini. ¹² Ámá xwiyĕá Jisaso náni nepaxiņĭ imóniņipi diņĭ mikwĭró wigĭ sipĭ imóniņipi yanĭro náni diņĭ niĕá winiņyĭo Gorixo xwiyĕá umeárinĕa náni diņĭ xerwĭ omópoyniri wimixinĕárini.

“Searéwapiyiņwápi xaĭwĭ ĩá xirĕrixini.” urĭiņĭ nánirini.

¹³ Negĭ nirixĭmeáyĭné, Áminá Jisaso Kiraiso wá seawaniņyĭné, seyĭné náni kikiĕá ņweapaxĭ mimóniņwini. Sa seyĭné náni ĩnĭná Gorixomi yayĭni wĭpaxĭ imóniņwini. Gorixo xegĭ kwĭyĭpimi dáni siyikwĭ mĭniğıáyi oimónĭpoyniri seaimixiri seyĭné xwiyĕá nepaxiņĭ imóniņipimi diņĭ ikwĭro yariğıápimi dáni yeáyĭ uyimixemeámĭniri enĭná dáni ĩá yiyamiximĭ seaiņĭ enagi náni omi yayĭni wĭpaxĭ imóniņwini. ¹⁴ Gorixo seyĭné api imónĭrixiniri xwiyĕá yayĭ neainariņĭ nene wá seariņwápi dáni wĕyo ĩá niseaumirĭná negĭ Áminá Jisaso Kiraiso nikĭniri seáyi e imóniņĭpa seyĭné eni bi e imónĭrixiniri wĕyo ĩá seaumirĭrĭni. ¹⁵ Ayĭnani negĭ nirixĭmeáyĭné, enĭ sixĭ nĭniro xwiyĕá rĭrewapĭgĭ inariņwá maņyĭo dáni

searéwapiyiņwápirani, payĭyo dáni searéwapiyiņwápirani, xaĭwĭ ĩá niųira úriųini.

¹⁶ Negĭ ápo Gorixo —O wá niĭnewianiri ĩnĭná enĭ sixĭ imixinanĕwá náni neaimixiri ayá niĭnearimixiriņipimi dáni awiaxĭ xĭo neaiinĕápi náni wenĭiņĭ nerĭ ņweaniwá náni neaimixiri enĭorini. O tĕni negĭ Áminá Jisaso Kiraiso tĕni awau enĭ sixĭ seaĭmixiri seyĭné pí pí xwiyĕá naņĭ imóniņipi rĭro pí pí naņĭ imóniņipi ero epĭrĕa náni seaimixiri éisixini.

“Gorixomi rixiņĭ neaurĭyĭrixini.” urĭiņĭ nánirini.

³ Negĭ nirixĭmeáyĭné, payĭ rĭna yoparĭpi nearĭná rĭpi osearimini. Xwiyĕá Ámináo náni wá rĭneariņwápi yanĭ niwĕa nuri seyĭné egĕápa ami ami yayĭ tĕni arĕá wĭpĭri náni Gorixomi rixiņĭ neaurĭyĭrixini. ² O ámá niųikwini mimóniņipi ero sipĭ ero yariğıáyi xeaniņĭ neaikáranĭro yariğıápimi dáni éi oneamĭniri eni rixiņĭ neaurĭyĭpoyi. Ámá nĭni omi diņĭ miwĭk-wĭroarigiáyi enagi náni rariņĭni.

³ Negĭ Áminá Jisaso ámá ikwĭarĭnĭpaxĭpi yariņo enagi náni none re neaimónarini, “O enĭ sixĭ seaeámixiri sipĭ imóniņo —O, ayĭ oborini. O xwirĕá seaikxeniginiri éi seamĭniri enĕárini.” neaimónarini. ⁴ Ámináo yá diņyĭo dáni seyĭné náni re niyaiwirane diņĭ sĭiņá neaeánarini, “Sekaxĭ none uriņwápi wĭ pĭni miwĭarĭ agwi xixeni xĭdiro rĭwĭyo eni xixeni niųĭda uro epĭrĕárini.” niyaiwirane diņĭ sĭiņá neaeánarini. ⁵ Seyĭné “Gorixo nepa wá neawianariņorĕani?” niyaiwiróná niĭĕá ámi bi tĕni imóniņo Kiraisomi sipĭ wĭáná enĭ sixĭ nĭniri xwámámĭ wiĭiņpa ero epĭrĕa náni Ámináo yayĭwĭ seamĕwinigini.

“Aiwá niųĭri náni omiņĭ ériųini.” urĭiņĭ nánirini.

⁶ Negĭ nirixĭmeáyĭné, Áminá Jisaso Kiraiso nearowariņone enagwi náni sekaxĭ rĭpi osearimini. Sérĭxĭmeá giyĭ giyĭ rĭrewapĭgĭ inariņwá none searéwapiyiņwápi mĭxĭdĭ miyunĭpa nerĭ kikiĕá yarĭnáyĭ, ayĭ tĕni gwĭaumĭ minĭpani. ⁷ Ayĭ rĭpi náni sekaxĭ api searariņĭni. Pĭpi xĭdiųaxĭyĭné marĕái, none seyĭné tĕni niņwearanĕná siņwepĭgĭ seaĭwapiyiņwápi mĭxĭdĭ-paxĭyĭné enagi náni seyĭné niĭjárini. None wĭ niųĭreániri mé memeniwanigini. ⁸ None aiwá wĭ siwiá miŭsearapaniwanigini. Anĭiņĭ miŭseaikáripa éwanĭginiri árĭwiųinárani, ikwáwiųinárani, rĭwĭ niųikwĭnimáná nigwĭ omiņĭ rĭá tĭiņĭ anĭiņĭ minĭ nerĭiņipimi dáni bĭ nerane niųwanigini. ⁹ “Aiwá anĭpá miŭnearapanĭpaxawa imóniņagiá náni e egĭawixini.” riseaimónarini? Oweoi, seyĭné siņwepĭgĭ seaĭwapiyiņwápi mĭxĭdĭrixiniri e enĭwanigini. ¹⁰ Seyĭné niĭjárini. None sini seyĭné tĕni niņwearanĕná sekaxĭ re searayiņwanigini, “Ámá ‘Omiņĭ mepa oemini.’ wimónariğıáyo aiwá minĭ miwĭpa ériųini.” searayiņwanigini. ¹¹ “Poró pí náni rĭa e neararini?” miyaiwĭpani. Segĭyĭ wĭ náni xwiyĕá re rĭnariņagi arĕá niwirane náni rariņwini, “Wĭ omiņĭ mé siņwĭ

niyápirómí nemeróná xwiyíá mimayíóni néra waríñoi.” rinaríjagi aríá niwirane nání seararíjwini. ¹² Nene Áminá Jisasi Kiraiso tñni nawíni ikáriníjwaéne enjagi nání wiyíné e yarigíáyíné sekaxí niseairane enj rirémixí rípi oseaianeyi, “Píráníj níyuniri níjweámáná segí omíj éíápimi dání nímíro níírixini.” ¹³ Negí nírixímeáyíné, segí wíníyí nání enj rirémixí e niseairi aí nanj yarigíáyíné segí yarigíápi nání aníj niseainiri píní miwíaripani. ¹⁴ Segíyí wí none seararíjwápi “Aríá miwipa oyaneyi.” wimónarigíáyo síjwí mí niwómixiro “Ayí Poro nearíjpi aríá miwiarigíáyíríani?” niyaiwiro ayá winíwinigini ayí tñni gwiaumí minipani. ¹⁵ E nero aí “Ayí nene tñni símisí eainíjwáyíríani?” miyaiwí ség-

wáo sipí yaríná “Gí gwíáoríani?” niyaiwiro díj píráníj omoniri íkwairí niwiríná urarigíápa uríírixini.

Yayí niwiowáriná uríj nánirini.

¹⁶ Ámináo —O ámá niwayiróniro njweapíripi nání míkí ikiñorini. O pí pí seaímeáagi aí niwayiróniro njweapíri nání seaimixíwinigini. ¹⁷ Poroni níwaníjoni gí wé tñni yoparí rípi neari yayí seaiwárenaparíjini. Nioni payí nearíná yoparí síríwí e api eáníjagi niwiniríná “Poro eanjíriani?” yaiwipíri nání e eaaríjáriini. ¹⁸ “Áminá Jisasi Kiraiso niyínéni wá seawianíwinigini.” nimónarini.

1 Timotio

Payí rina Timotio nání Poro xámi eañinarini. Timotio Esia piropenisíyo dánjorini. Xano émayí wo aiwi xinái Jundayí wírini. Poro émayí añimini xwiýá yayí winipaxí imóniñipi wáí nurimeríná nioni tñi nawíni wáí riméwiniginiri rípeañorini (Wáí wurimeiarigíáwa 16:1-3). Poro tñi nawíni ami ami neméísáná xwiogwí waú wo Epesasiyo niñweari uréwapiyiñe dání "Rixa wí e nání oumini." niwimóniríná Timotiomi "Joxi siní re niñweari Jisasoyá siyikí imónigíáyo umerñweáirixini." nurárimí nuri añí wí e dání pñi niwiárimí niñiríná sekaxí uriñápi tñi xixeni éwiniginiri payí rina neari o tñí e nání mónapiñiginini.

1 Poroni —Nioni Kiraisi Jisasoyá wáí wurimeiaríñá wonirini. Gorixo —O niwearipi nene yeáyí neayimixemeaariñorini. O tñi Kiraisi Jisaso —O nene neairiménapiñá nání diñí nikwímori ñweañwáorini. O tñi awaú Poro wáí yeaurimeinía nání imóniwiniginiri niriñeagíñonirini. ² Nioni payí rina Timotioxi —Joxi nioni wáí rimeariñápi dání Kiraisomi diñí wikwíroní enjagi nání gí piáxí rimeariñá woxíñiñí imóniñoxirini. Joxi nání payí rina neari mónapariñini. "Ápo Gorixo tñi negí Áminá Kiraisi Jisaso tñi awaú wá riwianiri ayá ririmixiri joxi niwayiróniri ñweari nání siiri éisixini." nimónarini.

"Xwiýá wigí diñí tñi nipimori rarigíáyo wiaíkirixini." urinjí nánirini.

³ Nioni Epesasiyo pñi niwiárimí Masedonia piropenisíyo nání uminiri neríná ririñápa ámi axípi oririmini. Joxi Epesasiyo niñweari ámá xwiýá Jisaso nání nepaxiñipi nimusiroro xegí bi uréwapiyarigíáyo píñí niwiaíkimori "Api e muréwapiyapani." urei. ⁴ "Piyiñí ikayíwí riniñipimi tñi aríowa eníná dání wigí niaíwí nemeága nuro yoí wírigíápi tñi apiaúmi manaxídi-pani." urei. Apimi nanaxídirínáyí, Gorixo "Nioni diñí niniñwíroriñipimi dáníni gí imónigíáyo numeíñirixini." yaiwiñipi tñi xixeni mé wigí diñí tñi nipimoro siwiáni riñwanarigíá enjagi nání rariñini. ⁵ Ayí wigí wíniyo nání nepa diñí sipí wininía nání "Sekaxí e uríñirixini." rirariñini. Ámá ayí api xixeni nixídirínáyí, diñí ínimi bi nikwírómáná mirí ero diñí niyaikirori "Nepa Gorixo wimónariñipi ríña yariñwini?" niyawiñíná esisí bi miní ero Jisasomi diñí niwikwíroríná sirirowiáñí mepa ero epaxíñini. Api api neriniñipimi dání wigí wíniyo nání diñí sipí wininía enjagi nání e uríñirixini. ⁶ Ayí rípi nání rirariñini. Ámá wa api apimi pñi niwiáñiro nání rixa xaxá nero ararixiniñí rariñoi. ⁷ Awa wigí diñíyo dání nipimori rarigíápi nání majjá nero re niyawiñiro rarigíápi, "Nijjá mimóniñwí reñwini? Bikwíyo e e riniñipi, ayí api nání rinini." rarigíápi nání eni majjá

nero aí ñwí ikaxí eániñipi nání negí wíyo uréwapiyani nání oimónaneyiniro yaiwinarigíáwarini.

Ñwí ikaxí eániñipi nání urinjí nánirini.

⁸ Yawawi nijáñini. Ñwí ikaxí eániñipi, ayí nañí imónini. E nimóniñjagi aí Gorixo ñwí ikaxí riñipi ayí ámá wigí diñí tñi nipimori rarigíápi sopiñí oníñirixini riñimani. ⁹ Gorixo e éñirixini wimóniñipi tñi xixeni neríná ayí re yaiwipiñáoi, "Ñwí ikaxí riniñíyí ámá wé rónigíáyo nánimani. Ayí ámá xwiýá xowiaíkimí yariñíyí tñi uniñ yariñíyí tñi nánirini. Ámá Gorixomi ríwí riwámimi mamoarigíáyo tñi íwí yariñíyí tñi nánirini. Ámá Gorixomi paimimí wiarigíáyo tñi aríki imónigíáyo tñi nánirini. Xaniyaúmi pikiarigíáyo tñi pikioyímí yariñíyí tñi nánirini. ¹⁰ Ámá apixí wí tñi íwí inarigíáyo tñi oxí waúnirani, apixí wípaúnirani, onarigíáyo tñi ámá pikimeaarigíáyo tñi yapí rarigíáyo tñi 'Síná romi dání rirariñini.' nurimáná ná miyarigíáyo tñi ayí níni nánirini. Ñwí ikaxíyí, ayí xwiýá nañí imóniñíyo pí pí wiaíkiarigíáyo nání eni rinini." yaiwipiñáoi. ¹¹ Xwiýá api, ayí xwiýá seáyo e imóniñí, nene yayí neainariñipi tñi xixeni imónini. Api Gorixo —O ámá níni yayí umepaxí imóniñorini. O xwiýá nioni diñí niñiwiráriri wáí nurimeíwiniginiri niriñeañipi nání rariñini.

Poro xíomi wá wianíñipi nání yayí wiñí nánirini.

¹² Negí Áminá Kiraisi Jisasomi yayí wiaríñarini. O "Poro diñí uñwiráñipaxoráni?" niniawiri xwiýá oyápi wáí uriméwiniginiri niniñeapari ení sixí neámixiñí enjagi nání omi yayí wiaríñarini. ¹³ Xámi nioni omi ikayíwí umeriri ámá xíoyá siyikí imónigíáyo xeaniñí ríá tñí wikáriri aríki númi nuri aníñí mixí wiaxídiri yagáoni aiwi nioni omi diñí miwikwíropa neri nání majjá nikáñiriri e yariñjagi nání o ayá niniñirixiri api e niñirini. ¹⁴ Nioni sipí imóniñí e yagáoni aiwi negí Áminá Kiraisi Jisaso wá xwapí ayá wí niwianíñagi ámá xío tñi nawíni nikáñiríná diñí wikwírori diñí sixí uyiri yariñíyí nioni eni axípi nímeañiginini.

¹⁵ Xwiyáá “Kiraisi Jisaso áamá íwí yariḡwaéne yeáyí neayimixemeanía náni xwíá t́yo náni biḡírini.” riniḡipi diḡí ḡwiráripaxípirini. Áamá náni aráá niwiro “Neparini.” yaiwipaxípirini. Nineneni íwí yariḡwaéne aiwi ayí yariḡíápi t́ni xixeni mé seáyí e imóniḡípi yagáoni, ayí nionirini. ¹⁶ Nioni e imóniḡáoni aí Jisasi Kiraiso áamá xío náni re owiaiwípoyniri, “O apaxí mé píří mumamó áamá wigí íwí yariḡíápi ríwímíni umamopíri náni xwayí niwíni kikiáá ḡweariḡoríani?” owiaiwípoyniri nioni ayá ninirimixiri yeáyí niyimixemeaḡírini. Kiraiso e neriniḡipimi dání áamá ríwíyo diḡí niwikwírori diḡí niyiminiḡí t́ḡíá imóniḡíráyí náni nioni, íwí xwapí yagáoni siḡwepiḡí niḡírini. ¹⁷ Ayináni Gorixo, aḡí-namini miḡí ináyí aniḡí miní imóniḡo —O wí miḡé yariḡorini. Áamá siḡwé winipaxí mimóniḡorini. Ná woni oni ḡwíá nepaxiḡí imóniḡo, ayí orini. Omi aniḡí ínina seáyí e umíeyoarane yayí umerane néra úwanigini.

**“Xámi ririḡwápi náni diḡí nimori xopirárí wírixini.”
uriniḡí nánirini.**

¹⁸ Timotioxi, ḡí íwoxíniḡí imóniḡoxi, agwi payí rina neari “Joxi éirixini.” rirariḡápi, ayí xwiyáá xámi joxi ríwíyo eríápi náni Gorixoyá diḡíyo dání wíá niróki-amorína ririḡwápi t́ni xixeni axípi rirariḡini. Xwiyáá apimi dání diḡí sixí níniḡi xopirárí wírixini. ¹⁹ E neri diḡí wikwíroariḡwápi xaíwí íá xiriri diḡí niyaikirori “Nepa naḡí ríá yariḡini?” niyaiwiríná esisí bi minariḡípi siḡwé ainenaxídiri éirixini. Áamá wa “Joxi e éirixini.” rirariḡápi ríwímíni nimamoro mepa neróná sini Jisasomi diḡí miwikwíró ewé sḡḡáyo sixí núrori xwiríá ikixenariḡípa axípi e inigíawixini. ²⁰ Ayí waú riwaúrini. Xaimeniaso t́ni Arekisadao t́ni awaúrini. Awaú “Gorixomi ikayíwí umeariḡaxowawimani.” oyaiwinípiyiniḡi Seteno xe xeaniḡí owikáriniri miní wiḡárinini.

**“Áamá náni náni Gorixomi rixiḡí wuriyírixini.” uriniḡí
nánirini.**

2 Áamá Jisasoyá siyikí imóniḡíráyí e éirixiniri ririmíyí seáyí e imóniḡípi, ayí rípirini. Áamá náni náni Gorixomi rixiḡí wuriyiro yariḡí wiuro yayí wiuro éirixini. ² Diḡí wikwíroariḡwaéne piyáá werane kikiáá ḡwearane yaníwá náni Gorixo negí miḡí ináyíyo t́ni ḡapimaní neameḡweariḡíá ḡiyí ḡiyó t́ni wigí diḡí píraniniḡí owimixiniri rixiḡí wuriyírixini. Nene “Gorixomi nixídiri náni píraniniḡí e ríá yariḡoi?” neaiwipaxí imóniḡípi erane áamáyo yadiminiḡí imóniḡípi wirane yaníwá náni rixiḡí wuriyírixini. ³ Áamá e nerónáyí, Gorixoyá siḡwíyo dání naḡí ero apáni imóniḡípi ero yariḡaḡá náni “Rixiḡí wuriyírixini.” rariḡini. O nene yeáyí neayimixemeariḡorini. ⁴ Áamá náni xwiyáá míkí nepaxiḡí imóniḡípipimi mí nómixiro diḡí omópoyiniri wimónariḡorini. Apimi mí ómixáná yeáyí uyimixemeámíni náni wimónariḡorini. ⁵ Nene niḡíárinini. Nwíá

nepa imóniḡípi, ayí ná woni Gorixorini. O t́ni xíomi sipí wikárarḡwaéne t́ni náni wáwuḡí imóniḡo, ayí eni ná woni Kiraisi Jisasorini. ⁶ O Gorixo íná e éwiniḡiniri wimóniḡiná imónáná áamá nineneni negí íwí yariḡwápi ḡwíniḡí neaikweawárimíniḡi neapeiniḡini. Xío nineapeiriḡipimi dání siwá réniḡí neaiḡírini. Gorixo áamá niyoni yeáyí uyimixemeámíni náni wimónariḡorini. ⁷ Nioni Kiraiso e neaiḡípi náni wáá nurimeariḡíyá wo nimóniri áwaní nurimeíwiniḡiniri Gorixo ninirípeari —Aga yapí bi mirariḡini. Nepáni rariḡini. Gorixo ninirípeari émányí maḡí nioniyáyo dání xwiyáá nepaxiḡí imóniḡípi aráá niro diḡí wikwíroro epířá náni uréwapiyimíáoni imónimí náni nimixiḡírini. ⁸ Ayináni ge ge Jisasoyá siyikí imóniḡíráyí Gorixomi yayí owianeyiniro awí neániróná “Oxowa omi rixiḡí urírixini.” nimónarini. Ayí “Oxí siyikwí minípa nemáná wigí wíniyo wikí miwónipa ero xixewiámí mirinípa ero yariḡíáwa wé seáyí e nimíeyoaro íeapá nemáná rixiḡí urírixini.” nimónarini.

Apixíwa epaxípi náni uriniḡí nánirini.

⁹ Apixíwa eni áamá Gorixomi yayí owianeyiniro awí eá-nariḡé náni nibiróná píraniniḡí niteániro aikíyí xixeni wigí yiniḡaxípi niyiniḡi bírixini. Áamá weyí on-earípoyniri d́á okiyáá ero niḡwé okiyáá iniro rapirapí niḡwé xwé roḡíyí yiniḡo mé ¹⁰ apixí “Niaíwí Gorixoyáíwanexini.” rinarigííwa epaxípi wigí áamáyo arirá niwiriḡipimi dání okiyáániḡí inírixini. ¹¹ Apixíwa oxowa uréwapiyaríná xwiyáá mirí inimi niwuríniro aráá wírixini. ¹² Apixíwa xe oxowami seáyí e niwimóniouroéwapiyípoyniri winariḡámani. “Íwa xwiyáá mirí ero oxowami maḡí aráá wiuro éirixini.” nimónarini. ¹³ Ayí rípi náni rariḡini. Eníiná Gorixo áamá nimixiríná xámi imixiḡo, oxí Adamomi nimiximáná ríwíyo apixí Ipími imixiḡírini. ¹⁴ Ayí rípi náni eni rariḡini. Obo yapí wíwapiyino, ayí Adamomimani. Ipími yapí wíwapiyáná í xwiyáá Gorixo uriniḡípi wiaikiniḡí enaḡi náni “Apixíwa xwiyáá mirí ero oxowami maḡí aráá wiuro éirixini.” rariḡini. ¹⁵ Nioni e niriḡi aí apixíwa Gorixomi diḡí niwikwíróa uro áamáyo diḡí sipí niwía uro siyikwí mininiḡí imóniḡo niteániḡi ero nerónáyí, niaíwí xirariḡíápipimi dání eríkiemeániḡírárinini.

Siyikí Jisasoyá imóniḡíráyó wiperḡweaḡíáwa nánirini.

3 Xwiyáá re riniḡípi diḡí ḡwiráripaxí imóniḡípirini. “Áamá Gorixoyá siyikí imóniḡí bimi” go go “Oumeḡweámíni.” niyaiwirínáyí, “Nioni api e oemini.” wimónariḡípi, ayí awiaxírinini. ² Ayináni Gorixoyá siyikí imóniḡíyí bimi wiperḡweaḡí go go rípi rípi imóniḡíwiniḡini. Xwiyáá mumeáriḡaxí imóniḡíwiniḡini. Apixí ná wíni meáwiniḡini. Diḡí niḡikwini mimóniḡí náni mikikayó naḡí nánini kikayówiniḡini. Diḡí naḡí ni-mori áamáyo siḡwíyo dání wé róniḡí imóniḡípirini

éwinigini. Wé íkwianwíyo uñwiráripaxí imóníwiniḡini. Ámá wímeááná nipemeámi nuri aiwá míranḡ wíwinigini. Wíniyo uréwapiyipaxí imóníwiniḡini. ³ Iniḡí niniḡíná papikí yarigíápi náni miḡí minipa éwinigini. Wáwiniḡí nimóniri apaxí mé mixí mimónipa eri awayini wiri éwinigini. Mixí nípea memepa éwinigini. “Nigwí bí aí minimúropa oeni.” yaiwiarigíápi wí diḡí íá mi-maxiripa éwinigini. ⁴ Xegí síwí niaíwí pírániḡí méwinigini. E neríná niaíwíyí xanoyá maḡí aráá wiro wéyo umero éfrixiniri éwinigini. ⁵ Ámá majíá neri xegí síwí niaíwí pírániḡí mumeapa nerínáyí, “Gorixoyá siyikí imónigíáyí bimi anani pírániḡí umenḡeapaxírini.” riseaimónarini? Oweoi, e nerínáyí, pírániḡí mumenḡeapaxí enḡagi náni rariḡini. ⁶ Jisasomi sini aí diḡí niwikwírori níxídiríná negí neaipeḡweaḡ wo oimóniri siḡwí miwinipa éfrixini. O e nimóniri náni wári imónaríná obo seáyí e seáyí e nimóniri nániḡí neániri xwiýíá meárinigípa o eni xwiýíá meáriniginiri náni rariḡini. ⁷ Ámá wí xegí yoí ráná diḡí Jisasoyá siyikí imónigíáyínéyáyo dánini maríái, sipíáyíyá diḡíyo dáni eni “Nanḡorini.” yaiwiarigíá, o seaipeḡweáwinigini. Diḡí e miwiiwiarigíá enánáyí, ámá wí niwiápiḡimearo o ayá wimopaxí enḡipi náni ráná awí oboýá ḡwirárinigini náni rariḡini.

Jisasoyá siyikí imónigíáyó seáyí wiiarigíáyí nánirini.

⁸ Ámá go go “Jisasoyá siyikí imónigíáyó seáyí wiiarigíá woni oimónimini.” niwimónirínáyí, diḡí íá xiriḡo imóníwiniḡini. Naḡí riri sipí riri mepa éwinigini. Iniḡí papikí yarigíápi náni miḡí minipa éwinigini. “Amipí wí minimúropa oeni.” niyaiwiri íwí urápiḡiniri mepa éwinigini. ⁹ Api api mepa neri xwiýíá eníná dáni yumíí imóniḡí Gorixo wíá ókímixiḡipi náni sini ududí miwiní “Aga nepa ría rinini?” niyaiwiri xaíwí íá xiríwiniḡini. ¹⁰ Jisasoyá siyikí imóniḡwaéne seáyí neaiipaxí imóniḡí woríaniri xámi iwamíó iwamíó wíwapiyírixini. E neríná rixa mimiwiáró neri wí xwiýíá mumeáripaxí imóniḡipi néra warinḡagi niwinirónáyí, xe e oimóniri siḡwí winírixini. ¹¹ Apixíwa eni diḡí íá xirigíáyí imónírixini. Mimayíó miropa ero diḡí nipikwini mimóniḡí náni mikikayó naḡí nánini kikayoro éfrixini. Pí pí neríná ámá diḡí ḡwiráripaxípi éfrixini. ¹² Jisasoyá siyikí imónigíáyíné seáyí seaiarigíáwa apixí ná wíni meárixini. Wigí síwí niaíwí pírániḡí mérixini. ¹³ Ayí ripi náni “Seáyí seaiarigíáwa api api éfrixini.” rariḡini. Jisasoyá siyikí imónigíáyó seáyí wiiarigíá giyí giyí pírániḡí niwiirónáyí, ayo wé íkwianwíyo uñwiráripírá enḡagi náni rariḡini. Kiraisi Jisasomi diḡí wikwíroarigíápi náni wíyo áwanḡí nuriríná eni igigí mé anani uripaxí imónipírá enḡagi náni rariḡini.

“Joxi ámá Gorixoyáyí epaxípi náni nijíá oimóniri eaariḡini.” urinḡí nánirini.

¹⁴ Nioni xwiýíá ripi ríwamiḡí neáa nuríná “Ríxa ríná nibiri símeáimigini.” niyaiwiri diḡí sikwímonḡini. ¹⁵ E neri aiwi nioni mibipaxí nimónánáyí, joxi nijíá re imónirífa náni payí rina eaariḡini. Ámá Gorixoyá gwí imónigíárí —Arí ámá Gorixo, diḡí míkí ikiḡoyá siyikí imónigíáyírini. Íkíá xwiýíá xaíwípiḡiniḡí nimóniro xwiýíá nepaxiḡí imóniḡipimi sopiḡí warigíáyírini. Ayí Gorixo e éfrixiniri wimónariḡipi tíni xixeni neríná epaxípi náni joxi nijíá imónirífa náni eaariḡini. ¹⁶ Aga neparini. Xwiýíá nene diḡí ikwíroariḡwápi, Gorixo wíá mókímixi-pa enáná sini nijíá mimónipa enḡwápi —“Api aga seáyí émi imóniḡipiríani?” niyaiwirane rariḡwápirini. Ayináni seaḡí niriḡanéná ripi rariḡwápirini, “O siḡáni ámá imóniri kwíyípi ‘O aga wé róniḡorini.’ owiaiwípoyniri neaiwapiyiri enḡorini. Anḡinajowa siḡwí winaxídiro xwiýíá o náni riniḡipi aḡí nimini rinimeri enḡorini. Ámá xwíá tío ḡweagíáyí diḡí wikwíroro Gorixo anḡinami náni wírániri enḡorini.” rariḡwápirini.

Ámá Jisasomi ríwí numero kwíyí xegí bimi xídipíráyí nánirini.

4 Kwíyí Gorixoyápi rixa áwanḡí re rémixamonḡírini, “Síá yoparíyí tíḡíná ámá wí Jisasomi sini diḡí miwikwíró ríwí numoríná re epírárini. Kwíyí ámi xegí bimi —Api ámá yapí wíwapiyarigíápirini. Apimi xídíro ámá kwíyí apimi dáni uréwapiyarigíáyí rariḡíápi aráá wiro imíóyo dáni éwapínarigíápi aráá wiro epírárini.” Gorixoyá kwíyípi áwanḡí e rémixamonḡírini. ² Apimi dáni uréwapiyarigíáyí yapí owíwapiyaneyiniri yarigíápipimi dáni wíwapiyarigíárini. Wigí diḡípi íwí ayá wí yarigíápipimi dáni rixaxí óriḡagi náni íwí nero aí “Ayí íwí ría yariḡini?” niyaiwiríná esisí bí minarigíárini. ³ Ayí “Apixí mimeániḡani.” riro “Aiwá api ḡwíárini. Minipani.” riro yarigíáyírini. E neri aí nene xíomi diḡí niwikwírorane xwiýíá nepaxiḡí imóniḡipi náni diḡí moariḡwaéne Gorixo aiwá api api náni yayí ninimáná nírixiniri imixiḡírini. ⁴ Ayí ripi náni rariḡini. Amipí Gorixo imixiḡíyí néni naḡírini. Wí ríwímini mamopaxí mimónini. Nene Gorixomi yayí niwirane nipaxíni imóniḡagi náni rariḡini. ⁵ Gorixoyá siḡwíyo dáni aiwá nipini anani nipaxí imóniḡagi náni rariḡini. Ayí xewaniḡo amipí níni iwamíó nimixiríná “Nipini naḡírini.” riḡipimi dáni nipaxí imóniri nene niniranéná api náni yayí wiarinḡwápipimi dáni nipaxí imóniri enḡagi náni rariḡini.

“Ririxímeáyo uréwapiyiri Gorixomi pírániḡí xídírífa náni iwamíó éwapíniḡí éfrixini.” urinḡí nánirini.

⁶ Xwiýíá api joxi yegí niriḡímeáyo nuréwapiyirínáyí, surímá wí mé ámá Kiraisi Jisasoyá xináíwániḡí nimóniri

omihí xixeni niwiiríná yarigíápa axípi e eríarini. Joxi e neríná aiwá nínirihípimi dání enjé sixí eánarihwápa axípinihí joxi xwiýá nene diñjé wikwíroarihwápi —Api xwiýá píranihí reñwipénihí joxi nixída wariñipirini. Nepaxihí imónihípirini. Apimi dání enjé sixí eániríarini. ⁷ E neri aí piyihí ikayíwípi —Api sa xwíá tíyo dánjépirini. Niaiwí diñjé mimogíápiari ripaxípirini. Apimi diñjé bi mikwíró aríkwíkwí niwiéra nuri áma Gorixomi xixeni nixídiríná yarigíápi tñi xixeni ería nání áma níá yaníro nání iwamíó éwapínarigíápa axípinihí iwamíó éwapínírixini. ⁸ Ayé ripi nání “Áma Gorixomi xixeni nixídiríná yarigíápi tñi xixeni ería nání iwamíó éwapínírixini.” rirariñini. Wará rirowá oneaiiniri nání iwamíó niréwapínirihípi, apimi dání nañjé onimiápi neaiipaxíri. E neri aí Gorixomi xixeni xídaníwá nání iwamíó niréwapínirihípi, apimi dání nañjé ayá wí neaiipaxíri. Agwi ríná sini xwíá tíyo niñwearanénáraní, ríwíyo añínami niñwearanénáraní, nañjé neaiipaxí enjagi nání rariñini. ⁹ Xwiýá api, ayé diñjé ñwiráripaxí imónihípirini. Áma aría niwiri xídipaxípirini. ¹⁰ Ayé ríwíyo añínami niñwearanénáraní, sini xwíá tíyo niñwearanénáraní, Gorixomi xixeni xídaníwá nání iwamíó niréwapínirihípimi dání nañjé neaiiwiniñirini agwi ríná ríwí niríkwínimáná añihí miní yaríhwáriní. Nene Nwíá diñjé noní imónihí —O áma niyoni yeáyé uyimixemeámánirini enjorini. Xíomi diñjé wikwíroarihwáéne añipaxí yeáyé neayimixemeaariniñorini. “O nene e neaiiníarini.” niyaiwirane diñjé nikwímorane nání añihí miní yaríhwáriní. ¹¹ Xwiýá api niñini sekaxí uriri uréwapiyiri éirixini.

“Dixé nerihípimi dání siñwepigí wírixini.” urihí nánirini.

¹² Joxi sini áma ríá mirihíoxi aí xe peayé onanípoyiniri siñwé miwiniñani. Joxi wé íkwianhwíyo riñwiráripíri nání Jisasomi diñjé wikwíroarihwáéne epaxí imónihípi nání siñwepigí wírixini. Jiwanihíoxi nira nurihípimi dání siñwepigí wiri nemeáná píranihí nerihípimi dání siñwepigí wiri wíniyo diñjé sipí niwiriñipimi dání siñwepigí wiri diñjé ñwiráripaxípi nerihípimi dání siñwepigí wiri íkwiránánihí nimónirini nerihípimi dání siñwepigí wiri éirixini. ¹³ Nioni bimíáé nání wenihí neri niñwearíná Gorixomi yayé umeaniro nání awí eánarigíe dání xwiýá Gorixoyápi íá nuroimáná apimi dání uréwapiyiri enjé rirémixí wiri éirixini. ¹⁴ Xámi Jisasoyá siyikí imónihíáyo wipenweagíáwa joxi eríápi nání Gorixoyá diñjéyo dání wíá rókiamoro wé seáyi e sikwíariro éaná Gorixo xegí kwíyípi dání e epaxí oimónirini diñjé sixí símonihípi diñjé yaikía mimopani. ¹⁵ Xwiýá “Joxi e éirixini. E éirixini.” rirariñápi niñini xixeni wé oroáriminiri éirixini. Áma giyí giyí siñwé niraniróná joxi xwiýá nioni “E éirixini.” rirariñápi neri wé niróa wariñagi ranipírfá nání e éirixini. ¹⁶ Jiwanihíoxi yaríñipi nání siñwé ainenaxídirini uréwapiyariñipi nání

eni siñwé ainenaxídirini éirixini. Kikiíá bi miñweá aríki e yayíirixini. Ayé ripi nánirini. Joxi e neríná jiwanihíoxi eríkiemeánirini dixé mañjé aría siarigíáyo eríkiemeari ería enjagi nání rariñini.

“Ámáyo píranihí owimiximiniri nuriríná dixéyo urariñipa urírixini.” urihí nánirini.

⁵ Áminápiá wími píranihí owimiximiniri neríná xwamiáné tñi muripani. Dixé ápowami niñeni urariñipa urírixini. Íwé sikiñowami píranihí owimiximiniri neríná dixé rigwáowami urariñipa niñeni urírixini. ² Apianjépiami nuriríná dixé rinókíwami urariñipa urírixini. Apiyáiwami nuriríná íkwirá wínanihí nimónirini rínapíwami urariñipa urírixini.

Apixé aníwa nání urihípi nánirini.

³ Apixé ané wí úmayí imónihíagi niwiniñá wéyo uméirixini. ⁴ E rirariñagi aí apixé ané gí gí niaiwí tñjé imónirirani, íwiárfawéyí tñjé imónirirani, enjánáyí, ayé epírfá seáyi e imónihípi rípirini. Wigí imónihíáyo wéyo umepírfá nání éwapínírixini. Wigí xaniyaú umegípa wiwanihíyí eni ríxa xwé niwiaroríná axípi umepírfá nání éwapínírixini. E nerónáyé, Gorixo yayé winariñipi yaríhagía nání rariñini. ⁵ Apixé ané aga úmayí imónihí gí gí Gorixo arirá oniniri diñjé wikwímoariñirini. E neríná áríwiyimirani, íkwáwiyirani, omi rixihí uriri yaríñjé wiri yaríñirini. ⁶ E neri aí apixé ané gí gí “Pí enihíoi?” niyaiwiri miñjé winariñipini “Oemini.” niwimónirínáyé, sini siñjé nimónirini niñweari aí aga penjíniñjé imónini. ⁷ Apixé aníwayá niaiwíyí tñi íwiárfawéyí tñi píranihí numero xwiýá muripaxí imónírixinirini nioni rirariñápi sekaxí nura úirixini. ⁸ Ayé ripi nání “Nioni rirariñápi sekaxí nura úirixini.” rirariñini. Áma go go xegí imónihíyo mumepa neríná Jisasomi diñjé wikwíroariñipi ríwé ririwámíni nimamori sipí áma diñjé miwikwíroarihwáéne yarigíápiimi niñmúrori aga sipí imónihípi yarini. E neri aí go go xaniñiaúmi mumepa neríná ayé aga añipaxí sipí imónihípi yarini. ⁹ Apixé ané wí sini xwiogwé 60 mimúropa enjáná íkwé Jisasoya siyikí imónihíáyéne apixé aníwami arirá wianíwaníro nání wigí yoé ñwirárarigíánami miñwiráripa éirixini. E neri aí í oxé ná womíni píranihí meánagi enjagi winiri ¹⁰ “Sanjé píranihí nearáparihíriní.” rariñagía aría wiri “Xegí niaiwí píranihí meagíriní.” rariñagía aría wiri áma añjé midánjéyo aiwá míranjé yagí imónihíagi winiri áma Gorixoyáyo arirá niwiniñá siyikwípinihí nimónimáná arirá wiagí imónihíagi winiri áma wí diñjé ríá uxearihíagi niwiniñá seáyé wiagí imónihíagi winiri pí pí nañjé imónihípi “Oemini.” niyaiwiri diñjé wikwíroagi imónihíagi winiri nerínáyé, íyá yoé anani íkwínami ñwirárfírixini. ¹¹ E neri aí apixé ané sini apianjépi mimónipa egíwayá yoé miñwiráripa éirixini. Ayé ripi nání rariñini. Apixé ané sini apianjépi mimónihíwa “Ámi

oxé wo tñni oinaiyi." wimónáná sini Kiraiso nání diñj mamóniñj nero "Ámi womi omeánimini." wimónariñj enjagi nání rariñjini. ¹² Íwa e nerónáyí, oyá símimanjýo dánñiñj re rárigjápí, "Ámi oxé mimeání sa Kiraiso tñni nikáriniríná apánirini." rárigjápí ríwímini mamoarigjá enjagi nání xwiýá meárinigjíwa imónarigjárini. ¹³ Ripi eni yarijá enjagi nání rariñjini. Omiñj bi mé kikijá néra waníro nání néwapíga nuro aí nepa kikijá bi yarijámani. Anj iwá iwámi nemeróná xwiýá mimayjó roro wiárfi nirémoro xwiýá répiroro neróná xwiýá pírániñj niripaxé mimóniñj rariñjini. ¹⁴ Ayináni "Apixí aní sini apianjé pia mimónigjíwa re éirixini." nimónarini. "Ámi oxé nimeániro niaíwí nixiriro uméirixini." nimónarini. Íwa e neróná ámá Jisasomi diñj miwikwíró nene nání wikí neaóniñjýí wo íwa apini yariñagjá niwiniríná "Íwa sipí yariñoi." nearipaxé wí imóniníamani. ¹⁵ E neri aí apixí aní wíwa Setenomi xédiríri nání rixa Jisasomi píni niwiárimí wigími warigjá enjagi nání rariñjini. ¹⁶ Apixí Kiraisomi diñj wikwíroarigjá giyí giyí wigí apixí aní enjánáyí, Jisasoyá siyikí imónigjáyo anijé wikáripirixiniri wiwanijéyí íwami pírániñj numero arirá wíirixini. Ayí Jisasoyá siyikí imónigjáyí apixí aní úmayí imónigjíwami arirá wipíría nání rariñjini.

Jisasoyá siyikí imónigjáyo wiperjweagjáwa nánirini.

¹⁷ Jisasoyá siyikí imónigjáyo wiperjweagjá nu-menjwearíná nañj nero pírániñj yarijáwa yayé ow-ininiri aiwáraní, nigwírani, miní wiarigjápí "Biaú miní wipaxowaríani?" niyaiwiro wé íkwianjwýo uñwiráirixini. Wiperjweagjá xwiýá Gorixoyápimi dání enj rirémixé wiro uréwapiyiro yaníro nání anijé miné yarijáwa nání ayí anjipaxérini. ¹⁸ Bikwýo dání xwiýá ripiaú niriniri eániñjagi nání rariñjini, "Burimákaú witjépi exwexwimí oeniri xwirijwé xapixapí nosaxa pwaríná bi minípa oeniri manj gwí mikiríwipani." niriniri eániri "Nigwé omiñj yarijáyí wigí omiñj egjápi nání nigwé meapaxérini." niriniri eániri enjagi nání wiperjweagjáyí re yaiwíirixiniri rariñjini, "Neaipenjweagjáwami yayé ow-ininiri miní wiarijwápi biaú miní wipaxowaríani?" yaiwíirixiniri rariñjini.

¹⁹ Ámá ná woni niwiápinimeari Jisasoyá siyikí imónigjáyo wiperjweanji womi xwiýá nuxekwímorí "Sipí yariní." riránáyí, aríá miwipani. E neri aí siñwé winaróájáyí waúraní, waú worani, enjánáyí, ayí anani aríá wíirixini. ²⁰ Wiperjweagjá aríki íwí yarijáyo Jisasoyá siyikí imónigjá niyýá siñwé anigje dání mixé uríirixini. Wa eni wáyí nero axépi mepa epíría nání "Niyýá siñwé anigje dání uríirixini." rirariñjini. ²¹ E neri aí nioni Gorixoyá siñwé tññj e dání tñni Kiraisi Jisasoyá siñwé tññj e dání tñni anjajé xío íá yiyamiximé enjýyá siñwé tññj e dání tñni xwiýá joxi mirimúropaxé imóniñj ripi oririmini. Joxi nioni wiperjweagjáwa nání rirariñjapi neríná wí nání "Ámá nioniyáyíríani?" niyaiwiri niy-

ijwéróniri mepa éirixini. Wí dixýoni símí símí e nimeri mepa éirixini. Xixeni wigí yarijápi tñni wíirixini. ²² Joxi ámá wo ayá tñni nimeari Jisasoyá siyikí imónigjáyo wiperjweanji wo imóniwiniginiri niwimixiri wé seáyí e miwikwiáripini. Apaxé mé wiperjweanji wo oimóniri wimixáná íwí ayí yarijápi riximeaniginiri rariñjini. Joxi íwí bi mé íkwiráinaxiniñj imóniwiniginiri rariñjini. ²³ Timotioxi, íníná aga simixé agwýo siyariniñjapi nañj sini nání aga iniigíni minípa neri marisiníá nání wayjá iniigí wainí bi tñni níirixini. ²⁴ Sipí ámá wa éjápi siñaniñe dání éjá enjagi nání sini píá minijáná aí rixa siñani imónariñjini. E nimóniri aí sipí wa éjápi ínimí dání éjá enjagi nání píá néfasáná enjáná siñani imónariñjini. ²⁵ Axépi éniñj nañj wa éjápi siñaniñe dání éjá enjagi nání siñani imónariñjini. E nimóniri aí nañj wa yumí éjápi anijé yumí imónaripaxímani.

Ámá xináiwániñj nimóniro omiñj wiarijáyí nánirini.

6 Ámá xináiwániñj nimóniro omiñj wiarijáyí wigí bosowa nání "Awami wéyo umerane xixeni aríá yimigí wirane epaxowaríani?" niyaiwiro api e wíirixini. Awa Gorixo nání sipí mirípa ero none ámáyo uréwapiyariñwápi nání sipí mirípa ero oépoyniri rirariñjini. ² Go go xegí boso Jisasomi diñj wikwíroariniñj wo enjánáyí, diñj re niwaiwiri paimimí miwipa éwiniginí, "Xío eni gí Jisasomi diñj wikwíroarigwí wo enjagi nání sa gí niriximeániñj imóniñj woríani?" E niwaiwiri paimimí miwipa neri ripini yaiwíwiniginí, "Gí bosé omiñj wiariñjáo Jisasomi diñj wikwíroariniñj wo imóniri Gorixo diñj sixé uyariñj wo imóniri enj enjagi nání aríá yimigí niwiri omiñj owiimini." yaiwíwiniginí. Xináiwániñj nimóniri omiñj wiarijáyí nání rirariñjapimi dání siyikí Jisasoyá imónigjá joxi tññj e ñweagjáyo uréwapiyiri enj rirémixé wiri éirixini.

Mimóni uréwapiyarijáyí nánirini.

³ Ámá go go xwiýá nioni rirariñjapi maríái, xegí bi imóniñjpi —Api xwiýá pírániñj réwapiniñjapi tñni xixeni mimóniñjpirini. Xwiýá negé Áminá Jisasi Kiraiso riñjpi tñni xixeni mimóniñjpirini. "Gorixomi pírániñj nixídiríná epaxé, ayí apirini." riniñjpi tñni xixeni mimóniñjpirini. Xwiýá xegí bi imóniñj api íá xirariñj go go ⁴ wárí nimóniri aí aga niñj nañj bi mimóniñjorini. O xwiýá rírowiamé inarigjápí nání wí tñni orinaneyiniri símí xeadjépariniñj. Xwiýá ximiximí niníro rariñjapi nání eni wí tñni orinaneyiniri símí xeadjépariniñj. E yariñjipimi dání ámá sipí diñj yaiwiniro xwiýá miximix-eawiámé iníro ikayéwí riníro anidiñj yaiwiniro ⁵ xixewiámé riníro yarijáriní. Ámá e yarijáyí diñj xeyániñj imóniro xwiýá Jiaso nání nepaxiñj imóniñjpi bi sini mixeniñj imóniro egjáyirini. Xerjwini re yaiwiarigjárini, "Gorixomi nixídiriniñjipimi dání amipí xwé meapíría nánirini." yaiwiarigjárini.

“Íá xiriŋápi apánirini.” yaiwiarigíáyí tñni e miyai-wiarigíáyí tñni nání urinjé nánirini.

⁶ Ayí e yaiwiarinagía aí áamá “Amipí nioni íá xiriŋápi, ayí apánirini.” yaiwiarigíáyí Gorixomi nixídirinípimi dání amipí Gorixo “E wiítmigini.” yaiwiarinípiti wí mimúrónigíáyírinini. ⁷ Inókiwa neaxirigíe dání amipí wí tñnjé imóninwaéne íá neaxirigíárani? Péwaé dání eni amipí wí nimeámi waníwáraní? Oweoi. ⁸ Ayináni sa aiwá nani nánirani, aikí yinani nánirani, apáni enjánáyí, diŋjé re oyaiwianeyi, “Nene íá xiriŋwápi ayí apánirini.” oyaiwianeyi. ⁹ E neri aí áamá amipí wí minimúropa oeniri yarigíáyí re yarigíárini. Amipí wí nánini ayá síwí nuroíná miŋjé sixé níniŋinípimi dání wiwaniníjé mírýóninjé pikínarigíárini. Ayí majjá níkariniro amipí ríwéná xeaninjé wímeapaxé imóninípiti nání íkíninjé sipí wiarinínini. Maiwí e néra núfásaná ríwéná siwá neri piéropíríárini. ¹⁰ Ayí ripi nání rarinini. Áamá nigwé nánini diŋjé sipí niwiríná ayí íwé xixegíni oépoyniri wipemearinínini. Áamá wí nigwé nánini íkíninjé sipí niwirinípimi dání xwiýá nene diŋjé ikwíroarínwápi rixa píni niwíarimi majimajjá néra xerwími nuro ríninjé meárinarinagía nání rarinini.

“Píráninjé neri diŋjé niyiminjépi xaíwé íá maxirírixini.” urinjé nánirini.

¹¹ “Gorixo ‘Timotio e éwinigini.’ wimónarinípiti tñni xixeni oemini.” yaiwiarinixi, sipí apimi píraninjé éi menírixini. E neríná “Wé róninjé imóninípiti oemini.” yaiwiri “Gorixomi píraninjé nixídiríná epaxípi oemini.” yaiwiri “Omi aninjé diŋjé owikwírómini.” yaiwiri “Ámáyo diŋjé sipí owimini.” yaiwiri “Pí pí nímeáipi xwámámí oemini.” yaiwiri “Ámáyo niyini owimini.” yaiwiri éirixini. ¹² Joxi Jisasomi diŋjé niwikwíroríná áamá “Xíto xopírará níniŋeninjé?” niyaiwiniri enjé neániri enjé menarigípa axípi éirixini. E neri diŋjé niyiminjé joxi e oimóniri wéyo íá rumirinípiti xaíwé íá maxirírixini. Joxi nanjé imóninjé diŋjé wikwíronjépi rixa áamá obaxé arjá egíe dání waropáré winjé enjépi nání rirarinini. ¹³ Gorixo —O pí pí diŋjé tñnjé imóninípiti nání míkí ikiŋorini. O tñni Kiraisi Jisaso —O mixé ináyí Podiasi Pairato xwirixé umearíná xío nání waropáré xixeni ininjorini. O tñni awaú arjá egíe dání xwiýá joxi mimúropaxé imóninjé ripi oririmini. ¹⁴ Joxi sekaxé Áminá Jisasi Kiraiso ninearimi

peyinípiti xixeni éirixini. E neri Jisaso siŋáni piaumimí iníe nání joxi ridunipaxé imóninípiti mepa néra uri áamá xwiýá “O sipí yarini.” rimearipaxé imóninípiti mepa néra uri éirixini. ¹⁵ Gorixo moárinjáná nimóniríná o siŋáni piaumimí ininíárini. Ayí ripi nání rarinini. Gorixo yayí xío winarinípiti nání xewaninjo míkí ikiŋorini. Ná woni onini seáyi e imóninjinini. Mixé ináyí nimini ŋweagíayo seáyi e wimóninjinini. Áminá niyoní eni seáyi e wimóninjinini. ¹⁶ Aninjé noné ŋweanjo, ayí ná woni onirini. Wíá o ómixarinjépi ináyininjé píroarinjépi nání áamá anjwi e pupaxomani. Áamá wí siŋwé winigíomani. Wí eni siŋwé winipaxé imóninjomani. Omi áamá nineneni seáyi e uméwanigini. O aninjé iníná neamenjweáwinigini. “E imóninwinigini.” nimónarinini.

Áamá amipí wí mimúrónigíáyí epaxípi nánirini.

¹⁷ Áamá agwi ríná amipí wí mimúrónigíáyé ro urírixini, “Wárixayiné mimónipa ero amipí seyiné miseamúroarinjépi nání ‘Aninjé íá xiraníwárinini. Wí anipá imóniníá menini.’ miyaiwipaxé enjépi nání apimi diŋjé miŋwiráripa ero éirixini. E mepa nero Gorixo —O yayí oneaininirípi nineaiapiríná xwapé ayá wí neaiaparinjinini. Omini diŋjé uŋwiráripoyi.” urírixini. ¹⁸ Ripi eni urírixini, “Ámáyo nanjéni wiuro sanjé nurápiróná onimiápi murapé ayá wí urápiro yanjé ewanié imóniro amipí bi wáwuŋjé oimoaneyiniro tiro éirixini. ¹⁹ Seyiné e nerónáyí, nepa amipí ayá tñnjé imóniri nipémáná ríwíyo seaímeaníá imóniri enjépi awí eámeámí yáraninjé. Api diŋjé ŋwiráripaxé imóninjinini. Api diŋjé niyiminjé imóninjinini maxirírixini nání siŋáninjé eánarigíápirini.” E urírixini.

“Nioni nira weapápi símimanjémini tinei.” urinjé nánirini.

²⁰ Timotioxi, nioni e éirixiniri diŋjé rinjwirárinjépi ríwimini mitipani. Símanjanjémini tinei. Áamá Gorixomi mixídarigíáyé xwiýá íká iwíyo dání rarinjépi tñni xwiýá ikweakwímí rinarinjépi —“Api xixeni nijjá imóninjinini.” niriro aí yapé rarinjépi. Api tñni gí tñnjé e dání xe orípoyniri siŋwé miwinipa éirixini. ²¹ Ayí áamá wí “Xwiýá apimi dání nijjá imóninjwaénerini.” nirinirinjépi dání rixa majimajjá néra xerwími ugíá enjépi nání rarinini.

“Gorixo wá ríwaninwinigini.” nimónarinini.

2 Timotio

Payí rina Timotio nání Poro ná ríwíyo eañnarini. Poro ámi ańy yoí Romiyo gwí niñwearíná Timotio sini Epe-sasiyo niñweari Jisasoyá siyikí e imónigfáyo umerñwearáná Poro “Nioni nipikipírri ańwi ayorfaní?” niyaiwiríná Timotio eńj neága nuri pí pí wímeáfpimi xopirárí wipaxí imóníwiniñiniri payí rina neari dińj sixí umímonñinigińi.

1 Poroní —Nioni Gorixo wimóníagi nání Kiraisi Jisasoyá wáí wurimeiarinǵa wonirini. O tńni nikáriniriniñipimi dání dińj niyiminiñj imóniñwá Gorixo negí símimañyó dániniñj “Api seaiimfáriní.” neariñipi nání wáí wurimeíwiniginiri nirípeañonirini. **2** Nioni Timotioxi —Joxi gí niaíwoxiniñj dińj sixí riñiñáoxini. Joxi nání payí rina neari mónapariniñi. “Negí ápo Gorixo tńni Áminá Kiraisi Jisaso tńni awau wá riwianiri ayá ririmixiri joxi niwayiróniri ñweari nání siiri éfisixini.” nimónariní.

“Joxi nání Gorixomi yayí wiarinǵarini.” urinǵi nánirini.

3 Nioni aninǵi ikwáwiyirani, áríwiyirani, Gorixomi joxi nání rixinǵi niruriyiríná omi —O nioni yarinǵi re niniríná “Negí arfowa omi píraninǵi nixidiróná yagfápa nioni eni axípi xfdarinǵanonirani?” yarinǵi e niniríná esisí bi minini xfdarinǵorini. Omi joxi nání rixinǵi niruriyiríná yayí wiarinǵarini. **4** Nioni yayí nisiárimí nibiríná joxi ñwé neawárǵagi raniñápi nání dińj nimoríná ámi dińj niǵá ayá wí nininǵa nání “Siñwé oranimini.” niyaiwiri ikániñj sipí niarinǵirini. **5** Joxi nání dińj nimoríná dińj re ni-narinǵirini, “O mimóní dińj wikwíroñomaní. Aga nepa Jisasomi dińj wikwíroñorini.” Dińj e ninarinǵirini. Dixí ríái Roisí xámi wikwírori dixí rinái Yunisí eni wikwírori yagfápa joxi eni “Axípi wikwíroarini.” nimónariní.

“Xwiýǵa yayí neainarinǵipi nání ayá misinipani.” urinǵi nánirini.

6 Ayináni dirirí ripi osimini. Nioni gí wé seáyí e sik-wiáraná Gorixo e epaxo imóníwiniñiniri simixinǵipi —Api rixa rínayini yárininǵipirini. Api ámi ría ápiáwí xwé oeniri píramí yarinǵwápániñj inírixini. **7** Ayí ripi nání rirarinini. Gorixo kwíyí ayá igigí neainipaxí imóniñipi mineaiapí eńj neánirane ñweañwá nání neaimixiri ámáyo dińj sipí wianíwá nání neaimixiri awayini nipéañirane yaníwá nání neaimixiri enǵa nání imóniñipi neaiapinǵi eñagi nání rarinini.

8 Ayináni negí Áminá Jisaso Kiraiso nání wáí nuriríná ayá wí misini anani wáí urírixini. Nioni o nání wáí urimeañinǵagi nání gwí niñwirárigíoni nání eni ayá misinipa éwiniginí. E mepa nerí Gorixo eńj sixí simixinǵipimi dání re yaiwirínini, “Nioni eni Poro eńpa

axípi nerí xwiýǵa yayí neainarinǵipi wáí urarinǵapimi dání xeaninǵi ninímeañináyí, ananirini.” yaiwirínini. **9** O nene yarinǵwápi nání dińj nimori yeáyí nineayimixemeari gí ámá siyikwí mínigfáyí oimónípoyniri wéyo íá neaumirinǵimani. Eñiná dání “Nioni wá niwianiri e wi-imfáriní.” yaiwiáragipi nání dińj nimori yeáyí nineayimixemeari nioniyáyí oimónípoyniri wéyo íá neaumirinǵirini. O xwíá sini mimixininǵaná re niyai-wirinǵipimi dání wá neawianinǵirini, “Kiraisi Jisaso ámáyo yeáyí uyimixemeáwiniginiri urowárñimiginí.” niyai-wirinǵipimi dání wá neawianinǵirini. **10** Eñiná dání wá e neawianinǵi eñagi aí agwi ríná Kiraisi Jisaso —O yeáyí neayimixemeanǵa nání neaiñorini. O rixa xwíá tío ni-birinǵipimi dání Gorixo “Wá seawianimfáriní.” rárinǵipi rixa siñáni piaumimí ininǵirini. Xwiýǵa nene yayí neainarinǵipimi dání Jisaso wáí neaókímixáná re niyai-wirane niǵá imóniñwini, “Pearnǵwápimi Jisaso xopirárímí iyí riwiniginini? Dińj niyiminiñj nene maníní aninǵi ñweañwá nání ipi rineaiapiniginini?” niyaiwirane niǵá imóniñwini. **11** Xwiýǵa yayí neainarinǵi api nání áwanǵi urimeri wáí urimeri uréwapiyemerí éwiniginiri nirípeañonirini. **12** E nirípeañoní eñagi nání xeaninǵi ripi nímeañirini. E nerí aí api nání nioni ayá wí mininarinini. Ayí ripi nání ayá wí mininarinini. Gorixo, nioni dińj wikwíroñáo nání nioni niǵáriní. “O xwiýǵa yayí neainarinǵi wáí riméwiniginiri nání fáninǵi niepéxíniasinǵipi sǵá Jisaso weapinǵáyí imóníe nání anani meñweapaxorini. Ámá ámi siñj xegí bi tńni sayá nimixiri ripirixiniri meñweapaxorini.” nimónarinǵagi nání ayá wí mininarinini.

13 Xwiýǵa eñwípeárininǵi, nioni xaminoxí e dání wáí uriri uréwapiyiri éwiniginiri siñwepigí siaríná arǵa niñipi xaíwí íá xirírixini. Kiraisi Jisaso tńni nawini nikáriniríná dińj wikwírori dińj sixí uyiri nerinǵipimi dání xwiýǵa api xaíwí íá xirírixini. **14** Xwiýǵa ayá tńj imóniñj fáninǵi siepéxíniasininiñj api kwíyí Gorixoyápipimi dání —Api siyikwí bi míninǵipirini. Dińj neaxixéronipirini. Apimi dání fáninǵi siepéxíniasininiñj íá nixiriri meñweárixini.

**“Esia piropenisíyo dánjýí niniepisamoárimí ugíawixini.”
urinjé nánirini.**

¹⁵ Joxi nijjárini. Esia piropenisíyo dánjé Jisasomi diñjé wikwíroarigíá níni niniepisamoárimí ugíawixini. Niniepisamoárimí nuróná wigí waú Pigeraso tñni Xemosenisó tñni awaú eni niniepisamoárimí ugísisixini. ¹⁶ E neri aí “Áminá Jisaso Onesiporasomi tñni áamá xegé añiwámi wearigíáyo tñni ayá urimixíwinigini.” nimónarini. Ayé ripi nánirini. O ámi ámi diñjé sixí nimímoayinjé. Nioni gwé ñweañáoni nání aiwi ayá miwiní ¹⁷ añjé Romi ripimi nírémónapiríná nioni nání ayá tñni pía néra nuri nímeañigini. ¹⁸ Ayináni “Sía negé Áminá Jisaso áamá niyoni mí ómómiximí eníáyimi omi ayá urimixíwinigini.” nimónarini. Nioni sini Epesasiyo ñweañáná seáyí o niinjépi nání eni joxi rixa nijjá imóninjéni.

**“Xwiýápi wíyo eni íáinjé wiepéxíniasírinxini.” urinjé
nánirini.**

2 Ayináni gé niaíwíinjé imóninjé, joxi re niyaiwininjépi dání, “Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárinjáoni enjagi nání Gorixo wá wí miníwianipa yarinjáani?” niyaiwininjépi dání enjé sixí eáne. ² Xwiýá nioni áamá obaxí aríá egé dání raríná aríá niñjépi joxi eni áamá diñjé ñwírárípaxí imónigíáyo áwanjé nuriri íáinjé wiepéxíniasírinxini. Ayé e dání xaminjé wíyo uréwapiyapaxí imónipíría nání rirarinjéni.

**“Jisasomi xidarinjagi nání sikáríapi xwámámí wírinxini.”
urinjé nánirini.**

³ Ewayé xwiýá bi ripi nání diñjé moi. Siminjé wínarigíáyo wami wímeanjépi nání ududé mirinipa nero wigé mixé ináyomi enjé neáníro númi uxédarigíáwa yapí joxi eni axípi e nimóniri Kiraisi Jisasomi níxédiríná símeanjépi nání ududé mirinipa neri xe onímeaniri xédirinxini. ⁴ Siminjé wínarigíáwa siminjé wínarinjéwá none yarinjéwápi nání yayé owininiri pí pí omíinjé áamá sía ayé ayo yarinjépi xe nawíni rígwírígwíinjé oéániniri mé ná bini xío wimónarinjépi yarinjé. ⁵ Ewayé xwiýá ripi nání eni diñjé moi. Yamíamúrónigé inarigíá go go yamíamúrónigé inipírí nání xiáwo ráríipimi xixeni aríá miwí aninjé winjépi nání manjé niwiaíkiri xegé diñjé tñni áwini e niyaimi niyapirínáyí, yayé niwimori yamíamúrónigé niniríná múróomi mini winjépi wipaxé menini. ⁶ Ewayé xwiýá ripi nání eni diñjé moi. Áamá nírk-wíniri omiseáyé éo, o xámi wéwami nimúrori aiwá nimiri nipaxorini. ⁷ Ewayé xwiýá nioni nira weparinjépi nání diñjé moi. Joxi e neríná Ámináo simixinjépi dání re yaiwipaxéni, “Ayé api nání ría rinini? Api nání ría rinini?” yaiwipaxé enjagi nání “Api nání diñjé moi.” rirarinjéni.

⁸ Joxi Jisasi Kiraiso nání aríá wí mikeamopani. Nioni xwiýá yayé neainarinjépi wáí níriríná re rarinjépa “O nípémáná ámi xwárípáyo dání wiápinimeañorini. Negé aríó mixé ináyé Depitoyá iwíaríawéyí worini.” E rarinjépa o xixeni api e imóninjéni. ⁹ Nioni xwiýá api wáí urarinjépi nání “O nípkwini miyarinini.” niniaiwiro xeaninjé ninikárayiro áamá rikikírío yarinjéyo gwé ñwírárarigíápa api eni api eni nigjárini. Nioni gwé ñwírárarigíá aiwi xwiýá Gorixoyápi eni gwíinjé miñwirárinini. ¹⁰ Xwiýá Gorixoyápi eni gwíinjé miñwirárininjépi nání nioni áamá Gorixo xegé íá yiyamiximí enjéyí nání diñjé nimori nioni níkararigíápi nípimini xwámámí wiarinjéni. Áamá ayé Kiraisi Jisasomi diñjé wikwíróáná o tñni nawíni níkarinirinjépi dání yeáyé uyimixemeari añjéni xío tñni aninjé seáyé e nimóniro ñweapíría nání wimixiri éwiniginiri e yarinjéni. ¹¹ Xwiýá re rininjépi nene diñjé ñwírárípaxépirini, “O tñni níkarinirinjépi dání penjweánéinjé enjéyí, diñjé niyiminjé eni tñjwaéne nimóniri o tñni ñweaníwárinini. ¹² Nene pí pí neaímeáyo xwámámí niwiranénáyí, wíyo eni seáyé e niwimónirane xío tñni nawíni umeñweaníwárinini. Nene ‘O negé Ámináomani.’ níriranénáyí, xío nene nání eni ‘Ayé nání nioni majjárini. Gé áamá wímani.’ rínjárini. ¹³ Nene íníná diñjé neañwírárípaxépi mepa yarinjéwá aiwi o sa aninjé diñjé ñwírárípaxépi yarinjéni. Ámi sinjé bi nimixiri ripaxé mimóninjé enjagi nánirini.” Xwiýá e rininjépi nene diñjé ñwírárípaxépirini.

**“Uréwapiyarigíáyo xwiýá ximiximí niniro mirinipa
érixini.” urinjé nánirini.**

¹⁴ Xwiýá nioni rirarinjépi áamá joxi tñjé e ñweagíáyo diriré wírinxini. E neríná Gorixo sinjé aninjé dání joxi riperiré xwiýáinjépi bi miré aga nepa sekaxé re urírixini, “Xwiýá nání ximiximí niniro mirinipa époyí.” urírixini. Ximiximí niniro rinarigíápi áamá wíyo nanjé bi wiarinjémani. Aríá wiarigíáyo xwíría wikixearinjé enjagi nání rarinjéni. ¹⁵ Gorixo “Timotio mimíwiároarinjé wo ría imóninjé?” osiaiwiniri aninjé miní érixini. Xwiýá nepaxinjé imóninjépi xegé rininjépa níreñwipéa nuri urírixini. E neri re érixini. Áamá wigé omíinjé neríná nanjé éfá enjagi nání “Áamá omíinjé nioni éápi sinjé niwínirínáyí, ayá nini-paxímani.” yaiwiarigíáyo yarinjépa axépi érixini.

Sipí xwiýá Gorixomi mixídarigíáyo rarinjépi nánirini.

¹⁶ Xwiýá áamá Gorixomi mixídipa neríná riro íkíá iwíyo dání riro yarinjépi gé tñjé e dání orépyiniri sinjé miwinipa érixini. Ayé ripi nání rarinjéni. Xwiýá íkíá iwíyo dání rarinjépi, ayé Gorixomi mixídipa epíría nání ná jé xixoyépi míoarinjéni. ¹⁷ Áamá ayé wigé píné e rarinjépi oremáninjé xwé nimóga unjé enjagi nání rarinjéni. Áamá e rarinjéyo wigé waú Xaimeniaso tñni Pairitaso tñni awárinini. ¹⁸ Awaú xwiýá nepaxinjé imóninjépi píni

“Nioni riréwapiyinjápi xaíwí íá xirírixini.” urinjé nánirini.

¹⁰ Joxi nioni tñni nemerai siñwí nanaxídagoxi enjagi nání nioni ámáyo uréwapiyemeagápirani, nemeríná yagápirani, e oemíniri yagápirani, Gorixomi diñjé niwik-wíróa wagápirani, wikí miwónipa neri awayini yagápirani, ámá nání wá nunagápirani, xeaninjé xwámámí wiagápirani, api nipini yagápi nání joxi nijárinini. ¹¹ Nioni anjé Adiokiyi riniñjépipimi tñni Aikoniamiyi riniñjépipimi tñni Risitirai riniñjépipimi tñni anjé apiaú apimi wáí urimearíná xeaninjé níkárfagi nání ríniñjé nímeañjépi nání eni joxi nijá imóninjé. Xeaninjé ríá tñjé níkárayiagá aí xwámámí wiñárinini. Api nipimíni dání Ámináo éí nimímíniñjé. ¹² Ai, ámá Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárinigí enjagi nání omi píraninjé oxídaneyiniri yarijá niyoni eni xeaninjé wímeaníarinini. ¹³ Ámá sipí yarijáyí tñni mimóni yarijáyí tñni wigí sipí yarijápi sayá nimixa nuróná wíyo yapí wíwapiyiro wiwaninjéyí oboyá diñjéyo dání yapí éwapiñiro epíríarinini. ¹⁴ E epíríá enjagi aí xwiýá joxi riréwapiyinjápipimi dání nijá imóniri “Api nepaxinjé imóninjépirani?” yaiwiárinini enjépi wí aríá mikeamó xaíwí íá xirírixini. Ayí ripi nání rirarinini. Joxi nene xwiýá api ririnjwaéne nání “Ayí diñjé ñwiráripaxíyírinini?” niyawi rirarininjé nijá imóniri ¹⁵ oníná dání ríwamíniñjé Gorixoyá niriniri eáninjépi nání nijá imóniri enjagi nání rirarinini. Ríwamíniñjé niriniri eáninjépi api joxi íá nírórinjépipimi dání diñjé émí saímí moñjépi moríá nání siwáninjé sipemeari Kiraisi Jisasomi diñjé wik-wíróipimi dání yeáyé riyimixemeaníá nání siwáninjé sipemeari epaxírinini. ¹⁶ Gorixoyá ríwamíniñjé niriniri eáninjépi nipini xíoyá kwíyípipimi dání níríro eagápirini. Nepa imóninjépi nání nearéwapiyipaxé imóniri xerjwé yarinjéwápi nání siwá neaipaxé imóniri ayiyumí neaipaxé imóniri wé róninjé imóninjépi yaníwá nání yayíwí neamepaxé imóniri enjépirini. ¹⁷ Xwiýá api ámá Gorixoyá imóninjéyí ripiaú epíríá nánirini. Xíó “E éirixini.” wimónarinjépi epíríá nání enjé sixé eániro pí pí nanjé imóninjépi epíríá nání ipimóniro epíríá nánirini.

“Xwiýá Gorixoyápi wáí uriri xixeni eri éirixini.” urinjé nánirini.

4 Kiraisi Jisaso niweapiri ámá niyoni siñáni niwimónimáná mixé ináyinjé neri ámá xíoyáyé xwioxíyo mimeámí eri pegíayorani, sini siñé nimóniri ñweagíayorani, womi womi píá niméra uri eníá enjagi nání o tñni Gorixo tñni awaú siñwí anigíé dání xwiýá apimi joxi wiárí mimúropaxé imóninjépi ripi oririmini. ² Xwiýá Gorixoyápi wáí urírixini. “Aríá owianeyi.” wimónarinjépi niwinirínáraní, “Aríá miwipa oyaneyi.” wimónarinjépi niwinirínáraní, wáí uriri nání ipimónirixini. Ámá Gorixoyá imóninjéyí sipí yarinjagá niwiniríná wigí yarijápi nání ayá owuduniniri mixé uriri “Píni wiárípoi.” uriri éirixini. Jisasomi píraninjé

ouxídípoiyniri enjé rirémixé wiirixini. Api api neri aí apaxé mé nanjé mimónarinjagá niwiniríná wikí tñni murí awayini nuréwapiya úirixini. ³ Ayí ripi nání rirarinini. Xwiýá enjéwéarinjépi ámá paimimí niwiro aríá miwí epírííná rixa anjé erini. Ayí api aríá miwí re epíríarinini. Xwiýá xegé bi imóninjépi aríá owianeyiniri wigí wimónarinjépi tñni xixeni uréwapiyarigíyáini nímearo awí eámeámíniñjé epíríarinini. ⁴ Xwiýá nepaxinjé imóninjépi ríwimíniñjé nimamoro piyinjé ikayíwíyo aríá niwiro xídaníro nání epíríarinini. ⁵ Ayí e epíríá enjagi aí joxi diñjé nanjéni nimori xixeni iríníé éirixini. Pí pí símeápi sa xwámámí wiri ámáyo xwiýá yayí neainarinjépi wáí urimemíniri eri Kiraisoyá xináixinjé nimóniri omíniñjé wiiríá nání imóninjépi ámáyo e wiíwiniginiri imóninjépi tñni xixeni eri éirixini. ⁶ Ayí ripi nání rirarinini. Gorixo nání nanjé ridiyowá neríná ápiáwé xwé oweniri iniñjé wainí iwayimoarigíápáninjé nioni gí ragí rixa iwayimoaníro yarinjé. Nioni nipikipíríé anjé ayo enjagi nání rarinini. ⁷ Nioni Kiraisomi nuxídíríná ámá “Xíó xopíríé níniríeninjé?” niyawiniri enjé neániri enjé menarigíápáninjé yárfáonirini. Ámá yamiyamúrónigí níniróná yoparí e múroarigíápáninjé yárfáonirini. Xwiýá nene diñjé ik-wíroarinjéwápi wí mimiwiáro xaíwí íá nixira úáonirini. ⁸ Ayináni ámá yamiyamúrónigí níniróná xámi múróomi yayí wimoarigíápa nioni nání eni rixa imónarinjépi, ayí ripirini. Ámináo —O ámáyo píá nímeríná xixeni wigí yarijápi tñni wiirinjé. O yayí nínimori Kiraiso enjépipimi dání “Wé róninjépirini.” níríníápirini. Api nioni nánini mimónini. Ayí ámá giyé giyé Kiraiso negé siñwé aninjéwé weapíwiniginiri wimónarigíyáini nání eni imónini.

“Nioni tñjé e nání anjéni bírixini.” urinjé nánirini.

⁹ Timotioxí sini mé nioni tñjé e nání biríá nání aninjé miní éirixini. ¹⁰ Ayí ripi nání rirarinini. Dimaso amipí ámá Gorixomi mixídarijáyí yarijápi nání wimóninjépi níniepísamoárimí anjé Tesaronaikayo nání úniginini. Kireseniso eni Garesia píropenisíyo nání úniginini. Taitaso eni Darimesia píropenisíyo nání úniginini. ¹¹ Ruko xegé xewini nioni tñni ñweañwí. Ayináni joxi Makomi niwirimeámi bírixini. O sanjé nírónaropaxé imóninjé enjagi nání rirarinini. ¹² Nioni Tikikaso rixa anjé Epe-sasiyo nání urowárfárinini. ¹³ Joxi nibiríná gí iyéá nípanoyé anjé yoí Tirowasiyo Kapasoyá anjéwámi píni wiárinjé tñni bikwé tñni nímeáxa bírixini. E neríná “Bikwé sipisipé wará tñni imixinjépi, api anjépipirani?” niyawi uriri eni nímeáxa bírixini.

Arekisadao nání urinjé nánirini.

¹⁴ Amipí ainixé tñni imixarinjé Arekisadao, o aga sipí níkáriniginini. E níkárfagi aí Ámináo xíó níkárinjépi tñni xixeni pírfé umamóníarinini. ¹⁵ O aga sipí níkárinjé enjagi

náni joxi eni áamá omi siḡwí niwínaxédirí éirixini. O none uréwapiyemeariḡwápi mímíwíaiáki emíniri náni mírímírí niaxédirí enagi náni rariḡini.

“Áamá niniepisamoárimi úagía aí Gorixo éí nimímíniḡirini.” uríḡi nánirini.

¹⁶ Iwamíó xwirixí nimearíná nioni wákwinimíniri xwiýíá uraríná áamá wo sopiḡi múnó níni niniepisamoárimi úfawixini. “E níápi náni Gorixo xwiýíá bi mumeariḡa éwinigini.” nimónarini. ¹⁷ Ayí niniepisamoárimi úagía aiwi Ámináo wí miniepisamó ení sixí nímixiḡi enagi náni nioni aḡi xwirixí niarigí-wámi dání xwiýíá nioni wáí rimeariḡápi uraríná émayí aḡi ami gimi dáníyí aríá nigíárini. Ai, maḡi nioni umóniḡápiimi dání Ámináo éí nimímíniḡirini. ¹⁸ Ayináni nioni niḡárini. Nioni sini xwíá tíyo ḡweaḡáná pí pí

Poromi sipí owikáraneyiniri níápi Ámináo anani éí ninímímíníísáná aḡinami xíoyá xwioxíyo ḡweaniri yeáyí niyimixemeaníárini. Ayináni omi íníná seáyí e numíeyoáa úwanigini. Api e éwanigini.

Yayí niwiowáriríná uríḡi nánirini.

¹⁹ Joxi Pírisiraími tíni Akwiraomi tíni ayaúmi tíni Onesiporasepówami tíni áamá ayo “Poroyayí seaiwárenapirioi.” urírixini. ²⁰ Re náni nibiríná Erasitaso aḡi Koriniyo uríniḡirini. Tiropimaso simixí yariḡagi aḡi Mairitasiyo wáriḡárini. ²¹ Ríwipi yariḡíná sini mimóniḡáná sini mé aḡini bírixini. Yubiuraso tíni Pudenisso tíni Rainaso tíni Kírodiao tíni yegí nixímeá re ḡweaḡáýí níni tíni yayí siowárenapirioi. ²² Ámináo wá riwianiri diḡi rikikayori éwinigini. Apirini.

Taitaso

Payí rina Taitaso nání Poro eañnarini. Taitaso Judayí womani. Émáýí worini. Poro émáýí añýo xwiýá yayí wini-paxípi wáí urimearíná aríá niwiri Jisasomi diñí wikwíroñorini. Poro tñni nawíni emegíí worini (Wáí wurimearigíáwa 15:2, 2 Korini 7:6-7, 8:6,16). Jisasoyá siyikí imónigíá pirinwí yoí Kiritiyi riniñipimi ñweagíáyo umeñweáwiniginiri urípeañorini. O e niñweari umeñweañáná Poro wí e dání “Numenwearíná e epaxí e epaxí tiyí rimónini?” yaiwíwiniginiri payí rina neari wiowáriniginini.

1 Poroni —Nioni Gorixoyá xináíniniñí nimóniri omiñí wiariñá wonirini. Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeariñá wonirini. Ayí Gorixo áamá nioniyá oimónipoyiniri íá yiyamiximí yagíyí xíomi diñí wikwíro-ro xwiýá nepaxiní imóniñipi —Api áamá Gorixomi píraniní nixídiróná epaxípi nánipirini. Api nání xixeni niñá imóniro epíríá nání wáí wurimeariñá wonirini. ² Nioni diñí re niyaiwiri wikwímonjini, “Áamá Gorixomi diñí wikwíroarigíáyí wí maníní aniní ñweapíríá nání diñí niyiminiñí sixí umímoníáriní.” niyaiwiri niwikwí-moríná wáí wurimeariñá wonirini. Diñí niyiminiñí api, ayí Gorixo —O yapí wí ripaxomani. O amipí wí sini mimixáriními dání re rárinipirini, “Diñí nikwíropíríáyí diñí niyiminiñí tégíáyí imónipíríáriní.” rárinipirini. Xewaniño ráriníná imónáná áamá xwiýá xíoyá wáí urírixiniri nuowárenapirinipimi dání xwiýá api siñání wáí óniñjini. Xwiýá api Gorixo —O yeáyí neayimixemeariñorini. O nioni xwiýá api áamáyo wáí urimemía nání “Api Poromi íániñí wiepíxíniasímigini.” rárinjini. ⁴ Nioni Titasoxi —Joxi diñí nene ikwíroñwápa ikwíroñoxi enagi nání gí niaíwíniñí imóniñoxirini. Joxi nání payí rina neari mónaparinini. Negí ápo Gorixo tñni Kiraisi Jisaso —O nene yeáyí neayimixemeaníorini. O tñni awaú wá riwianiri joxi niwayiróniri ñweari nání simixiri oépiyi.

Áamá Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipeñweapaxíimónipíríáwa nánirini.

⁵ Ayí joxi ripi éwiniginiri pirinwí yoí Kiritiyi riniñipimi riwárinjini. Nioni sini píraniní wé miroáríapi joxi wé roáririri nioni rirárinjapa añí gipi gipi Jisasoyá siyikí imónigíáyo ñweagíápimi áamá wí wipeñweapíríá nání urípearí éwiniginiri e riwárinjini. ⁶ Áamá wo nání “Omi orípeámini.” niyaiwiríná “Api api e imóniñoríani?” niyai-wiri siñwí winaxídírixini. Áamá wí xwiýá mumeáripaxo enagi siñwí winiri apixí ná wíni meañjo enagi winiri xegí niaíwí Jisasomi diñí wikwíro-ro áamá wí xwiýá re umeáripaxí mimónipa ero, “Ayí rikikírío nero aríkwíkwí yariñgíáyirini.” umeáripaxí mimónipa ero enagía siñwí winiri nerínáyí, anani rípeárixini. ⁷ Titasoxini, ayí ripi

nání rirarinjini. Áamá Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipeñweagíáwa Gorixoyá bosiwowániñí nimóniro umeariñgíáwa enagi nání áamá wí awami xwiýá mumeáripaxí imónírixini. Ayí wigí diñí tñnini mixídini-pa ero añíni wikí ríá ápiáwíniñí miwónipa ero iniñgí pa-pikí yariñgíápi nání símí mixeadípenipa ero mixí mípepa ero “Amipí api nioni meapaxirini.” niyaiwiro íwí urápaniro nání mepa ero érixini. ⁸ Api api e mepa neróná áamá añí midáñýo aiwá mírañj ero áamáyo nañj imóniñipi owianeyiniro íkíniñj sipí wiwo diñí íá xirigíáyí nimóniri ero xixeni imóniñipini ero siyikwí minigíáyí imóniro niñreániri ero érixini. ⁹ Áamá xwiýá enwipéniñj imóniñipimi pírxí rakímí yariñgíáyo apimi dání enj rirémixí wiri wigí diñýo dání rariñgíápimi xopírírí wiri epaxí imónipíríá nání xwiýá diñj ñwiráripaxí none áamáyo uréwapiyariñwápi tñni xixeni imóniñipi eni xaíwí íá xirírixini.

Mimóní uréwapiyariñgíáyí nánirini.

¹⁰ Ayí ripi nání “Áamá api api imónigíáyoni urípeárixini.” rirarinjini. Áamá “Jisasoyá siyikí imónigíáyo uréwapiyariñj woni imóníimigini.” yai-winariñgíáyí obaxí ayí waumíniñ ero surímá xwiýá riñwaniri áamáyo yapí wíwapiyariñj uríro yariñgíáyirini. Áamá e yariñgíáyí obaxí re rariñgíáyirini, “Gorixomi píraniní ouxídiniñi.” niwimóniríná Jisasomi diñj niwik-wírori aí iyí símí síó niwákwíniñíná ayí añipaxí epaxirini.” rariñgíáyirini. ¹¹ Ayí wayá amipí íwí ourápaneyiniro muréwapiyipaxí imóniñipi uréwapi-yariñgíápimi dání áamá wíyíyá síwí niaíwí aí tñni rixa ayagwí ayónarigíá enagi nání wigí uréwapiyariñgíápi xe uréwapiyipoyiniri siñwí miwíniñpaxí imóniñwini. Sa píroáripaxí imóniñwini. ¹² Enjíná wiwaniñyíyá Kiritiyí wo —O wigíyí diñj émi saímí moñyí worini. O re niriri eañjini, “Kiritiyí aniní yapí rimeariñgíáyirini. Síwí sayíniñj imónigíáyirini. Aiwá ímí tñni niwo ríwí síwíá yiro yariñgíáyirini.” ¹³ E niriri eañjipi nepa rinini. Ayináni mimóní uréwapiyariñgíáyo mixí ríá tñj aríá óýo dání urírixini. Ayí Jisasomi diñj niwikwírooríná saminí wegíápi enj sixí eáminiro ¹⁴ Judayíyá piyiniñ ikayíwípi

náni aríá ókiarí mimónipa ero áamá xwiyáá nepaxinjí imóninjípi ríwímíni mamogíáyí sekaxí rarigíápi aríá miwipa ero epíri nání míxí ríá tǵnjí urǵirixini. ¹⁵ Ámá ík-wirááinjí imónigíáyí amípí apia nǵni nání “Wé stá neayikínipaxímani.” yaiwiarigíárini. E yaiwiarigagía aí áamá íkwirááinjí nimóniro Jisasomi diǵjé miwikwíropa yarigíáyí amípí apia nǵni nání “Wé stá neayikínipaxímani.” yaiwiarigíárini. Wigí diǵjé sipíwí imóniri eri diǵjé niyaikiroríná “Api piáxí eánipaxírani? Meáni-paxírani?” moarigíápi stá uyikíniri eri enjagi nání e yaiwiarigíárini. ¹⁶ Ayí manǵpámi dánini waropárí niniróná re rarigíárini, “Nene Gorixo nání diǵjé moǵwaénerini.” niriro aiwi wigí yarigíápi dání waropárí réniǵjé inarigíárini, “O nání wí diǵjé moǵwaénemani.” rarigíárini. Wigí yarigíápi nání Gorixo xwiráá winiri omi aríkwíkwí wiro nanǵjé imóninjíyí bi epaxí mimónipa ero enjagi nání rariǵjini.

Ámá ríá rigíáwa nánirini.

2 Ayí e yariǵagía aí jiwaniǵoxi nuréwapiyiríná xwiyáá enjwipéniǵjé imóninjípi tǵni xixeni urǵirixini. ² E neríná áamá ríá rigíáwami re urǵirixini, “Nipikwini mimóninjí imóninjípi diǵjé mikikayopa ero ámináowa yapi ní pákíní imóniro diǵjé nanǵjé íá xiriro époyi. Jisasomi diǵjé niwikwíroróná saminjé miwepa ero áamáyo diǵjé sipí wiro wí sipí seaikáráná xwámámí wiro neróná saminjé miwé époyi.” urǵirixini.

Apixíwa nánirini.

³ Apianǵwami eni re urǵirixini, “Pí pí neróná siyikwí mǵnigíáwayǵné nimónimáná ero sipí owímeaniri xwiyáá mimayíó miropa ero iniǵjé papikí yarigíápi nání miǵjé minipa ero apiyá imónigíáwami nanǵjé imóninjípi nání wíwapiyiro époyi.” urǵirixini. ⁴ “Apiyá imónigíáwa wigí oxowami tǵni niaíwíyo tǵni diǵjé sixí nuyiríná wiipaxípi nání wíwapiyiro ⁵ diǵjé nanǵjé íá xiripíri nání wíwapiyiro íkwirááinjí imónigíáyí imónipíri nání wíwapiyiro omiseáyíwa oimónipoyiniri wíwapiyiro wá niwuniri arírá wipíri nání wíwapiyiro wigí oxowami pírániǵjé yeáyí wurǵinipíri nání wíwapiyiro éirixini. Ámá wí apiyá imónigíáwa e mepa yariǵagía niwiniríná xwiyáá Gorixoyápi nání ‘Sipirini.’ ripírixiniri api epíri nání wíwapiyípoyi.” urǵirixini.

Íwí Sikiǵowa nánirini.

⁶ Íwí sikiǵowa eni pí pí neríná diǵjé nanǵjé íá nixiriro epíri nání enǵjé rirémixí wírixini. ⁷ Joxi pí pí neríná dixí nanǵjé yariǵjépi tǵni íwí sikiǵjé imónigíáwami siǵwepigí wírixini. Nuréwapiyiríná nanǵjé imóninjí bi tǵni sipí imóninjí bi tǵni gwí nimori muréwapiyipa eri ámináowa yapi pákíní nimóniri eri ⁸ xwiyáá enjwipéniǵjé —Api áamá wí “Sipirini.” ripaxí mimóninjípirini. Api uréwapiyiri éirixini. Joxi tǵni xewixewí rónigíáyí ayá winiri nene

nání xwiyáá sipí bi miripaxí imóniro epíriá nání api “E éirixini.” rirariǵjini.

Xináíwáinjí nimóniro ominjé wiariǵgíáyí nánirini.

⁹ Xináíwáinjí nimóniro ominjé wiariǵgíáyó enǵjé rirémixí re wírixini, “Segí bosowami simanǵwíyóninjé wurǵiniro yayí winipaxépi wiuro xixewiámí wí murípa ero ¹⁰ wigí amípí wí éí mimínipa ero diǵjé seanǵwiráripaxí imóninjípi wíwapiyiro époyi.” urǵirixini. Xináíwáinjí nimóniro ominjé wiariǵgíáyí pí pí neróná api api e nixídírǵjépi dání xwiyáá Gorixoyá —O yeáyí neayimixe-meaarǵjorini. Xwiyáá oyápi mi okiyááinjé yaroaríná áamá “Xwiyáá api sipímani.” yaiwipíriá nání api “E urǵirixini.” rirariǵjini.

“Gorixo wá neawianarǵo enjagi nání rixa siǵánipi-aumímí inini.” urǵjé nánirini.

¹¹ Ayí ripi nání “Jisasomi diǵjé wikwíroǵgíáyí api api éirixini.” rirariǵjini. Gorixo wá nineawianiri “Wííimigini.” yaiwiáragípi Jisaso niweapirǵjépi dání áamá niyoni rixa siǵáni piaumímí winǵjépi. O áamá niyoni yeáyí uyimixemeámǵániri nání enǵjépi siǵáni piaumímí inǵjépi. ¹² Ayí nene sini xwíá tǵyo niǵwearane yayí neainǵǵjépi nání diǵjé wikwímoarǵwápi nání wenǵjé neri niǵwearanéná Gorixo re yaiwiani nání xegí wá neawianinjépi wíá neaókimixinjépi, “Gorixo nene áamá omi ríwí riwámíni nimamoríná yarigíápi píni wiárirane áamá omi mǵxidarigíáyí miǵjé winarǵjépi píni wiárirane nerane diǵjé tǵni erane wé róninjé erane Gorixomi pírániǵjé nixídíríná epaxépi erane yaníwá nání rineaíwapiyariní?” yaiwiani nání xegí wá neawianinjépi wíá neaókimixinjépi. Yayí neainǵǵjépi nání diǵjé wikwímoarǵwápi, ayí Jisasi Kiraiso —O negí Nwíá seáyí e imónǵjorini. Nene yeáyí neayimixemeaarǵjorini. Yayí neainǵǵjépi nání diǵjé wikwímoarǵwápi, ayí o wíá sogwǵnjé piripírí yarǵjépi tǵni siǵáni nimónimi weapinǵjépi. ¹⁴ O negí rikikíríó yarǵjépi nipimíni dání gwǵnjé neaikweawárirí áamá nioniyáyíni nimóniro imirǵjé mé nanǵjéni oépoyiniri igíáinjé neaeámori éimigini xewanǵo xe onipikípoyniri siǵwí winǵjéni.

¹⁵ Íníná nioni rirariǵjé ripi dixí tǵnjé e ǵweagíáyó uriri oxídípoyniri enǵjé rirémixí wiri áamá xwiyáá ripi tǵni xixeni miyarigíáyó míxí uriri éirixini. E neríná áamá wo nioni xe paimímí oniniri siǵwí miwinipa neri néní tǵjoxi nimóninjépi dání éirixini.

“Xámi yagwápi mé wé róninjé imóninjépi éwanǵjéni.” urǵjé nánirini.

3 Joxi áamá Jisasomi diǵjé wikwíroarigíá joxi tǵnjé e ǵweagíáyó re nuriri diriri wiayírixini, “Gapimanǵy-orani, néní tǵgíáyorani, simanǵwíyóninjé yeáyí wurǵiniro aríá yímigí wiro époyi. Pí pí imirǵjé mimóninjépi epíri

náni ipimónípoyi. ² Ámá wíyo xwiýápai miñwiráripa ero wikí tñni xwiýá rariǵíáyíne mimónipa ero époyi. Awayini samíñi imóniño amá niyoni wé íkwiañwíyo umero époyi.” nuriri dirirí wiaýirixini. ³ Ayí rípi nání rirariñini. Nene eni eníná dññi naññi bi mimó majjá ikárinagwaénerini. Maññi wiaikiagwaénerini. Yapí éwapíñagwaénerini. Íeapá neainariñi xixegíni imóniñipini erane miññi neainariñi xixegíni imóniñipini erane yani nání gwíniñi neayagenerini. E néra nuranéna amáyo sipí wikáraní nání imónirane sipí dññi wiaiwirane símí tñni oneaipoyiniri wíwapiyirane newaniñene eni símí tñni inirane yagwaénerini. ⁴ Nene e imónagwaéne aiwi Gorixo —O nene yeáyí neayimixemeañorini. O amá nñni nání wá wuniri wá wianiri yariño enagi nání wá nineaókimixiríná ⁵ nene yeáyí neayimixemeañirini. Imiriñi mimóniñi newaniñene wé nirónirane yariñwápi nání dññi nimori nání yeáyí neayimixemeañimani. Xewaniño wá ninea-wianiri nání yeáyí neayimixemeañirini. Ayí íwí nene yariñwápi yokwarimí nineaíríná xíoyá kwíyípi dání —Api igiáñiñi neaeamoiñipimi dání amá amí siññi imóniñwaéne neaeweari dññi niyimíñi tññwaéne neaimixiri enjipirini. Apimi dání yeáyí neayimixemeañirini. ⁶ Api ninea-iapiríná sipí mineaí Jisasi Kiraiso, negí yeáyí neayimixemeaño neaiñipimi dání ayá wí neawírenapiyiniñi. ⁷ Ayí o wá ninea-wianiriñipimi dání “Wé rónigíáyirini.” ráriñene imónirane dññi niyimíñi imóniñi nene e oimónaneyiniri dññi ikwímoariñwápi tññwaéne imónirane yaníwá nání kwíyípi neawírenapiyiniñi.

⁸ Xwiýá api, ayí nepa amá dññi ñwiráripaxí imóniñipirini. Ayináni api nání nuriríná samíñi nimónimáná murí enjñi neánimáná uríirixini. Amá Gorixomi dññi wikwíroarigíáyí píraníñi nero imiriñi mimóniñipi —Api naññi imóniñagi nání amáyo sa naññi wiipaxípirini. Api arige neri yaníwáñaniñi símí

xeadípenipírfa nání e uríirixini. ⁹ E neri aí amá majjima-jjá nikáriníro xwiýá miximixeawiamí inarigíapi rariñagía niwinirínarani, aríowa eníná dání wigí niaíwí nemeága nuro yoí wírigíapi nání rariñagía niwinirínarani, ñwí ikaxí eániñipi nání xwiýá ximiximí niníro rariñagía niwinirínarani, ayí tñni wí nikumixiniri miripani. Xwiýá ayí rariñipi naññi imóniñipimi xédani nání neaiipaxí mimóniñagi nání rariñini. Sa miponiñi xwiýá enagi nání rariñini.

¹⁰ Amá giyí giyí Jisasoyá siyikí imónigíayo xewixewí oimónipoyiniri wíwapiyariñagía niwiniríná erirí biaú wíagi aiwi aríki yariñagía niwiniríná ríwí umóirixini.

¹¹ Joxi nijjárini. Amá e yariñagíayí wigí dññi síá niyimixiníro íwí néra warigíapimi dání xwiýá meári-narigíá enagi nání rariñini.

Yayí niwíowáriríná uriñipi nánirini.

¹² Nioni rixa dññi neyíroniri “Ríwipi yariñiná anjñi rixa Nikoporisiyi riñipimi ñweámigini.” yaiwíariñá enagi nání nioni Atemasomirani, Tikikasomirani, joxi tññi e nání nurowárirínáyí, joxi enjñi neániri nibiri anjñi apimi nímeáirixini. ¹³ Sinaso —O xwirixí wienwípeiaríñi worini. O tñni Aporoso tñni egí anjñi nuríná amipí wí nání dñwí mikeamónipa eri óí e dññi sixí níga uri episíi nání “Bi wíowáñimigini.” niyaiwiri aníñi miní éirixini. ¹⁴ Negí imónigíayí íkíá ná miweariñiñi mimónipa ero Gorixomi píraníñi nixídíroná imiriñi mimóniñipi epírfa nání ayí eni amá dñwí ikeamónigíayo arirá wipaxípi éwapíñirixini.

¹⁵ Nioni tñni re ñweagíayí nñni yayí siowárena-pariñwini. Amá nene Gorixomi dññi wikwíroariñagwi nání dññi sixí neayariñagíayo “Poroy yayí neawárena-parini.” uríirixini. “Seyíne niyínéni Gorixo wá seawianíwinigini.” nimónarini.

Pairimono

Payí rina Pairimono nání Poro eaŋinarini. Pairimono áamá aŋí yoŋ Korosi ŋweáyí worini. Amipí wí mimúronŋorini. Xináŋiŋí nimóniri wiariŋíáyí wí eni tŋŋorini. Oyá xináŋiŋí nimóniri omiŋí wiariŋíáyí wo, Onesimasoyí riniŋo re eŋiniginí. Íwí niwikárimí éf nuri Romiyo nírémori Poro, e gwí ŋweaŋomi niwímeariŋíepimi dání ámi diŋí émoáŋi Poro payí neari Onesimasomí niwiowáriná Pairimono yokwarimí niwiiri oumíminiri neari wiowáriniginí.

1 Poroni —Nioni Kiraisi Jisasomí nixídiri yariŋápi nání gwí aŋíyo niŋwiráŋiŋonirini. Nioni tŋni negí nixímeá Timotio tŋni payí rina neari mónapariŋwii. Pairimonoxi, yegí diŋí sixí riyigwíŋoxi —Joxi yawawi tŋni nawíni Jisasomí nixídiri yariŋwá nání gwí móniŋwá woxirini. ² Joxi tŋni negí nixímeáí Apiaí tŋni Akipaso tŋni —O none tŋni negí nawíni roariŋwá worini. O tŋni Jisasoyá siyikí imónigíá joxiyá aŋí iwámi awí eá-nariŋíáyí tŋni ayí nŋni eni aí tŋni nání payí rina neari mónapariŋwii. ³ “Negí ápo Gorixo tŋni Áminá Jisasi Kiraiso tŋni awaú wá seawianiri seyíne píraníŋí niwayiróniro ŋweapíri nání seaiiri éfísixini.” nimónarini.

“Joxi yariŋípi nání yáyí ninarini.” uríŋí nánirini.

⁴ Nioni negí Gorixomí xwiýá ririmí niwiri joxi nání rixiŋí niriŋiríná aríá re niwiri nání, “O áamá Gorixoyá imónigíá niyoní diŋí sipí niwiri arirá wiri Áminá Jisasomí diŋí wikwírori yariŋorini.” Aríá e niwiri nání joxi nání rixiŋí niriŋiríná Gorixomí yáyí wiariŋáriní. ⁶ Joxi nene tŋni nawíni Kiraisomí diŋí wikwíroariŋagwi nání nawíni ikáriníŋwápimi dání “ripi re oimónini.” nimónarini, “Amipí naŋí Kiraisomí nuxídíríná epaxí imóniŋwá niŋini nání xixeni niŋíá oimónini.” nimónarini. ⁷ Gí nixímeáoxini, joxi áamá Gorixoyá imónigíáyo diŋí sipí niwiri neriŋíepimi dání diŋí sixí umímoníŋí eŋagi nání nioni yáyí ayá wí niniŋiri diŋí niá ninarini.

Pairimonomí Onesimaso nání rixiŋí wuriŋíŋí nánirini.

⁸ Ayínáni Poroni —Nioni rixa xweaŋoni neri Kiraisi Jisasomí nuxídíríná yariŋápi nání gwí ŋweaŋonirini. Nioni yawawi Kiraiso nání nawíni gwí mónigwíwawi eŋagi nání masisá bí misí “O e nerínáyí naŋí imóniŋípi yariní.” yaiwariŋápi e éirixiniri sekaxí bí riripaxí aiwi diŋí sixí yinariŋwíwawi eŋagi nání awayini rixiŋí bí oririmini. ¹⁰ Onesimaso —O nioni gwí aŋí tŋyo niŋweaŋíná wáí uríápimi dání Gorixomí diŋí wikwíroariŋí eŋagi nání gí íwóniŋí emeááorini. “O nání rixiŋí bí owuriyimini.” nimónigoí. ¹¹ Xámi “Yíwí imóniŋoríani?” waiwiago aiwi agwi joxi tŋni nioni tŋni

niwawini diŋí uŋwiráripaxí imóniŋorini. ¹² Agwi nioni omí joxi tŋíŋí e nání nurowáriná gí diŋí aí tŋni nixeyániríŋiŋí wírenapariŋini. ¹³ Nioni xwiýá yáyí neainariŋípi wáí urimeariŋáoni eŋagi nání gwí aŋíyo ŋweaŋáná “Onesimaso nioni tŋni niŋweari joxi nání wayá arirá onini.” ninimóniri aiwi joxi “Ayí ananirini.” siní minirípa eŋánáyí, “E api xe oemini.” minimóníŋagi nání ámi joxi tŋíŋí e nání urowárenapariŋini. Joxi “Poro sekaxí niriŋíepimi dání oemini.” miyaiwí dixí diŋíyo dání “Xe Poro tŋni niŋweari arirá owini.” yaiwiríá nání omí joxi tŋíŋí e nání úrowárenapariŋini. ¹⁵ Ayí rípi nání rirariŋini. O ámi aniŋí joxiyá imóniníá nání bí onimiápi píni niriwárimí nibiri ŋweaŋíŋani? ¹⁶ O siní dixí rináŋiŋí nimóniri omiŋí siariŋo aí siní axí apini mimóní apimi nimúrori Jisasomí diŋí niwikwírori nání gí nixímeá diŋí sixí uyiŋáóniŋí imóniŋíŋirini. E nimóniri aiwi joxi aŋipaxí “Rixa gí nixímeáóniŋí imóniŋí woríani?” waiwipaxorini. ¹⁷ Ayínáni “Poro nioni tŋni nawíni gwí mónigwíŋoríani?” niniaiwirínáyí, Onesimaso símeááná nioni nimíminimíniri eŋípa omí eni axípi umíminíŋirixini. ¹⁸ E niriŋiri aí o píni niriwárimí nuríná sipí nisikárimí uŋípirani, amipí íwí riráŋiŋípirani, anani nioni riyipáromíŋirini. ¹⁹ Poroni niwaniŋoni gí wé tŋni ríwamiŋí rípi “Nioni riyipáromíŋirini.” niriŋiri eaariŋini. Ayí joxi eni maŋí nioniŋáyo dání raríná Jisasomí diŋí wikwíróagi nání joxi nioni eni niŋipáropaxí imóniŋípi nání mirirípa éimigini. ²⁰ Gí nixímeáoxini, Áminá Kiraiso tŋni nawíni ikárinigwíŋoxi eŋagi nání nioni rixiŋí riríápi xixeni niíŋirixini. E nerínáyí, apini mé diŋí sixí eni nimímoríŋirini.

²¹ “Aríá yímiŋí niniŋoi.” nisaiwiri diŋí síŋá neá-nariŋagi nání re ninimóniri payí eaariŋini, “Joxi nioni riríápiní mé api nimúrori ámi seáyi e imóniŋí bí tŋni eríáriní.” ninimóniri payí rina eaariŋini. ²² Rixiŋí ámi bí rípi oririmini, “Aŋí awawá nioni wepaxí imóniŋíwá óf nimoáríŋirixini.” oririmini. Ayí rípi nání rirariŋini. Seyíne Gorixomí rixiŋí nuriyariŋíápimi dání oyá diŋí tŋni gwí aŋíyo dání niwáraná seyíne tŋámini bíimiginiŋiri diŋí niŋwíromi nání rariŋini.

Yayí niwíowáriríná uríhípi nánirini.

²³ Epapiraso —O eni Kiraisi Jisasomi uxídaríhí wo enjagí nání nioni t́ni nawíni gwí ηweagwíforini. O joxi nání yayí siowárenaparini. ²⁴ Mako t́ni Arisitakaso t́ni

Dimaso t́ni Ruko t́ni —Awa Jisasomi níxídiro yariηagí nání gwí nimónigíáwarini. Awa eni yayí siowárenaparíhí. ²⁵ “Áminá Jisasi Kiraiso aníhí wá niseawiaga úwínigini.” nimónarini.

Xibiruyí

Payí rina Judayí Jisasomi diñí niwíkwíro nání oyá siyikí imónigá aní bimi ηweagíayí nání eagánarini. Xibiruyi riniñipi wigí piné rarigíapi tñi nikumixiniri riniñagi nání yoí e wírinini. Payí rina eanoyá yoí miñwirárininagi nání “Ámá o niriñi eanñíani?” yaiwipaxí mimónininarini. Jisaso rixa anñinami nipeyimáná xwiogwí rixa obaxí nipwémáná eñáná payí eanjo Judayí Jisasoyá siyikí imónigá ayo xeaniñí wímeaayarinagi nání anñí Jisasomi diñí miwíkwíro pñi niwiáriro xámi yagíapi ámi íá xiripírixiniri niriñi eanñinini. Ayí re niyaiwiro anñí siñí imóninipi xaiwí íá xiripírixiniri niriñi eanñinini, “Anñinají niyoni Jisaso seáyí e miwimónipa reni? Mosesomi eni seáyí e mimónipa reni? Apaxípaniñí imónigá xwéowami eni seáyí e miwimónipa reni? Ridiyowá xío ná wínáni neainiñipi apaxípaniñí imónigá xwéowami ámi ámi neaiiarigíapimi seáyí e mimónipa reni?” niyaiwiro anñí Jisasomini diñí niwíkwíroa úirixiniri niriñi eanñinini.

**“Ríná Gorixo xegí xewaxo eñípimi dání neariñirini.”
uriñí nánirini.**

1 Gorixo eñiná wíá rókiamoagíawa ríwamiñí earo xixegíni ero egíapimi dání xíoyá xwiyá negí aríowéyo ayá wí nura nibayísaná ² agwi sía yopariyí tñí ríná xegí xewaxo xwiyá riri amipí wíwapiyemeri eñípimi dání neariñirini. Xegí xewaxo amipí imóninipi nipini nání xiáwo imónininiñiri urípeañorini. Omi dání anñina tñi xwíarí tñi imixinirini. ³ O Gorixo nikíniri seáyí e imóninipi axípi eni aupákíkí inariñorini. Xano yapi pákíní imóninini. Sogwí siñí emá amipí nipini oyá xwiyá eñí eániñí riñípimi dání xomaxíniñí yárininagi nání xegí imóninipa sini imónini. Xewaniño íwí amá yarigíapi nání yokwarimé wiipaxí oimóniri niwiárimáná nipeyiri Nwíá seáyí émi imóninoyá wé náumini éí ηweani.

**“Gorixomi xewaxo anñinajíyo seáyí e múronini.”
uriñí nánirini.**

4 Gorixo o e imónininiñiri nurípeari niwimixiríná anñinají e imónininiñiri urípeañípimi aga seáyí e wiárfí imóninipi tñi xixeni seáyí e wimixinirini. ⁵ Omi Bikwíyo niriñiri eániñí rípi Gorixo uriñipa anñinají giyo axípi uriñirini, “Joxi rixa gí íwoxi oimóniri simixárini. Agwi ríná joxíniñí semeáarini.” E uriñipa anñinají giyo axípi uriñirini? Oweoi, wí e muriñirini. Xewaxo nání ámi bi re riñipa anñinají giyí nání axípi riñirini, “Nioni xegí xanoni imónimíni. O gí íwo imónininoi.” riñipa axípi anñinají giyí nání riñirini? Oweoi, wí e miriñí eñagi nání “O ayo seáyí e wimónini.” niriñi eaariñini. ⁶ Xegí niaíwí xámíniñí emeanjomi xwíá rirími nání wírenapini nání nimóniríná Bikwíyo niriñiri eániñí rípi eni riñinini, “Anñinají Gorixoniyáyí nñi omi nupíkínimearo seáyí e uméirixini.” riñí eñagi nání o seáyí e wimónini. ⁷ Anñinají nání Bikwíyo re niriñiri eánini, “Gorixo xegí anñinají

—Ayí xío sekaxí urípi tñi xixeni seáyí wiipíri nání imónigíayirini. Ayí imiñininiñí imónininiñiri wimixiri ríá ápiáwíniñí imónininiñiri wimixiri yariñirini.” Anñinají nání e niriñiri eániñagi aiwi ⁸ xewaxo nání re niriñiri eánini, “Gorixoxini, dixí amáyo numerwearíná ná ríwíyo aí sini axípi anñí umerweari pí pí wé róniñí imóninipi tñi xixeni neri umerweari eríarini. ⁹ Joxi wé róniñipi nání simóniri uniñipi nání misimónipa eri yarinagi nání Gorixonini dixí Nwíáoni niriñipeari amá dixí imónigíayo seáyí e simixíagi nání diñí níá sinarini.” E niriñiri eániñagi nání “Xewaxo anñinajíyo seáyí e ríá wimónini?” yaiwipaxirini. ¹⁰ Xewaxomi uriñí rípi eni niriñiri eánini, “Ámináoxini, iwamíó dání amipí nñi wí sini mimónináná joxi xwíá riri ikwírori anñina dixí wé tñi imixiri eñirini. ¹¹ Api anñiníá eñagi aiwi joxi sini anñí miní ηwearíarini. Anñina tñi xwíarí tñi iyíá niñanoyí urí neríná yariñipániñí imónáná ¹² joxi iyíá niñoperi tarigíapa axípi e tiríarini. Ámá iyíá urú emi niñmori siñí wú panarigíapa axípi anñinami tñi xwíarími tñi e imixiríarini. E neri aí joxi imóninipi anñí miní sini axípi nimóniri xwiogwí diñí niñmori íá ropaxí mimóni niñpweri aí joxi wí niñpepa eríarini.” Xewaxomi e niriñiri aí ¹³ ámi axomi re uriñipa anñinají giyo eni uriñirini, “Nioni amá joxi símí tñi siarigíayo xopirárí niwiri ikwianwí dixí sikwí ikwiáriránániñí simixiyimíá íná nání nioni imóninipa xixeni axípi nimóniri gí wé náumini éí niñweari weniñí neri ηweai.” Xewaxomi e uriñipa anñinají giyo axípi uriñirini? Oweoi. ¹⁴ Xewaxo rixa e imóninoy eñagi aiwi anñinají nñi ayí sa kwíyíyirini. Gorixo sekaxí urípi xixeni seáyí wiipíri nání imónigíayirini. Ámá xío xegí yeáyí uyimixeméaníayo arírá uwiipíri nání urowárininiñirini.

"Jisaso neaiiñipi símimanñimini tinñirixini." urinjé nánirini.

2 Xewaxo anñajáyo seáyi e wimóniño enjagi nání xwiýá o nání aría wiñwápi pñi niwiáirane ewé gwí miyárininjáná ná jíami nikwiáriga wariñpa axípi e yaniginiri apimi xaíwí íá nixirirane píraninjí xídfwaniginí. ² Ayí ripi nání seararinjini. Enjána Gorixo negí aríowéyo anñajé uriro wíwapiyiro éfápimi dání uragípi aí píri wiaíkípxaxé mimóniña eri áamá xwiýá apimi ogámí nero píri wiaíkigíá ayé ayo Gorixo xixeni píri umamori enjé enjagi nání ³ agwi ríná nene ripi wí yaiwipaxene menini, "O awiaxé neri yeáyí neayimixemeaníá nání neaiiñipi ríwí nukinimoranénáyí, anani píri o neamamoníápipimi dání nurakínárimí upaxírini." yaiwipaxene menini. Xámi Áminá Jisaso xewaniño Gorixo yeáyí neayimixemeaníniri neaiiarinjipi nání nin-earimáná enjáná áamá omi aría wigíáwa nene "Neparini." yaiwiani nání sopinjé noro wáá neararíná ⁴ Gorixo eni nene "Neparini." yaiwiani nání emimí tñni ayá riwamónipaxé imóninjé tñni amipí xixegíni áamá mepaxé imóninjé tñni sopinjé noa unjírini. O xéo wimónariñipi tñni xixeni áamá awa kwíyípipimi dání emimí epaxé oimónipoyiniri wiñipi tñni egíápipimi dání sopinjé noa unjírini.

Yeáyí neayimixemeaníápi nání míkí ikiño Jisatorini." urinjé nánirini.

⁵ Gorixo áamá anjé sinjé imóniníárimí —Arí nání nioni niri ríwaminjé eaarinjini. Arími ηweapírfáyé Gorixo anñajowami simañwíyóninjé yeáyí wurínipírfá nání rárinjémani. ⁶ E neri aí áamá wo Gorixomi urinjé ripi Bikwíyo wí e niriniri eáninjagi nání "Ámáyo Gorixoyá diñjé tñni amipí niyoni seáyi e niwimónipírfárimí." nene re yaiwipaxírini, "Ámáyo pí imóninjagíá nání Gorixoxi ayé nání diñjé nímori umearinjirini? Ayé joxi anani peayé wianipaxíyí enjagi nání rarinjini. ⁷ Aninjé maríái, bi onimiápi nání áamá anñajáyo ínimi owimónipoyiniri niwárirí aí ámi ríwíyo dání wé íkwiañwíyo uñwirárirí seáyi e wimixiri neríná seáyi e numéyoari [amipí nñni joxi dixé wé tñni imixinjéyo seáyi e niwimóniri ouchewéárixiniri urípeañjirini.] ⁸ Joxi anñajérani, amipírani, nñni ámáyo ínimi wurínéwiniginiri wimixirinjirini." Bikwíyo e niriniri eánini. Gorixo nñni ámáyo yeáyí wurínéwiniginiri niwimixiríná payikeýí bi mimixiña enjé enjagi nání nene re yaiwipaxírini, "Ámáyo Gorixoyá diñjé tñni amipí niyoni seáyi e ría wimónini?" yaiwipaxé aí agwi ríná nene amipí nñni ámáyo ínimi imóninjagi mí mñwómixariñwini. ⁹ E neri aiwi áamá Gorixo onimiápi nání anñajowami ínimi wimixinjomi rixa mí wómixariñwini. O, ayé Jisaso nání rarinjini. O Gorixo nene nání wá nineawianiri píraninjé e wiíimiginiri yaiwiáragípi tñni xixeni neríná áamá nineneni nání

neapeinía nání onimiápi bi anñajowami ínimi wimónéwiniginiri wimixirinjirini. Ínimi e niwimóniríná ríninjé nimeari penjé enjagi nání Gorixo rixa wé íkwiañwíyo uñwirárirí seáyi e wimixiri enjírini. ¹⁰ Gorixo —Xíomi dání amipí nñni imóniri nñni eni o nání imóniri eni. O re enjírini. Áamá obaxé xegí íwixaxéninjé nimóniro xewaxo nikíniri seáyi e imóninjépa axípi imónipírfá nání omi ríninjé ayá wí wímeanjépipimi dání wé uroárfimiginiri neríná xixeni imóninjépi tñni enjírini. "Yeáyí neayimixemeaníá nání apáni míkí ikípxaxo, ayé Jisatorani?" wiaiwipíri nání Gorixo e enjírini. ¹¹ Jisaso —O ámáyo Gorixoyá imónírfixiniri wimixariñorini. O tñni áamá Gorixoyá xío imixinjéyí tñni wigí xano ná womi dáníni eweagíáyí enjagi o ayé nání ayá miwiní anani "Gé nixixímeá imónigíáyirini." rarinjirini. ¹² O Gorixomi re urinjépi Bikwíyo niriniri eáninjagi nání rarinjini, "Joxi nání gé nixixímeáyo 'E imóniñorini. E imóniñorini.' ourimini. Áamá joxi seáyi e rimepíri nání awí eánigíáyo áwinimi dání nioni joxi seáyi e rimeminiri nání sonjé orimearimini." niriniri eáninjé enjagi nání rarinjini. ¹³ Xwiýá Jisaso Gorixo nání rinjé ripi eni re niriniri eánini, "Nioni omi aga xixeni diñjé uñwirárimíárimí." Xwiýá ámi axo rinjé ripi eni re niriniri eánini, "Áamá Gorixo niaíwí nemearíninjé niapiñjéyí, ayé aí tñni nawíni riyenerini." eni niriniri eáninjé enjagi nání re seararinjini, "Jisaso ayé nání ayá miwiní anani 'Gé nixixímeá imónigíáyirini.' rarinjirini." seararinjini.

"Jisaso nepa áamá imóninjiginini." urinjé nánirini.

¹⁴ Ayináni niaíwí rarinjéyí warárimí dání géwí tñni enjé tñni tégíáyí imónigíá enjagi nání xewaxo eni axípi imóninjiginini. Xewaniño niñerinjépipimi dání ámáyo anéá wimixipaxé imóninjomi —O ayé oborini. Omi migí wimixiri ¹⁵ áamá íniná nanñaniginiri wiwaninjéyí wáyí nerinjépipimi dání gwíninjé ηweagíáyo níkwearíninjé wárirí éimiginiri warárimí dání áamá géwí tñni enjé tñni tégíáyí imónigíápa axípi e imóninjiginini. ¹⁶ Ayé neparini. O anñajáyo arirá owimíniri neríná e mimóninjiginini. Áamá Ebírfamoyá iyé axípa imónigíáyo arirá owimíniri nání neríná wará ayé inigíápa axípi ininjiginini.

¹⁷ Ayináni o apaxípaninjé imóninjé xwé wo nimónimáná xegí xexirímeáninjé imónigíáyo píraninjé ayá urimixiri Gorixo xío urinjépi nání diñjé uñwiráripaxé imóninjépi eri neríná íwí áamá yarigíápi yokwarimí wipaxé oimóniri ridiyowá yarigíápa axípi ridiyowáninjé in-íminiri nání pípi inipaxé maríái, sa wará xegí xexirímeáyí inigíápi inipaxé enjagi nání xío eni axípi e ininjiginini. ¹⁸ Ríninjé wímeanjépipimi dání obo iwamíó wíwapiyino enjagi nání áamá obo agwi ríná dání óreámioárixiniri wíwapiyariñjéyo eni arirá wipaxé imóniño enjagi nání rarinjini.

“Moseso seáyi e imónagí wo enjagi aí Jisaso aga seáyi e wiárfí múroni.” urinjí nánirini.

3 Ayináni gí níríxímeáyíne, —Seyíne Gorixo anjí-nami dání xíoyá imóníírixiniri wéyo íá seaumirinjíyínérini. Seyíne Jisaso nání dijí émóírixini. Gorixo nene tñj e nání urowárenapiño, ayí orini. Apaxípániñj imóniñj xwéo, nene “Apimi dijí wik-wíroariñwáriní.” rariñwápimi pírániñj xédíírixiniri arirá neainiñá nání imóniño, ayí orini. Moseso enjína áamá Gorixoyá anjiniñj imónigíáyo numeiriná xixeni wiinjépa áamá Gorixo xío wimónariñjpi e éwiniginiri urípeáagi nání xixeni wiinjo, ayí axo Jisasorini. O nání pírániñj dijí émóírixini. ³ Ayí ripi searariñjini. Anjé wiwá nání “Nanjíwáriní.” niriño miñj sñjá nimeeániro aiwi anjé iwámí miriño nání aga miñj sñjá seáyi e umeeáni-paxírini. Axípi e imóniñjpa Moseso nání miñj sñjá umeeáni-paxí imóniñjagi aiwi Jisaso nání ayí anjipaxí miñj sñjá umeeáni-paxírini. ⁴ Anjé ayí ayí wí xegípi mimóní nñni áamá mirarigíá aiwi amipí nñni imóniñjpi imixiño, ayí Gorixo enjagi nání rariñjini. ⁵ Ayí ripi nání eni “Jisaso nání dijí pírániñj émóírixini.” searariñjini. Moseso enjína áamá Gorixoyá anjiniñj imónigíáyo xixeni pírániñj numeiriná áamá xináiwaníñj nimóniño wigí bosowami pírániñj niwiróná yarigíápa axípi éniñj neri amipí Gorixo ríwíyo riníápi nání woákíké wiñj aiwi ⁶ Kiraiso Moseso nimóniri enjépa axípi nimóniri enjimaní. Omí wiárfí nimúrori re enjírini. Niáwa áamá xanowayá imónigíáyo pírániñj numeiriná yarigíápa Kiraiso axípi e neri áamá xanoyá anjiniñj imónigíáyo xixeni pírániñj umeinjírini. Nene wará saríwá mimáriní nerane “Jisaso e níneaiiníáriní.” niyaiwirane dijí wikwímoariñwápimi dání sáyí nimóniri rariñwápi aninjé miní xáiwí íá nixira nuranénáyí, ayí anjé Gorixoyániñj imóniñjwini.

“Manjé pírfí wiaíkiagiáyi dijí sixí íníírixiniri enje miñjweagíáriní.” urinjí nánirini.

⁷ Ayináni Gorixo xegí kwíyípi tñni Bikwíyo dání rinjé ripi tñni xixeni segí seárfawéyi manjé niwíwákiro dijí sixí íníírixiniri imóniñe ñweagíámani, “Agwí ríná manjé Gorixoniyá searariñjagi aríá niniróná ⁸ enjína segí seárfawéyi áamá dijí meañe nemeróná yagíápa mepa érixini. Ayí gí manjé xowiaikímí niniro nepa enjé eániñoríaniri iwamíó níwapiyiro neróná xwiogwí 40 pwearíná nioni emimí niwíwapiya unápi siñwí niwígá nuro aí wigí dijí wakísí niniro ríwí nimoagíáriní. E yagíápa seyíne eni axípi mepa érixini. ¹⁰ Ayináni segí seárfawé íná ñweagíáyi nání wikí niwóniri re riñanigini, ‘Ayí íníná dijí xerjwíni moro Gorixoní sekaxí urariñjápimi mixídipa ero yarigíáyiñí.’ niriñi ¹¹ wikí ríá ápiáwíniñj niwóniríná sñjá womi dániniñj re ráriñanigini, ‘Xwíá dijí sixí ínipíríá nání wipi-moáriñjírini wí niñweapíríámani.’ ráriñanigini.” Segí

seárfawé íná ñweagíáyi Bikwíyo dání e niriniri eániñjipi tñni xixeni nero Gorixomi manjé pírfí niwíwákiro nání dijí sixí íníírixiniri enje wí miñjweagíáriní.

“Neárfawéyi Gorixomi manjé wiaíkiagiápa mepa éwanigini.” urinjí nánirini.

¹² Gí níríxímeáyíne, wiyíne sipí nero aríkwíkwí niwirinjípimi dání Njwíá wí mipé aninjé siñj imóniñjomi ríwí umóírixiniri pírániñj awíniñj meñweáníírixini. ¹³ Wiyíne íwí néra nurinjípimi dání yapí néwapíniro dijí wakísí niniróná Gorixomi ríwí umopíríxini sñá Bikwíyo dání Agwíyí riniñjyi sini imóniñánáyí, sini epaxí enjánáyí, sñá ayí ayo xixe enjé rirémixí inayíírixini. ¹⁴ Ayí ripi nání searariñjini. Dijé Kiraisomi iwamíó dání niwik-wíroanéná wará saríwá mimáriní nerane xáiwí íá xiriñwápi aninjé xáiwí íá nixira nurane negí peaníwaé nání sini xáiwí íá nixira nuranénáyí, nepa Kiraiso tñni ikáriñiñwaénerini. ¹⁵ Bikwíyo re niriniri eániñjipi tñni xixeni neriñjípimi dání anani dijí wikwíroariñwápi xáiwí íá nixira upaxírini, “Agwí Gorixo searariñjagi aríá niwiróná enjína segí seárfawéyi omí manjé xowiaikímí niwiróná dijí wakísí niniro nání ríwí umoagíápa seyíne eni axípi e mepa érixini.” E niriniri eániñjipi tñni xixeni ner-anénáyí, dijé wikwíroariñwápi xáiwí íá nixira waníwáriní.

¹⁶ Ayí ripi nání searariñjini. Áamá Gorixo rariñjagi aríá niwiróná manjé xowiaikímí wiagiáyi, ayí giyírini? Níni ayí áamá Moseso Isipiyí anjéyo dání wirimeááná e píni niwíwárimí wagiáyi menirani? ¹⁷ Xwiogwí 40 apí pwearíná Gorixo áamá giyo wikí niwóga wagiáriní? Ayí axíyí íwí nero áamá dijí meañe dání niapé emeagíáyi menirani? ¹⁸ Áamá Gorixo sñjáyó dání nuriríná “Xwíá e niñwearóná dijé sixí íníírixiniri enjírini wí niñweapíríámani.” uragíyí giyírini? Ayí axíyí xíomi manjé pírfí wiaíkiagiáyi menirani? ¹⁹ Ayináni nene nijá re imóniñjwini. Neárfawé íná ñweagíáyi dijé miwikwíropa nero nání Gorixoyá xwíá dijé sixí íníírixiniri enjírini wí nírémoro ñweagíámani.

“Nene dijé sixí ínáníwá nání imóniñe sini imónini.” urinjí nánirini.

4 Ayináni Gorixo ayí dijé sixí íníírixiniri negí neárfawéyo sñmímanjéyo dání urinjépi sini enjagi nání xío áamáyo eyeyírómí neríná wiyíne nání re seaiaiwiniginiri, “Ayí e ñweapaxí mimóniñoi.” seaiaiwiniginiri wáyí nerane pírániñj oyaneyi. ² Negí neárfawéyi áamá dijé meañe nemeróná xwiýíá xwíá dijé sixí íníírixiniri enjírini nání yayí winipaxí imóniñjipi aríá wiagiápa nene eni axípi aríá wiñwáriní. Ayí aríá niwiro aí aríá niwiróná dijé miwikwíropa nero nání surímá aríá niwíwáro xwíá dijé sixí íníírixiniri imóniñjírini mirémó áamá dijé meañe dání penowigíawixini. ³ Dijé wik-wíroariñwaéne dijé sixí íníírixiniri enje páwariñwáriní.

Ayí Gorixo ripi riñí enjagi náni “Dijí sixí ínaníwá náni imóniñe rixa ría neaipimoárinini?” niyaiwirane nijjá imóniñwini, “Gorixoní manjí niwíaiikiarigíáyo wíki ría ápiáwíniñí niwóniríná sñjá womi dáníniñí re ráriñanigini, ‘Xwíá ayí dijí sixí ínipíríá náni wipi-moárinjápimi wí niñweapíríámani.’ ráriñanigini.” Xwíári tñni anjína tñni imixárinje dání amipí niñini xó imixíípi rixa yárininjagi aiwi xwiýá api e riñinigini. ⁴ Bikwíyo wí e sía wé wíumi dání wo nimónimáná Sabaríá imóniñíyi náni re niriniri eánini, “Gorixo sía wé wíumi dání wo pwearíná amipí nimixa núisáná pñni niwiáriti Sabaríá imónííyimi kikiá niñweari dijí sixí íniñírini.” niriniri eánini. ⁵ Ámi wí e dijí sixí ínipaxe náni re niriniri eánini, “Xwíá dijí sixí ínipíríá náni Gorixoní wipi-moárinjápimi wí niñweapíríá menini.” niriniri eánini. Xwiýá apiaú niriniri eáninjagi náni “Nene dijí sixí ínaníwá náni imóniñe rixa ría imónini?” niyai-wirane nijjá imóniñwini.

⁶ Enjína xwiýá xwíá dijí sixí ínipíríá náni imóniñírími náni yayí winipaxípi aríá wiagiáyi Gorixoní manjí xowiaikímí néra warinjagía náni dijí sixí íniñíriniñe enje xe ñweáíriniñi sijnwí miwinipa enjé eri wíni e xe ñweáíriniñi sijnwí wininíá eri enjagi náni ⁷ re niyai-wirane nijjá imóniñwini, “Nene dijí sixí ínaní náni imóniñe ñweaaníwáiná náni Gorixo rixa sía ámi wiyi ráriñírini.” Bikwíyo dání sía ayi, ayí Agwíyi rininjírini. Neáríawéyi aríá miwigíe dání ná ríwíyo Gorixo manjí mixí ináyí Depitoyáyo dání xwiýá Bikwíyo nioni xámi mñjé iroáríapi niriñi re riñinigini, “Agwí manjí Gorixoníyá seararinjagi aríá niniróná dijí wakísí minipa époyi.” riñí enjagi náni “Nene dijí sixí ínaníwáiná ría imónini?” yai-wiarinjárinini. ⁸ Josuao negí neáríawéyo xwíá dijí sixí íniñíriniñe enje nipemeámi nuri nírémoríná dijí sixí Gorixo e íniñíriniñe wimóniñípi nepa níniro sijnwíriyí, ayimi dání ríwíyo Gorixo sía dijí sixí ínaníwá náni imóniñí ámi wiyi náni riminiri enjímáni. ⁹ Ayináni nene re niyaiwirane nijjá imóniñwini, “Sía Gorixo amipí níni nimixárimáná dijí sixí íniñíyiniñí imóniñí axípi ámá xóyá imónigíáyi náni dijí sixí ínipírííná sini imónini.” yaiwinjwini. ¹⁰ Dijí sixí íniñíriniñe enjípimi páwíño, xó Gorixo xwíá amipí níni imimiximí niyárimáná kikiá neri dijí sixí íniñípa axípi e neri xegí e éwiniginiri urí-peañípi niyárimáná xewaniño rixa dijí sixí níniñi ñweani. ¹¹ Ayináni neáríawéyi manjí Gorixoní pírfí niwíaiikiro sijnwepigí neaiwapiyagíápimi nixídirane omí ríwí umoaniginiri dijí sixí íniñíriniñe enje ñweáwaniginiri aninjé miní nerane píraninjé nírík-wínirane oyaneyi. ¹² Ayí ripi náni seararinjini. Xwiýá Gorixoyápi pí pí oeniri wimónariñípi tñni xixeni epaxí imóniri enjé eániri enjírini. Xegí ñwá yiniñíniñí imóniñípi kirá manjí midimidáni wenjé níniyí ñwá yiniñípi tñni xixeni mimónini. Kirá aga ñwá yiniñí bá xómiñí xíáyo tñni enjé wíwíyo tñni dakwipaxípa xwiýá oyápi ámáyo wairirí niwiríná wigí xwioxíyo íá

niimiáriniri ayá tñni dijí tñni kumixiniñe dakwiarinjírini. Pí pí ámá dijí moro pí pí “Eminiri oemini.” wimóniri yariñíapi eyeyíromí yariñírini. ¹³ Amipí níni Gorixo —Pí pí éwápi nánirani, ríwápi nánirani, yariñí imimí neaíáná “Ayí api náni e ríáriní. E éáriní.” uraníwáo, ayí orini. Amipí níni o imixiniñí xegí sijnwí anije dání wí pñni imónipaxí menini. Amipí níni xegí sijnwíyo dáníniñí niñaríimáná sijnáni imónini.

“Negí apaxípaninjé imóniñí xwéo Jisasorini.” urinjé nánirini.

¹⁴ Nene apaxípaninjé imóniñí xwé wo —O rixa anjínámi peyiño, ayí Gorixoní xewaxo Jisasorini. Apaxípaninjé imóniñí xwé o tññwaéne enjagi náni woákíkí nerane “Apimi dijí wikwíronjwini.” rariñwápi xáiwí íá oxiraneyi. ¹⁵ Ayí ripi náni rariñini. “Negí apaxípaninjé imóniñí xwéo nene wé róniñí imóniñípiñi oyaneyiniri neríná enjé meání yariñagwi nineaniríná wí dijí sipí míneaiarinini?” riseaimónariní? Oweoi, nene íwí oépoyiniri neaímeaarinjépi o eni íwí oeniri wímeáagi aiwi wí íwí meño náni nene wí e wiaiwipaxí menini. Sa “Saminjé nimóniri yariñagwi nineaniríná anani dijí sipí neaiarinoríani?” wiaiwipaxírini. ¹⁶ Negí apaxípaninjé imóniñí xwéo e imóniño enjagi náni amipí saminjé neaimixipaxí imóniñípi wí neaímeááná Gorixo —O ámáyo ayá xwapí urimixarinjorini. O wá neawianiri ayá nearimixiri oeniri wará saríwá mimárinipa nerane oyá sía íkwianjwína tññí e anjwi éniñí úwaniginí.

5 Apaxípaninjé imónigíá xwé wo wo nowani íwí wigí ámá yariñíapi náni Gorixoyá íráí onije náni niwuriyiro aiwá peaxí utiro ridiyowá wiuro epíríá náni xó wigí imónigíáyo dání éñiñí niyoari urí-peaariñowarini. ² Awa eni wé róniñí imóniñípiñi oyaneyiniri nero aí enjé neániro miximopaxí wíagíá náni wigí ámá majjá nero xerwímíni kinimóníáyo anani awayini mimeyówarí wipaxowarini. ³ Wé róniñí imóniñípiñi oyaneyiniri nero aí enjé neániro miximopaxí wíagíá náni wigí ámá íwí yariñíapi náni ridiyowá wiariñíápa íwí wíwanjowa yariñíapi náni eni ridiyowá minipaxí mimónigíáwarini. Awa eni aga nini-paxowarini. ⁴ Ámá wo xewaniño wé íkwianjwíyo niñwiráriniri xó xegí dijíyo dání rípeánariñímáni. Oweoi, nowani enjína Gorixo xó xegí dijí tñni Erono api e oimóniri wéyo íá umirinjépa axípi umiráná apaxípaninjé imóniñí xwéowa imónariñíáriní. ⁵ Kiraiso eni xewaniño seáyi e nimíeyoániri apaxípaninjé imóniñí xwé woni oimóniminiri mirípeáninjiginí. Oweoi, Gorixo omí seáyi e numíeyoari Bikwíyo niriniri eáninjé ripi urinjiginí, “Joxi gí íwoxi oimóniri simixáriní. Agwí ríná joxíniñí semeááriní.” nuriri ⁶ Bikwíyo ámi wí e niriniri eáninjé ripi eni urinjiginí, “Apaxípaninjé imóniñí Merikisedeko nimóniri enjé yapi joxi eni axípi aninjé náni e imóníirixini.” urinjé enjagi náni Kiraiso e imóniñírini.

⁷ Xámi o áamá nimóniri xwíá t́yo niḡwearíná “Ámá nḡpikianiḡo yariḡíápi náni wáyí nininḡinḡiri ápo diḡí sixí nimímopaxoráni?” niyaiwiri arirá oniniri ḡwí piyí niwíriniḡi ḡwíní kíkíá t́ni rixiḡí uráná xanomi aríá niwiri pírániḡí yapeniḡo eḡagi náni omi xixeni aríá wiḡorini. ⁸ O Gorixomi xewaxo aí ríniḡí xíomi niwímeari peḡíyo dáni re niyaiwiri niḡíá imóniḡírini, “Ápomí aríá niwiri xixeni neríná api e xixeni rí rinímeaarini?” E niyaiwiri niḡíá nimóniri ⁹ xano wimóniḡí nḡpini rixa sípearímí niyárirí náni áamá xíomi pírfí miwíalkí aríá wiarigíá ḡiyí ḡiyí níni anḡí miní íníná naḡíni ḡweapíríá náni yeáyí uyimixemeapaxo imóniri ¹⁰ Gorixo re ráriḡípi t́ni xixeni imóniri eḡírini, “Xwé apaxépaniḡí imóniḡí Merikisedeko imóniḡípa axépi imóniḡorini.” ráriḡípi t́ni xixeni imóniri eḡírini.

Jisasomi ríwí umófrixiniri erirí wiḡí nánirini.

¹¹ “Nioni ‘Kiraiso náni niriḡíná Merikisedeko náni niriḡíniḡí apíniḡí apíniḡí imónini.’ osearimini.” nin-imóniri aiwi aríá iwayí pírogíáyíné, seyíné míkípi náni niḡíá imóniḡírini náni arige searimíni? ¹² None ayá wí searéwapiyḡwá eḡagwi náni xamiḡíyíné e dáni wíyo nuréwapiyḡpaxí nimóniríná ayí naḡí imónimiriḡi eḡí aiwi seyíné sini majimajíá yariḡagíá náni áamá wí ámi Kiraiso náni sírimḡí imóniḡípi dáni nisearéwapiyḡpaxí imóniḡíáyínérini. Seyíné aiwá nḡpaxí mimóní amiḡíni narigíáyí yapi imóniḡoi. ¹³ Ayí ripi náni searariḡini. Ámá aiwá nḡpaxí mimóní sini amiḡí narigíáyí níni “Api neríná wé róniḡípi yariḡoi.” riniḡípi náni majíá nero náni sini niaíwí píopia yapi imóniḡoi. ¹⁴ E neri aí aiwáyí áamá rixa áminánḡí imóniḡíáyí narigíárini. Ámá e imóniḡíáyí wigí diḡí t́ni pírániḡí éwapínariḡíá eḡagi náni naḡí imóniḡípirani, sipí imóniḡípirani, anani mí ómixariḡíáyírini.

6 Ayináni, nene xwiýá Kiraiso náni sírimḡí imóniḡípirini anḡí miní mirinipa oyaneyi. Íníná ámi ámi xwiýá sírimḡí imóniḡí ripi ripi nitiwayirori mirinipa oyaneyi. Xwiýá negí íwí amipí néra nuríná anínimixinanirane yariḡwápi aga ríwímimi nímamopaxépirani, xwiýá Gorixomi aga diḡí niwikwíropaxépirani, xwiýá igíá xixegíni eánariḡwápirani, Gorixo naḡí owimixiniri wé seáyí e wikwiárariḡwápirani, áamá pegíáyí ámi wiápnimeapíríápirani, Gorixo áamáyo mí ómómiximí neri xwiýá umearáná anḡí ḡweapíríápirani, xwiýá api api ámi nitiwayirori méwapínipa oyaneyi. Sa xwiýá Gorixoyá áamá aríá niwiriḡípi dáni yóí imónipaxépi éwapínani náni oxímeaaneyi. ³ Gorixo api xe oépyiniri síḡwí nineanirínáyí, anani yaníwini.

⁴ Ayí ripi náni “Xwiýá xámi nitiwayirorane éwapínariḡwápi píni niwárirane xwiýá yóí imónaníwá náni imóniḡípi oxímeaaneyi.” searariḡini. Ámá Gorixo xewaniḡo náni “E imóniḡoráni?” oyaiwípyiniri rixa

wíá wókímixiri áamá aiwá ḡíḡí neríná niḡíá awíí yariḡí imóniḡípi náni imónariḡíápa axépiḡniḡí e nero aḡínami dáni Gorixo neaiariḡípi náni niḡíá imóniḡo kwíyí oyápi áamá wíyo t́ni nawíni waíniri ⁵ áamá aiwá awíí imóniḡípi ḡíḡí neríná “Naḡí imónini.” yaiwiarigíápa xwiýá Gorixoyápi t́ni eḡí eániḡí o yeáyí nineayimixemeari neameḡweaníná imóniḡípi t́ni axépi ḡíḡíniḡí neríná “Naḡí imónini.” yaiwiro néásaná ⁶ diḡí wikwíroarigíápi ríwímimi nímamorínáyí, ayí Gorixomi xewaxomi ikayíwí oumeapípyiniri ámi yoxáípámíniḡí yekwiroárariḡagíá náni ámi xwiýá kinimónífrixiniri uripaxí imóniḡípi bí menini. ⁷ Ayí ripi náni searariḡini. Xwíá iniá ámi ámi neari aínáná áamá aiwá omiḡí iwíá uríáyí náni aiwá naḡí yapariḡípi, ayí Gorixo aiwá naḡí oyapiriḡi xwiýá t́ni pírániḡí imixariḡípirini. ⁸ E neri aí xwíá iniá ámi ámi neari naíniri aiwi aiwá naḡí miyapí ará eḡí t́ḡni kisonárarariḡípi, ayí rániḡí imóniḡípi eḡagi náni Gorixo rixa niramiximiri náni imóniri árfá yimiri náni imóniri eḡípirini.

⁹ Diḡí sixí seayiyáyíné, nioni mixí e niseariri aiwi “Seyíné nioni mixí searíápi miyariḡoi.” nimónarini. “Óí Gorixo yeáyí seayimixemeanía náni imóniḡíyímimi xídarḡoi.” nimónarini. ¹⁰ Ayí ripi náni searariḡini. Gorixo xixeni mimóniḡípi t́ni miyariḡo eḡagi náni amipí seyíné xíomi nixídiróná ero áamá xegí imóniḡíáyo arirá wigíápi sini niwiriḡíyo dáni siwá réniḡí winiro “Nene Gorixoxi diḡí sixí riyiḡwini.” siwá éniḡí winiro yariḡíápi náni o wí aríá ikeamopaxí menini. ¹¹ Seyíné ríwí siwíá niyiri mé áamá eḡí neániro Gorixomi diḡí wikwíroro “Xewaniḡo óí oneaimoni.” yaiwiro yariḡíáyo dáni Gorixo símimaḡíyo dáni “Nisiimíáriní.” uriḡípi wímeaariniḡíyo ikanḡí wiaxídiḡípi náni seyíné wiyínéni wiyínéni amipí níni oneámeaniriḡi diḡí ikwímoarigíápi seaímeaníe náni anḡí miní ríwí niyuniro diḡí nikwímóá úfrixini.

“Gorixo riḡípi dḡí niwikwímóá úfrixini.” uriḡí nánirini.

¹³ Eḡíná Gorixo Ebirámoyá símimaḡíyo dáni Bikwíyo niriḡiri eániḡí ripi uriḡinigiḡi, “Nioni pírániḡí simixiri dixí rárfawéyo sayá wimixiri nemíáriní.” uriḡinigiḡi. E síḡá wo aríá eḡe dánniḡí nuriríná áamá wo xíomi seáyí e múróniḡo aríá eḡe dáni ripaxí meḡagi náni xewaniḡo náni niriḡiri uriḡinigiḡi. ¹⁵ Ayináni Ebirámo yómniḡí nimóniri “Gorixo niriḡípi xegí diḡí t́ni xe óí nimówinigiḡi.” niyaiwiri weniḡí neri niḡweariḡsáná eḡáná wímeariḡinigiḡi. ¹⁶ Ámá “Nepa neararini.” oyaiwípyiniri nuriróná niyimiḡí imóniḡí seáyí e wimóniḡí bimí dáni urariḡíáriní. Ámá xwiýá ximiximí niniro niriḡiróná xwiýá api ríápi dáni saḡinariḡíriní.

¹⁷ Ayináni Gorixo áamá xío Ebirámomí símimaḡíyo dáni uriḡípi wímeaníáyí re oyaiwípyiniri, “Gorixo aríomi ‘Naḡí e niseaiimíáriní.’ uriḡípi ámi ná ríwíyo aiwi xegí

dijé nikinimóniri kikiá epaxímani." oyaiwípoyniri síngayo dáninijé nirinina xewanijomí dani niriniri e urinjépi nani ámi sopinjé wáriniginini. ¹⁸ Gorixo, yapí miripaxí imónijó "Símimanijó dani rirarinini." urinjépi siwiá imónipaxí menjagi aiwi ámi siwiá mimónipaxí bi xewanijomí dani urinjépi menjagi nani nene anani enjé sixé neámixiniri jweanwini. Nene —Gorixo yeáyé neaimixíwiniginiri o tšáminí éí nurane simanjwíyóninjé yeáyé wurínijwaénerini. Nene o neaiinía nani dijé wikwímoarijwápi xaiwí íá xirani nani enjé sixé neámixiniri jweanwini. ¹⁹ Nene dijé wikwímoarijwá apimi dani dijé síkíkí nomixinirane jweanwini. Síkíkí oninjéwá menjagi nani anjé ridiyowá yarigíiwámi awawá jwíwáwami rapirapé epanjioárinijúmi iniriwámininijé anani páwarijwárinini. ²⁰ Inimi e Jisaso rixa aninjé ininá nani apaxípáninjé imóninjé xwé Merikisedeko imóninjépa axépi nimónimáná nene arirá neaininía nani xámi nineameáa páwarijrinini.

Merikisedeko, apaxípáninjé imónijó nani urinjé nánirini.

7 Merikisedeko —O mixé ináyé anjé Seremiyi rininjépipimi umenjweaagorini. Nwíá seáyi e imónijoyá apaxípáninjé imónijorini. O Ebiríamo mixé ináyé waú waú awami xopiráré niyárimo weaparíná óí e óróré niniríná Gorixoyá dijéyo dani nanjéni owímeaniri xwiýá bi tšini nanjé wimixinjorini. ² Amipí Ebiríamo pikioameáépi yanjé wé wúkaú nimemáná bi mini wijó, ayé Merikisedeko orini. Xegé yoí Merikisedekoyi rininjépi, ayé xámi negé aga pínéyo dani mixé ináyé wé róninjé umenjwearijoyi rarijwápirini. O Seremi dánjé mixé ináyoyi rininjépi eni negé aga pínéyo dani mixé ináyé ámá niwayiróniro jweapéri nani wimixarijoyi rarijwápirini. ³ Bikwíyo dani xwiýá bi mirinijagi nani o nani re ripaxérini, "O xano tšini xinái tšini mayí eri xegé íwiárfawé eni mayí eri enjorini. Sía xinái xirinijéyi mimónipa eri sía xío peníáyi mimónipa eri enjorini. Ayináni o niaiwé Gorixoyáóninjé imónijó menjagi nani apaxépa aninjé miní imónijorini." ripaxérini. ⁴ Seáyi e Merikisedeko imóninjépi nani bi dijé mópoyi. Negé arío írigo Ebiríamo amipí awiaxé imóninjé wí mixé neri pikioameanjéyi yanjé wé wúkaú nitimáná bi mini wijó ayé orini. ⁵ Ripaioyá íwiárfawé apaxípáninjé imónigíáwa Gorixoyá jwé ikaxé rininjépi tšini xixeni nixídiro nani wigé axíyí, ayé eni Ebiríamoyá íwiárfawéyi imónijagía aiwi wigé amipí yanjé wé wúkaú mééápi bi uráparigíárinini. ⁶ E neri aí Merikisedeko, Ripaioyá íwiárfawéyi wo mimónijagi aiwi Ebiríamo, Gorixo símimanijó dani "E niseaiimíárinini." urinjépi nipikioameari yanjé wé wúkaú méépi bi Merikisedeko nurápiri omí nanjé bi owímeaniri xwiýá bi tšini nanjé wimixinjiginini. ⁷ Xwiýá ripi ámá wí "Nepamani." niyaiwiri ripaxépi-maní. Nanjépi owímeaniri xwiýá bi tšini wimixarijé, seáyi e wimónijorini. Nanjépi wímeáo, omi si-

manjwíyóninjé inimi wurínijorini. ⁸ Ripaioyá íwiárfawéwa —Awa nipepéría nani imónigíáwarini. Awa wigé axíyí yanjé wé wúkaú mééápi bi nurápiróná ayé ámá nipepéríawani uráparigía aiwi Merikisedeko nurápiríná xío nani Bikwíyo rininjépa aninjé jweanjo uráriniginini. ⁹ Ripi eni ripaxérini, "Ebiríamo yanjé xío méépi Merikisedeko tšini óí e óróré niniri mini wíáná Ripaio —Oyá íwiárfawé wigé wíniyí yanjé wé wúkaú mééápi bi uráparigíáwami xiáworini. O eni sini xegé xiáwo Ebiríamoyá kímijéyo ininjagi nani xiáwo Ebiríamo yanjé nimeri Merikisedekomí wíípa éninjé neri mini winiginini." ripaxérini.

Apaxé xáminjépa sini e enjáná sinjé imóninjé ámi bá nani urinjé nánirini.

¹¹ Enjáná Gorixo jwé ikaxé xío rinjépi Mosesomi mini niwiríná Ripaioyáyé apaxípáninjé imónipéría nani ráriniginini. Apaxé Ripaioyáyé imónigíápa Gorixo apá e enjépi nani imóniwiniginiri rárinjépi tšini ayé xixeni nero wé niroáiro sinjwiriýé, apaxé ámi xegé bi imóninjé bá, Erono imóninjépáninjé maríáti, Merikisedeko imóninjépáninjé imóninjé bá imóniminiri enjémani. ¹² Apaxé Ripaioyáyé imóninjépa apáni mimónijagi nani ámi bá imóninjérini. Ayináni jwé ikaxé niriniri éáninjé axépi sini nimónipaxímani. Ámi bi eni imónipaxérini. ¹³ Áminá Jisaso, Gorixo e rinjéyi Ripaioyáomani. Gwé wirími dánjorini. Xegé gwé arími dánjé wo enjáná ridiyowá eri apaxépáninjé imóniri yagímani. ¹⁴ Nijíá re imónijwini. Negé Áminá Jisaso Judaoyá gwérimí dani imóninjérini. Njwé ikaxé Gorixo rinjé Moseso eanjépi Judaoyáyé wí apaxépáninjé imónipéría nani niriní meaniginini.

"Jisaso apaxé Merikisedeko imóninjépáninjé imóninjérini." urinjé nánirini.

¹⁵ Apaxé xegé bi imóninjé bá, Merikisedeko imóninjépáninjé nimónirínáyé, nioni re searíápi rixa sinjéni wá órironi, "Njwé ikaxé niriniri éáninjé axépi sini imónipaxímani. Ámi bi nimónipaxérini." seararíápi rixa sinjéni wá órironi. ¹⁶ O apaxé Merikisedeko imóninjé apá nimóniríná jwé ikaxé re rininjéyo dani, "Ámá gwé arími dánjéyírani, e imónigíáyírani, ayéni apaxépa imónipaxérini." rininjéyo dani imóninjémani. Oweoi, o sa xegé enjé éáninjéyo dani dijé manínipaxé imóninjépi tšinjé menjagi nani imóninjérini. ¹⁷ Bikwíyo niriniri éáninjé ripi nioni seararijépi tšini xixeni menjagi nani rarijéni, "Joxi apaxépa Merikisedeko imóninjépa axépi e nimóniri aninjé ininá jweáirixini." Gorixo e urinjépi nioni seararijépi tšini xixeni menjagi nani rarijéni. ¹⁸ Sekaxé xámi rininjé wí enjé neániri arirá neaipaxé imóninjé bi mirinarijagi nani Gorixo rixa peá nimori tinjérini. ¹⁹ Ayé jwé ikaxé Moseso neaiapinjépipimi ámá nixídiróná wé róninjé imónigíáyé mimónipaxé menjagi nani rarijéni. E neri aí Gorixo Kirai-

somi negí apaxípa wimixinjé enjagi náni dínjé nene rixa agwi ríná wikwímoarijwápi xámi njwé ikaxé riniñjipimi ikwímoagwápimi seáyi e múronini. Apimi dánini nene Gorixo tñjé e aŋwi éniñjé upaxírini.

²⁰ Gorixo Jisasomi apaxípa niwimixiríná xewaniño náni sñjá aríá enje dániniñjé niriniri imixinjirini. Ripaioyáyí apaxípa nimóniróná Gorixorani, áamá worani, xámi “Sñjá romi dáni rirariñjini.” rariñwápa muriniñáná imónagfáriní. E neri aí nioni searariñáomí Gorixo Bikwíyo niriniri eániñjé ripi uriñiginini, “Ámináoni ‘Joxi apaxípa nimóniri anijé íníná njweárixini.’ niriñíná sñjáyo dániniñjé riríáoni ámi gí dínjé tñni nikinimóniri wí wiaikímíámani.” uriñiginini. ²² Ayináni nene “Gorixo ‘E niseaiimíáriní.’ réoárinjé seáyi e imóninjé bi xixeni neaiiníáriní.” yaiwianíwá náni Jisaso negí ikiyinjé neaiárinjóninjé imónini.

²³ Apaxípa xámi imónigfáwa pearigfáwa enjagi náni anijé imónipaxí menini. Ayináni obaxí nimóga wagfáriní. ²⁴ E neri aiwi Jisaso anijé njweaño enjagi náni apaxípa o imóninjépi anijé piré tiñweañjépirini. ²⁵ Ayináni o áamá xíomi dínjé niwikwírorinjéyo dáni Gorixo tñjé e aŋwi éniñjé úfáyí nñni náni Gorixomi rixinjé wuriyiníá náni anijé njweaño enjagi náni agwirani, ná ríwíyorani, anijé yeáyí uyimixemeapaxorini.

²⁶ Apaxípaninjé imónigfá go go marfái, xwé imóninjé wo o imóninjépa nene náni xixeni imónini. Siyikwé bi mínipa eri xwiýfá bi uxekwímopaxí mimónipa eri piaxé weáni paxé imóninjé bi muxénipa eri enjorini. Íwé yariñgíyí yapi wayfá mimónipa neri aga xegé bi imóninjorini. Gorixoyá dínjé tñni anjéname seáyi riwámimi peyinjorini. ²⁷ Apaxípa xámi seáyi e imónigfáwa sñá ayé ayo Gorixo wiwaniñjowa wigé íwé yariñgíyí yokwarimí oneaiiníro xámi ridiyowá niyárimáná ríwíyo dáni íwé wigé áamá yariñgíyí náni ridiyowá wiariñgíyá Jisaso axépi e wí epaxomani. Xewaniño íwé bi meño enjagi náni ámayo yeáyí uyimixemeáminiri nawínáni ridiyowániñjé wiiniñjé enjagi náni wí e epaxomani. ²⁸ Ayé ripi náni “Apaxípaninjé imónigfá go go marfái, xwé imóninjé wo o imóninjépa nene náni xixeni imónini.” searariñjini. Áamá njwé ikaxé riniñjipimi dáni apaxípa oimónipoyiniri rípeáíáwa wé róninjépirini oyaneyiníro nero aí enjé neániro miximopaxí wigfáwarini. E neri aí xewaxo axépi e éniñjé imóninjomani. Gorixo, Mosesomi njwé ikaxépi nurimáná xegé xewaxo apaxé amipí nipini anijéni náni sipearimí yáriwiniginiri imóninjépa imóniwiniginiri xewaniño náni sñjáyo dániniñjé niriniri urípeañjirini.

Nene náni anjéname dájé apaxípaninjé imóninjé xwéo nánirini.

8 Xwiýfá nioni repiyé néra úa kumixinayinjépi, ayé ripirini. Negé apaxé xwé imóninjépa xixeni nepa seáyi e imónini. O rixa anjéname Njwáa aga seáyi e

wiárfé imóninjoyá siá íkwianjwína tñjé e náni niñeyiri o tñni xixeni nimóniri náni oyá wé náumini éf njweani. ² O apaxípa áamáni nimóniríná yariñgíyá axépi neri senfá anjé míkí ikiñiwámi dáni —Iwá áamá wo ríkarinjiwámani. Sa Gorixo ríkarinjiwáriní. Iwámi dáni yariñjorini.

³ Apaxípaninjé imónigfá xwé wo wo nowani Gorixo wigé áamá náni yayé owiniri ridiyowá wiuro peaxé utiro epírfá náni rípeániñgíyá enjagi náni Jisaso eni apaxípaninjé imóninjé xwé wo enjagi náni áamá xegé imónigfáyo náni ridiyowá bi miwiipa epaxé mimóninjirini. O eni áamá nñni náni ridiyowá bi wiinjirini. ⁴ Áamá xwíá tñyo dájé apaxípaninjé imónigfáwa njwé ikaxé riniñjipimi nixédiro ridiyowá wiuro aiwá peaxé utiro yariñgíyá enjagi náni o sini xwíá tñyo niñweari siñwiriyé, apaxípaninjé imóninjé wo imónimiri enjémani. ⁵ Apaxípa xwíá tñyo imónigfáwa míkí Kiraiso anjéname dáni enjépi miyariñgíyáwarini. Wigé xwíá tñyo dáni neróná yariñgíyápi sa onapámigíniñjé Kiraiso anjéname yariñjépi nániniñjé yariñgíyá enjagi náni rariñjini. Moseso Gorixo náni senfá anjé xwíá tñyo ríkarimiri yariñá o píraninjé erirí niwiri re uriñjépi nioni searariñjépi sopinjé niwarini, “Joxi senfá anjé riwániñjé xopaiñgíyá oríkarimiriñá dñwé miñjépi dáni siwá siñjépi xixeni nixédirí ríkarírixini.” Gorixo Mosesomi e uriñjépi nioni searariñjépi tñni xixeni imóninjépi náni “Apaxípa xwíá tñyo dájé imónigfáwa sa Kiraiso anjéname dáni yariñjépi náni onapámigíniñjé yariñjépi.” yaiwiñwini. ⁶ E neri aí agwi ríná Gorixo Jisaso apaxípaninjé wo nimóniri e niíwiniginiri urípeañjépi apaxípa xwíá tñyo njweagfáwa e érixiniri urípeañjépi seáyi e múroninjépi náni o yariñjépi eni seáyi e wimónini. Agwi ríná xwiýfá Gorixo ríwíyo réoárinjépi —Api Jisaso neaiinjépi dánini imónipaxé enjépirini. Api eni xámi réoárinjépi seáyi e múronini. Ayé ripi nánirini. Ríwíyo símimanjéyo dáni “Nanjé e e niseaiimíáriní.” réoárinjépi, ayé xámi Mosesomi njwé ikaxé nuriríná símimanjéyo dáni “Seyíné píraninjé nixédiróná e e niseaiimíáriní.” réoárinjépi seáyi e múronini. ⁷ Xwiýfá xámi Gorixo Mosesomi nuriríná réoárinjépi dáni o “Gí áamá njwé ikaxé apimi nixédiróná píraninjé imóniñjirini.” wimóninjépi tñni xixeni nimóniropi siñwiriyé, ámi ríwíyo bi réoárimiri enjémani. ⁸ Gorixo áamá ayo ayairirí wiñjé enjagi náni nene eni re yaiwipaxírini, “Xwiýfá xío xámi re niri réoárinjé, ‘Gí ámayé njwé ikaxépi nixédiróná píraninjé e imóniñjirini.’ réoárinjépi xío wimóninjépi tñni xixeni imóninjémani.” yaiwipaxírini. Ayináni Bikwíyo dáni re niriniri eániñjé, “Ámináoni re searariñjini, ‘Aríá époyi. Gorixoní gí áamá Isireriyé tñni Jundayé tñni náni xwiýfá “Nioni e e niseaiimíáriní.” siñjé bi réoárimíá náni aŋwi erini. ⁹ Nioni wigé íwiárfawéyo áamá niaíwé mimeyówárfé niméra warigfápa Isipiyé anjéyo dáni niméra nuríná xwiýfá réoárinjépi apíniñjé imóninjépi náni mirariñjini. Ayé nioni sininjíná réoáríá apimi xixeni mixédarinjéyo niwiniri náni nioni eni xixeni peá numori ríwé umonanjigini. ¹⁰ Ámináoni re

rariñini, 'Xwiyáá ríwéná "Gí Isireriyó e e niwiimááriní." réroárimáápi, ayí ripirini. Gí ñwí ikaxí riniñipi wigí xwioxíyo aumaúmi wiáriri ñwirárriri niyárimáná nioni ayíyá Ñwíáoni imónimááriní. Ayí eni áamá nioniyá imónipíríáriní. ¹¹ Nioni aumaúmi e wiáraná wigí imónigíáyí wí niwiápínimearo wigí wíniyo nuréwapiyiro "Gorixo nání ñijáá imónípoyi." uripíríá menini. Áamá níni siyikwíniñí imónigíáyírani, xwérixarantí, níni nioni nání rixa ñijáá imónigíáyí imónipíríá enjagi nání wí e uripíríámani. ¹² Ayí ripi nánirini. Nioni ayá urimixiri wigí íwí yariñipi yokwarimí niwiiríná diñí peá mori emíá enjagi nání rariñini." Bikwíyo e niriniri eánini. ¹³ Gorixo xwiyáá siñí réroárinipi níríná xámiñipi írikwíniñí imixam-oniginigini. Amipí írikwíniñí imixamónariñipi rixa nikeamóga wariñagi nání apaxí mé aníñariñirini.

Apaxípa xwé imónigíáwa Gorixo nání nanwíni ridiyowá yariñá nánirini.

9 Xwiyáá Gorixo xámi réroárinipi nuriríná xegí áamá níbiro xíomi yayí numeróná "Nene e niwiiríná xío wimónariñipi ríá yariñwini?" niyaiwiro epíríá nání wiékwíkwíyiri xío nání aní ñwíá xwíá tíyo imóniñiwá nání wiékwíkwíyiri enjiginigini. ² Aní ñwíá iwá, ayí seníá aní ríkariniñiwáriní. Awawá óí e ikwíroniñiwámi uyíwí obaxí níkiroáriga uñáná mixároarigíápi tñi aiwá ikwianñwí Gorixo nání peaxí tariñá tñi biskeréá Gorixo nání peaxí tayarigíápi tñi awámi wenjerini. Awá yoí awawá ñwíáwayi rariñáwáriní. ³ Rapirapí áwini e epanjoárinijúmi íniríwámi dání awawá ámi wá ikwíronini. Awá xegí yoí awawá ñwíá seáyi e imóniñiwáyi rariñáwáriní. ⁴ Awawá ná ínimi ikwíroniñiwámi Gorixomi diñí naní oweaniri ríá ikeááripíríá nání síñá gorí tñi imixiniñipi tñi bokisí xwiyáá Gorixo réroárinipi nání imixiniñiwá tñi api awawá awámi e wení. Bokisí awá nimiximáná síñá gorí tñi yopirimi yáriníwáriní. Bokisí awámi ínimi xwárá síxí síñá gorí tñi imixiniñiwámi ínimi aiwá yoí manái riniñipi tñi erañí Eronoyá wiriñí eániñiwá tñi síñá piará Gorixo ñwí ikaxí uriñipi eániñina tñi bokisí awá ayí api api iníñiwáriní. ⁵ Awá "Seáyi e Gorixo imóniñipi, ayí apiríani?" oyaiwíyiniñiri xopaikigí aníñan-jé iwí midáni wúkaú wú midáni wúkaú wú oniñiwá seáyi e ñwiráriníwáriní. Awá ñweagíe íniríwáminí Gorixo yokwarimí oneaiiniri ragí wíwíá eaárayariñerini. Api api nání repiyí niseaiéra uri pírániñí áwaní "Api, ayí api nání imónini. Api nání imónini." niseara uri epaxíná rínámani.

⁶ Amipí api api rixa e niyárimáná apaxípa imónigíáwa awawá óí e ikwíroniñiwámi Gorixo yayí oneainiri yariñipi epíríá nání íníná páwiariñagíá aiwi ⁷ awawá ná ínimi ikwíroniñiwámi apaxípa xwé, onini xwiogwí o omi ná biní páwiariñirini. Nipáwiríná anipáo

páwiariñimani. Íwí xío tñi xegí áamá tñi maiwí nero yariñipi Gorixo yokwarimí oneaiiniri ragí nanwí ridiyowá épiyá bi nimeámi páwiariñirini. ⁸ Apimi dání kwíyí Gorixoyápi siwá réniñí neaiarini. Awawá óí e ikwíroniñiwá sini apaxípa imónigíáwa opáwíyiniñiri nání ikwíroniñáná óí nene aníñami páwianíwá nání imóniñiyi sini siñáni mimónini. ⁹ Awámi dání yagíápi Kiraiso agwi ríná enjipi nání neaiwariñirini. Awámi dání Gorixo nene nání yayí owininiri nání imóniñipi neróná ridiyowá wiro peaxí tiro yariñagíá aí áamá e wííáyí diñí wíá niwóniro re yaiwinipaxí menini, "Apaxípa imónigíáwa ridiyowá e nííáyó dání Gorixo rixa yokwarimí níí enjagi nání oyá siñwíyo dání rixa wé róniñí imóniñáoniríani?" yaiwinipaxí menini. ¹⁰ Ayí ripi nánirini. "Ridiyowá neróná e érixini. E érixini." riniñipi sa "Aiwá ñiro iniigí ñiro igíá xixegíni eániro érixini." riniñí imóniñipi enjagi nání e yaiwipaxímani. E e riniñí api "Apimi dání áamá xwioxí naní imónipaxíriní." miriniñipirini. Api, ayí xío amipí siñí imixiniñé nání wiékwíyiniñipi enjagi nání rariñini.

Kiraiso xewaniño ridiyowániñí wiiniñí nánirini.

¹¹ E nerí aí Kiraiso amipí naní neaiñeariñipi nání apaxípa xwé wo nimóniríná seníá aní xwíá tíyo ríkariniñiwámi mipáwí aníñami páwiñiginigini. E nipáwiríná seníá aní wé roáriniri aga seáyi e imóniri enjiniñí wíwámi páwiñiginigini. Iwá áamá rikárigíwámani. Xwíá tíyo dániwámani. Aníñami ríkariniñiwáriní.

¹² Nipáwiríná memé ridiyowá épiyá ragírani, burimákaú miá ridiyowá épiyá ragírani, nimeámi aga ñwíá imóniñe mipáwí xewaniño ridiyowániñí ninimáná xegí ragí nimeámi nawínáni páwiñiginigini. Ayináni aníñí íníná ñweaníwá nání yeáyi neayimixemeañorini. ¹³ Áamá Gorixoyá siñwíyo dání xwírá winiñánayí apaxípa imónigíáwa memé ragí tñi burimákaú oxíyí ragí tñi burimákaú sipikí ríá níí kikinaxíá tñi apiaú api wé tñi nimeaayiri wíwíá níroa úáná áamá xwírá inigíápi Gorixoyá siñwíyo dání naní imónariñí enjagi nání ¹⁴ ragí Kiraisoyá —O siyikwí bi míniño aí kwíyí niyimíñí imóniñipi arirá wiáriná xewaniño ridiyowániñí iniñorini. Oyá ragí puñipi anípaxí negí xwioxíyo igíániñí neaeámoariñirini. Amipí nene aníñimixinaní nání yariñwápi igíániñí neaeámoariñí enjagi nání diñí wíá níneaóniri "Íwí éwápi nání sini ayá mineadunini." yaiwariñiwáriní. Ñwíá aníñí siñí imóniño wimónariñipi érixiniri igíániñí neaeámoariñirini.

"O pépimi dání xwiyáá siñí réroárinipi mírogwí rixániñí wiárimóniñirini." uriñí nánirini.

¹⁵ Kiraiso niperíná xegí ragí púpimi dání áamá xwiyáá Gorixo xámi réroárinipimi pírfí wiaikigíáyo gwíniñí níroyírori nání xwiyáá siñí réroárinipi nání wáwuní imóniñorini. Áamá Gorixo nioniyá imónirixiniri wéyo íá

wumiriñyó amipí xío wigí símimañyó dání “Niseai-imíáriní.” nuriri réroárinípi xixeni wímeari aníñí íníná imóniri eníá nání wigí wáwuño imóniníñirini. ¹⁶ Xwiyá Gorixo réroárinípi, ayí ámá sini niñwearíná “Nioni péaná amipí nioniyá ámá ayíni meáírixini.” niriri payí eaáriníñáñiní imónini. Payí xano niriri tinípi xegí ni-aíwí nixídiró amipí meañero neríná xámi ámá níni nijá nimóniro “Xano rixa iyí ripéiniginí?” yaiwiárináná e meapaxírini. ¹⁷ Payí ana eaárinígo sini mipepa neríná payí ana sini surímána imónariníñirini. Ayí ripi nánirini. Payí ana neari tinígo sini siní siñí ñwearáná rixa xío rinípi mírogwí rixáñiní niwiárimónipaxí mimónini. Xío rixa niñeríná xixeni niwiárimónipaxí imónini. Payí ana xiáwo niñeríná dání rixáñiní wiárimónariníña imónarinípa xwiyá Gorixo réroárinípi eni ragí púipimi dání rixáñiní wiárimónarinípi imónariníñirini. ¹⁸ Nañwí bi mipikipa nero siñwiriyí, xwiyá Gorixo xámi réroárinípi rixá wíñiní niwiárimónimíniri enímani. Ayináni api aí nañwí pikíáná ragí puñipimi dání wiárimóniniginí. ¹⁹ Ayí ripi searariníni. Xámi Moseso sekaxí ñwí ikaxí eáñinípi dání riníñí niñini xegí Isireriyó nura núísáná burimákaú miá tñni memé tñni apiaú ridiyowá éñiyá ragí tñni iniñgí tñni nimeámáná ará íwí xisopíyi riníñipi nimeari sipisipi íá ayá riní bi tñni nawíni gwí nikiríwímáná igíá neari Bikwípimi wíwíá eari ámá niyoní wíwíá eari neríná ²⁰ re uriniginíni, “Ragí ripimi dání xwiyá Gorixo ‘Seyné api e xídírixini.’ nineariri réroárinípi rixa rixáñiní wiárimónariní.” uriniginíni. ²¹ Axépi e seníá aní ríkariníñiwámi ragí tñni wíwíá rori sixí amipí ínimi weníyo wíwíá rori eniniginí. ²² Ayináni ragí wíwíá niróa nurinípi dání amipí ayá wí ñwí ikaxí riníñipi tñni xixeni igíá eámóniníñiní imónariníñirini. Ridiyowá neri ragí mipupa nerínáyí, Gorixo íwí ámá egíapi wí yokwarimí wiarinímani.

“Kiraiso niñeríná dání íwí nene yariníwápi rití yáriníñirini.” uriní nánirini.

²³ Seníá aní ríkariníñiwámani, sixí amipí iwámi ínimi wenípirani, api niñini —Ayí míkí aníñami wenípi tñni ramixíná imóniníñirini. Api niñini ridiyowá Moseso neri ragí wíwíá niróa úipimi dání igíá eámóniníñiní imónipaxí enagi aí míkí aníñami wenípi ridiyowá éñ seáyí e imóninípi dáníni igíá eámóniníñiní imónipaxírini. ²⁴ Kiraiso awawá ñwíá imóniní ámá ikwírogíá wámi —Awá míkíwámani. Sa míkí imóniníwámi dání ramixínáwámani. Kiraiso awámi mipáwiniginíni. Aníñami míkí imóniníwámini niñawiri nene nání arirá owimíniri Gorixoyá símimañí e ñweani. ²⁵ O xwiogwí ayí ayo apaxípaníñí imóniní xwéowa wíwaníñowayá ragí maríái, ragí ridiyowá éñiyá nimeámi awawá ñwíáwámi páwiyariníñiní ámi ámi niñwaníñoni ridiyowá owinayimíniri e niñawiri miñweanini.

²⁶ Apaxípaníñí imóniní xwéowa ridiyowá yayarigíápa

ridiyowá owinayimíniri neri siñwiriyí, Gorixo xwíáriní tñni aníña tñni imixíñe dání ámi ámi niñawiyariníña ríñiní niñwanipaxí imónimíniri eníñirini. E neri aí ríná síá yoparíyí tññiná ná bini ridiyowáñiní niñwaniníñipimi dání íwí ámá yariníñipi rití owimíniri xwíá tño nání biñiniginí. ²⁷ Ámá níni aníñí siní ñwearaxí mimóní ná bini niñemáná enáná Gorixo mí ómómiximí winíáriní. Ná bini pearigíápa Kiraiso eni ámá níni íwí yariníñipi yokwarimí owimíniri axépi ná bini ridiyowáñiní niñwaniní peniniginí. Ríwéná ámi bi niñeríná ámá íwí yariníñipi yokwarimí owimíniri nání mibí ámá xío nání símí niñeadípeniro xwayí naniri ñweagíayo aníñí yeáyí uyimixemeañimíniri biníáriní.

“Ridiyowá xwíá tño dání yariníñiyó dání yokwarimí wí seainíñiní.” uriní nánirini.

10 Ñwí ikaxí niriniri eáñinípi, ayí nepa Gorixo símimañyó dáníñiní “Nañí e e niseaiimíáriní.” urinípi tñni xixeni míkí ayo mimóní míkí api nání sa onapámiginíñiní inarinípi imónini. Sa e imóniní enagi nání xwiogwí ayí ayo onapámigí inariní riníñipimi nixídiróná ridiyowá axíni yayarigíápi dání ámá “Gorixo tññí e aníñí éñiní oumini.” yaiwíáyí wé roáriníñiyá imónipaxí wí menini. ² Ridiyowá yayarigíápi dání nepa xwiogwí igíáñiní eámóniníñiyá mimóniro siñwiriyí, dññí wíá niñwónimáná sini “Íwí éápi dání sini ayá niñduníñoniríñani?” yaiwinipaxí wí menagí nání ámi ridiyowá bi mepaxí imónanero egíáriní. Rixa píni wiáranero egíáriní. ³ E neri aí ridiyowá xwiogwí ayí ayo yayarigíápi dání wigí íwí yariníñipi nání dññí wimoariníñirini. ⁴ Ayí ripi nánirini. Burimákaú oxéraní, meméraní, ridiyowá éñiyá ragíyo dání íwí yariníñipi yokwarimí wiipaxí wí menini.

⁵ Ayináni Kiraiso xwíá rirími nání weapimíñirini mimóniníñá Bikwíyo niriniri eáñiní ripi xanomi re uriniginíni, “Joxi ‘Ámá aiwá peaxí tiro nañwí niñikiro ridiyowá ero oépoi.’ misimónipa neri aí nioni nání ámá wará bi niñixiyiníñirini. ⁶ Gorixoxini, joxi ámá ridiyowá neríná Gorixo negí yariníwápi nání yayí owiniri bi miní noni ríá ikeáarariníñipi nání yayí misinípa eri ridiyowá íwí yariníwápi Gorixo yokwarimí onealiniri yariníñipi nání yayí misinípa eri yariníñiní. ⁷ Ayináni nioni nání Bikwí xopiníñiní dání riníñipi tñni xixeni re riríñaniginí, ‘Gorixoxini, joxi simónariníñipini oemíniri rixa riwóni bíñini.’ riríñaniginí.” uriniginíni. ⁸ Kiraiso re nurimáná, “Gorixoxini, joxi ámá aiwá peaxí otópoyiniri misimónipa eri nañwí niñikiro ridiyowá oépoiñirini misimónipa eri ámá ridiyowá neríná Gorixo yayí owiniri bi miní noni ríá ikeáarariníñipi nání misimónipa eri ridiyowá wigí íwí yariníñipi Gorixo yokwarimí onealiniri yariníñipi nání misimónipa eri yariníñini. Api niñini yariníñipi aí joxi yayí wí misinariníni.” Kiraiso ámá ridiyowá api api ñwí ikaxí niriniri eáñinípi riníñipi tñni

xixeni yariŋagía aiji Gorixomi xwiýá api e nurimáná ⁹ re uriniginini, “Joxi simónariŋipi oemini bíáoni ri-wonirini.” E uriní enagi nani o ridiyowá amipi nipini áamá xámi néra wagfápimi siwiá imixiri xewaxo ridiyowá iníipini seáyi e ikwíkwiniŋini. ¹⁰ Jisasi Kiraiso xano e éwiniŋiniri wimónariŋipi nixídiri xewaniŋo nawínani ridiyowániŋi ininipimi dani ámaéne Gorixo áamá xwioxí igíániŋi eámónigíáyí imónírixiniri wimónariŋipi imóniŋwárinini.

“Kiraiso ridiyowániŋi seaiŋinipimi dani yokwarimí seaiipaxírini.” uriní nánirini.

¹¹ Apaxípaniŋi imónigíá nowani sá ayí ayo aní ridiyowá yariŋiwámi éé nirómáná wigí yariŋigápi neróna ridiyowá áamá íwí yariŋigápi wí yokwarimí wiipaxí mimóniŋipi ámi ámi yariŋigá aí ¹² Kiraiso axípi e mi-yarinini. O íwí yariŋwápi yokwarimí neaiiminiri nani ridiyowániŋi niniríná nawínani íwí yariŋwápi aniní xwapírá eaáriníá imóniŋipi nemáná nipeyiri ámi Gorixo tñi xixeni nimóniri oya wé náumini éé ŋweaniŋini. ¹³ E éé niŋweari xano áamá omi símí tñi wiarigíáyo xopírará niwiiri ayo síkwí wikwiáriníá nani wimixiyiníe nani xwayí naniri ŋweani. ¹⁴ Ayí ripi nani rariŋini. O ridiyowá ná bini niniriniŋipi dani áamá Gorixo xwioxí igíániŋi eámónigíáyí imónírixiniri wimónariŋiyí aniní e imónipíríá nani wé roáriŋirini.

¹⁵ “O xwioxí igíániŋi eámónaníwá nani sipearimí yárinirini.” searariŋápi kwíyí Gorixoyápi eni Bikwíyo niriŋiri eániŋipi dani axípi niriŋi sopiní warini. Bikwíyo niriŋiri eániŋi ripi niriŋimáná, ¹⁶ “Ámináoni re rariŋini, ‘Xwiýá ríwéná “Gí imónigíáyo e e niwimíárinini.” réoárimíápi, ayí ripirini. Gí ŋwé ikaxí wigí xwioxíyo aumaúmi wiáiri ŋwiráiri emíárinini.” niriŋimáná ¹⁷ ámi re rininiŋini, “Wigí íwí egíápi nani tñi rikikiríó egíápi nani tñi ámi wí diŋí nininíámani.’ Ámináoni e rariŋini.” E rininagi nani “Kwíyipi eni Bikwíyo niriŋiri eániŋipi dani axípi niniŋiri sopiní warini.” searariŋini. ¹⁸ Íwí api Gorixo rixa yokwarimí neaiiní enagi nani sini xío yokwarimí oneaiiniri nani ámi ridiyowá epaxí menini.

“Wará saríwá mimáriní Gorixo tñámini úwanigini.” uriní nánirini.

¹⁹ Ayinani gí nixímeáyíne, Jiaso niperíná xegí ragí puŋíyo dani nene wará saríwá mimáriní anani Gorixo tñí e awawá ŋwíá seáyi e imóniŋiwámi páwipaxene imóniŋwini. ²⁰ O óí siŋí imóniŋiyi nene nani nineaimoíríná rapirapí áwini e epanjoáriŋiní mĩneapíropa neri Gorixo tñámini anani opáwipoyiniri nani érowiápirini xewaniŋo ridiyowániŋi ininíyo dani óí siŋí diŋí niyiminiŋi imónaníwá naniyi neaimoírí ²¹ apaxí áamá Gorixoyá imóniŋwaéne nani seáyi e imóniŋí bá imóniri enagi nani ²² nene nepáni nimónimi

Gorixo tñámini anwi éniŋi úwanigini. Wará saríwá mimáriní diŋí wikwírorane “Newaniŋene íwí éwápimi dani ayá neaduniŋenerani?” yaiwariŋwápi Jiaso xegí ragí wíwíá nearonipimi dani xwioxí igíá eámóniŋwaéne imónirane ininí wíá óriŋoní tñi igíá eáí yapi imónirane neriniŋipi dani o tñámini anwi éniŋi úwanigini. ²³ Síminaniŋi daniŋiŋi “E e niseaimíárinini.” neariŋo, o nene diŋí ŋwiráripaxo enagi nani wé íá mixeánanirane mé waropári nerane “O neariniŋipi diŋí wikwímoariŋwini.” rariŋwápi eni sini xaíwí íá oxiraneyi. ²⁴ “Arige nerane xixe diŋí sipí inirane arirá inirane yaníwárinani?” niyaiwirane e yani nani eni diŋí omoaneyi. ²⁵ Áamá wí yariŋigápa nene Gorixomi yayí umeanirane awí eánariŋwápi ríwimini mimamó xixe ení sixí neámixinirane sá xío mí ómómiximí neainíayi anwi e nimóga bariŋagi niwiniŋanéná ámi ayá wí niga úwanigini.

“Gorixomi xewaxo peayí niwianiranénáyí, píri neamamóniárinini.” uriní nánirini.

²⁶ Ayí ripi nani searariŋini. Nene “Xwiýá nepaxiní imóniŋipi, ayí apirani?” rixa e niyaiwimáná aí sini aríki “Ámi íwí oyaneyi.” niyaiwirane e neranénáyí, íwí api yokwarimí neaiiníá nani ridiyowá ámi gímini gipi inipaxírini? ²⁷ Oweoi, aríki e neranénáyí, pípi epaxí maríá, sa Gorixo xaniŋo píri neamamóniápi nani miŋi yíwí ninirane ŋwearane áamá xío tñi nawini mimóní símí tñi wiarigíáyo ríá rímineniŋwé eánariŋipi niníápi nani miŋi yíwí nírirane ŋwearane epaxírini. ²⁸ Áamá go go ŋwé ikaxí Moseso eaniŋipi píri wiaikíáná áamá siŋwé winarogíáyí waú worani, waúrani, áwaní ránáyí, ayá mirimixí sa pikiarigíárinini. ²⁹ Ayinani áamá niaíwí Gorixoyáomi peayí waniro o niperi xegí ragí puŋipi —Apimi dani xwiýá Gorixo “E e niseaimíárinini.” réoáriŋipi rixaniŋi wiárimóniŋagi xwioxí igíániŋi eámónariŋwápi apirini. Xegí ragí puŋí api “Pírani?” niyaiwiro rániŋi imoro kwíyí wá neawianariŋipi ikayíwé umeairo yariŋigíáyí, áamá sa e yariŋigíáyí nani seyíne diŋí píoi seaimónariní? “Píri aga ríá tñí Gorixo umamóniápi niwímearíná aga xixeni ayo wímeaníárinini.” miseaimónipa reni? ³⁰ Xwiýá ripi, “Niiwaniŋoni píri numamori ení meámíárinini.” riri ámi xwiýá ripi, “Ámináoni gí ámayo eyeyíromí emíárinini.” riri eno, ayí ná woni Gorixo enagi nani nene diŋí e yai-wipaxírini. ³¹ Ŋwíá diŋí aniní imóniŋipi tñiŋo píri neamamómirinini nani íá neaxéáná ayí nene miŋi yíwí iripaxí imóniŋagi nani rariŋini.

“Sipi seaikáragíáyo xwámámí wírixinini.” uriní nánirini.

³² Xámi xwiýá Gorixoyá iwamíó wíá seaókíáná egíápi nani ámi diŋí irónipoyi. Iná xeaniŋi ríá tñí ayá wí seaikáragía aiji xwámámí néra ugíawixini. ³³ Wainá ámayá siŋwé e niseameámi nuri niseawárimáná

ikayíwí seameariro xeaniñí seaikáriro yaríná seyíné xwámámí wigíawixini. Waíná seyíné seaikárigíápa wikárfáyí tñi axí e ñikumixiniro ayo wímeaariñipi “Nene eni nineaímeariná ayí ananirini.” niyaiwiro e egíawixini. ³⁴ Ámá gwí ñweagíáyí nání diñí sipí niwiro arirá wigíawixini. Segí xwíá añí amipí searápekixéagía aiwi “Negí amipí nearápekixéáipimi seáyi e imóniñipi —Api ná ríwíyo aí bi maníní aniñí imóniñíápirini. Api sini ría weni?” niyaiwiro nání diñí sipí miseaí yayí tñi xwámámí niwiéra ugíawixini.

³⁵ Ayináni wará saríwá mimáriní Jisasomi xídarigíápi pñi miwiáripini. E nerónáyí, Gorixo yayí seaimoníáriní. ³⁶ Ayí ripi searariñini. O gí ámá imónigíáyí e érixiniri wimónariñipi xixeni néra núfasáná sími-maníyo dániniñí “E e niseaiimíáriní.” seariñipi neaímeáwinigini xwámámí niwiéra úrixini. ³⁷ Gorixo Bikwíyo niriniri eániñí ripi ámá nene yeáyí neayimixemeaníto nání riñí enagi nání rariñini, “O biníá nání ná jíami mimónini. Sini yómniñí mé ríxa añíni biníáriní. ³⁸ Gí wé róniñipi yariñí ayí diñí ñikwíroriñipimi dání diñí niyimniñí imóniñipi tégíáyí imónipíríáriní. E neri aí ámi wé fá mixeánánáyí nioni wí diñí yayí nininíámani.” Gorixo e riñí enagi nání “Xwámámí niwiéra úrixini.” searariñini. ³⁹ E niseariri aí “Nene ámá wé fá nimixeániri anínaníwaéne wí mimóní diñí niwikwíroriñipimi dání eríkiemeániñwaéne imóniñwini.” nimónarini.

Ámá diñí niwikwíroriñipimi dání yagíápi nánirini.

11 Ámá Gorixomi diñí wikwíroariñí ayí xíoyá diñí tñi diñí re niyaiwiro wipimónini, “Nene diñí wikwíroariñwápi o aga xixeni nineaíimíáriní. Amipí xío neaiapimíáriní neariñipi nene sini siñwí tñi miwinariñwápi aí aga nepa imónini.” niyaiwiro wipimónini. ² Eníá ñweagíáyí píyo dání Gorixo “Ayí naní yariñoi.” riñímani. Ayí diñí wikwíroariñagía nání riñíriní. ³ Nene diñí niwikwíroriñipimi dání re niyaiwirane niñíá imóniñwini, “Gorixo xwíá tñi añína tñi nimixiríná xegí xwiýá rííyo dání imóniñí enagi nání amipí nene siñwí winariñwápi nimixiríná amipí nene siñwí tñi miwinipaxí imóniñipi tñi imixiñirini.” Niñíá e imóniñwini.

⁴ Aiboríto Gorixomi diñí niwikwíroriñipimi dání o nání naní ridiyowá neríná xiráo Keno éipimi seáyi e imóniñí bi enigini. Ayináni Gorixo ridiyowá o éipimi yayí numeríná “Aiboríto ámá wé róniñí worini.” riñinigini. Ayináni o ríxa pení ami aí Gorixomi diñí niwikwírori enípi nene Bikwíyo fá roaríná siníniñí nearéwapiyarini.

⁵ Inoko Gorixomi diñí wikwíroariñagí nání mipépa oeniri ménapiñinigini. Gorixo ménapí enagi nání o nání píá meginiñíawixini. Ayí ripi nání rariñini. Sini miménapi enáná Gorixomi píraníñí uxídaríñagí nání Gorixo o nání yayí winiñipi nání Bikwíyo wí e niriniri

eániñagí nání rariñini. ⁶ Ámá Gorixomi diñí miwikwírófáyí nání o diñí yayí winipaxí wí menini. Ayí ripi nánirini. Gíyí gíyí “Gorixo tñamini oumini.” niwimóniríná “Pí pí nepaxímani. Sa Gorixo nepa ría ñweani?” yaiwiro “Ámá xío tñamini baniro yariñíyo yayí wimoariñoríani?” yaiwiro nero diñí wikwíropaxíriní.

⁷ Nowao Gorixomi diñí niwikwírori nání o amipí sini miwímeapa éipi nání erirí wáná xío aríá niwiri xegí íwixeyówa yeáyí uyimixemeámíáriní sipixí wo imixiñinigini. O xegípi diñí niwikwírori e neríñíyo dání ámá íná xwíá tñíyo ñweagíáyí xwiýá umeáriní ámá Gorixomi diñí wikwíroariñagía nání “Ayí wé rónigíáyíriní.” rárariñí wo imóniri enigini.

⁸ Ebiríamo Gorixomi diñí niwikwírori nání o “Dixí añí re pñi niwiárimí xwíá nioni siwá simíáé nání úrixini.” uráná aríá niwiri xwíá “Joxi mearíáriní.” uríáyo nání unigini. Nuríná “E nání ría waríñini?” miyaiwipa neri aí anani pñi niwiárimí unigini. ⁹ O Gorixomi diñí niwikwírori nání ámá añí mi dánóniñí nimóniri xwíá Gorixo símimaníyo dání “Nioni nisiapimíáriní.” uriñipimi niñweaxa unigini. Apimi niñwearíná xwíá ámá wíyíyáyóniñí niñweaxa nemeri seníá añí nipákía nuri emenigini. Xegí xewaxo Aisako tñi xiáwo Jekopo tñi awaú —Gorixo egí símimaníyo dání “Xwíá ripi niseaiapimíáriní.” uriñowaúrini. Awaú eni xano enípa axípi e egíisixini. ¹⁰ Ebiríamo xwíá apimi niñweaxa nemeríná añí Gorixo diñí neñwiperi ikwíroniñipimi —Añí api aníñí imóniñí nání píraníñí nitiwayirori ikwíroniñipini. Apimi e ñweáimiginiñí weniñí neri niñweari nání e néra unigini. ¹¹ Seraí eni Gorixomi diñí niwikwírori nání oyá diñí tñi niaíwí xiripaxí imóniñinigini. Í oxí niróa núisáná ríxa rípaíwí imóniñí aí re yaiwiñinigini, “Gorixo, níni ríxa niaíwí xirimíá nání ráriño xío ríípi tñi xixeni yáraríño enagi nání níni anani diñí uñwiráripaxorini.” yaiwiñinigini. ¹² Ayináni Ebiríamo —O ámá ná woni aí xweyaní sipípi neri ríxa nipémiríñiñí neríná niaíwí timeááná omí dání íwiárfawé siñí añí píriyo dání ónariñíyí fá miropaxí imóniri iníki rawírawápami wiároníyí fá miropaxí imóniri enípa imóniñinigini.

¹³ Ámá nioni niriñí ríwamíñí neáa wepariñíyí nñi Gorixomi diñí niwikwíróa nuro xwiýá wigí símimaníyo dání “Niseaiimíáriní.” uriñipi sini miwímeapa enáná pegíawixini. Gorixo wiiníáipimi ná jíami dániniñí siñwí niwiniríná yayí nero “Ayí awiaxíriní.” niyaiwiro waropárí nero re nirárimí pegíawixini, “Xwíá rirími niñwearanéná ámá añí mi dáneneniñí nimóniri ñweañwini.” ¹⁴ Ámá éniñí imóniñipi rigíáyí siñáni waropárí ripíniñí yariñoi, “Negí ñweapaxí imóniñe nání weniñí neri ñweañwini.” siñáni waropárí apíniñí yariñoi. ¹⁵ Wigí añí xámi pñi niwiárimí bigíe nání diñí sipí wiariñagí nání e niriño siñwiriñí, ámi axí e nání upííápi imóniñagí nání anani upaxí imónaniro egíáriní.

¹⁶ E mepa nero anjé seáyi e imóninjé bimi —Api anjé nani imóninjépirini. Apimi nweáwaniginiro diñjé sipí niwia wagírini. Ayináni Gorixo áamá ayé xíomi “Joxi negé Nwíáoxirini.” urarigfápi nání ayá miwinfagi nání xío tñni nawíni nweapírfa nání anjé bi wikwíroinjéirini.

¹⁷ Ebirfámo Gorixomi diñjé niwikwírori nání o nepa nioni nimónariñjépi xéidiniréniñoiniri iwamíó wíwapiyíáná xegé xewaxo Aisakomi Gorixo urinjépi tñni xixeni ridiyowá eminiri enjinigini. Axomi Gorixo sími-manjéyo dání re urinjiginini, “ ‘Dixé iyé axípá e imónipírjárini.’ ririnjáyí Aisakomi dání nemeága up-írjárini.” urinjé enjagi aí xegé xewaxo Aisako, ná woni sinjéniñjé émiaonjomi ridiyowá nání pikimíniri neríná ¹⁹ diñjé re moñiginini, “Ámá ríxa pegíá aiwi Gorixo ow-íápínimeápoyniri ámi sinjé wimixipaxoríani?” niyaiwiri Gorixo pírfé urakíáná xewaxomi ámi siní sinjé meáagi nání réniñjé rípañirini, “Ebirfámo xegé niaíwomi yowéyo dání mixeanjinigini.” rípañirini.

²⁰ Aisako Gorixomi diñjé niwikwírori nání xegé xewax-owaú Jekopomi tñni Isomi tñni awaúmi ríwéná wímeanfápi nání diñjé nimori xwiyíá bi tñni nanjé wimixinjiginini.

²¹ Jekopo Gorixomi diñjé niwikwírori nání ríxa nipémíniri anjé e neríná xegé xewaxo Josepoyá xewax-owaúmi Gorixoyá diñjé tñni nanjé wímeáwiniginiri xwiyíá bi tñni nanjé niwimiximáná xegé eranjéwámi nik-wíróniñjé Gorixomi yayé umenjinigini.

²² Josepo Gorixomi diñjé niwikwírori nání ríxa nipémíniri neríná ríwéyo xegé Isireriyé Isipiyé anjéyo píni niwiárimí upírífápi nání nuriríná re urinjiginini, “Nuróná gé enjé aí tñni nimeámi nuro xwíáyo niweyárfírrixini.” urinjiginini.

²³ Mosesomi xaniyaú Gorixomi diñjé niwikwírori nání niaíwé xiríio awiaxé imóninjagi niwiniri sekaxé Isipiyéyá mixé ináyo “Isireriyé niaíwé oxé nixiriríná pikírrixini.” ráriñjépi nání wáyí mepa neri Mosesomi emá waú wo nání píni njiwíríngísixini. ²⁴ Moseso Gorixomi diñjé niwikwírori nání ríxa xwé niwiarori neríná “Isipiyéyá mixé ináyomi xemíáiyá xewaxoyi miniripa oépoyi.” wimóninjiginini. ²⁵ “Sfá ámaéne xwíá tñyo nweaarinjéwápi árfíné imóninjagi nání xe yayé rikikíríó nerinjépipimi dání oneaímeaniri yarigfápi xe néra úimiginini.” miwimóné “Nioni ámá Gorixoyáyé tñni kumixináná uyínié wikárarigfápi nioni tñni nawíni oneaikárípoyi.” yai-winjiginini. ²⁶ Xíomi Gorixo yayé niwimoríná winífápi nání diñjé re moñiginini, “Ámá Gorixo yeáyé neayimixe-meaníá nání uowárenapínio nání peayé niwianiro ayá wimopírífápa nioni eni ninirónáyé, Gorixo yayé nini-moríná ninífápi amipí ayá tñjé Isipiyé anjéyo wenjépipimi seáyi e imóninjé enjagi nání ayé ananirini.” niyaiwiri nání “Ámá Gorixoyáyo uyínié wikárarigfápi nioni tñni nawíni oneaikárípoyi.” yaiwinjinigini. ²⁷ O Gorixomi diñjé niwikwírori nání Isipiyé anjéyo píni niwiárimí unjinigini. Mixé ináyo xíomi wiké wóninjépi nání wáyé neri mú Gorixomi

—O ámá wí sinjé miwinarigfórorini. Omi sinjéniñjé niwiniri nání xíomi wímeanjépipimi xwámámé niwiri Isipiyé anjéyo píni niwiárimí unjinigini. ²⁸ Axo Gorixomi diñjé niwikwírori nání anjé nájé pipikímé emeariño xegé Isireriyéyá niaíwéyo eni mipikípa oeniri re urinjiginini, “Sipisipí miá nipikiro ragé segé anjé íwíyo xópé niyára úpoyi.” nuriríná aiwá sfá Anjé najo Neamúroagoi rininjéyi nání érowiápíninjiginini.

²⁹ Isireriyé Gorixomi diñjé niwikwíroro nání ipí Ayéá Rinjé rininjéwámi nixeróná iniigé midimídání deawáraná xwíá yeáyé yikíarínjéniñjé úagfá aiwi Isipiyé eni axéyimi owaneyiniri éfáyé wíniyé aí tñni iniigé emadirónárinjinigini. ³⁰ Isireriyé Gorixomi diñjé niwikwíroro nání o urífápi nero anjé yoí Jerikoyi rininjépiyá sféñá ákiñáyo bíariwáminí sfá wé wíúmi dánjé waú apimi awí nimudímoayimáná enjáná sféñá ákiñápi nipini ik-wierónowinjiginini. ³¹ Rexapí —Í iyé ede dání warigfí anjé apimi dánjéirini. —Í Gorixomi diñjé niwikwírori nání Isireriyé anjé apimi sinjé wináraniri bííwaúmi yayé tñni nipemeámi úagi nání Isireriyé ámá uyínié yarigfáyo nipikíroná ími mipikigfawixini.

³² Agwi ámi bi pípi níriri eámíni? Ámá rowa, Gidiono tñni Barako tñni Samisono tñni Jepitao tñni Depito tñni Samuero tñni wíá rókiamoagfáwa tñni ámá awa egfápi nání repiyé niseaiéra nuríná sfá neaóripaxírini. ³³ Ámá ayé Gorixomi diñjé niwikwíroro nání ámá míkí bi bimi xopíráré wiro wé róninjé imóninjépi ero Gorixo wigé sími-manjéyo dání “Sanjé searápiméárini.” urífápi wímeani Gorixoyá diñjé tñni pusé sayé raionéyi rininjéyo manjé up-írori ³⁴ ríá xwé narinjérimí iniigfýóninjé anani xopíráré emero ámá kirá tñni pikianiri yarigfáyo éfí nurakínárimí uro migé nimónimáná ámi enjé sixé eáninjé iniro mixé in-ípírfa nání enjé ríá yékiro éma siminjé winarigfá bi bimi mixé xédowáriro ³⁵ apixé wigé ámá Gorixoyá diñjé tñni xwáripáyo dání wiápínimeááná yayé tñni ámi umíminiro egfawixini. E neri aí Gorixomi diñjé wikwíroarigfá wíyo ámá wa íá nixero gwé nijiro Gorixomi ríwé umópoyiniri nimépéa nuro “Gorixomi ríwé umóánáyé, nene gwéyo dání seaíkwewáranéwini. E mepa nerínáyé, niseamépéa núwasáná niseapikianéwini.” uríagfá aí ámi xwáripáyo dání niwiápínimearíná diñjé niyiminjé imóninjépi meáwaniginiri nání ayé urífápi arfá miwigfawixini. ³⁶ Gorixomi diñjé wikwíroarigfá ámi wíyo ikayéwé umeariro wíyo iwanjé ragé pírfé uyikímé ero wíyo senfá tñni gwé jiro wíyo gwé anjéyo njiwíríro ³⁷ wíyo sféñá tñni pikiro wíyo só tñni áwini e sfío diyero wíyo “Enjé eánigfáyérfani?” níriri iwamíó wíwapiyiro wíyo kirá tñni pikiro wigfawixini. Ámi wíyo ámá wí —Ayé sipí ámá imóninjagfá nání ámá Gorixomi diñjé wikwíroarigfá ayé tñni nikumixiniri nweapaxé mimónigfáyéirini. Ayé xeaninjé wikáriro uyínié umépero yaríná ayé díwé ikeamóniro memé wará tñni sipisipí wará tñni rapirapí nání wayfá yíniro ámá diñjé meanjémi anjé kwírónihero díwéni enjémi

nemero síñá siririkéyo nipáwiroweoro xwárinwáyo nipáwiroweoro egíawixini. ³⁹ Ámá ayí nání Gorixomi diñí niwikwíroro nání o "Mimíwiároarigíáyíñíani?" wiaiwíaríñí enjagi aí o wigí símimaníño dání "Niseaimíñíani." uríñipi miwímeaniginini. ⁴⁰ Ayí ripi nánirini. Enjána nene nání Gorixo diñí re neñwiperi yaiwíaríñiginini, "Ámá ayí nání seáyí e imóniñí bi wíimiginini." yaiwíaríñí enjagi nání api ámá nioni nira weapíáyo sini miwímeaniginini. Ayí wigípi Gorixo "Gí ámá wé rónigíá api imóníñixini." yaiwíaríñipi tñi xixeni imónipíñí nání maríái, ayí tñi nene tñi nawíni imónaníwá nání ayo xámi miwímeaniginini.

"Gorixo siyikí nearearíná Jisasomi siñwí wí-naxíédípoi." uríñí nánirini.

12 Ayináni nene pí yaníwini? Ámá "Gorixomi diñí niwikwíroríñá e epaxíñíani?" oyaiwípoiñiri siwáñiñí nineainiri neaiwapiyarigíá ayí obaxí ayá wí midimidáni wiárí wiárí neadéronagíá nání pí yaníwini? Sa ripini oyaneyi. Amipí nání upupíñí neaikáraríñipi pñi wiárirane negí íwí sini mé ípeaaríñwápi pñi wiárirane nemáná Gorixo api e imóníñixiniñi wimónariñipi imónaníwá nání ámá yamiyamúrónigí inarigíápa nene eni omi níxídiranéñá enj neánirane axípi e oyaneyi. ² E neranéná Jisasomi —O nene Gorixomi diñí wikwíroaníwá nání imóniñipi míkí ikiri wé roárirí enjorini. O diñí níá ríwíyo wininíapi nímeáwiniginiri niyekwíroaríróñá wíñapimi xwámámí niwiri ayá winipaxí wikáríñipi nání paimimí enjorini. Niwíarínimeámáná ámi Gorixo tñi xixeni nimóniri míxí ináyí síá íkwianwé o éñí ηweañíñami wé náumini éñí ηweañorini. Omi siñwí owinaxídaneyi. ³ Ayá sipí seaimixiri enj samíñí seaweri mepa enía nání íwí yarigíáyí sipí ayá wí wikáríñagíá aí xwámámí wíño —Ayí Jisaso nání rariñini. O nání píraníñí diñí mópoi. ⁴ Seyíne íwí yarigíáyí seaikárarigíápi xwámámí niwia núásaná aiwi segí wí sini miseapikigíárini. ⁵ Nene niaíwene náníñiñí Bikwíyo enj rirémixí niniñi eáñiñí ripi seyíne rixa aríá ikeamogíárini, "Gí niaíwoxini, Áminá Gorixo siyikí ríreaaríñipi nání peayí miwianipani. Píraníñí simiximiriñi nání míxí riránáyí, ayá sipí misimixipani. ⁶ Ayí ripi nánirini. Ámá Ámináo 'Gí niaíwíñíani?' niyaiwiri diñí síxí uyariñíño siyikí ureari síkwí eari yaríñí enjagi nání rariñini." Bikwíyo e niriñiri eáñiñipi seyíne rixa peá mogíá enjagi nání rariñini. ⁷ Seyíne Gorixo xeaníñí seaimaaríñipimi dání xe siyikí oneareaririñi rixa xwámámí niwíera wariñoi. Niaíwí xano siyikí murearíñí wo rimónini? Oweoi, mimónini. Ayináni xano xegí niaíwíyo wariñípa Gorixo eni axípi e seaiarini. ⁸ E nerí aí Gorixo xegí niaíwí niyoni siyikí ureaaríñí enjagi nání seyíne siyikí miseareapa neríñáyí, xegí niaíwíyíñé mimóní sa óñí e dájñí niaíwíyíñéñiñí imóniñoi. ⁹ Ripi nání eni diñí mópoi. Nene sini niaíwí

enjána negí xwíá tío dájñí ápowa siyikí neareagí aiwi wé íkwianwíyo uñwiráragwáriní. Nene e neranéná narí nerí aiwi re riseaimónarini, "Ápo Gorixomi —Diñí tñí imóniñí niñini imixiño, ayí orini. Omi ínimi wuríñipaxímani." riseaimónarini? Oweoi, anjipaxí ínimi wuríñipaxí enjagi nání e nerane diñí niyimiñí tñiwaéne oimónaneyi. ¹⁰ Ayí ripi nánirini. Nene sini niaíwí enjána xwíá tío dájñí ápowa aníñí maríái, siyikí ná bíníñiñí níneararíná "E niwiríná ayí narí imóniñipi wíwapi-yariñwini." wimónariñipi neareagí aiwi Gorixo siyikí níneararíná siyikwí míniñí xío imóniñipi nene eni imónaníwá nání arirá owimiriñi nearearíñirini. ¹¹ Gíyí gíyí narí oimónípoiñiri siyikí nureari sini e wiaríná yayí miwiní diñí sipíni wariñirini. E nerí aí siyikí nurearíñipimi dání yayíwí numéra núásaná wariñíyí náníñí niwerí wé róniñí ero niwayiróniro ηweoro epaxíñini.

Erirí niwiríná uríñipi nánirini.

¹² Ayináni segí wé imiñí mixiweníyí ámi ríá símixiro síkwí xómíñí íkwíó seaiaríñíyí ámi irú pímixiniro nemáná enj neániñi Gorixomi xídíñixini. ¹³ Segí xómíñí xewíwimíni ηweañí muyíkinipa nerí ámi narí oimóniri óñí símí iníñiyimi úñixini. ¹⁴ Ámá nání tñi míxí miní arige píraníñí menaniréwiniñi aníñí miní ero siyikwí míniñí Gorixo "Ámá nioniyáyí e imóníñixini." wimónariñipi —Api tñi xixeni mimónigíáyí Ámináomi wí siñwí winipíñíñámani. Api tñi xixeni oimónaneyiniñi aníñí miní ero éñixini. ¹⁵ Segí wo Gorixo ayá nisearimixiri seaiñipimi ríwí mamoniginiri awíniñí mearóníñixini. Aiwa maiwí síxíyo niyiríná yíkí yaríñí bi tñi yíáná aiwá niñini yíkí imixariñípa segí wo sipí neríñíño dání niyíñéni axípi seainiginiri píraníñí awíniñí mearóníñixini. ¹⁶ Segí wo Isóniñí —O xiráo imóniñipimi dání xanoyá amipí meapaxí imóniño aí aiwá ná bini nimiriñi nání amipí api peá nimori "Gí gwíáo xe meáwiniginini." wimónagorini. Ámi ríwíyo dání ápo xwíyíá bi narí onimixiniri rixiñí uríagi aí xano aríá miwíagi nání xwíyíá bi tñi narí onimixiniri ηwí piyí núriniñi aiwi xío xámi ríwí umonípi ámi ríwíyo níkinimóniri meapaxí mimóniñiginini. Segí wo ámá óniñí Gorixomi ríwí umoarigíáyí yapí imóniñiginiri nánirani, íwí inarigíáyí yapí imóniñiginiri nánirani, píraníñí awíniñí mearóníñixini.

"Seyíne sini kikiníñí mé rixa náyo páwariñoi." uríñí nánirini.

¹⁸ Seyíne Gorixo tñámini niñiróná enjána amipí negí aríwéyí díwí Sainaiyi riniñipimi dání siñwí winiro aríá wiroweoro egíapi wí miwinariñoi. Ayí díwí anani wé tñi íá xiripaxí imóniñipimi anjwi e nuróná ríá ápiáwí werí síá xaíwí yidoaririñi ríwipi tñi ápiñwí tñi nawíni eri yaríñagi niwiniñi ¹⁹ pékákí enj tñi riniñi ikaxí xwíyíá ri-

nariñipániní riniri yariñagi aríá wigíawixini. Xwiýá ikaxí niriríná rinariñipi aríá niwiróná Mosesomi risisí re urigíawixini, “‘Nene ámi Gorixomi aríá owianeyi.’ mineaimónariní.” urigíawixini. ²⁰ Ayí Gorixo sekaxí “Ámá worani, memé ařani, dǵwí ripimi amáí nirónirínáyí, síñá nearo pikířixini.” urípi nání wáyí winíagi nání e urigíawixini. ²¹ Ayí siñwí e winíapi miñí yíwí nířiro ñwepaxí eñagi Moseso eni re riñiniginí, “Nioni wáyí nikáriniri eñí siriríñwí ninarini.” riñiniginí.

²² Agwi ríná seyíné dǵwí eñiná segí aríowéyí bagíá axípimi miǵá rixa dǵwí Saioniyi riníñipimíniní rémóřawixini. Dǵwí apimi Ñwíá aníñí siñí imóniñoyá aní ik-wíróñiñerini. Aní api Jerusaremiyi riníñí aníñami ik-wíróñiñipirini. E aníñají íá miropaxí imóniñipi awí neánimáná yayí néra wiářinarigíerini. ²³ E ámá Gorixoyá niaíwí xámñiñoníñí imóniñíyá —Ayí aníñami aníñí ñweparířa nání wigí yoí rixa anami ñwiráriníyířini. Ayí awí eánigíerini. E Gorixo, ámá niyoní mí ómómiximí enío ñweañerini. Diñí ámá xwíáyo niñwearóná wé róniñí yarigíáyíyápi aníñami peyíaná Gorixo wé uroáriníyí tǵñí e, ayí erini. ²⁴ E Jisaso eni tǵñí erini. O xwiýá siñí Gorixo “E e nišeaiimířini.” réroárinípi nání negí wáwuñí imóniñorini. Ragí o niřeríná puñipi —Api xwiýáñiní niriniríná “Nioni péapimi dání seyíné diñí niyimíñí imóniñipi mearířarini.” riníñipirini. Api ragí eñiná xiráo Keno xogwáo Aiboríomi pikíxwiríó wíáná puñipi —Api xwíáyo dání “Nioni nání eñí meai.” riníñipirini. Apimi seáyí e imónini. Api niřini tǵñí e seyíné rixa agwi bariñoi.

“Gorixo nearariñipi aríkwíkwí miwipa éwaniginí.” uriní nánirini.

²⁵ Xwiýá searariñomi aríkwíkwí wipéřixiniri siñwí ainenaxídípoi. Negí aríowé eñiná Moseso xwíá tǵyo dání erirí wíagi aiwí aríkwíkwí wigíáyí Gorixo piří umamóřipimi mimúrogíá eñagi nání seyíné eni aníñami dání erirí neariñomi aríkwíkwí niwirínáyí, “Piří neamamómñiri enířipimi anani nimúropaxenerini.” riyaiwinariñoi? ²⁶ Eñiná o dǵwí Sainaiyi riníñipimi dání xwiýá ráná xwíá rirími poboní neri yaiwiámí méagi aiwí agwi ríná neníapi nání Bikwíyo niriniri eániní ripi neariñirini, “Nioniyá diñí tǵni xwíárí ámi bi yaiwiámí ni-meniríná xwíárini maríái, aníña tǵni eni yaiwiámí meninířarini.” neariñirini. ²⁷ Xwiýá Gorixo niriríná ámi biyi riñipi, ayí ripi áwaní nearimíñirini. Amípi anípa imónipaxí mimóniñipi iníná aníñí imóniñwiniginirini amípi anípa imónipaxí imóniñipi —Api xío xwíá amípi nimixiríná imixiñipirini. Api anípa imixarimíñirini nání rinini. ²⁸ Ayináni Gorixoyá xwioxíyo ñweañwápi wí anípa mimónipaxí eñagi nání omi yayí numerane “Eñí eániní Gorixo imóniñipi, ayí apířani?” niyaiwirane awayini íá niyamixinirane niñwearane xío

e éřixiniri wimónariñipi neranéná yayí winipaxí imóniñipi éwaniginí. ²⁹ Negí Ñwíáo amípi sipí imóniñipi ríá nariñipániní imóniño eñagi nání api e éwaniginí.

“‘Gorixo yayí winipaxípi oyaneyi.’ niseaimóniríná ripi ripi éřixini.” uriní nánirini.

13 Seyíné ámá Jisasomi diñí niwikwírooro nání séřixímeániní imóniñíyá nání diñí sipí wiarigíápi piñi miwiárí anani sini wířixini. ² Ámá wí “Ámá aní mi dǵñyo aiwá mirañí wiaríñwini.” niyai-wiróná maiwí aníñajíyo wigíá eñagi nání seyíné ámá aní mi dǵñyo aríá mikeamó aiwá mirañí wířixini. ³ Segí séřixímeá gwí aníyo ñweagíyá nání diñí aríá mikeamó seyíné eni nawíni gwí niñwearóniní nimóniro arirá wířixini. Séřixímeá paimimí wiarigíáyí nání diñí peá mimó “Nene eni gíwí tǵñwaéne eñagi nání axípi e neaipaxířani?” niyaiwiro arirá wířixini. ⁴ Ámá íwí inarigíáyó rixa nimeánimáná inarigíáyorani, sini mimeánipa nemáná inarigíáyorani, niyoní Gorixo piří umamoní eñagi nání seyíné segí meánigíápi peayí niwianiro wí tǵni íwí minimépa éřixini. Íwí niniríná ayí Gorixoyá siñwíyo dání piaxí weánipaxípi yariñagi nání rariñini. ⁵ Xwíá tǵyo niñwearóná nigwí nání diñí sipí seariñipi xe áxerwaríñiní oneainiri siñwí miwinipa éřixini. Bikwíyo niriniri eániní ripi Gorixo xewaniño re riñí eñagi nání rariñini, “Nioni wí miriwáramó eri wí mišepisamó eri emířarini.” riñí eñagi nání rariñini. ⁶ Ayináni nene wará saríwá mimárini Bikwíyo niriniri eániní ripi ripaxenerini, “Arirá niariño, ayí Áminá Gorixo eñagi nání nioni wí wáyí emiméini. Ámá pí pí niñikáři aí Gorixomi diñí wik-wíroariñipi piří niřakipaxí menini.” ripaxenerini.

“Neaipenweagíawa yagíapimi ikaniñí owianeyi.” uriní nánirini.

⁷ Áminá xámi xwiýá Gorixoyápi nišearéwapíyiro seaipeñweagíawa nání diñí irónípoi. Awa sini miře niñwearóná néra núřasáná imónagíápi nání diñí ni-moro Gorixomi diñí niwikwírooro yagíapa axípi oy-aneyinero ikaniñí wiaxídípoi.

⁸ Jisasi Kiraiso imóniñipi ámi xegí bi xegí bi imónariñimani. Aníñí imóniñipi eñiná dání apini imóniri agwi ríná eni sini axípi imóniri ná ríwíyo eni aníñí miní axípi imóniri enířarini. ⁹ Ayináni xwiýá Kiraiso neaiñipi nání riníñipi maríái, xwiýá xegí bi nání éwapínarigíá xixegíni imóniñipi iníigí waxíñiní xe oneamároniri siñwí miwinipani. Ayí ripi nánirini. Gorixo ayá nin-earimixiri neaiñipimi dání diñí sixí níñiránénáyí, nañí neaimixipaxí imóniñipimi xídaríñwini. Nañwí nání ñwí ikaxíyo “Ripi ñwíáxini. Ripi ananirini.” riníñipimi dání wí diñí sixí neainipaxí menini. Ayináni ámá xámi “Ñwí

ikaxí riniñí apimi oxídimini." niyaiwiro xédigíáyí apí naní wí wimixiñímani.

"Ridiyowá nání wayíá Gorixo wimónariñí ripi éfrixini."
uriniñí nánirini.

¹⁰ Nene íráí oniñíwá Jisasi Kiraiso ridiyowániní neai-iniñíwá tñjwaénerini. Ridiyowá Jisaso iniñipi —Apí diñí niwíkwíroriniñipi dání ananiniñí ninirane naní imónariñwápirini. Apí áamá sini seníá aní ríkariniñiwámi dání yagíápipimi xédarigíáyí bi nípaxí menini. ¹¹ Ripi nání diñí mópoyi. Apaxí pá imónigíá xwéowa xwiogwé o omi íwí none tñni negí áamá tñni yariñwápi Gorixo yokwarimí oneaiiniri naníwí nípikímáná ragí púípi nimeámi awawá ñwáí riniñíwámi nípáwiro wíwíá neaáriti aiwi naníwí náo áamá ñweagíe bíaniriwámi ríá ikeáararigíáriní. ¹² Ayináni Jisaso eni xegí áamá agwí axíyóniní minigíáyo xío niperíná ragí púípimi dání siyikwé míniní Gorixo e imónírixiniri wimónariñipi wimiximiri nání ákiñá íwí e bíaniriwámi dání ríniñí meañiniginí. ¹³ Ayináni nene áamá sini "Ñwí ikaxíyo 'Apí ñwáxini. Apí ananirini.' riniñipi oxídaneyi." rariñíáyí ñweagíe píni niwíárimí o tñj e nání nurane diñí "Xíomi ayá wiayigíápa nene eni neaiaríná ayí ananirini." oyai-wianeyi. ¹⁴ Ayí ripi nání searariñini. Aní bi xwíá tñyo nene aniní íníná ñweaníwá nání mimóniñagí aí aní anínamí ríwíyo imóniníápi nene ñweáwaniginiri diñí niwíkwímorane yariñwá enagí nání rariñini. ¹⁵ Ayináni Jisaso neaiñipi dání Gorixomi ridiyowá nání wayíá yayíni uméwaniginí. Negí maníyo dání áamá wíyo pí pí nuríná onini negí Ámináoriníñiní nurirane waropá rí wíwaniginí. ¹⁶ Gorixo áamá xíoyáyí wíniyo naníni wiuro díwí ikeamónigíáyo amipi bi miní wiuro yariñagí niwiniñíná yayí winariñí enagí nání seyíné apí nání aríá mikeamó nero éfrixini. E neróná ridiyowá nání wayíá Gorixo wimónariñipi yariñagíá nání rariñini.

¹⁷ Segí áminá seyíné Jisasomi píraniní xídírixiniri seaiperñwearíná egíápi nání "Ayí apí nání enwáriní. Apí nání enwáriní." uripíráwarini. Awami aríá niwiro ínimi yeáyí wuríñírixini. Seyíné píraniní

aríá niwiro ínimi niwuriñirónáyí, awa niseaiiperñwearóná wigí diñí ríá muxé diñí yayí niyai-wiro seaiperñwearíráriní. Seyíné e mepa nerónáyí, naní imóninípi wí seaimixiníá menini.

¹⁸ Amipi none neranéná píraniní íá niyamixiniri éwaniginiri nerane nání re neaimónarini, "Gorixoyá siñwíyo dání píraniní wé róninípi nóra wariñwini." neaimónariñagí nání seyíné none nání Gorixomi xwíyá ririmí wípoyi. ¹⁹ Nioni píri nirakiariñipi aní pá imónáná seyíné tñámini aníni bimíá nání Gorixomi rixiní ayá wí urírixiniri dirirí seaiariñini.

Gorixomi nuriríná uriniñipi nánirini.

²⁰ Gorixo —O áamá niwayiróniro ñweapaxípi nání míkí ikinorini. Oyá diñíyo dání negí Áminá Jisaso xwáripáyo dání ámi siñí neri wiápinimeañirini. Ragí o niperíná púípimi dání xwíyá niyimini imóniní Gorixo "E e niseaiimíáriní." réroárinípi aniní wayiroáriní enagí nání sipisipi imóniñwaéne neameariñí xwé imóninorini. ²¹ Seyíné amipi Gorixo wimónariñipi nipi epaxí imónipíri nání seaimixíwiniginí. E neríná Jisasi Kiraiso —Aniní íníná seáyí e numepaxí imóniño, ayí orini. O seaiñipi dání pí pí xío yayí winípaxí imóninípi imónírixiniri seaimixíwiniginí. "Aga e imóníwiniginí." nimónarini.

Yoparí uriniñipi nánirini.

²² Gí nixímeáyíné, ení rirémixí nioni seaíá ripi sepiá ayá wí niriri meapa neri nání ripi re osearimini, " 'Píraniní aríá ókiarí nimónirane apimi oxídaneyi.' yai-wípoyi." osearimini. ²³ Seyíné ripi nání nijá imónipoyi. Negí nixímeá Timotio rixa gwí aníyo dání wáráwixini. O sini mé nioni nímeáná yawawi nawíni nibirai siñwí seananíwiri. ²⁴ Segí seáyí e nimóniri seaiperñwearigíáwami tñni Gorixoyá imónigíá niyoni tñni none nání yayí neawiemeaipoyi. Áamá nioni tñni Itari piropenisíyo re ñweañwáyí yayí seaiwárena-pariñwini. ²⁵ "Gorixo niyínéni ayá seaiwaniwiniginí." nimónarini.

Jemiso

Payí rina áamá Jisasomi diñí wikwíroarigíáyo mixí uxí dowá rariñagíá nání ami ami numiamoro wí eñí nimóniro añí apí apimi urínigíáyí nání Jemiso eañinarini. Xewaniño nání áwaní píráníñí miriniñí eñagí aí "Jisasomi xogwáo, Jemisoyi riniñoríani?" wíaiwariñwáorini. Jisasoyá siyikí imónigíá Jerusaremi ñweagíáyo wipenweagíá seáyi e imóniñorini (Wáí wurimeiarigíáwa 15:13, 21:18). Jisaso rixa añínami ñipeyimáná xwiogwí rixa obaxí onimiápi ñipwémáná eñáná Jono áamá wí "Jisasomi diñí wikwíroariniñwini." ñiriro aí omi píráníñí ñuxídiríná epaxípi tñi xixeni mé yariñgíápi nání aríá ñiwiri nání ayí re oyaiwípoyniri "Jisasomi píráníñí ñuxídiríná epaxípi, ayí ripiríani? Ripiríani?" oyaiwípoyniri payí rina ñiriri eañiniginí.

1 Jemisoni —Nioni Gorixomi tñi Jisasi Kiraisomi tñi xináíníñí nimóniri omiñí wiiariñá wonirini. Nioni payí rina gí áamá Jisasomi diñí wikwíroarigíáyí nání —Seyíné gwí bi bi wé wúkaú sikwí waú apiyíné wí eñí nimóniro ñweagíáyíñerini. Ayíné nání payí rina neari yayí seawárenapariñini.

"Twamíó neaíwapiyariñgíápi eñí neaeámixipaxírini." uriní nánirini.

2 Gí ñirixímeáyí, seyíné rixa ñijá rípi imóniñoi. Jisasomi diñí ñiwikwíroróná eñí neániro ríá xídariñooiniri iwamíó seaíwapiyíápi xwámámí ñiwíera nurónáyí, xeaniñí ríá tñí ríwíyo seaímeaníápi eni xwámámí wipaxí imónipíríarini. Seyíné ñijá e imóniñagíá nání xeaniñí xixegíni seaímeááná kíkímí mimóní "Diñí ñiá neainiñápi nání ríá neaímeaarini?" yaiwírixini. **4** Áamá xeaniñí wikárarigíápi xwámámí ñiwíera núfasáná imónipaxí imóniñpi seyíné eni axípi imónipíríá nání xwámámí ñiwíera úrixini. E neróná Gorixo gí áamá e imónírixiniñí wimóniñpi bi mimúro ñipini píráníñí ñiyipárominiróná wé roárinigíáyíñé xixeni e imónipíríarini.

"Diñí emí saímí mimonjini." niseaimóniríná Gorixomi rixiñí urírixini." uriní nánirini.

5 Sini diñí ñipikwini emí saímí miamoariñí go go "Xeaniñí nímeaariñpi, ayí apí nání ríá nímeaarini?" miyawiwa nerínáyí, xewaniño Gorixoyá diñí tñi diñí emí saímí e mopaxí oimónimiriñí omi rixiñí uríwiniñí. Gorixo áamá ñiyoni yaní ñiwiríná símí tñi míví yaní ewaniñí nimóniri xwéni mini wiaríño eñagí nání anani rixiñí uríwiniñí. **6** E searariñagí aí rixiñí nuriríná diñí bi biaú ñimori "Gorixo aga nepa ñiñapiniñeniñoi? Miniapipa eniríñeniñoi?" miyawiwa aga xixeni diñí ñiwikwírómáná "Nepa xixeni ñapipaxorini." ñiyawiri rixiñí uríwiniñí. Áamá diñí bi biaú moariñí go go rawirawáyo imeamíkwí neríná imiñí ñixemi uri ñixemi biri yariñpiñiñí imóniñagí nání **7** áamá óniñí

imónigíáyí bi re miyawiwa érixini, "Gorixomi rixiñí uráná o anani ñiñapiniñoi." miyawiwa érixini. **8** Áamá ayí diñí ñimoróná ná bini mamó diñí ñaíroayiri nero moro amípi eni neróná "E oemini." yaiwíápiñí mé xegí bi xegí bi ero yariñgíáyí eñagí nání e miyawiwa érixini.

Áamá d'wí ikeamónigíáyí tñi amípi mimúronigíáyí tñi apiaú nánirini.

9 Segí sérixímeá d'wí ikeamónigíáyí re ñiyawiro miñí s'ñá meakínírixini, "Nioni Jisaso neaiñipimi dání Gorixo seáyi e ñimixiñoniríani?" ñiyawiro miñí s'ñá meakínírixini. **10** E neri aí sérixímeá amípi wí mimúronigíáyí re ñiyawiro miñí s'ñá meakínírixini, "Nioni Gorixoyá siñwíyo dání sa ikwiáriníñoniríani?" ñiyawiro miñí s'ñá meakínírixini. Ará siyí piyí neri piéroariñpa ayí eni aníñí miñweá axípi apaxí mé pepíríá eñagí nání rariñini. **11** Seyíné ñijá rini. Sogwí xaíwí ñiwepiniñí naniríná ará yeáyi yikiáraná xegí siyípi piyí neri ñipiérinowiríná xámi awiaxí imóniñpi sini mimóní xwiríá inariñini. Áamá amípi wí mimúronigíáyí eni "E neríná ámi bi tñi bi tñi nímeapaxírini." yaiwariñgíápi sini ñixída nuróná sini mé nero axípi e pepíríarini.

Íwí oépoyniri wímeaariñpi nání uriní nánirini.

12 Áamá Gorixomi xídariñagíá nání xeaniñí wímeaariñí ñipimini xwámámí ñiwíera núfasáná eñáná Gorixo yayí ñiwimori diñí ñiyimiñí imóniñpi —Apí nání ñiriríná "Áamá nioni diñí sixí ñiyariñgíá gíyí gíyo mini wimíarini." riniñpiñini. Yayí ñiwimoríná diñí ñiyimiñí apí sixí umímoníá eñagí nání áamá xeaniñí wíáyo xwámámí yariñgíáyí Gorixoyá diñí tñi yayí wipaxíyirini. **13** Áamá xeaniñí wímeaaríná re miripa érixini, "Gorixo nioni íwí oeniri xeaniñí apí ñiwapiyíirini." miripa érixini. Ayí rípi nánirini. Gorixo áamá wí xíomi íwí oeniri wíwapiyipaxí mimóniñorini. Xíó eni áamáyo íwí oépoyniri wíwapiyariñomani. **14** Oweoi, nene newaniñene wine wine pípi nání nineaimóniríná íeapá

nineainirijipimi dani iwí oépoyniri nearípeaarijirini. ¹⁵ Apixí niaíwí agwí neri xirarigíápa íeapá neainarijipi niaíwí agwínijí neri iwí ayí niaíwínijí xirarijwáriní. Íwí ayí niaíwínijí nixirimáná niaíwí xwé iwiaroarijipa íwí yárfwápimi dani niperane aníinarijwáriní. ¹⁶ Gí nixixímeáyíné, diñjí sixí seayinjáyíné, nioni re searíápi, “Seyíné iwí oépoyniri seaíwapiyarijipi pípimi dani maríáí, apimi dani seaíwapiyarijirini.” searíápi píni niwiáriro yapí méwapínipani. ¹⁷ Pí pí nanjé imónijépirani, pí pí awiaxí imónijépirani, gimi dani maríáí, anjínami dánini neaímeaarijirini. Ápo Gorixo —O pí pí anjínami wíá ónarijipi nání míkí ikinjorini. Sogwé onapámigí niniríná sepiá imóniri ripíwí imóniri yarijipa nimóniri ámi xegí bi imóniri xegí bi imóniri yarijomani. Oni amipí awiaxí imónijépi anipá neaia-parijirini. ¹⁸ Amipí o imixijépi nipimíni dani ná bini ayí nene aiwá niwákwiní miníinjé oimónipoyiniri xewanijo “E éimiginí.” wimónijépimi nixídiriri oyá xwiýá nepa imónijépimi dani nene neaemeanjirini.

**“Xwiýápi xixeni aríá niwiro neróná ripi ripi yarigíáriní.”
urinjé nánirini.**

¹⁹ Gí nixixímeáyíné, diñjí sixí seayinjáyíné, api nipini nioni searíápi seyíné rixa nijíá imónijagía aiwi ripi os-earimíni. Aríá owianeyiníro siñwé naníro aí apaxé mé niwiápinimearo xwiýá miripani. Wikí eni anjini mónipani. ²⁰ Ámá wikí nóniro neróná wé rónijé Gorixo wimónarijépi tñni xixeni miyárarigíá enagí nání rarijini. ²¹ Ayináni segí iwí sini yayarigíápi —Bi nání “Onimíáriní.” yaiwarijagía aiwi nipini piaxínijé seaé-narijépirini. Api nipini emi mimeámí nero seáyi e mimónipa neróná xwiýá ámá aiwá iwíá urarigíápa segí xwioxíyo Gorixo iwíánijé seaurarijépimi —Xwiýá api seaeríkiemeapaxí imónijépirini. Apimi nimimíniro “Píránijé oxídimíni.” yaiwírixini. ²² Yapí néwapíníro “Xwiýá api aríáni niwiranéná apáni yarijwini.” miyaiwí “Api pí pí rinijépi tñni xixeni oxídaneyi.” niyaiwiro xixeni e érixini. ²³ Ayí ripi nání seararijini. Ámá xwiýápi aríá niwiro aí xixeni méfáyí, ayí ámá xixéáyo gí símimanjé arige ríá imóniniri siñwé onimíápi ainenío yapí imónijoi. ²⁴ Xegí símimanjéyo xixéá tñni siñwé nainenimi numáná apaxé mé “Gí símimanjé e ríá imónini?” yaiwípi nání aríá ikeamoarijorini. ²⁵ E neri aí ámá njwé ikaxé awiaxí imónijépimi —Api iwí yarijwápimi dani gwínijé neayárinijépi neaikweawáripaxé imónijépirini. Ámá apimi anijé siñwé agwé niwiníro xídarigíáyé ónijé wí mimónijoi. Aríá niwiróna diñjé aríá mkeamó pí pí rinijépi tñni xixeni nixídiro yaríná Gorixoyá diñjé tñni yayí winipaxé imónijépi wímeanjirini. ²⁶ Ámá wo xegí manjéyo dani nisaniri miripa neri aí “Nioni Gorixomi píránijé nixídiriri yarijáonirini.” niyaiwinirínáyí, xewanijo yapí éwapí-narini. Xewanijo “Gorixomi píránijé nixídiriri yarijini.”

niyaiwiniri yarijépi eni ránijé imónini. ²⁷ Ámá negí ápo Gorixo “Ayí siyikwé míní egfáyé nioni píránijé nixé-darijoi.” waiwarijéyi ripi yarigíáriní. Uyípeayé ikeamó-narijagía niwiniróna aríá wiwo apixé aníwa ikeamó-narijagía niwiniróna aríá wiwo ayá udunipaxé ámá Gorixomi mixídarigíáyé yarigíápi nene eni xe oneaxímeaniri miyaiwipa ero yarigíáriní.

**“Wíyo wé ikwianjéyo uñwiráriro wíyo paimimí wiwo mepani.”
urinjé nánirini.**

² Gí nixixímeáyíné, seyíné negí Áminá Jisasi Kirai-somi —O Gorixo níkiniri njweañépi tñni xixeni nimóniri njweañorini. Omi diñjé niwikwíroróna seáyi e imónigíáyo wé ikwianjéyo uñwiráriro sipí imónigíáyo paimimí wiwo mepa érixini. ² Ayí ripi seararijini. Seyíné Gorixomi yayí wianíro nání awí eánigé ámá waú —Wíwo amipí wí mimúróninjorini. Rapírapí awiaxí niyíniri wé ramaxé sínjá gorí tñni imixinijéwá íkíkí ninimáná íwíapíorini. Wíwo amipí mayí sa ikwiárinijé imónijorini. Rapírapí kíyí óí miní yárijú niyínimáná íwíapíorini. ³ Awaú íwíapáná seyíné rapírapí awiaxí yínijomi ayá tñni yayí niwiro “Símí re íkwianjé nanjé imónijé rinami njweai.” uríro amipí mayí sa ikwiárinijé imónijomi “Xwíá yáni jéferani, negí sikwé tñjé rerani, njweai.” uríro nerónáyí, ⁴ “Apimi dani meyírónipa yarijwini.” riseaimónarini? Oweoi, sewanijéyíné rixa neyíróniro “Wiene seáyi e imóniri wiene sipí imóniri enjwini.” niyaiwiróna ámá opisí anjéyo dani xwirixí yaríná eyíroarigíáwa diñjé ínimí níkwíronimáná eyíroarigíápa seyíné eni axépi diñjé ínimí níkwíronimáná eyíronarijowa. ⁵ Gí nixixímeáyíné, diñjé sixí seayinjáyíné, aríá nípoyi. Gorixo ámá xíoyá imónírixiniri íá niyamixiríná ámá xwíá tñyo dánjé niyíyá siñwéyo dani ámá amipí mayí sa ikwiárinijé imónigíáyé diñjé niwikwírorinjépimi dani amipí Jisaso neaijépi wí mimúrónigíáyé imónipíríá nání íá muyamixípa enjéraní? Ayí xegí xwioxíyo —E ámá xíomi diñjé sixí uyarijéyo “Nijweapíáriní.” uríjerini. E njweárixiniri íá muyamixípa enjéraní? ⁶ Seyíné e neróná ámá sa ikwiárinigíáyo ayá wimoarigíáriní. Ámá xeanijé níseaikáriro xwirixí oumeaneyiníro enjé nápémi nuro opisí anjé tñjé e seawárarigíáyé giyíriní? Ayí ámá amipí xwíá re wenjépi wí mimúrónigíáyé menirani? ⁷ Ayí eni yoí nanjé seyíné Kiraisomi xídaríjagía nání seanjwíárinijépimi ikayéwí mumearijpa yarigíáraní? ⁸ Seyíné njwé ikaxé negí mixí ináyí Jisaso nearijé Bikwíyo re niriniri eánijé ripi, “Jiwanijoxi nání diñjé sipí inarijépa ámá siñwé winíí giyí giyo eni axépi wírixini.” niriniri eánijé api xixeni nixídirónáyí, nanjé yarijoi. ⁹ E niseariri aí seyíné ámá seáyi e imónigíáyo píránijé umero sipí imónigíáyo paimimí wiwo nerónáyí, iwí nero njwé ikaxé rinijépi wíákiarigíáyíné enagíá nání amipí dani xwiýá meárinipaxíriní. ¹⁰ Ayí ripi nánirini.

Ámá ñwé ikaxé riniñí nípimíni píráníñí oxídímíniri nemáná ná bimíni níwíakírínáyí, xwíyá ámá ñwé ikaxé nípimíni wíakííáyí meáriníápa axépi e meárinipaxírini. ¹¹ Ayí ripi náni searariñini. Bikwíyo ñwé ikaxé re nírini eáñiñí ripi, “Meánigíáyíné íwé minípani.” riño, ayí ñwé ikaxé “Níwíápínimeari ámá mipikipani.” eni riñiniginí. Seyíné meánigíáyí tñi íwé minípa nero aí níwíápínimearo ámá nípikirínáyí, ñwé ikaxé riniñípi wíakííáyíné imóniñagíá náni rariñini. ¹² Ayináni pí pí seyíné nerónarani, nírónarani, re niyaiwiro diñí tñi érixini, “Ñwé ikaxé riniñípi —Api íwé yariñwápimi dání gwíniñí neayárinípi neáikweawáripaxí imóniñípirini. Ñwé ikaxé riniñí apimi dání Gorixo eyeyírómí neainíáriní.” niyaiwiro diñí tñi érixini. ¹³ O ámáyo eye-yírómí níwiríná ámá wigé wíyo ayá murimixé wiarigíáyo xío eni ayo ayá murimixé xixeni xwíyá umeáriníá enjagi náni rariñini. E neri aí wigé wíniyo ayá nurimixiri wiarigíáyo xío eni ayo ayá urimixáná apimi dání xixeni roayíróni píráriní.

Ámáyo arirá miwipa neróná “Gorixomi diñí wikwíronwini.” rinariñíáyí náni uriñí nánirini.

¹⁴ Gí níríxímeáyíné, ámá go go wíyo arirá bi miwí “Gorixomi diñí wikwíronwini.” níriniñáyí, o “Diñí wikwíronwini.” rinariñípi surímá imónini. “O ámá náni diñí sipí miwini ‘Gorixomi diñí wikwíronwini.’ rariñípimi dáníni eríkiemeáripaxírini.” riseaimónarini? Oweoi. ¹⁵ Segí séríxímeá wo ámi wo iyá nánirani, aiwá síá ayimi ninípi nánirani, díwí ikeamónariñagi níwiniñá ¹⁶ amípí xío díwí ikeamónariñípi bi miní miwí re níriniñáyí, “Joxi ‘Níwayíróniñi onweani.’ nimónarini. Joxi nuri ríá risínini náni iyá pániri agwí ími riñini náni aiwá niri ei.” níriniñáyí, “Amípí xío díwí ikeamónariñípi náni xwíyá e uríápi anani arirá wipaxírini.” riseaimónarini? Oweoi, ráñiñí imóniñípiñi urarini. ¹⁷ “Gorixomi diñí wikwíronwini.” rariñípi eni axépi imónini. Ámáyo arirá miwí sa apini níriniñáyí, diñí wikwíroariñí api ríxa íkwíkwí yini. ¹⁸ E neri aí ámá wo re níriniñáriní, “Ámá wí Gorixomi diñí níwíkwíroríná ámáyo arirá wiaríñagíá aiwi nioni ámáyo arirá miwí Gorixomi diñíni níwíkwíroríná ‘Ayí ananirini.’ nimónarini.” Ámá wo e níriniñá enjagi aí nioni omi re urimíáriní, “Joxi ámáyo arirá miwí ‘Gorixomi diñí wikwíronwini.’ rariñípi nioni ‘O nepa diñí wikwíronwini.’ siawimí náni arige níwapiyáná ‘Neparini.’ yaiwimíñi?” nuriñi ámi re urimíáriní, “Joxi ‘O ‘Gorixomi diñí wikwíronwini.’ rariñípi neparini.’ naiwiri náni ámáyo arirá wiaríñípimi dání síwapiyáná ‘O nepa diñí wikwíronwini.’ naiwimíñi.” nuriñi ¹⁹ re urimíáriní, “Joxi diñí re niyaiwiri íkwíronwini, ‘Ñwéá imóniño, ayí ná woni Gorixorini.’ Joxi diñí e niyaiwiri níkwíroríná naní yariñagi aiwi ripi náni eni diñí rimoniñi? Imíóyí eni diñí axépi niyaiwiro níkwíroro aí Gorixo ríá ikeáriníá enjagi náni ení óí ikárinariñíáriní.” nuriñi ²⁰ re urimíáriní, “Ma-

jimajá ikárinariñí roxini, ámáyo arirá miwí ‘Gorixomi diñí wikwíronwini.’ rariñípi ‘Surímá ríá imónini?’ miyai-wipaxoxirani? ²¹ Eníá negí arío Ebiríamo sekaxí Gorixo uríápi tñi xixeni xegí xewaxo Aisako síñá íráí noga peyiniñe dání ridiyowá emíniri yariñá Gorixo o e éípimi dání ‘Wé róniñorini.’ miráripa reñiniginí? ²² Ayináni nene diñí re yaiwipaxírini, ‘Ebiríamo Gorixomi diñí níwíkwíroríná diñíni wikwíronwimani. Gorixo uriñípi xixeni neríná wikwíronwí enjagi náni diñí o wikwíronwípi xewaniño aríá níwiri eníipimi dání yóí imóniñíriní.’ yaiwipaxírini. ²³ Ripi eni yaiwipaxírini, ‘Negí arío e neríná xío náni Bikwíyo re níriniñí eáñiñí ripi, “Ebiríamo Gorixomi diñí wikwíroagi náni ‘Wé róniñí imóniñorini.’ yaiwiniñiní.” níriniñí eáñiñípi xixeni imóniñiniginí. Ayináni Ebiríamo Gorixo tñi níkwimixiniri emeariñí woyi ragíáráni?’ yaiwipaxírini.” urimíáriní. ²⁴ Agwí seyíné níjá re imóniñoi, “Ámá ‘Nioni Gorixomi diñí wikwíronwini.’ rariñípimi dáníni Gorixo ‘Wé róniñorini.’ rárariñímaní. Xíomi diñí níwíkwíroríná xío wimónariñípi yariñípimi dání ‘Wé róniñorini.’ rárariñíriní.” Api náni seyíné ríxa níjá imóniñoi. ²⁵ Eníá iyí ede dání wagíá Rexapíyí riniñí —Í Josuao ámá waú aní apimi síñwé owínáripíyiniñi urowárenapáná nipemeámi nuri óí wíyo urowáriníriní. Í eni axépi Gorixomi diñí níwíkwíroríná e éípimi dání Gorixoyá síñwíyo dání apixí wé róniñí mimóniñi reñiniginí? ²⁶ Ayináni re ripaxírini, “Ámá diñípi sini sixí míniñáná waráo piyí enípa ámá Gorixo e érixiniñi níwimóniñípi mé diñípiñi wikwíroariñípi axépiñiñí níwimóniñi íkwíkwí yini.” ripaxírini.

“Pí pí xwíyá rariñwápi naníni ríwaniginí.” uriñí nánirini.

3 Gí níríxímeáyíné, Gorixo ámá wigé wíniyo uréwapiyariñíáyí yariñí imimí níwiríná awayini miwí eníá enjagi náni segíyí wí obaxí ámáyo ouréwapiyaneyiniñi mimóniñi érixini. ² Nineneni píráníñí oyaneyiniri éwáyí nóreámioarane sipini ikárinariñwá aí ámá manípa tñi níriniñá móreámioapa nerínáyí, Gorixoyá síñwíyo dání ríxa wé róniñí imóniñorini. Pí pí íwé íeapá winimíniri yariñípi náni eni anani íá yamixinariñorini. ³ Nene osí imani ouniri neríná yariñwápi náni diñí omoaneyi. Ainixí onimiá bi xegí maníyo síwí íkwirariñwápimi dání gímíni ge ouniri kinimixáná maníni maríáí, osí noni eni ámini wariñíriní. ⁴ Ai sipixí eni xwé imóniñi imiñí ení eáñiñí neríná níxemi uri yariñagi aiwi omiñí meariño “Ámini ounini.” níwimóniñi pará onimiápi tñi aí ámini méáná ámini wariñíriní. ⁵ Negí maníyí eni axépi imónini. Wará nírimini náni onimiápi enjagi aí apimi dání ámá “Seáyi e imóniñí api epaxonirini.” níriro míxí meakíni-nariñíáriní.

Ai ríá bi onimiápi miroárfagí aiwi íkíá xwé bi nípini ríá nowáripaxírini. ⁶ Negí mañyí ríániñí wearíñyírini. Sipí bi onimiá maríái, ayá wí epaxíyírini. Negí warárimí wí e enagí aiwi wará nírímíni xwiríá neaimixariñyírini. Ríá negí mañyí dání wearíñipi —Api pípimi dání maríái, sa ríá xwé Seteno weníárimí dání miróniñipi. Api amípí nene oníná dání néra yariñwápi ríimimeniñwíniñí neaeánariñírini. ⁷ Ayí ripi searariñini. Xámi nañwí xixegíni ayí ayí, sírani, iñirani, agwíáraní, iniigíyo yariñyírani, áamá iwí oimóniri yapemixáná ayí iwí imónagírini. Agwi eni nene iwí oimóniri yapemixáná anani iwí imónariñí enagí aí ⁸ áamá go nañwí sayí yapemixariñgápa xegí mañí eni oyapemixinimíniri neríná xixeni e epaxí imónini? “Gí mañí aníñí samíñí niwíriri nira úimigíni.” niyaiwiri aiwi wí e epaxí mimónini. Mañyí sipí náni neríná kikiá bi yariñímani. Sidiñí áamá piyí omímí yariñipi magwí ínini. ⁹ Mañípa tñni negí Áminá imóniñí ápo xwéomi yayí wirane áamá xíóniñí nimóniri ñweáírixiniri neaimixijene wíniyo ikayíwí urirane yariñwáriní. ¹⁰ Ayináni mañí axípámi dání yayí wirane ikayíwí urirane yariñwáriní. Gí níríxímeáyíne, “Nene e neranéná ayí apánirini.” riseaimónarini? ¹¹ “Iniigí simiñí siririkí axíyimi dání nañí wú meari piyaní eaariñí wú meari epaxírini.” riseaimónarini? ¹² Gí níríxímeáyíne, “Íkíá pikí winami dání sogwí oripí wepaxírini.” riseaimónarini? “Wainí uraxí wirími dání íkíá pikí sogwí wepaxírini.” riseaimónarini? “Iniigí simiñí iwamá tññí meariñí wúmi dání ámi iniigí nañí wepaxírini.” riseaimónarini?

Áamá diñí émí saímí Gorixo tññími dánípi moariñgáyí yariñgápi náni uríñí nánirini.

¹³ “Nioni diñí émí saímí mori niñíá imóniri enáonirini.” yaiwinariñgá gíyí gíyí nene “Ayí wigí yaiwinariñgápi tñni xixeni iyí rimóniñoi?” waiwianíwá náni woxini woxini nemeáná awayini nimónimáná nañí ero diñí émí saímí nimómáná nañí ero yariñgápi dání api nene neaiwariñyírini. ¹⁴ E neri aí segí xwioxíyo dání wíyo sipí diñí ayá wí ríá tññí waiwiro nionini seáyi e oimónimíniri imímí wiro nerónáyí, diñí xerwé e nimoróná seyíne nepa imóniñgápi rití niniro mixí mimeakíni eírini. ¹⁵ Áamá wigí wíniyo sipí e niwikároná “Diñí émí saímí nimorane yariñwini.” yaiwinariñgápi, ayí aníñami ñweañoyá diñíyo dání niyaiwiro yariñgámani. Diñí áamá Gorixomi mixídarigáyo dání imóniri áamá Gorixo náni diñí wí mimó wiwaníñyí nánini mónariñgáyo dání imóniri enípirini. Obíyíyáyo dání eni imóniri enípirini. ¹⁶ Ayí ripi náni searariñini. Áamá wigí wíniyo sipí diñí waiwiro nionini seáyi e oimónimíniri imímí wimixiro yariñgáyí enánáyí, áamá píraníñí miñweá uyíniñí nero sipí xixegíni néra wariñgá enagí náni searariñini. ¹⁷ E neri aí áamá diñí émí saímí

aníñami dánípi nimoro yariñgápi aga xegí bi imóniñagí náni ayí ripi yariñgáriní. Xámi siyikwí míní ero wigí wíniyí tñni xepixepá miróní mepí tiniro awayini yapiñiñí imóniro wigí wíniyí xwiýíá uráná píraníñí aríá niwiro diñí yaikiroro wíniyo wá bi onimiápi miwianí xwapí ayá wí niwianiróná íkíá nañna sogwí obaxí wearíñyí yapi nimóniro wíniyo wiuro wíniyo símí símí e mumé nero nañí ero sipí ero mepa ero yariñgáriní. ¹⁸ Áamá wigí wíniyí tñni xepixepá miróní mepí tinarigáyí e yariñgápi dání áamá aiwá omíñí iwíá néra wariñgápa nerónáyí, wé róniñí yariñgápi aiwá xwé píripírí inariñipiñiñí imóniñoi.

“Seyíne sipípi neríná Gorixomi símí tñni wariñgáyíne imóniñoi.” uríñí nánirini.

4 Segí mixí riniro mixí iniro yariñgápi míkí píyo dání inariñgáriní? “Api meapaxónirini.” niyaiwiro íeapá seainariñipi —Api segí xwioxíyo dání seyíne tñni mixíniñí inariñgápirini. Íeapá seainariñí míkí apimi dání seyíne segí wíniyí tñni mixí riniro mixí iniro yariñgá menirani? ² Seyíne amípí wí náni “Omeámíni.” niseaimóniri aí meapaxí mimónipa nero náni “Áamá opikímíni.” yaiwariñgáriní. Amípí bi siñwí iwí niwiniríná mimeapaxí nimóniro náni mixí nimépero mixí rinariñgáriní. Seyíne “Pí náni nene neaimónariñipi mimeapa yariñwárfani?” miyaiwipani. Gorixomi rixiñí muripa nero náni mimeariñgáriní. ³ E neri aí segí seaimónariñipi náni Gorixomi rixiñí nuriríná diñí nañí nixirimáná mé segí íeapá seainariñipi oyaneyiniri rixiñí urariñgá enagí náni Gorixo wí aríá xixeni niseairi miseaiapariní. ⁴ Gorixomi píraníñí diñí miwikwíropa neróná xídiro píni wáñiro nero náni íwíniñí inariñgáyíne, seyíne niñíá ripi siní mimónipa reñoi, “Áamá Gorixomi mixídarigáyí tñni nawíni níkumixiniro emearigáyí, ayí Gorixoyá símí tñni inariñgáyí wí imóniñoi. Ayináni gíyí gíyí ‘Áamá Gorixomi mixídarigáyí tñni níkumixinimi oememini.’ niwimóniríná wiwaníñyí Gorixo tñni símí tñni inariñgáyí imixinariñoi.” Seyíne niñíá api siní mimónipa reñoi? ⁵ Seyíne diñí re riyaíwariñoi, “Bikwíyo re niriniri eániñí ripi, ‘Gorixo xegí kwíyí negí xwioxíyo sixí neayíñipimi píraníñí susíniñí memeariñirini.’ Bikwíyo e niriniri eániñipi surímá rinini.” riyaíwariñoi? Oweoi, Gorixo xegí kwíyípi áamá xío tñni símí tñni inariñgáyo wí wipaxí menjagi náni rariñini. ⁶ E niseairi aí Gorixo ayá niseawianiríná xwapí ayá wí neawianariñagí náni Bikwíyo re niriniri eániñí, “Wárixá imónariñgáyo Gorixo pírfí rakiri áamá ‘Siyikwíniñí imóniñwini.’ yaiwinariñgáyo wá wianiri yariñorini.” eániñagí náni ⁷ Gorixomi simañwíyóniñí yeáyí wuríniro obo xórórí neainiginiri xaíwí éfí niro o tñni mixíniñí iniro éírini. O tñni mixíniñí inaríná éfí niseanimi uníáriní. ⁸ Seyíne Gorixo tñámíni úírini. E nerínáyí, xío eni seyíne tñámíni biníáriní. Áamá íwí

yarigíáyíné, seyíné “Arige neri Gorixo títámini umíniréini?” niseaimóniríná sikí wéyo xéniáná okwíriniiminiri igíá éanarigíápa axípi nero segí íwí yarigíápi eni okwíriniiminiri igíá éánípoyi. Ámá diñí bi biaú xirigíáyíné, seyíné “Arige neri Gorixo títámini umíniréini?” niseaimóniríná saxí sikí mayí oíniri yaríwápa segí xwioxéyo eni diñí sipípi títáni nixíriri yarigíápi api eni sini neaininiginiri saxí sikí mayí ínariñpániñí imixínípoyi. ⁹ Segí íwí yarigíápi nání diñí sipí niseairi xwiríá nimóniro ηweápoyi. Ripíá seyíné rarigíápi píni niwíárimáná segí íwí yarigíápi nání ámixíá époyi. Diñí níá seainariñpi píni niwíáriro kípiñí yinípoyi. ¹⁰ Gorixoyá siñwéyo dání siyikwípiayínéniñí imixínípoyi. Seyíné e éánáyí, o seamíeyoaníáriní.

“Sérixímeáyo xwiyíá numearipani.” uriní nánirini.

¹¹ Gí nixíxímeáyíné, seyíné xwiyíápai miñwirárinipa éírixini. Ayí ripi nánirini. Ámá giyí giyí xexirímeáyo xwiyíápai niñwirárinónáraní, xwiyíá numearirónáraní, ayí ayoni murariñoi. Nwí ikaxí Jisaso riñipimi eni xwiyíápai ηwiráriro xwiyíá “Ayí nipikwini mirinini.” umeariróniñí yaríñoi. Nwí ikaxí riñipimi xwiyíá numearirínáyí, ηwí ikaxí riñipi títáni xixeni mé xwiyíá umeararigíáyíné nimóniri yaríñoi. ¹² Ámáyo ηwí ikaxí uriri xwiyíá umeariri epaxo, ayí ná woni Gorixorini. Ámáyo yeáyí uyimixemeari xwiríá wikixerí epaxo ná woni o enjagi aí “Negí wíniyo xwiyíá umearipaxenerini.” yaiwiarigíáyíné giyínéríani?

“Mixí mixínipani.” uriní nánirini.

¹³ Ámá Gorixo nání diñí mimó re rarigíáyíné, “Agwirani, wíárináraní, añí xwé apimi nání nurane xwiogwí wo e niñwearanéná kodireakí nerane nigwí xwé meaníwáriní.” rarigíáyíné píraníñí aríá nípoyi. ¹⁴ E rarigíáyíné wíáriná seaimeaníápi nání nijá nimónimáná rirariñoi? Seyíné píniñí imóniñoi. Seyíné siñwiríá xeniñwí yaríñpíniñí imóniñoi. Bi onimiápi niñweámáná apaxí mé anipá imónarigíáyínerini. ¹⁵ Ayináni seyíné e miripa nero Gorixo nání diñí nimoro ripini nírironáyí, “Ámináo xe niñwearo oépoyiniri siñwí niñeanirínáyí, nene ámi sía wí títáni niñwearane ripi yaníwárfani? Ripi yaníwárfani?” nírironáyí, ayí ananirini. ¹⁶ E niseairi aí wárixayíné nimónimáná e wí mirí mixí kínaríñoi. Mixí kínarigíá apíniñí imóniñí nipini sipíriní. ¹⁷ Ayináni ripi osearimini, “Ámá nijá re nimóniro aiwi, ‘Nioni nañí imóniñipi neríná ayí e epaxíriní.’ Nijá e nimóniro aiwi api e mepa yarigíá giyí giyí, ayí ríxa íwí nero nání xwiyíá meárinipaxípi yaríñoi.” osearimini.

Amipí wí mimúrónigíáyo erirí winí nánirini.

5 Agwi amipí wí mimúrónigíáyo erirí bi seaimípi aríá nípoyi. Íkíniñí sipí seaipaxí seaimeaníápi nání

ηwí earo “Yeyi” riro époyi. ² Ayí ripi nání searariñini. Segí amipí ayá títápi ríxa didímí ináriní rapirapí eni ríxa kwinumíñí nowáriní eni. ³ Síñá gorí títáni siripá títáni nigiyí mikipaxí imóniñagi aí segí awí eámeámí yarigíápi ríxa nigiyí kiní. Sía Gorixo ámá niyoni mí ómómiximí eníáyimi nigiyí kiní api segí sipí niwíera warigíápi siñáni pi-aumimí eri ríá íkíáyo nowáriníñipa segí waráyo eni nowáriní eníáriní. Sía yoparíyí títáni ríná amipí ayá títápi títáni nigwí títáni mimeámí yáriníñagi aí ⁴ píraníñí aríá nípoyi. Nigwí ámá omíñí seaiarigíáyí títáni aiwá seamiarigíáyí títáni nigwí omíñí seaiáná “E seaiapaníwáriní.” nuriro yoí urigíápi —Api niwiróná bi niwákwiro sini íá xirarigíápirini. Api ríaiwá réniñí rinarini, “Ámá ayí sipí e yarigíáriní. Sipí e yarigíáriní.” Ríaiwá éniñí rinariñipi Gorixo —O añnamí dání simíñí wínigíáwayá Ámináorini. O ríxa aríá winí. ⁵ Amipí wí mimúrónigíáyíné, seyíné xwíá títáyo niñwearóná sirí muní niñwearo pí pí segí íeapá seainariñipimi dánini néra warigíáriní. E neróná ámá odipí iwaní ení wimi nání oimóniri aiwá xwé niwiro imixarigíápa sía Gorixo xwiríá seaikixeníáyí añíni oneaiméaniri sewaniñyíné axípi e imixinariñoi. ⁶ Ámá wé róniñí yarigíáyo seyíné xwiyíá numeariro pikariñagi aiji wíniyí eni wí píri searakianiro miyaríñoi.

“Diñí sixí nínirane Ámináo nání weniñí neri ηweáwanigini.” uriní nánirini.

⁷ Ayináni, gí nixíxímeáyíné, Ámináo xegí diñí títáni ói neaimówiniginiri xío weapiníe nání weniñí nero ηweárixini. Aiwá omíñí yarigíáyí aiwá iwíá nurárimáná yarigíápi nání diñí mópoyi. Iníá eari sogwí aniri neríná aiwá xwé imixíná nání weniñí neri niñwearíná yoí neri xegípi óniñí oneaimoniri weniñí neri ηweaarigíáriní. ⁸ Ámináo weapiníáyí añwi ayo enjagi nání seyíné eni axípi xe ói oneaimówiniginiri diñí sixí níniro weniñí nero ηweárixini.

⁹ Gí nixíxímeáyíné, Ámináo xwiyíá mineameáripa éwiniginiri anihúmí ikaxí mirinipa éírixini. Ai eyeyírómí niñeaniríná xwiyíá neameáripaxí imóniñoi añni bímiginiri ríxa íwí e rónariñagi nání rariñini.

¹⁰ Gí nixíxímeáyíné, wíá rókiamoagíáwa —Awa Ámináo xegí xwiyíá onurimeípoyniri uowárenapáná niñbiro oyá xwiyíápi wuriyigíáwarini. Awa ámá wí xeaniñí wikáraná xwámámí niwiróná egíápi seyíné nání siñwepigí seaigíá enjagi nání axípi e nero xídípoyi. ¹¹ Ai Gorixomi diñí wikwíroñwaéne diñí re yaiwariñwáriní, “Ámá eníñaní xeaniñí wikárfagíá aí xwámámí wíáyí Gorixoyá diñí títáni yayí winipaxí imónigíáyíriní.” yaiwariñwáriní. Seyíné Jopo yagípi nání ríxa aríá niwiro omi xeaniñí niwíera úfápipi xwámámí niwíera núisaná enáná Ámináo ámi nañí wíáná wímeanípi nání nene nijá e imóniñagwi nání re yaiwariñwáriní, “Ámináo ámá nání wá wianiri ayá urimixiri

neríná bí onímiápi ayíkwí miwí ayá wí wiaríjorini." yai-winjwini.

"Sínjá romi dání rirarijini." muripa éfirixini." urinjé nánirini.

¹² Gí níríxímeáyíné, amipí seararijápí "Oxidípoyi." ninimóniri aiwi rípi aṅipaxírini. "Nepa nírariní." oyai-wípoyniri nuriríná aṅínami dánirani, xwíárimí dánirani, amipí wíyo dánirani, aga muripa éfirixini. Seyíné nioni e searíá apimi dání ráná Gorixo píri sea-mamonigíniri ámáyo "Nemíini." nuriróná apini uríirixini. "Nemiméini." nuriróná apini uríirixini.

Gorixomi aninjé miní rixinjé uríirixiniri urinjé nánirini.

¹³ Segíyí go go ríinjé nímearínáyí, Gorixo arirá on-iniri rixinjé uríwinigini. Segíyí go go dijé nízá niwinirínáyí, Gorixomi yayé numeri sonjé umearíwinigini. ¹⁴ Segíyí go go simixí niwerínáyí, Jisas-oyá siyikí imónigíáyíné seaipenweagíáwami "Eini." uríirixini. Awa nibiro Ámináoyá dijé tñni ámi wará oiniriri rixinjé wuriyiro raní bí tñni xwíá earo éfirixini. ¹⁵ Awa rixinjé nuriróná dijé niwikwíro urarigíápimi dání Ámináo ámi nanjé wimixiníáriní. Simixo íwí bí ení

enjo enjánáyí, yokwarimí wiiníáriní. ¹⁶ Ayináni, simixí píni seawiáriní Gorixo nanjé seaimixiri eníá nání segí íwí éíápi nání waropáí iníro Gorixomi xixe rixinjé wurimeiri iníirixini. Rixinjé wé róninjé imónigíáyí wuri-yarigíápi, ayí anani ámáyo arirá wipaxí enagi nání rarijini. ¹⁷ Enjíná wíá rókiamoagí Irajao enjépi nání dijé mópoyi. O ámá nenéninjé imóniṅo aiwi iniá meapa oeniri Gorixomi rixinjé enjé tñni uráná oyá dijé tñni xwíá tño iniá meapa neri xwiogwí waú wo nípwemáná enjáná ámi emá wé wíúmi dánjé wo ení pweniginini. ¹⁸ O iniá ámi oeniri Gorixomi rixinjé uráná iniá xwíá tño neari aiwá yapiniginini.

"Sérixímeá wí xenjwíni yarijagíá niwiniróná yumixinípoyi." urinjé nánirini.

¹⁹ Gí níríxímeáyíné, segíyí wo ámá xegí imóninjé wo Gorixoyá xwiýíá nepa imóninjépi píni niwiárimí xenjwíni yarijagi niwiniri ámi Gorixo tñámini obiniri nipemeámi nibirínáyí, ²⁰ re mówinigini, "Xexirímeá íwí aríkí yarigíáyí wigí íwí yarigíápi píni niwiáriro ámi Gorixomi dijé owikwíripoyiniri yumixarinjé go go, o ayí anínimixi-naníro yarigíápimi dání eríkiemeánipíri nání eri íwí xwapí éíápi rití inipíri nání eri yarijorini." mówinigini.

1 Pitao

Payí rina áamá Jisasomi diñí wikwíroarigíá wí ení nimóniro ηweagíáyí nání Pitao xámi eañinarini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa añnamí nipeyimáná xwiogwí rixa obaxí nípwemáná eñáná Pitao Jisasoyá siyikí imónigíáyo Romiyíyá gapimanowa xeaniñí ríá tñí niwikára warinagíá nání ayí ení neániro aniní Jisasomi píraniní uxídírixiniri “Diñí sixí umímómíni.” niyaiwiri payí rina eañiniginí. Payí rinami yoparípi nearíná Romí, añí xío niηweámáná payí eaariñpi nání nuriríná yumí urimíniri xwiýíxá nuriri Babironi nání uriniginí.

1 Pitaoni —Nioni Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeiariní wonirini. Nioni payí rina áamá mi dánýínéniní imónigíáyíné nání —Seyíné éí nimiamoro piropenisí xegí yoí Podasiyi riniñíyo ηwearo Garesia riniñíyo ηwearo Kapadosa riniñíyo ηwearo Esia riniñíyo ηwearo Bitinia riniñíyo ηwearo egíáyínérini. Seyíné nání payí rina niriri eaariñini. Seyíné Jisasi Kiraiso riñipimi xixeni xídipíri nání ero o ragí yoxáípami niperíná puñipi tñi igíániní niseaeámoiríná segí íwí yarigíápi yokwarimí seaini nání eri enía nání ápo Gorixo xegí kwíyípi seaañiníyo dání nioniyáyí imónírixiniri xegí nijíá xámi xwíá riri sini mimónináná imóninípi tñi xixeni íá yiyamiximí seañýínérini. “O wá ayá wí seañiniri niwayiróniro ηweapíri nání ayá wí seañiri éwiniginí.” nimónariní.

“Xeaniñí seaímeaariñagi aí Gorixo yeáyí neayimixe-meaníárini.” uriní nánirini.

³ Nene Gorixomi —O negí Áminá Jisasi Kiraisomi xano imóniri Nwíáo imóniri enjorini. Omí yayí owianeyí. Ayí ripi nánirini. Nene Jisasi Kiraiso xwáripáyo dání wiápinimeañí enjagi nání weniní neri ηweaariñwápi “Nepa xixeni neaímeaníárini.” yai-wianéwá nání Gorixo xegí wá xwapí neaumixiníyo dání ámi siñí neaxirineniní ewearwáriní. ⁴ “Nene nineaímeaníárini.” niyaiwiri weniní neri ηweaariñwápi, ayí Gorixo “Nañí e e niseaiimíárini.” riñipi apirini. Api wí urí epaxí mimóní eri siyikwí míní nañini epaxí eri anipá bi mimónipaxí eri enjipirini. Añnamí Gorixo seyíné nání seameñweaiariñipirini. ⁵ Gorixo sía yoparíyi imónáná yeáyí niseayimixemearíná sipearímí seainíápi piaumimí iníwiniginiri seyíné diñí wikwíroarigíá nání xegí ení sixí eáninípi tñi awí seameñweañýíné enjagi nání rarini. ⁶ Xeaniñí agwi ríná Gorixo xe owímeaniri wimóniní bi onimiápi nání xixegíni seaímeaariñipi nimúropaxí mimóninagi nání diñí ríá seaxeariní. E neri aiwi sía yoparíyimi Gorixo seañiníápi nání seyíné yayí seáyimi dání seainariñirini. ⁷ Jisasi Kiraiso seyíné mimóní diñí miwikwíró nepa xwióxíyo dání xíomi diñí wikwíroarigíá niseainiri

nání xewaninjo piaumimí niseainiríná seyíné yayí seameri seáyí e seamíeyoari wé íkwianíwíyo seañwirárirí emíániri nání agwi ríná xeaniñí xixegíni seaímeaariñini. Ewayí xwiýíá síná gorí nání riniñí ripi nání diñí mópoyi. Ámá síná gorí —Gorí ayí urí epaxí imóninípirini. Síná api tñí bi nimearo aga sínápi ríá níniri gorí nápi, siñí ininípi xegípi oweniri ámi ámi ríá ikeaararigíápa segí diñí wikwíroarigíápi —Api gorí tñi xixeni imóninípimaní. Seáyí e imóninípirini. Api eni axípi xwióxíyo dání ría níkwíroariginiri gorí ríániní ikeaararigíápa xeaniñí eni axípi e seaímeaariñirini.

⁸ Seyíné Jisasomi símimañíyo siñwí miwinipa egíáyíné nimóniro aiwi diñí sixí uyariñíárini. Agwi ríná eni siñwí miwinipaxí niseaimóniri aiwi diñí niwikwíroro nání aga yayí xwiýíá tñi ripaxí mimóninípi seáyimi dání niseainiri nání íkwíeyoánariñoi. ⁹ E neríná Jisasomi diñí wikwíroarigíá nání seaimóniníápi —Gorixo yeáyí seayimixemeaníápi nání rarini. Api rixa seaímeaariñagi nání yayí seainariní. ¹⁰ Gorixo api e neríná yeáyí seayimixemeaníápi nání eníná wíá róki-amoagíá “Gorixo wá niseawianiríná e seañiníárini.” rigíáwa diñí “Gorixo arige neri enía nání ría rarini?” niyaiwiro aniní miní yarimáí niga bagíárini. ¹¹ Kwíyí Kiraisoyápi áwaní inimi dání urinípi ripi, “Xámi xeaniñí ámá Gorixo yeáyí seayimixemeaníá nání uowaré-napiníomi niwímeámáná eñáná ríwéná ámi seáyí e xegí bi imóninípi wímeaníárini.” Wíá róki-amoagíáwami áwaní kwíyíyo dání e urinípi nání awa diñí nimoróná “Yeáyí neayimixemeaníá nání uowaré-napiní gíná biníáríani? Omí wímeaníápi arige nimóniri wímeaníáríani?” niyaiwiro yarimáí niga bagíárini. ¹² E nero aí Gorixo awa re oyaiwípoyniri, “None wíá urókiamoariñwápi negí tñí ríná imóniníápi-maní. Ámá noneyá ríwíyo ηweagíáyí tñiní imóniníápirini.” oyaiwípoyniri siñáni waroparí winiginí. O nene nání neaiñipi, ayí xwiýíá yayí seainipaxí agwi ríná wáí rarigíáwa kwíyí añnamí dání wírenapinípi dání wáí searimegíápirini. Añnajowa eni aga nijíá oimónaneyiniro niwimóniro egíápirini.

“Íkwiráínániñí imóníírixini.” uriní nánirini.

¹³ Gorixo e neaiñí enagi náni segí diñí niseaik-wearipeáriniginiri pírániñí píí wiaíkmí niniro siñwí tñni nero re niyaiwiro, “Jisasi Kiraiso xewaniño piaumimí inána Gorixo wá nineawianiríná neaiñípi yoparípi sipearímí nineairi yeáyí neayimixemeáwinigini.” niyaiwiro diñí niwikwímoro ñweáírixini. ¹⁴ Seyíné niaíwí aríá yímiñí yariñíyáñiniñí nimóniro xwiýá yayí seainipaxípi sini majá nimóniríná “Pí pí nioni íeapá ninariñípi sa oemini.” niyaiwiro yagípi sini xe oneaímeaniriri miseaimónipa éérixini. ¹⁵ E mepa nero siyikwí bi míní íkwiráínániñí imóniño —O seyíné xío xegíyí imóníírixiniri wéyo íá seaumirinorini. O imóniñípa seyíné eni pí pí neróná íkwiráínániñí nimóniro axípi éérixini. ¹⁶ Bikwíyo ríwamiñí re niriniri eániñagi náni rariñini, “Nioni siyikwí bi míní íkwiráínániñí imóniño enagi náni seyíné eni axípi íkwiráínániñí imóníírixini.” niriniri eániñagi náni “Seyíné eni e éérixini.” rariñini.

Gorixo ayá tññí imóniñípi tñni gwíniñí nearoayíroní nánirini.

¹⁷ Seyíné Gorixomi —O ámayo mí ómómiximí neríná ámá xwéríxa wími símí símí e miñwiráí ayí ayo wigí egíápi dáni mí ómixaxídiníorini. Omi xwiýá ririmí niwiríná “Ápoxini” nuriro náni sini xwíá ririmí nuríniróná omi wáyí niwiro pírániñí éérixini. ¹⁸ Seyíné nijá re imóniñagía náni rariñini. Gorixo segí aríowa siwí surímá seaiékwíkwiyigíápi píni wiáíírixiniri síñá siripá tñnirani, gorí tñnirani, —Api anipá imónipaxíri. Api tñni gwíniñí searoayíronímani. ¹⁹ Negí Judayí wigí íwí yariñípi Gorixo ragí pwaríñagi niwiniri yokwarimí oneaiñiri sipisipí miá siyikwí míninjo nipikiróná yariñípa o xegí xewaxo Kiraiso, ragí xegí ayá tñño niheríná puñípi dáni gwíniñí searoayíroníri. ²⁰ Xwíári tñni aníña tñni sini mimixipa enáná xámi xegí xano e éwiniginiri wimóniñípi tñni xixeni neríná urípeaño seyíné aríá seaiminiri náni síá yoparíyí tññí ríná ríxa siñáni piaumimí niniri seapeiñiri. ²¹ Seyíné o seaiñípi dáni Gorixomi diñí wikwíroarigíári. O xewaniño Kiraiso xwáripáyo dáni owiápiñimeaniri ámi diñí sixí numímorí aga seáyí émi umíeyoaní enagi náni seyíné omi diñí niwikwíroro “O neariñípi nepa neaiñíri.” niyaiwiro diñí niwikwímoro ñweañoi.

“Xixe diñí sixí yiníírixini.” uriní nánirini.

²² Xwioxíyo dáni nixíímeáyo diñí sixí ouyaneyiniro segí íwí yariñípi xwiýá nepaxíñí imóniñípi aríá niwiro pírániñí nixídiríñípi dáni ríxa igíániñí eámónigíá enagi náni aníñí miní xwioxíyo dáni diñí sixí yiníírixini. ²³ Ayí ripi náni “Diñí sixí yiníírixini.” searariñini. Seyíné ámi siñí bíniñí eweáíápi, ayí anipá

imónipaxí enípi maríái, aníñí ñweapaxí imóniñípi tñni eweáíári. Ayí xwiýá Gorixoyá aníñí niyimiñí enípi ámayo ámi siñí bi eweariñípi náni rariñini. ²⁴ Bikwíyo dáni re niriniri eániñípi nioni searariñípi tñni xixeni imóniñagi náni rariñini, “Ámá ayí ayí níní arániñí imónigíáyíri. Amipí ámá yariñagía niwiniro yayí umearigíápi, ayí ará siyíniñí imónini. Ará yeáyí niyipeárimáná urí yariñípa ámá eni axípi yariñíri. Ará siyí urí neríná piéorariñípa amipí ámayo yayí umearigíápi axípiñí imónariñíri. E nerí aí Ámináoyá xwiýápi aga aníñí íníná imóniñípirini.” Xwiýá e riniñagi náni searariñini. Xwiýá api yayí seainipaxí imóniñí wáí searariñíwápirini.

“Xwiýá Gorixoyá oxídiminiri ayá wí seaimóníwinigini.” uriní nánirini.

² Ayinani segí ríá kiroarigíá nipini tñni yapí wíwapi-yariñípi nipini tñni nañí riro sipí riro yariñípi tñni sipí diñí yaiwariñípi tñni xwiýápai uñwirarigíá nipini tñni api nipini ríxa xwíá weyáíírixini. ² E nero niaíwí siñí xiríáyí amíñí náni ayá wí wimónariñípa seyíné eni axípi xwiýá Gorixoyápi —Api ikweakwímí miníñípirini. Api aríá niwiri xixeni oxídiminiri ayá wí seaimóníwinigini. Gorixo yeáyí seayimixemeaníe náni segí diñí niaíwí amíñí niniríná xwé iwiwarigíápa axípi yóí nimóniro amipí Gorixo wimónariñípi náni diñí aumaúmi iníírixiniri xwiýá oyápi náni ayá wí seaimóníwinigini. ³ Seyíné aiwá gígí neróná awíí yariñípi náni nijá imónariñípa Ámináo diñí sipí niwiríná nañí seaiñípi náni ríxa nijá imónigíáyíne enagíá náni api e éérixini.

“Seyíné ámá Gorixoyáyínerini.” uriní nánirini.

⁴ Seyíné Jisaso —O diñí niyimiñí tññí síñániñí imóniñí worini. Ámayí “Síñá ro sipíorini.” niriño emi móagía aiwi Gorixoyá siñwíyo dáni ayá tñño enagi niwiniri aní xío mirariñípi náni íá yamixárinorini. ⁵ Seyíné eni síñá diñí niyimiñí tññíniñí imónigíáyínerini. Seyíné o tñmíni baríná Gorixo niseameari aní ridiyowá náni xegí kwíyí ñweapaxí wiwániñí seamirarini. Seyíné aní iwámi dáni oyá apaxípániñí imónigíá “Gorixo wimónariñípi náni e niyaníwári.” yaiwariñíyáñiniñí nimóniro ayí Gorixo none náni yayí oneainiri ridiyowá wariñípa seyíné eni Jisasi Kiraiso seaiñíyo dáni axípiñí xegí kwíyí xío wimónariñípi náni seaiwariñípi wiíírixiniri seyíné aní wiwániñí seamirarini. ⁶ Xwiýá nioni searariñípi, ayí Bikwíyo dáni re niriniri eániñípi tñni xixeni imóniñagi náni rariñini, “Aríá époi. Gorixoní ámá síñá aní niwiríná síñá awíaxí wo xámi nimearo iwamíó tiwayiwarigíápa nioni eni ámá wo gí Saioni ñweagíáyo umenweaníá náni nurípearíná síñá ayá tññí imóniñí wo nimeari iwamíóniñí tiwayiwarariñini. Omi diñí wikwíroagíyí ayá niwiniri ‘Pí náni wikwíroníári?’ wí yai-

wipírífamani." niriniri eáníņipi nioni searariņápi tēni xix-enirini. ⁷ Ayináni diņí wikwíroarigíáyíne náni sįńá o ayá tįņo imónini. E neri aiwi diņí miwikwíropa yarigíáyí Bikwíyo re niriniri eáníņipi tēni xixeni egíawixini, "Sįńá aņí mirarigíáwa 'Sipíorini.' niriro emi mogío Gorixo nimeari iwamíó tiwayiroņo imóniņirini." niriniri eáníņipi tēni xixeni egíawixini. ⁸ Ámá diņí miwikwíroarigíáyí náni ripi eni niriniri eánini, "Sįńá o, ayí ámá nóreámioari ná eániri nikirięaániri ná eániri yarigíóniņí imónini." niriniri eánini. Ayí ripi nánirini. Gorixoyá xwiýápi niwiaikiro náni nóreámioari náníņi eánarigíárin. Eņíná Gorixo e éřixiniri uríęeaagířini.

⁹ E neri aí eņíná Gorixo ámá xegí imónigíáyí náni riņępa seyíne náni eni xixeni axípi re niriniri eánini, "Ámá gwé wirí xío xegí imóniwiniginińi íá yamixáriņińi imóni mįxí ináyí xíoyá apaxípánińi imónigíáyínińi imóniro ámá gwé mónigíá 'Xío wimónariņipińi éwanigini.' yaiwarięáyínińi imóniro ámá xíoyá imónigíáyínińi imóniro egíáyirini." niriniri eáníņipi seyíne náni xixeni rinini. Gorixo —O seyíne sía yinińimini pėni niwiárimi nibiro xegí wía ók-láriņimini ŋweapírfa náni íá seaumiriņorini. O seyíne awiaxí seáyí emi imónińi xío seaiiņipi ámáyo áwanį urířixiniri api api imóniřixiniri searíęaņiřini. ¹⁰ Eņíná seyíne Bikwíyo "Ámá sipía imónigíáyirini." niriniri eáníņipi tēni xixeni nimóniro aiwi agwi ríná rixa ámá Gorixoyáyíne imóniņoi. Bikwíyo riņiņępa xámi Gorixo ayá mięawianiņýíne aiwi agwi ríná rixa ayá seawianariņýínerini.

"Ámá Gorixo náni majía imónigíáyí tēni niņwearóná píranińi éřixini." urinį nánirini.

¹¹ Gí diņí sixí seayináyíne, eņí rirēmíxí niseairi re searariņini, "Seyíne aņí mi dánýínińińi nimóniro xwía ririmi urínięáyíne íeapá seainariņipi xe oneainiri siņwí miwinipani. Íeapá seainariņipi diņýyo sipí seaikixémirini yarini eņagi náni rariņini. ¹² Seyíne ámá Gorixo náni majía nero náni emá imónigíáyí tįńi e niņwearóná píranińi wé róniņipińi éřixini. Émáýí ikayíwí niseairóná 'Ámá rikikirió yarigíáyínerini.' searíá aí seyíne wé rónińi imóniņipińi yariņagía siņwí niseairi náni sía Kiraiso ámáyo mí ómómiximí wini náni biníáyimi omi seáyí e umíęyoaro 'Joxi rixídarięáyí xerwí riņwárin.' riro epírfa náni píranińi e éřixini." searariņini.

"Ámá seáyí e seaimónigíáyo inimi wuríniřixini." urinį nánirini.

¹³ Seyíne Ámináo wimónariņipińi oxídaneyiniro ámá seameņweapírfa náni imónigíá ayí ayo inimi si-maņwýýónińi yeáyí wuríniřixini. E nero mįxí ináyí seáyí e imóniņo gapimaní niyoni seáyí e wimónińi eņagi náni omi simaņwýýónińi yeáyí wuríniro gapi-

maníýí eni ámá íwí yarigíáyo pirí umamoro naņi yarigíáyo seáyí e umero oépoyiniri uríęeaińi eņagi náni ayo eni simaņwýýónińi wuríniro éřixini. ¹⁵ Gorixo seyíne náni re niyawiři wimónariņagi náni rariņini, "Ámá nioni diņí nikwíroarigíáyí naņi nero inimi e niwuríniřiņipińi dáni ámá majía nikáriniro wigí majía imónigíápińi dáni yapí niriro 'Gorixomi diņí wikwíroarigíáyí siwí sipí yarigíárin.' rarięápińi saņiárřixini." niyawiři wimónariņagi náni rariņini. ¹⁶ Gapimaníyo inimi niwuríniřóná Jisaso seaiiņipińi dáni íwí náni áxeņwarinińi mięeainiņýíne eņagi náni ámá "Nene áxeņwarí mińiņa eņagwi náni íwí anani yaníwini." niriro yarigíápa mepa éřixini. Ámá "Gorixo wimónariņipińi oyaneyi." niwimóniro inimi niwuríniro náni íwí epaxí imóniņipi me yarigíápa seyíne eni axípi e éřixini. ¹⁷ Ámá niyoni wéyo uņwiráři seřiximeáyo diņi sixí uyiro Gorixomi wáyí wiro mįxí ináyí seáyí e imóniņomi wéyo uņwiráři éřixini.

"Kiraiso siņwepigí neaiiņipińi xídřixini." urinį nánirini.

¹⁸ Xináiwánińi nimóniro omińi wiarięáyíne, segí bosí seamearięáwa náni wáyí niwiro inimi niwuríniřóná naņi niseamero awayini seaiarięáyoni maría, uyínińi niseaikáři seamearięáyo eni inimi wuríniřini. ¹⁹ Ayí ripi náni rariņini. "Gorixo wimónariņipi apirfan?" niyawiři sa apini oyaneyiniro náni "Pí pí xeanińi neaikáraná diņi ría neaxeariņipi ayí ananirini." niyawiři xwámámí niwirínáyí, Gorixo yayí winariņi eņagi náni anani bosowami wuríniřixini. ²⁰ Íwí yariņagía niseairi uyínińi seaikáranáyí, seyíne xwámámí wíagía aiwi "Gorixo nene xwámámí wariņagwi náni anani yayí seáyí e neamenířini." riseaimónarini? Oweoi! E neri aí seyíne naņini yariņagía aiwi uyínińi seaikáraná xixe miwí xwámámí niwirínáyí, Gorixo yayí winipaxípi yariņoi. ²¹ Gorixo seyíne e éřixiniri wéyo íá seaumiriņiřini. Rinińi seyíne meapaxí imóniņipi Kiraiso nimeáriniríná rinińi seyíne eni surímá nimeáriniróná epírřipi náni siņwepigí seaiińi eņagi náni rariņini. ²² O Bikwíyo "Íwí bi mepa eri xegí maņipá tēni yapí bi miripa eri eņiřini." niriniri eáníņipi tēni xixeni eņinigini. ²³ Omi ikayíwí umeararíná xío eni wí xixe ikayíwí muripa eri omi rinińi wiaríná "Soyíne miyíó rárariņiņýyo rixa uríkwinińiřoi." muripa eri Gorixomi —O ámá niyoni wigí egíapi tēni xixeni pirí umamoariņorini. Omi diņi niwikwírori "Ayí nioni nířapi náni pirí umamonířini." yaiwiri eņinigini. ²⁴ Nene íwí eņwápi náni Gorixo pirí nineamamorínáyí xixeni imónimiri eņi aiwi o nene pirí neamamómirińi éipi Kiraisomi pirí umamóáná o rinińi nimeari yoxáipami dáni peņinigini. Ámá piyí sini íwí bi mepa yarigíápa seyíne eni axípi ero ámá sińi ŋweagíáyí amipi xwapí yarigíápa seyíne eni axípi wé rónińi

imóniñipi ero éfrixiniri penjinigini. Omi iwanji nimépero pikigíáyo dani segí wára rixa nanji inijagi nani "Api e éfrixini." searariñini. ²⁵ Enjána sini Jisasomi diñi miwik-wíropa neróna sipisipi xiáwomi píni niwíarimi njiñá neánowiríná yariñipa yagíáyné aiwi agwi ríná segí seáwo —O diñipi awiniñi seameñweaariñorini. O tñimini nibiro nani rixa píraninji ñweañoi.

"Apixíwayíné oxowami yeáyí wurínñfrixini." urinji nánirini.

3 Apixí oxí meánigíwayíné eni axípi segí oxowami yeáyí wurínñfrixini. Segí oxí wa xwiýá Gorixoyápi pírfi wiaikímí yariñáwa enánáyí, awa eni sewayíné yeáyí niwurínro wé róninji yariñagía siñwí niseaniriñyó dani diñi níkinimóniro "Xwiýá api neparini." yaiwipíría nani "Yeáyí wurínñfrixini." searariñini. Sewayíné xwiýá Gorixomi diñi owik-wírópoyiniri imóniñi bi murariñagía aiwi ² awa sewayíné siyikwí bi míniñgíwayíné ero Gorixomi wáyí wiro yariñagía siñwí niseaniróna awa eni axípi diñi wikwíropaxí enagi nani rariñini. ³ Sewayíné "Arige neri negí día awiaxí imónirñenñoi?" yaiwiro "Arige neríná awiaxí imónani nani nigwí yeyí neri ipinaniréwini?" yaiwiro "Arige neri awiaxí imónani nani aikí aipiyí yí naniréwini?" yaiwiro mepa éfrixini. Okiyá niniñóna segí waráyo seáyiriwámi dánini okiyá minipani. ⁴ Xwioxíyo ínimi nani eni diñi nimoro okiyá inñfrixini. Xwioxíyo ínimi okiyáñinji inariñipi, ayí sewayíné xwioxíyo ría ápiáwí miseawé sa piyá niseaweáñipimi dani okiyáñinji inariñipirini. Api wí anipá mimónipaxí enagi nani Gorixoyá siñwíyo dani ayá tñi imóniñipirini. ⁵ Apixí enjánañi "Gorixo wimónariñipirini oemini." yaiwiagííwa —Íwa "Gorixo neariñipi xixeni neaiinñáñini." niyaiwiro diñi wikwímoagííwarini. Íwa eni axípi wigí xiagwowami yeáyí niwurínriñipimi dani xwioxíyo iniriwámini okiyáñinji inagíñini. ⁶ Seraí yagípi nani bi osearimini. Í hegí xiagwo Ebirámomi yeáyí niwurínriñá aría niwiri "Ámináoxini" uragíñini. Sewayíné amipí wí nani wáyí bi mepa nero píraninji nerónáyí, siwá réniñi inariñoi, "Seraí yagípa newaniñene axípi imóniñwini." Siwá éniñi inariñoi.

"Oxoyíné apixíwami píraninji uméñfrixini." urinji nánirini.

⁷ Apixí meagíoyíné eni segí apixí tñi nawíni niñwearoná "Apixíwa imónigíápi, ayí apirñani?" niyaiwiro nijá imónigíá api tñi xixeni niwíwapiyiro nawíni ñweáñfrixini. Apixíwa oxoyíné tñi xixeni enj neániro mepaxí enagi nani searariñini. Gorixomi rixinji urariñápi aríkwíkwí miseaipa enía nani "Negí apixíwa eni diñi niyiminiñi imóniñipi meapíñíwarñani?" niyaiwiro wé íkwianñyó uñwiráñfrixini.

"Sipí seaikárñagía aiwi nanjni wíñfrixini." urinji nánirini.

⁸ Repiyí niseaiéra úapi, ayí nipini ripi éfrixiniri searariñini. Píraninji nitíwayiróniro ñwearo xixe diñi sipí iniro xexéxexirímeáyí diñi sixí yinarigíápa axípi xixe diñi sixí yiniro wá wianeniro seáyí e mimóni siyikwíñinji nimóniro ñwearo éfrixini. ⁹ Ámá uyíñi seaikáríáyo pírfi numamoro axípi xixeni miwikáñipa ero xwiýápai seañwiráñyó axípi xixeni pírfi numamoro xwiýápai miñwiráñipa ero neróna ámá sipí seaikárarigíáyo Gorixo nanji owiniri rixinji urñfrixini. Gorixo seyíné nanji seañinía nani ámá ayo e wíñfrixiniri wéyo íá seaumiriñi enagi nani searariñini. ¹⁰ Bikwíyo dani re niriñiri eániñagi nani rariñini, "Ámá 'Nioni yayí nininiri kikiñá onñweámini.' niwimóniríná re yaiwíwinigini, 'Gí manjípá tñi xwiýá sipí imóniñipi rimi mexoámopa eri yapí bi rimi mexoámopa eri oemini.' yaiwíwinigini. ¹¹ Sipí imóniñi yariñipimi wé íá nimixeániri nanji imóniñipi éwinigini. 'Ámá nñi tñi arige piyá niwériniri ñweaanñwáñani?' niyaiwiri api e imóniñwaniginiñi aninji miní iponñwinigini. ¹² Ayí ripi nani e éwinigini. Áminá Gorixo wé róninji yariñáyo siñwí winaxídimeri íníná xíomi rixinji urariñápi nani aría ókiarí umóniri yariñini. E neri aí sipí yariñáyo wikí wónariñi enagi nani e éwinigini." Bikwíyo e niriñiri eániñagi nani rariñini.

Nanji yariñwápmi dani rñinji neañmeañná epaxípi nánirini.

¹³ Seyíné nanjni oyaneyiniri aninji miní xidarñáyí, giyí rñinji seaipiríñáñini? ¹⁴ E niseariri aí seyíné wé róninji yariñagía nani rñinji seaimeáagi aiwi anani yayí seañíwinigini. Bikwíyo riniñipa "Seyíné ámá sipí seaikárarigíáyi óñ neri diñi yáñipaxí seaíwapiyaríná óñ mepa nero ayá ípípa miñwiráñinipa nero ripi éfrixini. ¹⁵ Xwioxíyo dani 'Kiraiso gí Ámináorini.' niriñiro diñi sixí inñfrixini." Seyíné "Gorixo yeáyí nineayimixemearíná e neaiinñáñini." niyaiwiro diñi wikwímoarigíápi nani ámá yariñi seaíá ayí ayo repiyí wipíría nani diñi neñwipero ñweáñfrixini. Seyíné api nani repiyí niwiróna ímí tñi murípa nero "Jisaso ámá ayí nani eni mipepa reñinigini?" niyaiwiro awayini nipiñi xwiýá urñfrixini. ¹⁶ Seyíné e neróna ámá seyíné Kiraiso tñi nawíni nimóniro nani nanji yariñagía siñwí niseaniro aí ikayíwí seameararigíáyi rñwéná "Nipikwini muríwanigini." niyaiwiro ayá winipíría nani seyíné repiyí niwiróna rñwéná wairí inipaxí imóniñi bi murípa éfrixini. ¹⁷ Ayí ripi nánirini. Gorixo xe rñinji oseaimeañiri niwimónirínáyí, seyíné nanji yariñápmi dani rñinji seaimeááná ayí ananirini. Sipí yariñápmi dani rñinji seaimeááná xixeni Gorixo "E éfrixini." wimónariñipimi miñdaríñagía nani searariñini.

**“Kiraiso negé íwípi yokwarimé neaiiminiri penjinigini.”
urinjé nánirini.**

¹⁸ Kiraiso enjépi nání bi orimini. O Gorixo negé íwí yariŋwápi yokwarimé neaiiminiri nání ríniŋjé nimearíná nawínáni penjinigini. Siyikwé míniŋo siyikwé íniŋwaéne Gorixo tñni nawíni piyáá neawírimitiri nání penjinigini. Ámá wará íriŋáná pikigíá aiwi kwíyíyo dání ámi niwíápínimeari ¹⁹ apimi dání nuri ámá piyíyá diŋjé gwíniŋjé ŋweagíáyo —Ayí Nowao tñŋíná o sipixo imixaríná Gorixo “Piré umamóimigini.” niyaiwiri aí wigé ríá kiroarigíápi nání axíná ipipimé mīwipa enáná pírfé wiaikímé egíáyíri. O ayo nuri wáŋ urinjigini. Ámá sipixomi píxemoánigíáyí ámá obaxí marzáá, wé wíumi dánjé waú wo apini nípixemoániro nání iniigé waxíyo minamí siŋjé egíawixini. ²¹ Iniigé waxí api ámá agwi ríná wayí meááyo yeáyí uyimixemeaariŋjépi nání neaiwapi-yariŋjépirini. Ámá wayí nimearíná kíyí xéniŋjépi emi kwírímónaniro yariŋgíámani. Ayí xwioxíyo dání Gorixomi réniŋjé uraniro yariŋgíári, “Jisasomi nuxídiranéná wairírí inipaxé imóniŋjé bi yaníwámani.” éniŋjé uraniro yariŋgíári. Ayí piyo dání marzáá, Jisasi Kiraiso wíápínimeariŋjépi dání yeáyí neayimixemeaariŋjéri. ²² O aŋínami nání rixa nípeyiri Gorixomi wé náúmini ŋweani. Gorixo íániŋjé wíepíxíniasiniŋjé enagi nání aŋjé-nami ŋweagíá giyí giyí aŋjénaŋjéni, enjé eániŋjé imónigíáyíŋjé, néní tégíáyíŋjé, níni omi sí-manŋwíyóniŋjé yeáyí wurínjéoi.

“Íwé xámi yagíápi sini mepani.” urinjé nánirini.

4 Kiraiso xíomi upikíáná ríniŋjé meanjé enagi nání seyíné eni diŋjé xío “Nanjé imóniŋjépi yariŋáoni aí anani ríniŋjé omeámini.” niyaiwiri íá xiriŋjépa seyíné eni axépi íá níxiriri diŋjé ikwíróríxini. Ámá rixa ríniŋjé meááyí íwé yariŋgíápi píni wíariŋgíá enagi nání diŋjé api íá níxiriri ikwíróríxini. ² Ríniŋjé meááyí íná dání igí sini siŋwé naineniro niŋwearóná íeapá ámá winariŋjépi “Oy-aneyi.” miyaiwí Gorixo e érixiniŋjé wimónariŋjépi “Oy-aneyi.” yaiwariŋgíári. ³ Ayí ripi nání searariŋjéni. Xámi seyíné ámá Gorixoyá mimónigíáyí íeapá wináná rikikíríó yariŋgíápa néra ugíápi rixa apáni egíári. Rikikíríó seyíné néra ugíápi, ayí ripirini. “Íwé oinaiyi.” niyaiwiniro oxé wo tñni apixé wí tñni nípoga uro íeapá néra uro iriwá ikáriniro ámá siŋwé anigé dání piaxe weániŋjépi imóniŋjépi ero iniigé papiké yariŋgíápi xwapé niro segé ŋwíá nímeróná Gorixo xwiríá winariŋjépi ero egíápi, ayí apirini. ⁴ Ámá Gorixoyá mimónigíáyí seyíné rixa o wimónariŋjépi xédiro ayí tñni nawíni síwíniŋjé aríkí sini miponipa ero yariŋgíá nání diŋjé ududé nero xwiýápai nísearwiráriro aiwi ⁵ ámáyo mí ómómiximé éimiginiŋjé nání nimóniri weninjé neri ŋweaŋomi —O pegíáyo tñni siŋjé ŋweagíáyo tñni nawíni mí ómómiximé eníorini. Omi wigé egíápi nání “Api nání enwári. Api

nání enwári.” repiyí niwíera upíríá enagi seyíné ikayíwé seameararigíápi nání wáyí miseainipani. ⁶ Ayí ripi xixeni imóniŋjé nání xwiýá yáyí winipaxépi Jisaso ámá rixa pegíáyo aí wáŋ urinjigini. Pegíáyí sipí sini xwíá tñyo niŋwearóná egíápi nání Gorixo pírfé umamónjépi dání pegíá aiwi o wimónariŋjépi tñni xixeni ámi diŋjé sixí umímóáná wíápínimeáírixiniŋjé wáŋ urinjigini.

“Gorixo seaiariŋjépi dání píraninjé inírixini.” urinjé nánirini.

⁷ Amipí níni rixa anipá imóniŋjé nání aŋwí e imónini. Ayináni Gorixomi xwiýá ririmé niwiríná píraninjé uripírfa nání nípíréaniri ero siŋwé tñni ero érixini. ⁸ Api nero aí ripi aŋipaxé imóniŋjépirini. Ámá diŋjé sixí uyi-nariŋgíá wo wíomi íwé wíkaráná apaxí mé yokwarimé wiiariŋjé enagi nání sérixímeáyí tñni diŋjé sixí niyiniŋjéna xwapé ayá wí diŋjé sixí yinírixini. ⁹ Xixe nípemeánimi úrixini. Xixe nípemeánimi numáná ríwéná anijúmi ikaxé mirinipa érixini. ¹⁰ Gorixo seyíné woxini woxini píraninjé menírixiniŋjé xixegíni imóniŋjé sixí seamí-monjépi rixa tégíáyíné enagíá nání apimi dání arirá inírixini. Bosiwé awiáxo xegí boso wéyo íá umiriŋjépi tñni píraninjé yariŋjépa seyíné eni Gorixo wá níseawianiri xixegíni imóniŋjé seaiariŋjépi tñni axépi nero píraninjé arirá inírixini. ¹¹ Xwiýá xíoyápi ripaxé imónírixiniŋjépi sixí umí-monjé giyí giyí api xixeni rírixini. Arirá wipaxé imónírixiniŋjépi sixí umímonjé giyí giyí enjé eániŋjé Gorixo e érixiniŋjé weámixiniŋjépi tñni wírixini. Seyíné Jisasi Kiraiso enjé eániŋjé seaimixíagi yariŋgíápi nípimi dání Gorixomi seáyí e umepírfa nání api e érixini. Aninjé íníná seáyí e imóniri amipí niyoni seáyí e wimóniri epaxo, ayí orini. “E imóníwinigini.” nimónariŋjé.

“Ríniŋjé nimearíná yáyí seainíwinigini.” urinjé nánirini.

¹² Gí diŋjé sixí seayináyíné, xeaninjé iwamíó seaiwapiyipiŋjépi nání ámá seaikárarigíápi ríaniŋjé searariŋjépi aí “Ríaniŋjé nene neanariŋjépi ripi Jisasomi diŋjé wíkwíroarigíá wíyo mīwímeaariŋjépirini.” niyaiwiro diŋjé níyága mupani. ¹³ Kiraiso níkiniri seáyí e imóniŋjépi pí-aumimé ináná diŋjé níá bi onímiápi miseainí xwapé ayá wí seainiŋjé nání ríniŋjé omi wímeaariŋjépi seyíné eni axépi seaímeaariŋjépi nání yáyí seainíwinigini. ¹⁴ Kiraisomi xé-dariŋgíá nání ikayíwé seamearánáyí, “Gorixo nanjé neaimixiŋjéne enagwí nání ríá neaimaarini?” yai-wírixini. “Kwíyí Gorixoyápi —Api seáyí e imóniŋjépirini. Api nene neaikayoniŋjépi?” yaiwipaxé enagi nání yáyí seainíwinigini. ¹⁵ Seyínéyá wo ámá píxíxwiríó enjépi dáníŋjé, íwé enjépi dáníŋjé, uyíniŋjé enjépi dáníŋjé, mímáyó enjépi dáníŋjé, apimi dání pírfé umamóáná ríniŋjé meariŋjépi niwíniŋjéyí, “Ayí anani imóniŋjépirini.” miyaiwipani. ¹⁶ E níseariŋjépi aí segé wo “Kiraisomi xé-dariŋjépi nání oyá imóniŋjépi worini.” riniŋjépi

náni ríniñí meaarĩagĩ niwinińĩnáyí, o ayá miwiniƿa neri “Kiraisoyá yoí nioni eni wĩrińĩĩaonĩrĩani?” niyaiwiri Gorixomi yayí wĩwiniĩgini.

¹⁷ Ayí rĩpi náni seararĩni. Gorixo ámá niyoni mí ómómiximĩ enĩa náni rixa aŋwi erini. Xegí imónĩgĩáyo xámi ayo xwirixí umenĩárini. Ámá xíomi dińĩ wik-wĩroarĩwaéne xámi nineaĩmeámáná ayí ámá xwiyĩá Gorixoyá yayí winĩpaxí imónĩĩpi pĩrĩ wiaĩkĩmĩ wiarĩgĩáyo ayoyí apa arige wĩmeanĩárĩani? ¹⁸ Bĩkwĩyo re nirińĩ eániagĩ náni rarińĩni, “Ámá wé rónĩĩ imónĩgĩáyĩ Gorixo sini yeáyĩ muyimixemeapa enĩmi rĩniñĩ nimearĩnáyĩ, ámá Gorixomi rĩwĩ umoro íwĩ ero yarĩgĩáyĩ aga arige wĩmeanĩárĩani?” rĩniagĩ náni rarińĩni. ¹⁹ Ayináni ámá Gorixo rĩniñĩ xe owĩmeanĩri siŋwĩ winarĩĩyĩ nanĩ imónĩĩpińĩ nero “Nene neaimixiŋo —O pí pí neararĩĩpi xixeni sĩmĩ e nitĩni neaiarĩĩorĩni. Pĩráníĩ neamepaxorĩni.” niyaiwiro omĩ wikwiarĩĩrĩxini.

Jisasoyá siyikĩ imónĩgĩáyo wiperĩweagĩáwami urĩĩ nánĩrini.

5 Ayináni Pitaoni —Nioni Kiraiso rĩniñĩ nimeari pėáná siŋwĩ winĩĩa wonĩrini. O nikĩnĩmi weapáná seáyĩ e o imónĩĩpi nioni eni o tĩni nawĩni imónĩmĩa náni imónĩĩa wonĩrini. Nioni eni siyikĩ Jisasoyá imónĩgĩáyo wiperĩweámĩa náni imónĩĩa wonĩ enagĩ náni segĩ wiperĩweagĩoyĩné enĩ rĩrĩmĩxĩ bi oseaimĩni. ² Sipisipĩ pĩráníĩ mearĩgĩáwa mearĩgĩápa ámá Gorixoyá imónĩgĩá soyĩné tĩni ŋweagĩáyo axĩpi pĩráníĩ umenĩweáĩrĩxini. E neróná “Simeaxĩdĩ neaiarĩagĩa náni owianeyi.” miyaiwipa ero Gorixo wimónarĩĩpimi dáni nixĩdĩro “Negĩ dińĩ tĩni owianeyi.” yaiwiro éĩrĩxini. “Bĩ oneaiarĩpoyĩnĩ arĩrĩ owianeyi.” miyaiwipa ero sĩmĩ nixeadĩpėnĩrĩĩpimi dáni arĩrĩ wiro éĩrĩxini. ³ Soyĩné seáyĩ e niwimónĩro ámá Gorixo umenĩweáĩrĩxini wėyo seaiarĩĩyo paimimĩ miwipa ero siwĩ nanĩ ikanĩĩ seaipaxĩ imónĩĩpi wĩwapiyiro éĩrĩxini. ⁴ Soyĩné pĩráníĩ e nerónáyĩ, sipisipĩ mearĩgĩá niyoni seáyĩ e wimónĩĩ —O Kiraisorĩni. O siŋáni weapáná ámá niĩá neróná wiarĩ nimúroo xopĩrĩrĩ niwironá niŋwĩ mearĩgĩápa soyĩné eni íná axĩpĩniñĩ nikĩnimáná urĩ mimónĩĩ bi meapĩrĩárĩni.

Íwĩ sikiŋowami urĩĩ nánĩrini.

⁵ Íwĩ sikiŋoyĩné eni seaiperĩweagĩáwami yeáyĩ wurĩĩrĩxini. Gorixo ámá “Nioni seáyĩ e imónĩĩaonĩrĩani?” yaiwinarĩgĩáyo pĩrĩ mákĩmĩ neri ámá “Nioni seáyĩ e mimónĩĩaonĩrĩni?” yaiwinarĩgĩáyo wá wianarĩĩ enagĩ náni noyĩnéni “Negĩ wĩ seáyĩ e nineaimónĩrĩnáyĩ, ananĩrini.” yaiwiro “Xináiwanėniñĩ nimónĩrane omĩĩ owianeyi.” yaiwiro éĩrĩxini. ⁶ Ayináni Gorixo xegĩ rixa nimónáná seáyĩ e neaimixĩwinĩĩni “Siyikwĩniñĩ imónĩĩwápiane Gorixo xegĩ enĩ eániĩ tĩni neamerĩweapaxorĩani?” niyaiwiro ínĩmi yeáyĩ wurĩĩpoyi. ⁷ O ámá xegĩ imónĩgĩáyo pĩráníĩ umearĩĩ enagĩ náni amĩpĩ seyĩné ududĩ seainarĩĩpi omĩ ikwikwarimĩ wiayĩpoyi.

⁸ Pusĩ sayĩ raonĩyĩ rĩniĩpi nanĩ roanimĩnĩ náni awĩ nira warĩĩpa seyĩné tĩni mixĩ inarĩgĩo —O, ayĩ oborĩni. O axĩpi e seaimĩnĩ yarĩagĩ náni siŋwĩ tĩni neróná siŋwĩ mixĩ nero róĩrĩxini. ⁹ Seyĩné niĩá re imónĩĩoi. Sérĩxĩmeá xwĩá rĩrĩ nĩrĩmĩni ŋweagĩáyĩ rĩniñĩ seyĩné seaĩmeaarĩĩpa axĩpi ayo eni wĩmeaarĩĩ enagĩ náni seyĩné Gorixomi dińĩ wikwĩroarĩgĩápi enĩ sixĩ neámixĩniro obomi pĩrĩ mákĩĩrĩxini. ¹⁰ Ríná bi onimĩápi náni seyĩné rĩniñĩ nimeámáná enáná Gorixo —O wá anĩĩ minĩ neawianarĩĩorĩni. Kiraiso rixa nikĩnĩ seáyĩ e imónĩĩpi seyĩné eni o tĩni ikárinĩgĩáyĩné enagĩa náni axĩpi imónĩĩrĩxini wėyo íá seaumĩrĩĩ, ayĩ orĩni. O seyĩné íá seawearĩmixĩrĩ pĩráníĩ sĩkĩkĩ seaomixĩrĩ enĩ sixĩ seaeámixĩrĩ Kiraisomi xĩdarĩgĩápi miwáramopaxĩ seaimixĩrĩ enĩárĩni. ¹¹ O anĩĩ ínĩná amĩpĩ niyoni seáyĩ e wimónĩwiniĩni. “E imónĩwiniĩni.” nimónarĩni.

¹² Nioni Sairaso —O negĩ nĩrĩxĩmeá dińĩ uŋwirĩrĩpaxĩ imónĩĩ worĩni. O saŋĩ nĩnĩrĩpĩrĩ rĩwamĩĩ nearĩĩpimi dáni nioni xwiyĩá onĩmĩá rĩpi enĩ rĩrĩmĩxĩ seairĩ áwanĩ “Gorixo wá niseawianĩrĩ seaiĩĩpi aga xixeni apĩrĩni.” seairĩ yarĩĩni. Nioni searĩápi dińĩ íá nixĩrĩro enĩ neánĩrĩ ŋweáĩrĩxini.

¹³ Jisasoyá siyikĩ imónĩgĩá Babironiyo ŋweagĩáyĩ —Ayĩ seyĩné tĩni nawĩni Gorixo íá seayamixĩrĩĩrĩni. Ayĩ yayĩ seawárenarĩĩoi. Gĩ íwĩ Mako eni yayĩ seawárenarĩni. ¹⁴ Sewanĩĩyĩné yayĩ ninĩróná xwioxĩyo dáni yayĩ óĩ eánenĩrĩxini. “Kiraiso tĩni nawĩni ikárinĩgĩá niyĩnéni oyá dińĩyo dáni niwayĩrĩniro ŋweáĩrĩxini.” nimónarĩni.

2 Pitao

Payí rina áamá Jisasomi diñí wikwíroarigíá wí ení nimóniro ηweagíáyí nání Pitao ríwíyo eañinarini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa añnamí nipeyimáná xwiogwí rixa obaxí nípwemáná enáná mimóní uréwapi-yarigíáyí obaxí Jisasoyá siyikí imónigíáyo niwímearo xenwíni xenwíni re urarigíápi nání, "Jisaso xwiogwí obaxí yómiñí néra nuri nání ámi niweapiníámani." urarigíápi nání Pitao aríá niwiri ayí mimóní uréwapiyarigíáyí urarigíápi ríwímini mamoro Jisaso neaímeaní míkone uriñwápi anihí íá xiriro érixiniri payí rina niriri eañirini. Pitao xíomi Romiyo dání pikipírí añwi e enáná eañirini.

1 Saimoni Pitaoni —Nioni Jisasi Kiraisoyá xináíníñí nimóniri omihí wiiri wáí wurimeiri yaríñwáyí wonirini. Nioni payí rina seyíné Gorixoyá diñí tñni diñí wáí wurimeiaríñwáone íá nixirirane wikwíroaríñwápi íá nixiriro wikwíroarigíáyíné nání —Seyíné wé rónihí Jisasi Kiraiso —O negí Nwíá imóniri yeáyí neayimixemeaariño imóniri eñorini. Seyíné wé rónihí o imónihípimi dání diñí wikwíroarigíáyínérini. Seyíné nání payí rina neari mónaparíñini. ² "Nijíá seyíné Gorixo tñni negí Áminá Jisaso tñni awaú nání imónigíápimi dání Gorixo wá ayá wí seawianiri seyíné niwayiróniro ηweapírí nání ayá wí sealiiri éwinigini." nimónarini.

"Gorixo e imónírixiniri íá yiyamiximí neaiñenerini." uríñí nánirini.

³ Nwíá imóniño xegí ení sixí eánirihípi tñni xixeni neri amipí nene diñí niyimihí imónirane siwí áamá omi píranihí nixídiróná epaxípi erane yaníwá nání imónihí nípini rixa neaiaríñirini. Apiaú e yaníwá nání nijíá o —O seáyí e imóniri siyikwí míní íkwiráñihí imóniri eñípimi dání nene eni axípi imónírixiniri wéyo íá neaumirihorini. Nijíá o nání xixeni imónihwápimi dání amipí api neaiaríñirini. ⁴ O seáyí e imóniri siyikwí míní íkwiráñihí imóniri eñípimi dání "E e niseaiimíárini." nearihípi —Api seáyí e imóniri ayá tñí imóniri eñípini. Api rixa neaiñirini. Áamá pikianiro yaríná nurakínarimi warigíápa íeapá áamá xwíá tío ηweañwaéne nínainiríná xwíá neaikixearihípimi dání nurakínarimi uro Gorixo imónihípa axípi imóniro epíría nání e neaiñirini. ⁵ Nene o imónihípa axípi e imónírixiniri api nípini e neaiñí eñagi nání seyíné ríwí siwíá miyí nixíkwíniro sini diñí niwikwíroróná wé rónihí ero wé rónihí neróná Gorixo áamá xíoyáyí e érixiniri wimónaríñipi nání píranihí nijíá imóniro ⁶ api nání nijíá nimóniróná nípíreániri ero nípíreániri neróná sipí seáimeaaríñipimi xwámámí wiro xwámámí niwiróná siwí áamá Gorixomi píranihí nixídiróná epaxípi ero ⁷ api neróná sérixímeáyo ayá urimixiro ayá nurimixiróná

ámá niyoni diñí sipí wiro érixini. ⁸ Ayí ripi nání rariñini. Seyíné nioni "E e érixini." searíá api tñni xixeni nepa nero sayá nimixa nurónáyí, siwá rénihí inariñoi, "Nijíá nene negí Áminá Jisasi Kiraiso nání imónihwápi surímá wí mimónini. Íkíá ná miwé oxí roariñyíñihí mimónihwini." siwá énihí inariñoi. ⁹ Ayí ripi nání eni rariñini. Áamá "Gorixoyaénerini." niriñiro aí nioni searíá api miyarigíáyí, ayí íwí eníná yagíá Jisaso yokwarimí wiñhípi nání rixa diñí aríá nkeamoro nání áamá siñwé agwí upárigíárani, siñwé supárigíárani, imónihíápa axípi imóniñoi. ¹⁰ Ayináni gí nixímeáyíné, seyíné "Gorixo nene íá yiyamiximí níneari íá neaumiriheneríani?" niyaiwiniro ipimónipírí nání nioni searíápi anihí niyaxídiro píranihí érixini. Ayí ripi nání rariñini. Api íá nixiriro néra nuróná wí nóreámioapíríámani. ¹¹ Seyíné nioni searíápi íá nixira nuro xixeni nerónáyí, negí Áminá Jisasi Kiraiso, yeáyí neayimixemeaariño xegí xwioxíyo anihí íníná neameñweaníe páwíáná yayí niseameríná aga yayí óí seaeánihíárini. ¹² Ayináni seyíné nioni agwi searíápi nání rixa nijíá imóniro xwíyá nepaxihí imónihí none searéwapiy-ihwápi xaiwí íá xiriro yaríñagía aiwi seyíné api nání diñí seainíá nání íníná dirirí oseaiyiminiri nání ipimónihini. ¹³ Ayí ripi nání searariñini. Negí Áminá Jisasi Kiraiso áwaní niriñipi tñni xixeni gí diñipi niniwárimí uníá añwi e eñagi nání sini gí diñipi niniwárimí mupa eñimí xwíyá api seyíné ámi diñí sixí oínipoyiniri dirirí seaimi nání "Anihí miní nisearirínáyí, nañirini." nimónarini. ¹⁵ Ayí ripi searariñini. Nioni rixa penámi ríwíyo xwíyá searíá api ámi diñí yaikiropaxí imónipíría nání anihí miní siñwiríáñihí niyaxídiri os-eairiminiri rariñini.

"Jisaso nikíniri roñáná winíñwáonerini." uríñí nánirini.

¹⁶ Negí Áminá Jisasi Kiraiso ení neániri weapiníápi nání áwaní niseariranéná negí diñí tñni bi miseariñwanigini. Piyíñí ikayíwé áamá wigí diñí tñni éwapíñarigíápi bi eni miseariñwanigini. Xíó nikíniri ηweañáná siñwé winarohwáone seariñwanigini. ¹⁷ Ayí

ripi nání searariḡini. Negí ápo Gorixo omi seáyi e numíeyoari wé ikwiarḡwíyo niḡwiráriríná xío, ikínigíá niyoni seáyi e wimóniḡo aḡínami dání re riné-nariḡiniḡini, “Gí diḡí sixí uyiḡá ro nání aga yayí seáyimi dání ninarini.” rinénapíagi ¹⁸ none díwí ḡwíápimi o tñi niḡwearanéná newaniḡone aríá tío dání aríá e wiḡwanigini. ¹⁹ None api seariḡwáone aiwi xwiḡyá Kiraiso nání wá rókiamoagíáwa niḡiro eagíápi —Api anḡipaxí “Neparini.” yaiwipaxí imóniḡipirini. Xwiḡyá api eni tñiḡwaénerini. Uyíwí sá yiniḡími wá ókímixariḡípa wá rókiamoagíáwa niḡiro eagíápi axípi ríwíyo imóniḡápi nání wá neaókímixiyiminiri nání neaiariḡagi nání símimaḡíyo tñiḡirixini. Awa niḡiro eagíápi Jisaso ámi niweapiríná wániḡí nóga uníe nání uyíwiniḡí wá neaókímixiya uníárinini. Íná ímiáóniḡí weapariḡagi niwiniranéná xwiḡyá xío weapiniápi nání riniḡípi negí xwióxíyo dání wá neaókímixiniárinini. ²⁰ E niseariri aí ripi nání “Ayí neparini.” yaiwírixini. Wá rókiamoagíáwa niḡiro Bikwíyo eagíápi bi negí diḡíyo dání “Míki api nání iyí ririnini?” yaiwipaxí mimónini. ²¹ Wá rókiamoagíáwa niḡiro nearíná ámá wayá diḡíyo dání niḡiro meá Gorixoyá kwíyípi ukikayóíyo dání xwiḡyá oyápinini nira ugíá enagi nání searariḡini.

“Mimóni searéwapiyarigíáwami Gorixo pirí umamoníárinini.” urinḡí nánirini.

2 Enḡiná aríowéyi wí mimóni wá rókiamoarigíáwa nimóniḡo wigí ámáyo yapí uréwapiyagíápa axípi segí imóniḡíáyi wí mimóni searéwapiyarigíáwa nimóniḡo ínimi nimónimáná xwiḡyá nepa mimóni ámá nixídiróná xwiríá ikixénipaxí imóniḡípi nisearéwapiyiróná Ámináo niḡeriniḡipimi dání ayo uroyáronḡí enagi aí omi ríwí umopíríárinini. E neriniḡipimi dání apaxí mé wiári xwiḡyá meárinipíríárinini. ² Uyíniḡí yapí searéwapiyaniḡo epíríáyi epíríá axípimi segí ámá obaxí xídiripíríárinini. E yaríná ámá Jisasomi diḡí miwik-wíroarigíáyi óí Gorixomi nepa xixeni xídiripíríá imóniḡíyi nání ikayíwí mearipíríárinini. ³ Ámá yapí seaíwapiyaniḡo epíríáyi siḡwí íwí winárarigíáyi enagiḡa nání yapí niseaíwapiyiriniḡipimi dání segí amipí íwí searápipíríárinini. Xwiḡyá Gorixo enḡiná dání “Ayo xwiḡyá numeáriríná e wikárimigini.” yaiwiáragípi sini piyá miwenini. “Xwiríá niwikixeríná e wikixéimigini.” yaiwia-go sá miwenini. ⁴ Ayí ripi nání searariḡini. Enḡiná anḡinají wa íwí éáná Gorixo axípi xe ámi ámi érixiniri siḡwí miwiní mimeniḡwí meárinipíríe nimamówariríná sá xío pirí umamoníáyi nání siririkí sá anḡí yinariniḡíyómini wárinigini. ⁵ Ámá enḡiná xwíá ririmi niḡwearoná rikikiríó yagíá nñi eni Gorixo xe anḡí e nero ḡweárixiniri siḡwí miwiní xwiríá niwikixeríná xíoyá diḡí tñi iniḡí waxí niḡóga niwiápinimeari ayo nipikiri aiwi Nowaomi —O ámá ayí ayo “Wé róniḡí imóniḡí Gorixo wimónariḡípi apíríani?” oyaiwípoyiniri

wá uragorini. Omi tñi xegí ámá wé wíumi dánḡí waúmi tñi Gorixo yeáyí wimiximeariḡiniḡini. ⁶ Enḡiná ámá anḡí Sodomí tñi Gomora tñi apiaúmi ḡweaagíáyo eni Gorixo xwiḡyá numeáriríná “Sini bi tñi ḡweapaxímani.” niyaiwiri anḡí apiaúmi ríá mamówaráná ríá ninowáririri uráwini imóniḡiniḡini. Gorixo e niwikáririniḡipimi dání ayí tñi e íná dání ámá xío wimónariḡípi mixídarigíáyo siḡwepigí niwiri nene eni axípi neaímeaniginiḡí éí owininiri eriri wiḡiniḡini. ⁷ Ámá anḡí apiaúmi ḡweaagíáyo e niwikáririri aiwi Rotomí —O ámá wé róniḡí worini. Ámá anḡí apiaúmi ḡweaagíáyi rikikiríó ayá wí yariniḡá niwiniri nání diḡí ríá uxenorini. Omi eni Gorixo yeáyí wimiximeariḡiniḡini. ⁸ Ámá wé róniḡí o ámá ayí tñi nawíni niḡwearíná ayí ríá kiroarigíápi siḡwí winiri aríá wiri neríná sá ayí ayo ikíniḡí sipí wiri diḡí ríá uxeri yagí enagi nání rariḡini. ⁹ Gorixo siḡwepigí e e yayiniḡí enagi nání nene anani diḡí re yai-wipaxírini, “Ámináo ámá xío wimónariḡípi xí-darigíáyo íwí érixiniri wikárarigíápi dání anani yeáyí wimiximeapaxírini. Ámá wé róniḡí imóniḡípi mi-yarigíáyo sá xío ámá niyoni mí ómómiximí eníayi tñi e nání anani pirí numamóa nuri awí umeḡweapaxírini. ¹⁰ Ámá siwí piáxi weániḡaxí imóniḡí íeapá winariḡípi oyaneyiniri niponiḡa uro seáyi e umeḡweagíáyo paimimí wiro yarigíáyo anḡipaxí sá ayi tñi e nání pirí numamóa nuri awí umeḡweapaxírini.” Nene e yai-wipaxírini.

“Mimóni searéwapiyarigíáwa sipí ripi ripi yarigíáwarini.” urinḡí nánirini.

Mimóni searéwapiyarigíáyi “Nioni aríki yaríná api nímeaniríeniḡoi?” miyaiwí ayá nepeárimáná wigí diḡí tñini nixídiro anḡinají seáyi e wimóniḡíáwami ikayíwí numeariróná enḡí óí bi yarigíámani. ¹¹ E yariniḡá ai anḡinajowa —Awa ámá ayíyá enḡí sixí eánigíápi seáyi e wimóniḡíáwarini. Awa seáyi e niwimóniḡo aí Ámináoya siḡwí tñi e dání xwiḡyá nuxekwímoríná ikayíwí bi umeararigíámani. ¹² Ámá ayí naḡwíniḡí imóniḡoi. Naḡwíyí wí diḡí neḡwiperi miḡoniḡírinini. Sa ámá íá nixero pikipíríá nání miariḡíyírinini. Naḡwíyí diḡí ríá nixeyániri yariniḡápa ámá ayí eni axípi e nero amipí ayí majíá imóniḡíápi nání ikayíwí meararigíá enagi nání ámá naḡwíyo pikiarigíápa ámá ayo eni Gorixo waníniḡixiniárinini. ¹³ E yaríná ámá omiḡí egíápi nání niḡwí mearigíápa ámá ayí eni axípi wigí sipí egíápi tñi xixeni wímeaníárinini. Ikwáwiyíná aí pí pí íeapá winípi sa “Ímí tñi oyaneyi.” niwimóniḡo yayí nera warigíáyírinini. Ayí seyíné tñi nawíni nerimeániro aiwá síanḡí niniróná wigí íeapá winariḡípi ayá wí nero seyíné siyikwíniḡí niseaxéniri nání ayá onimiá miseainariḡírinini. ¹⁴ Apixí í í tñi íwí oianeyiniri ero íwí nání wimónariḡípi wí miwáramó ero yarigíáyírinini. Ámá Jisasomi diḡí niwikwíroo aí sini nipikwini diḡí au-

maúmi minigíayo nene yarihwápa axípi oépoyniri wi-piomeaarigíáriní. “Ámáya amípi apí nioni mea-paxípiriní.” niyaiwiro éwapígí inarigíá enagi náni Gorixo “Rixa xwiríá wikixémiginí.” ráriníyírini. ¹⁵ Ayí óí Gorixo oxídípoyniri wimónariñiyimi píni niwiárimí xarixaríní néra xerwímíni nuro náni eníná sipí wíá rókiamoagí Beramoyi riniño —Omi xano Biorini. O yagípimi ikaniñí yariqíáriní. O nigwí náni aga ayá wí niwimóniri náni “Pí pí sipí imóniñípi aí neríná nigwí nimeari náni ayí anani emíni.” yaiwiagorini. O áma wo rixiñí re uráná, “Isireriyí Gorixomi ríwí numero ñwíá xegí bi imóniñípimi xídipírí náni ikayíwí tñni uramixei.” uráná o “Nigwí meáminiri náni anani sipí apí oemini.” yaiwiaríná dogí xwiýá náni nijá mimóniñí aí wo áma xwiýá niriríní axípi niriri mixí nuriri wíá rókiamoaríño diñí ríá nixeyánimáná “Oemini.” yaiwiariñípi pírfí wiaíkimoniñigini.

¹⁷ Ámá ayí iniigí simiñí ná miwé yeáyí yáriníyiniñí imóniro kipiní niyiríná agwí kíkíá yáraná iniá ná meá ámi imiñí nipipemi warinípaniñí imóniro enagíá náni siririkí aniní sía yinariñí ayí náni rixa aniní meaxarío yáriní. ¹⁸ Ayí ripi náriní. Ámá ayí “Nioni pí pí nini-imóniríná anani emíni.” niriro weyí e nimeariniriñipimi dani áma óí xerwímíni núfasaná píni niwiárimí Jisasomi diñí wikwíroarigíáyí tñni iwamíó kumixinaníro yariqíayo wíwapiyariqíáriní. Íwí nene yarihwápi axípi oépoyniri wipiomearo íeapá wianiñíyí winíipimi dani sipí oépoyniri wíwapiyiro yariqíáriní. ¹⁹ Niwipiomearíná íwí wianiñíyí yariqíápi gwí íaniñí uxiráriñagi aí mimáyo dani re searariqíáriní, “Seyíné nene yarihwápa axípi neróná wí gwí íaniñí seaxiripaxí menini.” searariqíáriní. E searariñagíá aí áma íwípi náni aniní mírogwíniñí naniríná ayí rixa gwí íaniñí uxiráriñagi náni rariñí. ²⁰ Ámá negí Áminá Jisasi Kiraiso —O negí yeáyí neayimixemeaaríñorini. Ámá o náni nijá imónigíápipimi dani siwí amípi xwíá tío ñweagíayo piaxí weánariñipimi niwiaíkiárimí numáná ámi axípi nero náni apimi gwí íaniñí uxiráriñá nerónáyí, ayí sipí ríwíyo imónipíríápi xami imónigíápi tñni xixeni imónipaxímani. ²¹ Ámá ayí óí wé róniñí imóniñíyí náni sini nijá mimónipa nero siñwiriyí, sipí ayá wí wímeáminiri enípi wímeapaxí aiwi óí wé róniñí imóniñíyí náni nijá nimónimáná sekaxí ayá tñí none searihwápi niwiaíkiro ríwímíni mamoarigíá náni sipí imóniñí ámi bi tñni ná seáyí e wímeaníáriní. ²² Ewayí xwiýá nene íníná re rinariñwá rípiáú tñni xixeni yariqíáriní, “Síwí xwiríá nidárimáná ámi nuri manariñí. Odípi áma wayí píraníñí niroárimáná enáná ámi xwiríwíyo gínií inariñíriní.” rinariñwápiáú tñni xixeni yariqíáriní.

“Jisaso ámi niweapiníáriní.” uriní náriní.

3 Gí diñí sixí seayináyiné, xwiýá wíá rókiamoagíáwa —Awa Gorixo “E érixini.” wimónariñípi oyaneyiniri yagíáwarini. Awa eníná niriro eagíápi tñni sekaxí amípi Ámináo, yeáyí neayimixemearíño riní wá wurimeariñwáone searihwápi tñni xwiýá apí seyíné ámi diñí sixí níniro píraníñí omópoyniri dirirí seaimi náni eníná payí wina neari mónariñigini. Agwi eni axípi neri ámi wina neari mónariñini. ³ Xwiýá nepa imóniñí rimí ripi náni “Ayí anipaxíríani?” yaiwírixini. Sía yoparíyí tñíná áma riperirí seamepíríáyí seyíné wé róniñí yariñagíá niseanero wigí íeapá winariñípi níxídiro náni riperirí niseamero ⁴ re searipíríáriní, “Segí mimáyo dani ‘Ámi niweapimíáriní.’ seariñíyí rixa ná gi weapariní? Negí ápowa rixa pegíami aiwi amípi xwíá tñni anína tñni iwamíó imóniñe dani imóniñíyí sini axípi imóniñagi náni searariñwini.” searipíríáriní. ⁵ Riperirí e niseariróná ripi náni diñí aríá ikeamopíríáriní. Eníná Gorixo xwiýá ráná anína imóniri xwíá iniigíyo dani nimóniríná iniigíyo ínimi ene dani siñáni imóniri eníriní. ⁶ Iniigí tñni eni Gorixo xwíá íná imóniñí “Xwiríá oikixeni.” ráná iniigí waxí niróga niwiápinimeari áma xwíárimí ñweagíayo anínimixiní aiwi apí náni aríá nkeamoro riperirí searipíríáriní. ⁷ E neriní aiwi anína tñni xwíá tñni agwi ríná imóniñípiáú xwiýá axoyápipimi dani ríá níwiniginiri ráriní. Sía áma xío wimónariñípi mixídarigíayo xwiýá numeariri wanínimixiníyí imóníe náni ráriní.

⁸ E neri aí diñí sixí seayináyiné, seyíné searimí ripi náni ríwí mukinimopani. Gorixoyá siñwíyo dani xwiogwí 1,000 nipweri aí sía ná wiyiníniñí órariñíriní. Sía ná wiyini nórirí aí xwiogwí 1,000 niñí pweariñíriní. ⁹ Ámináo noneyá mimáyo dani “Ámi niweapimíáriní.” neariñípi náni áma wí “O rixa miweapí yóminí yarini.” yaiwariqíápa axípi e miyariní. Nene náni weniñí neri ñweani. Yóminí ayí ripi náni yarini. Ámá wí maníñipa ero níni wigí íwí yariqíápi ríwímíni mamoro érixiniri náni sini yóminí yarini.

“Xwíá tñni anína tñni ríá nowáriníáriní.” uriní náriní.

¹⁰ E neri aí sía o ámi niweapiníá náni Ámináooyái riníyí “Ámá íwí meáminiri ríá barini?” miyaiwí maiwí ñweanáná wímeariñípa sía ayi eni axípi e seaímeaníáriní. Sía ayi aní pírfí íwí tñni ríá niniri anipá imóniri amípi aní pírfíyo dani wíá ónariñíyí níni rími-meniñwí neániríná ríá nowáriní xwíá tñni amípi xwíáyo yariñíyí tñni níni ríá niniri yayimí yowáriní eníáriní. ¹¹ Apí nipini ríá e nowáriníá enagi náni seyíné áma Gorixo wimónariñípi xídiro wé róniñí imóniñípi ero yariqíáyí yapí nimóniro axípi érixini.

¹² E nerónáyí, sía Gorixo Biníá riníyí “Gíná pari-

moníáriní?" niyaiwiro aŋíni ayí rírixáŋiní nero móna-pariŋoi. Sía ayimíni aŋína ría nowáriní aŋí piríyo dání wía ónaríŋipi rímiimeniŋwí neániríná íkimímí eníáriní. ¹³ E neri aí xío símimaŋíyo dání neariŋí enagi nání nene aŋí siŋí wina tíni xwía siŋí wirí tíni imóniníápiáú —Apiaúmi wé róniŋí imónigíáni ŋweapíríápiáúriní. Apiaú nání weniŋí neri ŋweaŋwini.

"Awíniŋí rónírixini." uríŋí nánirini.

¹⁴ Ayináni diŋí sixí seayiŋáyíné apiaú nání weniŋí nero niŋwearo nání Gorixo pírániŋí niwayirónirane ŋweaŋagwi oneaniniri ríwí siwía miyí "Amípi bí nání ría mímeárinípa nerane íkwiráŋiní siyikwí míní éwanigini." niyaiwiro niyuniro érixini. ¹⁵ E neróná negí Ámináo aŋíni ámi miweapí yómiŋí yariŋípi nání re yai-wírixini, "Ámá obaxíyo yeáyí uyimixemeámíániri yarini." yaiwírixini. Negí nirixímeáo Poro eni diŋí émi saímí moŋí Gorixo sixí umímoŋípimi dání niriŋí ríwamiŋí nearíná axípi ripíniŋí niriŋí neari seamó-

napíŋí enagi nání e yaiwírixini. ¹⁶ Payí o eaariŋíyí nání api nání eni axípi niriŋí eaariŋíriní. Xwiyía payí ayo eániŋíyí wí siŋáni mipimóniŋagi nání apaxí mé nijjá imónipaxí mimónini. Ámá majjá nikáriníro diŋí bí bi momearigíáyí xwiyía api ikweakwímí niriŋí rariŋíáriní. Xwiyía Gorixoyá Bikwíyo riniŋíyí ámi wí eni ikweakwímí niriŋí xerŋwíni niriŋíŋipimi dání sía yoparíyi imóniníe nání ría meárinariŋíáriní. ¹⁷ Ayináni diŋí sixí seayiŋáyíné, api nání seyíné rixa nijjá imóniŋagía nání ámá ría xearimixariŋíyí sipí nero xerŋwímíni waríná seyíné eni axípi éwapígí iníro Jisasomi diŋí niwikwíro sákíkiníŋí oniŋíáyíné piéroro epírixiniri awíniŋí rónírixini. ¹⁸ Niaíwí apíroariŋípa axípi seyíné ámayo ayá urimixariŋíápi xwé napíróa uri nijjá negí Áminá Jisasi Kiraiso, yeáyí neayimixemeaariŋo nání imónigíápi api eni xwé napíróa uri éwinigini. Agwi rínáraní, ná ríwíyorani, omi aniŋí íníná seáyí e uméwanigini. "E éwanigini." nimónariní.

1 Jono

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíáyí nání Jono xámi eañinarini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa añnamí niyeyimáná xwiogwí aga obaxí niywémáná eñáná Jono niñweañisáná rixa xweyaní neri añí yoí Epesasiyo niñweámáná payí rina eañinigini. Ayí Gorixomi diñí sixí uyarigíápa xixe diñí sixí yinírixiniri niri eari mimóní uréwapiyarigíáyí rarigíápi aríá miwipa érixiniri niri eari eñinigini. Mimóní uréwapiyarigíáyí re rarigíápi nání, “Wará nene inñwápi sipí inñagwi nání Jisaso xwíáyo nemeríná nepa ámá mimónagíriní.” rarigíápi nání niñá nimóniri “Jisaso nepa ámá mimónimáná emeagíriní.” uréwapiyiminiri eni niri eañinigini.

Diñí niyiminiñí imóniñipi ámáyo umímoariño nánirini.

1 Iwamíó xwíárí tñni añína tñni imixiniñiná eño nání —Omi aríá wirane negí siñwí tñ tñni winirane siñwí winaxídirane wé tñni íá xirirane eñwáorini. Xwiýá diñí niyiminiñí imóniñipi nání neaiwapiyiyorini. **2** Diñí niyiminiñí imóniñwápi nání sixí neamímoariñorini. Xegí símimanñí siwá neainíagi siñwí winiñwá eñagi nání neaimañí míkone diñí niyiminiñipi nání míkí ikinjo nání —O eñíná dání íníná ápo Gorixo tñni nawíni ñweagíío xegí símimanñí siwá neainiyorini. O nání xwiýápi sopiñiñiñí niworane wáí searariñwini. **3** Seyíné tñni aga nawíni xiriniñwaéne imónirane diñí axípiñi nawíni xirirane yaníwá nání siñwí winirane aríá wirane eñwáó nání wáí searariñwini. None aga diñí ná bini nimónirane xiriniñwáwaú, ayí ápo Gorixo tñni xewaxo Jisasi Kiraiso tñni awaú eñagíi nání searariñwini. **4** Diñí niñá nineainiríná bi onimiápi mineainí aga seáyi e neainiñá nání ríwamiñí rípi nearí seaiapowárariniñi.

“Wíá ókíniñe emérixini.” uriniñí nánirini.

5 Xwiýá Jisaso yaní neaiapowáragi aríá wiñwá wáí searariñwápi, ayí rípirini. Gorixo wíániñí imóniyorini. Onimiápi bi aí sáá miyikiniñorini. **6** Ayináni nene “O tñni nawíni xiriniñwaénerini.” niriñirane aí mañí niwialkirane sáá yikiniñe nemeranénáyí, yapí rariñwini. Nepaxiñí imóniñipi wí miyariniñwini. **7** E neri aí nene uyíniñí bi mé wíá ókíniñe xío ñweañiñpa nene eni wíá ókíniñe nemeranénáyí, xío tñni nawíni ani xiriniñwaéne imónirane xío nene nañí imónaníwá nání ragí xewaxo Jisaso niñeríná puñipimi dání íwí niñini yariñwápi nání igíániñí neaeámori yariñirini. **8** Nene “Íwí bi miyariniñwaénerini.” niriñiranénáyí, newaniñene yapí éwapíñariñwini. Nepa imóniñipi bi íá mixirariñwini. **9** E neri aí nene xíoyá aríá eñe dání íwí yariñwápi nání waropárí niñiranénáyí, o diñí uñwiráripaxí imóniñipi tñni xixeni eri wé róniñí imóniñipi tñni xixeni eri yariño eñagi nání anani íwí yariñwápi yokwarimí neaiiri uyíniñí yariñwápi niñini igíániñí neaeá-

moiri yariñirini. **10** Nene “Íwí bi meñwáriní.” niriñiranénáyí, “Ámá nñni íwí yariñirini.” riñomi yapí rariñiñiñí wimixaniri yariñwini. Xwiýá o neariñipi bi íá mixirariñwini.

2 Gí niaíwípiayíne, íwí mepa érixiniri ríwamiñí rípi seyíné nání eaariñini. E neri aí wiene íwí nerínáyí, arirá neaiariño ápo Gorixo tñni e niñómáná yokwarimí owiiniri neauriyarini. Wé róniñí o, ayí Jisasi Kiraiso nání rariñini. **2** O xewaniño niñeríná ridiyowániñí niñiri xano Gorixomi niwiapemixiri nání negí íwí yariñwápi yokwarimí neaiñá nání imóniyorini. Íwí nene yariñwápiñi maríá, íwí ámá xwíá riri niñimíni ami gimi ñweagíáyí yariñipi nání eni niwiapemixiri nání yokwarimí wiñá nání imóniyorini.

Ámá Gorixo tñni ikárinigíáyí epaxípi nánirini.

3 Nene xío sekaxí neariñipimi niñídiranénáyí, woni woni diñí re yaiwiniñaxenerini, “Nioni o nání nepa niñá nimóniri o tñni nawíni ikárinigíáyí woniríani?” yaiwiniñaxenerini. **4** Ámá wo “Nioni o nání niñá nimóniri o tñni nawíni ikárinigíáyí wonirini.” niriñiri aí sekaxí neariñipi xixeni miyarino eñánáyí, yapí rariñirini. Nepa imóniñí Gorixo neariñipi íá xirariñimani. **5** E neri aí xwiýá Gorixo neariñipi go go niñídirínáyí, omi úrapí neri diñí sixí muyí aga xixeni píraníñí diñí sixí uyini. Nene api neranéná “Gorixo tñni nawíni ikárinigíáyí neañeríani?” yaiwiniñwini.

6 Ámá wo “Nioni Jisaso tñni nawíni kumixiniñwí wonirini.” niriñirínáyí, Jisaso xwíá tñyo nemeríná xano wimóniñipi niñini yariñiñpa axípi éwiniñini. **7** Gí diñí sixí seayiniñáyíne, “O sekaxí siñí bi niriñiñí ríwamiñí eaariñini.” miyiwipani. Iwamíó imóniñiná dání sekaxí Jisaso riñí seyíné niñá imónigíápi —Api xwiýá seyíné aríá wigíápirini. Api nání niriñiñi eaariñini. **8** E niñeariri aí sáá yiniñipi rixa niñeaxa nuri wíá ónariñiñpa Jisaso xewaniño neaiwapiyiniñipi rixa ónariñagi nání nioni “Sekaxí Jisaso riñipi siñí imónini.” seariñaxirini. Xámi xewaniñoyá sekaxípiñi niñídiri yariñagi winirane agwi

seyíné nixídiro yariŋagá seaniŋane nerane nání
“Xwiýá api nepaxiŋí imóniŋípiríani?” yaiwariŋwini.

⁹ Ámá wo “Nioni Jisaso neaiwapiyiniŋípi nixídirí wá ók-
iŋe emeariŋá wonirini.” niriŋiri aí xexirímeáyo símí tñi
niwirínáyí, sini sá yiniŋimíniŋí ŋweani. ¹⁰ Ámá Jisaso
neaiwapiyiniŋípi tñi xixeni neri xexirímeáyo diŋí sixí
uyariŋí go go, ayí wá ókiŋe niŋweari nání xexirímeáyo
óreaioapaxí wí wíwapiyariŋímani. ¹¹ E neri aí
xexirímeáyo símí tñi wiariŋí go go, ayí sá yiniŋéniŋí
imóniŋe ŋweari aŋí emerí neríná xegí siŋwáyo sá uy-
iniŋagi nání xío gími nání wariŋe majá imóniŋorini.

**“Ayí ripi nání niseariri ríwamiŋí eaariŋini.” uriŋí
nánirini.**

¹² Niaíwípiayíné, Jisaso Kiraiso neaiiŋipimi dání segí
íwí yariŋíapi Gorixo rixa yokwarimí seaiŋí eŋagi nání
apiayíné nání niriŋí ríwamiŋí eaariŋini. ¹³ Ámináoyíné,
soyíné iwamíó imóniŋíná eŋo tñi nawíni ikáriniro nijá
imóniŋe eŋagá nání soyíné nání niriŋí ríwamiŋí
eaariŋini. Ámá siwará rigíoyíné, soyíné sipí
imóniŋomi —Ayí oboyi riniŋo nání rariŋini. Omi rixa
xopirárí wá eŋagi nání nioni soyíné nání niriŋí
ríwamiŋí eaariŋini. Niaíwíyíné, seyíné ápo Gorixo tñi
nawíni ikáriniro nijá imóniŋe eŋagá nání seyíné nání
niriŋí ríwamiŋí eaariŋini. ¹⁴ Ámináoyíné, soyíné iwamíó
imóniŋíná eŋo tñi nawíni ikáriniro nijá imóniŋe
eŋagá nání soyíné nání niriŋí ríwamiŋí eaariŋini. Ámá
siwará rigíoyíné, soyíné Jisasomi nuxídiróná eŋí sixí
eániŋo xwiýá Gorixoyápi aumaúmí iniro sipí
imóniŋomi xopirárí wiro egí eŋagi nání soyíné nání
niriŋí ríwamiŋí eaariŋini.

¹⁵ Seyíné amipí sipí xwá tío dání yariŋíapimi diŋí
sixí muyipa ero amipí níni xwá tío weŋíyo diŋí sixí
muyipa ero érixini. Amipí xwá tío dání yariŋíapimi
go go diŋí sixí nuyirínáyí, ápo Gorixomi diŋí sixí muy-
inini. ¹⁶ Ayí ripi nání searariŋini. Amipí xwá tío dání
yariŋíapi íwí nání íeapá winariŋípirani, siŋwá íwí wi-
narigíápirani, “Amipí xwé tñiŋoniríani?” niyaiwiniŋi
seáyí e menarigíápirani, api niŋipi ápo Gorixoyá diŋíyo
dání yariŋíamani. Sipí xwá tío dání imóniŋí yariŋí
eŋagi nání searariŋini. ¹⁷ Amipí sipí xwá tío dání
yariŋíapi anipá nimóga uri íeapá niwiniŋi “Api nioniŋá
eŋáná ananirini.” yaiwariŋíapi api eni anipá nimóga
uri ení eŋagi aiwi ámá Gorixo “E érixini.” yai-
wariŋíapimi xidarigíáyí anipá wí mimóní aniŋí iníná
ŋweapírí eŋagi nání amipí xwá tío eŋípimi diŋí sixí
muyipa érixini.

**Ámá Kiraisomi xopirárí wianiro yariŋíáyí yapí
wíwapiyipíriniŋí uriŋí nánirini.**

¹⁸ Gí niaíwíyíné, sá yoparíyí imóniníná rixa rínarini.
Eŋíná dání aríá re wiŋwápi tñi xixeni “Ámá Kiraisomi
xopirárí wiminiŋi yariŋo rixa nibiníarini.” aríá e

wiŋwápi tñi xixeni agwi ríná ámá Kiraisomi xopirárí
wianiro yariŋíáyí rixa nimóniŋe ŋweariŋoi. Ayí rixa
nimóniŋe yariŋagá siŋwá niwiniŋane nání “Sá yoparíyí
imóniníná rixa rínaríani?” yaiwiŋwini. ¹⁹ Ámá ayí xámi
none tñi nawíni nerimeánayirane aí nepa none tñi
nawíni mimóniŋe nero nání píni nineawiárimí
ugíáyirini. Ayí nepa none tñi kumixiniŋwáyí nimóniŋe
siŋwiriŋí, none tñi anani ŋweaniŋe egíarini. E neri aí
“Ayí negí imónigíáyí wí menini.” yaiwianiŋi nání píni
nineawiárimí ugíarini. ²⁰ Seyíné ayíniŋí imónigíá
wiyínémani. Gorixoyá kwíyípi rixa seaíniŋíyíné
eŋagá nání xwiýá nepaxiŋí imóniŋípi nání seyíné rixa
nijáarini. ²¹ “Nene sini majá imóniŋagwi nání ríwamiŋí
ripi neri mónaparini.” riseaimónarini? Oweoi, seyíné
rixá nijá nimóniŋe “Xwiýá nepaxiŋí imóniŋípi íá
nixiriŋiŋipimi dání wí yapí ripaxí menini.” nijá e eni
imóniŋagá nání ríwamiŋí ripi eaariŋini. ²² Xwiýá yapí
rariŋo, ayí gorini? Amipí wí nání rariŋo maríá, sa “Ámá
yeáyí neayimixemeanía nání Gorixoyá diŋí tñi
aríowayá xwá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwá Jisas-
omani.” rariŋo, ayí orini. Kiraisomi xopirárí wiminiŋi
yariŋorini. Xanomi tñi xewaxomi tñi niwáumini ríwí
umoniŋorini. ²³ Ámá giyí giyí xewaxomi ríwí numorínáyí,
ayí xanomi eni ríwí umoariŋoi. Giyí giyí xewaxo nání
“Yeáyí neayimixemeanía nání uowárenapiŋoríani?”
niyaiwiro numíminirínáyí, ayí xanomi eni umími-
nariŋoi. ²⁴ Seyíné xwiýá Jisaso nání iwamíó dání aríá
wigíápi píni miwáriŋe nero diŋí íá xirírixini. Aga xix-
eni e nerónáyí, xewaxo tñi nawíni imóniŋe xano tñi
eni nawíni imóniŋe epíríarini. ²⁵ Xewaniŋo mimáyo
dání neariŋípi, ayí ripirini, “Seyíné e nerónáyí, diŋí
niyimiŋí tígíáyíné imónipíríarini.” neariŋípirini. ²⁶ Payí
rinami xámi eáapi ámá xwiýá Jisaso nání riniŋípi yapí
seaíwapiyaniŋe yariŋíáyí nání niriŋí eáarini. ²⁷ Seyíné
ayíniŋí imónigíá wiyínémani. Kwíyí Gorixoyá
seaíniŋípi ríaniŋí mimóní sini aí tñi eŋagá nání ámá
wí searéwapiyipaxíyínémani. E niseariri aí kwíyí
seaíniŋípi amipí níni Kiraiso nání diŋí mopaxí
imóniŋípi nání niseainiríná yapí bi mimóní nepaxiŋí
imóniŋípi seainariŋí eŋagi nání agwi xegípi niseaiga
uri xámi niseaiga uri eŋípi tñi xixeni nero Kiraisomi
xáiwí íá uxirírixini.

**“Ámá Gorixoyá imónigíáyí íwí néra wariŋíamani.” uriŋí
nánirini.**

²⁸ Gí niaíwípiayíné, o siŋání nimóniŋe weapáná peayí
nineauniri wará saríwá mimáriní newiárimóniŋane éi
roaníwá nání omi xáiwí íá uxirírixini. ²⁹ Seyíné “Gorixo
wé róniŋorini.” niyaiwiro nijá imóniŋagá nání ripi eni
aga nijá imónipaxíyínérini, “Wé róniŋí yariŋí giyí giyí,
ayí Gorixo o xegí emeaníyirini.” Nijá e eni imóni-
paxíyínéxini.

3 Ai áamá t̄iyíné ripi nání d̄inj̄i omoaneyi. Ápo Gorixo bi onimiápi maríái, d̄inj̄i ayá wí sixí n̄ineayiri nání “Gí n̄iaíw̄iyínérini.” neararini. X̄io neararij̄ipi nepa e imóniḡagwi nání neararini. Ayí ripi nání áamá xwíá t̄fyo d̄anj̄iyí nene Gorixoyá n̄iaíwene eḡagwi nání mí m̄ineaóm̄ixiḡoi. Ayí x̄io t̄ni nawíni nikáriniro nij̄já mimóniḡíáyí eḡagíá nání mí m̄ineaóm̄ixiḡoi. 2 Gí d̄inj̄i sixí seayinj̄áyíné, ayí mí m̄ineaóm̄ixiḡagíá aiwi nene x̄foyá n̄iaíwí imóniḡwaénerini. R̄íwéná arire imónan̄íwápi sini wíá m̄ineaókiamóniḡagi aiwi nij̄já re imóniḡwini, “Kiraiso siḡání n̄ineaimóniri weapáná x̄io imóniḡípa nene eni ax̄ípi imónan̄íwárini.” Nij̄já e imóniḡwini. X̄io imóniḡípi íná dání aga xixeni siḡwí w̄nan̄íwá eḡagi nání rariḡini. 3 Áamá Kiraiso neaiménapáná x̄io imóniḡípi oimónaneyiniri weniḡ̄i neri ḡweaarigíá ayí ayí n̄ni ripi yariḡíárini. Xewaniḡo awíax̄í imóniḡípa ax̄ípi oimónaneyiniro wigí xwiox̄fyo igíán̄iḡ̄i neámori nan̄i imixinarigíárini. 4 Áamá íwí néra warigíá ayí ayí n̄ni Gorixoyá sekax̄í riniḡípi xórórí yariḡíárini. Íwí áamá néra warigíápi, ayí pípi maríái, sa Gorixoyá sekax̄í riniḡípimi xórórí yariḡíápirini. 5 Ripi nání seyíné nij̄já imóniḡoi. Kiraiso —O íwí bi meḡorini. O íwí nene yariḡwápi yokwarimí neaiminiri nání xwíá t̄fyo nene t̄nj̄i e biḡinigiḡini. 6 Ayináni áamá Jisaso t̄ni kumixiniḡíáyí íwí néra warigíámani. E neri aí áamá íwí néra warigíáyí “Jisaso Gorixomi xewaxoríani?” niyaiwiro nepa x̄io t̄ni nawíni kumixinarigíámani. 7 Gí n̄iaíw̄ipiyáíné, áamá yapí rariḡíáyí xe niḡiro yapí oneaíwariḡ̄ipoyiniri siḡwí m̄iwiniḡa érixini. Áamá wé róniḡ̄i imóniḡípi néra warigíáyí Kiraiso wé róniḡ̄i imóniḡípa ax̄ípi imóniḡíáyirini. 8 E neri aí áamá íwí yariḡíáyí oboyáyirini. Eḡiná íwí iwamíó néra biḡo, ayí obo eḡagi nání oyá imóniḡíáyirini. Gorixomi xewaxo ripi eminiri nání biḡinigiḡini. Obo íwí aríki neri ámányí eni ax̄ípi érixiniri w̄wariyariḡípi píri urakiminiri nání biḡinigiḡini. 9 Ayináni áamá Gorixo xegí timeañiȳiniḡ̄i nimónirínáyí, oyá d̄inj̄ipi íkíkí wiḡagi nání íwí néra warigíámani. Ayí Gorixo xegí timeañiȳiniḡ̄i imóniḡagíá nání aga íwí néra upaxí mimóniḡoi. 10 Ripimi dání anani áamá mí niwóm̄ixiḡo “T̄iyí n̄iaíwí Gorixoyár̄ani? T̄iyí oboyár̄ani?” yaiwipaxírini. Áamá siwí wé róniḡ̄i imóniḡípi miyariḡagíá niwiniríná “Ayí Gorixo timeañiȳiniḡ̄i imóniḡíáyí wímani.” yaiwipaxírini. Áamá xexirímeáyo d̄inj̄i sixí muyariḡagíá niwiniríná eni “Ayí Gorixoyá imóniḡíáyí wímani.” yaiwipaxírini.

Xexirímeáyo d̄inj̄i sixí nuyiríná epax̄ípi nánirini.

11 Iwamíó imóniḡíná dání xwiḡíá Jisaso yan̄i neaiapiḡ̄i none searéwariḡaríná aríá neaigíápi, ayí ripirini, “Xexirímeáyíné xixe d̄inj̄i sixí yin̄írixini.” Aríá neaigíápi, ayí apirini. 12 Api nixídiranéná Keno —O sipí imóniḡoyáorini. Xegí xogwáomi pikíxwiríó eḡorini. O eḡípa ax̄ípi mepa oyaneyi. “Xogwáomi ayí nání r̄ia pik-

iniginini?” yaiwariḡíápi pípirini? X̄io xegí yariḡípi sipí imóniri xogwáomi yariḡípi wé róniḡ̄i imóniri eḡagi nání s̄imí t̄ni niwiri pikiniginini. 13 Ayináni gí n̄irixímeáyíné, seyíné eni áamá Gorixoyá mimóniḡíáyí s̄imí t̄ni seariḡagíá niwinirónáyí, ududí mepani. 14 Nene negí n̄irixímeáyo d̄inj̄i sixí nuyirane nání nij̄já re imóniḡwini, “Óí áamá an̄inipír̄ia nání imóniḡíyimi píni niwiarimi óí d̄inj̄i niyimiḡ̄i imónipír̄ia nání imóniḡíyimi nixídirane yariḡwini.” Nij̄já e imóniḡwini. E neri aí áamá xexirímeáyo d̄inj̄i sixí muyariḡíáyí, ayí d̄inj̄i niyimiḡ̄i t̄gíá mimóni sini óí an̄inipír̄ia nání imóniḡíyimi x̄idar̄iḡoi. 15 Áamá xexirímeáyo s̄imí t̄ni wariḡagíá niwinirónáyí, “Ananirini.” riyaiwariḡoi? Oweoi, nene nij̄já re imóniḡwini, “Áamá pikariḡíá giyí giyí d̄inj̄i niyimiḡ̄i meapír̄ia nání mimóniḡoi.” Nij̄já e imóniḡwini. 16 Pípi nání d̄inj̄i nimoriḡípimi dání “Ámáyo d̄inj̄i sixí nuyiríná epax̄ípi, ayí apír̄ani?” yaiwipaxírini? Sa Jisaso nene yeáyí neayimixemeáminiri nání miḡ̄i niwiniríná eḡípi nání d̄inj̄i nimoriḡípimi dání nene “Ámáyo d̄inj̄i sixí nuyiríná o eḡípa e epaxír̄ani?” yaiwiniḡo. Ayináni nene eni n̄irixímeáyo arirá wiani nání miḡ̄i niwiniranéná aí “Ayí ananirini.” yaiwiniḡini. 17 E neri aí áamá amipí m̄imúróniḡ̄i wo xegí xexirímeá wo amipí nání d̄iwí ikeamónariḡagi niwiniri aiwi sipíáí s̄á n̄it̄iniri amipí bi m̄ini miwipa nerínáyí, o arige neri “Nioni Gorixomi d̄inj̄i sixí uyiḡini.” ripaxírini? 18 Gí n̄iaíw̄ipiyáíné, negí n̄irixímeá d̄iwí ikeamónariḡagíá niwiniranéná píneni nurirane “D̄inj̄i sipí niarini.” muripa éwanigiḡini. Aga xwiox̄fyo dání d̄inj̄i sixí nuyirane arirá wíwanigiḡini.

“Api neríná Gorixoyá siḡwíyo dání wará saríwá m̄arini-paxímani.” urin̄i nánirini.

19 Ámáyo aga xwiox̄fyo dání d̄inj̄i sixí nuyiriniḡ̄i dání re niyaiwiri nij̄já imóniḡwini, “Gorixo, nepaxin̄i imóniḡoyáyí imóniḡwá wieneríani?” niyaiwiri nij̄já imóniḡwini. Ayí ripi nánini d̄inj̄i nimoranéná Gorixoyá s̄imimaḡ̄fyo dání anani d̄inj̄i wíá neaónipaxírini. 20 “Ámáyo arirá niwiríná Jisaso t̄ni xixeni miyariḡáonirini.” niyaiwinirane xwiḡíá meárinariḡwá aí Gorixo nene d̄inj̄i e yaiwinariḡwápi mi seáyi e wimóniri amipí n̄ni nání nij̄já imóniri eḡo eḡagi nání nene nepa ámáyo d̄inj̄i sixí uyariḡwápi nání nij̄já eni nimóniri nání xwiḡíá m̄ineameárin̄ia eḡagi nání nene anani d̄inj̄i wíá neaónipaxírini. 21 Gí d̄inj̄i sixí seayinj̄áyíné “Ámáyo arirá niwiríná Jisaso t̄ni xixeni miyariḡáonirini.” niyaiwinirane xwiḡíá m̄imeárin̄ipa neranénáyí, Gorixoyá siḡwí t̄nj̄i e wará saríwá m̄imárini niyopiár̄iri 22 x̄iomi amipí bi nání yariḡ̄i wíáná anani xixeni neaiapariḡirini. Ayí ripi nání neaiapariḡirini. O sekax̄í riḡ̄ipimi x̄idirane amipí x̄io “Érixini.” wimónariḡípimi erane yariḡagwi nání neaiapariḡirini. 23 Sekax̄í m̄ikí imóniḡ̄i Gorixo neariḡípi, ayí ripi nání rariḡini. Seyíné xegí xewaxo

Jisasi Kiraisomi diñí wíkwírooro xío sekaxí neariñipi tñi xixeni xixe diñí sixí yiníro éfrixini. ²⁴ Ámá Gorixo xegí sekaxí riñipimi xídarigíá giyí giyí, ayí Gorixo tñi nawíni imóniño xío eni ayí tñi nawíni imóniño eñoi. Ayí ripimi dání “Gorixo nene tñi nawíni rimóniñwini?” yai-wiariñwáriní. Gorixo xegí kwíyipi sixí neamímoní enagi nání “O tñi nawíni ría imóniñwini?” yaiwiariñwáriní.

Kwíyí Gorixoyápipimi tñi sipípipimi tñi mí ómixariñwápi nánirini.

4 Gí diñí sixí seayináyíné, ámá “Kwíyí tñjáoni enagi nání rariñini.” rariñíá niyoni aríá miwipa nero mimóní wía rókiamoarigíá obaxí xwíá tño emeariñagíá nání “Kwíyí api nepa Gorixo tñí e dání biñípiríani? Gorixo tñí e dání miñípiríani?” yaiwiani nání iwamíó imimí wírixini. ² Iwamíó imimí niwiríná ripi rariñagíá niwiniríná “Kwíyí Gorixoyápi tño ría rariñi?” yaiwírixini. Kwíyíyo dání níríríná “Jisasi Kiraiso ámá nimóniri nene tñámíni biñiniginí.” rariñagíá niwiniríná “Kwíyí Gorixo tñí e dání biñipimi dání ría rariñi?” yaiwírixini. ³ E neri aí kwíyí xegí bimí dání níríríná “Jisaso ámá nimóniri nene tñámíni biñiniginí.” mirípa yariñagíá niwiniríná “Kwíyí api Gorixo tñí e dání biñípipimi.” yaiwírixini. Ámá kwíyí ayo dání rariñagíá Kiraisomi xopírará wimíniri yariño tñi ani nawíni imónigíáyíriní. Eñíná “O nibiníáriní.” aríá e wigíto agwi ríná ríxa nibiri xwíá tño yarini. ⁴ E neri aí gí niaíwípiayíné, seyíné Gorixoyáyíné enagi nání mimóní wía rókiamoarigíáyí yapí seaíwapiyano seaíagíá aiwi ríxa xopírará wigíáriní. Kwíyí seyíné seaíniñipi obomi —O ámá Gorixomi diñí miwik-wíroarigíáyí xío tñi nawíni imónigíorini. Omi kwíyí seyíné seaíniñipi seaí e wimóniñagi nání ayo xopírará wigíáriní. ⁵ “Jisaso nepa ámá nimóniri nene tñámíni miñiniginí.” rariñagíá Gorixomi paimimí wiarigíáyí tñími dání imónigíáyíriní. Ayináni xwíyá wigí níríríná xwíyá Gorixomi paimimí wiarigíápipimi dání rariñíá nání wigí imónigíáyí ayo aríá wiarigíáriní. ⁶ E neri aí none Gorixoyá imóniñagwi nání ámá o tñi nawíni ikárinigíáyí none aríá neariñagíáriní. Ámá o tñi nawíni mikárinigíáyí none aríá neariñagíámaní. Ayo dání re yaiwiariñwáriní, “Kwíyí nepaxiñí imóniñyio dání rariñagíá mí nómixiri ayí tiyíríani? Kwíyí yapí imóniñpipimi dání rariñagíá mí nómixiri ayí tiyíríani?” yaiwiariñwáriní.

“Xixe diñí sixí yinírixini.” uríñí nánirini.

⁷ Gí diñí sixí seayináyíné, xixe diñí sixí yiníwaniginí. Ayí ripi nání rariñini. Ámá wíyo diñí sixí nuyiranéná Gorixo yariñipa axípi yariñwá enagi nání rariñini. Ayí ripi nání eni “Xixe diñí sixí yinírixini.” rariñini. Diñí sixí uyarigíá ayí ayí níni Gorixo xegí timeañyíniñí imóniño o tñi nawíni nikáriníro nijá imóniño egíáyí enagiá

nání rariñini. ⁸ E neri aí amipí o yariñipi xío ámáyo diñí sixí nuyiriñipimi dání yariñí enagi nání ámá wigí wíniyo diñí sixí muyipa yariñíá giyí giyí, ayí Gorixo tñi nawíni nikáriníro nijá imónigíáyímaní. ⁹ Gorixo xío ripi neriñipimi dání diñí sixí neayariñipi neaiwapiyiniñini. O xegí niaíwí siñiniñí émiaño neaiñápipimi dání nene diñí niyimiñí imóniñipi meaníwá nání xwíá tño wíre-napiñiniginí. ¹⁰ Ripi nání diñí nimoranéná “Ámáyo diñí sixí nuyiríná epaxípi, ayí apiríani?” yaiwipaxíriní. Nene Gorixomi diñí sixí nuyirane enwápi maríá, sa xewaniño nene diñí sixí nineayiri xewaxo negí íwí yariñwápi yokwarimí neaiñá nání wírenapiñipi nání rariñini. ¹¹ Gí diñí sixí seayináyíné, Gorixo nene diñí sixí xwapí ayá wí nineayiri e neaiñí enagi nání xexí-exírimeaeéne eni xixe diñí sixí yiníwaniginí. ¹² Ámá Gorixomi siñwí bi miwinigíá aiwi xexíexírimeaeéne xixe diñí sixí niyiranénáyí, Gorixo tñi nawíni imóniñagwi nání xío ámáyo úrapí miwikári píraníñí diñí sixí uyaríñipa axípi diñí sixí yinaníwini. ¹³ Ripi nání diñí nimoranéná “Xío nene tñi imóniri nene xío tñi imónirane enwini.” yaiwipaxíriní. Xegí kwíyipi neai-piñí enagi nání diñí e yaiwipaxíriní. ¹⁴ Ápo Gorixo xegí xewaxo ámá xwíá tño ηweagíá niyoni yeáyí uy-imixemeáwiniginiri wírenapáná neaimañí míkone, siñwí winiñwáone xwíyá ripi searariñwini. ¹⁵ Ámá “Jisaso niaíwí Gorixoyáorini.” rariñíá giyí giyí Gorixo ámá e ríáyí tñi nawíni imóniri ayí xío tñi nawíni imóniño eñoi. ¹⁶ Ayináni nene diñí “Gorixo aga diñí sixí neayariñi.” yaiwiani nání nineaipimóniri nijá imóniñwini.

Pí pí Gorixo yariñipi sa diñí sixí nuyiriñipimi dání yariñí enagi nání ámá wigí xexírimeáyo aníñí miní diñí sixí uyarigíáyí, ayí Gorixo tñi nawíni imóniño xío eni ayí tñi nawíni imóniño egíáyíriní. ¹⁷ Nene síá Gorixo ámá niyoni mí ómómiximí eníayimi wará saríwá miárini anani ewiárimónaníwá nání negí níríxímeáyo úrapí miwikári píraníñí diñí sixí uyíwaniginí. Kiraiso xwíá tño niñwearná nimóniri enípa nene eni xwíá tño niñwearnéná axípi nimónirane yariñwá enagi nání anani e yaníwáriní. ¹⁸ Ámá wigí xexírimeáyo diñí sixí nuyiróná Gorixo nání wáyí wí winariñímaní. Diñí sixí nuyiróná úrapí wí miwikári aga xixeni naníni nuyirónáyí, wáyí bi miwiní sáyí ikárinariñíáriní. Míkí ámá Gorixo nání wáyí winariñí, ayí ripi nánirini. “Gorixo nioni gí sipí yariñápi tñi xixeni sipí nikáriníáriní?” niyaiwiro nání wáyí winariñíriní. Wáyí winariñíyí xexírimeáyo sini diñí sixí xixeni muyariñíá enagi nání rariñini. ¹⁹ Gorixo nene xámi diñí sixí neayiniñí enagi nání nene eni níríxímeáyo diñí sixí uyaríñwáriní. ²⁰ Ámá wo “Gorixomi diñí sixí uyiniñiníriní.” níriniñí aí xexírimeáyo sími tñi niwirínáyí, yapí rariñorini. Ayí ripi nání rariñini. Xexírimeáyo siñwí niwiniri aí diñí sixí muyipa nerínáyí, o arige neri Gorixo, ámá siñwí miwinigíomí diñí sixí uyipaxí

imónini? Oweoi. ²¹ Sekaxí o neariñipi, ayí ripirini. Ámá Gorixomi diñí sixí uyarigíá giyí giyí, xexirímeáyo eni diñí sixí uyírixini.

“Diñí wikwíroarigíáyí xegí timeañíyo diñí sixí uyarigíárini.” urinjé nánirini.

5 Ámá “Nene yeáyí neayimixemeanía nání Gorixoyá diñí tñi aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfoyi rariñwáo Jisasoríani?” niyaiwiro diñí wikwíroarigíá giyí giyí, ayí niaíwí Gorixo xegí emeanjíninjé imónigíáyí. Ámá xano Gorixomi diñí sixí uyarigíá giyí giyí xegí emeanjío eni diñí sixí uyarigíárini. ² Ripi nerinjípimi dání anani diñí “Niaíwí Gorixo xegí emeanjíninjé imónigíáyo diñí sixí uyarinwaéneríani?” yaiwinipaxírini. Xíomi diñí sixí uyirane xegí sekaxí neariñípimi xídirane neranénáyí, anani diñí e yaiwinipaxírini. ³ Xíomi aga diñí sixí nuyiranéná pípi epaxí maríái, xíoyá sekaxí riniñípimi xídipaxí enjagi nání rariñini. Niaíwí Gorixo xegí emeanjíninjé imónigíáyí siwé sipí xíomi paimimí wiarigíá imóninjípimi xopirárí wiarigíá enjagi nání xío sekaxí neariñipi nene nixídiranéná ayí ríá tñjé xídipaxí wí mimóninjípini. Ripini neríná siwé sipí Gorixomi paimimí wiarigíá imóninjípimi xopirárí wiarinwárini. Jisasomi diñí niwikwírorinjío dání api yarinwárini.

“Diñí wikwíroarigíáyí sopinjé Gorixo wóípi aríá wiarigíárini.” urinjé nánirini.

⁵ “Ámá siwé sipí Gorixomi paimimí wiarigíá imóninjípimi xopirárí wiarigíáyí giyíríani?” niyaiwipani. Ámá “Jisaso niaíwí Gorixoyáoríani?” niyaiwiro diñí wikwíroarigíáyí anani xopirárí wiarigíáyí. ⁶ “Niaíwí Gorixoyáoríani?” oniaiwípoyniri iniigíyo wayé meari niperíná ragí puri eno, ayí Jisasi Kiraisorini. O “Gorixomi xewaxoríani?” oniaiwípoyniri nání neríná wayéni meañímani. E oniaiwípoyniri wayé meari xegí ragí puri enjiginí. ⁷ Gorixoyá kwíyípi níríná nepáni ripaxípi enjagi nání negé xwioxíyo dání áwanjé réniñjé neararinjipi, “Kiraiso apiaú nerinjípimi dání xewaniño nání siwá neainimíniri enjipi, ayí neparini.” neararinjipi aríá owianeyi. ⁸ Ayináni “Jisaso Gorixomi xewaxoríani?” yaiwiani nání sopinjé neawarinjé biaú bi, ayí ripiaú ripirini. Kwíyípi neararinjipi tñi iniigíyo wayé mearíná imóninjipi tñi xegí ragí nipurí péaná imóninjipi tñi biaú bi imóninjé apirini. Apiaú api sopinjé nineaoríná xegí bi xegí bi oyaiwípoyniri neaiwapiyarinjímani. Axípi ni oyaiwípoyniri neaiwapiyarinjí. ⁹ Ámá pí pí nání sopinjé neaóípi anani aríá wiarinwárini. Ayináni Gorixo sopinjé neaóípi seáyi e imóninjagi nání api eni aríá owianeyiniri seararinjini. Gorixo xewaniño sopinjé neaóípi, ayí pípi nání maríái, ayí xegí xewaxo nánirini. ¹⁰ Gorixo xewaxomi diñí wikwíroarigíá giyí giyí o xegí

xewaxo nání sopinjé wóípi wigí xwioxíyo dání “Aga neparini.” yaiwiarigíárini. E neri aí Gorixomi diñí miwikwíroarigíáyí “O sopinjé neaóípi nepamani.” niyaiwiro nání réniñjé urarigíárini, “Yapí rariñjéyí woxirini.” urarigíárini. ¹¹ Xwiyíá Gorixo sopinjé neaóípi, ayí ripirini. O diñí niyiminjé imóninjipi rixa neaiapinjirini. Diñí niyiminjé imóninjé api nání xegí xewaxo míkí ikinjo enjagi nání ¹² ámá xewaxo tñi kumixinigíáyí diñí niyiminjé imóninjé api tégíáyí. E neri aí xewaxo tñi nawíni mikumixinigíáyí ayí diñí niyiminjé imóninjipi tégíáyímani.

Yoparípi nuríná urinjé nánirini.

¹³ Nioni seyíné, Gorixo xewaxomi diñí wikwíroarigíáyí “Nene diñí niyiminjé imóninjipi tñjwaéneríani?” niyaiwiro nijá imónipíri nání payí rina neari mónaparinjini. ¹⁴ Nene ripi nerane nání Gorixo sinwé aninje dání wará saríwá mimáriné newiárimóniri yarinwárini. Xío e neaiwiniginiri yarinjé niwiranéná negé diñjío dání bi murí xío wimónarinjipi tñi xixeni yarinjé niwirane nání “Aríá xixeni nineaininjoi.” yaiwiarinwárini. ¹⁵ “Omi yarinjé niwiranéná pí pí nání yarinjé wiarinwápi xixeni aríá nineaininjoi.” niyaiwirane nijá e imóninjagwi nání diñí ripi eni “Negé yarinjé wiarinwápi rixa neaimónini.” yaiwipaxírini. ¹⁶ Ámá giyí giyí xexirímeáyi wo íwé anínimixinífa nání mimóninjé bi éagi niwiro Gorixo yokwarimé owiiniri yarinjé niwirónáyí, Gorixo wigí yarinjé wíípi aríá niwiri íwé anínimixinífa nání mimóninjé bi éomi diñí niyiminjé imóninjipi uñwirárinjirini. E niseariri aí íwé ámá anínimixinipírífa nání imóninjé bi eni weni. Nioni “Ámá íwé api éíayo Gorixo yokwarimé owiiniri yarinjé wiírixini.” miseararinjini. ¹⁷ Pí pí sipí ámá yarigíápi níni íwé yarigíápi imóninjagi aiwi nipini anínimixinipírífa nání mimóninjagi nání rariñini.

¹⁸ Nene nijá re imóninjwini, “Ámá Gorixo xegí timeañjíninjé imónigíáyí íwé néra warigíámani. Gorixo emeanjo —Xewaxo nání rariñini. O ámá ayo píraninjé umearinjagi nání sipí imóninjé wí xwiríá wikixearinjímani.” ¹⁹ Nijá re eni imóninjwini, “Ámá xwíá tío dánjé —Ayí Gorixomi diñí miwikwíroarigíáyí. Ayí níni sipí imóninjomi ínimi wurínjagífa aí nene ámá Gorixoyá imóninjwini.” ²⁰ Ripi nání eni nijá imóninjwini, “Nwíá nepaxinjé imóninjé, ayí Gorixoríani?” waiwiani nání xegí xewaxo nene tázimíni nibíriná o nání nijá neaiapinjirini. Nene rixa xegí xewaxo Jisasi Kiraiso tñi nawíni nimónirane nání xano, Nwíá nepaxinjé imóninjé tñi eni axípi nawíni imóninjwini. O eni Nwíá aga nepaxinjé imóninjorini. Diñí niyiminjé tñjwápi neaiaparinjé, ayí orini.” ²¹ Gí niaíwípiayíné, nene nijá e imóninjagwi nání njwíá imóninjépiami diñí wikwíropírixiniri sewaninjéyíné awíninjé meñweánírixini.

2 Jono

Payí rina Jono áwini e eañnarini. O xewaniñoyá yoí miriní Jisasoyá siyikí imónigíáyo wiperñweañáoniyi niriniri ñwiráñiniginini. Ámá Jono nuriri payí eañyí nání eni niriríná siñáni yoí mirí apixí wí tñni xegí niaíwí tñni nání niriri eañniginini. E neri aí “Jisasoyá siyikí imóniñí bi nání xwiýxá niriri eañíñani?” yaiwiarinwárinini. Jisaso rixa añí-nami nipeyimáná xwiogwí aga obaxé ñipwémáná eñáná Jono ñiñweañisáná rixa xweyañí neri añí yoí Epesasiyo ñiñweámáná payí rina eañniginini.

1 Jisasoyá siyikí imónigíáyo wiperñweañáoniyi apixixi nání —Jixi Gorixo xegí imóniríña nání íá riyamixinixirini. Jixi nání tñni dixí niaíwíyí nání tñni payí rina eañniginini. Nioni gí xwioxíyo dání nepa diñí sixí seayinini. Nionini maríái, ámá xwiýxá nepaxiní imóniñípi nání ñijá nimóniro diñí wikwéroarigíáyí nñni eni diñí sixí seayinoyi. ² Xwiýxá nepaxiní imóniñípi agwi ríná mimáyo tinirane ná ríwíyo aí sini tinirane yanéwá eñagi nání seyíné diñí sixí seayinwini. ³ Apo Gorixo tñni xewaxo Jisasi Kiraiso tñni awaú nepa diñí sixí nineayiríná nene píraniní ñiwayirónirane ñweaaníwá nání neaiiri wá nineawianiri ayá nearimixiri episíirini.

“Sekaxé o neariñipi axípi xídírixini.” uriní nánirini.

⁴ Nioni “Íyá niaíwí xwiýxá nepaxiní imóniñípi xixeni xídariñoyi.” rariñagía aríá ñiwiri nání “Apo sekaxé nin-eaíríná api xídírixiniri neariñipi tñni xixeni ríá yariñoyi?” niyaiwiri diñí ñíá ninarini. ⁵ Apixixini, jixi íníná eríapi nání bi oririmini. Sekaxé siñí bi ñiriri ríwaminiñí meañinini. Eñíná dání nene aríá wiñwápi —Ayí “Negí nirixímeáyo diñí sixí uyíwaniginini.” rininípi jixi érixiniri nání niriri eañniginini. ⁶ “Ámáyo diñí sixí nuyiríná epaxípi pípiñani?” miyaiwipani. Nene negí nirixímeáyo diñí sixí nuyiranénáyí, o sekaxé neariñipi xixeni píraniní xídariñwárinini. Sekaxé o neariñipi —Api seyíné eñíná dání aríá wigíapirini. “Segí sérixímeáyo diñí sixí uyírixini.” neariñipirini. Api tñni xixeni axípi e érixini.

“Kiraiso nearéwapiyiniñipi xaiwíá xiríwaniginini.” uriní nánirini.

⁷ Ámá obaxé rixa “Ámáyo yapí owíwapiyaneyi.” niyai-wiro xwíá rirími emeariñagía nání searariñini. Yapí raniro nání “Jisasi Kiraiso nepa ámá nimóniri xwíá tío nene tñámini mibiniginini.” rariñagíayirini. E yariñagíayí ámáyo yapí wíwapiyiri Kiraisomi xopirarí wiminiri eri yariño tñni nawíni imóniñoyi. ⁸ Ayináni seyíné Jisasomi ñixídiróná nigwíniñí wayíá meáwanigininiri aniní miní ríá tñí egíapi surímá mimóní api ñipini tñni xixeni mearo yayí seaimori eníá nání píraniní siñwí tñni érixini. ⁹ Ámá Kiraiso nearéwapiyiniñipi sini aniní xaiwí íá mixirí ámi wigí diñí tñni gíwí ñimixiri rariñá giyí giyí, ayí Gorixo tñni nawíni imónigíáyí wímani. E neri aí Kiraiso rinípiñi xixeni íá ñixiriri axípiñi rariñá giyí giyí, ayí xaníwímiraú tñni nawíni imónigíáyí wírinini. ¹⁰ Ámá “Jisasomi xídariñwaénerini.” rinariñá wí seyíné tñámini ñibiro Kiraiso nearéwapiyiniñipi axípi miripa yariñagía ñiwirinínáyí, yayí ñiwie mearo segí añíyo nání ñipemeámi mipáwipa érixini. ¹¹ Ayí rípi nání rariñini. Ámá e yariñáyo giyí giyí yayí ñiwie meañínáyí, íwí ayí yariñápi axípi ayo eni uxímeaníá eñagi nání rariñini.

¹² Xwiýxá xwapí ayá wí tñni seyíné nání ríwaminiñí epaxí aiwi “Payí rinami meapa oemini.” nimónarinini. “Nioni seyíné diñí ñíá aga seáyi e dání seaininíá nání ñibiriri niseaímeámáná xwiýxá axí e dání rinaníwárinini.” niyaiwiri diñí ikwímoninini. ¹³ Dixí ririxímeái —Í eni Gorixo xegí imóníwinigininiri íá uyamixinirini. Íyá niaíwíyí payí rinami dání yayí seaiwárenapariñoyi.

3 Jono

Payí rina yoparí Jono eañinarini. O xewanijoyá yoí miriní Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipeñweañáoniyi niriniri ñwiráñiniginí. Ámá Jono nuriri payí eaño xegí yoí Gaiasorini. Jisaso rixa aññami ñpeyimáná xwiogwí aga obaxí ñpwémáná eñáná Jono ñiñweañisáná rixa xweyañí neri añí yoí Epesasiyo ñiñweámáná payí rina eañiniginí

1 Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipeñweañáoniyi gí dñí sixí riyiñá Gaiasoxi nání payí rina eaariñini. Joxi nepa dñí sixí riyiñini. ² Gí dñí sixí riyiñáoxini, Gorixomi joxi nání rípi yariñí riwariñáñini, “O Jisasomi píraníñí ñixídirí nání xegí dñí nañí imóniñípi tñi xixeni Gorixoxiniyá dñíyo dání nañí imóniñípi wímeari wará iniri éwiniginí.” yariñí e riwariñáñini. ³ Negí ñirixímeáyí wí joxi nání áwaní re ñirémeáagía, “O nepaxiñí imóniñípi —Jisaso nearéwapiyíñipi nání rariñini. Api ñixídirí neríná yapí bi míneaiepisí api tñi xixeni yariñi. Nepaxiñí imóniñípi neríná axípi píraníñí xídarini.” Áwaní e ñirariñagía aríá ñiwiri nání nioni yayí seáyimi dání niníñirini. ⁴ “Dixí ñiaíwí imónigíáyo xwiyíá nepaxiñí imóniñípi íá ñixiriro xixeni xídarinoyi.” rariñagía aríá ñiwiríná yayí seáyimi dání ninariñípi amipí wí nání yayí ninariñípi api tñi xixeni mimónini.

**“Ñirixímeáyo arirá wiariñípa sini axípi ñiwia úirixini.”
uriñí nánirini.**

⁵ Gí dñí sixí riyiñáoxini, joxi negí ñirixímeáyo arirá ñiwiríná úrapí bi miwikáñí dñí riñwiráñipaxípi wíwapiyariñirini. Ñirixímeá joxi sini siñwí miwiníñí aí xegí bi maríái, axípiñi wiariñirini. ⁶ Ámá ayí joxi dñí sixí nuyiri arirá wiariñípi nání Jisasoyá siyikí imóniñwá re ñweañwaéne rixa áwaní nearigíawixini. Joxi Gorixomi píraníñí ñixídiríná epaxípi tñi xixeni neri óí e nání arirá ñiwiri ñiwowáñiríná yariñípi nañí yariñini. ⁷ Ayí rípi nání “Arirá wírixini.” rirariñini. Ámá ayí yoí Jisasi Kiraisoyá éma imónigíáyo wáñ urimeañiro nuróná “Wáñ nurirane aí wigí amipí ourápaneyi.” ñiyaiwiro amipí bi murápi yariñí eñagi nání rirariñini. ⁸ Ayináni Gorixomi dñí wikwíroñwaéne xwiyíá nepaxiñí imóniñípi ñiriga eméwiniginiri ayo arirá wíwaniginí.

“Sípí yariñíáyo ikaniñí miwixíñipi.” uriñí nánirini.

⁹ Nioni wáñ rimeariñí ayí nání Jisasoyá siyikí imónigíá e ñweagíáñé áwaní osearimíniri nání payí bi neari seawíreñapíagi aiwi segí ámá wo, Daiotirepisoyi riniño —O “Nioni seáyí e wimóniñáná wíniyí inimi onuríñepoyi.” wimónariñorini. O xwiyíá none urariñwá bi aríá neariñímani. ¹⁰ Ayináni nioni seyíne tñí e nání ñibiri amipí o yariñíyí nání waroparí seaimíñirini. O míkí wí meñagi aiwi none nání ikayíwí rimeariñirini. “E neríná apáni yariñini.” miyaiwí none rariñwápi ñiwiañkiri ñirixímeá segí tñámini bíáyo mumíminípa yariñirini. Wíniyí wigí añíyo nání ñipemeámi waniro yariñagía ñiwiríná píñ urakiariñirini. Apini mé e yariñíáyo Jisasoyá siyikí imónigíáñé awí eañariñíe dání mimixeámí yariñirini.

¹¹ Gí dñí sixí riyiñáoxini, ámá nañí yariñíáyo Gorixoxi tmeañíñini imóniñoyi. E neri aí sipí yariñíáyo Gorixoxi sini siñwí mí miwómixixíñirini. Ayináni joxi sipí imóniñípi ikaniñí miwixíñipi neri nañípiñini ikaniñí wixíñirini.

¹² Demitiriaso nání ámá ñini “Nañorini.” rariñirini. Xewaniño xwiyíá nepaxiñí imóniñípi ñixídiríná neríñipiñi dání eni “Nioni ámá nañonirini.” ñiriri siwáñiñí neinariñorini. None eni “Nañorini.” urariñwáorini. Xwiyíá none rariñwápi nepa imónini. Joxi ñijí e imóniñagi nání rariñini.

¹³ Joxi nání “Payí oeámini.” ñiyaiwiríná ríwamiñí obaxí ayá wí eapaxí aiwi “Ñipini ñiriri payí rinami oeámini.” minimónarini. ¹⁴ E neri aiwi “Nioni sini mé ñibiri ñisímeámáná axí e dání xwiyíá rinaníwíñirini.” ñiyaiwiri dñí ikwímonini. Joxi píraníñí oriwayirónini. Nikumixiniri emeariñwáyí re dání yayí seawíreñapariñoyi. Joxi tñi ñikumixiniri emeariñíáyo e dání womini womini yayí ñiwíera úirixini.

Juto

Payí rina áamá Jisasoyá siyikí imónigíáyí nání Juto eañnarini. Xewanijo nání áwanjé siñáni miriniñjé enjagi aí Jisasomi xogwáo Jutoyi riniño (Mako 6:3) “Ayí axorñani?” yaiwiarinwárini. Jisaso rixa aññnami nipeyimáná xwiogwí aga obaxí niwémáná enjáná “Mimóní uréwapiyarigíáyí Jisasomi diñjé wikwíroarigíáyó xerñwímimi wipemíorinjoí.” rinariñjagi Juto aríá niwiri ayí aríá niwiro nixídiróná sipí imónipírinxiniri éfí uremómimiri níriri eañjiginini.

1 Jutoni —Nioni Jisasi Kiraisomi xináínininiñjé nimóniniri omiñjé wiiariñá wonirini. Jemisomi xexirímeáonirini. Nioni payí rina seyíné nání —Seyíné ápo Gorixo nioniyáyí imóníñirixiniri wéyo íá seaumiriri diñjé sixí seayiri xewaxo Jisasi Kiraiso nání awí seameñweairi seañjéyínérini. Seyíné nání níriri payí rina eaariñjini. ² “Gorixo wá seawianiri niwayiróniro píraninijé ñweapírí nání seaiiri sewaninijéyíné eni xixe diñjé sipí inipírí nání seaiiri neríná ayá wí seaíwiniginini.” nimónarinini.

“Jisaso tñni nawíni mimónigíáyí seyíné tñniyumí gwiaumí inariñjoi.” urinijé nánirini.

³ Gí diñjé sixí seayinijéyíné, Gorixo seyíné tñni nene tñni yeáyí neayimixemeaníá nání enjipi nání payí wina neari seawárenapiyimimiri ená aiwi agwí nioni “Payí enjé rirémixé re niseairi oeámimiri,” nimóninjoí, “Xwiýá nene diñjé wikwíroarinwápi —Api áamá maríái, Gorixo nawínáni neaiapinijé enjagi nání gíwí nímixiri miripaxípirini. Api áamá wí ikweakwímí raniro yarinjagía niwiniróná xe oépoyniri siñwí miwinipa éñrixini. Enjé neániro píñjé wiaíkiariro éñrixini.’ Enjé rirémixé e niseairi oeámimiri.” nimóninijagi eaariñjini. ⁴ Ayí ripi nání enjé rirémixé e niseairi searariñjini. Jisasoyá siyikí imónigíáyíyíné maiwí ñweañáná áamá wí —Ayí Gorixomi ríwí umoarigíáyirini. Enjáná dání “Síá yoparíyi Gorixo xwiýá umeáriníárinini.” rinárinijéyirini. Ayí yumí seyíné tñni nawíni imóniro íwí niga oemeaneyiniro xwiýá nepa re riniñjipi, “Pí pí íwí ámaéne yarinwápi Gorixo anani ayá ninearimixiri yokwarimí neaiipaxírinini.” riniñjipi wigí diñjé tñni ikweakwímí riro “Jisasi Kiraisoni negí Áminá ínimi wuríniñwáomani.” riro yarigíá enjagi nání enjé rirémixé e seaiariñjini.

⁵ Áminá Gorixo enjáná dání manjé píñjé wiaíkiñjéyó píñjé numamóá biñjipi nání seyíné rixa xixeni nijjá imóninijagía aiwi ámi diñjé mopírí nání diriré ripi os-eaimini. O negí Isireriyo Isipiyé añjéyo dání éfí numíniri nipemeámi nuri aí áamá xíomi diñjé miwikwíró “Xwíá Gorixo neaiapimimiri yarinjipi oyá diñjé tñni aí áamá e ñweagíáyó nurápipaxenemani.” yaiwigíáyó áamá diñjé

meanje dání wanínimixiniginini. ⁶ Aññanjé wí enjáná dání eni Gorixo nurípearí xe éñrixiniri siñwí wininijipi nání re miyaiwí, “Apini neri niñweañá ayí nanjirini.” miyaiwí niwíaikiro íwí yaniro nání aññnami píñjé niwíarimí weapigíá enjagi nání o gwí ainixé maríkinipaxé imóninijé tñni nijiri síá áamá niyoní mí ómómiximí emíáyimi píñjé umamómigininiri síá yináriñje ñwiráriniginini. ⁷ Enjáná áamá Sodomí ñweáyí tñni Gomora ñweáyí tñni añjé apiaúmi axé e ikwíróñjéyo ñweagíáyí tñni eni axípi ayíñinijé piáxé weáñipaxé imóninijipi nero Gorixo áamá nimixiríná ayí api éñrixiniri wipimóninijipi mé ikweakwímí nero wigí diñjé tñni íwí sipí imónarinijipi niga warinjagía nání nene siñwepigí neaiiníá nání píñjé numamoríná ríá ápiáwí añjé íñiná wearinijipi nimamówárenapírí ayo ríá níniri pikiniginini.

⁸ Gorixo nene siñwepigí e neaiinijé enjagi aiwi ayí yagíápa áamá yumí seyíné tñni nawíni imónigíáyí axípi nero wigí sipí orinjá winarigíápi mimáyo nitiniriniñjipimi dání íwí aga piáxé ayá wí weánarinijipi iniro “Áamá womi ínimi wuríñipaxé mineaimónarinini.” riro aññnami dání seáyimi imónigíáyó ripiriré umero yarigíárinini. ⁹ E yarinjagía aí aññanjé Maikoroyi riniño —O aññanjé niyoní seáyí e wimóninorini. O enjáná obo tñni Moseso piyomí go go meaniríenijnoiniri xwiýá ximiximí niniri níríniríná o aññanjé seáyí e imóninijé wo enjagi aiwi ayá nepeárimáná “Niiwaninjoní enjé eáninjáoni anani obomí xwiýá ríá tñjé umeaipaxonirini.” miyaiwí “Gorixo xewaninjoní mixé riréwiniginini.” uriniginini. ¹⁰ Ayá nepeárimáná murinijé enjagi aí áamá yumí seyíné tñni nawíni imónigíáyí amipí wivaninijéyí majjá imónigíápi nání anani ikayíwí meararigíárinini. E neri aí wigí nijjá imónigíápi nanjéyí —Ayí diñjé ríá xeyáninijéyirini. Nanjéyí diñjé menjwepa neri nijjá áamá imónarigíápi maríái, xegí bi imónarinijépa áamá ayí eni axípiní nero wigí nijjá api imónarigíárinini. Apimi dánini wivaninijéyí xwiríá ikxenarigíárinini. ¹¹ Síá wiyi ayí majjá wóriníá enjagi nání awe! Ayí enjáná Keno “Nioni Gorixomi anani ínimi owurínimimiri.” miyaiwí neríná enjépa axípi yarigíárinini. Enjáná áamá Beramoyi riniño —O “Nigwí nioni bi minimúropa oeni.” yaiwiagorini. O “Áamá wí

nigwé niapáná pí pí níríápi nioni wí mimúró nemíini.” niyaiwiríná xewaniño yapí néwapíniri yagípa ayí eni axípi oyaneyinero nání sini mé igwáá urírinariigíárini. Eníná áamá Koraoyi rininoyáyí áamá Gorixo rí-peañowami aríá miwí nero urakínaniro yariñagíá nání anínimixiñépa ayí eni axípiñiñí e yariigíárini. ¹² Áamá nioni searariñáyí píniñí imóniigíáyí maríái, sa ripini ripini imóniñoi. Seyíné áamá giyí giyí siñwé níneaniróná “Awí eánigíáyí xixeni diñí sipí inarigíáyíñani?” oneai-i-wípoyniri awí neániro aiwá naríná áamá ayí ipí ak-winíáná ríwoñáná ewé sixí núrori xwiríá ikixenariñépa áamá ayí axípi e nimóniño nání xwiríá seaikixepaxí imóniñoi. Ayí seyíné tñni nawíni aiwá niniróná Gorixo nání wáyí bí miwiné wiwanijé nánini diñí nimóniño sa úrapí yariñagíá nání searariñini. “Agwí api iniá eani nání irírarini.” yaiwiaríná iniá meapa neri imiñí neríná agwí níriraime wariñépa axípi e imóniigíáyíñini. Áamá ayí íkáá sogwé ná weariníná aí anijé oxí roariñagi nání niyoari emi móáná urí biaú enjépi imóniñíñiniñí imóniñoi. ¹³ Rawirawá imeamíkwí neríná reakíkwí ñwirárariñépa áamá ayí wigí piaxé weánipaxépi neróná axípi apíniñí yariigíárini. Áamá ayí siñí anjé píñíyo nemeríná áamá ewéyo nimeámi núñasáná rawirawáyo áwinimi enjáná xewími nipemeámi wariñépi yapí axípi niseairo yapí seaíwapiyariigíárini. Ayí aga síá yi-doáriñépiimi anijé iníná ñweapíñí nání Gorixo rixa wimixiñíñini.

Jisaso tñni nawíni mimóniigíáyó Gorixo píñí umamoníá nánirini.

¹⁴ Inoko —O Adamomi dání nemeága nuro wé wíúmi dánjé waú emeánigíó, ayí orini. O áamáyo wíá nuróki-amoríná re riñiniginí, “Aríá époyi. Oriñá niwiniríná winíñini. Ámináo áamá nání wigí egíápi nání xixeni píñí umamómíniñi nání eri áamá xío wimónariñépi mixí-dariigíáyó wigí uyíniñí egíápi nání xwiyyá umeáriminiñi nání eri áamá íwí ayini miyariigíáyí xío nání áamáyo nuriróná sipíni urekárariigíápi nání xwiyyá umeáriminiñi nání eri eni nání xegí anjéñajé diñí nimori íá miropaxé wí tñni wepariñagi winíñini.” riñiniginí. ¹⁶ Áamá nioni searariñáyí anijéñajé ikaxé rariigíáyíñini. “Omeaneyi.” niwimóniri wé enjé óí winariñépiñi nixídiro aiwí anijé miní kíniñí irinarigíáyíñini. Wigí yoí wiwanijéñí nání

símí símí e tinimeariigíáyíñini. Áamáyo amipí íwí urá-paneyinero niremeá xwiyyá urepisiariigíáyíñini.

Diñí síkíki onéñixiniñi urijé nánirini.

¹⁷ Gí diñí sixí seayináyíñé, ayí e imóniñagíá aí negí Áminá Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeigíáwa xámi rigíá rípi nání diñí oirónaneyi, “Síá yopariyi tñjína anjé e enjáná áamá wí re epíñíñini. Seáyí e wimóniigíáwami ikayíwí umeairo amipí Gorixo miwimónariñépi xídiñí nání wé enjé óí ero epíñíñí imóniñíñini.” rigíápi nání diñí oirónaneyi. ¹⁹ Áamá ayí Jisasoyá siyikí imóniigíáyí nawíni mimóní xixegíni oimóniñoyniri urakiowáriro diñí ríá xeyániñiniñí imóniño kwíyí Gorixoyápi mayé imóniño egíáyíñini.

²⁰ Gí diñí sixí seayináyíñé, áamá ayí e imóniñagíá aí Jisasoyá siyikí imóniigíáyíñé nepa imóniñépi diñí niwik-wíroróná síkíki umixiniño enjé eániñí kwíyíñípi dání Gorixomi rixiñí urayiro ²¹ o nene nání diñí sipí niwiri neaiñépi diñí sixí anijé inero diñí niyimiñí Áminá Jisasi Kiraiso wá nene neaumixiñépi dání imónanéwápi gíni gíná nímeaníñaniñi wenijé nero ñwearo éñixini. ²² Áamá xwiyyá Gorixo nání rinijépi nání ududí ninero “Aga nepa imóniñépirani? Yapí imóniñépirani?” yai-wiariigíáyó seyíné ayá urimixiro ²³ ámi wíniyo amipí wí ríá tñjé e wenjáná apaxé mé meariñwápa axípi éñí umí-naniño nání ero ámi wíniyo ayá nurimixiri aí seyíné rapirapí piyanjé eariñépi tñjé e nání wáyí nero anjé e mupa yariigíápa wigí íwí yariigíápi nání wáyí ero éñixini.

Gorixomi seáyí e numeríná riñí nánirini.

²⁴ Agwí Gorixo seyíné íwí mepa éñixiniñi píñí sear-akipaxé imóniri ríwíyo seyíné xewaniño níkiniri ñweañe roñáná diñí níñá niseainiri xwiyyá mimeárinipaxé imóniigíáyíñé seaimixipaxé imóniri enjé enjépi nání ²⁵ re searariñini, “Gorixo ná woni oni negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñépi dání yeáyí neayimixemeañe, xwíñí tñni anjéna tñni sini mimóniñánani, agwíraní, ná ríwíyo inínarani, níkiniri ñweari aga seáyí émi imóniño imóniri enjé eániñí imóniri néné tégíáyó niyoni seáyí e wimóniri enjé, ayí ná woni oni enjépi nání seáyí e uméwanigini.” searariñini. “E éwanigini.” nimónariñi.

Wíá wómixiniṅṅipi

Ríwamiṅṅi rípi, “Wíá wómixiniṅṅipi” riniṅṅipi Jono eaṅṅipirini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa aṅṅinami nipeyimáná xwiogwí aga obaxí nípwemáná eṅáná Jono niṅweaṅṅisáná rixa xweyaṅṅi neri piriṅwí bimí xegí yoí Patimosiyi riniṅṅipimi gwí ṅweaṅṅáná Gorixo oriṅá uparáná Jisasomi siṅwí winiri aṅṅinami nání nipeyiri amipí Gorixo tíṅṅi e imóniniṅṅipi siṅwí winiri amipí ríwíyo xwíá rirími imóniniṅṅipi siṅwí winiri Jisaso Setenomi xopirá rí winíápi siṅwí winiri neri nání ríwamiṅṅi rípi niriṅṅi eaṅṅinigiṅṅi. Siyikí Jisasoyá íá rípiríáyí re oyaiwípoyiniri niriṅṅi eaṅṅinigiṅṅi, “Agwi ríná xeaniṅṅi neaímeaariṅṅagi aiwi ámá e neairo Gorixomi símí t́ni wirowariṅṅi o anipá wimixiniṅṅi eṅagi nání nene eni píraniniṅṅi nixídiriniṅṅipi dání xopirá ríniṅṅi owianeyi.” oyaiwípoyiniri niriṅṅi eaṅṅinigiṅṅi.

1 Xwiyíá re niriṅṅi eániṅṅipi, ayí amipí ríwíyo aṅwi e nimóniniṅṅipi nání Jisasi Kiraiso siṅṅani nimixiri wíá wómixiniṅṅipirini. Gorixo ámá xíomi xináiwániṅṅi nimónirowi omiṅṅi wiarigíáyo wíá owómixiniṅṅi wíwapiyiniṅṅipirini. Api Jisasi xíomi omiṅṅi wiarigíáyo Jonoyi riniṅṅi tíṅṅi e nání aṅṅinají xíoyá uowárenapáná oriṅá ikaxí uriṅṅipirini. ² Api winiṅṅi nipiṅṅi xwiyíá Gorixo uriṅṅipirani, Jisasi Kiraiso woákí ḱe winiṅṅipirani, api nipiṅṅi Jono áwanṅi xixeni rowiáronṅṅirini. ³ Amipí api rixa aṅwi e nimóniniṅṅi eṅagi nání ámá xwiyíá re wíá owómixiniṅṅipi íá róíá giyí giyí yayí aṅṅinami dánṅi imóniniṅṅipi winiri ámá ríwamiṅṅi re niriṅṅi eániṅṅi rípi íá roariṅṅagi aríá niwiro xídíá giyí giyí yayí aṅṅinami dánṅi imóniniṅṅipi winiri eníá rini.

Jono Jisasoyá siyikí imóniniṅṅi wé wíúmi dánṅi waú nání payí eaṅṅi nánirini.

⁴ Jononi Jisasoyá siyikí wé wíúmi dánṅi waú Esia piropeniṅṅi ṅweagíáyíné nání ríwamiṅṅi rípi eaariṅṅi. Gorixo —O aṅṅi íniṅṅi ṅweaṅṅorini. Eṅíá dání ṅweari sini agwi ṅweari ná ríwíyo aṅṅi ṅweari eníforini. O wá seawianiri niwayirónirowi ṅweapí rí nání seaiiri éwinigiṅṅi. Kwíyí wé wíúmi dánṅi waú íkwianṅwí seáyi e imóniniṅṅi namí Gorixo éí ṅweaṅṅe ṅweagíápi eni wá seawianiri niwayirónirowi ṅweapí rí nání seaiiri éwinigiṅṅi. ⁵ Jisasi Kiraiso —O Gorixo gí íwo ámáyo wíwapiyiniṅṅini uowárenapáná xixeni nipiṅṅi niyá rimi miṅṅi winiṅṅorini. Ámá xwáripáyo dání wiápnimeapí ríá nání xámi wiápnimeapí rini. Mixí ináyí xwíá rirími ṅweagíá niyoni seáyi e wimóniṅṅorini. O eni wá seawianiri niwayirónirowi ṅweapí rí nání seaiiri éwinigiṅṅi. Omi —O diṅṅi sixí nineayiri negí íwí yariṅwápi yokwarimí neaiminiri nání neríná xewaninṅo niperiṅṅipimi dání gwíniṅṅi nearoayíronṅorini. ⁶ Ámá oyá xwioxíyo ṅweaaníwaéne neaimixiri xano Gorixoyá apaxípaniṅṅi imóniniṅṅi xó tíṅṅi e anani páwariṅṅi nene eni anani páwipaxene neaimixiri eṅorini. Omi aṅṅi miní íniṅṅi nání seáyi e umero ínimi wurínirowi éfrixini. Api e imóniniṅṅi. ⁷ Ai, o agwí t́ni wepí nariṅṅagi ámá nání siṅwí winirowi omi

piṅṅiṅṅi eni siṅwí winirowi epí rí rini. Xwíá rirími ámá gwí wirí wirí níni omi siṅwí niwinirowi ṅwí numieáa upí rí rini. Ayí neparini. Xixeni e imóniniṅṅi.

⁸ Áminá Gorixo re rarini, “Nioni aṅṅi pírí t́ni ṅweaṅṅonirini. Eṅíá dání ṅweari sini agwi ṅweari ná ríwíyo aṅṅi ṅweari emíáonirini. Wa nioni t́ni xixeni mimóni eṅi sixí eániṅṅonirini.” rarini.

Jono Kiraisomi oriṅá tewíniṅṅi nánirini.

⁹ Jononi —Nioni segí sérixímeá wonirini. Jisaso t́ni nawini niká riniṅṅipimi dání riniṅṅi seaímeaariṅṅi nioni eni nímeari oyá xwioxíyo ṅweaariṅṅi nioni eni ṅweari xeaniṅṅi xwámámé wiarigíápa nioni eni axípi e wiri yariṅṅonirini. Nioni Gorixoyá xwiyíá wá uriri Jisaso Gorixo nání neaíwapiyiniṅṅi áwanṅi uriri yariṅṅagi nání piriṅwí Patimosiyi rariṅṅipimi dání gwí niyíá nani ṅweaṅṅisáná ¹⁰ síá Ámináo nání kikiá ṅweaariṅṅi wiyimi Gorixoyá kwíyipi ni xixéronáná ríaiwá bi ríwími dání pékáké niriṅṅini eṅi t́ni riniṅṅi aríá re winiṅṅini, ¹¹ “Oriṅá joxi tewíniṅṅi bikwí winami ríwamiṅṅi neari ámá siyikí Jisasoyá imóniniṅṅi wé wíúmi dánṅi waú imóniniṅṅi nání —Wigí aṅṅi xegí yoí tiyí rini. Epesasi t́ni Simena t́ni Pegamami t́ni Taiataira t́ni Sadisi t́ni Piradepia t́ni Reodisia t́ni ayí rini. Aṅṅi ayí ayí tíṅṅi e nání wiowá riniṅṅi.” riniṅṅi aríá e niwiri ¹² maṅṅi e niriṅṅi pámí siṅwí owiniṅṅi nikiṅṅi weniṅṅi éáyí winiṅṅini. Síṅá gorí t́ni íkwianṅwí imixiniṅṅi wé wíúmi dánṅi waú uyíwí ṅwirá riniṅṅi nání midimidáni éí nurá riniṅṅi puniṅṅagi niwiniṅṅi ¹³ íkwianṅwí éí nurá riniṅṅi puniṅṅi áwinimi ámaniniṅṅi imóniniṅṅi wo roṅṅagi winiṅṅini. O rapirapí sepiá sikwí ayo t́ni riniṅṅi wú yiniṅṅi irikwíniṅṅi síṅá gorí t́ni imixiniṅṅi xegí úpikwíyo xwinamiyaiwí iróniri nemáná roṅṅagi winiṅṅini. ¹⁴ Xegí miṅṅi t́ni díá t́ni apíá niweríná sipisipi íániṅṅi apíá xaiwí weá rini xegí siṅwí eni ríá ápiáwiniṅṅi weri ¹⁵ xegí sikwí kapá awiaxí ríá xaiwí niriṅṅi síṅi ininiṅṅi xixéá inariṅṅi axípi e imóniri maṅṅi oyáyo dání niriṅṅi ininiṅṅi iyakwí nidiṅṅi ruriwí

rariñépa axépi riri yariñagi winiñanigini. ¹⁶ O siñé wé wúumi dáné waú wé náú tñi áríwé xiriri kirá mixé nání midimidáni ñwá yiniñé bá xegé mañéyo dání peyari xegé símimanéjé sogwé xaíwé naniríná anariñépa axépi e aniri yariñagi eni winiñanigini. ¹⁷ Nioni omi siñwé e niwiniríná xegé sikwé tñé e niperíniñé wéagi aiwi o wé náú seáyi e ninikwiáriti re niriñinigini, “Joxi wáyé misini-pani. Nioni piré tñeñeñáoni ¹⁸ anijé siñé ñweañáonirini. Nioni rixa peñáoni aí siní piyé mimóné rixa anijé íníná ñweáméa nání siñé imóniñini. Nioni kí áamá aníñipírfa nánípi xiriri piyiné siwí añéyo ñweagáyo úkwíowáriméápi nání xiriri enjini. ¹⁹ Ayináni joxi siñwé nanépi nání ríwamiñé eari amipí agwí ríná imóniñépi nání ríwamiñé eari amipí agwí ríná imóniñépipimi ríwéyo imóniñépi nání ríwamiñé eari ei. ²⁰ Siñé wé wúumi dáné waú wé náú tñi xiriñagi naniri uyéwé ikwiáripírfa nání íkwianwé sñá goré tñi imixiniñé wé wúumi dáné waú weñagi winiri éipi, ínimi simónépi mékípi ripirini. Siñé wé wúumi dáné waú ayé Jisasoyá siyiké wé wúumi dáné waú imóniñéyá añéñajowa nánirini. Uyéwé nání íkwianwé imixiniñé wé wúumi dáné waú ayé Jisasoyá siyiké wé wúumi dáné waú imóniñéyá api nánirini.

Anjé Epesasiyo siyiké xíoyáyo nání xwiýá urinjé nánirini.

2 “Siyiké nioniýá Epesasiyo ñweagáyá añéñajomi ríwamiñé ripi neari mini wírrixini, ‘Siñé wé wúumi dáné waú wé náú tñi áríwé xiriri íkwianwé uyéwé ikwiáripírfa nání sñá goré tñi imixiniñé wé wúumi dáné waú éi nurárariniga puñéyo áwini e anjé emeri yariño re riñoi urírixini, ² “Amipí joxi éipi nipini nání nioni nijjá imóniñini. Anijé miné eri xwámámé wiri yariñépi nání nioni nijjá imóniñini. ‘Áamá sipíyo anani oumímimimini.’ yaiwipaxé mimóniñépi nání eni nijjá imóniñini. Áamá wá wurimeiarigé wa mimónipa nero aí ‘None eni wá wurimeiaríñwáonerini.’ rinariñéwami joxi diñé adadé niwiri iwaméó niwíwapiyiriniñépipimi dání yapé rimearigéwa enagé winiñépi nání eni nijjá imóniñini. ³ Joxi nioni níxidaríñagi nání áamá wí xeaniñé siaríná diñé sixé níñiri xwámámé niwiríná anijé bi misiniña enjépi nání eni nioni nijjárini. ⁴ E niriñiri aí ripini mixé bi oririmini. Enjíná joxi iwaméó diñé ninikwíroríná diñé sixé niyagépa agwí siní axépi diñé sixé miniyiniñini. ⁵ Xámi néisáná óreámioañépi nání diñé nisiniñi sipí agwí yariñépi ríwémini nimamori xámi siní píraníñé diñé ninikwíroríná yagépa ámi axépi éirixini. E mepa nerínáyi, nioni nibiri joxi nisímeañé joxiyá íkwianwé uyéwé nání éi rárariñe dání emi mimeámé eméarini. Joxi nikiñimóniri nisaniri mepa éanáyi, e eméarini. ⁶ Nioni mixé e niriñiri aiwi joxi yariñé ripi nañéni. Áamá uyéniñé yariñé Nikorasomi xidarigéyá yariñépi nání joxi símí ríniñé sinariñépi nañéni. Nioni eni ninariñéni. ⁷ Arjá tñeñoxi enjánáyi, xwiýá Gorixoyá kwíyipi siyiké nioniýá imóniñéyá urariñé ripi arjá ókiaré umónei. Áamá amipí

sipí xíomi wímeáminiri éyí xopiráré wiariñé go go íkéá diñé niyimiñé íníná ñweapírfa nání mearigéána —Ana, ayé Gorixoyá omiñéyo añéñami roni. Ana xe odaniriri siñwé winiméarini.” riñoi.’ niriñiri ríwamiñé éirixini.

Anjé Simenayo siyiké xíoyáyo nání xwiýá urinjé nánirini.

⁸ “Siyiké nioniýá Simena ñweagáyá añéñajomi ríwamiñé re neari wírrixini, ‘Piré tñeñeñáoni —O piyé eno aí ámi siñé ñweañorini. O re riñoi urírixini, ⁹ “Xeaniñé ríá tñé joxi símeañépi nání nioni nijjárini. Díwé ikeamónariñépi nání eni nioni nijjárini. E niriñiri aí amipí nañé diñé níkwíroarigéyá wiiméápi wí mirimúronoxirini. Áamá wí —Ayé ‘Judayenerini.’ niriñiro aiwi nepa xixeni Judayé imóniñéyámani. ‘Gorixomi yayé umeañerane nání awé éañariñwini.’ niriñiro aí surímá nero obomi xidarigéyáirini. Ayé ikayéwé seameararigéápi nání eni nioni nijjá imóniñini. ¹⁰ Xeaniñé nisímeañé ríniñé sininiñépi nání wáyé mepa éirixini. Arjá ni. Seteno ‘Jisasomi xidarigéyá enjé neáñiro xidipírreó? Iwaméó owíwapiyimimini.’ yaiwariñagi nání xegé áamá imóniñéyá xíoyá diñé tñi segé wíyo íá niseaxero gwé añéyo niseañwiráñero sñá wé wúkaú núkaúmini xeaniñé niseaikára upírjárini. Xeaniñé niseaikára waríná wiyéne miñé winipírfa aiwi anijé diñé ninikwíroro níxéñirixini. E nerónáyi, amañarwé áamá diñé niyimiñé tégé nimóniro íníná ñweapírfa nání díkinipírfa anipá niseaiapiñéni. ¹¹ Áamá arjá tégéyáñé enjánáyi, xwiýá Gorixoyá kwíyipi nioniýá siyiké imóniñéyá urariñé ripi arjá ókiaré umónipoyi. Áamá nioni níxidaríñagé nání xeaniñé wímeáyi, ayé nioni píni miniwíaré siní ninixidiriñépipimi dání xeaniñé wiariñéyá xopiráréniñé wíyáyi Gorixó áamá sipíyí ríá xwérimí ikeañáñá ayé tñi nawíni ríniñé Ámi bi Pepírápiyi riniñépi wí meapírfañémani.” riñoi.’ niriñiri ríwamiñé neari wírrixini.

Anjé Pegamamiyo siyiké xíoyáyo nání xwiýá urinjé nánirini.

¹² “Joxi siyiké nioniýá Pegamami ñweagáyá añéñajomi ríwamiñé re neari wiowáñirixini, ‘Kirá midimidáni ñwá yiniñépa tñe re riñoi urírixini, ¹³ “Nioni díxé ñweañe nání nijjá imóniñini. E ñweagáyá obaxé Setenomi xidaríñagé nání anjé o seáyi e wimóniñe, ayé joxi ñweañerini. Xámi segé wo, Adipaso —O ámayo nioni enjépi nání wá nuriríná xixeni nuriyagorini. O anjé Seteno seáyi e wimóniñé apimi e nuríñáná miñé winéagi aiwi seyéne wí diñé níkwíroarigéápi emi mimó diñé sixé niniyiwo xaíwé íá níxiriñe. ¹⁴ E niriñiri aí xwiýá nioni mixé riripaxé bi imónini. Segé wí mimóné wíá róki-amoagé Beramoyi riniño —O enjíná Isireriyo yapé owíwapiyimimiri nání émayé mixé ináyé Berakomi re uréwapiyayinorini, ‘Isireriyé íwé nero nañwé ñwéápi nání ridiyowá yariñépi niwo íwé iniro éirixiniri nání e

wíwapiyíi. E wíwapiyíi.' uréwapiyayinorini. O enjépi agwi segé wí íá nixiriwo axépi e seaíwapiyariñagía nání mixí searipaxí imónini. ¹⁵ Enjíná mimóní wíá rókiamoagí Beramo Isireriyo wíwapiyíáná diñjé íá nixiriwo íwé yagíápa segé wí ení Nikorasó seaíwapiyariñépi diñjé íá nixiriwo íwé axépi yariñoi. ¹⁶ Ayináni áamá e yariğıáýiné ríwímíni nimamoro éfirixini. E mepa nerónáyí, nioni siní mé seyíné tíñjé e nání nibiri áamá apimí aríkí xédarigíáýé kirá gí mañýyo dání peyeaariñépa tíni mixí wimíáriní. ¹⁷ Aríá tíğgíáýiné enánáyí, xwiýíá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíáyo urariñjé ripi aríá ókiarí umónépoi. Áamá nioni nixédarigíáýé áamá wí íwé oépoiñiri wíwapiyíagía aiwi aríá miwí nioni anijé ninixédirinijépi dání ayo xopiráríniñjé wíá go gomi nioni aiwá anjéname dání agwi píñjé wenjé bi miní wiri síñjé kirinasé wo —Síñjé yoé síñjé áamá meáoni nijjé imóninijépi ríwamijé ñwirárininorini. Síñjé o miní wiri emíáriní." riñoi.' niriñjé ríwamijé neari wírixini.

Anjé Taiatairayo siyikí xóoyáyo nání xwiýíá urinjé nánirini.

¹⁸ "Joxi siyikí nioniyá imónigíá Taiatairayo ñweagíáýíyá anjéna jomi ríwamijé re neari wiowáfirixini, 'Gorixomi xewaxo, xegé siñwé ríá ápiáwíniñjé weri xegé sikwé kapá awiaxíyí xixéá inariñjépa imóniri enjé re riñoi urfirixini, ¹⁹ "Nioni joxi yariñjépi nání nijjé imóninijépi. Joxi diñjé sixé niyiri diñjé níkwírori áamáyo arirá wiri xeanijé siarigíápi xwámámé wiri yariñjépi nání nijjé imóninijépi. Siní iwamíó diñjé ninikwíroríná yagípi rixa nimúrori seáyi e yariñjépi nání ení nijjé imóninijépi. ²⁰ E niriñjépi aí ripi nání mixé riripaxí imónini. Joxi apixé Jeseberiyi riniñjé —Í wí mimónipa neri aí 'Wíá rókiamoariñáinirini.' rinariñjépi. Í áamá nioni diñjé ninikwíroro nání gí inókíniñjé nimóniro omijépi niarigíáyo sipíni niwíwapiya nuri xarixarí niméra warinagí nání ayí íwé iniro nañwé wigé ñwéápi nání ridiyowá inijépi niro yariñoi. Ími numímíniñjé xe owíwapiyiniñjé siñwé winariñjé enjépi nání mixé riripaxí imónini. ²¹ Í xegé íwé yariñjépi ríwímíni nimamori kikiá éwiniginiñjé xe bi tíni onweaniri siñwé winiñjé enjépi aiwi xegé íwé áamá wí tíni inariñjépi 'Bi píni owiárimini.' miwimónarinini. ²² Aríá éi. Nioniyá diñjé tíni í simixé xaiwé weri áamá í tíni íwé inarigíáyo xeanijé xwé wímeari eníáriní. Íwé í wíwapiyariñjépi ríwímíni nimamoro kikiá méánáyí, e wikárimíáriní. ²³ Áamá ími nixédiro nání xegé niaíwíniñjé imónigíáyo ení simiáre niwiri pikimíáriní. Nioni e wíáná siyikí nioniyá imónigíá nínijépi nijjé re imónipíríáriní, 'Áamá xwioxéyo dání pí diñjé mori pí nání wimóniri yariñjépi adadé wiarinjo, ayí orfani?' niaiwipíríáriní. Seyíné woxini woxini sipí segé egíápi tíni xixeni píré seamamómíáriní. ²⁴ E niseariri aí apixé í wíwapiyariñjépi mixédarigíá Taiataira ñweagíá wiyíné bi osearimíni. Seyíné xwiýíá áamá wí 'Seteno nearéwapiyariñjé ná ínimí imóninijépi.' rariğıápi

aríá miwigíáýinériní. Seyíné sekaxí xámi seariniñjépi ámi bi niseariri ikwikwarimí seaimiméini. ²⁵ Sekaxí ámi bi ikwikwarimí miseaipa emé enjépi aiwi nioni ninixédiróná íá xirarigíápiñjé anani nioni weapimíáé nání anijé miní nixira úfirixini. ²⁶ Áamá apixé í wíwapiyiminiri yariñjépi mixédiro nero nioniyá uriniñjépi yoparí imónié nání nixéda nuriñjépi dání ími xopiráríniñjé wíá giyí giyo seáyi e wimiximíáriní. Émáyo —Ayí 'Gorixomi simañwíyóninijé ínimí wurínaniméwini.' rariğıáýériní. Ayo seáyi e niwimóniro umerweapíríá nání seáyi e wimiximíáriní. ²⁷ Gí ápo nioni seáyi e nimóniri áamáyo umerweámíá nání nimixiniñjépi nioni áamá xopirárí wíáyo ení axépi seáyi e wimixáná émáyo numerwearóná xwárá sixé xwéa tíni imixiniñjépi ainixé tíni píré uyikieááná yuné ikixenariñjépi ainixé tíni nixirimáná umerweañjépi mañýyo wí píré wiaikipaxí imónipíríámani. ²⁸ Xopiráríniñjé wíá giyí giyo siñjé ímiáo ení miní wimíáriní. ²⁹ Aríá tíğgíáýiné enánáyí, xwiýíá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíáyo urariñjé ripi aríá ókiarí umónépoi." riñoi.' niriñjé ríwamijé neari wiowáfirixini.

Anjé Sadisiyo siyikí xóoyáyo nání xwiýíá urinjé nánirini.

3 "Joxi siyikí nioniyá Sadisiyo ñweagíáýíyá anjéna jomi ríwamijé re neari wiowáfirixini, 'Kwíyí Gorixoyá wé wíúmi dání waú tíni siñjé wé wíúmi dání waú tíni apiaú tíño re riñoi urfirixini, "Nioni joxi yariñjépi nání nijjé imóninijépi. Seyíné nání wa re rariğıáriní, 'Jisasoyá siyikí imónigíá ayí siní diñjé niwikwíroro nání siñjéniñjé imóninijépi.' rariñjépi aí seyíné rixa peá nimomoro nání diñjé níkwíroarigíápi rixa ikwékwé yini. ² Nioni ninixédiro neróná gí ápo Gorixó 'Api neróná wé róninijé yariñoi.' wimónariñjépi tíni xixeni mepa nero nání sáníñjé wegíáýiné, seyíné rixa niwiápinimearo segé xámi píraninijé yagíá samijé niweri anipá imónimíniñjé yariñjépi ámi diñjé aumaúmé niniro enjé sixé eámixiniñjépi. ³ Xámi nioni nání aríá niwiríná diñjé níkwíroarigíápi ámi diñjé oseainini. Apimí nixédiróná segé íwé yariğıápi ríwímíni mamófirixini. Sáníñjé wegíé dání miwiápinimeapa éánáyí, nioni áamá íwé meámíniñjé barigíáýé yapí nibiri maiwí ñweagíámi seaimeámíniñjé yariñjépi nijjé wí re imónipíríámani, 'O íná biniríenijépi?' yaiwipíríámani. ⁴ E niseariri aí Sadisiyo ñweagíá wiyíné nioni píraninijé ninixédiro nání íwé mé neróná segé rapirapí kíyiniñjé mórímixarigíáýinériní. Seyíné árínjé wí siní ñweañjépi. Seyíné rapirapí apía wenjé niyiniñjépi nioni tíni nawíni anjé yaníwáriní. Seyíné nioni píraninijé ninixédirinijépi dání e epaxí imónipíríá enjépi nání rariñjépi. ⁵ Áamá nioni ninixédiróná peá minimó xopiráríniñjé wíá giyí giyo nioni rapirapí apía wenjé rúniñjé imóninijépi uyíriri wigé yoé ikwé áamá diñjé niyiniñjépi imóninijépi íniná ñweapíríá nání yoé ñwirárininijépi miwíárinijépi eri gí ápo tíni xegé anjéna jowa

tñi siñwé anigíe dání 'Ayí gí ámáriní.' uriri emíáriní.
 6 Aríá tígíáyíne enánáyí, xwiýá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíayo urariñí rípi aríá ókiarí umónípoi." ríñoi.' níriri ríwamiñé eáirixini.

Aríá Piradepiayo siyikí xíoyáyo nání xwiýá uriní nánirini.

7 "Joxi siyikí nioniyá Piradepiayo ñweagíáyíyá aníñajomi ríwamiñé re neari wiowáñirixini, 'Xewini aga xegí bi imóniri nepaxiní imóniri eno —O kí mixí ináyí Depito eníná íá xiriñépa aní siñéyo ñweapíria nání íá xiriñorini. O íkwíáná ámá wo ówané yáripaxé menini. O ówané yaráná ámá wo íkwipaxé menini. O re ríñoi uríirixini, 8 "Amipí seyíne yarigíápi nání nioni nijáriní. Ení xwapé meánigíáyíne nimóniro aí xwiýá nioniyápi xaíwí íá nixiriro xeaniní seaikáraná 'Jisasomi xí-darigíáyí wienemani.' muripa egíá enagi nání segí símimané ríwámíni nioni aní ówané ámá wo miyáripaxé imóniníña seaikwiáriní. 9 Ámá 'Gorixomi yayí oumeanirane nání awí eánariñwini.' niriñiro aí surímá nero Setenomi xídarigíáyí —Ayí nepa Judayí mimónipa nero aiwi yapí niriñ 'Judayí wienerini.' rarigíáyíriní. Ayí nioniyá diñéyo dání nibiro wauné niseaikáriníro segí sikwé tñé e nípikínimearo nijá re imónipiríáriní, 'Ámá tiyí o diñé sixí uyiñéyíriní.' Nijá e imónipiríáriní. 10 Seyíne xwiýá 'Ámá xeaniní seaiápipimi xwámámé niwiro aniní nixídirixini.' seariñápi píráníñé íá nixira warinagá nání nioni xeaniní ríá tñé ámá xwá riri niriñini ñweagíá niyoní iwamíó wíwapiyini nání wímeanápipimi dání seyíne seamixeámíáriní. 11 Nioni sini mé nibiri seaimeámíá enagi nání wa segí amínanawé diñé niyimiñé íníná ñweapíria nání díkínipiríápi seapirípirixiniri nioni nixídiróná íá xirarigíápi aniní miní píráníñé íá xiríirixini. 12 Ámá nioni nixídiróná xopirá rí wíá giyí giyo nioni nimeari gí ápo Gorixoyá aní ñwáiwámí íkíá xwiýáñiní oranjáraná ámi iwámí dání wí peyepiríámani. Ayo gí ápo Gorixoyá yoípi ñwiráriní aní o ñweañépiyá —Aní api Jerusaremi Siñépiyí riniñépirini. O tñé e aníñami dání wepíniníápirini. Apiyá yoí ñwiráriní emíáriní. 13 Aríá tígíáyíne enánáyí, xwiýá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíayo urariñí rípi aríá ókiarí umónípoi." ríñoi.' níriri ríwamiñé neari wiowáñirixini.

Aríá Reodisiayo siyikí xíoyáyo nání xwiýá uriní nánirini.

14 "Joxi siyikí nioniyá Reodisiayo ñweagíáyíyá aníñajomi ríwamiñé re neari wiowáñirixini, 'Nepaxiní imóniní —O Gorixo ámáyo xío imóninípi nání wíwapiyíwininiri urowárenapiñépi nepáni wíwapiyiri xixeni ñipini yáriní enorini. O amipí ñipini Gorixo imixinípi míkí ikiñorini. O re ríñoi uríirixini, 15 "Amipí seyíne yarigíápi nání nioni nijáriní. Sogwé diñé yinariñépaniní yarigíáyíne, seyíne ríá síniní nimóniro

nioni aga píráníñé minixídipa yarigíáriní. E niseariri aí iminí ráriníñiní nimóniro aniní diñé peá niniñoro eni miyarigíáriní. Sa sogwé diñé yinariñépaniní yarigíáriní. Seyíne ríá nisíniri siñwiriýí, iminí níráriní siñwiriýí, 'Ayí ananirini.' nimóniminiri ériní. 16 Seyíne ríá misínipa ero iminí miráripa ero nero sa sogwé diñé yinariñépaniní yarinagá nání seyíne gí manéyo dání emi seaúrimómíáriní. 17 Sewaniñéyíne 'Amipí bi mineamúronjenerini. Amipí xwé ayá tñéwaénerini. Amipí aí bi nání mikeamóniníwini.' niriñiro aiwi gí siñwéyo dání seyíne imónigíá rípi nání aga majá imóniníoi. Sipí imóniro ámá diñé sipí seaipaxé imóniro uyípeayí imóniro siñwé supáriní imóniro íkwauyixé imóniro egíápi nání sewaniñéyíne majá imóniníñagá nání 18 nioni seyíne ámi píráníñé nixídiríria nání ewayé xwiýá rípi bi osearimíni, 'Seyíne amipí wí mimúronigíáyíne imónipiri nání síná gorí ríá yeáaná sikí nixanowimáná awíaxé imóninípi bi nioni bí niro ámá siñwé seanaríná íkwauyixé enagi niseaniróná ayá seaininiginiri rapirapí apíá wené yinipíri nání bi bí niro píggí siñwéyo gíniñ niniñro siñwé anipíri nání bi bí niro éirixini.' osearimíni. 19 Ámá nioni diñé sixí uyiñéyí píráníñé onixídípoiñiri mixí nuriri siyikí weaiwapi-yariná enagi nání símé nixeadípeniro segí íwé yarigíápi ríwímíni nimamoro éirixini. 20 Aríá époi. Nioni segí xwioxéyo íwé éniñé bíariwámíni niriómáná ówané iwané eaniní. Ámá go go manépa aríá niriñówané nixíkwirínáyí, o tñé e nání nípáwiri o tñé yawawi aiwá nawíni naníwíriní. 21 Ámá nioni nixídiróná xopiráriní wíá giyí giyí nioni xopirá rí niwárimí gí ápoyá siá íkwianwé-nami xío tñé ñweañápa ayí eni nioni tñé gí siá íkwianwé-nami xe niñwearo ámáyo umeñweápoyiniri siñwé winimíáriní. 22 Aríá tígíáyíne enánáyí, xwiýá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíayo urariñí rípi aríá ókiarí umónípoi." ríñoi.' níriri ríwamiñé neari wiowáñirixini." niriñiniginí.

Orijá niwiniríná aníñami Gorixo tñé e imóninípi wininí nánirini.

4 Xwiýá api rixa niriñarimáná enáná Jononí weniní yáníyí wininiginí. Aníñami aní ówané wina íkwianiníñagí niwiniri mané xámí pékákíniní rarinagí aríá wíá axípa "Amipí apimi dání ríwéyo nimóniníápi siwá simi nání re nání yapei." nirenapíagi aríá niwiríná 2 axíná re eniniginí. Gorixoyá kwíyípi nixixéroniniginí. Nixixéroáná weniní éáyí wininiginí. Mixí ináyíyá siá íkwianwé wina aníñami ñwiráriníñagí winiri anami wo éí ñweañagí winiri enaniginí. 3 Anami éí ñweañagí imóninípi, ayí síná awíaxé jasipá riniñépi yaí kikirori xwiníá eari yarinépa eri síná konirianíyí riniñépi ayíá riri xwiníá eari yarinépa eri eno e éí ñweañagí niwiniri opí-nagwíá síná emerá riniñépaniní sowiníñé imóninípi siá íkwianwé anami xapixapí eadíronagí niwiniri 4 íkwianwé

anami dání ámi obaxí bi 24 imóniñépi midimidáni niñwiráriniga puñagi niwiniñi ámá áminá 24 awa rapirapí apíá wení niyiniñi aminañwé síñá gorí tñi imixiniñépididíkinimáná ikwianñwé midimidáni niñwiráriniga puñápipimi niñweaxa puñagía niwiniñi ⁵ ikwianñwé áwinimi enñami dání ápianñwé néra uri ikaxí nira uri akiriñwé nira uri yariñagi niwiniñi uyíwé wé wéúmi dánñé waú —Ayí Gorixoyá kwíyí wé wéúmi dánñé waú api nánirini. Ayí siá ikwianñwé anami símimanñéminí ápiáwé wearinñagi niwiniñi ⁶ ikwianñwé anami sími-manñéminí bi rawirawániñé imóniñé bi ririñmá siñwé winipaxé imóniñépi wenñagi niwiniñi diñé tññé imóniñé waú waú awa agwé riwáminí siñwéni niñómixa uri ríwé riwáminí niñómixa uri egíáwa áwini e ñwearo ikwianñwéni midimidáni ñwearo enñagía winiñanigini. ⁷ Diñé tññé imóniñé winiñáwa wo raionéniñé imóniñépi —Api pusé sayé xwérixá mixé yariñépirini. Apíniñé imóniñorini. Ámi wo burimákaúniñé imóniñorini. Ámi wo ámá símimanñéniñé inñorini. Ámi wo apuré nipipika warinñépiñé imóniñorini. ⁸ Awaú awaú awa woni woni iwé wé wéúmi dánñé wo ero wará nipini siñwéni niñómixa ugíáwarini. Ikwáwiyirani, áríwiyirani, bi pñi miwiárf aninñé miní re nira warigíáriní, “Áminá Gorixo, o enñé eániñé ámá woyápi tñi xixeni mimóniñorini. Enñá dání ñweari ríná sini ñweari ríwéná aninñé ñweari enñorini. Xewini xegé bi imóniñorini. Aga xegé bi imóniñorini. Oyi, aga xegé bi imóniñorini.” ⁹ Íníná e nira nuro ikwianñwé anami ñweañomi, aninñé imóniñomi seáyi e umero wé ikwianñwéyo uñwiráñro yayí wiro éaná ¹⁰ ámá áminá 24 imóniñépi midimidáni éé ñweagíáwa ikwianñwé anami ñweañomi nupíkinimearo wigé aminañwé síñá gorí tñi imixiniñépi nipíñro xío tññé e nimosauróná re urarigíáriní, ¹¹ “Negé Ámináoxi imóniñé Nwéáoxi imóniñé enñoxini, amipí níni enñépi imixiñoxi, ayí joxirini. Nipini pípimi dání maríái, joxi simóniñépipimi dáníni imóniñé apimi dání eni sini imóniñé enñé enñagi nání ámá níni joxi seáyi e rimeró wé ikwianñwéyo riñwiráñro ‘Enñé wiárfé nimúñorí eániñoxi, ayí joxirini.’ ririñro sipaxoxirini.” rariñéáriní.

Jono bikwé wina nitaminimáná wenñagi winiñé nánirini.

5 Íkwianñwéni éé ñweañó wé náú tñi bikwé xopemixiniñé wina —Anami xegé riwamiñé neániñéniñá iniriwáminí eániñé seáyi riwáminí eániñé enñé-narini. Mixé niriñimáná tamixariñé wé wéúmi dánñé biaú tñi ikiyiniñéniñé yárininiñéniñé. Ana ikwianñwéni éé ñweañó íá xiriñagi siñwé niwiniñi ² ámi siñwé winíáyí winiñanigini. Anñéniñé wo ríaiwá enñé tñi re rariñagi winiñanigini, “Wé róniñé imóniñé go anani bikwé ana tamixiniñépi araríkimí neri paripaxé imóniñé?” rariñagi winiñanigini. ³ O ríaiwá e rariñagi aí anñéniñé ñweagíáyéñani, xwéárimí ñweagíáyéñani, xwéárimí inimi ñweagíáyéñani, wo bikwé xopemixiniñé ana pari-

paxéñani, inimi siñwé winipaxéñani, wo mimóniñi.

⁴ Nioni ámá wé róniñé imóniñé wo bikwé ana niparini inimi siñwé winipaxé imóniñé wo nání piá meginárñagía siñwé niwiniñi nání nioni ñwé piyí wéñaríná ⁵ áminá e ñweagíáyé wo re niriñanigini, “Joxi ñwé meapani. Aríá ei. Raionéniñé imóniñé —O xiáwo írino Judaoyá gwé axérimí dání eweañorini. Mixé ináyé Depitoyá xwéá pi-axéyo dání iwiaronñorini. O Gorixo tñi xepixepá niñóniñro mixé iníñgíáyo rixa xopirárfé wiño enñagi nání bikwé anami tamixiniñépi anani araríkimí neri paripaxéñani.” niriñanigini.

Jono sipisipí miá womi winiñé nánirini.

⁶ Nioni weninñé éáyí winiñanigini. Sipisipí miá wo —O ámá pikigíóniñé imóniñorini. Siwanñé wé wéúmi dánñé waú eri siñwé wé wéúmi dánñé waú —Siñwé api Gorixoyá kwíyí wé wéúmi dánñé waú xío xwéá niriñimíni wáñépi nánirini. Siñwé api aniri enñorini. O ámináyé ákiñá pá-naunáná diñé tññé imóniñépi waú waú ikwianñwéni tññé e midimidáni ñweañáná xewaniñó ikwianñwéni tññé e éé roñagi winiñanigini. ⁷ O nuri bikwé ikwianñwéni ñweañoyá wé náúminí xiriñéna urápáná re enñanigini. ⁸ Diñé tññé imóniñépi waú waú awa tñi áminá 24 e niñweaxa pugíáwa —Awa woni woni kitá íá xiriñro íkiá díá ríá yeááná diñé nañé eaariñé bi piriñé síñá gorí tñi imixiniñépi magwé xeariniñépi —Api ámá Gorixoyá imóniñépi xwíyí xíomi ririñé wiarigíápirini. Api íá xiriñro yariñépi tñi sipisipí miá tññé e nupíkinimearo ⁹ sonñé siñé bi niriñóná re urigíawixini, “Joxi ririñéniñé dixe nupeiriñépipimi dání ámá iwé nání gwéniñé ñweagíáyé Gorixoyá imóniñépi nání roayíñorini. E neríná ámá gwé wírfé wírfé niyoni dání wíyo roayíñorini pñé míké xix-egéniñé rariñépi niyoni dánñé wíyo roayíñorini wí e wí e gwé móniñépi niyoni dání wíyo roayíñorini enñé enñagi nání bikwé mixé riniñéna anani nurápiri tamixiniñépi araríkimí epax-oxirini. ¹⁰ Ámá joxi roayíñépiñé negé Nwéáoyá xwioxéyo ñweapíñé nání wimixiriñé xíoyá apaxépiñé imóniñépi o tññé e anani páwiarigíápa ayí eni páwipaxé imóniñépi nání wimixiriñé éé enñagi nání ayí seáyi e nimóniñro xwéá tñéyo umerweapíñéniñé.” Sonñé siñé niriñéniñé e rigíawixini.

Sipisipí miáomi seáyi e umegíá nánirini.

¹¹ Nioni ámi weninñé éáyí winiñanigini. Íkwianñwéni tñi diñé tññé imóniñépi awaú awaú tñi áminá 24 e niñweaxa pugíáwa tñi áwini e ñweañáná anñéniñé diñé nimori íá ropaxé maríái, aga ayá wí diñé mimopaxépi midimidáni xapixapí nimudímoro aga mirónariñagía niwiniñi wigé manñé tñi sonñé rariñagía aríá winanigini. ¹² Sonñé niriñóná enñé tñi re rariñagía aríá winanigini, “Sipisipí miá pikigíño, ámá níni ‘Seáyi e nimóniñé neameñweapaxoxi, ayí joxirini.’ uriro ‘Amipí wí mimúropaxoxi, ayí joxirini.’ uriro ‘Pí pí niñé enñépi nání diñé aumaúmi ini-

paxoxi, ayí joxirini.' uriro 'Ení wiárfi nimúrori eániñoxi, ayí joxirini.' uriro wé ikwiañwáyo uñwiráñiro seáyi émi umero yayí umero epaxorini." E rariñagía aría niwiri ¹³ ámi amipí diñí tñí xío imixiñí, añíñami ñweagíáyíñani, xwíárfimi ñweagíáyíñani, xwíárfimi íñimi ñweagíáyíñani, rawirawáyo ñweañyíñani, pí pí ayo enjipirani, nñi sonjé niriñóná re rariñagía aría wiñanigini, "Íkwiañwíñami éñ ñweaño tñi sipisipí miaó tñi seáyi émi umepaxí imóniri wé ikwiañwáyo uñwiráñipaxí imóniri seáyi e umíeyoapaxí imóniri seáyi e ñineaimóniri neameñweapaxí imóniri egíwaú enjagi náni anijé miní e e néra úwanigini." rariñagía aría niwiri ¹⁴ diñí tñí imónigíá awaú awaú "Nepa e imóniñwiniñi." rayariñagía aría niwiri áminá 24 imónigíáyí awaúmi nupíkinimearo seáyi e umeariñagía wiñanigini.

Sipisipí miáo bikwíñami tamixiniñipi araríkimé enjé nánirini.

6 Nioni sipisipí miáo bikwíñami tamixiniñí wé wíumi dánjé waú enjipi bi aríkiagi niwiniñá diñí tñí imónigíá waú waú awa wo akiriwíñiñí niriñá "Eini." rariñagi aría niwiri ² weniñí éáyí wiñanigini. Osí apía wenjé wo wiñanigini. Osomi seáyi e xerñweaño éwaike bá íá nixiriri ñweañagi wiñanigini. Amíñarñwé ámá mixé niriñá xopirárfi wíomi wiarigíáyí wina omi mini wíáná o xopirárfi winío yapi nimóniri ámáyo xopirárfi wíamiginiñi úagi wiñanigini.

³ Bikwíñami tamixiniñí ámi bi sipisipí miáo aríkiáná diñí tñí imónigíá waú waú awa ámi wo "Eini." rariñagi aría niwiriñá wiñanigini. ⁴ Osí ámi wo, ayíá riño úagi niwiniñi Gorixo xe osomi xerñweaño ámá xwíárfimi niwayiróniro awayiniñi ñweagíáyí mixé níkwíñaroro wiwiniñi pipikímé iníñirixiniñi owíwapiyiniñi siñwé winariñagi niwiniñi e eminiñi waríñá kirá mixé náni sepiá bá mini wiowárfagi wiñanigini.

⁵ Bikwíñami tamixiniñí ámi bi aríkiáná diñí tñí imónigíá waú waú awa ámi wo "Eini." rariñagi aría niwiriñá weniñí éáyí wiñanigini. Osí úrapí pípió onjé wo wiñanigini. Osomi seáyi e xerñweaño ámáyo aiwá onimiápi niwayiriñi aí ñigwé xwé urirápiñi wíña náni sikeríá bi íá nixiriñá xerñweañagi wiñanigini.

⁶ Manjépiñiñí imóniñí bi diñí tñí imónigíá waú waú awami áwinimi dani re rariñagi aría wiñanigini, "Wité aiwá sixé aga onimiáwá náni xegé ñigwé ripi roñwárfini. Ámá sía wiyimi omiñí ríá tñí neríñá ñigwé mearigíápi tñi xixeni imóniñwárfini. Barí aiwá sixé aga onimiá wíxaú wá náni xegé ñigwé axípi weni. Joxi wité aiwá tñi barí aiwá tñi xwíárfi ikixéáná xegé ñigwépi seáyi e imóniñá enjagi aiwi wainé uraxí tñi íkiá sogwé girisí imixarigíápi tñi náni ñigwé seáyi e roniginiñi xwíárfi mikixepani." rariñagi aría wiñanigini.

⁷ Bikwíñami tamixiniñí ámi bi aríkiáná diñí tñí imónigíá yoparo "Eini." rariñagi aría niwiriñá ⁸ weniñí éáyí wiñanigini. Osí siyó riñjé wo wiñanigini. Osomi xerñweaño —O xegé yoí Piyoyi wíñiniñorini. O xerñweañagi wiñanigini. Piyiñí Siwí Anjéyo Wáranjeyi riniño nawini ríwímini nixerñweámáná wariñagi wiñanigini. Gorixo awaú ámá xwíárfi niriñiñi biaú biaú imónigíá bimi ñipikiriñá xe mixé náni niwíwapiyiri pipikímé eri aiwá náni díwé niwimixiri pipikímé eri simiárfi niwiri pipikímé eri síwí sayí oroanipoyiniñi niwimixiri pipikímé eri éisixiniñi siñwé winowárfagi wiñanigini.

⁹ Bikwíñami tamixiniñí ámi bi aríkiáná nioni weniñí éáyí wiñanigini. Ridiyowá náni íráñi noa peyiniñéyo íñimi ámá xwíárfi Gorixoyá wá urimero Jisaso uréwapiyiñipi anijé miní xéñiro yariñagía náni pikigíáyí diñí íñimi e yariñagía wiñanigini. ¹⁰ Ayé enjé tñi re urariñagía aría wiñanigini, "Ámináoxini, aga xegé bi imóniri nepaxiñí imóniri enjoxini, sía araríñá sipí neaikaríá xwíáyo ñweagíáyo pírfi mumamó neri nene neapikigíá náni enjé mimeá neri kikiá eríárfini?" urariñagía aría niwiri ¹¹ niyoni wominiñi rapirapí apía wenjé sepiá wú yiniñi náni mini niwiri re urariñagi aría wiñanigini, "Seyíne bi onimiápi sini weniñí nero kikiá ñweáñixini. Seyíne seapikíápa ámá ápo Gorixoyá xináiwániñí imóniro segé sérixímeá imóniro egíá wíniyo eni xe pikíñixiniñi yaiwiñipi tñi xixeni pipikíñe náni weniñí neri ñweáñixini." urariñagi aría wiñanigini.

¹² Bikwíñami tamixiniñí ámi bi aríkiáná weniñí éáyí wiñanigini. Poboné ayikwé mé eri sogwé mané pípió wárfi emá xía ayíá niriñá ragé pwaríñpániñí riri ¹³ siñjé anjé pírfi dani niriwómioaríñá íkiá piké sogwé sini yóñi menáná ríwipi kikiñi éáná piéroariñépa axépi e piérori ¹⁴ anjé pírfi íkwé winániñí áwini e naxinowárfiniñá midimídani nixopéga uri díwé nñi tñi piriñwé nñi tñi xami imóniñe dani nixoyípiña nuri ámi wí e imóniri yariñagi niwiniñi ¹⁵ xwíáyo dánjé mixé ináyí tñi ámá wíyo seáyi e wimónigíáyí tñi porisíyo seáyi e wimónigíáyí tñi ámá amipí wí mimúronigíáyí tñi ámá xwéñixá imónigíáyí tñi ámá kodireaké nero xináiwániñí nimóniri omiñí wiarigíá niniñí tñi ámá wigé omiñiñi yariñagíáyí tñi wiwanijéyí sñjé óíyo píni ñwearo díwé sñjé tñi enjé yimáronjimi píni ñwearo yariñagía wiñanigini. ¹⁶ E nero díwéyo tñi sñjéyo tñi re urariñagía wiñanigini, "Sñjé tiyíne, díwé tiyíne, anani seáyi e neaikwarimoi. Íkwiañwíñami éñ ñweaño siñwé neaniri sipisipí miáo wiké neaóniñipi pírfi neamamori eniginiñi rité neatei. ¹⁷ Sía sipíyí, sía awaú wiké neaónigíí enjagi náni pírfi neamamopisífyí rixa nimónini enjagi náni rariñwini. Apimi gone múropaxí imóniñwini? Oweoi." rariñagía aría wiñanigini.

Isireriyí 144,000 egfáyo ipirfá eagfá nánirini.

7 Api e niwinárimáná aṅínajé waú waú xwíá sírfwí biaú biaú imonṅé midimidáni e éé nírooro imiṅṅé xwíáyorani, rawírawáyorani, íkíá wíyorani, mepa oeniri imiṅṅé apiaú apiaú imonṅe bariṅṅípi nípiroro roṅagía niwiniṅṅí ² aṅínajé ámi wo ipirfá Nwíá anṅṅé siṅṅé imóniṅṅoyá náni íkwíroarigfápi nimaxirimi sogwí wea-pariṅṅími dání nípeyiri aṅínajé Gorixo xe xwíárfí tñi rawírawá tñi xwirfá íkixéfirixiniri siṅṅé winiṅṅé waú waú awami eṅṅé tñi ríaiwá nurirfáná ³ áxémá niwiri re uriṅṅinigiṅṅí, “None negí Gorixoyá ámá xegí xewaxomi diṅṅé niwikwíroro náni xináiwániṅṅé nimóniṅṅo omiṅṅé wi-iarigfáyo sini ipirfá mimáyo miweapa eṅáná xámi xwíá tñi rawírawá tñi íkíá tñi xwirfá mikixepa époi.” urariṅṅagi aríá niwiri ⁴ ayí rípi eni rinariṅṅagía aríá wiṅṅanigiṅṅí, “Ámá Gorixoyá ipirfá weáfá níni, 144,000 egfáyí, ayí Isireriyí gwí rirí rirí imóniṅṅíá niyoni dánṅṅíyírini. ⁵ Xiáwo íriṅṅo Judaoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo xiáwo íriṅṅo Gatoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo Rubenoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo ⁶ Asaoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo Napitaraioyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo Manasaoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo ⁷ Simionoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo Ripaioyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo Isakaoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo ⁸ Seburanoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo Josepoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo Bejimanoyárfími dánṅṅé 12,000 ipirfá earo egfáyí ayí apirini.” rinariṅṅagía aríá wiṅṅanigiṅṅí.

Ámá íá miropaxé wí Gorixomi yayí wigfá nánirini.

⁹ Aríá e niwiárimáná wenṅṅé éáyí winiṅṅanigiṅṅí. Ámá ayá wí mirónariṅṅagi winiṅṅanigiṅṅí. Diṅṅé nimori íá ropaxé mimóniṅṅíyírini. Ayí ámá gwí xixegíni imóniṅṅíá niyoni dánṅṅíyírini. Gwí wirí wirí xixegíni imóniṅṅíáyorani, wará xixegíni íriṅṅíyorani, píné xixegíni rariṅṅíáyorani, ayo niyoni dánṅṅíyí wí axé e nimirónariṅṅo rapirapí apíá wenṅṅé niyínimáná íkwiaṅṅwína tñi sipisipí miáo tñi ag-wírfíwámíni tñṅṅé e yayí niwiniṅṅo náni soná iwí íá níxiriṅṅo ¹⁰ meanṅṅé níriróná eṅṅé tñi re rariṅṅagía winiṅṅanigiṅṅí, “Gorixo, íkwiaṅṅwínamí éé ṅṅweanṅṅé ro tñi sipisipí miá ro tñi yeáyí neayimixemeáfíwaúrini.” ráná ¹¹ íkwiaṅṅwína tñi áminá 24 e niṅṅweaxa pugfáwa tñi diṅṅé tñṅṅé imóniṅṅíá awaú awaú tñi áwini e eṅáná aṅínajé midimidáni xapixapí nimudíromo rogfáyí íkwiaṅṅwínamí símimaṅṅírfíwámíni nípékinímearo Gorixomi yayí numeróná ¹² re rariṅṅagía aríá wiṅṅanigiṅṅí, “Rípi aga nepa imóniṅṅí. Negí Gorixo yayí umepaxo imóniṅṅí seáyí émi umepaxo imóniṅṅí níni náni diṅṅé aumaúmfí inipaxo imóniṅṅí yayí wipaxo imóniṅṅí weyí umearipaxo imóniṅṅí seáyí e níneaimóniṅṅí neameṅṅweapaxo imóniṅṅí eṅṅé síxí eániṅṅaxo imóniṅṅí eṅṅo eṅagi náni anṅṅé miní íníná e e

néra úwanigiṅṅí. Nepa xixeni e imóniṅṅwiniṅṅí.” rariṅṅagía winiṅṅanigiṅṅí.

Rapirapí ragí sipisipí miáoyáyo igfá eáfáyí nánirini.

¹³ Siṅṅwí e winaríná áminá e niṅṅweaxa pugfáwa wo re níriṅṅinigiṅṅí, “Ámá rapirapí apíá wenṅṅé niyínimáná re rogfá tiyí giyírini? Gimi dání bíáyírini? Joxi níjfarani?” nírfagi ¹⁴ níoni re uriṅṅanigiṅṅí, “Oweoi, ápoxini níjfarini.” urfagi o re níriṅṅinigiṅṅí, “Ámá tiyí xeaniṅṅé xwíárfími bí tñi xixeni mimóní seáyí e imóniṅṅí wímeanṅṅípmi dání bíáyírini. Wigí rapirapí ragí sipisipí miáoyáyo igfá eááná apíá wenṅṅé imóniṅṅírfini. ¹⁵ Ayináni Gorixoyá ík-wiaṅṅwínamí símimaṅṅími dání éé nírooro xegí aṅṅé ṅṅwíá riwámi dání íkwáwiyrani, árfwiyrani, Gorixoyá apaxípaniṅṅé imóniṅṅíyí wíiarigfápa axípi wíiarigfárfini. Íkwiaṅṅwínamí éé ṅṅweanṅṅo anṅṅé simaṅṅwíniṅṅé yeáyí wimixiniṅṅárfini. ¹⁶ Ámá tiyí ámi bí agwí náni mepa ero in-iigfá náni miwiniṅṅa ero sogwí xaiwí miwaniṅṅa eri amipí wí wigí waráyo rímiṅṅeniṅṅwíniṅṅé miweániṅṅa eri eníárfini. ¹⁷ Ayí rípi nánirini. Sipisipí miáo, íkwiaṅṅwínamí áwini e éé roṅṅo sipisipíyo xiáwo pírániṅṅé meariṅṅépa ámá tñyo axípi nímeríná inigfá simiṅṅé ayí níniṅṅíná diṅṅé niyimiṅṅé imóniṅṅírfi náni tñṅṅé e nípeameámi uníárfini. Xeaniṅṅé wímeaaríná ṅṅwí eearigfápi eni Gorixo siṅṅwirixí níni kwíkwírfimí winíárfini.” níriṅṅinigiṅṅí.

Sipisipí miáo bikwíyo tamixiniṅṅé yoparípi aríkiṅṅé nánirini.

8 Bikwínamí tamixiniṅṅé yoparípi aríkiáná re imóniṅṅagi winiṅṅanigiṅṅí. Aṅínami ṅṅiṅṅíá nimónariṅṅí bí onimiápi e nemáná eṅáná ² aṅínajé Gorixoyá ag-wírfíwámíni rogfá wé wíúmi dánṅṅé waú imóniṅṅíáfawami pékákí wé wíúmi dánṅṅé waú wíagi winiṅṅanigiṅṅí.

³ Aṅínajé ámi wo pírerixí síṅṅá gorí tñi imixiniṅṅé wina íá níxiriṅṅí níbirí íráfí síṅṅá gorí tñi imixiniṅṅépi tñṅṅé e —Api íkwiaṅṅwínamí agwírfíwámíni onṅṅípirini. Api tñṅṅé e éé róáná xwiyfá ámá Gorixoyá imóniṅṅíá níniyí xíomi rírfimí wíiarigfápi —Api íráfíyo naṅṅwí ridiyowá yariṅṅíárfiniṅṅé wenṅṅépirini. Api tñi nawíni ríá oikeaárfini íkíá díá ríá yeááná diṅṅé naṅṅé eeariṅṅé xwé bí míni wíagi ⁴ aṅínajo e ríá ikeáárfáná xegí wéyo dání íkíá díápiyá sinadiṅṅé tñi ámá Gorixoyá imóniṅṅíá xíomi yariṅṅé wigíápi tñi nawíni xíó siṅṅwí anṅṅe peyíagi níoni siṅṅwí niwiniṅṅí ⁵ aṅínajo pírerixí síṅṅá gorí tñi imixiniṅṅéna ámi nímeari ríkwamiṅṅé íráfíyo wenṅṅépi níxeri pírerixínamí magwí niyárfimáná xwíáyo mamówárfiniṅṅí. Mamówárfáná akiriwí riri íkaxé riri ápiaṅṅwí ókiri poboní eri éagi winiṅṅanigiṅṅí.

Aṅínajé waú waú pékáké rigfá nánirini.

⁶ Aṅínajé wé wíúmi dánṅṅé waú, pékáké wa tñi xixeni xirigfáwa pékáké rariṅṅo náni nímixárfiniṅṅí ⁷ wo iwamíó pékáké ráná re eṅṅinigiṅṅí. Aṅínáíkfí tñi ríá tñi

imónigíáyo xeaniñé apiau api niwikáriríná bíbiau mipikííápiu re egíawixini. Wigí ñwá wé tñi imixigíápi peá mimopa nero imíó ñiñé wikwíroarigíápi pñi miwiáripa ero wigí ñwá sñá gorí tñi imixiro siripá tñi imixiro kapá tñi imixiro aga sñá tñi imixiro íká tñi imixiro yarigíápi —Api wí sñwé aniri aríá wiri ané eri miyariñépirini. Api aniní miní íá nixiriro símí símí e meariñépi pñi miwiáripa egíawixini. ²¹ Wigí pikíxwiríó néra warigíápi tñi ayáí néra warigíápi tñi íwí niga warigíápi tñi íwí meameariñépi tñi api nipini eni ríwímíni mimamogíawixini.

Jono bikwé onimíá bikwi nurápiri niñé nánirini.

10 Nioni weniñé éáyí winiñanigini. Aníñajé ené sixé eániñé ámi wo —O agwí xopixopé róniri xegí miñéyo opínagwíá díkíniri neri xegí símimanéñé sog-wíniñé wíá ókiri xegí síkwéyo dání ríá ápiáwíniñé weri nemáná aníñami dání wepñariñagí winiñanigini. ² O bikwé onimíá pariniñé bikwi íá nixiriri sisixirí nroríná síkwé náu rawirawáyo osaxiri onamiñé xwéyo osaxiri neri nírómáná ³ pusé sayé xwérixá raioníyi riniñé awé níríná ayá wí yaiwíamé márariniñé ené tñi nírímáná enáná akiriwé wé wíúmi dájé waú rayigíawixini. ⁴ Akiriwé wé wíúmi dájé waú api nirayimáná enáná nioni ríxa ríwamiñé eáminiri yaríná xwiýá aníñami dání re rinénapíagí aríá winiñanigini, “Xwiýá akiriwé wé wíúmi dájé waú api níríná ríápi ríwamiñé meapa neri ínimi ayá eaárei.” rinénapíagí aríá niwiri ⁵ aníñajé síkwé sisixirí nroríná rawirawáyo osaxiri xwéyo osaxiri enagí winíáo wé náu nimíeyoari aníñami nimixiri ⁶ sñá womi dániniñé níríná aniní íniñá ñweañé tñé e dání —O aníña imixiri amipí níni e enéyo imixiri eri xwíárí imixiri amipí níni e enéyo imixiri eri rawirawá imixiri amipí níni e enéyo imixiri eri enorini. O tñé e dániniñé aníñajo re rariñagí winiñanigini, “Gorixo ‘E éimigini. E éimigini.’ yaiwíariñépi sini yómiñé wí neni-meniñoi. ⁷ Aníñajé pékáké íá xirigíáyé yoparo pékáké riníápi tñíná Gorixo eníná dání ñiñé neñwiperi yumí ñiñé ‘E éimigini. E éimigini.’ yaiwíariñé xegí wíá róki-amogíawami —Awa xegí xináwániñé nimóniro omiñé wíagíáwarini. Awami áwané uriñépi tñi xixeni axépi neníáriní.” Aníñajo e rariñagí niwiniri ⁸ mané aníñami dání rinénapíagí aríá wíápi ámi níriniñá re rinénapariñagí aríá winiñanigini, “Joxi nuri aníñajé sisixirí nroríná rawirawáyo osaxiri xwéyo osaxiri neri roñomi bikwé pariniñé íá xiriñépi kwí urápei.” rinénapariñagí aríá niwiri ⁹ nioni nuri aníñajomi “Bikwé onimíápi kwí niápei.” uríagí o re niriñanigini, “Joxi niriñépi nei. Niriñá manéyo awí píki iniñéniñé nísiri aiwi agwéyo dání ayí yíki riduniñoi.” niriñé ¹⁰ nioni bikwé onimíápi kwí nurápiri niriñá gí manéyo ayí awí píki iniñéniñé níagí aiwi ninowárimáná enáná gí agwéyo dání yíki niduniñé ¹¹ awa re niriñépi kwí, “Amipí áma

gwí wirí wirí obaxé imónigíáyo wímeari áma axé e gwí mónigíá obaxéyo wímeari xwiýá míki xegí bi xegí bi rariñé obaxéyo wímeari mixé ináyé obaxéyo wímeari enépi náni ámi wíá rókiámoi.” niriñépi kwí.

Gorixo imóniñépi náni míki imónipisíwau nánirini.

11 Iwamíó yarigíá xoyíwániñé imóniñé wá niniápiri re niriñanigini, “Joxi niwíápiñimeari ané Gorixoní náni ridiyowá yarigíawami xoyíwá awá tñi iwamíó e e néra uri ridiyowá náni íráñ oníñepimi iwamíó eri áma niñero Gorixoní yayé nimeariñéyo íá rírómi eri ei. ² Ridiyowá yarigíawami wáiwámi ‘Xe oeni.’ niyawiwi iwamíó mepani. Áma gwí xerwíyé wigí ñiñé tñi xe éirixiriri sñwé winíá enagí náni iwamíó mepani. Wigí ñiñé tñi neróná emá 42 pwearíná ané ñwíápi mi xórórí nero sipí wikáripíáriní. ³ Sipí wikáraríná gí áma nioni imóniñépi náni míki imónigíawá xe wíá urókiámpaxé oimóniñépiñiri sñwé wináná awá okiyá wí miní beké wú níkiñiyinimáná sá 1,260 imóniñéyo —Sá ayé emá 42 náni xixeni imónini. Sá ayé pwearíná áma wigí íwí néra warigíápi ríwímíni omamópoyiniñé wíá uróki-amopisíriní.” niriñanigini. ⁴ Awá íká oripíyi riniñé waú tñi ikwianwé uyíwé ikwíáripíá náni winíxaú tñi sími-mané Gorixoyá —O xwíá niyoni náni Áminá imóniñorini. Oyá símimanéniñé roñépi yapi imónigíawáriní. ⁵ Áma awá tñi mixé inariñéyo awámi sipí wikáraniri nerínáyé, awáyo manéyo dání ríá ápiáwé niñeyari ayo ríá niniñé. “Awámi sipí owikáraneyi.” yaiwíá gíyí gíyo ríá apimi dání aga nipikisíriní. ⁶ Emá awá wíá urókiámpaxéyo iniá meapa oeniri ané pírínami yeáyé yimixáripaxé imóniri iniñé ragí imónini náni imixipaxé imóniri gíni gíná “Xwéyo ñweagíáyo e owikárai.” wimóníñá anani egí ñiñé tñi xeaniñé ayé ayé níni wikáripaxé imóniri neri ⁷ xwiýá Gorixo wíá rókiámósisixiriri uriñépi tñi xixeni ríxa nurárimáná enáná nañwé mixé yariñé siririké yoparí bi mimóniñéyimi dání peyané awá tñi mixé niniro awámi xopiráñ niwiri pikiniñé. ⁸ Píkiáná piyowá ané xwé apimi —Ané egí Ámináomi eni yekwíroarigíápi náni rariñé. Ané api náni níríná rasé niriñé Sodomíyi ríro Isipiñé ríro yarigíápirini. Ané xwé apimi awá óf e piyé opisíriní. ⁹ E piyé wenáná sá wíyaú wíyi nóriñé ámi wíyi óriminiñé yaríná áma wará xixegíni íriro egíáyo dájé tñi gwí wirí wirí imónigíáyo dájé tñi píne xixegíni rariñéyo dájé tñi gwí bi bi mónigíáyo dájé tñi niñero xe piyowámi xwíá oweyáripoyiniñé sñwé miwinípa nero sñwé niwinayiro wíá rókiámósiwá, áma xwéyo ñweagíáyo ríniñé ayíkwé niwíá múfiwá ríxa péagí náni ayé yayé seáyimi dání néra upíáriní. E neróná aiwá xwé nimixiro niga uro wigí ámayé yayé owiniñé amipí nañéyo ané yañé iniñé néra waríná ¹¹ ríxa sá wíyaú wíyi nórimáná wíyíñéni áwini e dání re eniñanigini. Gorixo xíomi dání ámi awámi ñiñé sixé

uyáraná awaú ámi sḡḡ neri éí rogḡisixini. Éí róáná ámá awaúmi sḡḡwí winayarigíáyí dḡḡ níyága nuro wáyí ayikwí miwinaríná ¹² awaú xwiýáá bi aḡḡnamí dání enḡ tḡni re rinénaparḡagi aríá wigḡisixini, “Awagwí re nání yapípiyi.” Aríá e niwiri agwí tḡni aḡḡnamí nání pe-yariḡagíí awaú tḡni mixí inigíáyí sḡḡwí winowáraná ¹³ axíná re enḡinigini. Poboní xwíá yaiwiámí enḡinigini. Xwíá yaiwiámí éáná aḡḡ aḡḡ apimi miriniḡí wé wúkaú imóniḡèpì bi nḡpini pḡnanowiri ámá e ḡweagíá eni 7,000 penowiro éagíá aḡḡ apimi ḡweagíá mipéḡáyí enḡ óí níkariníro Nḡwíá aḡḡnamí ḡweaḡomi seáyí e numeróná “Enḡ eánḡoxi, ayí joxirini.” urariḡagíá winiḡanigini. Nioni oriḡá niwiniríná e winiḡanigini.

¹⁴ Ríwíyo wímeanḡpì nání “Ine” biaú bi ríḡpì áwini e enḡpì rixa apì imóniḡoi. Apimi ríwíyo imóniḡèpì aḡḡni imóniḡoi.

Aḡḡnají pékákí xirigíá yoparo pékákí riḡḡ nánirini.

¹⁵ Aḡḡnají pékákí xirigíá wé wíúmi dánḡí wáú imóniḡíáwa yoparo pékákí ráná aḡḡnamí dání maḡḡ obaxí enḡ tḡni re nḡriga warḡḡagi aríá wiḡanigini, “Xwíárimí meḡweapaxí nání imóniḡèpì sini wíyíyá maríáí, rixa negí Ámináo tḡni xegí ámá nene yeáyí neayimixemeanía nání oyá dḡḡ tḡni aríowayá xwíá pi-axíyo dání iwiaroníoyi rariḡwáo tḡni awaúyáḡinirini. O wí aníá mimóní aḡḡí íníná niḡweari meḡweaníáriní.” nḡriga warḡḡagi aríá niwiri ¹⁶ ámá áminá 24 Gorixo tḡḡ e íkwianḡwíyo éí niḡwearo xapixapí niḡweaxa pugíáwa wigí símimanḡimíni nḡḡkínimearo Gorixomi yayí numeróná ¹⁷ re urariḡagíá aríá wiḡanigini, “Áminá Gorixoxini, enḡ sixí eánigíá niyoni seáyí e wimóniḡoxini, ríná ḡweari enḡíná dání aḡḡí ḡweari enḡoxini, joxi enḡíná dání enḡ sixí eánigíá néra bagíḡpì tḡni rixa xixeni neri xwíárimí iwamíó meḡweaḡagi nání none yayí siariḡwini. ¹⁸ Ámá gwí bi bi móniḡíá níni joxi nání wikí níróniro ‘Omi ínimi wí wurínaniméwini.’ yaiwíagíá aiwi joxi ayo wikí wóniḡpì wíwapiyiríná rixa nimóniḡoi. Ríná ámá pegíáyo xwirixí numeri eyeyírómí wirínáriní. Ríná wíá rókiamoarigíá, dixí rináíwánigíá nimóniḡo omiḡí si-iarigíáyo yayí niwimori ‘Api wíimigini.’ yaiwiḡpì mḡni wiri ámá dixí imóniḡíá joxi nání wáyí nísiro píranḡí xí-darigíá, siyikwínigíá imóniḡíáyorani, xwénigíá imóniḡíáy-orani, ayo eni yayí niwimori ‘Api wíimigini.’ yaiwiḡpì mḡni wiri ámá xwíárimí xwiríá ikixearigíáyo xwiríá wikixerí eríná, ayí rixa rínáriní.” rariḡagíá aríá niwiri winiḡanigini. ¹⁹ Gorixoyá aḡḡ ḡwíá aḡḡnamí enḡiwá ík-wíniri bokisí xwiýáá Gorixo enḡíná réroáriḡpì nání imixiniḡwá aḡḡ iwámí dání sḡḡáni imóniḡí éáná re enḡinigini. Áḡanḡwí ókímixayiri ikaxí rayiri akiríwí rayiri poboní eri aḡḡnaikí ayá wí eri éagi winiḡanigini.

Ekiyigíá iwí wo inḡḡpì tḡni apixí wí inḡḡpì tḡni nánirini.

12 Ekiyigíá aḡḡ píḡíyo ayá síwí ropaxí bi niniríná ripi imóniḡinigini. Apixí wí —Í sogwo rapirapíniḡí yíniri xegí sikwí emáomi ikwiárirí aminanḡwí sḡḡí wé wúkaú sikwí wáú tḡḡí dḡkíniri nemáná ² niaíwí agwí enḡirini. Í niaíwí xiriminiḡí nání sḡḡwí wanariḡagi rínigí ayikwí miwinariḡagi nání “Aḡḡni oxirimini.” niyaiwiri “yeyi” riḡinigini.

³ Ekiyigíá ámi bi aḡḡ píḡíyo niniríná ripi imóniḡinigini. Iwí ayíá riḡí xwé wo —O miḡí wé wíúmi dánḡí wáú imori siwanḡí wé wúkaú miḡíyo dání rémówapiri dirí mixí ináyí dḡkínariḡíá imóniḡí wé wíúmi dánḡí wáú miḡíyo xixeni níḡkíga uri enḡorini. O aḡḡ píḡíyo e sḡḡáni nimóniri re enḡinigini. ⁴ Sḡḡí biaú bi egíá bimi xegí sowí tḡni aḡḡnamí dání aíraírómí énapáná xwíáyo píérinow-iḡinigini. E nemáná iwí xwéó “Apixí niaíwí xiriminiḡí yariḡí rixa niaíwí xiráná oroanímíni.” niyaiwiri ími ag-wíríwámíni uroḡáná ⁵ í niaíwí oxí womi —O ainixí wá íá níxiriri ámá gwí bi bi móniḡíá niyoni umerḡweanía nání imóniri xwiýáá xíoyáḡimí mimúropaxí imóniri enḡorini. Omi í xiriḡinigini. Niaíwí omi níxirimáná enḡáná íwo Gorixoyá dḡḡ tḡni xío íkwianḡwínami ḡweaḡe nání niḡeyiri ḡweaḡáná ⁶ apixí ámá dḡḡí meanḡí e nání éí unḡinigini. Gorixo í e nání éí nuri ḡweáwiniginiḡí aḡḡíni wimixiyáriḡe nání nuri ḡweaḡáná aiwá niwiro píranḡí mearíná sḡá 1,260 nóra unḡinigini.

⁷ Aḡḡnamí dání mixí ninowíáḡiniróná aḡḡnají Maikoro-yi riniḡo tḡni xegí aḡḡnajowa tḡni midáni nírómáná iwí xwéó tḡni mixí niniróná iwo eni aḡḡnají xíomi xí-darigíáwa tḡni midáni nírómáná mixí níniro aí ⁸ iwowa enḡ miweánipa nero nání sini aḡḡnamí ḡweapaxí mimóniḡagíá nání ⁹ Maikorowa iwomi mamówáré-napigíawixini. Sidíro enḡíná dání oboyi riro Setenoyi riro egíó, ayí orini. Ámá xwíáyo ḡweagíá níni íwí oépoyniri yapí niwíwapiya warḡḡo, ayí orini. Omi xwíáyo nání mamówárénapíro aḡḡnají omi níxídiro yariḡíáwami mamówárénapíro éagíá ¹⁰ nioni aríá wíáyí aḡḡnamí dání xwiýáá bi enḡ tḡni re rinénapariḡagi aríá wiḡanigini, “Gorixo enḡ eánigíá xío imóniḡèpì tḡni eri ámá xíoyá imóniḡíyo yeáyí uyimixemearí mixí ináyí yapí nimóniri xwioxíyo mimeámí neri umerḡweari eni rixa agwirini. Yeáyí uyimixemeanía nání oyá dḡḡ tḡni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroḡo, o xegí néné tḡḡo nimóniriḡíyo dání ámá xwíáyo ḡweagíáyo wíwapiyini rixa agwirini. Ayí ripi nánirini. Jisasomi dḡḡí niwikwíro-ro nání xexíxexirímeá imóniḡíáyo xwiýáá uxekwímoa-yariḡomi —O negí Gorixoyá sḡḡwíyo dání ikwáwiyirani, áríwiyirani, xwiýáá uxekwímoayariḡorini. Omi rixa xwíáyo mamówáríáriní. ¹¹ Negí nírixímeáyí ‘Sipisipí miáo nene yeáyí neayimixemeanía nání neapeiḡíáriní?’ niyaiwiro ragí oyáyo igíánigí éániro o nání xwiýáá wáí uriyiro neriḡíyo dání obomi xopírará

wíáirini. Ayí omi xopirárí niwiríná wiwaniníyí wá mumixiní 'Wa nene Jisasomi xídarinagwi nání nineapikironá ayí anini xe oneapikípoyi.' niyaiwiro xídígíyáirini. ¹² Ayináni aní rinaxi tñni re nweagíáyíne tñni dñjé níá oseainini. E neri aí xwíárixí tñni rawirawáwaxi tñni ine! Obo xwíárimí seyíné tñjé e nání rixa wéí enagi nání rarinjini. O 'Aniní xwíárimí niñweámáná epaxonimani. Re eni pírxí nírakipíri anwi ayoríani?' niyaiwiri nání xegí wikí nóni seainípi ríá ápiáwíniñjé imóninagí nání ine!" Xwiyá aninami dání e rinénaparinagí aríá winanigini.

¹³ Iwé xwéó "Rixa xwíárimí rinimamówárenapáoi?" niyaiwiri apixí niaíwé oxo xiríimí mixí eaaxídñjinigini. ¹⁴ Mixí eaaxídñjé aí apixí ámá dñjé meaníyo xíi nání wimixiyárinje nání nipipika ouniri nabíkináo iwé winíx-aú ími uñwiráraná í sidiro tñjé e píni niwíárimí nipipika nuri e nweanáná xwiogwé waú wo nimúrori ámi wo áwini e imóníe nání aiwá niwiro píraniníjé umegíawixini. ¹⁵ Sidiro iniigí xegí maníyo dání peyeáú iniigí waxíniníjé númi nuri ími níxemi niweri opikiniñi imixowárñjé aí ¹⁶ xwíári apixími arirá niwiríná re enjinigini. Iniigí waxé iwé xwéó apixími opikiniñi xwiríá dowáríú xwíári xegí manjé nexoari niñjinigini. ¹⁷ Iwo sinjwé e niwiniri apixí nání wikí ríá ápiáwíniñjé niwóniri nání niaíwé apixí í xiriníjé wíniyo mixí wiminiñi unjinigini. Ayí ámá sekaxí Gorixo urinípi xídiro xwiyá Jisaso nání rinípi dñjé íá xiriro yariñjé enagi nání ayo mixí wiminiñi nání nuri rawirawáyo imanjé e éí roárinjinigini.

Nanjwé mixé yarinjé rawirawáyo dání íwiapiño nánirini.

13 Nioni nanjwé mixé yarinjé wo rawirawáyo dání íwiaparinagí niwiniri o siwanjé wé wúkaú rémówapiriñi mñjé wé wíúmi dánjé waú imori eno xegí siwanjé wé wúkaú apimi wámini wámini ñiri mixí ináyí díkinarigíápi nídíkiá uri xegí mñjé wé wíúmi dánjé waú apimi womini womini yoí Gorixomi ikayíwé umeararigíápi ríwaminjé niñwirárinaga uri enagi wininjanigini. ² Nanjwé mixé yarinjé nioni sinjwé winíáo pusé sayí papearixí imóniníjé repatíyi rininíyárinjé imóniri xegí sikwé ayí nanjwé beyáí rininíyárinjé imóniri xegí manjé ayí pusé sayí raioníyi rininíyárinjé imóniri enjorini. Iwé xwéó nanjwé mixé yarinjé xío tñni xixeni oimóniri sinjwé niwiniri nání enjé eániñjé xío yarinjépi sixí umíromi xío ámáyo seáyi e niwimóniri umerwearinjépa axépi oimóniri wimixiri xío néné tñjé seáyi e imóninípi axépi oimóniri wimixiri enjorini. ³ Mñjé wiyimi mñjé rogíá igí ayí nipikipaxé rogíárinjé imóninagí wininjanigini. Ámá xwíá níriminiñi nweagíáyí "Nanjwo arige neri sinjé enjéíani?" niyaiwiro o nání udué niwiniróná níxídiro ⁴ iwo nanjwomi xío néné tñjé imóninípi axépi wimixí enagi nání xíomi seáyi e numero nanjwomi eni axépi seáyi e numeróná re nira ugíawixini, "Nanjwo tñni go xixeni imónini? O tñni go mixé xixe inipaxé imónini?"

nira ugíawixini. ⁵ Gorixo nanjwo xegí dñjé tñni xe manjé niyoámori weyí nimeniri ikayíwé ninimeara úwiniginiri sinjwé winiri emá 42 múroaríná api eníá nání néné tñjóniníjé nimóniri éwiniginiri sinjwé winiri éagi ⁶ o re enjinigini. Manjé niyoámori Gorixo nání ikayíwé nimeariríná oyá yoíyo ikayíwé meariri anjé nweagíáyí nání ikayíwé meariri enjinigini. ⁷ Gorixo ámá xíoyá imóniníjéyo nanjwo xe mixé niwiri xopirárí wíwiniginiri sinjwé winiri xe néné tñjóniníjé nimóniri ámá gwé wirí wirí niyoni tñni wará xixegíni írigíá niyoni tñni píne xixegíni rarigíá niyoni tñni gwé bi bi móniníjé niyoni tñni ayo seáyi e wimóníwiniginiri sinjwé winiri enjinigini. ⁸ Ayináni ámá xwíáyo nweagíáyí nini —Ámá eniná Gorixo xwíári imixiníná dání wigé yoí íkwé dñjé niyimiñjé meapíréa nání nweagíáyí nini —Ana sipisipé pikigíoyánarini. Anami yoí nweagíáyí maríá, ámá yoí mñjéwininíjéyo nanjwo nene nání yayí owiniri seáyi e umepíríáriní. ⁹ Ámá aríá tégíáyíne enánáyí, aríá ókiarí mónipoyi. ¹⁰ Ámá Gorixo "Xe gwé uyírixini." waiwinjé go go apimi wí múropaxé imóniníámani. Ámá "Kirá tñni xe pikírixini." waiwinjé go go apimi wí múropaxé imóniníámani. Api imónánáyí, Gorixoyá imóniníjéyo segé dñjé wikíroarigíápi píni miwíári aniní miní xwámámé niwia úrixini.

Nanjwé xwíáyo dání íwiapiño nánirini.

¹¹ Nioni nanjwé ámi wo xwíáyo dání íwiaparinagí niwiniri o sipisipé miá mñjéyo dání siwanjé wíyaú rémoarinjépa rémori xegí xwiyá níriníná iwé xwiyá rarinjépa riri yarinjé wininjanigini. ¹² O nanjwé xámi íwiapiño yá néné imóniníjé nipimini dání niwiríná ámá xwíáyo nweagíá níni nanjwé xámi íwiapiño, igí nipikipaxé wenomi nupíkinimearo seáyi e umépoyniri mírakwíkwé wiaxídiñi ¹³ emimí ayá riwamónipaxé xixegíni bi eri neríná ámá sinjwé anigíe dání oyá dñjé tñni ríá wearinjé bi aí aninami dání xwíáyo píerónapayarinjépi tñni yapí wíwapiyarinjépi. ¹⁴ E neríná emimí Gorixo nanjwé wíoyá néné tñjé imóniníjépi dání xe wíwapiyapaxé oimóniri sinjwé winíjépi dání ámá xwíáyo nweagíáyo yapí niwíwapiyiri re urarinjéni, "Xwíáyo nweagíáyíne xopaikigí nanjwé mñjé rogíá ámi sinjé imóniníjé imóniníjé bi nimixiro éí uráráripoyi." urarinjé enagi nání ¹⁵ ayí e éaná nanjwé ríwíyo íwiapiño xopaikigí imóniníjépi nimeari sinjé oeniri símí óíyo dání píramé wíáná sinjé imóniníjépi. Gorixo nanjwé xwíáyo dání íwiapiño xegí wóniníjé xopaikigí imóniníjépi símí óíyo dání píramé wíjépi dání xe sinjé nimóniri xwiyá riri ámá xébimi xómínjé niyikwiro seáyi e mumearigíáyo opikípoyiniri riri epaxé imóníwiniginiri sinjwé wininíjé enagi nání e imóniníjépi. ¹⁶ Nanjwé xwíáyo dání íwiapiño e nemáná xíoyá manjéyo dání ámá niyoni siyikwíniñjé imóniníjépiamirani, mamadérixamirani, ámá

amiḡi wí mimúróniḡíáyorani, uyípeayí imóniḡíáyorani, áamá xináíwáníḡi nimóniḡi omiḡi wiiariḡíáyorani, wiwini meḡweániḡíáyorani, ayo niyoni ipiríá nearíá wíyo wé náúmi earo wíyo mimáyo earo eḡíawixini. ¹⁷ E neríḡíyo dání áamá ipiríá naḡwoyá yoí tñirani, nabá xíoyá yoípirani, xixeni imóniḡíápirani, meániḡíáyí aiwá nípíri náni bí ero aiwá niḡwí meapíri náni bí ero epaxí mimóniḡa eḡíawixini. Ipiríá eániḡíáyíni anani bí epaxí imóniḡíawixini. ¹⁸ Íá roariḡíáyíné, seyíné pírániḡi diḡi neḡwiperíináyí, re éríxini. Nabá naḡwí oyá yoí tñi xixeni imóniḡíápi, ayí áamá wo náni riniḡagi náni áamá diḡi íá xirigíá giyí giyíné, nabá oyá yoí nániḡi pírániḡi íá róríxini. Nabá oyá yoí náni riniḡipi, ayí 666 apirini.

Áamá 144,000 imóniḡíápi nániḡini.

14 Nioni weniḡi éáyí winiḡanigini. Sipisipí miáo díwí miḡi Saioniḡi riniḡipimi éé roḡagi siḡwí niwiniḡi áamá 144,000 imóniḡíáyí —Ayí yoí xíoyá tñi xanoyá tñi ríwamiḡi mimáyo eániḡíáyíri. Ayí o tñi nawíni éé roḡagiá niwiniḡi ² aríá wíáyí winiḡanigini. Aní-nami dání ikaxí bi niriḡiríná ikaxí iniḡi iyakwí obaxí nidiroríná rariḡiḡa riri akiríwí eḡi tñi niriḡiríná rariḡiḡa riri ikaxí áamá kitá eaariḡíáyí kitá eaaríná rariḡiḡa riri yariḡagi aríá winiḡanigini. ³ Gorixoyá íkwianḡwína tñi diḡi tñi imóniḡíá waú waú awa tñi áminá 24 e niḡweaxa pugíáwa tñi wiḡi sémimaḡiḡiríwámimi áamá 144,000 ayí éé nírómáná soḡi siḡi bi rariḡagiá aríá winiḡanigini. Soḡi rariḡíá api áamá xwíáyo dánḡi wí niḡiá imóniḡaxí menini. E dánḡi 144,000 imóniḡíá xío nupeiriḡipimi dání gwíniḡi uroayíroḡíyíni anani niḡiá nimóniḡi ripaxíri. ⁴ Áamá apixí tñi íwí minipa nero pi-axí miweánariḡíápa ayí eni ḡwíápi sini íá miḡirariḡíá eḡagi náni Gorixoyá siḡwíyo dání piáxí miweá-nariḡíáyíri. Sini apixí tñi memegíáyíri. Sipisipí miáo ḡimi ḡimi úími anani númi xídariḡíáyíri. Áamá niyoni dání gwíniḡi Gorixoyá roayíroḡíyí xío náni tñi sipisipí miáo náni tñi aiwá niwákwiníniḡi imóniḡíáyíri. ⁵ Yapí niriḡi xwiḡíá óí e rariḡíáyímani. Raminiḡíáyíri. Xwiḡíá bi xímeapaxíyímani.

Aníḡajé waú wo xwiḡíá riḡíá nániḡini.

⁶ Aníḡajé ámi wo anḡi píriyo ayá áwinimi niḡipika wariḡagi winiḡanigini. O áamá xwíáyo ḡweagíáyo ḡwí wirí wirí imóniḡíá niyoni tñi píné xixegíni rariḡíá niyoni tñi wará xixegíni iniḡíá niyoni tñi ayo niyoni xwiḡíá aríá niwiriḡi yayí winipaxípi —Api aníḡi rináriníápirini. Api wáí urini náni tñiḡorini. ⁷ O eḡi tñi re riḡinigini, “Gorixoyá, aníḡa imixiri xwíári imixiri rawirawá imixiri iniḡi simiḡíyí imixiri eḡo áamá niyoni eyeyírómi eniná rixa ríná eḡagi náni omi wáyí wiro seáyí e umíeyoaro o nene náni yayí owiniḡi seáyí e umero éríxini.” Aníḡajo niḡipika niḡuríná e rariḡagi winiḡanigini.

⁸ Aníḡajé ámi wo ríwíyo anḡi píriyo áwinimi niḡipika niḡuríná re nira puḡinigini, “Aní xwé Babironiḡi riniḡipi rixa xwiríá ikixenárini. Oyi, rixa xwiríá ikixenárini. Áamá wí wíyo papiké oépoyniri iniḡi wainí mini niwiro wíwapiariḡíápa anḡi api eni íwí xébi inariḡiḡa ḡwí bi bi móniḡíá níni eni íwí axípi oiniḡipoyiniri wíwapiyiniḡipirini.” nira pwariniḡagi winiḡanigini.

⁹ Aníḡajé awaúmi ámi ríwíyo wo niḡuríná eḡi tñi re nira puḡinigini, “Áamá naḡwo tñi óniḡi xopaikigí imixiniḡipi tñi awaú nene náni yayí owiniḡi xómiḡi niyikwiro seáyí e umero ipiríá oyá mimáyorani, wéyorani, eániro yariḡíá giyí giyí ¹⁰ wikí Gorixoyá aga ayikwí miwóniḡipi wí múropíríámani. Iniḡi wainí miḡi yariḡiḡiḡiḡi niḡiríári. Wainí oyápi, ayí miḡi bi onimiápi éwiniginiḡi aga iniḡi tñi ḡwiaumí neri yiniḡipi maríá, wainí api miḡi ayikwí mepa éwiniginiḡi iniḡi tñi ḡwiaumí mé wainí áiniḡi sixí oyá wikí óniḡiḡi imóniḡi wámi iniḡipirini. Áamá ayí wainí api niriḡiḡi neróná re epíríári. Aníḡajé Gorixoyáowa tñi sipisipí miáo tñi awa siḡwí winiḡanáná riniḡi sḡiá saripá riniḡipimi dání tñi ríá ápiáwí weariniḡipimi dání tñi xáiwí niwiniḡi mimeniḡwí nura uníári. ¹¹ Ríá mimeniḡwí urariḡipimi dání siḡwiríá peyariḡipi aga ná ríwíyo dání aí píni bi miwíári aníḡi miní peyaríná áamá ayí ikwáwiyirani, áríwiyirani, bi kikiḡi ḡweapíríá menini. Áamá naḡwo tñi óniḡi xopaikigí imixiniḡipi tñi awaú nene náni yayí owiniḡi xómiḡi niyikwiro seáyí e umero ipiríá xegí yoí náni eániro yariḡíáyí e epíríári.” Aníḡajo api e nira pwariniḡagi winiḡanigini.

¹² Áamá Gorixoyá imóniḡíá xwámámí niwia warigíáyí re epíríári. Sekaxí o riḡipi xáiwí íá xiriḡi Jisasomi diḡi wikwíroariḡíápi xáiwí íá xiriḡi epíríári.

¹³ Nioni aníḡajé dání xwiḡíá bi re rinénapariḡagi aríá winiḡanigini, “Joxi re niriḡi ríwamiḡi eai, ‘Áamá Gorixoyá tñi ikáriḡíá ríná dání niḡeá upíríáyí oyápi dání yayí winipaxíri. Kwíyípi eni re rariḡi, ‘Oyi, yayí owiniḡi. Niperíná Jisasomi niḡiḡi náni ríwí niḡkwiniri neriniḡipimi dání wará saḡi wunariḡipimi dání gwíniḡi níkwéániḡi kikiḡi epíríá eḡagi náni yayí owiniḡi. Niperíná wé róniḡi imóniḡi wiwaniḡíyí néra ugíá aníá wí mimóniḡi Gorixoyá yayí wimoníá náni sini nimóniḡi eḡagi náni anani kikiḡi epaxíri.’ Kwíyípi eni e rariḡi.’ niriḡi ríwamiḡi eai.” rinénapariḡagi aríá winiḡanigini.

Xwíárimí aiwániḡi miḡiríná nániḡini.

¹⁴ Nioni weniḡi éáyí winiḡanigini. Agwí apíá wenḡipimi siḡwí niwiniḡi ámánḡi imóniḡi wo apimi seáyí e éé xeniḡeḡagi niwiniḡi o aminaḡwí sḡiá gorí tñi imixiniḡi wina miḡiyo díkiriḡi kirá wití aiwá wákwariḡíá ḡwá xáiwí yiniḡi bá íá xiriḡi nemáná ḡweaḡagi winiḡanigini. ¹⁵ Ámi aníḡajé wo anḡi ḡwíáiwámi dání níwapiḡi agwípiḡi éé xeniḡeḡomi ríáiwá eḡi tñi re uríagi winiḡanigini, “Aiwá xwíárimí dánḡi níni rixa

yóřiri. Ríxa nímipaxíná ríná enjagi nání dixí kirápá tñi mñḡ níwákwirí mií." uríagi ¹⁶ agwéřipi eé xerweaḡo xegí kirá xwářími seáyi e puwíaraúyí nñi wiáři wák-wímonḡnigini.

¹⁷ Ámi aḡnájḡ wo aḡḡ ḡwá aḡnami enjwámi dání íwiapariḡagi niwiniri o eni kirá ḡwá yiniḡ bá íá ni-maxiriimi íwiapariḡagi winiḡanigini. ¹⁸ Ámi aḡnájḡ wo —O ríá weariḡipimi xiáworini. O ridiyowá yarigíá nání íráí oniḡpì tñḡ e dání níwiapiri aḡnájḡ kirá ḡwá yiniḡpá íá xiriḡomi řaiwá enḡ tñi nuriri re uriniḡini, "Xwářími wainí uraxí sogwí říxa niáí enjagi nání dixí kirá ḡwá yiniḡpá tñi wiwákwiímí neri awí eámeámí ei." uríagi ¹⁹ aḡnajo xegí kirápá tñi wainí uraxí xwíáyo enḡyí wiwákwiímí neri awí neaárimáná xoyikímí epíři nání sñḡá íkwiaḡwé xwé eapináriḡnami —Ana, ayí piri Gorixo aga wikí niwóniri nání umamoníapí nání imóniḡnarini. Anami xoyikímí epíři nání mimeámí yáraná ²⁰ aḡipimi bñariwámimi sñḡá íkwiaḡwé nami xoyikímí yaríná ragí anami dání niřuríná waxiniḡ niweri niřóga niwiápiniḡmeari osíyíyá maḡḡ tñi xixeni róniri ná mímí waxí niweri 300 kiromita wiáři múrori enḡnigini.

Aḡnájḡ wé wíúmi dánḡ waúmi piriřixí xixeni wiḡḡ nánirini.

15 Nioni ekiyiḡ aḡnami dání ámi bi iníagi siḡwé winiḡanigini. Api seáyi e imóniri diḡḡ niyága upaxí imóniri enḡpirini. Aḡnájḡ wé wíúmi dánḡ waú ámáyo xeaniḡ aga ríá tñḡ wikářiřiriřiri. Api wikářiřiná Gorixo xegí wikí óniḡpì niyopiýářiřiná enjagi nání ayí xeaniḡ yopariřiri. Api aḡnájḡ wé wíúmi dánḡ waú tḡḡáwami niwiniriřná weniḡ éáyí winiḡanigini. ² Rawirawániḡ imóniḡḡ girasniḡ řiri má óniḡpì ríá tñi gwiaumí niniri řiwoḡagi niwiniri ámá naḡwoyá xopaikigí imixiniḡpimi seáyi e mumepa ero oyá ipiriá xe oneaeaniři miwinipa ero neriḡpimi dání xopiřáři egíáyí kitá Gorixo wiḡyí íá niximáná řiri má óniḡpimi seáyi e roḡaḡa winiḡanigini. ³ Ayí soḡḡ niřiro Moseso, Gorixomi xinániḡ ni móniri omiḡ wiiago répenḡpì riřo sipisipí miáoyapí riřo neróná soḡḡ re rigíawixini, "Áminá Gorixoxini, enḡ eániḡá niyoni seáyi e wimóniḡoxini, amipí joxi yariḡpì seáyi e eri ámáyo ududí winipaxipi eri yariḡagi ranariḡwáři. Gwí wirí wirími dánḡ niyoni miří ináyoxini, pí pí joxi neríná wé róniḡ eri nepáni eri yariḡagi ranariḡwáři. ⁴ Ámináoxini, joxi ná woxini siyikwí míniḡoxi enjagi nání ámá giyí wáyí misipa ero seáyi e miriméyoapa ero epířáři? Dixí nání piri numamoríná xixeni imóniḡpì tñi yariḡpì říxa siḡáni imóniḡagi nání ámá gwí wirí wirí nñi niřiro dixí símimaḡḡmi dání wauní nikářiřiro seáyi e rimepířáři." Soḡḡ niřiro e rariḡaḡa winiḡanigini.

⁵ Api niwinimáná weniḡ éáyí winiḡanigini. Aḡnami aḡḡ ḡwáiwámi inimi aḡḡ pákiniḡwá —Awá Gorixoyá aḡḡ awawá ayá říá weniḡwáři. Awá íkwiniḡagi niwiniri ⁶ aḡnájḡ xeaniḡ aga ríá tñḡ wikářiřiri nání tḡḡá wé wíúmi dánḡ waú awa rapiriapí awiaxí apíá weri xwiníá eari enḡ yiniřo irikwiniḡ sñḡá gorí tñi imixiniḡpì xwinimiyaiwí yiróniro nemáná aḡḡ ḡwáiwámi dání íwiapariḡaḡa niwiniri ⁷ diḡḡ tñḡ imóniḡá waú waú awa wo niwiápiniḡmeari aḡnájḡ wé wíúmi dánḡ waú awami piriřixí sñḡá gorí tñi imixiniḡ wé wíúmi dánḡ waú mini winiḡnigini. Piriřixí apimi wikí óniḡ Gorixo, aḡniḡ iníná ḡweaḡoyá magwé enḡpirini. ⁸ Mini wíáná enḡ eániḡ Gorixoyá imóniri seáyi e oyá imóniri enḡpimi dání siḡwiríá xegí aḡḡ ḡwáiwámi ářiřó inářiḡagi nání aḡnájḡ wé wíúmi dánḡ waú awa xeaniḡ ríá tñḡ wé wíúmi dánḡ waú api wikářiříře nání páwipaxí wí mimóniḡagi siḡwé e winiḡanigini.

Aḡnájḡ wé wíúmi dánḡ waú piriřixíyo iniḡpì miwiářomogíá nánirini.

16 Nioni aríá wíáyí aḡḡ ḡwáiwámi dání maḡḡ bá enḡ tñi aḡnájḡ wé wíúmi dánḡ waú awami re urinénaříagi aríá winiḡanigini, "Soyiné nuro Gorixoyá wikí óniḡ piriřixí wé wíúmi dánḡ waú ayo magwé enḡpì xwářími miwiářomoařoyi." urinénaříagi aríá winiḡanigini.

² Aḡnájḡ awa wo piriřixí o xiriḡina nimeáa nuri xwářími miwiářomoařáná re enḡnigini. Ámá naḡwoyápi ipiriá eániřo xegí xopaikigí imixiniḡpimi seáyi e umero yarigíáyí oremá sipí xwiríá wianariḡáři imóniḡawixini.

³ Aḡnájḡ awa ámi wo xegí piriřixína rawirawáyo miwiářomoařáná re enḡnigini. Rawirawá ragí nimóniri ámá piyíyá pwariniḡpa axipi piriřó onḡ imónáriḡnigini. E imónářiřiná amipí diḡḡ tñḡ rawirawáyo ḡweaḡyí nñi piyí yářiḡnigini.

⁴ Aḡnájḡ awa ámi wo xegí piriřixína iniiḡ ná weariniḡo tñi simiḡ meariḡiyo tñi miwiářomoařáná iniiḡ nñi ragí imóniḡnigini. ⁵ Iniiḡ nñi ragí imónáná aḡnájḡ iniiḡ xiáwo re rariḡagi aríá winiḡanigini, "Agwi ríná ḡweari eníná dání aḡniḡ imóniri enḡoxini, aga siyikwí míni enḡoxini, piri joxi umamoariḡ api xwiyíá mimeářiřipa neri xixeni wikářiřiri. ⁶ Ayí ámá dixí imóniḡáyo tñi wíá rókiamogíáyo tñi ragí pikieweámixigíá nání joxi ragí onéřoyiniři piri api numamoríná xixeni yariḡini. Ámá ayí piri joxi umamoariḡpì řiniḡ meapaxí imóniḡáyi enjagi nání ayí ananiřiri." rariḡagi aríá niwiri ⁷ xwiyíá bi íráí noa peyiniḡe dání re řinariḡagi aríá winiḡanigini, "Áminá Gorixoxini, enḡ eániḡ tḡḡáyo niyoni seáyi e wimóniḡoxini, ayí nepariři. O aga xixeni řiḡoi. Piri joxi umamoariḡ api nepa xixeniři wariḡiriři." rariḡagi aríá winiḡanigini.

⁸ Aḡḡnájé awa ámi wo xegé pírerixína sogwomi miwiárómoáná Gorixo áamá xwíáyo ḡweagíáyo xe sogwé xaíwé níwepíniri naniri rímmenìḡwé neániri pírf owíáriniri siḡwé winìḡinìḡini. ⁹ Xe rímmenìḡwé neániri pírf owíáriniri siḡwé winíḡagi sogwé níwepíniri ayo ríá pírf wiárfagi náni áamá ayé Gorixomi —O xegé enḡ sixí eáníḡíyo dání xeanìḡé ayé wikáripaxé imónìḡorini. Omi ikayíwé numeariróná wigé íwé yarigíápi ríwímìni nìmamoro omi seáyi e mumíeyoagíawixini.

¹⁰ Aḡḡnájé awa ámi wo xegé pírerixína íkwianḡwé naḡwo éí niḡweámáná áamáyo umeḡweanḡnamì miwiárómoaíáná re enḡinìḡini. Áamá naḡwo xegé seáyi e níwimóniri umeḡweanḡíyo niyoni síá yidoárinìḡinìḡini. Síá yidoáraná ríniḡé ayíkwé wí miwinariḡagi náni iwíeánìro wigé aíwé síwé kiro neróná ¹¹ wigé sipí yarigíápi ríwímìni mímamopa nero ríniḡé winariḡipi tñni uraní egíápi tñni náni Nḡwá aḡḡnamì dánḡomi ikayíwé umeariḡíawixini.

¹² Aḡḡnájé awa yoparo tñḡo xegé pírerixína iniḡí rapá xwéú, Yupiretisiyi riniḡúmi miwiárómoaíáná míxé ináyé sogwé íwiapariḡími dánḡowa iniḡúmi anani xepíri náni yeáyé yárinìḡinìḡini. ¹³ Nioni weniḡé éáyé winìḡanìḡini. Piyimíníá sipí biaú bì mìnìḡíniḡé nìmónìro iwí xwéoyá maḡíyo dání íwiapiri naḡwoyá maḡíyo dání íwiapiri mímóní wíá rókiamoariḡoyá maḡíyo dání íwiapiri yarìḡagi winìḡanìḡini. ¹⁴ Piyimíníá apiaú api nípini kwíyí sipípirini. Áamáyo emimé níwíwapiya warigíápirini. Míxé ináyé xwíá nírimìni ḡweagíáyí síá sipí Gorixo, enḡ eáníḡé níyoni seáyi e wimónìḡoyáyimi míxé inípírfá náni awí oeaemeaneyiniri upíríápirini. ¹⁵ Ai, Ámínáoni áamá áríwiyimi íwé meámìniri barigíápániḡé axépi bimíárinì. Áamá sáníḡé mívé siḡwé nanìro aiké pírániḡé niyínìro ḡweagíáyí yayí owinini. E mepa nerínáyé, ík-wauyixíyí nuróná áamá siḡwíyo dání ayá winìḡinìḡini nániḡini. ¹⁶ Kwíyí sipí biaú bì api nuro míxé ináyowami níwirimearo Xibiruyé píné tñni Amagedoniyi riniḡe awí eaárariḡagi winìḡanìḡini.

¹⁷ Aḡḡnájé awa yoparo xegé pírerixína imiḡé yarìḡe —E kwíyí sipíyíyá aḡḡ erini. E miwiárómoaíáná aḡḡ ḡwíáíwámì inimi síá íkwianḡwínami dání xwíyíá enḡ tñni ríaiwá re rinénapinìḡinìḡini, “Ríxa apirini.” rinénapáná re enḡinìḡini. ¹⁸ Ápiaḡwé nókimíxa uri aḡḡnamì dání ikaxé nira uri akíríwé nira uri neri poboní xwé bì —Api enḡiná áamá xwíárimì iwamíó ḡweaagíe dání waíní waíná poboní xwé neri aiwi bì api tñni xixeni miyagí enḡagi náni api aga xwé birini. ¹⁹ Api yaríná aḡḡ aga xwé mamedé íkwíronìḡipi xwíá yaiwíámì nimeniríná níkwiriniri biaú bì imóniri aḡḡ áamá ḡwé wirí wirí niyíyáyí úpiyínowiri enḡinìḡini. E neríná Gorixo aḡḡ xwé Babironiyi riniḡipi náni diḡé peá mímó neri áamá apimì ḡweagíá ríniḡé xwé omeápoyiniri kapixé xíoyá wiké óniḡépimi dání míxipi ínìḡíwá mìnì wíagi ²⁰ píriḡwé níni rawírawáyo urípiniḡé díwé miḡé roḡíyí níni aíniri neri ²¹ aḡḡnaiké xwé amimá inìḡé wí —Woni woni xegé sanḡé 50 kiro imónìḡipirini. Api aḡḡnamì dání áamáyo

piéroráná xeanìḡé Gorixo wikárfí api xeanìḡé aga ríá tñḡé enḡagi náni omi ikayíwé umearariḡagi winìḡanìḡini.

Apixé iyé ede dání warigíí nániḡini.

17 Aḡḡnájé wé wíúmi dánḡé waú pírerixé wé wíúmi dánḡé waú tégíáwa wo nibiri niniḡiríná re niriḡinìḡini, “Joxi bei. Apixé iyé ede dání warigíími —Í náni aḡḡ nímini íá earóarinìḡirini. Iniḡí wearìḡé obaxíyo seáyi e éí xerḡweanḡirini. Míxé ináyé xwíárimì dánḡéyí tñni íwé iniḡíirini. Áamá xwíárimì ḡweagíáyí í tñni íwé niniḡóná ayé áamá iniḡí wainí xwapé niniḡóná papiké yarigíápániḡé diḡé mamó nero iniḡíirini. Ími Gorixo pírf umamoariḡipi siwá osimìni.” niniḡiri ³ Gorixoyá kwíyípi níxixéroráná áamá diḡé meḡe náni niniḡeámì úáná weniḡé éáyé winìḡanìḡini. Apixé wí naḡwé ayá riḡé womi —Naḡwo nomini yoí Gorixomi ikayíwé umearariḡíápi eániri miḡé wé wíúmi dánḡé waú imori siwanḡé wé wúkaú miḡíyo dání rémówapiri enḡorini. Omi í seáyi e éí xerḡweanḡagi winìḡanìḡini. ⁴ Í rapirapí ayá riri miḡiyí mori enḡíyí yiniri okiyíá náni síḡá gorí tñni imixiniḡipi tñni síḡá awiaxé tñni urípó apía weniḡé niḡwé xwé roḡépi tñni okiyíá iniri nemáná kapixé síḡá gorí tñni imixiniḡé wá íá níxiriri ḡweanḡagi winìḡanìḡini. Kapixé awámì íwé í yarìḡé xwiríá wianipaxé imónìḡipi tñni íwé í niniḡe piáxé weánariḡipi tñni magwé ínìḡagi winìḡanìḡini. ⁵ Yoí ími mímáyo eáníḡipi rasé re niriḡiri eáníḡagi winìḡanìḡini, “Aḡḡ xwé Babironiyi wériniḡáiniri. Apixé iyé ede dání warigíá níwami tñni áamá xwíárimì ḡweagíá yarigíá Gorixo xwiríá wianariḡé niyoni tñni xináiniri.” Rasé e niriḡiri eáníḡagi winìḡanìḡini. ⁶ Apixé í ragé áamá Gorixoyá imónìḡíáyíyá tñni Jisaso náni wáí niriḡeróná miḡé winìḡíáyíyá tñni niniḡáná papiké yarìḡagi siḡwé níwiniri “Áamá Gorixomi diḡé wikwíroarigíáyí aga onimíá ríá pikìḡo?” niyaiwiri ududé ikárinariná ⁷ aḡḡnajo re niriḡinìḡini, “Pí náni joxi ududé ikárinariḡini? Apixé í tñni naḡwé miḡé wé wíúmi dánḡé waú imori siwanḡé wé wúkaú miḡíyo dání rémówapiri enḡo, í seáyi e éí xerḡweanḡo tñni ípaú náni xwíyíá rasé niriḡiri inimi imónìḡipi nioni pírániḡé áwanḡé oririmini.” niniḡiri ⁸ re niriḡinìḡini, “Naḡwé joxi winíó xámì ḡweaago aí agwi miḡweanini. O siririké yoparépi mímónìḡíyimi dání ríxa nípeyari sepiápi miḡweá wíárfé midáni aḡḡniḡi aníniníárinì. Áamá xwíárimì ḡweagíáyí —Ayé enḡiná Gorixo xwíárfé imixiniḡá dání íkwé diḡé niyimìḡé meapírfá náni ḡwirárinìḡinami wigé yoí miḡwirárinipa egíáyí náni rariḡini. Ayé naḡwomi níwiniróná ududé wininíárinì. O xámì ḡweaago agwi miḡweanḡagi aiwi ríwéná ámi biníá enḡagi náni áamá ayé siḡwé e níwinìro náni ududé wininíárinì.” niniḡiri ⁹ re riniḡinìḡini, “Áamá diḡé pírániḡé neḡwiperi moarigíáyí ‘Ayé api náni ríá imónini?’ yaiwipaxérinì. Naḡwoyá miḡé wé wíúmi dánḡé waú imónìḡé apixé éí xerḡweanḡipi, ayé díwé miḡé wé wíúmi dánḡé biaú nániḡini. ¹⁰ Ayé míxé ináyé wé wíúmi dánḡé waú eni

nánirini. Awa wé wú ríxa aníá nimóga ugíárinì. Wo sinì agwì ḡweani. Wo sinì niḡweaníárinì. O imónáná Gorixo xe bi onimiápi niḡweari umeḡweáwiniginiri siḡwé wininíforini. ¹¹ Naḡwé eníá ḡweaagí agwì miḡweaḡo enì mixí ináyí ámi worini. Xíó mixí ináyí wé wíúmi dánḡ waú awayá wo aí awami ríwíyo mixí ináyí imóniníforini. O mixí ináyí nimóníná sepiápi miḡweá wiárí midáni aníḡínì aníniníárinì. ¹² Siwanḡ niḡwoyá miḡíyo dání wé wúkaú rémówapìḡagi siḡwé winííyí, ayí mixí ináyí wé wúkaú ámayo umeḡweapíríá nání sinì mimóniḡáwa nánirini. Awa enḡ eáníḡí mixí ináyí imónipírì nání nimóniḡo naḡwo tñni ámayo numeḡwearóná aníḡí mumeḡweá síá ná wiyiníniḡí umeḡweapíríárinì. ¹³ Awa diḡí axípiḡ tḡíáwarini. Wigí enḡ eáníḡíá imóniḡèpì tñni nénì tḡíáá imóniḡíápi tñni enì nawíni naḡwomi ínimi niwuréniḡo ¹⁴ sipisipí miáo tñni mixí niniróná sipisipí miáo xopírárí winíárinì. O áminá niyoni áminá seáyí e imóniḡo wimóniri mixí ináyí niyoni mixí ináyí seáyí e imóniḡo wimóniri neri nání áamá o tñni nawíni imóniḡíáyí —Ayí xío xegí imónipíríá nání pariri wéyo íá umiriri enḡíyirini. O nání peá mimó diḡí niwíkwírooro íá xirariḡíáyirini. Ayí o tñni nawíni xopírárí wipíríárinì.” Anḡnajo e ninirimáná ¹⁵ re niriḡiniginì, “Iniḡí wearinḡí apixí iyí ede dání warigíí seáyí e xerḡweanḡí joxi siḡwé winííyí, ayí áamá nínì nánirini. Áamá wará xixegíni írigíáranì, ḡwé wirí wiríranì, ḡwé móniḡíá bi birani, píné xixegíni rarigíáranì, ayí nínì nánirini. ¹⁶ Siwanḡ wé wúkaú rémówapìḡagi siḡwé winííyí tñni naḡwo tñni awa apixí iyí ede dání warigíími símí tñni niwiro xwiríá wikixero xegí amipí urápekixero nero síwí sayí naḡwé roanariḡíápaniḡí niwiro nímini áríá yipíríárinì. ¹⁷ Ayí ripi nání e epíríárinì. Gorixo awa diḡí ná bini tñni nero wigí umeḡweaḡíáyí tñni nawíni naḡwomi ínimi niwuréniḡóná ími e wíríxiniḡí diḡí utiníá enḡagi nání awa api e niwíkára nuróná xwiýíá Gorixo riḡèpì xixeni imóniníe nání niwíkára upíríárinì.” niniriri ¹⁸ re niriḡiniginì, “Apixí joxi siḡwé winíí, í anḡ xwé mamadé ikwíróniḡèpì nánirini. Api mixí ináyí xwíá niríminì ḡweaḡíáyo seáyí e niwimóniri meḡweanḡèpìrinì.” niriḡiniginì.

Anḡ Babironi xwiríá ikixéniḡí nánirini.

18 Api niwinárimáná anḡnaji ámi wo anḡnami dání weapariḡagi winiḡaniginì. O nénì tḡí seáyí e imóniḡí worini. Anḡnami dání niweapíríná xegí ikíninḡèpì xwiníá neari xwíárimì wíá nókiáriníná ² enḡ tñni ríaiwá niriḡíná ripi rariḡagi aríá wiḡaniginì, “Babironi, anḡ xwé mamadé ikwíróniḡèpì ríxa xwiríá ikixenárinini. Ríxa xwiríá nikixenáriniri yéwé imóniḡagi nání imíó yáriḡerini. Ríxa kwíyí sipíyí enì awí eánáriḡerini. Ríxa inḡ sipí ‘Ayí obí diḡí ríá rarini?’ rariḡíápi xwapí yáriḡerini. ³ Ayí ripi nání xwiríá ikixenárinini. Áamá ḡwé bi bi móniḡíáyí nínì apixí ‘Níini tñni íwé niniróná

míréninḡí oanḡpoyi.’ yaiwariḡí tñni íwé niniróná iniḡí wainí niniríninḡí nero papikí ero wigí mixí ináyí xwíárimì dánḡyí í tñni íwé inayiro egíá enḡagi nání xwiríá ikixenárinini. Niḡwé omeaaneyiniro yúbí sábninḡí inariḡíáyí apixí í ‘Amipí xwé tḡíáini nimóniri sirí muní onḡweáminì.’ yaiwariḡagi nání ími amipí wí mini wiayiro niḡwé urápayiro neriḡèpimi dání niḡwé xwé tḡíáá imóniḡíá enḡagi nání enì xwiríá ikixenárinini.” rariḡagi aríá wiḡaniginì.

⁴ Xwiýíá ámi bi anḡnami dání re rinénapariḡagi aríá wiḡaniginì, “Áamá nioni ḡí imóniḡíáyíné, seyíné íwé apixí í yariḡèpa axípi nero xeaninḡí ími wímeaníápi seyíné enì seaímeaniginiri ími pínì niwíárimì wí e nání úpoyi. ⁵ Ayí ripi nání searariḡini. Í íwé aríki niyayiríná xegí íwé yariḡèpì ríxa niramóga nearíná anḡna tñni xix-enì róniḡagi nání íwé í yariḡèpì nání Gorixo diḡí peá mimó enì.” ⁶ Ámi ripi rariḡagi aríá wiḡaniginì, “Ími pirí numamoríná í wikáriḡèpa axípi wikárirì sipí í enḡèpi biaú kikírí wiri iniḡí wainí í kapixíyo niwiri wiḡèpa wainí piḡí biaú kikírí opaxí imóniḡèpì niwiri wiri éirixini. ⁷ Í xewaniḡí seáyí e mḡeyoániri sirí muní ḡweari enḡèpi tñni xixeni mimeniḡwé uriri ámixíá eri oeniri pirí umamóirixini. Í xegí diḡí tñni re yaiwinariḡirini, ‘Níini mixí ináyí nimóniri meḡweanḡáini menirani? Níini apixí aní imóniḡáinirani? Gíná dání diḡí sipí níagi ḡwé eapaxí imónimíáranì?’ yaiwinariḡí enḡagi nání ⁸ xeaninḡí síá axíyiminì re wímeaníárinì. Simiárí wímeari piyí epaxípi wímeari ámixíá epaxí imóniḡèpì wímeari aiwá nání dḡwí ikeamónipaxípi wímeari nemáná níminì ríá uniníárinì. Áminá Gorixo, ími pirí umamoníe enḡ sixí eáníḡo enḡagi nání api nipini wímeaníárinì.

⁹ “Mixí ináyí xwíárimì dánḡ í tñni íwé iniro í tñni nawíni niḡwearóná sirí muní ḡwearo egíáyí ími ríá niniri siḡwiríá peyariḡagi niwiniróná re epíríárinì. Ámixíá ero ḡwé miearo nero ¹⁰ ríninḡí ími wímeáápi none enì neaímeaniginiri wáyí nero ná jḡami nirómáná re ripíríárinì, ‘Ine! Babironi anḡ xwé mamadé ikwíróniḡèpì, anḡ wí tñni xixeni mimóniḡèpì, axínáni pirí rimamóápi ríxa símeáá enḡagi nání inel’ ripíríárinì.

¹¹ “Áamá xwíárimì dánḡ niḡwéni omeaaneyiniro yúbí sábninḡí yariḡíáyí wigí saḡíyí niḡwé nání áamá ámi wí bí wipaxí meḡagi nání í nání enì ámixíá ero ḡwé earo epíríárinì. ¹² Wigí saḡíyí, ayí tñrini. Síḡá ḡorí tñni síḡá siripá tñni síḡá awiaxí xixegíni imóniḡí tñni urépo apíá wenḡí niḡwé xwé roḡí tñni rapirapí awiaxí apíá wenḡí tñni rapirapí mipíyí moḡí tñni rapirapí sirikáyi rininḡí tñni rapirapí ayíá rinḡí tñni ikíá xaíwí xegí yoé sitironíyí rininḡí tñni amipí bi naḡwé erepaníyí rininḡíyíá siwanḡèpimi dání imixinḡí tñni amipí bi ikíá niḡwé xwé roḡèpimi dání imixinḡí tñni amipí bi kapáyo dání imixinḡí tñni amipí bi ainíxíyo dání imixinḡí tñni amipí bi síḡá wárá wárfó móniḡèpimi dání imixinḡí tñni ¹³ werixí sinamoníyí rininḡèpì tñni karíninḡí imóniḡí amomíyí rininḡí tñni ikíá dḡá ríá ikeaaráná siḡwiríá diḡí naḡí eaariḡèpì tñni

iniigí waráyo xópé inipíríá nání dñí naní eaariŋípi tñi íkíá díá píraakenisaníyí riniŋípi tñi iniigí wainí tñi werixí oripí tñi pírawá awiaxí tñi wítí aiwá tñi burimákaú tñi sipisipí tñi osí tñi karí osí íropeariní tñi áamá eni xináíwániní nimóniro omiŋí wiariŋíáyí tñi wigí saní bí epíríá nání imóniníyí, ayí apirini.

¹⁴ Amipí jíxi 'Omeámíni.' simónariŋípi rixa píni niwíarími ruŋoi. Amipí jíxi mirimúróninípi tñi amipí jíxi nimearíná sirí muni ŋweaariŋípi tñi rixa anipá imóníagi nání ámi siŋwí winipaxí mimónini.

¹⁵ "Áamá nigwíni omeaneyiníro wigí amipí níni yoí riniŋí api ími bí egíáyo dání nigwí xwé tígíá imónigíáyí riniŋí axí ími winariŋípi none eni neaininiginiri wáyí nero ná jáami nirómáná ámixíá ero ŋwí miearo nero ¹⁶ re ripíríáriní, 'Ine! Aní xwé mamadí ikwíróninípixi, ine! Apixí rapirapí awiaxí apíá wení tñi mipíyí moŋí tñi ayíá riŋí tñi yiniri sŋá gorí tñi imixiniŋípi tñi sŋá awiaxí imóniní xixegíni tñi urípó apíá wení nigwí xwé roŋípi tñi okiyá iniri enjixini, ¹⁷ axínáni jíxiyá amipí ayá tŋí api nipini rixa xwiríá ikixenáríagi niranirane nání ine!' ripíríáriní.

"Sipixí o omi xiáwowa tñi áamá wí e nání owaneyiníro sipixí o omi bí nero ŋweaariŋíáyí tñi sipixí o omi omiŋí mearigíáwa tñi áamá sipixíyo niŋwearo wigí nigwí omiŋí yariŋíá níniyí tñi ayí aní apimi ná jáami nirómáná ¹⁸ aní api ríá niniri siŋwiríá peyariŋagi niwiniróná ení tñi 'Ine!' niriro re rigíawixini, 'Aní xwé mamadí ikwíróninípi api tñi xixeni ámi bí gipi ríá ikwírónini?' niriro re egíawixini. ¹⁹ Isikí nimeaayiro miŋíyo mimeámí niniro 'Ine!' riro ámixíá ero ŋwí miearo neróná re nira ugíawixini, 'Ine! Aní xwé mamadí ikwíróninípi —Aní api sipixí xiáwowa amipí wí nigwí meapíri nání rawirawáyo nixero nirémómáná bí egíapirini. E neriníyo dání nigwí xwé tígíáyí imónigíápirini. Aní api axínáni sini mé xwiríá ikixenáríagi nání ine!' nira ugíawixini.

²⁰ "Anínaxini, apixí í rixa xwiríá ikixenáríagi nání dñí níá osinini. Gorixoyá imónigíáyíne tñi wáí wurimeiaŋíáyíne tñi wíá rókiamoagíáyíne tñi niyínéni dñí níá oseainini. Gorixo aní api seyíne seaikáriŋípi nání píré mamóŋ enagi nání dñí níá oseainini." Xwiyíá bí anínami dání e rinénapíagi aríá wiŋanigini.

²¹ Anínají ení sixí eániní wo sŋá xwé wítí siyí yuní ikixeariníyí sipaxí wo nimíeyoari rawirawáyo nimoairi re riŋinigini, "Babironi, aní xwé mamadí ikwíróninípi nioni sŋá ro moaíápa aní api eni piéroníáriní. Aní api áamá wará sini ninimáná pearigíáyíniní anipá imónáná ámi siŋwí winipaxí imóniníá menini. ²² Aní apixi dání ámi kitá eániri soŋí riniri webí riniri pékákí riniri yariŋagi aríá ámi bí wipíríá menini. Áamá amipí imixaniro éwapinígíáyí wí aní apixi dání wigí yariŋíápi ámi yariŋagía winipíríámani. Sŋá wítí siyí yuní ikixeariníyí apixi dání ámi neríná ikaxí rinariŋagi aríá wipíríá

menini. ²³ Apixi dání uyíwí wíá ónariŋípi ámi óniníá menini. Íwí sikiní tñi apiyá tñi apixi dání ámi bí nimeániro xwiyíá nawíni rinariŋí aríá wipíríá menini. Ayí ripi nání rirariŋini. Apixiyá áamá nigwíni omeaneyiníro amipí bí yariŋíáyí dixí ayá tñi nerinípi dání áamá xwíarími ŋweagíáyo niyoni yapí niwíwapiriróná seáyi e múróniŋíá enagi nání rariŋini.

²⁴ "Í Gorixoyá wíá rókiamoariŋíáyo tñi áamá xegí imónigíáyo tñi áamá ámi gimi ŋweagíá pipikímí ininíyo tñi nipikiri reá roániníriní." Anínajo e rariŋagi aríá wiŋanigini.

Babironi xwiríá ikixenáríagi nání anínami dání yayí egíá nánirini.

19 Api aríá niwimáná maŋí xwé bí áamá ayá wí anínami epíroyí egíáyíniní meaní niniriri ení tñi re rinariŋagi aríá wiŋanigini, "Negí Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Nene éf neamíninjo, ayí orini. Ení eániri seáyi e umíeyoapaxí imóniri enjo, ayí orini. ² O neyírori píré numamoríná nepa xixeni imóninípi tñi wiariní enagi nání seáyi e oumeaneyi. Apixí iyí ede dání warigíá aní nimini íá earoáriní —Í áamá xwíarími ŋweagíáyí tñi íwí niniriniŋípi dání uyínií oépoyniri niwíwapiya nuríná xwiríá wikixeníriní. Ími Gorixo neyírori xixeni píré numamoríná áamá xináíwániní nimóniro omiŋí wiariŋíá í nipikiri reá roániníyí nání rixa xixeni ení meáíriní." niriro ³ ámi re rigíawixini, "Negí Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Siŋwiríá aní apimi ríá niniri peyariŋípi aniní miní peyiníáriní." ríagía ⁴ áamá áminá ²⁴ imónigíá e niŋweaxa pugíáwa tñi dñí tŋí imónigíá waú waú awa tñi Gorixo íkwianŋwínami ŋweaŋe nupíkínimearo omi yayí niwíróná re nira ugíawixini, "E imónini. Omi seáyi e oumeaneyi." ríagía ⁵ siá íkwianŋwínami dání maŋí bá re rininiginini, "Áamá Gorixomi xináíwayíniní nimóniro omiŋí wiarigíáyíne, siyikwíniní imónigíápiayínéraní, xwérixayínéraní, omi wáyí wiarigíáyíne niyínéni, negí Gorixomi seáyi e umépoyi." rinariŋagi aríá wiŋanigini.

"Sipisipí miáo apixí nimeaninjo." rigíá nánirini.

⁶ Nioni maŋí xwé bí áamá ayá wí epíroyí egíáyí meaní niniríná riniri iniigí iyakwí niđiroríná riniri akiríwí niwekiríná riniri yariŋípániní neríná re rinariŋagi aríá wiŋanigini, "Negí Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Negí Áminá Gorixo, ení eánigíá niyoni seáyi e wimóninjo rixa neameŋweani. ⁷ Sipisipí miáo apixí meani rixa rínáriní. Apixí meaní rixa wé niróniri ŋweani. Ayínáni negí xwioxíyo dání dñí níá nineainiri yayí nerane Gorixomi seáyi e umíeyoaneyi." rariŋagía aríá niwiri wininiginini. ⁸ Í oyíniniri rapirapí awiaxí apíá xaíwí weri kíyí bí mayí eri ení wú —Ú ayí áamá Gorixoyá imónigíáyí xwíáyo niŋwearóná wé niróniro píraniní egíá nání imóniníriní. Ú miní wíagi siŋwí niwiniri ⁹ aní-

najo re niriñinigiñi, “Re niriñi ríwamiñé eai, ‘Aiwá sipisipi miáo apixí meani nání imixáriníápi nání wáí ure-peáriníñéyí yayí owiniñi.’ niriñi ríwamiñé eai.” niriñi re niriñinigiñi, “Xwiýá api Gorixo riñé enjagi nání nepaxiñépiriñi.” niriñi ¹⁰ aníñajomi yayí owiniñi nání oyá sikwí tñé e upíkinimeááná o re niriñinigiñi, “Joxi yegé axépi xináipawiniñé nimónirai Gorixomi omiñé wi-iarigwíiwawi e minipani. Dixí ririxímeá Jisaso seañwapiyiniñépi éá xirarigíáyí yariñépa nioni eni axépi yariñá woni enjagi nání Gorixomiñi yayí wii. Ayí rípi nání rariñiñi. Gini gine wíá nirókiamoranénáyí, sa Jisaso neañwapiyiniñépi rókiamoaniri nání imónariñwá enjagi nání rariñiñi.” niriñinigiñi.

Osé apíá wené womi seáyi e xerweañjo nánirini.

¹¹ Aníña oxoáníñagi niwiniñíná weniñé yáníáyí winiñanigiñi. Osé apíá wené wo roñagi niwiniñi osomi seáyi e xerweañjo —O re rigíforini, “Diné uñwiráripaxorini. Nepaxiñé imóniñépiñi yariñorini.” rigíforini. O osomi seáyi e xerweañjagi winiñanigiñi. O ámayo niwiewírori píñi umamori mixí wiri neríná wé róniñé imóniñépiñi xixeni xédarinorini. ¹² Xegé siñwé ríá ápiáwiniñé weri miñéyo diré mixí ináyowa díkinarigíápi obaxé díkiniri enjorini. Xegé yoé ámá nñi majéá nimónimáná xewaniñoni niñéá imóniñépi xegé warárimi eániri ¹³ rapirapé ragéyo igéá eániné wú yiniñi enjorini. Yoé oyá re riniñorini, “Gorixoyá Xwiýáoyi” riniñorini. ¹⁴ Aníñami dání simiñé wíñarigíáyí rapirapé awiaxé apíá weri kíyí bi mayé imóniri enyéyí niyiniñimáná osé apíá wenéyo niñerweámáná omi númi wariñagía niwiniñi ¹⁵ ámá gwé bi bi mónigéá niyoni xopiráñi wini kirá ñwá yiniñépa oyá mañéyo dání peyeañjagi winiñanigiñi. Ayo ainixí wá éá niñiriri numerweari wiké Gorixo, ené eánigéá niyoni seáyi e wimóniñe ayikwé miwóniñépi niwíwapiyiniñá uraxé wainé sogwé síñá íkwianwé eapiniñéñami xoyikimí yariñépa axépi winíáriní. ¹⁶ Yoé bi rípi “Mixé Ináyí Niyoní Seáyi e Wimóniri Áminá Niyoní Seáyi e Wimóniri Enáoniyi” niriñiri xegé rapirapéyo ñwiráriniri sáyo ñwiráriniri enjagi winiñanigiñi.

¹⁷ Nioni weniñé yáníáyí aníñajé wo sogwé ñweañe nirómáná apurí añé píñéyo niñipika emeariñéyo ené tñi ríaiwá re urariñagi winiñanigiñi, “Gorixo aiwá xwé imixiniñépi nání nibiro awí eánépoyi. ¹⁸ Mixé ináyíyá gíwé yiyóné ero simiñé wíñarigíáyó seáyi e wimónigíáyíyá gíwé yiyóné ero ámá ené eánigíáyíyá gíwé yiyóné ero osíyíyá gíwé yiyóné ero osíyo seáyi e xerweáñéyíyá gíwé yiyóné ero ámá xináiwániñé nimóniñe omiñé wi-iarigíáyíraní, wigé omiñéni yariñéyíraní, ámá siyikwéniñé imónigíáyíraní, ámá xwéñaxa imónigíáyíraní, niniñéyá gíwé yiyóné ero epíri nání awí eánépoyi.” Inéyo ríaiwá e urariñagi winiñanigiñi.

¹⁹ Weniñé éáyí winiñanigiñi. Nañwo tñi mixé ináyé xwíárimí ñweagíáyí tñi wigé simiñé wíñarigíáyí tñi

nawíni awí neániñe osé apíá wenéyo seáyi e xerweañjomi tñi o xegé simiñé wíñarigíáyó tñi mixé wianiñe nání awí eánariñagía niwiniñi winiñanigiñi. ²⁰ Nañwomi éá niñiráñe mimóné wíá rókiamoaninomi —O nañwoyá néné tñé imóniñépiñi dání emimí neríná ámá nañwoyá ipiréá eániri nañwoyá xopaikigé imóniñépi yayí niwiro egíáyó yapé wíwapiyiniñi. Omi eni éá niñiráñe awaú sini siñé enáná ipí rírómoxiñé ríá ápiáwé síñá saripá riniñépi tñi weariniñwámi mamówaríñagía winiñanigiñi. ²¹ Wíniyo eni osomi seáyi e xerweañjo kirá xegé mañéyo dání peyeañjépa tñi piñikimí yaráñá iné nini nibimiro wigé gíwé yiyóné neríná agwé ímí uyáñagi winiñanigiñi.

Seteno xwiogwé 1,000 apimi gwé ñweañé nánirini.

²⁰ Nioni weniñé yáníáyí winiñanigiñi. Aníñajé wo xegé wéyo siririki yoparé bi mimóniñéyi nání kípi éá xiriri senéá wirí éá xiriri nemáná aníñami dání weapariñagi winiñanigiñi. ² Aníñajo iwé xwéomi —O sidiré eníñá ñweaagé axorini. Obo axo Setenorini. Omi éá niñeré xwiogwé 1,000 múroné nání gwé niyáñiri siririki yoparé bi mimóniñéyimiñiñe niñeaimáná mañé éde ówané niyáñimáná siké bi simimajéó nání ikwiáráñagi winiñanigiñi. Xwiogwé 1,000 api pweañéá ámá gwé bi bi mónigíáyó yapé miwíwapiyipa éwiniñiriñi óé ayimi ñwiráñagi winiñanigiñi. E nerí aí xwiogwé api ríxa múróáná axíná onimíápi éwiniñiriñi óé ayimi dání wíkwíowáñiríñiri.

⁴ Nioni weniñé yáníáyí winiñanigiñi. Mixé ináyíyá síá íkwianwé wí siñwé niwiniñi ayo wa ámayo wiewíropéñe nání rípeañiriniñowa éé ñweañagía niwiniñi ámá xwiýá Gorixoyá éá xiriro Jisaso nání aníñé miné áwané uriñe neróná wíwaníñéyí miñé wináná siñwé miñé wákwigíáyí —Ayé sini xwíárimí niñweañóná nañwomi tñi xegé xopaikigé imixiniñépiñi tñi yayí miwípa ero nañwo nání ipiréá wigé mimáyorani, wéyorani, meániñe ero egíáyíñiri. Ayéyá dinéyo siñwé niwiniñíná rípi éagía winiñanigiñi. Ámi siñé nero xwiogwé 1,000 apimi ámayo Kiraiso tñi nawíni umerweañagía winiñanigiñi. ⁵ Iwamíó ámá ámi siñé nero wiáñimeañéñépi, ayé apirini. Pegéá wíniyé ayé íñá miwíáñimeañéagía winiñanigiñi. Xwiogwé 1,000 api ríxa niñwémáná enáná wiáñimeañéagía winiñanigiñi. ⁶ Ámá pegéá iwamíó siñé nero wiáñimeañéáyí tñi ani nawíni wiáñimeañéñé gíyí gíyí yayé owiniñi. Ayé ámá Gorixoyá imónigíáyí enjagía nání oyá diné tñi yayé winiñaxéyíñiri. Ayé Gorixo ámá sipíyí ríá xwéñimí ikaráñá ayé tñi nawíni ríniñé Ámi bi Pepéñépiñi riniñépiñi mimeá Gorixo tñi Kiraiso tñi awaúyá apaxépañéñé imónigíáyá yariñépa nero awaú ñweagíé anani niñawiro Kiraiso tñi nawíni niñweañe xwiogwé 1,000 api múroañéá ámayo umerweañéñé enjagi nání rariñiñi.

Setenomi migé niwimixiri xopiráí wíaríḡé nánirini.

⁷ Xwiogwé 1,000 apì rixa nìpwémáná eḡáná siririké Seteno gwé ḡweañḡiyimi dání wékwìowáráná ⁸ o nìpeyeari áamá gwé bì bì mónigíá xwíá rírì nírímìni amì gimì ḡweagíáyo —Ayí áamá Gokiyì riniḡíáyí tñni Megokiyì riniḡíáyí tñni ayírini. Ayo Seteno yapí owíwapiyimìni nimeri áamá Gorixoyá imónigíáyí tñni mixí inaniro nání ayo awí neameríná áamá o awí eaeméyí rawirawá imanḡé e inikí e wenḡyí yapí xixeni imónipíríárini. ⁹ Mixí obaxí ayé xwíárimì ayoxé xwé íkwianḡwínḡé eapiniḡe nání niyiro ayé tñni mixí oinaneyinìro anḡé Gorixo diḡé sixé uyiḡèpimi —E xegí áamá imónigíáyí ḡweagíerini. E awí mudímóáná re éagi winiḡanigini. Ríá anḡnamì dání nipiérónapiri ayo ríá nowáríagi winiḡanigini. ¹⁰ Ayo rixa ríá náná obo, ayo yapí wíwapiyariniḡomì íá nixero ipí rírómixiḡé ríá ápiáwé sḡḡá saripáì riniḡèpì tñni weariniḡwámì —E nanwo tñni mimóní wíá rókiamoago tñni awáu xámi moaigíe omì eni axí e nawíni ḡweáírixiniri moaíagíá winiḡanigini. E íkwáwiyirani, áríwiyirani, kikiíá bì mepa nero ríniḡé anḡé wininiḡárinì.

Gorixo áamáyo eyeyírómí enḡ nánirini.

¹¹ Nioni wenḡé yáníáyí mixí ináyíyá siá íkwianḡwé apíá wenḡé xwé wina niwiniri anami éé ḡweañḡoyá símìmanḡe dání xwíáí tñni anḡina tñni nñni peá unáríagi nání ámi siḡwé bì miwinipaxé imóniḡagi niwiniri ¹² wenḡé éáyí winiḡanigini. Áamá pegíáyí siyikwínḡé imónigíápiarani, mamadírìxarani, íkwianḡwínami agwírìwámìni ronḡagíá winaríná bikwíyí nìpariro íkwé ámi wina, áamá diḡé niyiminiḡé meapíríá nání yoí ḡwirárininiḡé eni nìpariro pegíá ayí sini siḡé neróná yagíápi tñni xixeni xwiýíá umeáriminiri nání apì nání bikwíyo ḡwirárininiḡéyo dání íá rírómí neri xixeni xwiýíá umeáíagi winiḡanigini. ¹³ Áamá pegíá rawirawáyo nìnamiro wegíáýírani, pegíá piyiniḡé siwí anḡé e —E pepíríá nání Piyoyì riniḡèpì tñni erini. E ugíáýírani, nñni íkwianḡwé Gorixo éé ḡweañḡina tñḡé e báná wigí yagíápi tñni xixeni xwiýíá umeáíagi winiḡanigini. ¹⁴ Pepíríá nání Piyoyì riniḡèpì, piyiniḡé siwí anḡéyo ḡweagíáyo nìmeari ipí rírómixiḡé ríá weariniḡe —E Gorixo xwiýíá umeáíápi dání ríniḡé wininiḡerini. E moaíagi winiḡanigini. ¹⁵ Xwiýíá numeáriníná íkwé áamá diḡé niyiminiḡé meapíríá nání yoí ḡwirárininiḡéni ḡiyé ḡiyé anami yoí miḡwirárininiḡé niwiniríná ayo íá nixero ipí rírómixiniḡé ríá weariniḡwámì moaíagíá winiḡanigini.

Anḡé siḡina tñni xwíá siḡírì tñni nánirini.

21 Nioni wenḡé éáyí winiḡanigini. Anḡé siḡé wina tñni xwíá siḡé wirí tñni rixa nimóniḡagi winiḡanigini. Anḡé xámiḡina tñni xwíá xámiḡírì tñni rixa anipá imóniḡagi nání anḡé siḡina tñni xwíá siḡírì tñni imóniḡagi winiḡanigini. Rawirawá ámi miriwoḡagi niwiniri

² wenḡé yáníáyí anḡé ḡwíá Gorixoyápi —Apì Jerusaremì Siḡèpìyi riniḡèpìrini. Apì apixé oxé meániminiḡíná okiyíá inarigíápa axèpi éniḡé ninimáná anḡnamì Gorixo tñe dání weapariniḡagi winiḡanigini. ³ Siḡwé e niwiniri manḡé bá íkwianḡwínami tñḡé e dání niriniríná enḡ tñni re rì-nariḡagi aríá winiḡanigini, “Aríá époyì. Gorixo ḡweañḡe agwí rixa áamá tñni nawíni imónini. O ayé tñni nawíni niḡwearoná áamá xéoyá xegí imónipíríárini. Xewaniniḡe eni wigí ḡwíáo nimóniri ayé tñni nawíni niḡwearoná ⁴ amipí diḡé sipí wiariniḡèpì xóróí niwiiri nání wigí siḡwirixí weaparigíápi kwikwírímì niwíriniḡé wílagi nání áamá pero ámixíá ero ḡwé earo ríniḡé winiḡo yagíápi ámi bì mepa epíríárini. Xámi e yagíá apì rixa ríná dání aniniḡéni xwíá iwéagi nání ámi axèpi wí epíríámani.” rariḡagi aríá winiḡanigini.

⁵ Íkwianḡwínami éé ḡweañḡe re riniḡanigini, “Aríá ei. Nioni amipí nìpini ámi siḡé imixíríárini.” niriḡé re niriḡanigini, “Xwiýíá nioni rariḡápi nepaxiniḡé imóniri áamá diḡé wik-wíropaxé imóniri enḡagi nání joxí ríwaminiḡé eai.” niriḡé ⁶ re niriḡanigini, “Amipí nioni ‘E imónéwinigini.’ yai-winiḡápi rixarini. Nioni sḡḡá píí tḡweañḡiniḡé neri nání iwamíó imóniri yoparí e nání imóniri mé aniniḡé imóniniḡé. Ininiḡé nání ḡwéni yeáyé wí ḡiyé ḡiyó ininiḡé diḡé niyiminiḡé meapíríá nání siminiḡé meañḡéyo dání anani niwiri mìnì wimíríárini.” niriḡé ⁷ re niriḡanigini, “Áamá nioni aniniḡé íá niniḡiríná nioni tñni símí tñni inariniḡéyo xopirárininiḡé wíá ḡiyé ḡiyó nioni ríá apì nìpini niwiiríná ḡwíá ayíáoni imóniri ayé eni ḡé niaíwé imóniḡe epíríárini. ⁸ E neri aí íkwékwé imónigíáyí tñni nioni diḡé niniḡwíro aí ámi peá nimogíáyí tñni áamá xwíríá wianipaxé imóniḡèpì yariḡíáyí tñni pikixwiríó yariḡíáyí tñni íwé inarigíáyí tñni ayáí yariḡíáyí tñni wigí ḡwíápi mì íá nixiriḡe diḡé níkwíro píraniniḡé meariḡíáyí tñni yapí rariḡé niniḡé tñni wigí píí mamónipíríe —E ipí rírómixiḡé sḡḡá saripáyo dání ríá ápiáwé aniniḡé weariniḡerini. Ayé e aniniḡé wepíríá enḡagi nání ríniḡé Ámi bì Pepíríápiyi riniḡèpì xixeni meapíríárini.” niriḡanigini.

Anḡé Jerusaremì siḡèpì nánirini.

⁹ Anḡinajé wé wíumi dánḡé waú awa pírerixé wé wíumi dánḡé waú ayo xeaniniḡé yoparí wé wíumi dánḡé waú ininiḡáná xirigíáwa wo nibiri re niriḡanigini, “Eini. Apixé sipisipí miáo meaní siwá osimini.” niriḡé ¹⁰ Gorixoyá kwíyèpi nixixéróáná anḡinajo déwé miḡé sepiá ronḡé bimi nání nimeámi niniyiri anḡé ḡwíá xéoyápi, Jerusaremiyi riniḡèpì anḡnamì Gorixo tñe dání xixíeá xío inariniḡèpì tñni nawíni weaparíná siwá níagi winiḡanigini. Xwiníá anḡé apì eañḡèpì sḡḡá awiaxí nigwé xwé ronḡèpì xwiníá eañḡèpì pa eañḡèpì niwiniri sḡḡá awiaxí jasipáì riniḡèpì ririmá óniḡèpa ónariḡagi winiḡanigini. ¹² Anḡé apimi nìpimìni sḡḡá tñni ákiḡá aga seáyì émi eániḡagi niwiniri ákiḡá apimi íwé wúkaú síkwé waú ininiḡagi niwiniri ákiḡá sogwé xemónapariḡimìni imixiniḡèpimìni dání íwé wíyáú

wiyi ininagá winiri ákiná sogwé wearinímini imixiniñépi dání eni íwí wiyá wiyi ininagá winiri midáni midáni eni íwí wiyá wiyi ininagá winiri nerí ayo bimi bimi aninájé xixeni awí mearonagá niwiniri Isireriyá xiáwo írinowa wé wúkaú sikwé waú imónigíawayá yoí íwí bimi bimi niyoni wo woyá yoí eáninagá wininiginí. ¹⁴ Síná tñi ákiná nearíná iwamíó nitiwayirori tiniñéyo —Ayí síná wé wúkaú sikwé waú xámi weníyírini. Ayo sipisipí miáoyá wáí wurimeigá wé wúkaú sikwé waú imónigíawayá yoí síná ayí ayimi xixeni eáninagá wininiginí. ¹⁵ Aninájé nioni xwiyá nírío xoyíwá iwamíó yarigíá síná gorí tñi imixiniñéyo aní apimi tñi ákináyo tñi íwíyo tñi iwamíó néra uni nání íá xirinagá wininiginí. ¹⁶ Aní apiyá miwé imóniní biaú biaú nípini xixeni imóninípirini. Sepiá miwé midimidáni imóniní axípi imóninípirini. Aninajo rixá iwamíó yarigíáyo tñi iwamíó yaríná aní api xegí sepiá éípi 12,000 imóninagá niwiniri sepiá ení ákiná xwápiyi nimixiga punépi tñi sepiá ení yegí nimixiga nipeyiri píni wiárininí tñi nípini axípi 12,000 imóninagá niwiniri ¹⁷ aninajo aní apiyá ákiná iwamíó neríná xegí sepiá níróga nipeyiri píni wiárininí imóninípi 144 mita enagá wininiginí. Aninajo iwamíó neríná áamá iwamíó yarigíáyo tñi enjiniginí. ¹⁸ Ákiná síná awiáxi jasipái rininí tñi níkiríroga nipeyiri eániri aní nápi síná gorí tñi mirinínagá nání girasíniní ririmá ókiáriniri enagá wininiginí. ¹⁹ Síná ákiná nearíná iwamíó nitiwayirori tiniñé wé wúkaú sikwé waú xámi wenépi síná awiáxi nigwé xwé roné wíyí wíyo dáné tñi nané oimóniri didairí ininagá wininiginí. Síná iwamíó nitiwayirori tiniñé wiyi síná jasipái rininíyirini. Ámi wiyi onagwá wené sapaiyi rininíyirini. Ámi wiyi apíá wené agetái rininíyirini. Ámi wiyi sowí ininí emerái rininíyirini. ²⁰ Ámi wiyi sadonikisíyi rininíyirini. Ámi wiyi ayá riné konirianíyi rininíyirini. Ámi wiyi siyó riné kirisoraitíyi rininíyirini. Ámi wiyi sowí xegí bi ininí beriríyi rininíyirini. Ámi wiyi siyó xegí bi riné topasíyi rininíyirini. Ámi wiyi kirisopirasíyi rininíyirini. Ámi wiyi onagwá wené jiasiníyi rininíyirini. Yoparíyi mipiyí moné ametisíyi rininíyirini. ²¹ Ákiná ówané wé wúkaú sikwé waú eníyí ayí urípó apíá wené nigwé xwé roné wé wúkaú sikwé waú ayírini. Winani winani urípó ná woni tñi imixiniñéyírini. Aní apiyá óíyi síná gorí tñi imixiniñé enagá nání girasíniní ririmá ókiníyirini. ²² Aní apimi dání aní Gorixo nání ridiyowá nero seáyi e umearigíá wíwá mirinínagá miwininiginí. Ayí ripi nánirini. Áminá Gorixo, ení eánigíá niyoni seáyi e wimóninó tñi sipisipí miáo tñi aiwaninowá aniní e ninweari aní iwániní mirinínagá nání wíwá nimirínányí, ná mayé imónipaxé enagá nání mimiríninagá wininiginí. ²³ Gorixo xewaninó xixéa inarinípi wíá aní apimi ókímixiri sipisipí miáo apimi uyíwíniní yamorí enagá nání sogwírani, emáraní, apimi wíá ómixiníá nání ná mayírini. ²⁴ Wíá aní apimi dání óninéapi aní apimíni

wóniníamani. Ámá gwé bi bi mónigíá wíá apí óníné ninwearo wigé yarigíápi epírírini. Mixé ináyé xwéárimí nwearagíyí wigé amípi ayá tñépi nimeámi nuro aní apimi páwipírírini. ²⁵ Ikwáwiyíná ákiná íwí ówanéyí yárininíá menini. Aní apimi ámi áríwiyi wí imóniníá menagá nánirini. ²⁶ Ámá gwé bi bi mónigíáyo dání amípi ayá tñépi tñi amípi ámá sinéwé niwiniríná “Seáyi e imóninípiríani?” yaiwiarigíápi tñi aní apimi nání nimeámi nuro páwipíría aiwi ²⁷ ámá piáxi weánipaxípi yarigíáyo tñi xwiré winipaxé imóninípi yarigíáyo tñi yapí rarigíáyo tñi ayí wí aní apimi aga ná ríwíyo aí wí páwipíría menini. Ámá wigé yoí íkwé sipisipí miáoyá diné niyiminé meapíríanami nwaríninigíáyo aní apimi páwipírírini.

22 Aninajo ininí diné niyiminé imóniní nání weariní siwá náná nioni sinéwé niwiniríná ú girasí ririmá ónarinépa nónimáná siá íkwianwé Gorixo tñi sipisipí miáo tñi awaúyanami dání siminí nimearí ² aní apimi nání xegí óíyo ayá áwinimi wearinagá wininiginí. Ininí úmi ororíwámi dání íkíá diné niyiminé imóniní náníyí ronagá wininiginí. Íkíá ayí emá ayí ayo sogwé niweríná sogwé xixegíní wé wúkaú sikwé waú weariníyírini. Íkíá ayí iwípi Gorixo ámá gwé bi bi mónigíá niyoni wé ronwirínini imóninípi enagá nání ³ xío eníná ramixinípi e dání axípi siní wí imóniníamani. Siá íkwianwé Gorixo tñi sipisipí miáo tñi awaúyána aní apimi imóniníá enagá nání ámá xíomi níxédiro nání xináwániní nimóniro omíné wiarigíáyo aní apimi dání xómíné niyikwiro yayé seáyi e numero ⁴ oyá símimanépi ení sinéwé niwiniro xegí yoí wigé mimáyo eánigíáyo imóninípirírini. ⁵ Aní apimi dání síá ámi bi yininíamani. Áminá Gorixo ámá apimi nwearagíáyo wíá wókímixiníá enagá nání uyíwé tñi sogwé tñi wíá ómixiníá nání méké mayé nimóniro xío tñi nawíni ninwearo nání mixé ináyíniní nimóniro aniní miné menwearírini.

“Jisaso ámi weapiníá nání anwi ayorini.” uriní nánirini.

⁶ Aninajo re nininiginí, “Xwiyá apí aga nepaxinípirini. Diné nwarínipaxépirini. Áminá Gorixo —O xegí wíá rókiamoarigíáwami xegí kwíyí tñi ení sixé wírómixowárininí. O xegí aninajoni ámá xíomi nuxédiro nání xináwániní nimóniro omíné wiarigíáyo amípi ríwíyo aniní nimóniníápi nání siwá wimi nání nirowárenapírini.” nininiginí.

⁷ “Aríá époi. Nioni seaímeámía nání anwi ayorini. Xwiyá bikwé ripimi wíá nírókiamóniri eániníyo xídarinigíá gíyí gíyí Gorixoyá diné tñi yayé winipaxé imóniníoi.” Jisaso e rininiginí.

⁸ Amípi apí nání aríá wiri sinéwé winiri yarináoni, ayí nioni Jononirini. Aríá wiri sinéwé winiri neríná aninájé amípi apí sinéwé owininí siwá níomi yayé oumeminíri xegí sikwé tñé e upíkinimeáagi aí ⁹ o re nininiginí, “E

minìpani. Joxì Gorìxomi nuxédirì nání xináixìniḡì nimónìri omìḡì wiarìḡìpa nionì enì axìpì nimónìri yarìḡwíwawirìni. Dìxì rìrìxìmeá imónìḡáýí, wíá róki-amoarìḡáýí tñi xwiyáá bikwí rìpimi nìrìni eániḡìpì aríá wiarìḡáá níniyí tñi ayíniḡì imónìḡá wonì enjagì nání e minìpani. Gorìxo ná womìni upíkinìmeai." nìrìrì ¹⁰ re nìrìḡìniḡìni, "Xwiyáá bikwí rìpimi wíá nìróki-amónìri eániḡìpì rìxa nimónìḡá aḡwi ayo enjagì nání joxì sáá órìpínì neri rité miyáripìni. ¹¹ Ámá sipínì imìxarìḡáýí xe axìpì sipínì nimìxa uro ámá sipì neróná síwì yapì yarìḡáýí xe axìpì sipì néra uro ámá wé rónìḡì yarìḡáýí xe axìpì wé rónìḡì néra uro 'Gorìxo wimónarìḡìpì éimìḡìni.' yaiwiarìḡáýí xe axìpì néra uro éirìxìni." nìrìḡìniḡìni.

¹² Jìsaso "Aríá ei." nìrìrì re nìrìḡìniḡìni, "Nionì seaímeámíá nání aḡwi ayorìni. Nionì nìbìri nìseaímearíná ámá wigì yarìḡáá tñi xixenì pírì umamómì nání íá nìxìrìmi bìmíárìni. ¹³ Nionì síḡá pírì tìḡweaḡìniḡì nimónìri anìḡì minì ḡweaḡáonì rarìḡìni. Iwamíó wí e dání imónìri yoparì wí e nání imónìri enjáonìmani. Iwamíó imónìḡe dání anìḡì sìnì ḡweari yoparì imónìḡe anìḡì sìnì ḡweari emíáonìrìni." nìrìḡìniḡìni.

¹⁴ Ámá sipìsipì miáomi dìḡì nìwìkwìrorìḡìpìmi dání wigì rapìrapì oyá ragíyo igíánìḡì eagíáýí, ayí íkíá dìḡì nìyìmiḡì imónìpírìána danìpaxì imónìro aḡìpìmi íwìyo páwìpaxì imónìro enjagíá nání yayí Gorìxoyá dìḡì tñi winìpaxìyìrìni. ¹⁵ E neri aí apìmi bíariwámì ḡweaḡáýí

tìyì yarìḡáýìrìni. Síwìniḡì nimónìri ero ayáá ero íwì inìro pìkìxwìró ero wigì ḡwáápìmi íá nìxìrìro meḡwearo "Yapì oraneyì." nìwimónìro yapìsìxì rìro yarìḡáýìrìni.

¹⁶ "Nionì, Jìsasonì sìyìkì nioniyá aḡì apì apìmi dāḡì imónìḡáýí amìpì apì nìpìni nání nìḡá imónìpírì nání ḡì aḡìnaḡo áwanḡì osearìni urowárenapíárìni. Mìxì ináyì Depitoyá xwíá piaxìyo dání iwiaroḡáonì, ayí nionìrìni. Sìḡì ímíáonì, ayí nionìrìni." rìḡìniḡìni.

¹⁷ Kwíyìpì tñi sipìsipì miáo apìxì meaníápi tñi "Bei." rarìḡì. Xwiyáá rìpì íá roaríná aríá wíá ḡiyì ḡiyì enì "Bei." ríírixìni. Ámá inìḡì nání ḡwínì yeáyì nìwìro "Inìḡì dìḡì nìyìmiḡì imónìpírì nání imónìḡúmì dání niwìri onìmìni." yaiwíá ḡiyì ḡiyì ananì nìbìro onìpoyì. ¹⁸ Xwiyáá bikwí rìpìmi wíá nìrókiamónìri eániḡìpì íá roaríná aríá wíá ḡiyì ḡiyìné aríá jìyìkì nìseaorì re osearìmìni, "Ámá wiyíné xwiyáá rìpìmi ámi bí tñi ḡwì nimorì nìrìrìnáyì, xeanìḡì bikwí rìpìmi eániḡìpì Gorìxo e éáyìné seaikáriníárìni. ¹⁹ Wiyíné xwiyáá bikwí rìpìmi wíá nìróki-amónìri eániḡìpì rité nerínáyì, e éáyìné Gorìxo íkíá dìḡì nìyìmiḡì imónìpírì dananìro éíanamì midanìpa oépoyìrì pírì searakìrì aḡì ḡwáápìmi ḡweanìro éíápìmi mìpáwìpa oépoyìrì pírì searakìrì neri seawáriníárìni." osearìmìni.

²⁰ Xwiyáá rìpì áwanḡì rarìḡo "Nepa nìbìmíá nání aḡwi e imónìni." rarìni. "Oyì, e imónìwìniḡìni." nimónarìni. Áminá Jìsasoxì rìxa bírixìni.

²¹ Ámá nìyìnéni Áminá Jìsaso ayá osearìmìxìni. Apìrìni.